Kelime Anlamlı

Celâleyn Tercümesi

4. Cilt

Tercüme:

Talha ALP
Orhan Ençakar - Abdulkadir Yılmaz

yasin

Manyasızade cad. No: 47 Çarşamba – **FATİH / İSTANBUL**
Tel: 0212 635 30 55
Fax: 0 212 635 78 65
e-mail: yasinyayin@mail.com

"Kelime Anlamlı Celâleyn Tercümesi"
isimli kitabın bütün hakları YASİN YAYINEVİ'ne aittir.
Yayınevimizden yazılı izin alınmadan
kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz.

İç Düzen:
Orhan ENÇAKAR
74orhan@gmail.com

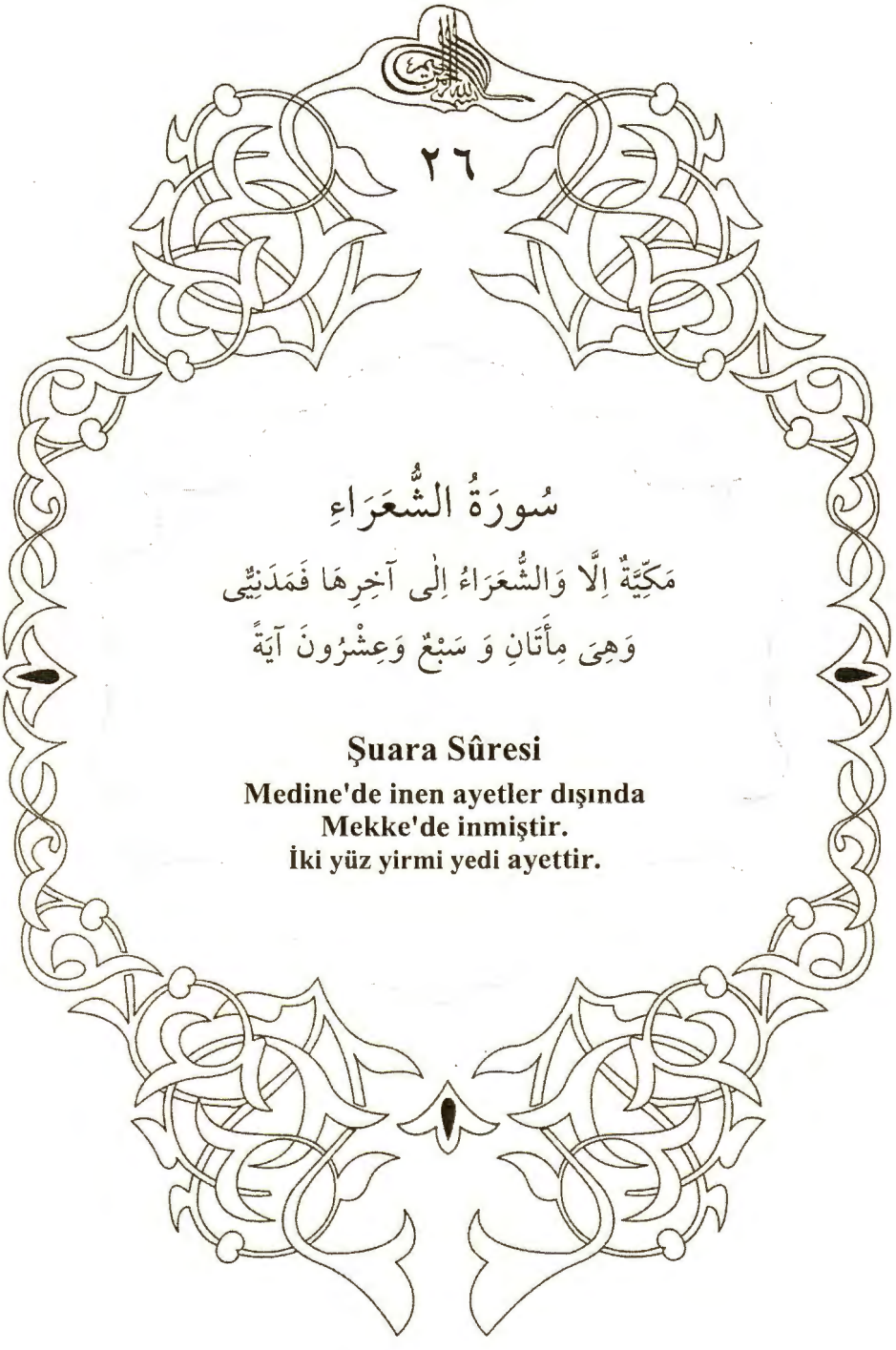
Kapak:
Fatih ARAZ
info@fatiharaz.com

Baskı Cilt : Sistem Matbaacılık
Yılanlı Ayazma Yolu No:8 DAVUTPAŞA
Tel: 0212 482 11 01 ZEYTİNBURNU/İST

İSTANBUL 2011

Rahman ve Rahim olan
Allah'ın adıyla

٢٦

سُورَةُ الشُّعَرَاءِ

مَكِّيَّةٌ اِلَّا وَالشُّعَرَاءُ اِلٰى آخِرِهَا فَمَدَنِيَّةٌ

وَهِيَ مِأَتَانِ وَ سَبْعٌ وَعِشْرُونَ آيَةً

Şuara Sûresi

Medine'de inen ayetler dışında
Mekke'de inmiştir.
İki yüz yirmi yedi ayettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿طٰسٓمٓ ﴿١﴾﴾ اَللّٰهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ ﴿تِلْكَ﴾ أَيْ هٰذِهِ الْآيَاتُ ﴿اٰيَاتُ الْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ الْإِضَافَةُ بِمَعْنٰى مِنْ ﴿الْمُبِينِ ﴿٢﴾﴾ الْمُظْهِرِ الْحَقَّ مِنَ الْبَاطِلِ ﴿لَعَلَّكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿بَاخِعٌ نَفْسَكَ﴾ قَاتِلَهَا غَمًّا مِنْ أَجْلِ ﴿اَلَّا يَكُونُوا﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ ﴿مُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾﴾ وَلَعَلَّ هُنَا لِلْإِشْفَاقِ أَيْ أَشْفِقْ عَلَيْهَا بِتَخْفِيفِ هٰذَا الْغَمِّ ﴿اِنْ نَشَاْ نُنَزِّلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَآءِ اٰيَةً فَظَلَّتْ﴾ بِمَعْنَى الْمُضَارِعِ أَيْ تَظِلُّ أَيْ تَدُومُ ﴿اَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ ﴿٤﴾﴾ فَيُؤْمِنُونَ وَلَمَّا وُصِفَتِ الْأَعْنَاقُ بِالْخُضُوعِ الَّذِي هُوَ لِأَرْبَابِهَا جُمِعَتِ الصِّفَةُ مِنْهُ جَمْعَ الْعُقَلَاءِ ﴿وَمَا يَاْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ﴾ قُرْآنٍ ﴿مِنَ الرَّحْمٰنِ مُحْدَثٍ﴾ صِفَةٌ كَاشِفَةٌ ﴿اِلَّا كَانُوا عَنْهُ مُعْرِضِينَ ﴿٥﴾﴾ ﴿فَقَدْ كَذَّبُوا﴾ بِهِ ﴿فَسَيَاْتِيهِمْ اَنْبٰٓؤُا﴾ عَوَاقِبُ ﴿مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٦﴾﴾ ﴿اَوَلَمْ يَرَوْا﴾ يَنْظُرُوا ﴿اِلَى الْاَرْضِ كَمْ اَنْۢبَتْنَا فِيهَا﴾ أَيْ كَثِيرًا ﴿ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿٧﴾﴾ نَوْعٍ حَسَنٍ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً﴾ دَلَالَةً عَلٰى كَمَالِ قُدْرَتِهِ تَعَالٰى ﴿وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾﴾ فِي عِلْمِ اللّٰهِ وَكَانَ قَالَ سِيبَوَيْهِ زَائِدَةٌ ﴿وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ ذُو الْعِزَّةِ يَنْتَقِمُ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿الرَّحِيمُ ﴿٩﴾﴾ يَرْحَمُ الْمُؤْمِنِينَ

﴿وَ﴾ اذْكُرْ يَا مُحَمَّدُ لِقَوْمِكَ ﴿إِذْ نَادٰى رَبُّكَ مُوسٰى﴾ لَيْلَةَ رَأَى النَّارَ وَالشَّجَرَةَ ﴿اَنِ﴾ أَيْ بِأَنِ ﴿ائْتِ الْقَوْمَ الظّٰلِمِينَ ﴿١٠﴾﴾ رَسُولًا ﴿قَوْمَ فِرْعَوْنَ﴾ مَعَهُ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ بِالْكُفْرِ بِاللهِ وَ بَنِي إِسْرَائِيلَ بِاسْتِعْبَادِهِمْ ﴿اَلَا﴾ الْهَمْزَةُ لِلْاِسْتِفْهَامِ الْإِنْكَارِيِّ ﴿يَتَّقُونَ ﴿١١﴾﴾ اللهَ بِطَاعَتِهِ فَيُوَحِّدُونَهُ ﴿قَالَ﴾ مُوسٰى ﴿رَبِّ إِنِّي اَخَافُ اَنْ يُكَذِّبُونِ ﴿١٢﴾﴾ ﴿وَيَضِيقُ صَدْرِي﴾ ﴿وَلَا يَنْطَلِقُ لِسَانِي﴾ بِأَدَاءِ الرِّسَالَةِ لِلْعُقْدَةِ الَّتِي فِيهِ ﴿فَأَرْسِلْ إِلٰى﴾ أَخِي ﴿هَارُونَ ﴿١٣﴾﴾ مَعِي ﴿وَلَهُمْ عَلَيَّ ذَنْبٌ﴾ بِقَتْلِ الْقِبْطِيِّ مِنْهُمْ ﴿فَأَخَافُ اَنْ يَقْتُلُونِ ﴿١٤﴾﴾ بِهِ ﴿قَالَ﴾ تَعَالٰى ﴿كَلَّا﴾ أَيْ لَا يَقْتُلُونَكَ ﴿فَاذْهَبَا﴾ أَنْتَ وَأَخُوكَ فَفِيهِ تَغْلِيبُ الْحَاضِرِ عَلَى الْغَائِبِ ﴿بِاٰيَاتِنَا إِنَّا مَعَكُمْ مُسْتَمِعُونَ ﴿١٥﴾﴾ مَا تَقُولُونَ وَمَا يُقَالُ لَكُمْ أُجْرِيَا مَجْرَى الْجَمَاعَةِ ﴿فَأْتِيَا فِرْعَوْنَ فَقُولَا اِنَّا﴾ ﴿كُلًّا مِنَّا ﴿رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾﴾ إِلَيْكَ ﴿اَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿اَرْسِلْ مَعَنَا﴾ إِلَى الشَّامِ ﴿بَنِيٓ اِسْرَآئِيلَ ﴿١٧﴾﴾ فَأْتِيَاهُ فَقَالَا لَهُ مَا ذُكِرَ ﴿قَالَ﴾ فِرْعَوْنُ لِمُوسٰى ﴿اَلَمْ نُرَبِّكَ فِينَا﴾ فِي مَنَازِلِنَا ﴿وَلِيدًا﴾ صَغِيرًا قَرِيبًا مِنَ الْوِلَادَةِ بَعْدَ فِطَامِهِ ﴿وَلَبِثْتَ فِينَا مِنْ عُمُرِكَ سِنِينَ ﴿١٨﴾﴾ ثَلَاثِينَ سَنَةً يَلْبَسُ مِنْ مَلَابِسِ فِرْعَوْنَ وَيَرْكَبُ مِنْ مَرَاكِبِهِ وَكَانَ يُسَمَّى ابْنَهُ ﴿وَفَعَلْتَ فَعْلَتَكَ الَّتِي فَعَلْتَ﴾ هِيَ قَتْلُهُ الْقِبْطِيَّ ﴿وَاَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿١٩﴾﴾ الْجَاحِدِينَ لِنِعْمَتِي عَلَيْكَ بِالتَّرْبِيَةِ وَعَدَمِ الْاِسْتِعْبَادِ.

TÜRKÇE ANLAMI

26- Şuarâ Sûresi

Medine'de inen (224–227 arası) ayetler hariç Mekke'de inmiştir. İki yüz yirmi yedi ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. **Tâ, Sîn, Mîm.** Allah teala bununla ne kastettiğini en iyi bilendir.
2. **Bu** ayetler hakkı batıldan **ayırıp-ortaya çıkaran kitabın ayetleridir.**
3. Ey Muhammed! **Sen,** Mekkeliler **mümin olmayacaklar diye** üzüntüden **neredeyse**[1] **kendini helâk edecek,** canına kıyacak**sın!** Yani bu üzüntüyü azaltmak suretiyle kendine biraz merhamet et!
4. **Eğer dilersek üzerlerine gökten bir ayet indiririz de artık ona boyunları eğili kalmış olurlar**[2] ve iman ederler.[3]

---

[1] لَعَلَّ burada "işfak/şefkat bildirme" içindir.

[2] ظَلَّتْ fiili burada muzari –تَظِلُّ، تَدُومُ– anlamındadır.

[3] Ayette, gerçekte kişilere ait olan "hudû"yu boyunlara ait bir sıfat yapınca خَاضِعِينَ kelimesini akıllılara ait cemi kalıbıyla getirmiştir.

5. **Onlara Rahman tarafından yeni**[1] **bir zikir,** Kuran **gelmez ki, illâ ondan kaçınırlar.**

6. **Muhakkak ki** onu **yalanladılar. Artık kendisiyle alay ettikleri şeyin haberleri,** neticeleri **kendilerine yakında gelecektir.**

7. **Yeryüzüne bir bakmazlar mı? Orada her güzel çiftten,** türden **ne kadar çok bitkiler yetiştirdik.**

8. **Şüphe yok ki, bunda elbette bir ayet,** Allah tealanın kudretine delalet **vardır. Hâlbuki onların çoğu** Allah tealanın ilminde **mümin değildir.**[2]

9. **Ve muhakkak ki, Senin Rabbin, elbette o çok izzet sahibidir,** kâfirlerden intikam alır, müminlere karşı da **çok merhametlidir.**

10-11. Kavmine anlat ey Muhammed! **Hani Rabbin** ateşi ve ağacı gördüğü gece **Musa'ya nidâ etmişti:**[3] **"Zalim kavme;** Allah'ı inkar ederek kendilerine; köleleştirmek suretiyle de İsrail oğullarına zulmetmiş olan **Firavun**'a ve **onun kavmine** Peygamber olarak **git. Hâlâ,** Allah'a itaat ederek **sakınmayacaklar mı** ki onu tevhit etsinler?"[4]

12-13. Musa **dedi ki: "Yarabbi! Şüphe yok ki, beni yalanlamalarından korkarım. Ayrıca** beni yalanlamalarından dolayı **göğsüm daralır ve** kendisinde bulunan tutukluktan dolayı risâleti tebliğ etmeye **dilim dönmez, onun için** benimle birlikte kardeşim **Harun'a da risâlet ver."**

14-15. **"Hem** aralarından bir Kıbtiyi öldürmem sebebiyle **onlar için benim üzerimde bir suç da var;** bundan dolayı **beni öldürmelerinden de korkarım."** Allah teala **buyurdu ki: "Asla** seni öldüremezler! **Şimdi ikiniz de;** sen ve kardeşin **bizim ayetlerimizle gidin.**[5] **Şüphesiz Biz,** söylediklerinizi ve size söyleneni **işiticiler olduğumuz halde sizinle beraberiz.**[6]"

16. **"Artık Firavun'a gidin de deyin ki, şüphesiz biz** ikimizden her biri **alemlerin Rabbinin** sana gönderdiği **elçisiyiz."**

17-18. **"İsrail oğullarını bizimle beraber** Şam'a **salıveresin diye."** Bunun üzerine o ikisi Firavun'a gelip bunları ona söylediler. Firavun da Musa'ya **dedi ki: "Seni** neredeyse yeni doğmuşken, sütten kesilmiş küçücük bir **çocukken kendi** evimiz**de büyütmedik mi? Ve aramızda ömründen senelerce,** otuz sene **kalmadın mı?"** Bu dönemde Hz. Musa, Firavun'un giydiklerinden giyer, onun bindiklerine binerdi. Onun oğlu olarak çağırılırdı.

19. **Sonunda o yaptığın** Kıptî'yi öldürme **işini de yaptın. Sen nankör,** benim üzerindeki "bakıp büyütme ve köleleştirmeme iyiliğimi' inkâr eden **kimselerdensin!**

---

[1] مُحْدَثٍ kelimesi sıfat-ı kâşife'dir.

[2] Sibeveyh, ayetteki كَانَ'nin zait olduğunu söylemiştir.

[3] أَنْ burada بِأَنْ takdirindedir.

[4] Hemze, istifhâm-ı inkari içindir.

[5] فَاذْهَبَا fiilinde hâzır olan gaip olana tağlip edilmiştir.

[6] Musa (aleyhisselam) ile Harun (aleyhisselam) (مَعَكُمْ sözünde kendilerine tazim için cemi sigasıyla hitap edilmek suretiyle) topluluk yerine konulmuşlardır.

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الشُّعَرَاءِ ﴿٢٦﴾

26- Şuarâ Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekke'de inmiştir **إِلَّا وَالشُّعَرَاءُ إِلَى آخِرِهَا Ancak 224. ayetten 227. ayetin sonuna kadar olan (ayetler)** **فَمَدَنِيَّةٌ Medine'de inmiştir** **وَهِيَ مِأَتَانِ وَ سَبْعٌ وَعِشْرُونَ آيَةً Ve sûre iki yüz yirmi yedi ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **طٰسٓمٓ Ta, Sîn, Mîm.** **اَللهُ أَعْلَمُ** Allah en iyi bilendir *(Neyi?)* **بِمُرَادِهِ** Maksadını *(Ne ile?)* **بِذٰلِكَ** Bu harflerle.

2. **تِلْكَ Bu** **أَيْ هٰذِهِ الْآيَاتُ** Yani, bu ayetler *(Nedir?)* **اٰيَاتُ الْكِتَابِ Kitabın ayetleridir** **الْقُرْآنِ** Kur'an'ın **الْإِضَافَةُ بِمَعْنٰى مِنْ** İzafet 'min' manasındadır *(Öyle Kitap ki,)* **الْمُبِينِ Açıklayan** **الْمُظْهِرِ الْحَقَّ مِنَ الْبَاطِلِ** Hakkı batıldan ayıran.

3. **لَعَلَّكَ Nerdeyse sen** **يَا مُحَمَّدُ** Ey Muhammed! **بَاخِعٌ Helak edeceksin** *(Kimi?)* **نَفْسَكَ Kendini** **قَاتِلَهَا** Onu öldüreceksin *(Neden?)* **غَمًّا** Kederden *(Kendini niye helak edeceksin?)* **مِنْ أَجْلِ أَلَّا يَكُونُوا Olmayacaklar diye** **أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ** Yani, Mekke halkı *(Ne olmayacaklar diye?)* **مُؤْمِنِينَ İman ediciler** **وَلَعَلَّ هُنَا لِلْإِشْفَاقِ** Buradaki 'lealle' şefkat içindir **أَيْ أَشْفِقْ عَلَيْهَا** Yani, nefsine şefkat göster *(Ne ile?)* **بِتَخْفِيفِ هٰذَا الْغَمِّ** Bu kederi hafifletmekle.

4. **إِنْ Şayet** **نَشَأْ Dilesek** **نُنَزِّلْ İndiririz** *(Kime?)* **عَلَيْهِمْ Onlara** *(Nereden?)* **مِنَ السَّمَاءِ Gökten** *(Ne indiririz?)* **اٰيَةً Bir mucize** **فَظَلَّتْ Ve kalır** *(Bu kelime nedir?)* **بِمَعْنَى الْمُضَارِعِ** Muzâri manasındadır **أَيْ تَظَلُّ** Yani, bu kelime 'Tezıllu' anlamındadır **أَيْ تَدُومُ** Yani, daim olur *(Ne?)* **أَعْنَاقُهُمْ Onların boyunları** **لَهَا O mucizeye** *(Ne kalır?)* **خَاضِعِينَ Eğik** **فَيُؤْمِنُونَ** Ve iman ederler **وَلَمَّا** Ne zaman ki **وُصِفَتِ الْأَعْنَاقُ** Boyunlar vasıflandı *(Ne ile?)* **بِالْخُضُوعِ الَّذِي** Öyle bir eğilmekle ki **هُوَ لِأَرْبَابِهَا** O, sahiplerine ait bir özelliktir **جُمِعَتِ الصِّفَةُ مِنْهُ** Ondan olan sıfat cemilendi *(Ne ile cemilendi?)* **جَمْعَ الْعُقَلَاءِ** Akıllılara ait cemi kalıbıyla.

5. **وَمَا يَأْتِيهِمْ Onlara gelmez** *(Ne gelmez?)* **مِنْ ذِكْرٍ Bir öğüt** **قُرْآنٍ** Kuran *(Kimden?)* **صِفَةٌ كَاشِفَةٌ** **مِنَ الرَّحْمٰنِ Rahman'dan** *(Öyle öğüt ki,)* **مُحْدَثٍ Yeni** *(Bu kelime nedir?)* Sıfat-ı kaşife'dir **إِلَّا Ancak** **كَانُوا Olurlar** *(Neden?)* **عَنْهُ O öğütten** *(Ne olurlar?)* **مُعْرِضِينَ Yüz çevirici.**

6. فَقَدْ **Muhakkak ki** كَذَّبُوا **Yalanladılar** *(Neyi?)* بِهِ Onu فَسَيَأْتِيهِمْ **Fakat onlara gelecek** *(Ne?)* مَا -عَوَاقِبُ- أَنْبَاءُ **O şeylerin haberleri** akıbetleri **ki** كَانُوا **İdiler** بِهِ **Onu** *(Ne idiler?)* يَسْتَهْزِئُونَ **Alaya alıyor.**

7. أَوَلَمْ يَرَوْا **Görmediler mi?** يَنْظُرُوا Bakmadılar mı? *(Nereye?)* إِلَى الْأَرْضِ **Yeryüzüne** كَمْ **Nice** أَنْبَتْنَا **Yetiştirdik** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** أَيْ كَثِيرًا Yani, çoğunu *(Neden yetiştirdik?)* مِنْ كُلِّ زَوْجٍ **Her çiftten** *(Öyle çift ki,)* كَرِيمٍ **Hoş olan** نَوْعٍ حَسَنٍ Her güzel türden.

8. إِنَّ **Muhakkak** فِي ذَلِكَ **Bunda vardır** *(Ne vardır?)* لَآيَةً **Elbet bir ayet** دَلَالَةً İşaret vardır *(Neye?)* عَلَى كَمَالِ قُدْرَتِهِ تَعَالَى O Yüce'nin kudretinin kemaline وَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim?)* أَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Ne olmadılar?)* مُؤْمِنِينَ **İman edici** *(Nerede?)* فِي عِلْمِ اللهِ Allah'ın ilminde وَكَانَ Kâne fiili (hakkında) قَالَ سِيبَوَيْهِ Sibeveyh demiştir ki زَائِدَةٌ Zaittir.

9. وَإِنَّ **Ve muhakkak ki** رَبَّكَ **Senin Rabbin** لَهُوَ **Elbette O** *(Nedir?)* الْعَزِيزُ **Aziz'dir** ذُو İzzet sahibidir الْعِزَّةِ يَنْتَقِمُ مِنَ الْكَافِرِينَ Kafirlerden intikam alır الرَّحِيمُ **Rahim'dir** يَرْحَمُ الْمُؤْمِنِينَ Müminlere merhamet eder.

10. وَ **Ve** اذْكُرْ يَا Ey Muhammed! *(Kime?)* لِقَوْمِكَ Kavmine إِذْ **Hani** نَادَى **Nida etmişti** *(Kim?)* رَبُّكَ **Rabbin** *(Kime?)* مُوسَى **Musa'ya** *(Ne zaman?)* لَيْلَةَ رَأَى Gördüğü gece *(Neyi?)* النَّارَ وَالشَّجَرَةَ Ateş ve ağacı *(Ne diyerek nida etmişti?)* اَنِ أَيْ بِأَنِ ائْتِ **Git diye** *(Kime git?)* الْقَوْمَ **Kavme** *(Öyle kavim ki,)* الظَّالِمِينَ **Zalimler** *(Ne olarak git?)* رَسُولًا Peygamber olarak.

11. قَوْمَ فِرْعَوْنَ **(Yani) Firavun'un kavmine (git)** *(Kimle birlikte?)* مَعَهُ Onunla birlikte ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ Kendilerine zulmettiler *(Ne sebebiyle?)* بِالْكُفْرِ بِاللهِ Allah'ı inkar etmekle *(Daha kime zulmettiler?)* وَبَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarına *(Ne sebebiyle?)* بِاسْتِعْبَادِهِمْ Onları köleleştirmeleri sebebiyle أَلَا الْهَمْزَةُ لِلْإِسْتِفْهَامِ الْإِنْكَارِيِّ يَتَّقُونَ **Daha sakınmayacaklar mı?** Hemze, inkâr mahiyetinde soru edatıdır *(Kimden sakınmayacaklar mı?)* اللهَ Allah'tan *(Ne ile?)* بِطَاعَتِهِ Ona itaat etmekle فَيُوَحِّدُونَهُ Ve onun birliğini kabul etmeyecekler mi?

12. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسَى Musa *(Ne dedi?)* رَبِّ **Ey Rabbim!** إِنِّي **Muhakkak ki ben** أَخَافُ **Korkuyorum** *(Neden?)* أَنْ يُكَذِّبُونِ **Beni yalanlamalarından.**

13. وَيَضِيقُ **Ve daralıyor** *(Ne?)* صَدْرِي **Göğsüm** *(Neden?)* مِنْ تَكْذِيبِهِمْ Onların yalanlamalarından *(Kimi?)* لِي Beni *(Daha?)* وَلَا يَنْطَلِقُ **Dönmüyor** *(Ne?)* لِسَانِي **Dilim** *(Neye?)* بِأَدَاءِ الرِّسَالَةِ Elçiliği ifa etmeye *(Neden dolayı?)* لِلْعُقْدَةِ الَّتِي فِيهِ Dilimde bulunan düğümden dolayı فَأَرْسِلْ **Bu sebeple elçilik ver** *(Kime?)* إِلَى أَخِي هَارُونَ Kardeşim **Harun'a** *(Kimle birlikte?)* مَعِي Benimle birlikte.

14. وَلَهُمْ **Onlar için vardır** *(Kim üzerinde?)* عَلَيَّ **Benim üzerimde** *(Ne vardır?)* ذَنْبٌ **Suç** *(Ne sebebiyle?)* بِقَتْلِ الْقِبْطِيِّ مِنْهُمْ Onlardan bir Kıpti'yi öldürmem sebebiyle فَأَخَافُ **Ve ben korkuyorum** *(Neden?)* أَنْ يَقْتُلُونِ **Beni öldürmelerinden** *(Ne sebebiyle?)* بِهِ Onu öldürmem sebebiyle.

15. قَالَ تَعَالَى Yüce olan **dedi ki** كَلَّا **Asla!** أَيْ لَا يَقْتُلُونَكَ Yani, seni öldüremezler فَاذْهَبَا **Gidin** أَنْتَ وَأَخُوكَ Sen ve kardeşin فَهِيهِ Burada vardır *(Ne vardır?)* تَغْلِيبُ الْحَاضِرِ Muhatab kalıbını galip kılmak *(Neye?)* عَلَى الْغَائِبِ Gaip kalıbına *(Ne ile gidin?)* بِآيَاتِنَا **Ayetlerimizle** إِنَّا **Muhakkak biz** مَعَكُمْ **Sizinle birlikteyiz** *(Ne olduğumuz halde?)* مُسْتَمِعُونَ **İşiticiler olduğumuz halde** *(Neyi?)* مَا تَقُولُونَ Söylediklerinizi وَمَا يُقَالُ لَكُمْ Ve size söylenenleri أُجْرِيَا مَجْرَى الْجَمَاعَةِ Topluluk yerine konulmuşlardır.

16. فَأْتِيَا **Haydi gidin** *(Kime?)* فِرْعَوْنَ **Firavun'a** فَقُولَا **Ve deyin ki** إِنَّا **Şüphesiz biz** كُلًّا مِنَّا Her birimiz *(Kimiz?)* رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbinin elçileriyiz** *(Kime?)* إِلَيْكَ Sana *(Niçin gönderildik?)*

17. أَنْ أَيْ بِأَنْ أَرْسِلْ **Gönder diye** *(Kiminle birlikte?)* مَعَنَا **Bizimle birlikte** *(Nereye?)* إِلَى الشَّامِ Şam'a *(Kimi bizimle gönder?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarını** فَأْتِيَاهُ Firavun'a gittiler فَقَالَا لَهُ Ve ona söylediler *(Neyi?)* مَا ذُكِرَ Anlatılanları.

18. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun *(Kime?)* لِمُوسَى Musa'ya *(Ne dedi?)* أَلَمْ نُرَبِّكَ **Seni büyütmedik mi?** *(Nerede?)* فِينَا **Aramızda** فِي مَنَازِلِنَا Saraylarımızda *(Ne olduğun halde?)* وَلِيدًا **Yeni doğmuş olduğun halde** صَغِيرًا Küçük *(Öyle küçük ki,)* قَرِيبًا مِنَ الْوِلَادَةِ Doğduğu zamanı yakın *(Neden sonra?)* بَعْدَ فِطَامِهِ Sütten kesildikten sonra *(Daha ne dedi?)* وَلَبِثْتَ **Ve kalmadın mı?** *(Nerede?)* فِينَا **Bizim aramızda** *(Neden?)* مِنْ عُمُرِكَ **Ömründen** *(Ne kadar?)* سِنِينَ **Senelerce** ثَلَاثِينَ سَنَةً Otuz sene يَلْبَسُ Giyerdi *(Neden?)* مِنْ مَلَابِسِ فِرْعَوْنَ Firavun'un elbiselerinden وَيَرْكَبُ Ve binerdi *(Neye?)* مِنْ مَرَاكِبِهِ Onun bineklerine وَكَانَ يُسَمَّى Ve anılırdı *(Ne diye?)* ابْنَهُ Onun oğlu diye.

19. وَفَعَلْتَ **Ve yaptın** *(Neyi?)* فَعْلَتَكَ **Yaptığını** الَّتِي **Öyle yaptığını ki** فَعَلْتَ **Sen yaptın** هِيَ O yaptığı قَتْلُهُ الْقِبْطِيَّ Kıpti'yi katletmesidir وَأَنْتَ **Ve sen** مِنَ الْكَافِرِينَ **Nankörlerden** الْجَاحِدِينَ Bile bile inkar edenlerdensin *(Neyi?)* لِنِعْمَتِي عَلَيْكَ Sana olan nimetimi *(Ne ile olan?)* بِالتَّرْبِيَةِ Terbiye etmek وَعَدَمِ الْاِسْتِعْبَادِ Ve köleleştirmemekle.

﴿قَالَ﴾ مُوسٰى ﴿فَعَلْتُهَآ اِذًا﴾ حِينَئِذٍ ﴿وَاَنَا مِنَ الضَّآلِّينَ ﴿٢٠﴾﴾ عَمَّا آتَانِي اللهُ مِنْ بَعْدِهَا مِنَ الْعِلْمِ وَالرِّسَالَةِ ﴿فَفَرَرْتُ مِنكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا﴾ عِلْمًا ﴿وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢١﴾﴾ ﴿وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَيَّ﴾ أَصْلُهُ تَمُنُّ بِهَا ﴿اَنْ عَبَّدْتَ بَنِيٓ اِسْرَآئِيلَ ﴿٢٢﴾﴾ بَيَانٌ لِتِلْكَ أَيِ اتَّخَذْتَهُمْ عَبِيدًا وَلَمْ تَسْتَعْبِدْنِي لَا نِعْمَةَ لَكَ بِذٰلِكَ لِظُلْمِكَ بِاسْتِعْبَادِهِمْ وَقَدَّرَ بَعْضُهُمْ أَوَّلَ الْكَلَامِ هَمْزَةُ اسْتِفْهَامٍ لِلْاِنْكَارِ ﴿قَالَ فِرْعَوْنُ﴾ لِمُوسٰى ﴿وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٣﴾﴾ الَّذِي قُلْتَ إِنَّكَ رَسُولُهُ أَيْ أَيُّ شَيْءٍ هُوَ وَلَمَّا لَمْ يَكُنْ سَبِيلٌ لِلْخَلْقِ إِلٰى مَعْرِفَةِ حَقِيقَتِهِ تَعَالٰى وَإِنَّمَا يَعْرِفُونَهُ بِصِفَاتِهِ أَجَابَهُ مُوسٰى عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ بِبَعْضِهَا ﴿قَالَ رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا﴾ أَيْ خَالِقُ ذٰلِكَ ﴿اِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ﴿٢٤﴾﴾ بِأَنَّهُ تَعَالٰى خَلَقَهُ فَآمِنُوا بِهِ وَحْدَهُ ﴿قَالَ﴾ فِرْعَوْنُ ﴿لِمَنْ حَوْلَهُ﴾ مِنْ أَشْرَافِ قَوْمِهِ ﴿اَلَا تَسْتَمِعُونَ ﴿٢٥﴾﴾ جَوَابَهُ الَّذِي لَمْ يُطَابِقِ السُّؤَالَ ﴿قَالَ﴾ مُوسٰى ﴿رَبُّكُمْ وَرَبُّ اٰبَآئِكُمُ الْاَوَّلِينَ ﴿٢٦﴾﴾ وَهٰذَا وَإِنْ كَانَ دَاخِلًا فِيمَا قَبْلَهُ يُغَيِّظُ فِرْعَوْنَ وَلِذٰلِكَ ﴿قَالَ اِنَّ رَسُولَكُمُ الَّذِيٓ اُرْسِلَ اِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ ﴿٢٧﴾﴾ ﴿قَالَ﴾ مُوسٰى ﴿رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَآ اِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾﴾ أَنَّهُ كَذٰلِكَ فَآمِنُوا بِهِ وَحْدَهُ ﴿قَالَ﴾ فِرْعَوْنُ لِمُوسٰى ﴿لَئِنِ اتَّخَذْتَ اِلٰهًا غَيْرِي لَاَجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ ﴿٢٩﴾﴾ كَانَ سِجْنُهُ شَدِيدًا يَحْبِسُ الشَّخْصَ فِي مَكَانٍ تَحْتَ الْأَرْضِ وَحْدَهُ لَا يُبْصِرُ وَلَا يَسْمَعُ فِيهِ أَحَدًا ﴿قَالَ﴾ لَهُ مُوسٰى ﴿اَوَلَوْ﴾ أَيْ أَتَفْعَلُ ذٰلِكَ وَلَوْ ﴿جِئْتُكَ بِشَيْءٍ مُبِينٍ ﴿٣٠﴾﴾ بُرْهَانٍ بَيِّنٍ عَلٰى رِسَالَتِي ﴿قَالَ﴾ فِرْعَوْنُ لَهُ ﴿فَاْتِ بِهٖٓ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣١﴾﴾ فِيهِ ﴿فَاَلْقٰى عَصَاهُ فَاِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُبِينٌ ﴿٣٢﴾﴾ حَيَّةٌ عَظِيمَةٌ ﴿وَنَزَعَ يَدَهُ﴾ أَخْرَجَهَا مِنْ جَيْبِهِ ﴿فَاِذَا هِيَ بَيْضَآءُ﴾ ذَاتُ شُعَاعٍ ﴿لِلنَّاظِرِينَ ﴿٣٣﴾﴾ خِلَافَ مَا كَانَتْ عَلَيْهِ مِنَ الْأُدْمَةِ ﴿قَالَ﴾ فِرْعَوْنُ ﴿لِلْمَلَاِ حَوْلَهٗٓ اِنَّ هٰذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ ﴿٣٤﴾﴾ فَائِقٌ فِي عِلْمِ السِّحْرِ ﴿يُرِيدُ اَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ اَرْضِكُمْ بِسِحْرِهٖ فَمَاذَا تَاْمُرُونَ ﴿٣٥﴾﴾ ﴿قَالُٓوا اَرْجِهْ وَاَخَاهُ﴾ أَخِّرْ أَمْرَهُمَا ﴿وَابْعَثْ فِي الْمَدَآئِنِ حَاشِرِينَ ﴿٣٦﴾﴾ جَامِعِينَ ﴿يَاْتُوكَ بِكُلِّ سَحَّارٍ عَلِيمٍ ﴿٣٧﴾﴾ يَفْضُلُ مُوسٰى فِي عِلْمِ السِّحْرِ ﴿فَجُمِعَ السَّحَرَةُ لِمِيقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍ ﴿٣٨﴾﴾ وَهُوَ وَقْتُ الضُّحٰى مِنْ يَوْمِ الزِّينَةِ ﴿وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ اَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ ﴿٣٩﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

20. **O vakit, dedi: O işi yaptığımda** sonrasında Allah teealanın bana vereceği ilim ve risaleti **bilmeyenlerdendim.**

21. **Sizden korkunca da hemen aranızdan kaçtım. Sonra Rabbim bana hikmet** ve ilim **bahşetti ve beni peygamberlerden kıldı.**

22. **O; İsrail oğullarını köleleştirmen**[1] **ise, başıma kaktığın**[2] **bir nimettir.**[3] Yani İsrail oğullarını köleleştirip beni köleleştirmemende bir nimet yoktur. Zira onları köleleştirmen zaten bir zulümdü.

23. **Firavun** Musa'ya **dedi ki: "**şu, peygamberi olduğunu söylediğin **alemlerin Rabbi nedir?"** Yani onun hakikati nedir?

Mahlûkatın Cenabı Hakkın hakikatini bilmelerine imkân olmayıp onu sadece sıfatlarıyla bilebildikleri için Hz. Musa (aleyhisselam) cevaben Allah teâlânın bazı sıfatlarını söyledi:

24. **Dedi ki: "Göklerin, yerin ve bunların arasındakilerin Rabbidir,** onları yaratandır. **Eğer siz kesinkes biliyorsanız** ki bunları Allah teala yarattı, öyleyse sadece ona iman edin."

25. Firavun **etrafındakilere dedi ki: "**Şunun, soruya uymayan cevabını **işitiyor musunuz?"**

26. Musa (aleyhisselam) da **dedi ki: "Sizin Rabbinizdir ve sizden önceki atalarınızın Rabbidir."** Her ne kadar bu cevap öncekinde mündemiç de olsa Firavun'u daha da kızdırmıştır.

27. Bundan dolayı (kızgınlıktan) **dedi ki: "Size gönderilmiş olan peygamberiniz, kuşkusuz bir delidir."**

28. Musa da **dedi ki: "Doğu ve batının, bunların arasındakilerin Rabbidir. Eğer** böyle olduğunu **akıl ediyorsanız** o zaman sadece ona iman edin."

29. Firavun Musa'ya **dedi ki: "Andolsun, eğer benden başka ilâh edindiysen elbette seni zindanlık ederim.** Firavun'un zindanı çok korkunçtu; oraya hapsedilen kişi yerin altında bir yere tek başına konur, kimseyi ne görür ne de duyardı.

30. Musa (aleyhisselam) da ona **dedi ki: "Ben sana** Peygamber olduğuma dair **apaçık bir şey,** delil **getirmiş olsam bile mi** beni zindana atacaksın!"

31. Firavun da ona **dedi ki: "Haydi onu getir, eğer sen** bu konuda **doğru kimselerdensen..."**

32. **Bunun üzerine asasını attı, o da hemen apaçık koca bir yılan oluverdi.**

33. **Ve elini** sinesinden **çekip çıkardı; o da seyredenlere** önceki hali olan buğday renginin aksine **bembeyaz** parlak **oluverdi.**

---

[1] ...أَنْ عَبَّدْتَ sözü تِلْكَ'yi beyan eder. (Yani, atf-ı beyandır)

[2] تَمُنُّهَا'nin aslı بِهَا تَمُنُّ'dır.

[3] Bazıları bu cümlenin başına, inkâr anlamına gelen bir istifham hemzesi takdir etmişlerdir.

34-35. Firavun **etrafındaki ileri gelenlere dedi ki: "Şüphe yok, bu elbette çok bilgili,** sihir ilminde usta **bir sihirbaz. Sizi büyüsü ile yurdunuzdan çıkarmak istiyor. Artık siz ne emredersiniz?"**

36. **Dediler ki: "Onu ve kardeşini alıkoy,** onların durumu hakkındaki hükmü ertele. **Şehirlere de tellallar** toplayıcılar **yolla,**

37-39. **Sana çok bilgin,** sihir ilminde Musa'ya üstün gelecek **sihirbazlar getirsinler. Artık sihirbazlar, belirli bir günün tayin edilen vaktinde,** (onların bayram günleri olan) ziynet günü kuşluk vaktinde **toplandılar." Ve insanlara denildi ki: "Siz de toplanıyorsunuz değil mi?"**

KELİME ANLAMI

20. قَالَ مُوسٰى Musa **dedi ki:** فَعَلْتُهَا **O işi yaptım** إِذًا **O zaman** حِينَئِذٍ O vakit وَأَنَا **Ve halbuki ben** مِنَ الضَّالِّينَ **Cahillerdendim** *(Neden cahil?)* عَمًّا O şeylerden ki آتَانِي Bana verdi *(Kim?)* اللّٰهُ Allah *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِهَا O işten sonra *(O da nedir?)* مِنَ الْعِلْمِ وَالرِّسَالَةِ İlim ve peygamberliktir.

21. فَفَرَرْتُ **Ve ben kaçtım** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Ne zaman?)* لَمَّا خِفْتُكُمْ **Sizden korktuğum zaman** فَوَهَبَ **Ve bahşetti** *(Kime?)* لِي **Bana** *(Kim?)* رَبِّي **Rabbim** *(Ne bahşetti?)* حُكْمًا **Hikmet** عِلْمًا İlim *(Daha ne yaptı?)* وَجَعَلَنِي **Ve beni kıldı** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُرْسَلِينَ **Peygamberlerden.**

22. وَتِلْكَ **Bu** *(Nedir?)* نِعْمَةٌ **Öyle bir nimettir ki,** تَمُنُّهَا **Onu kakıyorsun** *(Neye?)* عَلَيَّ **Benim başıma** أَصْلُهُ Bu kelimenin aslı تَمُنُّ بِهَا 'Temunnu bihâ'dır *(O nimet nedir?)* أَنْ عَبَّدْتَ **Köleleştirmendir** *(Kimi?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarını** *(Bu son cümle nedir?)* بَيَانٌ لِتِلْكَ 'Tilke' kelimesini beyandır أَيِ اتَّخَذْتَهُمْ عَبِيدًا Yani, onları köle edindin وَلَمْ تَسْتَعْبِدْنِي Beni köle yapmadın لَا نِعْمَةَ لَكَ بِذٰلِكَ Bununla sana ait bir iyilik yoktur لِظُلْمِكَ Zulmettiğin için *(Ne suretiyle?)* بِاسْتِعْبَادِهِمْ Onları köleleştirmen suretiyle وَقَدَّرَ بَعْضُهُمْ Bazıları takdir etti *(Nereye?)* أَوَّلَ الْكَلَامِ Kelamın başına *(Ne takdir ettiler?)* هَمْزَةُ اسْتِفْهَامٍ لِلْإِنْكَارِ İnkar mahiyetinde soru hemzesi.

23. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** *(Kime?)* لِمُوسٰى Musa'ya وَمَا **Nedir?** *(Kim?)* رَبُّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi** الَّذِي قُلْتَ Ki, sen söyledin *(Neyi?)* إِنَّكَ رَسُولُهُ Onun elçisi olduğunu أَيِّ أَيُّ شَيْءٍ هُوَ Yani, O hangi şeydir? وَلَمَّا Ne zaman ki لَمْ يَكُنْ Olmadı *(Ne olmadı?)* سَبِيلٌ Bir yol *(Kim için?)* لِلْخَلْقِ Mahlûkat için *(Neye yol?)* إِلٰى مَعْرِفَةِ حَقِيقَتِهِ تَعَالٰى O Yüce'nin hakikatini bilmeye وَإِنَّمَا يَعْرِفُونَهُ Ancak onu bilirler *(Ne ile?)* بِصِفَاتِهِ Sıfatlarıyla أَجَابَهُ Ona cevap verdi *(Kim?)* مُوسٰى عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ Musa (aleyhisselam) *(Ne ile cevap verdi?)* بِبَعْضِهَا O sıfatların bir kısmıyla.

24. قَالَ **Dedi ki** رَبُّ السَّمٰوَاتِ **Göklerin Rabbidir** *(Daha neyin?)* وَالْاَرْضِ **Ve yerin** *(Daha neyin?)* وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve o ikisi arasındakilerin** أَيْ خَالِقُ ذٰلِكَ Yani, bunların yaratıcısıdır اِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** *(Ne iseniz?)* مُوقِنِينَ **Kesinkes bilenler** *(Neyi?)* بِأَنَّهُ تَعَالٰى Yüce Allah'ın خَلَقَهُ Onları yarattığını فَآمِنُوا بِهِ Öyleyse O'na iman edin *(Ne olduğu halde?)* وَحْدَهُ O tek olduğu halde.

25. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun *(Kime?)* لِمَنْ **O kimselere ki** حَوْلَهُ **Onun etrafındadırlar** *(Kimlerden?)* مِنْ أَشْرَافِ قَوْمِهِ Kavminin ileri gelenlerinden *(Ne dedi?)* اَلَا تَسْتَمِعُونَ **İşitmiyor musunuz** *(Neyi?)* جَوَابَهُ الَّذِي O cevabını ki لَمْ يُطَابِقِ السُّؤَالَ Soruya uymuyor.

26. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسٰى Musa رَبُّكُمْ **Sizin Rabbinizdir** *(Daha kimin?)* وَرَبُّ اٰبَائِكُمُ **Atalarınızın Rabbidir** *(Öyle atalarınız ki,)* الْاَوَّلِينَ **Evvelki** وَهٰذَا Bu söz وَإِنْ كَانَ دَاخِلًا فِيمَا قَبْلَهُ Önceki söze dâhil olsa bile وَلِذٰلِكَ يُغَيِّظُ فِرْعَوْنَ Firavun'u kızdırır Bundan dolayı;

27. قَالَ **Dedi ki:** اِنَّ رَسُولَكُمُ **Muhakkak sizin peygamberiniz** الَّذِي **O peygamber ki,** اُرْسِلَ **Gönderildi** *(Kime?)* اِلَيْكُمْ **Size** *(Nedir?)* لَمَجْنُونٌ **Elbette delidir.**

28. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(O kimdir?)* رَبُّ الْمَشْرِقِ **Doğunun Rabbidir** *(Daha?)* وَالْمَغْرِبِ **Ve batının** *(Daha?)* وَمَا **Ve o şeylerin ki** بَيْنَهُمَا **O ikisinin arasındadır** اِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** *(Ne iseniz?)* تَعْقِلُونَ **Akıl ediyor** *(Neyi?)* أَنَّهُ كَذٰلِكَ O'nun böyle olduğunu فَآمِنُوا بِهِ Öyleyse O'na iman edin *(Ne olduğu halde?)* وَحْدَهُ O tek olduğu halde.

29. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun *(Kime?)* لِمُوسٰى Musa'ya *(Ne dedi?)* لَئِنِ **Andolsun ki, şayet** اتَّخَذْتَ **Edinirsen** *(Ne?)* اِلٰهًا **Bir ilah ki,** غَيْرِي **Benden başka** لَاَجْعَلَنَّكَ **Elbette seni yaparım** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمَسْجُونِينَ **Zindanlıklardan** كَانَ سِجْنُهُ Onun zindanı idi *(Ne idi?)* شَدِيدًا Feci idi يَحْبِسُ الشَّخْصَ Bir şahsı hapsediyordu *(Nerede?)* فِي مَكَانٍ تَحْتَ الْأَرْضِ Yerin altında bir yerde وَحْدَهُ Tek başına *(Öyle yer ki,)* لَا يُبْصِرُ Göremiyordu *(Daha?)* وَلَا يَسْمَعُ فِيهِ Ve orada işitemiyordu *(Kimi?)* أَحَدًا Hiçbir kimseyi.

30. قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُ Ona *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Ne dedi?)* أَوَلَوْ أَيْ أَتَفْعَلُ ذٰلِكَ وَلَوْ جِئْتُكَ **Sana getirmiş olsam da mı?** Bunu yapacaksın? *(Ne getirmiş olsam da mı?)* بِشَيْءٍ **Bir şey ki,** مُبِينٍ **Apaçık** بُرْهَانٍ بَيِّنٍ Açık delil *(Neye?)* عَلٰى رِسَالَتِي Peygamberliğime.

31. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun *(Kime?)* لَهُ Ona *(Ne dedi?)* فَأْتِ **Öyleyse getir** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** اِنْ كُنْتَ **Şayet isen** *(Kimlerden?)* مِنَ الصَّادِقِينَ **Doğru söyleyenlerden** *(Nerede?)* فِيهِ O sözünde.

32. فَأَلْقَى **Ve attı** *(Neyi?)* عَصَاهُ **Asasını** فَإِذَا **Birden** هِيَ **O** *(Ne oluverdi?)* ثُعْبَانٌ **Koca bir yılan ki,** مُبِينٌ **Apaçık** حَيَّةٌ عَظِيمَةٌ Büyük yılan.

33. وَنَزَعَ **Ve çıkardı** *(Neyi?)* يَدَهُ **Elini** أَخْرَجَهَا مِنْ جَيْبِهِ Onu koynundan çıkardı فَإِذَا **Birden** هِيَ **O** *(Ne oluverdi?)* بَيْضَاءُ **Bembeyaz** ذَاتُ شُعَاعٍ Işık saçan *(Kim için?)* لِلنَّاظِرِينَ **Seyredenler için** *(Ne olduğu halde?)* خِلَافَ مَا كَانَتْ عَلَيْهِ Kendisinde bulunanın aksine *(O şey de nedir?)* مِنَ الْأُدْمَةِ Esmerliktir.

34. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun *(Kime?)* لِلْمَلَإِ **Seçkinlere** *(Neredeki?)* حَوْلَهُ **Etrafındaki** إِنَّ هَٰذَا **Muhakkak ki bu** لَسَاحِرٌ **Gerçekten sihirbazdır** *(Öyle sihirbaz ki,)* عَلِيمٌ **Bilgili** فَائِقٌ فِي عِلْمِ السِّحْرِ Sihir ilminde üstün.

35. يُرِيدُ **İstiyor** *(Ne?)* أَنْ يُخْرِجَكُمْ **Sizi çıkarmak** *(Nereden?)* مِنْ أَرْضِكُمْ **Yurdunuzdan** *(Ne ile?)* بِسِحْرِهِ **Sihriyle** فَمَاذَا **Hangi şeyi** تَأْمُرُونَ **Buyurursunuz?**

36. قَالُوا **Dediler ki:** أَرْجِهْ **Onu oyala** *(Daha kimi?)* وَأَخَاهُ **Ve onun kardeşini** أَخِّرْ أَمْرَهُمَا O ikisinin durumunu ertele *(Daha?)* وَابْعَثْ **Ve gönder** *(Nereye?)* فِي الْمَدَائِنِ **Şehirlere** *(Kimleri gönder?)* حَاشِرِينَ **Tellallar** جَامِعِينَ Toplayıcılar.

37. يَأْتُوكَ **Getirsinler** *(Kime?)* **Sana** *(Kimi?)* بِكُلِّ سَحَّارٍ **Bütün sihirbazları** *(Öyle sihirbazlar ki,)* عَلِيمٍ **Bilgili** *(Yine öyle sihirbazlar ki,)* يَفْضُلُ مُوسَى Musa'ya üstün gelecek *(Nerede?)* فِي عِلْمِ السِّحْرِ Sihir ilminde.

38. فَجُمِعَ **Ve toplandı** *(Kim?)* السَّحَرَةُ **Sihirbazlar** *(Niçin?)* لِمِيقَاتِ يَوْمٍ **Bir günün vakti için** *(Öyle gün ki,)* مَعْلُومٍ **Belirlenmiş** وَهُوَ وَقْتُ الضُّحَى O da kuşluk vaktidir *(Hangi günde?)* مِنْ يَوْمِ الزِّينَةِ Zînet gününde.

39. وَقِيلَ **Ve denildi** *(Kime?)* لِلنَّاسِ **İnsanlara** *(Ne denildi?)* هَلْ أَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ **Siz de toplanıyor musunuz?**

﴿لَعَلَّنَا نَتَّبِعُ السَّحَرَةَ اِنْ كَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ ﴿٤٠﴾﴾ الْاِسْتِفْهَامُ لِلْحَثِّ عَلَى الْاِجْتِمَاعِ وَالتَّرَجِّي عَلَى تَقْدِيرِ غَلَبَتِهِمْ لِيَسْتَمِرُّوا عَلَى دِينِهِمْ فَلَا يَتَّبِعُوا مُوسَى ﴿فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالُوا لِفِرْعَوْنَ اَئِنَّ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ ﴿لَنَا لَاَجْرًا اِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ﴿٤١﴾﴾ ﴿قَالَ نَعَمْ وَاِنَّكُمْ اِذًا﴾ أَيْ حِينَئِذٍ ﴿لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٢﴾﴾ ﴿قَالَ لَهُمْ مُوسَى﴾ بَعْدَ مَا قَالُوا لَهُ إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ نَحْنُ الْمُلْقِينَ ﴿اَلْقُوا مَآ اَنْتُمْ مُلْقُونَ ﴿٤٣﴾﴾ فَالْأَمْرُ فِيهِ لِلْإِذْنِ بِتَقْدِيمِ إِلْقَائِهِمْ تَوَسُّلًا بِهِ إِلَى إِظْهَارِ الْحَقِّ ﴿فَاَلْقَوْا حِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ وَقَالُوا بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ اِنَّا لَنَحْنُ الْغَالِبُونَ ﴿٤٤﴾﴾ ﴿فَاَلْقى مُوسى عَصَاهُ فَاِذَا هِيَ تَلْقَفُ﴾ بِحَذْفِ إِحْدَى التَّائَيْنِ مِنَ الْأَصْلِ تَبْتَلِعُ [تَلْقَفُ] ﴿مَا يَاْفِكُونَ ﴿٤٥﴾﴾ يُقَلِّبُونَهُ بِتَمْوِيهِهِمْ فَيُخَيِّلُونَ حِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ أَنَّهَا حَيَّاتٌ تَسْعَى ﴿فَاُلْقِيَ السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ ﴿٤٦﴾﴾ ﴿قَالُوا اٰمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٧﴾﴾ ﴿رَبِّ مُوسى وَهَارُونَ ﴿٤٨﴾﴾ لِعِلْمِهِمْ بِأَنَّ مَا شَاهَدُوهُ مِنَ الْعَصَا لَا يَتَأَتَّى بِالسِّحْرِ ﴿قَالَ﴾ فِرْعَوْنُ ﴿اَاٰمَنْتُمْ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا [اٰمَنْتُمْ] ﴿لَهُ﴾ لِمُوسى ﴿قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ﴾ أَنَا ﴿لَكُمْ اِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ﴾ فَعَلَّمَكُمْ شَيْئًا مِنْهُ وَغَلَبَكُمْ بِآخَرَ ﴿فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ﴾ مَا يَنَالُكُمْ مِنِّي ﴿لَاُقَطِّعَنَّ اَيْدِيَكُمْ وَاَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ﴾ أَيْ يَدَ كُلِّ وَاحِدٍ الْيُمْنَى وَرِجْلَهُ الْيُسْرَى ﴿وَلَاُصَلِّبَنَّكُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٤٩﴾﴾ ﴿قَالُوا لَا ضَيْرَ﴾ لَا ضَرَرَ عَلَيْنَا فِي ذٰلِكَ ﴿اِنَّآ اِلٰى رَبِّنَا﴾ بَعْدَ مَوْتِنَا بِأَيِّ وَجْهٍ كَانَ ﴿مُنْقَلِبُونَ ﴿٥٠﴾﴾ رَاجِعُونَ فِي الْآخِرَةِ ﴿اِنَّا نَطْمَعُ﴾ نَرْجُو ﴿اَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطَايَانَآ اَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿كُنَّآ اَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥١﴾﴾ فِي زَمَانِنَا ﴿وَاَوْحَيْنَآ اِلٰى مُوسى﴾ بَعْدَ سِنِينَ أَقَامَهَا بَيْنَهُمْ يَدْعُوهُمْ بِآيَاتِ اللهِ إِلَى الْحَقِّ فَلَمْ يَزِيدُوا إِلَّا عُتُوًّا ﴿اَنْ اَسْرِ بِعِبَادِيْ﴾ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَفِي قِرَاءَةٍ بِكَسْرِ النُّونِ وَوَصْلِ هَمْزَةِ أَسْرِ مِنْ سَرَى لُغَةٌ فِي أَسْرَى أَيْ سِرْ بِهِمْ لَيْلًا إِلَى الْبَحْرِ ﴿اِنَّكُمْ مُتَّبَعُونَ ﴿٥٢﴾﴾ يَتْبَعُكُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ فَيَلْجُونَ وَرَاءَكُمُ الْبَحْرَ فَأُنْجِيكُمْ وَأُغْرِقُهُمْ ﴿فَاَرْسَلَ فِرْعَوْنُ﴾ حِينَ أُخْبِرَ بِسَيْرِهِمْ ﴿فِي الْمَدَآئِنِ﴾ قِيلَ كَانَ لَهُ أَلْفُ مَدِينَةٍ وَاثْنَا عَشَرَ أَلْفِ قَرْيَةٍ ﴿حَاشِرِينَ ﴿٥٣﴾﴾ جَامِعِينَ الْجَيْشَ قَائِلًا ﴿اِنَّ هٰؤُلَآءِ لَشِرْذِمَةٌ﴾ طَائِفَةٌ ﴿قَلِيلُونَ ﴿٥٤﴾﴾ قِيلَ كَانُوا سِتَّمِائَةِ أَلْفٍ وَسَبْعِينَ أَلْفًا وَمُقَدَّمَةُ جَيْشِهِ سَبْعَمِائَةِ أَلْفٍ فَقَلَّلَهُمْ بِالنَّظَرِ إِلَى كَثْرَةِ جَيْشِهِ ﴿وَاِنَّهُمْ لَنَا لَغَآئِظُونَ ﴿٥٥﴾﴾ فَاعِلُونَ مَا يَغِيظُنَا ﴿وَاِنَّا لَجَمِيعٌ حَذِرُونَ ﴿٥٦﴾﴾ مُتَيَقِّظُونَ وَفِي قِرَاءَةٍ (حَاذِرُونَ) مُسْتَعِدُّونَ قَالَ تَعَالَى ﴿فَاَخْرَجْنَاهُمْ﴾ أَيْ فِرْعَوْنَ وَقَوْمَهُ مِنْ مِصْرَ لِيَلْحَقُوا مُوسَى وَقَوْمَهُ ﴿مِنْ جَنَّاتٍ﴾

بَسَاتِينَ كَانَتْ عَلَى جَانِبَيِ النِّيلِ ﴿وَعُيُونٍ ﴿٥٧﴾﴾ أَنْهَارٍ جَارِيَةٍ فِي الدُّورِ مِنَ النِّيلِ ﴿وَكُنُوزٍ﴾ أَمْوَالٍ ظَاهِرَةٍ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَسُمِّيَتْ كُنُوزًا لِأَنَّهُ لَمْ يُعْطِ حَقَّ اللهِ تَعَالَى مِنْهَا ﴿وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٥٨﴾﴾ مَجْلِسٍ حَسَنٍ لِلْأُمَرَاءِ وَالْوُزَرَاءِ يَحِفُّهُ أَتْبَاعُهُمْ ﴿كَذَلِكَ﴾ إِخْرَاجُنَا كَمَا وَصَفْنَا ﴿وَأَوْرَثْنَاهَا بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٥٩﴾﴾ بَعْدَ إِغْرَاقِ فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ ﴿فَأَتْبَعُوهُمْ﴾ لَحِقُوهُمْ ﴿مُشْرِقِينَ ﴿٦٠﴾﴾ وَقْتَ شُرُوقِ الشَّمْسِ.

TÜRKÇE ANLAMI

40. **"Bakarsın sihirbazlara uyarız; tabi eğer onlar üstün gelirse" dediler.**[13]

41. **Sihirbazlar geldiklerinde Firavun'a: Şayet biz üstün gelirsek, muhakkak**[14] **bize bir ücret vardır değil mi? dediler.**

42. **Dedi ki: "Evet; o vakit**[15] **elbette siz, en yakınlar(ım)dan olacaksınız."**

43. Ya sen at, ya da biz atalım demelerinden sonra **Musa onlara dedi ki: "Siz ne atacaksanız atın."**[16]

44. **Hemen ipleriyle sopalarını attılar ve dediler ki: "Firavun'un izzet-i hakkı için şüphe yok ki, elbette biz galip olanlarız."**

45. **Peşinden Musa da asasını attı, bir de ne görsünler, onların** göz boyayarak **çevirdikleri** ve böylece sürünen yılanlar olarak gösterdikleri ip ve sopalarını **yutuveriyor!**[17]

46. **Sihirbazlar, hemen secde ederek yere kapandılar.**

47-48. **Dediler ki: "Alemlerin Rabbine imân ettik; Musa'nın ve Harun'un Rabbine."** Zira biliyorlardı ki, gördükleri asa olayı sihirle yapılacak bir şey değildi.

49. Firavun **dedi ki: "Ben size izin vermeden önce siz ona,** Musa'ya **imân ettiniz hâ!**[18] **Şüphesiz ki size sihri öğreten büyüğünüzmüş o;** sihrin bir bölümünü size öğretmiş, öğretmediğiyle de size üstün gelmiş. **Artık yakında**

---

[13] هَلْ أَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ ayetindeki istifham teşvik içindir. ...لَعَلَّنَا نَتَّبِعُ Ayetindeki teracci ise sihirbazların galip gelmesi takdirinde Musa'ya uymayıp eski dinlerinde kalmaya devam etmeleri içindir.

[14] أَئِنَّ kelimesi, iki hemzenin tahkiki, ikincisinin teshili ve her iki vecihte de aralarına bir elif koyularak okunmuştur.

[15] إِذًا burada حِينَئِذٍ anlamındadır.

[16] Buradaki emir, -hakkın ortaya çıkmasına vesile olması için- önce atmalarına izin vermek anlamındadır. (Yoksa sihir yapmalarını emretmek anlamı kastedilmemiştir.)

[17] تَلْقَفُ kelimesi, iki ت harfinden biri sîganın aslından hazfedilerek okunmuştur.

[18] ءَآمَنْتُمْ kelimesi iki hemzenin tahkiki ile ve ikinci (daha doğrusu üçüncü) hemze elife dönüştürülerek okunmuştur. (Bizim kıraatimize göre ise bu kelime آمنتم şeklinde tek hemze ile ve üçüncü hemze elife dönüştürülerek okunmuştur. Bizim kıraatimizde ilk hemze mahzuftur.)

başınıza benden nelere geleceğini **bileceksiniz; elbette ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama,** her birinizin sağ elini ve sol ayağını **kestireceğim ve elbette hepinizi astıracağım."**

50. **O iman edenler de dediler ki:** "Bunun bize bir **zararı yok; şüphesiz ki biz** nasıl olursa olsun öldükten sonra ahirette **Rabbimize dönücüleriz."**

51. **"Biz,** kendi zamanımızın **ilk iman edenleri olduğumuz için**[19] **Rabbimizin hatalarımızı bağışlayacağını umarız."**

52-53. **Ve** aralarında kalıp kendilerini Allah tealanın ayetlerine çağırdığı, onlarınsa sadece azgınlığının arttığı seneler sonrasında, **Musa'ya: kullarımı,** İsrail oğullarını **geceleyin** denize doğru **yürütmesini**[20] **vahyettik. Zira siz kesinlikle takip edileceksiniz.** Sizi Firavun ve ordusu takip edip peşinizden denize girecekler, biz de sizi kurtarıp onları boğacağız. **Firavun** onların yola çıktığını haber alınca **şehirlere** -söylendiğine göre Firavun'a ait bin şehir, on iki bin de kasaba vardı- asker **toplayıcılar gönderdi.**

54. Şöyle diyordu: **"Şüphe yok, onlar (İsrail oğulları) az kimselerden ibaret bir taifedir."** Denildiğine göre İsrail oğulları altı yüz yetmiş bin kişi, Firavun'un öncü birliği ise yedi yüz bin kişiydi. Onları az göstermesi ordusunun çokluğuna nispetledir.

55. **Ve kesinlikle bizi öfkelendirdiler,** bizi öfkelendirecek şeyler yaptılar.

56. **"Ve şüphesiz bizler elbette çok uyanık,**[21] müteyakkız **bir cemaatiz."**

57. **"Artık biz onları,** Firavun ve kavmini Musa'ya yetişmeleri için Mısır'dan; Nil'in iki yanındaki **bostanlardan ve** oturdukları yerlerde Nil suyundan akan **ırmaklardan çıkardık."**

58-59. **"Hazinelerden,**[22] ellerindeki altın ve gümüşten ibaret mallardan **ve değerli** emir ve vezirler için etrafını maiyetlerinin çevrelediği güzel **bir makamdan (çıkardık)** Onları çıkarışımız anlattığımız gibi **işte böyle! Ve bunları (bu nimetleri)** Firavun ve kavmini boğduktan sonra **İsrail oğullarına miras kıldık.**

60. **Derken gün doğumunda,** güneşin doğduğu vakitte **onların (İsrail oğullarının) peşlerine düştüler.**

---

[19] أَنْ burada بِأَنْ takdirindedir.

[20] Bir kıraatte أَنِ اسْرِ şeklinde kesreli ن ile okunarak أسر kelimesinin hemzesi vasledilmiştir. Buna göre bu kelime -أَسْرَى fiilinde bir lügat olmak üzere- سَرَى kökünden gelir.

[21] حَذِرُونَ kelimesi bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) "مُسْتَعِدُّونَ/hazırlıklı kimseler" anlamına gelen حَاذِرُونَ şeklinde okunmuştur.

[22] Sahip oldukları şeylerin "كُنُوز/gömüler" diye isimlenişi, içerisinden Allah'ın hakkı verilmediği içindir.

KELİME ANLAMI

40. لَعَلَّنَا **Sanıyoruz ki biz** نَتَّبِعُ **Uyarız** *(Kime?)* السَّحَرَةَ **Sihirbazlara** إِنْ كَانُوا **Şayet olurlarsa** هُمُ **Onlar** *(Ne olurlarsa?)* الْغَالِبِينَ **Galip gelenler** الْاِسْتِفْهَامُ لِلْحَثِّ عَلَى الْاِجْتِمَاعِ İstifham, toplanmaya teşvik içindir وَالتَّرَجِّي Teracci ise *(Ne üzerine?)* عَلَى تَقْدِيرِ غَلَبَتِهِمْ Onların galip gelmesi üzerine *(Niçindir?)* لِيَسْتَمِرُّوا عَلَى دِينِهِمْ Dinlerine devam etmeleri فَلَا يَتَّبِعُوا مُوسَى Ve Musa'ya tabi olmamaları içindir.

41. فَلَمَّا **Ne zaman ki** جَاءَ **Geldi** *(Kim?)* السَّحَرَةُ **Sihirbazlar** قَالُوا **Dediler** *(Kime?)* لِفِرْعَوْنَ **Firavun'a** *(Ne dediler?)* أَئِنَّ **Var değil mi?** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı *(Daha?)* وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ İkincisinin teshili *(Daha?)* وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا İkisinin arasına elif sokmakla *(Nerede?)* عَلَى الْوَجْهَيْنِ İki şekil üzerinde *(Kime vardır?)* لَنَا **Bize** *(Ne var?)* **Büyük bir ücret** *(Ne zaman?)* لَأَجْرًا إِنْ كُنَّا **Şayet olursak** نَحْنُ **Biz** *(Ne olursak?)* الْغَالِبِينَ **Galip gelenler.**

42. قَالَ **Dedi ki:** نَعَمْ **Evet** وَإِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** إِذًا **O zaman** أَيْ حِينَئِذٍ Yani, o vakit *(Kimlerdensiniz?)* لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ **Elbette en yakınlardansınız.**

43. قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Kim dedi?)* مُوسَى **Musa** *(Ne zaman?)* بَعْدَ مَا قَالُوا لَهُ Ona demelerinden sonra *(Ne demelerinden sonra?)* إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ Ya sen at وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ نَحْنُ Veya Biz olalım *(Ne olalım?)* الْمُلْقِينَ Atıcılar *(Ne dedi?)* أَلْقُوا **Atın** *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** أَنْتُمْ **Siz** مُلْقُونَ **Atıcısınız** فَالْأَمْرُ فِيهِ Buradaki emir *(Niçindir?)* لِلْإِذْنِ بِتَقْدِيمِ إِلْقَائِهِمْ Onların önce atmasına izin vermek içindir *(Niye?)* تَوَسُّلًا بِهِ Onu vesile edinsin diye *(Neye?)* إِلَى إِظْهَارِ الْحَقِّ Gerçeği ortaya çıkarmaya.

44. فَأَلْقَوْا **Ve attılar** *(Neyi?)* حِبَالَهُمْ **İplerini** *(Daha neyi attılar?)* وَعِصِيَّهُمْ **Değneklerini** وَقَالُوا **Ve dediler ki:** بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ **Firavun'un kudreti için** إِنَّا **Muhakkak ki biz** لَنَحْنُ **Elbette biz** الْغَالِبُونَ **Galip gelenleriz.**

45. فَأَلْقَى **Ve attı** *(Kim?)* مُوسَى **Musa** *(Neyi attı?)* عَصَاهُ **Asasını** فَإِذَا **Birden** هِيَ **O** تَلْقَفُ **Yutuyor** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِحَذْفِ إِحْدَى التَّائَيْنِ مِنَ الْأَصْلِ Aslından olan iki teden birinin hazfiyle تَبْتَلِعُ Yutuyor *(Neyi yutuyor?)* مَا **O şeyleri ki** يَأْفِكُونَ **Uydurdular** يُقَلِّبُونَهُ Onu döndürüyorlar *(Ne ile?)* بِتَمْوِيهِهِمْ Onları süslemekle فَيُخَيِّلُونَ Ve böylece zannettiriyorlar *(Neyi?)* أَنَّهَا حِبَالَهُمْ İplerini وَعِصِيَّهُمْ Ve değneklerini *(Ne zannettiriyorlar?)* حَيَّاتٌ تَسْعَى Koşan yılanlar.

46. فَأُلْقِيَ **Ve atıldı** *(Kim?)* السَّحَرَةُ **Sihirbazlar** *(Ne oldukları halde?)* سَاجِدِينَ **Secde eder oldukları halde.**

47. قَالُوا **Dediler ki:** آمَنَّا **İman ettik** *(Kime?)* بِرَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbine.**

48. رَبِّ مُوسَى **(Yani) Musa'nın Rabbine** *(Daha kimin?)* وَهَارُونَ **Ve Harun'un** *(Niçin iman ettiler?)* لِعِلْمِهِمْ Bildikleri için *(Neyi?)* بِأَنَّ مَا شَاهَدُوهُ Müşahede etmiş oldukları مِنَ الْعَصَا Asanın لَا يَتَأَتَّى Meydana gelemeyeceğini *(Ne ile?)* بِالسِّحْرِ Sihirle.

49. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun *(Ne dedi?)* آمَنْتُمْ **İman mı ettiniz?** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı Ve ikincisinin elife çevrilmesiyle *(Kime iman ettiniz?)* لَهُ **Ona** لِمُوسَى Musa'ya قَبْلَ أَنْ أَذَنَ **İzin vermeden önce** *(Kim?)* أَنَا Ben *(Kime?)* لَكُمْ **Size** إِنَّهُ **Muhakkak O** *(Kimdir?)* لَكَبِيرُكُمُ **Kesin sizin büyüğünüzdür!** الَّذِي **Öyle büyük ki,** عَلَّمَكُمُ **Size öğretti** *(Neyi?)* السِّحْرَ **Sihri** فَعَلَّمَكُمْ شَيْئًا مِنْهُ Size sihirden bir teknik öğretti وَغَلَبَكُمْ بِآخَرَ Ve size başka bir teknikle galip geldi فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ **Mutlaka bileceksiniz!** *(Neyi?)* مَا يَنَالُكُمْ Size gelecek olanı *(Kimden?)* مِنِّي Benim tarafımdan لَأُقَطِّعَنَّ **Elbette kestireceğim** *(Neyi?)* أَيْدِيَكُمْ **Ellerinizi** *(Daha?)* وَأَرْجُلَكُمْ **Ve ayaklarınızı** *(Nasıl?)* مِنْ خِلَافٍ **Çaprazlamasına** أَيْ يَدَ كُلِّ وَاحِدٍ الْيُمْنَى Yani, her birinin sağ elini وَرِجْلَهُ الْيُسْرَى Ve sol ayağını *(Daha ne yapacağım?)* وَلَأُصَلِّبَنَّكُمْ **Kesinlikle sizi astıracağım** أَجْمَعِينَ **Hepinizi.**

50. قَالُوا **Dediler ki:** لَا ضَيْرَ **Zararı yok** لَا ضَرَرَ عَلَيْنَا فِي ذَلِكَ Bu konuda bize zarar olmaz إِنَّا **Şüphesiz biz** إِلَى رَبِّنَا **Rabbimize** *(Ne zaman?)* بَعْدَ مَوْتِنَا Ölmemizden sonra رَاجِعُونَ فِي بِأَيِّ وَجْهٍ كَانَ Hangi şekilde olursa olsun *(Neyiz?)* مُنْقَلِبُونَ **Dönücüyüz** الْآخِرَةِ Ahirette dönücüyüz.

51. إِنَّا **Muhakkak biz** نَطْمَعُ **Ümit ediyoruz** نَرْجُو Umuyoruz *(Neyi?)* أَنْ يَغْفِرَ **Bağışlamasını** *(Kim için?)* لَنَا **Bizim için** *(Kimin?)* رَبُّنَا **Rabbimizin** *(Neyi bağışlamasını?)* خَطَايَانَا **Hatalarımızı** *(Ne suretle?)* أَنْ أَيْ بِأَنْ كُنَّا **Olmamız suretiyle** *(Ne olmamız suretiyle?)* أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerin ilki** *(Nerede?)* فِي زَمَانِنَا Zamanımızda.

52. وَأَوْحَيْنَا **Ve biz vahyettik** *(Kime?)* إِلَى مُوسَى **Musa'ya** *(Ne zaman?)* بَعْدَ سِنِينَ Seneler sonra *(Öyle seneler ki,)* أَقَامَهَا O seneleri geçirdi *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ Onların arasında *(Ne olduğu halde?)* يَدْعُوهُمْ Onları çağırıyor olduğu halde *(Ne ile?)* بِآيَاتِ اللَّهِ Allah'ın mucizeleriyle *(Neye çağırıyor olduğu halde?)* إِلَى الْحَقِّ Hakka فَلَمْ يَزِيدُوا Ama onlar artmadılar إِلَّا Ancak arttılar

(Ne yönden?) عُتُوًّا Azma yönünden *(Ne diye vahyettik?)* اَنْ اَسْرِ **Yürüt diye** *(Kimi?)* بِعِبَادِي **Kullarımı** بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarını وَفِي قِرَاءَةٍ بِكَسْرِ النُّونِ Bir kıraatte nunun esresiyle okunmuştur *(Daha ne ile?)* وَوَصْلِ هَمْزَةِ أَسْرِ Esri fiilinin hemzesini vasletmekle *(Bu kelime hangi asıldandır?)* مِنْ سَرَى Serâ aslından *(Ne olduğu halde?)* لُغَةٌ فِي أَسْرَى Esra fiilinde bir lehçe olduğu halde أَيْ سِرْ بِهِمْ Yani, Onları yürüt *(Ne zaman?)* لَيْلًا Geceleyin *(Nereye?)* إِلَى الْبَحْرِ Denize إِنَّكُمْ **Muhakkak siz** *(Nesiniz?)* مُتَّبَعُونَ **Takip edileceksiniz** يَتَّبِعُكُمْ Sizi takip edecek *(Kim?)* فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ Firavun ve ordusu فَيَلْحَقُونَ Ve dalacaklar *(Nereden?)* وَرَاءَكُمْ Arkanızdan *(Neye?)* الْبَحْرَ Denize فَأَنْجَيْكُمْ Ve sizi kurtaracak *(Daha?)* وَأَغْرَقْنَا Onları da boğacak.

53. فَأَرْسَلَ **Ve gönderdi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** *(Ne zaman?)* حِينَ أُخْبِرَ Haberdar edildiği zaman *(Neyle?)* بِسَيْرِهِمْ Onların yürümeleriyle *(Nereye gönderdi?)* فِي الْمَدَائِنِ **Şehirlere** قِيلَ Denilmiştir ki كَانَ لَهُ Onun için vardı *(Ne vardı?)* أَلْفُ مَدِينَةٍ Bin şehir *(Daha ne vardı?)* وَاثْنَا عَشَرَ أَلْفِ قَرْيَةٍ On iki bin köy *(Kimleri gönderdi?)* حَاشِرِينَ **Tellalları** جَامِعِينَ الْجَيْشَ Ordu toplayıcıları *(Ne olduğu halde?)* قَائِلًا Şöyle diyerek;

54. إِنَّ **Muhakkak** هٰؤُلَاءِ **Bunlar** *(Nedirler?)* لَشِرْذِمَةٌ **Parçalanmış topluluktur** طَائِفَةٌ Taifedirler *(Öyle topluluk ki,)* قَلِيلُونَ **Az olan** قِيلَ Denilmiştir ki كَانُوا سِتَّمِائَةِ أَلْفٍ Altı yüz bin kişiydiler *(Daha?)* وَسَبْعِينَ أَلْفًا Yetmiş bin وَمُقَدَّمَةُ جَيْشِهِ Onun ordusunun öncüleri *(Kaç kişiydiler?)* سَبْعَمِائَةِ أَلْفٍ Yedi yüz bin فَقَلَّلَهُمْ Onları küçümsedi *(Ne ile?)* بِالنَّظَرِ إِلَى كَثْرَةِ جَيْشِهِ Askerlerinin çokluğuna bakarak.

55. وَإِنَّهُمْ **Ve muhakkak ki onlar** لَنَا **Bizi** لَغَائِظُونَ **Öfkelendirmektedirler** فَاعِلُونَ مَا يَغِيظُنَا Bizi gazaplandıracak şeyleri yapmaktadırlar.

56. وَإِنَّا **Ve muhakkak ki biz** لَجَمِيعٌ **Elbet bir cemaatiz** *(Öyle cemaat ki,)* حَذِرُونَ **Uyanık** مُتَيَقِّظُونَ Tetikte وَفِي قِرَاءَةٍ حَاذِرُونَ Bir kıraatte 'Hâzirûn' şeklinde okunmuştur مُسْتَعِدُّونَ Hazırlıklı kimseler.

57. فَأَخْرَجْنَا **Biz de çıkarttık** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** قَالَ تَعَالَى Allah Teala dedi ki أَيْ فِرْعَوْنَ وَقَوْمَهُ Yani, Firavun ve kavmini *(Nereden?)* مِنْ مِصْرَ Mısırdan *(Niçin?)* لِيَلْحَقُوا Yetişsinler diye *(Kime?)* مُوسَى وَقَوْمَهُ Musa ve kavmine *(Nereden çıkarttık?)* مِنْ جَنَّاتٍ **Bahçelerden** بَسَاتِينَ Bostanlardan *(Öyle bostanlar ki,)* كَانَتْ عَلَى جَانِبَيِ النِّيلِ Nil'in iki yanındaydı *(Daha nereden çıkarttık?)* وَعُيُونٍ **Pınarlardan** أَنْهَارٍ جَارِيَةٍ Akan nehirler *(Nerede?)* فِي الدُّورِ Oturdukları yerlerde *(Neden olan pınarlardan?)* مِنَ النِّيلِ Nil'den.

58. وَكُنُوزٍ **Hazinelerden** أَمْوَالٍ ظَاهِرَةٍ Meydana gelen mallardan *(Neden meydana gelen?)* مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ Altın ve gümüşten وَسُمِّيَتْ كُنُوزًا Hazine diye isimlendirilmiştir *(Niçin?)* لِإِنَّهُ Çünkü Firavun لَمْ يُعْطِ Vermedi *(Neyi?)* حَقَّ اللهِ تَعَالَى Yüce olan Allah'ın hakkını *(Nereden?)* مِنْهَا O mallardan *(Daha nereden çıkarttık?)* وَمَقَامٍ **Makamdan** *(Öyle makam ki,)* كَرِيمٍ **Şerefli** حَسَنٍ مَجْلِسٍ Güzel meclisden *(Kim için olan?)* لِلْأُمَرَاءِ وَالْوُزَرَاءِ Emir ve Vezirler *(Öyle meclis ki,)* يَحِفُّهُ Onu çeviriyor *(Kim?)* أَتْبَاعُهُمْ Onlara tabi olanlar.

59. كَذٰلِكَ **İşte böylece** إِخْرَاجُنَا Biz çıkartmamız *(Nedir?)* كَمَا وَصَفْنَا Anlattığımız gibidir وَأَوْرَثْنَاهَا **Ve oralara mirasçı yaptık** *(Kimi?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarını** *(Ne zaman?)* بَعْدَ إِغْرَاقِ فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ Firavun ve kavmini boğduktan sonra.

60. فَأَتْبَعُوهُمْ **Onların ardına düştüler** لَحِقُوهُمْ Onlara yetiştiler *(Ne oldukları halde?)* مُشْرِقِينَ **Sabaha girer oldukları halde** وَقْتَ شُرُوقِ الشَّمْسِ Güneş doğduğu vakitte.

﴿فَلَمَّا تَرَآءَ الْجَمْعَانِ﴾ أَيْ رَأَى كُلٌّ مِنْهُمَا الْآخَرَ ﴿قَالَ اَصْحَابُ مُوسٰى اِنَّا لَمُدْرَكُونَ ﴿٦١﴾﴾ يُدْرِكُنَا جَمْعُ فِرْعَوْنَ وَلَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ ﴿قَالَ﴾ مُوسٰى ﴿كَلَّا﴾ أَيْ لَنْ يُدْرِكُونَا ﴿اِنَّ مَعِيَ رَبِّي﴾ بِنَصْرِهِ ﴿سَيَهْدِينِ ﴿٦٢﴾﴾ طَرِيقَ النَّجَاةِ قَالَ تَعَالٰى ﴿فَاَوْحَيْنَآ اِلٰى مُوسٰى اَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ﴾ فَضَرَبَهُ ﴿فَانْفَلَقَ﴾ فَانْشَقَّ اثْنَيْ عَشَرَ فِرْقًا ﴿فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ ﴿٦٣﴾﴾ الْجَبَلِ الْضَخْمِ بَيْنَهَا مَسَالِكُ سَلَكُوهَا لَمْ يَبْتَلَّ مِنْهَا سَرْجُ الرَّاكِبِ وَلَا لِبْدُهُ ﴿وَاَزْلَفْنَا﴾ قَرَّبْنَا ﴿ثَمَّ﴾ هُنَاكَ ﴿الْاٰخَرِينَ ﴿٦٤﴾﴾ فِرْعَوْنَ وَقَوْمَهُ حَتّٰى سَلَكُوا مَسَالِكَهُمْ ﴿وَاَنْجَيْنَا مُوسٰى وَمَنْ مَعَهُ اَجْمَعِينَ ﴿٦٥﴾﴾ بِإِخْرَاجِهِمْ مِنَ الْبَحْرِ عَلٰى هَيْئَتِهِ الْمَذْكُورَةِ ﴿ثُمَّ اَغْرَقْنَا الْأٰخَرِينَ ﴿٦٦﴾﴾ فِرْعَوْنَ وَقَوْمَهُ بِإِطْبَاقِ الْبَحْرِ عَلَيْهِمْ لَمَّا تَمَّ دُخُولُهُمْ فِي الْبَحْرِ وَخُرُوجُ بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْهُ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ أَيْ إِغْرَاقِ فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ ﴿لَاٰيَةً﴾ عِبْرَةً لِمَنْ بَعْدَهُمْ ﴿وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٦٧﴾﴾ بِاللهِ لَمْ يُؤْمِنْ مِنْهُمْ غَيْرُ آسِيَةَ امْرَأَةِ فِرْعَوْنَ وَحِزْقِيلَ مُؤْمِنِ آلِ فِرْعَوْنَ وَمَرْيَمَ بِنْتِ نامُوسِى الَّتِي دَلَّتْ عَلٰى عِظَامِ يُوسُفَ عَلَيْهِ السَّلَامِ ﴿وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ فَانْتَقَمَ مِنَ الْكَافِرِينَ بِإِغْرَاقِهِمْ ﴿الرَّحِيمُ ﴿٦٨﴾﴾ بِالْمُؤْمِنِينَ فَأَنْجَاهُمْ مِنَ الْغَرَقِ ﴿وَاتْلُ عَلَيْهِمْ﴾ أَيْ كُفَّارِ مَكَّةَ ﴿نَبَاَ﴾ خَبَرَ ﴿اِبْرٰهِيمَ ﴿٦٩﴾﴾ وَيُبْدَلُ مِنْهُ ﴿اِذْ قَالَ لِاَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٧٠﴾﴾ ﴿قَالُوا نَعْبُدُ اَصْنَامًا﴾ صَرَّحُوا بِالْفِعْلِ لِيَعْطِفُوا عَلَيْهِ ﴿فَنَظَلُّ لَهَا عَاكِفِينَ ﴿٧١﴾﴾ أَيْ نَقُومُ نَهَارًا عَلٰى عِبَادَتِهَا زَادُوهُ فِي الْجَوَابِ افْتِخَارًا بِهِ ﴿قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ اِذْ﴾ حِينَ ﴿تَدْعُونَ ﴿٧٢﴾﴾ ﴿اَوْ يَنْفَعُونَكُمْ﴾ إِنْ عَبَدْتُمُوهُمْ ﴿اَوْ يَضُرُّونَ ﴿٧٣﴾﴾ كُمْ إِنْ لَمْ تَعْبُدُوهُمْ ﴿قَالُوا بَلْ وَجَدْنَآ اٰبَآءَنَا كَذٰلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٧٤﴾﴾ أَيْ مِثْلَ فِعْلِنَا ﴿قَالَ اَفَرَاَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٧٥﴾﴾ ﴿اَنْتُمْ وَاٰبَآؤُكُمُ الْاَقْدَمُونَ ﴿٧٦﴾﴾ ﴿فَاِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِي﴾ لَا أَعْبُدُهُمْ ﴿اِلَّا﴾ لٰكِنَّ ﴿رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٧﴾﴾ فَإِنِّي أَعْبُدُهُ ﴿الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ ﴿٧٨﴾﴾ إِلَى الدِّينِ ﴿وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ ﴿٧٩﴾﴾ ﴿وَاِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ ﴿٨٠﴾﴾ ﴿وَالَّذِي يُمِيتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِ ﴿٨١﴾﴾ ﴿وَالَّذِي اَطْمَعُ﴾ أَرْجُو ﴿اَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ ﴿٨٢﴾﴾ أَيِ الْجَزَاءِ ﴿رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا﴾ عِلْمًا ﴿وَاَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ ﴿٨٣﴾﴾ النَّبِيِّينَ.

TÜRKÇE ANLAMI

61. **İki topluluk birbirini görünce, Musa'nın ashabı: "İşte yakalandık!** Firavun'un ordusu bize yetişiyor ve bizim onlara asla gücümüz yetmez" **dediler.**

62. Musa (aleyhisselam) **dedi ki: "Asla** bize yetişemeyecekler! **Muhakkak ki Rabbim** yardımıyla **benimle birliktedir; beni** kurtuluş yoluna **erdirecektir."**

63. **Bunun üzerine Musa'ya vahyettik ki; asan ile denize vur,** vurunca **derhal** on iki parça halinde **yarıldı, her parça anında çok büyük bir dağ gibi oluverdi.** Bu on iki parça yarığın içinde yollar vardı. İsrail oğulları da -süvarilerinin eğeri; hatta eğerlerinin yünü dahi ıslanmadan- yürüyüp geçtiler.

64. **Ötekilerini** Firavun ve kavmini **de buraya yaklaştırmıştık;** nihayet onlar da İsrail oğullarının girdiği yollardan girdiler.

65. **Musa ve beraberindekilerin hepsini** anlatıldığı şekilde denizden çıkarmak suretiyle **kurtardık.**

66. **Sonra da ötekilerini,** Firavun ve kavmini -onlar tamamen denizin içine girip İsrail oğullarının da tamamı denizden çıktığında- üzerlerine denizi kapamak suretiyle **boğduk.**

67. **Şüphe yok ki, bu** Firavun ve kavminin boğulması olayı**nda elbette** sonrakiler **bir ayet,** ibret **vardır. Öyle iken, onların çoğu** Allah'a **imân etmiş değillerdir.** Nitekim aralarından sadece Firavun'un karısı Asiye, Firavun hanedanından Mümin olan Hızkîl ve Yusuf'un (aleyhisselam) kemiklerinin yerini gösteren Nâmûsî kızı Meryem iman etmişti.

68. **Ve şüphe yok ki Rabbin, elbette o Azîz'dir**; nitekim boğmak suretiyle kafirlerden intikam almıştır, müminlere karşı **çok merhametlidir**; bu yüzden de onları boğulmaktan kurtarmıştır.

69. **Onlara,** Mekkeli kâfirlere **İbrahim'in de kıssasını oku;**

70. **Hani,**[1] **babasına ve kavmine demişti: "Neye ibadet ediyorsunuz?"**

71. **Demişlerdi ki: "Putlara ibadet ediyoruz**[2] **ve onlara** gündüzleri ibadet etmeye **devam edip duruyoruz."** Cevabı uzatmaları bu işle iftihar etmelerindendir.

72. **Demişti ki: "Onlara dua ettiğiniz zaman sizi işitiyorlar mı?"**

73. **"Ya da** kendilerine ibadet ettiğinizde **size bir menfaat veya** ibadet etmediğinizde **bir zarar verebiliyorlar mı?"**

74. **Demişlerdi ki: "Hayır ama, biz babalarımızı böyle** bizim yaptığımız gibi **yapar bulduk."**

75. **Demişti ki: "Şimdi neye ibadet eder olduğunuzu gördünüz mü?"**

76. **"Sizin ve eski atalarınızın?"**

---

[1] إِذْ burada نَبَأَ kelimesinden bedeldir.

[2] نَعْبُدُ diyerek fiili açıkça belirtmeleri نَظَلُّ fiilini buna atfedebilmeleri içindir.

77. **İyi bilin ki onlar benim düşmanımdır;** onlara ibadet etmem. **Ancak alemlerin Rabbi hariç**; ben ona ibadet ederim.
78. **"O ki, beni yarattı, elbette beni** dine **iletecek olan odur."**
79. **Beni doyuran ve bana su veren de odur."**
80. **Hasta olduğumda bana ancak o şifa verir."**
81. **Beni öldüren sonra da diriltecek olan da odur.**
82. **Ve din,** karşılık **gününde hatalarımı bağışlayacağını umduğum da odur.**
83. **Rabbim! Bana hüküm,** ilim **ver ve beni salihler,** peygamberler **arasına kat.**

KELİME ANLAMI

61. **فَلَمَّا Ne zaman ki** **تَرَاءَ Gördü** *(Kim?)* **الْجَمْعَانِ İki topluluk** أَيْ رَأَى كُلٌّ مِنْهُمَا Yani, ikisinden her biri gördü *(Kimi gördü?)* الْآخَرَ Diğerini **قَالَ Dedi** *(Kim?)* **اَصْحَابُ مُوسٰى Musa'nın arkadaşları** *(Ne dedi?)* **إِنَّا Muhakkak biz** **لَمُدْرَكُونَ Yakalandık** يُدْرِكُنَا Bize yetişiyor *(Kim?)* جَمْعُ فِرْعَوْنَ Firavunun ordusu وَلَا طَاقَةَ لَنَا Ve bizim gücümüz yok *(Kime karşı?)* بِهٖ Ona karşı.

62. **قَالَ Dedi** *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Ne dedi?)* **كَلَّا Hayır!** أَيْ لَنْ يُدْرِكُونَا Yani, bize asla yetişemezler **إِنَّ Şüphesiz** **مَعِيَ Benimledir** *(Kim?)* **رَبِّي Rabbim** *(Ne ile?)* بِنَصْرِهٖ Yardımıyla **سَيَهْدِينِ Beni ulaştıracaktır** *(Nereye?)* طَرِيقَ النَّجَاةِ Kurtuluş yoluna.

63. قَالَ تَعَالٰى Yüce olan dedi ki **فَاَوْحَيْنَا Ve biz vahyettik** *(Kime?)* **اِلٰى مُوسٰى Musa'ya** *(Ne diye vahyettik?)* **اَنِ اضْرِبْ Vur diye** *(Ne ile vur?)* **بِعَصَاكَ Asan ile** *(Neye?)* **الْبَحْرَ Denize** فَضَرَبَهُ Ve ona vurdu **فَانْفَلَقَ Hemen yarıldı** فَانْشَقَّ Ayrıldı *(Neye?)* اثْنَيْ عَشَرَ فِرْقًا On iki parçaya **فَكَانَ Ve oldu** *(Ne?)* **كُلُّ فِرْقٍ Her parça** *(Ne gibi oldu?)* **كَالطَّوْدِ Dağ gibi** *(Öyle dağ ki,)* **الْعَظِيمِ Büyük** الْجَبَلِ الضَّخْمِ Koca dağ gibi بَيْنَهَا مَسَالِكُ Bu on iki parça arasında yollar vardı سَلَكُوهَا O yollardan yürüdüler لَمْ يَبْتَلَّ مِنْهَا Onlardan ıslanmadı *(Ne ıslanmadı?)* سَرْجُ الرَّاكِبِ Hiçbir binicinin ne eğeri وَلَا لِبْدُهُ Ne de (eğerlerinin) yünü.

64. **وَاَزْلَفْنَا Ve yanaştırdık** قَرَّبْنَا Yaklaştırdık *(Nereye?)* **ثَمَّ Oraya** **هُنَاكَ** O yere *(Kimi?)* **الْاٰخَرِينَ Diğerlerini** فِرْعَوْنَ وَقَوْمَهُ Firavun ve kavmini حَتّٰى سَلَكُوا Nihayet girdiler *(Nereye?)* مَسَالِكَهُمْ Onların yollarına.

65. **وَاَنْجَيْنَا Ve kurtardık** *(Kimi?)* **مُوسٰى Musa'yı** *(Daha kimi?)* **وَمَنْ O kimseleri ki** **مَعَهُ Onunla beraberdir** **اَجْمَعِينَ Hepsini** *(Ne ile kurtardık?)* بِإِخْرَاجِهِمْ مِنَ الْبَحْرِ Onları denizden çıkarmakla *(Ne üzere?)* عَلٰى هَيْئَتِهِ الْمَذْكُورَةِ Anlatılan şekilde.

66. ثُمَّ **Sonra** أَغْرَقْنَا **Boğduk** *(Kimi?)* الْأٰخَرِينَ **Diğerlerini** فِرْعَوْنَ وَقَوْمَهُ Firavun ve kavmini *(Ne ile?)* بِإِطْبَاقِ الْبَحْرِ Denizi kapatmakla *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onların üzerine *(Ne zaman?)* لَمَّا تَمَّ Bittiği zaman *(Ne?)* دُخُولُهُمْ فِي الْبَحْرِ Onların denize girişi *(Daha ne bittiği zaman?)* وَخُرُوجُ بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarının çıkışı *(Nereden?)* مِنْهُ Denizden.

67. إِنَّ **Muhakkak** فِي ذٰلِكَ **Bunda vardır** أَيْ إِغْرَاقِ فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ Yani, Firavun ve kavmini boğma olayında *(Ne vardır?)* لَاٰيَةً **Bir ders** عِبْرَةً İbret *(Kime?)* لِمَنْ بَعْدَهُمْ Onlardan sonrakilere وَمَا كَانَ **Hâlbuki olmadı** *(Kim?)* أَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Ne olmadılar?)* مُؤْمِنِينَ **İman ediciler** *(Kime?)* بِاللّٰهِ Allah'a لَمْ يُؤْمِنْ مِنْهُمْ Onlardan iman etmedi *(Kim?)* غَيْرُ آسِيَةَ امْرَأَةِ فِرْعَوْنَ Firavun'un karısı Âsiye'den başkası *(Daha kimden başkası?)* وَحِزْقِيلَ مُؤْمِنِ آلِ فِرْعَوْنَ Fir'avun'un hanedanından mümin olan Hızkîl'den başkası *(Daha kimden başkası?)* وَمَرْيَمَ بِنْتِ نامُوسى Nâmûsî'nin kızı Meryem'den başkası الَّتِي Öyle Meryem ki دَلَّتْ İşaret etti *(Neye?)* عَلٰى عِظَامِ يُوسُفَ عَلَيْهِ السَّلَامِ Yusuf'un (aleyhisselam) kemiklerine.

68. وَإِنَّ **Ve muhakkak** رَبَّكَ **Senin Rabbin** لَهُوَ **Elbette O** *(Nedir?)* الْعَزِيزُ **Aziz'dir** فَانْتَقَمَ مِنَ الْكَافِرِينَ Nitekim kâfirlerden intikam aldı *(Ne ile?)* بِإِغْرَاقِهِمْ Onları boğmakla الرَّحِيمُ **Rahim'dir** *(Kime?)* بِالْمُؤْمِنِينَ Müminlere فَأَنْجَاهُمْ Nitekim onları kurtardı *(Neden?)* مِنَ الْغَرَقِ Boğulmaktan.

69. وَاتْلُ **Oku** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** أَيْ كُفَّارِ مَكَّةَ Yani, Mekke kâfirlerine *(Neyi oku?)* نَبَأَ -خَبَرَ- **İbrahim'in kıssasını** إِبْرَاهِيمَ haberini وَيُبْدَلُ مِنْهُ Nebe' kelimesinden bedel düşer *(Ne?)*

70. إِذْ **Hani** قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لِأَبِيهِ **Babasına** *(Daha kime?)* وَقَوْمِهِ **Ve kavmine** *(Ne dedi?)* مَا **Neye?** تَعْبُدُونَ **Tapıyorsunuz.**

71. قَالُوا **Dediler ki:** نَعْبُدُ **Tapıyoruz** *(Neye?)* أَصْنَامًا **Putlara** صَرَّحُوا Açıkça söylediler *(Neyi?)* بِالْفِعْلِ Fiili *(Niye?)* لِيَعْطِفُوا Atfedebilmeleri için *(Kime?)* عَلَيْهِ O fiil üzerine *(Neyi?)* فَنَظَلُّ **Ve biz olacağız** kelimesini لَهَا **Onlara** *(Ne olacağız?)* عَاكِفِينَ **Devam edenler** أَيْ نَقُومُ نَهَارًا Yani, gündüzleri devam edeceği *(Neye?)* عَلٰى عِبَادَتِهَا Onlara ibadet etmeye زَادُوهُ Bu kısmı ekledikleri *(Nereye?)* فِي الْجَوَابِ Cevaba *(Niçin?)* افْتِخَارًا بِهِ Onunla övünmek için.

72. قَالَ **Dedi ki:** هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ **Sizi işitiyorlar mı?** *(Ne zaman?)* إِذْ -حِينَ- تَدْعُونَ **Yalvardığınız zaman.**

73. أَوْ **Veya** يَنْفَعُونَكُمْ **Size fayda veriyorlar mı?** *(Ne zaman?)* إِنْ عَبَدْتُمُوهُمْ Şayet onlara ibadet ederseniz أَوْ **Veya** يَضُرُّونَ **Zarar veriyorlar mı?** *(Kime?)* كُمْ Size *(Ne zaman?)* إِنْ لَمْ تَعْبُدُوهُمْ Şayet onlara ibadet etmeseniz.

74. قَالُوا **Dediler ki:** بَلْ **Bilakis** وَجَدْنَا **Bulduk** *(Kimi?)* اٰبَاءَنَا **Babalarımızı** *(Ne bulduk?)* كَذٰلِكَ **Böyle** يَفْعَلُونَ **Yapıyorlar** أَيْ مِثْلَ فِعْلِنَا Yani, bizim yaptığımız gibi.

75. قَالَ **Dedi ki:** اَفَرَاَيْتُمْ **Gördünüz mü?** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki,** كُنْتُمْ **Oldunuz** *(Ne oldunuz?)* تَعْبُدُونَ **Tapıyor oldunuz.**

76. اَنْتُمْ **Siz** وَاٰبَاؤُكُمُ **Ve atalarınız** *(Öyle atalarınız ki,)* الْاَقْدَمُونَ **Geçmiş olanlar.**

77. فَاِنَّهُمْ **Muhakkak onlar** *(Nedir?)* عَدُوٌّ لِي **Benim düşmanımdır** لَا أَعْبُدُهُمْ Onlara tapmam اِلَّا **Ancak hariç** لٰكِنَّ İlla, lakin manasındadır *(Kim?)* رَبَّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi** فَإِنِّي أَعْبُدُهُ Şüphesiz ben ona kulluk ederim.

78. اَلَّذِي **Öyle alemlerin Rabbi ki** خَلَقَنِي **Beni yarattı** فَهُوَ **O** يَهْدِينِ **Beni eriştirir** *(Nereye?)* إِلَى الدِّينِ Dine.

79. وَالَّذِي **Yine öyle Rab ki,** هُوَ **O** يُطْعِمُنِي **Beni yedirir** *(Daha?)* وَيَسْقِينِ **Ve içirir.**

80. وَاِذَا مَرِضْتُ **Ve hasta olduğum zaman** فَهُوَ **Ancak O** يَشْفِينِ **Bana şifa verir.**

81. وَالَّذِي **Yine öyle Rab ki,** يُمِيتُنِي **Beni öldürür** ثُمَّ **Sonra** يُحْيِينِ **Beni diriltir.**

82. وَالَّذِي **Yine öyle Rab ki,** اَطْمَعُ **Ümit ediyorum** أَرْجُو Umuyorum *(Neyi?)* اَنْ يَغْفِرَ **Bağışlamasını** *(Kim için?)* لِي **Benim için** *(Neyi bağışlamasını?)* خَطِيئَتِي **Günahlarımı** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الدِّينِ **Hesap gününde** أَيِ الْجَزَاءِ Yani, ceza gününde.

83. رَبِّ **Ey Rabbim!** هَبْ **Ver** *(Kime?)* لِي **Bana** *(Ne ver?)* حُكْمًا **Hikmet** عِلْمًا İlim وَاَلْحِقْنِي **Ve beni kat** *(Kimlere?)* بِالصَّالِحِينَ **Salihlere** النَّبِيِّينَ Peygamberlere.

﴿وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ﴾ ثَنَاءً حَسَنًا ﴿فِي الْآخِرِينَ ﴿٨٤﴾﴾ الَّذِينَ يَأْتُونَ بَعْدِي إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿وَاجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ ﴿٨٥﴾﴾ مِمَّنْ يُعْطَاهَا ﴿وَاغْفِرْ لِأَبِي إِنَّهُ كَانَ مِنَ الضَّالِّينَ ﴿٨٦﴾﴾ بِأَنْ تَتُوبَ عَلَيْهِ فَتَغْفِرَ لَهُ وهٰذَا قَبْلَ أَنْ يَتَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلّٰهِ كَمَا ذُكِرَ فِي سُورَةِ بَرَاءَةٍ ﴿وَلَا تُخْزِنِي﴾ تَفْضَحْنِي ﴿يَوْمَ يُبْعَثُونَ ﴿٨٧﴾﴾ أَيِ النَّاسُ ﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾﴾ أَحَدًا ﴿إِلَّا﴾ لٰكِنْ ﴿مَنْ أَتَى اللّٰهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾﴾ مِنَ الشِّرْكِ وَالنِّفَاقِ وَهُوَ قَلْبُ الْمُؤْمِنِينَ فَإِنَّهُ يَنْفَعُهُ ذٰلِكَ ﴿وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ﴾ قُرِّبَتْ ﴿لِلْمُتَّقِينَ ﴿٩٠﴾﴾ فَيَرَوْنَهَا ﴿وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ﴾ أُظْهِرَتْ ﴿لِلْغَاوِينَ ﴿٩١﴾﴾ الْكَافِرِينَ ﴿وَقِيلَ لَهُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٩٢﴾﴾ ﴿مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ مِنَ الْأَصْنَامِ ﴿هَلْ يَنْصُرُونَكُمْ﴾ بِدَفْعِ الْعَذَابِ عَنْكُمْ ﴿أَوْ يَنْتَصِرُونَ ﴿٩٣﴾﴾ بِدَفْعِهِ عَنْ أَنْفُسِهِمْ لَا ﴿فَكُبْكِبُوا﴾ أُلْقُوا ﴿فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُونَ ﴿٩٤﴾﴾ ﴿وَجُنُودُ إِبْلِيسَ﴾ أَتْبَاعُهُ وَمَنْ أَطَاعَهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ ﴿أَجْمَعُونَ ﴿٩٥﴾﴾ ﴿قَالُوا﴾ أَيِ الْغَاوُونَ ﴿وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ ﴿٩٦﴾﴾ مَعَ مَعْبُودِيهِمْ ﴿تَاللّٰهِ إِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ إِنَّهُ ﴿كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٩٧﴾﴾ بَيِّنٍ ﴿إِذْ﴾ حَيْثُ ﴿نُسَوِّيكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٩٨﴾﴾ فِي الْعِبَادَةِ ﴿وَمَا أَضَلَّنَا﴾ عَنِ الْهُدَى ﴿إِلَّا الْمُجْرِمُونَ ﴿٩٩﴾﴾ الشَّيَاطِينُ أَوْ لُونَا الَّذِينَ اقْتَدَيْنَا بِهِمْ ﴿فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ ﴿١٠٠﴾﴾ كَمَا لِلْمُؤْمِنِينَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَالنَّبِيِّينَ وَالْمُؤْمِنِينَ ﴿وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ ﴿١٠١﴾﴾ أَيْ يُهِمُّهُ أَمْرُنَا ﴿فَلَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً﴾ رَجْعَةً إِلَى الدُّنْيَا ﴿فَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٢﴾﴾ لَوْ هُنَا لِلتَّمَنِّي وَنَكُونَ جَوَابُهُ ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ مِنْ قِصَّةِ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمِهِ ﴿لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾﴾ ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾﴾ ﴿كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٠٥﴾﴾ بِتَكْذِيبِهِمْ لَهُ لِاشْتِرَاكِهِمْ فِي الْمَجِيءِ بِالتَّوْحِيدِ أَوْ لِأَنَّهُ لِطُولِ لَبْثِهِ فِيهِمْ كَأَنَّهُ رُسُلٌ وَتَأْنِيثُ قَوْمٍ بِاعْتِبَارِ مَعْنَاهُ وَتَذْكِيرُهُ بِاعْتِبَارِ لَفْظِهِ ﴿إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ﴾ نَسَبًا ﴿نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٠٦﴾﴾ اللّٰهَ ﴿إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٠٧﴾﴾ عَلَى تَبْلِيغِ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ ﴿فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٠٨﴾﴾ فِيمَا آمُرُكُمْ بِهِ مِنْ تَوْحِيدِ اللّٰهِ وَإِطَاعَتِهِ ﴿وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ﴾ عَلَى تَبْلِيغِهِ ﴿مِنْ أَجْرٍ إِنْ﴾ مَا ﴿أَجْرِيَ﴾ أَيْ ثَوَابِي ﴿إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٩﴾﴾ ﴿فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١١٠﴾﴾ كَرَّرَهُ تَأْكِيدًا ﴿قَالُوا أَنُؤْمِنُ﴾ نُصَدِّقُ ﴿لَكَ﴾ لِقَوْلِكَ ﴿وَاتَّبَعَكَ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ وَأَتْبَاعُكَ جَمْعُ تَابِعٍ مُبْتَدَأٌ ﴿الْأَرْذَلُونَ ﴿١١١﴾﴾ السَّفَلَةُ كَالْحَاكَةِ وَالْأَسَاكَفَةِ.

TÜRKÇE ANLAMI

84. **Bana,** benden **sonra** kıyamete kadar **gelecekler içinde, güzellikle anılmak nasip eyle!**

85. **"Ve beni Nâim cennetinin varislerinden,** o cennet kendilerine verilenlerden **kıl!"**

86. **"Ve** tövbe nasip edip böylece kendisini affetmek suretiyle **babam için mağfiret buyur.** Bu duayı, -Berâe suresinde de zikredildiği gibi- babasının Allah düşmanı olduğunu bilmeden önce yapmıştı. **Şüphesiz o sapıklardan oldu."**

87-9. **"Ve** insanların **diriltilip kaldırılacakları günde beni rezil etme; ne malın, ne de oğulların** kimseye **fayda vermeyeceği o günde... Ancak Allah'a** şirk ve nifaktan **selim bir kalp ile varan kişi hariç**; -bu kalp müminlerin kalbidir- zira ona bu selim kalbi fayda verir."

90. **Ve cennet** görecekleri şekilde **muttakiler için yaklaştırılmıştır.**

91. **Cehennem de azgınlar,** kâfirler **için apaçık gösterilmiştir.**

92. **Ve onlara denildi: "İbadet ettiğiniz şeyler nerede?"**

93. **Hani Allah'tan başka (ibadet ettiğiniz)** putlar? Azabı sizden defetmek suretiyle **size yardım ediyorlar mı? Yoksa** azabı kendilerinden defetmek suretiyle **kendilerine mi yardıma çalışıyorlar."** Hayır!

94-5. **Artık onlar (putlar), o azgınlar ve şeytanın bütün orduları,** ona tabi olanlar ve ona itaat eden tüm cin ve insanlar **oraya atılmışlardır.**

96-7. O azgınlar, **orada** mabutlarıyla **çekişerek şöyle derler: Vallahi durum şu ki**[1] **biz gerçekten apaçık bir sapıklık içindeymişiz.**

98. **"Şöyle ki; biz** ibadet hususunda **sizi (putları) alemlerin Rabbine denk tutuyorduk."**

99. **"Ve bizi** hidayetten **ancak o günahkârlar,** şeytanlar yahut kendilerine uyduğumuz atalarımız **saptırdı."**

100-1. **Bak şimdi** müminlere melekler, peygamberler ve başka müminler şefaatçi olduğu halde **bizim için ne şefaatçiler var, ne de** durumumuzu umursayan **yakın bir dost."**

102. **Ah keşke bizim için** dünyaya **bir dönüş daha olsa da, müminlerden olsak!**[2]

103-4. **Şüphesiz bunda,** anlatılan İbrahim (aleyhisselam) ve kavminin kıssasında **elbette bir ibret vardır. Hâlbuki onların çoğu iman etmemişlerdi. Ve şüphesiz senin Rabbin, elbette o azîzdir, çok merhamet edendir.**

---

[1] إِنْ burada şeddeli إِنَّ'den hafifletilmiş olup ismi mahzuftur; takdir إِنَّهُ şeklindedir.

[2] Ayetteki لَوْ temenni için olup نَكُونَ cümlesi de cevabıdır.

105-8. **Nuh'un kavmi[1] de peygamberleri[2] yalanladılar; O vakit,** nesep olarak **kardeşleri olan Nuh, onlara dedi: "Siz** Allah'tan **korkmaz mısınız? Şüphe yok, ben sizin için** gönderildiği şeyleri tebliğ etme hususunda **güvenilir bir peygamberim. Allah'tan korkun ve** size emrettiğim "Allah tealayı tevhit etme ve ona itaat etme" hususlarında **bana itaat edin."**

109-10. **"Ve buna,** bunları tebliğ etmeye **karşılık sizden bir ücret istemiyorum; Benim mükâfatım ancak alemlerin Rabbine aittir.[3] Artık Allah'tan korkun ve bana itaat edin."** Bunu tekit için tekrarlamıştır.

111. **"Sana,** söylediğine **inanalım mı? Sana** dokumacılar, ayakkabıcılar gibi **en rezil,** en düşük **kimseler uymuşken..."[4] dediler.**

KELİME ANLAMI

84. وَاجْعَلْ **Yap** *(Kim için?)* لِي **Benim için** *(Ne yap?)* لِسَانَ صِدْقٍ **Güzel bir lisan** ثَنَاءً حَسَنًا Güzel bir övgü *(Nerede?)* فِي الْآخِرِينَ **Sonrakiler içinde** الَّذِينَ يَأْتُونَ بَعْدِي Benden sonra gelecek olanlar arasında *(Ne zamana kadar?)* إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe kadar.

85. وَاجْعَلْ **Yap** *(Kimi?)* نِي **Beni** *(Kimlerden?)* مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ **Naim cennetinin varislerinden** مِمَّنْ يُعْطَاهَا Kendilerine o cennet verilecek olanlardan.

86. وَاغْفِرْ **Ve bağışla** *(Kimi?)* لِأَبِي **Babamı** إِنَّهُ **Çünkü O** كَانَ **Oldu** *(Kimlerden?)* مِنَ الضَّالِّينَ **Sapkınlardan** *(Nasıl bağışla?)* بِأَنْ تَتُوبَ عَلَيْهِ Ona tövbe nasib etmekle فَتَغْفِرَ لَهُ Ve böylece onu affetmekle وهٰذَا Bu dua قَبْلَ أَنْ يَتَبَيَّنَ لَهُ Ona belli olmadan önce idi *(Ne?)* أَنَّهُ Muhakkak O *(Nedir?)* عَدُوٌّ لِلّٰهِ Allah düşmanıdır *(Ne gibi?)* كَمَا ذُكِرَ فِي سُورَةِ بَرَاءَةٍ Tevbe süresinde zikredildiği gibi.

87. وَلَا تُخْزِنِي **Ve beni mahcup etme** تَفْضَحْنِي Beni utandırma *(Ne zaman?)* يَوْمَ يُبْعَثُونَ **Diriltilecekleri gün** أَيِ النَّاسُ Yani, insanlar قَالَ تَعَالَى فِيهِ Allah Teala bu konuda dedi ki:

88. يَوْمَ **O günde ki,** لَا يَنْفَعُ **Fayda vermez** *(Ne?)* مَالٌ **Ne mal** وَلَا بَنُونَ **Ne de oğullar** *(Kime?)* أَحَدًا Hiç kimseye.

---

[1] (كَذَّبَتْ fiili müennes getirilmek suretiyle) قَوْمٌ kelimesinin müennesi kabul edilişi manasına itibarladır, (إِذْ قَالَ لَهُمْ derken zamir müzekker getirilmek suretiyle) müzekker kabul edilişi de lafzına itibarladır.

[2] Nuh (aleyhisselam) kavminin "peygamberleri yalanlamaları", iki şekilde yorumlanır: ya tüm peygamberler getirdikleri tevhit hususunda ortak olduklarından Nuh'u (aleyhisselam) yalanlamaları tüm peygamberleri yalanlamak anlamına gelmiştir; yahut Nuh (aleyhisselam) onların arasında o kadar fazla kalmıştır ki sanki o bir çok peygamber gibidir.

[3] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[4] وَاتَّبَعَكَ kelimesi bir kıraatte وَأَتْبَاعُكَ şeklinde okunmuştur. Bu kelime تَابِعٌ kelimesinin cemisi olup mübtedadır.

89. **Ancak** لٰكِنْ Lakin **Her kim** اَتَى **Gelirse** *(Kime?)* **Allah'a** اللّٰهَ *(Ne ile?)* **Öyle bir kalple ki,** بِقَلْبٍ **Temiz** سَلِيمٍ *(Neden?)* Şirk ve münafıklıktan مِنَ الشِّرْكِ وَالنِّفَاقِ O da müminlerin kalbidir وَهُوَ قَلْبُ الْمُؤْمِنِينَ İşte ona bunlar fayda verir. فَإِنَّهُ يَنْفَعُهُ ذٰلِكَ

90. **Yanaştırılır** وَاُزْلِفَتْ *(Ne?)* **Cennet** الْجَنَّةُ قُرِّبَتْ Yaklaştırılır *(Kime?)* **Takva sahiplerine** لِلْمُتَّقِينَ Ve onu görürler. فَيَرَوْنَهَا

91. **Açığa çıkarılır** وَبُرِّزَتْ *(Ne?)* **Cehennem** الْجَحِيمُ أُظْهِرَتْ Gösterilir *(Kime?)* **Azgınlara** لِلْغَاوِينَ Kâfirlere. الْكَافِرِينَ

92. **Ve denilir** وَقِيلَ *(Kime?)* **Onlara** لَهُمْ *(Ne denilir?)* **Nerde o şeyler ki** اَيْنَ مَا **Siz idiniz** كُنْتُمْ *(Ne idiniz?)* **Tapıyordunuz** تَعْبُدُونَ *(Kimden başka?)*

93. **Allah'tan başka** مِنْ دُونِ اللّٰهِ أَيْ غَيْرِهِ مِنَ الْأَصْنَامِ Yani, Allah'ın dışındaki putlar **Yardım edebiliyorlar mı?** هَلْ يَنْصُرُونَ *(Kime?)* **Size** كُمْ *(Ne ile?)* بِدَفْعِ الْعَذَابِ عَنْكُمْ Sizden azabı savmakla **Veya** اَوْ **Yardım olunabiliyorlar mı?** يَنْتَصِرُونَ *(Ne ile?)* بِدَفْعِهِ **Onu kendilerinden savmakla** عَنْ أَنْفُسِهِمْ Hayır! لَا

94. **Ve fırlatılmışlardır** فَكُبْكِبُوا اُلْقُوْا Atılmışlardır *(Nereye?)* **Oraya** فِيهَا **Onlar** هُمْ **Ve azgınlar** وَالْغَاوُونَ *(Daha kimler?)*

95. **İblis'in orduları** وَجُنُودُ اِبْلِيسَ أَتْبَاعُهُ Ona tabi olanlar *(Daha?)* وَمَنْ أَطَاعَهُ Ve ona itaat edenler *(Kimlerden?)* مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ İnsanlar ve cinlerden **Hepsi.** اَجْمَعُونَ

96. **Derler ki:** قَالُوا أَيِ الْغَاوُونَ Yani, azgınlar **Halbuki onlar** وَهُمْ **Orada** فِيهَا **Çekişiyor oldukları halde** يَخْتَصِمُونَ *(Kimlerle?)* مَعَ مَعْبُودِيهِمْ İbadet etmiş oldukları şeylerle.

97. **Allah'a yemin olsun ki,** تَاللّٰهِ **Muhakkak ki,** اِنْ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ (İn kelimesi) ağır (şeddeli inne)den hafifletilmiş وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ Ve ismi hazfedilmiştir أَيْ إِنَّهُ Yani, 'İnnehu' demektir **Biz olmuşuz** كُنَّا *(Nerede?)* **Öyle bir sapkınlık içinde ki,** لَفِي ضَلَالٍ **Apaçık** مُبِينٍ بَيِّنٍ Aşikâr.

98. **Çünkü** اِذْ حَيْثُ Şöyle ki, **Sizi eşit tutuyorduk** نُسَوِّيكُمْ *(Kime?)* **Alemlerin Rabbine** بِرَبِّ الْعَالَمِينَ *(Ne hususunda?)* İbadet hususunda. فِي الْعِبَادَةِ

99. **Bizi saptırmadı** وَمَا اَضَلَّنَا *(Neden?)* **Ancak saptırdı** اِلَّا Hidayetten عَنِ الْهُدٰى *(Kim?)* **Mücrimler** الْمُجْرِمُونَ Şeytanlar الشَّيَاطِينُ Veya أَوْ Kendilerine أَوَّلُونَا الَّذِينَ اقْتَدَيْنَا بِهِمْ uyduğumuz atalarımız.

100. فَمَا لَنَا **Bizim için yok** *(Ne yok?)* مِنْ شَافِعِينَ **Şefaatçiler** *(Ne gibi?)* كَمَا لِلْمُؤْمِنِينَ Müminler için olduğu gibi *(Kimlerden?)* مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَالنَّبِيِّينَ وَالْمُؤْمِنِينَ Melekler, peygamberler ve müminlerden.

101. وَلَا صَدِيقٍ **Arkadaş da yok** *(Öyle arkadaş ki,)* حَمِيمٍ **Yakın** أَيْ يُهِمُّهُ Yani, kendisini ilgilendiren *(Ne?)* أَمْرُنَا Halimiz.

102. فَلَوْ اَنَّ لَنَا **Keşke bizim için olsaydı** *(Ne olsaydı?)* كَرَّةً **Dönüş** رَجْعَةً إِلَى الدُّنْيَا Dünyaya dönmek فَنَكُونَ **Biz de olsaydık** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden** لَوْ Lev kelimesi هُنَا Burada *(Niçindir?)* لِلتَّمَنِّي Temenni içindir وَنَكُونَ Nekûne fiili ise *(Nedir?)* جَوَابُهُ Onun cevabıdır.

103. اِنَّ **Muhakkak** فِي ذٰلِكَ الْمَذْكُورِ **Bu** anlatılan مِنْ قِصَّةِ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمِهِ İbrahim ve kavminin kıssasın**da vardır** *(Ne vardır?)* لَاٰيَةً **Bir ders** وَمَا كَانَ **Halbuki olmadı** *(Kim?)* اَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Ne olmadı?)* مُؤْمِنِينَ **İman ediciler.**

104. وَاِنَّ **Ve muhakkak** رَبَّكَ **Senin Rabbin** لَهُوَ **Elbette o** *(Nedir?)* الْعَزِيزُ **Aziz'dir** الرَّحِيمُ **Rahim'dir.**

105. كَذَّبَتْ **Yalanladı** *(Kim?)* قَوْمُ نُوحٍ **Nuh'un kavmi** *(Kimi?)* الْمُرْسَلِينَ **Peygamberleri** *(Nasıl?)* بِتَكْذِيبِهِمْ لَهُ Nuh'u yalanlamalarıyla *(Niçin?)* لِاشْتِرَاكِهِمْ Ortak oldukları için *(Hangi konuda?)* فِي الْمَجِيءِ بِالتَّوْحِيدِ Tevhidi getirme konusunda أَوْ Veya *(Niçin?)* لِأَنَّهُ Çünkü o رُسُلٌ Birkaç peygamberdir وَتَأْنِيثُ قَوْمٍ 'Kavm' kelimesinin müennes olması بِاعْتِبَارِ مَعْنَاهُ Manasına itibarla وَتَذْكِيرُهُ Müzekker olması ise بِاعْتِبَارِ لَفْظِهِ Lafzına itibarladır.

106. اِذْ **Hani** قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Kim dedi?)* اَخُوهُمْ **Onların kardeşleri** *(Ne bakımdan?)* نَسَبًا Nesep bakımından *(O kardeşlerinden bedel?)* نُوحٌ **Nuh** *(Ne dedi?)* اَلَا تَتَّقُونَ **Korkmaz mısınız?** *(Kimden?)* اَللّٰهَ Allah'tan.

107. اِنِّي **Muhakkak ben** لَكُمْ **Sizin için** *(Neyim?)* رَسُولٌ **Peygamberim** *(Öyle peygamber ki,)* اَمِينٌ **Güvenilir** *(Ne hususta?)* عَلٰى تَبْلِيغِ مَا O şeyleri tebliğ hususunda ki بِهِ أُرْسِلْتُ Ben onlarla gönderildim.

108. فَاتَّقُوا **Öyleyse korkun** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** وَاَطِيعُونِ **Ve bana itaat edin** *(Nerede?)* فِيمَا O şeylerde ki آمُرُكُمْ Size emrediyorum *(Neyi?)* بِهِ O şeyleri *(Onlar da nedir?)* مِنْ تَوْحِيدِ اللّٰهِ Allah'ı birlemek وَإِطَاعَتِهِ Ve ona itaat etmektir.

109. وَمَا اَسْاَلُكُمْ **Ve sizden istemiyorum** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **Bunun üzerine** عَلٰى تَبْلِيغِهِ Onu tebliğ üzerine *(Ne istemiyorum?)* مِنْ اَجْرٍ **Bir ücret** اَجْرِيَ -مَا- **İnْ Benim ücretim değildir** أَيْ ثَوَابِي Yani, sevabım اِلَّا **Ancak** *(Kim üzerinedir?)* عَلٰى رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi üzerinedir.**

110. فَاتَّقُوا **Korkun** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan** وَاَطِيعُونِ **Ve bana itaat edin** كَرَّرَهُ Bunu tekrarladı *(Niçin?)* تَأْكِيدًا Tekit için.

111. قَالُوا **Dediler ki:** اَنُؤْمِنُ **İman mı edeceğiz?** نُصَدِّقُ Tasdik mi edeceğiz? *(Kime?)* لَكَ **Sana** لِقَوْلِكَ Senin sözüne وَاتَّبَعَكَ **Halbuki sana tabi oldu** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Nasıl okunmuştur?)* وَأَتْبَاعُكَ جَمْعُ تَابِعٍ 'Tâbi' kelimesinin cemisi olan 'Etbâ'uke' şeklinde *(Böyle okunduğunda bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Kim tabi oldu?)* الْاَرْذَلُونَ **En rezil kimseler** السَّفَلَةُ Ayak takımı *(Kim gibi?)* كَالْحَاكَةِ وَالْأَسَاكَفَةِ Dokumacılar ve kunduracılar gibi.

﴿قَالَ وَمَا عِلْمِي﴾ أَيْ عِلْمٌ لِي ﴿بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٢﴾﴾ ﴿إِنْ﴾ مَا ﴿حِسَابُهُمْ إِلَّا عَلَى رَبِّي﴾ فَيُجَازِيهِمْ ﴿لَوْ تَشْعُرُونَ ﴿١١٣﴾﴾ تَعْلَمُونَ ذٰلِكَ مَا عِبْتُمُوهُمْ ﴿وَمَآ أَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٤﴾﴾ ﴿إِنْ﴾ مَا ﴿أَنَآ إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿١١٥﴾﴾ بَيِّنُ الْإِنْذَارِ ﴿قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَا نُوحُ﴾ عَمَّا تَقُولُ لَنَا ﴿لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمَرْجُومِينَ ﴿١١٦﴾﴾ بِالْحِجَارَةِ أَوْ بِالشَّتْمِ ﴿قَالَ﴾ نُوحٌ ﴿رَبِّ إِنَّ قَوْمِي كَذَّبُونِ ﴿١١٧﴾﴾ ﴿فَافْتَحْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا﴾ أَيِ احْكُمْ ﴿وَنَجِّنِي وَمَنْ مَعِيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾﴾ قَالَ تَعَالَى ﴿فَأَنْجَيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿١١٩﴾﴾ الْمَمْلُوءِ مِنَ النَّاسِ وَالْحَيَوَانِ وَالطَّيْرِ ﴿ثُمَّ أَغْرَقْنَا بَعْدُ﴾ أَيْ بَعْدَ إِنْجَائِهِمْ ﴿الْبَاقِينَ ﴿١٢٠﴾﴾ مِنْ قَوْمِهِ ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٢١﴾﴾ ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٢٢﴾﴾ ﴿كَذَّبَتْ عَادُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾﴾ ﴿إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ هُودٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾﴾ ﴿إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٢٥﴾﴾ ﴿فَاتَّقُوا اللهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٢٦﴾﴾ ﴿وَمَآ أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ﴾ مَا ﴿أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٢٧﴾﴾ ﴿أَتَبْنُونَ بِكُلِّ رِيعٍ﴾ مَكَانٍ مُرْتَفِعٍ ﴿آيَةً﴾ بِنَاءً عَلَمًا لِلْمَارَّةِ ﴿تَعْبَثُونَ ﴿١٢٨﴾﴾ بِمَنْ يَمُرُّ بِكُمْ وَتَسْخَرُونَ مِنْهُمْ وَالْجُمْلَةُ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ تَبْنُونَ ﴿وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ﴾ لِلْمَاءِ تَحْتَ الْأَرْضِ ﴿لَعَلَّكُمْ﴾ كَأَنَّكُمْ ﴿تَخْلُدُونَ ﴿١٢٩﴾﴾ فِيهَا لَا تَمُوتُونَ ﴿وَإِذَا بَطَشْتُمْ﴾ بِضَرْبٍ أَوْ قَتْلٍ ﴿بَطَشْتُمْ جَبَّارِينَ ﴿١٣٠﴾﴾ مِنْ غَيْرِ رَأْفَةٍ ﴿فَاتَّقُوا اللهَ﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿وَأَطِيعُونِ ﴿١٣١﴾﴾ فِيمَا أَمَرْتُكُمْ بِهِ ﴿وَاتَّقُوا الَّذِي أَمَدَّكُمْ﴾ أَنْعَمَ عَلَيْكُمْ ﴿بِمَا تَعْلَمُونَ ﴿١٣٢﴾﴾ ﴿أَمَدَّكُمْ بِأَنْعَامٍ وَبَنِينَ ﴿١٣٣﴾﴾ ﴿وَجَنَّاتٍ﴾ بَسَاتِينَ ﴿وَعُيُونٍ ﴿١٣٤﴾﴾ أَنْهَارٍ ﴿إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٣٥﴾﴾ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ إِنْ عَصَيْتُمُونِي ﴿قَالُوا سَوَآءٌ عَلَيْنَا﴾ مُسْتَوٍ عِنْدَنَا ﴿أَوَعَظْتَ أَمْ لَمْ تَكُنْ مِنَ الْوَاعِظِينَ ﴿١٣٦﴾﴾ أَصْلًا أَيْ لَا نَرْعَوِي لِوَعْظِكَ.

TÜRKÇE ANLAMI

112. Nuh dedi ki: Onların yaptıkları hakkında bilgim yoktur.

113. "Onların hesabı ancak Rabbime aittir, onlara karşılıklarını verir. **Eğer** bunu **bilseydiniz** onları ayıplamazdınız."

114. "Ve ben müminleri kovmam."

115. "Ben ancak apaçık bir korkutucuyum."[1]

[1] إِنْ burada مَا anlamındadır.

116. **Dediler ki: "Ey Nuh! Eğer** bize söylediklerinden **vazgeçmezsen elbette** bizzat taşlarla veya sövgülerle **taşlanılmışlardan olursun."**

117. Nuh (aleyhisselam) **dedi ki: "Ya Rabbi! Şüphe yok ki, kavmim beni yalanladı."**

118. **Artık benimle onların arasında sen hüküm ver. Beni ve beraberimdeki müminleri kurtar.**

119. **Bunun üzerine onu ve onunla birlikte** insan, hayvan ve kuşlarla **dolu olan gemide bulunanları kurtardık.**

120. Onları kurtardıktan **sonra** kavminden **arkada kalanları boğduk.**

121. **Şüphe yok ki bunda elbette bir ibret vardır; ama onların çoğu imân etmemiştir.**

122. **Ve muhakkak ki Rabbin, elbette o azîzdir, çok merhametlidir.**

123. **Âd (kavmi de) gönderilen peygamberleri yalanladılar.**

124. **Hani onlara kardeşleri Hûd dedi ki: "Korkmaz mısınız?"**

125. **"Şüphe yok ki ben size gönderilmiş güvenilir bir peygamberim."**

126. **"Artık Allah'tan korkun ve bana itaat edin."**

127. **"Ve buna karşılık sizden bir ücret istemiyorum, benim mükâfatım ancak alemlerin Rabbine aittir."**[1]

128. **Siz,** yanınıza uğrayanlarla **eğlenerek**[2] ve onlarla alay ederek **her yüksek yere**[3] o gelip geçenler için **bir alâmet mi dikiyorsunuz?**

129. **"Ve** yeraltında suları topladığınız **havuzlar da mı ediniyorsunuz? Sanki** dünyada **daimî kalacaksınız,** hiç ölmeyeceksiniz?"

130-1. "Vurarak yahut öldürerek **yakaladığınız zaman,** hiç acımadan **zorbalar gibi mi yakalıyorsunuz? Artık** bu konuda **Allah'tan korkun ve** size emrettiğim şeylerde **bana itaat edin."**

132-4. **Bildiğiniz şeyleri size veren** ihsan eden; **size davarlar, oğullar, bostanlar, ırmaklar ihsan eden o zattan sakının.**

135. **"Doğrusu** eğer bana asi olursanız **sizin hakkınızda** dünyada ve ahirette **çok büyük bir günün azabından korkarım."**

136. **Dediler ki: "Öğüt versen de veya** hiç **öğüt verenlerden olmasan da bizim için aynı,** hiç fark etmez; bize öğüt verdiğin için yaptıklarımızdan vazgeçmeyiz."

---

[1] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[2] تَعْبَثُونَ cümlesi تَبْنُونَ fiilindeki zamirden haldir.

[3] رِيعٍ kelimesi "yüksek yer" anlamına gelir.

KELİME ANLAMI

112. قَالَ **Dedi ki:** وَمَا عِلْمِي **Benim bilgim yoktur** أَيْ عِلْمٌ لِي Yani, benim için bilgi yok *(Neye?)* بِمَا **O şeylere ki** كَانُوا يَعْمَلُونَ **Yapıyor idiler.**

113. إِنْ مَا حِسَابُهُمْ **Onların hesabı değildir** إِلَّا **Ancak** عَلَى رَبِّي **Rabbim üzerinedir** تَعْلَمُونَ ذٰلِكَ **Düşünseydiniz** لَوْ تَشْعُرُونَ **Şayet** فَيُجَازِيهِمْ Onların karşılığını verir Bunu bilseydiniz مَا عِبْتُمُوهُمْ Onları ayıplamazdınız.

114. وَمَا أَنَا **Ve ben değilim** *(Ne değilim?)* بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ **İman edenleri kovucu.**

115. إِنْ -مَا- أَنَا **Ben değilim** إِلَّا **Ancak** نَذِيرٌ **Uyarıcıyım** *(Öyle uyarıcı ki,)* مُبِينٌ **Apaçık** بَيِّنُ الْإِنْذَارِ Uyarısı açık.

116. قَالُوا **Dediler ki:** لَئِنْ **Andolsun ki, şayet** لَمْ تَنْتَهِ **Sen vazgeçmezsen** يَا نُوحُ **Ey Nuh!** *(Neden?)* عَمَّا تَقُولُ لَنَا Bize söylediklerinden لَتَكُونَنَّ **Mutlaka olacaksın** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمَرْجُومِينَ **Recmedilenlerden** *(Ne ile?)* بِالْحِجَارَةِ أَوْ بِالشَّتْمِ Taşla veya küfürle.

117. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* نُوحٌ Nuh *(Ne dedi?)* رَبِّ **Ey Rabbim!** إِنَّ قَوْمِي **Muhakkak kavmim** *(Nedir?)* كَذَّبُونِ **Beni yalanladılar.**

118. فَافْتَحْ **Ayırt et** *(Neyi?)* بَيْنِي **Benim aramı** *(Daha?)* وَبَيْنَهُمْ **Onların arasını** *(Nasıl?)* فَتْحًا **Ayırt etmekle** أَيِ احْكُمْ Yani, hüküm ver وَنَجِّنِي **Ve beni kurtar** وَمَنْ مَعِيَ **Ve benimle beraber olan** مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminleri.**

119. قَالَ تَعَالَى Yüce olan dedi ki: فَأَنْجَيْنَاهُ **Biz de onu kurtardık** *(Kimle beraber?)* وَمَنْ **O kimselerle ki** مَعَهُ **Onunla beraberdirler** *(Nerede onunlar beraberdirler?)* فِي الْفُلْكِ **Gemide** الْمَشْحُونِ **Dolmuş** الْمَمْلُوءِ Dolu olan *(Kimlerle?)* مِنَ النَّاسِ İnsanlar وَالْحَيَوَانِ وَالطَّيْرِ Hayvan ve kuşlarla.

120. ثُمَّ **Sonra** أَغْرَقْنَا **Boğduk** *(Ne zaman?)* بَعْدُ **Bundan sonra** أَيْ بَعْدَ إِنْجَائِهِمْ Yani, onları kurtardıktan sonra *(Kimi?)* الْبَاقِينَ **Kalanları** *(Kimden?)* مِنْ قَوْمِهِ Onun kavminden.

121. إِنَّ **Muhakkak** فِي ذٰلِكَ **Bunda vardır** *(Ne vardır?)* لَآيَةً **Bir ders** وَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim?)* أَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Ne olmadı?)* مُؤْمِنِينَ **İman ediciler.**

122. وَإِنَّ **Ve muhakkak** رَبَّكَ **Senin Rabbin** لَهُوَ **Elbette O** *(Nedir?)* الْعَزِيزُ **Aziz'dir** الرَّحِيمُ **Rahim'dir.**

123. كَذَّبَتْ **Yalanladı** *(Kim?)* عَادٌ **Âd (kavmi)** *(Kimi yalanladı?)* الْمُرْسَلِينَ **Peygamberleri.**

124. إِذْ **Hani** قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Kim dedi?)* أَخُوهُمْ **Onların kardeşleri** *(O kardeşlerinden bedel?)* هُودٌ **Hûd** *(Ne dedi?)* أَلَا تَتَّقُونَ **Korkmaz mısınız?**

125. إِنِّي **Muhakkak ben** لَكُمْ **Sizin için** *(Neyim?)* رَسُولٌ **Peygamberim** *(Öyle peygamber ki,)* أَمِينٌ **Güvenilir.**

126. فَاتَّقُوا **Öyleyse korkun** *(Kimden?)* اللهَ **Allah'tan** وَأَطِيعُونِ **Ve bana itaat edin.**

127. وَمَا أَسْأَلُكُمْ **Ve sizden istemiyorum** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **Bunun üzerine** *(Ne istemiyorum?)* مِنْ أَجْرٍ **Bir ücret** إِنْ أَجْرِيَ -مَا- **Benim ücretim değildir** إِلَّا **Ancak** *(Kim üzerinedir?)* عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi üzerinedir.**

128. أَتَبْنُونَ **Dikiyor musunuz?** *(Nereye?)* بِكُلِّ رِيعٍ **Her tepeye** مَكَانٍ مُرْتَفِعٍ Yüksek yere *(Ne dikiyor musunuz?)* آيَةً **Alamet** بِنَاءً Yapı *(Öyle yapı ki,)* عَلَمًا لِلْمَارَّةِ Gelip geçenler için işaret *(Ne olduğunuz halde?)* تَعْبَثُونَ **Eğleniyor olduğunuz halde** *(Kimle?)* بِمَنْ يَمُرُّ بِكُمْ Sizin yanınızdan geçenlerle *(Daha?)* وَتَسْخَرُونَ مِنْهُمْ Onlarla alay ediyor olduğunuz halde وَالْجُمْلَةُ Cümle *(Nedir?)* حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ تَبْنُونَ 'Tebnûne' fiilinin zamirinden haldir.

129. وَتَتَّخِذُونَ **Ve yapıyorsunuz** *(Ne yapıyorsunuz?)* مَصَانِعَ **Havuzlar** *(Ne için?)* لِلْمَاءِ Su için *(Nerede?)* تَحْتَ الْأَرْضِ Yeraltında لَعَلَّكُمْ **Belki siz** كَأَنَّكُمْ Sanki siz تَخْلُدُونَ **Edebi kalacaksınız** *(Nerede?)* فِيهَا Orada لَا تَمُوتُونَ Ölmeyeceksiniz.

130. وَإِذَا بَطَشْتُمْ **Yakaladığınız zaman** *(Neyle?)* بِضَرْبٍ أَوْ قَتْلٍ Dövmek ve öldürmekle بَطَشْتُمْ **Yakalıyorsunuz** *(Ne olduğunuz halde?)* جَبَّارِينَ **Zorbalar olduğunuz halde** مِنْ غَيْرِ رَأْفَةٍ Merhametsizce.

131. فَاتَّقُوا **Korkun** *(Kimden?)* اللهَ **Allah'tan** *(Ne hususta?)* فِي ذَلِكَ Bu hususta وَأَطِيعُونِ **Ve bana itaat edin** *(Ne konuda?)* فِيمَا أَمَرْتُكُمْ بِهِ Size emrettiğim şeyler hakkında.

132. وَاتَّقُوا **Ve korkun** *(Kimden?)* الَّذِي **O kimseden ki** أَمَدَّكُمْ **Size verdi** أَنْعَمَ عَلَيْكُمْ Size nimet olarak verdi *(Neyi?)* بِمَا **O şeyleri ki** تَعْلَمُونَ **Biliyorsunuz.**

133. أَمَدَّكُمْ **Size verdi** *(Ne verdi?)* بِأَنْعَامٍ **Davarlar** وَبَنِينَ **Oğullar.**

134. وَجَنَّاتٍ **Bahçeler** بَسَاتِينَ Bostanlar وَعُيُونٍ **Pınarlar** أَنْهَارٍ Nehirler.

135. إِنِّي **Muhakkak ben** أَخَافُ **Korkuyorum** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Neden korkuyorum?)* عَذَابَ يَوْمٍ **Bir günün azabından ki,** عَظِيمٍ **Büyük** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ Dünya ve ahirette إِنْ عَصَيْتُمُونِي Şayet bana karşı gelirseniz.

136. قَالُوا **Dediler ki:** سَوَاءٌ **Birdir** *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bize** مُسْتَوٍ عِنْدَنَا Bize göre aynıdır *(Ne birdir?)* أَوَعَظْتَ **Vaaz etmen** أَمْ **Veya** لَمْ تَكُنْ **Olmaman** *(Kimlerden?)* مِنَ الْوَاعِظِينَ **Vaaz edenlerden** أَصْلًا Asla أَيْ لَا نَرْعَوِي Yani, vazgeçmeyeceğiz *(Ne diye?)* لِوَعْظِكَ Sen vaaz ettin diye.

﴿اِنْ﴾ مَا ﴿هٰذَا﴾ الَّذِي خَوَّفْتَنَا بِهِ ﴿اِلَّا خُلُقُ الْاَوَّلِينَ ﴿١٣٧﴾﴾ أَيِ اخْتِلَاقُهُمْ وَكِذْبُهُمْ وَفِي قِرَاءَةٍ بِضَمِّ الْخَاءِ وَاللَّامِ [خُلُقُ] أَيْ مَا هٰذَا الَّذِي نَحْنُ عَلَيْهِ مِنْ اَنْ لَا بَعْثَ اِلَّا خُلُقُ الْاَوَّلِينَ أَيْ طَبِيعَتُهُمْ وَعَادَاتُهُمْ ﴿وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿١٣٨﴾﴾ ﴿فَكَذَّبُوهُ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿فَاَهْلَكْنَاهُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا بِالرِّيحِ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾﴾ ﴿وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٤٠﴾﴾ ﴿كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٤١﴾﴾ ﴿اِذْ قَالَ لَهُمْ اَخُوهُمْ صَالِحٌ اَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٤٢﴾﴾ ﴿اِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ اَمِينٌ ﴿١٤٣﴾﴾ ﴿فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِ ﴿١٤٤﴾﴾ ﴿وَمَا اَسْاَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ اِنْ﴾ مَا ﴿اَجْرِيَ اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٤٥﴾﴾ ﴿اَتُتْرَكُونَ فِي مَا هٰهُنَا﴾ مِنَ الْخَيْرِ ﴿اٰمِنِينَ ﴿١٤٦﴾﴾ ﴿فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٤٧﴾﴾ ﴿وَزُرُوعٍ وَنَخْلٍ طَلْعُهَا هَضِيمٌ ﴿١٤٨﴾﴾ لَطِيفٌ لَيِّنٌ ﴿١٤٩﴾﴾ ﴿وَتَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا فَرِهِينَ﴾ بَطِرِينَ وَفِي قِرَاءَةٍ (فَارِهِينَ) حَاذِقِينَ ﴿فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُونِ ﴿١٥٠﴾﴾ فِيمَا أَمَرْتُكُمْ بِهِ ﴿وَلَا تُطِيعُوا اَمْرَ الْمُسْرِفِينَ ﴿١٥١﴾﴾ ﴿اَلَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِي الْاَرْضِ﴾ بِالْمَعَاصِي ﴿وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿١٥٢﴾﴾ بِطَاعَةِ اللّٰهِ ﴿قَالُوا اِنَّمَا اَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٥٣﴾﴾ الَّذِينَ سُحِرُوا كَثِيرًا حَتَّى غُلِبَ عَلٰى عَقْلِهِمْ ﴿مَا اَنْتَ﴾ أَيْضًا ﴿اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا فَاْتِ بِاٰيَةٍ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٥٤﴾﴾ فِي رِسَالَتِكَ ﴿قَالَ هٰذِهِ نَاقَةٌ لَهَا شِرْبٌ﴾ نَصِيبٌ مِنَ الْمَاءِ ﴿وَلَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ مَعْلُومٍ ﴿١٥٥﴾﴾ ﴿وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ فَيَاْخُذَكُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥٦﴾﴾ بِعَظِيمِ الْعَذَابِ ﴿فَعَقَرُوهَا﴾ أَيْ عَقَرَهَا بَعْضُهُمْ بِرِضَاهُمْ ﴿فَاَصْبَحُوا نَادِمِينَ ﴿١٥٧﴾﴾ عَلٰى عَقْرِهَا ﴿فَاَخَذَهُمُ الْعَذَابُ﴾ الْمَوْعُودُ بِهِ فَهَلَكُوا ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٥٨﴾﴾ ﴿وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٥٩﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

137-8. Bu, öncekilerin uydurmasından[1] başka bir şey değildir. Ayrıca bizler de azaba uğratılacak değiliz."

139. Böylece onu, azap hususunda **yalanladılar; bu yüzden Biz de onları** dünyada iken rüzgârla **helâk ettik. Şüphesiz bunda elbette bir ibret vardır; ama onların çoğu iman etmemiştir.**

140. Ve muhakkak, senin Rabbin, elbette o azîzdir, çok merhametlidir.

---

[1] خلق kelimesi bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) zammeli خ ve ل harfleriyle (خُلُقُ şeklinde) okunmuştur. Bu kıraate göre ayetin manası şöyledir: "Sahip olduğumuz "dirilişe inanmama" şeklindeki inanç bizden öncekilerin tabiatı ve adetidir."

141-2. **Semûd (kavmi de) gönderilmiş olan peygamberleri yalanladı. Hani onlara kardeşleri Salih demişti: "Korkmaz mısınız?"**

143-4. **"Şüphesiz ben size gönderilmiş güvenilir bir peygamberim. Artık Allah'tan korkun ve bana itaat edin."**

145. **"Ayrıca buna karşılık sizden bir ücret de istemiyorum, benim mükâfatım ancak alemlerin Rabbine aittir."**[1]

146-8. **Siz burada; bahçelerin, pınarların içinde, ekinlerin, yumuşak tomurcuklu hurmalıkların arasında,** bu kadar güzellik içinde **güven içinde bırakılacak mısınız?**

149. **"Ki, bir de mağrur halde**[2] **dağlardan evler yontuyorsunuz?"**

150. **"Artık Allah'tan korkun ve** size emrettiğim şeylerde **bana itaat edin."**

151-2. **"Ayrıca** işledikleri günahlarla **yeryüzünde bozgunculuk yapan ve** Allah tealaya itaat etmek suretiyle **ıslahta bulunmayan haddi aşanların emrine de itaat etmeyin. Onlar ki, yerde ifsat ederler ve ıslah olmazlar."**

153. **Dediler ki: "Şüphesiz sen iyice büyülenmişlerdensin,** çok büyülenip aklı giden kimselerdensin.

154. **"**Ayrıca **sen ancak bizim gibi bir insansın. Eğer doğru kimselerdensen haydi** peygamber olduğuna dair **bir mucize getiriver."**

155-6. **İşte bu dişi deve; onun bir su içme hakkı vardır, belli bir günün içme hakkı da sizindir dedi. Ona bir kötülükle ilişmeyin, yoksa sizi büyük bir günün azabı alıverir.**

157. **Derken onu boğazladılar,** herkesin rızasıyla aralarından bir kısmı onu boğazladı. **Sonra** onu boğazladıklarına **pişman da oldular.**

158. **Bunun üzerine** vaat edilen **azap onları yakaladı;** böylece helak oldular. **Şüphesiz bunda bir ibret vardır; ama onların çokları iman etmemişlerdi.**

159. **Ve muhakkak ki senin Rabbin, elbette o azizdir, çok merhametlidir.**

KELİME ANLAMI

137. إِنْ مَا هٰذَا **Bu değildir** الَّذِي خَوَّفْتَنَا بِهِ Bizi kendisiyle korkuttuğun şey إِلَّا **Ancak** *(Nedir?)* خُلُقُ الْأَوَّلِينَ **Evvelkilerin uydurmasıdır** أَيِ اخْتِلَاقُهُمْ Yani, onların uydurdukları وَكِذْبُهُمْ Ve yalanları وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* بِضَمِّ الْخَاءِ وَاللَّامِ Ha ve lamın zammesiyle أَيْ مَا هٰذَا Yani, olmadı *(Ne?)* الَّذِي نَحْنُ عَلَيْهِ Bizim üzerinde olduğumuz مِنْ أَنْ لَا بَعْثَ Dirilişin olmadığı (iddiası) إِلَّا خُلُقُ الْأَوَّلِينَ Ancak evvelkilerin adetidir أَيْ طَبِيعَتُهُمْ وَعَادَاتُهُمْ Yani, onların tabiatı ve geleneğidir.

---

[1] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[2] Bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) bu kelime فَارِهِينَ şeklinde okunmuştur. "Ustaca, mâhirâne" anlamına gelir.

138. وَمَا نَحْنُ **Ve biz değiliz** *(Ne?)* بِمُعَذَّبِينَ **Azap edilecek.**

139. فَكَذَّبُوهُ **Ve onu yalanladılar** *(Ne hususunda?)* بِالْعَذَابِ Azap hususunda فَأَهْلَكْنَا **Biz de helak ettik** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne ile?)* بِالرِّيحِ Rüzgârla وَمَا كَانَ **Olmadı** لَآيَةً **Bir ders** *(Ne vardır?)* فِي ذٰلِكَ **Bunda vardır** إِنَّ **Muhakkak** *(Kim?)* أَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Ne olmadı?)* مُؤْمِنِينَ **İman ediciler.**

140. وَإِنَّ **Ve muhakkak** رَبَّكَ **Senin Rabbin** لَهُوَ **Elbette O** *(Nedir?)* الْعَزِيزُ **Aziz'dir** الرَّحِيمُ **Rahim'dir.**

141. كَذَّبَتْ **Yalanladı** *(Kim?)* ثَمُودُ **Semud (kavmi)** *(Kimi yalanladı?)* الْمُرْسَلِينَ **Peygamberleri.**

142. إِذْ **Hani** قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Kim dedi?)* أَخُوهُمْ **Onların kardeşleri** صَالِحٌ **Salih** *(Ne dedi?)* أَلَا تَتَّقُونَ **Korkmaz mısınız?**

143. إِنِّي **Muhakkak ben** لَكُمْ **Sizin için** *(Neyim?)* رَسُولٌ **Peygamberim** *(Öyle peygamber ki,)* أَمِينٌ **Güvenilir.**

144. فَاتَّقُوا **Öyleyse korkun** *(Kimden?)* اللَّهَ **Allah'tan** وَأَطِيعُونِ **Ve bana itaat edin.**

145. وَمَا أَسْأَلُكُمْ **Ve sizden istemiyorum** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **Bunun üzerine** *(Ne istemiyorum?)* مِنْ أَجْرٍ **Bir ücret** إِنْ -مَا- أَجْرِيَ **Benim ücretim değildir** إِلَّا **Ancak** *(Kim üzerinedir?)* عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi üzerinedir.**

146. أَتُتْرَكُونَ **Bırakılacak mısınız?** *(Nerede?)* فِي مَا هٰهُنَا **Burada bulunan** مِنَ الْخَيْرِ Hayrın **içinde** *(Ne olduğunuz halde?)* آمِنِينَ **Güvende olduğunuz halde** *(Nerede bırakılacak mısınız?)*

147. فِي جَنَّاتٍ **Bahçeler** وَعُيُونٍ **Pınarlar,**

148. وَزُرُوعٍ **Ekinler** وَنَخْلٍ **Ve hurmalar içinde** *(Öyle hurmalar ki,)* طَلْعُهَا **Onun salkımları** *(Nedir?)* هَضِيمٌ **Zariftir** لَطِيفٌ Latif ve hoş.

149. وَتَنْحِتُونَ **Ve yontuyorsunuz** *(Neden?)* مِنَ الْجِبَالِ **Dağlardan** *(Ne yontuyorsunuz?)* بُيُوتًا **Evler** *(Ne odluğunuz halde?)* فَرِهِينَ **Şımardığınız halde** بَطِرِينَ Mağrur olduğunuz halde وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Nasıl okunmuştur?)* فَارِهِينَ 'Fârihin' şeklinde حَاذِقِينَ Mahir olduğunuz halde.

150. فَاتَّقُوا **Korkun** *(Kimden?)* اللَّهَ **Allah'tan** وَأَطِيعُونِ **Ve bana itaat edin** *(Nerede?)* فِيمَا O şeylerde ki أَمَرْتُكُمْ Size emrettim *(Neyi?)* بِهِ O şeyleri.

151. وَلَا تُطِيعُوا **Ve itaat etmeyin** *(Neye?)* أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ **Haddi aşanların emrine.**

152. الَّذِينَ **O haddi aşanlar ki,** يُفْسِدُونَ **Bozgunculuk yapıyorlar** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne ile?)* بِالْمَعَاصِي Günahlarla وَلَا يُصْلِحُونَ **Ve ıslah etmiyorlar** *(Ne ile?)* بِطَاعَةِ اللهِ Allah'a itaat ile.

153. قَالُوا **Dediler ki:** إِنَّمَا **Ancak** أَنْتَ **Sen** *(Kimlerdensin?)* مِنَ الْمُسَحَّرِينَ **Büyülenmiş-lerdensin** الَّذِينَ O kişilerden ki سُحِرُوا كَثِيرًا Çok sihir yapıldı حَتَّى Ve nihayet غُلِبَ عَلَى عَقْلِهِمْ Onların akılları gitti.

154. مَا أَنْتَ **Sen** أَيْضًا yine **değilsin** إِلَّا **Ancak** *(Kimsin?)* بَشَرٌ **Bir beşersin** *(Ne gibi?)* مِثْلُنَا **Bizim gibi** فَأْتِ **Getir** *(Ne getir?)* بِآيَةٍ **Bir mucize** إِنْ كُنْتَ **Şayet isen** *(Kimlerden?)* مِنَ الصَّادِقِينَ **Doğru söyleyenlerden** *(Nerede?)* فِي رِسَالَتِكَ Peygamber olduğunda.

155. قَالَ **Dedi ki:** هٰذِهِ **İşte bu** *(Nedir?)* نَاقَةٌ **Devedir** لَهَا **Onun için vardır** *(Ne vardır?)* شِرْبٌ **İçme hakkı** نَصِيبٌ مِنَ الْمَاءِ Sudan pay وَلَكُمْ **Sizin için de vardır** *(Ne vardır?)* شِرْبُ يَوْمٍ **Bir günün içme hakkı** *(Öyle gün ki,)* مَعْلُومٍ **Belli.**

156. وَلَا تَمَسُّوهَا **Ve ona dokunmayın** *(Ne ile?)* بِسُوءٍ **Kötülükle** فَيَأْخُذَكُمْ **Yoksa sizi alır** *(Ne?)* عَذَابُ يَوْمٍ **Bir günün azabı ki** عَظِيمٍ **Büyük** *(Nesiyle büyük?)* بِعَظِيمِ الْعَذَابِ Azabının büyüklüğüyle.

157. فَعَقَرُوهَا **Ve onu kestiler** أَيْ عَقَرَهَا بَعْضُهُمْ Yani, bir kısmı onu kesti *(Neyle?)* بِرِضَاهُمْ Diğerlerinin rızasıyla فَأَصْبَحُوا **Ve oldular** *(Ne?)* نَادِمِينَ **Pişman** *(Neye?)* عَلَى عَقْرِهَا Kestiklerine.

158. فَأَخَذَ **Ve yakaladı** *(Kimi?)* هُمُ **Onları** *(Ne yakaladı?)* الْعَذَابُ **Azap** *(Öyle azap ki,)* الْمَوْعُودُ بِهِ Vaat edilen فَهَلَكُوا Ve helak oldular إِنَّ **Muhakkak** فِي ذٰلِكَ **Bunda vardır** *(Ne vardır?)* لَآيَةً **Bir ders** وَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim?)* أَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Ne olmadı?)* مُؤْمِنِينَ **İman ediciler.**

159. وَإِنَّ **Ve muhakkak** رَبَّكَ **Senin Rabbin** لَهُوَ **Elbette O** *(Nedir?)* الْعَزِيزُ **Aziz'dir** الرَّحِيمُ **Rahim'dir.**

﴿كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٦٠﴾﴾ ﴿إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٦١﴾﴾ ﴿إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٦٢﴾﴾ ﴿فَاتَّقُوا اللهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٦٣﴾﴾ ﴿وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ﴾ مَا ﴿أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٤﴾﴾ ﴿أَتَأْتُونَ الذُّكْرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٥﴾﴾ أَيْ مِنَ النَّاسِ ﴿وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ﴾ أَيْ أَقْبَالُهُنَّ ﴿بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ ﴿١٦٦﴾﴾ مُتَجَاوِزُونَ الْحَلَالَ إِلَى الْحَرَامِ ﴿قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَا لُوطُ﴾ عَنْ إِنْكَارِكَ عَلَيْنَا ﴿لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُخْرَجِينَ ﴿١٦٧﴾﴾ مِنْ بَلْدَتِنَا ﴿قَالَ﴾ لُوطٌ ﴿إِنِّي لِعَمَلِكُمْ مِنَ الْقَالِينَ ﴿١٦٨﴾﴾ الْمُبْغِضِينَ ﴿رَبِّ نَجِّنِي وَأَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٩﴾﴾ أَيْ مِنْ عَذَابِهِ ﴿فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٧٠﴾﴾ ﴿إِلَّا عَجُوزًا﴾ امْرَأَتَهُ ﴿فِي الْغَابِرِينَ ﴿١٧١﴾﴾ الْبَاقِينَ أَهْلَكْنَاهَا ﴿ثُمَّ دَمَّرْنَا الْآخَرِينَ ﴿١٧٢﴾﴾ أَهْلَكْنَاهُمْ ﴿وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا﴾ حِجَارَةً مِنْ جُمْلَةِ الْإِهْلَاكِ ﴿فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٣﴾﴾ مَطَرُهُمْ ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧٤﴾﴾ ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٧٥﴾﴾ ﴿كَذَّبَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِحَذْفِ الْهَمْزَةِ وَإِلْقَاءِ حَرَكَتِهَا عَلَى اللَّامِ وَفَتْحِ الْهَاءِ هِيَ غَيْضَةُ شَجَرٍ قُرْبَ مَدْيَنَ ﴿الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧٦﴾﴾ ﴿إِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ﴾ لَمْ يَقُلْ أَخُوهُمْ لِأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ مِنْهُمْ ﴿أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾﴾ ﴿إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٧٨﴾﴾ ﴿فَاتَّقُوا اللهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٧٩﴾﴾ ﴿وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ﴾ مَا ﴿أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٠﴾﴾ ﴿أَوْفُوا الْكَيْلَ﴾ أَتِمُّوهُ ﴿وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ ﴿١٨١﴾﴾ النَّاقِصِينَ ﴿وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ ﴿١٨٢﴾﴾ الْمِيزَانِ السَّوِيِّ ﴿وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ﴾ لَا تَنْقُصُوهُمْ مِنْ حَقِّهِمْ شَيْئًا ﴿وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿١٨٣﴾﴾ بِالْقَتْلِ وَغَيْرِهِ مِنْ عَثِيَ بِكَسْرِ الْمُثَلَّثَةِ أَفْسَدَ وَمُفْسِدِينَ حَالٌ مُؤَكِّدَةٌ لِمَعْنَى عَامِلِهَا.

TÜRKÇE ANLAMI

160. Lût kavmi, gönderilen peygamberleri yalanladılar.

161. Hani onlara kardeşleri Lût demişti ki: "Korkmaz mısınız?"

162. "Muhakkak ki ben, size gönderilmiş güvenilir bir peygamberim."

163. "Artık Allah'tan korkun ve bana itaat edin."

164. "Ayrıca buna karşılık sizden bir ücret de istemiyorum, benim mükâfatım ancak alemlerin Rabbine aittir."

165-6. **Rabbinizin sizler için yarattığı eşlerinizin** önlerini **bırakıp da, insanlar içinden erkeklere mi yaklaşıyorsunuz? Doğrusu siz haddi aşmış,** hela-li aşıp harama ulaşmış **bir kavimsiniz!**

167. **Dediler ki: "Ey Lût! Andolsun ki, eğer sen** bizim yaptığımız bu işi kötülemekten **vazgeçmezsen elbette** yurdumuzdan **çıkarılmışlardan olacaksın."**

168. Lut **dedi ki: Şüphesiz ben sizin yaptığınız işe buğz edenlerdenim.**

169. **"Ya Rabbi! Beni ve ehlimi onların yaptıkları şeyin** azabından **kurtar."**

170. **Bunun üzerine onu ve ailesinin tamamını kurtardık.**

171. **Ancak** karısı olan **bir kocakarı geride kalanlardan (oldu),** onu helak ettik.

172. **Sonra diğerlerini helâk ettik.**

173. **Üzerlerine bir** taş **yağmuru yağdırdık.** Bu da onların helak ediliş olaylarından dandı. **Ne fena o korkutulmuşların yağmuru!**

174. **Şüphe yok ki bunda elbette bir ibret vardır; ama onların çoğu iman etmemiştir.**

175. **Ve muhakkak ki senin Rabbin, elbette o azîzdir, çok merhametlidir.**

176. **Eyke**[1] **halkı da gönderilmiş peygamberleri inkar ettiler.**

177. **Hani Şuayb onlara demişti ki: "Korkmaz mısınız?"** Şuayb (aleyhis-selam) onlarla aynı kavimden olmadığı için "kardeşleri Şuayb" dememiştir.

178. **"Şüphe yok ki ben size gönderilmiş güvenilir bir peygamberim."**

179. **"Artık Allah'tan korkun ve bana itaat edin."**

180. **Ayrıca buna karşılık sizden bir ücret de istemiyorum. Benim ecrim, ancak alemlerin Rabbine aittir."**

181. **"Ölçeği tam yapın ve eksik ölçenlerden olmayın."**

182. **"Ve doğru terazi ile tartın."**

183. **"Ayrıca insanlara eşyalarını,** onların haklarından hiçbir şeyi **eksiltmeyin ve yeryüzünde bozgunculuk yaparak**[2] savaş ve diğer yollarla **karışıklık çıkarmayın.**[3]**"**

---

[1] Bir kıraatte bu kelime (لَيْكَةَ şeklinde) hemzenin hazfi ve onun harekesi ل harfine verilerek bir de ة harfi fethalanarak okunmuştur. Eyke, Medyen yakınlarında sık ağaçlıklı bir ormandır.

[2] مُفْسِدِينَ amilinin manasını tekitleyici haldir.

[3] وَلَا تَعْثَوْا fiili عَثِيَ kökünden olup أَفْسَدَ anlamındadır.

KELİME ANLAMI

160. كَذَّبَتْ **Yalanladı** *(Kim?)* قَوْمُ لُوطٍ **Lût'un kavmi** *(Kimi?)* الْمُرْسَلِينَ **Peygamberleri.**

161. اِذْ **Hani** قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Kim dedi?)* اَخُوهُمْ **Onların kardeşleri** لُوطٌ **Lût** *(Ne dedi?)* اَلَا تَتَّقُونَ **Korkmaz mısınız?**

162. اِنِّي **Muhakkak ben** لَكُمْ **Sizin için** *(Neyim?)* رَسُولٌ **Peygamberim** *(Öyle peygamber ki,)* اَمِينٌ **Güvenilir.**

163. فَاتَّقُوا **Öyleyse korkun** *(Kimden?)* اللهَ **Allah'tan** وَاَطِيعُونِ **Ve bana itaat edin.**

164. وَمَا اَسْاَلُكُمْ **Ve sizden istemiyorum** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **Bunun üzerine** *(Ne istemiyorum?)* مِنْ اَجْرٍ **Bir ücret** اِنْ -مَا- اَجْرِيَ **Benim ücretim değildir** اِلَّا **Ancak** *(Kim üzerinedir?)* عَلٰى رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi üzerinedir.**

165. اَتَاْتُونَ **Gidiyor musunuz?** *(Kime?)* الذُّكْرَانَ **Erkeklere** *(Kimlerden?)* مِنَ الْعَالَمِينَ **Alemlerden** أَيْ مِنَ النَّاسِ Yani, insanlardan.

166. وَتَذَرُونَ **Ve bırakıyor musunuz?** *(Kimi?)* مَا **O kimseleri ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Kim yarattı?)* رَبُّكُمْ **Rabbiniz** *(Onlardan kimlerdir?)* مِنْ اَزْوَاجِكُمْ **Zevcelerinizdir** أَيْ أَقْبَالُهُنَّ Yani, onların ön taraflarıdır بَلْ **Bilakis** اَنْتُمْ **Siz** *(Nesiniz?)* قَوْمٌ **Kavimsiniz** *(Öyle kavimsiniz ki,)* عَادُونَ **Haddi aşanlar** مُتَجَاوِزُونَ الْحَلَالَ Helali aşmış *(Neye?)* إِلَى الْحَرَامِ Harama.

167. قَالُوا **Dediler ki:** لَئِنْ **Andolsun ki, şayet** لَمْ تَنْتَهِ **Vazgeçmezsen** يَا لُوطُ **Ey Lût!** *(Neden?)* عَنْ إِنْكَارِكَ عَلَيْنَا Bize karşı çıkmandan لَتَكُونَنَّ **Elbette olacaksın** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُخْرَجِينَ **Çıkarılanlardan** *(Nereden?)* مِنْ بَلْدَتِنَا Yurdumuzdan.

168. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* لُوطٌ Lût *(Ne dedi?)* اِنِّي **Muhakkak ben** لِعَمَلِكُمْ **Yaptığınıza** *(Kimlerdenim?)* مِنَ الْقَالِينَ **Kin güdenlerdenim** الْمُبْغِضِينَ Buğz edenlerdenim.

169. رَبِّ **Ey Rabbim!** نَجِّنِي **Beni kurtar** *(Daha kimi?)* وَاَهْلِي **Ve ehlimi** *(Neden?)* مِمَّا **O şeylerden ki** يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** أَيْ مِنْ عَذَابِهِ Yani, onun azabından.

170. فَنَجَّيْنَاهُ **Biz de onu kurtardık** *(Daha kimi?)* وَاَهْلَهُ **Ve onun ehlini** اَجْمَعِينَ **Hepsini.**

171. اِلَّا **Ancak (kurtarmadık)** *(Kimi?)* عَجُوزًا **Kocakarıyı** اِمْرَأَتَهُ Onun karısını *(Öyle koca-karı ki,)* فِي الْغَابِرِينَ **Geride kalanlar içinde** الْبَاقِينَ Kalanlar أَهْلَكْنَاهَا Onu helak ettik.

172. ثُمَّ **Sonra** دَمَّرْنَا **Yerle bir ettik** *(Kimi?)* الْأٰخَرِينَ **Diğerlerini** أَهْلَكْنَاهُمْ Onları helak ettik.

173. وَاَمْطَرْنَا **Ve yağdırdık** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Ne yağdırdık?)* مَطَرًا **Yağmur** حِجَارَةً Taş *(Öyle taş ki,)* مِنْ جُمْلَةِ الْإِهْلَاكِ Onların helak ediliş türlerinden biriydi فَسَاءَ

Ne kötüdür *(Ne?)* مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ **Uyarılanların yağmuru** مَطَرُهُمْ Onların yağmuru.

174. إِنَّ **Muhakkak** فِي ذٰلِكَ **Bunda vardır** *(Ne vardır?)* لَآيَةً **Bir ders** وَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim?)* أَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Ne olmadı?)* مُؤْمِنِينَ **İman ediciler.**

175. وَإِنَّ **Ve muhakkak** رَبَّكَ **Senin Rabbin** لَهُوَ **Elbette O** *(Nedir?)* الْعَزِيزُ **Aziz'dir** الرَّحِيمُ **Rahim'dir.**

176. كَذَّبَ **Yalanladı** *(Kim?)* أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ **Eyke halkı** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* بِحَذْفِ الْهَمْزَةِ Hemzeyi hazfetmekle *(Daha?)* وَإِلْقَاءِ حَرَكَتِهَا عَلَى اللَّامِ Harekesini lama atmakla *(Daha?)* وَفَتْحِ الْهَاءِ He'nin fethasıyla هِيَ O *(Nedir?)* غَيْضَةُ شَجَرٍ Sık ağaçlı ormandır *(Nerede?)* قُرْبَ مَدْيَنَ Meyden yakınında *(Kimi yalanladı?)* الْمُرْسَلِينَ **Peygamberleri.**

177. إِذْ **Hani** قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Kim dedi?)* شُعَيْبٌ **Şuayb** لَمْ يَقُلْ أَخُوهُمْ Onların kardeşleri demedi *(Niçin?)* لِأَنَّهُ Çünkü o لَمْ يَكُنْ مِنْهُمْ Onlardan değildi *(Ne dedi?)* أَلَا تَتَّقُونَ **Korkmaz mısınız?**

178. إِنِّي **Muhakkak ben** لَكُمْ **Sizin için** *(Neyim?)* رَسُولٌ **Peygamberim** *(Öyle peygamber ki,)* أَمِينٌ **Güvenilir.**

179. فَاتَّقُوا **Öyleyse korkun** *(Kimden?)* اللهَ **Allah'tan** وَأَطِيعُونِ **Ve bana itaat edin.**

180. وَمَا أَسْأَلُكُمْ **Ve sizden istemiyorum** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **Bunun üzerine** *(Ne istemiyorum?)* مِنْ أَجْرٍ **Bir ücret** إِنْ -مَا- أَجْرِيَ **Benim ücretim değildir** إِلَّا **Ancak** *(Kim üzerinedir?)* عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi üzerinedir.**

181. أَوْفُوا **Tastamam yapın** *(Neyi?)* أَتِمُّوهُ الْكَيْلَ **Ölçeği** Onu tamamlayın وَلَا تَكُونُوا **Ve olmayın** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُخْسِرِينَ **Eksik verenlerden** النَّاقِصِينَ Eksiltenlerden.

182. وَزِنُوا **Ve tartın** *(Ne ile?)* بِالْقِسْطَاسِ **Terazi ile** *(Öyle terazi ki,)* الْمُسْتَقِيمِ **Doğru** الْمِيزَانِ السَّوِيِّ Düzgün terazi.

183. وَلَا تَبْخَسُوا **Eksik vermeyin** *(Kime?)* النَّاسَ **İnsanlara** *(Neyi?)* أَشْيَاءَهُمْ **Eşyalarını** وَلَا تَعْثَوْا لَا تَنْقُصُوهُمْ مِنْ حَقِّهِمْ Onların hakkından eksiltmeyin *(Ne?)* شَيْئًا Hiçbir şey **Ve bozgunculuk yapmayın** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne olduğunuz halde?)* مُفْسِدِينَ **Fesat çıkarıcılar olduğunuz halde** *(Neyle?)* بِالْقَتْلِ وَغَيْرِهِ Katletmek ve başka şeylerle *(Bu kelime neredendir?)* مِنْ عَثِيَ 'Asiye' kelimesindendir *(Ne ile?)* بِكَسْرِ الْمُثَلَّثَةِ Se'nin esresiyle أَفْسَدَ 'Efsede' manasındadır وَمُفْسِدِينَ 'Müfsidin' kelimesi ise *(Nedir?)* حَالٌ مُؤَكِّدَةٌ Tekid edici haldir *(Neyi tekid edici?)* لِمَعْنَى عَامِلِهَا Amilinin manasını.

﴿وَاتَّقُوا الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْجِبِلَّةَ﴾ الْخَلِيقَةَ ﴿الْأَوَّلِينَ ﴿١٨٤﴾﴾ ﴿قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٨٥﴾﴾ ﴿وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَإِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ إِنَّهُ ﴿نَظُنُّكَ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿١٨٦﴾﴾ ﴿فَأَسْقِطْ عَلَيْنَا كِسَفًا﴾ بِسُكُونِ السِّينِ وَفَتْحِهَا [كِسَفًا] قِطْعَةً ﴿مِنَ السَّمَاءِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٨٧﴾﴾ فِي رِسَالَتِكَ ﴿قَالَ رَبِّي أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨٨﴾﴾ فَيُجَازِيكُمْ بِهِ ﴿فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمْ عَذَابُ يَوْمِ الظُّلَّةِ﴾ هِيَ سَحَابَةٌ أَظَلَّتْهُمْ بَعْدَ حَرٍّ شَدِيدٍ أَصَابَهُمْ فَأَمْطَرَتْ عَلَيْهِمْ نَارًا فَاحْتَرَقُوا ﴿إِنَّهُ كَانَ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٨٩﴾﴾ ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٠﴾﴾ ﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٩١﴾﴾ ﴿وَإِنَّهُ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٩٢﴾﴾ ﴿نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ ﴿١٩٣﴾﴾ جِبْرِيلُ ﴿عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنْذِرِينَ ﴿١٩٤﴾﴾ ﴿بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ ﴿١٩٥﴾﴾ بَيِّنٍ وَفِي قِرَاءَةٍ بِتَشْدِيدِ نَزَّلَ وَنَصْبِ الرُّوحِ وَالْفَاعِلُ اللهُ ﴿وَإِنَّهُ﴾ أَيْ ذِكْرَ الْقُرْآنِ الْمُنَزَّلَ عَلَى مُحَمَّدٍ ﴿لَفِي زُبُرِ﴾ كُتُبِ ﴿الْأَوَّلِينَ ﴿١٩٦﴾﴾ كَالتَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ ﴿أَوَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ﴾ لِكُفَّارِ مَكَّةَ ﴿آيَةً﴾ عَلَى ذَلِكَ ﴿أَنْ يَعْلَمَهُ عُلَمَاءُ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿١٩٧﴾﴾ كَعَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ وَأَصْحَابِهِ مِمَّنْ آمَنُوا فَإِنَّهُمْ يُخْبِرُونَ بِذَلِكَ وَيَكُنْ بِالتَّحْتَانِيَّةِ وَنَصْبِ آيَةٍ وَبِالْفَوْقَانِيَّةِ وَرَفْعِ آيَةٌ ﴿وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلَى بَعْضِ الْأَعْجَمِينَ ﴿١٩٨﴾﴾ جَمْعُ أَعْجَمٍ ﴿فَقَرَأَهُ عَلَيْهِمْ﴾ أَيْ كُفَّارِ مَكَّةَ ﴿مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٩﴾﴾ أَنَفَةً مِنِ اتِّبَاعِهِ ﴿كَذَلِكَ﴾ أَيْ مِثْلَ إِدْخَالِنَا التَّكْذِيبَ بِهِ بِقِرَاءَةِ الْأَعْجَمِيِّ ﴿سَلَكْنَاهُ﴾ أَدْخَلْنَا التَّكْذِيبَ بِهِ ﴿فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٠٠﴾﴾ أَيْ كُفَّارِ مَكَّةَ بِقِرَاءَةِ النَّبِيِّ ﴿لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ حَتَّى يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٢٠١﴾﴾ ﴿فَيَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٠٢﴾﴾ ﴿فَيَقُولُوا هَلْ نَحْنُ مُنْظَرُونَ ﴿٢٠٣﴾﴾ لِنُؤْمِنَ فَيُقَالُ لَهُمْ لَا قَالُوا مَتَى هٰذَا الْعَذَابُ قَالَ تَعَالَى ﴿أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿٢٠٤﴾﴾ ﴿أَفَرَأَيْتَ﴾ أَخْبِرْنِي ﴿إِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ ﴿٢٠٥﴾﴾ ﴿ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٢٠٦﴾﴾ مِنَ الْعَذَابِ.

TÜRKÇE ANLAMI

184. "Sizi ve sizden önceki ümmetleri yaratandan korkun."

185. Dediler ki: "Şüphe yok, sen iyice büyülenmişlerdensin."

186. "Sen ancak bizim gibi bir insansın. Ve durum şu ki,[1] seni yalancılardan zannediyoruz."

[1] إِنْ burada şeddeli إِنَّ'den hafifletilmiştir. Takdir إِنَّهُ şeklindedir.

187. **"Eğer sen** peygamber olduğun konusunda **doğru sözlü kimselerden isen üzerimize gökten bir parça**[1] **düşürüver."**

188. **Dedi ki: "Rabbim yaptıklarınızı en iyi bilendir,** size onlarla karşılık verecektir."

189. **Velhasıl onu yalanladılar. Derken onları zulle**[2] **gününün azabı yakaladı. Hiç şüphesiz o, büyük bir günün azabıydı.**

190. **Muhakkak ki bunda elbette bir ibret vardır; ama onların çoğu iman etmemiştir.**

191. **Muhakkak ki senin Rabbin, elbette o azîzdir, çok merhametlidir.**

192. **Ve şüphe yok ki o** Kur'an, **alemlerin Rabbinin indirmesidir.**

193-6. **Onu Rûhu'l-emîn** Cibril, **uyarıcılardan olasın diye, apaçık Arap diliyle, senin kalbine indirmiştir.**[3] **Ve şüphe yok ki o** Muhammed'e indirilen Kuran'-dan **daha öncekilerin** Tevrat ve İncil gibi **kitaplarında da** bahsedilmekte**dir.**

197. **Onu,** iman eden Abdullah b. Selâm ve arkadaşları gibi **İsrail oğullarının bilginlerinin bilmesi, onlar,** Mekkeli kâfirler **için** buna dair **bir delil değil midir?**[4] Nitekim bu bilginler, Kuran'ın önceki kitaplar tarafından haber verildiğini söylemektedirler.

198-9. **Biz onu Arapça bilmeyenlerden**[5] **birine indirseydik de, bunu onlara,** Mekkeli kâfirlere **o okusaydı,** bir yabancıya tabi olmaktan burun kıvıracakları için **yine ona inanmazlardı.**

200. **İşte öylece,** yabancı birinin okuyacağı Kuran'ı yalanlamayı onların kalplerine soktuğumuz gibi, Hz. Peygamberin okuduğu **o** Kuranı yalanlamayı da aynı şekilde **günahkârların,** Mekkeli kâfirlerin **kalplerine sokmuşuzdur.**

201. **O can yakıcı azabı görünceye değin ona iman etmezler.**

202. **İşte bu (azap) onlara, kendileri farkında olmadan, ansızın gelivere-cektir.**

203. **O zaman derler ki: "**İman etmemiz için **bize mühlet verilir mi?"** Onlara "Hayır" denilir.

Onlar "bu azap ne zaman" demişlerdi. Cenabı Hak buyuruyor ki:

204. **Bizim azabımızı mı acele istiyorlardı?**

205. **Gördün mü,** söyle bana **onları yıllarca (nimetlerden) faydalandırsak?**

206. **Sonra da onlara tehdit edildikleri** azap **gelse...**

---

[1] كِسْفًا kelimesi sükunlu س harfiyle okunmuştur. (Bu kelime bizim okuduğumuz kıraatte كسافا şeklinde okunmuştur. -Mütercim-)

[2] ظُلَّة, aşırı sıcaklardan sonra kendilerini gölgelendiren sonra da üzerlerine yağdırdığı ateşle helak edildikleri bulutun ismidir.

[3] Bir kıraatte نزل fiili şeddeli olarak (نَزَّلَ şeklinde) okunmuştur; buna göre اَلرُّوحُ kelimesi mensup, fail ise "Allah"tır.

[4] يَكُنْ fiili ي harfiyle okunduğunda آيَةً kelimesi mensup, ت harfiyle okunduğunda ise آيَةٌ kelimesi merfu okunur.

[5] اَلْأَعْجَمِينَ kelimesi أَعْجَمُ kelimesinin cemisidir.

KELİME ANLAMI

184. وَاتَّقُوا **Ve korkun** *(Kimden?)* الَّذِي **O Zattan ki,** خَلَقَكُمْ **Sizi yarattı** *(Daha kimi?)* وَالْجِبِلَّةَ **Nesilleri** الْخَلِيقَةَ Mahlûkatı *(Öyle nesilleri ki,)* الْأَوَّلِينَ **Önceki.**

185. قَالُوا **Dediler ki:** إِنَّمَا **Ancak** أَنْتَ **Sen** *(Kimlerdensin?)* مِنَ الْمُسَحَّرِينَ **Büyülenmiş-lerdensin.**

186. وَمَا أَنْتَ **Sen değilsin** إِلَّا **Ancak** *(Kimsin?)* بَشَرٌ **Bir beşersin** *(Ne gibi?)* مِثْلُنَا **Bizim gibi** وَإِنْ **Ve muhakkak** مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ (İn kelimesi) ağır (şeddeli inne)den hafifletilmiş وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ İsmi ise hazfedilmiştir أَيْ إِنَّهُ Yani, 'İnnehu' demektir نَظُنُّكَ **Biz seni sayıyoruz** *(Kimlerden?)* لَمِنَ الْكَاذِبِينَ **Elbette yalancılardan.**

187. فَأَسْقِطْ **Hadi düşür** *(Kimin üzerine?)* عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** *(Ne düşür?)* كِسَفًا **Bir parça** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِسُكُونِ السِّينِ وَفَتْحِهَا Sin'in sükunu ve fethasıyla قِطْعَةً Parça demektir *(Nereden düşür?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** إِنْ كُنْتَ **Şayet isen** *(Kimlerden?)* مِنَ الصَّادِقِينَ **Doğru söyleyenlerden** *(Ne konuda?)* فِي رِسَالَتِكَ Peygamberliğin konusunda.

188. قَالَ **Dedi ki:** رَبِّي **Benim Rabbim** *(Nedir?)* أَعْلَمُ **En iyi bilendir** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyleri ki,** تَعْمَلُونَ **Yapıyorsunuz** فَيُجَازِيكُمْ بِهِ Ve sizi onlara karşılık cezalandıracaktır.

189. فَكَذَّبُوهُ **Ve onu yalanladılar** فَأَخَذَهُمْ **Ve onları yakaladı** *(Ne?)* عَذَابُ يَوْمِ الظُّلَّةِ **Gölge gününün azabı** هِيَ O *(Nedir?)* سَحَابَةٌ Bir buluttur ki, أَظَلَّتْهُمْ Onları gölgelendirdi *(Ne zaman?)* بَعْدَ حَرٍّ شَدِيدٍ أَصَابَهُمْ Onlara gelen şiddetli sıcaklıktan sonra فَأَمْطَرَتْ عَلَيْهِمْ Ve onlara yağdırdı *(Ne?)* نَارًا Ateş فَاحْتَرَقُوا Ve yanıverdiler إِنَّهُ **Muhakkak o** كَانَ **Oldu** *(Ne oldu?)* عَذَابَ يَوْمٍ **Bir günün azabı ki,** عَظِيمٍ **Büyük.**

190. إِنَّ **Muhakkak** فِي ذَلِكَ **Bunda vardır** *(Ne vardır?)* لَآيَةً **Bir ders** وَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim?)* أَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Ne olmadı?)* مُؤْمِنِينَ **İman ediciler.**

191. وَإِنَّ **Ve muhakkak** رَبَّكَ **Senin Rabbin** لَهُوَ **Elbette O** *(Nedir?)* الْعَزِيزُ **Aziz'dir** الرَّحِيمُ **Rahim'dir.**

192. وَإِنَّهُ **Ve muhakkak O** أَيِ الْقُرْآنَ Yani, Kur'an *(Nedir?)* لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ **Elbette alemlerin Rabbinin indirmesidir.**

193. نَزَلَ **İndirdi** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** *(Kim indirdi?)* الرُّوحُ الْأَمِينُ **Ruhu-l Emin** جِبْرِيلُ Cebrail *(Neye indirdi?)*

194. عَلَى قَلْبِكَ **Senin kalbine** *(Niye?)* لِتَكُونَ **Olasın diye** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُنْذِرِينَ **Uyarıcılardan** *(Ne ile?)*

195. بِلِسَانٍ **Bir lisan ile** *(Öyle lisan ki,)* عَرَبِيٍّ **Arapça** *(Yine öyle lisan ki,)* مُبِينٍ **Apaçık** بَيِّنٍ Açık وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraate *(Nasıldır?)* بِتَشْدِيدِ نَزَّلَ Nezele fiilinin şeddelenmesi وَنَصْبِ الرُّوحِ Ve ruh kelimesinin nasbıyladır وَالْفَاعِلُ اللهُ Fail ise Allah'tır.

196. وَإِنَّهُ **Muhakkak o** أَيْ ذِكْرَ الْقُرْآنِ Yani, Kur'an'ın zikri *(Öyle Kur'an ki,)* الْمُنَزَّلِ عَلَى مُحَمَّدٍ Muhammed'e indirilen *(Nerededir?)* لَفِي زُبُرِ كُتُبِ الْأَوَّلِينَ **Evvelkilerin kitaplarındadır** *(Ne gibi kitaplar?)* كَالتَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ Tevrat ve İncil gibi.

197. أَوَلَمْ يَكُنْ **Olmadı mı?** *(Kimler için?)* لَهُمْ **Onlar için** لِكُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kâfirleri için *(Ne olmadı mı?)* آيَةً **Bir delil** *(Ne üzerine bir delil?)* عَلَى ذَلِكَ Bunun üzerine *(Ne delil olmadı mı?)* أَنْ يَعْلَمَهُ **Onu bilmesi** *(Kimin?)* عُلَمَاءُ بَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarının âlimlerinin** *(Kim gibi alimler?)* كَعَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ وَأَصْحَابِهِ Abdullah b. Selam ve arkadaşları gibi *(Kimlerden?)* مِمَّنْ آمَنُوا İman edenlerden فَإِنَّهُمْ يُخْبِرُونَ بِذَلِكَ Zira onlar bunu anlatıyorlardı وَيَكُنْ 'Yekün' kelimesi *(Ne ile okunmuştur?)* بِالتَّحْتَانِيَّةِ Noktaların altta olması وَنَصْبِ آيَةً Ve 'Âyeten' kelimesinin nasbıyla *(Daha ne ile okunmuştur?)* وَبِالْفَوْقَانِيَّةِ Noktaların üstte olması وَرَفْعِ آيَةً Ve 'Âyeten' kelimesinin refiyle.

198. وَلَوْ **Şayet** نَزَّلْنَاهُ **Onu indirseydik** *(Kimlere?)* عَلَى بَعْضِ الْأَعْجَمِينَ **Arapça bilmeyenlerin bazısına** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ أَعْجَمٍ 'A'cem' kelimesinin cemisidir.

199. فَقَرَأَهُ **Ve onu okusaydı** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** أَيْ كُفَّارِ مَكَّةَ Yani, Mekke kâfirlerine أَنَفَةً مِنِ اتِّبَاعِهِ **Olmazlardı** بِهِ **Ona** *(Ne olmazlardı?)* مُؤْمِنِينَ **İman edici** *(Niçin?)* مَا كَانُوا Ona tabi olmaktan kibirlendikleri için.

200. كَذَلِكَ **İşte böylece** أَيْ مِثْلَ إِدْخَالِنَا Yani, sokmamız gibi *(Neyi?)* بِهِ التَّكْذِيبَ Onu yalanlamayı *(Nasıl?)* بِقِرَاءَةِ الْأَعْجَمِيِّ Yabancının okumasıyla سَلَكْنَاهُ **Onu sokarız** فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ **Mücrimlerin kalplerine** أَيْ كُفَّارِ مَكَّةَ Yani, Mekke kâfirlerinin *(Nasıl sokarız?)* بِقِرَاءَةِ النَّبِيِّ Peygamberin okumasıyla.

201. لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler** *(Kime?)* بِهِ **Ona** حَتَّى يَرَوُا **Görecekleri zamana kadar** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** *(Öyle azabı ki,)* الْأَلِيمَ **Elem verici.**

202. فَيَأْتِيَهُمْ **Ve onlara gelecektir** *(Nasıl?)* بَغْتَةً **Ansızın** وَهُمْ **Halbuki onlar** *(Nedirler?)* لَا يَشْعُرُونَ **Farkında değildirler.**

203. فَيَقُولُوا **Derler ki:** هَلْ نَحْنُ **Biz olur muyuz?** *(Ne olur muyuz?)* مُنْظَرُونَ **Mühlet verilenler** *(Niçin?)* لِنُؤْمِنَ İman etmemiz için فَيُقَالُ لَهُمْ Onlara denilir ki لَا Hayır.

204. قَالُوا Dediler ki مَتَى هٰذَا الْعَذَابُ Bu azap ne zaman? قَالَ تَعَالَى Yüce olan dedi ki **اَفَبِعَذَابِنَا Azabımızı mı?** يَسْتَعْجِلُونَ **Acele istiyorlar.**

205. اَفَرَاَيْتَ **Gördün mü?** أَخْبِرْنِي Bana söyle! إِنْ مَتَّعْنَاهُمْ **Şayet onları nimetlendirsek** *(Ne kadar?)* سِنِينَ **Senelerce.**

206. ثُمَّ **Sonra** جَاءَهُمْ **Onlara gelse** *(Ne gelse?)* مَا **O şey ki** كَانُوا **Oldular** *(Ne oldular?)* يُوعَدُونَ **Vaat ediliyor** *(O da nedir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptır.

﴿مَا﴾ اسْتِفْهَامِيَّةٌ بِمَعْنَى أَيِّ شَيْءٍ ﴿أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يُمَتَّعُونَ ﴿٢٠٧﴾﴾ فِي دَفْعِ الْعَذَابِ أَوْ تَخْفِيفِهِ أَيْ لَمْ يُغْنِ ﴿وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا لَهَا مُنْذِرُونَ ﴿٢٠٨﴾﴾ رُسُلٌ تُنْذِرُ أَهْلَهَا ﴿ذِكْرَى﴾ عِظَةً لَهُمْ ﴿وَمَا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٠٩﴾﴾ فِي إِهْلَاكِهِمْ بَعْدَ إِنْذَارِهِمْ وَنَزَلَ رَدًّا لِقَوْلِ الْمُشْرِكِينَ ﴿وَمَا تَنَزَّلَتْ بِهِ﴾ بِالْقُرْآنِ ﴿الشَّيَاطِينُ ﴿٢١٠﴾﴾ ﴿وَمَا يَنْبَغِي﴾ يَصْلُحُ ﴿لَهُمْ﴾ أَنْ يَنْزِلُوا بِهِ ﴿وَمَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٢١١﴾﴾ ذٰلِكَ ﴿إِنَّهُمْ عَنِ السَّمْعِ﴾ لِكَلَامِ الْمَلَائِكَةِ ﴿لَمَعْزُولُونَ ﴿٢١٢﴾﴾ بِالشُّهُبِ ﴿فَلَا تَدْعُ مَعَ اللهِ إِلٰهًا آخَرَ فَتَكُونَ مِنَ الْمُعَذَّبِينَ ﴿٢١٣﴾﴾ إِنْ فَعَلْتَ ذٰلِكَ الَّذِي دَعَوْكَ إِلَيْهِ ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ ﴿٢١٤﴾﴾ وَهُمْ بَنُو هَاشِمٍ وَبَنُو الْمُطَّلِبِ وَقَدْ أَنْذَرَهُمْ جِهَارًا رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ ﴿وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ﴾ أَلِنْ جَانِبَكَ ﴿لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢١٥﴾﴾ الْمُوَحِّدِينَ ﴿فَإِنْ عَصَوْكَ﴾ أَيْ عَشِيرَتُكَ ﴿فَقُلْ﴾ لَهُمْ ﴿إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢١٦﴾﴾ مِنْ عِبَادَةِ غَيْرِ اللهِ ﴿وَتَوَكَّلْ﴾ بِالْوَاوِ وَالْفَاءِ ﴿عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿٢١٧﴾﴾ اللهِ أَيْ فَوِّضْ إِلَيْهِ جَمِيعَ أُمُورِكَ ﴿الَّذِي يَرَاكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٢١٨﴾﴾ إِلَى الصَّلَاةِ ﴿وَتَقَلُّبَكَ﴾ فِي أَرْكَانِ الصَّلَاةِ قَائِمًا وَقَاعِدًا وَرَاكِعًا وَسَاجِدًا ﴿فِي السَّاجِدِينَ ﴿٢١٩﴾﴾ أَيِ الْمُصَلِّينَ ﴿إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٢٢٠﴾﴾ ﴿هَلْ أُنَبِّئُكُمْ﴾ أَيْ يَا كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿عَلَى مَنْ تَنَزَّلُ الشَّيَاطِينُ ﴿٢٢١﴾﴾ بِحَذْفِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ مِنَ الْأَصْلِ ﴿تَنَزَّلُ عَلَى كُلِّ أَفَّاكٍ﴾ كَذَّابٍ ﴿أَثِيمٍ ﴿٢٢٢﴾﴾ فَاجِرٍ مِثْلَ مُسَيْلِمَةَ وَغَيْرِهِ مِنَ الْكَهَنَةِ ﴿يُلْقُونَ﴾ أَيِ الشَّيَاطِينُ ﴿السَّمْعَ﴾ أَيْ مَا سَمِعُوهُ مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِلَى الْكَهَنَةِ ﴿وَأَكْثَرُهُمْ كَاذِبُونَ ﴿٢٢٣﴾﴾ يَضُمُّونَ إِلَى الْمَسْمُوعِ كِذْبًا كَثِيرًا وَكَانَ هٰذَا قَبْلَ أَنْ حُجِبَتِ الشَّيَاطِينُ عَنِ السَّمَاءِ ﴿وَالشُّعَرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ ﴿٢٢٤﴾﴾ فِي شِعْرِهِمْ فَيَقُولُونَ بِهِ وَيَرْوُونَهُ عَنْهُمْ فَهُمْ مَذْمُومُونَ ﴿أَلَمْ تَرَ﴾ تَعْلَمْ ﴿أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ﴾ مِنْ أَوْدِيَةِ الْكَلَامِ وَفُنُونِهِ ﴿يَهِيمُونَ ﴿٢٢٥﴾﴾ يَمْضُونَ فَيُجَاوِزُونَ الْحَدَّ مَدْحًا وَهِجَاءً ﴿وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ﴾ فِعْلَنَا ﴿مَا لَا يَفْعَلُونَ ﴿٢٢٦﴾﴾ أَيْ يَكْذِبُونَ ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ مِنَ الشُّعَرَاءِ ﴿وَذَكَرُوا اللهَ كَثِيرًا﴾ لَمْ يَشْغَلْهُمُ الشِّعْرُ عَنِ الذِّكْرِ ﴿وَانْتَصَرُوا﴾ بِهِجْوِهِمُ الْكُفَّارَ ﴿مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا﴾ بِهِجْوِ الْكُفَّارِ لَهُمْ فِي جُمْلَةِ الْمُؤْمِنِينَ فَلَيْسُوا مَذْمُومِينَ قَالَ اللهُ تَعَالَى لَا يُحِبُّ اللهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظُلِمَ وَقَالَ تَعَالَى فَمَنِ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ ﴿وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ مِنَ الشُّعَرَاءِ وَغَيْرِهِمْ ﴿أَيَّ مُنْقَلَبٍ﴾ مَرْجِعٍ ﴿يَنْقَلِبُونَ ﴿٢٢٧﴾﴾ يُرْجَعُونَ بَعْدَ الْمَوْتِ.

TÜRKÇE ANLAMI

207. **Faydalandırıldıkları nimetler onlara** azabı kaldırma yahut hafifletme hususunda **ne yarar sağlayacaktır?**[1] Hiç bir yarar sağlamayacak tabi ki.

208-9. **Biz hiçbir memleketi,** kendilerine **öğüt vermek üzere uyarıcıları,** oranın ahalisini uyaran peygamberler **olmadan yok etmemişizdir.** Onları uyardıktan sonra helak etmemiz hususunda **Biz zalim değiliz.**

Müşriklerin sözlerini ret olarak şu ayetler inmiştir:

210. **Ve bunu,** Kuran'ı **şeytanlar indirmemiştir.**

211. **Bunu** indirmek **onlar için mümkün değildir; zaten** buna **güçleri de yetmez.**

212. **Şüphe yok ki onlar,** parlak ateşler sayesinde Meleklerin sözlerini **işitmekten uzaklaştırılmışlardır.**

213. **Sakın Allah ile birlikte başka bir ilâha da dua etme. Sonra,** eğer onların seni çağırdığı bu işi yaparsan **azaba uğratılanlardan olursun.**

214. **Ve en yakınların olan aşiretini uyar.** Bunlar Haşim oğulları ile Abdulmuttalip oğullarıdır. Nitekim –Buhari ve Müslim'in rivayet ettiğine göre– onları açıkça uyarmıştır.

215. **Ve müminlerden,** Allah tealayı tevhit edenlerden **sana tabi olanlara kolkanat ger.**

216. **Eğer** aşiretin **sana isyan ederse** onlara **de ki: "Şüphe yok ben sizin yaptıklarınızdan,** Allah'tan başkasına tapmanızdan **uzağım."**

217. **O azîz, çok merhametli olan** Allah'**a tevekkül et**[2] tüm işlerini ona havale et.

218. **O ki,** namaza **kalktığında seni görüyor,**

219. **Ve secde edenler arasında** namaz rükünlerindeki -ayağa kalkarak, oturarak rükû ederek ve secde ederek- **dönüşünü de (görüyor).**

220. **Hiç şüphesiz, ziyade işiten ve bilen odur.**

221. **Siz** Mekkeli kâfirlere **haber vereyim mi kimlerin üzerine şeytanların iniverdiğini?**[3]

222. Müseyleme ve diğer kahinler gibi **her günahkar iftiracı,** yalancı **üzerine iniverir.**

223. **Bu** şeytan**lar** meleklerden **duyduklarını** kâhinlere **haber verirler, çoğu yalancıdırlar;** duyduklarına pek çok yalan katarlar. Tüm bunlar, Şeytanların gökten engellenmelerinden önceydi.

224. **Şairlere gelince onlara da** şiirlerinde **sapıklar uyar,** bu şiirleri söylerler, onlardan aktarırlar. Onlar yerilmiş kişilerdir.

---

[1] Ayetteki مَا istifhâmiye olup "أَيُّ شَيْءٍ/hangi şey" anlamına gelir.

[2] وَتَوَكَّلْ kelimesi hem و harfiyle hem de ف harfiyle okunmuştur.

[3] تَنَزَّلُ fiili, kelimenin aslında bulunan iki ت harfinden biri hazfedilerek okunmuştur.

225. **Görmez misin,** bilmez misin **ki, onlar** söz ve söz sanatları vadilerinden **her bir vadide şaşkıncasına yürür dururlar,** bu arada methederken ve hicvederken haddi aşarlar.

226. **Ve şüphe yok ki onlar yapmadıkları şeyleri söylerler,** yani yalan konuşurlar.

227. **Ancak imân edip sâlih amel işleyen, Allah'ı çokça zikreden,** şiirin kendilerini Allah'ı zikretmekten alıkoymadığı **ve** kendilerinin de içlerinde bulunmuş olduğu müminlerin kafirler tarafından hicvedilmesi suretiyle **zulme uğradıktan sonra** kafirleri hicvederek **öçlerini alan** şair**ler hariç,** onlar yerilmiş kimseler değildir. Nitekim Cenâbı Hak şöyle buyurmaktadır: "*Allah kötü sözün açıkça söylenmesini sevmez; ancak haksızlığa uğrayan başka*" "*Kim size saldırırsa siz de ona misilleme olacak kadar saldırın*" Şair olsun, olmasın **haksızlık edenler** öldükten sonra **hangi dönüşle döndürüleceklerini yakında bileceklerdir.**

KELİME ANLAMI

207. مَا اسْتِفْهَامِيَّةٌ بِمَعْنَى أَيَّ شَيْءٍ أَغْنَى **Ne fayda verdi?** 'Ma' kelimesi 'Hangi şey' manasında sorudur *(Kime?)* عَنْهُمْ **Onlara** *(Ne?)* مَا **O şeyler ki** كَانُوا **Oldular** *(Ne oldular?)* يُمَتَّعُونَ **Faydalandırılıyor** *(Hangi hususta?)* فِي دَفْعِ الْعَذَابِ Azabı defetmede أَوْ تَخْفِيفِهِ Veya onu hafifletme hususunda (onlara ne fayda verdi?) أَيْ لَمْ يُغْنِ Yani, fayda vermedi.

208. وَمَا أَهْلَكْنَا **Ve biz helak etmedik** *(Kimi?)* مِنْ قَرْيَةٍ **Hiçbir beldeyi** إِلَّا **Ancak** لَهَا **Onlar için vardır** *(Ne vardır?)* مُنْذِرُونَ **Uyarıcılar** رُسُلٌ Peygamberler *(Öyle peygamberler ki,)* تُنْذِرُ أَهْلَهَا Beldi ehlini ikaz ediyor.

209. ذِكْرَى **Öğüt** عِظَةً لَهُمْ Onlar için vaaz وَمَا كُنَّا **Biz olmadık** *(Ne olmadık?)* ظَالِمِينَ **Zulmediciler** *(Ne konuda?)* فِي إِهْلَاكِهِمْ Onları helak etme konusunda *(Neden sonra?)* بَعْدَ إِنْذَارِهِمْ Onları uyardıktan sonra.

210. وَنَزَلَ İndi *(Niçin?)* رَدًّا لِقَوْلِ الْمُشْرِكِينَ Müşriklerin sözlerini reddetmek için وَمَا تَنَزَّلَتْ **İndirmedi** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** بِالْقُرْآنِ Kur'an'ı *(Kim?)* الشَّيَاطِينُ **Şeytanlar.**

211. وَمَا يَنْبَغِي **Ve yaraşmaz** يَصْلَحُ Uygun düşmez *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne yaraşmaz?)* أَنْ يَنْزِلُوا بِهِ Onu indirmeleri وَمَا يَسْتَطِيعُونَ **Ve güç yetiremezler** *(Neye?)* ذٰلِكَ Buna.

212. إِنَّهُمْ **Muhakkak onlar** عَنِ السَّمْعِ **İşitmekten** *(Neyi?)* لَكَلَامِ الْمَلَائِكَةِ Meleklerin kelamını *(Nedirler?)* لَمَعْزُولُونَ **Elbette uzaklaştırılmışlardır** *(Ne ile?)* بِالشُّهُبِ Ateşlerle.

213. فَلَا تَدْعُ **Dua etme** *(Kimle beraber?)* مَعَ اللهِ **Allah ile beraber** *(Kime?)* إِلٰهًا **Bir ilaha** *(Öyle ilaha ki,)* آخَرَ **Başka** فَتَكُونَ **Yoksa olursun** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُعَذَّبِينَ **Azap**

edilenlerden *(Ne zaman?)* فَعَلْتَ إِنْ Şayet yaparsan *(Neyi?)* ذٰلِكَ الَّذِي دَعَوْكَ Seni çağırdıkları bu şeyi *(Neye çağırdıkları?)* إِلَيْهِ Kendisine.

214. وَأَنْذِرْ **Ve uyar** *(Kimi?)* عَشِيرَتَكَ **Akrabanı** *(Öyle akraba ki,)* الْأَقْرَبِينَ **En yakın olan** وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* بَنُو هَاشِمٍ وَبَنُو الْمُطَّلِبِ Haşim ve Muttalib oğullarıdır وَقَدْ أَنْذَرَهُمْ جِهَارًا Onları aşikâren uyardı رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ Bunu Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.

215. وَاخْفِضْ **İndir** *(Neyi?)* جَنَاحَكَ **Kanadını** أَلِنْ جَانِبَكَ Yanını yumuşat *(Kime?)* لِمَنِ **O kimseye ki,** اتَّبَعَكَ **Sana tabi oldu** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden** الْمُوَحِّدِينَ Allah'ı birleyenlerden.

216. فَإِنْ **Şayet** عَصَوْ **Asi olurlarsa** *(Kime?)* كَ **Sana** أَيْ عَشِيرَتُكَ Yani, senin akraban فَقُلْ **De ki:** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne de?)* إِنِّي **Muhakkak ben** *(Neyim?)* بَرِيءٌ **Uzağım** *(Neden?)* مِمَّا **O şeylerden ki** تَعْمَلُونَ **Siz yapıyorsunuz** *(O da nedir?)* مِنْ عِبَادَةِ غَيْرِ اللهِ Allah'ın dışında bir şeye ibadet etmektir.

217. وَتَوَكَّلْ **Ve tevekkül et** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالْوَاوِ وَالْفَاءِ Vav ve fe ile *(Kime?)* عَلَى الْعَزِيزِ **Aziz olana** الرَّحِيمِ **Rahim olan** اللهِ Allah'a أَيْ فَوِّضْ إِلَيْهِ Yani, ona ısmarla *(Neyi?)* جَمِيعَ أُمُورِكَ Bütün işlerini.

218. الَّذِي **O öyle bir zattır ki** يَرَاكَ **Seni görüyor** *(Ne zaman?)* حِينَ تَقُومُ **Kalktığında** *(Neye?)* إِلَى الصَّلَاةِ Namaza.

219. وَتَقَلُّبَكَ **Ve değişmeni de** *(Nerede?)* فِي أَرْكَانِ الصَّلَاةِ Namazın rükünlerinde *(Ne olduğun halde?)* قَائِمًا Ayakta durucu وَقَاعِدًا Oturucu وَرَاكِعًا Rüku edici وَسَاجِدًا Ve secde edici olduğun halde *(Nerede?)* فِي السَّاجِدِينَ **Secde edenler arasında** أَيِ الْمُصَلِّينَ Yani, namaz kılanlar.

220. إِنَّهُ **Muhakkak O** هُوَ **O** *(Nedir?)* السَّمِيعُ **İşitendir** الْعَلِيمُ **Bilendir.**

221. هَلْ أُنَبِّئُ **Haber vereyim mi?** *(Kime?)* كُمْ **Size** أَيْ يَا كُفَّارَ مَكَّةَ Yani, Ey Mekke kâfirleri! *(Kimi?)* عَلَى مَنْ **O kişiyi ki,** تَنَزَّلُ **İniyor** *(Kimler?)* الشَّيَاطِينُ **Şeytanlar** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِحَذْفِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ مِنَ الْأَصْلِ Kelimenin aslından iki ta'dan birini hazfetmekle.

222. تَنَزَّلُ **İner** *(Kime?)* عَلَى كُلِّ أَفَّاكٍ **Her iftiracıya** كَذَّابٍ Yalancıya أَثِيمٍ **Günahkâra** فَاجِرٍ Facire *(Kim gibi?)* مِثْلَ مُسَيْلِمَةَ وَغَيْرِهِ Müseyleme ve diğerleri gibi *(Kimlerden olan?)* مِنَ الْكَهَنَةِ Kâhinlerden.

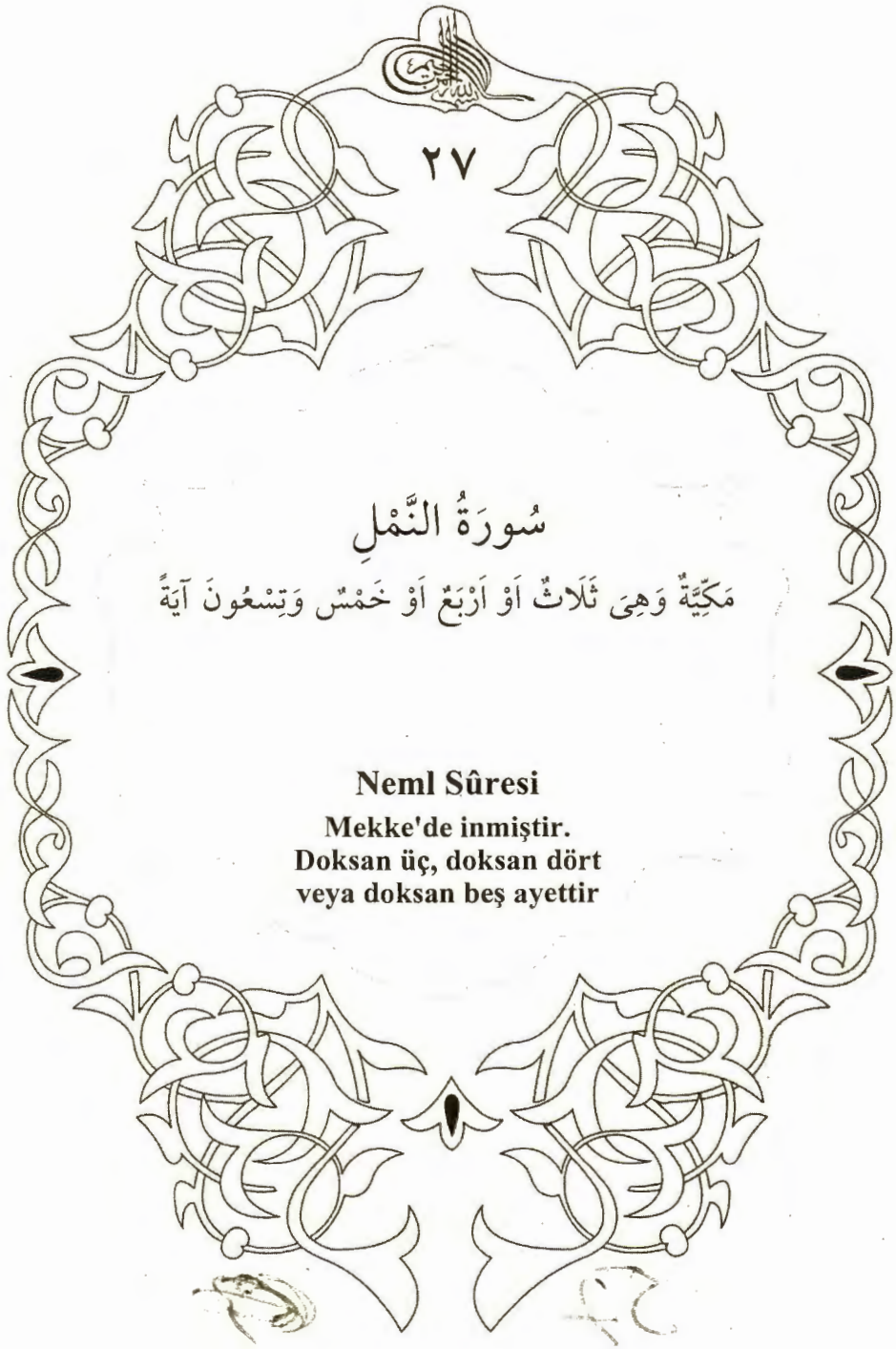
223. يُلْقُونَ **Haber verirler** أَيِ الشَّيَاطِينُ Yani, şeytanlar *(Neyi?)* السَّمْعَ **İşitileni** أَيْ مَا سَمِعُوهُ مِنَ الْمَلَائِكَةِ Yani, meleklerden işittileri şeyleri *(Kime haber verirler?)* إِلَى الْكَهَنَةِ Kâhinlere وَأَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Nedir?)* كَاذِبُونَ **Yalancıdırlar** يَضُمُّونَ إِلَى الْمَسْمُوعِ İşitilen şeye katarlar *(Ne katarlar?)* كِذْبًا كَثِيرًا Birçok yalan وَكَانَ هٰذَا Bu idi *(Ne zaman idi?)* قَبْلَ أَنْ حُجِبَتِ الشَّيَاطِينُ Şeytanlar engellenmeden önce *(Nereden?)* عَنِ السَّمَاءِ Semadan.

224. وَالشُّعَرَاءُ **Şairler** يَتَّبِعُهُمُ **Onlara uyar** *(Kim?)* الْغَاوُونَ **Sapkınlar** *(Ne konuda uyarlar?)* فِي شِعْرِهِمْ Şiirlerinde فَيَقُولُونَ بِهِ Onu söylerler وَيَرْوُونَهُ عَنْهُمْ Ve onu onlardan naklederler فَهُمْ مَذْمُومُونَ Onlar kınanmışlardır.

225. أَلَمْ تَرَ **Görmedin mi?** تَعْلَمْ Bilmedin mi? أَنَّهُمْ **Muhakkak onlar** فِي كُلِّ وَادٍ **Her vadide** *(Öyle vadi ki,)* مِنْ أَوْدِيَةِ الْكَلَامِ Kelam vadilerinden وَفُنُونِهِ Ve onun sanatlarından *(Nedirler?)* يَهِيمُونَ **Şaşkın şaşkın dolaşırlar** يَمْضُونَ Geçerler فَيُجَاوِزُونَ الْحَدَّ Ve hadi aşarlar *(Nasıl?)* مَدْحًا وَهِجَاءً Övgü ve sövme ile.

226. وَأَنَّهُمْ **Ve şüphesiz onlar** *(Nedirler?)* يَقُولُونَ **Derler** *(Ne diye?)* فَعَلْنَا 'Biz yaptık' diye *(Neyi derler?)* مَا **O şeyi ki,** لَا يَفْعَلُونَ **Yapmıyorlar** أَيْ يَكْذِبُونَ Yani, yalan konuşurlar.

227. إِلَّا **Ancak hariç** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Daha?)* وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Neyi?)* الصَّالِحَاتِ **Salih amelleri** *(Kimlerden?)* مِنَ الشُّعَرَاءِ Şairlerden وَذَكَرُوا **Ve zikrettiler** *(Kimi?)* اللهَ **Allah'ı** *(Nasıl?)* كَثِيرًا **Çokça** لَمْ يَشْغَلْهُمُ الشِّعْرُ Yani, şiir onları alıkoymadı *(Neden?)* عَنِ الذِّكْرِ Zikirden *(Daha ne yaptılar?)* وَانْتَصَرُوا **Öçlerini aldılar** *(Nasıl?)* بِهِجْوِهِمُ الْكُفَّارَ Kafirleri hicvetmekle *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا **Zulme uğradıktan sonra** *(Ne ile?)* بِهِجْوِ الْكُفَّارِ لَهُمْ Kafirlerin onları hicivleriyle *(Nerede?)* فِي جُمْلَةِ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerin arasında مَذْمُومِينَ (İşte böyle şairler) kınanmış değillerdir قَالَ اللهُ تَعَالَى Allah Teala buyurdu ki: لَا يُحِبُّ اللهُ Allah sevmez *(Neyi?)* الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ Kötü sözün açıkça söylenmesini إِلَّا مَنْ ظُلِمَ Ancak haksızlığa uğrayan başka *(Daha ne dedi?)* فَمَنِ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ Kim size saldırırsa فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ Siz de ona saldırın *(Nasıl?)* بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ Size saldırdığı kadar وَسَيَعْلَمُ **Bilecek** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** ظَلَمُوا **Zalim oldular** *(Kimlerden?)* مِنَ الشُّعَرَاءِ وَغَيْرِهِمْ Şairler ve onların dışındakilerden *(Neyi bilecekler?)* أَيَّ مُنْقَلَبٍ مَرْجِعٍ **Hangi dönüşle** يَنْقَلِبُونَ **Dönecekler** يُرْجَعُونَ بَعْدَ الْمَوْتِ Öldükten sonra döndürülecekler.

٢٧

سُورَةُ النَّمْلِ

مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَلَاثٌ اَوْ اَرْبَعٌ اَوْ خَمْسٌ وَتِسْعُونَ آيَةً

Neml Sûresi

Mekke'de inmiştir.
Doksan üç, doksan dört
veya doksan beş ayettir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿طٰسٓ﴾ اَللّٰهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ ﴿تِلْكَ﴾ أَيْ هٰذِهِ الْآيَاتُ ﴿اٰيَاتُ الْقُرْاٰنِ﴾ آيَاتٌ مِنْهُ ﴿وَكِتَابٍ مُبِينٍ ۝١﴾ مُظْهِرٍ لِلْحَقِّ مِنَ الْبَاطِلِ عَطْفٌ بِزِيَادَةِ صِفَةٍ هُوَ ﴿هُدًى﴾ أَيْ هَادٍ مِنَ الضَّلَالَةِ ﴿وَبُشْرٰى لِلْمُؤْمِنِينَ ۝٢﴾ الْمُصَدِّقِينَ بِهِ بِالْجَنَّةِ ﴿اَلَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ﴾ يَأْتُونَ بِهَا عَلٰى وَجْهِهَا ﴿وَيُؤْتُونَ﴾ يُعْطُونَ ﴿الزَّكٰوةَ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ۝٣﴾ يَعْلَمُونَهَا بِالْاِسْتِدْلَالِ وَأُعِيدَ هُمْ لِمَا فَصَلَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْخَبَرِ ﴿اِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ زَيَّنَّا لَهُمْ اَعْمَالَهُمْ﴾ اَلْقَبِيحَةَ بِتَرْكِيبِ الشَّهْوَةِ حَتّٰى رَأَوْهَا حَسَنَةً ﴿فَهُمْ يَعْمَهُونَ ۝٤﴾ يَتَحَيَّرُونَ لِقُبْحِهَا عِنْدَنَا ﴿اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوٓءُ الْعَذَابِ﴾ أَشَدُّهُ فِي الدُّنْيَا الْقَتْلُ وَالْأَسْرُ ﴿وَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ هُمُ الْاَخْسَرُونَ ۝٥﴾ لِمَصِيرِهِمْ إِلَى النَّارِ الْمُؤَبَّدَةِ عَلَيْهِمْ ﴿وَاِنَّكَ﴾ خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿لَتُلَقَّى الْقُرْاٰنَ﴾ أَيْ يُلْقٰى عَلَيْكَ بِشِدَّةٍ ﴿مِنْ لَدُنْ﴾ مِنْ عِنْدِ ﴿حَكِيمٍ عَلِيمٍ ۝٦﴾ فِي ذٰلِكَ اُذْكُرْ ﴿اِذْ قَالَ مُوسٰى لِاَهْلِهِ﴾ زَوْجَتِهِ عِنْدَ مَسِيرِهِ مِنْ مَدْيَنَ إِلٰى مِصْرَ ﴿اِنِّي اٰنَسْتُ﴾ أَبْصَرْتُ مِنْ بَعِيدٍ

﴿نَارًا سَاٰتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ﴾ عَنْ حَالِ الطَّرِيقِ وَكَانَ قَدْ ضَلَّهَا ﴿اَوْ اٰتِيكُمْ بِشِهَابٍ قَبَسٍ﴾ بِالْإِضَافَةِ لِلْبَيَانِ وَتَرْكِهَا [بِشِهَابٍ قَبَسٍ] أَيْ شُعْلَةِ نَارٍ فِي رَأْسِ فَتِيلَةٍ أَوْ عُودٍ ﴿لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ۝٧﴾ وَالطَّاءُ بَدَلٌ مِنْ تَاءِ الْإِفْتِعَالِ مِنْ صَلِيَ بِالنَّارِ بِكَسْرِ اللَّامِ وَفَتْحِهَا تَسْتَدْفِئُونَ مِنَ الْبَرْدِ ﴿فَلَمَّا جَاٰهَا نُودِيَ اَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿بُورِكَ﴾ أَيْ بَارَكَ اللهُ ﴿مَنْ فِي النَّارِ﴾ أَيْ مُوسَى ﴿وَمَنْ حَوْلَهَا﴾ أَيِ الْمَلَائِكَةُ أَوِ الْعَكْسُ وَبَارَكَ يَتَعَدَّى بِنَفْسِهِ وَبِالْحَرْفِ وَيُقَدَّرُ بَعْدَ فِي مَكَانُ ﴿وَسُبْحَانَ اللهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝٨﴾ مِنْ جُمْلَةِ مَا نُودِيَ وَمَعْنَاهُ تَنْزِيهُ اللهِ مِنَ السُّوءِ ﴿يَا مُوسَى اِنَّهُ﴾ أَيِ الشَّأْنَ ﴿اَنَا اللهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝٩﴾ ﴿وَاَلْقِ عَصَاكَ﴾ فَأَلْقَاهَا ﴿فَلَمَّا رَاٰهَا تَهْتَزُّ﴾ تَتَحَرَّكُ ﴿كَاَنَّهَا جَاَنٌّ﴾ حَيَّةٌ خَفِيفَةٌ ﴿وَلّٰى مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ﴾ يَرْجِعْ قَالَ تَعَالَى ﴿يَا مُوسَى لَا تَخَفْ﴾ مِنْهَا ﴿اِنِّي لَا يَخَافُ لَدَيَّ﴾ عِنْدِي ﴿الْمُرْسَلُونَ﴾ مِنْ حَيَّةٍ وَغَيْرِهَا ۝١١﴿اِلَّا﴾ لٰكِنْ ﴿مَنْ ظَلَمَ﴾ نَفْسَهُ ﴿ثُمَّ بَدَّلَ حُسْنًا﴾ أَتَاهُ ﴿بَعْدَ سُوٓءٍ﴾ أَيْ تَابَ ﴿فَاِنِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ ۝١٢﴾ أَقْبَلُ التَّوْبَةَ وَأَغْفِرُ لَهُ ﴿وَاَدْخِلْ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ﴾ طَوْقِ الْقَمِيصِ ﴿تَخْرُجْ﴾ خِلَافَ لَوْنِهَا مِنَ الْأَدْمَةِ ﴿بَيْضَاٰءَ مِنْ غَيْرِ سُوٓءٍ﴾ بَرَصٍ لَهَا شُعَاعٌ يَغْشَى الْبَصَرَ آيَةً ﴿فِي تِسْعِ اٰيَاتٍ﴾ مُرْسَلًا بِهَا ﴿اِلٰى فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ۝١٣﴾ ﴿فَلَمَّا جَاٰءَتْهُمْ اٰيَاتُنَا مُبْصِرَةً﴾ أَيْ مُضِيئَةً وَاضِحَةً ﴿قَالُوا هٰذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ۝١٣﴾ بَيِّنٌ ظَاهِرٌ.

TÜRKÇE ANLAMI

27- Neml Sûresi

Mekke'de inmiştir. 93, 94 veya 95 ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Tâ, Sin.** Allah teala bununla ne kastettiğini en iyi bilendir. **Bu** ayetler **sana Kuran**dan olan **ve** hakkı batıldan **çok açık ayırt eden bir kitabın âyetleridir.**[1]
2. O, **Müminler için** dalaletten uzaklaştıran **bir hidayettir ve** kendisini doğrulayanlar için cennete dair **bir müjdedir.**
3. **Onlar ki namazı dosdoğru kılarlar,** gerektiği şekilde yerine getirirler **ve zekâtı verirler. Ayrıca onlar, evet onlar**[2] **ahirete de kesinkes inanırlar**, ahiretin olacağını delil ile bilirler.

---

[1] وَكِتَابٍ kelimesi bir sıfat (مُبِينٍ) ilavesiyle آيَاتُ üzerine atfedilmiştir.

[2] هُمْ zamiri mübteda (وَهُمْ) ile haberin arası (بِالْآخِرَةِ ile) ayrıldığı için tekrarlanmıştır.

4. **Şüphesiz biz, ahirete inanmayanların** kötü **işlerini** arzulanır yapmak suretiyle **kendilerine süslü gösterdik;** onlar da bu işleri güzel gördüler. **O yüzde bocalar dururlar.**[1]

5. **İşte bunlar,** öldürülmeleri ve esir alınmaları suretiyle dünyadaki **azabı en kötü,** şiddetli **olanlardır;** kendilerine ebedi olan ateşe girecekleri için **ahirette en çok ziyana uğrayacaklar da yine onlardır.**

6. **Muhakkak ki sen;**[2] **Kuran'ı** onu indirme hususunda **Alîm ve Hakîm olanın katından almaktasın,** türlü zorluklarla sana verilmektedir.

7. Yâd et! **Hani Musa** Medyen'den Mısır'a giderken kaybolmuşken **ailesine,** karısına **demişti ki: "Ben muhakkak uzakta bir ateş gördüm, ondan,** yolun durumundan **size bir haber getireceğim yahut size** odunda yahut fitil ucunda **bir ateş parçası getiririm. Belki** soğuktan **ısınırsınız."**[3]

8. **Oraya geldiğinde şöyle seslenildi:**[4] **Ateşin bulunduğu yerde olan** Musa **ve çevresindekiler,** Melekler yahut tam tersi (ateşin bulunduğu yerde olan melekler ve çevresindeki Musa) Allah tarafından **mübarek kılınmıştır!**[5] **Âlemlerin Rabbi olan Allah,** seslenilen şeylerin tamamından **münezzehtir!** Bu, Allah tealanın tüm kötülüklerden tenzih edilmesi anlamındadır.

9. **Ey Musa! Durum şu ki ben, mutlak galip ve hikmet sahibi olan Allah'ım!**

10. **Âsânı at! Musa** âsâyı atıp **onu** küçük bir **yılan gibi depreşir görünce kaçtı ve geri dönmedi.** Allah teala buyurdu ki: **Ey Musa!** Ondan **korkma; çünkü benim huzurumda peygamberler** ne yılandan ne de başka bir şeyden **korkmaz.**

11. **Ancak,**[6] **kim** kendine **zulmeder, kötülükten sonra yerine iyilik yaparsa,** tövbe ederse **bilsin ki ben çok mağfiret edenim, çok merhamet edenim.** Onun tövbesini kabul eder kendisine mağfiret ederim.

12. **Elini koynuna,** gömleğinin yakasından içeri **sok da** önceki rengi olan buğdayın yerine **kusursuz,** Abraş hastalığı olmaksızın **bembeyaz,** göz kamaştıracak kadar parlak olarak **çıksın. Dokuz mucize ile Firavun ve kavmine** gönderilmiş olarak **(git). Çünkü onlar artık yoldan çıkmış bir kavimdirler.**

13. **Mucizelerimiz onlara açıkça geldiğinde dediler ki, bu apaçık bir sihirdir,** sihir olduğu ortadadır.

---

[1] Onların bocalayıp durması Allah katında bu işlerin kötü olmasına binaendir.

[2] Buradaki hitap Hz. Peygamberedir. (sallallahu aleyhi vesellem)

[3] تَصْطَلُونَ kelimesindeki ط harfi iftial babının ت harfinin yerine gelmiştir. Bu kelime ل harfi kesreli ve fethalı okunan صَلِيَ النَّارَ kökünden gelir.

[4] أَنْ burada بِأَنْ takdirindedir.

[5] بَارَكَ fiili hem kendisi hem de harfle müteaddi olur. فِي harfi cerinden sonra مَكَانَ kelimesi takdir edilir.

[6] إِلَّا burada لٰكِنْ anlamındadır. (yani istisna munkatıdır.)

KELİME ANLAMI

سُورَةُ النَّمْلِ -﴿٢٧﴾

27- Neml Sûresi

Mekke'de inmiştir مَكِّيَّةٌ **Bu sûre** وَهِيَ **Doksan üç, doksan dört veya doksan beş ayettir.** ثَلَاثٌ اَوْ اَرْبَعٌ اَوْ خَمْسٌ وَتِسْعُونَ آيَةً

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

1. **Ta Sin** طس اَللهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Muradını *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla **Bu** تِلْكَ أَيْ هٰذِهِ الْآيَاتُ Yani, bu ayetler *(Nedir?)* **Kuran'ın ayetleridir** اٰيَاتُ الْقُرْاٰنِ آيَاتٌ مِنْهُ Kuran'dan ayetlerdir **Ve kitabın (ayetleridirler)** وَكِتَابٍ *(Öyle kitap ki,)* **Ziyade açıklayan** مُبِينٍ مُظْهِرٍ لِلْحَقِّ مِنَ الْبَاطِلِ Hakkın batıldan ayıran عَطْفٌ بِزِيَادَةِ صِفَةٍ (Kitap lafzına) bir sıfat (mübin) ilave edilerek, (Kuran lafzından farklılaştırılıp onun üzerine) atfedilmiştir.

2. هُوَ O *(Nedir?)* **Bir hidayettir** هُدًى أَيْ هَادٍ مِنَ الضَّلَالَةِ Yani, sapıklıktan, hidayete ulaştırandır *(Daha)* **Ve bir müjdedir.** وَبُشْرٰى *(Kim için?)* **Müminler için** لِلْمُؤْمِنِينَ الْمُصَدِّقِينَ بِهِ Kuranı tasdik edenler için *(Ne ile müjdele?)* بِالْجَنَّةِ Cennet ile.

3. **O kimseler ki** اَلَّذِينَ يُقِيمُونَ **Dosdoğru kılarlar** *(Neyi?)* **Namazı** الصَّلَاةَ يَأْتُونَ بِهَا Onu yerine getirirler *(Nasıl?)* عَلٰى وَجْهِهَا Getirilmesi gereken şekilde **Verirler** وَيُؤْتُونَ يُعْطُونَ Verirler *(Neyi?)* **Zekâtı** الزَّكٰوةَ **Ve de onlar** وَهُمْ *(Neye?)* **Ahirette** بِالْاٰخِرَةِ هُمْ **Onlar** **Yakinen inanırlar** يُوقِنُونَ يَعْلَمُونَهَا بِالْاِسْتِدْلَالِ O ahireti delilleri ile bilirler وَأُعِيدَ هُمْ 'Hüm' zamiri tekrarlandı *(Niçin?)* لِمَا فَصَلَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْخَبَرِ Haberi ile birinci hüm (mübteda) arasına fasıla girdiği için.

4. إِنَّ الَّذِينَ **Şüphesiz ki o kimseler** لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmıyorlar** *(Neye?)* **Ahirete** بِالْاٰخِرَةِ **Süslü gösterdik** زَيَّنَّا *(Kime?)* **Onlara** لَهُمْ *(Neyi?)* **Amellerini** اَعْمَالَهُمْ *(Öyle ameller ki,)* اَلْقَبِيحَةَ Çirkin *(Nasıl süslü gösterdik?)* بِتَرْكِيبِ الشَّهْوَةِ Şehvetle birleştirerek حَتّٰى رَأَوْهَا Nihayet yaptıkları kötü işleri gördüler *(Ne?)* حَسَنَةً Güzel **Bu yüzden onlar** فَهُمْ *(Nedir?)* **Bocalar dururlar** يَعْمَهُونَ يَتَحَيَّرُونَ Hayret içinde olurlar *(Niçin?)* لِقُبْحِهَا عِنْدَنَا O ameller bize göre çirkin olduklarından.

5. أُولَٰئِكَ **İşte onlar var ya** الَّذِينَ **O kimselerdir ki** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* اَلْقَتْلُ وَالْأَسْرُ Öldürmek, esir alınmak سُوءُ الْعَذَابِ **Azabın en kötüsü** أَشَدُّهُ فِي الدُّنْيَا Dünyada azabın en ağırı وَهُمْ **Ve onlar** فِي الْآخِرَةِ **Ahirette de** هُمُ **Onlar** *(Nedir?)* اَلْأَخْسَرُونَ **En çok ziyana uğrayacak olanlardır** لِمَصِيرِهِمْ إِلَى النَّارِ Cehenneme vardıracakları için *(Öyle cehennem ki,)* عَلَيْهِمْ اَلْمُؤَبَّدَةِ Onlar üzerine ebedi kılınmış.

6. وَإِنَّكَ **Şüphe yok ki sen** ﷺ خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'e hitaptır لَتُلَقَّى **Elbette ulaştırılıyorsun** *(Neye?)* اَلْقُرْآنَ **Kuran'a** أَيْ يُلْقَى عَلَيْكَ بِشِدَّةٍ Yani, Kuran sana zorlukla ulaştırılıyor *(Kim tarafından?)* مِنْ لَدُنْ -مِنْ عِنْدِ- حَكِيمٍ **Hikmet sahibi tarafından** عَلِيمٍ **Her şeyi bilen tarafından** *(Ne hususta âlim ve hakim?)* فِي ذٰلِكَ Peygamberliğin ve Kuran'ın sana verilmesi hususunda.

7. اُذْكُرْ **Hatırla** إِذْ قَالَ **Hani demişti** *(Kim?)* مُوسَى **Musa** *(Kime?)* لِأَهْلِهِ **Ailesine** زَوْجَتِهِ Zevcesine *(Ne zaman?)* عِنْدَ مَسِيرِهِ مِنْ مَدْيَنَ إِلَى مِصْرَ Medyen'den Mısır'a giderken إِنِّي Şüphesiz ki ben آنَسْتُ **Hissettim** أَبْصَرْتُ مِنْ بَعِيدٍ Uzaktan gördüm *(Neyi?)* نَارًا **Bir ateşi** سَآتِيكُمْ **Size getireceğim** *(Neden?)* مِنْهَا **Ondan** *(Ne?)* بِخَبَرٍ **Bir haber** عَنْ حَالِ الطَّرِيقِ Yolun durumundan وَكَانَ قَدْ ضَلَّهَا Musa (aleyhisselam) yolu şaşırmıştı أَوْ آتِيكُمْ **Ya da size getiririm** *(Ne?)* بِشِهَابٍ قَبَسٍ **Bir yalın şule (Parlak ateş koru)** بِالْإِضَافَةِ İzafetle okundu *(Ne için olan izafet?)* لِلْبَيَانِ Beyan için *(Daha ne ile okunur?)* وَتَرْكِهَا İzafetsiz (Şihab kelimesini tenvinleyerek)okundu أَيْ شُعْلَةِ نَارٍ Yani, ateş şulesi فِي رَأْسِ فَتِيلَةٍ Fitil ucunda أَوْ عُودٍ Ya da odunun başında لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ **Belki ısınırsınız** وَالطَّاءُ بَدَلٌ مِنْ تَاءِ الْاِفْتِعَالِ 'Ta' harfi iftealenin 'Te' harfinden bedeldir مِنْ صَلِيَ بِالنَّارِ 'Saliye-bin-nari'den alınmıştır بِكَسْرِ اللَّامِ وَفَتْحِهَا (Saliye fiili) lam harfinin kesresi ve fethasıyla okunur تَسْتَدْفِئُونَ مِنَ الْبَرْدِ Soğuktan ısınırsınız.

8. فَلَمَّا جَاءَهَا **Ne zaman ki oraya vardı** نُودِيَ **Kendisine nida olundu ki** -أَنْ -أَيْ بِأَنْ بُورِكَ **Mübarek kılınmıştır** أَيْ بَارَكَ اللهُ Yani, Allah mübarek kıldı *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** *(Nerededir?)* فِي النَّارِ **Bu ateştedir** أَيْ مُوسَى Yani, Musa (aleyhisselam) وَمَنْ **Ve o kimseyi ki** *(Nerededir?)* حَوْلَهَا **Bu ateşin etrafındadır** أَيِ الْمَلَائِكَةُ Yani, melekler أَوِ الْعَكْسُ Veya bunun aksi وَبَارَكَ يَتَعَدَّى بِنَفْسِهِ 'Bâreke' fiili harfi cersiz müteaddi olur وَبِالْحَرْفِ Harfi cerle de olur وَيُقَدَّرُ بَعْدَ فِي مَكَانٌ Bu fiilden sonra gelen 'fi' harfinden sonra 'mekan' takdir edilir وَسُبْحَانَ اللهِ **Allah münezzehtir** *(Öyle Allah ki,)* رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin rabbi olan** مِنْ جُمْلَةِ مَا نُودِيَ Bu sözde nida edilen şeylerdendir وَمَعْنَاهُ تَنْزِيهَ اللهِ مِنَ السُّوءِ Manası ise: Allah'ı her kötü şeyden tenzih etmektir.

9. يَا مُوسٰى **Ey Musa** إِنَّهُ **Muhakkak ki** أَيِ الشَّأْنَ Yani, durum şudur. اَنَا **Ben** اَللّٰهُ **Allah'ım** *(Öyle Allah ki,)* اَلْعَزِيزُ **Aziz olan** *(Daha)* اَلْحَكِيمُ **Hakim olan.**

10. وَاَلْقِ **Bırak** *(Neyi?)* عَصَاكَ **Asanı** فَأَلْقَاهَا O da hemen asasını bırakıverdi فَلَمَّا رَاٰهَا **Ne zamanki onu gördü** *(Ne olduğu halde?)* تَهْتَزُّ **Çalkalanıyor** كَأَنَّهَا تَتَحَرَّكُ Hareket ediyor *(Nasıl?)* **Sanki o** *(Nedir?)* جَانٌّ **Bir yılan** حَيَّةٌ خَفِيفَةٌ Hafif bir yılan وَلّٰى **Kaçtı** *(Nasıl?)* مُدْبِرًا **Arkasını dönerek** وَلَمْ يُعَقِّبْ **Dönüp bakmadı** يَرْجِعْ Dönmedi قَالَ تَعَالٰى Allah-u Teâla buyurdu يَا مُوسٰى **Ey Musa !** لَا تَخَفْ **Korkma** *(Neden?)* مِنْهَا Ondan إِنِّي **Şüphe yok ki ben** لَا يَخَافُ **Korkmaz** *(Nerede?)* لَدَيَّ **Benim yanımda** عِنْدِي Benim yanımda *(Kim?)* اَلْمُرْسَلُونَ **Peygamberler** *(Neden?)* مِنْ حَيَّةٍ وَغَيْرِهَا Yılan ve diğer şeylerden.

11. إِلَّا **Ancak** لٰكِنْ Fakat مَنْ **O kimse ki** ظَلَمَ **Zulmetti** *(Kime?)* نَفْسَهُ Kendisine ثُمَّ بَدَّلَ **Sonra değiştirdi** *(Neye?)* حُسْنًا **Güzelliğe** *(Öyle güzellik ki?)* أَتَاهُ Onu yaptı *(Neden sonra?)* بَعْدَ سُوءٍ **Kötülükten sonra** أَيْ تَابَ Yani, tövbe etti فَإِنِّي **Artık ben** غَفُورٌ **Çok bağışlayıcıyım** رَحِيمٌ **Çok merhamet sahibiyim** أَقْبَلُ التَّوْبَةَ Tövbeyi kabul ederim وَأَغْفِرُ لَهُ Ve onu af ederim.

12. وَاَدْخِلْ **Sok** *(Neyi?)* يَدَكَ **Elini** *(Nereye?)* فِي جَيْبِكَ **Koynuna** طَوْقِ الْقَمِيصِ Gömleğinin yakasından içeri تَخْرُجْ **Çıkıversin** *(Nasıl?)* خِلَافَ لَوْنِهَا مِنَ الْأَدَمَةِ Deri renginden başka bir renkte بَيْضَاءَ **Bembeyaz** مِنْ غَيْرِ سُوءٍ **Kusursuz olarak** بَرَصٍ Beras gibi vücuda alacalık getiren bir hastalık olmadan لَهَا O el için olduğu halde *(Ne?)* شُعَاعٌ Parlaklık *(Öyle parlaklık ki,)* يَغْشَي الْبَصَرَ Gözü alıyor *(Bu harikulade olay ne olduğu halde)* آيَةً Bir mucize *(Neredeki?)* فِي تِسْعِ اٰيَاتٍ **Dokuz mucize arasında** *(Öyle dokuz mucize ki,)* مُرْسَلًا بِهَا Onlar ile Musa (aleyhisselam) gönderilmiş *(Kime?)* إِلٰى فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ **Firavun'a Ve kavmine** إِنَّهُمْ **Zira kuşkusuz onlar** كَانُوا **Oldular** *(Ne?)* قَوْمًا **Bir kavim ki,** فَاسِقِينَ **Fasık olan.**

13. فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ **Ne zamanki onlara geldi** *(Ne?)* اٰيَاتُنَا **Ayetlerimiz** *(Ne oldukları halde?)* مُبْصِرَةً **Açık olarak** أَيْ مُضِيئَةً وَاضِحَةً Yani, parlak, apaçık قَالُوا **Dediler ki:** هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* سِحْرٌ **Bir sihirdir** *(Öyle sihir ki,)* مُبِينٌ **Apaçık** بَيِّنٌ ظَاهِرٌ Açık, zahir.

﴿وَجَحَدُوا بِهَا﴾ أَيْ لَمْ يُقِرُّوا ﴿وَ﴾ قَدِ ﴿اسْتَيْقَنَتْهَآ اَنْفُسُهُمْ﴾ تَيَقَّنُوا أَنَّهَا مِنْ عِنْدِ اللهِ ﴿ظُلْمًا وَعُلُوًّا﴾ تَكَبُّرًا عَنِ الْإِيمَانِ بِمَا جَاءَ بِهِ مُوسَى رَاجِعٌ إِلَى الْجَحْدِ ﴿فَانْظُرْ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤﴾﴾ الَّتِي عَلِمْتَهَا مِنْ إِهْلَاكِهِمْ ﴿وَلَقَدْ اٰتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمٰنَ﴾ ابْنَهُ ﴿عِلْمًا﴾ بِالْقَضَاءِ بَيْنَ النَّاسِ وَمَنْطِقِ الطَّيْرِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿وَقَالَا﴾ شُكْرًا لِلّٰهِ ﴿الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي فَضَّلَنَا﴾ بِالنُّبُوَّةِ وَتَسْخِيرِ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَالشَّيَاطِينِ ﴿عَلٰى كَثِيرٍ مِنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥﴾﴾ ﴿وَوَرِثَ سُلَيْمٰنُ دَاوٗدَ﴾ النُّبُوَّةَ وَالْعِلْمَ دُونَ بَاقِي أَوْلَادِهِ ﴿وَقَالَ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ عُلِّمْنَا مَنْطِقَ الطَّيْرِ﴾ أَيْ فَهْمَ أَصْوَاتِهِ ﴿وَاُوتِينَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ﴾ تُؤْتَاهُ الْأَنْبِيَاءُ وَالْمُلُوكُ ﴿اِنَّ هٰذَا﴾ الْمُؤْتَى ﴿لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ ﴿١٦﴾﴾ الْبَيِّنُ الظَّاهِرُ ﴿وَحُشِرَ﴾ جُمِعَ ﴿لِسُلَيْمٰنَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ وَالطَّيْرِ﴾ فِي مَسِيرٍ لَهُ ﴿فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٧﴾﴾ يُجْمَعُونَ ثُمَّ يُسَاقُونَ ﴿حَتّٰٓى اِذَآ اَتَوْا عَلٰى وَادِ النَّمْلِ﴾ هُوَ بِالطَّائِفِ أَوْ بِالشَّامِ نَمْلُهُ صِغَارٌ أَوْ كِبَارٌ ﴿قَالَتْ نَمْلَةٌ﴾ مَلِكَةُ النَّمْلِ وَقَدْ رَأَتْ جُنْدَ سُلَيْمَانَ ﴿يٰٓاَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسٰكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ﴾ يَكْسِرَنَّكُمْ ﴿سُلَيْمٰنُ وَجُنُودُهُ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٨﴾﴾ نُزِّلَ النَّمْلُ مَنْزِلَ الْعُقَلَاءِ فِي الْخِطَابِ بِخِطَابِهِمْ ﴿فَتَبَسَّمَ﴾ سُلَيْمَانُ ابْتِدَاءً ﴿ضَاحِكًا﴾ اِنْتِهَاءً ﴿مِنْ قَوْلِهَا﴾ وَقَدْ سَمِعَهُ مِنْ ثَلَاثَةِ أَمْيَالٍ حَمَلَتْهُ إِلَيْهِ الرِّيحُ فَحَبَسَ جُنْدَهُ حِينَ أَشْرَفَ عَلٰى وَادِيهِمْ حَتّٰى دَخَلُوا بُيُوتَهُمْ وَكَانَ جُنْدُهُ رُكْبَانًا وَمُشَاةً فِي هٰذَا السَّيْرِ ﴿وَقَالَ رَبِّ اَوْزِعْنِيٓ﴾ أَلْهِمْنِي ﴿اَنْ اَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِيٓ اَنْعَمْتَ﴾ بِهَا ﴿عَلَيَّ وَعَلٰى وَالِدَيَّ وَاَنْ اَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضٰىهُ وَاَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصّٰلِحِينَ ﴿١٩﴾﴾ الْأَنْبِيَاءِ وَالْأَوْلِيَاءِ ﴿وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ﴾ لِيَرَى الْهُدْهُدَ الَّذِي يَرَى الْمَاءَ تَحْتَ الْأَرْضِ وَيَدُلُّ عَلَيْهِ بِنَقْرِهِ فِيهَا فَتَسْتَخْرِجُهُ الشَّيَاطِينُ لِاحْتِيَاجِ سُلَيْمَانَ إِلَيْهِ لِلصَّلَاةِ فَلَمْ يَرَهُ ﴿فَقَالَ مَا لِيَ لَآ اَرَى الْهُدْهُدَ﴾ أَيْ أَعْرَضَ لِي مَا مَنَعَنِي مِنْ رُؤْيَتِهِ ﴿اَمْ كَانَ مِنَ الْغَآئِبِينَ ﴿٢٠﴾﴾ فَلَمْ أَرَهُ لِغَيْبَتِهِ فَلَمَّا تَحَقَّقَهَا قَالَ ﴿لَاُعَذِّبَنَّهُ عَذَابًا﴾ تَعْذِيبًا ﴿شَدِيدًا﴾ بِنَتْفِ رِيشِهِ وَذَنَبِهِ وَرَمْيِهِ فِي الشَّمْسِ فَلَا يَمْتَنِعُ مِنَ الْهَوَامِّ ﴿اَوْ لَاَاْذْبَحَنَّهُ﴾ بِقَطْعِ حُلْقُومِهِ ﴿اَوْ لَيَاْتِيَنِّي﴾ بِنُونٍ مُشَدَّدَةٍ مَكْسُورَةٍ أَوْ مَفْتُوحَةٍ يَلِيهَا نُونٌ مَكْسُورَةٌ ﴿بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٢١﴾﴾ بِبُرْهَانٍ بَيِّنٍ ظَاهِرٍ عَلٰى عُذْرِهِ ﴿فَمَكَثَ﴾ بِضَمِّ الْكَافِ وَفَتْحِهَا [فَمَكَثَ] ﴿غَيْرَ بَعِيدٍ﴾ أَيْ يَسِيرًا مِنَ الزَّمَنِ وَحَضَرَ لِسُلَيْمَانَ مُتَوَاضِعًا بِرَفْعِ رَأْسِهِ وَإِرْخَاءِ ذَنَبِهِ وَجَنَاحِيهِ فَعَفَا عَنْهُ وَسَأَلَهُ عَمَّا لَقِيَ فِي غَيْبَتِهِ ﴿فَقَالَ اَحَطْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِ﴾ أَيِ اطَّلَعْتُ عَلٰى مَا لَمْ تَطَّلِعْ عَلَيْهِ ﴿وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَاٍ﴾ بِالصَّرْفِ وَتَرْكِهِ قَبِيلَةٌ بِالْيَمَنِ سُمِّيَتْ بِاسْمِ جَدٍّ لَهُمْ بِاعْتِبَارِهِ صُرِفَ ﴿بِنَبَاٍ﴾ خَبَرٍ ﴿يَقِينٍ ﴿٢٢﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

14. **Kendileri de bunların** Allah katından olduğun**a yakînen inandıkları halde, zulmederek ve büyüklenerek**[1] Musa'nın getirdiği şeylere iman etmeye karşı kibirlenerek **onları inkâr ettiler,** ikrar etmediler. Ey Muhammed, **bozguncuların** helak edilmelerinden ibaret olan bildiğin **sonlarının nasıl olduğuna bir bak!**

15. **Andolsun ki, Dâvud'a ve** oğlu **Süleyman'a** insanlar arasında hükmetmeye, kuşdiline ve bunların dışında başka şeylere dair **ilim verdik.** Allah'a şükür olarak **dediler ki: " Bizi** peygamberlikle, insanları cinleri ve şeytanları emrimize vermekle **mümin kullarından birçoğu üzerine üstün kılan O Allah'a hamd olsun."**

16. Evlatları arasından sadece **Süleyman,** peygamberlik ve ilim hususlarında **Davud'a vâris oldu ve dedi ki: Ey insanlar! Bize kuşdili,** çıkardıkları seslerin anlamı **öğretildi ve bize** hem peygamberlere hem de hükümdarlara verilen **her şeyden verildi. Doğrusu bu** verilenler **apaçık bir lütuftur.**

17. **Süleyman'ın, cinlerden, insanlardan ve kuşlardan ibaret orduları** bir sefer esnasında **toplandı; hepsi toplandıktan sonra sevk ediliyordu.**

18. **Nihayet** Tâif'te yahut Şâm'da bulunan ve hem küçük hem de büyük karıncaları bulunan **karınca vâdisine geldikleri zaman,** karıncaların kraliçesi olan ve Süleyman'ın ordusunu gören **bir karınca: Ey karıncalar! Yuvalarınıza girin; Süleyman ve ordusu farkında olmadan sizi kırmasın! dedi.**[2]

19. Süleyman, rüzgârın kendisine taşıdığı ve üç mil öteden duyduğu **onun sözünden dolayı gülerek tebessüm etti**[3] ve vadilerine geldiğinde karıncalar yuvalarına girinceye kadar ordusunu durdurdu. Bu sefer esnasında ordusunun kimisi yaya kimisi ise binekliydi. **Dedi ki: Ey Rabbim! Gerek bana gerekse ana-babama verdiğin nimete şükretmeye ve hoşnut olacağın iyi işler yapmaya beni muvaffak kıl. Rahmetinle, beni iyi kulların,** peygamberlerin ve velilerin **arasına kat.**

20. Toprağın altındaki suyu görebilen ve su bulunan yeri gagalayarak gösteren Hüdhüd'ü görmek amacıyla **kuşları teftiş etti.** Hüdhüd su olan yeri gösterdiğinde Süleyman'ın namaz için ihtiyaç duyduğu bu suyu şeytanlar çıkarıyordu. Onu göremeyince **dedi ki: "Hüdhüd'ü niye göremiyorum,** bana, onu görmeme engel olacak bir şey mi oldu? **Yoksa kayıplara mı karıştı?"** Bundan dolayı mı onu göremedim?

Hüdhüd'ün orada olmadığı kesinleşince dedi ki:

---

[1] ظُلْمًا ve عُلُوًّا kelimeleri وَجَحَدُوا fiiline racidirler. (Yani ya bu fiilin mefulü lehidirler, yahut bu fiildeki fail zamirinden haldirler.)

[2] Akıllı kimselere kullanılan sigalarla hitap edilmeleri hususunda karıncalar akıllılar menzilesine indirilmiştir.

[3] Tebessüm olarak başlayan taaccübü gülme olarak sona ermiştir.

21. **Ya bana** mazeretini gösteren **apaçık bir delil getirecek**[1] **ya da** tüylerinin ve kuyruğunun koparılması, haşerelere yem olması için güneşe atılması suretiyle **ona çok kötü azap edeceğim yahut** boğazını keserek **onu boğazlayacağım!**

22. **Çok geçmeden Hüdhüd** başını kaldırıp, tüylerini ve kanatlarını indirmiş bir halde, tevazu içinde Süleyman'ın yanına **geldi** ve özür diledi. Süleyman, yanlarında yokken nelerle karşılaştığını kendisine sorunca **dedi ki: "Ben senin bilmediğin bir şeyi öğrendim,** muttali olmadığın bir şeye muttali oldum; **sana Sebe'den**[2] **doğru bir haber getirdim."**

KELİME ANLAMI

14. وَجَحَدُوا **Ve inkâr ettiler** *(Neyi?)* بِهَا **Bu ayetleri** أَيْ لَمْ يُقِرُّوا Yani, ikrar etmediler وَ -قَدِ- اسْتَيْقَنَتْهَا **Halbuki kesin inanmıştı** *(Ne?)* أَنْفُسُهُمْ **Onların vicdanları** تَيَقَّنُوا Yani, yakinen anlamışlardı *(Neyi?)* أَنَّهَا مِنْ عِنْدِ اللهِ O mucizelerin Allah tarafından olduğunu *(Niçin?)* ظُلْمًا **Zulmettikleri için** *(Daha)* وَعُلُوًّا **Ve kibirlendikleri için** تَكَبُّرًا عَنِ الْإِيمَانِ İmandan kibirlendikleri için *(Neye?)* بِمَا جَاءَ بِهِ مُوسَى Musa (aleyhisselam)'ın getirdiklerine رَاجِعٌ إِلَى الْجَحْدِ 'Zulmen' ve 'uluvven' lafızları 'cehedu' fiiline (meful-u leh ya da hal olarak) dönerler فَانْظُرْ **Bak** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed كَيْفَ كَانَ **Nasıl oldu** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ **Bozguncuların sonu** الَّتِي O sonları ki عَلِمْتَهَا Onu bildin *(Sonları nedir?)* مِنْ إِهْلَاكِهِمْ Helak edilmeleridir.

15. وَلَقَدْ **Andolsun ki, elbette** آتَيْنَا **Biz verdik** *(Kime?)* دَاوُدَ **Davud** وَسُلَيْمَنَ **Ve Süleyman'a** *(Süleyman kimdir)* ابْنَهُ Davud'un oğlu *(Ne verdik?)* عِلْمًا **İlim** *(Ne ilmi?)* وَغَيْرِ بِالْقَضَاءِ بَيْنَ النَّاسِ İnsanlar arsında hükmetmek وَمَنْطِقِ الطَّيْرِ Kuşlarla konuşmak ذَلِكَ Ve diğer ilimleri وَقَالَا **İkisi dediler ki** شُكْرًا لِلهِ Allah'a şükretmek için الْحَمْدُ **Bütün hamdler** لِلهِ **Allah'a mahsustur** الَّذِي **Öyle Allah ki,** فَضَّلَنَا **Bizi üstün kıldı** *(Ne ile?)* بِالنُّبُوَّةِ Peygamberlikle وَتَسْخِيرِ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَالشَّيَاطِينِ Cinleri, insanları ve şeytanları hizmetimize vermekle *(Kime üstün kıldı?)* عَلَى كَثِيرٍ **Bir çoğuna** *(Kimden?)* مِنْ عِبَادِهِ **Kullarından** *(Öyle kulları ki,)* الْمُؤْمِنِينَ **İnanan.**

16. وَوَرِثَ **Varis oldu** *(Kim?)* سُلَيْمَنُ **Süleyman** *(Kime?)* دَاوُدَ **Davud'a** *(Neye varis oldu?)* النُّبُوَّةَ Peygamberliğe *(Daha)* وَالْعِلْمَ İlme دُونَ بَاقِي أَوْلَادِهِ Diğer evlatları varis olamadılar

---

[1] Bu kelime hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) لَيَأْتِيَنِّي şeklinde, hem de لَيَأْتِيَنَّنِي şeklinde okunmuştur.

[2] سَبَإٍ kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) munsarif, hem de gayri munsarif olarak okunmuştur. Sebe, Yemen'de bulunan bir kabiledir. سَبَإ kelimesi munsarif kabul edildiğinde, bu kabilenin atalarından birinin ismini aldığı söylenmiştir.

وَقَالَ **Dedi ki:** يَا أَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar** عُلِّمْنَا **Bize öğretildi** *(Ne?)* مَنْطِقَ الطَّيْرِ **Her kuşun dili** أَيْ فَهْمَ أَصْوَاتِهِ Yani, seslerini anlamak وَأُوتِينَا **Ve bize verildi** *(Neden?)* مِنْ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyden** *(Öyle şeylerden ki,)* تُؤْتَاهُ الْأَنْبِيَاءُ Peygamberlere verilen وَالْمُلُوكُ Ve hükümdarlara verilen إِنَّ هٰذَا **Kuşkusuz bu** الْمُؤْتَى Verilenler *(Nedir?)* لَهُوَ الْفَضْلُ **Elbette bir lütuftur** *(Öyle lütuf ki,)* الْمُبِينُ **Apaçık** الظَّاهِرُ Açık ve zahir.

17. وَحُشِرَ **Toplandı** جُمِعَ Bir araya geldi *(Kim için?)* لِسُلَيْمٰنَ **Süleyman için** *(Kim?)* جُنُودُهُ **Orduları** *(Kimden olan?)* مِنَ الْجِنِّ **Cinlerden** وَالْإِنْسِ **İnsanlardan** وَالطَّيْرِ **Ve kuşlardan** فَهُمْ **Artık onlar** يُوزَعُونَ **Düzenli olarak sevk ediliyordu** فِي مَسِيرٍ لَهُ Süleyman (aleyhisselam)'ın bir yolculuğunda يُجْمَعُونَ Toplanıyorlardı ثُمَّ يُسَاقُونَ Sonra sevk ediliyorlardı.

18. حَتّٰى إِذَا أَتَوْا **Nihayet, geldikleri zaman** *(Nereye?)* عَلٰى وَادِ النَّمْلِ **Karınca vadisinin üzerine** هُوَ بِالطَّائِفِ أَوْ بِالشَّامِ Bu vadi Taif'ya da Şam'dadır نَمْلُهُ O vadinin karıncaları *(Nedir?)* صِغَارٌ Küçüktüler أَوْ كِبَارٌ Ya da büyüktüler قَالَتْ **Dedi** *(Ne?)* نَمْلَةٌ **Bir karınca** مَلِكَةُ النَّمْلِ Karıncaların kraliçesi وَقَدْ رَأَتْ Ki, görmüştü *(Neyi?)* جُنْدَ سُلَيْمَانَ Süleyman'ın ordusunu يَا أَيُّهَا النَّمْلُ **Ey karıncalar!** ادْخُلُوا **Giriniz** *(Nereye?)* مَسَاكِنَكُمْ **Yuvalarına** لَا يَحْطِمَنَّكُمْ **Sizi parçalamasın** يَكْسِرَنَّكُمْ Kırmasın *(Kim?)* سُلَيْمٰنُ **Süleyman** وَجُنُودُهُ **Ve orduları** وَهُمْ **Halbuki onlar** لَا يَشْعُرُونَ **Farkında değillerdir** نُزِّلَ النَّمْلُ Karıncalar indirildi مَنْزِلَ الْعُقَلَاءِ Akıllılar konumuna فِي الْخِطَابِ Hitap hususunda *(Ne sebebi ile?)* بِخِطَابِهِمْ Onlara hitap edilmesi sebebiyle.

19. فَتَبَسَّمَ **Tebessüm etti** سُلَيْمَانُ Süleyman *(Ne zaman?)* ابْتِدَاءً Başlangıçta *(Nasıl?)* ضَاحِكًا **Gülerek** انْتِهَاءً Neticede *(Neden?)* مِنْ قَوْلِهَا **Karıncanın sözünden** وَقَدْ سَمِعَهُ Onu duymuştu *(Nereden?)* مِنْ ثَلَاثَةِ أَمْيَالٍ Üç mil öteden حَمَلَتْهُ إِلَيْهِ O sesi Süleyman'a taşıdı *(Ne?)* الرِّيحُ Rüzgar فَحَبَسَ جُنْدَهُ Ordusunu durdurdu *(Ne zaman?)* حِينَ أَشْرَفَ عَلٰى وَادِيهِمْ Onların vadisine yaklaştığı zaman وَكَانَ جُنْدُهُ Süleyman (aleyhisselam)'ın ordusu idi *(Ne?)* رُكْبَانًا Binekli *(Daha)* وَمُشَاةً Ve yaya فِي هٰذَا السَّيْرِ Bu seferde وَقَالَ **Dedi ki:** رَبِّ **Ey Rabbim!** أَوْزِعْنِي **Bana ilham et** Bana ilham et *(Neyi?)* أَنْ أَشْكُرَ **Şükretmemi** *(Neye?)* نِعْمَتَكَ **Senin nimetine** الَّتِي **O nimetin ki,** أَنْعَمْتَ **İhsanda bulundun** *(Ne ile?)* بِهَا O nimetin ile *(Kime?)* عَلَيَّ **Bana** *(Daha)* وَعَلٰى وَالِدَيَّ **Anne, babama** *(Daha neyi ilham et?)* وَأَنْ أَعْمَلَ **İşlememi** *(Neyi?)* صَالِحًا **Salih ameli** *(Öyle salih amel ki,)* تَرْضٰيهُ **Sen ona razı oluyorsun** وَأَدْخِلْنِي **Beni girdir** *(Ne ile?)* بِرَحْمَتِكَ **Rahmetinle** *(Nereye?)* فِي عِبَادِكَ **Kulların arasına** *(Öyle kulların ki,)* الصَّالِحِينَ **Salihler** الْأَنْبِيَاءِ Peygamberler وَالْأَوْلِيَاءِ Ve veliler.

20. وَتَفَقَّدَ **Teftiş etti** *(Neyi?)* اَلطَّيْرَ **Kuşları** الْهُدْهُدَ لِيَرَى Hüd hüd'ü görebilmek için اَلَّذِي O Hüdhüd ki, يَرَى الْمَاءَ تَحْتَ الْأَرْضِ Yerin altındaki suyu görürdü وَيَدُلُّ عَلَيْهِ Ve suyu gösterirdi *(Nasıl?)* بِنَقْرِهِ فِيهَا Gagasıyla orayı kazarak فَتَسْتَخْرِجُهُ الشَّيَاطِينُ Ardından şeytanlar suyu çıkartırdı لِاحْتِيَاجِ سُلَيْمَانَ إِلَيْهِ Süleyman (aleyhisselam)'ın suya ihtiyacı olduğu için *(Niçin?)* لِلصَّلَاةِ Namaz kılmak için فَلَمْ يَرَهُ Teftiş edip Hüdhüd'ü göremeyince فَقَالَ **Dedi ki** مَا لِيَ **Bana ne oldu** لَا أَرَى **Göremiyorum** *(Kimi?)* اَلْهُدْهُدَ **Hüdhüd'ü** أَيْ أَعَرَضَ لِي Yani, bana arız mı oldu *(Ne?)* مَا مَنَعَنِي مِنْ رُؤْيَتِهِ Onu görmeye engel bir şey أَمْ كَانَ مِنَ الْغَائِبِينَ **Yoksa kayıplara mı karıştı** فَلَمْ أَرَهُ Onu göremedim لِغَيْبَتِهِ Kaybolduğu için.

21. فَلَمَّا تَحَقَّقَهَا Ne zamanki onun kaybolduğunu kesinleştirdi قَالَ Dedi ki لَأُعَذِّبَنَّهُ **Her halde onun canını yakacağım** عَذَابًا **Azap ederek** تَعْذِيبًا Canını yakarak شَدِيدًا **Şiddetli** *(Ne ile?)* بِنَتْفِ رِيشِهِ Tüylerin yonmakla وَذَنْبِهِ Kuyruğunu koparmakla وَرَمْيِهِ فِي الشَّمْسِ Ve onu güneşe atarak أَوْ لَأَذْبَحَنَّهُ فَلَا يَمْتَنِعُ مِنَ الْهَوَامِّ Artık haşerelerden kurtaramayacak **Ya da onu boğazlayacağım** *(Ne sebebi ile?)* بِقَطْعِ حُلْقُومِهِ Boğazını kesmekle أَوْ لَيَأْتِيَنِّي **Ya da bana getirecek** بِنُونٍ مُشَدَّدَةٍ مَكْسُورَةٍ Kesrelenmiş şeddeli nun أَوْ مَفْتُوحَةٍ Veya fethalanmış nun ile okunur *(Öyle nun ki,)* يَلِيهَا نُونٌ مَكْسُورَةٌ Onu kesreli bir nun takip ediyor *(Ne getirecek?)* بِسُلْطَانٍ **Bir delil** مُبِينٍ **Açık** بِبُرْهَانٍ بَيِّنٍ ظَاهِرٍ Açık zahir bir burhan *(Neye dair?)* عَلَى عُذْرِهِ Özrüne dair.

22. فَمَكُثَ **Beklerken geldi** بِضَمِّ الْكَافِ Kaf'ın zamme *(Daha)* وَفَتْحِهَا Ve fethası ile okunur وَحَضَرَ لِسُلَيْمَانَ **Çok geçmeden** غَيْرَ بَعِيدٍ أَيْ يَسِيرًا مِنَ الزَّمَنِ Yani, az bir zaman sonra مُتَوَاضِعًا Ve Süleyman'ın huzuruna tevazu ile çıktı *(Ne ile tevazu ederek?)* بِرَفْعِ رَأْسِهِ Kafasını kaldırarak وَإِرْخَاءِ ذَنْبِهِ وَجَنَاحَيْهِ Kuyruğunu ve kanatlarını yere doğru sarkıtarak فَعَفَا عَنْهُ Onu afetti وَسَأَلَهُ Ve ona sordu *(Neden?)* عَمَّا لَقِيَ فِي غَيْبَتِهِ Kaybolduğunda karşılaştığı şeylerden فَقَالَ **Ve şöyle dedi:** أَحَطْتُ **Öğrendim** *(Neyi?)* بِمَا **Bir şeyi ki** لَمْ تُحِطْ **Sen bilmedin** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** أَيِ اطَّلَعْتُ Yani, ben vakıf oldum *(Neye?)* عَلَى مَا لَمْ تَطَّلِعْ عَلَيْهِ Senin vakıf olmadığın bir şeye وَجِئْتُكَ **Ve sana getirdim** *(Nereden?)* مِنْ سَبَإٍ **Sebe'den** بِالصَّرْفِ Munsarif olarak (tenvinli) okundu وَتَرْكِهِ Ve munsarifliği terk ederek (tenvinsiz) de okundu *(Sebe nedir?)* قَبِيلَةٌ بِالْيَمَنِ Yemende bir kabiledir سُمِّيَتْ بِاسْمِ جَدٍّ لَهُمْ Atalarından birinin adıyla isimlendirilmiştir بِاعْتِبَارِهِ صُرِفَ Bu itibarla munsarif olmuştur *(Ne getirdim?)* -خَبَرٍ- بِنَبَإٍ **Bir haber ki,** يَقِينٍ **Sağlam.**

﴿إِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ﴾ أَيْ هِيَ مَلِكَةٌ لَهُمُ اسْمُهَا بَلْقِيسُ ﴿وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ﴾ يَحْتَاجُ إِلَيْهِ الْمُلُوكُ مِنَ الْآلَةِ وَالْعُدَّةِ ﴿وَلَهَا عَرْشٌ﴾ سَرِيرٌ ﴿عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾﴾ طُولُهُ ثَمَانُونَ ذِرَاعًا وَعَرْضُهُ أَرْبَعُونَ ذِرَاعًا وَارْتِفَاعُهُ ثَلَاثُونَ ذِرَاعًا مَضْرُوبٌ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ مُكَلَّلٌ بِالدُّرِّ وَالْيَاقُوتِ الْأَحْمَرِ وَالزَّبَرْجَدِ الْأَخْضَرِ وَالزُّمُرُّدِ وَقَوَائِمُهُ مِنَ الْيَاقُوتِ الْأَحْمَرِ عَلَيْهِ سَبْعَةُ أَبْوَابٍ عَلَى كُلِّ بَيْتٍ بَابٌ مُغْلَقٌ ﴿وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللهِ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ﴾ طَرِيقِ الْحَقِّ ﴿فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٢٤﴾﴾ ﴿أَلَّا يَسْجُدُوا لِلّٰهِ﴾ أَيْ أَنْ يَسْجُدُوا لَهُ فَزِيدَتْ لَا وَأُدْغِمَ فِيهَا نُونُ أَنْ كَمَا فِي قَوْلِهِ تَعَالَى لِئَلَّا يَعْلَمَ أَهْلُ الْكِتَابِ وَالْجُمْلَةُ فِي مَحَلِّ مَفْعُولِ يَهْتَدُونَ بِإِسْقَاطِ إِلَى ﴿الَّذِي يُخْرِجُ الْخَبْءَ﴾ مَصْدَرٌ بِمَعْنَى الْمَخْبُوءِ مِنَ الْمَطَرِ وَالنَّبَاتِ ﴿فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا يُخْفُونَ ﴿٢٥﴾﴾ فِي قُلُوبِهِمْ وَمَا ﴿يُعْلِنُونَ﴾ بِأَلْسِنَتِهِمْ ﴿اللهُ لَآ إِلٰهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٢٦﴾﴾ اسْتِئْنَافٌ جُمْلَةُ ثَنَاءٍ مُشْتَمِلٌ عَلَى عَرْشِ الرَّحْمٰنِ فِي مُقَابَلَةِ عَرْشِ بَلْقِيسَ وَبَيْنَهُمَا بَوْنٌ عَظِيمٌ ﴿قَالَ﴾ سُلَيْمَانُ لِلْهُدْهُدِ ﴿سَنَنْظُرُ أَصَدَقْتَ﴾ فِيمَا أَخْبَرْتَنَا بِهِ ﴿أَمْ كُنْتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٢٧﴾﴾ أَيْ مِنْ هٰذَا النَّوْعِ فَهُوَ أَبْلَغُ مِنْ أَمْ كَذَبْتَ فِيهِ ثُمَّ دَلَّهُمْ عَلَى الْمَاءِ فَاسْتُخْرِجَ وَارْتَوَوْا وَتَوَضَّئُوا وَصَلَّوْا ثُمَّ كَتَبَ سُلَيْمَانُ كِتَابًا صُورَتُهُ مِنْ عَبْدِ اللهِ سُلَيْمَانَ ابْنِ دَاوُدَ إِلَى بَلْقِيسَ مَلِكَةِ سَبَأٍ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ السَّلَامُ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى أَمَّا بَعْدُ فَلَا تَعْلُوا عَلَيَّ وَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ثُمَّ طَبَعَهُ بِالْمِسْكِ وَخَتَمَهُ بِخَاتِمِهِ ثُمَّ قَالَ لِلْهُدْهُدِ ﴿اذْهَبْ بِكِتَابِي هٰذَا فَأَلْقِهْ إِلَيْهِمْ﴾ أَيْ بَلْقِيسَ وَقَوْمِهَا ﴿ثُمَّ تَوَلَّ﴾ انْصَرِفْ ﴿عَنْهُمْ﴾ وَقِفْ قَرِيبًا مِنْهُمْ ﴿فَانْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾﴾ يَرُدُّونَ مِنَ الْجَوَابِ فَأَخَذَهُ وَأَتَاهَا وَحَوْلَهَا جُنُدُهَا وَأَلْقَاهُ فِي حِجْرِهَا فَلَمَّا رَأَتْهُ ارْتَعَدَتْ وَخَضَعَتْ خَوْفًا ثُمَّ وَقَفَتْ عَلَى مَا فِيهِ ثُمَّ ﴿قَالَتْ﴾ لِأَشْرَافِ قَوْمِهَا ﴿يَا أَيُّهَا الْمَلَؤُا إِنِّي﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ بِقَلْبِهَا وَاوًا مَكْسُورَةً ﴿أُلْقِيَ إِلَيَّ كِتَابٌ كَرِيمٌ ﴿٢٩﴾﴾ مَخْتُومٌ ﴿إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ﴾ مَضْمُونُهُ ﴿بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ﴿٣٠﴾﴾ ﴿أَلَّا تَعْلُوا عَلَيَّ وَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿٣١﴾﴾ ﴿قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَؤُا أَفْتُونِي﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ بِقَلْبِهَا وَاوًا أَيْ أَشِيرُوا عَلَيَّ ﴿فِي أَمْرِي مَا كُنْتُ قَاطِعَةً أَمْرًا﴾ قَاضِيَتَهُ ﴿حَتّٰى تَشْهَدُونِ ﴿٣٢﴾﴾ تَحْضُرُونِ

﴿قَالُوا نَحْنُ أُولُوا قُوَّةٍ وَأُولُوا بَأْسٍ شَدِيدٍ﴾ أَيْ أَصْحَابِ شِدَّةٍ فِي الْحَرْبِ ﴿وَالْأَمْرُ إِلَيْكِ فَانْظُرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ ﴿٣٣﴾﴾ نَا نُطِعْكَ ﴿قَالَتْ إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا﴾ بِالتَّخْرِيبِ ﴿وَجَعَلُوا أَعِزَّةَ أَهْلِهَا أَذِلَّةً وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٣٤﴾﴾ أَيْ مُرْسِلُو الْكِتَابِ ﴿وَإِنِّي مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَاظِرَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ ﴿٣٥﴾﴾ مِنْ قَبُولِ الْهَدِيَّةِ أَوْ رَدِّهَا إِنْ كَانَ مَلِكًا قَبِلَهَا أَوْ نَبِيًّا لَمْ يَقْبَلْهَا فَأَرْسَلَتْ خَدَمًا ذُكُورًا وَإِنَاثًا أَلْفًا بِالسَّوِيَّةِ وَخَمْسَمِائَةِ لَبِنَةٍ مِنَ الذَّهَبِ وَتَاجًا مُكَلَّلًا بِالْجَوَاهِرِ وَمِسْكًا وَعَنْبَرًا وَغَيْرَ ذَلِكَ مَعَ رَسُولٍ بِكِتَابٍ فَأَسْرَعَ الْهُدْهُدُ إِلَى سُلَيْمَانَ يُخْبِرُهُ الْخَبَرَ فَأَمَرَ أَنْ تُضْرَبَ لَبِنَاتُ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَأَنْ تُبْسَطَ مِنْ مَوْضِعِهِ إِلَى تِسْعَةِ فَرَاسِخَ مَيْدَانًا وَأَنْ يَبْنُوا حَوْلَهُ حَائِطًا مُشَرَّفًا مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَأَنْ يُؤْتَى بِأَحْسَنَ دَوَابِّ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ مَعَ أَوْلَادِ الْجِنِّ عَنْ يَمِينِ الْمَيْدَانِ وَشِمَالِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

23. **Gerçekten, onlara hükümdarlık eden, kendisine** hükümdarların ihtiyaç duyduğu **her şey,** her türlü alet ve donanım **verilmiş ve** uzunluğu seksen, eni kırk, yüksekliği otuz zirâ' olan, altın ve gümüşten imal edilmiş, inci, kırmızı yakut, yeşil zebercet ve zümrütle taçlandırılmış, direkleri kırmızı yakut ve yeşil zebercetten yapılmış, üzerinde 'her birinde kapalı bir kapı bulunan' yedi ev olan **büyük bir tahta sahip** Belkıs adında **bir kadınla karşılaştım.**

24-25. **Onun ve kavminin, Allah'ı bırakıp güneşe secde ettiklerini gördüm. Şeytan, kendilerine yaptıklarını süslü göstermiş de onları** hak **yoldan alıkoymuş. Bunun için göklerde ve yerde gizlenmiş olan** yağmur ve bitkileri **çıkaran,** kalplerinizde **gizlediğinizi de** dillerinizle **açığa vurduğunuzu da bilen Allah'a secde etmeye**[1] **erişemiyorlar.**

26. **Büyük Arş'ın sahibi olan Allah'tan başka ilah yoktur.**[2] Bu cümle Belkıs'ın tahtına karşılık Rahmân'ın arşını öven bir cümledir. Nitekim bu ikisi arasındaki büyük fark aşikârdır.

27. Süleyman Hüdhüd'e **dedi ki: "Bakacağız,** verdiğin haberlerde **doğru mu söyledin yoksa yalancı kimselerden mi oldun?"** Yani bu tür kimselerden mi oldun? Böyle bir ifade "Yoksa sen bu konuda yalan mı söyledin" ifadesinde daha mübalağalıdır. Sonra Hüdhüd onlara suyun olduğu yeri gösterince çıkan

---

[1] أَلَّا يَسْجُدُوا sözü أَنْ يَسْجُدُوا anlamına gelir. Zira لَا zait olarak getirilmiş ve أَنْ kelimesindeki ن harfi kendisine idgam edilmiştir. Tıpkı لِئَلَّا يَعْلَمَ أَهْلُ الْكِتَابِ ayetinde olduğu gibi. Ayrıca ...أَلَّا يَسْجُدُوا cümlesi يَهْتَدُونَ fiilinin mefulü olup إِلَى harfi düşürülmüştür. (Yani takdir إِلَى أَلَّا يَسْجُدُوا şeklindedir.)

[2] Bu cümle istinaf cümlesidir.

suyla susuzluklarını giderdiler, abdest alıp namaz kıldılar. Süleyman (aleyhisselam) şöyle bir mektup yazdı: "*Allah'ın kulu Süleyman'dan Sebe melikesi Belkıs'a...Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. Selam hidayete tabi olanlara olsun. Emmâ ba'd: Bana baş kaldırmayın, itaat edip iman ederek bana gelin*" Mektubu misk ile damgalayıp mührüyle mühürledikten sonra Hüdhüd'e dedi ki:

28. **Şu mektubumu götür, onu kendilerine,** Belkıs ile kavmine **ver, sonra yanlarından ayrıl** ve onlara yakın bir yerde bekle; **ne sonuca varacaklarına,** ne cevap vereceklerine bir **bak.** Hüdhüd mektubu aldı; etrafında ordusu bulunan Belkıs'a gelip mektubu onun kucağına bıraktı. Belkıs mektubu görünce korkudan titreyip çehresi mütevazı bir hale büründü, sonra da bulunduğu yerde durdu.

29. Sonra kavminin önde gelenlerine **dedi ki: "Ey ileri gelenler! Bana çok kıymetli,** mühürlü **bir mektup bırakıldı."**[1]

30-31. **"Mektup Süleyman'dandır,** içerisinde **'Rahmân ve Rashîm olan Allah'ın adıyla'. Bana baş kaldırmayın ve itaat edip iman ederek bana gelin** denmektedir."

32. **(Belkıs) dedi ki: Ey ileri gelenler! Bu işimde bana bir fikir verin,** bir yol gösterin.[2] **Siz yanımda** hazır **bulunmadan hiçbir işe kesin karar vermem.**

33. **Dediler ki: Biz güçlü kuvvetli kimseleriz, zorlu savaşçılarız,** savaşta çok kuvvetliyiz **karar senindir; artık sen** bize **ne emredeceğini düşün,** biz de sana itaat edelim.

34. **(Belkıs) dedi ki: Hükümdarlar bir memlekete girdiler mi, orayı** harap ederek **perişan ederler ve halkının ulularını alçaltırlar. (Herhalde) onlar da,** bu mektubu gönderenler de **böyle yapacaklardır, dedi.**

35. **"Ben onlara bir hediye göndereyim de, bakayım elçiler neyle dönecekler;** hediyeyi kabul edecekler mi, yoksa etmeyecekler mi? Eğer o bir hükümdarsa hediyeyi kabul eder, bir peygamberse kabul etmez." Neticede ona, yazdığı mektubu taşıyan bir elçiyle birlikte toplam bin adet erkek ve kadın hizmetkâr, beş yüz altın külçesi, bir adet kıymetli taşlarla bezenmiş taç, misk, amber ve bunun dışında birçok hediye gönderdi. Tabi Hüdhüd de hemen yola çıkıp olanları Süleyman'a (aleyhisselam) anlattı. Süleyman (aleyhisselam) da hemen altın ve gümüş külçeler dökülmesini, ardından bunlarla, kendisinin bulunduğu yerden itibaren dokuz fersah öteye kadar bir meydan yapılmasını, etrafına da yine altın ve gümüşten yüksek bir duvar örülmesini, en güzel kara ve deniz bineklerinin, cinlerin çocuklarıyla birlikte meydanın sağ ve soluna dizilmelerini emretti.

---

[1] Ayetteki الْمَلَأُ إِنِّي kavli 1) iki hemzenin tahkiki, 2) kesreli و harfine dönüştürülmek suretiyle ikinci hemzenin teshili ile okunmuştur.

[2] الْمَلَأُ أَفْتُونِي kavli 1) iki hemzenin tahkiki, 2) و harfine dönüştürülmek suretiyle ikinci hemzenin teshili ile okunmuştur

KELİME ANLAMI

23. تَمْلِكُهُمْ **Onlara hükümdarlık ediyor** إِسْمُهَا Yani, o kadın onların kraliçesi أَيْ هِيَ مَلِكَةٌ لَهُمْ Onun ismi de Belkıs'tır بَلْقِيسُ **Ve kendisine verilmiş** *(Neden?)* وَأُوتِيَتْ **Her şeyden** مِنْ كُلِّ شَيْءٍ *(Öyle şeyler ki,)* Ona ihtiyaç duyuyor يَحْتَاجُ إِلَيْهِ *(Kim?)* Hükümdarlar اَلْمُلُوكَ **Ve ona ait vardır** وَلَهَا **Bir taht** عَرْشٌ Alet ve temel şeylerden مِنَ الْآلَةِ وَالْعُدَّةِ *(Öyle taht ki,)* Makam سَرِيرٌ **Büyük** عَظِيمٌ Uzunluğu seksen zira طُولُهُ ثَمَانُونَ ذِرَاعًا Genişliği kırk zira وَعَرْضُهُ أَرْبَعُونَ ذِرَاعًا Yüksekliği de otuz zira وَارْتِفَاعُهُ ثَلَاثُونَ ذِرَاعًا Süslenmiş *(Ne ile?)* مُكَلَّلٌ بِالدُّرِّ Altın ve gümüşten işlenmiş مَضْرُوبٌ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ İnci, kırmızı yakut, وَالزَّبَرْجَدِ الْأَخْضَرِ وَالزُّمُرُّدِ Yeşil zebercet ve zümrütle عَلَيْهِ سَبْعَةُ أَبْوَابٍ Ayakları ise kırmızı yakuttan وَقَوَائِمُهُ مِنَ الْيَاقُوتِ الْأَحْمَرِ Onun üzerinde yedi kapı var عَلَى كُلِّ بَيْتٍ Her bir oda üzerinde vardır *(Ne?)* بَابٌ مُغَلَّقٌ Kapalı bir kapı.

24. وَجَدْتُهَا **Onu buldum** وَقَوْمَهَا **Ve kavmini** *(Ne oldukları halde?)* يَسْجُدُونَ **Secde ediyorlarken** *(Neye?)* لِلشَّمْسِ **Güneşe** مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'ı bırakıp** وَزَيَّنَ **Süslemiş** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Neyi?)* اَعْمَالَهُمْ **Yaptıklarını** فَصَدَّهُمْ **Böylece onları saptırmış** *(Neden?)* عَنِ السَّبِيلِ **Yoldan** طَرِيقِ الْحَقِّ Hak yoldan فَهُمْ **Artık onlar** لَا يَهْتَدُونَ **Yol bulamıyorlar** *(Neye?)*

25. اَلَّا يَسْجُدُوا **Secde etmeye** *(Kime?)* لِلهِ **Allah'a** أَيْ أَنْ يَسْجُدُوا لَهُ Yani, Allah için secdeye فَزِيدَتْ لَا Burada 'la' ziyade edildi وَأُدْغِمَ فِيهَا نُونُ أَنْ Ve 'En'in nun'u ona idğam edildi كَمَا فِي قَوْلِهِ تَعَالَى لِئَلَّا يَعْلَمَ أَهْلُ Allah-u Teâla'nın şu kavlinde olduğu gibi الْكِتَابِ Bu ayette ki gibi وَالْجُمْلَةُ فِي مَحَلِّ مَفْعُولِ يَهْتَدُونَ Cümle 'Yehtediüne' nin mefulu mahallindendir *(Ne ile?)* بِإِسْقَاطِ إِلَى 'İla' harfi cerini düşürmekle الَّذِي **Öyle Allah ki** يُخْرِجُ **Çıkartır** *(Neyi?)* اَلْخَبْءَ **Her gizli olanı** مَصْدَرٌ بِمَعْنَى الْمَخْبُوءِ Mastar olup 'Mahbu' manasındadır *(Gizli olan nedir?)* مِنَ الْمَطَرِ وَالنَّبَاتِ Yağmur ve nebattır *(Nerede gizli?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** وَالْأَرْضِ **Ve yerde** وَيَعْلَمُ **Ve bilir** *(Neyi?)* مَا يُخْفُونَ **Neyi gizlediklerini** *(Nerede?)* فِي قُلُوبِهِمْ Kalplerinde وَمَا يُعْلِنُونَ **O şeyi ki Aşikar yapıyorlar** *(Ne ile?)* بِأَلْسِنَتِهِمْ Lisanlarıyla.

26. اَللّٰهُ **Allah** *(Kimdir?)* لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ **Kendisinden başka ilah olmayandır** رَبُّ الْعَرْشِ **Arşın Rabbi'dir** *(Öyle arş ki,)* اَلْعَظِيْمِ **Yüce** *(Bu cümle nedir?)* اِسْتِئْنَافٌ Müste'nefe olup جُمْلَةُ ثَنَاءٍ Sena içeren bir cümledir مُشْتَمِلٌ عَلٰى عَرْشِ الرَّحْمٰنِ Rahman'ın arşına şamildir *(Neye mukabil olarak?)* فِيْ مُقَابَلَةِ عَرْشِ بَلْقِيْسَ Belkis'in arşına mukabil olarak وَبَيْنَهُمَا بَوْنٌ عَظِيْمٌ Ama aralarında çok büyük fark vardır.

27. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* سُلَيْمَانُ Süleyman *(Kime?)* لِلْهُدْهُدِ Hüdhüd'e سَنَنْظُرُ **Bakacağız** اَصَدَقْتَ **Doğrumu söyledin** فِيْمَا أَخْبَرْتَنَا بِهٖ Bize verdiğin haber hususunda اَمْ كُنْتَ **Yoksa oldun mu** *(Kimlerden?)* مِنَ الْكَاذِبِيْنَ **Yalancılardan** أَيْ مِنْ هٰذَا النَّوْعِ Yani, yalancı sınıfından mı oldun فَهُوَ أَبْلَغُ Böyle demek daha beliğ'dir *(Neden?)* مِنْ أَمْ كَذَبْتَ فِيْهِ 'Em kezepte fihi' (Yoksa bu konuda yalan mı dedin) demekten ثُمَّ دَلَّهُمْ عَلَى الْمَاءِ Sonra onlara suyu gösterdi فَاسْتُخْرِجَ Ve su çıkartıldı وَارْتَوَوْا وَتَوَضَّئُوا İçtiler, abdest aldılar وَصَلَّوْا Ve namaz kıldılar ثُمَّ كَتَبَ سُلَيْمَانُ كِتَابًا Sonra Süleyman (aleyhisselam) bir mektup yazdı صُوْرَتُهُ Sureti şöyleydi: مِنْ عَبْدِ اللّٰهِ سُلَيْمَانَ ابْنِ دَاوُدَ Allah'ın kulu Davud oğlu Süleyman'dan إِلٰى بَلْقِيْسَ مَلِكَةِ سَبَأٍ Sebe kraliçesi Belkis'e بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla اَلسَّلَامُ عَلٰى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدٰى Selam hidayete tabi olanların üzerine olsun أَمَّا بَعْدُ Bundan sonra فَلَا تَعْلُوا عَلَيَّ Bana baş kaldırmayın وَأْتُوْنِيْ مُسْلِمِيْنَ Ve Müslüman olarak bana gelin ثُمَّ طَبَعَهُ Sonra mektubu damgaladı *(Ne ile?)* بِالْمِسْكِ Misk ile وَخَتَمَهُ بِخَاتِمِهٖ Ve kendi yüzüğü ile mühürledi ثُمَّ قَالَ لِلْهُدْهُدِ Sonra Hüdhüd'e emretti.

28. اِذْهَبْ **Götür** *(Neyi?)* بِكِتَابِيْ هٰذَا **Şu mektubumu** فَاَلْقِهْ **Ve onu bırak** *(Kime?)* اِلَيْهِمْ **Onlara** أَيْ بَلْقِيْسَ وَقَوْمِهَا Yani, Belkis ve kavmine ثُمَّ تَوَلَّ **Sonra çekil** اِنْصَرِفْ Dön *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** وَقِفْ قَرِيْبًا مِنْهُمْ Ve onlara yakın bir yerde dur فَانْظُرْ **Bak ki** مَاذَا يَرْجِعُوْنَ **Ne sonuca varacaklar** يَرُدُّوْنَ مِنَ الْجَوَابِ Ne cevap verecekler فَأَخَذَهُ Hüdhüd mektubu aldı وَأَتَاهَا Ve Belkıs'e vardı *(Ne olduğu halde?)* وَحَوْلَهَا جُنْدُهَا Etrafında askerleri olduğu halde وَأَلْقَاهُ فِيْ حِجْرِهَا Mektubu Belkıs'ın kucağına bıraktı فَلَمَّا رَأَتْهُ Belkıs mektubu görünce اِرْتَعَدَتْ Ürperdi وَخَضَعَتْ Ve boyun büktü *(Niçin?)* خَوْفًا Korktuğu için ثُمَّ وَقَفَتْ عَلٰى مَا فِيْهِ Daha sonra mektubun içindekilerini öğrendi.

29. يَا أَيُّهَا الْمَلَؤُا **Ey ileri gelenler** لِأَشْرَافِ قَوْمِهَا Kavminin önde gelenlerine قَالَتْ **Dedi** *(Kime?)* ثُمَّ Sonra إِنِّي **Şüphesiz ben** وَتَسْهِيلِ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ Her iki hemzenin ispatı الثَّانِيَةِ İkincinin teshiliyle okunmuştur *(Nasıl?)* بِقَلْبِهَا وَاوًا مَكْسُورَةً Kesreli vav'a kalb ederek أُلْقِيَ **Bırakıldı** *(Kime?)* إِلَيَّ **Bana** *(Ne?)* كِتَابٌ كَرِيمٌ **Çok değerli bir mektup** مَخْتُومٌ Mühürlenmiş.

30. إِنَّهُ **Şüphesiz o mektup** *(Kim tarafındandır?)* مِنْ سُلَيْمَانَ **Süleyman tarafındandır** وَإِنَّهُ **Ve gerçekten o mektup** مَضْمُونُهُ İçeriği بِسْمِ اللَّهِ **Allah'ın ismiyle başlıyor** *(Öyle Allak ki,)* الرَّحْمَنِ **Rahman olan** *(Öyle Allak ki,)* الرَّحِيمِ **Rahim olan.**

31. أَلَّا تَعْلُوا **Baş kaldırmayın** *(Kime?)* عَلَيَّ **Bana** وَأْتُونِي **Ve bana gelin** *(Nasıl?)* مُسْلِمِينَ **Müslüman olarak.**

32. قَالَتْ **Dedi ki** يَا أَيُّهَا الْمَلَؤُا **Ey ileri gelenler** أَفْتُونِي **Bana fetva verin** بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ Her iki hemzenin ispatı وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ Ve ikincinin teshili ile okundu *(Nasıl?)* بِقَلْبِهَا وَاوًا Vav'a kalb ederek أَشِيرُوا عَلَيَّ Yani, bana görüş beyan edin *(Ne hakkında?)* فِي أَمْرِي **Bu işim hakkında** مَا كُنْتُ **Ben olmadım** *(Ne?)* قَاطِعَةً **Kesinleştirmiş** *(Neyi?)* أَمْرًا **Her hangi bir işi** قَاضِيَتَهُ Bir şeye hükmetmiş olmadım حَتَّى تَشْهَدُونِ **Ta ki siz bana şahit oluncaya kadar** تَحْضُرُونِ Hazır oluncaya kadar.

33. قَالُوا **Onlar dediler ki:** نَحْنُ **Biz** أُولُوا قُوَّةٍ **Kuvvet sahipleriyiz** وَأُولُوا بَأْسٍ شَدِيدٍ **Ve çok güç sahipleriyiz** أَيْ أَصْحَابُ شِدَّةٍ فِي الْحَرْبِ Yani, savaşta şiddet sahibiyiz وَالْأَمْرُ **Emir** *(Nedir?)* إِلَيْكِ **Sana aittir** فَانْظُرِي **Artık bak** مَاذَا تَأْمُرِينَ **Ne emredeceksin** *(Kime?)* نَا Bize نُطِعْكَ Biz sana itaat ederiz.

34. قَالَتْ **Belkıs dedi ki** إِنَّ الْمُلُوكَ **Kuşkusuz hükümdarlar** إِذَا دَخَلُوا **Girdikleri vakit** *(Nereye?)* قَرْيَةً **Bir şehre** أَفْسَدُوهَا **Orayı perişan ederler** بِالتَّخْرِيبِ Tahrip ederek وَجَعَلُوا **Ve yaparlar** *(Kimi?)* أَعِزَّةَ أَهْلِهَا **Ahalisinin şereflilerini** *(Ne yaparlar?)* أَذِلَّةً **Zelil** وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ **Bunlar da öyle yapacaklardır** أَيْ مُرْسِلُو الْكِتَابِ Yani, bu mektubu gönderenler.

35. وَإِنِّي **Muhakkak ki ben** مُرْسِلَةٌ **Göndereceğim** *(Kime?)* إِلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne?)* بِهَدِيَّةٍ **Bir hediye** فَنَاظِرَةٌ **Ve bakacağım** بِمَ يَرْجِعُ **Ne ile dönecek** *(Kim?)* الْمُرْسَلُونَ **Gönderilenler** مِنْ قَبُولِ الْهَدِيَّةِ Hediyenin kabul edilmesinden أَوْ رَدِّهَا Veya geri çevrilmesinden إِنْ كَانَ مَلِكًا Eğer hükümdarsa قَبِلَهَا Hediyeleri kabul eder أَوْ نَبِيًّا

Yok eğer peygamber ise لَمْ يَقْبَلْهَا Hediyeleri kabul etmez فَأَرْسَلَتْ Ve gönderdi خَدَمًا Hizmetçiler ذُكُورًا Erkek وَإِنَاثًا Dişi *(Ne kadar?)* أَلْفًا Bin tane *(Nasıl?)* بِالسَّوِيَّةِ Erkeklerle, dişileri eşit olarak وَخَمْسَمِائَةِ لَبِنَةٍ مِنَ الذَّهَبِ Ve beş yüz altın kerpiç وَتَاجًا مُكَلَّلًا Süslenmiş taç *(Ne ile?)* بِالْجَوَاهِرِ Mücevherlerle *(Daha)* وَمِسْكًا وَعَنْبَرًا Misk-i anber وَغَيْرَ ذٰلِكَ Ve başka şeyler مَعَ رَسُولٍ بِكِتَابٍ Bu hediyeleri mektupla birlikte bir elçi ile gönderdi فَأَسْرَعَ الْهُدْهُدُ Hüdhüd hemen acele edip süratlendi *(Kime?)* إِلٰى سُلَيْمَانَ يُخْبِرُهُ Süleyman (aleyhisselam)'a haber vermeye *(Neyi?)* اَلْخَبَرَ Bu olanları فَأَمَرَ Ve Süleyman (aleyhisselam) emretti *(Neyi?)* أَنْ تُضْرَبَ لَبِنَاتُ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ Altın ve gümüş kerpiçler dökülmesini وَأَنْ تَبْسُطَ مِنْ مَوْضِعِهِ Ve olduğu yerden döşenmesini *(Ne kadar?)* إِلٰى تِسْعَةِ فَرَاسِخَ Dokuz fersah bir mesafeye kadar *(Ne döşenmesini emretti?)* مَيْدَانًا Geniş bir meydan وَأَنْ يَبْنُوا حَوْلَهُ Etrafına bina etmelerini *(Neyi?)* حَائِطًا مُشَرَّفًا Yüksek bir duvarı *(Neden?)* مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ Altın ve gümüşten *(Daha neyi emretti)* وَأَنْ يُؤْتٰى Ve dizilmesini *(Neyin?)* بِأَحْسَنَ دَوَابِّ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ En güzel kara ve deniz hayvanlarını *(Kimle birlikte?)* مَعَ أَوْلَادِ الْجِنِّ Cin çocukları ile birlikte *(Nereye?)* عَنْ يَمِينِ الْمَيْدَانِ وَشِمَالِهِ O meydanın sağına ve soluna.

﴿فَلَمَّا جَآءَ﴾ الرَّسُولُ بِالْهَدِيَّةِ وَمَعَهُ أَتْبَاعُهُ ﴿سُلَيْمٰنَ قَالَ اَتُمِدُّونَنِ بِمَالٍ فَمَا اٰتٰنِيَ اللّٰهُ﴾ مِنَ النُّبُوَّةِ وَالْمُلْكِ ﴿خَيْرٌ مِّمَّا اٰتٰكُمْ﴾ مِنَ الدُّنْيَا ﴿بَلْ اَنْتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ ﴿٣٦﴾﴾ لِفَخْرِكُمْ بِزَخَارِفِ الدُّنْيَا ﴿اِرْجِعْ اِلَيْهِمْ﴾ بِمَا أَتَيْتَ مِنَ الْهَدِيَّةِ ﴿فَلَنَاْتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ لَا قِبَلَ﴾ لَا طَاقَةَ ﴿لَهُمْ بِهَا وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا﴾ مِنْ بَلَدِهِمْ سَبَأٍ سُمِّيَتْ بِاسْمِ أَبِي قَبِيلَتِهِمْ ﴿اَذِلَّةً وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٣٧﴾﴾ أَيْ إِنْ لَمْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ فَلَمَّا رَجَعَ إِلَيْهَا الرَّسُولُ بِالْهَدِيَّةِ جَعَلَتْ سَرِيرَهَا دَاخِلَ سَبْعَةِ أَبْوَابٍ دَاخِلِ قَصْرِهَا وَقَصْرُهَا دَاخِلُ سَبْعَةِ قُصُورٍ وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ وَجَعَلَتْ عَلَيْهَا حَرَسًا وَتَجَهَّزَتْ لِلْمَسِيرِ إِلَى سُلَيْمَانَ لِتَنْظُرَ مَا يَأْمُرُهَا بِهِ فَارْتَحَلَتْ فِي اثْنَيْ عَشَرَ أَلْفِ قَيْلٍ مَعَ كُلِّ قَيْلٍ أُلُوفٌ كَثِيرَةٌ إِلَى أَنْ قَرِبَتْ مِنْهُ عَلَى فَرْسَخٍ شَعَرَ بِهَا ﴿قَالَ يٰٓاَيُّهَا الْمَلَؤُا اَيُّكُمْ﴾ فِي الْهَمْزَتَيْنِ مَا تَقَدَّمَ ﴿يَاْتِينِي بِعَرْشِهَا قَبْلَ اَنْ يَاْتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿٣٨﴾﴾ مُنْقَادِينَ طَائِعِينَ فَلِي أَخْذُهُ قَبْلَ ذٰلِكَ لَا بَعْدَهُ ﴿قَالَ عِفْرِيتٌ مِنَ الْجِنِّ﴾ هُوَ الْقَوِيُّ الشَّدِيدُ ﴿اَنَا اٰتِيكَ بِهِ قَبْلَ اَنْ تَقُومَ مِنْ مَقَامِكَ﴾ الَّذِي تَجْلِسُ فِيهِ لِلْقَضَاءِ وَهُوَ مِنَ الْغَدَاةِ إِلَى نِصْفِ النَّهَارِ ﴿وَاِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ﴾ أَيْ عَلَى حَمْلِهِ ﴿اَمِينٌ ﴿٣٩﴾﴾ أَيْ عَلَى مَا فِيهِ مِنَ الْجَوَاهِرِ وَغَيْرِهَا قَالَ سُلَيْمَانُ أُرِيدُ أَسْرَعَ مِنْ ذٰلِكَ ﴿قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ﴾ الْمُنَزَّلِ وَهُوَ آصَفُ بْنُ بَرْخِيَا كَانَ صِدِّيقًا يَعْلَمُ اسْمَ اللّٰهِ الْأَعْظَمِ الَّذِي إِذَا دُعِيَ بِهِ أَجَابَ ﴿اَنَا اٰتِيكَ بِهِ قَبْلَ اَنْ يَرْتَدَّ اِلَيْكَ طَرْفُكَ﴾ إِذَا نَظَرْتَ بِهِ إِلَى شَيْءٍ فَقَالَ لَهُ انْظُرْ إِلَى السَّمَاءِ فَنَظَرَ إِلَيْهَا ثُمَّ رَدَّ بِطَرْفِهِ فَوَجَدَهُ مَوْضُوعًا بَيْنَ يَدَيْهِ فَفِي نَظَرِهِ إِلَى السَّمَاءِ دَعَا آصَفُ بِالِاسْمِ الْأَعْظَمِ أَنْ يَأْتِيَ اللّٰهُ بِهِ فَحَصَلَ بِأَنْ جَرَى تَحْتَ الْأَرْضِ حَتَّى نَبَعَ تَحْتَ كُرْسِيِّ سُلَيْمَانَ ﴿فَلَمَّا رَاٰهُ مُسْتَقِرًّا﴾ أَيْ سَاكِنًا ﴿عِنْدَهُ قَالَ هٰذَا﴾ أَيِ الْاِتْيَانُ لِي بِهِ ﴿مِنْ فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي﴾ لِيَخْتَبِرَنِي ﴿ءَاَشْكُرُ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا وَتَسْهِيلِهَا وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ وَالْأُخْرَى وَتَرْكِهِ ﴿اَمْ اَكْفُرُ﴾ النِّعْمَةَ ﴿وَمَنْ شَكَرَ فَاِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ﴾ أَيْ لِأَجْلِهَا لِأَنَّ ثَوَابَ شُكْرِهِ لَهُ ﴿وَمَنْ كَفَرَ﴾ النِّعْمَةَ ﴿فَاِنَّ رَبِّي غَنِيٌّ﴾ عَنْ شُكْرِهِ ﴿كَرِيمٌ ﴿٤٠﴾﴾ بِالْإِفْضَالِ عَلَى مَنْ يَكْفُرُهَا ﴿قَالَ نَكِّرُوا لَهَا عَرْشَهَا﴾ أَيْ غَيِّرُوهُ إِلَى حَالٍ تُنْكِرُهُ إِذَا رَأَتْهُ ﴿نَنْظُرْ اَتَهْتَدِي﴾ إِلَى مَعْرِفَتِهِ ﴿اَمْ تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٤١﴾﴾ إِلَى مَعْرِفَةِ مَا يُغَيَّرُ عَلَيْهِمْ قَصَدَ بِذٰلِكَ اخْتِبَارَ عَقْلِهَا لِمَا قِيلَ لَهُ إِنَّ فِيهِ شَيْئًا فَغَيَّرُوهُ بِزِيَادَةٍ أَوْ نَقْصٍ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿فَلَمَّا جَآءَتْ قِيلَ﴾ لَهَا ﴿اَهٰكَذَا عَرْشُكِ﴾ أَيْ أَمِثْلُ هٰذَا عَرْشُكِ ﴿قَالَتْ كَاَنَّهُ هُوَ﴾ أَيْ فَعَرَفَتْهُ وَشَبَّهَتْ عَلَيْهِمْ كَمَا شَبَّهُوا عَلَيْهَا إِذْ لَمْ يَقُلْ أَهٰذَا عَرْشُكِ وَلَوْ قِيلَ هٰذَا قَالَتْ نَعَمْ قَالَ سُلَيْمَانُ لَمَّا رَأَى لَهَا مَعْرِفَةً وَعِلْمًا ﴿وَاُوتِينَا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِينَ ﴿٤٢﴾﴾

﴿وَصَدَّهَا﴾ عَنْ عِبَادَةِ اللهِ ﴿مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٤٣﴾﴾ ﴿قِيلَ لَهَا﴾ أَيْضًا ﴿ادْخُلِي الصَّرْحَ﴾ هُوَ سَطْحٌ مِنْ زُجَاجٍ أَبْيَضَ شَفَّافٍ تَحْتَهُ مَاءٌ عَذْبٌ جَارٍ فِيهِ سَمَكٌ اصْطَنَعَهُ سُلَيْمَانُ لَمَّا قِيلَ لَهُ إِنَّ سَاقَيْهَا وَقَدَمَيْهَا كَقَدَمَيِ الْحِمَارِ ﴿فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً﴾ مِنَ الْمَاءِ ﴿وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقَيْهَا﴾ لِتَخُوضَهُ وَكَانَ سُلَيْمَانُ عَلَى سَرِيرِهِ فِي صَدْرِ الصَّرْحِ فَرَأَى سَاقَيْهَا وَقَدَمَيْهَا حُسَانًا ﴿قَالَ﴾ لَهَا ﴿إِنَّهُ صَرْحٌ مُمَرَّدٌ﴾ مُمَلَّسٌ ﴿مِنْ قَوَارِيرَ﴾ أَيْ مِنْ زُجَاجٍ وَدَعَاهَا إِلَى الْإِسْلَامِ ﴿قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي﴾ بِعِبَادَةِ غَيْرِكَ ﴿وَأَسْلَمْتُ﴾ كَائِنَةً ﴿مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٤﴾﴾ وَأَرَادَ تَزَوُّجَهَا فَكَرِهَ شَعْرَ سَاقَيْهَا فَعَمِلَتْ لَهُ الشَّيَاطِينُ النُّورَةَ فَأَزَالَتْهُ بِهَا فَتَزَوَّجَهَا وَأَحَبَّهَا وَأَقَرَّهَا عَلَى مُلْكِهَا وَكَانَ يَزُورُهَا فِي كُلِّ شَهْرٍ مَرَّةً وَيُقِيمُ عِنْدَهَا ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَانْقَضَى مُلْكُهَا بِانْقِضَاءِ مُلْكِ سُلَيْمَانَ رُوِيَ أَنَّهُ مَلِكَ وَهُوَ ابْنُ ثَلَاثَ عَشْرَةَ سَنَةً وَمَاتَ وَهُوَ ابْنُ ثَلَاثٍ وَخَمْسِينَ سَنَةً فَسُبْحَانَ مَنْ لَا انْقِضَاءَ لِدَوَامِ مُلْكِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

36. Belkıs'ın elçisi yanındaki maiyeti ve hediyelerle birlikte **Süleyman'a gelince şöyle dedi: Siz bana mal ile yardım mı ediyorsunuz? Allah'ın bana verdiği** peygamberlik ve hükümdarlık **size verdiği** dünyalıklar**dan daha iyidir. Bilakis** dünya süsüyle iftihar etmeniz suretiyle **hediyenizle siz sevinirsiniz.**

37. "Bu hediyelerle birlikte **onlara dön, elbette onlara öyle ordularla gelirim ki, onlar bunlara karşı asla karşı koyamazlar. Ve elbette onları** boyun eğip itaat ederek gelmedikleri takdirde **hor ve hakir halde oradan,** yurtları olan -kabilenin atasının ismini almış olan- Sebe'den **çıkarırız!** Elçi hediyelerle birlikte geri dönünce Belkıs tahtının, iç içe yedi köşkün içinde bulunan köşkündeki iç içe yedi kapının ardına konulmasını emretti; kapıları kilitledi ve önlerine nöbetçiler dikti. Sonra Süleyman'ı (aleyhisselam) ziyaret için yola çıktı; bakalım kendisine ne emredecekti. Her biriyle birlikte binlerce insanın bulunduğu tam on iki bin hükümdar arasında yola çıktı. Nihayet Süleyman'ın (aleyhisselam) bulunduğu yere yaklaştığında Süleyman (aleyhisselam) onun geldiğini anlamıştı.

38. **Dedi ki: "Ey ileri gelenler! Hanginiz**[1] **Onlar boyun eğip itaat altına girerek bana gelmeden önce onun tahtını bana getirebilir?** Zira ancak onlar teslim olmadan önce (henüz harbî oldukları için) ben onun tahtını alabilirim, teslim olduktan sonra bunu yapamam.

39. **Cinlerden bir ifrit,** güçlü kuvvetli olanı**: Sen** sabahtan öğlene kadar süren hüküm verme işi için oturduğun **makamından kalkmadan ben onu sana getiririm.**

[1] أَلْمَلَأُ أَيُّكُمْ kelimeleri 1) iki hemzenin tahkiki, 2) و harfine dönüştürülmek suretiyle ikinci hemzenin teshili ile okunmuştur.

Gerçekten bu işe, onu getirmeye **gücüm yeter ve** üzerinde bulunan kıymetli taşlar ve diğer şeyler hususunda **bana güvenebilirsiniz, dedi.** Süleyman (aleyhisselam) ben daha hızlı gelmesini istiyorum deyince:

40. İndirilmiş **kitaptan bir ilmi olan kimse**, Allah tealanın –kendisiyle dua edildiğinde mutlaka icabet ettiği– İsm-i Âzam'ı bilen sıddıklardan olan Âsaf b. Berhiyâ **ise:** bir şeye baktığında **daha gözünü açıp kapamadan ben onu sana getiririm, dedi.** Sonra Süleyman'a (aleyhisselam) "göğe bak" dedi. O da baktıktan sonra daha gözünü kapar kapamaz tahtı önünde buldu. O göğe bakarken Âsaf İsm-i Âzam ile Allah tealanın tahtı getirmesi için dua etmişti. Bunun üzerine Belkıs'ın tahtı yeraltından hızlıca akıp Süleyman'ın (aleyhisselam) tahtının dibinde bitivermişti. **Tahtı yanı başına yerleşmiş olarak görünce: Bu** tahtın bana gelişi, **"şükür mü edeceğim,**[1] **yoksa** nimete **nankörlük mü edeceğim diye beni sınamak üzere Rabbimin lütfundandır" dedi.** Şükrünün mükâfatı kendisine olduğu için **şükreden ancak kendisi için şükretmiş olur,** nimete karşı **nankörlük edene gelince, o bilsin ki, Rabbimin** onun şükrüne **ihtiyacı yoktur,** nimete nankörlük edene bile nimetler bahşetmek suretiyle **çok kerem sahibidir.**

41. **Dedi ki: Onun tahtını değiştirin,** gördüğünde tanıyamayacağı bir hale **getirin; bakalım tanıyacak mı, yoksa** değiştirilen tahtını **tanıyamayanlardan mı olacak.** Süleyman (aleyhisselam) böyle yaparak onun zekâsını sınamak istemişti. Zira kendisine Belkıs'ın zekâsının düşük olduğu yönünde sözler söylenmişti. Hâsılı, gerek ekleyerek gerek eksilterek gerekse başka yollarla onun tahtını değiştirdiler.

42-43. **(Belkıs) gelince: Senin tahtın da böyle mi,** buna benzer mi? **dendi. O da dedi ki: Sanki o!** Belkıs tahtını tanımıştı. Onlar "senin tahtın bu mu?" demek suretiyle nasıl ki kendisine teşbihli ifade kullanmışlardı, Belkıs da onlara karşı teşbihli ifade kullandı. Eğer "senin tahtın bu mu?" denseydi "evet" cevabını verirdi. Süleyman (aleyhisselam) onun bilgi ve marifet sahibi olduğunu anlayınca dedi ki: **Bize daha önce (Allah'tan) bilgi verilmiş ve biz Müslüman olmuştuk. Onu, Allah'tan başka taptığı şeyler** Allah'a ibadet etmekten **alıkoymuştu. Çünkü kendisi kâfir bir kavimdendi.**

44. Yine **ona denildi ki:** altında, balıklarla dolu tatlı bir su bulunan, şeffaf ve beyaz camdan zemini olan **köşke gir!** Süleyman'a (aleyhisselam) Belkıs'ın ayak ve baldırlarının eşek ayağı gibi olduğu söylendiğinden böyle bir zeminin yapılmasını istemişti. **(Belkıs) onu görünce derin bir su sandı ve** zeminin başındaki tahtında oturan Süleyman'ın (aleyhisselam) yanına varmak maksadıyla suya girmek için **eteğini yukarı çekti,** böylece Süleyman (aleyhisselam) da Belkıs'ın ayak ve baldırlarının güzel olduğunu görmüş oldu. Süleyman ona**: Bu, billûrdan yapılmış, şeffaf bir zemindir** deyip kendisini İslam'a davet etti. **(Belkıs) dedi ki: Rabbim! Ben gerçekten** senden başkasına ibadet ederek **kendime zulmetmişim. Süleyman'la beraber âlemlerin Rabbi olan Allah'a teslim oldum.**

---

[1] أَأَشْكُرُ kelimesi 1) iki hemzenin tahkiki, 2) ikincisi elife çevrilerek, 3) ikincisinin teshiliyle, 4) teshil edilmiş hemze ile diğeri arasına bir elif konarak 5) ve bu elif konmayarak okunmuştur.

Süleyman (aleyhisselam) onun evlenmek istedi, Bununla birlikte bacaklarındaki tüyler hoşuna gitmemişti. Şeytanlar kireçle bu tüyleri giderince Süleyman (aleyhisselam) da kendisini sevip evlenmiş ayrıca hükümdarlığını da onaylamıştı. Belkıs'ı her ay bir kere ziyaret edip yanında üç gün kalırdı. Sonunda Süleyman'ın (aleyhisselam) hükümdarlığı sona erince onunki de sona erdi. Rivayet edildiğine göre Süleyman (aleyhisselam) on üç yaşındayken hükümdar olmuş ve elli üç yaşındayken vefat etmişti. "Mülkünün sonu olmayan Allah, noksan sıfatlardan münezzehtir."

KELİME ANLAMI

36. فَلَمَّا جَاءَ **Ne zamanki geldi** *(Kim?)* اَلرَّسُولُ Elçi *(Ne ile birlikte?)* بِالْهَدِيَّةِ Hediyelerle birlikte وَمَعَهُ أَتْبَاعُهُ O elçi ile beraber ona tabi olanlarda vardı *(Kime geldi?)* سُلَيْمٰنَ **Süleyman'a** قَالَ **Dedi ki:** أَتُمِدُّونَنِ **Bana yardımı mı ediyorsunuz** *(Ne ile?)* بِمَالٍ **Mal ile** فَمَا **O şey ki** اٰتَانِيَ **Bana verdi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** مِنَ النُّبُوَّةِ وَالْمُلْكِ Peygamberlik ve saltanat *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Neden?)* مِمَّا اٰتَاكُمْ **Size verdiği** مِنَ الدُّنْيَا Dünyadan بَلْ اَنْتُمْ **Belki siz** بِهَدِيَّتِكُمْ **Hediyelerinizle** تَفْرَحُونَ **Sevinirsiniz** *(Niçin?)* لِفَخْرِكُمْ Siz övündüğünüz için *(Ne ile?)* بِزَخَارِفِ الدُّنْيَا Dünya ziynetleri ile.

37. اِرْجِعْ **Dön** *(Kime?)* اِلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne ile birlikte?)* بِمَا أَتَيْتَ مِنَ الْهَدِيَّةِ Getirdiğin hediye ile birlikte فَلَنَاْتِيَنَّهُمْ **Elbette onlara varacağız** بِجُنُودٍ **Öyle bir ordu ile ki,** لَا قِبَلَ **Gücü yoktur** لَا طَاقَةَ Takati yoktur *(Kimin?)* لَهُمْ **Onların** *(Neye?)* بِهَا **O orduya** وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ **Ve şüphesiz onları çıkartacağız** *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** مِنْ بَلَدِهِمْ سَبَأٍ Beldeleri Sebe'den سُمِّيَتْ بِاسْمِ أَبِي قَبِيلَتِهِمْ Kabile reisinin adıyla isimlendirildi *(Nasıl çıkartırız?)* اَذِلَّةً **Zelil olarak** وَهُمْ **Ve onlar** صَاغِرُونَ **Hakirdirler** أَيْ إِنْ لَمْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ Yani, bana Müslüman olarak gelmezlerse فَلَمَّا رَجَعَ إِلَيْهَا الرَّسُولُ Ne zamanki elçi Belkıs'a döndü *(Ne ile?)* بِالْهَدِيَّةِ Hediye ile birlikte جَعَلَتْ سَرِيرَهَا Belkıs tahtını koydu *(Nereye?)* دَاخِلَ سَبْعَةِ أَبْوَابٍ Yedi kapıdan içeri *(Öyle yedi kapı ki,)* دَاخِلِ قَصْرِهَا Sarayının içinde وَقَصْرُهَا Sarayı da دَاخِلَ سَبْعَةِ قُصُورٍ Yedi sarayın içinde idi وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ Ve kapıları iyice kapattı وَجَعَلَتْ عَلَيْهَا حَرَسًا Ve tahtının başına bekçiler dikti وَتَجَهَّزَتْ لِلْمَسِيرِ إِلَى سُلَيْمَانَ Ve Süleyman'a doğru sefer için hazırlandı لِتَنْظُرَ مَا يَأْمُرُهَا بِهِ Kendisine ne emredeceğini görmek için فَارْتَحَلَتْ فِي اثْنَيْ عَشَرَ أَلْفِ قَيْلٍ On iki bin komutan arasında yola çıktı مَعَ كُلِّ قَيْلٍ Her komutanla birlikte اُلُوفٌ كَثِيرَةٌ Binlerce asker vardı *(Nereye kadar yol aldı?)* إِلَى أَنْ قَرِبَتْ مِنْهُ Süleyman (aleyhisselam)'a yaklaşıncaya kadar *(Ne kadar?)* عَلَى فَرْسَخٍ Bir fersah ki, شَعَرَ بِهَا Süleyman (aleyhisselam) Belkıs'ın geldiğini anladı.

38. قَالَ **Dedi ki:** يَا أَيُّهَا الْمَلَؤُا **Ey ileri gelenler** أَيُّكُمْ **Hanginiz** فِي الْهَمْزَتَيْنِ Her iki hemze hususunda vardır *(Ne?)* مَا تَقَدَّمَ Geride geçen يَأْتِينِي **Bana getirecek** *(Neyi?)* بِعَرْشِهَا **Belkıs'ın tahtını** قَبْلَ أَنْ يَأْتُونِي **Onlar bana gelmeden önce** *(Ne olarak?)* مُسْلِمِينَ **Müslümanlar olarak** مُنْقَادِينَ طَائِعِينَ Boyun eğer, itaat eder oldukları halde فَلِي أَخْذُهُ Zira bana o tahtı almak caizdir *(Neden önce?)* قَبْلَ ذٰلِكَ Bu şekilde (Müslüman olarak) gelmeden önce لَا بَعْدَهُ Geldikten sonra caiz değil.

39. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* عِفْرِيتٌ مِنَ الْجِنِّ **Cinlerden bir ifrit** هُوَ الْقَوِيُّ الشَّدِيدُ O çok güçlü ve kuvvetli olanıdır أَنَا **Ben** آتِيكَ **Sana getiririm** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** قَبْلَ أَنْ تَقُومَ **Sen kalkmadan önce** *(Nereden?)* مِنْ مَقَامِكَ **Makamından** الَّذِي Öyle makam ki تَجْلِسُ فِيهِ لِلْقَضَاءِ Sen oraya hüküm vermek için oturuyorsun وَهُوَ Bu hüküm zamanı مِنَ الْغَدَاةِ إِلَى نِصْفِ النَّهَارِ Sabahtan gündüzün yarısına kadar وَإِنِّي **Ve şüphesiz ben** عَلَيْهِ **O tahtı getirmeye** *(Neyim?)* لَقَوِيٌّ **Elbette gücü yetenim** أَيْ عَلَى حَمْلِهِ Yani, o tahtı taşımaya أَمِينٌ **Emin birisiyim** أَيْ عَلَى مَا فِيهِ مِنَ الْجَوَاهِرِ وَغَيْرِهَا Yani, onda olan cevherler ve diğer şeylere قَالَ سُلَيْمَانُ Süleyman (aleyhisselam) dedi ki أُرِيدُ أَسْرَعَ مِنْ ذٰلِكَ Bundan daha süratlisini istiyorum.

40. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* الَّذِي **O kimse ki** عِنْدَهُ **Onun yanında vardır** *(Ne?)* عِلْمٌ **Bir ilim** *(Neden?)* مِنَ الْكِتَابِ **Kitaptan** *(Öyle kitap ki,)* الْمُنَزَّلِ İndirilmiş وَهُوَ آصَفُ بْنُ بَرْخِيَا Bu zat Asaf bin Berhiya'dır كَانَ صِدِّيقًا Sıddık birisi idi يَعْلَمُ اسْمَ اللهِ الْأَعْظَمِ İsm-i azam duasını bilirdi الَّذِي Öyle dua ki إِذَا دُعِيَ بِهِ Onunla (biri) dua ettiğinde أَجَابَ (Allah) kabul ederdi أَنَا **Ben** آتِيكَ **Sana getiririm** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ **Dönmeden önce** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** *(Ne?)* طَرْفُكَ **Gözün** *(Ne zaman?)* إِذَا نَظَرْتَ بِهِ Gözünle baktığın zaman *(Neye?)* إِلَى شَيْءٍ Bir şeye فَنَظَرَ إِلَيْهَا Ve Süleyman (aleyhisselam)'a dedi فَقَالَ لَهُ انْظُرْ إِلَى السَّمَاءِ Göğe bak Süleyman (aleyhisselam) da göğe baktı فَوَجَدَهُ مَوْضُوعًا Sonra gözünü geri aldı ثُمَّ رَدَّ بِطَرْفِهِ Tahtı önünde konulmuş gördü بَيْنَ يَدَيْهِ Süleyman (aleyhisselam) göğe baktığı esnada فَفِي نَظَرِهِ إِلَى السَّمَاءِ دَعَا آصَفُ بِالْاِسْمِ الْأَعْظَمِ Asef ism-i azam ile dua etti *(Niçin?)* أَنْ يَأْتِيَ اللهُ بِهِ Allah'ın tahtı getirmesi için فَحَصَلَ Ve gerçekleşti بِأَنْ جَرَى تَحْتَ الْأَرْضِ Şöyle ki taht yerin altında akıp gitti حَتَّى نَبَعَ تَحْتَ كُرْسِيِّ سُلَيْمَانَ Ta ki Süleyman'ın kürsüsünün altından yukarı çıktı فَلَمَّا رَآهُ **Süleyman onu görünce** *(Ne olduğu halde?)* مُسْتَقِرًّا **Yerleşmiş olduğu halde** أَيْ سَاكِنًا Yani, hareketsiz *(Nerede?)* عِنْدَهُ **Yanı başında** قَالَ **Dedi ki:** هٰذَا **Bu** أَيِ الْإِتْيَانُ لِي بِهِ Yani, bunun bana getirilmesi مِنْ فَضْلِ رَبِّي **Rabbimin fazlındandır**

(Ne içindir?) لِيَبْلُوَنِي **Beni imtihan etmek içindir** لِيَخْتَبِرَنِي Beni sınamak için أَأَشْكُرُ **Şükür mü edeceğim** *(Ne ile okundu?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا İkinci hemzeyi elife kalb ederek وَتَسْهِيلِهَا İkinci hemzenin teshili وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ Teshil edilmiş hemze ile diğeri arasına elif koyularak وَالْأُخْرَى وَتَرْكِهِ Ve bunun terki ile okundu أَمْ أَكْفُرُ **Yoksa nankörlük mü edeceğim** *(Neye?)* Nimete اَلنِّعْمَةَ وَمَنْ **Her kim** شَكَرَ **Şükrederse** فَإِنَّمَا يَشْكُرُ **Ancak şükreder** *(Kime?)* لِنَفْسِهِ **Kendisine** أَيْ لِأَجْلِهَا Yani, kendisi için لِأَنَّ ثَوَابَ شُكْرِهِ Çünkü şükrünün sevabı *(Nedir?)* لَهُ Kendisine aittir وَمَنْ **Kim de** كَفَرَ **Nankörlük ederse** *(Neye?)* Nimete اَلنِّعْمَةَ فَإِنَّ رَبِّي **Hiç şüphesiz Rabbim** *(Nedir?)* غَنِيٌّ **İhtiyaçsızdır** *(Neden?)* عَنْ شُكْرِهِ Onun şükretmesinden كَرِيمٌ **Çok kerem sahibidir** بِالْإِفْضَالِ Lütfetmekle *(Kime?)* عَلَى مَنْ يَكْفُرُهَا Nimete nankörlük edene.

41. قَالَ **Süleyman dedi ki:** نَكِّرُوا **Bilemeyeceği bir hale getirin** *(Kim için?)* لَهَا **Onun için** *(Neyi?)* عَرْشَهَا **Tahtını** أَيْ غَيِّرُوهُ Yani, tahtını değiştirin *(Neye?)* إِلَى حَالٍ Bir hale ki تُنْكِرُهُ Onu tanıyamayacak *(Ne zaman?)* إِذَا رَأَتْهُ Onu gördüğü zaman نَنْظُرْ **Bakalım** أَتَهْتَدِي **Muvaffak olacak mı** *(Neye?)* إِلَى مَعْرِفَتِهِ Onu tanımaya أَمْ تَكُونُ **Yoksa olacak mı** مِنَ الَّذِينَ **O kimselerden ki** لَا يَهْتَدُونَ **Muvaffak olamıyorlar** *(Neye?)* إِلَى مَعْرِفَةِ ما O şeyi tanımaya ki يُغَيَّرُ عَلَيْهِمْ Onlara değiştirildi قَصَدَ بِذَلِكَ Bununla kastetti *(Neyi?)* اخْتِبَارُ عَقْلِهَا Belkıs'ın zekasını sınamayı لِمَا قِيلَ لَهُ Süleyman'a denildiği için *(Ne?)* إِنَّ فِيهِ شَيْئًا Onda bir şey var فَغَيَّرُوهُ بِزِيَادَةٍ Onu bir ziyade ile değiştirin أَوْ نَقْصٍ Veya noksanla وَغَيْرِ ذَلِكَ Veya başka bir şekilde.

42. فَلَمَّا جَاءَتْ **Ne zaman ki, Belkıs geldi** قِيلَ **Denildi** *(Kime?)* لَهَا Belkıs'a *(Ne denildi?)* أَهَكَذَا **Böyle midir** *(Ne?)* عَرْشُكِ **Senin tahtın** أَيْ أَمِثْلُ هٰذَا Yani, bunun gibi midir *(Ne?)* عَرْشُكِ Senin tahtın قَالَتْ **Dedi ki:** كَأَنَّهُ **Sanki bu** *(Nedir?)* هُوَ **Odur** أَيْ فَعَرَفَتْهُ Yani, onu hemen tanıdı وَشُبِّهَتْ عَلَيْهِمْ Belkıs onlara benzetme yaptı *(Ne gibi?)* كَمَا شَبَّهُوا عَلَيْهَا Onların Belkıs'a benzetme yaptığı gibi إِذْ لَمْ يَقُلْ أَهٰذَا عَرْشُكَ Zira bu senin arşın mıdır denilmedi وَلَوْ قِيلَ هٰذَا Eğer böyle denilse idi قَالَتْ نَعَمْ Evet derdi قَالَ سُلَيْمَانُ Süleyman (aleyhisselam) dedi *(Ne zaman?)* لَمَّا رَأَى لَهَا مَعْرِفَةً وَعِلْمًا Belkıs'ın marifet ve zekasını görünce وَأُوتِينَا **Bize verildi** *(Ne?)* اَلْعِلْمَ **Bilgi** *(Kimden önce?)* مِنْ قَبْلِهَا **Ondan önce** وَكُنَّا **Ve bizler olduk** *(Ne?)* مُسْلِمِينَ **Müslümanlar**.

43. وَصَدَّهَا **O melikeyi alıkoymuştu** *(Neden?)* عَنْ عِبَادَةِ اللهِ Allah'a ibadet etmekten *(Ne?)* مَا **O şey ki** كَانَتْ تَعْبُدُ **Tapar oldu** *(Neye?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başkasına**

أَيْ غَيْرِهِ Yani, Allah'tan gayrisine **إِنَّهَا Şüphesiz o كَانَتْ İdi** *(Kimden idi?)* **مِنْ قَوْمٍ Bir kavimden ki, كَافِرِينَ Kafir.**

44. **قِيلَ Denildi** *(Kime?)* **لَهَا Ona** أَيْضًا Aynı şekilde **اُدْخُلِي Gir** *(Nereye?)* **الصَّرْحَ Saraya** هُوَ سَطْحٌ Sarh, bir yüzeydir *(Neden?)* مِنْ زُجَاجٍ أَبْيَضَ شَفَّافٍ Beyaz, şeffaf billurdan تَحْتَهُ مَاءٌ O suda balıklar yüzer جَارٍ فِيهِ سَمَكٌ Altından tatlı su akar عَذْبٌ اِصْطَنَعَهُ سُلَيْمَانُ Onu Süleyman yaptırdı *(Ne zaman?)* لَمَّا قِيلَ لَهُ (Cinler tarafından Belkıs'tan nefret etmesi için) Süleyman'a denildiği zaman *(Ne?)* إِنَّ سَاقَيْهَا وَقَدَمَيْهَا O melikenin baldırı ve ayakları كَقَدَمَيِ الْحِمَارِ Merkebin ayakları gibidir **فَلَمَّا رَأَتْهُ Ne zaman ki onu gördü حَسِبَتْهُ Onu sandı** *(Ne?)* **لُجَّةً Derin bir yer** *(Neden?)* مِنَ الْمَاءِ Sudan **وَكَشَفَتْ Açı verdi** *(Neyi?)* **عَنْ سَاقَيْهَا İki baldırını** *(Niçin?)* لِتَخُوضَهُ O suya girmek için وَكَانَ سُلَيْمَانُ عَلَى سَرِيرِهِ Süleyman tahtının üzerinde idi *(Neredeki tahtı?)* فِي صَدْرِ الصَّرْحِ Sarayın baş tarafındaki فَرَأَى سَاقَيْهَا وَقَدَمَيْهَا Onun baldır ve ayaklarının çok güzel olduğunu gördü **قَالَ Dedi لَهَا** Belkıs'a **إِنَّهُ Gerçekten o صَرْحٌ Bir köşktür ki, مُمَرَّدٌ Düz** مُمَلَّسٌ Pürüzsüz **مِنْ قَوَارِيرَ Saf billurdan** أَيْ مِنْ زُجَاجٍ Yani, camdan وَدَعَاهَا إِلَى الْإِسْلَامِ Ve Belkıs'ı İslam'a davet etti **قَالَتْ Belkıs dedi ki: رَبِّ Ey Rabbim إِنِّي Şüphesiz ben ظَلَمْتُ Zulmettim** *(Kime?)* **نَفْسِي Kendime** *(Ne ile?)* بِعِبَادَةِ غَيْرِكَ Senden başkasına ibadet etmekle **وَأَسْلَمْتُ Ve teslim oldum** *(Ne olduğum halde?)* كَائِنَةً Olduğum halde *(Kimle beraber?)* **مَعَ سُلَيْمَانَ Süleyman ile beraber** *(Kime teslim oldum?)* **لِلَّهِ Allah'a** *(Öyle Allah ki,)* **رَبِّ الْعَالَمِينَ Alemlerin Rabbi olan** وَأَرَادَ تَزَوُّجَهَا Süleyman onunla evlenmek istedi فَكَرِهَ شَعْرَ سَاقَيْهَا Fakat baldırındaki kıllardan hoşlanmadı فَعَمِلَتْ لَهُ الشَّيَاطِينُ Buna binaen şeytanlar Süleyman'a yaptılar *(Ne?)* النُّورَةَ Kireç فَأَزَالَتْهُ بِهَا Belkıs'ta onunla kılları giderdi فَتَزَوَّجَهَا Böylece Süleyman onunla evlendi وَأَحَبَّهَا Ve onu sevdi وَأَقَرَّهَا عَلَى مُلْكِهَا Onu saltanatı üzere bıraktı وَكَانَ يَزُورُهَا فِي كُلِّ شَهْرٍ مَرَّةً Belkıs'ı ayda bir kez ziyaret ederdi وَيُقِيمُ عِنْدَهَا ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ Ve onun yanında üç gün kalırdı وَانْقَضَى مُلْكُهَا بِانْقِضَاءِ مَلِكِ سُلَيْمَانَ Belkıs'ın saltanatı sona erdi *(Ne ile?)* Süleyman'ın saltanatının sona ermesi ile رُوِيَ أَنَّهُ مَلَكَ Rivayet olundu ki, Süleyman hükümdar oldu *(Ne olduğu halde?)* وَهُوَ ابْنُ ثَلَاثَ عَشْرَةَ سَنَةً On üç yaşında olduğu halde وَمَاتَ Ve Süleyman (aleyhisselam) öldü *(Ne olduğu halde?)* وَهُوَ ابْنُ ثَلَاثٍ وَخَمْسِينَ سَنَةً Elli üç yaşında olduğu halde فَسُبْحَانَ مَنْ O zatı noksan sıfatlardan tenzih ederiz ki, لَا انْقِضَاءَ Son yoktur *(Niçin?)* لِدَوَامِ مُلْكِهِ Saltanatının devamı için.

﴿وَلَقَدْ اَرْسَلْنَآ اِلٰى ثَمُودَ اَخَاهُمْ﴾ مِنَ الْقَبِيلَةِ ﴿صَالِحًا اَنِ﴾ أَيْ بِأَنِ ﴿اعْبُدُوا اللّٰهَ﴾ وَحِّدُوهُ ﴿فَاِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٥﴾﴾ فِي الدِّينِ فَرِيقٌ مُؤْمِنُونَ مِنْ حِينِ إِرْسَالِهِ إِلَيْهِمْ وَفَرِيقٌ كَافِرُونَ ﴿قَالَ﴾ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿يَا قَوْمِ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ﴾ أَيْ بِالْعَذَابِ قَبْلَ الرَّحْمَةِ حَيْثُ قُلْتُمْ إِنْ كَانَ مَا أَتَيْتَنَا بِهِ حَقًّا فَأْتِنَا بِالْعَذَابِ ﴿لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿تَسْتَغْفِرُونَ اللّٰهَ﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٦﴾﴾ فَلَا تُعَذَّبُونَ ﴿قَالُوا اطَّيَّرْنَا﴾ أَصْلُهُ تَطَيَّرْنَا اُدْغِمَتِ التَّاءُ فِي الطَّاءِ وَاجْتُلِبَتْ هَمْزَةُ الْوَصْلِ تَشَاءَمْنَا ﴿بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ حَيْثُ قُحِطُوا وَجَاعُوا ﴿قَالَ طَآئِرُكُمْ﴾ شُؤْمُكُمْ ﴿عِنْدَ اللّٰهِ﴾ أَتَاكُمْ بِهِ ﴿بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ ﴿٤٧﴾﴾ تُخْتَبَرُونَ بِالْخَيْرِ وَالشَّرِّ ﴿وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ﴾ مَدِينَةِ ثَمُودَ ﴿تِسْعَةُ رَهْطٍ﴾ أَيْ رِجَالٍ ﴿يُفْسِدُونَ فِي الْاَرْضِ﴾ بِالْمَعَاصِي مِنْهَا قَرْضُهُمُ الدَّنَانِيرَ وَالدَّرَاهِمَ ﴿وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿٤٨﴾﴾ بِالطَّاعَةِ ﴿قَالُوا﴾ أَيْ قَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ﴿تَقَاسَمُوا﴾ أَيْ إِحْلِفُوا ﴿بِاللّٰهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ﴾ بِالنُّونِ وَالتَّاءِ وَضَمِّ التَّاءِ الثَّانِيَةِ ﴿وَاَهْلَهُ﴾ أَيْ مَنْ آمَنَ بِهِ أَيْ نَقْتُلُهُمْ لَيْلًا ﴿ثُمَّ لَنَقُولَنَّ﴾ بِالنُّونِ وَالتَّاءِ وَضَمِّ اللَّامِ الثَّانِيَةِ ﴿لِوَلِيِّهِ﴾ أَيْ لِوَلِيِّ دَمِهِ ﴿مَا شَهِدْنَا﴾ حَضَرْنَا ﴿مُهْلَكَ اَهْلِهِ﴾ بِضَمِّ الْمِيمِ وَفَتْحِهَا [مَهْلِكَ] أَيْ إِهْلَاكَهُمْ أَوْ هَلَاكَهُمْ فَلَا نَدْرِي مَنْ قَتَلَهُمْ ﴿وَاِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٤٩﴾﴾ ﴿وَمَكَرُوا﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿مَكْرًا وَمَكَرْنَا مَكْرًا﴾ أَيْ جَازَيْنَاهُمْ بِتَعْجِيلِ عُقُوبَتِهِمْ ﴿وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٠﴾﴾ ﴿فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ اَنَّا دَمَّرْنَاهُمْ﴾ أَهْلَكْنَاهُمْ ﴿وَقَوْمَهُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٥١﴾﴾ بِصَيْحَةِ جِبْرِيلَ أَوْ بِرَمْيِ الْمَلَائِكَةِ بِحِجَارَةٍ يَرَوْنَهَا وَلَا يَرَوْنَهُمْ ﴿فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً﴾ أَيْ خَالِيَةً وَنَصْبُهُ عَلَى الْحَالِ وَالْعَامِلُ فِيهَا مَعْنَى الْاِشَارَةِ ﴿بِمَا ظَلَمُوا﴾ بِظُلْمِهِمْ أَيْ كُفْرِهِمْ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً﴾ لَعِبْرَةً ﴿لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥٢﴾﴾ قُدْرَتَنَا فَيَتَّعِظُونَ ﴿وَاَنْجَيْنَا الَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ بِصَالِحٍ وَهُمْ أَرْبَعَةُ آلَافٍ ﴿وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٣﴾﴾ الشِّرْكَ ﴿وَلُوطًا﴾ مَنْصُوبٌ بِاذْكُرْ مُقَدَّرًا قَبْلَهُ وَيُبْدَلُ مِنْهُ ﴿اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اَتَاْتُونَ الْفَاحِشَةَ﴾ أَيِ اللِّوَاطَ ﴿وَاَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٥٤﴾﴾ أَيْ يُبْصِرُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا انْهِمَاكًا فِي الْمَعْصِيَةِ ﴿اَئِنَّكُمْ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ ﴿لَتَاْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَآءِ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿٥٥﴾﴾ عَاقِبَةَ فِعْلِكُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

45. **Andolsun ki, "Allah'a kulluk edin,** onu tevhit edin!" **diye**[1] **Semûd kavmine** kabile olarak **kardeşleri olan Salih'i gönderdik. Birdenbire,** Salih'in kendilerine peygamber olarak gönderilmesinden itibaren din hususunda **birbiriyle çekişen iki fırka oluverdiler**; mümin fırka ve kâfir fırka.

46. Yalanlayanlara **dedi ki: Ey kavmim!** "Eğer bize getirdiklerin doğruysa, hadi bize azap getir" demek suretiyle **niçin iyilikten önce kötülüğe,** rahmetten önce azaba **koşuyorsunuz?** Koştuğunuz şirkten dolayı **Allah'tan mağfiret dileseniz ya! Belki size merhamet edilir** de azaba uğratılmazsınız.

47. **"Sen ve beraberindekiler,** müminler **yüzünden uğursuzluğa uğradık**[2]**" dediler.** Nitekim kıtlık yüzünden aç kalmışlardı. **Salih: "Uğursuzluğunuz Allah katındandır,** bu kıtlığı size o getirmiştir; **bilakis imtihana çekilen bir kavimsiniz,** hayır ve şer ile sınanıyorsunuz" **dedi.**

48. **Ve şehirde,** Semud şehrinde **dokuz kişi vardı ki,** türlü günahlarla -işledikleri günahlardan biri de dinar ve dirhemleri uçlarından kırpmaktı- **yeryüzünde bozgunculuk yapıyorlardı,** itaat etmek suretiyle **ıslahta bulunmuyorlardı.**

49. Birbirlerine **dediler ki: "Şuna dair Allah'a yemin edin: onu ve ehlini,** ona iman edenleri **geceleyin öldürelim**[3] **de sonra** kan **sahibine diyelim ki, biz onun ehlinin öldürülmelerine**[4] **şahit olmadık,** onları kimin öldürdüğünü bilmiyoruz. **Şüphesiz bizler, elbette doğru sözlü kimseleriz."**

50. **Onlar** bu konuda **hileleri ile hile yaptılar, Biz de** azaplarını acilen vermek suretiyle **onlar hiç farkına varmadan bir hile ile hile yaptık,** karşılıklarını verdik.

51. **Bak işte, hilelerinin sonu nasıl oldu: Onları da, kavimlerini de** Cibril'in çığlığıyla yahut meleklerin attığı taşlarla **hepsini helâk ettik!** Onlar taşları görüyor, fakat melekleri göremiyorlardı.

52. **İşte şunlar, onların zulümleri,** küfürleri **sebebiyle boş kalmış**[5] **evleridir. Hiç şüphesiz bunda** kudretimizi **bilen** ve bundan öğüt alan **bir kavim için elbette bir ibret vardır.**

53. **Hâlbuki** Salih'e **iman edip** şirkten **sakınan,** sayıları dört bin olan **kişileri kurtardık.**

---

[1] أَنْ burada بِأَنْ takdirindedir.

[2] اطَّيَّرْنَا fiilinin aslı تَطَيَّرْنَا idi. ت harfi ط harfine idgam edildi ve başına hemze-i vasıl getirildi.

[3] لنبيتنه kelimesi (bizim kıraatimizde de olduğu gibi لَنُبَيِّتَنَّهُ şeklinde) نْ harfiyle ve (لَنُبَيِّتُنَّهُ şeklinde) ikincisi zammeli olan ت harfiyle okunmuştur.

[4] مهلك kelimesi hem zammeli م hem de fethalı م harfiyle okunmuştur. "Öldürülmelerine" yahut "Ölümlerine" anlamlarına gelir.

[5] خَاوِيَةً kelimesi hal olarak mensup olup amili ise تِلْكَ'deki "işaret"in anlamıdır.

54. **Lût'u da**[1] yâd et! **Hani kavmine d emişti ki:** Masiyete iyice daldığınız için **siz** birbirinizi **gördüğünüz halde o iğrenç şeyi,** livatayı **yapacak mısınız?**

55. **"Siz gerçekten,**[2] **kadınları bırakıp şehvetle erkeklere mi yaklaşıyorsunuz? Hayır, siz** yaptığınız şeyin sonunu **bilmeyen bir kavimsiniz."**

KELİME ANLAMI

45. وَلَقَدْ **Andolsun ki, elbette** اَرْسَلْنَا **Biz gönderdik** *(Kime?)* اِلٰى ثَمُودَ **Semud kavmine** *(Kimi?)* اَخَاهُمْ **Onların kardeşini** *(Neden olan kardeşi?)* مِنَ الْقَبِيلَةِ Kabileden *(O da kimdir?)* صَالِحًا **Salih'i** *(Ne diye gönderdik?)* اَنِ -أَيْ بِأَنِ- اعْبُدُوا **İbadet edin diye** *(Kime?)* اَللّٰهَ **Allah'a** وَحِّدُوهُ Onu birleyin فَاِذَا هُمْ **Birde onlar** فَرِيقَانِ **İki ayrı zümre oldular** *(Öyle iki zümre ki,)* يَخْتَصِمُونَ **Birbirleriyle çekişen** *(Ne hususta?)* فِي الدِّينِ Din hususunda فَرِيقٌ مُؤْمِنُونَ Bir zümre inananlar *(Ne zamandan beri inanan?)* مِنْ حِينِ إِرْسَالِهِ إِلَيْهِمْ Salih peygamberin onlara gönderildiği zamandan beri وَفَرِيقٌ كَافِرُونَ Diğer zümre ise inkar edenler.

46. قَالَ **Salih dedi** *(Kime?)* لِلْمُكَذِّبِينَ Yalanlayanlara يَا قَوْمِ **Ey kavmim** لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ **Niçin acele istiyorsunuz** *(Neyi?)* بِالسَّيِّئَةِ **Kötülüğü** *(Neden önce)* قَبْلَ الْحَسَنَةِ **İyilikten önce** أَيْ بِالْعَذَابِ قَبْلَ الرَّحْمَةِ Yani, rahmetten önce azabı حَيْثُ قُلْتُمْ Çünkü demişsiniz فَأْتِنَا بِالْعَذَابِ إِنْ كَانَ مَا أَتَيْتَنَا بِهِ حَقًّا O halde, bize hemen azabı getir لَوْلَا -هَلَّا- تَسْتَغْفِرُونَ **Mağfiret dileseniz** ya! *(Kimden?)* اَللّٰهَ **Allah'tan** *(Neden dolayı?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten dolayı لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ **Ki, merhamet olunasınız** فَلَا تُعَذَّبُونَ Ve böylece azap görmeyesiniz.

47. قَالُوا **Dediler ki** اِطَّيَّرْنَا **Uğursuzluğa düştük** أَصْلُهُ تَطَيَّرْنَا Asl-ı 'Tetayyerna' idi اُدْغِمَتِ التَّاءُ فِي الطَّاءِ 'Ta' harfi 'Tı' harfine idğam edildi وَاجْتُلِبَتْ هَمْزَةُ الْوَصْلِ Ve hemzeyi vasıl getirildi تَشَاءَمْنَا Yani, uğursuzluğa uğradık *(Kim ile?)* بِكَ **Seninle** وَبِمَنْ **Ve o kimselerle ki** مَعَكَ **Seninle beraberdirler** أَيِ الْمُؤْمِنِينَ Yani, inananlarla حَيْثُ قُحِطُوا Şöyle ki, yağmur kıtlığına düştüler وَجَاعُوا Ve aç kalmışlardı قَالَ **(Salih) dedi ki:** طَائِرُكُمْ -شُؤْمُكُمْ- **Sizin uğursuzluğunuz** *(Nerededir?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katındadır** أَتَاكُمْ بِهِ Onu size o vermiştir بَلْ **Hayır** اَنْتُمْ **Siz** *(Kimsiniz?)* قَوْمٌ **Bir toplum ki,** تُفْتَنُونَ **İmtihan edilen** تُخْتَبَرُونَ Sınanan *(Ne ile?)* بِالْخَيْرِ وَالشَّرِّ Hayır ve şer ile.

---

[1] لُوطًا kelimesi öncesinde mukadder olan أُذْكُرْ fiili ile mensuptur. Sonrasındaki إِذْ kendisinden bedeldir.

[2] أَئِنَّكُمْ kelimesi 1) iki hemzenin tahkiki, 2) ikincisinin teshili ve 3) her iki vecihte de aralarına bir elif koyularak okunmuştur.

48. وَكَانَ **Vardı** *(Nerede?)* فِي الْمَدِينَةِ **Şehirde** ثُمُودَ مَدِينَةِ Semud şehrinde تِسْعَةُ رَهْطٍ **Dokuz kişi** أَيْ رِجَالٍ Yani, adam يُفْسِدُونَ **Bozgunculuk yapıyorlardı** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** بِالْمَعَاصِي Günahlarla مِنْهَا İşledikleri günahlardandı *(Ne?)* قَرْضُهُمْ Kesmeleri *(Neyi?)* الدَّنَانِيرَ وَالدَّرَاهِمَ Altın ve gümüş paraları وَلَا يُصْلِحُونَ **Hiç ıslah etmiyorlardı** *(Ne ile?)* بِالطَّاعَةِ İteat etmekle.

49. قَالُوا **Dediler ki:** أَيْ قَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ Yani, bazısı diğer bazısına dedi ki: تَقَاسَمُوا **Yeminleşin** أَيْ إِحْلِفُوا Yani, yemin edin *(Kime?)* بِاللهِ Allah'a لَنُبَيِّتَنَّهُ **Mutlaka ona gece baskın yapacağız** بِالنُّونِ Nun ile okundu وَالتَّاءِ وَضَمِّ التَّاءِ الثَّانِيَةِ İkinci ta harfi zammeli olduğu halde ta ile de okundu *(Daha kime gece baskın yapacağız?)* وَأَهْلَهُ **Ehline de** أَيْ مَنْ آمَنَ بِهِ Yani, ona iman edenlere de أَيْ نَقْتُلُهُمْ لَيْلًا Yani,:geceleyin onları öldüreceğiz ثُمَّ لَنَقُولَنَّ **Sonrada diyeceğiz ki:** بِالنُّونِ Nun ile okundu وَالتَّاءِ وَضَمِّ اللَّامِ Ve ikinci lam harfi zammeli olduğu halde ta ile de okundu *(Kime diyeceğiz?)* لِوَلِيِّهِ **Velisine** أَيْ لِوَلِيِّ دَمِهِ Yani,.onun kanının davasına veli olana مَا شَهِدْنَا **Biz şahit olmadık** حَضَرْنَا Hazır olmadık مُهْلَكَ أَهْلِهِ **Ehlinin helak edilmesine** بِضَمِّ الْمِيمِ Mim'in zammesi وَفَتْحِهَا Ve fethası ile okundu أَيْ إِهْلَاكَهُمْ (Zamme ile okunduğunda) Yani, onların helak edilmesine أَوْ هَلَاكَهُمْ (Fetha ile okunduğunda) veya onların helak olmasına فَلَا نَدْرِي Biz bilmiyoruz *(Neyi?)* مَنْ قَتَلَهُمْ Onları kimin öldürdüğünü وَإِنَّا **Ve gerçekten biz** لَصَادِقُونَ **Elbette doğru söyleyenleriz.**

50. وَمَكَرُوا **Hile kurdular** *(Ne hususta?)* فِي ذَلِكَ Bu hususta *(Nasıl?)* مَكْرًا **Bir çeşit hile** وَمَكَرْنَا **Biz de hile kurduk** مَكْرًا **Karşılık bir hile ile** أَيْ جَازَيْنَاهُمْ Yani, onlara karşılıklarını verdik *(Ne ile?)* بِتَعْجِيلِ عُقُوبَتِهِمْ Onların cezalarına acil yaparak وَهُمْ **Halbuki onlar** لَا يَشْعُرُونَ **Farkında değillerdi.**

51. فَانْظُرْ **Şimdi bak** كَيْفَ كَانَ **Nasıl oldu** *(Ne?)* عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ **Onların hilelerinin sonu** أَنَّا **Muhakkak ki biz** دَمَّرْنَاهُمْ **Onları yok ettik** أَهْلَكْنَاهُمْ Onları helak ettik وَقَوْمَهُمْ **Kavimlerini de** أَجْمَعِينَ **Top yekun** *(Ne ile helak ettik?)* بِصَيْحَةِ جِبْرِيلَ Cibrilin haykırması ile أَوْ بِرَمْيِ الْمَلَائِكَةِ بِحِجَارَةٍ Yada meleklerin taş atması ile يَرَوْنَهَا Onlar taşları görüyorlar وَلَا يَرَوْنَهُمْ Ama melekleri görmüyorlardı.

52. فَتِلْكَ **İşte şunlar** بُيُوتُهُمْ **Onların evleridirler** *(Ne halde)* خَاوِيَةً **Çökmüş olduğu halde** أَيْ خَالِيَةً Yani, boş /harabe olduğu halde وَنَصْبُهُ عَلَى الْحَالِ 'Haviyeten' hal olmak üzere nasbdır وَالْعَامِلُ فِيهَا مَعْنَى الْإِشَارَةِ Bu halde amil ismi işaretin manasıdır

(Ne sebebiyle?) بِمَا ظَلَمُوا **Zulmetmeleri sebebiyle** بِظُلْمِهِمْ Zulümleri sebebiyle أَيْ كُفْرِهِمْ Yani, küfürleri sebebiyle إِنَّ فِي ذٰلِكَ **Hiç şüphesiz bunda vardır** *(Ne?)* لَاٰيَةً **Elbette ders vardır** لَعِبْرَةً İbret vardır *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir toplum için ki,** يَعْلَمُونَ **Biliyorlar** *(Neyi biliyorlar?)* قُدْرَتَنَا Kudretimizi فَيَتَّعِظُونَ Böylece öğüt alıyorlar.

53. وَاَنْجَيْنَا **Ve biz kurtardık** *(Kimi?)* اَلَّذِينَ **O kimseleri ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Kime?)* بِصَالِحٍ Salih'e وَهُمْ أَرْبَعَةُ آلَافٍ Onlar dört bin kişiydi وَكَانُوا **Ve idiler** *(Kim idiler?)* يَتَّقُونَ **Sakınan kişiler** *(Neden?)* اَلشِّرْكَ Şirkten.

54. وَلُوطًا **Lut'u da gönderdik** مَنْصُوبٌ Nasb olmuştur *(Ne ile?)* بِاذْكُرْ Üzkür lafzı ile *(Öyle üzkür ki,)* مُقَدَّرًا قَبْلَهُ 'Luten' lafzından önce takdir edilen وَيُبْدَلُ مِنْهُ Ve ondan bedel olur إِذْ **O vakit ki** قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لِقَوْمِهِ **Kavmine** اَتَاْتُونَ **İşleyecek misiniz** *(Neyi?)* اَلْفَاحِشَةَ **Fuhuş'u** أَيِ اللِّوَاطَ وَاَنْتُمْ **Halbuki siz** تُبْصِرُونَ **Görüyorsunuz** Yani, livatayı إِنْهِمَاكًا فِي الْمَعْصِيَةِ أَيْ يُبْصِرُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا Yani, bazınız bazınızı görüyor *(Niçin?)* Masiyete iyice daldığınız için.

55. اَئِنَّكُمْ **Gerçekten sizler mi** *(Ne ile okundu?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ İkincinin teshili وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا Ve iki hemzenin arasına elif koyularak okundu *(Nerede?)* عَلَى الْوَجْهَيْنِ Her iki şekilde de لَتَاْتُونَ **Yanaşıyorsunuz** *(Kime?)* اَلرِّجَالَ **Erkeklere** *(Nasıl?)* شَهْوَةً **Şehvetle** *(Ne olmadan?)* مِنْ دُونِ النِّسَاءِ **Kadınları bırakıp** بَلْ اَنْتُمْ **Doğrusu siz** قَوْمٌ **Bir toplumsunuz ki,** تَجْهَلُونَ **Bilmiyorsunuz** *(Neyi bilmiyorsunuz?)* عَاقِبَةَ فِعْلِكُمْ İşinizin sonunu.

﴿فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّآ اَنْ قَالُوا اَخْرِجُوا اٰلَ لُوطٍ﴾ أَهْلَهُ ﴿مِنْ قَرْيَتِكُمْ اِنَّهُمْ اُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴿٥٦﴾﴾ مِنْ أَدْبَارِ الرِّجَالِ ﴿فَاَنْجَيْنَاهُ وَاَهْلَهُ اِلَّا امْرَاَتَهُ قَدَّرْنَاهَا﴾ جَعَلْنَاهَا بِتَقْدِيرِنَا ﴿مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٥٧﴾﴾ الْبَاقِينَ فِي الْعَذَابِ ﴿وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا﴾ هُوَ حِجَارَةُ السِّجِّيلِ أَهْلَكَتْهُمْ ﴿فَسَاءَ﴾ بِئْسَ ﴿مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ﴿٥٨﴾﴾ بِالْعَذَابِ مَطَرُهُمْ ﴿قُلِ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿الْحَمْدُ لِلّٰهِ﴾ عَلَى هَلَاكِ الْكُفَّارِ مِنَ الْأُمَمِ الْخَالِيَةِ ﴿وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى﴾ هُمْ ﴿آٰللّٰهُ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا [آلله] وَتَسْهِيلِهَا وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ وَالْأُخْرَى وَتَرْكِهِ ﴿خَيْرٌ﴾ لِمَنْ يَعْبُدُهُ ﴿اَمَّا تُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ [يُشْرِكُونَ] أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ بِهِ الْآلِهَةُ خَيْرٌ لِعَابِدِيهَا وَسَأَلُوهُ عَنْ وَقْتِ قِيَامِ السَّاعَةِ فَنَزَلَ ﴿اَمَّنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَاَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَاَنْبَتْنَا﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ مِنَ الْغَيْبَةِ إِلَى التَّكَلُّمِ ﴿بِهِ حَدَآئِقَ﴾ جَمْعُ حَدِيقَةٍ وَهُوَ الْبُسْتَانُ الْمُحَوَّطُ ﴿ذَاتَ بَهْجَةٍ﴾ حُسْنٍ ﴿مَا كَانَ لَكُمْ اَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا﴾ لِعَدَمِ قُدْرَتِكُمْ عَلَيْهِ ﴿اَاِلٰهٌ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ فِي مَوَاضِعِهِ السَّبْعَةِ ﴿مَعَ اللّٰهِ﴾ أَعَانَهُ عَلَى ذٰلِكَ أَيْ لَيْسَ مَعَهُ إِلٰهٌ ﴿بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ ﴿٦٠﴾﴾ يُشْرِكُونَ بِاللّٰهِ غَيْرَهُ ﴿اَمَّنْ جَعَلَ الْاَرْضَ قَرَارًا﴾ لَا تَمِيدُ بِأَهْلِهَا ﴿وَجَعَلَ خِلَالَهَا﴾ فِيمَا بَيْنَهَا ﴿اَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ﴾ جِبَالًا أَثْبَتَ بِهَا الْأَرْضَ ﴿وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا﴾ بَيْنَ الْعَذْبِ وَالْمِلْحِ لَا يَخْتَلِطُ أَحَدُهُمَا بِالْآخَرِ ﴿اَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾﴾ تَوْحِيدَهُ ﴿اَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ﴾ الْمَكْرُوبَ الَّذِي مَسَّهُ الضُّرُّ ﴿اِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوٓءَ﴾ عَنْهُ وَعَنْ غَيْرِهِ ﴿وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَآءَ الْاَرْضِ﴾ الْإِضَافَةُ بِمَعْنَى فِي أَيْ يَخْلُفُ كُلُّ قَرْنٍ الْقَرْنَ الَّذِي قَبْلَهُ ﴿اَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ ﴿٦٢﴾﴾ تَتَّعِظُونَ بِالْفَوْقَانِيَّةِ وَالتَّحْتَانِيَّةِ وَفِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الذَّالِ وَمَا زَائِدَةٌ لِتَقْلِيلِ الْقَلِيلِ [تَذَكَّرُونَ] ﴿اَمَّنْ يَهْدِيكُمْ﴾ يَرْشُدُكُمْ إِلَى مَقَاصِدِكُمْ ﴿فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ﴾ بِالنُّجُومِ لَيْلًا وَبِعَلَامَاتِ الْأَرْضِ نَهَارًا ﴿وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ﴾ أَيْ قُدَّامَ الْمَطَرِ ﴿اَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ تَعَالَى اللّٰهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٣﴾﴾ بِهِ غَيْرَهُ.

TÜRKÇE ANLAMI

56. Kavminin cevabı sadece: "Lût ailesini memleketinizden çıkarın; zira onlar erkeklerin arkalarından **temiz kalmak isteyen insanlarmış!" demelerinden ibaret oldu.**

57. Bunun üzerine onu ve bütün ailesini kurtardık, karısı hariç! Onu takdirimizle azapta kalanlardan kıldık.

58. **Üzerlerine** pişirilmiş sert taştan ibaret **bir yağmur yağdırdık** ve onları helak ettik. **Artık ne fena oldu o** azapla **korkutulmuş olanların yağmuru!**

59. Ey Muhammed **de ki: "**Geçmiş ümmetlerden kâfir olanların helak edilmesine karşılık **Hamd Allah'adır, selâm da** kendilerini **seçtiği kullarınadır." Allah mı**[1] kendisine ibadet edenlere karşı **daha hayırlıdır, yoksa siz** Mekkelilerin **ona ortak koştukları** ilahlar **mı**[2] kendilerine ibadet edenlere karşı daha hayırlıdır?

60. **Yoksa gökleri ve yeri yaratan, gökten size su indiren mi (hayırlıdır?). O suyla,** kudretiniz olmadığı için **bir ağacını bile bitirmeye gücünüzün yetmediği duvarlarla çevrili güzel bahçeler**[3] **bitirdik.**[4] **Allah'la birlikte** tüm bunlarda ona yardım eden **başka bir ilah mı**[5] **var!** Hayır, onunla birlikte hiçbir ilah yoktur. **Doğrusu onlar** Allah'a başkasını **ortak koşan bir topluluktur.**

61. **Yoksa yeryüzünü** ahalisini sarsmayacak şekilde **oturmaya elverişli kılan, aralarından nehirler akıtan, yeryüzüne,** orayı **sabit** tutacak **dağlar yaratan,** biri tatlı diğer tuzlu olan **iki deniz arasına** birbirleriyle karışmayacak şekilde **engel koyan mı (hayırlıdır)? Allah'la birlikte başka bir ilah mı var! Doğrusu onların çoğu** onun birliğini **bilmiyorlar.**

62. **Yoksa kendisine dua ettiğinde sıkıntı içinde kalana,** kendisine bir zarar dokunmuş sıkıntılı kimseye **icabet eden,** ondan ve başkalarından **kötülüğü açıp gideren ve sizi yeryüzünde halifeler kılan,** her bir asrı kendinden önceki asırdan sonra getiren **mi (hayırlıdır?) Allah ile birlikte başka bir ilâh mı var? Ne kadar da az düşünüyor,** öğüt alıyor**sunuz.**[6]

63. **Yoksa karanın ve denizin karanlıkları içinde sizi** geceleri yıldızlarla, gündüzleri de yeryüzündeki bir takım alametlerle sizi istediğiniz yerlere **ulaştıran mı; rahmetinin,** yağmurların **önünde rüzgârları müjdeci olarak gönderen mi (hayırlıdır)? Allah ile birlikte başka bir ilah mı var? Allah, onların** kendisine **ortak koştukları** başkaların**dan yücedir.**

---

[1] أَآللَّهُ kelimesi 1) iki hemzenin tahkiki, 2) ikincisi elife çevrilerek, 3) ikincisinin teshiliyle, 4) teshil edilmiş hemze ile diğeri arasına bir elif konarak 5) ve bu elif konmayarak okunmuştur. (Cemel sahibinin belirttiğine göre müellifin bu kelimede zikrettiği vecihler birer kalem sürçmesidir; zira bu kelime sadece iki şekilde okunmuştur: 1) ikinci hemze maksur olarak teshil edilmek suretiyle, 2) (Okuduğumuz kıraatte olduğu gibi) ikinci hemze elife çevrilerek ve medd-i lâzım ile çekilerek. –Mütercim–)

[2] تُشْرِكُونَ kelimesi hem ت harfiyle hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) ي harfiyle okunmuştur. Bu kıraate göre ayetin anlamı şöyledir(...**yoksa** o Mekkelilerin kendilerini **ortak koştukları mı?)**

[3] حَدَائِقَ kelimesi حَدِيقَةٌ kelimesinin cemisidir. "Duvarlarla çevrili bahçe" anlamına gelir.

[4] Bu ifadede gaip sigadan mütekellim sigasına dönülmüştür.

[5] أَإِلَٰهٌ kelimesi, Kuran'da geçtiği beş yerde 1) iki hemzenin tahkiki, 2) ikincisinin teshili ve 3) her iki vecihte de aralarına bir elif koyularak (4- ve de bu elif koyulmayarak) okunmuştur. bu kıraat vecihlerinin tamamı geçerlidir.

[6] تَذَكَّرُونَ kelimesi hem ت harfiyle hem de ي harfiyle okunmuştur. Her iki kıraatte de ت harfi ذ harfine idgam edilmiştir. مَا ise zait olup azı daha da azlaştırmak (yok haline getirmek) içindir.

KELİME ANLAMI

56. فَمَا كَانَ **Artık olmadı** *(Ne?)* جَوَابَ قَوْمِهِ **Kavminin cevabı** اِلَّا اَنْ قَالُوا **Ancak şöyle demeleri (oldu)** اَخْرِجُوا **Çıkartın** *(Kimi?)* اٰلَ لُوطٍ **Lut ailesini** أَهْلَهُ Onun ehlini *(Nereden?)* مِنْ قَرْيَتِكُمْ **Memleketinizden** اِنَّهُمْ **Şüphesiz ki onlar** اُنَاسٌ **Bir takım insanlardır ki** يَتَطَهَّرُونَ **Son derece temizdirler** *(Neden?)* مِنْ أَدْبَارِ الرِّجَالِ Erkeklere yanaşmaktan.

57. فَاَنْجَيْنَاهُ **Biz de onu kurtardık** وَاَهْلَهُ **Ailesini de** اِلَّا امْرَاَتَهُ **Hanımı hariç** قَدَّرْنَاهَا **Onu takdir ettik** جَعَلْنَاهَا بِتَقْدِيرِنَا Takdirimizle onu yaptık *(Kimlerden?)* مِنَ الْغَابِرِينَ **Geride kalanlardan** اَلْبَاقِينَ فِي الْعَذَابِ Azapta devamlı kalanlardan.

58. وَاَمْطَرْنَا **Ve biz yağdırdık** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne?)* مَطَرًا **Bir yağmur** هُوَ O yağmur *(Nedir?)* حِجَارَةُ السِّجِّيلِ Pişmiş taştır أَهْلَكْتُهُمْ Onları helak etti فَسَاءَ **Ne fena oldu** بِئْسَ Ne kötü oldu *(Ne?)* مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ **Uyarılmış olanların yağmuru** *(Ne ile uyarılmış?)* بِالْعَذَابِ Azab ile *(Kötü olan nedir?)* مَطَرُهُمْ Onların yağmuru.

59. قُلْ **Söyle:** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ **Hamd Allah'a mahsustur** *(Ne üzerine?)* عَلٰى هَلَاكِ الْكُفَّارِ Kafirlerin helaki üzerine مِنَ الْأُمَمِ الْخَالِيَةِ Geçmiş ümmetlerden وَسَلَامٌ **Ve selam olsun** *(Kim üzerine?)* عَلٰى عِبَادِهِ **Kulları üzerine** الَّذِينَ **Öyle kulları ki,** اصْطَفٰى **Seçti** *(Kimi seçti?)* هُمْ Onları آٰللّٰهُ **Allah mıdır ?** *(Ne ile okundu?)* وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı İkinci hemzeyi elife çevirerek وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ وَالْأُخْرٰى İkinci hemzenin teshili Teshil edilen hemze ile diğeri arasına elif koyarak وَتَرْكِهِ Ve bunun terki ile okundu خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لِمَنْ يَعْبُدُهُ Ona ibadet eden için اَمَّا تُشْرِكُونَ **Yoksa sizin şirk koştuğunuz şeyler mi** *(Ne ile okundu?)* بِالتَّاءِ Ta ile وَالْيَاءِ Ve ya ile أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ بِهِ Yani, Mekke halkının şirk koştuğu اَلْآلِهَةُ İlahlar mı خَيْرٌ Daha hayırlıdır *(Kim için?)* لِعَابِدِيهَا Onlara tapanlar için.

60. اَمَّنْ **Yoksa o zat mı ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* اَلسَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Daha)* وَالْاَرْضَ **Yeri** وَاَنْزَلَ **Ve indirdi** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne indirdi?)* مَاءً **Su** فَاَنْبَتْنَا **Ve biz bitirdik** فِيهِ الْتِفَاتٌ Burada iltifat vardır *(Kimden?)* مِنَ الْغَيْبَةِ Gaibden *(Kime iltifat?)* إِلَى التَّكَلُّمِ Mütekellime *(Ne ile bitirdik?)* بِهِ **O su ile** *(Neyi bitirdik?)* حَدَائِقَ **Bahçeleri** جَمْعُ حَدِيقَةٍ 'Hadikatun' lafzının cemisidir وَهُوَ الْبُسْتَانُ الْمُحَوَّطُ

Bu etrafı çevrili bahçe demektir *(Öyle bahçe ki,)* ذَاتَ بَهْجَةٍ **Güzellik sahibi** حُسْنٍ Güzellik sahibi *(Yine öyle bahçeler ki,)* مَا كَانَ **Yoktur** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne?)* لِعَدَمِ قُدْرَتِكُمْ عَلَيْهِ **Bitirmeniz** *(Neyi?)* شَجَرَهَا **O bahçenin ağacını** *(Niçin?)* اَنْ تُنْبِتُوا Sizin buna gücünüz yetmediği için بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ **İlah mı var** *(Ne ile okundu?)* اَإِلٰهٌ İki hemzenin ispatı وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ İkinci hemzenin teshili Her iki vecihte aralarında elif koyarak okundu *(Nerede?)* فِي مَوَاضِعِهِ الْخَمْسَةِ Beş yerde *(Kim ile birlikte?)* مَعَ اللهِ **Allah'la birlikte** *(Öyle ilahı ki,)* أَعَانَهُ Güya Allah'a yardım etti *(Ne üzerine?)* عَلٰى ذٰلِكَ Bunun üzerine أَيْ لَيْسَ مَعَهُ إِلٰهٌ Yani, Allah ile birlikte ilah yoktur. بَلْ **Bilakis** هُمْ **Onlar** قَوْمٌ يَعْدِلُونَ **Şirk koşan bir kavimdir** يُشْرِكُونَ بِاللهِ غَيْرَهُ Allah'a ondan başkasını eş tutarlar.

61. أَمَّنْ جَعَلَ **Yoksa yapan mı?** *(Neyi?)* اَلْأَرْضَ **Yeri** *(Ne?)* قَرَارًا **Karargah** لَا تَمِيدُ بِأَهْلِهَا Ehlini sarsmayan وَجَعَلَ **Ve yapan mı?** *(Nerede?)* خِلَالَهَا **Onların arasında** فِيمَا بَيْنَهَا Onların aralarında *(Ne?)* اَنْهَارًا **Nehirler** وَجَعَلَ **Ve yaratan mı** لَهَا **O yer için** *(Ne?)* رَوَاسِيَ **Sabit dağlar** جِبَالًا Dağlar *(Öyle dağlar ki,)* أُثْبِتَ Sabit kılınıyor *(Ne ile?)* بِهَا O dağlarla *(Ne?)* اَلْأَرْضُ Yeryüzü وَجَعَلَ **Ve koyan mı ?** *(Nereye?)* بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ **İki denizin arasına** *(Ne koyan?)* حَاجِزًا **Engel** *(Nereye?)* بَيْنَ الْعَذْبِ وَالْمِلْحِ Tatlı su ile tuzlu su arasında *(Öyle engel ki,)* لَا يَخْتَلِطُ أَحَدُهُمَا بِالْآخَرِ Biri diğeri ile karışmıyor اَإِلٰهٌ **İlah mı vardır?** *(Kim ile beraber?)* مَعَ اللهِ **Allah ile beraber** بَلْ **Hayır** أَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Nedir?)* لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* تَوْحِيدَهُ Allah'ın birliğini.

62. أَمَّنْ يُجِيبُ **Yoksa icabet eden mi** *(Kime?)* اَلْمُضْطَرَّ **Zorda kalana** اَلْمَكْرُوبَ Sıkıntıya düşen اَلَّذِي Öyle sıkıntılı kişi ki مَسَّهُ الضُّرُّ Ona zarar dokunmuş *(Ne zaman icabet eden?)* إِذَا دَعَاهُ **Ona dua ettiği zaman** وَيَكْشِفُ **Ve gideren** *(Neyi?)* اَلسُّوءَ **Sıkıntıyı** عَنْهُ وَعَنْ غَيْرِهِ Zorda kalan ve diğerlerinden وَيَجْعَلُكُمْ **Ve sizi kılan mı?** *(Ne?)* خُلَفَاءَ **Yeryüzünde hükümdarlar** الْأَرْضِ الْإِضَافَةُ بِمَعْنٰى فِي İzafet 'fi' manasındadır أَيْ يَخْلُفُ كُلُّ قَرْنٍ Yani, her bir nesil halife olur *(Kime?)* اَلْقَرْنَ الَّذِي قَبْلَهُ Kendisinden bir önceki nesile اَإِلٰهٌ **İlah mı var** *(Kim ile beraber?)* مَعَ اللهِ **Allah ile beraber** قَلِيلًا مَا **Pek az** تَذَكَّرُونَ **Düşünüyorsunuz** تَتَّعِظُونَ Öğüt alıyorsunuz *(Ne ile okundu?)* بِالْفَوْقَانِيَّةِ Üstten iki noktalı (ta) وَبِهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الذَّالِ وَالتَّحْتَانِيَّةِ Ve alttan iki noktalı (ya) ile Burada ta'yı zal'a idğam vardır. وَمَا زَائِدَةٌ Ma zaittir *(Ne için zikredilmiştir?)* لِتَقْلِيلِ الْقَلِيلِ Azın çok az olduğunu beyan için.

63. أَمَّنْ **Yoksa o zat mı ki,** يَهْدِيكُمْ **Size yol gösteriyor?** يَرْشُدُكُمْ إِلَى مَقَاصِدِكُمْ Sizi maksadınıza ulaştırıyor *(Nerede?)* فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ **Karanın karanlıkları içinde** وَالْبَحْرِ **Ve denizin** *(Ne ile yol gösteriyor?)* بِالنُّجُومِ لَيْلًا Geceleyin yıldızlarla وَبِعَلَامَاتِ الْأَرْضِ نَهَارًا Gündüzün de yer işaretleriyle وَمَنْ **O kimse mi** يُرْسِلُ **Gönderiyor** *(Neyi?)* الرِّيَاحَ **Rüzgarları** *(Ne olarak?)* بُشْرًا **Müjdeci olarak** *(Nerede?)* بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ **Rahmetinin önünde** أَيْ قُدَّامَ الْمَطَرِ Yani, yağmurun önünde أَإِلَٰهٌ **İlah mı var?** *(Kim ile beraber?)* مَعَ اللَّهِ **Allah ile beraber** تَعَالَى **Çok yücedir** *(Kim?)* اللَّهُ **Allah** *(Neden?)* عَمَّا يُشْرِكُونَ **Onların ortak koşmalarından** *(Kime?)* بِهِ Allah'a *(Neyi)* غَيْرَهُ Ondan başka şeyleri.

﴿اَمَّنْ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ﴾ فِي الْأَرْحَامِ مِنْ نُطْفَةٍ ﴿ثُمَّ يُعِيدُهُ﴾ بَعْدَ الْمَوْتِ وَإِنْ لَمْ يَعْتَرِفُوا بِالْإِعَادَةِ لِقِيَامِ الْبَرَاهِينِ عَلَيْهَا ﴿وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَآءِ﴾ بِالْمَطَرِ ﴿وَالْاَرْضِ﴾ بِالنَّبَاتِ ﴿اَاِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ﴾ أَيْ لَا يَفْعَلُ شَيْئًا مِمَّا ذُكِرَ إِلَّا اللهُ وَلَا إِلٰهَ مَعَهُ ﴿قُلْ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ﴾ حُجَّتَكُمْ ﴿اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦٤﴾﴾ أَنَّ مَعِيَ إِلٰهًا فَعَلَ شَيْئًا مِمَّا ذُكِرَ ﴿قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ ﴿الْغَيْبَ﴾ مَا غَابَ عَنْهُمْ ﴿اِلَّا﴾ لٰكِنِ ﴿اللّٰهُ﴾ يَعْلَمُهُ ﴿وَمَا يَشْعُرُونَ﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ كَغَيْرِهِمْ ﴿اَيَّانَ﴾ وَقْتَ ﴿يُبْعَثُونَ ﴿٦٥﴾﴾ ﴿بَلِ﴾ بِمَعْنَى هَلْ ﴿اَدْرَكَ﴾ وَزْنُ أَكْرَمَ وَفِي قِرَاءَةٍ أُخْرَى [ادَّارَكَ] بِتَشْدِيدِ الدَّالِ وَأَصْلُهُ تَدَارَكَ أُبْدِلَتِ التَّاءُ دَالًا وَأُدْغِمَتْ فِي الدَّالِ وَاجْتُلِبَتْ هَمْزَةُ الْوَصْلِ أَيْ بَلَغَ وَلَحِقَ أَوْ تَتَابَعَ وَتَلَاحَقَ ﴿عِلْمُهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ﴾ أَيْ بِهَا حَتَّى سَأَلُوا عَنْ وَقْتِ مَجِيئِهَا لَيْسَ الْأَمْرُ كَذٰلِكَ ﴿بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْهَا بَلْ هُمْ مِنْهَا عَمُونَ ﴿٦٦﴾﴾ مِنْ عَمِيَ الْقَلْبُ وَهُوَ أَبْلَغُ مِمَّا قَبْلَهُ وَالْأَصْلُ عَمِيُونَ اسْتُثْقِلَتِ الضَّمَّةُ عَلَى الْيَاءِ فَنُقِلَتْ إِلَى الْمِيمِ بَعْدَ حَذْفِ كَسْرَتِهَا ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ أَيْضًا فِي إِنْكَارِ الْبَعْثِ ﴿اَئِذَا كُنَّا تُرَابًا وَاٰبَآؤُنَآ اَئِنَّا لَمُخْرَجُونَ ﴿٦٧﴾﴾ مِنَ الْقُبُورِ ﴿لَقَدْ وُعِدْنَا هٰذَا نَحْنُ وَاٰبَآؤُنَا مِنْ قَبْلُ اِنْ﴾ مَا ﴿هٰذَآ اِلَّآ اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾﴾ جَمْعُ أُسْطُورَةٍ بِالضَّمِّ أَيْ مَا سُطِرَ مِنَ الْكَذِبِ ﴿قُلْ سِيرُوا فِي الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٦٩﴾﴾ بِإِنْكَارِهِ وَهِيَ هَلَاكُهُمْ بِالْعَذَابِ ﴿وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُنْ فِي ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ ﴿٧٠﴾﴾ تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَيْ لَا تَهْتَمَّ بِمَكْرِهِمْ عَلَيْكَ فَإِنَّا نَاصِرُوكَ عَلَيْهِمْ ﴿وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٧١﴾﴾ فِيهِ ﴿قُلْ عَسٰى اَنْ يَكُونَ رَدِفَ﴾ قَرُبَ ﴿لَكُمْ بَعْضُ الَّذِي تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٧٢﴾﴾ فَحَصَلَ لَهُمُ الْقَتْلُ بِبَدْرٍ وَبَاقِي الْعَذَابِ يَأْتِيهِمْ بَعْدَ الْمَوْتِ ﴿وَاِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ﴾ وَمِنْهُ تَأْخِيرُ الْعَذَابِ عَنِ الْكُفَّارِ ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾﴾ فَالْكُفَّارُ لَا يَشْكُرُونَ تَأْخِيرَ الْعَذَابِ لِإِنْكَارِهِمْ وُقُوعَهُ ﴿وَاِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ﴾ تُخْفِيهِ ﴿وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٤﴾﴾ بِأَلْسِنَتِهِمْ ﴿وَمَا مِنْ غَآئِبَةٍ فِي السَّمَآءِ وَالْاَرْضِ﴾ الْهَاءُ لِلْمُبَالَغَةِ أَيْ شَيْءٍ فِي غَايَةِ الْخَفَاءِ عَلَى النَّاسِ ﴿اِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٧٥﴾﴾ بَيِّنٍ هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ وَمَكْتُوبٍ عِلْمُهُ تَعَالَى وَمِنْهُ تَعْذِيبُ الْكُفَّارِ ﴿اِنَّ هٰذَا الْقُرْاٰنَ يَقُصُّ عَلٰى بَنِيٓ اِسْرَآئِيلَ﴾ الْمَوْجُودِينَ فِي زَمَانِ نَبِيِّنَا ﴿اَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٧٦﴾﴾ أَيْ بِبَيَانِ مَا ذُكِرَ عَلَى وَجْهِهِ الرَّافِعِ لِلِاخْتِلَافِ بَيْنَهُمْ لَوْ أَخَذُوا بِهِ وَأَسْلَمُوا.

TÜRKÇE ANLAMI

64. **Yoksa mahlûkatı** rahimlerde iken meniden **ilk baştan yaratan,** -itiraf etmeseler bile- öldükten **sonra yaratmayı iade eden** -nitekim buna dair deliller mevcuttur- **sizi gökten** yağmurlarla, **yerden** bitkilerle **rızıklandıran mı (hayırlıdır)? Allah'la birlikte başka bir ilah mı var!** Yani bunları sadece Allah teala yapabilir, onunla birlikte başka bir ilah daha yoktur. Ey Muhammed! **De ki: Eğer** benimle birlikte, anlatılanlardan bir tek şeyi bile yapan bir ilah olduğu konusunda **doğru söylüyorsanız kesin delilinizi,** hüccetinizi **getirin!**

Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) kıyametin ne zaman kopacağını sorduklarında şu ayetler indi:

65. **De ki: "Göklerde ve yerde olan** insan ve melek**ler gaybı,** kendilerine gaip olanı **bilemezler, lakin Allah bilir. Ayrıca onlar,** Mekkeli kâfirler aynı diğer insanlar gibi **ne zaman diriltileceklerini de bilmezler."**

66. **Onların ahiretle ilgili**[1] **bilgileri oldu mu**[2] ki onun ne zaman geleceğini soruyorlar. Tabi ki olmadı. **Üstelik onlar ahiret hususunda kuşku içindedirler. Bunun da ötesinde, onlar ahiretten yana** kalpleri **kördürler.**[3]

67. **Kâfirler** yine dirilişi inkâr konusunda **dediler ki: Sahi, biz ve atalarımız, toprak olduktan sonra, gerçekten** kabirlerden **çıkarılacak mıyız?**

68. **Andolsun ki, bu tehdit bize yapıldığı gibi, daha önce atalarımıza da yapılmıştır. Bu, öncekilerin masallarından**[4] **başka bir şey değil!**[5]

69. **Yeryüzünde gezin de,** inkâr etmek suretiyle **günahkâr olanların akıbeti** olan azapla helak edilmeleri **nasıl olmuş görün!**

70. **Onlara üzülme ve onların hilelerinden dolayı bir darlığa düşme!** Bu Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) yapılmış bir tesellidir. Yani onların sana karşı düzenledikleri hileleriyle ilgilenme; zira biz onlara karşı sana yardım ederiz.

71. **Ve derler ki: "Bu** azap **vaadi ne zamandır? Eğer** bu konuda **siz doğru sözlü kimseler iseniz..."**

72. **De ki: "O acele istediğiniz şeyin bir kısmı belki de sizin ardınıza takılmış,** size yaklaşmış**tır."** Nitekim, onlar Bedir'de ölümle tanışmışlardır. Azaplarının geri kalanı ise onlar öldükten sonra gelecektir.

---

[1] فِي الْآخِرَةِ'deki فِي harfi بِ anlamındadır.

[2] أَدْرَكَ kelimesi أَكْرَمَ veznindedir. Bu kelime bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) ادَّارَكَ şeklinde şeddeli د harfiyle okunmuştur. Bu kelimesinin aslı تَدَارَكَ idi; ت harfi د harfiyle değiştirildi ve diğer د harfine idgam edildikten sonra başına hemze-i vasıl getirildi. أَدْرَكَ kelmesi, "ulaşmak, lâhik" olmak; ادَّارَكَ kelimesi "ardı ardına, peşi sıra gelmek" anlamlarındadır.

[3] بَلْ هُمْ مِنْهَا عَمُونَ ifadesi öncesinden daha mübalağalıdır. عَمُونَ kelimesinin aslı عَمِيُونَ idi; zamme ي harfine ağır gelince, kesresi hazfedildikten sonra م harfine idgam edildi.

[4] أَسَاطِيرُ kelimesi أُسْطُورَةٌ kelimesinin cemisi olup "yazılı yalanlar" anlamına gelir.

[5] إِنْ burada مَا anlamındadır.

73. **Ve şüphe yok ki senin Rabbin insanlara karşı elbette fazl-ı kerem sahibidir.** Bunlardan bir tanesi de azabı kâfirlerden ertelemesidir. **Fakat onların çoğu şükretmezler,** Kâfirler vukuunu inkâr ettikleri için azabın ertelenmesine şükretmezler.

74. **Ve şüphe yok ki senin Rabbin, onların sinelerinin neyi sakladığını ve** dilleriyle **neyi açığa vurduklarını elbet bilir.**

75. **Gökte ve yerde** insanlara **gizli olan**[1] **hiçbir şey yoktur ki, apaçık bir kitapta** levh-i mahfuzda yahut Allah'ın gizli ilminde **bulunmasın.** Kâfirlere azap edilmesi de bu tür bir bilgidir.

76. **Muhakkak ki bu Kuran,** Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) zamanındaki **İsrail oğullarına karşı kendisinde ihtilâf ettikleri şeylerin çoğunu,** kabul edip Müslüman olacak olsalar ihtilaf ettikleri çoğu şeyden ihtilafı kaldıracak beyanı **anlatır.**

KELİME ANLAMI

64. أَمَّنْ **Yoksa o zat mı ki,** يَبْدَؤُ **İlk defa yaratan** *(Neyi?)* الْخَلْقَ **Mahlukatı** *(Nerede?)* فِي الْأَرْحَامِ Rahimlerde *(Neden?)* مِنْ نُطْفَةٍ Bir damla sudan ثُمَّ يُعِيدُهُ **Sonra onu tekrar eden** بَعْدَ الْمَوْتِ Ölümden sonra وَإِنْ لَمْ يَعْتَرِفُوا بِالْإِعَادَةِ Tekrar dirilmeyi itiraf etmeseler bile *(Niçin böyle dedi?)* لِقِيَامِ الْبَرَاهِينِ عَلَيْهَا Buna dair birçok delil bulunduğu için وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ **Yoksa size rızk veren mi** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne sebebiyle?)* بِالْمَطَرِ Yağmur sebebiyle *(Daha nereden?)* وَالْأَرْضِ **Yerden** *(Ne ile?)* بِالنَّبَاتِ Nebatat ile أَإِلَٰهٌ **İlah mı var?** *(Kim ile beraber?)* مَعَ اللَّهِ **Allah ile beraber** أَيْ لَا يَفْعَلُ شَيْئًا مِمَّا ذُكِرَ Yani, bu anlatılanlardan hiçbir şeyi yapamaz إِلَّا اللَّهُ Ancak Allah yapar وَلَا إِلَٰهَ مَعَهُ Onunla beraber hiçbir ilah yoktur قُلْ **Söyle** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed هَاتُوا **Getirin** *(Neyi?)* بُرْهَانَكُمْ **Delilinizi** حُجَّتَكُمْ Hüccetinizi أَنَّ مَعِيَ إِلَٰهًا إِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** صَادِقِينَ **Doğru sözlü olanlar** *(Neye dair delil?)* Benimle birlikte ilah olduğuna *(Öyle ilah ki,)* فَعَلَ شَيْئًا مِمَّا ذُكِرَ Anlatılardan bir şeyi yapmıştır.

65. وَسَأَلُوهُ عَنْ وَقْتِ قِيَامِ السَّاعَةِ Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'e kıyametin kopacağı zamandan sordular فَنَزَلَ Ardından bu ayet indi قُلْ **Söyle** لَا يَعْلَمُ **Bilemez** *(Kim?)* مَنْ **O kimse ki,** *(Nerede olan?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** وَالْأَرْضِ **Ve yerde olan** مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ Melekler ve insanlar *(Neyi bilemezler?)* الْغَيْبَ **Gaybı** مَا غَابَ عَنْهُمْ Yani, onlardan gaib olanı إِلَّا **Ancak** لٰكِنْ Fakat اللَّهُ **Allah** يَعْلَمُهُ O gaybı bilir وَمَا يَشْعُرُونَ **Onlar bilemezler** أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri *(Ne gibi?)* كَغَيْرِهِمْ Başkaları gibi *(Neyi?)* أَيَّانَ **Ne zaman** وَقْتَ Ne vakit يُبْعَثُونَ **Tekrar diriltileceklerini.**

[1] غَائِبَة kelimesindeki ة mübalağa içindir.

66. اَدْرَكَ - بِمَعْنَى هَلْ - بَلْ **Kemale erdi mi?** 'Bel' harfi 'hel' manasında istifhamdır وَزْنُ أَكْرَمَ 'Ekreme' veznindedir وَفِي قِرَاءَةٍ أُخْرَى Diğer bir kıraatte بِتَشْدِيدِ الدَّالِ (İddâreke şeklinde) dalın şeddesiyle okundu وَأَصْلُهُ تَدَارَكَ Aslı 'Tedareke' idi أُبْدِلَتِ التَّاءُ دَالًا Ta harfi dala çevrildi وَأُدْغِمَتْ فِي الدَّالِ Ve dala idğam edildi وَاجْتُلِبَتْ هَمْزَةُ الْوَصْلِ Ve hemze-i vasıl getirildi أَيْ بَلَغَ وَلَحِقَ Yani, (birinci kıraate göre) ulaştı, kavuştu أَوْ تَتَابَعَ وَتَلَاحَقَ (İkinci kıraate göre) peş peşe geldi, birbiri ardına bitişti *(Ne kemale erdi mi?)* **عِلْمُهُمْ Onların ilimleri** *(Ne hakkındaki?)* **فِي الْآخِرَةِ Ahiret hakkındaki** أَيْ بِهَا Yani, ahiret bilgileri حَتَّى سَأَلُوا Ta ki sordular *(Neden?)* عَنْ وَقْتِ مَجِيئِهَا Kıyametin gelme vaktinden لَيْسَ الْأَمْرُ كَذٰلِكَ Durum böyle değildir **بَلْ هُمْ Doğrusu onlar مِنْهَا Ondan şüphe içindedirler فِي شَكٍّ مِنْهَا Dahası onlar Ondan** *(Nedirler?)* **عَمُونَ Kördürler** مِنْ عَمِيَ الْقَلْبُ Amiye'l-kalbu"den alınmıştır وَهُوَ Bu *(Nedir?)* أَبْلَغُ Daha mübalağalıdır *(Neden?)* مِمَّا قَبْلَهُ Bir öncekinden وَالْأَصْلُ عَمِيُونَ Aslı 'Amiyune' idi اُسْتُثْقِلَتِ الضَّمَّةُ Zamme ağır görüldü *(Ne üzerine?)* عَلَى الْيَاءِ Ya üzerine فَنُقِلَتْ إِلَى الْمِيمِ Bu yüzden mim'e nakledildi *(Neden sonra?)* بَعْدَ حَذْفِ كَسْرَتِهَا Mim'in kesresi hazfedildikten sonra.

67. **وَقَالَ Dedi** *(Kim?)* **الَّذِينَ O kimseler ki كَفَرُوا İnkâr ettiler** *(Nasıl dediler?)* أَيْضًا Kıyamet saatini sordukları gibi *(Ne hakkında dediler?)* فِي إِنْكَارِ الْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeyi inkar hakkında *(Ne dediler?)* **أَئِذَا كُنَّا Biz olduğumuz zaman mı?** *(Ne?)* **تُرَابًا Toprak** *(Daha kim toprak olduğu zaman?)* **وَآبَاؤُنَا Ve babalarımız أَئِنَّا Gerçekten biz mi? لَمُخْرَجُونَ Elbette çıkartılacağız** *(Nereden?)* مِنَ الْقُبُورِ Kabirlerden.

68. **لَقَدْ Andolsun ki, elbette وُعِدْنَا Vaat olunduk** *(Ne ile?)* **هٰذَا Bununla نَحْنُ Biz وَآبَاؤُنَا Ve babalarımız** *(Ne zaman?)* **مِنْ قَبْلُ Bundan önce إِنْ Değildir مَا** Olmadı *(Ne?)* **هٰذَا Bu إِلَّا Ancak** *(Nedir?)* **أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ Öncekilerin masallarıdır** جَمْعُ أُسْطُورَةٍ 'Usture'nin cemisidir *(Ne ile okunur?)* بِالضَّمِّ Zamme ile أَيْ مَا سُطِرَ مِنَ الْكَذِبِ Yazılan yalanlar, demektir.

69. **قُلْ Söyle سِيرُوا Dolaşın** *(Nerede?)* **فِي الْأَرْضِ Yeryüzünde فَانْظُرُوا Ve bakın كَيْفَ كَانَ Nasıl olmuş** *(Ne?)* **عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ Günahkârların sonu** *(Ne ile günahkâr olanlar?)* بِإِنْكَارِهِ O, dirilmeyi inkar etmeleriyle وَهِيَ O, sonları *(Nedir?)* هَلَاكُهُمْ بِالْعَذَابِ Azab ile helak olmalarıdır.

70. **وَلَا تَحْزَنْ Üzülme** *(Kime?)* **عَلَيْهِمْ Onlara وَلَا تَكُنْ Ve olma** *(Nerede?)* **فِي ضَيْقٍ Darlıkta** *(Neden dolayı?)* **مِمَّا يَمْكُرُونَ Tuzak kurmalarından dolayı** تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'i teselli etmektir أَيْ لَا تَهْتَمَّ Yani, kederlenme *(Ne sebebi ile?)* بِمَكْرِهِمْ عَلَيْكَ Onların sana karşı tuzak kurmaları sebebiyle فَإِنَّا نَاصِرُوكَ Zira biz sana yardım edeceğiz *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمْ Onlara karşı.

71. وَيَقُولُونَ **Ve derler ki:** مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ **Bu vaat ne zamandır?** *(Ne ile olan vaat?)* بِالْعَذَابِ Azab ile إِنْ كُنْتُمْ **Eğer olduysanız** *(Ne?)* صَادِقِينَ **Doğru söyleyen kimseler** *(Ne hususta?)* فِيهِ Bu vaat hususunda.

72. قُلْ **De ki** عَسٰى **Umulur** *(Ne?)* أَنْ يَكُونَ **Olması** *(Ne olması?)* رَدِفَ **Peşinize takılmış** قَرُبَ Yaklaşmış *(Kimin peşine takılmış olması?)* لَكُمْ **Sizin** *(Ne?)* بَعْضُ الَّذِي **O şeyin bir kısmı ki,** تَسْتَعْجِلُونَ **Onu acele istiyorsunuz** فَحَصَلَ لَهُمْ Böylece onlara hasıl oldu *(Ne?)* بِالْقَتْلِ بِبَدْرٍ Bedir'de öldürülmek وَبَاقِي الْعَذَابِ Azabın geri kalanı *(Nedir?)* يَأْتِيهِمْ Onlara gelecektir *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْمَوْتِ Ölünden sonra.

73. وَإِنَّ رَبَّكَ **Şüphesiz senin Rabbin** *(Nedir?)* لَذُو فَضْلٍ **Elbette lütuf sahibidir** *(Kim üzerine?)* عَلَى النَّاسِ **İnsanlar üzerine** وَمِنْهُ Bu lütuftandır *(Ne?)* تَأْخِيرُ الْعَذَابِ عَنِ الْكُفَّارِ Kafirlerden azabı tehir etmesi وَلٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ **Fakat onların çoğu** *(Nedir?)* لَا يَشْكُرُونَ **Şükretmezler** فَالْكُفَّارُ لَا يَشْكُرُونَ Kafirler şükretmezler *(Neye?)* تَأْخِيرَ الْعَذَابِ Azabın tehir edilmesine *(Niçin?)* لِإِنْكَارِهِمْ وُقُوعَهُ Azabın gerçekleşmesini inkar ettikleri için.

74. وَإِنَّ رَبَّكَ **Ve şüphesiz senin Rabbin** لَيَعْلَمُ **Elbette bilir** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** تُكِنُّ **Saklıyor** *(Ne?)* صُدُورُهُمْ **Onların sineleri** تُخْفِيهِ Onu gizliyor *(Daha neyi bilir?)* وَمَا **O şeyi ki** يُعْلِنُونَ **Açığa vuruyorlar** *(Ne ile?)* بِأَلْسِنَتِهِمْ Dilleriyle.

75. وَمَا مِنْ غَائِبَةٍ **Hiçbir gaib yoktur ki,** *(Nerede?)* فِي السَّمَاءِ **Gökte** وَالْأَرْضِ **Ve yerde** الْهَاءُ لِلْمُبَالَغَةِ 'Gaibetin' sonundaki 'ha' mübalağa içindir أَيْ شَيْءٍ فِي غَايَةِ الْخَفَاءِ Yani, son derece gizli bir şey *(Kime?)* عَلَى النَّاسِ İnsanlara إِلَّا **Ancak** *(O gaib nerededir?)* فِي كِتَابٍ **Bir kitaptadır** *(Öyle kitap ki,)* مُبِينٍ **Açık** بَيِّنٍ Apaçık هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ O da Levh-i mahfuzdur وَمَكْنُونِ عِلْمِهِ تَعَالٰى Ve(ya) Allah'ın ilminin saklı olduğu şeydir وَمِنْهُ Bundandır *(Ne?)* تَعْذِيبُ الْكُفَّارِ Kafirlerin cezalandırılması.

76. إِنَّ هٰذَا الْقُرْآنَ **Muhakkak ki, bu Kuran** يَقُصُّ **Anlatır** *(Kime?)* عَلٰى بَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarına** *(Öyle İsrail oğulları ki,)* الْمَوْجُودِينَ فِي زَمَانِ نَبِيِّنَا Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'in zamanında bulunan *(Neyi anlatır?)* أَكْثَرَ الَّذِي **Öyle şeylerin çoğunu ki** هُمْ **İsrail oğulları** فِيهِ **O şeyde** *(Nedir?)* يَخْتَلِفُونَ **İhtilaf ediyorlar** أَيْ بِبَيَانِ مَا ذُكِرَ Yani, zikredilen ihtilafları açıklayarak anlatıyor *(Nasıl açıklıyor?)* عَلٰى وَجْهِهِ Gerektiği şekilde *(Öyle açıklama ki,)* الرَّافِعِ Kaldıran *(Neyi?)* لِلْاِخْتِلَافِ بَيْنَهُمْ Aralarında ki ihtilafı *(Hangi taktirde ihtilafı kaldıran?)* لَوْ أَخَذُوا بِهِ Şayet o açıklamayı alsalar وَأَسْلَمُوا Ve müslüman olsalardı.

﴿وَإِنَّهُ لَهُدًى﴾ مِنَ الضَّلَالَةِ ﴿وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾﴾ مِنَ الْعَذَابِ ﴿إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ﴾ كَغَيْرِهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿بِحُكْمِهِ﴾ أَيْ عَدْلِهِ ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ الْغَالِبُ ﴿الْعَلِيمُ ﴿٧٨﴾﴾ بِمَا يُحْكَمُ بِهِ فَلَا يُمْكِنُ أَحَدًا مُخَالَفَتُهُ كَمَا خَالَفَ الْكُفَّارُ فِي الدُّنْيَا أَنْبِيَاءَهُ ﴿فَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ﴾ ثِقْ بِهِ ﴿إِنَّكَ عَلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ ﴿٧٩﴾﴾ أَيِ الدِّينِ الْبَيِّنِ فَالْعَاقِبَةُ لَكَ بِالنَّصْرِ عَلَى الْكُفَّارِ ثُمَّ ضَرَبَ أَمْثَالًا لَهُمْ بِالْمَوْتَى وَبِالصُّمِّ وَبِالْعُمْيِ فَقَالَ ﴿إِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَى وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ إِذَا﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْيَاءِ ﴿وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿٨٠﴾﴾ ﴿وَمَا أَنْتَ بِهَادِي الْعُمْيِ عَنْ ضَلَالَتِهِمْ إِنْ﴾ مَا ﴿تُسْمِعُ﴾ سِمَاعَ إِفْهَامٍ وَقَبُولٍ ﴿إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا﴾ الْقُرْآنِ ﴿فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾﴾ مُخْلِصُونَ بِتَوْحِيدِ اللهِ ﴿وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ﴾ حَقَّ الْعَذَابُ أَنْ يَنْزِلَ بِهِمْ فِي جُمْلَةِ الْكُفَّارِ ﴿أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ﴾ أَيْ تُكَلِّمُ الْمَوْجُودِينَ حِينَ خُرُوجِهَا بِالْعَرَبِيَّةِ تَقُولُ لَهُمْ مِنْ جُمْلَةِ كَلَامِهَا عَنَّا ﴿أَنَّ النَّاسَ﴾ أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ وَعَلَى قِرَاءَةٍ فَتْحُ هَمْزَةِ أَنَّ تُقَدَّرُ الْبَاءُ بَعْدَ تُكَلِّمُهُمْ ﴿كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ ﴿٨٢﴾﴾ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْقُرْآنِ الْمُشْتَمِلِ عَلَى الْبَعْثِ وَالْحِسَابِ وَالْعِقَابِ وَبِخُرُوجِهَا يَنْقَطِعُ الْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ وَلَا يُؤْمِنُ كَافِرٌ كَمَا أَوْحَى اللهُ إِلَى نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَنْ قَدْ آمَنَ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿يَوْمَ نَحْشُرُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا﴾ جَمَاعَةٍ ﴿مِمَّنْ يُكَذِّبُ بِآيَاتِنَا﴾ وَهُمْ رُؤَسَاؤُهُمُ الْمُتْبَعُونَ ﴿فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿٨٣﴾﴾ يُجْمَعُونَ بَرْدَ آخِرِهِمْ إِلَى أَوَّلِهِمْ ثُمَّ يُسَاقُونَ ﴿حَتَّى إِذَا جَاءُوا﴾ مَكَانَ الْحِسَابِ ﴿قَالَ﴾ تَعَالَى لَهُمْ ﴿أَكَذَّبْتُمْ﴾ أَنْبِيَائِي ﴿بِآيَاتِي وَلَمْ تُحِيطُوا﴾ مِنْ جِهَةِ تَكْذِيبِكُمْ ﴿بِهَا عِلْمًا أَمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ مَا الِاسْتِفْهَامِيَّةِ ﴿ذَا﴾ مَوْصُولٌ أَيْ مَا الَّذِي ﴿كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾﴾ مِمَّا أُمِرْتُمْ بِهِ ﴿وَوَقَعَ الْقَوْلُ﴾ حَقَّ الْعَذَابُ ﴿عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلَمُوا﴾ أَيْ أَشْرَكُوا ﴿فَهُمْ لَا يَنْطِقُونَ ﴿٨٥﴾﴾ إِذْ لَا حُجَّةَ لَهُمْ ﴿أَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا﴾ خَلَقْنَا ﴿اللَّيْلَ لِيَسْكُنُوا فِيهِ﴾ كَغَيْرِهِمْ ﴿وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا﴾ بِمَعْنَى يُبْصَرُ فِيهِ لِيَتَصَرَّفُوا فِيهِ ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ﴾ دَلَالَاتٍ عَلَى قُدْرَتِهِ تَعَالَى ﴿لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٨٦﴾﴾ خُصُّوا بِالذِّكْرِ لِانْتِفَاعِهِمْ بِهَا فِي الْإِيمَانِ بِخِلَافِ الْكَافِرِينَ ﴿وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ﴾ الْقَرْنِ النَّفْخَةَ الْأُولَى مِنْ إِسْرَافِيلَ ﴿فَفَزِعَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ﴾ خَافُوا الْخَوْفَ الْمُفْضِيَ إِلَى الْمَوْتِ كَمَا فِي آيَةٍ أُخْرَى فَصَعِقَ وَالتَّعْبِيرُ فِيهِ بِالْمَاضِي لِتَحَقُّقِ وُقُوعُهُ ﴿إِلَّا مَنْ شَاءَ اللهُ﴾ أَيْ جِبْرِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَإِسْرَافِيلَ وَمَلَكَ الْمَوْتِ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ هُمُ الشُّهَدَاءُ إِذْ هُمْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ

﴿وَكُلٌّ﴾ تَنْوِينُهُ عِوَضٌ عَنِ الْمُضَافِ إِلَيْهِ أَيْ وَكُلُّهُمْ بَعْدَ إِحْيَائِهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿اَتَوْهُ﴾ بِصِيغَةِ الْفِعْلِ وَاسْمِ الْفَاعِلِ ﴿دَاخِرِينَ ﴿٨٧﴾﴾ صَاغِرِينَ وَالتَّعْبِيرُ فِي الْإِتْيَانِ بِالْمَاضِي لِتَحْقِيقِ وُقُوعِهِ ﴿وَتَرَى الْجِبَالَ﴾ تُبْصِرُهَا وَقْتَ النَّفْخَةِ ﴿تَحْسَبُهَا﴾ تَظُنُّهَا ﴿جَامِدَةً﴾ وَاقِفَةً مَكَانَهَا لِعِظَمِهَا ﴿وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ﴾ الْمَطَرِ إِذَا ضَرَبَتْهُ الرِّيحُ أَيْ تَسِيرُ سَيْرَهُ حَتَّى تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ فَتَسْتَوِي بِهَا مَبْثُوثَةً ثُمَّ تَصِيرَ كَالْعِهْنِ ثُمَّ تَصِيرَ هَبَاءً مَنْثُورًا ﴿صُنْعَ اللهِ﴾ مَصْدَرٌ مُؤَكِّدٌ لِمَضْمُونِ الْجُمْلَةِ قَبْلَهُ أُضِيفَ إِلَى فَاعِلِهِ بَعْدَ حَذْفِ عَامِلِهِ أَيْ صَنَعَ اللهُ ذٰلِكَ صُنْعًا ﴿الَّذِي أَتْقَنَ﴾ أَحْكَمَ ﴿كُلَّ شَيْءٍ﴾ صُنْعَهُ ﴿إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٨٨﴾﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَفْعَلُونَ] أَيْ أَعْدَاؤُهُ مِنَ الْمَعْصِيَةِ وَأَوْلِيَاؤُهُ مِنَ الطَّاعَةِ.

TÜRKÇE ANLAMI

77. **Ve şüphe yok ki, o müminler için elbette** dalaletten uzaklaştıran **bir hidayettir,** azabı kendilerinden kaldıran **bir rahmettir.**

78. **Muhakkak ki Rabbin** diğerleri gibi **onların arasında adaletiyle hükmedecektir. Ve o azizdir** galiptir; dünyada iken -kâfirlerin peygamberlerine muhalefet etmelerinde olduğu gibi- kimse ona muhalefet edemez, neyle hükmettiğini **bilendir.**

79. **Artık Allah'a tevekkül et,** ona güven. **Şüphe yok ki sen apaçık bir hak,** din **üzeresin.** Kâfirlere karşı yardım görmen suretiyle iyi akıbet senindir. Sonraki ayette Cenâb-ı Hak kâfirleri ölülere, sağırlara ve âmâlara benzetmektedir:

80. **Şüphe yok ki, sen ölülere duyuramazsın ve arkalarına dönüp[1] kaçan sağırlara da davetini işittiremezsin.**

81. **Ve sen o körleri sapıklıklarından hidayete erdirici değilsin, sen ancak Bizim ayetlerimize,** Kuran'a **inananlara** anlama ve kabul işitmesiyle **duyurabilirsin; Müslüman olanlar,** Allah'ı tevhitte ihlâslı olanlar **da onlardır.**

82. **O söz başlarına geldiği,** o kâfirlere azabın inmesi gerçekleştiği **zaman, onlara yerden bir dâbbe çıkarırız da, bu,** çıktığı esnada **onlara,** var olan insanlarla Arapça konuşup bizden naklen **"insanların,**[2] Mekkeli kâfirlerin **ayetlerimize,** dirilişi, hesabı, cezayı anlatan Kuran'a **iman etmediklerini" söyler.** Onun çıkışıyla birlikte emr-i bi'l-maruf, nehy-i ani'l-münker sona erer ve bundan sonra hiçbir kâfir iman etmez. Tıpkı Cenabı Hakkın Nuh'a (aleyhisselam) vahy ettiği gibi: ***"Artık sana iman etmiş olanların dışında kavminden hiç kimse iman etmeyecek".***

---

[1] Ayetteki إِذَا kelimesi 1) iki hemzenin tahkiki, 2) ikinci hemzenin, hemze ile yâ arası teshili ile okunmuştur.

[2] Ayetteki ان maddesi fethalı okunduğu takdirde تُكَلِّمُهُمْ fiilinden sonra ب harfi cerri takdir edilir.

83. **Ve** yâd et; **o gün ki, her ümmetten Bizim ayetlerimizi yalanlayan kimselerden bir grubu,** kendilerine tabi olunan reislerini **haşrederiz. Artık onlar** ilk öncekiler **toplanıp** sonrakilerin de onlara katılmaları suretiyle **sevk edileceklerdir.**

84. **Nihayet,** hesap yerine **geldikleri zaman** Allah teala **buyurur: Siz benim ayetlerimi,** peygamberlerimi **ne olduğunu,** ne yönden yalanladığınızı **kavramadan yalanladınız öyle mi? Değilse**[1] emredildiğiniz şeylerde **ne yaptınız?**

85. **Ve zulümleri,** şirkleri **sebebiyle o söz başlarına gelmiştir,** azap gerçekleşmiştir. **Artık onlar** delilleri olmadığı için **konuşamazlar.**

86. **Görmediler mi ki Biz, kendisine dinlensinler diye geceyi yarattık ve gündüzü de** yapmak istediklerini yapabilsinler diye **gösterici,** kendisinde görülebilen **olarak (yarattık). Şüphe yok ki, bunda iman eden**[2] **bir kavim için elbette ayetler,** Allah tealanın kudretine dair delaletler **vardır.**

87. İsrâfil tarafından **Sûr'a** ilk **üfürüldüğü gün, -Allah'ın diledikleri,** Cebrâil, Mikâil, İsrâfil, ölüm meleği **hariç!** İbni Abbas'tan (radiyallahu anh) 'bu kişilerin gerçekte diri olup Rableri katında rızıklandırılan şehitler olduğu' da rivayet edilmiştir.- **göklerde ve yerde bulunanlar dehşete** kendilerini öldürecek bir korkuya **kapılır**[3]. Bu durumdan başka bir ayette de şöyle bahsedilmiştir: *"...hepsi düşüp ölür"* Onların **hepsi**[4] diriltildikten sonra kıyamet günü **boyunları bükük olarak ona gelir.**[5]

88. **Sen** sura ilk üfürüldüğünde **dağları görürsün de,** büyüklüklerinden dolayı **onları yerinde duracak sanırsın. Oysa onlar bulutların,** rüzgâr vurduğunda yağmurun **yürümesi gibi yürürler** ve nihayet yere düşüp kum halinde dümdüz olurlar; sonra dövülmüş pamuk, en sonunda da saçılmış zerreler haline gelirler. **(Tüm bunlar) her şeyin** yapılışını **sapasağlam yapan Allah'ın yapmasıyla...**[6] **Şüphesiz ki O,** düşmanlarının **işledikleri** günahlar**dan**[7] ve dostlarının yaptıkları ibadetlerden **tamamıyla haberdardır.**

---

[1] أَمَّا'daki istifham anlamındaki مَا , أَمْ kelimesine idgam edilmiştir. ذَا ise mevsuledir.

[2] Sadece "iman eden kavmin" zikredilişi iman etme hususunda bu ayetlerden faydalanacak kimselerin bunlar olmasındandır. Kâfirler ise böyle değildir.

[3] Kıyamet günündeki bu durumdan فَفَزِعَ şeklinde geçmiş zaman sigasıyla bahsedilmesi, kesinkes vuku bulacağından dolayıdır.

[4] كُلٌّ kelimesinin tenvini muzaf-ı ileyh'in yerine gelmiştir.

[5] Bu kelime hem mazi sigasıyla (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) أَتَوْهُ şeklinde hem de ism-i fail sigasıyla آتُوهُ şeklinde okunmuştur. Onların gelişlerinden geçmiş zaman sigasıyla bahsedilmesi, bunun kesinkes vuku bulacağından dolayıdır.

[6] صُنْعَ kelimesi öncesindeki cümlenin manasını tekitleyici mastar (mefulü mutlak) olup amili hazfedildikten sonra onun failine muzaf olmuştur. Ayetin takdiri şöyledir: "Allah tüm bunlara yapmakla yapmıştır"

[7] Bu kelime hem يـ ile يَفْعَلُونَ şeklinde, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) تـ ile تَفْعَلُونَ şeklinde okunmuştur.

KELİME ANLAMI

77. وَإِنَّهُ **Şüphesiz Kuran** لَهُدًى **Elbette bir hidayettir** *(Neden kurtaran?)* مِنَ الضَّلَالَةِ Sapıklıktan *(Daha nedir)* وَرَحْمَةٌ **Ve bir rahmettir** *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ **İnananlara** *(Neden koruyan bir rahmet?)* مِنَ الْعَذَابِ Azabtan.

78. إِنَّ رَبَّكَ **Şüphesiz senin Rabbin** يَقْضِي **Hükmedecek** *(Kim arasında?)* بَيْنَهُمْ **Onların arasında** *(Ne gibi?)* كَغَيْرِهِمْ Diğerlerinin arasında hükmettiği gibi *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde *(Ne ile?)* بِحُكْمِهِ **Hükmü ile** أَيْ عَدْلِهِ Yani, adaleti ile وَهُوَ **O Allah** *(Nedir?)* الْعَزِيزُ **Aziz'dir** الْغَالِبُ Galiptir *(Daha nedir?)* الْعَلِيمُ **Gayet iyi bilendir** *(Neyi?)* بِمَا يَحْكُمُ بِهِ Ne ile hükmedeceğini فَلَا يُمْكِنُ أَحَدًا Hiç kimse için mümkün değildir *(Ne?)* مُخَالَفَتُهُ Ona muhalefet etmek كَمَا خَالَفَ الْكُفَّارُ Kafirlerin muhalefet ettiği gibi *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Kime?)* أَنْبِيَاءَهُ Allah'ın nebilerine.

79. فَتَوَكَّلْ **Şu halde tevekkül et** *(Kime?)* عَلَى اللهِ **Allah'a** ثِقْ بِهِ Ona güven إِنَّكَ **Şüphesiz sen** *(Ne üzeresin?)* عَلَى الْحَقِّ **Hak üzeresin** *(Öyle hak ki,)* الْمُبِينِ **Apaçık** أَيِ الدِّينِ الْبَيِّنِ Yani, açık bir din üzeresin فَالْعَاقِبَةُ لَكَ Son senin olacaktır *(Ne ile?)* بِالنَّصْرِ Yardım ile *(Kime karşı?)* عَلَى الْكُفَّارِ Kafirlere karşı ثُمَّ ضَرَبَ أَمْثَالًا لَهُمْ Sonra onlara darb-ı meseller verdi *(Ne ile?)* بِالْمَوْتَى Ölülerle *(Daha)* وَبِالصُّمِّ Sağırlarla *(Daha)* وَبِالْعُمْيِ Ve körlerle فَقَالَ Ve Allah-u Teâlâ şöyle buyurdu:

80. وَلَا تُسْمِعُ **Ve işittiremezsin** *(Kime?)* الْمَوْتَى **Ölülere** إِنَّكَ **Şüphesiz sen** لَا تُسْمِعُ **İşittiremezsin** *(Kime?)* الصُّمَّ **Sağırlara** *(Neyi işittiremezsin?)* الدُّعَاءَ **Çağrıyı** *(Ne zaman işittiremezsin?)* إِذَا وَلَّوْا **Kaçtıkları zaman** *(الدُّعَاءَ إِذَا kelimelerindeki hemzeler nasıl okunmuştur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ Ve ikincisinin teshili ile okunmuştur *(Ne arasında teshil?)* بَيْنَهَا وبَيْنَ الْيَاءِ Elif ile ya arasında *(Nasıl kaçtıkları zaman?)* مُدْبِرِينَ **Arkalarını dönerek.**

81. وَمَا أَنْتَ **Sen değilsin** *(Ne?)* بِهَادِي الْعُمْيِ **Körleri hidayete erdiren** *(Neden?)* عَنْ ضَلَالَتِهِمْ **Sapıklıklarından** تُسْمِعُ إِنْ -مَا- **Sen işittiremezsin** *(Nasıl işittiremezsin?)* سِمَاعَ إِفْهَامٍ وَقَبُولٍ Anlatıp kabul edilecek bir işitmekle إِلَّا **Ancak işittirirsin** *(Kime?)* مَنْ **O kimseye ki** يُؤْمِنُ **İnanıyor** *(Neye?)* بِآيَاتِنَا **Bizim ayetlerimize** الْقُرْآنِ Kuran'a فَهُمْ **İşte onlar** *(Kimlerdir?)* مُسْلِمُونَ **Müslümanlardır** مُخْلِصُونَ İhlaslıdırlar *(Nasıl?)* بِتَوْحِيدِ اللهِ Allah'ı birleyerek.

82. وَإِذَا وَقَعَ **Geldiği zaman** *(Ne?)* اَلْقَوْلُ **Verilen söz** *(Kime geldiği zaman?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** حَقَّ الْعَذَابُ Azab hak olduğu zaman أَنْ يَنْزِلَ بِهِمْ (Yani) onlara inmesi hak olduğu zaman *(Kimler arasında?)* فِي جُمْلَةِ الْكُفَّارِ Kafirler zümresi arasında أَخْرَجْنَا **Biz çıkarırız** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne?)* دَابَّةً **Bir dâbbe** *(Nereden?)* مِنَ الْأَرْضِ **Yerden** *(Öyle dabbe ki,)* تُكَلِّمُهُمْ **Onlara söyler** أَيْ تُكَلِّمُ الْمَوْجُودِينَ حِينَ خُرُوجِهَا Yani, çıktığı zaman var olanlarla konuşur *(Ne ile?)* بِالْعَرَبِيَّةِ Arap lisanı ile تَقُولُ لَهُمْ Onlara der *(Nasıl?)* مِنْ جُمْلَةِ كَلَامِهَا Onun sözlerden olarak *(Kimden aktararak der?)* عَنَّا Bizden (aktararak der) ki: اَنَّ النَّاسَ **Muhakkak ki insanlar** أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri وَعَلَى قِرَاءَةِ فَتْحِ هَمْزَةِ (Enne kelimesindeki)hemzenin fetha okunduğu kıraatte gerekir *(Ne?)* اَنَّ تُقَدَّرُ الْبَاءُ 'Ba' harf-i cerinin takdir edilmesi *(Neden sonra?)* بَعْدَ تُكَلِّمُهُمْ 'Tükellimuhum' cümlesinden sonra كَانُوا **Oldular** *(Ne?)* بِاٰيَاتِنَا **Ayetlerimize** لَا يُوقِنُونَ **Kesinlikle inanmaz** أَيْ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْقُرْآنِ Yani, Kuran'a inanmıyorlar *(Öyle Kuran ki,)* اَلْمُشْتَمِلِ İçeren *(Neyi?)* عَلَى الْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeyi وَالْحِسَابِ وَالْعِقَابِ Hesabı ve ceza görmeyi وَبِخُرُوجِهَا Ve Dabbe'nin çıkması ile يَنْقَطِعُ Sona erer *(Ne?)* اَلْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ İyiliği emretmek وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ Kötülükten sakındırmak وَلَا يُؤْمِنُ كَافِرٌ Ve hiçbir kafir iman etmez كَمَا أَوْحَى Nasıl ki vahyetti *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah *(Kime?)* إِلَى نُوحٍ Nuh (aleyhisselam)'a *(Neyi vahyetti?)* أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ Senin kavminden asla iman eden olmayacak إِلَّا Ancak مَنْ قَدْ آمَنَ İman etmiş olan müstesna.

83. وَ **Ve** hatırla *(Neyi?)* يَوْمَ **O günü ki,** نَحْشُرُ **Toplayacağız** *(Kimden toplayacağız?)* مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ **Her ümmetten** *(Kimi?)* فَوْجًا **Bir taifeyi** جَمَاعَةً Bir cemaati *(Kimden?)* مِمَّنْ **O kimselerden ki,** يُكَذِّبُ **Yalanlıyor** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِنَا **Ayetlerimizi** وَهُمْ Onlar رُؤَسَاؤُهُمْ Onların reisleridir *(Öyle reisleri ki,)* اَلْمُتْبَعُونَ Kendilerine tabi olunan فَهُمْ **Artık onlar** يُوزَعُونَ **Durdurulurlar** يُجْمَعُونَ Yani, toplanırlar بِرَدِّ آخِرِهِمْ Sonrakileri sürerek *(Kime?)* إِلَى أَوَّلِهِمْ Evvelkilere ثُمَّ يُسَاقُونَ Sonra sevk edilirler.

84. حَتّٰى إِذَا جَاؤُ **Nihayet geldikleri vakit** *(Nereye?)* مَكَانَ الْحِسَابِ Hesap yerine قَالَ **Buyurur** *(Kim?)* تَعَالَى Allah-u Teâla *(Kime?)* لَهُمْ Onlara أَكَذَّبْتُمْ **Yalanladınız mı?** *(Kimi?)* أَنْبِيَائِي Benim getiren peygamberlerimi *(Neyi?)* بِاٰيَاتِي **Ayetlerimi** وَلَمْ تُحِيطُوا **Halbuki kavramadınız** *(Ne bakımından kavramadınız?)* مِنْ جِهَةِ تَكْذِيبِكُمْ Onları yalanlamanız bakımından *(Neyi?)* بِهَا **Ayetlerimi** *(Ne bakımından?)* عِلْمًا **İlim bakımından** أَمَّا **Yoksa ne şeydir?** فِيهِ Bu kelimede vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ مَا الْاِسْتِفْهَامِيَّةِ

İstifham 'ma'sını idğamı اَذَا 'Za' kelimesi *(Nedir?)* مَوْصُولٌ İsm-i mevsuldur أَيْ مَا الَّذِي Yani, nedir o şey ki? كُنْتُمْ **Siz oldunuz** *(Ne?)* تَعْمَلُونَ **Yapar** *(Neden?)* مِمَّا O şeyden ki أُمِرْتُمْ بِهِ Onunla emrolundunuz.

85. وَوَقَعَ **Vaki oldu** *(Ne?)* اَلْقَوْلُ **Verilen söz** حَقَّ الْعَذَابُ Azap hak oldu *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا **O sebeple ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler** أَيْ أَشْرَكُوا Yani, şirk koştular فَهُمْ **Artık onlar** لَا يَنْطِقُونَ **Konuşamazlar** إِذْ لَا حُجَّةَ لَهُمْ Zira onların delili yoktur.

86. اَلَمْ يَرَوْا **Görmediler mi ki?** اَنَّا **Şüphesiz biz** جَعَلْنَا **Yaptık** خَلَقْنَا Yarattık *(Neyi?)* اَلَّيْلَ **Geceyi** *(Niye?)* لِيَسْكُنُوا **İstirahat etsinler diye** *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** *(Ne gibi?)* كَغَيْرِهِمْ Başkaları gibi *(Daha neyi yarattık?)* وَالنَّهَارَ **Gündüzü de** *(Ne olarak?)* مُبْصِرًا **Gören olarak** بِمَعْنَى يُبْصَرُ فِيهِ Kendisinde görünen manasındadır *(Niçin yarattık?)* لِيَتَصَرَّفُوا فِيهِ Onda işlerini görsünler için اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Hiç şüphesiz bunda vardır** *(Ne?)* لَاٰيَاتٍ **Alametler** دَلَالَاتٍ عَلَى قُدْرَتِهِ تَعَالَى Allah-u Teâlâ'nın kudretinin göstergeleri *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir toplum için ki,** يُؤْمِنُونَ **İman ediyorlar** خُصُّوا Müminler ait kılındı *(Neye?)* بِالذِّكْرِ Zikredilmeye *(Niçin?)* لِانْتِفَاعِهِمْ Faydalandıkları için *(Ne ile?)* بِهَا O alametlerle *(Ne hususunda?)* فِي الْإِيمَانِ İman hususunda بِخِلَافِ الْكَافِرِينَ Kafirler böyle değildir *(Daha neyi hatırla?)*

87. وَيَوْمَ **Ve o günü ki,** يُنْفَخُ **Üfürülecek** *(Neye?)* فِي الصُّورِ **Sûr'a** اَلْقَرْنِ Boynuza *(Nasıl?)* اَلنَّفْخَةَ الْأُولٰى مِنْ إِسْرَافِيلَ İsrafil tarafından ilk üfürüşle فَفَزِعَ **Ve şiddetli bir korkuya kapılmıştır** *(Kim?)* مَنْ **O kimseler ki,** فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** وَمَنْ **O kimseler ki,** فِي الْأَرْضِ **Yerdedir** خَافُوا Yani, korktukları günü (hatırla) *(Nasıl?)* اَلْخَوْفَ Öyle bir korkuyla ki, اَلْمُفْضِيَ إِلَى الْمَوْتِ Ölüme götüren كَمَا فِي آيَةٍ أُخْرٰى Diğer bir ayette olduğu gibi فَصَعِقَ Bayılmıştır وَالتَّعْبِيرُ فِيهِ بِالْمَاضِي Burada mazi ile tabir etmek لِتَحَقُّقِ وُقُوعِهِ Bu olayın gerçekleşmesi kesin olduğu için اِلَّا **Ancak** مَنْ **O kimse müstesna ki** شَاءَ **Diledi** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** أَيْ جِبْرِيلَ Yani, Cibril (aleyhisselam) وَمَلَكَ الْمَوْتِ İsrafil (aleyhisselam) وَإِسْرَافِيلَ Mikail (aleyhisselam) وَمِيكَائِيلَ Ve ölüm meleği وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ İbni Abbas'tan (radiyallahu anh) rivayet olundu ki هُمْ Onlar (Allah'ın dilediği kişiler) اَلشُّهَدَاءُ Şehitlerdir إِذْ هُمْ Çünkü onlar أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ Rableri katında diridirler يُرْزَقُونَ Rızklanırlar وَكُلٌّ **Ve hepsi** تَنْوِينُهُ Bu kelimenin tenvini عِوَضٌ عَنِ الْمُضَافِ إِلَيْهِ Muzaf-ı iley'ten ivazdır أَيْ وَكُلُّهُمْ Yani, onların hepsi

بَعْدَ إِحْيَائِهِمْ Dirildikten sonra *(Ne zamanda?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde **أَتَوْهُ Ona geldiler** *(Ne ile okundu?)* بِصِيغَةِ الْفِعْلِ Fiil sığası ile *(Daha)* وَاسْمِ الْفَاعِلِ İsmi fail sığası ile *(Ne oldukları halde?)* **دَاخِرِينَ Boyunlarını bükmüş oldukları halde** صَاغِرِينَ Küçülmüş oldukları halde وَالتَّعْبِيرُ فِي الْإِتْيَانِ Gelmeleri hususunda tabir etmek *(Ne ile?)* بِالْمَاضِي Geçmiş zaman ile *(Niçindir?)* لِتَحَقُّقِ وُقُوعِهِ Bunun gerçekleşmesi kesin olduğu için.

88. وَتَرَى **Görürsün** *(Neyi?)* **الْجِبَالَ Dağları** تُبْصِرُهَا Onları görürsün *(Ne zaman?)* وَقْتَ النَّفْخَةِ Üfürülüş vaktinde **تَحْسَبُهَا Onları sanırsın** تَظُنُّهَا Onları zannedersin *(Ne?)* **جَامِدَةً Hareketsiz** وَاقِفَةً مَكَانَهَا Yerinde duran *(Niçin?)* لِعِظَمِهَا Büyük oldukları için **وَهِيَ Halbuki o dağlar تَمُرُّ Geçer giderler** *(Ne gibi?)* **مَرَّ السَّحَابِ Bulutların geçişi gibi** الْمَطَرِ Yağmur gibi *(Ne zaman?)* إِذَا ضَرَبَتْهُ Ona çarptığı zaman *(Ne?)* الرِّيحُ Rüzgar أَيْ تَسِيرُ Yani, dağlar seyreder *(Nasıl?)* سَيْرَهُ Yağmurun seyri gibi حَتَّى تَقَعُ عَلَى الْأَرْضِ Nihayet yere düşerler فَتَسْتَوِي بِهَا Yerler bir olurlar *(Ne oldukları halde?)* مَبْثُوثَةً Ufalanmış oldukları halde ثُمَّ تَصِيرُ كَالْعِهْنِ Sonra pamuk gibi olurlar ثُمَّ تَصِيرَ هَبَاءً مَنْثُورًا Sonrada saçılmış toz halini alırlar **صُنْعَ اللهِ Allah'ın işidir** مَصْدَرٌ Mastardır *(Öyle mastar ki,)* أُضِيفَ مُؤَكِّدٌ لِمَضْمُونِ الْجُمْلَةِ قَبْلَهُ Kendinden önceki cümlenin mazmununu tekit eden إِلَى فَاعِلِهِ Failine muzaf kılındı *(Neden sonra?)* بَعْدَ حَذْفِ عَامِلِهِ Amili hazfedildikten sonra أَيْ صَنَعَ اللهُ ذٰلِكَ صُنْعًا Yani, Allah bunu yapmakla yaptı **الَّذِي Öyle Allah ki, أَتْقَنَ Sağlam yaptı** أَحْكَمَ Muhkem yaptı *(Neyi?)* **كُلَّ شَيْءٍ Her şeyi** *(Öyle şey ki,)* صَنَعَهُ Onu yaptı **إِنَّهُ Hiç şüphesiz o** *(Nedir?)* **خَبِيرٌ Haberdardır** *(Neden?)* **بِمَا يَفْعَلُونَ Yaptıklarından** *(Ne ile okundu?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ya ve ta ile okundu أَيْ أَعْدَاؤُهُ Yani, düşmanlarının (yaptığı) مِنَ الْمَعْصِيَةِ Günahtan وَأَوْلِيَاؤُهُ Ve dostlarının (yaptığı) مِنَ الطَّاعَةِ İtaatten (haberdardır).

﴿مَنْ جَآءَ بِالْحَسَنَةِ﴾ أَيْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿فَلَهُ خَيْرٌ﴾ ثَوَابٌ ﴿مِنْهَا﴾ أَيْ بِسَبَبِهَا وَلَيْسَ لِلتَّفْضِيلِ إِذْ لَا فِعْلَ خَيْرٍ مِنْهَا وَفِي آيَةٍ أُخْرَى عَشْرُ أَمْثَالِهَا ﴿وَهُمْ﴾ الْجَاؤُنَ بِهَا ﴿مِنْ فَزَعٍ يَوْمَئِذٍ﴾ بِالْإِضَافَةِ وَكَسْرِ الْمِيمِ وَفَتْحِهَا وَفَزَعٍ مُنَوَّنًا وَفَتْحِ الْمِيمِ [فَزَعٍ يَوْمَئِذٍ] ﴿اٰمِنُونَ ﴿٨٩﴾﴾ ﴿وَمَنْ جَآءَ بِالسَّيِّئَةِ﴾ أَيِ الشِّرْكِ ﴿فَكُبَّتْ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ﴾ بِأَنْ وَلِيَتْهَا وَذُكِّرَتِ الْوُجُوهُ لِأَنَّهَا مَوْضِعُ الشَّرَفِ مِنَ الْحَوَاسِّ فَغَيْرُهَا مِنْ بَابٍ أَوْلَى وَيُقَالُ لَهُمْ تَبْكِيتًا ﴿هَلْ﴾ أَيْ مَا ﴿تُجْزَوْنَ اِلَّا﴾ جَزَاءَ ﴿مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٠﴾﴾ مِنَ الشِّرْكِ وَالْمَعَاصِي قُلْ لَهُمْ ﴿اِنَّمَآ اُمِرْتُ اَنْ اَعْبُدَ رَبَّ هٰذِهِ الْبَلْدَةِ﴾ أَيْ مَكَّةَ ﴿الَّذِي حَرَّمَهَا﴾ أَيْ جَعَلَهَا حَرَمًا آمِنًا لَا يُسْفَكُ فِيهَا دَمُ الْإِنْسَانِ وَلَا يُظْلَمُ فِيهَا أَحَدٌ وَلَا يُصْطَادُ صَيْدُهَا وَلَا يُخْتَلَى خِلَاهَا وَذٰلِكَ مِنَ النِّعَمِ عَلَى قُرَيْشٍ أَهْلِهَا فِي رَفْعِ اللهِ عَنْ بَلَدِهِمُ الْعَذَابَ وَالْفِتَنَ الشَّائِعَةَ فِي جَمِيعِ بِلَادِ الْعَرَبِ ﴿وَلَهُ﴾ تَعَالَى ﴿كُلُّ شَيْءٍ﴾ ﴿فَهُوَ رَبُّهُ وَخَالِقُهُ وَمَالِكُهُ﴾ ﴿وَاُمِرْتُ اَنْ اَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٩١﴾﴾ لِلّٰهِ بِتَوْحِيدِهِ ﴿وَاَنْ اَتْلُوَ الْقُرْاٰنَ﴾ عَلَيْكُمْ تِلَاوَةَ الدَّعْوَةِ إِلَى الْإِيمَانِ ﴿فَمَنِ اهْتَدٰى﴾ لَهُ ﴿فَاِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ﴾ أَيْ لِأَجْلِهَا فَإِنَّ ثَوَابَ اهْتِدَائِهِ لَهُ ﴿وَمَنْ ضَلَّ﴾ عَنِ الْإِيمَانِ وَأَخْطَأَ طَرِيقَ الْهُدَى ﴿فَقُلْ﴾ لَهُ ﴿اِنَّمَآ اَنَا مِنَ الْمُنْذِرِينَ ﴿٩٢﴾﴾ الْمُخَوِّفِينَ فَلَيْسَ عَلَيَّ إِلَّا التَّبْلِيغُ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ ﴿وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ سَيُرِيكُمْ اٰيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا﴾ فَأَرَاهُمُ اللهُ يَوْمَ بَدْرٍ الْقَتْلَ وَالسَّبْيَ وَضَرْبَ الْمَلَائِكَةِ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ وَعَجَّلَهُمُ اللهُ إِلَى النَّارِ ﴿وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَعْمَلُونَ] وَإِنَّمَا يُمْهِلُهُمْ لِوَقْتِهِمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

89. **Her kim iyilikle gelirse onun için bundan dolayı bir hayır** ve mükâfat **vardır; ayrıca onlar,** iyilikle gelen kimseler **o günün korkusundan**[48] **emin kimselerdir.**

90. **Ve her kim kötülükle gelirse artık** ateşe yaklaştırılmak suretiyle **yüzleri üstü ateşe atılırlar.**[49] Kınama yollu kendilerine şöyle denir: **Siz ancak** şirk ve mâsiyet gibi **yaptıklarınızla cezalandırılacaksınız.**

91-92. Onlara de ki: **ben ancak, bu** Mekke **şehrin**in **Rabbine kulluk etmekle emrolundum. O ki, burayı** içerisinde insan katı akıtılmayan, kimsenin zulme uğramadığı, avı avlanmayan, otu koparılmayan **hürmetli**, emin bir yer **yapmıştır.**

---

[48] فزع يومئذ kelimeleri hem izafetle birlikte 1) kesreli م harfiyle فَزَعِ يَوْمَئِذٍ şeklinde, 2) fethalı م harfiyle فَزَعَ يَوْمَئِذٍ şeklinde; 3) hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) izafetsiz olarak, tenvinli فَزَعٍ kelimesi ve fethalı م harfiyle فَزَعٍ يَوْمَئِذٍ şeklinde okunmuştur.

[49] Ayette "yüzler"in zikredilişi en şerefli uzuv olduğu içindir. Dolayısıyla diğer azalar hayli hayli ateşe girmiş olurlar.

Buranın hürmetli kılınışı, diğer Arap beldelerinde fitne kol gezerken, şehirlerinden azabı kaldırması şeklinde Allah tealanın, bu bölgenin ahalisi olan Kureyş'e verdiği nimetlerdendir. **Zaten her şey ona,** Allah tealaya **aittir,** O her şeyin Rabbi, yaratıcısı ve sahibidir. **Bana** Allah tealayı tevhit ederek **Müslümanlardan olmam ve** size **Kuran'ı,** iman davetini **okumam emredildi. Artık kim** imana **erişirse,** bunun mükâfatı kendisine olacağından dolayı **yalnız kendisi için erişmiş olur; kim de** imandan **sapar,** hidayet yolunu şaşırır**sa** ona **de ki: Ben sadece uyarıcılardanım,** korkutuculardanım; dolayısıyla benim vazifem sadece tebliğ etmektir. Bu hüküm, savaşla emredilmeden önceydi.

93. **Ve şöyle de: Hamd Allah'a mahsustur. O, ayetlerini size gösterecek, siz de onları görüp tanıyacaksınız.** Nitekim Hak teala Bedir günü onları, ölüm ve esaretle tanıştırmıştır. (O gün) melekler onların yüzlerine ve arkalarına vurmuş, Allah teala da onları çarçabuk ateşe atmıştır. **Rabbin, onların yaptıklarından**[50] **habersiz değildir;** sadece kendileri için belirlenen vakitten dolayı onlara süre tanımaktadır.

KELİME ANLAMI

89. مَنْ **Her kim** جَاءَ **Gelirse** *(Ne ile?)* بِالْحَسَنَةِ **İyilikle** أَيْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ Yani, La ilahe illallah diyerek *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde فَلَهُ **Onun için vardır** *(Ne?)* خَيْرٌ **Hayır** ثَوَابٌ Sevab *(Neden dolayı?)* مِنْهَا **Ondan dolayı** أَيْ بِسَبَبِهَا Yani, o iyilik sebebiyle وَلَيْسَ لِلتَّفْضِيلِ Burada 'hayrun' tafdil için değil *(Niçin?)* إِذْ لَا فِعْلَ خَيْرٌ مِنْهَا Zira bundan daha hayırlı bir iş yok وَفِي آيَةٍ أُخْرٰى Diğer bir ayette عَشْرُ أَمْثَالِهَا O iyiliğin on misli vardır وَهُمْ **Ve onlar** الْجَاؤُنَ بِهَا Yani, iyilikle gelenler مِنْ فَزَعِ يَوْمِئِذٍ **O günün dehşetinden** *(Ne ile okundu?)* بِالْإِضَافَةِ İzafetli olup وَكَسْرِ الْمِيمِ Mimin kesresi وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla وَفَزَعٍ مُنَوَّنًا Ve 'Feze'in kelimesi tenvinli olup وَفَتْحِ الْمِيمِ Mimin fethasıyla (okunmuştur) *(Nedirler?)* اٰمِنُونَ **Emindirler.**

90. وَمَنْ **Kim de** جَاءَ **Gelirse** *(Ne ile?)* بِالسَّيِّئَةِ **Kötülükle** أَيِ الشِّرْكِ Yani, şirkle فَكُبَّتْ **Artık sürülür** *(Ne?)* وُجُوهُهُمْ **Onların yüzleri** *(Nerede?)* فِي النَّارِ **Ateşte** *(Nasıl?)* بِأَنْ وُلِّيَتْهَا Yüzleri ateşe çevrilerek وَذُكِرَتِ الْوُجُوهُ Yüzler zikredildi *(Niçin?)* لِأَنَّهَا Çünkü yüzler *(Nedir?)* مَوْضِعُ الشَّرَفِ مِنَ الْحَوَاسِّ Azaların en şereflisidir فَغَيْرُهَا Dolayısıyla yüzün dışındaki azalar مِنْ بَابِ أَوْلٰى Haliyle cehenneme girerler وَيُقَالُ لَهُمْ Ve onlara denir *(Niçin?)* تَبْكِيتًا Azarlamak için هَلْ -أَيْ مَا- تُجْزَوْنَ **Cezalanmayacaksınız** مَا -جَزَاءَ- إِلَّا **Ancak öyle bir şeyin** cezasıyla (cezalanacaksınız) ki, كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne?)* تَعْمَلُونَ **Yapıyordunuz** *(O da nedir?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirk koşmak وَالْمَعَاصِي Ve günahlardır.

[50] Bu kelime hem يـ ile يَعْمَلُونَ şeklinde, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) تـ ile تَعْمَلُونَ şeklinde okunmuştur.

91. قُلْ لَهُمْ Onlara de ki: إِنَّمَا أُمِرْتُ **Ben muhakkak emir olundum** *(Ne ile?)* أَنْ أَعْبُدَ **İbadet etmemle** *(Kime?)* رَبَّ هٰذِهِ الْبَلْدَةِ **Bu beldenin Rabbine** أَيْ مَكَّةَ Yani, Mekke الَّذِي **Öyle Rabb ki,** حَرَّمَهَا **Ona hürmet vermiştir** أَيْ جَعَلَهَا Yani, orasını kıldı *(Ne?)* حَرَمًا Harem وَلَا يُظْلَمُ فِيهَا أَحَدٌ Orada insan kanı dökülmez لَا يُسْفَكُ فِيهَا دَمُ الْإِنْسَانِ آمِنًا Emniyetli Orada kimseye zulmedilmez وَلَا يُصْطَادُ صَيْدُهَا Oranın avı avlanmaz وَلَا يُخْتَلَى خِلَاهَا Ve yaş bitkileri koparılmaz وذٰلِكَ İşte bu *(Nedir?)* مِنَ النِّعَمِ عَلَى قُرَيْشٍ Kureyş üzerindeki nimetindendir *(Kureyşten kasıt)* أَهْلِهَا Kureyş ahalisi *(Ne hususunda?)* فِي رَفْعِ اللهِ Allah'ın kaldırması hususunda *(Neden?)* عَنْ بَلَدِهِمْ Beldelerinden *(Neyi?)* الْعَذَابَ Azabı *(Daha)* وَالْفِتَنَ الشَّائِعَةَ Yaygın olan fitneleri *(Nerede yaygın?)* فِي جَمِيعِ بِلَادِ الْعَرَبِ Arap beldelerinin tümünde **وَلَهُ Onun içindir** تَعَالَى Yüce olan Allah için *(Ne?)* كُلُّ شَيْءٍ **Herşey** فَهُوَ رَبُّهُ O herşeyin Rabbidir وَخَالِقُهُ Yaratıcısıdır وَمَالِكُهُ Ve Malikidir **وَأُمِرْتُ Ve ben emir olundum** *(Ne ile?)* أَنْ أَكُونَ **Olmamla** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُسْلِمِينَ **Müslümanlardan** *(Kim için?)* لِلهِ Allah için *(Ne ile?)* بِتَوْحِيدِهِ Onu tevhid ederek *(Daha ne ile emir olundum?)*

92. وَأَنْ أَتْلُوَ **Okumamla** *(Neyi?)* الْقُرْآنَ **Kuran'ı** *(Kime okumam?)* عَلَيْكُمْ Sizlere *(Nasıl?)* تِلَاوَةً **Artık her kim** فَمَنِ اهْتَدَى Artık her kim إِلَى الْإِيمَانِ الدَّعْوَةِ İmana davet eden bir okumakla **Hidayet bulursa** *(Neye?)* لَهُ İmana فَإِنَّمَا يَهْتَدِي **Sadece hidayet bulur** *(Kim için?)* لِنَفْسِهِ **Kendisi için** أَيْ لِأَجْلِهَا Yani, kendisinden dolayı فَإِنَّ ثَوَابَ اهْتِدَائِهِ Zira hidayet bulmasının sevabı لَهُ Kendisine aittir وَمَنْ ضَلَّ **Her kim de Saparsa** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan وَأَخْطَأَ Ve şaşırırsa *(Neyi?)* طَرِيقَ الْهُدَى Hidayet yolunu فَقُلْ **De** *(Kime?)* لَهُ Ona إِنَّمَا أَنَا **Ben sacede** مِنَ الْمُنْذِرِينَ **Uyarıcılardanım** الْمُخَوِّفِينَ Korkutanlardan فَلَيْسَ عَلَيَّ Benim üzerime vazife değildir إِلَّا التَّبْلِيغُ Ancak tebliğdir وهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْقِتَالِ Bu savaşma emri gelmeden önceydi.

93. وَقُلْ **Ve de ki:** الْحَمْدُ لِلهِ **Hamd Allah'a mahsustur** سَيُرِيكُمْ **Yakında size götsterecektir** *(Neyi?)* آيَاتِهِ **Ayetlerini** فَتَعْرِفُونَهَا **Siz de onları bileceksiniz** فَأَرَاهُمُ اللهُ Allah onlara gösterdi *(Ne zaman?)* يَوْمَ بَدْرٍ Bedir günü *(Neyi?)* الْقَتْلَ Öldürülmeyi وَالسَّبْيَ Esareti وَضَرَبَ الْمَلَائِكَةُ Melekler de vurdu *(Nereye?)* وُجُوهَهُمْ Yüzlerine وَأَدْبَارَهُمْ Ve arkalarına وَعَجَّلَهُمْ Ve onları acilen gönderdi *(Kim?)* اللهُ Allah *(Nereye?)* إِلَى النَّارِ Ateşe **وَمَا رَبُّكَ Senin Rabbin değildir** *(Ne?)* بِغَافِلٍ **Gafil** *(Neden?)* عَمَّا **O şeyden ki** يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** *(Ne ile okundu?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ya ve ta ile okundu وَإِنَّمَا يُمْهِلُهُمْ Allah onlara mühlet veriyor *(Niye?)* لِوَقْتِهِمْ Vakitleri dolsun diye.

٢٨

سُورَةُ الْقَصَصِ

مَكِّيَّةٌ اِلَّا اِنَّ الَّذِی فَرَضَ الْآیَةَ نَزَلَتْ بِالْجُحْفَةِ
وَاِلَّا الَّذِینَ اٰتَیْنَاهُمُ الْکِتَابَ اِلٰی لَا نَبْتَغِ الْجَاهِلِینَ
وَهِیَ سَبْعٌ اَوْ ثَمَانٌ وَ ثَمَانُونَ آیَةً

Kasas Sûresi

Elli bir ile elli beşinci ayetler arası ve Cuhfe'de inen seksen beşinci ayet hariç Mekke'de inmiştir. Seksen yedi yahut seksen sekiz ayettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿طٰسٓمٓ ۝١﴾ اَللّٰهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ ﴿تِلْكَ﴾ أَيْ هٰذِهِ الْآيَاتُ ﴿اٰيَاتُ الْكِتَابِ﴾ الْإِضَافَةُ بِمَعْنٰى مِنْ ﴿الْمُبِينِ ۝٢﴾ الْمُظْهِرِ الْحَقَّ مِنَ الْبَاطِلِ ﴿نَتْلُوا﴾ نَقُصُّ ﴿عَلَيْكَ مِنْ نَبَإِ﴾ خَبَرِ ﴿مُوسٰى وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ﴾ الصِّدْقِ ﴿لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ۝٣﴾ لِأَجْلِهِمْ لِأَنَّهُمُ الْمُنْتَفِعُونَ بِهِ ﴿إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا﴾ تَعَظَّمَ ﴿فِي الْأَرْضِ﴾ أَرْضِ مِصْرَ ﴿وَجَعَلَ اَهْلَهَا شِيَعًا﴾ فِرَقًا فِي خِدْمَتِهِ ﴿يَسْتَضْعِفُ طَآئِفَةً مِنْهُمْ﴾ هُمْ بَنُو إِسْرَائِيلَ ﴿يُذَبِّحُ اَبْنَآءَهُمْ﴾ الْمَوْلُودِينَ ﴿وَيَسْتَحْيِي نِسَآءَهُمْ﴾ يَسْتَبْقِيهِنَّ أَحْيَاءً لِقَوْلِ بَعْضِ الْكَهَنَةِ لَهُ إِنَّ مَوْلُودًا يُولَدُ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ يَكُونُ سَبَبَ زَوَالِ مُلْكِكَ ﴿إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ۝٤﴾ بِالْقَتْلِ وَغَيْرِهِ ﴿وَنُرِيدُ اَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ اَئِمَّةً﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ يَاءً يُقْتَدٰى بِهِمْ فِي الْخَيْرِ ﴿وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ۝٥﴾ مُلْكَ فِرْعَوْنَ.

TÜRKÇE ANLAMI

28- Kasas Sûresi

51-55. ayetlerle Cuhfe'de inen 85. ayet hariç Mekke'de inmiştir.

Seksen yedi yahut seksen sekiz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Tâ, Sîn, Mîm.** Allah teala bununla ne kastettiğini en iyi bilendir.
2. **Bunlar,** bu ayetler Hak ile batılı **ayırıp-ortaya çıkaran kitabın ayetleridir.**[1]
3. Sadece onlar faydalanacaklarından dolayı **iman eden bir kavim için Musa ile Firavun'un haberlerinden bir kısmını sana hak ile** doğru olarak **anlatacağız.**
4. **Firavun,** Mısır **toprağında gerçekten büyüklenmiş,** kendisine hizmet doğrultusunda **oranın halkını çeşitli fırkalara bölmüştü. Onlardan bir grubu** -bunlar İsrail oğullarıdır- **güçsüz buluyor,** kimi kâhinler kendisine "İsrail oğulları arasından doğacak bir çocuk senin hükümdarlığının sonu olacak" şeklindeki sözlerinden dolayı yeni doğan **oğullarını boğazlıyor, kızlarını ise sağ bırakıyordu. Çünkü o** yaptığı katliam ve diğer işler sebebiyle **bozgunculardandı.**
5. **Biz de o yerde zayıf düşürülmek istenilen kimselere lütfetmek ve onları** hayırda kendilerine uyulan **önderler**[2] **kılmak ve onları** Firavun'un mülküne **varisler kılmak istedik.**

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الْقَصَصِ -﴿٢٨﴾

28- Kasas Sûresi

Mekke'de inmiştir مَكِّيَّةٌ **Ancak şu (85.) ayet hariç** نَزَلَتْ إِلَّا إِنَّ الَّذِي فَرَضَ الْآيَةَ
Bu ayet Cühfe'de inmiştir بِالْجُحْفَةِ وَإِلَّا الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ إِلَى لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ
Ve şu (51-55.) ayetler hariç وَهِيَ **Ve bu sûre** سَبْعٌ أَوْ ثَمَانٌ وَ ثَمَانُونَ آيَةً **Seksen yedi ya da seksen sekiz ayettir.**

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

1. **Tâ, Sîn, Mîm.** طٰسٓمٓ اَللّٰهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Maksadını *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu harflerle.

---

[1] آيَاتُ الْكِتَابِ terkibindeki izafet مِنْ manasındadır.

[2] أَئِمَّةً kelimesi 1) iki hemzenin de tahkiki, 2) ikinci hemze ي harfine dönüştürülerek okunmuştur.

2. تِلْكَ **Bu** أَيْ هٰذِهِ الْآيَاتُ Yani, bu ayetler *(Nedir?)* اٰيَاتُ الْكِتَابِ **Kitab'ın ayetleridir** اَلْمُبِينِ اَلْإِضَافَةُ Buradaki izafet *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى مِنْ 'Min' manasındadır *(Öyle kitap ki,)* **Açıklayıcı olan** اَلْمُظْهِرِ Ayıran *(Neyi?)* اَلْحَقَّ Doğruyu *(Neden?)* مِنَ الْبَاطِلِ Yanlıştan.

3. نَتْلُوا **Okuruz** نَقُصُّ Anlatırız *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Neden?)* مِنْ نَبَإِ -خَبَرِ- مُوسٰى **Musa'nın kıssasından,** haberinden *(Daha kimin?)* وَفِرْعَوْنَ **Ve Firavun'un** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hakkıyla** اَلصِّدْقِ Doğrulukla *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için** *(Öyle kavim ki,)* يُؤْمِنُونَ **Onlar inanıyorlar** لِأَجْلِهِمْ Onlar için anlatacağız *(Niçin onlar için anlatacağız?)* لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar *(Nedirler?)* اَلْمُنْتَفِعُونَ Faydalanıcıdırlar *(Ne ile?)* بِهِ Bununla.

4. إِنَّ فِرْعَوْنَ **Muhakkak ki Firavun** عَلَا **Yücelik tasladı** تَعَظَّمَ Büyüklendi *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ondan bedel?)* أَرْضِ مِصْرَ Mısır diyarında وَجَعَلَ **Ve yaptı** *(Kimi?)* اَهْلَهَا **Halkını** *(Ne yaptı?)* شِيَعًا **Bölük bölük** فِرَقًا Fırka fırka *(Ne konuda?)* فِي خِدْمَتِهِ Kendisine hizmet konusunda *(Ne olduğu halde?)* يَسْتَضْعِفُ **Güçsüz görüyor olduğu halde** *(Kimi?)* طَائِفَةً **Bir fırkayı** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Kendilerinden** هُمْ بَنُو إِسْرَائِيلَ Onlar İsrail oğullarıdır يُذَبِّحُ **Kesiyor** *(Kimi?)* اَبْنَاءَهُمْ **Onların oğullarını** *(Öyle oğulları ki,)* اَلْمَوْلُودِينَ Yeni doğan oğullarını وَيَسْتَحْيِي **Ve sağ bırakıyordu** *(Kimi?)* نِسَاءَهُمْ **Onların kızlarını** يَسْتَبْقِيهُنَّ Onları bırakıyordu *(Ne olarak?)* أَحْيَاءً Canlı olarak *(Niçin?)* لِقَوْلِ بَعْضِ الْكَهَنَةِ Kâhinlerin bazısı söylediği için *(Kime?)* لَهُ Firavun'a *(Ne söylediği için?)* إِنَّ مَوْلُودًا Muhakkak ki bir erkek çocuk *(Öyle çocuk ki,)* يُولَدُ Doğacak olan *(Nerede?)* فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğulları arasında يَكُونُ Olacak *(Ne olacak?)* سَبَبَ زَوَالِ مُلْكِكَ Saltanatının yok olmasına sebep إِنَّهُ **Muhakkak ki o** كَانَ **Oldu** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُفْسِدِينَ **Bozgunculuk yapanlardan** *(Ne ile?)* بِالْقَتْلِ وَغَيْرِهِ Yaptığı katliam ve diğer şeylerle..

5. وَنُرِيدُ **Biz de istiyorduk** *(Neyi?)* اَنْ نَمُنَّ **Lütufta bulunmayı** *(Kime?)* عَلَى الَّذِينَ **O kimselere ki** اُسْتُضْعِفُوا **Güçsüz düşürüldüler** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **O yerde** *(Daha neyi istiyorduk?)* وَنَجْعَلَ **Ve kılmayı** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Ne kılmayı?)* أَئِمَّةً **Önderler** *(Ne ile okunur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin tahkikiyle *(Daha ne ile okunur?)* وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ İkinci hemzeyi çevirmekle *(Neye?)* يَاءً Ye'ye *(Öyle önderler ki,)* يُقْتَدَى بِهِمْ Kendilerine uyulacak *(Nede?)* فِي الْخَيْرِ Hayırda *(Daha neyi istiyorduk?)* وَنَجْعَلَ **Ve kılmayı** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Ne kılmayı?)* اَلْوَارِثِينَ **Varisler kılmayı** *(Neye?)* مُلْكَ فِرْعَوْنَ Firavun'un saltanatına.

﴿وَنُمَكِّنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ﴾ أَرْضِ مِصْرَ وَالشَّامِ ﴿وَنُرِيَ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ وَيَرَى بِفَتْحِ التَّحْتَانِيَّةِ وَالرَّاءِ وَرَفْعِ الْأَسْمَاءِ الثَّلَاثَةِ ﴿مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ ﴿٦﴾﴾ يَخَافُونَ مِنَ الْمَوْلُودِ الَّذِي يَذْهَبُ مُلْكُهُمْ عَلَى يَدَيْهِ ﴿وَأَوْحَيْنَا﴾ وَحْيَ إِلْهَامٍ أَوْ مَنَامٍ ﴿إِلَى أُمِّ مُوسَى﴾ وَهُوَ الْمَوْلُودُ الْمَذْكُورُ وَلَمْ يَشْعُرْ بِوِلَادَتِهِ غَيْرُ أُخْتِهِ ﴿أَنْ أَرْضِعِيهِ فَإِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ﴾ الْبَحْرِ أَيِ النِّيلِ ﴿وَلَا تَخَافِي﴾ غَرَقَهُ ﴿وَلَا تَحْزَنِي﴾ لِفِرَاقِهِ ﴿إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكِ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧﴾﴾ فَأَرْضَعَتْهُ ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ لَا يَبْكِي وَخَافَتْ عَلَيْهِ فَوَضَعَتْهُ فِي تَابُوتٍ مَطْلِيٍّ بِالْقَارِ مِنْ دَاخِلٍ مُمَهَّدٍ لَهُ فِيهِ وَأَغْلَقَتْهُ وَأَلْقَتْهُ فِي بَحْرِ النِّيلِ لَيْلًا ﴿فَالْتَقَطَهُ﴾ بِالتَّابُوتِ صَبِيحَةَ اللَّيْلِ ﴿آلُ﴾ أَعْوَانُ ﴿فِرْعَوْنَ﴾ فَوَضَعُوهُ بَيْنَ يَدَيْهِ وَفَتَحَ وَأَخْرَجَ مُوسَى مِنْهُ وَهُوَ يَمَصُّ مِنْ إِبْهَامِهِ لَبَنًا ﴿لِيَكُونَ لَهُمْ﴾ فِي عَاقِبَةِ الْأَمْرِ ﴿عَدُوًّا﴾ يَقْتُلُ رِجَالَهُمْ ﴿وَحَزَنًا﴾ يَسْتَعْبِدُ نِسَاءَهُمْ وَفِي قِرَاءَةٍ بِضَمِّ الْحَاءِ وَسُكُونِ الزَّايِ لُغَتَانِ فِي الْمَصْدَرِ وَهُوَ هُنَا بِمَعْنَى اسْمِ الْفَاعِلِ مِنْ حَزَنَهُ كَأَحْزَنَهُ ﴿إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ﴾ وَزِيرَهُ ﴿وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِئِينَ ﴿٨﴾﴾ مِنَ الْخَطِيئَةِ أَيْ عَاصِينَ فَعُوقِبُوا عَلَى يَدَيْهِ ﴿وَقَالَتِ امْرَأَةُ فِرْعَوْنَ﴾ وَقَدْ هَمَّ مَعَ أَعْوَانِهِ بِقَتْلِهِ هُوَ ﴿قُرَّةُ عَيْنٍ لِي وَلَكَ لَا تَقْتُلُوهُ عَسَى أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا﴾ فَأَطَاعُوهَا ﴿وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾﴾ بِعَاقِبَةِ أَمْرِهِمْ مَعَهُ ﴿وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَى﴾ لِمَا عَلِمَتْ بِالْتِقَاطِهِ ﴿فَارِغًا﴾ مِمَّا سِوَاهُ ﴿إِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ وَاسْمُهَا مَحْذُوفٌ أَيْ إِنَّهَا ﴿كَادَتْ لَتُبْدِي بِهِ﴾ أَيْ بِأَنَّهُ ابْنُهَا ﴿لَوْلَا أَنْ رَبَطْنَا عَلَى قَلْبِهَا﴾ بِالصَّبْرِ أَيْ سَكَّنَّاهُ ﴿لِتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠﴾﴾ الْمُصَدِّقِينَ بِوَعْدِ اللهِ وَجَوَابُ لَوْلَا دَلَّ عَلَيْهِ مَا قَبْلَهَا ﴿وَقَالَتْ لِأُخْتِهِ﴾ مَرْيَمَ ﴿قُصِّيهِ﴾ أَيِ اتَّبِعِي أَثَرَهُ حَتَّى تَعْلَمِي خَبَرَهُ ﴿فَبَصُرَتْ بِهِ﴾ أَبْصَرَتْهُ ﴿عَنْ جُنُبٍ﴾ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ اخْتِلَاسًا ﴿وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١١﴾﴾ أَنَّهَا أُخْتُهُ وَأَنَّهَا تَرَقَّبُهُ ﴿وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَ رَدِّهِ إِلَى أُمِّهِ أَيْ مَنَعْنَاهُ مِنْ قَبُولِ ثَدْيِ مُرْضِعَةٍ غَيْرِ أُمِّهِ فَلَمْ يَقْبَلْ ثَدْيَ وَاحِدَةٍ مِنَ الْمَرَاضِعِ الْمُحْضَرَةِ لَهُ ﴿فَقَالَتْ﴾ أُخْتُهُ ﴿هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى أَهْلِ بَيْتٍ﴾ لَمَّا رَأَتْ حُنُوَّهُمْ عَلَيْهِ ﴿يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ﴾ بِالْإِرْضَاعِ وَغَيْرِهِ ﴿وَهُمْ لَهُ نَاصِحُونَ ﴿١٢﴾﴾ وَفَسَّرَتْ ضَمِيرَ لَهُ بِالْمَلِكِ جَوَابًا لَهُمْ فَأُجِيبَتْ فَجَاءَتْ بِأُمِّهِ فَقَبِلَ ثَدْيَهَا وَأَجَابَتْهُمْ عَنْ قَبُولِهِ بِأَنَّهَا طَيِّبَةُ الرِّيحِ طَيِّبَةُ اللَّبَنِ فَأُذِنَ لَهَا فِي إِرْضَاعِهِ فِي بَيْتِهَا فَرَجَعَتْ بِهِ كَمَا قَالَ تَعَالَى ﴿فَرَدَدْنَاهُ إِلَى أُمِّهِ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا﴾ بِلِقَائِهِ ﴿وَلَا تَحْزَنَ﴾ حِينَئِذٍ ﴿وَلِتَعْلَمَ أَنَّ وَعْدَ اللهِ﴾ بِرَدِّهِ إِلَيْهَا ﴿حَقٌّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ ﴿١٣﴾﴾ أَيِ النَّاسِ ﴿لَا يَعْلَمُونَ﴾ بِهَذَا الْوَعْدِ وَلَا بِأَنَّ هَذِهِ أُخْتُهُ وَهَذِهِ أُمُّهُ فَمَكَثَ عِنْدَهَا إِلَى أَنْ فَطَمَتْهُ وَأَجْرَى عَلَيْهَا أُجْرَتَهَا لِكُلِّ يَوْمٍ دِينَارٌ وَأَخَذَتْهَا لِأَنَّهَا مَالُ حَرْبِيٍّ فَأَتَتْ بِهِ فِرْعَوْنَ فَتَرَبَّى عِنْدَهُ كَمَا قَالَ تَعَالَى حِكَايَةً عَنْهُ فِي سُورَةِ الشُّعَرَاءِ ﴿أَلَمْ نُرَبِّكَ فِينَا وَلِيدًا وَلَبِثْتَ فِينَا مِنْ عُمُرِكَ سِنِينَ﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

6. **Ayrıca** Mısır ve Şâm **topraklarına onları hâkim kılmak; Firavun ile Hâmân'a ve ordularına, onlardan korktukları şeyi,** saltanatları elinde sona erecek olan çocuğu **göstermek**[1] **(istedik).**

7. Zikri geçen çocuk olan ve doğumunu kız kardeşinden başka kimsenin bilmediği **Musa'nın anasına** ilham yoluyla yahut rüyada: **"Onu emzir, kendisine zarar geleceğinden korktuğunda onu denize,** Nil nehrine **bırakıver, sakın** boğulacak diye **korkma,** ondan ayrıldığın için **üzülme; zira biz onu sana geri getireceğiz ve onu peygamberlerden biri yapacağız" diye vahyettik.** Bunun üzerine Annesi de onu üç ay emzirdi. Bu zaman zarfında hiç ağlamamıştı. Hakkında endişelenmeye başlayınca da onu içten ziftle kaplı, içerisinde yatacağı yer hazır olan bir tabuta koydu; kapıları kilitledikten sonra tabutu geceleyin Nil nehrine bırakıverdi.

8. **Nihayet** o gecenin sabahında **Firavun'un adamları onu** tabutun içinde **bulup aldılar** ve Firavun'un önüne koydular. O da tabutu açıp içerisinden parmağından süt emen Musa'yı çıkardı. **O, sonunda kendileri için** adamlarını öldüren **bir düşman ve** kadınlarını köle alarak **üzüntü veren biri**[2] **olacaktı. Şüphesiz Firavun ile** veziri **Hâmân ve askerleri hatalıydılar,**[3] asiydiler; bundan dolayı da Musa'nın eliyle cezalandırıldılar.

9. Firavun, adamlarıyla birlikte onu öldürmeye niyetlenince **Firavun'un karısı "O, benim ve senin için göz aydınlığıdır! Onu öldürmeyin, belki bize faydası dokunur, ya da onu evlât ediniriz" dedi,** onlar da kendisine uydular. **Hâlbuki onlar** o çocukla birlikte işlerinin varacağı neticeyi **sezemiyorlardı.**

10. Yavrusunun bulunduğunu duyunca **Mûsa'nın annesinin kalbi** çocuğunun dışındaki şeylerden **bomboş kaldı. Eğer inananlardan,** Allah tealanın vaadini doğrulayanlardan **olsun diye**[4] **onun kalbini** sabırla **teskin etmeseydik, az daha onu**n kendisinin oğlu olduğunu **açığa vuracaktı.**[5]

11. **Ve kız kardeşine dedi ki: "Onun izini takib et;** ta ki ona ne olduğunu bilesin." **O da onu uzaktan** gizlice **bakıp gördü. Onlar** kızın bulunan çocuğun kız kardeşi olduğunun ve onu gözetlediğinin **farkına varmamışlardı.**

---

[1] وَنُرِيَ kelimesi bir kıraatte وَيَرَى şeklinde fethalı ـَ ve ر harfleriyle, ardındaki üç isim de merfu olarak okunmuştur.

[2] حَزَنًا kelimesi bir kıraatte zammeli ح ve sükunlu ز harfiyle حُزْنًا şeklinde okunmuştur. Bu okunuşların her ikisi de bu kelimenin mastarındaki iki ayrı lügattir. Bu kelime أَحْزَنَهُ anlamındaki حَزِنَهُ kökünden olup burada ismi fail anlamındadır.

[3] خَاطِئِينَ kelimesi اَلْخَطِيئَةُ kökünden gelir; "asiler" anlamındadır.

[4] لَوْلَا'nın cevabına öncesi delalet etmiştir.

[5] Ayetteki إِنْ şeddeli إِنَّ'den hafifletilmiş olup ismi mahzuftur: takdir إِنَّهَا şeklindedir.

12. **Biz daha** annesine geri dönmeden **önce ona** öz anasından başka **sütanneleri**, onların göğsünü emmesini **men ettik.** Bundan dolayı kendisi için getirilen hiçbir sütannenin göğsünü almamıştı. Onların kardeşine şefkat gösterdiklerini görünce **ablası: Size, onun** emzirilmesini ve diğer bakımlarını **sizin adınıza üstlenecek, hem de ona iyi davranacak bir aile göstereyim mi? dedi.** Kız kardeşi verdiği cevapta "ona" zamirini "Hükümdar'a" şeklinde açıklamıştı. Bu teklifini kabul ettiklerinde annesini getirmiş, çocuk da onun göğsünü hemen kabul etmişti. Bu olayı da, 'annesinin kokusunun güzel, sütünün tatlı olmasıyla' açıklamıştı. Ve sonunda kendisine, Musa'ya evine götürüp orada emzirmesine dair izin verilince onu eve götürdü.

13. **Böylelikle biz onu anasına,** çocuğuna kavuşarak **gözü aydın olsun,** artık **üzülmesin ve** çocuğunu kendisine geri getireceğine dair **Allah'ın vâdinin gerçek olduğunu bilsin diye geri verdik. Fakat yine de** insanların **pek çoğu** ne bu vaadi, ne Meryem'in onun kız kardeşi olduğunu, ne de bunun Musa'nın annesi olduğunu **bilmezler.** Hâsılı, Musa annesinin yanında sütten kesilinceye kadar kalmış, Firavun da, bu zaman zarfında her güne bir dirhem olmak üzere annesine süt ücreti ödemişti. Musa'nın annesi harbî olan birinin malı olduğu için bu ücreti almıştı. Sütten kesildikten sonra Musa'yı Firavun'un yanına getirmiş, Musa onun yanında büyümüştü; tıpkı Şu'ârâ suresinde Firavun'un dilinden anlatıldığı gibi: "***Biz seni çocukken himayemize alıp büyütmedik mi? Ömrünün birçok yılını aramızda geçirmedin mi?***"

KELİME ANLAMI

6. وَنُمَكِّنَ **Ve hâkimiyet vermeyi (istiyorduk)** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **O yerde** أَرْضِ مِصْرَ وَالشَّامِ Mısır ve Şam diyarında *(Daha neyi istiyorduk?)* وَنُرِيَ **Ve göstermeyi** *(Kime?)* فِرْعَوْنَ **Firavun'a** وَهَامَانَ **Haman'a** وَجُنُودَهُمَا **Ve o ikisinin ordularına** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıl okunmuştur?)* وَيَرَى 'Ve yerâ' şeklinde *(Ne ile?)* بِفَتْحِ التَّحْتَانِيَّةِ Alttan iki noktalı (ye)nin fethasıyla وَالرَّاءِ Ve re'nin fethasıyla *(Daha ne ile?)* وَرَفْعِ الْأَسْمَاءِ الثَّلَاثَةِ Üç ismin de raf olmasıyla *(Kimden göstermemizi?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki,** كَانُوا **Onlar oldular** *(Ne oldular?)* يَحْذَرُونَ -يَخَافُونَ- **Korkuyor** *(Neden?)* مِنَ الْمَوْلُودِ Doğacak çocuktan اَلَّذِي O doğacak çocuk ki يَذْهَبُ مُلْكُهُمْ Onların saltanatını sona erecek *(Kimin elinde?)* عَلَى يَدَيْهِ Onun elinde.

7. وَأَوْحَيْنَا **Biz vahyettik** *(Nasıl?)* وَحْيَ إِلْهَامٍ İlham vahyiyle أَوْ مَنَامٍ Ya da uykuda *(Kime?)* إِلَى أُمِّ **مُوسَى Musa'nın annesine** وَهُوَ O *(Kimdir?)* اَلْمَوْلُودُ الْمَذْكُورُ Bahsedilen doğacak çocuktur وَلَمْ يَشْعُرْ Bilmedi *(Neyi?)* بِوِلَادَتِهِ Onun doğduğunu *(Kimden başkası?)* غَيْرَ أُخْتِهِ Kız kardeşinden başkası *(Neyi vahyettik?)* أَنْ أَرْضِعِيهِ **Onu emzirmesini** فَإِذَا خِفْتِ **Korktuğunda** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** فَأَلْقِيهِ **Onu bırak** *(Nereye?)* فِي الْيَمِّ **Suya** اَلْبَحْرِ Denize

أَيِ النِّيلِ Yani, Nil'e **وَلَا تَخَافِي Korkma** *(Neden?)* غَرَقَهُ Onun boğulmasından **وَلَا تَحْزَنِي Ve üzülme** *(Niçin?)* لِفِرَاقِهِ Ondan ayrıldığın için **إِنَّا Muhakkak ki biz** *(Neyiz?)* رَادُّوهُ **Onu geri döndürücüleriz** *(Kime?)* إِلَيْكِ **Sana** وَجَاعِلُوهُ **Ve onu kılıcılarız** *(Neden?)* مِنَ الْمُرْسَلِينَ **Peygamberlerden** فَأَرْضَعَتْهُ Bunun üzerine Onu emzirdi *(Ne kadar?)* ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ Üç ay *(Ne olduğu halde)* لَا يَبْكِي Ağlamıyor olduğu halde وَخَافَتْ Ve korktu *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ Onun üzerine فَوَضَعَتْهُ Ve Onu koydu فِي تَابُوتٍ Bir sandığa *(Öyle sandık ki,)* مَطْلِيٍّ Sıvanmış *(Ne ile?)* بِالْقَارِ Katranla *(Nereden?)* مِنْ دَاخِلٍ İçerden *(Yine öyle sandık ki,)* مُمَهَّدٍ Beşik yapılmış *(Kim için?)* لَهُ Musa için *(Nerede?)* فِيهِ O tabutta وَأَغْلَقَتْهُ Ve onu kapattı وَأَلْقَتْهُ Ve onu bıraktı *(Nereye?)* فِي بَحْرِ النِّيلِ Nil nehrine *(Ne zaman?)* لَيْلًا Geceleyin.

8. فَالْتَقَطَهُ **Onu aldı** *(Ne ile?)* بِالتَّابُوتِ Sandıkla *(Ne zamanda?)* ضَبِيحَةَ اللَّيْلِ O gecenin sabahında *(Kim?)* آلُ -أَعْوَانُ- فِرْعَوْنَ **Firavun'un ailesi,** hizmetçileri فَوَضَعُوهُ Hemen onu koydular *(Nereye?)* بَيْنَ يَدَيْهِ Firavun'un önüne وَفَتَحَ Ve o açtı وَأَخْرَجَ Ve çıkardı *(Kimi?)* مُوسَى Musa'yı *(Neden?)* مِنْهُ Sandıktan وَهُوَ O olduğu halde *(Ne olduğu halde?)* يَمَصُّ Emiyor *(Neden?)* مِنْ إِبْهَامِهِ Başparmağından *(Ne emiyor?)* لَبَنًا Süt *(Niye?)* لِيَكُونَ **Sonunda olsun diye** *(Kime?)* لَهُمْ **Kendilerine** *(Nerede?)* فِي عَاقِبَةِ الْأَمْرِ İşin sonunda *(Ne olsun diye?)* عَدُوًّا **Düşman** *(Öyle düşman ki,)* يَقْتُلُ Öldürecek *(Kimi?)* رِجَالَهُمْ Adamlarını *(Daha ne olsun diye?)* وَحَزَنًا **Ve üzüntü** *(Öyle üzüntü ki,)* يَسْتَعْبِدُ Köle edinecek *(Kimi?)* نِسَاءَهُمْ Onların kadınlarını وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Ne iledir?)* بِضَمِّ الْحَاءِ وَسُكُونِ الزَّايِ Ha'nın zammesi ve ze'nin sükûnuyladır *(Bu okunuşlar nedir?)* لُغَتَانِ İki lügattır *(Nerede?)* فِي الْمَصْدَرِ Bu kelimenin mastarında وَهُوَ هُنَا Bu burada *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى اسْمِ الْفَاعِلِ İsmi fail manasındadır *(Neden?)* مِنْ حَزَنَهُ 'Hazenehû' fiilinden *(Manaca ne gibidir?)* كَأَحْزَنَهُ 'Ehzenehû' fiili gibidir **إِنَّ فِرْعَوْنَ Muhakkak ki Firavun وَهَامَانَ Ve Hâmân** وَزِيرَهُ Onun yardımcısı وَجُنُودَهُمَا **Ve onların orduları** كَانُوا **Oldular** *(Ne oldular?)* خَاطِئِينَ **Yanlış yol tutar oldular** *(Neden türemiştir bu kelime?)* مِنَ الْخَطِيئَةِ 'Hatîet'ten أَيْ عَاصِينَ Yani, asi oldular فَعُوقِبُوا Bu sebeple cezalandı-rılmışlardır *(Ne ile?)* عَلَى يَدَيْهِ Musa'nın eliyle.

9. وَقَالَتْ **Dedi** *(Kim?)* امْرَأَةُ فِرْعَوْنَ **Firavun'un karısı** وَقَدْ هَمَّ Gerçek şu ki niyetlenmişti *(Kim ile beraber?)* مَعَ أَعْوَانِهِ Hizmetçileriyle beraber *(Neye?)* بِقَتْلِهِ Onu öldürmeye هُوَ Musa *(Nedir?)* قُرَّةُ عَيْنٍ **Göz nurudur** *(Kim için?)* لِي **Benim** وَلَكَ **Ve senin için** لَا تَقْتُلُوهُ **Onu öldürmeyin** عَسَى **Umulur** *(Ne?)* أَنْ يَنْفَعَنَا **Bize faydalı olması** أَوْ نَتَّخِذَهُ **Ya da onu edinmemiz** *(Ne?)* وَلَدًا **Evlat** فَأَطَاعُوهَا Bunun üzerine onun sözünü dinlediler وَهُمْ **Onlar** لَا يَشْعُرُونَ **Anlayamıyorlardı** *(Neyi?)* بِعَاقِبَةِ أَمْرِهِمْ İşlerinin sonunu *(Kim ile beraber?)* مَعَهُ Onunla beraber.

10. وَاَصْبَحَ **Sabahladı** *(Kim?)* فُؤَادُ اُمِّ مُوسٰى **Musa'nın annesinin kalbi** *(Niçin?)* لِمَا عَلِمَتْ Bildiği için *(Neyi?)* بِالْتِقَاطِهٖ Onun bulunduğunu *(Ne olarak sabahladı?)* فَارِغًا **Bomboş olarak** *(Neden?)* مِمَّا سِوَاهُ Onun dışındaki şeylerden اِنْ **Muhakkak** *(Bu nedir?)* مُخَفَّفَةٌ Tahfiflenmiştir *(Neden?)* مِنَ الثَّقِيلَةِ Şeddeli (inne) den وَاسْمُهَا Bunun ismi ise *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ إِنَّهَا Yani, 'İnnehâ' (muhakkak ki annesi) şeklindedir كَادَتْ **Nerdeyse** لَتُبْدِي **Açığa vuracaktı** *(Neyi?)* بِهٖ **Bunu** أَيْ بِأَنَّهُ Yani, şunu ki o *(Nedir?)* اِبْنُهَا Kendi oğludur لَوْلَا اَنْ رَبَطْنَا **Şayet pekiştirmeseydik** *(Neyi?)* عَلٰى قَلْبِهَا **Kalbini** *(Ne ile?)* بِالصَّبْرِ Sabır ile أَيْ سَكَّنَّاهُ Yani, onu teskin ettik *(Niçin?)* لِتَكُونَ **Olsun diye** *(Kimden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Müminlerden** اَلْمُصَدِّقِينَ Tasdik edenlerden *(Neyi?)* بِوَعْدِ اللّٰهِ Allah'ın vaadini وَجَوَابُ لَوْلَا 'Levlâ'nın cevabı مَا قَبْلَهَا دَلَّ عَلَيْهِ Ona delalet eder *(Ne?)* 'Levlâ'dan öncesi.

11. وَقَالَتْ **Annesi dedi** *(Kime?)* لِاُخْتِهٖ **Ablasına** *(O da kimdir?)* مَرْيَمَ Meryem'dir *(Ne dedi?)* قُصِّيهِ **Onu takip et** أَيِ اتَّبِعِي Yani, takip et *(Neyi?)* أَثَرَهُ Onun izini حَتّٰى تَعَلَّمِي Ta ki öğrenesin *(Neyi?)* خَبَرَهُ Onun durumunu فَبَصُرَتْ **O da gözetledi** *(Kimi?)* بِهٖ **Onu** أَبْصَرَتْهُ Onu izledi *(Nereden?)* عَنْ جُنُبٍ **Uzaktan** مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ Uzak bir yerden *(Nasıl?)* اِخْتِلَاسًا Gizlice وَهُمْ **Onlar oldukları halde** *(Ne oldukları halde?)* لَا يَشْعُرُونَ **Farkına varmaz oldukları halde** *(Neyin?)* أَنَّهَا O *(Nedir?)* اُخْتُهُ Onun ablasıdır وَأَنَّهَا تَرَقَّبُهُ Ve o, Musa'yı gözetliyor (bunun farkında değiller).

12. وَحَرَّمْنَا **Biz engelledik** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Musa'ya** *(Neyi?)* اَلْمَرَاضِعَ **Sütanneleri (kabul etmesini)** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ قَبْلَ رَدِّهِ Yani, verilmeden önce *(Kime?)* مِنْ قَبُولِ ثَدْيِ مُرْضِعَةٍ Sütannenin göğsünü kabul etmesinden إِلٰى أُمِّهِ Annesine أَيْ مَنَعْنَاهُ Yani, biz onu alıkoyduk *(Neden?)* فَلَمْ يَقْبَلْ O da kabul etmedi *(Neyi?)* ثَدْيَ وَاحِدَةٍ مِنَ الْمَرَاضِعِ Sütannelerin herhangi birisinin göğsünü *(Öyle sütanneler ki,)* اَلْمُحْضَرَةِ Hazır edilen *(Kim için?)* لَهُ Kendisi için فَقَالَتْ **Ve dedi** *(Kim?)* اُخْتُهُ Ablası *(Ne dedi?)* هَلْ اَدُلُّ **Göstereyim mi?** *(Kime?)* كُمْ **Size** *(Neyi?)* عَلٰى اَهْلِ بَيْتٍ **Bir ev halkını** *(Ne zaman dedi?)* لَمَّا رَأَتْ Gördüğünde *(Neyi?)* حُنُوَّهُمْ Onların şefkatlerini *(Kime karşı?)* عَلَيْهِ Musa'ya karşı *(Öyle ev halkı ki,)* يَكْفُلُونَهُ **Onun bakımını alacak** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne ile?)* بِالْاِرْضَاعِ وَغَيْرِهِ Emzirmek ve diğer şeylerle وَهُمْ **Onlar oldukları halde** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Ne oldukları halde?)* نَاصِحُونَ **İyilik eder oldukları halde** وَفَسَّرَتْ (Ablası) açıkladı *(Neyi?)* ضَمِيرَ لَهُ 'Lehû'nün zamirini *(Ne diye?)* بِالْمَلِكِ Hükümdar diye *(Ne olarak açıkladı?)* جَوَابًا لَهُمْ Onlara cevap olarak فَأُجِيبَتْ Böylece kabul edildi فَجَاءَتْ Ve getirdi

(Kimi?) بِأُمِّهِ Annesini فَقَبِلَ Ve kabul etti (Musa) *(Neyi?)* ثَدْيَهَا Onun göğsünü وَأَجَابَتْهُمْ (Ablası) onlara cevap verdi *(Neden?)* عَنْ قَبُولِهِ Onun kabul etmesinden *(Ne diye?)* بِأَنَّهَا Muhakkak ki o kadın *(Nedir?)* طِيبَةُ الرِّيحِ Kokusu güzel طِيبَةُ اللَّبَنِ Ve sütü güzeldir فَأُذِنَ Bunun üzerine izin verildi *(Kime?)* لَهَا Annesine *(Ne hususta?)* فِي إِرْضَاعِهِ Onu emzirmesi hususunda *(Nerede?)* فِي بَيْتِهَا Evinde فَرَجَعَتْ Ve (annesi) döndü *(Kim ile?)* بِهِ Musa ile *(Ne gibi?)* كَمَا قَالَ تَعَالَى Yüce Allah'ın (şu ayette) buyurduğu gibi;

13. فَرَدَدْنَاهُ **Böylece biz geri çevirdik** *(Kimi?)* **Musa'yı** *(Kime?)* إِلَى أُمِّهِ **Annesine** *(Niçin?)* كَيْ تَقَرَّ **Aydın olsun diye** *(Ne?)* عَيْنُهَا **Onun gözü** *(Ne ile?)* بِلِقَائِهِ Ona kavuşmasıyla وَلَا تَحْزَنَ **Ve üzüntü duymasın diye** *(Ne zaman?)* حِينَئِذٍ O zaman وَلِتَعْلَمَ **Ve bilsin diye** *(Neyi?)* أَنَّ وَعْدَ اللهِ **Muhakkak ki Allah'ın vaadi** *(Neye dair vaadi?)* بِرَدِّهِ Onu döndürmesine *(Kime?)* إِلَيْهَا Annesine *(Nedir?)* حَقٌّ **Gerçektir** وَلَكِنَّ **Fakat** أَكْثَرَهُمْ **Onların çoğu** أَيِ النَّاسِ Yani, insanların لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* بِهَذَا الْوَعْدِ Bu vaadi *(Daha neyi bilmezler?)* وَلَا بِأَنَّ فَمَكَثَتْ Bu kızın Musa'nın ablası هٰذِهِ أُخْتُهُ وَهٰذِهِ أُمُّهُ Bu kadının da annesi olduğunu bilmezler Ve Musa kaldı *(Nerede?)* عِنْدَهَا Annesinin yanında *(Ne zamana kadar?)* إِلَى أَنْ فَطَمَتْهُ Onu sütten kesinceye kadar وَأَجْرَى عَلَيْهَا Firavun kendisine verdi *(Neyi?)* أُجْرَتَهَا Sütannelik ücretini لِكُلِّ يَوْمٍ Her gün için *(Ne kadar?)* دِينَارٌ Bir dinar وَأَخَذَتْهَا O da o ücreti aldı *(Niye?)* لِأَنَّهَا Çünkü o *(Nedir?)* مَالُ حَرْبِيٍّ Harbînin malıdır فَأَتَتْ Getirdi *(Kimi?)* بِهِ Musa'yı *(Kime?)* فِرْعَوْنَ Firavun'a فَتَرَبَّى Ve Musa yetişmişti *(Kimin yanında?)* عِنْدَهُ Firavun'un yanında *(Ne gibi?)* كَمَا قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah'ın buyurduğu gibi *(Ne olarak?)* حِكَايَةً Aktararak *(Kimden?)* عَنْهُ Firavun'dan *(Nerede?)* فِي سُورَةِ الشُّعَرَاءِ Şuara suresinde أَلَمْ نُرَبِّكَ Biz seni yetiştirmedik mi? *(Nerede?)* فِينَا Yanımızda *(Ne iken?)* وَلِيدًا Çocuk iken وَلَبِثْتَ Ve kalmadın mı? *(Nerede?)* فِينَا Aramızda مِنْ عُمُرِكَ Hayatından *(Ne kadar?)* سِنِينَ Senelerce.

﴿وَلَمَّا بَلَغَ اَشُدَّهُ﴾ وَهُوَ ثَلَاثُونَ سَنَةً أَوْ وَثَلَاثٌ ﴿وَاسْتَوٰى﴾ أَيْ بَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً ﴿اٰتَيْنَاهُ حُكْمًا﴾ حِكْمَةً ﴿وَعِلْمًا﴾ فِقْهًا فِي الدِّينِ قَبْلَ أَنْ يُبْعَثَ نَبِيًّا ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ كَمَا جَزَيْنَاهُ ﴿نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤﴾﴾ لِأَنْفُسِهِمْ ﴿وَدَخَلَ﴾ مُوسٰى ﴿الْمَدِينَةَ﴾ مَدِينَةَ فِرْعَوْنَ وَهِيَ مُنْفٌ بَعْدَ أَنْ غَابَ عَنْهُ مُدَّةً ﴿عَلٰى حِينِ غَفْلَةٍ مِنْ اَهْلِهَا﴾ وَقْتَ الْقَيْلُولَةِ ﴿فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هٰذَا مِنْ شِيعَتِهِ﴾ أَيْ إِسْرَائِيلِيٍّ ﴿وَهٰذَا مِنْ عَدُوِّهِ﴾ أَيْ قِبْطِيٍّ يُسَخِّرُ الْإِسْرَائِيلِيَّ لِيَحْمِلَ حَطَبًا إِلٰى مَطْبَخِ فِرْعَوْنَ ﴿فَاسْتَغَاثَهُ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ﴾ فَقَالَ لَهُ مُوسٰى خَلِّ سَبِيلَهُ فَقِيلَ إِنَّهُ قَالَ لِمُوسٰى لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَحْمِلَهُ عَلَيْكَ ﴿فَوَكَزَهُ مُوسٰى﴾ أَيْ ضَرَبَهُ بِجَمْعِ كَفِّهِ وَكَانَ شَدِيدَ الْقُوَّةِ وَالْبَطْشِ ﴿فَقَضٰى عَلَيْهِ﴾ أَيْ قَتَلَهُ وَلَمْ يَكُنْ قَصَدَ قَتْلَهُ وَدَفَنَهُ فِي الرَّمْلِ ﴿قَالَ هٰذَا﴾ قَتْلُهُ ﴿مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ﴾ الْمُهَيِّجِ غَضَبِي ﴿إِنَّهُ عَدُوٌّ﴾ لِابْنِ آدَمَ ﴿مُضِلٌّ﴾ لَهُ ﴿مُبِينٌ ﴿١٥﴾﴾ بَيِّنُ الْإِضْلَالِ ﴿قَالَ﴾ نَادِمًا ﴿رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي﴾ بِقَتْلِهِ ﴿فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَ لَهُ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٦﴾﴾ أَيِ الْمُتَّصِفُ بِهِمَا أَزَلًا وَأَبَدًا ﴿قَالَ رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ﴾ بِحَقِّ إِنْعَامِكَ ﴿عَلَيَّ﴾ بِالْمَغْفِرَةِ اعْصِمْنِي ﴿فَلَنْ أَكُونَ ظَهِيرًا﴾ عَوْنًا ﴿لِلْمُجْرِمِينَ ﴿١٧﴾﴾ الْكَافِرِينَ بَعْدَ هٰذِهِ إِنْ عَصَمْتَنِي ﴿فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ﴾ يَنْتَظِرُ مَا يَنَالُهُ مِنْ جِهَةِ الْقَتِيلِ ﴿فَإِذَا الَّذِي اسْتَنْصَرَهُ بِالْأَمْسِ يَسْتَصْرِخُهُ﴾ يَسْتَغِيثُ بِهِ عَلٰى قِبْطِيٍّ آخَرَ ﴿قَالَ لَهُ مُوسٰى إِنَّكَ لَغَوِيٌّ مُبِينٌ ﴿١٨﴾﴾ بَيِّنُ الْغَوَايَةِ لِمَا فَعَلْتَهُ بِالْأَمْسِ وَالْيَوْمِ ﴿فَلَمَّا أَنْ﴾ زَائِدَةٌ ﴿أَرَادَ أَنْ يَبْطِشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَهُمَا﴾ لِمُوسٰى وَالْمُسْتَغِيثِ بِهِ ﴿قَالَ﴾ الْمُسْتَغِيثُ ظَانًّا أَنَّهُ يَبْطِشُ بِهِ لِمَا قَالَ لَهُ ﴿يَا مُوسٰى أَتُرِيدُ أَنْ تَقْتُلَنِي كَمَا قَتَلْتَ نَفْسًا بِالْأَمْسِ إِنْ﴾ مَا ﴿تُرِيدُ إِلَّا أَنْ تَكُونَ جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ وَمَا تُرِيدُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٩﴾﴾ فَسَمِعَ الْقِبْطِيُّ ذٰلِكَ فَعَلِمَ أَنَّ الْقَاتِلَ مُوسٰى فَانْطَلَقَ إِلٰى فِرْعَوْنَ فَأَخْبَرَهُ بِذٰلِكَ فَأَمَرَ فِرْعَوْنُ الذَّبَّاحِينَ بِقَتْلِ مُوسٰى فَأَخَذُوا فِي الطَّرِيقِ إِلَيْهِ ﴿وَجَاءَ رَجُلٌ﴾ هُوَ مُؤْمِنُ آلِ فِرْعَوْنَ ﴿مِنْ اَقْصَى الْمَدِينَةِ﴾ آخِرِهَا ﴿يَسْعٰى﴾ يُسْرِعُ فِي مَشْيِهِ مِنْ طَرِيقٍ أَقْرَبَ مِنْ طَرِيقِهِمْ ﴿قَالَ يَا مُوسٰى إِنَّ الْمَلَأَ﴾ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ ﴿يَأْتَمِرُونَ بِكَ﴾ يَتَشَاوَرُونَ فِيكَ ﴿لِيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ﴾ مِنَ الْمَدِينَةِ ﴿إِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢٠﴾﴾ فِي الْأَمْرِ بِالْخُرُوجِ ﴿فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ﴾ لُحُوقَ طَالِبٍ أَوْ غَوْثَ اللهِ إِيَّاهُ ﴿قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢١﴾﴾ قَوْمِ فِرْعَوْنَ.

TÜRKÇE ANLAMI

14. **Musa yiğitlik çağına,** otuz yahut otuz üç yaşına **erip** sonra da kırk yaşına basıp **olgunlaşınca, biz ona** peygamber olarak gönderilmeden önce **hüküm,** hikmet **ve ilim,** dinde anlayış **verdik. İşte** kendilerine **güzel davrananları biz böyle,** onu mükâfatlandırdığımız gibi **mükâfatlandırırız.**

15. **Ve ahalisinin gaflette bulundukları bir vakitte,** öğle uykusu vaktinde kendisinden bir müddet uzakta olduğu Firavun'un "Münf" **şehrine girdi, Orada, biri kendi tarafından,** İsrail oğullarından, **diğeri düşman tarafından** Kıptî **olan iki adamı birbiriyle dövüşürken buldu.** Kıptî olan İsrail oğullarından olana Firavun'un mutfağına odun taşıması için çalıştırıyordu. **Kendi tarafından olanı, düşmana karşı ondan yardım diledi;** Musa da Kıptî'ye "Onu bırak" dedi. Denildiğine göre o da Musa'ya: "Artık odunları sana yüklemeye karar verdim" demişti. Çok güçlü ve kuvvetli olan **Musa da ötekine bir yumruk vurup hayatına son verdi.** Hâlbuki onu öldürmek istememişti. Sonra da ölüyü alıp kuma gömdü. **Dedi ki: Bu** Kıptî'nin öldürülmesi, kızgınlığımı körükleyen **şeytanın işidir. O, gerçekten** Âdemoğluna **bir düşman,** onu saptırışı **apaçık** olan **bir saptırıcı.**

16. Musa pişmanlık duyarak **dedi ki: Rabbim! Doğrusu** onu öldürerek **kendime zulmettim; beni bağışla! Allah da onu bağışladı; zira, çok mağfiret eden, çok merhamet eden ancak odur,** yani bu iki vasıfla ezelden ebede muttasıf olan odur.

17. **Dedi ki: "Yarabbi! Bana ihsan ettiğin** mağfiret **nimet**inin **hakkı için** beni koru; eğer beni korursan bundan sonra **artık ben günahkârlara,** kafirlere **asla arka,** yardımcı **olmayacağım."**

18. **Şehirde korku içinde,** öldürülen kişiden dolayı başına ne geleceğini **gözetleyerek,** bekleyerek **sabahladı. Bir de ne görsün, dün kendisinden yardım isteyen kimse, feryat ederek yine** bir başka Kıptî'ye karşı **ondan yardım istiyor. Musa ona dedi ki: "Doğrusu sen,** bugün ve dün yaptığın şeylerle azgınlığı **besbelli** olan **bir azgınsın!"**

19. **Musa, ikisinin de** kendisinin de yardım isteyenin de **düşmanı olan adamı yakalamak isteyince, o** yardım isteyen kişi onun kendisini yakalayacağını zannederek kendisine **dedi ki: Ey Musa! Dün birini öldürdüğün gibi, beni de mi öldürmek istiyorsun? Bu yerde ille de bir zorba olmayı arzuluyorsun sen! Yoksa ıslah edicilerden olmak istemiyorsun.** Kıptî bu sözü duyunca katilin Musa olduğunu anladı ve hemen koşup Firavun'a haber verdi. Firavun da cellâtlara Musa'nın öldürülmesi emrini verdi. Cellâtlar da hemen Musa'yı öldürmek için yola düştüler.

20. **Şehrin öbür ucundan** Firavun hanedanından mümin **bir adam** cellatların geldiği yoldan daha kestirme olan başka bir yoldan **hızlı hızlı yürüyerek geldi: Ey Musa!** Firavun'un kavminden **ileri gelenler seni öldürmek için senin hakkında** aralarında **istişare ediyorlar. Derhal** şehirden dışarı **çık! Gerçekten** dışarı çıkmanı söylerken **ben senin iyiliğini isteyenlerdenim, dedi.**

21. **(Musa) korka korka,** kendisini arayan biri olup olmadığını yahut Cenab-ı Hakkın kendisine yapacağı yardımı **gözetleyerek oradan çıktı. "Rabbim! Beni zalimler olan kavimden,** Firavun'un kavminden **kurtar" dedi.**

KELİME ANLAMI

14. وَلَمَّا **Ne zaman ki** بَلَغَ **Ulaştı** *(Neye?)* اَشُدَّهُ **Yiğitlik çağına** سَنَةً وَهُوَ ثَلَاثُونَ Bu otuz yaşı وَثَلَاثٌ أَوْ Ya da otuz üç yaşıdır وَاسْتَوٰى **Ve olgunlaştı** أَيْ بَلَغَ Yani, ulaştı *(Neye?)* حِكْمَةً **Hüküm** حُكْمًا **Biz Ona verdik** *(Ne verdik?)* اٰتَيْنَاهُ أَرْبَعِينَ سَنَةً Kırk yaşına *(Ne zaman?)* قَبْلَ أَنْ يُبْعَثَ Dinde فِي الدِّينِ İnce anlayış *(Nede?)* فِقْهًا **Ve ilim verdik** وَعِلْمًا Hikmet *(Ne?)* كَمَا جَزَيْنَاهُ **İşte böyle** وَكَذٰلِكَ Gönderilmeden önce *(Ne olarak?)* نَبِيًّا Peygamber olarak Onu mükâfatlandırdığımız gibi نَجْزِي **Mükâfatlandırırız** *(Kimi?)* اَلْمُحْسِنِينَ **İyilik yapanları** *(Kime?)* لِأَنْفُسِهِمْ Kendilerine.

15. وَدَخَلَ **Ve girdi** *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Nereye?)* اَلْمَدِينَةَ **Şehre** *(Ondan bedel?)* مَدِينَةَ فِرْعَوْنَ Firavun'un şehrine وَهِيَ O da *(Nedir?)* مُنْفٌ Münf şehridir *(Neden sonra?)* بَعْدَ أَنْ غَابَ Kaybolup gittikten sonra *(Kimden?)* عَنْهُ Firavun'un gözünden *(Ne kadar süre?)* مُدَّةً Bir müddet *(Ne zaman girdi?)* عَلٰى حِينِ غَفْلَةٍ **Bir gaflet anında** *(Kimden sadır olan gaflet?)* مِنْ اَهْلِهَا **O şehrin halkından** وَقْتَ الْقَيْلُولَةِ Öyle uykusu vaktinde فَوَجَدَ **Ve buldu** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne buldu?)* رَجُلَيْنِ **İki adam** *(Öyle iki adam ki,)* يَقْتَتِلَانِ **Dövüşüyorlar** هٰذَا **Biri** *(Kimden?)* مِنْ شِيعَتِهِ **Kendi tarafından** أَيْ إِسْرَائِيلِيٍّ Yani, İsrail oğullarından وَهٰذَا **Ve biri de** *(Kimden?)* مِنْ عَدُوِّهِ **Düşmanı tarafından** أَيْ قِبْطِيٍّ Yani, Kıptî *(Öyle Kıptî ki,)* يُسَخِّرُ Çalıştırıyor *(Kimi?)* اَلْإِسْرَائِيلِيَّ İsrail oğullarından olan kişiyi *(Niçin?)* لِيَحْمِلَ Taşıması için *(Ne?)* حَطَبًا Odun *(Nereye?)* إِلٰى مَطْبَخِ فِرْعَوْنَ Firavun'un mutfağına فَاسْتَغَاثَ **Ve yardım istedi** *(Kimden?)* هُ **Musa'dan** *(Kim?)* اَلَّذِي **O kişi ki** مِنْ شِيعَتِهِ **Kendi tarafından olan** *(Kime karşı?)* عَلَى الَّذِي **O kimseye karşı ki** مِنْ عَدُوِّهِ **Düşmanı tarafından olan** فَقَالَ Ve dedi *(Kime?)* لَهُ Ona (Kıpti'ye) *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Ne dedi?)* خَلِّ سَبِيلَهُ Onun yolunu aç فَقِيلَ إِنَّهُ Denildi ki O قَالَ Dedi *(Kime?)* لِمُوسٰى Musa'ya *(Ne dedi?)* لَقَدْ هَمَمْتُ Gerçek şu ki ben niyetlendim *(Neye?)* أَنْ أُحَمِّلَهُ Onu taşıtmaya *(Kime?)* عَلَيْكَ Sana فَوَكَزَ **Bunun üzerine bir yumruk vurdu** *(Kime?)* هُ **Ona** *(Kim?)* مُوسٰى **Musa** أَيْ ضَرَبَهُ Yani, ona vurdu *(Nasıl?)* بِجَمْعِ كَفِّهِ Avucunu toplamakla وَكَانَ Ve (Musa) idi *(Ne idi?)* شَدِيدَ الْقُوَّةِ وَالْبَطْشِ Güçlü ve kuvvetliydi فَقَضٰى عَلَيْهِ **Ve onun hayatına son verdi** أَيْ قَتَلَهُ Yani, onu öldürdü

وَلَمْ يَكُنْ قَصَدَ Ve kastetmiş olmadığı halde *(Neyi?)* قَتْلَهُ Onu öldürmeyi وَدَفَنَهُ Ve gömdü *(Nereye?)* فِي الرَّمْلِ Kuma قَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* هٰذَا **Bu** قَتْلُهُ Yani, onu öldürmek *(Nedendir?)* مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ **Şeytanın işindendir** *(Öyle şeytan ki,)* اَلْمُهَيِّجِ Harekete geçiren *(Neyi?)* غَضَبِي Benim öfkemi اِنَّهُ **Muhakkak ki o** *(Nedir?)* عَدُوٌّ **Düşmandır** *(Kime?)* لِابْنِ آدَمَ İnsanoğluna *(Daha nedir)* مُضِلٌّ **Saptırıcıdır** *(Kimi?)* لَهُ İnsanoğlunu *(Daha nedir)* مُبِينٌ **Apaçık olandır** بَيِّنُ الْاِضْلَالِ Sapıtması apaçık olandır.

16. قَالَ **(Musa) dedi** *(Ne olduğu halde?)* نَادِمًا Pişman *(Ne dedi?)* رَبِّ **Ey Rabbim!** اِنِّي **Doğrusu ben** ظَلَمْتُ **Zulmettim** *(Kime?)* نَفْسِي **Kendime** *(Ne ile?)* بِقَتْلِهِ Onu öldürmekle فَاغْفِرْ **Affet** *(Kimi?)* لِي **Beni** فَغَفَرَ **Bunun üzerine affetti** *(Kimi?)* لَهُ **Onu** اِنَّهُ **Çünkü o** هُوَ **O** *(Nedir?)* اَلْغَفُورُ **Çokça bağışlayan** اَلرَّحِيمُ **Pek esirgeyendir** أَيِ الْمُتَّصِفُ بِهِمَا Yani, bu ikisi kendinde bulunandır *(Ne olarak?)* أَزَلًا وَأَبَدًا Ezeli ve ebedi olarak.

17. قَالَ **(Musa) dedi** *(Ne dedi?)* رَبِّ **Ey Rabbim** *(Neye karşı?)* بِمَا أَنْعَمْتَ **İyilik etmene karşı** بِحَقِّ إِنْعَامِكَ İyilik etmenin hakkı için *(Kime?)* عَلَيَّ **Bana** *(Ne ile?)* بِالْمَغْفِرَةِ Affetmekle اِعْصِمْنِي Beni koru فَلَنْ أَكُونَ **Artık ben kesinlikle olmayacağım** *(Ne olmayacağım?)* ظَهِيرًا **Sırt çıkar** عَوْنًا Yardım eder *(Kime?)* لِلْمُجْرِمِينَ **Günahkârlara** اَلْكَافِرِينَ Kâfirlere *(Neden sonra?)* بَعْدَ هٰذِهِ Bundan sonra إِنْ عَصَمْتَنِي Eğer sen beni korursan.

18. فَأَصْبَحَ **Sabahladı** *(Nerede?)* فِي الْمَدِينَةِ **Şehirde** *(Ne olduğu halde?)* خَائِفًا **Korkar olduğu halde** *(Daha ne olduğu halde?)* يَتَرَقَّبُ **Etrafı gözetler olduğu halde** يَنْتَظِرُ Bekler olduğu halde *(Neyi?)* مَا يَنَالُهُ Kendisine gelecek zararı *(Kimden dolayı?)* مِنْ جِهَةِ الْقَتِيلِ Öldürülenden dolayı فَإِذَا **Bir de ne görsün** اَلَّذِي **O kimse ki** اِسْتَنْصَرَهُ **Ondan yardım istemişti** *(Ne zaman?)* بِالْأَمْسِ **Dün** يَسْتَصْرِخُهُ **Kendisinden yardım istiyor** يَسْتَغِيثُ İstimdat ediyor *(Kime?)* بِهِ Ona *(Kime karşı?)* آخَرَ عَلَى قِبْطِيٍّ Başka bir Kıptî'ye karşı قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Kim?)* مُوسَى **Musa** *(Ne dedi?)* اِنَّكَ **Kesinlikle sen** *(Nesin?)* لَغَوِيٌّ **Elbette azgınsın** *(Öyle azgın ki,)* مُبِينٌ **Apaçık olan** بَيِّنُ الْغَوَايَةِ Azgınlığı apaçık olansın *(Niçin?)* لِمَا فَعَلْتَهُ Bunu yaptığın için *(Ne zaman?)* بِالْأَمْسِ وَالْيَوْمِ Dün ve bugün.

19. فَلَمَّا أَنْ **Ne zaman ki** زَائِدَةٌ 'En' zaittir أَرَادَ **İstedi** *(Neyi?)* أَنْ يَبْطِشَ **Yakalamayı** *(Kimi?)* بِالَّذِي **O kimseyi ki** هُوَ **O** *(Nedir?)* عَدُوٌّ **Düşmandır** *(Kime?)* لَهُمَا **İkisine** لِمُوسَى Musa'ya *(Daha?)* وَالْمُسْتَغِيثِ بِهِ Ve kendisinden yardım isteyene قَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلْمُسْتَغِيثُ Yardım isteyen *(Ne olarak?)* ظَانًّا Zanneden erek *(Neyi?)* أَنَّهُ Muhakkak ki Musa

يَبْطِشُ Yakalayacak *(Kimi?)* بِهِ Kendisini *(Niçin böyle zannetti?)* لِمَا قَالَ (Sen apaçık bir azgınsın) dediği için *(Kime?)* لَهُ Kendisine *(Ne dedi?)* يَا مُوسٰى **Ey Musa** أَتُرِيدُ **Sen istiyor musun?** *(Neyi?)* أَنْ تَقْتُلَنِي **Beni öldürmeyi** *(Ne gibi?)* كَمَا قَتَلْتَ **Öldürdüğün gibi** *(Kimi?)* نَفْسًا **Bir canı** *(Ne zaman?)* بِالْأَمْسِ **Dün** تُرِيدُ -مَا- إِنْ **Sen istemiyorsun** إِلَّا أَنْ تَكُونَ **Ancak olmayı (istiyorsun)** *(Ne olmayı?)* جَبَّارًا **Zorba** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Bu yerde** وَمَا تُرِيدُ **Ve sen istemiyorsun** *(Neyi?)* أَنْ تَكُونَ **Olmayı** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُصْلِحِينَ **Düzeltenlerden** فَسَمِعَ Bunun üzerine işitti *(Kim?)* الْقِبْطِيُّ Kıptî *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu فَعَلِمَ Ve bildi *(Neyi?)* أَنَّ الْقَاتِلَ Kesinlikle öldüren *(Kimdir?)* مُوسٰى Musa'dır فَانْطَلَقَ Acele ile gitti *(Kime?)* إِلٰى فِرْعَوْنَ Firavun'a فَأَخْبَرَهُ Ve ona haber verdi *(Neyi?)* بِذٰلِكَ Bunu فَأَمَرَ Bunun üzerine emretti *(Kim?)* فِرْعَوْنُ Firavun *(Kime?)* الْجَبَّارِينَ Cellâtlara *(Neyi?)* بِقَتْلِ مُوسٰى Musa'yı öldürmeyi فَأَخَذُوا فِي الطَّرِيقِ Onlar da yola düştüler *(Kime doğru?)* إِلَيْهِ Musa'ya doğru.

20. وَجَاءَ **Ve geldi** *(Kim?)* رَجُلٌ **Bir adam** هُوَ O *(Kimdir?)* مُؤْمِنُ آلِ فِرْعَوْنَ Firavun'un ailesinden iman edendir *(Nereden?)* مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ **Şehrin diğer ucundan** آخِرِهَا Sonundan *(Ne olduğu halde?)* يَسْعٰى **Koşar olduğu halde** يُسْرِعُ Sürat eder olduğu halde *(Nede?)* فِي مَشْيِهِ Yürümesinde *(Nereden?)* مِنْ طَرِيقٍ أَقْرَبَ Daha yakın bir yoldan *(Neden?)* مِنْ طَرِيقِهِمْ Onların yollarından قَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* يَا مُوسٰى **Ey Musa** إِنَّ الْمَلَأَ **Muhakkak ki ileri gelenler** *(Kimden?)* مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ Firavun'un halkından يَأْتَمِرُونَ **Müzakere yapıyorlar** *(Kim hakkında?)* بِكَ **Senin hakkında** يَتَشَاوَرُونَ Müşavere yapıyorlar *(Kim hakkında?)* فِيكَ Senin hakkında *(Ne için?)* لِيَقْتُلُوكَ **Seni öldürmek için** فَاخْرُجْ **Derhal çık** *(Nereden?)* مِنَ الْمَدِينَةِ Şehirden إِنِّي **Muhakkak ki ben** لَكَ **Sana** *(Neyim?)* مِنَ النَّاصِحِينَ **İyilik yapanlardanım** *(Ne hususta?)* فِي الْأَمْرِ بِالْخُرُوجِ Çıkmanı emretmek hususunda.

21. فَخَرَجَ **Hemen çıkıverdi** *(Nereden?)* مِنْهَا **O şehirden** *(Ne olduğu halde?)* خَائِفًا **Korkar olduğu halde** يَتَرَقَّبُ **Ve bekler olduğu halde** *(Neyi?)* لُحُوقَ طَالِبٍ Arayanın yetişmesini أَوْ غَوْثَ اللهِ Ya da Allah'ın yardımını *(Kime?)* إِيَّاهُ Kendisine قَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* رَبِّ **Ey Rabbim!** نَجِّنِي **Beni kurtar** *(Kimden?)* مِنَ الْقَوْمِ **Halktan** *(Öyle halk ki,)* الظَّالِمِينَ **Zalim olan** *(Ondan bedel?)* قَوْمِ فِرْعَوْنَ Firavun'un halkından.

﴿وَلَمَّا تَوَجَّهَ﴾ قَصَدَ بِوَجْهِهِ ﴿تِلْقَاءَ مَدْيَنَ﴾ جِهَتَهَا وَهِيَ قَرْيَةُ شُعَيْبٍ مَسِيرَةُ ثَمَانِيَةِ أَيَّامٍ مِنْ مِصْرَ سُمِّيَتْ بِمَدْيَنَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ وَلَمْ يَكُنْ يَعْرِفُ طَرِيقَهَا ﴿قَالَ عَسَى رَبِّي أَنْ يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿٢٢﴾﴾ أَيْ قَصْدَ الطَّرِيقِ أَيِ الطَّرِيقَ الْوَسَطَ إِلَيْهَا فَأَرْسَلَ اللهُ لَهُ مَلَكًا بِيَدِهِ عَنَزَةٌ فَانْطَلَقَ بِهِ إِلَيْهَا ﴿وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ﴾ بِئْرٌ فِيهَا أَيْ وَصَلَ إِلَيْهَا ﴿وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً﴾ جَمَاعَةً ﴿مِنَ النَّاسِ يَسْقُونَ﴾ مَوَاشِيَهُمْ ﴿وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمُ﴾ أَيْ سِوَاهُمُ ﴿امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ﴾ تَمْنَعَانِ أَغْنَامَهُمَا عَنِ الْمَاءِ ﴿قَالَ﴾ مُوسَى لَهُمَا ﴿مَا خَطْبُكُمَا﴾ أَيْ مَا شَأْنُكُمَا لَا تَسْقِيَانِ ﴿قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّى يُصْدِرَ الرِّعَاءُ﴾ جَمْعُ رَاعٍ أَيْ يَرْجِعُونَ مِنْ سَقْيِهِمْ خَوْفَ الزِّحَامِ فَنَسْقِي وَفِي قِرَاءَةٍ (يُصْدِرُ) مِنَ الرُّبَاعِيِّ أَيْ يُصْرِفُو مَوَاشِيَهُمْ مِنَ الْمَاءِ ﴿وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ ﴿٢٣﴾﴾ لَا يَقْدِرُ أَنْ يَسْقِيَ ﴿فَسَقَى لَهُمَا﴾ مِنْ بِئْرٍ أُخْرَى بِقُرْبِهِمَا رَفَعَ حَجَرًا عَنْهَا لَا يَرْفَعُهُ إِلَّا عَشَرَةُ أَنْفُسٍ ﴿ثُمَّ تَوَلَّى﴾ انْصَرَفَ ﴿إِلَى الظِّلِّ﴾ لِسَمُرَةٍ مِنْ شِدَّةِ حَرِّ الشَّمْسِ وَهُوَ جَائِعٌ ﴿فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ﴾ طَعَامٍ ﴿فَقِيرٌ ﴿٢٤﴾﴾ مُحْتَاجٌ فَرَجَعَتَا إِلَى أَبِيهِمَا فِي زَمَنٍ أَقَلَّ مِمَّا كَانَتَا تَرْجِعَانِ فِيهِ فَسَأَلَهُمَا عَنْ ذَلِكَ فَأَخْبَرَتَاهُ بِمَنْ سَقَى لَهُمَا فَقَالَ لِإِحْدَاهُمَا ادْعِيهِ لِي قَالَ تَعَالَى ﴿فَجَاءَتْهُ إِحْدَاهُمَا تَمْشِي عَلَى اسْتِحْيَاءٍ﴾ أَيْ وَاضِعَةً كُمَّ دِرْعِهَا عَلَى وَجْهِهَا حَيَاءً مِنْهُ ﴿قَالَتْ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ أَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا﴾ فَأَجَابَهَا مُنْكِرًا فِي نَفْسِهِ أَخْذَ الْأُجْرَةِ كَأَنَّهَا قَصَدَتِ الْمُكَافَأَةَ إِنْ كَانَ مِمَّنْ يُرِيدُهَا فَمَشَتْ بَيْنَ يَدَيْهِ فَجَعَلَتِ الرِّيحُ تَضْرِبُ ثَوْبَهَا فَتَكْشِفُ سَاقَيْهَا فَقَالَ لَهَا امْشِي خَلْفِي وَدُلِّينِي عَلَى الطَّرِيقِ فَفَعَلَتْ إِلَى أَنْ جَاءَ أَبَاهَا وَهُوَ شُعَيْبٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَعِنْدَهُ عَشَاءٌ فَقَالَ لَهُ اجْلِسْ فَتَعَشَّ قَالَ أَخَافُ أَنْ يَكُونَ عِوَضًا مِمَّا سَقَيْتُ لَهُمَا وَأَنَا أَهْلُ بَيْتٍ لَا نَطْلُبُ عَلَى عَمَلٍ خَيْرٍ عِوَضًا قَالَ لَا عَادَتِي وَعَادَةُ آبَائِي نَقْرِي الضَّيْفَ وَنُطْعِمُ الطَّعَامَ فَأَكَلَ وَأَخْبَرَهُ بِحَالِهِ قَالَ تَعَالَى ﴿فَلَمَّا جَاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ﴾ مَصْدَرٌ بِمَعْنَى الْمَقْصُوصِ مِنْ قَتْلِهِ الْقِبْطِيَّ وَقَصْدِهِمْ قَتْلَهُ وَخُرُوجِهِ مِنْ فِرْعَوْنَ ﴿قَالَ لَا تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢٥﴾﴾ إِذْ لَا سُلْطَانَ لِفِرْعَوْنَ عَلَى مَدْيَنَ ﴿قَالَتْ إِحْدَاهُمَا﴾ وَهِيَ الْمُرْسَلَةُ الْكُبْرَى أَوِ الصُّغْرَى ﴿يَا أَبَتِ اسْتَأْجِرْهُ﴾ اتَّخِذْهُ أَجِيرًا يَرْعَى غَنَمَنَا أَيْ بَدَلَنَا ﴿إِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ ﴿٢٦﴾﴾ أَيِ اسْتَأْجِرْهُ لِقُوَّتِهِ وَأَمَانَتِهِ فَسَأَلَهَا عَنْهُمَا فَأَخْبَرَتْهُ بِمَا تَقَدَّمَ مِنْ رَفْعِهِ حَجَرَ الْبِئْرِ وَمِنْ قَوْلِهِ لَهَا امْشِي خَلْفِي وَزِيَادَةً أَنَّهَا لَمَّا جَاءَتْهُ وَعَلِمَ بِهَا

صَوَّبَ رَأْسَهُ فَلَمْ يَرْفَعْهُ فَرَغِبَ فِي إِنْكَاحِهِ ﴿قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُنْكِحَكَ إِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ﴾ وَهِيَ الْكُبْرَى أَوِ الصُّغْرَى ﴿عَلَىٰ أَنْ تَأْجُرَنِي﴾ تَكُونَ أَجِيرًا لِي فِي رَعْيِ غَنَمِي ﴿ثَمَانِيَ حِجَجٍ﴾ أَيْ سِنِينَ ﴿فَإِنْ أَتْمَمْتَ عَشْرًا﴾ أَيْ رَعْيَ عَشْرِ سِنِينَ ﴿فَمِنْ عِنْدِكَ﴾ التَّمَامُ ﴿وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ﴾ بِاشْتِرَاطِ الْعَشْرِ ﴿سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللهُ﴾ لِلتَّبَرُّكِ ﴿مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٢٧﴾﴾ الْوَافِينَ بِالْعَهْدِ ﴿قَالَ﴾ مُوسَى ﴿ذَٰلِكَ﴾ الَّذِي قُلْتَهُ ﴿بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ﴾ الثَّمَانَ أَوِ الْعَشْرَ وَمَا زَائِدَةٌ أَيْ رَعْيَهُ ﴿قَضَيْتُ﴾ بِهِ أَيْ فَرَغْتُ مِنْهُ ﴿فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ﴾ بِطَلَبِ الزِّيَادَةِ عَلَيْهِ ﴿واللهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ﴾ أَنَا وَأَنْتَ ﴿وَكِيلٌ ﴿٢٨﴾﴾ حَفِيظٌ أَوْ شَهِيدٌ فَتَمَّ الْعَقْدُ بِذَٰلِكَ وَأَمَرَ شُعَيْبٌ ابْنَتَهُ أَنْ تُعْطِيَ مُوسَى عَصًا يَدْفَعُ بِهَا السِّبَاعَ عَنْ غَنَمِهِ وَكَانَتْ عَصَا الْأَنْبِيَاءِ عِنْدَهُ فَوَقَعَ فِي يَدِهَا عَصَا آدَمَ مِنْ آسِ الْجَنَّةِ فَأَخَذَهَا مُوسَى بِعِلْمِ شُعَيْبٍ.

TÜRKÇE ANLAMI

22. **Medyen'e**[1] **doğru yöneldiğinde: Umarım, Rabbim beni** oraya giden **orta yola iletir, dedi.** Bunun üzerine Cenâb-ı Hak, elinde kısa bir mızrak bulunan bir melek göndermiş, O da Musa'yı Medyen'e ulaştırmıştır.

23. **Musa, Medyen suyuna,** oranın kuyusuna **varınca, orada** hayvanlarını **sulayan birçok insan buldu. Onların gerisinde de,** koyunlarını sudan **engelleyen iki kadın gördü.** Musa onlara: **derdiniz nedir,** niçin hayvanlarınızı sulamıyorsunuz**? dedi. Şöyle cevap verdiler: Çobanlar**[2] sudan **dönünceye kadar**[3] kalabalığa karışmaktan çekindiğimiz için **biz sulamayız; ayrıca babamız da** hayvan sulamaya gücü yetmeyecek kadar **yaşlıdır.**

24. **Bunun üzerine** oranın yakınında bulunan bir kuyudan –üzerinde bulunan ve ancak on kişinin kaldırabileceği taşı tek başına kaldırarak- **ikisi için suvarıverdi, sonra** aç bir halde güneşin sıcağından bunalarak bir ağacın **gölgesine çekildi de dedi ki: "Yarabbi! Hiç şüphesiz bana indireceğin hayıra,** yemeğe **ben muhtacım."** O gün iki kadın, diğer günlerden daha kısa bir sürede babalarının yanına dönmüşlerdi. Babaları niye bu kadar erken döndüklerini sorunca, onlar da kendilerinin yerine hayvanlarını suvaran kişiyi ona anlattılar. Bunun üzerine babası onlardan birine Musa'yı çağırmasını söyledi.

---

[1] Medyen, Mısır'dan sekiz günlük yürüyüş mesafesi kadar uzak olan Şuayb (aleyhisselam)'ın yurdudur. Burası, İbrahim oğlu olan Medyen'in ismini almıştı. Musa (aleyhisselam) buraya giderken yolu bilmiyordu.

[2] اَلرِّعَاءُ kelimesi رَاعٍ kelimesinin cemisidir.

[3] يَصْدُرَ kelimesi bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) rubâî olarak يُصْدِرَ şeklinde okunmuştur. Bu durumda mana şöyledir: "hayvanlarını sudan çekinceye kadar..."

25. **Derken, o iki kadından biri** gömleğinin yenini ağzına tutarak **utana utana yürüyerek ona geldi: "Babam, bizim için sulamanın karşılığını ödemek için seni çağırıyor" dedi.** Musa (aleyhisselam) bu daveti kabul etti ama yine de içinden, yaptığı bu işe karşılık bir ücret almayı hoş görmüyordu. Kadın sanki -eğer karşılık isteyen biriysen- (babam) mükâfatını verecek demiş gibiydi. Kadın (yolu göstermek amacıyla) önden yürüyünce rüzgâr elbisesine vurup bacaklarını açmıştı. Bunun üzerine Musa (aleyhisselam) ona "Arkamdan yürü, yolu öyle tarif et" dedi. Babası Şuayb'in (aleyhisselam) yanına gelene dek kadın bu şekilde yol gösterdi. Şuayb (aleyhisselam) akşam yemeği yiyordu. Musa'ya (aleyhisselam) dedi ki: "Otur, yemek ye!" Musa (aleyhisselam) da "Kızlarınız için sulamama karşılık olacağından korkuyorum. Bizler yaptığı hayır işine bir karşılık istemeyen bir aileyiz" cevabını verdi. Şuayb (aleyhisselam) da: "Hayır, ona karşılık değil, benim ve babalarımın âdeti zaten misafiri her zaman ağırlamak, onları doyurmaktır" şeklinde karşılık verince Musa (aleyhisselam) da yemeğe başladı ve başından geçenleri ona anlattı. Allah teala buyuruyor ki: **Musa, ona gelip başından geçeni**[1] **anlatınca o:" Korkma, o zalim kavimden kurtuldun,** zira Firavun'un Medyen üzerinde bir hâkimiyeti yoktur" **dedi.**

26. **İki kızdan biri,** Musa'yı almaya gönderilen büyük kız yahut küçük kız**: Babacığım! Onu** bizim yerimize koyunlarımızı gütmesi için **ücretle tut. Çünkü ücretle tutacağın en iyi kimse, güçlü ve güvenilir olandır,** güçlü ve güvenilir olduğu için onu ücretle tut, **dedi.** Şuayb (aleyhisselam) kızına, "Onun güçlü ve güvenilir olduğunu nerden bildiğini" sorunca o da başlarından geçen "kuyunun ağır taşını kaldırması" olayını ve kendisine "sen benim arkamdan yürü" dediğini anlattı ve ilave olarak kendisinin ona geldiğini anlayınca başını bile kaldırmayıp sadece kafasını sallayarak cevap verdiğini söyledi.

27. Bunun üzerine Şuayb (aleyhisselam) Musa'yı evlendirmek isteyerek **dedi ki: Sekiz yıl** koyunlarımı güderek **bana,** benim için **çalışmana karşılık şu iki kızımdan birini,** küçüğünü yahut büyüğünü **sana nikâhlamak istiyorum. Eğer** koyun gütme işini **on yıla tamamlarsan artık o** tamamlama işi **kendinden; yoksa** on yılı şart koşarak **sana meşakkat vermek istemem. İnşallah** -teberrük için söylenmiştir- **beni iyi kimselerden** verdiği sözü tutanlardan **bulacaksın.**

28. Musa (aleyhisselam) **dedi ki: "Bu** senin dediğin **benimle senin aramızdadır; iki süreden hangisini,** sekiz yıl yahut on yıl koyun gütmeyi **yerine getirirsem,** tamamlarsam **artık** daha fazla koyun gütmemi isteyerek **benim üzerime bir husumet yoktur. Allah da** seninle benim **konuştuğumuza vekildir,** koruyandır yahut şahittir." Böylece akit bu şartlar altında tamamlanmış oldu. Şuayb (aleyhisselam) kızından, yırtıcı hayvanlardan koyunlarını koruması için Musa'ya bir asâ vermesini istedi. Şuayb'ın (aleyhisselam) yanında peygamberlerin asâları vardı. (Kızı, Musa'ya (aleyhisselam) vermek için birini almak istediğinde) eline Hz. Âdem'in (aleyhisselam) cennet mersininden yapılmış asâsı denk gelmişti. Musa da (aleyhisselam) Şuayb'ın (aleyhisselam) bilgisi dâhilinde bu asâyı aldı.

---

[1] اَلْقَصَص kelimesi اَلْمَقْصُوص anlamında olup Kıptî'yi öldürmesi, onların da kendisini öldürmek istemeleri ve Firavun'dan korkması olaylarından ibarettir.

KELİME ANLAMI

22. وَلَمَّا **Ne zaman ki** تَوَجَّهَ **Yöneldi** قَصَدَ بِوَجْهِهِ Yönelmeyi kastetti *(Nereye?)* تِلْقَاءَ مَدْيَنَ **Medyen tarafına** جِهَتَهَا O tarafa وَهِيَ O *(Nedir?)* قَرْيَةُ شُعَيْبٍ Şuayb'ın beldesidir *(Ne kadar mesafededir?)* مَسِيرَةُ ثَمَانِيَةِ أَيَّامٍ Sekiz günlük mesafededir *(Nereden?)* مِنْ مِصْرَ Mısır'dan سُمِّيَتْ İsimlendirildi *(Kimin ismiyle?)* بِمَدْيَنَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ Medyen bin İbrahim'in ismiyle وَلَمْ يَكُنْ يَعْرِفُ Bilir değildi *(Neyi?)* طَرِيقَهَا Oranın yolunu قَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* عَسَى **Umulur** *(Kimin?)* رَبِّي **Rabbimin** *(Neyi?)* أَنْ يَهْدِيَنِي **Beni iletmesi** *(Neye?)* سَوَاءَ السَّبِيلِ **Doğru yola** أَيْ قَصْدَ الطَّرِيقِ Yani, düzgün yola أَيِ الطَّرِيقَ الْوَسَطَ Yani, orta yola *(Nereye giden?)* إِلَيْهَا Medyen'e giden فَأَرْسَلَ Bunun üzerine gönderdi *(Kim?)* اللهُ Allah *(Kime?)* لَهُ Ona *(Ne gönderdi?)* مَلَكًا Bir melek *(Öyle melek ki,)* بِيَدِهِ Elinde var *(Ne var?)* عَنَزَةٌ Kısa bir mızrak فَانْطَلَقَ Böylelikle hemen harekete geçti *(Kimle birlikte?)* بِهِ Musa ile birlikte *(Nereye?)* إِلَيْهَا Medyen'e doğru.

23. وَلَمَّا وَرَدَ **Ne zaman ki geldi** *(Nereye?)* مَاءَ مَدْيَنَ **Medyen suyuna** *(Bu nedir?)* بِئْرٌ فِيهَا Orda ki bir kuyudur أَيْ وَصَلَ إِلَيْهَا Yani, oraya ulaştı وَجَدَ **Buldu** *(Nede?)* عَلَيْهِ **O suda** *(Ne buldu?)* أُمَّةً **Bir topluluk** جَمَاعَةً Bir cemaat *(Neden?)* مِنَ النَّاسِ **İnsanlardan** *(Öyle insan topluluğu ki,)* يَسْقُونَ **Suluyorlar** *(Neyi?)* مَوَاشِيهِمْ Çiftlik hayvanlarını وَوَجَدَ **Ve buldu** *(Neden başka?)* مِنْ دُونِهِمْ **Onlardan başka** أَيْ سِوَاهُمْ Onların dışında *(Ne buldu?)* امْرَأَتَيْنِ **İki kadın** *(Öyle iki kadın ki,)* تَذُودَانِ **Alıkoyuyorlar** تَمْنَعَانِ Engelliyorlar *(Neyi?)* أَغْنَامَهُمَا Davarlarını *(Neden?)* عَنِ الْمَاءِ Sudan قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسَى Musa *(Kime?)* لَهُمَا O iki kadına *(Ne dedi?)* مَا خَطْبُكُمَا **Sizin derdiniz nedir?** أَيْ مَا شَأْنُكُمَا Yani, sizin durumunuz nedir لَا تَسْقِيَانِ Sulamıyorsunuz قَالَتَا **Onlar da dedi ki** لَا نَسْقِي **Sulayamayız** *(Ne zamana kadar?)* حَتَّى يَصْدِرَ **Ta ki ayrılıncaya kadar** *(Kim?)* الرِّعَاءُ **Çobanlar** *(Bu nedir?)* جَمْعُ رَاعٍ 'Râin' kelimesinin çoğuludur أَيْ يَرْجِعُونَ Yani, dönünceye kadar *(Neden?)* مِنْ سَقْيِهِمْ Sulamalarından *(Neden dolayı?)* خَوْفَ الزِّحَامِ İzdiham korkusundan dolayı فَنَسْقِي Ki sulayalım وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* يُصْدِرُ 'Yüsdıru' şeklindedir *(Neden türemiştir?)* مِنَ الرُّبَاعِيِّ Rubaî fiilden أَيْ يُصْرِفُو Yani, çevirinceye kadar *(Neyi?)* مَوَاشِيَهُمْ Çiftlik hayvanlarını *(Neden?)* مِنَ الْمَاءِ Sudan وَأَبُونَا **Ve bizim babamız da** *(Nedir?)* شَيْخٌ **Yaşlıdır** *(Öyle yaşlı ki,)* كَبِيرٌ **Büyük olan** لَا يَقْدِرُ Güç yetiremiyor *(Neye?)* أَنْ يَسْقِيَ Sulamaya.

24. فَسَقٰى **Bunun üzerine sulayıverdi** *(Kim için?)* لَهُمَا **Onlar için** *(Nereden?)* مِنْ بِئْرٍ أُخْرٰى Başka bir kuyudan *(Nerede olan?)* بِقُرْبِهِمَا Onların yakınında olan رَفَعَ Kaldırdı *(Neyi?)* حَجَرًا Taşı *(Neden?)* عَنْهَا Onun üzerinden *(Öyle taş ki,)* لَا يَرْفَعُهُ Onu kaldıramaz إِلَّا عَشَرَةٌ أَنْفُسٍ Ancak on kişi kaldırır ثُمَّ **Sonra** تَوَلّٰى **Çekildi** اِنْصَرَفَ Yöneldi *(Nereye?)* إِلَى الظِّلِّ **Gölgeye** *(O gölge neyindir?)* لِسَمُرَةٍ Mugaylan ağacınındır *(Neden böyle yaptı?)* مِنْ شِدَّةِ حَرِّ الشَّمْسِ Güneşin aşırı sıcaklığından dolayı وَهُوَ جَائِعٌ Ve o aç olduğu halde فَقَالَ **Ve dedi** *(Ne dedi?)* رَبِّ **Ey rabbim** إِنِّي **Muhakkak ki ben** لِمَا أَنْزَلْتَ **İndireceğin her şeye** *(Kime?)* إِلَيَّ **Bana** *(Neden?)* مِنْ خَيْرٍ **Hayırdan** طَعَامٍ Yemekten *(Neyim?)* فَقِيرٌ **Muhtacım** مُحْتَاجٌ Muhtacım فَرَجَعَتَا Sonra döndüler *(Nereye?)* إِلَى أَبِيهِمَا Babalarına *(Ne kadar sürede?)* فِي زَمَنٍ أَقَلَّ Daha az bir sürede *(Neden?)* مِمَّا كَانَتَا Daima oldukları süreden *(Ne oldukları?)* تَرْجِعَانِ Döner oldukları *(Nede?)* فِيهِ Kendisinde فَسَأَلَهُمَا Ve (Şuayb) onlara sordu *(Neyi?)* عَنْ ذٰلِكَ Bunun sebebini فَأَخْبَرَتَاهُ Onlarda haber verdi *(Kimi?)* بِمَنْ لِإِحْدَاهُمَا سَقَى لَهُمَا Kendileri yerine sulayanı فَقَالَ Bunun üzerine (Şuayb) dedi *(Kime?)* لِإِحْدَاهُمَا Onlardan birine *(Ne dedi?)* اُدْعِيهِ لِي Onu bana çağır.

25. قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* فَجَاءَتْهُ **Ona geldi** *(Kim?)* إِحْدَاهُمَا **Kızlardan biri** *(Ne olduğu halde?)* تَمْشِي **Yürür olduğu halde** *(Ne üzere?)* عَلَى اسْتِحْيَاءٍ **Hayâ üzere** أَيْ وَاضِعَةً Yani, koyucu olduğu halde *(Neyi?)* كُمَّ دِرْعِهَا Gömleğinin yenini *(Nereye?)* عَلٰى وَجْهِهَا Yüzüne حَيَاءً مِنْهُ Ondan utanarak قَالَتْ **Dedi** *(Ne dedi?)* إِنَّ أَبِي **Muhakkak ki benim babam** يَدْعُوكَ **Seni çağırıyor** *(Ne için?)* لِيَجْزِيَكَ **Sana karşılık olarak vermek için** *(Neyi?)* أَجْرَ مَا سَقَيْتَ **Sulamanın ücretini** *(Kim için sulamanın?)* لَنَا **Bizim için** فَأَجَابَهَا Bunun üzerine (davetine) icabet etti *(Ne olduğu halde?)* مُنْكِرًا Kabul etmez olduğu halde *(Nerede?)* فِي نَفْسِهِ Kendi içinde *(Neyi?)* أَخْذَ الْأُجْرَةِ Ücret almayı كَأَنَّهَا Sanki kız قَصَدَتْ Kastetti *(Neyi?)* الْمُكَافَأَةَ Karşılığını vermeyi إِنْ كَانَ Eğer ise (Musa) مِمَّنْ يُرِيدُهَا Ücreti isteyenlerden ise فَمَشَتْ Ve kız yürüdü *(Nerede?)* بَيْنَ يَدَيْهِ Onun önünde فَجَعَلَتِ الرِّيحُ تَضْرِبُ ثَوْبَهَا Rüzgâr çarpıyordu *(Neye?)* Kızın elbisesine فَتَكْشِفُ Ve açıyordu *(Neyi?)* سَاقَيْهَا Kızın bacaklarını فَقَالَ Ve dedi *(Kime?)* لَهَا Kıza *(Ne dedi?)* اِمْشِي Yürü *(Nerede?)* خَلْفِي Arkamda وَدُلِّينِي Ve bana göster *(Neyi?)* عَلَى الطَّرِيقِ Yolu فَفَعَلَتْ Kız yaptı *(Nereye kadar?)* إِلَى أَنْ جَاءَ Gelinceye kadar *(Kime?)* أَبَاهَا Babasına وَهُوَ شُعَيْبٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ O da Şuayb (aleyhisselam)'dır وَعِنْدَهُ Ve onun yanında vardı *(Ne vardı?)* عَشَاءٌ Akşam yemeği فَقَالَ Dedi (Şuayb) *(Kime?)* لَهُ Musa'ya *(Ne dedi?)* اجْلِسْ فَتَعَشَّ Otur, akşam yemeği ye

قَالَ O da dedi ki *(Ne dedi?)* أَخَافُ Korkuyorum *(Neden?)* أَنْ يَكُونَ Olmasından *(Ne olmasından?)* عِوَضًا Bir karşılık *(Neye?)* مِمَّا سَقَيْتُ لَهُمَا Onların yerine sulamama وَأَنَا Muhakkak ki ben *(Neyim?)* أَهْلُ بَيْتٍ Ev halkıyım لَا نَطْلُبُ Biz istemeyiz *(Neye?)* عَلَى عَمَلِ خَيْرٍ Hiçbir hayırlı işe *(Ne istemeyiz?)* عِوَضًا Bir karşılık قَالَ Dedi ki لَا Hayır عَادَتِي Benim âdetim وَعَادَةُ آبَائِي Ve atalarımın âdetidir نَقْرِي الضَّيْفَ Misafiri ağırlarız وَنُطْعِمُ Ve yediririz *(Ne?)* اَلطَّعَامَ Yemek فَأَكَلَ Bunun üzerine yedi وَأَخْبَرَهُ Ve ona haber verdi *(Neyi?)* بِحَالِهِ Durumunu قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu فَلَمَّا **Ne zaman ki** جَاءَهُ **Ona geldi** وَقَصَّ **Ve anlattı** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Ona** *(Neyi?)* اَلْقَصَصَ **Hikâyeyi** *(Bu nedir?)* مَصْدَرٌ Mastardır بِمَعْنَى الْمَقْصُوصِ 'Maksûs' (hikâye edilen) manasındadır *(O hikaye de nedir?)* مِنْ قَتْلِهِ Öldürmesi *(Kimi?)* اَلْقِبْطِيِّ O Kıptî'yi وَقَصْدِهِمْ Ve onların kalkışmasından *(Neye?)* قَتْلَهُ Kendisini öldürmeye وَخَوْفِهِ Ve korkmasından *(Kimden?)* مِنْ فِرْعَوْنَ Firavun'dan قَالَ **O da dedi** *(Ne dedi?)* لَا تَخَفْ **Korkma** نَجَوْتَ **Kurtuldun** *(Kimden?)* مِنَ الْقَوْمِ **Halktan** *(Öyle halk ki,)* اَلظَّالِمِينَ **Zalim olan** إِذْ Çünkü لَا سُلْطَانَ Hükümranlığı yoktur *(Kimin?)* لِفِرْعَوْنَ Firavun'un *(Nereye?)* عَلَى مَدْيَنَ Medyen'e.

26. قَالَتْ **Dedi** *(Kim?)* إِحْدَاهُمَا **Kızlardan biri** وَهِيَ O *(Kimdir?)* اَلْمُرْسَلَةُ Gönderilen اَلْكُبْرَى Büyük olan أَوِ الصُّغْرَى Veya küçük olan *(Ne dedi?)* يَا أَبَتِ **Ey babacığım!** اِسْتَأْجِرْهُ **Onu ücretle tut** اِتَّخِذْهُ Onu edin *(Ne edin?)* أَجِيرًا İşçi *(Öyle işçi ki,)* يَرْعَى Otlatacak *(Neyi?)* غَنَمَنَا Davarımızı أَيْ بَدَلَنَا Bizim yerimize إِنَّ خَيْرَ مَنْ **Çünkü o kimsenin en hayırlısı ki** اِسْتَأْجَرْتَ **Sen ücretle tutacaksın** *(Kimdir?)* اَلْقَوِيُّ **Kuvvetli olan** اَلْأَمِينُ **Ve güvenilir olandır** أَيِ اسْتَأْجِرْهُ Yani, onu ücretle tut *(Niçin?)* فَسَأَلَهَا Bunun üzerine kızına sordu لِقُوَّتِهِ وَأَمَانَتِهِ Kuvveti ve güvenilirliğinden dolayı *(Neden?)* عَنْهُمَا Kuvveti ve güvenirliğinden فَأَخْبَرَتْهُ O da haber verdi *(Neyi?)* بِمَا تَقَدَّمَ Olanları *(Neden?)* مِنْ رَفْعِهِ Kaldırmasından *(Neyi?)* حَجَرَ الْبِئْرِ Kuyunun taşını وَمِنْ قَوْلِهِ Ve demesinden *(Kime?)* لَهَا Kendisine *(Ne demesinden?)* اِمْشِي خَلْفِي Arkamda yürü *(Daha neyi haber verdi?)* وَزِيَادَةً أَنَّهَا Şunu katmasıyla ki kız لَمَّا جَاءَتْهُ Ne zaman ki onun yanına geldi وَعَلِمَ بِهَا Ve ona bildirdi صَوَّبَ رَأْسَهُ O da başını eğdi فَلَمْ يَرْفَعْهُ Ve kaldırmadı فَرَغِبَ Bunun üzerine istedi *(Neyi?)* فِي إِنْكَاحِهِ Onu nikâhlandırmayı.

27. قَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* إِنِّي **Muhakkak ki ben** أُرِيدُ **İstiyorum** *(Neyi?)* أَنْ أُنْكِحَكَ **Seni nikâhlandırmayı** *(Kime?)* إِحْدَى ابْنَتَيَّ **İki kızımdan birisine** هَاتَيْنِ **Şu iki kızımdan** وَهِيَ Onlar da اَلْكُبْرَى Bu büyük أَوِ الصُّغْرَى Ya da şu küçük *(Neye karşılık?)* عَلَى أَنْ تَأْجُرَنِي **Bana çalışmana karşılık** تَكُونَ Olmana karşılık *(Ne olmana karşılık?)*

ثَمَانِيَ حِجَجٍ Bana işçi *(Ne hususta?)* أَجِيرًا لِي Davarımı otlatma hususunda فِي رَعْيِ غَنَمِي **Sekiz yıl** Yani, sene أَيْ سِنِينَ **Eğer tamamlarsan** *(Neye?)* فَإِنْ أَتْمَمْتَ **On yıla** عَشْرًا Yani, on sene otlatmaya أَيْ رَعْيَ عَشْرِ سِنِينَ **Kendindendir** *(Ne?)* فَمِنْ عِنْدِكَ اَلتَّمَامُ Tamamlamak **Ben istemiyorum** *(Neyi?)* وَمَا أُرِيدُ **Zahmet vermeyi** *(Kime?)* اَنْ اَشُقَّ عَلَيْكَ **Sana** *(Ne ile?)* سَتَجِدُنِي بِاشْتِرَاطِ الْعَشْرِ On seneyi şart koşmakla **Beni bulacaksın** إِنْ شَاءَ **Şayet dilerse** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Bu 'İnşallah' demesi ne içindir?)* لِلتَّبَرُّكِ Teberrük (bereketlenmek) içindir *(Kimlerden?)* مِنَ الصَّالِحِينَ **İyilerden** اَلْوَافِينَ Yerine getirenlerden *(Neyi?)* بِالْعَهْدِ Sözünü.

28. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Ne dedi?)* ذٰلِكَ **Bu** قُلْتَهُ اَلَّذِي Senin söylediğin *(Nedir?)* بَيْنِي **Benimle** وَبَيْنَكَ **Senin arandadır** اَيَّمَا الْاَجَلَيْنِ **İki süreden hangisini** اَلثَّمَانَ أَوِ الْعَشْرَ Sekiz ya da on seneden وَمَا 'Mâ' *(Nedir?)* زَائِدَةٌ Zaittir أَيْ رَعْيَهُ Yani, onu otlatmayı قَضَيْتُ **Doldurursam** *(Ne ile?)* بِهِ Onunla أَيْ فَرَغْتُ مِنْهُ Yani, ondan kurtulursam فَلَا عُدْوَانَ **Düşmanlık yoktur** *(Kime?)* عَلَيَّ **Bana** *(Ne ile?)* بِطَلَبِ الزِّيَادَةِ عَلَيْهِ Ona fazlalık istemekle وَاللّٰهُ **Allah** عَلٰى مَا نَقُولُ **Dediklerimize** *(Kimin?)* أَنَا وَأَنْتَ Benim ve senin *(Nedir?)* وَكِيلٌ **Vekildir** حَفِيظٌ Koruyucudur أَوْ شَهِيدٌ Ya da şahittir فَتَمَّ Böylelikle tamam oldu *(Ne?)* اَلْعَقْدُ Akit *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla وَأَمَرَ Ve emretti *(Kim?)* شُعَيْبٌ Şuayb *(Kime?)* اِبْنَتَهُ Kızına *(Neyi?)* يَدْفَعُ بِهَا Onunla kovacak *(Neyi?)* اَلسِّبَاعَ Yırtıcı hayvanları *(Neden?)* عَنْ غَنَمِهِ Davarından وَكَانَتْ عَصَا Bir asa *(Öyle asa ki,)* عَصًا Vermesini *(Kime?)* مُوسٰى Musa'ya *(Ne vermesini?)* أَنْ تُعْطِيَ Peygamberlerin asaları *(Nerede idi?)* عِنْدَهُ Onun yanında idi فَوَقَعَ Ve geçiverdi *(Neye?)* فِي يَدِهَا Eline *(Ne?)* عَصَا آدَمَ Âdem'in asası *(Neden olan?)* مِنْ آسِ الْجَنَّةِ Cennet mersininden فَأَخَذَهَا Bunun üzerine onu aldı *(Kim?)* مُوسٰى Musa *(Ne ile?)* بِعِلْمِ شُعَيْبٍ Şuayb'ın bilmesiyle.

﴿فَلَمَّا قَضٰى مُوسَى الْاَجَلَ﴾ أَيْ رَعْيَهُ وَهُوَ ثَمَانٌ أَوْ عَشْرُ سِنِينَ وَهُوَ الْمَظْنُونُ بِهِ ﴿وَسَارَ بِاَهْلِهٖ﴾ زَوْجَتِهِ بِإِذْنِ أَبِيهَا نَحْوَ مِصْرَ ﴿اٰنَسَ﴾ أَبْصَرَ مِنْ بَعِيدٍ ﴿مِنْ جَانِبِ الطُّورِ﴾ اسْمُ جَبَلٍ ﴿نَارًا قَالَ لِاَهْلِهِ امْكُثُوٓا﴾ هُنَا ﴿اِنِّيٓ اٰنَسْتُ نَارًا لَعَلِّيٓ اٰتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ﴾ عَنِ الطَّرِيقِ وَكَانَ قَدْ أَخْطَأَهَا ﴿اَوْ جَذْوَةٍ﴾ بِتَثْلِيثِ الْجِيمِ قِطْعَةٍ وَشُعْلَةٍ ﴿مِنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٢٩﴾﴾ تَسْتَدْفِئُونَ والطَّاءُ بَدَلٌ مِنْ تَاءِ الْاِفْتِعَالِ مِنْ صَلِيَ بِالنَّارِ بِكَسْرِ اللَّامِ وَفَتْحِهَا ﴿فَلَمَّآ اَتٰىهَا نُودِيَ مِنْ شَاطِئِ﴾ جَانِبِ ﴿الْوَادِ الْاَيْمَنِ﴾ لِمُوسَى ﴿فِي الْبُقْعَةِ الْمُبٰرَكَةِ﴾ لِمُوسَى لِسِمَاعِهِ كَلَامَ اللهِ فِيهَا ﴿مِنَ الشَّجَرَةِ﴾ بَدَلٌ مِنْ شَاطِئِ بِإِعَادَةِ الْجَارِّ لِتَبَاتِهَا فِيهِ وَهِيَ شَجَرَةُ عِنَابٍ أَوْ عَلِيقٍ أَوْ عَوْسَجٍ ﴿اَنْ﴾ مُفَسِّرَةٌ لَا مُخَفَّفَةٌ ﴿يٰمُوسٰٓى اِنِّيٓ اَنَا اللهُ رَبُّ الْعٰلَمِينَ ﴿٣٠﴾﴾ ﴿وَاَنْ اَلْقِ عَصَاكَ﴾ فَأَلْقَاهَا ﴿فَلَمَّا رَاٰهَا تَهْتَزُّ﴾ تَتَحَرَّكُ ﴿كَاَنَّهَا جَآنٌّ﴾ وَهِيَ الْحَيَّةُ الصَّغِيرَةُ مِنْ سُرْعَةِ حَرَكَتِهَا ﴿وَلّٰى مُدْبِرًا﴾ هَارِبًا مِنْهَا ﴿وَلَمْ يُعَقِّبْ﴾ أَيْ يَرْجِعْ فَنُودِيَ ﴿يٰمُوسٰٓى اَقْبِلْ وَلَا تَخَفْ اِنَّكَ مِنَ الْاٰمِنِينَ ﴿٣١﴾﴾ ﴿اُسْلُكْ﴾ أَدْخِلْ ﴿يَدَكَ﴾ الْيُمْنَى بِمَعْنَى الْكَفِّ ﴿فِي جَيْبِكَ﴾ هُوَ طَوْقُ الْقَمِيصِ وَأَخْرِجْهَا ﴿تَخْرُجْ﴾ خِلَافَ مَا كَانَتْ عَلَيْهِ مِنَ الْأُدْمَةِ ﴿بَيْضَآءَ مِنْ غَيْرِ سُوٓءٍ﴾ أَيْ بَرَصٍ فَأَدْخَلَهَا وَأَخْرَجَهَا تُضِيءُ كَشُعَاعِ الشَّمْسِ تَغْشَى الْبَصَرَ ﴿وَاضْمُمْ اِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهَبِ﴾ بِفَتْحِ الْحَرْفَيْنِ وَسُكُونِ الثَّانِي مَعَ فَتْحِ الْأَوَّلِ [الرَّهْبِ] وَضَمِّهِ أَيِ الْخَوْفُ الْحَاصِلُ مِنْ إِضَاءَةِ الْيَدِ بِأَنْ تَدْخُلَهَا فِي جَيْبِكَ فَتَعُودَ إِلَى حَالَتِهَا الْأُولَى وَعَبَّرَ عَنْهَا بِالْجَنَاحِ لِأَنَّهَا لِلْإِنْسَانِ كَالْجَنَاحِ لِلطَّائِرِ ﴿فَذٰنِكَ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ أَيِ الْعَصَا وَالْيَدُ وَهُمَا مُؤَنَّثَانِ وَإِنَّمَا ذُكِّرَ الْمُشَارُ بِهِ إِلَيْهِمَا الْمُبْتَدَأُ لِتَذْكِيرِ خَبَرِهِ ﴿بُرْهَانَانِ﴾ مُرْسَلَانِ ﴿مِنْ رَبِّكَ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَا۟ئِهٖ اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٣٢﴾﴾ ﴿قَالَ رَبِّ اِنِّي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا﴾ هُوَ الْقِبْطِيُّ السَّابِقُ ﴿فَاَخَافُ اَنْ يَقْتُلُونِ ﴿٣٣﴾﴾ بِهِ ﴿وَاَخِي هَارُونُ هُوَ اَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا﴾ أَبْيَنُ ﴿فَاَرْسِلْهُ مَعِيَ رِدْءًا﴾ مُعِينًا وَفِي قِرَاءَةٍ بِفَتْحِ الدَّالِ بِلَا هَمْزَةٍ ﴿يُصَدِّقُنِيٓ﴾ بِالْجَزْمِ جَوَابُ الدُّعَاءِ وَفِي قِرَاءَةٍ [يُصَدِّقُنِي] بِالرَّفْعِ وَجُمْلَتُهُ صِفَةُ رِدْءًا ﴿اِنِّيٓ اَخَافُ اَنْ يُكَذِّبُونِ ﴿٣٤﴾﴾ ﴿قَالَ سَنَشُدُّ عَضُدَكَ﴾ نُقَوِّيكَ ﴿بِاَخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكُمَا سُلْطَانًا﴾ غَلَبَةً ﴿فَلَا يَصِلُونَ اِلَيْكُمَا﴾ بِسُوءٍ اذْهَبَا ﴿بِاٰيٰتِنَآ اَنْتُمَا وَمَنِ اتَّبَعَكُمَا الْغٰلِبُونَ ﴿٣٥﴾﴾ لَهُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

29. **Sonunda Musa** koyun gütme **süresini,** sekiz yılı yahut kuvvetli bir ihtimalle on yılı **doldurup** babasının da iznini alarak **ailesiyle,** karısıyla Mısır'a doğru **yola çıkınca,** tam da yolunu kaybettiği sıralarda uzaktan **Tûr**[1] **tarafında bir ateş gördü. Ailesine: Siz** burada **bekleyin; ben bir ateş gördüm, belki oradan size** yola dair **bir haber yahut ısınmanız için**[2] **bir parça ateş**[3] **getiririm, dedi.**

30. **Oraya gelince,** kendisinde Allah kelamını işittiğinden Musa için **mübarek olan o yerdeki vadinin** Musa'ya göre **sağ kıyısından; (oradaki) ağaçtan**[4], üzüm asmasından, sarmaşıkgillerden bir ağaçtan yahut teke dikeninden **kendisine şöyle**[5] **seslenildi: Ey Musa! Bil ki bütün âlemlerin Rabbi olan Allah, benim ben!**

31. **"Asânı at!" Musa asâyı** atıp **küçük yılan gibi** hızlıca **depreştiğini görünce** ondan **kaçtı ve geri dönmedi.** Tekrar seslenildi: **"Ey Musa! Beri gel, korkma; zira sen emniyette olanlardansın".**

32. "Sağ **elini koynuna,** gömleğinin yakasından içeri **sok** ve çıkar; **kusursuz,** abraş hastalığı olmaksızın önceki hali olan buğday renginin aksine **bembeyaz çıkacaktır.** Musa (aleyhisselam) da söylendiği gibi sokup çıkarınca eli, göz alıcı bir şekilde güneşin şuası gibi parlayarak çıktı. Elinin bu şekilde parlamasından hâsıl olan **korkudan dolayı kollarını**[6] tekrar koynuna sokmak suretiyle **kendine çek,** ilk haline dönecektir. **İşte bu ikisi,** asâ ve el mucizeleri **Firavun ve onun adamlarına karşı Rabbin tarafından** verilmiş **iki kesin delildir.**[7] **Çünkü onlar, yoldan çıkan bir kavimdirler."**

33. **Dedi ki: "Yarabbi! Ben onlardan birini,** bahsi geçen Kıptî'yi **öldürdüm; artık korkarım ki** bu sebeple **beni öldürürler."**

34. **Kardeşim Harun'un dili benimkinden daha düzgündür. Onu da bir yardımcı olarak**[8] **benimle birlikte gönder ki beni doğrulasın.**[9] **Zira beni yalanlamalarından korkuyorum.**

---

[1] اَلطُّور kelimesi dağ anlamına gelir.

[2] تَصْطَلُونَ kelimesindeki ط harfi "iftial" babındaki ت harfinin yerine gelmiştir. Bu kelime ل harfi hem kesreli hem de fethalı okunan صَلى بِالنَّارِ kökünden gelir.

[3] جَذْوَة kelimesindeki ج harfi (جُذْوَة şeklinde) üç harekeyle de okunmuştur.

[4] اَلشَّجَرَة kelimesi شَاطِئِ kelimesinden harfi cer iadesiyle birlikte bedel(-i iştimal)dir. Aralarındaki ilişki ise ağacın orada yetişiyor olmasıdır.

[5] أَنْ burada muhaffef olmayıp müfessiredir.

[6] Kollardan, (kanat anlamına gelen) الجَنَاح kelimesiyle bahsedilmesi, insanın kollarının kuşların kanatları mesabesinde olmasındandır.

[7] اَلْعَصَا ve اَلْيَدُ kelimeleri müennes olmasına rağmen bunlara işaret edilirken ذان şeklinde müzekker ifade kullanılması haberi olan بُرْهَانَانِ kelimesinin müzekker olmasındandır.

[8] رِدْءًا kelimesi bir kıraatte hemzesiz olarak fethalı د harfiyle birlikte رِدَا şeklinde okunmuştur.

[9] يُصَدِّقُنِي kelimesi duanın (فَأَرْسِلْهُ) cevabı olarak cezm ile okunmuştur. Bir kıraatte ise (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) يُصَدِّقُنِي şeklinde raf ile okunmuş, bu durumda cümle olarak رِدْءًا kelimesine sıfat düşmüştür.

35. (Allah teala) dedi ki: Seni kardeşinle güçlendireceğiz ve size öyle bir üstünlük vereceğiz ki, onlar size bir kötülük **eriştiremeyecekler.** Şimdi **ayetlerimizle** gidin! **Siz ve size tâbi olanlar** onlara **üstün geleceksiniz.**

KELİME ANLAMI

29. فَلَمَّا Ne zaman ki قَضَى Bitirdi *(Kim?)* **مُوسَى Musa** *(Neyi?)* **الْأَجَلَ Süreyi** أَيَّ رَعْيَهُ Yani, otlatmayı وَهُوَ Bu *(Nedir?)* ثَمَانٌ أَوْ عَشْرُ سِنِينَ Sekiz ya da on senedir وَهُوَ Bu sayı *(Nedir?)* الْمَظْنُونُ بِهِ Kendisi zannedilendir وَسَارَ **Ve yola çıktı** *(Kim ile?)* بِأَهْلِهِ **Ailesiyle** زَوْجَتِهِ Hanımıyla *(Ne ile?)* بِإِذْنِ أَبِيهَا Babasının izniyle *(Ne tarafa?)* نَحْوَ مِصْرَ Mısır tarafına آنَسَ **Hissetti** أَبْصَرَ Gördü *(Nereden?)* مِنْ بَعِيدٍ Uzaktan *(Nereden?)* مِنْ جَانِبِ الطُّورِ **Tûr tarafından** *(Bu kelime nedir?)* إِسْمُ جَبَلٍ Dağ demektir *(Ne hissetti?)* نَارًا **Bir ateş** قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لِأَهْلِهِ **Ailesine** *(Ne dedi?)* امْكُثُوا **Bekleyin** *(Nerede?)* هُنَا Burada إِنِّي **Muhakkak ki ben** آنَسْتُ **Hissettim** *(Ne hissettim?)* نَارًا **Bir ateş** لَعَلِّي **Belki ben** آتِيكُمْ **Size Getiririm** *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** *(Ne getiririm?)* بِخَبَرٍ **Bir haber** *(Neden haber?)* عَنِ الطَّرِيقِ Yoldan وَكَانَ قَدْ أَخْطَأَهَا O, yolda yanılmıştı أَوْ جَذْوَةٍ **Ya da bir parça (getiririm)** *(Ne ile okunur?)* بِتَثْلِيثِ الْجِيمِ Cim'in üç harekesiyle *(Ne manadadır?)* قِطْعَةٍ وَشُعْلَةٍ Bir parça ve alev (manasındadır) *(Neden?)* مِنَ النَّارِ **Ateşten** لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تَصْطَلُونَ **Isınırsınız** تَسْتَدْفِئُونَ Kendinizi ısıtırsınız والطَّاءُ 'Tı' harfi *(Nedir?)* بَدَلٌ مِنْ تَاءِ الْاِفْتِعَالِ İftial'in 'te'sinin yerine gelmiştir *(Neden türemiştir?)* مِنْ صَلِي بِالنَّارِ 'Saliye-Salâ binnâri' (ateşte tutuşmak) fiilinden *(Ne ile okunmuştur bu kelime?)* بِكَسْرِ اللَّامِ وَفَتْحِهَا Lam'ın kesresi ve fethasıyla.

30. فَلَمَّا Ne zaman ki أَتَاهَا Oraya geldi نُودِيَ Seslenildi *(Nereden?)* مِنْ شَاطِئِ **Kıyısından** جَانِبِ Tarafından *(Neyin?)* الْوَادِ **Vadinin** *(Öyle kıyısı ki,)* الْأَيْمَنِ **Sağ olan** *(Kim için sağ olan?)* لِمُوسَى Musa için *(Neredeki vadinin?)* فِي الْبُقْعَةِ الْمُبَارَكَةِ **Mübarek yerdeki** *(Kime seslenildi?)* لِمُوسَى Musa'ya *(Bu yer ne için mübarektir?)* لِسِمَاعِهِ İşittiği için *(Neyi?)* كَلَامَ اللَّهِ Allah'ın kelamını *(Nerede?)* فِيهَا Orada *(Ondan bedel nereden seslenildi?)* مِنَ الشَّجَرَةِ **Ağaçtan** *(Bu kelime nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neden?)* مِنْ شَاطِئِ 'Şâtii' kelimesinden *(Ne ile?)* بِإِعَادَةِ الْجَارِّ Harfi cerin tekrarlanmasıyla *(Harfi cer niçin tekrarlanmıştır?)* لِنَبَاتِهَا O ağaç bittiği için *(Nerede?)* فِيهِ O mekânda وَهِيَ O ağaç da *(Nedir?)* شَجَرَةُ عِنَابٍ Üzüm ağacıdır أَوْ عَلِيقٍ Ya da sarmaşık ağacıdır أَوْ عَوْسَجٍ Ya da tekedikenidir *(Ne diye seslenildi?)* يَا مُوسَى –مُفَسِّرَةٌ لَا مُخَفَّفَةٌ– أَنْ **Ey Musa** ('En' tefsir edatıdır yoksa 'Enne'den tahfiflenmiş değildir) إِنِّي **Muhakkak ki ben** أَنَا **Ben** *(Neyim?)* اللَّهُ **Allah'ım** رَبُّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi** *(Daha ne diye seslenildi?)*

31. وَأَنْ أَلْقِ **Bırak** *(Neyi?)* عَصَاكَ **Asanı** فَأَلْقَاهَا O da asayı hemen bıraktı **فَلَمَّا Ne zaman ki** رَآهَا **O asayı gördü** *(Ne olarak?)* تَهْتَزُّ **Kıpırdıyor** تَتَحَرَّكُ Hareket ediyor *(Ne gibi?)* كَأَنَّهَا **Sanki o** *(Nedir?)* جَانٌّ **Küçük yılandır** وَهِيَ Bu *(Nedir?)* اَلْحَيَّةُ الصَّغِيرَةُ Ufak yılandır *(Neden 'Cânn' denmiştir?)* مِنْ سُرْعَةِ حَرَكَتِهَا Hareketinin hızlılığından وَلَّى **Terk etti** *(Ne olduğu halde?)* مُدْبِرًا **Arkasına döner olduğu halde** هَارِبًا مِنْهَا Ondan kaçarak وَلَمْ يُعَقِّبْ **Ve gerisine bakmaz olduğu halde** أَيْ يَرْجِعْ Dönmez olduğu halde فَنُودِيَ Ve seslenildi *(Ne diye?)* يَا مُوسَى **Ey Musa** اَقْبِلْ **Dön** وَلَا تَخَفْ **Korkma** إِنَّكَ **Muhakkak ki sen** *(Kimdensin?)* مِنَ الْآمِنِينَ **Güven içinde olanlardan.**

32. اُسْلُكْ **Sok** أَدْخِلْ Girdir *(Neyi?)* يَدَكَ **Elini** *(Öyle elin ki,)* اَلْيُمْنَى Sağ olan *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى الْكَفِّ Avuç manasındadır *(Nereye?)* فِي جَيْبِكَ **Koynuna** هُوَ Bu *(Nedir?)* طَوْقُ الْقَمِيصِ Gömleğin yakalığıdır وَأَخْرِجْهَا Ve onu çıkar **تَخْرُجْ Çıkacaktır** *(Nasıl?)* خِلَافَ مَا كَانَتْ عَلَيْهِ Olduğunun aksine *(Olduğu da nedir?)* مِنَ الْأُدْمَةِ Esmerlik *(Ne olarak?)* بَيْضَاءَ **Bembeyaz olarak** *(Ne olmadan?)* مِنْ غَيْرِ سُوءٍ **Bir fenalık olmadan** أَيْ بَرَصٍ Yani, bir leke olmadan فَأَدْخَلَهَا Bunun üzerine elini soktu وَأَخْرَجَهَا Ve çıkarttı *(Ne olduğu halde?)* تُضِيءُ Işık saçar olduğu halde *(Ne gibi?)* كَشُعَاعِ الشَّمْسِ Güneşin şuası gibi *(Öyle güneş şuası ki,)* تَغْشَى Kamaştırıyor *(Neyi?)* اَلْبَصَرَ Gözü وَاضْمُمْ **Ve çek** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Kendine** *(Neyi?)* جَنَاحَكَ **Kollarını** *(Neden?)* مِنَ الرَّهَبِ **Korkudan** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِفَتْحِ الْحَرْفَيْنِ İki hafin de fethasıyla وَسُكُونِ الثَّانِي Ve ikincisinin sükûnuyla *(Ne ile birlikte?)* مَعَ فَتْحِ الْأَوَّلِ وَضَمِّهِ Birincisinin fethası ve zammesiyle birlikte أَيِ الْخَوْفُ Yani, korkudan *(Öyle korku ki,)* اَلْحَاصِلُ Meydana gelen *(Neden?)* مِنْ إِضَاءَةِ الْيَدِ Elin ışık saçmasından بِأَنْ تَدْخُلَهَا Elini sokmanla *(Nereye?)* فِي جَيْبِكَ Koynuna فَتَعُودَ Böylece elin döner *(Neye?)* إِلَى حَالَتِهَا الْأُولَى Önceki haline وَعَبَّرَ عَنْهَا El yerine kullandı *(Neyi?)* بِالْجَنَاحِ 'Cenâh' (kanat) lafzını *(Ne için?)* لِأَنَّهَا Çünkü el *(Kim için?)* لِلْإِنْسَانِ İnsan için *(Nedir?)* كَالْجَنَاحِ Kanat gibidir *(Ne için olan kanat?)* لِلطَّائِرِ Kuş için olan **فَذَانِكَ İşte bu ikisi** *(Nasıl okunur?)* بِالتَّشْدِيدِ Şeddelemekle وَالتَّخْفِيفِ Ve şeddesiz olarak أَيِ الْعَصَا وَالْيَدُ Yani, asa ve el وَهُمَا Bu iki kelime de *(Nedir?)* مُؤَنَّثَانِ Müennestir وَإِنَّمَا ذُكِّرَ Fakat müzekker yapıldı *(Ne?)* اَلْمُشَارُ بِهِ Kendisiyle işaret edilen *(Neye?)* إِلَيْهِمَا O ikisine اَلْمُبْتَدَأُ Mübteda *(Ne için müzekker yapıldı?)* لِتَذْكِيرِ خَبَرِهِ Haberi müzekker olduğundan dolayı *(Nedir?)* بُرْهَانَانِ **İki apaçık delildir** *(Öyle iki delil ki,)* مُرْسَلَانِ Gönderilmiş olan *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** *(Kime karşı?)* إِلَى فِرْعَوْنَ **Firavun** وَمَلَائِهِ **Ve ileri gelenlerine karşı** إِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** كَانُوا **Oldular** *(Ne oldular?)* قَوْمًا **Bir topluluk** *(Öyle topluluk ki,)* فَاسِقِينَ **Günah işleyen.**

33. قَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* رَبِّ **Ey rabbim** إِنِّي **Muhakkak ki** قَتَلْتُ **Öldürdüm** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Kimi?)* نَفْسًا **Bir canı** هُوَ Bu *(Kimdir?)* اَلْقِبْطِيُّ السَّابِقُ Geride geçen Kıptî'dir فَأَخَافُ **Bundan dolayı korkuyorum** *(Neden?)* أَنْ يَقْتُلُونِ **Beni öldürmelerinden** *(Neye karşı?)* بِهِ Ona karşı.

34. وَأَخِي **Kardeşim** *(Ondan bedel?)* هَارُونُ **Harun** هُوَ **O** *(Nedir?)* أَفْصَحُ **Daha fasihtir** *(Kimden?)* مِنِّي **Benden** *(Ne bakımdan?)* لِسَانًا **Dil bakımından** أَبْيَنُ Daha açıktır فَأَرْسِلْهُ **Onu gönder** *(Kim ile beraber?)* مَعِيَ **Benimle beraber** *(Ne olarak?)* رِدْءًا **Bir yardımcı olarak** مُعِينًا Yardımcı olarak وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* بِفَتْحِ الدَّالِ Dal'ın fethasıyladır *(Ne olmadan?)* بِلَا هَمْزَةٍ Hemze olmadan يُصَدِّقُنِي **Ki beni tasdik etsin** *(Nasıl okunur?)* بِالْجَزْمِ Cezim ile *(Nedir?)* جَوَابُ الدُّعَاءِ Dua'nın cevabıdır وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* بِالرَّفْعِ Raf iledir وَجُمْلَتُهُ Cümlesi *(Nedir?)* صِفَةُ رِدْءًا 'Rid'en'in sıfatıdır إِنِّي **Muhakkak ki ben** أَخَافُ **Korkuyorum** *(Neden?)* أَنْ يُكَذِّبُونِ **Beni yalanlamalarından.**

35. قَالَ **(Allah) buyurdu ki:** سَنَشُدُّ **Kuvvet vereceğiz** *(Neye?)* عَضُدَكَ **Senin pazına** نُقَوِّيكَ Seni güçlendireceğiz *(Kim ile?)* بِأَخِيكَ **Kardeşinle** وَنَجْعَلُ **Ve yapacağız** *(Kim için?)* لَكُمَا **İkiniz için** *(Ne?)* سُلْطَانًا **Bir saltanat** غَلَبَةً Bir yengi فَلَا يَصِلُونَ **Böylelikle ilişemeyecekler** *(Kime?)* إِلَيْكُمَا **Size** *(Ne ile?)* بِسُوءٍ Kötülükle اِذْهَبَا Götürün *(Neyi?)* بِآيَاتِنَا **Mucizelerimizi** أَنْتُمَا **Siz** وَمَنْ **Ve o kimseler ki** اتَّبَعَكُمَا **Size uydular** *(Nesiniz?)* اَلْغَالِبُونَ **Üstün gelenlersiniz** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara.

﴿فَلَمَّا جَآءَهُمْ مُوسٰى بِاٰيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ﴾ وَاضِحَاتٍ حَالٌ ﴿قَالُوا مَا هٰذَآ اِلَّا سِحْرٌ مُفْتَرًى﴾ مُخْتَلَقٌ ﴿وَمَا سَمِعْنَا بِهٰذَا﴾ كَائِنًا ﴿فِيْٓ﴾ أَيَّامِ ﴿اٰبَآئِنَا الْاَوَّلِيْنَ ﴿٣٦﴾﴾ ﴿وَقَالَ﴾ بِوَاوٍ وَبِدُونِهَا ﴿مُوسٰى رَبِّيْٓ اَعْلَمُ﴾ أَيْ عَالِمٌ ﴿بِمَنْ جَآءَ بِالْهُدٰى مِنْ عِنْدِهٖ﴾ اَلضَّمِيرُ لِلرَّبِّ ﴿وَمَنْ﴾ عَطْفٌ عَلٰى مَنْ ﴿تَكُوْنُ﴾ بِالْفَوْقَانِيَّةِ وَالتَّحْتَانِيَّةِ ﴿لَهٗ عَاقِبَةُ الدَّارِ﴾ أَيِ الْعَاقِبَةُ الْمَحْمُودَةُ فِي الدَّارِ الْآخِرَةِ أَيْ هُوَ أَنَا فِي الشِّقَّيْنِ فَأَنَا مُحِقٌّ فِيمَا جِئْتُ بِهِ ﴿اِنَّهٗ لَا يُفْلِحُ الظّٰلِمُوْنَ ﴿٣٧﴾﴾ الْكَافِرُونَ ﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ يٰٓاَيُّهَا الْمَلَاُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِّنْ اِلٰهٍ غَيْرِيْ فَاَوْقِدْ لِيْ يٰهَامٰنُ عَلَى الطِّيْنِ﴾ فَاطْبُخْ لِي الْآجُرَّ ﴿فَاجْعَلْ لِّيْ صَرْحًا﴾ قَصْرًا عَالِيًا ﴿لَّعَلِّيْٓ اَطَّلِعُ اِلٰٓى اِلٰهِ مُوْسٰى﴾ أَنْظُرُ إِلَيْهِ وَأَقِفُ عَلَيْهِ ﴿وَاِنِّيْ لَاَظُنُّهٗ مِنَ الْكٰذِبِيْنَ ﴿٣٨﴾﴾ فِي ادِّعَائِهِ إِلٰهًا آخَرَ ﴿وَاسْتَكْبَرَ هُوَ وَجُنُوْدُهٗ فِي الْاَرْضِ﴾ أَرْضِ مِصْرَ ﴿بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُّوْٓا اَنَّهُمْ اِلَيْنَا لَا يُرْجَعُوْنَ ﴿٣٩﴾﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَلِلْمَفْعُولِ [يُرْجَعُونَ] ﴿فَاَخَذْنٰهُ وَجُنُوْدَهٗ فَنَبَذْنٰهُمْ﴾ طَرَحْنَاهُمْ ﴿فِي الْيَمِّ﴾ الْبَحْرِ الْمَالِحِ فَغَرِقُوا ﴿فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظّٰلِمِيْنَ ﴿٤٠﴾﴾ حِينَ صَارُوا إِلَى الْهَلَاكِ ﴿وَجَعَلْنٰهُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿اَئِمَّةً﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ يَاءً رُؤَسَاءَ فِي الشِّرْكِ ﴿يَدْعُوْنَ اِلَى النَّارِ﴾ بِدُعَائِهِمْ إِلَى الشِّرْكِ ﴿وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ لَا يُنْصَرُوْنَ ﴿٤١﴾﴾ بِدَفْعِ الْعَذَابِ عَنْهُمْ ﴿وَاَتْبَعْنٰهُمْ فِيْ هٰذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً﴾ خِزْيًا ﴿وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ هُمْ مِّنَ الْمَقْبُوْحِيْنَ ﴿٤٢﴾﴾ الْمُبْعَدِينَ ﴿وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوْسَى الْكِتٰبَ﴾ التَّوْرَاةَ ﴿مِنْۢ بَعْدِ مَآ اَهْلَكْنَا الْقُرُوْنَ الْاُوْلٰى﴾ قَوْمَ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَغَيْرَهُمْ ﴿بَصَآئِرَ لِلنَّاسِ﴾ حَالٌ مِنَ الْكِتَابِ جَمْعُ بَصِيرَةٍ وَهِيَ نُورُ الْقَلْبِ أَيْ أَنْوَارًا لِلْقُلُوبِ ﴿وَهُدًى﴾ مِنَ الضَّلَالَةِ لِمَنْ عَمِلَ بِهِ ﴿وَرَحْمَةً﴾ لِمَنْ آمَنَ بِهِ ﴿لَّعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُوْنَ ﴿٤٣﴾﴾ يَتَّعِظُونَ بِمَا فِيهِ مِنَ الْمَوَاعِظِ.

TÜRKÇE ANLAMI

36. Musa onlara apaçık[1] ayetlerimizi getirince: Bu kesinlikle, uydurulmuş bir sihirdir. Biz önceki atalarımızın yaşadığı günler**de bunun** olduğunu **işitmemiştik, dediler.**

37. Ve Musa şöyle dedi[2]: Rabbim, kendi[3] katından kimin hidayet getirdiğini ve[4] âhiret yurdundaki güzel **akıbetin kimin olacağını[5] bilendir.**

---

[1] بَيِّنَاتٍ kelimesi haldir.

[2] وَقَالَ kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) و harfiyle, hem de و harfi olmadan okunmuştur.

[3] مِنْ عِنْدِهِ'deki zamir الرَّبِّ kelimesine döner.

[4] وَمَنْ تَكُونُ'deki مَنْ kelimesi önceki مَنْ kelimesine (بِمَنْ جَاءَ) atıftır.

[5] تَكُونُ kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) ت harfiyle hem de ي harfiyle okunmuştur.

Yani buradaki iki şıkta da kastedilen kişi benim; ben getirdiğim şeylerde doğruyum. **Muhakkak ki zalimler,** kâfirler **iflâh olmazlar.**

38. **Firavun: Ey ileri gelenler! Sizin için benden başka bir ilâh bilmiyorum. Ey Hâmân! Haydi benim için çamur üzerine ateş yak ve** tuğla yap. **Bana** yüksek **bir kule yap, belki Musa'nın ilahına ulaşırım,** onu görüp durumuna vakıf olurum**; ama öyle zannediyorum ki o** benden gayrı bir ilah olduğu ve kendisinin de onun peygamberi olduğu konusunda **kesinlikle yalan söyleyenlerdendir, dedi.**

39. **O ve askerleri, yerde,** Mısır topraklarında **haksız yere büyüklük tasladılar ve gerçekten bize dönmeyeceklerini**[1] **sandılar.**

40. **Biz de onu ve askerlerini yakalayıp** tuzlu **denize attık.** Böylece boğuldular. **Bak işte,** ölüme yürüdüklerinde **zalimlerin sonu nasıl oldu!**

41. Dünyada iken **onları,** şirke çağırmaları sebebiyle sonuçta **ateşe çağıran** şirk **öncüleri**[2] **kıldık. Kıyamet günü** azap kendilerinden defedilmek suretiyle **onlar yardım görmeyeceklerdir.**

42. **Bu dünyada arkalarına lânet,** rezillik **taktık. Onlar, kıyamet gününde de kötülenmiş,** uzaklaştırılmış**lar arasındadır.**

43. **Andolsun biz, ilk nesilleri,** Nuh'un kavmini, Âd, Semûd ve diğer kavimleri **yok ettikten sonra Musa'ya, -** içindeki mevizeleri **düşünüp öğüt alsınlar diye- insanlar için kalp nurları,**[3] kendisiyle amel edenleri dalaletten kurtaran **bir hidayet ve** ona inananlara **bir rahmet olarak o Kitab'ı** Tevrat'ı **vermiştik.**

KELİME ANLAMI

36. **فَلَمَّا Ne zaman ki** جَاءَ **Getirdi** *(Kime?)* **هُمْ Onlara** *(Kim?)* **مُوسَى Musa** *(Neyi?)* **بِآيَاتِنَا Mucizelerimizi** *(Ne oldukları halde)* **بَيِّنَاتٍ Apaçık oldukları halde** وَاضِحَاتٍ Aşikar oldukları halde *(Bu nedir?)* حَالٌ Haldir **قَالُوا Dediler** *(Ne dediler?)* **مَا هَٰذَا Bu değildir** **إِلَّا Ancak** *(Nedir?)* **سِحْرٌ Bir büyüdür** *(Öyle büyü ki,)* **مُفْتَرًى Uydurulmuş olan** مُخْتَلَقٌ Kurgulanmış olan **وَمَا سَمِعْنَا Biz işitmedik** *(Neyi?)* **بِهَٰذَا Böylesini** *(Ne olduğu halde?)* كَائِنًا Olucu olduğu halde *(Nerede?)* **فِي أَيَّامِ - آبَائِنَا Atalarımız**ın günlerin**de** *(Öyle atalarımız ki,)* **الْأَوَّلِينَ Önceki olan.**

---

[1] لَا يُرْجَعُونَ fiili hem malum hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi لَا يُرْجَعُونَ şeklinde) meçhul olarak okunmuştur.

[2] أَئِمَّةً kelimesi 1) iki hemzenin tahkiki ile, 2) ikinci hemze ي harfine çevrilerek okunmuştur.

[3] بَصَائِرَ kelimesi "Kalp nuru" anlamına gelen بَصِيرَةٌ kelimesinin cemisi olup الْكِتَابَ kelimesinden haldir.

37. وَقَالَ **Ve dedi** *(Nasıl okunur?)* بِوَاوٍ وَبِدُونِهَا Vav'lı ve vav'sız olarak okunur *(Kim dedi?)* مُوسٰى **Musa** *(Ne dedi?)* رَبِّي **Benim rabbim** *(Nedir?)* اَعْلَمُ **En iyi bilendir** أَيْ عَالِمٌ Yani, bilicidir *(Neyi?)* بِمَنْ **O kimseyi ki** جَاءَ **Getirdi** *(Neyi getirdi?)* بِالْهُدٰى **Hidayeti** *(Kim tarafından?)* مِنْ عِنْدِهِ **Kendi tarafından** اَلضَّمِيرُ Buradaki zamir *(Neye aittir?)* لِلرَّبِّ 'Rab' kelimesine aittir *(Daha kimi en iyi bilendir?)* وَمَنْ **Ve o kimseyi ki** *(Bu kelime nedir?)* عَطْفٌ Atıftır *(Neye?)* عَلٰى مَنْ 'Men'e atıftır تَكُونُ **Olacak** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالْفَوْقَانِيَّةِ Üstten iki noktalı (te) ile وَالتَّحْتَانِيَّةِ Ve alttan iki noktalı (ye) ile *(Kim için olacak?)* لَهُ **Kendisi için** *(Ne olacak?)* عَاقِبَةُ الدَّارِ **Bu yurdun akıbeti** أَيِ الْعَاقِبَةُ الْمَحْمُودَةُ Yani, övülen akıbet *(Nerede?)* فِي الدَّارِ الْآخِرَةِ Ahiret diyarında أَيْ هُوَ Yani, o *(Kimdir?)* أَنَا Benim *(Nerede?)* فِي الشِّقَّيْنِ İki kısımda da فَأَنَا Dolayısıyla ben *(Neyim?)* مُحِقٌّ Haklıyım *(Ne konuda?)* فِيمَا جِئْتُ بِهِ Getirdiğim şeyde اِنَّهُ **Kesinlikle şöyle ki** لَا يُفْلِحُ **Kurtulmaz** *(Kim?)* اَلظَّالِمُونَ **Zalimler** اَلْكَافِرُونَ Kâfirler.

38. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** *(Ne dedi?)* يَا اَيُّهَا الْمَلَأُ **Ey ileri gelenler** مَا عَلِمْتُ **Ben tanımıyorum** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne tanımıyorum?)* مِنْ اِلٰهٍ **Hiçbir ilah** *(Kimden başka?)* غَيْرِي **Benden başka** فَاَوْقِدْ **O halde hemen yak** *(Kim için?)* لِي **Benim için** يَا هَامَانُ **Ey Hâmân** *(Ne üzerine?)* عَلَى الطِّينِ **Çamur üzerine** فَاطْبِخْ Pişir *(Kime?)* لِي Bana *(Ne?)* اَلْآجُرَّ Tuğla فَاجْعَلْ **Ve yap** *(Kime?)* لِي **Bana** *(Ne yap?)* صَرْحًا **Bir kule** قَصْرًا Köşk *(Öyle köşk ki,)* عَالِيًا Yüksek olan لَعَلِّي **Belki ben** اَطَّلِعُ **Ulaşırım** *(Kime?)* اِلٰى اِلٰهِ مُوسٰى **Musa'nın ilahına** أَنْظُرُ إِلَيْهِ Onu görürüm وَأَقِفُ عَلَيْهِ Haline muttali olurum وَاِنِّي **Ve ben** لَاَظُنُّهُ **Onun olduğunu düşünüyorum** *(Ne olduğunu?)* مِنَ الْكَاذِبِينَ **Yalancılardan** *(Nede?)* فِي ادِّعَائِهِ İddiasında *(Ne iddiasında?)* إِلٰهًا آخَرَ Başka bir ilah *(Daha ne iddiasında?)* وَأَنَّهُ Ve onun olduğunu *(Ne olduğunu?)* رَسُولٌ Onun elçisi olduğunu.

39. وَاسْتَكْبَرَ **Büyüklük tasladı** *(Kim?)* هُوَ **O** وَجُنُودُهُ **Ve askerleri** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ondan bedel?)* أَرْضِ مِصْرَ Mısır diyarında *(Ne ile?)* بِغَيْرِ الْحَقِّ **Haksızlık ile** وَظَنُّوا **Ve sandılar** *(Ne sandılar?)* اَنَّهُمْ **Gerçekten onlar** *(Kime?)* اِلَيْنَا **Bize** لَا يُرْجَعُونَ **Dönmeyecekler** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ Malum fiil olarak وَلِلْمَفْعُولِ Ve meçhul fiil olarak.

40. فَاَخَذْنَاهُ **Biz de onu yakaladık** وَجُنُودَهُ **Ve ordusunu** فَنَبَذْنَاهُمْ **Ve onları fırlattık** طَرَحْنَاهُمْ Onları attık *(Nereye?)* فِي الْيَمِّ **Denize** اَلْبَحْرِ الْمَالِحِ Tuzlu denize فَغَرِقُوا Onlar da boğuldular فَانْظُرْ **Bak işte** كَيْفَ كَانَ **Nasıl Oldu** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ **Zalimlerin sonu** *(Ne zaman?)* حِينَ صَارُوا Vardıklarında *(Neye?)* إِلَى الْهَلَاكِ Helake.

41. وَجَعَلْنَاهُمْ **Onları kıldık** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne kıldık?)* أَئِمَّةً **Önderler** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin tahkikiyle وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ Ve ikinci hemzenin çevrilmesiyle *(Neye?)* يَاءً Ye'ye *(Yani, ne kıldık?)* رُؤَسَاءَ Başlar *(Nede?)* فِي الشِّرْكِ Şirk koşmada *(Öyle önderler ki,)* يَدْعُونَ **Çağırıyorlar** *(Neye?)* إِلَى النَّارِ **Ateşe** *(Ne ile?)* بِدُعَائِهِمْ Çağırmalarıyla *(Neye?)* إِلَى الشِّرْكِ Ortak koşmaya وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ **Kıyamet gününde de** لَا يُنْصَرُونَ **Onlar yardım görmezler** *(Ne ile yardım görmezler?)* بِدَفْعِ الْعَذَابِ Azabın engellenmesiyle *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan.

42. وَأَتْبَعْنَاهُمْ **Onların peşlerine saldık** *(Nerede?)* فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا **Bu dünyada** *(Ne saldık?)* لَعْنَةً **Lanet** خِزْيًا Bir rezillik وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ **Kıyamet gününde** هُمْ **Onlar** *(Kimlerdendir?)* مِنَ الْمَقْبُوحِينَ **Kötülenmişlerdendir** اَلْمُبْعَدِينَ Uzaklaştırılmışlardandır.

43. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** آتَيْنَا **Verdik** *(Kime?)* مُوسَى **Musa'ya** *(Neyi?)* اَلْكِتَابَ **Kitabı** *(Ondan bedel?)* اَلتَّوْرَاةَ Tevrat'ı *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ مَا **O şeyden sonra ki** أَهْلَكْنَا **Helak ettik** *(Neyi?)* اَلْقُرُونَ **Nesilleri** *(Öyle nesiller ki,)* اَلْأُولَى **Önceki olan** قَوْمَ نُوحٍ Nuh kavmini وَعَادٍ Âd kavmini وَثَمُودَ Semûd kavmini وَغَيْرَهُمْ Ve diğerlerini *(O kitap ne olduğu halde?)* بَصَائِرَ **Basiret olduğu halde** *(Kime?)* لِلنَّاسِ **İnsanlara** *('Besâir' kelimesi nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neden?)* مِنَ الْكِتَابِ 'Kitab'tan جَمْعُ بَصِيرَةٍ 'Basîret'in çoğuludur وَهِيَ 'Basîret' *(Nedir?)* نُورُ الْقَلْبِ Kalbin nurudur أَيْ أَنْوَارًا لِلْقُلُوبِ Yani, kalplere nur olduğu halde وَهُدًى **Ve hidayet olduğu halde** *(Neden?)* مِنَ الضَّلَالَةِ Sapkınlıktan *(Kim için?)* لِمَنْ عَمِلَ Amel eden için *(Ne ile?)* بِهِ O kitapla وَرَحْمَةً **Ve rahmet olduğu halde** *(Kime?)* لِمَنْ آمَنَ بِهِ Ona inanana لَعَلَّهُمْ **Umulur ki onlar** يَتَذَكَّرُونَ **Düşünürler** يَتَّعِظُونَ Öğüt alırlar *(Ne ile?)* بِمَا فِيهِ مِنَ الْمَوَاعِظِ O kitapta bulunan öğütlerle.

﴿وَمَا كُنْتَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿بِجَانِبِ﴾ الْجَبَلِ أَوِ الْوَادِي أَوِ الْمَكَانِ ﴿الْغَرْبِيِّ﴾ مِنْ مُوسَى حِينَ الْمُنَاجَاةِ ﴿إِذْ قَضَيْنَآ﴾ أَوْحَيْنَا ﴿إِلَى مُوسَى الْأَمْرَ﴾ بِالرِّسَالَةِ إِلَى فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ ﴿وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٤٤﴾﴾ لِذٰلِكَ فَتَعْلَمَهُ فَتُخْبِرَ بِهِ ﴿وَلٰكِنَّآ أَنْشَأْنَا قُرُونًا﴾ أُمَمًا مِنْ بَعْدِ مُوسَى ﴿فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ﴾ أَيْ طَالَتْ أَعْمَارُهُمْ فَنَسُوا الْعُهُودَ وَانْدَرَسَتِ الْعُلُومُ وَانْقَطَعَ الْوَحْيُ فَجِئْنَا بِكَ رَسُولًا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْكَ خَبَرَ مُوسَى وَغَيْرِهِ ﴿وَمَا كُنْتَ ثَاوِيًا﴾ مُقِيمًا ﴿فِي أَهْلِ مَدْيَنَ تَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِنَا﴾ خَبَرٌ ثَانٍ فَتَعْرِفَ قِصَّتَهُمْ فَتُخْبِرَ بِهَا ﴿وَلٰكِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴿٤٥﴾﴾ لَكَ وَإِلَيْكَ بِأَخْبَارِ الْمُتَقَدِّمِينَ ﴿وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ﴾ الْجَبَلِ ﴿إِذْ﴾ حِينَ ﴿نَادَيْنَا﴾ مُوسَى أَنْ خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ ﴿وَلٰكِنْ﴾ أَرْسَلْنَاكَ ﴿رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ لِتُنْذِرَ قَوْمًا مَآ أَتَاهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ﴾ وَهُمْ أَهْلُ مَكَّةَ ﴿لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٦﴾﴾ يَتَّعِظُونَ ﴿وَلَوْلَآ أَنْ تُصِيبَهُمْ مُصِيبَةٌ﴾ عُقُوبَةٌ ﴿بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ﴾ مِنَ الْكُفْرِ وَغَيْرِهِ ﴿فَيَقُولُوا رَبَّنَا لَوْلَآ﴾ هَلَّا ﴿أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ اٰيَاتِكَ﴾ الْمُرْسَلَ بِهَا ﴿وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾﴾ وَجَوَابُ لَوْلَا مَحْذُوفٌ وَمَا بَعْدَهَا مُبْتَدَأٌ وَالْمَعْنَى لَوْلَا الْإِصَابَةُ الْمُسَبَّبُ عَنْهَا قَوْلُهُمْ أَوْ لَوْلَا قَوْلُهُمُ الْمُسَبَّبُ عَنْهَا أَيْ لَعَاجَلْنَاهُمْ بِالْعُقُوبَةِ وَلَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَيْهِمْ رَسُولًا ﴿فَلَمَّا جَآءَهُمُ الْحَقُّ﴾ مُحَمَّدٌ ﴿مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا لَوْلَآ﴾ هَلَّا ﴿أُوتِيَ مِثْلَ مَآ أُوتِيَ مُوسَى﴾ مِنَ الْآيَاتِ كَالْيَدِ الْبَيْضَاءِ وَالْعَصَا وَغَيْرِهِمَا أَوِ الْكِتَابِ جُمْلَةً وَاحِدَةً قَالَ تَعَالَى ﴿أَوَلَمْ يَكْفُرُوا بِمَآ أُوتِيَ مُوسَى مِنْ قَبْلُ﴾ حَيْثُ ﴿قَالُوا﴾ فِيهِ وَفِي مُحَمَّدٍ ﴿سَاحِرَانِ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (سِحْرَانِ) أَيِ الْقُرْآنُ وَالتَّوْرَاةُ ﴿تَظَاهَرَا﴾ تَعَاوَنَا ﴿وَقَالُوٓا إِنَّا بِكُلٍّ﴾ مِنَ النَّبِيَّيْنِ وَالْكِتَابَيْنِ ﴿كَافِرُونَ ﴿٤٨﴾﴾ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿فَأْتُوا بِكِتَابٍ مِنْ عِنْدِ اللهِ هُوَ أَهْدَى مِنْهُمَآ﴾ مِنَ الْكِتَابَيْنِ ﴿أَتَّبِعْهُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٩﴾﴾ فِي قَوْلِكُمْ ﴿فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ﴾ دُعَاءَكَ بِالْإِتْيَانِ بِكِتَابٍ ﴿فَاعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَآءَهُمْ﴾ فِي كُفْرِهِمْ ﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ هُدًى مِنَ اللهِ﴾ أَيْ لَا أَضَلَّ مِنْهُ ﴿إِنَّ اللهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٠﴾﴾ الْكَافِرِينَ.

TÜRKÇE ANLAMI

44. **Ve Musa'ya** Firavun ve kavmine peygamberliği tebliğ etmesi **emrini vahyettiğimizde,** Münacat esnasında **sen** Musa'nın **batısında** bulunan dağda yahut vadide ya da o yerde **değildin; ayrıca sen** bunu **görenlerden de değildin** ki bunu bilip de öyle anlatasın.

45. **Lakin biz** Musa'dan sonra **nice ümmetler var ettik de, onların ömürleri uzun oldu;** bundan dolayı da ahitlerini unuttular. İlimler inkıraza uğrayıp vahiy kesilince biz de seni peygamber olarak gönderdik ve sana Musa ve diğer peygamberlerin kıssalarını vahyettik. **Sen, Medyen halkı arasında oturup ayetlerimizi kendilerine okumuyordun** ki onların kıssalarını bu şekilde öğrenip anlatmış olasın; **aksine** seni ve öncekilerin kıssalarını sana **gönderen biziz.**

46. Musa'ya "Kitabı kuvvetle al" diye **nida ettiğimiz zaman da, sen o dağın yanında değildin. Bilakis, senden önce kendilerine uyarıcı gelmeyen bir kavmi,** Mekkelileri **uyarman için Rabbinden bir rahmet olarak** seni gönderdik **ki, düşünüp öğüt alsınlar.**

47. **Bizzat kendi işledikleri** küfür ve diğer şeylerden **dolayı başlarına bir musibet,** bir ceza **geldiğinde: Rabbimiz! Ne olurdu bize bir peygamber yollasaydın da,** gönderilen **ayetlerine uyup müminlerden olsaydık! diyecek olmasalardı** onlara hemen cezalarını verir ve seni onlara peygamber olarak göndermezdik.[1]

48. **Fakat onlara tarafımızdan hak** olan Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) **gelince: "Musa'ya verilen** "beyaz el", "âsâ" ve bu ikisinin dışındaki diğer mucizeler yahut tek bir defada verilen kitabın **benzeri ona da verilmeli değil miydi?" dediler.** Allah teala buyuruyor ki: **Peki, daha önce** Musa ve Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) hakkında **"birbirini destekleyen iki sihirbaz!"**[2] **diyerek Musa'ya verileni de inkâr etmemişler miydi? Ayrıca şunu da söylemişlerdi: "Doğrusu biz** hem iki peygamberden hem de iki kitaptan **hiçbirine inanmıyoruz."**

49. Onlara **de ki: Eğer** söylediklerinizde **doğru sözlü kimselerseniz, Allah katından bu ikisinden,** bu iki kitaptan **daha doğru bir kitap getirin de ben ona uyayım!**

50. **Eğer** bir kitap getirme konusundaki teklifinde **sana icabet etmezlerse, bil ki onlar** inkâr ederken **sırf heveslerine uymaktadırlar. Allah'tan bir yol gösterici olmaksızın kendi hevesine uyandan daha sapık kim olabilir!** Yani böyle bir kişiden daha sapmış biri olamaz. **Elbette Allah zalim,** kâfir **kavmi doğru yola iletmez.**

---

[1] لَوْلَا'nın cevabı mahzuf olup sonrası mübtedadır. Mana şöyledir: 'Şu bela olmasaydı -ki o bela sebebiyle ortaya bu sözleri çıkmıştır-' yahut 'Şu sözleri olmasaydı -ki o söz bu beladan kaynaklanmıştır-', onları hemen cezalandırır ve peygamber göndermezdik"

[2] Bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) bu kelime سِحْرَانِ şeklinde okunmuştur. Bu iki sihirden kastettikleri Kuran ile Tevrat'tır.

KELİME ANLAMI

44. وَمَا كُنْتَ **Sen değildin** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Nerede değildin?)* بِجَانِبِ -الْجَبَلِ أَوِ الْوَادِي أَوِ الْمَكَانِ- الْغَرْبِيِّ **Batıda olan** dağın ya da vadinin ya da o mekânın **tarafında** *(Kimin batısında olan yerler?)* مِنْ مُوسَى Musa'nın *(Ne zaman?)* حِينَ الْمُنَاجَاةِ Münacat zamanı **إِذْ قَضَيْنَا Hani biz vermiştik** أَوْحَيْنَا Vahyetmiştik *(Kime?)* **إِلَى مُوسَى Musa'ya** *(Neyi?)* **اَلْأَمْرَ Bu emri** *(Neye dair emri?)* بِالرِّسَالَةِ Tebliğe *(Kime?)* إِلَى فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ Firavun ve halkına وَمَا كُنْتَ **Ve sen değildin** *(Kimlerden?)* **مِنَ الشَّاهِدِينَ Görenlerden** *(Neyi?)* لِذٰلِكَ Bu olayı فَتَعْلَمَهُ Ki onu bilesin فَتُخْبِرَ بِهِ Ve bundan haber veresin.

45. وَلٰكِنَّا **Fakat biz** أَنْشَأْنَا **Meydana getirdik** *(Ne meydana getirdik?)* قُرُونًا **Nesiller** أُمَمًا Ümmetler *(Kimden sonra?)* مِنْ بَعْدِ مُوسَى Musa'dan sonra **فَتَطَاوَلَ Ve uzunca geçti** *(Kim üzerine?)* **عَلَيْهِمُ Onların üzerine** *(Ne?)* **اَلْعُمُرُ Ömürleri** أَيْ طَالَتْ Yani, uzadı *(Ne?)* أَعْمَارُهُمْ Onların yaşamları فَنَسُوا Böylelikle unuttular *(Neyi?)* اَلْعُهُودَ Sözlerini وَانْدَرَسَتْ Ve yok oldu *(Ne?)* اَلْعُلُومُ İlimler وَانْقَطَعَ الْوَحْيُ Vahiy de kesildi فَجِئْنَا Sonra getirdik *(Kimi?)* بِكَ Seni *(Ne olarak?)* رَسُولًا Peygamber olarak وَأَوْحَيْنَا Ve vahyettik *(Kime?)* إِلَيْكَ Sana *(Neyi?)* خَبَرَ مُوسَى Musa'nın haberini وَغَيْرِهِ Ve diğerlerini وَمَا كُنْتَ **Ve sen olmadın** *(Ne olmadın?)* **ثَاوِيًا Kalıcı** مُقِيمًا İkamet edici *(Nerede?)* **فِي أَهْلِ مَدْيَنَ Medyen halkı arasında** *(Daha ne olmadın?)* **تَتْلُوا Okuyor da olmadın** *(Kime?)* **عَلَيْهِمْ Onlara** *(Neyi?)* **اٰيَاتِنَا Bizim ayetlerimizi** *(Bu cümle nedir?)* خَبَرٌ ثَانٍ İkinci haberdir فَتَعْرِفَ Ki bilesin *(Neyi?)* قِصَّتَهُمْ Onların hikâyesini فَتُخْبِرَ بِهَا Ve o hikâyeleri anlatmış olasın وَلٰكِنَّا **Velâkin biz كُنَّا Olduk** *(Ne olduk?)* **مُرْسِلِينَ Gönderici olduk** *(Kimi?)* لَكَ Seni وَإِلَيْكَ Ve sana *(Neyi?)* بِأَخْبَارِ الْمُتَقَدِّمِينَ Öncekilerin haberlerini.

46. وَمَا كُنْتَ **Sen olmadın** *(Nerede?)* **بِجَانِبِ الطُّورِ اَلْجَبَلِ Tûr'un yanında** *(Ne zaman?)* **إِذْ نَادَيْنَا Seslendiğimizde** ('İz' 'Hîne' manasındadır) *(Kime?)* مُوسَى Musa'ya *(Ne diye?)* أَنْ خُذْ Al diye *(Neyi?)* اَلْكِتَابَ Kitabı *(Nasıl?)* بِقُوَّةٍ Var gücünle وَلٰكِنْ **Fakat** أَرْسَلْنَاكَ Seni gönderdik *(Ne olarak?)* رَحْمَةً **Bir rahmet olarak** *(Kim tarafından?)* **مِنْ رَبِّكَ Rabbin tarafından** *(Ne için?)* **لِتُنْذِرَ Uyarasın diye** *(Kimi?)* **قَوْمًا Bir topluluğu** *(Öyle topluluk ki,)* **مَا أَتَاهُمْ Onlara gelmedi** *(Ne gelmedi?)* **مِنْ نَذِيرٍ Hiçbir uyarıcı** *(Neden önce?)* **مِنْ قَبْلِكَ Senden önce** وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* أَهْلُ مَكَّةَ Mekke halkıdır **لَعَلَّهُمْ Umulur ki onlar يَتَذَكَّرُونَ Düşünürler** يَتَّعِظُونَ Öğüt alırlar.

47. وَلَوْلَا **Şayet olmasaydı** *(Ne?)* اَنْ تُصِيبَهُمْ **Onlara isabet etmesi** *(Ne isabet etmesi?)* مُصِيبَةٌ **Bir musibet** عُقُوبَةٌ Bir ceza *(Ne sebebiyle?)* بِمَا قَدَّمَتْ **Yaptıkları sebebiyle** *(Neyin yaptıkları?)* اَيْدِيهِمْ **Ellerinin** *(Neden olan yaptıkları?)* مِنَ الْكُفْرِ وَغَيْرِهِ Küfür ve diğer günahlardan *(Daha ne olmasaydı?)* فَيَقُولُوا **Ve bundan sebep demeleri** *(Ne demeleri?)* رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** لَوْلَا -هَلَّا- اَرْسَلْتَ **Göndermeli değil miydin?** ('Levlâ' 'Hellâ' manasındadır) *(Kime?)* اِلَيْنَا **Bize** *(Kimi?)* رَسُولًا **Bir peygamberi** فَنَتَّبِعَ **Ki uyalım** *(Neye?)* اٰيَاتِكَ **Senin ayetlerine** *(Ondan bedel?)* اَلْمُرْسِلَ Gönderilene *(Ne ile?)* بِهَا O ayet-lerle وَنَكُونَ **Ve olalım** *(Neden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **İnananlardan** وَجَوَابُ لَوْلَا 'Levlâ'nın cevabı *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir وَمَا بَعْدَهَا 'Levlâ'dan sonrası ise *(Nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır وَالْمَعْنٰى Mana *(Nedir?)* لَوْلَا الْاِصَابَةُ (Musibet) isabet etmiş olmasaydı *(Öyle musibet ki,)* اَلْمُسَبَّبُ عَنْهَا قَوْلُهُمْ Kendisinden bu sözlerin sadır olmasına sebep olan musibet اَوْ Ya da *(Ne manadadır?)* لَوْلَا قَوْلُهُمُ الْمُسَبَّبُ عَنْهَا Musibetten kaynaklanan sözleri olmasaydı اَيْ لَعَاجَلْنَاهُمْ Yani, hemen onlara verirdik *(Neyi?)* بِالْعُقُوبَةِ Azabı وَلَمَا اَرْسَلْنَاكَ Ve seni göndermezdik *(Kime?)* اِلَيْهِمْ Onlara *(Ne olarak?)* رَسُولًا Peygamber olarak.

48. فَلَمَّا **Ne zaman ki** جَاءَهُمُ **Onlara geldi** *(Kim?)* اَلْحَقُّ **Hak** مُحَمَّدٌ Muhammed *(Kim tarafından?)* مِنْ عِنْدِنَا **Bizim tarafımızdan** قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* لَوْلَا -هَلَّا- اُوتِيَ **Verilmeli değil miydi?** ('Levlâ' 'Hellâ' manasındadır) *(Neyin benzeri?)* مِثْلَ مَا **O şeyin benzeri ki** اُوتِيَ **Verilmişti** *(Kime?)* مُوسٰى **Musa'ya** *(Neden verilenler?)* مِنَ الْاٰيَاتِ Mucizelerden *(Ne gibi?)* كَالْيَدِ الْبَيْضَاءِ Beyaz olan el وَالْعَصَا Asa وَغَيْرِهِمَا Ve diğerleri gibi اَوِ الْكِتَابِ Ya da kitap *(Ne olarak?)* جُمْلَةً وَاحِدَةً Tek defada topluca قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* اَوَلَمْ يَكْفُرُوا **İnkâr etmediler mi?** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyi ki** اُوتِيَ **Verilmişti** *(Kime?)* مُوسٰى **Musa'ya** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** حَيْثُ Şöyle ki, قَالُوا **Dediler** *(Kim hakkında?)* فِيهِ وَفِي مُحَمَّدٍ Musa ve Muhammed hakkında *(Ne dediler?)* سَاحِرَانِ **Bunlar iki büyücüdür** وَفِي قِرَاءَةٍ سِحْرَانِ Bir kıraatte de 'Sihrâni' (iki büyü) şeklindedir اَيِ الْقُرْآنُ وَالتَّوْرَاةُ Yani, Kuran ve Tevrat iki büyüdür *(Öyle iki büyücü ki,)* تَظَاهَرَا **Bir birini destekleyen** تَعَاوَنَا İşbirliği içinde olan وَقَالُوا **Ve dediler** *(Ne dediler?)* اِنَّا **Muhakkak ki biz** *(Neyi?)* بِكُلٍّ **Her birini** *(Neden?)* مِنَ النَّبِيَّيْنِ İki peygamberden وَالْكِتَابَيْنِ Ya da iki kitaptan كَافِرُونَ **İnkâr edicileriz.**

49. قُلْ **(Ey habibim) söyle** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne söyle?)* فَأْتُوا **O halde getirin** *(Ne getirin?)* بِكِتَابٍ **Bir kitap** *(Kimin katından?)* مِنْ عِنْدِ اللهِ **Allah katından** *(Öyle kitap ki,)* هُوَ **O** *(Nedir?)* اَهْدٰى **Daha doğruyu göstericidir** *(Neden?)* مِنْهُمَا **Bu ikisinden** مِنَ الْكِتَابَيْنِ Bu iki kitaptan اَتَّبِعْهُ **Ki ona uyayım** اِنْ كُنْتُمْ **Eğer siz iseniz** *(Ne iseniz?)* صَادِقِينَ **Doğru söyleyenler iseniz** *(Nede?)* فِي قَوْلِكُمْ Sözünüzde.

50. فَاِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا **Eğer icabet etmezlerse** *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Ondan bedel?)* دُعَاءَكَ Çağrına *(Neye dair olan çağrına?)* بِالْاِتْيَانِ بِكِتَابٍ Bir kitap getirmeye فَاعْلَمْ **Bil ki** اَنَّمَا **Ancak şöyle ki** يَتَّبِعُونَ **Onlar uyarlar** *(Neye?)* اَهْوَاءَهُمْ **Heveslerine** *(Nerede?)* فِي كُفْرِهِمْ Küfürlerinde وَمَنْ **Kimdir** اَضَلُّ **Daha sapık** *(Kimden?)* مِمَّنْ **O kimseden ki** اِتَّبَعَ **Uydu** *(Neye?)* هَوَاهُ **Hevesine** *(Ne olmadan?)* بِغَيْرِ هُدًى **Bir hidayet olmadan** *(Kim tarafından?)* مِنَ اللهِ **Allah tarafından** أَيْ لَا أَضَلَّ مِنْهُ Yani, ondan daha sapık yok اِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** لَا يَهْدِي **Doğru yola iletmez** *(Kimi?)* اَلْقَوْمَ **Halkı** *(Öyle halk ki,)* اَلظَّالِمِينَ **Zalimler** اَلْكَافِرِينَ Kâfirler.

﴿وَلَقَدْ وَصَّلْنَا﴾ بَيَّنَّا ﴿لَهُمُ الْقَوْلَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥١﴾﴾ يَتَّعِظُونَ فَيُؤْمِنُونَ ﴿الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿هُمْ بِهِ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾﴾ أَيْضًا نَزَلَتْ فِي جَمَاعَةٍ أَسْلَمُوا مِنَ الْيَهُودِ كَعَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ وَغَيْرِهِ وَمِنَ النَّصَارَى قَدِمُوا مِنَ الْحَبَشَةِ وَمِنَ الشَّامِ ﴿وَإِذَا يُتْلَى عَلَيْهِمْ﴾ الْقُرْآنُ ﴿قَالُوا آمَنَّا بِهِ إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ ﴿٥٣﴾﴾ مُوَحِّدِينَ ﴿أُولَئِكَ يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ﴾ بِإِيمَانِهِمْ بِالْكِتَابَيْنِ ﴿بِمَا صَبَرُوا﴾ بِصَبْرِهِمْ عَلَى الْعَمَلِ بِهِمَا ﴿وَيَدْرَءُونَ﴾ يَدْفَعُونَ ﴿بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ﴾ مِنْهُمْ ﴿وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٥٤﴾﴾ يَتَصَدَّقُونَ ﴿وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ﴾ الشَّتْمَ وَالْأَذَى مِنَ الْكُفَّارِ ﴿أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ﴾ سَلَامٌ مُتَارَكَةٌ أَيْ سَلِمْتُمْ مِنَّا مِنَ الشَّتْمِ وَغَيْرِهِ ﴿لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ ﴿٥٥﴾﴾ لَا نَصْحَبُهُمْ وَنَزَلَ فِي حِرْصِهِ ﷺ عَلَى إِيمَانِ عَمِّهِ أَبِي طَالِبٍ ﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ﴾ هِدَايَتَهُ ﴿وَلَكِنَّ اللهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ﴾ أَيْ عَالِمٌ ﴿بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾﴾ ﴿وَقَالُوا﴾ أَيْ قَوْمُهُ ﴿إِنْ نَتَّبِعِ الْهُدَى مَعَكَ نُتَخَطَّفْ مِنْ أَرْضِنَا﴾ أَيْ نُنْتَزَعُ مِنْهَا بِسُرْعَةٍ قَالَ تَعَالَى ﴿أَوَلَمْ نُمَكِّنْ لَهُمْ حَرَمًا آمِنًا﴾ يَأْمَنُونَ فِيهِ مِنَ الْإِغَارَةِ وَالْقَتْلِ الْوَاقِعَيْنِ مِنْ بَعْضِ الْعَرَبِ عَلَى بَعْضٍ ﴿يُجْبَى﴾ بِالْفَوْقَانِيَّةِ وَالتَّحْتَانِيَّةِ [يُجْبَى] ﴿إِلَيْهِ ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ مِنْ كُلِّ أَوْبٍ ﴿رِزْقًا﴾ لَهُمْ ﴿مِنْ لَدُنَّا﴾ أَيْ عِنْدَنَا ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾﴾ أَنَّ مَا نَقُولُهُ حَقٌّ ﴿وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ بَطِرَتْ مَعِيشَتَهَا﴾ عِيشَهَا وَأُرِيدَ بِالْقَرْيَةِ أَهْلُهَا ﴿فَتِلْكَ مَسَاكِنُهُمْ لَمْ تُسْكَنْ مِنْ بَعْدِهِمْ إِلَّا قَلِيلًا﴾ لِلْمَارَّةِ يَوْمًا أَوْ بَعْضَهُ ﴿وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ ﴿٥٨﴾﴾ مِنْهُمْ ﴿وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَى﴾ بِظُلْمٍ مِنْهَا ﴿حَتَّى يَبْعَثَ فِي أُمِّهَا﴾ أَيْ أَعْظَمِهَا ﴿رَسُولًا يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا وَمَا كُنَّا مُهْلِكِي الْقُرَى إِلَّا وَأَهْلُهَا ظَالِمُونَ ﴿٥٩﴾﴾ بِتَكْذِيبِ الرُّسُلِ.

TÜRKÇE ANLAMI

51. **And olsun ki, belki öğüt alırlar** da iman ederler **diye onlar için sözü,** Kuran'ı **beyan ettik.**

52. **Bu** Kur**andan önce kendilerine kitap verdiğimiz kimseler, onlar buna** da **iman ederler.** Bu ayet Yahudilerden Müslüman olan Abdullah b. Selâm ve diğer bir takım kimseler ile Şam ve Habeşistan'dan gelip Müslüman olan Hıristiyanlar hakkında inmiştir.

53. **Ve onlara** Kuran **okunduğu zaman dediler ki: " Biz buna iman ettik. Şüphe yok ki bu, Rabbimizden gelen haktır. Şüphe yok ki biz, bundan önce de Müslümanlar,** tevhit ehli **olmuştuk."**

54. **İşte onlar,** iki kitaba iman etmeleri ve her ikisindeki hükümlerle amel etmeye karşı **sabır göstermeleri sebebiyle mükâfatları kendilerine iki kere verilecektir. Ayrıca onlar,** kendilerinden sadır olan **fenalığı güzellikle bertaraf ederler, kendilerine rızk olarak verdiğimiz şeylerden infak ederler,** tasaddukta bulunurlar.

55. **Ve onlar,** kâfirlerden sövme ve kendilerini rahatsız eden **lüzumsuz bir söz işitince ondan yüz çevirip derler ki: "Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz de size aittir. Size selâm**[1], tarafımızdan gelecek sövme ve diğer şeylerden eminsiniz. **Biz cahilleri aramayız,** onlarla arkadaşlık etmeyiz."

Hz. Peygamberin (sallallahu aleyhi vesellem) amcası Ebu Tâlib'in iman etmesi konusunda aşırı istekli olması hakkında inmiştir:

56. **Şüphe yok ki, sen** hidayete ermesini **sevdiğin kişiyi hidayete erdiremezsin; fakat Allah dilediğini hidayet erdirir ve o hidayete erecekleri bilendir.**

57. Onun kavmi **dediler ki; "Biz seninle beraber hidayete tabi olursak, yurdumuzdan hemen atılırız".** Cenâb-ı Hak buyuruyor ki; **Biz onları, kendi katımızdan** kendilerine **bir rızk olarak** dört bir yandan **her şeyin ürünlerinin toplanıp getirildiği**[2]**, güvenli,** içerisinde, Arapların birbirlerine karşı yaptıkları her türlü saldırı ve cinayetlerden emin oldukları, **dokunulmaz bir yere yerleştirmedik mi? Fakat onların çoğu** söylediklerimizin hak olduğunu **bilmezler.**

58. **Biz, hayattayken şımarıp mağrur olmuş birçok memleketin** ahalisini **helâk etmişizdir. İşte yerleri! Kendilerinden sonra oralarda pek az,** sadece gelip geçerken; bir gün yahut daha da az **oturulabilmiştir.** Onlara **biz vâris olmuşuzdur.**

59. **Rabbin, kendilerine ayetlerimizi okuyan bir peygamberi memleketlerin en büyüğüne göndermedikçe, o memleketleri** kendilerinden sadır olan bir zulüm sebebiyle **helâk edici değildir. Zaten biz ancak** peygamberleri yalanlamak suretiyle **halkı zalim olan memleketleri helâk etmişizdir.**

KELİME ANLAMI

51. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** وَصَّلْنَا **Açıkladık** بَيَّنَّا Beyan ettik *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Neyi?)* ٱلْقَوْلَ **Sözü** ٱلْقُرْآنَ Kuran'ı لَعَلَّهُمْ **Umulur ki onlar** يَتَذَكَّرُونَ **Düşünürler** يَتَّعِظُونَ Öğüt alırlar فَيُؤْمِنُونَ Ve inanırlar.

52. ٱلَّذِينَ **O kimseler ki** ءَاتَيْنَا **Biz verdik** *(Kime?)* هُمُ **Onlara** *(Ne verdik?)* ٱلْكِتَابَ **Kitap verdik** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِهِ **Bundan önce** أَيِ ٱلْقُرْآنِ Yani, Kuran'dan هُمُ **Onlar**

[1] Buradaki selam, yüz çevirme, çekip gitme anlamında bir selamdır.

[2] تُجْبَى kelimesi hem تـ ile hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi يُجْبَى şeklinde) يـ ile okunmuştur.

بِهٖ Bu kitaba يُؤْمِنُوْنَ İnanırlar أَيْضًا Aynı şekilde نَزَلَتْ (Bu ayet) İndi *(Kim hakkında?)* فِيْ جَمَاعَةٍ Bir topluluk hakkında *(Öyle topluluk ki,)* أَسْلَمُوا Müslüman oldular *(Kimden?)* مِنَ الْيَهُوْدِ Yahudilerden *(Kim gibi?)* كَعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ سَلَامٍ Abdullah bin Selam gibi وَغَيْرِهٖ Ve diğerleri gibi *(Daha kimden?)* وَمِنَ النَّصَارٰى Ve Hıristiyanlardan *(Öyle Hıristiyanlar ki,)* قَدِمُوا Gelmişlerdi *(Nereden?)* مِنَ الْحَبَشَةِ Habeşistan'dan وَمِنَ الشَّامِ Ve Şam'dan.

53. **وَاِذَا يُتْلٰى Okunduğunda** *(Kime?)* **عَلَيْهِمْ Onlara** *(Ne?)* اَلْقُرْآنُ Kuran **قَالُوْا Dediler** *(Ne dediler?)* **اٰمَنَّا Biz inandık** *(Neye?)* **بِهٖ Ona اِنَّهُ Muhakkak ki o** *(Nedir?)* **اَلْحَقُّ Haktır** *(Kim tarafından?)* **مِنْ رَبِّنَا Rabbimiz tarafından اِنَّا Elbette biz كُنَّا İdik** *(Neden önce?)* **مِنْ قَبْلِهٖ Bundan önce** *(Ne idik?)* **مُسْلِمِيْنَ Müslümanlar idik** مُوَحِّدِيْنَ Tevhit ehli idik.

54. **اُولٰئِكَ İşte onlara يُؤْتَوْنَ Verilir** *(Neyi?)* **اَجْرَهُمْ Mükâfatları** *(Nasıl?)* **مَرَّتَيْنِ İki defa** *(Ne sebebiyle?)* بِاِيْمَانِهِمْ İnanmaları sebebiyle *(Neye?)* بِالْكِتَابَيْنِ İki kitaba *(Neye karşılık mükâfatları iki defa verilir?)* **بِمَا صَبَرُوْا Sabretmelerine karşılık** بِصَبْرِهِمْ Sabırlarına karşılık *(Neye?)* عَلَى الْعَمَلِ Amel etmeye *(Ne ile?)* بِهِمَا İki kitapla **وَيَدْرَؤُوْنَ Ve onlar savarlar** يَدْفَعُوْنَ Defederler *(Ne ile?)* **بِالْحَسَنَةِ İyilikle** *(Neyi?)* **اَلسَّيِّئَةَ Kötülüğü** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Kendilerinden **وَمِمَّا Ve o şeyden ki رَزَقْنَاهُمْ Onlara rızk verdik يُنْفِقُوْنَ Ondan infak ederler** يَتَصَدَّقُوْنَ Tasadduk ederler.

55. **وَاِذَا سَمِعُوا İşittiklerinde** *(Ne?)* **اللَّغْوَ Boş söz** اَلشَّتْمَ Sövme وَالْاَذٰى Ve eziyet *(Kimden?)* مِنَ الْكُفَّارِ Kâfirlerden **اَعْرَضُوا Yüz çevirirler** *(Neden?)* **عَنْهُ Ondan وَقَالُوْا Ve derler** *(Ne derler?)* **لَنَا Bize aittir** *(Ne?)* **اَعْمَالُنَا İşlerimiz وَلَكُمْ Ve size aittir** *(Ne?)* **اَعْمَالُكُمْ İşleriniz سَلَامٌ Selam** *(Kimedir?)* **عَلَيْكُمْ Sizedir** سَلَامٌ مُتَارِكَةٌ Düşmanlığı kesen kurtuluş أَيْ سَلِمْتُمْ Yani, kurtuldunuz *(Kim tarafından?)* مِنَّا Bizim tarafımızdan *(Neden kurtuldunuz?)* مِنَ الشَّتْمِ Sövülmeden وَغَيْرِهٖ Ve diğer şeylerden **لَا نَبْتَغِي Biz istemeyiz** *(Kimi?)* **اَلْجَاهِلِيْنَ Cahilleri لَا نَصْحَبُهُمْ** Onlarla arkadaşlık yapmayız.

56. وَنَزَلَ (Bu ayet) inmiştir *(Ne hakkında?)* فِيْ حِرْصِهٖ ﷺ Peygamberin aşırı arzusu hakkında *(Neye?)* عَلٰى اِيْمَانِ عَمِّهٖ Amcasının iman etmesine *(Kimdir O?)* أَبِيْ طَالِبٍ Ebu Talip **اِنَّكَ Muhakkak ki sen لَا تَهْدِيْ Hidayete iletemezsin** *(Kimi?)* **مَنْ O kimseyi ki اَحْبَبْتَ Sevdin** *(Neyi?)* هِدَايَتَهُ Hidayete iletilmesini **وَلٰكِنَّ Fakat اللّٰهَ Allah يَهْدِيْ Hidayete erdirir** *(Kimi?)* **مَنْ O kimseyi ki يَشَاءُ Diliyor وَهُوَ Allah اَعْلَمُ En iyi bilendir** أَيْ عَالِمٌ Yani, bilicidir *(Kimi?)* **بِالْمُهْتَدِيْنَ Hidayete erenleri.**

57. وَقَالُوا **Ve dediler** أَيْ قَوْمُهُ Yani, kavmi *(Ne dediler?)* اِنْ نَتَّبِعْ **Eğer biz uyarsak** *(Neye?)* اَلْهُدٰى **Doğru yola** *(Kim ile beraber?)* مَعَكَ **Seninle beraber** نُتَخَطَّفْ **Sürülürüz** *(Nereden?)* مِنْ اَرْضِنَا **Yurdumuzdan** أَيْ نُنْتَزَعُ Yani, zorla alınırız *(Nereden?)* مِنْهَا Oradan *(Ne ile?)* بِسُرْعَةٍ Acele ile قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* اَوَلَمْ نُمَكِّنْ **Biz yerleştirmedik mi?** *(Kimi?)* لَهُمْ **Onları** *(Nereye?)* حَرَمًا **Harem'e** *(Öyle Harem ki,)* اٰمِنًا **Güvenli** *(Öyle ki,)* يَأْمَنُونَ فِيهِ Orda güvende olurlar *(Neden?)* مِنَ الْاِغَارَةِ Baskından وَالْقَتْلِ Ve öldürülmekten *(Öyle baskın ve katil ki,)* اَلْوَاقِعَيْنِ Meydana gelen *(Kimden?)* مِنْ بَعْضِ الْعَرَبِ Arap'ın bazısından *(Kime?)* عَلٰى بَعْضٍ Diğer bazısına *(Yine öyle Harem ki,)* تُجْبٰى **Toplanır** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالْفَوْقَانِيَّةِ Üstten iki noktalı (te) ile وَالتَّحْتَانِيَّةِ Ve alttan iki noktalı (ye) ile *(Nereye toplanır)* إِلَيْهِ **Oraya** *(Ne?)* ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyin ürünleri** *(Nereden?)* مِنْ كُلِّ أَوْبٍ Dört bir yandan *(Ne olarak?)* رِزْقًا **Bir rızk olarak** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Kim tarafından?)* مِنْ لَدُنَّا **Bizim tarafımızdan** أَيْ عِنْدَنَا Yani, bizim katımızdan وَلٰكِنَّ **Fakat** اَكْثَرَهُمْ **Onların çoğu** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* أَنَّ مَا نَقُولُهُ Kesinlikle bizim dediğimiz *(Nedir?)* حَقٌّ Gerçektir.

58. وَكَمْ **Ve nicesini** اَهْلَكْنَا **Helak ettik** *(Kimdendir o helak ettiklerimiz?)* مِنْ قَرْيَةٍ **Memleketten** *(Öyle memleket ki?)* بَطِرَتْ **Şımardı** *(Neden dolayı?)* مَعِيشَتَهَا **Yaşamından dolayı** عِيشَهَا Yani, geçiminden وَاُرِيدَ بِالْقَرْيَةِ Karye ile kastedildi *(Ne?)* أَهْلُهَا Oranın halkı فَتِلْكَ **İşte** مَسَاكِنُهُمْ **Onların oturdukları yerler** لَمْ تُسْكَنْ **Oturulmadı** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonra** اِلَّا **Ancak** قَلِيلًا **Az müddet hariç** *(Kim için?)* لِلْمَارَّةِ Uğrayan için *(Ne kadar zaman?)* يَوْمًا Bir gün أَوْ بَعْضَهُ Ya da bir günün bir kısmında وَكُنَّا **Ve biz olduk** نَحْنُ **Biz** *(Ne olduk?)* اَلْوَارِثِينَ **Varisler** *(Kimlere?)* مِنْهُمْ Onlara.

59. وَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim?)* رَبُّكَ **Senin rabbim** *(Ne olmadı?)* مُهْلِكَ الْقُرٰى **Beldeleri helak eden** *(Ne ile?)* بِظُلْمٍ مِنْهَا Kendilerinden bir zulümle *(Ne zamana kadar?)* حَتّٰى يَبْعَثَ **Ta ki gönderinceye kadar** *(Nereye?)* فِي اُمِّهَا **Beldelerin merkezine** أَيْ أَعْظَمِهَا Yani, en büyüğüne *(Kimi?)* رَسُولًا **Bir peygamber** *(Öyle peygamber ki,)* يَتْلُوا **Okuyor** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Neyi?)* اٰيَاتِنَا **Ayetlerimizi** وَمَا كُنَّا **Ve biz olmadık** *(Ne olmadık?)* مُهْلِكِي الْقُرٰى **Beldeleri helak edenler olmadık** اِلَّا **Ancak (helak ediciyiz)** وَاَهْلُهَا **Halkı olduğu halde** *(Ne olduğu halde?)* ظَالِمُونَ **Zalimler olduğu halde** *(Ne ile?)* بِتَكْذِيبِ الرُّسُلِ Peygamberleri yalanlamakla.

﴿وَمَآ أُوتِيتُم مِن شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَزِينَتُهَا﴾ أَيْ تَتَمَتَّعُونَ وَتَتَزَيَّنُونَ بِهِ أَيَّامَ حَيَاتِكُمْ ثُمَّ يَفْنٰى ﴿وَمَا عِندَ اللهِ﴾ أَيْ ثَوَابُهُ ﴿خَيْرٌ وَأَبْقٰى أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٠﴾﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ أَنَّ الْبَاقِيَ خَيْرٌ مِنَ الْفَانِي ﴿أَفَمَن وَعَدْنَاهُ وَعْدًا حَسَنًا فَهُوَ لَاقِيهِ﴾ مُصِيبُهُ وَهُوَ الْجَنَّةُ ﴿كَمَن مَّتَّعْنَاهُ مَتَاعَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ فَيَزُولُ عَنْ قَرِيبٍ ﴿ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ﴿٦١﴾﴾ النَّارَ الْأَوَّلُ الْمُؤْمِنُ وَالثَّانِي الْكَافِرُ أَيْ لَا تُسَاوِي بَيْنَهُمَا ﴿٦٢﴾﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿يَوْمَ يُنَادِيهِمْ﴾ اللهُ ﴿فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنتُمْ تَزْعُمُونَ﴾ هُمْ شُرَكَائِي ﴿قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ﴾ بِدُخُولِ النَّارِ وَهُمْ رُؤَسَاءُ الضَّلَالَةِ ﴿رَبَّنَا هٰؤُلَاءِ الَّذِينَ أَغْوَيْنَا﴾ هُمْ مُبْتَدَأٌ وَصِفَةٌ ﴿أَغْوَيْنَاهُمْ﴾ خَبَرُهُ فَغَوَوْا ﴿كَمَا غَوَيْنَا﴾ لَمْ نُكْرِهْهُمْ عَلَى الْغَيِّ ﴿تَبَرَّأْنَا إِلَيْكَ﴾ مِنْهُمْ ﴿مَا كَانُوا إِيَّانَا يَعْبُدُونَ ﴿٦٣﴾﴾ مَا نَافِيَةٌ وَقُدِّمَ الْمَفْعُولُ لِلْفَاصِلَةِ ﴿وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ﴾ أَيِ الْأَصْنَامَ الَّذِينَ تَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ شُرَكَاءُ اللهِ ﴿فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ﴾ دُعَاءَهُمْ ﴿وَرَأَوُا﴾ هُمُ ﴿الْعَذَابَ﴾ أَبْصَرُوهُ ﴿لَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا يَهْتَدُونَ ﴿٦٤﴾﴾ فِي الدُّنْيَا لَمَا رَأَوْهُ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿يَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَآ أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦٥﴾﴾ إِلَيْكُمْ ﴿فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ الْأَنبَآءُ﴾ الْأَخْبَارُ الْمُنْجِيَةُ فِي الْجَوَابِ ﴿يَوْمَئِذٍ﴾ أَيْ لَمْ يَجِدُوا خَبَرًا لَهُمْ فِيهِ نَجَاةٌ ﴿فَهُمْ لَا يَتَسَآءَلُونَ ﴿٦٦﴾﴾ عَنْهُ فَيَسْكُتُونَ ﴿فَأَمَّا مَن تَابَ﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿وَآمَنَ﴾ صَدَّقَ بِتَوْحِيدِ اللهِ ﴿وَعَمِلَ صَالِحًا﴾ أَدَّى الْفَرَائِضَ ﴿فَعَسٰى أَن يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ ﴿٦٧﴾﴾ النَّاجِينَ بِوَعْدِ اللهِ ﴿وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ وَيَخْتَارُ﴾ مَا يَشَاءُ ﴿مَا كَانَ لَهُمُ﴾ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿الْخِيَرَةُ﴾ الِاخْتِيَارُ فِي شَيْءٍ ﴿سُبْحَانَ اللهِ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٨﴾﴾ عَنْ إِشْرَاكِهِمْ ﴿وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ﴾ تُسِرُّ قُلُوبُهُمْ مِنَ الْكُفْرِ وَغَيْرِهِ ﴿وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٦٩﴾﴾ بِأَلْسِنَتِهِمْ مِنْ ذٰلِكَ ﴿وَهُوَ اللهُ لَآ إِلٰهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْأُولٰى﴾ الدُّنْيَا ﴿وَالْآخِرَةِ﴾ الْجَنَّةِ ﴿وَلَهُ الْحُكْمُ﴾ الْقَضَاءُ النَّافِذُ فِي كُلِّ شَيْءٍ ﴿وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٧٠﴾﴾ بِالنُّشُورِ.

TÜRKÇE ANLAMI

60. **Size verilen şeyler, dünya hayatının faydası ve süsüdür;** dünyada yaşadığınız günlerde onlardan faydalanır ve süslenirsiniz, sonra bitiverir. **Allah katında olan** mükâfat **ise, daha hayırlı ve daha kalıcıdır. Hâla** kalıcı olanın fani olandan daha hayırlı olduğunu **akıl etmiyorlar mı?**[33]

[33] يَعْقِلُونَ kelimesi hem ي harfiyle hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi تَعْقِلُونَ şeklinde) ت harfiyle okunmuştur.

61. **Ya kendisine güzel bir vaat ile** cennetle **vaatte bulunduğumuz, sonra da ona erecek,** o cennete ulaşacak **olan kimse, kendisini dünya hayatının** yakında sona erecek olan **metaıyla faydalandırdığımız, sonra da kendisini kıyamet gününde** ateşe **hazırlandırılmışlardan olan kimse gibi midir?** Burada kastedilen ilk kişi müminler, ikinci kişi ise kâfirlerdir. Yani bunlar birbirlerine denk değildirler.

62. Yâd et; **hani o gün** Allah **onlara nida edip:** Benim ortaklarım olduklarını **iddia ettikleriniz ortaklarım nerede? diyecektir.**

63. Cehenneme girmeleri şeklinde **aleyhlerine söz gerçekleşmiş olan** dalâlet önderleri **der ki: Rabbimiz! Şu** kendilerini **azdırdığımız kimseler**[34]**, biz onları azdırdık,** onlar da azdılar**, tıpkı bizim azdığımız gibi;** yoksa onları azmaya zorlamadık. Onlardan **uzak olduğumuzu sana arz ederiz. Zaten onlar bize**[35] **tapmıyorlardı.**

64. **Denilir ki: Ortaklarınızı,** yani Allah'a ortak olduğunu iddia ettiğiniz putları **çağırın!", onlar da çağırırlar; fakat onlar**ın bu çağrılarına **cevap vermezler ve** onlar **azabı görürler. Eğer** dünyadayken **doğru yola girselerdi,** ahirette azabı görmezlerdi.

65. Yâd et; **hani o gün onlara nida edip diyecektir ki:** "Size **gönderilen peygamberlere ne cevap verdiniz?"**

66. **Artık o gün** kurtuluş **haberleri onlara karşı** cevap vermede **kör kesilmiş olacaktır.** Yani kendileri için kurtuluş olan bir haber bulamayacaklar. **Onlar** bu haberden **birbirlerine de soramaz,** susar**lar.**

67. **Ama** şirkten **tövbe eden ve iman edip sâlih amel işleyen kişi** Allah'ın vaadiyle **felâha ermişlerden olmasını umabilir.**

68. **Ve Rabbin dilediğini yaratıp** dilediğini **seçer; onlar,** müşrikler **içinse** hiçbir şeyde **seçme hakkı yoktur. Allah onların ortak koşmalarından münezzehtir, yücedir.**

69. **Ve Rabbin onların sinelerinin sakladığını,** kalplerinin gizlediği küfür ve diğer şeyleri **ve** dilleriyle bunlardan **açığa vurduklarını bilir.**

70. **İşte o, Allah'tır. Ondan başka ilah yoktur. Öncekinde,** dünyada **da, sonrakinde,** cennette **de hamd onundur,** her şey hakkındaki **hüküm,** geçerli yargı **onundur. Ve** kabirlerden kaldırılmak suretiyle **ancak ona döndürüleceksiniz.**

KELİME ANLAMI

60. وَمَا أُوتِيتُمْ **Size ne verilmişse** *(Neden?)* مِنْ شَيْءٍ **Şeylerden** فَمَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatının metaıdır** وَزِينَتُهَا **Ve süsüdür** أَيْ تَتَمَتَّعُونَ Yani, geçiminizi sağlıyorsunuz وَتَتَزَيَّنُونَ Ve süsleniyorsunuz *(Ne ile?)* بِهِ Kendisiyle *(Ne zaman?)* أَيَّامَ حَيَاتِكُمْ Yaşam günlerinizde ثُمَّ يَفْنٰى Sonra yok oluyor وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katında olanlar ise**

[34] هٰؤُلَاءِ mübtedadır, اَلَّذِينَ ise onun sıfatıdır.

[35] إِيَّانَا mefulü, fasıla için takdim edilmiştir.

أَيْ ثَوَابُهُ Yani, Allah'ın sevabı *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** وَأَبْقَى **Ve daha kalıcıdır** أَفَلَا تَعْقِلُونَ **Hala düşünmez misiniz?** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ 'Te' ve 'Ye' ile *(Neyi düşünmez misiniz?)* أَنَّ الْبَاقِيَ Gerçek şu ki kalıcı olan *(Nedir?)* خَيْرٌ مِنَ الْفَانِي Yok olacak olandan daha iyidir.

61. أَفَمَنْ **O kimse midir?** وَعَدْنَاهُ **Biz ona vaat ettik** *(Neyi?)* وَعْدًا **Vaadi** *(Öyle vaat ki,)* حَسَنًا **Güzel olan** فَهُوَ **Ki o** *(Nedir?)* لَاقِيهِ **O vaade kavuşucudur** مُصِيبُهُ Ona ulaşıcıdır وَهُوَ الْجَنَّةُ O da cennettir *(Bu kişi kim gibi midir?)* كَمَنْ **O kimse gibi midir?** *(Öyle kimse ki,)* مَتَّعْنَاهُ **Biz onu yaşattık** *(Neyi?)* مَتَاعَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatının geçici menfaatini** فَيَزُولُ Ki kurtulsun *(Neden?)* عَنْ قَرِيبٍ Yakın olandan ثُمَّ **Sonra** هُوَ **O** يَوْمَ **Kıyamet gününde** الْقِيٰمَةِ **Hazırlananlardandır** مِنَ الْمُحْضَرِينَ *(Kimlerdendir?)* اَلنَّارَ Cehenneme *(Nereye?)* اَلْأَوَّلُ İlki *(Kimdir?)* الْمُؤْمِنُ Mümin وَالثَّانِي İkincisi ise *(Kimdir?)* اَلْكَافِرُ Kâfirdir أَيْ لَا تُسَاوِي Yani, eşitlik olmaz *(Nerede?)* بَيْنَهُمَا Aralarında.

62. -اذْكُرْ- وَ **Ve** düşün *(Neyi?)* يَوْمَ يُنَادِيهِمْ **Onlara sesleneceği günü** *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah'ın sesleneceği günü فَيَقُولُ **Ve diyecek** *(Ne diyecek?)* اَيْنَ **Nerede** شُرَكَائِيَ **Ortaklarım** اَلَّذِينَ **Öyle ortaklarım ki** كُنْتُمْ **Siz daima oldunuz** *(Ne oldunuz?)* تَزْعُمُونَ **İddia eder oldunuz** *(Neyi?)* هُمْ Onları *(Ne olarak?)* شُرَكَائِي Benim ortaklarım olarak.

63. قَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** حَقَّ **Gerçekleşti** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** *(Ne gerçekleşti?)* اَلْقَوْلُ **Söz** *(Neye dair olan söz?)* بِدُخُولِ النَّارِ Cehenneme girmelerine وَهُمْ Onlar *(Kimlerdir?)* رُؤَسَاءُ الضَّلَالَةِ Dalaletin elebaşlarıdır *(Ne dediler?)* رَبَّنَا **Ey Rabbi-miz!** هٰؤُلَاءِ **İşte onlar** اَلَّذِينَ **O kimselerdir ki** اَغْوَيْنَا **Biz azdırdık** *(Kimi?)* هُمْ Onları *(Bu 'Hâülâi ellezîne ağveyna' nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübteda وَصِفَةٌ Ve sıfattır *(İşte o azdırdığımız kimseler nedirler?)* اَغْوَيْنَا **Biz azdırmışızdır** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Bu fiil cümlesi nedir?)* خَبَرُهُ Mübtedanın haberidir فَغَوَوْا Onlar da azdılar *(Ne gibi?)* كَمَا غَوَيْنَا **Bizim azdığımız gibi** لَمْ نُكْرِهْهُمْ Onları zorlamadık *(Neye?)* عَلَى الْغَيِّ Azmaya تَبَرَّأْنَا **Beraatımızı beyan ettik** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan مَا كَانُوا **Onlar olmadılar** *(Kime?)* اِيَّانَا **Bize** *(Ne olmadılar?)* يَعْبُدُونَ **Tapar olmadılar** مَا 'Mâ' *(Nedir?)* نَافِيَةٌ Olumsuzluk içindir وَقُدِّمَ الْمَفْعُولُ Meful öne alındı *(Niçin?)* لِلْفَاصِلَةِ Fasıla'dan dolayı.

64. وَقِيلَ **Denir** *(Ne denir?)* اُدْعُوا **Çağırın** *(Kimi?)* شُرَكَاءَكُمْ **Ortaklarınızı** أَيِ الْأَصْنَامَ Yani, putları *(Öyle putlar ki,)* اَلَّذِينَ تَزْعُمُونَ İddia ettiğiniz *(Ne diye?)* أَنَّهُمْ Kesinlikle onlar *(Nedir?)* شُرَكَاءُ اللّٰهِ Allah'ın ortaklarıdır diye فَدَعَوْ **Onlar da çağırırlar** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا **Fakat onlar icabet etmezler** *(Kim için?)* لَهُمْ **Çağıranlar için** *(Neye icabet etmezler?)* دُعَاءَهُمْ

Çağrılarına وَرَاَوُا **Ve görürler** *(Kim?)* هُمْ Onlar *(Neyi?)* اَلْعَذَابَ **Azabı** أَبْصَرُوهُ Azabı müşahede ederler لَوْ اَنَّهُمْ **Keşke onlar** كَانُوا **Olsalardı** *(Ne olsalardı?)* يَهْتَدُونَ **Doğru yola erer** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada لَمَا رَأَوْهُ Onu görmezlerdi *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette.

65. -اذْكُرْ- وَ **Ve** düşün *(Neyi?)* يَوْمَ يُنَادِيهِمْ **O günü ki onlara seslenecek** فَيَقُولُ **Ve diyecek** *(Ne diyecek?)* مَاذَا اَجَبْتُمْ **Ne cevap verdiniz** *(Kime?)* اَلْمُرْسَلِينَ **Gönderilen peygamberlere** *(Kime gönderilmiş?)* إِلَيْكُمْ Size.

66. فَعَمِيَتْ **Artık körleşir** *(Kime?)* عَلَيْهِمُ **Onlara** *(Ne?)* اَلْأَنْبَاءُ **Bütün haberler** اَلْأَخْبَارُ Haberler *(Öyle haberler ki,)* اَلْمُنْجِيَةُ Kurtarıcı olan *(Nede?)* فِي الْجَوَابِ Cevap vermede *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O günde** اَيْ لَمْ يَجِدُوا Yani, bulamazlar *(Ne bulamazlar?)* خَبَرًا Hiçbir haber *(Kim için?)* لَهُمْ Kendileri için *(Öyle haber ki,)* فِيهِ نَجَاةٌ Kendisinde kurtuluş olan فَهُمْ **Onlar** لَا يَتَسَاءَلُونَ **Birbirleriyle de soruşamazlar** *(Neden?)* عَنْهُ O haberden فَيَسْكُتُونَ Ki sakinleşsinler.

67. فَاَمَّا مَنْ **O kimseye gelince ki** تَابَ **Tövbe etti** *(Neden?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten وَاٰمَنَ **Ve iman etti** صَدَّقَ Doğruladı *(Neyi?)* بِتَوْحِيدِ اللهِ Allah'ın tekliğini وَعَمِلَ **Ve işledi** *(Ne?)* صَالِحًا **Doğru amel** أَدَّى Yerine getirdi *(Neyi?)* اَلْفَرَائِضَ Farzları فَعَسٰى **Dolayısıyla umulur** اَنْ يَكُونَ **Onun olması** *(Neden?)* مِنَ الْمُفْلِحِينَ **Felaha kavuşanlardan** اَلنَّاجِحِينَ Kurtulanlardan *(Ne ile?)* بِوَعْدِ اللهِ Allah'ın vaadiyle.

68. وَرَبُّكَ **Senin Rabbin** يَخْلُقُ **Yaratır** *(Neyi?)* مَا يَشَاءُ **Dilediğini** وَيَخْتَارُ **Ve seçer** *(Neyi?)* مَا يَشَاءُ Dilediğini مَا كَانَ **Olmadı** *(Kim için?)* لَهُمُ **Onlar için** لِلْمُشْرِكِينَ Müşrikler için *(Ne olmadı?)* اَلْخِيَرَةُ **Seçim hakkı** اَلْاِخْتِيَارُ Seçme *(Nede?)* فِي شَيْءٍ Herhangi bir şeyde سُبْحَانَ اللهِ **Allah münezzehtir** وَتَعَالٰى **Ve yücedir** *(Neden?)* عَمَّا **O şeyden ki** يُشْرِكُونَ **Onlar ortak koşuyorlar** عَنْ إِشْرَاكِهِمْ Onların ortak koşmasından.

69. وَرَبُّكَ **Ve senin rabbin** يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا تُكِنُّ **Gizlediklerini** *(Neyin?)* صُدُورُهُمْ **Kalplerinin** تُسِرُّ Sakladığını *(Neyin?)* قُلُوبُهُمْ Gönüllerinin *(Neden?)* مِنَ الْكُفْرِ وَغَيْرِهِ Küfür ve diğer şeylerden *(Daha neyi bilir?)* وَمَا يُعْلِنُونَ **Ve açığa vurduklarını** *(Ne ile?)* بِأَلْسِنَتِهِمْ Dilleriyle *(Neden?)* مِنْ ذٰلِكَ Bundan (küfür ve diğerlerinden).

70. وَهُوَ **O** *(Nedir?)* اَللهُ **Allah'tır** لَا اِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** اِلَّا هُوَ **Ancak o vardır** لَهُ **Ona aittir** *(Ne?)* اَلْحَمْدُ **Hamd** *(Nerede?)* فِي الْأُولٰى **Önce olanda** اَلدُّنْيَا Dünyada وَالْاٰخِرَةِ **Ve sonra olanda** اَلْجَنَّةِ Cennette وَلَهُ **Ve ona aittir** *(Ne?)* اَلْحُكْمُ **Hüküm** اَلْقَضَاءُ النَّافِذُ Geçerli yargı *(Nede?)* فِي كُلِّ شَيْءٍ Her şeyde وَاِلَيْهِ **Ve yalnız ona** تُرْجَعُونَ **Döndürüleceksiniz** *(Ne ile?)* بِالنُّشُورِ Öldükten sonra dirilmekle.

﴿قُلْ﴾ لِأَهْلِ مَكَّةَ ﴿اَرَاَيْتُمْ﴾ أَيْ أَخْبِرُونِي ﴿اِنْ جَعَلَ اللّٰهُ عَلَيْكُمُ الَّيْلَ سَرْمَدًا﴾ دَائِمًا ﴿اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ مَنْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ﴾ بِزَعْمِكُمْ ﴿يَاْتِيكُمْ بِضِيَآءٍ﴾ نَهَارٍ تَطْلُبُونَ فِيهِ الْمَعِيشَةَ ﴿اَفَلَا تَسْمَعُونَ ﴿٧١﴾﴾ ذٰلِكَ سِمَاعَ تَفَهُّمٍ فَتَرْجِعُونَ عَنِ الْإِشْرَاكِ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اَرَاَيْتُمْ اِنْ جَعَلَ اللّٰهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ مَنْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ﴾ بِزَعْمِكُمْ ﴿يَاْتِيكُمْ بِلَيْلٍ تَسْكُنُونَ﴾ تَسْتَرِيحُونَ ﴿فِيهِ﴾ مِنَ التَّعَبِ ﴿اَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٧٢﴾﴾ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ مِنَ الْخَطَأِ فِي الْإِشْرَاكِ فَتَرْجِعُونَ عَنْهُ ﴿وَمِنْ رَحْمَتِهِ﴾ تَعَالٰى ﴿جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ﴾ فِي اللَّيْلِ ﴿وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ﴾ فِي النَّهَارِ لِلْكَسْبِ ﴿وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾﴾ النِّعْمَةَ فِيهِمَا ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿يَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ اَيْنَ شُرَكَآئِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٧٤﴾﴾ ذَكَرَ ثَانِيًا لِيَبْنِيَ عَلَيْهِ ﴿وَنَزَعْنَا﴾ أَخْرَجْنَا ﴿مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ شَهِيدًا﴾ وَهُوَ نَبِيُّهُمْ يَشْهَدُ عَلَيْهِمْ بِمَا قَالُوا ﴿فَقُلْنَا﴾ لَهُمْ ﴿هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ﴾ عَلٰى مَا قُلْتُمْ مِنَ الْإِشْرَاكِ ﴿فَعَلِمُوٓا اَنَّ الْحَقَّ﴾ فِي الْإِلٰهِيَّةِ ﴿لِلّٰهِ﴾ لَا يُشَارِكُهُ فِيهِ أَحَدٌ ﴿وَضَلَّ﴾ غَابَ ﴿عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٧٥﴾﴾ فِي الدُّنْيَا مِنْ أَنَّ مَعَهُ شَرِيكًا تَعَالٰى عَنْ ذٰلِكَ ﴿اِنَّ قَارُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسٰى﴾ اِبْنَ عَمِّهِ وَابْنَ خَالَتِهِ وَآمَنَ بِهِ ﴿فَبَغٰى عَلَيْهِمْ﴾ بِالْكِبْرِ وَالْعُلُوِّ وَكَثْرَةِ الْمَالِ ﴿وَاٰتَيْنَاهُ مِنَ الْكُنُوزِ مَآ اِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُوٓاُ﴾ تَثْقُلُ ﴿بِالْعُصْبَةِ﴾ الْجَمَاعَةِ ﴿اُولِي﴾ أَصْحَابِ ﴿الْقُوَّةِ﴾ أَيْ تَثْقُلُهُمْ فَالْبَاءُ لِلتَّعْدِيَةِ وَعِدَّتُهُمْ قِيلَ سَبْعُونَ وَقِيلَ أَرْبَعُونَ وَقِيلَ عَشْرَةٌ وَقِيلَ غَيْرُ ذٰلِكَ اذْكُرْ ﴿اِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ﴾ الْمُؤْمِنُونَ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿لَا تَفْرَحْ﴾ بِكَثْرَةِ الْمَالِ فَرَحَ بَطَرٍ ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ ﴿٧٦﴾﴾ بِذٰلِكَ ﴿وَابْتَغِ﴾ اطْلُبْ ﴿فِيمَآ اٰتٰكَ اللّٰهُ﴾ مِنَ الْمَالِ ﴿الدَّارَ الْاٰخِرَةَ﴾ بِأَنْ تُنْفِقَهُ فِي طَاعَةِ اللّٰهِ ﴿وَلَا تَنْسَ﴾ تَتْرُكْ ﴿نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا﴾ أَيْ أَنْ تَعْمَلَ فِيهَا لِلْآخِرَةِ ﴿وَاَحْسِنْ﴾ لِلنَّاسِ بِالصَّدَقَةِ ﴿كَمَآ اَحْسَنَ اللّٰهُ اِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ﴾ تَطْلُبْ ﴿الْفَسَادَ فِي الْاَرْضِ﴾ بِعَمَلِ الْمَعَاصِي ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٧٧﴾﴾ بِمَعْنٰى أَنَّهُ يُعَاقِبُهُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

71. Mekkelilere **de ki: "Gördünüz mü,** haber verin; **eğer Allah geceyi Kıyamet gününe kadar üzerinize daimi yapacak olsa** iddia ettiğiniz gibi **Allah'tan başka hangi (var olan) ilah size,** sayesinde geçiminizi sağlayacak şeyleri temin ettiğiniz **ışığı,** gündüzü **getirir.** Bunu **hâlâ** anlama işitmesiyle **işitmeyecek misiniz** ki, şirk koşmaktan vazgeçesiniz?"

72. Onlara **de ki: "Söyleyin, eğer Allah sizin üzerinize gündüzü kıyamet gününe kadar daimi kılacak olsa** iddia ettiğiniz gibi **Allah'tan başka hangi (var olan) ilah size kendisinde** yorgunluktan **dinleneceğiniz geceyi getirir. Hâlâ,** şirk koşarak içinde bulunduğunuz hatayı **görmüyor musunuz** ki dönesiniz?"

73. **Kendi rahmetinden olmak üzere O** Allah teala, **sizin için geceyi ve gündüzü yarattı; tâ ki onda,** gecede **dinlenesiniz ve** gündüze **onun fazlından** kazanç **arayasınız diye. Umulur ki** gece ve gündüzdeki nimetlere **şükredersiniz.**

74. Yâd et; **hani o gün onlara nida edecek de, "nerede iddia ettiğiniz ortaklarım?" diyecektir.** Sonrasını bu ayetine üzerine kurmak için bunu tekrarlamıştır.

75. **Ve (o gün) her ümmetten** onların söyledikleriyle aleyhlerine şahitlik edecek **bir şahit** olarak peygamberlerini **çıkarmış, "**onlara, **hadi** söylediğiniz şirke dair **delillerinizi getirin!" demiş olacağız. Artık bileceklerdir ki,** ilahlık konusunda **hak elbette Allah içindir,** bu konuda kimse ona ortak olamaz. **Ayrıca** Allah ile birlikte bir ortak olduğu şeklinde dünyada iken **iftira ettikleri şey de kendilerinden kaybolup gitmiş olacaktır.** Hak teala ortağı olmaktan yücedir.

76. Musa'nın hem amca, hem de teyze oğlu olan ve kendisine iman da eden **Karun, Musa'nın kavmindendi; ama onlara karşı** kibir, büyüklenme ve mal çokluğu ile **azgınlık etmişti. Biz ona öyle hazineler vermiştik ki, anahtarları güçlü-kuvvetli bir topluluğa**[36] **ağır gelirdi.** Bu topluluğun sayısı hakkında yetmiş, kırk, on ve daha başka rakamlar söylenmiştir. Yâd et; **hani** İsrail oğullarından mümin olan **kavmi ona şöyle demişti:** Malının çokluğuyla azarak **şımarma! Bil ki Allah** bununla **şımaranları sevmez.**

77. **Allah'ın sana verdiği** mal**dan** ona itaat yolunda harcayarak **ahiret yurdunu iste; bu arada** ahiret için çalışarak **dünyadan da nasibini unutma. Allah sana ihsan ettiği gibi, sen de** insanlara tasaddukta bulunarak **iyilik et.** Günah işleyerek **yeryüzünde bozgunculuk arama. Şüphesiz ki Allah, bozguncuları sevmez,** onları cezalandırır.

KELİME ANLAMI

71. قُلْ **(Ey habibim) söyle** *(Kime?)* لِأَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkına اَرَاَيْتُمْ **Ne dersiniz** أَيْ أَخْبِرُونِي Yani, bana söyleyin bakayım إِنْ جَعَلَ **Şayet kılarsa** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Neyi?)* اَلَّيْلَ **Geceyi** *(Ne kılarsa?)* سَرْمَدًا **Sürekli** دَائِمًا Devamlı *(Ne zamana kadar?)* اِلٰى يَوْمِ اَلْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününe kadar** مَنْ **Kimdir** *(Ne?)* اِلٰهٌ **İlah** *(Öyle ilah ki,)* غَيْرُ اللّٰهِ **Allah'tan başka olan** *(Neye göre?)* بِزَعْمِكُمْ İddianıza göre *(Yine öyle ilah ki,)* يَأْتِيكُمْ

[36] بِالْعُصْبَةِ kelimesindeki بـ harfi tadiye içindir.

تَطْلُبُونَ فِيهِ Size getirecek olan *(Neyi?)* بِضِيَاءٍ Aydınlığı نَهَارٍ Gündüzü *(Öyle gündüz ki,)* Kendisinde arıyorsunuz *(Ne?)* اَلْمَعِيشَةَ Geçiminizi اَفَلَا تَسْمَعُونَ **Hala dinlemez misiniz?** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu *(Nasıl?)* سِمَاعَ تَفَهُّمٍ Anlama dinleyişiyle فَتَرْجِعُونَ Ki dönesiniz *(Neden?)* عَنِ الْإِشْرَاكِ Ortak koşmadan.

72. قُلْ **(Ey habibim) söyle** *(Kime?)* لَهُمْ Mekke halkına اَرَاَيْتُمْ **Ne dersiniz** اِنْ جَعَلَ **Şayet kılarsa** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* عَلَيْكُمُ **Size** *(Neyi?)* اَلنَّهَارَ **Gündüzü** *(Ne kılarsa?)* سَرْمَدًا **Sürekli** *(Ne zamana kadar?)* اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününe kadar** مَنْ **Hangi** *(Ne?)* اِلٰهٌ **İlah** *(Öyle ilah ki,)* غَيْرُ اللّٰهِ **Allah'tan başka olan** *(Neye göre?)* بِزَعْمِكُمْ İddianıza göre *(Yine öyle ilah ki,)* يَاْتِيكُمْ **Size getirecek olan** *(Neyi?)* بِلَيْلٍ **Geceyi** *(Öyle gece ki,)* تَسْكُنُونَ **Sükûnet buluyorsunuz** تَسْتَرِيحُونَ İstirahat ediyorsunuz *(Nede?)* فِيهِ **Kendisinde** *(Neden?)* مِنَ التَّعَبِ Yorgunluktan اَفَلَا تُبْصِرُونَ **Hala görmez misiniz?** *(Neyi?)* مَا اَنْتُمْ عَلَيْهِ Üzerinde bulunduğunuz مِنَ الْخَطَاَ Hata halini *(Hangi konuda?)* فِي الْاِشْرَاكِ Şirk konusunda فَتَرْجِعُونَ Ki dönesiniz *(Neden?)* عَنْهُ O halden.

73. وَمِنْ رَحْمَتِهِ **Onun rahmetinden dolayı** *(Öyle O ki,)* تَعَالٰى Yüce olan جَعَلَ **Yarattı** *(Kim için?)* لَكُمُ **Sizin için** *(Neyi?)* اَلَّيْلَ **Geceyi** *(Daha neyi?)* وَالنَّهَارَ **Ve gündüzü** *(Ne için?)* لِتَسْكُنُوا **Dinlenesiniz diye** *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** فِي اللَّيْلِ Gecede وَلِتَبْتَغُوا **Ve arayasınız diye** *(Neden?)* مِنْ فَضْلِهِ **Onun lütfundan** *(Nerede?)* فِي النَّهَارِ Gündüzde *(Ne için?)* لِلْكَسْبِ Kazanç için وَلَعَلَّكُمْ **Ve belki siz** تَشْكُرُونَ **Şükredersiniz** *(Neye?)* اَلنِّعْمَةَ Nimete *(Nerede olan?)* فِيهِمَا İkisinde olan.

74. وَ -اذْكُرْ- **Ve** düşün *(Neyi?)* يَوْمَ يُنَادِيهِمْ **O günü ki onlara seslenecek** فَيَقُولُ **Ve diyecek** *(Ne diyecek?)* اَيْنَ **Nerede** شُرَكَائِيَ **Ortaklarım** اَلَّذِينَ **Öyle ortaklarım ki** كُنْتُمْ **Siz daima oldunuz** *(Ne oldunuz?)* تَزْعُمُونَ **İddia eder oldunuz** ذَكَرَ ثَانِيًا İkinci defa zikretti *(Niye?)* لِيَبْنِيَ عَلَيْهِ (Devamını) onun üzerine kurmak için.

75. وَنَزَعْنَا **Biz çekip alırız** اَخْرَجْنَا Çıkarırız *(Neden?)* مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ **Her ümmetten** *(Ne?)* شَهِيدًا **Bir şahit** وَهُوَ O da *(Kimdir?)* نَبِيُّهُمْ Onların peygamberleridir يَشْهَدُ عَلَيْهِمْ Onlar aleyhine şahitlik eder *(Neyen şahitlik eder?)* بِمَا قَالُوا Söyledikleri şeylere dair فَقُلْنَا **Ve biz de deriz** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne deriz?)* هَاتُوا **Getirin** *(Neyi?)* بُرْهَانَكُمْ **Açık delilinizi** *(Neyin delili?)* عَلٰى مَا قُلْتُمْ Dediklerinizin *(Ne ile alakalı dediğinizin?)* مِنَ الْاِشْرَاكِ Ortak koşmayla فَعَلِمُوا **Ve bilirler** *(Neyi?)* اَنَّ الْحَقَّ **Şunu ki, kesinlikle gerçek** *(Nede?)* فِي الْاُلُوهِيَّةِ İlahlıkta *(Kime aittir?)* لِلّٰهِ **Allah'a aittir** لَا يُشَارِكُهُ Ortak olamaz *(Nede?)*

فِيهِ Bu hususta *(Kim?)* أَحَدٌ Hiç kimse وَضَلَّ **Ve kaybolup gitmiştir** غَابَ Yok olmuştur *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne?)* مَا **O şey ki** كَانُوا **Onlar oldular** *(Ne odular?)* يَفْتَرُونَ **Uydurur oldular** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(O uydurdukları da nedir?)* مِنْ أَنَّ مَعَهُ Şu ki Allah'la birlikte varmış *(Ne?)* شَرِيكًا Bir ortak تَعَالَى O yücedir *(Neden?)* عَنْ ذٰلِكَ Bundan.

76. إِنَّ قَارُونَ **Muhakkak ki Karun** كَانَ **İdi** *(Neden idi?)* مِنْ قَوْمِ مُوسَى **Musa'nın kavminden idi** إِبْنَ عَمِّهِ Amcasının oğlu وَابْنَ خَالَتِهِ Ve teyzesinin oğlu وَآمَنَ Ve iman etmişti *(Kime?)* بِهِ Musa'ya فَبَغَى **Ve zulmetti** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne ile?)* بِالْكِبْرِ Kibir ile وَالْعُلُوِّ Büyüklük ile وَكَثْرَةِ الْمَالِ Ve malının çok olmasıyla وَآتَيْنَاهُ **Biz ona vermiştik** *(Neden?)* مِنَ الْكُنُوزِ **Hazinelerden** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** إِنَّ مَفَاتِحَهُ **Kesinlikle onun anahtarları** لَتَنُوأُ **Elbette ağır geliyor** تَثْقُلُ Ağır geliyor *(Kime?)* بِالْعُصْبَةِ **Bir topluluğa** اَلْجَمَاعَةِ Bir cemaate *(Öyle topluluk ki,)* اَلْقُوَّةِ -أَصْحَابِ- **Güç sahibi olan** أُولِي Yani, onlara ağır geliyor أَيْ تَثْقُلُهُمْ فَالْبَاءُ 'Be' harfi *(Ne içindir?)* لِلتَّعْدِيَةِ Tâ'diye içindir وَعِدَّتُهُمْ Onların sayısı ise *(Nedir?)* قِيلَ Denildi ki سَبْعُونَ Yetmiştir وَقِيلَ Denildi ki أَرْبَعُونَ Kırktır وَقِيلَ Yine denildi ki عَشْرَةٌ Ondur وَقِيلَ Ve yine denildi ki غَيْرُ ذٰلِكَ Bunlardan başkadır اُذْكُرْ Hatırla *(Neyi?)* إِذْ **O vakti ki** قَالَ **Demişti** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Kim?)* قَوْمُهُ **Kavmi** اَلْمُؤْمِنُونَ İnananlar *(Neden?)* مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarından *(Ne demişti?)* لَا تَفْرَحْ **Sevinme** *(Ne ile?)* بِكَثْرَةِ الْمَالِ Malın çokluğuyla *(Nasıl?)* فَرَحَ بَطَرٍ Şımarma sevinciyle اَلْفَرِحِينَ **Sevmez** *(Kimi?)* لَا يُحِبُّ إِنَّ اللهَ **Çünkü kesinlikle Allah Şımaranları** *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla.

77. وَابْتَغِ **Ara** اُطْلُبْ Talep et *(Nerede?)* فِيمَا **O şeyde ki** آتَاكَ **Sana verdi** *(Kim?)* اَللهُ **Allah** *(Neden?)* مِنَ الْمَالِ Maldan *(Neyi ara?)* اَلدَّارَ الْاٰخِرَةَ **Ahiret yurdunu** *(Ne ile?)* بِأَنْ تُنْفِقَهُ Malını infak etmekle *(Nede?)* فِي طَاعَةِ اللهِ Allah'a kullukta وَلَا تَنْسَ **Ve unutma** تَتْرُكْ Bırakma *(Neyi?)* نَصِيبَكَ **Nasibini** *(Neden?)* مِنَ الدُّنْيَا **Dünyadan** أَيْ أَنْ تَعْمَلَ Yani, çalışmayı unutma *(Nerede?)* فِيهَا Dünyada *(Ne için?)* لِلْآخِرَةِ Ahiret için وَاَحْسِنْ **Ve iyilik yap** *(Kime?)* لِلنَّاسِ İnsanlara *(Ne ile?)* بِالصَّدَقَةِ Sadakayla *(Ne gibi?)* كَمَا اَحْسَنَ **İyilik yaptığı gibi** *(Kimin?)* اَللهُ **Allah'ın** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** وَلَا تَبْغِ **Ve arzulama** تَطْلُبْ İsteme *(Neyi?)* اَلْفَسَادَ **Bozgunculuğu** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne ile?)* بِعَمَلِ الْمَعَاصِي Günahları işlemekle إِنَّ اللهَ **Çünkü Allah** لَا يُحِبُّ **Sevmez** *(Kimi?)* اَلْمُفْسِدِينَ **Bozgunculuk yapanları** *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى أَنَّهُ Şu manadadır ki Allah يُعَاقِبُهُمْ Onları cezalandırır.

﴿قَالَ اِنَّمَآ اُوتِيتُهُ﴾ أَيِ الْمَالَ ﴿عَلٰى عِلْمٍ عِنْدِي﴾ أَيْ فِي مُقَابَلَتِهِ وَكَانَ أَعْلَمَ بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي التَّوْرَاةِ بَعْدَ مُوسٰى وَهٰرُونَ قَالَ تَعَالٰى ﴿اَوَلَمْ يَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ قَدْ اَهْلَكَ مِنْ قَبْلِهِ مِنَ الْقُرُونِ﴾ الْأُمَمِ ﴿مَنْ هُوَ اَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَاَكْثَرُ جَمْعًا﴾ لِلْمَالِ أَيْ هُوَ عَالِمٌ بِذٰلِكَ وَيُهْلِكُهُمُ اللّٰهُ ﴿وَلَا يُسْاَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٧٨﴾﴾ لِعِلْمِهِ تَعَالٰى بِهَا فَيُدْخُلُونَ النَّارَ بِلَا حِسَابٍ ﴿فَخَرَجَ﴾ قَارُونُ ﴿عَلٰى قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ﴾ بِأَتْبَاعِهِ الْكَثِيرِينَ رُكْبَانًا مُتَحَلِّينَ بِمَلَابِسِ الذَّهَبِ وَالْحَرِيرِ عَلٰى خُيُولٍ وَبِغَالٍ مُتَحَلِّيَةٍ ﴿قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا يٰا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿لَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَآ اُوتِيَ قَارُونُ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿اِنَّهُ لَذُو حَظٍّ﴾ نَصِيبٍ ﴿عَظِيمٍ ﴿٧٩﴾﴾ وَافٍ فِيهَا ﴿وَقَالَ﴾ ﴿لَهُمُ الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ﴾ بِمَا وَعَدَ اللّٰهُ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَيْلَكُمْ﴾ كَلِمَةُ زَجْرٍ ﴿ثَوَابُ اللّٰهِ﴾ فِي الْآخِرَةِ بِالْجَنَّةِ ﴿خَيْرٌ لِمَنْ اٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا﴾ مِمَّا اُوتِيَ قَارُونُ فِي الدُّنْيَا ﴿وَلَا يُلَقّٰهَآ﴾ أَيِ الْجَنَّةَ الْمُثَابَ بِهَا ﴿اِلَّا الصّٰبِرُونَ ﴿٨٠﴾﴾ عَلَى الطَّاعَةِ وَعَنِ الْمَعْصِيَةِ ﴿فَخَسَفْنَا بِهِ﴾ بِقَارُونَ ﴿وَبِدَارِهِ الْاَرْضَ فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ بِأَنْ يَمْنَعُوا عَنْهُ الْهَلَاكَ ﴿وَمَا كَانَ مِنَ الْمُنْتَصِرِينَ ﴿٨١﴾﴾ مِنْهُ ﴿وَاَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَنَّوْا مَكَانَهُ بِالْاَمْسِ﴾ أَيْ مِنْ قَرِيبٍ ﴿يَقُولُونَ وَيْكَاَنَّ اللّٰهَ يَبْسُطُ﴾ يُوسِعُ ﴿الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ﴾ يُضَيِّقُ عَلٰى مَنْ يَشَاءُ وَوَيْ اِسْمُ فِعْلٍ بِمَعْنٰى أَعْجَبُ أَيْ أَنَا وَالْكَافُ بِمَعْنَى اللَّامِ ﴿لَوْلَآ اَنْ مَنَّ اللّٰهُ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بِنَا﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ ﴿وَيْكَاَنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٢﴾﴾ لِنِعْمَةِ اللّٰهِ كَقَارُونَ ﴿تِلْكَ الدَّارُ الْاٰخِرَةُ﴾ أَيِ الْجَنَّةُ ﴿نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْاَرْضِ﴾ بِالْبَغْيِ ﴿وَلَا فَسَادًا﴾ بِعَمَلِ الْمَعَاصِي ﴿وَالْعَاقِبَةُ﴾ الْمَحْمُودَةُ ﴿لِلْمُتَّقِينَ ﴿٨٣﴾﴾ عِقَابَ اللّٰهِ بِعَمَلِ الطَّاعَاتِ ﴿مَنْ جَآءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا﴾ ثَوَابٌ بِسَبَبِهَا وَهُوَ عَشْرُ أَمْثَالِهَا ﴿وَمَنْ جَآءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ اِلَّا﴾ جَزَاءَ ﴿مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾﴾ أَيْ مِثْلَهُ.

TÜRKÇE ANLAMI

78. **Dedi ki: "Bu** mal **ancak bende olan ilim karşılığında bana verilmiştir.** Kârun İsrail oğulları arasında Musa (aleyhisselam) ve Hârun'dan (aleyhisselam) sonra Tevrat'ı en iyi bilen kişiydi. Allah teala buyuruyor ki: **O bilmedi mi ki, Allah ondan önceki ümmetlerden daha kuvvetli ve daha çok** mal **toplamış olan kimseleri helâk etmiştir**; Yani, o bunu bilmektedir. Allah teala onları helak eder **ve suçlular günahlarından sorulmaz;** zira Allah teala onların günahlarını bilmektedir. Onlar hiç hesaba çekilmeden cehenneme girerler.

79. **Derken Karun,** süslü at ve katırlara binmiş, sayıları oldukça fazla olan, altın ve ipek elbiseler içindeki takipçileriyle birlikte **olanca süsü içinde kavminin karşısına çıktı. Dünya hayatını arzulayanlar: Ah, keşke** dünyada iken **Karun'a verilenin benzeri bizim de olsaydı; doğrusu o** bu konuda **çok fazla nasibi olan biri! dediler.**

80. Allah tealanın ahirette vaat ettiklerine dair **kendilerine ilim verilmiş olanlar** onlara **dedi ki: "Yazıklar olsun size![37] Allah'ın** âhiretteki cennetten ibaret **mükâfatı, iman edip sâlih amel işleyenler için** Karun'a dünyada iken verilenlerden **daha hayırlıdır. Ona,** cennet mükâfatına **ise ancak** ibadet etme ve günahlardan kaçınma konusunda **sabır gösterenler kavuşurlar."**

81. **Derken onu,** Kârun'u **konağı ile birlikte yerin dibine geçirdik. Ve** kendisini azaptan engellemek suretiyle **ona -Allah'ın dışında- yardım edecek birileri bulunmadı. Ayrıca** o azaba karşı **kendisine yardım edebilenlerden de değildi.**

82. **Daha dün,** yakın zamana kadar **onun yerinde olmayı isteyenler: "Allah'ın, kullarından dilediğine rızkı genişletiyor,** bol bol veriyor **ve** dilediğine **de az veriyor olmasından dolayı şaşıyorum![38] Şayet Allah bize lütufta bulunmuş olmasaydı, bizi de yerin dibine geçirirdi.[39]** Karun gibi nimete karşı **nankörlük edenlerin iflah olmamasına şaşıyorum!" demeye başladılar.**

83. **İşte ahiret yurdu;** cennet**! Biz onu yeryüzünde** azarak **böbürlenmeyi ve** günah işleyerek **bozgunculuğu istemeyen kimselere veririz.** Güzel **akıbet,** Allah'a itaat ederek onun azabından **sakınanlarındır.**

84. **Her kim güzellik ile gelirse onun için ondan daha hayırlısı,** o güzellik sebebiyle on katı mükâfat **vardır. Her kim de kötülük ile gelirse artık o kötülük yapanlar ancak o yaptıklarının** karşılığı**yla,** yaptıklarının dengiyle **cezalandırılırlar.**

KELİME ANLAMI

78. قَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* إِنَّمَا **Ancak** أُوتِيتُهُ **Bana verildi** *(Ne?)* هُ **O** أَيِ الْمَالَ Yani, servet *(Neye karşılık?)* عَلَى عِلْمٍ **Bilgiye karşılık** *(Öyle bilgi ki,)* عِنْدِي **Bende bulunan** أَيْ فِي مُقَابَلَتِهِ Yani, onun karşılığında وَكَانَ أَعْلَمُ En iyi bileni idi *(Kimin?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarının *(Neyi?)* فِي التَّوْرَاةِ Tevrat'ı *(Kimden sonra?)* بَعْدَ مُوسَى Musa'dan وَهَارُونَ Ve Harun'dan sonra قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* أَوَلَمْ يَعْلَمْ **Bilmedi mi?** *(Neyi?)* أَنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** قَدْ أَهْلَكَ **Elbette helak etmişti** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِهِ **Ondan önce** *(Neden?)*

[37] وَيْلَكُمْ kelimesi zecr sözüdür.

[38] وَيْ kelimesi أَعْجَبُ yani " ben hayret ediyorum" anlamında ism-i fiildir, ك ise ل anlamındadır.

[39] لخسف kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) malum hem de (لَخُسِفَ şeklinde)meçhul olarak okunmuştur.

مِنَ الْقُرُونِ **Nesillerden** اَلْأُمَمِ Ümmetlerden *(Kim?)* مَنْ **Onları ki** هُوَ **O** *(Nedir?)* **Daha** اَشَدُّ **çetindir** *(Kimden?)* مِنْهُ **Ondan** *(Ne bakımdan?)* قُوَّةً **Güç bakımından** وَاَكْثَرُ **Ve daha çoktur** *(Ne bakımdan?)* جَمْعًا **Toplama bakımından** *(Neyi?)* لِلْمَالِ Malı أَيْ هُوَ عَالِمٌ بِذٰلِكَ Yani, o bunu bilmektedir وَيُهْلِكُهُمْ Hâlbuki onları helak etmiştir *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah وَلَا يُسْاَلُ **Ve sorulmaz** *(Neden?)* عَنْ ذُنُوبِهِمْ **Günahlarından** *(Kim?)* اَلْمُجْرِمُونَ **Günahkârlar** *(Ne için?)* لِعِلْمِهِ تَعَالٰى بِهَا Yüce olan Allah bunu bildiğinden dolayı فَيَدْخُلُونَ Böylece girecekler *(Nereye?)* اَلنَّارَ Cehenneme *(Nasıl?)* بِلَا حِسَابٍ Hesap görülmeden.

79. فَخَرَجَ **Çıktı** *(Kim?)* قَارُونُ Karun *(Kim karşısına?)* عَلٰى قَوْمِهِ **Kavmi karşısına** *(Ne içinde çıktı?)* فِي زِينَتِهِ **İhtişamı içinde çıktı** *(Kiminle birlikte?)* بِاَتْبَاعِهِ Kendine uyanlarla birlikte *(Öyle uyanlar ki,)* اَلْكَثِيرِينَ Çok olan *(Ne oldukları halde?)* رُكْبَانًا Süvariler oldukları halde *(Öyle süvariler ki?)* مُتَحَلِّينَ Donanmış *(Ne ile?)* بِمَلَابِسِ الذَّهَبِ وَالْحَرِيرِ Altın ve ipek elbiselerle *(Ne üzerinde?)* عَلٰى خُيُولٍ وَبِغَالٍ Atlar ve katırlar üzerinde *(Öyle atlar ve katırlar ki,)* مُتَحَلِّيَةٍ Süslenmiş قَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** يُرِيدُونَ **Onlar arzuluyorlar** *(Neyi?)* اَلْحَيٰوةَ الدُّنْيَا **Dünya hayatını** *(Ne dediler?)* يَا-لِلتَّنْبِيهِ- لَيْتَ **Ne olaydı da** ('Yâ' tenbih içindir) لَنَا **Bizim de olsaydı** *(Ne?)* مِثْلَ مَا **O şeyin benzeri ki** اُوتِيَ **Verildi** *(Kim verildi?)* قَارُونُ **Karun** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada اِنَّهُ **Gerçek şu ki O** *(Nedir?)* لَذُو حَظٍّ **Bir pay sahibidir** نَصِيبٍ Bir nasip *(Öyle pay ki,)* عَظِيمٍ **Büyük olan** وَافٍ Yeterli *(Nerede?)* فِيهَا Dünyada.

80. وَقَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** اُوتُوا الْعِلْمَ **Kendilerine ilim verildi** *(Neye dair ilim?)* بِمَا وَعَدَ اللّٰهُ Allah'ın vaadine dair *(Neredeki?)* فِي الْآخِرَةِ Ahiretteki *(Ne dediler?)* وَيْلَكُمْ **Yazık size** *(Bu nedir?)* كَلِمَةُ زَجْرٍ Azarlama sözüdür ثَوَابُ اللّٰهِ **Allah'ın mükâfatı** *(Neredeki?)* فِي الْآخِرَةِ Ahiretteki *(Ne ile mükâfatı?)* بِالْجَنَّةِ Cennet ile *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha iyidir** *(Kim için?)* لِمَنْ **O kimse için ki** اٰمَنَ **İman etti** وَعَمِلَ **Ve işledi** *(Neyi?)* صَالِحًا **Doğru ameli** *(Neden daha iyidir?)* مِمَّا اُوتِيَ Verilenden *(Kime?)* قَارُونُ Karun'a *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَلَا يُلَقّٰهَا **Kavuşamaz** *(Neye?)* اَيِ الْجَنَّةَ **Ona** اَلْمُثَابَ بِهَا Yani, kendisiyle mükâfat verilen cennete اِلَّا **Ancak hariç** *(Kim?)* اَلصَّابِرُونَ **Sabredenler** *(Neye?)* عَلَى الطَّاعَةِ İtaate وَعَنِ الْمَعْصِيَةِ Ve günahtan (kaçınmaya).

81. فَخَسَفْنَا **Nihayet gömdük** *(Kimi?)* بِهِ **Onu** بِقَارُونَ Karun'u وَبِدَارِهِ **Ve sarayını** *(Nereye?)* اَلْاَرْضَ **Yere** فَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** *(Ne olmadı?)* مِنْ فِئَةٍ **Bir topluluk** *(Öyle topluluk ki,)* يَنْصُرُونَهُ **Ona yardım edecek** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** اَيْ غَيْرِهِ Yani, Allah'ın dışında *(Ne ile yardım edecek?)* بِاَنْ يَمْنَعُوا عَنْهُ

Ondan engellemeleriyle *(Neyi?)* اَلْهَلَاكَ Helak olmayı وَمَا كَانَ **Ve olmadı** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُنْتَصِرِينَ **Kendini kurtaranlardan** *(Neden?)* مِنْهُ Helakten.

82. وَاَصْبَحَ **Başladı** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** تَمَنَّوْا **İstiyorlardı** *(Neyi?)* مَكَانَهُ **Onun yerini** *(Ne zaman?)* بِالْاَمْسِ **Dün** أَيْ مِنْ قَرِيبٍ Yani, yakın zamanda *(Neye başladılar?)* يَقُولُونَ **Der olmaya** *(Ne der olmaya?)* وَيْ **Hayret ediyorum** *(Niye?)* كَاَنَّ اللهَ **Çünkü** يَبْسُطُ **kesinlikle Allah Yayıyor** يُوسِعُ Genişletiyor *(Neyi?)* اَلرِّزْقَ **Rızkı** *(Kime?)* لِمَنْ **O kimseye ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(Kimden?)* مِنْ عِبَادِهِ **Kullarından** وَيَقْدِرُ **Ve kısıyor** يُضِيقُ Daraltıyor *(Kime?)* عَلٰى مَنْ يَشَاءُ Dilediğine وَوَيْ 'Vey' *(Nedir?)* اِسْمُ فِعْلٍ İsm-i fiildir *(Ne manadadır?)* بِمَعْنٰى أَعْجَبُ 'Hayret ediyorum' manasındadır أَيْ أَنَا Yani, ben وَالْكَافُ Kef ise *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى اللَّامِ Lam manasındadır لَوْلَا اَنْ مَنَّ **Şayet lütufta bulunmasaydı** *(Kim?)* اَللهُ **Allah** *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bize** لَخَسَفَ **Elbette gömerdi** *(Kimi?)* بِنَا **Bizi** *(Bu fiil nasıl okunur?)* بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ Malum وَالْمَفْعُولِ Ve meçhul fiil kalıbıyla وَيْ **Hayret ediyorum** كَاَنَّهُ **Çünkü şöyle ki** لَا يُفْلِحُ **Kurtulmaz** *(Kim?)* اَلْكَافِرُونَ **İnkâr edenler** *(Neyi?)* لِنِعْمَةِ اللهِ Allah'ın nimetini *(Kim gibi?)* كَقَارُونَ Karun gibi.

83. تِلْكَ **İşte bu** *(Ondan bedel?)* اَلدَّارُ الْاٰخِرَةُ **Ahiret yurdu** أَيِ الْجَنَّةُ Yani, cennet نَجْعَلُ **Biz verdik** *(Neyi?)* هَا **Onu** *(Kime?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki** لَا يُرِيدُونَ **Arzulamıyorlar** *(Neyi?)* عُلُوًّا **Büyüklüğü** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne ile?)* بِالْبَغْيِ Zorbalıkla *(Daha neyi arzulamıyorlar?)* وَلَا فَسَادًا **Ve bozgunculuğu** *(Ne ile?)* بِعَمَلِ الْمَعَاصِي Günahları işlemekle وَالْعَاقِبَةُ **Son ise** *(Öyle son ki,)* اَلْمَحْمُودَةُ Övülen *(Kime aittir?)* لِلْمُتَّقِينَ **Korkanlara** *(Neden?)* عِقَابَ اللهِ Allah'ın azabından *(Ne ile?)* بِعَمَلِ الطَّاعَاتِ İbadetleri yapmakla.

84. مَنْ **Her kim** جَاءَ **Getirirse** *(Neyi?)* بِالْحَسَنَةِ **İyiliği** فَلَهُ **Onun için vardır** *(Ne?)* خَيْرٌ **Daha iyisi** *(Neden?)* مِنْهَا **O iyilikten** ثَوَابٌ Mükâfat *(Ne ile olan?)* بِسَبَبِهَا O iyilik sebebiyle olan وَهُوَ O mükâfat da *(Nedir?)* عَشْرُ أَمْثَالِهَا Yaptığı iyiliğin on katıdır وَمَنْ **Ve her kim** جَاءَ **Getirirse** *(Neyi?)* بِالسَّيِّئَةِ **Kötülüğü** فَلَا يُجْزَى **Cezalandırılmaz** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki** عَمِلُوا **İşlediler** *(Neyi?)* اَلسَّيِّئَاتِ **Kötülükleri** اِلَّا **Ancak** جَزَاءَ مَا **O amelin** cezasını **ki** كَانُوا **Onlar oldular** *(Ne oldular?)* يَعْمَلُونَ **Yapar oldular** أَيْ مِثْلَهُ Yani, onun kadar (cezalandırılır).

﴿إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ﴾ أَنْزَلَهُ ﴿لَرَادُّكَ إِلَى مَعَادٍ﴾ إِلَى مَكَّةَ وَكَانَ قَدِ اشْتَاقَهَا ﴿قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ مَنْ جَاءَ بِالْهُدَى وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٨٥﴾﴾ نَزَلَ جَوَابًا لِقَوْلِ كُفَّارِ مَكَّةَ لَهُ إِنَّكَ فِي ضَلَالٍ أَيْ فَهُوَ الْجَائِي بِالْهُدَى وَهُمْ فِي ضَلَالٍ وَأَعْلَمُ بِمَعْنَى عَالِمٍ ﴿وَمَا كُنْتَ تَرْجُوا أَنْ يُلْقَى إِلَيْكَ الْكِتَابُ﴾ الْقُرْآنُ ﴿إِلَّا﴾ لَكِنْ أُلْقِيَ إِلَيْكَ ﴿رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا﴾ مُعِينًا ﴿لِلْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾﴾ عَلَى دِينِهِمُ الَّذِي دَعَوْكَ إِلَيْهِ ﴿وَلَا يَصُدُّنَّكَ﴾ أَصْلُهُ يَصُدُّونَنَّكَ حُذِفَتْ نُونُ الرَّفْعِ لِلْجَازِمِ وَالْوَاوُ الْفَاعِلُ لِالْتِقَائِهَا مَعَ النُّونِ السَّاكِنَةِ ﴿عَنْ آيَاتِ اللهِ بَعْدَ إِذْ أُنْزِلَتْ إِلَيْكَ﴾ أَيْ لَا تَرْجِعْ إِلَيْهِمْ فِي ذَلِكَ ﴿وَادْعُ﴾ النَّاسَ ﴿إِلَى رَبِّكَ﴾ بِتَوْحِيدِهِ وَعِبَادَتِهِ ﴿وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٨٧﴾﴾ بِإِعَانَتِهِمْ وَلَمْ يُؤَثِّرِ الْجَازِمُ فِي الْفِعْلِ لِبِنَائِهِ ﴿وَلَا تَدْعُ﴾ تَعْبُدْ ﴿مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ﴾ إِلَّا إِيَّاهُ ﴿لَهُ الْحُكْمُ﴾ الْقَضَاءُ النَّافِذُ ﴿وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٨﴾﴾ بِالنُّشُورِ مِنْ قُبُورِكُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

85. **Kuran'ı sana farz kılan,** indiren **Allah, elbette seni dönülecek yere** Mekke'ye **döndürecektir.** Nitekim Hz. Peygamber efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'yi özlemişti. (ayet bunun üzerine inmiştir) **De ki: Rabbim, kimin hidayeti getirdiğini ve kimin apaçık bir sapıklık içinde olduğunu bilendir.**[40] Bu ayet Mekkeli kâfirlerin "Elbette sen bir sapıklık içindesin" şeklindeki sözlerine karşılık olarak inmiştir. Yani asıl hidayeti getiren o, sapıklık içinde olanlarsa kendileridir.

86. **Sen, bu Kitab'ın,** Kuran'ın **sana vahyolunacağını ummuyordun. (Bu) ancak Rabbinden bir rahmet olarak** sana verilmiş**tir. O halde sakın** seni çağırdıkları dinleri hususunda **kâfirlere arka çıkma,** yardımcı olma!

87. **Allah'ın ayetleri sana indirildikten sonra, artık sakın onlar seni bu ayetlerden alıkoymasınlar.**[41] Bu konuda onlara hiç aldırma. İnsanları **rabbine,** onu tevhit edip ibadet etmeye **davet et. Sakın** onlara yardım etmek suretiyle **müşriklerden olma!**[42]

88. **Allah ile birlikte başka bir ilaha ibadet etme! Ondan başka ilah yoktur. Onun zâtından başka her şey yok olacaktır,** sadece o kalacaktır. **Hüküm,** geçerli yargı **onundur ve siz** kabirlerden kaldırılmak suretiyle **ancak ona döndürüleceksiniz.**

---

[40] أَعْلَمُ burada عَالِمٌ anlamındadır.

[41] وَلَا يَصُدُّنَّكَ fiilinin aslı يَصُدُّونَنَّكَ idi; raf nûn'u cezm ediciden dolayı, fâil vâv'ı da sâkin nun harfiyle bir araya geldiği için hazfedilmiştir.

[42] وَلَا تَكُونَنَّ kelimesi mebni olduğu için cezmedici kendisine (lafzi olarak) tesir etmemiştir.

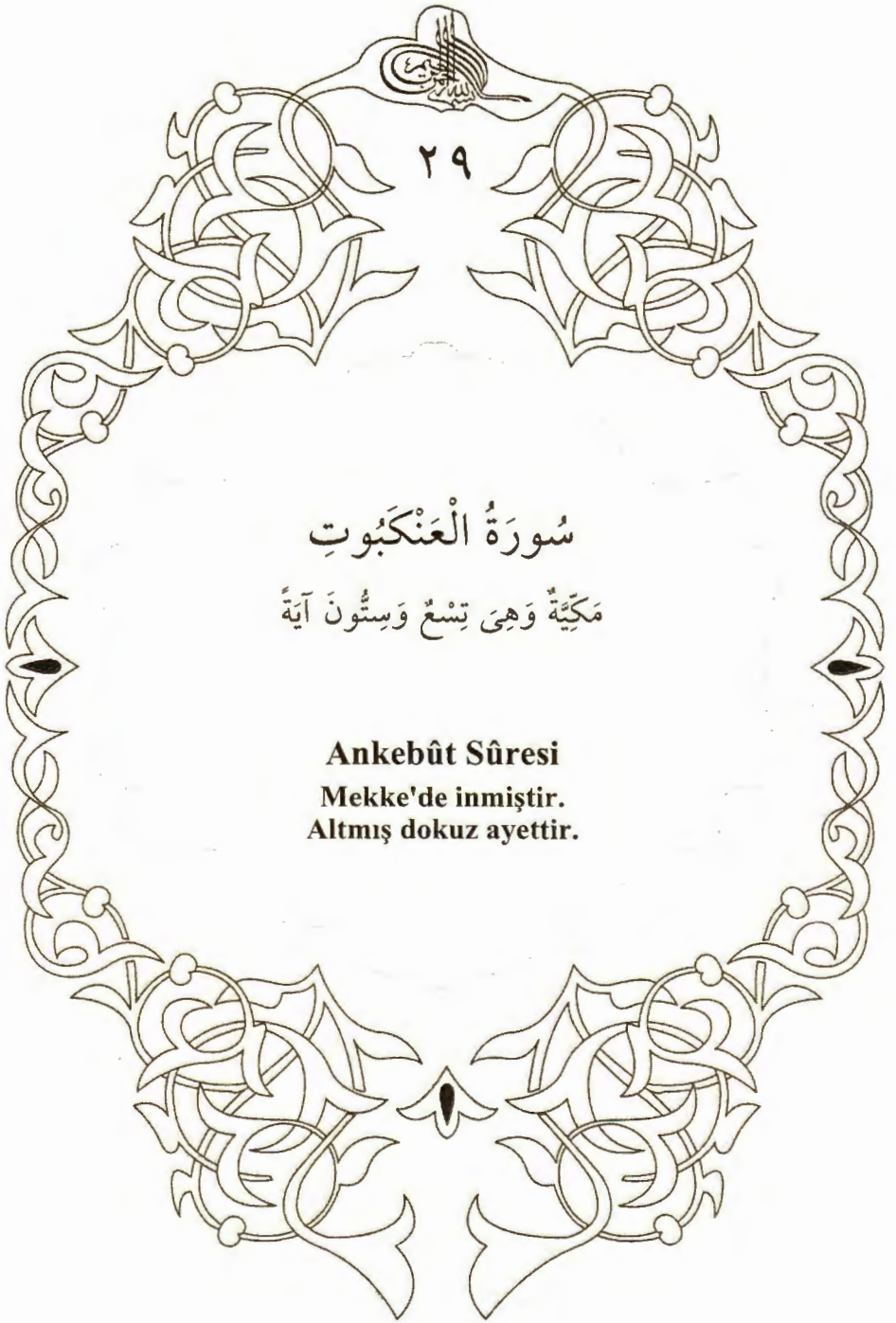
KELİME ANLAMI

85. اِنَّ **Muhakkak** الَّذِي **O Allah ki** فَرَضَ **Farz kıldı** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Neyi?)* اَلْقُرْاٰنَ **Kuran'ı** أَنْزَلَهُ Onu indirdi *(O Allah nedir?)* لَرَادُّكَ **Elbette seni döndürücüdür** *(Nereye?)* اِلٰى مَعَادٍ **Dönülecek yere** اِلٰى مَكَّةَ Mekke'ye وَكَانَ Peygamber daima idi *(Ne idi?)* قَدِ اشْتَاقَهَا Oraya hasret duyar idi قُلْ **De** *(Ne de?)* رَبِّي **Benim rabbim** *(Nedir?)* اَعْلَمُ **En iyi bilendir** *(Kimi?)* وَمَنْ **O kimseyi ki** جَاءَ **Getirdi** *(Neyi getirdi?)* بِالْهُدٰى **Hidayeti** *(Daha kimi en iyi bilendir?)* وَمَنْ **Ve o kimseyi ki** هُوَ **O** *(Ne içindedir?)* فِي ضَلَالٍ **Bir sapkınlık** *(Öyle sapkınlık ki,)* مُبِينٍ **Apaçık olan** نَزَلَ (Bu ayet) inmiştir *(Ne olarak?)* جَوَابًا Cevap olarak *(Neye?)* لِقَوْلِ كُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kâfirlerinin sözlerine *(Kime?)* لَهُ Peygamberimize *(Ne söylemişlerdi?)* إِنَّكَ Doğrusu sen فِي ضَلَالٍ Bir sapkınlık içindesin أَيْ فَهُوَ Yani, asıl O *(Nedir?)* اَلْجَائِي بِالْهُدٰى Hidayeti getirendir وَهُمْ Onlar ise فِي ضَلَالٍ Bir sapkınlık içindedirler وَأَعْلَمُ 'Ea'lemü' (en iyi bilen) kelimesi ise *(Ne manadadır?)* بِمَعْنٰى عَالِمٍ 'Âlimün' (bilen) manasındadır.

86. وَمَا كُنْتَ **Sen olmadın** *(Ne olmadın?)* تَرْجُوا **Umar olmadın** *(Neyi?)* اَنْ يُلْقٰى **Vahyolunmasını** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Neyin?)* اَلْكِتَابُ **Bu kitabın** اَلْقُرْآنُ Kuran'ın اِلَّا **Ancak** لٰكِنْ أُلْقِيَ Fakat vahyolundu *(Kime?)* إِلَيْكَ Sana *(Ne olarak?)* رَحْمَةً **Bir rahmet olarak** *(Kim tarafından?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbin tarafından** فَلَا تَكُونَنَّ **O halde sakın olma** *(Ne olma?)* ظَهِيرًا **Sırt çıkar** مُعِينًا Yardım edici *(Kime?)* لِلْكَافِرِينَ **İnkâr edenlere** *(Neye karşı yardımc olma?)* عَلٰى دِينِهِمْ Dinlerine karşı *(Öyle dinleri ki,)* اَلَّذِي دَعَوْكَ Seni çağırıyorlardı *(Neye?)* إِلَيْهِ O dine.

87. وَلَا يَصُدُّنَّكَ **Kesinlikle seni alıkoymasın** أَصْلُهُ Bu kelimenin aslı *(Nedir?)* يَصُدُّونَنَّكَ 'Yasuddunenneke' dir حُذِفَتْ Hazfedildi *(Ne?)* نُونُ الرَّفْعِ Raf (alameti) nunu *(Neden dolayı?)* لِلْجَازِمِ Cezmeden (lâ)dan dolayı *(Daha ne hazfedildi?)* وَالْوَاوُ الْفَاعِلُ Fail olan vav *(Niçin?)* لِالْتِقَائِهَا Bir araya geldiği için *(Ne ile?)* مَعَ النُّونِ السَّاكِنَةِ Sakin olan nun'la beraber *(Neden alıkoymasın?)* عَنْ اٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerinden** *(Neden sonra?)* بَعْدَ اِذْ **O vakitten sonra ki** أُنْزِلَتْ **İndirildi** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** أَيْ لَا تَرْجِعْ Yani, yönelme *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara *(Ne hususta?)* فِي ذٰلِكَ Bu hususta وَادْعُ **Ve çağır** *(Kimi?)* اَلنَّاسَ İnsanları *(Kime?)* اِلٰى رَبِّكَ **Rabbine** بِتَوْحِيدِهِ Onu tek kabul etmeye وَعِبَادَتِهِ Ve ona ibadet etmeye وَلَا تَكُونَنَّ **Ve sakın olma** *(Kimden?)* مِنَ الْمُشْرِكِينَ **Ortak koşanlardan** *(Ne ile?)* بِإِعَانَتِهِمْ Onlara yardım etmekle وَلَمْ يُؤَثِّرْ Tesir etmemiştir *(Ne?)* اَلْجَازِمُ Cezmeden (harf) *(Nede?)* فِي الْفِعْلِ Fiilde *(Niçin?)* لِبِنَائِهِ Fiil mebni olduğundan dolayı.

88. وَلَا تَدْعُ **Yakarma** تَعْبُدْ İbadet etme *(Kim ile beraber?)* مَعَ اللّٰهِ **Allah'la beraber** *(Neye?)* اِلٰهًا **Hiçbir ilaha** *(Öyle ilah ki,)* اٰخَرَ **Başka olan** *(Öyle Allah ki,)* لَا اِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** اِلَّا هُوَ **Ancak o vardır** كُلُّ شَيْءٍ **Her şey** *(Nedir?)* هَالِكٌ **Yok olucudur** اِلَّا **Ancak** وَجْهَهٗ **Onun zatı (hariç)** اِلَّا اِيَّاهُ Ancak o müstesna لَهُ **Ona aittir** *(Ne?)* اَلْحُكْمُ **Hüküm** اَلْقَضَاءُ النَّافِذُ Geçerli yargı وَاِلَيْهِ **Ve yalnız ona** تُرْجَعُوْنَ **Döndürüleceksiniz** *(Ne ile?)* بِالنُّشُوْرِ Kaldırılıp toplanmakla *(Nereden?)* مِنْ قُبُوْرِكُمْ Kabirlerinizden.

٢٩

سُورَةُ الْعَنْكَبُوتِ

مَكِّيَّةٌ وَهِيَ تِسْعٌ وَسِتُّونَ آيَةً

Ankebût Sûresi

Mekke'de inmiştir.
Altmış dokuz ayettir.

سُورَةُ الْعَنْكَبُوتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿الٓمٓ ﴿١﴾﴾ اللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِذٰلِكَ ﴿اَحَسِبَ النَّاسُ اَنْ يُتْرَكُوٓا اَنْ يَقُولُوٓا﴾ أَيْ بِقَوْلِهِمْ ﴿اٰمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ﴿٢﴾﴾ يَخْتَبِرُونَ بِمَا يَتَبَيَّنُ بِهِ حَقِيقَةُ إِيمَانِهِمْ نَزَلَ فِي جَمَاعَةٍ آمَنُوا فَآذَاهُمُ الْمُشْرِكُونَ ﴿وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللهُ الَّذِينَ صَدَقُوا﴾ فِي إِيمَانِهِمْ عِلْمَ مُشَاهَدَةٍ ﴿وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ﴿٣﴾﴾ فِيهِ ﴿اَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ﴾ الشِّرْكَ وَالْمَعَاصِيَ ﴿اَنْ يَسْبِقُونَا﴾ يَفُوتُونَا فَلَا نَنْتَقِمُ مِنْهُمْ ﴿سَآءَ﴾ بِئْسَ ﴿مَا﴾ الَّذِي ﴿يَحْكُمُونَ ﴿٤﴾﴾ هُ حُكْمُهُمْ هٰذَا ﴿مَنْ كَانَ يَرْجُوا﴾ يَخَافُ ﴿لِقَآءَ اللهِ فَاِنَّ اَجَلَ اللهِ﴾ بِهِ ﴿لَاٰتٍ﴾ فَلْيَسْتَعِدْ لَهُ ﴿وَهُوَ السَّمِيعُ﴾ لِأَقْوَالِ الْعِبَادِ ﴿الْعَلِيمُ ﴿٥﴾﴾ بِأَفْعَالِهِمْ ﴿وَمَنْ جَاهَدَ﴾ جِهَادَ حَرْبٍ أَوْ نَفْسٍ ﴿فَاِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ﴾ فَإِنَّ مَنْفَعَةَ جِهَادِهِ لَهُ لَا لِلهِ ﴿اِنَّ اللهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٦﴾﴾ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ وَالْمَلَائِكَةِ وَعَنْ عِبَادَتِهِمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

29- Ankebût Sûresi

Mekke'de inmiştir. Altmış dokuz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Elif, Lâm, Mîm.** Allah teala bununla ne kastettiğini en iyi bilendir.
2. **İnsanlar,** imanlarının hakikatinin ortaya çıkacağı bir **imtihandan geçirilmeden, sadece "İman ettik" demeleriyle,** bu sözleriyle **bırakılıvereceklerini mi sandılar?** Bu ayet iman edip müşrikler tarafından eziyet gören bir grup Müslüman hakkında inmiştir.
3. **Andolsun ki, biz onlardan öncekileri de imtihandan geçirmiştik. Elbette Allah,** onların imanları konusundaki **doğruları** müşahede bilmesiyle **bilecek, yalancıları da mutlaka (müşahede bilgisiyle) bilecektir.**
4. **Yoksa** şirk ve günahlar gibi **kötülükleri yapanlar bizden kaçabileceklerini,** onlardan intikam almayacağımızı **mı sandılar? Ne kadar kötü, hükmediyor oldukları** o hüküm!
5. **Kim Allah'a kavuşmaktan korkuyorsa, bilsin ki Allah'ın** buna dair **tayin ettiği o vakit elbet gelecektir,** bu yüzden o vakit için hazırlık yapsın. **O,** kullarının sözlerini **işiten ve** yaptıklarını **bilendir.**
6. Savaşarak yahut nefsiyle **cihat eden, ancak kendisi için cihat etmiş olur;** zira onun cihadının menfaati Allah'a değil, kendisinedir. **Şüphesiz Allah, âlemlerden,** insanlardan, cinlerden, meleklerden ve onların ibadetlerinden **ihtiyaçsızdır.**

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الْعَنْكَبُوتِ -﴿٢٩﴾

29- Ankebût Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekke'de inmiştir وَهِيَ Ve bu süre تِسْعٌ وَسِتُّونَ آيَةً Altmış dokuz ayettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **الم Elif, Lam, Mim.** اللَّهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Maksadını *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu harflerle.

2. أَحَسِبَ **Zannetti mi?** *(Kim?)* النَّاسُ **İnsanlar** *(Neyi zannetti mi?)* أَنْ يُتْرَكُوا **Bırakılacaklarını** *(Ne ile?)* أَنْ يَقُولُوا **Demeleriyle** أَيْ بِقَوْلِهِمْ Yani, onların şu sözleriyle آمَنَّا **İman ettik** *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* لَا يُفْتَنُونَ **İmtihan edilmeyeceklerdir** يُخْتَبَرُونَ Sınanmayacaklar *(Ne ile?)* بِمَا O şeyle ki بِهِ يَتَبَيَّنُ Onunla ortaya çıkacak *(Ne?)* إِيمَانِهِمْ حَقِيقَةُ İmanlarının doğruluğu نَزَلَ İndi *(Kim hakkında?)* فِي جَمَاعَةٍ Bir cemaat hakkında ki آمَنُوا İman ettiler فَآذَاهُمُ الْمُشْرِكُونَ Ve müşrikler onlara eziyet verdi.

3. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** فَتَنَّا **İmtihana çektik** *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncedirler** فَلَيَعْلَمَنَّ **Elbette bilecek** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kimi?)* الَّذِينَ صَدَقُوا **Doğru olanları** *(Nerede?)* فِي إِيمَانِهِمْ İmanlarında *(Ne yoluyla bilecek?)* عِلْمَ مُشَاهَدَةٍ Müşahede bilgisiyle وَلَيَعْلَمَنَّ **Ve elbette bilecek** *(Kimi?)* الْكَاذِبِينَ **Yalancıları** *(Nerede?)* فِيهِ O imanda.

4. أَمْ **Yoksa** حَسِبَ **Zannetti mi?** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** *(Neyi?)* السَّيِّئَاتِ **Kötülükleri** الشِّرْكَ وَالْمَعَاصِيَ Şirk ve günahları *(Ne zannetti mi?)* أَنْ يَسْبِقُونَا **Bizden savuşacaklarını** يَفُوتُونَا Bizden kaçacaklarını فَلَا نَنْتَقِمَ مِنْهُمْ Ve onlardan intikam almayacağımızı -بِئْسَ- سَاءَ **Ne kötü oldu** *(Ne?)* -الَّذِي- مَا **O şey ki,** يَحْكُمُونَ هُ Onu **hükmediyorlar** *(Kötü olan nedir?)* حُكْمُهُمْ هٰذَا Onların bu hükümleridir.

5. مَنْ **Her kim ki** كَانَ **Oldu ise** *(Ne oldu ise?)* يَرْجُوا **Umuyor** يَخَافُ Korkuyor *(Neyi umuyor?)* لِقَاءَ اللهِ **Allah'a kavuşmayı** فَإِنَّ أَجَلَ اللهِ **Muhakkak Allah'ın vakti** *(Neye dair olan?)* بِهِ Kavuşmaya dair olan *(Nedir?)* لَآتٍ **Gelicidir** فَلْيَسْتَعِدْ لَهُ Ona hazırlansın وَهُوَ **O** *(Nedir?)* السَّمِيعُ **İşitendir** *(Neyi?)* لِأَقْوَالِ الْعِبَادِ Kulların sözlerini الْعَلِيمُ **Bilendir** *(Neyi?)* بِأَفْعَالِهِمْ Onların yaptıklarını.

6. وَمَنْ **Her kim ki** جَاهَدَ **Cihad ederse** *(Ne olmakla?)* جِهَادَ حَرْبٍ أَوْ نَفْسٍ Savaş veya nefis cihadı yapmakla فَإِنَّمَا **Ancak** يُجَاهِدُ **Cihad eder** *(Kim için?)* لِنَفْسِهِ **Kendi nefsi için** فَإِنَّ مَنْفَعَةَ جِهَادِهِ Zira onun cihadının menfaati *(Kimedir?)* لَهُ Onadır لَا لِلَّهِ Allah'a değil إِنَّ اللهَ **Muhakkak Allah** *(Nedir?)* لَغَنِيٌّ **İhtiyaçsızdır** *(Kimden?)* عَنِ الْعَالَمِينَ **Âlemlerden** *(O âlemlerden bedel?)* الْإِنْسِ وَالْجِنِّ وَالْمَلَائِكَةِ İnsanlar, cinler ve melekler *(Daha neden ihtiyaçsızdır?)* وَعَنْ عِبَادَتِهِمْ Onların ibadetlerinden.

﴿وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ﴾ بِعَمَلِ الصَّالِحَاتِ ﴿وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ اَحْسَنَ﴾ بِمَعْنَى حَسَنَ وَنَصْبُهُ بِنَزْعِ الْخَافِضِ الْبَاءِ ﴿الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝٧﴾ وَهُوَ الصَّالِحَاتُ ﴿وَوَصَّيْنَا الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا﴾ أَيْ إِيصَاءً ذَا حُسْنٍ بِأَنْ يَبَرَّهُمَا ﴿وَاِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ﴾ بِإِشْرَاكِهِ ﴿عِلْمٌ﴾ مُوَافَقَةٌ لِلْوَاقِعِ فَلَا مَفْهُومَ لَهُ ﴿فَلَا تُطِعْهُمَا﴾ فِي الْاِشْرَاكِ ﴿اِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَاُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۝٨﴾ فَاُجَازِيكُمْ بِهِ ﴿وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ ۝٩﴾ الْأَنْبِيَاءِ وَالْأَوْلِيَاءِ بِأَنْ نَحْشُرَهُمْ مَعَهُمْ ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ اٰمَنَّا بِاللهِ فَاِذَآ اُوذِيَ فِي اللهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ﴾ أَيْ أَذَاهُمْ لَهُ ﴿كَعَذَابِ اللهِ﴾ فِي الْخَوْفِ مِنْهُ فَيُطِيعُهُمْ فَيُنَافِقُ ﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿جَآءَ نَصْرٌ﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿مِنْ رَبِّكَ﴾ فَغَنِمُوا ﴿لَيَقُولُنَّ﴾ حُذِفَتْ مِنْهُ نُونُ الرَّفْعِ لِتَوَالِي النُّونَاتِ وَالْوَاوُ ضَمِيرُ الْجَمْعِ لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ ﴿اِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ﴾ فِي الْإِيمَانِ فَأَشْرِكُونَا فِي الْغَنِيمَةِ قَالَ تَعَالَى ﴿اَوَلَيْسَ اللهُ بِاَعْلَمَ﴾ أَيْ بِعَالِمٍ ﴿بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ ۝١٠﴾ قُلُوبِهِمْ مِنَ الْإِيمَانِ وَالنِّفَاقِ بَلَى ﴿وَلَيَعْلَمَنَّ اللهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ بِقُلُوبِهِمْ ﴿وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ ۝١١﴾ فَيُجَازِي الْفَرِيقَيْنِ وَاللَّامُ فِي الْفِعْلَيْنِ لَامُ قَسَمٍ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا﴾ دِينَنَا ﴿وَلْنَحْمِلْ خَطَايَاكُمْ﴾ فِي اتِّبَاعِنَا إِنْ كَانَتْ وَالْأَمْرُ بِمَعْنَى الْخَبَرِ قَالَ تَعَالَى ﴿وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ مِنْ خَطَايَاهُمْ مِنْ شَيْءٍ اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ۝١٢﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿وَلَيَحْمِلُنَّ اَثْقَالَهُمْ﴾ أَوْزَارَهُمْ ﴿وَاَثْقَالًا مَعَ اَثْقَالِهِمْ﴾ بِقَوْلِهِمْ لِلْمُؤْمِنِينَ اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا وَإِضْلَالِهِمْ مُقَلِّدِيهِمْ ﴿وَلَيُسْاَلُنَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ۝١٣﴾ يُكَذِّبُونَ عَلَى اللهِ سُؤَالَ تَوْبِيخٍ وَاللَّامُ فِي الْفِعْلَيْنِ لَامُ قَسَمٍ وَحُذِفَ فَاعِلُهُمَا الْوَاوُ وَنُونُ الرَّفْعِ ﴿وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِهِ﴾ وَعُمْرُهُ أَرْبَعُونَ سَنَةً أَوْ أَكْثَرَ ﴿فَلَبِثَ فِيهِمْ اَلْفَ سَنَةٍ اِلَّا خَمْسِينَ عَامًا﴾ يَدْعُوهُمْ إِلَى تَوْحِيدِ اللهِ فَكَذَّبُوهُ ﴿فَاَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ﴾ أَيِ الْمَاءُ الْكَثِيرُ طَافَ بِهِمْ وَعَلَاهُمْ فَغَرِقُوا ﴿وَهُمْ ظَالِمُونَ ۝١٤﴾ مُشْرِكُونَ.

TÜRKÇE ANLAMI

7. **İman edip iyi işler yapanların kötülüklerini elbette** yaptıkları iyi işlerle **örteriz ve onlara, yaptıkları** iyi amellerin**in güzeli**[1] **ile karşılık veririz.**

[1] أَحْسَنَ kelimesi حَسَنَ anlamındadır. Cer edici olan ب harfi hazfedilerek nasbolmuştur.

8. **Biz, insana, ana-babasını** onlara iyilik yapması suretiyle güzel **tavsiyeyle tavsiye etmişizdir. Eğer onlar, seni, kendisine** -kendisini şirk koşmaya- **dair bilgin olmayan**[1] **şeyi, bana ortak koşman için zorlarlarsa,** şirk konusunda **onlara itaat etme. Dönüşünüz ancak banadır; o zaman size yapmış olduklarınızı haber ver**ip onların karşılığını ödeye**ceğim**.

9. **İman edip iyi işler yapanları, muhakkak salihler,** peygamberler ve Allah dostlarıyla birlikte haşretmek suretiyle onların **içine katarız.**

10. **İnsanlardan kimi vardır ki: "Allah'a inandık" der; fakat Allah uğrunda eziyete uğratıldığı zaman,** kendisinden korkma hususunda **insanların fitnesini,** onların kendisine yaptığı eziyeti **Allah'ın azabı gibi tutar,** insanlara itaat edip münafıklık yapar. Andolsun ki, **Rabbinden** müminlere **bir yardım gelecek olsa** da onlar ganimet alsalar, **mutlaka, "Gerçekten biz de** iman hususunda **sizinle beraberdik**, bizi de ganimete ortak edin" **derler.**[2] Allah teala buyuruyor ki: **Peki, Allah, herkesin kalbindekileri,** imanı ve nifakı **bilen değil midir?** Tabi ki öyledir.

11. **Andolsun ki, Allah, elbette** kalpleriyle **iman edenleri de bilir ve yine andolsun ki, münafıkları da bilir;** her ikisinin de karşılığını verecektir.[3]

12. **Kâfirler, iman edenlere: Bizim yolumuza,** dinimize **uyun, sizin** bize uymakla kazandığınız bir günah varsa o **günahlarınızı biz yüklenelim,**[4] **derler.** Allah teala buyuruyor ki: **Halbuki onların hiçbir günahını yüklenecek değillerdir. Gerçekte onlar,** bu konuda **kesinlikle yalan söylemektedirler.**

13. **Andolsun ki, kendi yüklerini,** günahlarını, **kendi yükleriyle birlikte** müminlere söyledikleri "bizim yolumuza tabi olun..." ve kendilerine uyanları saptırmaları sebebiyle **başka yükler de taşıyacaklar. Yine and olsun ki,** Allah'a karşı **uydurdukları şeylerden dolayı kıyamet günü mutlaka** azarlama sorgusuyla **sorulacaklardır.**[5]

14. **Andolsun ki biz** yaşı kırk yahut daha fazla iken **Nuh'u kendi kavmine gönderdik de o bin yıldan elli yıl eksik bir süre** kendilerini Allah'ı tevhit etmeye çağırarak **onların arasında kaldı;** ama onlar Nuh'u yalanladılar. **Sonunda onlar zalimler iken tufan,** her taraftan kendilerini kaplayıp yükselen sular **onları alıverdi** ve böylece boğuldular.

---

[1] مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ kaydı vakıa uygun olarak gelmiştir. Yoksa mefhumu muhalifi söz konusu değildir.

[2] لَيَقُولُنَّ kelimesindeki raf nûn'u peşpeşe gelen nun'lardan dolayı hazfedilmiştir. Cemi zamiri olan و ise iki sakin bir araya geldiği için hazfedilmiştir.

[3] Her iki لَيَعْلَمَنَّ fiilindeki ل harfleri kasem içindir.

[4] وَلْنَحْمِلْ kelimesindeki emir, haber anlamındadır.

[5] لَيُسْئَلُنَّ ve لَيَحْمِلُنَّ fiillerindeki ل harfleri kasem içindir. Ayrıca her iki fiilin failleri olan و ile raf nûn'ları hazfedilmiştir.

KELİME ANLAMI

7. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha?)* وَعَمِلُوا **İşlediler** *(Ne?)* الصَّالِحَاتِ **Salih ameller** لَنُكَفِّرَنَّ **Elbette örteriz** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Neyi?)* سَيِّئَاتِهِمْ **Onların günahlarını** *(Ne ile örteriz?)* بِعَمَلِ الصَّالِحَاتِ Salih amelleriyle وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ **Ve elbette onlara karşılık olarak veririz** *(Neyi?)* اَحْسَنَ -بِمَعْنٰى حَسَنَ وَنَصْبُهُ بِنَزْعِ الْخَافِضِ الْبَاءِ- الَّذِي **O şeyin en güzelini ki,** 'Ahsenu' kelimesi 'hasenu' manasındadır, nasbı ise bâ harfi cerinin hazfi iledir كَانُوا يَعْمَلُونَ **Yapıyordular** وَهُوَ الصَّالِحَاتُ O da salih amellerdir.

8. وَوَصَّيْنَا **Ve vasiyet ettik** *(Kime?)* الْاِنْسَانَ **İnsana** *(Kime karşı?)* بِوَالِدَيْهِ **Anne-babasına karşı** *(Nasıl vasiyet ettik?)* حُسْنًا **Güzellikle** أَيْ إِيصَاءً Yani, vasiyet etmekle *(Nasıl?)* ذَا حُسْنٍ Güzel olan *(Ne şekilde?)* بِأَنْ يَبَرَّهُمَا Onlara iyilik etmekle وَاِنْ **Şayet** جَاهَدَا **Zorlarlarsa** *(Kimi?)* كَ **Seni** *(Niçin zorlarlarsa?)* لِتُشْرِكَ **Ortak koşman için** *(Kime?)* بِي **Bana** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** لَيْسَ لَكَ **Senin için yoktur** *(Nerede?)* بِهِ **Onda** بِإِشْرَاكِهِ Onu ortak koşmada *(Ne yoktur?)* عِلْمٌ **Bir bilgi** *(Bu söz nedir?)* مُوَافَقَةٌ لِلْوَاقِعِ Vakıaya uygun olan bir sözdür فَلَا مَفْهُومَ لَهُ Yoksa mefhumu muhalifi düşünülemez فَلَا تُطِعْهُمَا **Onlara itaat etme** *(Ne konuda?)* فِي الْاِشْرَاكِ Ortak koşma konusunda اِلَيَّ **Banadır** *(Ne?)* مَرْجِعُكُمْ **Dönüşünüz** فَاُنَبِّئُكُمْ **Size haber vereceğim** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyleri ki** كُنْتُمْ **Siz oldunuz** *(Ne oldunuz?)* تَعْمَلُونَ **Yapıyor oldunuz** فَاُجَازِيكُمْ Ve sizin karşılığınızı vereceğim *(Ne sebebiyle?)* بِهِ Yaptığınız işler sebebiyle.

9. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha?)* وَعَمِلُوا **İşlediler** *(Ne?)* الصَّالِحَاتِ **Salih ameller** لَنُدْخِلَنَّهُمْ **Elbette onları katacağız** *(Nereye?)* فِي الصَّالِحِينَ **Salih kullar arasına** *(Yani?)* الْاَنْبِيَاءِ وَالْاَوْلِيَاءِ Peygamberler ve enbiyalar arsına *(Ne ile?)* بِأَنْ نَحْشُرَهُمْ مَعَهُمْ Onları onlarla beraber haşretmekle.

10. وَمِنَ النَّاسِ **İnsanlardan vardır** *(Kim?)* مَنْ **Öylesi ki** يَقُولُ **Der** *(Ne der?)* اٰمَنَّا **İman ettik** بِاللّٰهِ **Allah'a** فَاِذَا اُوذِيَ **Eziyet edildiğinde ise** *(Nerede?)* فِي اللّٰهِ **Allah uğrunda** جَعَلَ **Tutar** *(Neyi?)* فِتْنَةَ النَّاسِ **İnsanların fitnesini** أَيْ أَذَاهُمْ لَهُ Yani, insanların ona eziyet etmesini *(Ne gibi tutar?)* كَعَذَابِ اللّٰهِ **Allah'ın azabı gibi** *(Ne konuda?)* فِي الْخَوْفِ مِنْهُ Ondan korkmada فَيُطِيعُهُمْ Ve onlara itaat eder فَيُنَافِقُ Sonra münafik olur وَلَئِنْ **Yemin olsun ki** جَاءَ **Gelse** *(Ne gelse?)* نَصْرٌ **Yardım** *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbinden** فَغَنِمُوا Ve ganimet alsalar لَامُ قَسَمٍ Yemin lamıdır *(Bu lam nedir?)*

لَيَقُولُنَّ **Elbet derler** حُذِفَتْ مِنْهُ Bu kelimeden hazfedildi *(Ne?)* نُونُ الرَّفْعِ Raf nunu *(Niçin?)* وَالْوَاوُ ضَمِيرُ الْجَمْعِ Cemi zamiri olan vav *(Niçin?)* لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ İki sakin yan yana geldiği için *(Ne derler?)* إِنَّا **Şüphesiz biz** كُنَّا **Olduk** *(Kimle beraber?)* مَعَكُمْ **Sizle beraber olduk** *(Nerede?)* فِي الْإِيمَانِ İman etmede فَأَشْرِكُونَا فِي الْغَنِيمَةِ Ve ganimete bizi de ortak edin قَالَ تَعَالَى Yüce olan dedi ki أَوَ لَيْسَ **Değil mi?** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Ne değil mi?)* بِأَعْلَمَ **En iyi bilen** أَيْ بِعَالِمٍ Yani, bilici *(Neyi?)* بِمَا **O şeyleri ki** *(O şeyler de neredediler?)* فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ **Âlemlerin sinelerindedir** قُلُوبِهِمْ Kalplerindedir *(Neden olan?)* مِنَ الْإِيمَانِ وَالنِّفَاقِ İman ve münafıklıktan بَلَى Evet, bilir!

11. وَلَيَعْلَمَنَّ **Yemin olsun ki bilir** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kişileri ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Ne ile?)* بِقُلُوبِهِمْ Kalpleriyle وَلَيَعْلَمَنَّ **Ve yemin olsun ki bilir** *(Kimi?)* الْمُنَافِقِينَ **Münafıkları** فَيُجَازِي الْفَرِيقَيْنِ Ve her iki tarafın da karşılığını verir وَاللَّامُ فِي الْفِعْلَيْنِ İki fiilde bulunan lam yemin lamıdır. لَامُ قَسَمٍ

12. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Kime dediler?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Ne dediler?)* اتَّبِعُوا **Uyun** *(Neye?)* سَبِيلَنَا **Yolumuza** دِينَنَا Dinimize وَلْنَحْمِلْ **Yüklenelim** *(Neyi?)* خَطَايَاكُمْ **Hatalarınızı** *(Ne konudaki hatalarınızı?)* فِي اتِّبَاعِنَا Bize uyma konusundaki إِنْ كَانَتْ Eğer varsa وَالْأَمْرُ بِمَعْنَى الْخَبَرِ Emir haber manasındadır قَالَ تَعَالَى Yüce olan dedi ki وَمَا هُمْ **Onlar değiller** *(Ne değiller?)* بِحَامِلِينَ **Yüklenici** *(Neden?)* مِنْ خَطَايَاهُمْ **Onların hatalarından** *(Neyi?)* مِنْ شَيْءٍ **Hiç bir şeyi** إِنَّهُمْ **Muhakkak onlar** *(Nedir?)* لَكَاذِبُونَ **Yalancıdırlar** *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu sözlerinde.

13. وَلَيَحْمِلُنَّ **Yemin olsun yüklenecekler** *(Neyi?)* أَثْقَالَهُمْ **Yüklerini** أَوْزَارَهُمْ Ağırlıklarını *(Daha neyi yüklenecekler?)* وَأَثْقَالًا **Ve yükleri** *(Öyle yükler ki,)* مَعَ أَثْقَالِهِمْ **Kendi yükleriyle beraber olan** *(Ne sebebiyle?)* بِقَوْلِهِمْ لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere olan şu sözleri sebebiyle اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا "Yolumuza uyun" *(Daha ne sebeple?)* وَإِضْلَالِهِمْ مُقَلِّدِيهِمْ Onlara uyanları yoldan çıkarmaları sebebiyle وَلَيُسْأَلُنَّ **Ve yemin olsun sorguya çekilecekler** *(Nerede?)* يَوْمَ الْقِيَمَةِ **Kıyamet gününde** *(Neden sorguya çekilecekler?)* عَمَّا **O şeylerden ki** كَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* يَفْتَرُونَ **Uyduruyor idiler** يُكَذِّبُونَ عَلَى اللهِ Allah aleyhine yalan atıyorlar *(Nasıl bir sorguya çekilecekler?)* سُؤَالَ تَوْبِيخٍ Azarlama sorgusu ile وَاللَّامُ فِي الْفِعْلَيْنِ لَامُ قَسَمٍ İki fiilde bulunan lam yemin lamıdır وَحُذِفَ فَاعِلُهُمَا İki fiilin failleri hazfedilmiştir *(Onlardan bedel?)* الْوَاوُ وَنُونُ الرَّفْعِ Vav ve raf alameti olan nun.

14. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** اَرْسَلْنَا **Biz gönderdik** *(Kimi?)* نُوحًا **Nuh'u** *(Kime gönderdik?)* اِلٰى قَوْمِهٖ **Kavmine** سَنَةً Onun yaşı kırk seneydi وَعُمْرُهُ أَرْبَعُونَ أَوْ أَكْثَرَ Veya daha fazlaydı **Ve kaldı** *(Nerede?)* فِيهِمْ **Onların arasında** *(Ne kadar?)* اَلْفَ سَنَةٍ **Bin sene** اِلَّا **Ancak hariç** *(Ne?)* خَمْسِينَ عَامًا **Elli yıl** يَدْعُوهُمْ إِلَى تَوْحِيدِ اللهِ Onları Allah'ın tevhidine çağırıyordu فَكَذَّبُوهُ Ve onu yalanladılar فَاَخَذَهُمُ **Ve onları yakaladı** *(Ne?)* الطُّوفَانُ **Tufan** أَيِ الْمَاءُ الْكَثِيرُ Yani, çok su طَافَ بِهِمْ Onları kuşattı *(Daha?)* وَعَلَاهُمْ Ve onların üstüne yükseldi *(Daha?)* فَغَرِقُوا Ve boğuldular *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ **Onlar oldukları halde** *(Ne?)* ظَالِمُونَ **Zalimler** مُشْرِكُونَ Şirk koşanlar.

﴿فَأَنْجَيْنَاهُ﴾ أَيْ نُوحًا ﴿وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ﴾ أَيِ الَّذِينَ كَانُوا مَعَهُ فِيهَا ﴿وَجَعَلْنَاهَآ اٰيَةً﴾ عِبْرَةً ﴿لِلْعَالَمِينَ ﴿١٥﴾﴾ لِمَنْ بَعْدَهُمْ مِنَ النَّاسِ إِنْ عَصَوْا رُسُلَهُمْ وَعَاشَ نُوحٌ بَعْدَ الطُّوفَانِ سِتِّينَ سَنَةً أَوْ أَكْثَرَ حَتَّى كَثُرَ النَّاسُ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللهَ وَاتَّقُوهُ﴾ خَافُوا عِقَابَهُ ﴿ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ﴾ مِمَّا أَنْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ ﴿إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾﴾ الْخَيْرَ مِنْ غَيْرِهِ ﴿إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿أَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا﴾ تَقُولُونَ كِذْبًا إِنَّ الْأَوْثَانَ شُرَكَاءُ اللهِ ﴿إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا﴾ لَا يَقْدِرُونَ أَنْ يَرْزُقُوكُمْ ﴿فَابْتَغُوا عِنْدَ اللهِ الرِّزْقَ﴾ اطْلُبُوهُ مِنْهُ ﴿وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٧﴾﴾ ﴿وَإِنْ تُكَذِّبُوا﴾ أَيْ تُكَذِّبُونِي يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿فَقَدْ كَذَّبَ أُمَمٌ مِنْ قَبْلِكُمْ﴾ مِنْ قَبْلِي ﴿وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٨﴾﴾ إِلَّا الْبَلَاغُ الْبَيِّنُ فِي هَاتَيْنِ الْقِصَّتَيْنِ تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ وَقَالَ تَعَالَى فِي قَوْمِهِ ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ يَنْظُرُوا ﴿كَيْفَ يُبْدِيءُ اللهُ الْخَلْقَ﴾ هُوَ بِضَمِّ أَوَّلِهِ وَقُرِئَ بِفَتْحِهِ مِنْ بَدَأَ وَأَبْدَأَ بِمَعْنًى أَيْ يَخْلُقُهُمْ ابْتِدَاءً ﴿ثُمَّ﴾ هُوَ ﴿يُعِيدُهُ﴾ الْخَلْقَ كَمَا بَدَأَهُمْ ﴿إِنَّ ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورَ مِنَ الْخَلْقِ الْأَوَّلِ وَالثَّانِي ﴿عَلَى اللهِ يَسِيرٌ ﴿١٩﴾﴾ فَكَيْفَ يُنْكِرُونَ الثَّانِيَ ﴿قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ﴾ لِمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ وَأَمَاتَهُمْ ﴿ثُمَّ اللهُ يُنْشِيءُ النَّشْأَةَ الْاٰخِرَةَ﴾ مَدًّا وَقَصْرًا مَعَ سُكُونِ الشِّينِ [النَّشْأَةَ] ﴿إِنَّ اللهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾﴾ وَمِنْهُ الْبَدْءُ وَالْإِعَادَةُ ﴿يُعَذِّبُ مَنْ يَشَآءُ﴾ تَعْذِيبَهُ ﴿وَيَرْحَمُ مَنْ يَشَآءُ﴾ رَحْمَتَهُ ﴿وَإِلَيْهِ تُقْلَبُونَ ﴿٢١﴾﴾ تُرَدُّونَ ﴿وَمَآ أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ﴾ رَبَّكُمْ عَنْ إِدْرَاكِكُمْ ﴿فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَآءِ﴾ لَوْ كُنْتُمْ فِيهَا أَيْ لَا تَفُوتُونَهُ ﴿وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿مِنْ وَلِيٍّ﴾ يَمْنَعُكُمْ مِنْهُ ﴿وَلَا نَصِيرٍ ﴿٢٢﴾﴾ يَنْصُرُكُمْ مِنْ عَذَابِهِ ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِاٰيَاتِ اللهِ وَلِقَآئِهِ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ وَالْبَعْثِ ﴿أُولٰٓئِكَ يَئِسُوا مِنْ رَحْمَتِي﴾ أَيْ جَنَّتِي ﴿وَأُولٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٣﴾﴾ مُؤْلِمٌ.

TÜRKÇE ANLAMI

15. **Fakat biz onu,** Nuh'u **ve** onunla birlikte **gemide** bulunan **kişileri kurtardık; ve bunu âlemlere,** kendilerinden sonra gelen ve peygamberlerine isyan edecek insanlara **bir ayet,** ibret **yaptık.** Nuh (aleyhisselam) Tufan'dan sonra atmış sene yahut daha fazla yaşamış ve nihayet insanlar da çoğalmıştı.

16. **Ve İbrahim'i de** yâd et; **hani O kavmine şöyle demişti: Allah'a kulluk edin, onun** azabın**dan sakının. Eğer** iyiyle kötüyü **bilmiş olsanız, bu sizin için** şu an yaptığınız putlara ibadetten **daha hayırlıdır.**

17. **Siz Allah'tan başka birtakım putlara tapıyor,** putların Allah'a ortak olduğunu söyleyerek **yalan sözler söylüyorsunuz. Bilmelisiniz ki, Allah'tan başka taptıklarınız, sizin için rızka sahip olamazlar,** size rızk vermeye güçleri yetmez. **O halde rızkı Allah katında arayın,** ondan isteyin. **Ona kulluk edin ve ona şükredin. Ancak ona döndürüleceksiniz.**

18. Ey Mekkeliler! **Eğer** beni **yalanlarsanız, bilin ki sizden önceki birçok ümmet de** benden önceki peygamberleri **yalanlamışlardır. Peygamber'e düşen, yalnız açık bir tebliğdir.** Bu iki kıssada Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) teselli edilmiştir.

Allah teala Hz. Peygamberin (sallallahu aleyhi vesellem) kavmi hakkında şunları buyuruyor:

19. **Allah'ın, mahlukatı ilk baştan nasıl yarattığını,**[1] **(ölümden) sonra** O **bunu,** yani mahlukatı ilk baştan yarattığı gibi **iade ettiğini görmediler mi?**[2] **Şüphesiz bu** yaratmanın ilki de ikincisi de **Allah'a kolaydır.** Hal böyleyken nasıl oluyor da ikinci yaratmayı inkâr ediyorlar.

20. **De ki: Yeryüzünde gezip dolaşın da, Allah** sizden öncekileri **ilk baştan nasıl yaratmış** ve sonra nasıl canlarını almış **bir bakın! İşte Allah bundan sonra ahiret hayatını**[3] **da yaratacaktır. Gerçekten Allah her şeye gücü yetendir;** ilk baştan yaratma ve yaratmayı iade etme de bu gücünün yettiği şeylerdendir.

21. **O,** azap etmeyi **dilediğine azap eder,** rahmet **dilediğine de merhamet eder. Ancak ona döndürüleceksiniz.**

22. **Siz ne yeryüzünde ne de** -farzı muhal gidecek olsanız- **gökte,** (azabının) size erişmesinden Rabbinizi **âciz bırakamazsınız,** ondan kaçamazsınız. **Allah'tan başka** sizi onun azaptan koruyacak **bir dost ve** onun azabına karşı size **bir yardımcı da bulamazsınız.**

23. **Allah'ın ayetlerini,** Kuran'ı ve dirilişi **ve ona kavuşmayı inkâr edenler, işte onlar benim rahmetimden,** cennetimden **ümitlerini kesmişlerdir. Ayrıca onlar için can yakıcı bir azap vardır.**

KELİME ANLAMI

15. فَأَنْجَيْنَاهُ **Ve biz kurtardık** *(Kimi?)* **Onu** أَيْ نُوحًا Yani, Nuh'u *(Daha?)* وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ **Ve gemi arkadaşlarını** أَيِ الَّذِينَ Yani, o kimseleri ki كَانُوا مَعَهُ Onunla birlikteydiler *(Nerede?)* فِيهَا Gemide وَجَعَلْنَاهَا **Ve onları kıldık** *(Ne kıldık?)* آيَةً **Ders** عِبْرَةً İbret *(Kim için?)* لِلْعَالَمِينَ **Âlemler için** لِمَنْ بَعْدَهُمْ Onlardan sonra gelen مِنَ النَّاسِ

[1] يُبْدِئُ fiilinin ilk harfi zammeli olarak okunmuştur. Bir kıraatte de ilk harfi fethalı okunmuştur. Bu iki kelime aynı anlamda olan أَبْدَأَ ile بَدَأَ fiilinden gelmişlerdir; "Onları ilk baştan yaratıyor" anlamındadırlar.

[2] يَرَوْا fiili hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) ي harfiyle, hem de ت harfiyle okunmuştur.

[3] اَلنَّشْأَةَ kelimesi hem med ile hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi اَلنَّشْأَةَ şeklinde) sükunlu ش harfiyle birlikte kasr ile okunmuştur.

İnsanlar için *(Ne zaman?)* إِنْ Şayet asi olurlarsa *(Kime?)* رُسُلَهُمْ Peygamberlerine وَعَاشَ Nuh tufandan sonra yaşadı *(Ne kadar?)* سِتِّينَ سَنَةً Altmış sene أَوْ أَكْثَرَ Veya daha fazla نُوحٌ بَعْدَ الطُّوفَانِ Nihayetinde insanlar çoğaldılar. حَتَّى كَثُرَ النَّاسُ

16. وَ اذْكُرْ **Ve** hatırla *(Kimi?)* إِبْرَاهِيمَ **İbrahim'i** إِذْ **Hani** قَالَ **Demişti** *(Kime?)* لِقَوْمِهِ **Kavmine** *(Ne demişti?)* اعْبُدُوا **İbadet edin** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** وَاتَّقُوهُ **Ve ondan sakının** خَافُوا عِقَابَهُ Onun azabından korkun ذٰلِكُمْ **Bu** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neden?)* مِمَّا أَنْتُمْ عَلَيْهِ Bulunduğunuz durumdan *(O da neden ibarettir?)* مِنْ عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ Putlara tapmaktan إِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** *(Ne iseniz?)* تَعْلَمُونَ **Biliyor** *(Neyi?)* الْخَيْرَ Hayır'ı *(Neden?)* مِنْ غَيْرِهِ Onun dışındaki şeylerden.

17. إِنَّمَا **Ancak** تَعْبُدُونَ **Tapıyorsunuz** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, onun dışında *(Neye tapıyorsunuz?)* أَوْثَانًا **Putlara** وَتَخْلُقُونَ **Ve uyduruyorsunuz** *(Ne?)* إِفْكًا **Yalan** تَقُولُونَ كِذْبًا Yalan söylüyorsunuz *(Ne diye?)* إِنَّ الْأَوْثَانَ شُرَكَاءُ اللهِ Muhakkak putlar Allah'ın ortaklarıdır إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o şeyler ki** تَعْبُدُونَ **Tapıyorsunuz** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** لَا يَمْلِكُونَ **Malik olamazlar** *(Kim için?)* لَكُمْ **Siz için** *(Neye malik olamazlar?)* رِزْقًا **Bir rızka** لَا يَقْدِرُونَ أَنْ يَرْزُقُوكُمْ Sizi rızıklandırmaya güç yetiremezler فَابْتَغُوا **Arayın** *(Nerede?)* عِنْدَ اللهِ **Allah'ın katında** *(Neyi?)* الرِّزْقَ **Rızkı** اطْلُبُوهُ مِنْهُ Rızkı ondan isteyin *(Daha?)* وَاعْبُدُو **Ve ibadet edin** *(Kime?)* هُ **Ona** *(Daha?)* وَاشْكُرُوا **Ve şükredin** *(Kime?)* لَهُ **Ona** إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ **Ona Döndürüleceksiniz.**

18. وَإِنْ **Şayet** تُكَذِّبُوا **Yalanlarsanız** أَيْ تُكَذِّبُونِي يَا أَهْلَ مَكَّةَ Yani, Ey Mekke halkı beni yalanlarsanız فَقَدْ **Muhakkak ki** كَذَّبَ **Yalanladı** *(Kim?)* أُمَمٌ **Ümmetler** *(Öyle ümmetler ki,)* مِنْ قَبْلِكُمْ **Sizden önce** مِنْ قَبْلِي Benden önce وَمَا عَلَى الرَّسُولِ **Peygamberin görevi değildir** إِلَّا **Ancak** *(Nedir?)* الْبَلَاغُ **Tebliğdir** *(Öyle tebliğ ki,)* الْمُبِينُ **Apaçık** إِلَّا الْبَلَاغُ الْبَيِّنُ Açık bir tebliğ فِي هَاتَيْنِ الْقِصَّتَيْنِ Bu iki kıssada vardır *(Ne vardır?)* تَسْلِيَةٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) teselli.

19. وَقَالَ تَعَالَى Yüce olan dedi *(Kim hakkında?)* فِي قَوْمِهِ Hz. Peygamber'in kavmi hakkında *(Ne dedi?)* أَوَلَمْ يَرَوْا **Görmediler mi?** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ya ve ta ile يَنْظُرُوا Bakmadılar mı? كَيْفَ **Nasıl** يُبْدِئُ **Yarattı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi?)* الْخَلْقَ **Mahlûkatı** هُوَ Bu يُبْدِئُ kelimesi *(Nasıl okunmuştur?)* بِضَمِّ أَوَّلِهِ Baş harfinin zammesiyle وَقُرِئَ بِفَتْحِهِ Fethasıyla da okunmuştur *(Bu kelimeler hangi köktendir?)* مِنْ بَدَأَ وَأَبْدَأَ بِمَعْنًى Aynı manadaki 'Bedee' ve 'Ebdee'den أَيْ يَخْلُقُهُمْ ابْتِدَاءً Yani, onları ilk baştan yaratıyor

كَمَا بَدَأَهُمْ Onları yarattığı gibi **Sonra** ثُمَّ هُوَ O يُعِيدُهُ **Onu iade ediyor** الْخَلْقَ Mahlûkatı *(Ne gibi?)* مِنَ الْخَلْقِ الْأَوَّلِ وَالثَّانِي Birinci ve ikinci yaratış إِنَّ ذٰلِكَ الْمَذْكُورَ **Muhakkak bu** anlatılan عَلَى اللهِ **Allah'a** يَسِيرٌ **Kolaydır** فَكَيْفَ يُنْكِرُونَ الثَّانِيَ Öyleyse ikincisini nasıl inkar ediyorlar?

20. قُلْ **De ki** سِيرُوا **Gezinin** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** فَانْظُرُوا **Ve bakın** كَيْفَ **Nasıl** بَدَأَ **İlk olarak yaptı** الْخَلْقَ **Yaratmayı** *(Kim için?)* لِمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ Sizden öncekiler için *(Daha ne yaptı?)* وَأَمَاتَهُمْ Ve onların canını aldı ثُمَّ اللهُ **Sonra Allah** يُنْشِئُ **İnşa edecek** *(Neyi?)* النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ **Ahiret hayatını** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* مَدًّا وَقَصْرًا Med ve kasr ederek *(Ne ile birlikte kasr ederek?)* مَعَ سُكُونِ الشِّينِ Şin harfinin sükunuyla (النَّشْأَةَ şeklinde) إِنَّ اللهَ **Muhakkak Allah** عَلَى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** *(Nedir?)* قَدِيرٌ **Gücü yetendir** وَمِنْهُ Ve onun gücünün yettiği şeylerdendir *(Ne?)* الْبَدْءُ وَالْإِعَادَةُ İlk yaratış ve iade etmek.

21. يُعَذِّبُ **Azap eder** *(Kime?)* مَنْ **O kişiye ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(Neyi?)* تَعْذِيبَهُ Ona azap etmeyi وَيَرْحَمُ **Ve merhamet eder** *(Kime?)* مَنْ **O kişiye ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(Neyi?)* رَحْمَتَهُ Ona merhamet etmeyi وَإِلَيْهِ **Ona** تُقْلَبُونَ **Çevrileceksiniz** تُرَدُّونَ Döndürüleceksiniz.

22. وَمَا أَنْتُمْ **Siz değilsiniz** *(Ne değilsiniz?)* بِمُعْجِزِينَ **Aciz bırakıcılar** *(Kimi?)* رَبَّكُمْ Rabbinizi *(Neden aciz bırakıcı?)* عَنْ إِدْرَاكِكُمْ Size gelmesinden *(Nerede aciz bırakıcı değilsiniz?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Daha?)* وَلَا **Yine (aciz bırakıcı) değilsiniz** *(Nerede?)* فِي السَّمَاءِ **Semada** أَيْ لَا تَفُوتُونَهُ لَوْ كُنْتُمْ فِيهَا Şayet orada olsanız Yani, ondan kaçamazsınız وَمَا لَكُمْ **Ve sizin için olmadı** مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, onun dışında *(Ne yoktur?)* مِنْ وَلِيٍّ **Bir dost** *(Öyle dost ki,)* يَمْنَعُكُمْ مِنْهُ Sizi ondan engelleyebilecek *(Daha ne yoktur?)* وَلَا نَصِيرٍ **Yardımcı da yoktur** *(Öyle yardımcı ki,)* يَنْصُرُكُمْ مِنْ عَذَابِهِ Sizi onun azabından muhafaza edecek.

23. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** *(Neyi?)* بِآيَاتِ اللهِ **Allah'ın ayetlerini** *(Daha?)* وَلِقَائِهِ **Ve ona kavuşmayı** أَيِ الْقُرْآنِ وَالْبَعْثِ Yani, Kuran'ı ve dirilişi أُولٰئِكَ **İşte onlar** يَئِسُوا **Ümit kesiyorlar** *(Neden?)* مِنْ رَحْمَتِي **Benim rahmetimden** أَيْ جَنَّتِي Yani, cennetimden وَأُولٰئِكَ **Ve işte onlar** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne vardır?)* عَذَابٌ **Azap** *(Öyle azap ki,)* أَلِيمٌ **Elem vereci** مُؤْلِمٌ Acı verici.

قَالَ تَعَالَى فِي قِصَّةِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ فَأَنْجَاهُ اللهُ مِنَ النَّارِ﴾ الَّتِي قَذَفُوهُ فِيهَا بِأَنْ جَعَلَهَا عَلَيْهِ بَرْدًا وَسَلَامًا ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ﴾ أَيْ إِنْجَائِهِ مِنْهَا ﴿لَآيَاتٍ﴾ هِيَ عَدَمُ تَأْثِيرِهَا فِيهِ مَعَ عَظْمِهَا وَإِخْمَادُهَا وَإِنْشَاءُ رَوْضٍ مَكَانَهَا فِي زَمَنٍ يَسِيرٍ ﴿لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٤﴾﴾ يُصَدِّقُونَ بِتَوْحِيدِ اللهِ وَقُدْرَتِهِ لِأَنَّهُمُ الْمُنْتَفِعُونَ بِهَا ﴿وَقَالَ﴾ إِبْرَاهِيمُ ﴿إِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِ اللهِ أَوْثَانًا﴾ تَعْبُدُونَهَا وَمَا مَصْدَرِيَّةٌ ﴿مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ﴾ خَبَرُ إِنَّ وَعَلَى قِرَاءَةِ النَّصْبِ مَفْعُولٌ لَهُ وَمَا كَافَّةٌ الْمَعْنَى تَوَادَدْتُمْ عَلَى عِبَادَتِهَا ﴿فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ثُمَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُمْ بِبَعْضٍ﴾ يَتَبَرَّأُ الْقَادَةُ مِنَ الْأَتْبَاعِ ﴿وَيَلْعَنُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا﴾ يَلْعَنُ الْأَتْبَاعُ الْقَادَةَ ﴿وَمَأْوٰيكُمُ﴾ مَصِيرُكُمْ جَمِيعًا ﴿النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٢٥﴾﴾ مَانِعِينَ مِنْهَا ﴿فَآمَنَ لَهُ﴾ صَدَّقَ بِإِبْرَاهِيمَ ﴿لُوطٌ﴾ وَهُوَ ابْنُ أَخِيهِ هَارَانَ ﴿وَقَالَ﴾ إِبْرَاهِيمُ ﴿إِنِّي مُهَاجِرٌ﴾ مِنْ قَوْمِي ﴿إِلَى رَبِّي﴾ أَيْ إِلَى حَيْثُ أَمَرَنِي رَبِّي وَهَاجَرَ قَوْمَهُ وَهَاجَرَ مِنْ سَوَادِ الْعِرَاقِ إِلَى الشَّامِ ﴿إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْحَكِيمُ ﴿٢٦﴾﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿وَوَهَبْنَا لَهُ﴾ بَعْدَ إِسْمَاعِيلَ ﴿إِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ﴾ بَعْدَ إِسْحٰقَ ﴿وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ﴾ فَكُلُّ الْأَنْبِيَاءِ بَعْدَ إِبْرَاهِيمَ مِنْ ذُرِّيَّتِهِ ﴿وَالْكِتَابَ﴾ بِمَعْنَى الْكُتُبِ أَيِ التَّوْرَاةَ وَالْإِنْجِيلَ وَالزَّبُورَ وَالْفُرْقَانَ ﴿وَآتَيْنَاهُ أَجْرَهُ فِي الدُّنْيَا﴾ وَهُوَ الثَّنَاءُ الْحَسَنُ فِي كُلِّ أَهْلِ الْأَدْيَانِ ﴿وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٢٧﴾﴾ الَّذِينَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلَى ﴿وَ﴾اذْكُرْ ﴿لُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَإِنَّكُمْ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ [إِنَّكُمْ] ﴿لَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ﴾ أَيْ أَدْبَارَ الرِّجَالِ ﴿مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾﴾ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ ﴿أَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ﴾ طَرِيقَ الْمَارَّةِ بِفِعْلِكُمُ الْفَاحِشَةَ بِمَنْ يَمُرُّ بِكُمْ فَتَرَكَ النَّاسُ الْمَمَرَّ بِكُمْ ﴿وَتَأْتُونَ فِي نَادِيكُمُ﴾ مُتَحَدَّثِكُمْ ﴿الْمُنْكَرَ﴾ فِعْلَ الْفَاحِشَةِ بَعْضُكُمْ بِبَعْضٍ ﴿فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا ائْتِنَا بِعَذَابِ اللهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٩﴾﴾ فِي اسْتِقْبَاحِ ذَلِكَ وَأَنَّ الْعَذَابَ نَازِلٌ بِفَاعِلِيهِ ﴿قَالَ رَبِّ انْصُرْنِي﴾ بِتَحْقِيقِ قَوْلِي فِي إِنْزَالِ الْعَذَابِ ﴿عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ ﴿٣٠﴾﴾ الْعَاصِينَ بِإِتْيَانِ الرِّجَالِ فَاسْتَجَابَ اللهُ دُعَاءَهُ.

TÜRKÇE ANLAMI

24. **Kavminin cevabı ise: "Onu öldürün yahut yakın!" demelerinden ibaret oldu; ama Allah onu** kavminin kendisini attığı **ateşten,** o ateşi serin ve selamet kılarak **kurtardı. Doğrusu bunda,** Allah tealanın İbrahim'i (aleyhisselam) ateşten kurtarmasında, **iman eden,** Allah'ı tevhit edip onun gücünü

bilen **bir kavim için ibretler vardır.**[1] Bu ayetler şunlardır: Çok büyük olmasına rağmen ateşin ona tesir etmemesi, ateşin sönmesi ve çok kısa bir sürede ateşin bulunduğu yerde bir bahçelik yaratılması.

25. İbrahim **dedi ki: Sizin Allah'tan başka putları ilah edinmeniz(in sebebi) dünyada iken aranızdaki sevgidir.**[2] Yani dünyada iken onlara ibadet etmeyi severek bir araya geldiniz. **Sonra kıyamet günü kiminiz kiminizi tanımayacak,** (putlara ibadet konusunda) başı çeken liderler, kendilerine tabi olanlardan uzak olduklarını bildirecek **ve kiminiz** tabi olanlar da **kiminize,** liderlere **lânet okuyacak.** Hep birlikte **varacağınız yer ateştir ve** ateşe karşı **hiç yardımcınız da yoktur.**

26. **Bunun üzerine** kardeşi Hârân'ın oğlu olan **Lût ona iman etti,** İbrahim'i doğruladı. **Ve** İbrahim**: Doğrusu ben** kavminden göçüp **Rabbim**in emrettiği yere **hicret ediyorum de**yip kavmini terk etti ve Irak'tan Şâm topraklarına göç et**ti. Şüphesiz O** mülkünde **aziz ve** yaptıklarında **hikmet sahibidir.**

27. **Ona** İsmail'den sonra **İshak**'ı **ve** ondan sonra da **Yakup'u bağışladık Peygamberliği ve kitapları,** Tevrat'ı, İncil'i, Zebur'u ve Furkan'ı **onun soyundan gelenlere verdik.** İbrahim'den (aleyhisselam) sonra gelen tüm peygamberler onun soyundandır. **Ona** tüm din sahipleri arasında güzel övgü nasip etmek suretiyle **dünyada mükâfatını verdik. Şüphesiz o, ahirette de** kendileri için yüksek dereceler olan **sâlih kimselerdendir.**

28. **Lût'u da** yâd et; **hani o, kavmine demişti ki: Yoksa siz gerçekten,**[3] **daha önce hiçbir âlemlerden,** hiçbir cin ve insanın **yapmadığı bir hayâsızlığı mı yapıyorsunuz,** erkeklere arkadan mı yaklaşıyorsunuz?

29. **Yoksa siz, erkeklere yaklaşıyor,** aranızdan gelip geçenlerin **yol**larını **kes**erek onlara o edepsiz işi yap**ıyor** -hatta bu yüzden insanlar sizin içinizden geçmeyi bırakmıştı- **ve toplantılarınızda** kiminiz kiminize **edepsizlikler,** o kötü işi **mi yapıyorsunuz! Kavminin cevabı ise, şöyle demelerinden ibaret oldu:** bu işi kötü görmen ve yapanlara azap ineceği konusunda **doğru söyleyenlerden isen, Allah'ın azabını getir bize!**

30. **(Lût:) Şu bozguncu,** erkeklere yaklaşmak suretiyle asi olmuş **kavme karşı** azap ineceği şeklindeki sözümü gerçekleştirerek **bana yardım eyle Rabbim! dedi,** Allah da onun duasını kabul etti.

---

[1] Bu ayetlerin iman edenler için olması, gerçekte bunlardan faydalanan kişiler sadece onlar olduğu içindir.

[2] مَوَدَّةُ kelimesi (merfu okunduğunda) إِنَّ'nin haberidir. Bu kıraate göre إِنَّمَا'daki مَا mastar anlamındadır. Bu kelimeyi mensup olarak okuyan kıraate göre ise مَوَدَّةَ kelimesi Mefulü leh'tir. Bu kıraate göre إنما'daki ما, kâffe'dir.

[3] أَئِنَّكُمْ kelimesi hem burada hem de bir sonraki ayette 1) iki hemzenin tahkiki ile, 2) ikinci hemze teshil edilerek, 3), her iki vecihte aralarına bir elif konularak okunmuştur. (Bu ayet bizim kıraatimizde şöyle okunmuştur: "...إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ/Şüphesiz siz öyle hayâsız bir iş yapıyorsunuz ki..." -Mütercim-)

KELİME ANLAMI

24. قَالَ تَعَالَى Yüce (Allah) dedi *(Ne hakkında?)* فِي قِصَّةِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ İbrahim'in aleyhisselam kıssası hakkında **فَمَا كَانَ Olmadı** *(Ne?)* جَوَابَ قَوْمِهِ **Kavminin cevabı** **إِلَّا Ancak oldu** *(Ne oldu?)* **اَنْ قَالُوا Demeleri** *(Ne demeleri?)* **اقْتُلُوهُ Onu öldürün** **اَوْ Veya** **حَرِّقُوهُ Onu yakın** **فَأَنْجَاهُ Ve onu kurtardı** *(Kim?)* **اللهُ Allah** *(Nereden?)* **مِنَ النَّارِ Ateşten** **الَّتِي** Öyle ateşten ki **قَذَفُوهُ فِيهَا** İbrahim'i içine attılar *(Ne ile onu kurtardı?)* **بِأَنْ جَعَلَهَا عَلَيْهِ** Ateşi onun üzerine kılmakla *(Ne kılmakla?)* **بَرْدًا وَسَلَامًا** Serin ve selamet **إِنَّ Muhakkak** **فِي ذٰلِكَ Bunda vardır** **أَيْ إِنْجَائِهِ** **مِنْهَا** Yani, onu ateşten kurtarmasında *(Ne vardır?)* **لَآيَاتٍ Dersler** **هِيَ** O dersler *(Nedir?)* **عَدَمُ تَأْثِيرِهَا فِيهِ** Ateşin tesir etmemesidir *(Neye rağmen?)* **مَعَ عَظْمِهَا** Büyük olmasına rağmen *(Daha nedir?)* **وَإِخْمَادُهَا** Ateşin sönmesi *(Daha nedir?)* **وَإِنْشَاءُ رَوْضٍ** Bahçenin yaratılması *(Nerede?)* **مَكَانَهَا** Ateşin bulunduğu yerde *(Ne kadar bir zamanda?)* **فِي زَمَنٍ يَسِيرٍ** Az bir zamanda ***(Kim için dersler vardır?)*** **لِقَوْمٍ Kavim için** *(Öyle kavim ki,)* **يُؤْمِنُونَ İman ediyorlar** **يُصَدِّقُونَ بِتَوْحِيدِ اللهِ وَقُدْرَتِهِ** Allahın tevhidini ve kudretini tasdik ediyorlar *(Niçin?)* **لِأَنَّهُمُ الْمُنْتَفِعُونَ بِهَا** Çünkü onlar onun tevhidi ve kudretiyle faydalananlardır.

25. **وَقَالَ Ve dedi** *(Kim?)* **إِبْرَاهِيمُ** İbrahim *(Ne dedi?)* **إِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ Ancak sizin edinmeniz** *(Kimden başka?)* **مِنْ دُونِ اللهِ Allah'tan başka** *(Neyi edinmeniz?)* **اَوْثَانًا Putları** *(Öyle putlar ki,)* **تَعْبُدُونَهَا** Onlara ibadet ediyorsunuz **وَمَا مَصْدَرِيَّةٌ** Ma, mastariyet içindir *(Nedir bu edinmeniz?)* **مَوَدَّةُ بَيْنِكُمْ Aranızda sevgidir** *(Bu kelime nedir?)* **خَبَرُ إِنَّ** "İnne"nin haberdir **وَعَلَى قِرَاءَةِ النَّصْبِ** Nasb okunan kıraate göre bu kelime *(Nedir?)* **مَفْعُولٌ لَهُ** Mefulu leh'tir **وَمَا كَافَّةٌ** Ma ise kaffedir **اَلْمَعْنَى** Mana ise şöyledir **تَوَادَدْتُمْ عَلَى عِبَادَتِهَا** Onlara ibadet etmeyi arzu ettiniz *(Nerede?)* **فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا Dünya hayatında** **ثُمَّ Sonra** *(Nerede?)* **يَوْمَ الْقِيٰمَةِ Kıyamet gününde** **يَكْفُرُ İnkar edecek** *(Kim?)* **بَعْضُكُمْ Bazınız** *(Kimi?)* **بِبَعْضٍ Bazınızı** **يَتَبَرَّأُ الْقَادَةُ** Reis uzak olduğunu bildirecek *(Kimden?)* **مِنَ الْأَتْبَاعِ** Tabi olanlardan **وَيَلْعَنُ Ve lanet edecek** *(Kim?)* **بَعْضُكُمْ Bazınız** *(Kime?)* **بَعْضًا Bazınıza** **يَلْعَنُ الْأَتْبَاعُ** Tabi olanlar lanet okuyacak *(Kime?)* **الْقَادَةَ** Önderine **وَمَأْوٰيكُمُ Ve varacağınız yer** **مَصِيرُكُمْ جَمِيعًا** Hepinizin döneceği yer *(Nedir?)* **النَّارُ Ateştir** **وَمَا لَكُمْ Ve sizin için yoktur** *(Kim?)* **مِنْ نَاصِرِينَ Yardımcılardan hiçbir kimse** **مَانِعِينَ مِنْهَا** Ateşten koruyucu.

26. **فَآمَنَ Ve iman etti** *(Kime?)* **لَهُ Ona** *(Yani?)* **صَدَّقَ بِإِبْرَاهِيمَ** İbrahim'i tasdik etti *(Kim?)* **لُوطٌ Lût** **وَهُوَ** O *(Kimdir?)* **ابْنُ أَخِيهِ هَارَانَ** Kardeşi Hârân'ın oğludur **وَقَالَ Ve dedi** *(Kim?)* **إِبْرَاهِيمُ** İbrahim *(Ne dedi?)* **إِنِّي Muhakkak ben** **مُهَاجِرٌ Hicret edeciyim** *(Nereden?)* **مِنْ قَوْمِي** Kavmimden

وَهَجَرَ Ve hicret etti *(Nereden?)* مِنْ سَوَادِ الْعِرَاقِ Irak topraklarından قَوْمَهُ Ve kavmini terk etti وَهَاجَرَ *(Kime?)* **Rabbime** إِلَى رَبِّي أَيْ إِلَى حَيْثُ أَمَرَنِي رَبِّي Yani, Rabbimin bana emrettiği yere *(Nereye?)* إِلَى الشَّامِ Şam'a **Muhakkak o** إِنَّهُ هُوَ **O** *(Nedir?)* **Aziz'dir** الْعَزِيزُ *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde **Hikmet sahibidir** الْحَكِيمُ *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında.

27. **Ve bağışladık** وَوَهَبْنَا *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Kimden sonra?)* بَعْدَ إِسْمَاعِيلَ İsmail'den sonra *(Kimi bağışladık?)* إِسْحٰقَ **İshak'ı** *(Daha kimi?)* وَيَعْقُوبَ **Yakub'u** *(Kimden sonra?)* بَعْدَ إِسْحٰقَ İshak'tan sonra وَجَعَلْنَا **Ve biz kıldık** *(Nerede kıldık?)* فِي ذُرِّيَّتِهِ **Onun zürriyetinde** *(Neyi?)* النُّبُوَّةَ **Peygamberliği** فَكُلُّ الْأَنْبِيَاءِ بَعْدَ إِبْرَاهِيمَ İbrahim'den sonraki bütün peygamberler *(Nedendir?)* مِنْ ذُرِّيَّتِهِ Onun zürriyetindendir *(Daha neyi Onun zürriyetine ait kıldık?)* وَالْكِتَابَ أَيِ التَّوْرَاةَ وَالْإِنْجِيلَ وَالزَّبُورَ **Kitabı** *(Ne manasındadır?)* بِمَعْنَى الْكُتُبِ Kitaplar manasındadır وَالْفُرْقَانَ Yani, Tevrat'ı, İncil'i, Zebur'u ve Kuran'ı وَآتَيْنَاهُ **Ve ona verdik** *(Neyi?)* أَجْرَهُ **Ecrini** *(Nerede verdik?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** وَهُوَ O ecir *(Nedir?)* الثَّنَاءُ الْحَسَنُ Güzel övgüdür *(Nerede?)* فِي كُلِّ أَهْلِ الْأَدْيَانِ Bütün din sahipleri arasında وَإِنَّهُ **Ve muhakkak ki O** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ **Ahirette** *(Kimlerdendir?)* لَمِنَ الصَّالِحِينَ **Salihlerdendir** الَّذِينَ Öyle salihlerden ki لَهُمْ Onlar için vardır *(Ne?)* الدَّرَجَاتُ الْعُلٰى Yüksek dereceler.

28. وَ – اذْكُرْ – **Ve** hatırla *(Kimi?)* لُوطًا **Lût'u** إِذْ **Hani** قَالَ **Demişti** *(Kime?)* لِقَوْمِهِ **Kavmine** *(Ne demişti?)* أَإِنَّكُمْ **Siz mi!** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ İkincisini teshili وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا Ve ikisinin arasına bir elif koyarak *(Nasıl?)* عَلَى الْوَجْهَيْنِ Her iki vecihte *(Nerede?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ Her iki yerde **Yapıyorsunuz** لَتَأْتُونَ *(Neyi?)* **Çirkin işi** الْفَاحِشَةَ أَيْ أَدْبَارَ الرِّجَالِ Yani, erkeklere arkadan yaklaşmayı مَا سَبَقَكُمْ **Siz(den önce yapan) geçmedi** *(Neyi yapan?)* بِهَا **O işi** *(Kim?)* مِنْ أَحَدٍ **Hiçbir kimse** *(Neden?)* مِنَ الْعَالَمِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ İnsanlar ve cinler **aleminden.**

29. أَئِنَّكُمْ **Siz mi?** لَتَأْتُونَ **Yaklaşıyorsunuz** *(Kime?)* الرِّجَالَ **Erkeklere** *(Daha?)* وَتَقْطَعُونَ **Kesiyorsunuz** *(Neyi?)* السَّبِيلَ **Yolu** طَرِيقَ الْمَارَّةِ Geçilen yolu *(Nasıl kesiyorsunuz?)* بِفِعْلِكُمُ الْفَاحِشَةَ Kötü işinizi yapmanızla *(Kime?)* بِمَنْ يَمُرُّ بِكُمْ Aranızdan geçenlere فَتَرَكَ النَّاسُ Ve insanlar terk etti *(Neyi?)* الْمَمَرَّ بِكُمْ Size uğramayı وَتَأْتُونَ **Ve yapıyorsunuz** *(Nerede?)* فِي نَادِيكُمُ الْمُنْكَرَ **Toplantılarınızda** مُتَحَدَّثِكُمْ Konuşma yerlerinizde *(Ne yapıyorsunuz?)* **O çirkin şeyi** فِعْلَ الْفَاحِشَةِ Kötü fiilinizi بَعْضُكُمْ بِبَعْضٍ Bazınız bazınıza فَمَا كَانَ **Olmadı** *(Ne?)* جَوَابَ قَوْمِهِ **Kavminin cevabı** إِلَّا **Ancak oldu** *(Ne oldu?)* أَنْ قَالُوا **Demeleri** *(Ne demeleri?)* ائْتِنَا **Bize getir** *(Neyi?)* بِعَذَابِ اللهِ **Allah'ın azabını** إِنْ كُنْتَ **Şayet isen**

(Kimlerden?) مِنَ الصَّادِقِينَ **Doğru söyleyenlerden** *(Ne konuda?)* فِي اسْتِقْبَاحِ ذٰلِكَ Bunun kötü olduğu وَأَنَّ الْعَذَابَ نَازِلٌ بِفَاعِلِهِ Ve bu fiili yapana azabın ineceği konusunda.

30. قَالَ **Dedi ki** رَبِّ **Ey Rabbim!** انْصُرْنِي **Bana yardım et** *(Nasıl?)* بِتَحْقِيقِ قَوْلِي Sözümü gerçekleştirerek *(Ne konuda olan sözüm?)* فِي إِنْزَالِ الْعَذَابِ Azabın indirilmesi hakkındaki *(Kim üzerine?)* عَلَى الْقَوْمِ **Kavim üzerine** *(Öyle kavim ki,)* الْمُفْسِدِينَ **Fesatçı** الْعَاصِينَ Asi olanlar *(Ne ile?)* بِإِتْيَانِ الرِّجَالِ Erkeklere yaklaşmak ile فَاسْتَجَابَ اللّٰهُ دُعَاءَهُ Ve Allah duasına icabet etti.

﴿وَلَمَّا جَآءَتْ رُسُلُنَا اِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرٰى﴾ بِإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ بَعْدَهُ ﴿قَالُوٓا اِنَّا مُهْلِكُوٓا اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ﴾ أَيْ قَرْيَةِ لُوطٍ ﴿اِنَّ اَهْلَهَا كَانُوا ظَالِمِينَ ﴿٣١﴾﴾ كَافِرِينَ ﴿قَالَ﴾ إِبْرَاهِيمُ ﴿اِنَّ فِيهَا لُوطًا قَالُوا﴾ أَيِ الرُّسُلُ ﴿نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَا لَنُنْجِيَنَّهُ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ [لَنُنَجِّيَنَّهُ] ﴿وَاَهْلَهُ اِلَّا امْرَاَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٣٢﴾﴾ الْبَاقِينَ فِي الْعَذَابِ ﴿وَلَمَّآ اَنْ جَآءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيٓءَ بِهِمْ﴾ حَزِنَ بِسَبَبِهِمْ ﴿وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا﴾ صَدْرًا لِأَنَّهُمْ حِسَانُ الْوُجُوهِ فِي صُورَةِ أَضْيَافٍ فَخَافَ عَلَيْهِمْ قَوْمَهُ فَأَعْلَمُوهُ أَنَّهُمْ رُسُلُ رَبِّهِ ﴿وَقَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ اِنَّا مُنَجُّوكَ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ ﴿وَاَهْلَكَ اِلَّا امْرَاَتَكَ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٣٣﴾﴾ وَنَصْبُ أَهْلَكَ عَطْفٌ عَلَى مَحَلِّ الْكَافِ ﴿اِنَّا مُنْزِلُونَ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿عَلٰٓى اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْزًا﴾ عَذَابًا ﴿مِنَ السَّمَآءِ بِمَا﴾ بِالْفِعْلِ الَّذِي ﴿كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٣٤﴾﴾ بِهِ أَيْ بِسَبَبِ فِسْقِهِمْ ﴿وَلَقَدْ تَرَكْنَا مِنْهَآ اٰيَةًۢ بَيِّنَةً﴾ ظَاهِرَةً هِيَ آثَارُ خَرَابِهَا ﴿لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٣٥﴾﴾ يَتَدَبَّرُونَ ﴿وَ﴾ أَرْسَلْنَا ﴿اِلٰى مَدْيَنَ اَخَاهُمْ شُعَيْبًا فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَارْجُوا الْيَوْمَ الْاٰخِرَ﴾ اخْشَوْهُ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿وَلَا تَعْثَوْا فِي الْاَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٣٦﴾﴾ حَالٌ مُؤَكِّدَةٌ لِعَامِلِهَا مِنْ عَثِيَ بِكَسْرِ الْمُثَلَّثَةِ أَفْسَدَ ﴿فَكَذَّبُوهُ فَاَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ﴾ الزَّلْزَلَةُ الشَّدِيدَةُ ﴿فَاَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٣٧﴾﴾ بَارِكِينَ عَلَى الرُّكَبِ مَيِّتِينَ ﴿وَ﴾ أَهْلَكْنَا ﴿عَادًا وَثَمُودَا﴾ بِالصَّرْفِ وَتَرْكِهِ [وَثَمُودَ] بِمَعْنَى الْحَيِّ وَالْقَبِيلَةِ ﴿وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ﴾ إِهْلَاكُهُمْ ﴿مِنْ مَسَاكِنِهِمْ﴾ بِالْحِجْرِ وَالْيَمَنِ ﴿وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ اَعْمَالَهُمْ﴾ مِنَ الْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي ﴿فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ﴾ سَبِيلِ الْحَقِّ ﴿وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ ﴿٣٨﴾﴾ ذَوِي بَصَائِرَ.

TÜRKÇE ANLAMI

31. **Elçilerimiz İbrahim'e** İshak ve ondan sonra gelecek olan Yakub'a dair **müjdeyi getirdiklerinde şöyle dediler: Biz bu** Lut'un **memleket**ini **helâk edeceğiz. Çünkü oranın halkı zalim,** kâfir **kimselerdir.**

32. İbrahim **dedi ki: Ama orada Lût var!** Elçiler **şöyle dediler: Biz orada kimlerin bulunduğunu çok iyi biliyoruz; onu ve ailesini elbette kurtaracağız.**[1] **Yalnız karısı hariç; o** azapta **kalacaklar arasındadır.**

33. **Elçilerimiz Lût'a gelince, Lût onlardan dolayı üzüntüye kapıldı ve yine onlardan dolayı göğsü daraldı;** zira misafir görünümlü bu kişilerin yüzleri çok güzeldi. Kavminin onlara bir kötülük yapmasından korktu. Bunun üzerine onlar Lût'a kendilerinin Rabbin elçisi olduklarını bildirdiler; **ona dediler ki:**

[1] لَنُنَجِّيَنَّهُ kelimesi hem şeddesiz hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi لَنُنْجِيَنَّهُ şeklinde) şeddeli olarak okunmuştur.

Korkma, üzülme! Çünkü biz seni de aileni de kurtaracağız.[1] **Yalnız karın hariç, o (azapta) kalacaklar arasındadır.**

34. **"Biz, şüphesiz, bu memleket halkının üzerine,** kendisiyle **fasıklık ettikleri şey,** o iş **sebebiyle,** yani fiskları sebebiyle **gökten bir azap indireceğiz"**[2]

35. **Andolsun ki, biz, tefekkür edecek bir kavim için oradan apaçık bir ibret,** yani oranın harabelerinin kalıntılarını **bırakmışızdır.**

36. **Medyen'e de kardeşleri Şuayb'ı** gönderdik. **Şuayb: Ey kavmim! Allah'a kulluk edin, ahiret,** kıyamet **gününden korkun, yeryüzünde bozgunculuk yaparak**[3] **karışıklık çıkarmayın! dedi.**

37. **Fakat onu yalancılıkla itham ettiler. Derken, kendilerini** şiddetli **bir sarsıntı,** deprem **yakalayıverdi ve yurtlarında** ölü bir halde **diz üstü çökerek kaldılar.**

38. **Âd ve Semûd'u da**[4] helâk ettik. **Sizin için,** onların helak olduğu, Hicr ve Yemen'deki **oturdukları yerlerden apaçık anlaşılmaktadır. Şeytan onlara** küfür ve masiyet türünden **yaptıkları işleri güzel gösterip onları** hak **yoldan çıkardı. Oysa basiret sahibiydiler.**

KELİME ANLAMI

31. وَلَمَّا **Ne zaman ki** جَاءَتْ **Geldi** *(Kim?)* رُسُلُنَا **Bizim elçilerimiz** *(Kime?)* إِبْرَاهِيمَ **İbrahim'e** *(Ne ile?)* بِالْبُشْرَى **Müjde ile** بِإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ بَعْدَهُ İshak, sonrasında da Yakup ile قَالُوا **Dediler ki** إِنَّا **Muhakkak biz** مُهْلِكُوا أَهْلِ هَٰذِهِ الْقَرْيَةِ **Bu karyenin halkını helak edicileriz** أَيْ قَرْيَةِ لُوطٍ Yani, Lût'un memleketini إِنَّ أَهْلَهَا **Muhakkak onun halkı** كَانُوا **Oldular** *(Ne?)* ظَالِمِينَ **Zulmediciler** كَافِرِينَ İnkar ediciler.

32. قَالَ **Dedi** *(Kim)* إِبْرَاهِيمُ İbrahim *(Ne dedi?)* إِنَّ فِيهَا **Muhakkak orada vardır** *(Kim?)* لُوطًا **Lût** قَالُوا **Dediler ki** أَيِ الرُّسُلُ Yani, elçiler *(Ne dediler?)* نَحْنُ **Biz** *(Neyiz?)* أَعْلَمُ **Daha iyi biliriz** *(Kimi?)* بِمَنْ **O kimseyi ki** فِيهَا **Oradadır** لَنُنَجِّيَنَّهُ **Elbet onu kurtaracağız** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ Şeddesiz ve şeddeli olarak *(Daha kimi?)* وَأَهْلَهُ **Ve onun ehlini** إِلَّا **Ancak kurtarmayacağız** *(Kimi?)* امْرَأَتَهُ **Onun karısını** كَانَتْ **Oldu** *(Kimlerden?)* مِنَ الْغَابِرِينَ **Kalanlardan** الْبَاقِينَ فِي الْعَذَابِ Azapta kalanlardan.

---

[1] مُنَجُّوكَ kelimesi hem (hem bizim kıraatimizde de olduğu gibi) şeddeli hem de (مُنْجُوكَ şeklinde) şeddesiz olarak okunmuştur.

[2] مُنْزِلُونَ kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) şeddesiz, hem de (مُنَزِّلُونَ şeklinde) şeddeli olarak okunmuştur.

[3] مُفْسِدِينَ kelimesi amilini tekitleyici haldir. Amili (وَلَا تَعْثَوْا) ise عَثِيَ kökünden olup أَفْسَدَ anlamındadır.

[4] ثَمُودَا kelimesi hem -اَلْحَيُّ kelimesinin anlamında olduğu söylenerek- munsarif, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) -اَلْقَبِيلَةُ anlamında olduğu söylenerek- (alemiyet ve tenis illetlerinden dolayı) gayri munsarif olarak okunmuştur.

33. وَلَمَّا **Ne zaman ki** اَنْ جَاءَتْ **Geldi** *(Kim?)* رُسُلُنَا **Elçilerimiz** *(Kime?)* لُوطًا **Lût'a** سِيءَ **Kederlendi** *(Kim sebebiyle kederlendi?)* بِهِمْ **Onlar sebebiyle** حَزِنَ بِسَبَبِهِمْ Onlar sebebiyle üzüldü وَضَاقَ **Ve daraldı** *(Kim sebebiyle daraldı?)* بِهِمْ **Onlar sebebiyle** *(Ne cihetten daraldı?)* ذَرْعًا، صَدْرًا **Göğüs (Takat) cihetinden** *(Niye kederlenip göğsü daraldı?)* لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar *(Ne idiler?)* حِسَانُ الْوُجُوهِ Yüzleri güzel kimselerdi فِي صُورَةِ أَضْيَافٍ Misafirler suretinde فَخَافَ عَلَيْهِمْ Ve onlar üzerine korktu *(Kimden?)* قَوْمَهُ Kavminden فَأَعْلَمُوهُ Ve ona bildirdiler *(Neyi?)* أَنَّهُمْ رُسُلُ رَبِّهِ Rabbinin elçileri olduklarını وَقَالُوا **Ve dediler ki** لَا تَخَفْ **Korkma** وَلَا تَحْزَنْ **Ve üzülme** إِنَّا **Muhakkak biz** مُنَجُّوكَ **Seni kurtarıcıyız** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ Şeddeli ve şeddesiz *(Daha kimi?)* وَأَهْلَكَ **Ve ehlini** إِلَّا **Ancak kurtarıcı değiliz** *(Kimi?)* امْرَأَتَكَ **Karını** كَانَتْ **Oldu** *(Kimlerden?)* مِنَ الْغَابِرِينَ **Kalanlardan** وَنَصْبُ أَهْلَكَ 'Ehleke' kelimesinin nasb olması *(Nedir?)* عَطْفٌ عَلَى مَحَلِّ الْكَافِ Kaf'ın mahalli üzerine atfi iledir.

34. إِنَّا **Muhakkak ki biz** *(Neyiz?)* مُنْزِلُونَ **İndiriciyiz** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ Şeddeli ve şeddesiz *(Kim üzerine?)* عَلَى أَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ **Bu karyenin halkı üzerine** *(Ne indiriciyiz?)* رِجْزًا **Korkunç ceza** عَذَابًا Azap *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne karşılığında?)* بِمَا **O şeyler karşılığında** بِالْفِعْلِ الَّذِي O işleri karşılığında ki كَانُوا **Oldular** *(Ne oldular?)* يَفْسُقُونَ **Fasıklık yapıyorlardı** *(Ne ile?)* بِهِ Onunla أَيْ بِسَبَبِ فِسْقِهِمْ Yani, fasık olmaları sebebiyle.

35. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** تَرَكْنَا **Bıraktık** *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** *(Ne bıraktık?)* آيَةً **İbret** *(Öyle ibret ki,)* بَيِّنَةً **Açık** ظَاهِرَةً Zahir هِيَ O da *(Nedir?)* آثَارُ خَرَابِهَا Onun harap olduğunun eserleridir *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için** *(Öyle kavim ki,)* يَعْقِلُونَ **Aklediyorlar** يَتَدَبَّرُونَ Düşünüyorlar.

36. وَأَرْسَلْنَا **Ve** gönderdik *(Nereye?)* إِلَى مَدْيَنَ **Medyen'e** *(Kimi?)* أَخَاهُمْ **Kardeşlerini** *(Kimdir O?)* شُعَيْبًا **Şuayb'dır** فَقَالَ **Ve dedi ki** يَا قَوْمِ **Ey kavmim** اعْبُدُوا **İbadet edin** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** *(Daha ne dedi?)* وَارْجُوا **Ve umut bağlayın** *(Neye?)* الْيَوْمَ الْآخِرَ **Ahiret gününe** اخْشَوْهُ Ondan korkun هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O kıyamet günüdür وَلَا تَعْثَوْا **Bozgunluk çıkarmayın** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne olduğunuz halde?)* مُفْسِدِينَ **Fesat çıkarıcılar olduğunuz halde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ مُؤَكِّدَةٌ Tekid edici haldir *(Neyi tekid edici?)* لِعَامِلِهَا Amilinin manasını *(Tasev kelimesi neredendir?)* مِنْ عَثِيَ 'Asiye' kökündendir *(Ne ile okunmuştur?)* بِكَسْرِ الْمُثَلَّثَةِ 'Se' harfinin esresiyle أَفْسَدَ 'Efsede' manasındadır.

37. فَكَذَّبُوهُ **Ve onu yalanladılar** فَأَخَذَتْهُمُ **Onları yakalayıverdi** *(Ne?)* الرَّجْفَةُ **Sarsıntı** الزَّلْزَلَةُ الشَّدِيدَةُ Şiddetli bir zelzele فَأَصْبَحُوا **Ve oldular** *(Nerede?)* فِي دَارِهِمْ **Yurtlarında** *(Ne oldular?)* جَاثِمِينَ **Çökücü oldular** بَارِكِينَ عَلَى الرُّكَبِ Dizleri üzerine yığılıp kaldılar *(Ne oldukları halde?)* مَيِّتِينَ Ölü oldukları halde.

38. وَ- أَهْلَكْنَا- **Ve** helak ettik *(Kimi?)* عَادًا **Âd kavmini** *(Daha?)* وَثَمُودَا **Semud kavmini** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالصَّرْفِ وَتَرْكِهِ Munsarif ve gayri munsarif olarak *(Ne manasındadır?)* بِمَعْنَى الْحَيِّ وَالْقَبِيلَةِ Mahalle ve kabile manasında وَقَدْ **Muhakkak ki** تَبَيَّنَ **Açık oldu** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne açık oldu?)* إِهْلَاكُهُمْ Onların helak edilmeleri *(Nereden?)* مِنْ مَسَاكِنِهِمْ **Onların oturdukları yerlerden** *(Neredeki oturdukları yerler?)* بِالْحِجْرِ وَالْيَمَنِ Hicr ve Yemen'de وَزَيَّنَ **Süsledi** *(Kim için?)* لَهُمُ **Onlar için** *(Kim?)* الشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Neyi süsledi?)* أَعْمَالَهُمْ **Amellerini** *(Neden olan?)* مِنَ الْكُفْرِ وَالْمَعَاصِي Küfür ve isyandan فَصَدَّهُمْ **Ve onları saptırdı** *(Nereden?)* عَنِ السَّبِيلِ **Yoldan** *(Yani?)* سَبِيلِ الْحَقِّ Hak yolundan *(Ne oldukları halde?)* وَكَانُوا **Hâlbuki idiler** *(Ne idiler?)* مُسْتَبْصِرِينَ **Gözleri açık insanlar** ذَوِي بَصَائِرَ Basiret sahipleri.

﴿وَ﴾ أَهْلَكْنَا ﴿قَارُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَلَقَدْ جَآءَهُمْ﴾ مِنْ قَبْلُ ﴿مُوسٰى بِالْبَيِّنَاتِ﴾ الْحُجَجِ الظَّاهِرَاتِ ﴿فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانُوا سَابِقِينَ ﴿٣٩﴾﴾ فَائِتِينَ عَذَابَنَا ﴿فَكُلًّا﴾ مِنَ الْمَذْكُورِينَ ﴿أَخَذْنَا بِذَنْبِهِ فَمِنْهُمْ مَنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا﴾ رِيحًا عَاصِفَةً فِيهَا حَصْبَاءُ كَقَوْمِ لُوطٍ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ﴾ كَثَمُودَ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ خَسَفْنَا بِهِ الْأَرْضَ﴾ كَقَارُونَ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ أَغْرَقْنَا﴾ كَقَوْمِ نُوحٍ وَفِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ ﴿وَمَا كَانَ اللهُ لِيَظْلِمَهُمْ﴾ فَيُعَذِّبَهُمْ بِغَيْرِ ذَنْبٍ ﴿وَلٰكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٠﴾﴾ بِارْتِكَابِ الذَّنْبِ ﴿مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللهِ أَوْلِيَآءَ﴾ أَيْ أَصْنَامًا يَرْجُونَ نَفْعَهَا ﴿كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بَيْتًا﴾ لِنَفْسِهَا تَأْوِي إِلَيْهِ ﴿وَإِنَّ أَوْهَنَ﴾ أَضْعَفَ ﴿الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ﴾ لَا يَدْفَعُ عَنْهَا حَرًّا وَلَا بَرْدًا كَذٰلِكَ الْأَصْنَامُ لَا تَنْفَعُ عَابِدِيهَا ﴿لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾﴾ ذٰلِكَ مَا عَبَدُوهَا ﴿إِنَّ اللهَ يَعْلَمُ مَا﴾ بِمَعْنَى الَّذِي ﴿يَدْعُونَ﴾ يَعْبُدُونَ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿مِنْ دُونِهِ﴾ غَيْرِهِ ﴿مِنْ شَيْءٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْحَكِيمُ ﴿٤٢﴾﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ﴾ فِي الْقُرْآنِ ﴿نَضْرِبُهَا﴾ نَجْعَلُهَا ﴿لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا﴾ أَيْ يَفْهَمُهَا ﴿إِلَّا الْعَالِمُونَ ﴿٤٣﴾﴾ الْمُتَدَبِّرُونَ ﴿خَلَقَ اللهُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ﴾ أَيْ مُحِقًّا ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَةً﴾ دَالَّةً عَلٰى قُدْرَتِهِ تَعَالٰى ﴿لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٤﴾﴾ خُصُّوا بِالذِّكْرِ لِأَنَّهُمُ الْمُنْتَفِعُونَ بِهَا فِي الْإِيمَانِ بِخِلَافِ الْكَافِرِينَ ﴿اُتْلُ مَآ أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَآءِ وَالْمُنْكَرِ﴾ شَرْعًا أَيْ مِنْ شَأْنِهَا ذٰلِكَ مَا دَامَ الْمَرْءُ فِيهَا ﴿وَلَذِكْرُ اللهِ أَكْبَرُ﴾ مِنْ غَيْرِهِ مِنَ الطَّاعَاتِ ﴿وَاللهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿٤٥﴾﴾ فَيُجَازِيكُمْ بِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

39. **Karun'u, Firavun'u ve Hâmân'ı da** helâk ettik. **Andolsun ki,** bundan önce **Musa onlara apaçık deliller getirmişti de onlar yeryüzünde büyüklük taslamışlardı. Hâlbuki azabımızdan kaçabilecek değillerdi.**

40. **Nitekim** bahsedilenlerin **hepsini günahı sebebiyle cezalandırdık;** Lut kavmine olduğu gibi, **kiminin üzerine** içinde taşlar bulunan **şiddetli rüzgârlar gönderdik,** Semud kavmine olduğu gibi, **kimini korkunç bir ses yakaladı,** Karun'a olduğu gibi, **kimini yerin dibine geçirdik,** Nuh'un kavmine ve kavmiyle birlikte Firavun'a olduğu gibi, **kimini de suda boğduk. Allah onlara** suçsuz yere azap ederek **zulmeder olmadı, asıl onlar** günah işleyerek **kendilerine zulmediyorlardı.**

41. **Allah'tan başka dostlar,** kendilerinden fayda umdukları putlar **edinenlerin durumu, örümceğin durumu gibidir. Örümcek** kendisi için sığınacağı **bir yuva edinir; hâlbuki yuvaların en çürüğü şüphesiz örümcek yuvasıdır;** kendisinden ne sıcağı ne de soğuğu defedebilir. İşte putlar da böyle; kendilerine ibadet edenlere bir faydaları dokunmaz. **Eğer** bunu **bilselerdi,** onlara ibadet etmezlerdi.

42. **Allah, onların kendisinden başka ibadet ettikleri**[1] **şeyi**[2] **şüphesiz bilir. O,** mülkünde **aziz güç ve** yaptıklarında **hikmet sahibidir.**

43. **İşte biz,** Kuran'daki **bu misalleri insanlar için getiriyoruz; fakat onları ancak bilenler,** düşünenler **anlıyor.**

44. **Allah, gökleri ve yeri hak üzere olarak yarattı. Şüphesiz bunda, iman edenler için**[3] Allah tealanın kudretine delalet eden **bir ayet vardır.**

45. **Sana vahyedilen Kitab'ı,** Kuran'ı **oku ve namazı kıl. Muhakkak ki, namaz, hayâsızlıktan ve** şeriatça **kötü olandan alıkoyar.** Yani kişi namaza devam ettiği sürece namazı kendisini kötülüklerden korur. **Allah'ı anmak ise elbette** kendisinin dışındaki tüm ibadetlerin **en büyüğüdür. Allah yaptıklarınızı bilir** ve sizi bunlarla karşılandıracaktır.

KELİME ANLAMI

39. وَأَهْلَكْنَا **Ve** helak ettik *(Kimi?)* قَارُونَ **Karun'u** *(Daha?)* وَفِرْعَوْنَ **Firavun'u** *(Daha?)* وَهَامَانَ **Hâmân'ı** وَلَقَدْ **Ve muhakkak** جَاءَهُمْ **Onlara getirdi** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ Bundan önce *(Kim?)* مُوسَىٰ **Musa** *(Neyi?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Delilleri** الْحُجَجِ الظَّاهِرَاتِ Apaçık delilleri فَاسْتَكْبَرُوا **Ve büyüklük tasladılar** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** وَمَا كَانُوا **Halbuki olmadılar** *(Ne olmadılar?)* سَابِقِينَ **Önüne geçici olmadılar** فَائِتِينَ عَذَابَنَا Azabımızdan kaçıcı.

40. فَكُلًّا **Her birini** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمَذْكُورِينَ Anlatılanlardan أَخَذْنَا **Yakaladık** *(Ne sebebiyle?)* بِذَنْبِهِ **Günahları sebebiyle** فَمِنْهُمْ **Onlardan vardır** *(Kim?)* مَنْ **Öyleleri ki** أَرْسَلْنَا **Gönderdik** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Onlara** *(Ne gönderdik?)* حَاصِبًا **Taş savuran rüzgar** رِيحًا Rüzgar *(Öyle rüzgar ki)* عَاصِفَةً Şiddetli فِيهَا İçinde vardır *(Ne vardır?)* حَصْبَاءُ Çakıl taşı *(Kim gibi?)* كَقَوْمِ لُوطٍ Lût kavmi gibi وَمِنْهُمْ **Onlardan vardır** *(Kim?)* مَنْ **Öyleleri ki** أَخَذَتْهُ **Onları yakaladı** *(Ne?)* الصَّيْحَةُ **Çığlık** *(Kim gibi)* كَثَمُودَ Semud gibi وَمِنْهُمْ **Onlardan vardır** *(Kim?)* مَنْ **Öyleleri ki**

---

[1] يَدْعُونَ kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) ي harfiyle, hem de (تَدْعُونَ şeklinde) ت harfiyle okunmuştur.

[2] يَعْلَمُ مَا sözündeki مَا kelimesi الَّذِي anlamındadır.

[3] "İman edenler için" diyerek özellikle müminleri zikretmesi, bu ayetlerden iman etme konusunda faydalanan kişilerin onlar olmasındandır. Kâfirler ise tam aksine imana gelme hususunda bu ayetlerden faydalanamazlar.

خَسَفْنَا **Geçirdik** *(Kimi?)* بِهِ **Onları** *(Nereye?)* الْأَرْضَ **Yere** *(Kim gibi?)* كَقَارُونَ Karun gibi كَقَوْمِ نُوحٍ **Onlardan vardır** *(Kim?)* مَنْ **Öyleleri ki** اَغْرَقْنَا **Boğduk** *(Ne gibi?)* Nuh'un kavmi gibi *(Daha?)* وَفِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ Firavun ve kavmi gibi وَمَا كَانَ **Olmadı** اللّٰهُ *(Kim?)* **Allah** *(Ne olmadı?)* لِيَظْلِمَهُمْ **Onlara zulmeder olmadı** ki فَيُعَذِّبَهُمْ بِغَيْرِ ذَنْبٍ Onlara günahsız azap etsin وَلٰكِنْ **Fakat** كَانُوا **Oldular** *(Ne?)* اَنْفُسَهُمْ **Kendi nefislerine** يَظْلِمُونَ **Zulmediyor oldular** *(Ne ile?)* بِارْتِكَابِ الذَّنْبِ Günah işlemekle.

41. مَثَلُ الَّذِينَ **O kimselerin misali** اتَّخَذُوا **Edindiler** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** *(Ne edindiler?)* اَوْلِيَاءَ **Dostlar** أَيْ أَصْنَامًا Yani, putlar *(Ne oldukları halde?)* يَرْجُونَ نَفْعَهَا Onların faydasını umdukları halde *(Ne gibidir?)* كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ **Örümcek misali gibidir** *(Öyle örümcek ki)* اِتَّخَذَتْ **Edindi** *(Ne edindi?)* بَيْتًا **Bir ev** *(Kim için?)* لِنَفْسِهَا Kendisi için *(Öyle ev ki,)* تَأْوِي إِلَيْهِ Oraya sığınıyor *(Ne olduğu halde?)* وَاِنَّ اَوْهَنَ -اَضْعَفَ- الْبُيُوتِ **Halbuki evlerin en çürüğü** zayıfı *(Nedir?)* لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ **Elbette örümceğin evidir** لَا يَدْفَعُ عَنْهَا Ondan engelleyemez *(Neyi?)* حَرًّا Sıcağı وَلَا بَرْدًا Soğuğu da engelleyemez كَذٰلِكَ الْأَصْنَامُ Putlar da böyledir لَا تَنْفَعُ عَابِدِيهَا Onlara ibadet edene fayda veremezler لَوْ كَانُوا **Şayet olsalardı** *(Ne olsalardı?)* يَعْلَمُونَ **Biliyor olsalardı** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu مَا عَبَدُوهَا Onlara tapmazlardı.

42. اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** بِمَعْنَى 'Ellezi' manasındadır يَدْعُونَ **Yalvarıyorlar** *(Yani)* يَعْبُدُونَ Tapıyorlar *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ya ve ta ile *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** غَيْرِهِ Onun dışında *(Kime yalvardıklarını bilir?)* مِنْ شَيْءٍ **Her hangi bir şeye** وَهُوَ **O** *(Nedir?)* الْعَزِيزُ **Aziz'dir** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde الْحَكِيمُ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında.

43. وَتِلْكَ الْاَمْثَالُ **Bu misaller** *(Nerede olan?)* فِي الْقُرْآنِ Kuran'da olan *(Nedir bu misaller?)* نَضْرِبُهَا **Onları veririz** نَجْعَلُهَا Onları kılarız *(Kim için?)* لِلنَّاسِ **İnsanlar için** وَمَا يَعْقِلُهَا **Onları akledemez** أَيْ يَفْهَمُهَا Yani, onları anlayamaz اِلَّا **Ancak anlar** *(Kimler?)* الْعَالِمُونَ **Bilenler** الْمُتَدَبِّرُونَ Düşünenler.

44. خَلَقَ **Yarattı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Daha?)* وَالْأَرْضَ **Ve yeri** *(Ne olduğu halde?)* بِالْحَقِّ **Hak olduğu halde** أَيْ مُحِقًّا Yani, gerçek olduğu halde اِنَّ **Muhakkak** فِي ذٰلِكَ **Bunda vardır** *(Ne vardır?)* لَاٰيَةً **Ayet** *(Öyle ayet ki,)* دَالَّةً عَلٰى قُدْرَتِهِ تَعَالٰى O yüce zatın kudretine delalet eden *(Kim için ayet vardır?)* لِلْمُؤْمِنِينَ **İman edenler için** خُصُّوا بِالذِّكْرِ Müminler özel olarak zikredildiler *(Niye?)* لِاَنَّهُمْ Çünkü onlar *(Nedirler?)* الْمُنْتَفِعُونَ بِهَا Ayet ile faydalanırlar *(Nerede?)* فِي الْإِيمَانِ İnanma konusunda بِخِلَافِ الْكَافِرِينَ Kafirlerin tersine.

45. **اُتْلُ Oku** *(Neyi?)* **مَا O şeyi ki** **اُوحِيَ Vahyedildi** *(Kime?)* **اِلَيْكَ Sana** *(Neden?)* **مِنَ الْكِتَابِ Kitaptan** الْقُرْآنِ Kuran'dan *(Daha?)* **وَاَقِمِ الصَّلَاةَ Ve namazı kıl** **اِنَّ الصَّلَاةَ Muhakkak namaz** *(Nedir?)* **تَنْهٰى Nehyeder** *(Neden?)* **عَنِ الْفَحْشَاءِ Hayâsızlıktan** *(Daha?)* **وَالْمُنْكَرِ Kötü şeylerden** *(Neye göre kötü olan?)* شَرْعًا Şer-i Şerif'e göre أَيْ مِنْ شَأْنِهَا Yani, namazın özelliğindendir *(Ne?)* ذٰلِكَ Bu *(Ne müddet?)* مَا دَامَ الْمَرْءُ فِيهَا Kişi ona devam ettiği müddet **وَلَذِكْرُ اللّٰهِ Elbet Allah'ı anmak** *(Nedir?)* **اَكْبَرُ Daha büyüktür** *(Neden?)* مِنْ غَيْرِهِ مِنَ الطَّاعَاتِ Ondan başka olan ibadetlerden **وَاللّٰهُ Allah** *(Nedir?)* **يَعْلَمُ Bilir** *(Neyi?)* **مَا O şeyleri ki تَصْنَعُونَ Yapıyorsunuz** *(Niçin?)* فَيُجَازِيكُمْ بِهِ Bu yaptıklarınız sebebiyle sizin karşılığınızı verir.

﴿وَلَا تُجَادِلُوٓا اَهْلَ الْكِتَابِ اِلَّا بِالَّتِي﴾ أَيِ الْمُجَادَلَةِ الَّتِي ﴿هِيَ اَحْسَنُ﴾ كَالدُّعَاءِ إِلَى اللهِ بِآيَاتِهِ وَالتَّنْبِيهِ عَلَى حُجَجِهِ ﴿اِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ﴾ بِأَنْ حَارَبُوا وَأَبَوْا أَنْ يُقِرُّوا بِالْجِزْيَةِ فَجَادِلُوهُمْ بِالسَّيْفِ حَتَّى يُسْلِمُوا أَوْ يُعْطُوا الْجِزْيَةَ ﴿وَقُولُوٓا﴾ لِمَنْ قَبِلَ الْإِقْرَارَ بِالْجِزْيَةِ إِذَا أَخْبَرُوكُمْ بِشَيْءٍ مِمَّا فِي كُتُبِهِمْ ﴿اٰمَنَّا بِالَّذِيٓ اُنْزِلَ اِلَيْنَا وَاُنْزِلَ اِلَيْكُمْ﴾ وَلَا تُصَدِّقُوهُمْ وَلَا تُكَذِّبُوهُمْ فِي ذٰلِكَ ﴿وَاِلٰهُنَا وَاِلٰهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٤٦﴾﴾ مُطِيعُونَ ﴿وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَآ اِلَيْكَ الْكِتَابَ﴾ الْقُرْآنَ كَمَا أَنْزَلْنَا إِلَيْهِمُ التَّوْرَاةَ وَغَيْرَهَا ﴿فَالَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ﴾ التَّوْرَاةَ كَعَبْدِ اللهِ ابْنِ سَلَامٍ وَغَيْرِهِ ﴿يُؤْمِنُونَ بِهٖ﴾ بِالْقُرْآنِ ﴿وَمِنْ هٰٓؤُلَآءِ﴾ أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿مَنْ يُؤْمِنُ بِهٖ وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَا﴾ بَعْدَ ظُهُورِهَا ﴿اِلَّا الْكَافِرُونَ ﴿٤٧﴾﴾ أَيِ الْيَهُودُ وَظَهَرَ لَهُمْ أَنَّ الْقُرْآنَ حَقٌّ وَالْجَانِي مُحِقٌّ وَجَحَدُوا ذٰلِكَ ﴿وَمَا كُنْتَ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهٖ﴾ أَيِ الْقُرْآنِ ﴿مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهٗ بِيَمِينِكَ اِذًا﴾ أَيْ لَوْ كُنْتَ قَارِئًا كَاتِبًا ﴿لَّارْتَابَ﴾ شَكَّ ﴿الْمُبْطِلُونَ ﴿٤٨﴾﴾ الْيَهُودُ فِيكَ وَقَالُوا الَّذِي فِي التَّوْرَاةِ أَنَّهُ أُمِّيٌّ لَا يَقْرَأُ وَلَا يَكْتُبُ ﴿بَلْ هُوَ﴾ أَيِ الْقُرْآنُ الَّذِي جِئْتَ بِهِ ﴿اٰيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنُونَ يَحْفَظُونَهُ ﴿وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَآ اِلَّا الظّٰلِمُونَ ﴿٤٩﴾﴾ أَيِ الْيَهُودُ وَجَحَدُوهَا بَعْدَ ظُهُورِهَا لَهُمْ ﴿وَقَالُوا﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿لَوْلَآ﴾ هَلَّا ﴿اُنْزِلَ عَلَيْهِ﴾ أَيْ مُحَمَّدٍ ﴿اٰيَةٌ مِنْ رَبِّهٖ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ آيَاتٌ كَنَاقَةِ صَالِحٍ وَعَصَا مُوسَى وَمَائِدَةِ عِيسَى ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿اِنَّمَا الْاٰيٰتُ عِنْدَ اللهِ﴾ يُنْزِلُهَا كَيْفَ يَشَاءُ ﴿وَاِنَّمَآ اَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٥٠﴾﴾ مُظْهِرٌ إِنْذَارِي بِالنَّارِ أَهْلَ الْمَعْصِيَةِ ﴿اَوَلَمْ يَكْفِهِمْ﴾ فِيمَا طَلَبُوا ﴿اَنَّآ اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿يُتْلٰى عَلَيْهِمْ﴾ فَهُوَ آيَةٌ مُسْتَمِرَّةٌ لَا انْقِضَاءَ لَهَا بِخِلَافِ مَا ذُكِرَ مِنَ الْآيَاتِ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْكِتَابِ ﴿لَرَحْمَةً وَذِكْرٰى﴾ عِظَةً ﴿لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾﴾ ﴿قُلْ كَفٰى بِاللهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا﴾ بِصِدْقِي ﴿يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ﴾ وَمِنْهُ حَالِي وَحَالُكُمْ ﴿وَالَّذِينَ اٰمَنُوا بِالْبَاطِلِ﴾ وَهُوَ مَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللهِ ﴿وَكَفَرُوا بِاللهِ﴾ مِنْكُمْ ﴿اُولٰٓئِكَ هُمُ الْخٰسِرُونَ ﴿٥٢﴾﴾ فِي صَفْقَتِهِمْ حَيْثُ اشْتَرَوُا الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ.

TÜRKÇE ANLAMI

46. **Ehl-i kitapla ancak,** ayetlerle kendilerini Allah'a çağırmak ve onun delillerine dikkat çekmek suretiyle **en güzel** mücadeleyle **mücadele edin. İçlerinden** sizinle savaşarak yahut cizye vermeyi kabul etmeyerek **zulmedenleri hariç!** Onlarla Müslüman oluncaya yahut cizye verinceye kadar savaşın. **Ve** cizye vermeyi kabul edenler size kendi kitaplarından bir şey okuyunca onları ne doğrulayın, ne de yalanlayın; sadece **deyin ki: Bize indirilene de, size indirilene de iman ettik. Bizim ilahımız da sizin ilahınız da birdir. Ve biz ona teslim olanlarız,** itaat edenleriz.

47. **İşte** onlara Tevrat'ı ve daha başka kitapları indirdiğimiz gibi **aynı şekilde sana bu Kitab'ı,** Kuran'ı **indirdik. Onun için, kendilerine kitap verdiklerimiz,** Abdullah b. Selam ve başkaları **ona,** Kuran'a **iman ediyorlar. Şunlardan,** Mekke ahalisinden **de ona iman eden kimseler vardır.**(Hak olduğu) ortaya çıktıktan sonra **ayetlerimizi ancak kâfirler,** Yahudiler **inkâr eder.** Nitekim Kuran'ın ve onu getiren kişinin hak olduğu ortaya çıktıktan sonra bunu inkâr etmişlerdir.

48. **Sen bu** Kuran**dan önce ne bir yazı okur, ne de elinle onu yazardın Öyle olsaydı,** yani okur-yazar olsaydın, **bâtıla uyanlar,** Yahudiler "Tevrat-'ta, gelecek peygamberin ümmi olduğu; okuyup yazamadığı geçiyor" diyerek senin hakkında **kuşku duyarlardı.**

49. **Hayır, o** getirdiğin Kuran **kendilerine ilim verilenlerin,** müminlerin **sinelerindeki apaçık ayetlerdir,** onlar o Kuran'ı korurlar. **Ayetlerimizi, ancak zalimler,** Yahudiler **inkâr eder.** Nitekim o ayetlerin hak olduğu kendileri için açığa çıktıktan sonra onları inkâr etmişlerdir.

50. Mekkeli kâfirler **dediler ki: "Ona,** Muhammed'e **Rabbinden** Salih'in devesi, Musa'nın asası ve İsa'nın sofrası gibi **bir mucize**[1] **indirilmeli değil miydi?"** İndirilseydi ya! Onlara **de ki: Mucizeler ancak Allah'ın katındadır,** onları nasıl isterse öyle indirir, **bense sadece** günahkârlara karşı uyarısını **apaçık ortaya koyan bir uyarıcıyım.**

51. **Kendilerine okunmakta olan Kitab'ı sana indirmemiz,** istedikleri şeylerde **onlara yetmedi mi?** O Kitap sona ermeyen ebedi bir mucizedir. Buna karşılık onların istedikleri ayetlerin hepsi gelip geçicidir. **Elbette iman eden bir kavim için onda,** kitapta **rahmet ve öğüt vardır.**

52. **De ki: Benimle sizin aranızda** doğruluğuma dair **şahit olarak Allah yeter. O, göklerde ve yerde ne varsa bilir.** Benim ve sizin durumunuz da onun bildiği şeylerdendir. Aranızdan **batıla,** Allah'tan başka tapılan şeylere **inanıp Allah'ı inkâr edenler, işte** imana karşılık küfrü satın almak suretiyle alışverişlerinde **ziyana uğrayanlar onlardır.**

KELİME ANLAMI

46. وَلَا تُجَادِلُوا **Mücadele etmeyin** *(Kimle?)* أَهْلَ الْكِتَابِ **Ehli kitapla** إِلَّا **Ancak mücadele edin** *(Ne suretle?)* بِالَّتِي **Öyle suretle ki** أَيِ الْمُجَادَلَةِ الَّتِي Yani, öyle bir mücadeleyle ki هِيَ **O** *(Nedir?)* أَحْسَنُ **En güzel** *(Ne gibi?)* كَالدُّعَاءِ إِلَى اللهِ Allah'a çağırmak gibi *(Ne ile?)* بِآيَاتِهِ Onun ayetleriyle *(Daha ne gibi?)* وَالتَّنْبِيهِ عَلَى حُجَجِهِ Onun delillerine dikkat çekmekle إِلَّا **Ancak güzel yolla mücadele etmeyin** *(Kimle?)* الَّذِينَ **O kimselerle ki** ظَلَمُوا **Zalim oldular** *(Kimlerden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne ile?)* بِأَنْ حَارَبُوا Savaşmakla وَأَبَوْا Ve yüz çevirmekle *(Neden?)* أَنْ يُقِرُّوا بِالْجِزْيَةِ Cizyeyi kabul etmekten فَجَادِلُوهُمْ بِالسَّيْفِ

[1] Bir kıraatte آيَةٌ kelimesi آيَاتٌ şeklinde okunmuştur.

Onlarla kılıçla mücadele edin *(Ne zamana kadar?)* حَتّٰى يُسْلِمُوا Müslüman oluncaya kadar أَوْ يُعْطُوا الْجِزْيَةَ Veya cizye verinceye kadar **وَقُولُوا Ve deyin** *(Kim için?)* لِمَنْ قَبِلَ الْاِقْرَارَ بِالْجِزْيَةِ Cizyeyi kabul edenlere *(Ne zaman?)* إِذَا أَخْبَرُوكُمْ بِشَيْءٍ Size bir şey anlattıklarında *(Nereden?)* مِمَّا فِي كُتُبِهِمْ Kendi kitaplarında bulunan şeylerden *(Ne deyin?)* **اٰمَنَّا İman ettik** *(Kime?)* بِالَّذِي **O şeylere ki** أُنْزِلَ **İndirildi** *(Kime?)* إِلَيْنَا **Bize** *(Daha neye iman ettik?)* وَأُنْزِلَ **İndirildi** *(Kime?)* إِلَيْكُمْ **Size** وَلَا تُصَدِّقُوهُمْ Onları tasdik etmeyin وَلَا تُكَذِّبُوهُمْ Ve onları yalanlamayın *(Ne konuda?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda **وَاِلٰهُنَا Bizim ilahımız** *(Daha?)* **وَاِلٰهُكُمْ Ve sizin ilahınız** *(Nedir?)* **وَاحِدٌ Birdir وَنَحْنُ Ve biz** *(Kime?)* **لَهُ Ona** *(Neyiz?)* مُسْلِمُونَ **Teslim olucularız** مُطِيعُونَ İtaat edicileriz.

47. **وَكَذٰلِكَ İşte böylece أَنْزَلْنَا İndirdik** *(Kime?)* **إِلَيْكَ Sana** *(Neyi?)* **الْكِتَابَ Kitab'ı** الْقُرْآنَ Kuran'ı *(Ne gibi?)* كَمَا أَنْزَلْنَا إِلَيْهِمُ التَّوْرَاةَ Onlara Tevrat'ı indirdiğimiz gibi *(Daha neyi?)* وَغَيْرِهَا Onlardan başkalarına **فَالَّذِينَ O kimseler ki اٰتَيْنَاهُمُ Onlara verdik** *(Neyi?)* **الْكِتَابَ Kitab'ı** التَّوْرَاةَ Tevrat'ı *(Kim gibi?)* كَعَبْدِ اللّٰهِ ابْنِ سَلَامٍ وَغَيْرِهِ Abdullah bin Selam ve başkaları gibi *(O kimseler nedirler?)* **يُؤْمِنُونَ İman ederler** *(Neye?)* بِهٖ **Ona** بِالْقُرْآنِ Kuran'a **وَمِنْ هٰؤُلَاءِ Şunlardan da vardır** أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ Yani, Mekke halkından *(Kim vardır?)* مَنْ **Öyleleri ki يُؤْمِنُ İman ediyor** *(Neye?)* بِهٖ **Ona وَمَا يَجْحَدُ İnkâr etmez** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِنَا **Ayetlerimizi** *(Ne zaman?)* بَعْدَ ظُهُورِهَا Onlar aşikar olduktan sonra **اِلَّا Ancak inkar eder** *(Kim?)* **الْكَافِرُونَ Kâfirler** أَيِ الْيَهُودُ Yani, Yahudiler وَظَهَرَ لَهُمْ Onlara zahir oldu *(Ne?)* أَنَّ الْقُرْآنَ حَقٌّ Muhakkak Kuran haktır *(Daha?)* وَالْجَائِي مُحِقٌّ Ve onu getiren de haktır وَجَحَدُوا ذٰلِكَ Bunu inkar ettiler.

48. **وَمَا كُنْتَ Sen değildin** *(Ne değildin?)* **تَتْلُوا Okuyor değildin** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلِهٖ **Ondan önce** أَيِ الْقُرْآنِ Yani, Kuran'dan *(Ne okuyor değildin?)* مِنْ كِتَابٍ **Kitab وَلَا تَخُطُّهُ Ve onu yazmazdın** *(Ne ile?)* بِيَمِينِكَ **Elinle اِذًا O zaman** أَيْ لَوْ كُنْتَ Yani, şayet sen olsaydın *(Ne olsaydın?)* قَارِئًا كَاتِبًا Okur-yazar **لَارْتَابَ Kuşku duyarlardı** شَكَّ Şüphe ederlerdi *(Kim?)* **الْمُبْطِلُونَ Batıla uyanlar** الْيَهُودُ Yahudiler *(Kimin hakkında?)* فِيكَ Senin hakkında وَقَالُوا Ve derlerdi ki الَّذِي فِي التَّوْرَاةِ Tevrat'taki kişi أَنَّهُ أُمِّيٌّ O ümmidir *(Öyle ümmi ki,)* لَا يَقْرَأُ وَلَا يَكْتُبُ Okumaz ve yazmaz.

49. **بَلْ Hayır هُوَ O** أَيِ الْقُرْآنُ الَّذِي جِئْتَ بِهٖ Yani, getirdiğin Kuran *(Nedir?)* **اٰيَاتٌ Ayetlerdir** *(Öyle ayetler ki,)* بَيِّنَاتٌ **Apaçık** *(O ne olduğu halde?)* **فِي صُدُورِ الَّذِينَ O kimselerin sinelerinde olduğu halde ki اُوتُوا Verildiler** *(Ne verildiler?)* **الْعِلْمَ İlim** أَيِ الْمُؤْمِنُونَ Yani, müminler *(Öyle müminler ki,)* يَحْفَظُونَهُ Onu muhafaza ediyorlar **وَمَا يَجْحَدُ İnkar etmez**

أَيِ الْيَهُودُ **Zalimler** الظَّالِمُونَ **Ancak inkar eder** إِلَّا **Ayetlerimizi** بِآيَاتِنَا *(Neyi?)* Yani, Yahudiler وَجَحَدُوهَا Onu inkar ettiler *(Ne zaman?)* بَعْدَ ظُهُورِهَا لَهُمْ Onlara o ayetler ayan beyan olduktan sonra.

50. وَقَالُوا **Ve dediler** أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri *(Ne dediler?)* لَوْلَا **Değil miydi?** هَلَّا 'Levla' 'hella' manasındadır *(Ne değil miydi?)* أُنْزِلَ **İndirilmeli** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Ona** أَيْ مُحَمَّدٍ Yani, Muhammed'e (sallallahu aleyhi vesellem) *(Ne indirilmeli değil miydi?)* آيَةٌ **Mucize** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّهِ **Rabbinden** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Nasıl okunmuştur?)* آيَاتٌ / آيَاتٌ şeklinde *(Ne gibi bir mucize?)* كَنَاقَةِ صَالِحٍ Salih'in devesi gibi *(Daha ne gibi?)* وَعَصَا مُوسَى Musa'nın âsâsı gibi *(Daha ne gibi?)* وَمَائِدَةِ عِيسَى İsa'nın sofrası gibi قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara إِنَّمَا **Ancak** الْآيَاتُ **Mucizeler** *(Nerededir?)* عِنْدَ اللَّهِ **Allah'ın katındadır** يُنْزِلُهَا Onu indirir كَيْفَ يَشَاءُ Nasıl dilerse وَإِنَّمَا **Ve ancak** أَنَا **Ben** *(Neyim?)* نَذِيرٌ **Uyarıcıyım** *(Öyle uyarıcı ki)* مُبِينٌ **Apaçık** مُظْهِرٌ إِنْذَارِي Uyarıcılığım açık *(Ne ile olan uyarıcılığım?)* بِالنَّارِ Ateşle *(Kime karşı?)* أَهْلَ الْمَعْصِيَةِ Günahkarlara karşı.

51. أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ **Onlara yetmedi mi?** *(Ne hususta?)* فِيمَا طَلَبُوا İstedikleri şeyler hususunda *(Ne yetmedi mi?)* أَنَّا **Muhakkak ki biz** أَنْزَلْنَا **İndirdik** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitab'ı** الْقُرْآنَ Kuran'ı *(O kitap ne olduğu halde?)* يُتْلَى **Okunuyor olduğu halde** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** فَهُوَ آيَةٌ مُسْتَمِرَّةٌ Bu devam edecek olan bir mucizedir لَا انْقِضَاءَ لَهَا Onun sonu yoktur *(Neyin hilafına?)* بِخِلَافِ مَا ذُكِرَ مِنَ الْآيَاتِ Zikredilen diğer ayetlerin hilafına إِنَّ **Muhakkak** -الْكِتَابِ- فِي ذَلِكَ **Bu** kitapta **vardır** *(Ne vardır?)* لَرَحْمَةً **Rahmet** *(Daha ne vardır?)* وَذِكْرَى **Ve öğüt** عِظَةً Vaaz *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için ki,** يُؤْمِنُونَ **İman ediyorlar.**

52. قُلْ **De ki** كَفَى **Yeter** *(Kim?)* بِاللَّهِ **Allah** *(Nerede?)* بَيْنِي **Benim aramda** *(Daha?)* وَبَيْنَكُمْ **Ve sizin aranızda** *(Ne olarak?)* شَهِيدًا **Şahit olarak** *(Neye?)* بِصِدْقِي Benim doğruluğuma يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** فِي السَّمَوَاتِ **Göklerdedir** *(Daha?)* وَالْأَرْضِ **Ve yerdedir** وَمِنْهُ Onun bildiği şeylerdendir *(Ne?)* حَالِي وَحَالُكُمْ Benim ve sizin durumunuz وَالَّذِينَ **O kimseler ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Kime?)* بِالْبَاطِلِ **Batıla** وَهُوَ O da *(Nedir?)* مَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ Allah'ın dışında kendisine tapılan şeydir وَكَفَرُوا **Ve inkar ettiler** *(Kimi?)* بِاللَّهِ **Allah'ı** *(Kimden?)* مِنْكُمْ Sizden أُولَئِكَ **İşte onlar** هُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* الْخَاسِرُونَ **Ziyana uğrayanlardırlar** *(Nerede?)* فِي صَفْقَتِهِمْ Ticaretlerinde حَيْثُ Şöyle ki اشْتَرَوُا الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ Küfrü iman karşılığında satın aldılar.

﴿وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَآ اَجَلٌ مُسَمًّى﴾ لَهُ ﴿لَجَآءَهُمُ الْعَذَابُ﴾ عَاجِلًا ﴿وَلَيَاْتِيَنَّهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٣﴾﴾ بِوَقْتِ إِتْيَانِهِ ﴿يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿وَاِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٥٤﴾﴾ ﴿يَوْمَ يَغْشَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ اَرْجُلِهِمْ وَنَقُولُ﴾ فِيهِ بِالنُّونِ أَيْ نَأْمُرُ بِالْقَوْلِ وَ [يَقُولُ] بِالْيَاءِ أَيْ يَقُولُ الْمُوَكِّلُ بِالْعَذَابِ ﴿ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٥﴾﴾ أَيْ جَزَاءَهُ فَلَا تَفُوتُونَنَا ﴿يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ اٰمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَاِيَّايَ فَاعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾﴾ فِي أَرْضٍ تَيَسَّرَتْ فِيهَا الْعِبَادَةُ بِأَنْ تُهَاجِرُوا إِلَيْهَا مِنْ أَرْضٍ لَمْ تَتَيَسَّرْ فِيهَا نَزَلَ فِي ضُعَفَاءِ مُسْلِمِي مَكَّةَ كَانُوا فِي ضَيْقٍ مِنْ إِظْهَارِ الْإِسْلَامِ بِهَا ﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَآئِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٥٧﴾﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ بَعْدَ الْبَعْثِ ﴿وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ﴾ نُنَزِّلُهُمْ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْمُثَلَّثَةِ بَعْدَ النُّونِ مِنَ الثَّوَاءِ الْإِقَامَةُ وَتَعْدِيَتُهُ إِلَى غُرَفًا بِحَذْفِ فِي ﴿مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ﴾ مُقَدَّرِينَ الْخُلُودَ ﴿فِيهَا نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٥٨﴾﴾ هٰذَا الْأَجْرُ هُمُ ﴿الَّذِينَ صَبَرُوا﴾ اَى عَلَى أَذَى الْمُشْرِكِينَ وَالْهِجْرَةِ لِإِظْهَارِ الدِّينِ ﴿وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾﴾ فَيَرْزُقُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُونَ ﴿وَكَاَيِّنْ﴾ كَمْ ﴿مِنْ دَآبَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا﴾ لِضَعْفِهَا ﴿اَللّٰهُ يَرْزُقُهَا وَاِيَّاكُمْ﴾ أَيُّهَا الْمُهَاجِرُونَ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ مَعَكُمْ زَادٌ وَلَا نَفَقَةٌ ﴿وَهُوَ السَّمِيعُ﴾ لِأَقْوَالِكُمْ ﴿الْعَلِيمُ ﴿٦٠﴾﴾ بِضَمَائِرِكُمْ ﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿سَاَلْتَهُمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارَ ﴿مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ فَاَنّٰى يُؤْفَكُونَ ﴿٦١﴾﴾ يُصْرَفُونَ عَنْ تَوْحِيدِهِ بَعْدَ إِقْرَارِهِمْ بِذٰلِكَ ﴿اَللّٰهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ﴾ يُوسِعُهُ ﴿لِمَنْ يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِ﴾ اِمْتِحَانًا ﴿وَيَقْدِرُ﴾ يُضَيِّقُ ﴿لَهُ﴾ بَعْدَ الْبَسْطِ أَيْ لِمَنْ يَشَاءُ ابْتِلَاءَهُ ﴿إِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٢﴾﴾ وَمِنْهُ مَحَلُّ الْبَسْطِ وَالتَّضْيِيقِ ﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿سَاَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَآءً فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ﴾ فَكَيْفَ يُشْرِكُونَ بِهِ ﴿قُلِ﴾ لَهُمْ ﴿الْحَمْدُ لِلّٰهِ﴾ عَلَى ثُبُوتِ الْحُجَّةِ عَلَيْكُمْ ﴿بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٣﴾﴾ تَنَاقُضَهُمْ فِي ذٰلِكَ.

TÜRKÇE ANLAMI

53. **Senden, azabı çarçabuk (getirmeni) istiyorlar. Eğer** onun için **önceden belirlenmiş bir vakit olmasaydı, azap elbette onlara** acilen **gelmiş olurdu. Fakat o, ansızın ve onlar,** onun geleceği vaktin **farkında değilken kendilerine gelecektir.**

54. **Senden** dünyada iken **çarçabuk azabı istiyorlar. Hiç şüphesiz, cehennem kâfirleri çepeçevre kuşatacaktır.**

55. **O günde azap, onları hem üstlerinden hem ayaklarının altından saracak.** O günde **deriz,** sözlü olarak emrederiz **ki**[1]**: "Yaptıklarınızın** cezasını **tadın,** bizden kaçamazsınız!"

56. **Ey iman eden kullarım! Şüphesiz, benim yeryüzüm geniştir. O halde** yeryüzünün hangi bölgesinde bana ibadet etmenize imkân varsa, ibadetin mümkün olmadığı bölgeden oraya hicret etmek suretiyle **yalnız bana kulluk edin.**

Mekke'de Müslümanlıklarını açığa vurma konusunda sıkıntı yaşayan zayıf Müslümanlar hakkında inmiştir:

57. **Her can ölümü tadacaktır. Sonunda** diriltildikten sonra **bize döndürüleceksiniz.**[2]

58. **İman edip güzel işler yapanlar, elbette ki onları içinde ebedî kalmak üzere,** kendileri için ebediyet takdir edilmiş olduğu halde **altlarından ırmaklar akan cennet köşklerine yerleştireceğiz.**[3] **Amel edenlerin mükâfatı** olan bu mükâfat **ne güzeldir!**

59. Onlar, müşriklerin ve hicretin verdiği sıkıntılara karşı dinlerini ortaya koymak adına **sabreden kimselerdir ve yalnızca Rablerine tevekkül etmektedirler.** Allah onları hiç hesap etmedikleri yerden rızıklandırır.

60. **Nice canlı var ki,** zayıf olduğu için **rızkını taşıyamıyor. Onlara da,** yanınızda ne azık ne de mal olmasa bile **siz** muhacirlere **de rızık veren Allah'tır. O,** sözlerinizi **işitendir,** içinizdekileri **bilendir.**

61. **Andolsun ki**[4] **onlara,** o kâfirlere: **"Gökleri ve yeri yaratan, güneşi ve ayı buyruğu altında tutan kimdir?" diye sorsan, elbette, "Allah" derler. O halde nasıl oluyor da** (rızkı verenin ve güneşle ayı buyruğu altına alanın Allah olduğunu) ikrar ettikleri halde onu tevhit etmekten **döndürülüyorlar?**

62. **Allah rızkı kullarından dilediğine** imtihan için **bol bol verir,** kendisini imtihan etmek **istediği kimseye de** rızkı bol bol verdikten sonra **kısar. Şüphesiz Allah her şeyi hakkıyla bilendir,** bol bol vereceği ve kısacağı kimseleri de en iyi bilen odur.

63. **Andolsun ki**[5] **onlara: "Gökten su indirip onunla ölümünün ardından yeryüzüne can veren kimdir?" diye sorsan, mutlaka, "Allah" derler.** Böyle olduğu halde nasıl ona şirk koşuyorlar. Onlara **de ki:** Size karşı ortaya koyduğu delillerden dolayı **hamd de Allah'a mahsustur. Fakat onların çoğu** bu konuda çelişkiye düştüklerini **akıl etmezler.**

---

[1] نَقُولُ kelimesi hem ن harfiyle hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi يَقُولُ şeklinde) ي ile okunmuştur. Bu son kıraate göre ayetin anlamı şöyledir: "azapla görevli melek der ki:..."

[2] تُرْجَعُونَ kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) ت harfiyle, hem de (يُرْجَعُونَ şeklinde) ي harfiyle okunmuştur.

[3] Bir kıraatte ن harfinden sonra gelen ث harfiyle okunmuştur. Buna göre kelimenin aslı "ikamet" anlamına gelen اَلثَّوَاء'dir. Bu kıraate göre لَنُثْوِيَنَّهُمْ fiilinin غُرَفًا kelimesine tadiyesi mahzuf مِنْ harfiyle olmuştur.

[4] وَلَئِنْ kelimesindeki ل kasem içindir.

[5] وَلَئِنْ kelimesindeki ل kasem içindir.

KELİME ANLAMI

53. وَيَسْتَعْجِلُونَكَ **Senden acele istiyorlar** *(Neyi?)* بِالْعَذَابِ **Azabı** وَلَوْلَا **Olmasaydı** *(Ne?)* اَجَلٌ **Vade** *(Öyle vade ki)* مُسَمًّى **Belirlenmiş** *(Kim için?)* لَهُ Azap için لَجَاءَ **Elbette gelirdi** *(Kime?)* هُمْ **Onlara** *(Ne gelirdi?)* الْعَذَابُ **Azap** *(Ne olduğu halde?)* عَاجِلًا Acil olduğu halde وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ **Elbette onlara gelirdi** *(Ne olduğu halde?)* بَغْتَةً **Ansızın** *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* لَا يَشْعُرُونَ **Farkında olmazlar** *(Neyin?)* بِوَقْتِ إِتْيَانِهِ Azabın geldiği vaktin.

54. يَسْتَعْجِلُونَكَ **Senden acele istiyorlar** *(Neyi?)* بِالْعَذَابِ **Azabı** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَإِنَّ جَهَنَّمَ **Muhakkak ki cehennem** *(Nedir?)* لَمُحِيطَةٌ **Kuşatıcıdır** *(Kimi?)* بِالْكَافِرِينَ **Kafirleri.**

55. يَوْمَ **O gün** يَغْشَاهُمُ **Onları saracak** *(Ne?)* الْعَذَابُ **Azap** *(Nereden?)* مِنْ فَوْقِهِمْ **Onların üstlerinden** *(Daha?)* وَمِنْ تَحْتِ اَرْجُلِهِمْ **Ve ayaklarının altından** وَنَقُولُ **Ve deriz** *(Nerede?)* فِيهِ O günde *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالنُّونِ Nunla أَيْ نَأْمُرُ بِالْقَوْلِ Yani, sözlü olarak emrederiz *(Daha nasıl okunmuştur?)* وَبِالْيَاءِ Ya ile أَيْ يَقُولُ الْمُوَكِّلُ بِالْعَذَابِ Yani, azapla görevli kılınan der *(Ne deriz?)* ذُوقُوا **Tadın** *(Neyi?)* مَا **O şeyleri ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne idiniz?)* تَعْمَلُونَ **Yapıyordunuz** أَيْ جَزَاءَهُ Yani, onun cezasını tadın فَلَا تَفُوتُونَنَا Bizden kaçamazsınız.

56. يَا عِبَادِيَ **Ey kullarım!** الَّذِينَ **Öyle kullarım ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** إِنَّ أَرْضِي **Muhakkak benim yerim** *(Nedir?)* وَاسِعَةٌ **Geniştir** فَإِيَّايَ **Yalnız bana** فَاعْبُدُونِ **İbadet edin** *(Nerede?)* فِي أَرْضٍ O yerde ki تَيَسَّرَتْ فِيهَا الْعِبَادَةُ Orada ibadet kolay oluyor *(Nasıl?)* بِأَنْ تُهَاجِرُوا إِلَيْهَا Oraya hicret etmek suretiyle *(Nereden?)* مِنْ أَرْضٍ Bir yerden ki لَمْ تَتَيَسَّرْ فِيهَا Orada kolay olmuyor.

57. نَزَلَ İndi *(Kim hakkında?)* فِي ضُعَفَاءِ مُسْلِمِي مَكَّةَ Mekke'nin zayıf Müslümanları hakkında كَانُوا فِي ضَيْقٍ Darlık içindeydiler *(Neden?)* مِنْ إِظْهَارِ الْإِسْلَامِ بِهَا Orada İslam'ı açığa vurmaktan كُلُّ نَفْسٍ **Her nefis** *(Nedir?)* ذَائِقَةُ الْمَوْتِ **Ölümü tadıcıdır** ثُمَّ **Sonra** *(Kime?)* إِلَيْنَا **Bize** *(Nesiniz?)* تُرْجَعُونَ **Döndürüleceksiniz** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ Ta ve ya ile *(Ne zaman döndürüleceksiniz?)* بَعْدَ الْبَعْثِ Dirilişten sonra.

58. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** *(Daha?)* وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Neyi işlediler?)* الصَّالِحَاتِ **Salih amelleri** لَنُبَوِّئَنَّهُمْ **Onları yerleştireceğiz** نُنَزِّلُهُمْ Konaklatacağız

وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* بِالْمُثَلَّثَةِ بَعْدَ النُّونِ Nundan sonra peltek se harfi ile *(Neden?)* مِنَ الثَّوَاءِ Seva mastarından *(Ne demektir?)* الْإِقَامَةُ İkamet etmek وَتَغْدِيَتُهُ إِلَى غُرَفًا O kelimenin غُرَفًا kelimesine ta'diyeti *(Ne iledir?)* بِحَذْفِ فِي Fi'nin hazfiyledir **غُرَفًا Köşklere** *(Öyle köşkler ki,)* **تَجْرِي Akıyor** *(Nerede?)* **مِنَ الْجَنَّةِ Cennetten** *(Neye?)* **مِنْ تَحْتِهَا Onların altlarından** *(Ne akıyor?)* **الْأَنْهَارُ Nehirler** *(Ne oldukları halde?)* **خَالِدِينَ Ebedi kalıcı oldukları halde** مُقَدَّرِينَ الْخُلُودَ Ebedilikleri takdir edildiği halde *(Nerede?)* **فِيهَا Orada نِعْمَ Ne güzeldir** *(Ne?)* **أَجْرُ الْعَامِلِينَ İş yapanların ecri** *(O da nedir?)* هٰذَا الْأَجْرُ Bu ecirdir.

59. هُمْ Onlar *(Kimlerdir onlar?)* **الَّذِينَ O kimselerdir ki صَبَرُوا Sabrettiler** اَى عَلَى أَذَى الْمُشْرِكِينَ Yani, müşriklerin eziyetlerine *(Daha?)* وَالْهِجْرَةِ Hicrete *(Niçin?)* لِإِظْهَارِ الدِّينِ Dini ortaya koymak için *(Daha ne yaptılar?)* **وَعَلَى رَبِّهِمْ Ve Rablerine de يَتَوَكَّلُونَ Dayanırlar** فَيَرْزُقُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُونَ Ve onları zannetmedikleri bir taraftan rızıklandırır.

60. **وَكَأَيِّنْ Niceleri vardır** *(Bu kelime nedir?)* كَمْ Kem manasındadır *(Kimlerden?)* مِنْ دَابَّةٍ **Canlılardan لَا تَحْمِلُ Taşıyamıyor** *(Neyi?)* **رِزْقَهَا Rızkını** *(Neden dolayı?)* لِضَعْفِهَا Zayıflığından dolayı **اللهُ Allah** *(Nedir?)* **يَرْزُقُهَا Onu rızıklandırır** *(Daha kimi?)* **وَإِيَّاكُمْ Ve sizi** *(Yani?)* أَيُّهَا الْمُهَاجِرُونَ Ey muhacirler وَإِنْ لَمْ يَكُنْ مَعَكُمْ Sizinle beraber olmasa bile *(Ne?)* زَادٌ وَلَا نَفَقَةٌ Azık ve nafaka **وَهُوَ O** *(Nedir?)* **السَّمِيعُ İşiticidir** *(Neyi?)* لِأَقْوَالِكُمْ Sözlerinizi **الْعَلِيمُ Bilicidir** *(Neyi?)* بِضَمَائِرِكُمْ İçinizdekileri.

61. **وَلَئِنْ Yemin olsun ki** *(Bu lam nedir?)* لَامُ قَسَمٍ Yemin lamıdır **سَأَلْتَهُمْ Onlara sorsan** أَيِ الْكُفَّارَ Yani, Kafirlere *(Neyi sorsan?)* **مَنْ Kim? خَلَقَ Yarattı** *(Neyi?)* **السَّمٰوَاتِ Gökleri** *(Daha?)* **وَالْأَرْضَ Ve yeri** *(Daha ne yaptı?)* **وَسَخَّرَ Ve boyun eğdirdi** *(Neye?)* **الشَّمْسَ Güneşe** *(Daha?)* **وَالْقَمَرَ Ve Ay'a لَيَقُولُنَّ Elbette derler** *(Ne derler?)* **اللهُ Allah فَأَنَّى Nasıl يُؤْفَكُونَ Döndürülüyorlar** يُصْرَفُونَ عَنْ تَوْحِيدِهِ Onun tevhidinden çevriliyorlar *(Ne zaman?)* بَعْدَ إِقْرَارِهِمْ بِذٰلِكَ Bunu ikrar ettiklerinden sonra.

62. **اللهُ Allah** *(Nedir?)* **يَبْسُطُ Bol bol verir** *(Neyi?)* **الرِّزْقَ Rızkı** يُوسِعُهُ Onu genişletir *(Kime?)* **لِمَنْ O kişiye ki يَشَاءُ Diliyor** *(Kimden?)* **مِنْ عِبَادِهِ Kullarından** *(Niçin?)* اِمْتِحَانًا İmtihan için **وَيَقْدِرُ Kısar** يُضَيِّقُ Daraltır *(Kime?)* **لَهُ Ona** *(Ne zaman?)* بَعْدَ الْبَسْطِ Bol bol verdikten sonra أَيْ لِمَنْ يَشَاءُ Yani, dilediğine *(Neyi dilediği?)* ابْتِلَاءَهُ Denemeyi **إِنَّ اللهَ Muhakkak Allah** *(Neyi?)* **بِكُلِّ شَيْءٍ Her şeyi** *(Nedir?)* **عَلِيمٌ Bilicidir** وَمِنْهُ مَحَلُّ الْبَسْطِ وَالتَّضْيِيقِ Bol vereceği ve kısacağı kimseler de Allah tealanın bildiği şeylerdendir.

63. وَلَئِنْ **Yemin olsun ki** *(Bu Lam nedir?)* لَامُ قَسَمٍ Yemin lamıdır سَأَلْتَهُمْ **Onlara sorsan** *(Neyi sorsan?)* مَنْ **Kim?** نَزَّلَ **İndirdi** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Neyi?)* مَاءً **Suyu** فَأَحْيَا **Ve diriltti** *(Neyle?)* بِهِ **Onunla** *(Neyi?)* الْأَرْضَ **Yeryüzünü** *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا **Onun ölümünden sonra** لَيَقُولُنَّ **Elbette derler** *(Ne derler?)* اللَّهُ **Allah** فَكَيْفَ يُشْرِكُونَ بِهِ Peki nasıl ona ortak koşabiliyorlar قُلْ **De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne de?)* الْحَمْدُ **Bütün hamdler** *(Kime mahsustur?)* لِلَّهِ **Allah'a** *(Ne üzerine?)* عَلَى ثُبُوتِ الْحُجَّةِ عَلَيْكُمْ Size karşı ortaya koyduğu deliller üzerine بَلْ **Bilakis** أَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** *(Nedir?)* لَا يَعْقِلُونَ **Düşünmezler** *(Neyi?)* تَنَاقُضَهُمْ فِي ذٰلِكَ Bu konudaki çelişkilerini.

﴿وَمَا هٰذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا اِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ﴾ وَأَمَّا الْقُرْبُ فَمِنْ أُمُورِ الْآخِرَةِ لِظُهُورِ ثَمَرَتِهَا فِيهَا ﴿وَاِنَّ الدَّارَ الْاٰخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ﴾ بِمَعْنَى الْحَيَاةِ ﴿لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٦٤﴾﴾ ذٰلِكَ مَا آثَرُوا الدُّنْيَا عَلَيْهَا ﴿فَاِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلْكِ دَعَوُا اللهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ أَيِ الدُّعَاءَ أَيْ لَا يَدْعُونَ مَعَهُ غَيْرَهُ لِأَنَّهُمْ فِي شِدَّةٍ لَا يَكْشِفُهَا إِلَّا هُوَ ﴿فَلَمَّا نَجّٰاهُمْ اِلَى الْبَرِّ اِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ ﴿٦٥﴾﴾ بِهِ ﴿لِيَكْفُرُوا بِمَا اٰتَيْنَاهُمْ﴾ مِنَ النِّعْمَةِ ﴿وَلِيَتَمَتَّعُوا﴾ بِاجْتِمَاعِهِمْ عَلَى عِبَادَةِ الْأَصْنَامِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِسُكُونِ اللَّامِ أَمْرُ تَهْدِيدٍ ﴿فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾﴾ عَاقِبَةَ ذٰلِكَ ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا﴾ يَعْلَمُوا ﴿اَنَّا جَعَلْنَا﴾ بَلَدَهُمْ مَكَّةَ ﴿حَرَمًا اٰمِنًا وَيُتَخَطَّفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ﴾ قَتْلًا وَسَبْيًا دُونَهُمْ ﴿أَفَبِالْبَاطِلِ﴾ الصَّنَمِ ﴿يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللهِ يَكْفُرُونَ ﴿٦٧﴾﴾ بِإِشْرَاكِهِمْ ﴿وَمَنْ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللهِ كَذِبًا﴾ بِأَنْ أَشْرَكَ بِهِ ﴿أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ﴾ النَّبِيِّ أَوِ الْكِتَابِ ﴿لَمَّا جَاءَهُ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى﴾ مَأْوًى ﴿لِلْكَافِرِينَ ﴿٦٨﴾﴾ أَيْ فِيهَا ذَالِكَ وَهُوَ مِنْهُمْ ﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا﴾ فِي حَقِّنَا ﴿لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا﴾ أَيْ طَرِيقَ السَّيْرِ إِلَيْنَا ﴿وَاِنَّ اللهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٦٩﴾﴾ الْمُؤْمِنِينَ بِالنَّصْرِ وَالْعَوْنِ.

TÜRKÇE ANLAMI

64. **Bu dünya hayatı sadece bir eğlenceden, bir oyundan ibarettir.** İbadetler ise semeresi Ahirette ortaya çıktığı için oranın işlerinden sayılır. **Ahiret yurduna gelince, işte asıl hayat odur. Eğer** bunu **bilselerdi** dünyayı ahirete tercih etmezlerdi.

65. **Gemiye bindikleri zaman, dini,** duayı **yalnız ona has kılarak (ihlâsla) Allah'a yalvarırlar;** yani ondan başka kimseye dua etmezler. Zira onların içinde bulunduğu bu sıkıntıyı kendilerinden açacak olan yalnızca Allah'tır. **Fakat onları sağ salim karaya çıkarınca, bir de bakarsın ki,** ona **şirk koşarlar.**

66. **Sırf kendilerine verdiklerimiz** nimetler**e karşı nankörlük etsinler,** hep birlikte putlara ibadet ederek **sefa sürsünler diye![27] Ama yakında** bunun akibetini **bilecekler!**

67. Kendilerine hiç dokunulmazken **çevrelerinde insanlar** öldürülmek ve esir edilmek suretiyle **kapılıp götürülürken, bizim** şehirleri olan Mekke'yi **güven içinde hürmetli bir yer yaptığımızı görmediler mi? Hâla batıla,** putlara **inanıp** şirk koşmak suretiyle **Allah'ın nimetine nankörlük mü ediyorlar?**

68. Kendisine şirk koşarak **Allah'a karşı iftira eden yahut kendisine hak,** Peygamber yahut kitap **gelmişken onu yalanlayandan daha zalim kim vardır?** Yani kimse bu kişiden daha zalim değildir. **Cehennemde kâfirlere yer mi yok!** Yani cehennemde kafirler için bir yer vardır ve bu kişi de oraya gireceklerdendir.

---

[27] Bir kıraatte وَلْيَتَمَتَّعُوا şeklinde sükûnlu ل ile okunmuştur. Buna göre her iki fiildeki (وَلْيَتَمَتَّعُوا - لِيَكْفُرُوا) emir tehdit bildirir.

69. **Ama bizim** hakkımız **için cihat edenleri elbette kendi yollarımıza,** bize ulaşan yola **eriştireceğiz. Hiç şüphe yok ki Allah** yardımı ve desteği ile **iyi davrananlarla,** müminlerle **birliktedir.**

KELİME ANLAMI

64. وَمَا هٰذِهِ **Bu olmadı** *(Bundan bedel)* الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا **Dünya hayatı olmadı** اِلَّا **Ancak oldu** *(Ne?)* لَهْوٌ **Eğlence** *(Daha?)* وَلَعِبٌ **Oyun** وَاَمَّا الْقُرَبُ İbadetlere gelince *(Onlar nedendir?)* فَمِنْ اُمُورِ الْاٰخِرَةِ Ahiret işlerindendir *(Niçin?)* لِظُهُورِ ثَمَرَتِهَا فِيهَا Onların meyvesi Ahirette ortaya çıktığı için وَاِنَّ الدَّارَ الْاٰخِرَةَ **Muhakkak ahiret yurdu** لَهِيَ **Onun içindir** *(Ne?)* الْحَيَوَانُ **Yaşama** *(Bu kelime nedir?)* بِمَعْنَى الْحَيَاةِ Hayat manasındadır لَوْ **Şayet** كَانُوا **Olsalardı** *(Ne olsalardı?)* يَعْلَمُونَ ذٰلِكَ Bunu **biliyorlar** مَا آثَرُوا الدُّنْيَا عَلَيْهَا Dünyayı ona tercih etmezlerdi.

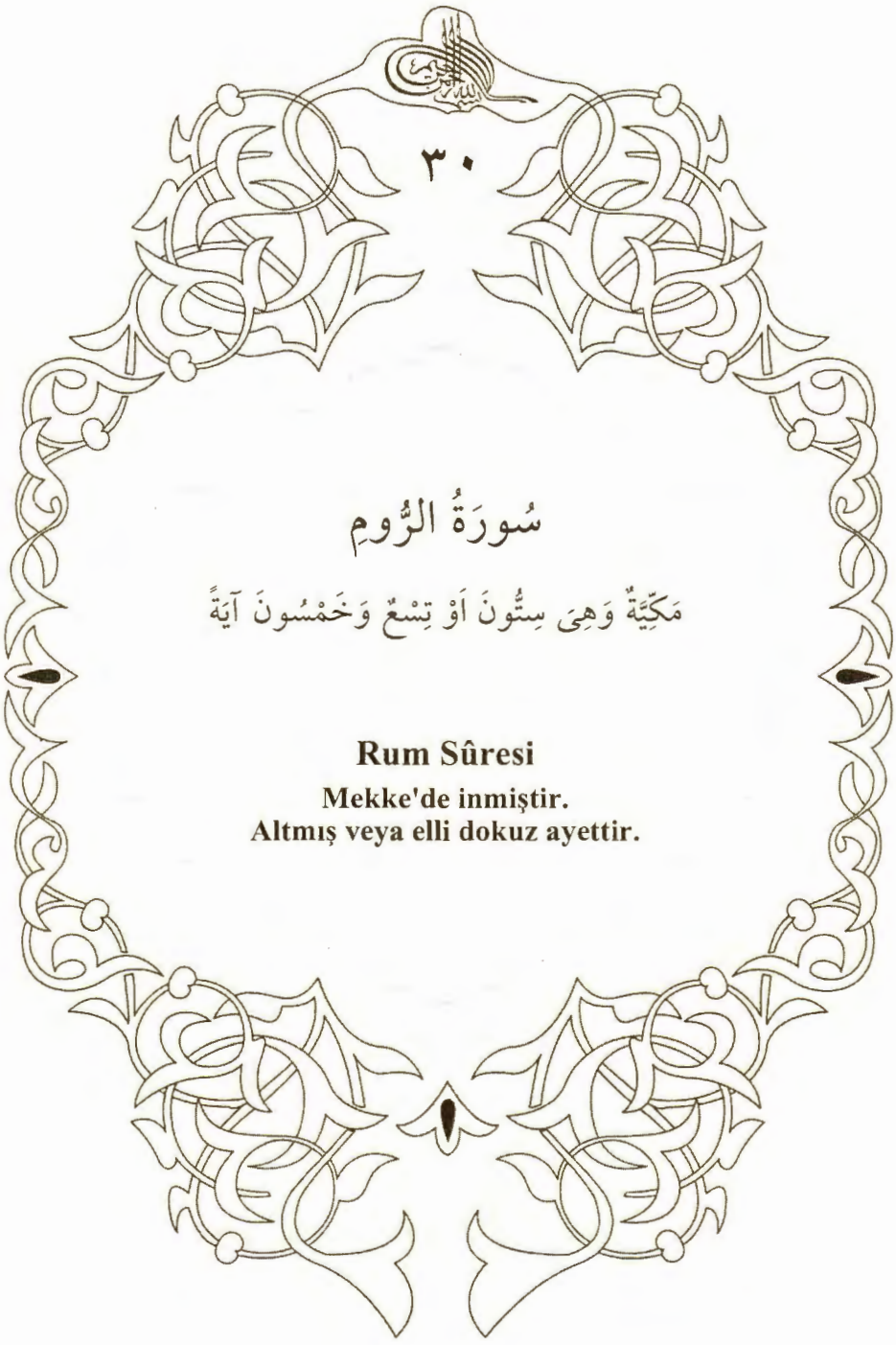
65. فَاِذَا رَكِبُوا **Bindikleri zaman** *(Nereye?)* فِي الْفُلْكِ **Gemiye** دَعَوُا **Yalvarırlar** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** *(Ne oldukları halde?)* مُخْلِصِينَ **Has kılarak** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Neyi?)* الدِّينَ **Dini** أَيِ الدُّعَاءَ Yani, duayı أَيْ لَا يَدْعُونَ مَعَهُ غَيْرَهُ Yani, Onunla birlikte başkasına ibadet etmezler *(Niçin?)* لِأَنَّهُمْ فِي شِدَّةٍ Çünkü onlar bir sıkıntı içersindedirler ki لَا يَكْشِفُهَا إِلَّا هُوَ O sıkıntıyı ondan başkası açamaz فَلَمَّا **Ne zaman ki** نَجَّاهُمْ **Onları çıkardık** *(Nereye?)* اِلَى الْبَرِّ **Karaya** اِذَا **Bir de bakarsın ki** هُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* يُشْرِكُونَ **Şirk koşuyorlar** *(Kime)* بِهِ Ona.

66. لِيَكْفُرُوا **Nankörlük etsinler diye** *(Neye?)* بِمَا **O şeylere ki** اٰتَيْنَاهُمْ **Onlara verdik** *(Neden olduğu halde?)* مِنَ النِّعْمَةِ Nimetlerden وَلِيَتَمَتَّعُوا **Ve faydalansınlar diye** *(Ne ile?)* بِاجْتِمَاعِهِمْ عَلٰى عِبَادَةِ الْاَصْنَامِ Putlara ibadet etmek üzere toplanmaları ile وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* بِسُكُونِ اللَّامِ Lamın sükûnu ile *(Böyle okunduğu zaman bu kelime nedir?)* أَمْرُ تَهْدِيدٍ Tehdit bildiren emirdir فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ **Yakında bilecekler** *(Neyi?)* عَاقِبَةَ ذٰلِكَ Bunun akıbetini.

67. اَوَلَمْ يَرَوْا **Görmediler mi?** يَعْلَمُوا Bilmediler mi? *(Neyi?)* اَنَّا **Muhakkak biz** جَعَلْنَا **Yaptık** *(Neyi?)* بَلَدَهُمْ Onların şehirlerini *(Ondan bedel?)* مَكَّةَ Mekke'yi *(Ne yaptık?)* حَرَمًا **Harem** *(Öyle harem ki)* اٰمِنًا **Emniyetli** وَيُتَخَطَّفُ **Ve kapılıyor** *(Kim?)* النَّاسُ **İnsanlar** *(Nereden?)* مِنْ حَوْلِهِمْ **Çevrelerinden** *(Ne suretle kapılıyor?)* قَتْلًا Katledilmek وَسَبْيًا Ve esir edilmek suretiyle دُونِهِمْ Onların dışında اَفَبِالْبَاطِلِ **Batıla mı?** الصَّنَمِ Putlara يُؤْمِنُونَ **İman ediyorlar** وَبِنِعْمَةِ اللّٰهِ **Ve Allah'ın nimetlerine (mi?)** يَكْفُرُونَ **Nankörlük ediyorlar** *(Ne ile?)* بِاِشْرَاكِهِمْ Onları ortak koşmaları suretiyle.

68. وَمَنْ **Kimdir?** أَيْ لَا أَحَدٌ Yani, hiçbir kimse yoktur أَظْلَمُ **Daha zalim** *(Kimden?)* مِمَّنْ **O kişiden ki** افْتَرَى **Uydurdu** *(Kime?)* عَلَى اللهِ **Allah'a** *(Ne uydurdu?)* كَذِبًا **Yalan** *(Ne ile?)* بِأَنْ أَشْرَكَ بِهِ Ona ortak koşmakla أَوْ **Veya** كَذَّبَ **Yalanladı** *(Neyi?)* بِالْحَقِّ **Hakkı** النَّبِيِّ أَوِ الْكِتَابِ Peygamberi veya Kitab'ı *(Ne zaman?)* لَمَّا جَاءَهُ **Ona geldiğinde** أَلَيْسَ **Yok mu?** *(Nerede?)* فِي جَهَنَّمَ **Cehennemde** *(Ne yok mu?)* مَثْوًى **Yer** *(Yani?)* مَأْوًى Girecek yer *(Kim için?)* لِلْكَافِرِينَ **Kafirler için** أَيْ فِيهَا Yani, Cehennemde vardır *(Ne?)* ذٰلِكَ Bu yer وَهُوَ Bu adam da مِنْهُمْ Onlardandır.

69. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** جَاهَدُوا **Cihat ettiler** *(Ne uğrunda?)* فِينَا **Bizim uğrumuzda** فِي حَقِّنَا Bizim uğrumuza لَنَهْدِيَنَّهُمْ **Elbette onları eriştireceğiz** *(Nereye?)* سُبُلَنَا **Yollarımıza** أَيْ طَرِيقَ السَّيْرِ إِلَيْنَا Yani, bize varan yola وَإِنَّ اللهَ **Muhakkak Allah** *(Nedir?)* لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ **Elbette Muhsinlerle beraberdir** الْمُؤْمِنِينَ Müminlerle *(Nasıl onlarla beraberdir?)* بِالنَّصْرِ وَالْعَوْنِ Yardımı ve desteği ile.

٣٠

سُورَةُ الرُّومِ

مَكِّيَّةٌ وَهِيَ سِتُّونَ اَوْ تِسْعٌ وَخَمْسُونَ آيَةً

Rum Sûresi

Mekke'de inmiştir.
Altmış veya elli dokuz ayettir.

سُورَةُ الرُّومِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿الٓمٓ ﴿١﴾﴾ اَللّٰهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِهِ ﴿غُلِبَتِ الرُّومُ ﴿٢﴾﴾ وَهُمْ أَهْلُ الْكِتَابِ غَلَبَتْهَا فَارِسُ وَلَيْسُوا أَهْلَ كِتَابٍ بَلْ يَعْبُدُونَ الْأَوْثَانَ فَفَرِحَ كُفَّارُ مَكَّةَ بِذٰلِكَ وَقَالُوا لِلْمُسْلِمِينَ نَحْنُ نَغْلِبُكُمْ كَمَا غَلَبَتْ فَارِسُ الرُّومَ ﴿فِيٓ اَدْنَى الْاَرْضِ﴾ اَيْ أَقْرَبِ أَرْضِ الرُّومِ إِلَى فَارِسَ بِالْجَزِيرَةِ الْتَقَى فِيهَا الْجَيْشَانِ وَالْبَادِي بِالْغَزْوِ الْفُرْسُ ﴿وَهُمْ﴾ اَيِ الرُّومُ ﴿مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ﴾ أُضِيفَ الْمَصْدَرُ إِلَى الْمَفْعُولِ أَيْ غَلَبَةِ فَارِسَ إِيَّاهُمْ ﴿سَيَغْلِبُونَ ﴿٣﴾﴾ فَارِسَ ﴿فِي بِضْعِ سِنِينَ﴾ هُوَ مَا بَيْنَ الثَّلَاثِ إِلَى التِّسْعِ أَوِ الْعَشْرِ فَالْتَقَى الْجَيْشَانِ فِي السَّنَةِ السَّابِعَةِ مِنَ الْالْتِقَاءِ الْأَوَّلِ وَغَلَبَتِ الرُّومُ فَارِسَ ﴿لِلّٰهِ الْاَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ﴾ اَيْ مِنْ قَبْلِ غَلَبِ الرُّومِ وَمِنْ بَعْدِهِ الْمَعْنَى أَنَّ غَلَبَةَ فَارِسَ أَوَّلًا وَغَلَبَةَ الرُّومِ ثَانِيًا بِأَمْرِ اللهِ أَيْ إِرَادَتِهِ ﴿وَيَوْمَئِذٍ﴾ اَيْ يَوْمَ تَغَلُّبِ الرُّومِ ﴿يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٤﴾﴾ ﴿بِنَصْرِ اللهِ﴾ إِيَّاهُمْ عَلَى فَارِسَ وَقَدْ فَرِحُوا بِذٰلِكَ وَعَلِمُوا بِهِ يَوْمَ وُقُوعِهِ يَوْمَ بَدْرٍ بِنُزُولِ جِبْرِيلَ بِذٰلِكَ فِيهِ مَعَ فَرْحِهِمْ بِنَصْرِهِمْ عَلَى الْمُشْرِكِينَ فِيهِ ﴿يَنْصُرُ مَنْ يَشَآءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ الْغَالِبُ ﴿الرَّحِيمُ ﴿٥﴾﴾ بِالْمُؤْمِنِينَ

TÜRKÇE ANLAMI

30- Rum Sûresi

Mekke'de inmiştir.

Altmış veya elli dokuz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Elif, Lâm, Mim.** Bu harflerle ne kastettiğini en iyi Allah bilir.
2. Ehli kitap olan **Rumlar** ehli kitap olmayıp putlara tapan Perslere **yenildi.** Mekke kâfirleri buna sevinip Müslümanlara: "Perslerin Rumları yendiği gibi biz de sizi yeneceğiz" dediler.
3. **Yerin en yakınında.** Mezopotamya'da bulunan ve Pers memleketine en yakın Rum diyarında iki ordu karşılaştı, savaşa ilk önce Persler başladı. **Ama onlar,** Rumlar **yenilgilerinden**[1] Perslerin onlara galip gelmesinden **sonra muhakkak ki,** Perslere **galip geleceklerdir.**
4. **Birkaç yıl içinde.** Üç ila dokuz veya on yıl içinde. İlk karşılaşmadan yedi yıl sonra iki ordu tekrar karşılaştı ve Rumlar Perslere galip geldi. Bundan **öncede, sonrada** Rumlar galip gelmeden öncede sonrada **emir Allah'a aittir.** İlk önce Perslerin sonrada Rumların galip gelmesi Allah'ın emri, iradesiyledir. **Ve** Rumların galip geldiği **o gün müminler sevineceklerdir.**
5. Perslere karşı **Allah'ın** Rumlara **yardımıyla.** Nitekim müminler bununla sevinmişlerdir. Bu galibiyeti Bedir günü Cebrail'in haber vermesiyle öğrendiler. Bu haber o gün müşriklere karşı gördükleri yardımın verdiği sevince sevinç kattı. **Dilediğine yardım eder. O çok güçlüdür** galiptir, inananlara karşı da **pek merhametledir.**

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الرُّوم ﴿٣٠﴾

30- Rum Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** وَهِيَ سِتُّونَ **Ve de altmış** اَوْ تِسْعٌ وَخَمْسُونَ آيَةً **Veya elli dokuz ayettir.**

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. الم **Elif, Lâm, Mim** اَللهُ أَعْلَمُ Allah en iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Ne kastettiğini *(Ne ile?)* بِهِ Bu harflerle.
2. غُلِبَتْ **Mağlup oldu** *(Kim?)* اَلرُّومُ **Rumlar** اَلْكِتَابِ أَهْلُ وَهُمْ Ki, onlar ehl-i kitaptılar غَلَبَتْهَا Onlara galip gelmişti *(Kim?)* فَارِسُ Persler وَلَيُسُوا Halbuki Persler değildiler *(Ne?)* أَهْلَ كِتَابٍ

[1] غَلَبِهِمْ terkibinde masdarın mefulune izafeti vardır.

Ehl-i kitap بَلْ يَعْبُدُونَ Aksine tapıyorlardı *(Neye?)* اَلْأَوْثَانَ Putlara فَفَرِحَ Bu sebeple çok sevindi *(Kim?)* كُفَّارُ مَكَّةَ Mekke kafirleri *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla (putperestlerin galip gelmesiyle) وَقَالُوا Ve dediler *(Kime?)* لِلْمُسْلِمِينَ Müslümanlara *(Ne dediler?)* نَحْنُ Biz de نَغْلِبُكُمْ Size galip geleceğiz *(Nasıl?)* كَمَا غَلَبَتْ Tıpkı galip geldiği gibi *(Kim?)* فَارِسُ Persler *(Kime?)* اَلرُّومَ Rumlara ***(Rumlar nerede yenildiler?)***

3. **فِي أَدْنَى الْأَرْضِ Yeryüzünün en yakın yerinde** اَيْ أَقْرَبِ أَرْضِ الرُّومِ Yani, Rum diyarının en yakın yerinde *(Nereye en yakın yeri?)* إِلَى فَارِسَ Pers/İran'a *(Neredeki Rum diyarı?)* بِالْجَزِيرَةِ Mezopotamya'daki اِلْتَقَى فِيهَا Orada karşılaştı *(Ne?)* اَلْجَيْشَانِ İki ordu وَالْبَادِي بِالْغَزْوِ Ve savaşa başlayan taraf اَلْفُرْسُ Perslerdi وَهُمْ **Ama onlar** اَيِ الرُّومُ Yani, Rumlar **مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ Bu mağlubiyetlerinden sonra** أُضِيفَ الْمَصْدَرُ Mastar izafe edilmiştir *(Neye?)* إِلَى الْمَفْعُولِ Mefulüne أَيْ غَلَبَةِ فَارِسَ Yani, Persler galip geldikten sonra *(Kime?)* إِيَّاهُمْ Onlara سَيَغْلِبُونَ **Muhakkak galip gelecekler** *(Kime?)* فَارِسَ Perslere *(Ne zaman?)*

4. **فِي بِضْعِ سِنِينَ Birkaç yıl içinde** هُوَ Bu (bid' kelimesi) مَا بَيْنَ الثَّلَاثِ Üç ila إِلَى التِّسْعِ Dokuz أَوِ الْعَشْرِ Veya on yıl arası (bir zaman)dır فَالْتَقَى Ve yine karşılaştı *(Ne?)* اَلْجَيْشَانِ İki ordu *(Ne zaman?)* مِنَ الْاِلْتِقَاءِ الْأَوَّلِ İlk karşılaşmadan sonraki فِي السَّنَةِ السَّابِعَةِ Yedinci senede *(Neden sonraki yedinci sene?)* وَغَلَبَتِ الرُّومُ Ve Rumlar galip geldi *(Kime?)* فَارِسَ Perslere **لِلّٰهِ Allah'ındır** *(Ne?)* **الْأَمْرُ Emir** *(Ne zaman?)* **مِنْ قَبْلُ Bundan öncede وَمِنْ بَعْدُ Bundan sonrada** اَيْ مِنْ قَبْلِ غَلَبِ الرُّومِ Yani, Rumların galip gelmesinden öncede وَمِنْ بَعْدِهِ Ve sonrada اَلْمَعْنٰى Mana şudur: أَنَّ غَلَبَةَ فَارِسَ Perslerin galip gelmesi *(Ne zaman?)* أَوَّلًا İlk önce وَغَلَبَةَ الرُّومِ Ve Rumların galip gelmesi *(Ne zaman?)* ثَانِيًا İkinci olarak *(Ne iledir?)* بِأَمْرِ اللّٰهِ Allah'ın emriyledir أَيْ إِرَادَتِهِ Yani, onun iradesiyledir **وَيَوْمَئِذٍ Ve o gün** اَيْ يَوْمَ تَغَلُّبِ الرُّومِ Yani, Rumların galip geldiği gün يَفْرَحُ **Sevinecektir** *(Kim?)* **الْمُؤْمِنُونَ İnananlar** *(Nasıl?)*

5. **بِنَصْرِ اللّٰهِ Allah'ın yardım etmesiyle** *(Kime?)* إِيَّاهُمْ O Rumlara *(Kime karşı?)* عَلٰى فَارِسَ Perslere karşı وَقَدْ فَرِحُوا Ve sevindiler de *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bununla وَعَلِمُوا بِهِ Ve bunu öğrendiler *(Ne zaman?)* يَوْمَ وُقُوعِهِ Meydana geldiği gün يَوْمَ بَدْرٍ Bedir gününde *(Nasıl öğrendiler?)* بِنُزُولِ جِبْرِيلَ Cebrail'in inmesiyle *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu haberle *(Ne zaman?)* فِيهِ O günde *(Ne ile beraber sevindiler?)* مَعَ فَرْحِهِمْ Sevinmeleriyle birlikte *(Ne ile?)* بِنَصْرِهِمْ Allah'ın onlara yardım etmesiyle *(Kime karşı?)* عَلَى الْمُشْرِكِينَ Müşriklere karşı *(Ne zaman?)* فِيهِ (Yine) o günde يَنْصُرُ **Yardım eder** *(Kime?)* مَنْ يَشَاءُ **Dilediği kişiye وَهُوَ Ve o اَلْعَزِيزُ Çok güçlüdür** اَلْغَالِبُ Galiptir اَلرَّحِيمُ **Pek merhametlidir** *(Kime?)* بِالْمُؤْمِنِينَ İnananlara.

﴿وَعْدَ اللهِ﴾ مَصْدَرٌ بَدَلٌ مِنَ اللَّفْظِ بِفِعْلِهِ وَالْأَصْلُ وَعَدَهُمُ اللهُ النَّصْرَ ﴿لَا يُخْلِفُ اللهُ وَعْدَهُ﴾ بِهِ ﴿وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ﴾ أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿لَا يَعْلَمُونَ ۝٦﴾ وَعْدَهُ تَعَالٰى بِنَصْرِهِمْ ﴿يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِنَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ أَيْ مَعَايِشَهَا مِنَ التِّجَارَةِ وَالزِّرَاعَةِ وَالْبِنَاءِ وَالْغَرْسِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿وَهُمْ عَنِ الْاٰخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ ۝٧﴾ إِعَادَةُ هُمْ تَأْكِيدٌ ﴿أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ﴾ لِيَرْجِعُوا عَنْ غَفْلَتِهِمْ ﴿مَا خَلَقَ اللهُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُسَمًّى﴾ لِذٰلِكَ تُفْنٰى عِنْدَ انْتِهَائِهِ وَبَعْدَهُ الْبَعْثُ ﴿وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ﴾ أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ ۝٨﴾ أَيْ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ ﴿أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ مِنَ الْأُمَمِ وَهِيَ إِهْلَاكُهُمْ بِتَكْذِيبِهِمْ رُسُلَهُمْ ﴿كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً﴾ كَعَادٍ وَثَمُودَ ﴿وَأَثَارُوا الْأَرْضَ﴾ حَرَثُوهَا وَقَلَّبُوهَا لِلزَّرْعِ وَالْغَرْسِ ﴿وَعَمَرُوهَا أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ بِالْحُجَجِ الظَّاهِرَاتِ ﴿فَمَا كَانَ اللهُ لِيَظْلِمَهُمْ﴾ بِإِهْلَاكِهِمْ بِغَيْرِ جُرْمٍ ﴿وَلٰكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ۝٩﴾ بِتَكْذِيبِهِمْ رُسُلَهُمْ ﴿ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ أَسَاءُوا السُّوٰأٰى﴾ تَأْنِيثُ الْأَسْوَإِ الْأَقْبَحِ خَبَرُ كَانَ عَلٰى رَفْعِ عَاقِبَةٍ وَاسْمُ كَانَ عَلٰى نَصْبِ عَاقِبَةٍ وَالْمُرَادُ بِهَا جَهَنَّمُ وَإِسَاءَتُهُمْ ﴿أَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿كَذَّبُوا بِاٰيَاتِ اللهِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِئُونَ ۝١٠﴾ ﴿اَللهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ﴾ أَيْ يُنْشِئُ خَلْقَ النَّاسِ ﴿ثُمَّ يُعِيدُهُ﴾ أَيْ خَلْقَهُمْ بَعْدَ مَوْتِهِمْ ﴿ثُمَّ إِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ۝١١﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تُرْجَعُونَ] ﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ۝١٢﴾ يَسْكُتُ الْمُشْرِكُونَ لِانْقِطَاعِ حُجَّتِهِمْ ﴿وَلَمْ يَكُنْ﴾ لَا يَكُونُ ﴿لَهُمْ مِنْ شُرَكَائِهِمْ﴾ مِمَّنْ أَشْرَكُوهُمْ بِاللهِ وَهُمُ الْأَصْنَامُ لِيَشْفَعُوا لَهُمْ ﴿شُفَعَاءُ وَكَانُوا﴾ أَيْ يَكُونُونَ ﴿بِشُرَكَائِهِمْ كَافِرِينَ ۝١٣﴾ أَيْ مُتَبَرِّئِينَ مِنْهُمْ ﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يَوْمَئِذٍ﴾ تَأْكِيدٌ ﴿يَتَفَرَّقُونَ ۝١٤﴾ أَيِ الْمُؤْمِنُونَ وَالْكَافِرُونَ ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ﴾ جَنَّةٍ ﴿يُحْبَرُونَ ۝١٥﴾ يُسَرُّونَ

TÜRKÇE ANLAMI

6. **(Bu) Allah'ın vaadidir.**[1] Allah onlara yardımı vaat etti. **Allah** yardım **vaadinden caymaz. Fakat insanların çoğu** Mekke kâfirleri, Allah'ın onlara yardım vaadini **bilmezler.**

7. **Dünya hayatının zahirini** ticaret, ziraat, inşaat, ekim-dikim gibi geçimle ilgili şeyleri **bilirler. Ve onlar, ahiretten gafildirler.**[2]

---

[1] وَعْدَ اللهِ terkibindeki وَعْدَ kelimesi kendi fiilinin telaffuzu yerine geçmiş bir mastar olup bu terkibin aslı وَعَدَهُمُ اللهُ النَّصْرَ şeklindedir.

[2] Ayette geçen ikinci هُمْ zamiri tekittir.

8. **Nefisleri hakkında düşünmediler mi?** ki, gafletlerinden dönsünler. **Allah gökleri ve yeri ve bu ikisi arasındakileri ancak hak ile ve belirli bir vakit için yaratmıştır.** Bu sebeple o vakit sona erdiğinde bunlar yok olur. Ondan sonrada tekrar diriliş vardır. **Ve şüphesiz, insanların birçoğu** Mekke kâfirleri **Rablerine kavuşmayı elbette inkâr ederler.** Öldükten sonra dirilmeye inanmazlar.
9. **Yeryüzünde gezip de kendilerinden önceki** ümmetlerin **sonunun** peygamberlerini inkâr etmeleri sebebiyle yok edilmelerinin **nasıl olduğunu görmediler mi?** Ad ve Semud gibileri **onlardan daha kuvvetli idiler ve onların** Mekke kâfirlerinin **imar ettiklerinden daha fazla yeri altüst etmiş,** ekim-dikim için toprağı sürüp kazmışlar **imarda bulunmuşlar ve peygamberleri onlara** açık **delillerle gelmişlerdi. Allah onlara** suçsuz yere helak ederek **zulmeder olmadı, fakat onlar** peygamberlerini yalanlamakla **kendi nefislerine zulmeder oldular.**
10. **Sonra kötülük yapanların akıbeti, pek fena** cehennem **oldu.**[1] Onların bu kötülükleri **Allah'ın ayetlerini yalanlayıp onlarla alay eder olmaları** sebebiyledir.
11. **Allah yaratmaya başlar,** insanları yaratmayı ilkten başlatır **sonra onu** insanları yaratmayı, ölümlerinden sonra **tekrar eder, sonrada ona döndürülecekler.**[2]
12. **Kıyametin koptuğu gün, günahkârlar ümidini kesecektir.** Müşrikler, delilleri kalmadığından sükût edeceklerdir.
13. **Kendilerine, ortaklarından** Allah'a ortak koştukları putlardan onlara şefaat etmek için **şefaatçiler olmayacak**[3] **ve ortaklarını inkâr edeceklerdir.** Onlardan uzaklaşacaklardır.
14. **Kıyametin koptuğu gün, o gün**[4] müminler ve kâfirler **birbirinden ayrılırlar.**
15. **İşte iman eden ve salih ameller işleyenler, onlar bir bahçede** cennette **sevinirler** mutlu olurlar.

KELİME ANLAMI

6. وَعْدَ اللهِ **Allah'ın vaadi** مَصْدَرٌ (Vaad kelimesi mefulu mutlak olmak üzere) mastardır بَدَلٌ Ve bedel/ivazdır *(Neden?)* مِنَ اللَّفْظِ بِفِعْلِهِ Fiilini telaffuzdan وَالْأَصْلُ Aslı da şöyledir وَعَدَهُمْ Onlara vaat etti *(Kim?)* اَللهُ Allah *(Neyi?)* اَلنَّصْرَ Yardımı لَا يُخْلِفُ **Caymaz** *(Kim?)* اَللهُ **Allah** *(Neden?)* وَعْدَهُ **Vaadinden** *(Neyi?)* بِهِ O yardımı وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ **Ancak insanların çoğu** أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* وَعْدَهُ تَعَالٰى Yüce Allah'ın söz verdiğini *(Neyi?)* بِنَصْرِهِمْ Onlara yardım etmeyi.

---

[1] اَلسُّوآى kelimesi اَلْأَسْوَأَ 'nin müennesidir. En çirkin anlamında olup عَاقِبَة kelimesinin ref okunması durumunda كَانَ 'nin haberi, nasb okunması durumunda ise ismidir.

[2] يُرْجَعُونَ fiili hem ya hem de ta ile (تُرْجَعُونَ şeklinde) okunur.

[3] لَمْ يَكُنْ fiili لَا يَكُونُ anlamında, وَكَانُوا fiili de يَكُونُونَ anlamındadır.

[4] يَوْمَئِذٍ terkibi tekittir.

7. يَعْلَمُونَ **Bilirler** *(Neyi?)* ظَاهِرًا **Görünen kısmı** *(Neden?)* مِنَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatından** وَالْغَرْسِ, وَالْبِنَاءِ, وَالزِّرَاعَةِ Ziraatı, Ticareti, مِنَ التِّجَارَةِ Yani, dünya geçimi olan أَيْ مَعَايِشَهَا Ağaç dikmeyi وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve diğer işleri (bilirler) وَهُمْ **Ve onlar** عَنِ الْاٰخِرَةِ **Ahiretten** هُمْ **Onlar** غَافِلُونَ **Gafildirler** إِعَادَةُ هُمْ 'Hum' zamirinin tekrarlanması تَأْكِيدٌ Tekittir.

8. اَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا **Hiç düşünmediler mi?** *(Ne hakkında?)* فِي اَنْفُسِهِمْ **Nefisleri hakkında** *(Niçin?)* لِيَرْجِعُوا Dönmeleri için *(Neden?)* عَنْ غَفْلَتِهِمْ Gafletlerinden مَا خَلَقَ **Yaratmamıştır** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* اَلسَّمٰوَاتِ **Gökleri** وَالْاَرْضَ **Ve yeri** وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve ikisinin arasındakileri** إِلَّا بِالْحَقِّ **Ancak hak ile** وَاَجَلٍ مُسَمًّى **Ve belirli bir süre ile (yaratmıştır)** لِذٰلِكَ Bu sebeple تَفْنٰى Bunlar yok olur *(Ne zaman?)* عِنْدَ انْتِهَائِهِ O süre bittiğinde وَبَعْدَهُ Ve ondan sonra da اَلْبَعْثُ Tekrar diriliş vardır وَاِنَّ كَثِيرًا **Yine de bir çoğu** *(Kimden?)* مِنَ النَّاسِ **İnsanlardan** أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ **Rablerine kavuşmayı** لَكَافِرُونَ **Elbette inkar ederler** أَيْ لَا يُؤْمِنُونَ Yani, inanmazlar *(Neye?)* بِالْبَعْثِ Tekrar dirilmeye *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْمَوْتِ Ölümden sonra.

9. اَوَلَمْ يَسِيرُوا **Hiç gezmediler mi?** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** فَيَنْظُرُوا **Ve görmediler mi?** كَيْفَ كَانَ **Nasıl olmuş** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ **Kendilerinden öncekilerin sonu** *(Kimlerden olan öncekiler?)* مِنَ الْاُمَمِ (Geçmiş) ümmetlerden وَهِيَ Ki, onların sonları إِهْلَاكُهُمْ Helak edilmeleridir *(Ne sebebiyle?)* بِتَكْذِيبِهِمْ Yalanlamaları sebebiyle *(Kimi?)* رُسُلَهُمْ Peygamberlerini كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* اَشَدَّ مِنْهُمْ **Bunlardan daha şiddetli** *(Ne yönden?)* قُوَّةً **Kuvvet yönünden** *(Ne gibi?)* كَعَادٍ وَثَمُودَ Âd ve Semud kavimleri gibi وَاَثَارُوا **Ve sürmüşlerdi** *(Neyi?)* اَلْاَرْضَ **Toprağı** حَرَثُوهَا Onu işlemişler وَقَلَّبُوهَا Ve alt üst etmişlerdi *(Niçin?)* لِلزَّرْعِ وَالْغَرْسِ Ziraat ve dikim için وَعَمَرُوهَا **Ve yeryüzünü imar etmişlerdi** *(Nasıl?)* اَكْثَرَ **Daha fazla** *(Neden?)* مِمَّا عَمَرُوهَا **Bunların onu imar ettiğinden** أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirlerinin وَجَاءَتْهُمْ **Ve onlara getirmişti** *(Kim?)* رُسُلُهُمْ **Peygamberleri** *(Ne?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Belgeler** بِالْحُجَجِ الظَّاهِرَاتِ Açık delillerle فَمَا كَانَ **Dolayısıyla olmamıştır** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Ne olmamıştır?)* لِيَظْلِمَهُمْ **Onlara zulmeder** *(Nasıl?)* بِإِهْلَاكِهِمْ Onları helak ederek *(Nasıl helak ederek?)* بِغَيْرِ جُرْمٍ Günahları olmadan وَلٰكِنْ **Ancak** كَانُوا **Onlar oldular** *(Ne?)* اَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** يَظْلِمُونَ **Zulmediyor** *(Nasıl?)* بِتَكْذِيبِهِمْ Yalanlamalarıyla *(Kimi?)* رُسُلَهُمْ Peygamberlerini.

10. ثُمَّ كَانَ **Sonra oluverdi** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الَّذِينَ اَسَاؤُا **Kötülük yapanların sonu** *(Ne oluverdi?)* السُّوٰاى **Pek kötü** تَأْنِيثُ الْاَسْوَإِ 'Esvee' kelimesinin münennesidir اَلْاَقْبَحِ Çirkin

(anlamında olup) خَبَرُ كَانَ 'Kane'nin haberidir *(Ne durumda?)* عَلٰى رَفْعِ عَاقِبَةٍ 'Âkibe' kelimesinin refi durumunda وَاسْمُ كَانَ Ve 'kane'nin ismidir *(Ne durumda?)* عَلٰى نَصْبِ عَاقِبَةٍ 'Âkibe' kelimesinin nasbı durumunda وَالْمُرَادُ بِهَا Ve bununla kastedilen جَهَنَّمُ Cehennemdir وَإِسَاءَتُهُمْ Ve kötülükleri *(Ne sebebiyledir?)* اَنْ أَيْ بِأَنْ كَذَّبُوا **Yalanlamaları sebebiyledir** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerini** اَلْقُرْآنِ Kuran'ı *(Daha ne sebebiyledir?)* وَكَانُوا **Ve olmaları sebebiyledir** *(Ne?)* بِهَا **O ayetlerle** يَسْتَهْزِئُونَ **Alay eder.**

11. اَللّٰهُ **Allah** يَبْدَؤُ **Başlar** *(Neye?)* اَلْخَلْقَ **Yaratmaya** أَيْ يُنْشِئُ Yani, meydana getirir *(Neyi?)* خَلْقَ النَّاسِ İnsanların yaratılmasını ثُمَّ يُعِيدُهُ **Sonra onu tekrar eder** أَيْ خَلْقَهُمْ Yani, onların yaratılışını *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَوْتِهِمْ Ölümlerinden sonra ثُمَّ إِلَيْهِ **Sonra yalnız ona** يُرْجَعُونَ **Döndürülecekler** بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ 'Ya' ve 'ta' ile (okunur).

12. وَيَوْمَ **O gün ki,** تَقُومُ **Gelir** *(Ne?)* اَلسَّاعَةُ **Saat** يُبْلِسُ **Ümidini keser** *(Kim?)* اَلْمُجْرِمُونَ **Günahkarlar** يَسْكُتُ Susar *(Kim?)* اَلْمُشْرِكُونَ Müşrikler *(Niçin?)* لِانْقِطَاعِ حُجَّتِهِمْ Delilleri kalmadığı için.

13. وَلَمْ يَكُنْ **Ve olmadı** لَا يَكُونُ Yani, olmaz *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Kimden?)* مِنْ شُرَكَائِهِمْ **Ortaklarından** مِمَّنْ أَشْرَكُوهُمْ Ortak koştukları şeylerden *(Kime?)* بِاللّٰهِ Allah'a وَهُمُ الْأَصْنَامُ Ki, onlar putlardır *(Niye ortak koştular?)* لِيَشْفَعُوا Şefaat etsinler diye *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(İşte bunlar ne olmaz?)* شُفَعَاءُ **Şefaat edici** وَكَانُوا **Ve oldular** أَيْ يَكُونُونَ Yani, olurlar بِشُرَكَائِهِمْ **Ortak koştuklarını** كَافِرِينَ **İnkar edici** أَيْ مُتَبَرِّئِينَ Yani, uzaklaşıcı *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan.

14. وَيَوْمَ **O gün ki,** تَقُومُ **Gelir** *(Ne?)* اَلسَّاعَةُ **Saat** يَوْمَئِذٍ **İşte o gün** تَأْكِيدٌ (Bu kelime) tekittir يَتَفَرَّقُونَ **Ayrılırlar** أَيِ الْمُؤْمِنُونَ Yani, inananlar وَالْكَافِرُونَ Ve inkar edenler.

15. فَأَمَّا الَّذِينَ **İşte o kimseler ki,** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Ne?)* اَلصَّالِحَاتِ **Salih ameller** فَهُمْ **İşte onlar** فِي رَوْضَةٍ **Bir bahçede** جَنَّةٍ Cennette يُحْبَرُونَ **Neşelenir** يَسُرُّونَ Sevinirler.

﴿وَاَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا﴾ الْقُرْآنِ ﴿وَلِقَآئِ الْاٰخِرَةِ﴾ الْبَعْثِ وَغَيْرِهِ ﴿فَاُولٰٓئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿١٦﴾﴾ ﴿فَسُبْحَانَ اللّٰهِ﴾ أَيْ سَبِّحُوا اللهَ بِمَعْنَى صَلُّوا ﴿حِينَ تُمْسُونَ﴾ اَيْ تَدْخُلُونَ فِي الْمَسَاءِ وَفِيهِ صَلَاتَانِ الْمَغْرِبُ وَالْعِشَاءُ ﴿وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿١٧﴾﴾ تَدْخُلُونَ فِي الصَّبَاحِ وَفِيهِ صَلَاةُ الصُّبْحِ ﴿وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ﴾ اعْتِرَاضٌ وَمَعْنَاهُ يَحْمَدُهُ أَهْلُهُمَا ﴿وَعَشِيًّا﴾ عَطْفٌ عَلَى حِينَ وَفِيهِ صَلَاةُ الْعَصْرِ ﴿وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴿١٨﴾﴾ تَدْخُلُونَ فِي الظَّهِيرَةِ وَفِيهِ صَلَاةُ الظُّهْرِ ﴿يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ﴾ كَالْإِنْسَانِ مِنَ النُّطْفَةِ وَالطَّائِرِ مِنَ الْبَيْضَةِ ﴿وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ﴾ النُّطْفَةَ وَالْبَيْضَةَ ﴿مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْاَرْضَ﴾ بِالنَّبَاتِ ﴿بَعْدَ مَوْتِهَا﴾ اَيْ يَبِسِهَا ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ الْإِخْرَاجِ ﴿تُخْرَجُونَ ﴿١٩﴾﴾ مِنَ الْقُبُورِ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ [تُخْرَجُونَ] ﴿وَمِنْ اٰيَاتِهٖ﴾ تَعَالَى الدَّالَّةِ عَلَى قُدْرَتِهِ ﴿اَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ﴾ أَيْ أَصْلَكُمْ آدَمَ ﴿ثُمَّ اِذَا اَنْتُمْ بَشَرٌ﴾ مِنْ دَمٍ وَلَحْمٍ ﴿تَنْتَشِرُونَ ﴿٢٠﴾﴾ فِي الْأَرْضِ ﴿وَمِنْ اٰيَاتِهٖ اَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا﴾ بِخَلْقِ حَوَّاءَ مِنْ ضِلْعِ آدَمَ وَسَائِرِ النِّسَاءِ مِنْ نُطَفِ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ ﴿لِتَسْكُنُوٓا اِلَيْهَا﴾ وَتَأْلَفُوهَا ﴿وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ﴾ جَمِيعًا ﴿مَوَدَّةً وَرَحْمَةً اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾﴾ فِي صُنْعِ اللهِ تَعَالَى ﴿وَمِنْ اٰيَاتِهٖ خَلْقُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاخْتِلَافُ اَلْسِنَتِكُمْ﴾ اَيْ لُغَاتِكُمْ مِنْ عَرَبِيَّةٍ وَعَجَمِيَّةٍ وَغَيْرِهَا ﴿وَاَلْوَانِكُمْ﴾ مِنْ بَيَاضٍ وَسَوَادٍ وَغَيْرِهِمَا وَأَنْتُمْ أَوْلَادُ رَجُلٍ وَاحِدٍ وَامْرَأَةٍ وَاحِدَةٍ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ﴾ دَلَالَاتٍ عَلَى قُدْرَتِهِ تَعَالَى ﴿لِلْعٰلَمِينَ ﴿٢٢﴾﴾ بِفَتْحِ اللَّامِ وَكَسْرِهَا أَيْ ذَوِي الْعُقُولِ وَأُولِي الْعِلْمِ ﴿وَمِنْ اٰيَاتِهٖ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ﴾ بِإِرَادَتِهِ رَاحَةٌ لَكُمْ ﴿وَابْتِغَآؤُكُمْ﴾ بِالنَّهَارِ ﴿مِنْ فَضْلِهٖ﴾ أَيْ تَصَرُّفُكُمْ فِي طَلَبِ الْمَعِيشَةِ بِإِرَادَتِهِ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٢٣﴾﴾ سَمَاعَ تَدَبُّرٍ وَاعْتِبَارٍ ﴿وَمِنْ اٰيَاتِهٖ يُرِيكُمُ﴾ أَيْ إِرَاءَتُكُمْ ﴿الْبَرْقَ خَوْفًا﴾ لِلْمُسَافِرِ مِنَ الصَّوَاعِقِ ﴿وَطَمَعًا﴾ لِلْمُقِيمِ فِي الْمَطَرِ ﴿وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَيُحْيِي بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا﴾ أَيْ يَبِسِهَا بِأَنْ تَنْبُتَ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٤﴾﴾ يَتَدَبَّرُونَ.

TÜRKÇE ANLAMI

16. **Fakat kâfir olup ayetlerimizi** Kuran'ı **ve ahirete kavuşmayı** öldükten sonra dirilmek ve diğer şeyleri **yalanlayanlar, işte onlar da azap içinde hazır bekletilirler.**

17. **Artık akşama erdiğiniz vakit** akşama girdiğinizde ki, orada akşam ve yatsı namazı vardır **ve sabaha erdiğiniz vakit** sabaha girdiğinizde orada da sabah namazı vardır **Allah'ı tesbih edin,** namaz kılın.

18. **Göklerde ve yerde hamd, ona mahsustur** yer ve gök ehli onu över **ve akşamüstü**[1] orada ikindi namazı vardır **ve de öğleye erdiğiniz vakit** öğleye girdiğinizde **de.** Orada da öğle namazı vardır.

19. Nutfe ve yumurta gibi **ölüden** insan ve kuş gibi **diriyi çıkarır, diriden de** nutfe ve yumurta gibi **ölüyü çıkarır ve ölümünden** kurumasından **sonra yeri** bitkilerle **canlandırır. İşte siz de böylece** bu çıkarış gibi kabirlerden **çıkacaksınız.**[2]

20. **Ve onun** teâlâ kudretine delalet eden **ayetlerindendir, sizi** aslınız Adem'i **topraktan yaratması, sonra siz hemen** kandan ve etten **birer insan olup** yeryüzünde **yayılmaktasınız.**

21. **Ve yine onun ayetlerindendir, size, kendilerine ısınasınız** ve alışasınız **diye nefislerinizden eşler** Adem'in kaburga kemiğinden Havva'yı diğer kadınları da erkek ve kadınların suyundan **yaratması ve** hepinizin **arasına bir sevgi ve merhamet koyması. Şüphesiz, bu** anlatılan**da** Allah'ın sanatını **düşünen bir toplum için elbette ibretler vardır.**

22. **Ve yine onun ayetlerindendir, göklerin ve yerin yaradılışı, dillerinizin** Arapça, acemce gibi **ve renklerinizin** bir erkek ve kadının çocukları iken siyah, beyaz gibi **farklı olması. Muhakkak ki, bunda âlemler**[3] **için elbette** Allah Teâlâ'nın kudretine delalet eden **ayetler vardır.**

23. **Ve yine onun ayetlerindendir, gece ve gündüzde** sizin rahatlamanızı dilediği için **uyumanız ve** gündüz vakti **onun fazlından talepte bulunmanız;** onun iradesiyle geçim peşinde koşmanız. **Şüphesiz bunda** ibret ve tefekkürle **işiten bir toplum için elbette ayetler vardır.**

24. **Ve yine onun ayetlerindendir ki, size** yolculara yıldırım düşmesinden **bir korku ve** sakinlere yağmur için **bir ümit olmak üzere şimşeği gösterir** yani göstermesi **ve gökten su indirip onunla yeri ölümünden** kurumasından **sonra** yeşermek suretiyle **canlandırır. Muhakkak ki, bu** anlatılan**da aklını kullanan** düşünen **bir toplum için elbette ayetler vardır.**

KELİME ANLAMI

16. وَأَمَّا الَّذِينَ **Ama o kimseler ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** وَكَذَّبُوا **Ve yalanladılar** *(Neyi?)* بِآيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** اَلْقُرْآنِ Kuran'ı *(Daha?)* وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ **Ahirete kavuşmayı** اَلْبَعْثِ Tekrar dirilmeyi وَغَيْرِهِ Ve diğer şeyleri (inkar edip yalanlayanlar) فَأُولَئِكَ **İşte onlar** فِي الْعَذَابِ **Azap içinde** مُحْضَرُونَ **Hazır bekletilirler.**

17. فَسُبْحَانَ اللهِ **O halde tesbih Allah'a** أَيْ سَبِّحُوا اللهَ Yani, Allah'ı tesbih edin بِمَعْنَى صَلُّوا Namaz kılın manasındadır *(Ne zaman?)* حِينَ تُمْسُونَ **Akşama erdiğiniz vakit**

---

[1] عَشِيًّا kelimesi حِينَ kelimesi üzerine atıftır.

[2] تَخْرُجُونَ fiili malum ve meçhul (تُخْرَجُونَ) olarak okunur.

[3] لِلْعَالَمِينَ kelimesi, lam harfinin fethasıyla 'akıl sahibi alemler için' ve kesresiyle (لِلْعَالِمِينَ) 'ilim sahibi alimler için' anlamına gelir.

أَيْ تَدْخُلُونَ Yani, girdiniz vakit *(Neye?)* فِي الْمَسَاءِ Akşama وَفِيهِ صَلَاتَانِ Ve akşamda iki namaz vardır اَلْمَغْرِبُ وَالْعِشَاءُ Akşam ve yatsı *(Daha ne zaman Allah'ı tesbih edin?)* وَحِينَ تُصْبِحُونَ **Ve sabaha erdiğiniz vakit** تَدْخُلُونَ Girdiğiniz vakit *(Neye?)* فِي الصَّبَاحِ Sabaha وَفِيهِ Orada da صَلَاةُ الصُّبْحِ Sabah namazı vardır.

18. وَلَهُ **Ve ona mahsustur** *(Ne?)* اَلْحَمْدُ **Bütün hamdler** *(Nerede?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** وَالْأَرْضِ **Ve yerde** إِعْتِرَاضٌ Cümle-i itiraziye(ara cümle)dir وَمَعْنَاهُ Manası da: يَحْمَدُهُ Onu övmektedir *(Kim?)* أَهْلُهُمَا Yer ve gök ehli *(Daha ne zaman Allah'ı tesbih edin?)* وَعَشِيًّا **Akşamüstü** عَطْفٌ عَلَى حِينَ 'Hin' kelimesi üzerine atıftır وَفِيهِ Ve o vakitte vardır *(Ne?)* صَلَاةُ الْعَصْرِ İkindi namazı *(Daha ne zaman Allah'ı tesbih edin?)* وَحِينَ تُظْهِرُونَ **Ve de öğleye erdiğiniz vakit** تَدْخُلُونَ Girdiğiniz vakit *(Neye?)* فِي الظَّهِيرَةِ Öğlene وَفِيهِ Ve o vakitte صَلَاةُ الظُّهْرِ Öğle namazı vardır.

19. يُخْرِجُ **Çıkarır** *(Neyi?)* اَلْحَيَّ **Diriyi** *(Neden?)* مِنَ الْمَيِّتِ **Ölüden** *(Ne gibi?)* كَالْإِنْسَانِ İnsan gibi *(Neden çıkarır?)* مِنَ النُّطْفَةِ Nutfeden وَالطَّائِرِ Kuşu da مِنَ الْبَيْضَةِ Yumurtadan (çıkarır) وَيُخْرِجُ **Ve çıkarır** *(Neyi?)* اَلْمَيِّتَ **Ölüyü** اَلنُّطْفَةَ وَالْبَيْضَةَ Nutfeyi ve yumurtayı *(Neden çıkarır?)* مِنَ الْحَيِّ **Diriden** وَيُحْيِي **Ve canlandırır** *(Neyi?)* اَلْأَرْضَ **Toprağı** *(Ne ile?)* بِالنَّبَاتِ Bitkilerle *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَوْتِهَا **Ölümünden sonra** أَيْ يَبَسِهَا Yani, kuruduktan sonra وَكَذٰلِكَ **İşte böyle** الْإِخْرَاجِ Bir çıkartılışla تُخْرَجُونَ **Çıkacaksınız** *(Nereden?)* مِنَ الْقُبُورِ Kabirlerden *(Bu fiil hangi sığa iledir?)* بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ Fail ve meful sığasıyladır.

20. وَمِنْ اٰيَاتِهِ **Ve onun ayetlerindendir** تَعَالَى Yüce Allah'ın *(Öyle ayetler ki,)* اَلدَّالَّةِ Delalet eden *(Neye?)* عَلَى قُدْرَتِهِ Onun kudretine *(Ne onun ayetlerindendir?)* أَنْ خَلَقَكُمْ **Sizi yaratmış olması** *(Neden?)* مِنْ تُرَابٍ **Topraktan** أَيْ أَصْلَكُمْ آدَمَ Yani, aslınız Adem'i ثُمَّ **Sonra** إِذَا أَنْتُمْ **Sizler hemen** بَشَرٌ **Birer insan oldunuz** *(Neden oluşan?)* مِنْ دَمٍ وَلَحْمٍ Kandan ve etten *(Öyle beşer ki,)* تَنْتَشِرُونَ **Yayılıyorsunuz** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ Yeryüzünde.

21. وَمِنْ اٰيَاتِهِ **Yine onun ayetlerindendir** *(Ne?)* أَنْ خَلَقَ **Yaratmış olması** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neden?)* مِنْ أَنْفُسِكُمْ **Kendi nefislerinizden** *(Ne?)* أَزْوَاجًا **Eşler** *(Nasıl yaratmıştır?)* بِخَلْقِ حَوَّاءَ Havva'yı yaratmak suretiyle *(Neden?)* مِنْ ضِلْعِ آدَمَ Adem'in kaburga kemiğinden وَسَائِرِ النِّسَاءِ Diğer kadınları da مِنْ نُطَفِ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ Erkeklerin ve kadınların suyundan *(Niye size eşler yarattı?)* لِتَسْكُنُوا **Isınasınız diye** *(Kime?)* إِلَيْهَا **Onlara** وَتَأْلَفُوهَا Ve onlarla kaynaşasınız diye وَجَعَلَ **Ve koydu** *(Nereye?)* بَيْنَكُمْ **Sizin aranıza** جَمِيعًا Hepinizin (arasına) *(Ne koydu?)* مَوَدَّةً **Bir sevgi** وَرَحْمَةً **Ve merhamet** إِنَّ فِي ذٰلِكَ

Şüphesiz bu اَلْمَذْكُورِ Anlatılan**da** لَاٰيَاتٍ **Elbette ibretler vardır** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir toplum için ki,** يَتَفَكَّرُونَ **Düşünüyorlar** *(Ne hakkında?)* فِي صُنْعِ اللهِ تَعَالَى Yüce Allah'ın sanatı hakkında.

22. وَمِنْ اٰيَاتِهِ **Ve yine onun ayetlerindendir** *(Ne?)* خَلْقُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ **Göklerin ve yerin yaradılışı** وَاخْتِلَافُ اَلْسِنَتِكُمْ **Dillerinizin farklı olması** أَيْ لُغَاتِكُمْ Yani, lügatleriniz مِنْ عَرَبِيَّةٍ وَعَجَمِيَّةٍ Arapça, acemce وَغَيْرِهَا Ve diğer dillerden olması *(Daha neyin farklı olması?)* وَاَلْوَانِكُمْ **Ve renklerinizin (farklı olması)** مِنْ بَيَاضٍ وَسَوَادٍ Beyaz, siyah وَغَيْرِهِمَا Ve diğer renklerden olması وَأَنْتُمْ Oysaki siz أَوْلَادُ رَجُلٍ وَاحِدٍ Bir adamın çocuklarısınız وَامْرَأَةٍ وَاحِدَةٍ Ve bir kadının (çocuklarısınız) اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Şüphesiz bunda** لَاٰيَاتٍ **Elbette ayetler vardır** دَلَالَاتٍ İşaretler vardır *(Neye?)* عَلَى قُدْرَتِهِ تَعَالَى Yüce Allah'ın kudretine *(Kim için ayetler vardır?)* لِلْعَالِمِينَ **Tüm alemler için** بِفَتْحِ اللَّامِ 'Lam'ın fethası وَكَسْرِهَا Ve kesresiyle (okunur) أَيْ ذَوِي الْعُقُولِ Yani, akıl sahibi (alemler için) وَاُولِي الْعِلْمِ Ve ilim sahibi (alimler için).

23. وَمِنْ اٰيَاتِهِ **Ve yine onun ayetlerindendir** *(Ne?)* مَنَامُكُمْ **Uyumanız** *(Ne zaman?)* بِاللَّيْلِ **Gece** وَالنَّهَارِ **Ve gündüz** *(Ne ile uyumanız?)* بِإِرَادَتِهِ Onun iradesiyle رَاحَةً لَكُمْ Size bir istirahat olarak *(Daha ne onun ayetlerindendir?)* وَابْتِغَاؤُكُمْ **Ve talepte bulunmanız** *(Ne zaman?)* بِالنَّهَارِ Gündüz *(Neden?)* مِنْ فَضْلِهِ **Onun fazlından** أَيْ تَصَرُّفُكُمْ Yani, serbestçe hareket etmeniz *(Ne uğrunda?)* فِي طَلَبِ الْمَعِيشَةِ Geçim sağlama uğrunda *(Ne ile serbestçe hareket edersiniz?)* بِإِرَادَتِهِ Onun iradesiyle اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Şüphesiz bunda** لَاٰيَاتٍ **Elbette ayetler vardır** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir toplum için ki,** يَسْمَعُونَ **İşitiyorlar** *(Nasıl?)* سَمَاعَ تَدَبُّرٍ وَاعْتِبَارٍ İbret alacak ve düşünecek şekilde.

24. وَمِنْ اٰيَاتِهِ **Ve yine onun ayetlerindendir** - أَيْ إِرَاءَتُكُمْ - يُرِيكُمْ **Size göstermesi** *(Neyi?)* اَلْبَرْقَ **Şimşeği** *(Niçin?)* خَوْفًا **Korku için** *(Kime?)* لِلْمُسَافِرِ Yolculara *(Neden korku için?)* مِنَ الصَّوَاعِقِ Yıldırımlardan *(Daha niçin?)* وَطَمَعًا **Ümit için** *(Kime?)* لِلْمُقِيمِ İkamet halinde olanlara *(Hangi konuda ümit?)* فِي الْمَطَرِ Yağmur konusunda وَيُنَزِّلُ **Ve indirir** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne?)* مَاءً **Su** فَيُحْيِي بِهِ **Ve onunla diriltir** *(Neyi?)* اَلْاَرْضَ **Toprağı** *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَوْتِهَا **Ölümünden sonra** أَيْ يَبْسِهَا Yani, kuruduktan sonra *(Nasıl diriltir?)* بِأَنْ تَنْبُتَ Yeşermesi suretiyle اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Şüphesiz bu** اَلْمَذْكُورِ Anlatılan**da** لَاٰيَاتٍ **Elbette ayetler vardır** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir toplum için ki,** يَعْقِلُونَ **Akıllarını kullanıyor** يَتَدَبَّرُونَ Düşünüyor**lar.**

﴿وَمِنْ اٰيَاتِهٖٓ اَنْ تَقُومَ السَّمَآءُ وَالْاَرْضُ بِاَمْرِهٖ﴾ بِإِرَادَتِهِ مِنْ غَيْرِ عَمَدٍ ﴿ثُمَّ اِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِنَ الْاَرْضِ﴾ بِأَنْ يَنْفَخَ إِسْرَافِيلُ فِي الصُّورِ لِلْبَعْثِ مِنَ الْقُبُورِ ﴿اِذَآ اَنْتُمْ تَخْرُجُونَ ﴿٢٥﴾﴾ مِنْهَا أَحْيَاءً فَخُرُوجُكُمْ مِنْهَا بِدَعْوَةٍ مِنْ آيَاتِهِ تَعَالَى ﴿وَلَهٗ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ﴾ مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا ﴿كُلٌّ لَهٗ قَانِتُونَ ﴿٢٦﴾﴾ مُطِيعُونَ ﴿وَهُوَ الَّذِي يَبْدَؤُ الْخَلْقَ﴾ لِلنَّاسِ ﴿ثُمَّ يُعِيدُهٗ﴾ بَعْدَ هَلَاكِهِمْ ﴿وَهُوَ اَهْوَنُ عَلَيْهِ﴾ مِنَ الْبَدْءِ بِالنَّظَرِ إِلَى مَا عِنْدَ الْمُخَاطَبِينَ مِنْ أَنَّ إِعَادَةَ الشَّيْءِ أَسْهَلُ مِنِ ابْتِدَائِهِ وَإِلَّا فَهُمَا عِنْدَ اللهِ تَعَالَى سَوَاءٌ فِي السُّهُولَةِ ﴿وَلَهُ الْمَثَلُ الْاَعْلٰى فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ﴾ أَيِ الصِّفَةُ الْعُلْيَا وَهِيَ أَنَّهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾﴾ فِي خَلْقِهِ ﴿ضَرَبَ﴾ جَعَلَ ﴿لَكُمْ﴾ أَيُّهَا الْمُشْرِكُونَ ﴿مَثَلًا﴾ كَائِنًا ﴿مِنْ اَنْفُسِكُمْ﴾ وَهُوَ ﴿هَلْ لَكُمْ مِنْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ﴾ أَيْ مِنْ مَمَالِيكِكُمْ ﴿مِنْ شُرَكَآءَ﴾ لَكُمْ ﴿فِيمَا رَزَقْنَاكُمْ﴾ مِنَ الْأَمْوَالِ وَغَيْرِهَا ﴿فَاَنْتُمْ﴾ وَهُمْ ﴿فِيهِ سَوَآءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ اَنْفُسَكُمْ﴾ أَيْ أَمْثَالَكُمْ مِنَ الْأَحْرَارِ وَالِاسْتِفْهَامُ بِمَعْنَى النَّفْيِ الْمَعْنَى لَيْسَ مَمَالِيكُكُمْ شُرَكَاءَ لَكُمْ إِلَى آخِرِهِ عِنْدَكُمْ فَكَيْفَ تَجْعَلُونَ بَعْضَ مَمَالِيكِ اللهِ شُرَكَاءَ لَهُ ﴿كَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ﴾ نُبَيِّنُهَا مِثْلَ ذٰلِكَ التَّفْصِيلِ ﴿لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾﴾ يَتَدَبَّرُونَ ﴿بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوٓا﴾ بِالْإِشْرَاكِ ﴿اَهْوَآءَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَمَنْ يَهْدِي مَنْ اَضَلَّ اللهُ﴾ أَيْ لَا هَادِيَ لَهُ ﴿وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٢٩﴾﴾ مَانِعِينَ مِنْ عَذَابِ اللهِ ﴿فَاَقِمْ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا﴾ مَائِلًا إِلَيْهِ أَيْ أَخْلِصْ دِينَكَ لِلهِ أَنْتَ وَمَنْ تَبِعَكَ ﴿فِطْرَتَ اللهِ﴾ خَلْقَتَهُ ﴿الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا﴾ وَهِيَ دِينُهُ أَيْ إِلْزَمُوهَا ﴿لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللهِ﴾ لِدِينِهِ أَيْ لَا تُبَدِّلُوهُ بِأَنْ تُشْرِكُوا ﴿ذٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ﴾ الْمُسْتَقِيمُ تَوْحِيدُ اللهِ ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ﴾ أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾﴾ تَوْحِيدَ اللهِ ﴿مُنِيبِينَ﴾ رَاجِعِينَ ﴿اِلَيْهِ﴾ تَعَالَى فِيمَا أَمَرَ بِهِ وَنَهَى عَنْهُ حَالٌ مِنْ فَاعِلِ أَقِمْ وَمَا أُرِيدَ بِهِ أَيْ أَقِيمُوا ﴿وَاتَّقُوهُ﴾ خَافُوهُ ﴿وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٣١﴾﴾ ﴿مِنَ الَّذِينَ﴾ بَدَلٌ بِإِعَادَةِ الْجَارِّ ﴿فَرَّقُوا دِينَهُمْ﴾ بِاخْتِلَافِهِمْ فِيمَا يَعْبُدُونَهُ ﴿وَكَانُوا شِيَعًا﴾ فِرَقًا فِي ذٰلِكَ ﴿كُلُّ حِزْبٍ﴾ مِنْهُمْ ﴿بِمَا لَدَيْهِمْ﴾ عِنْدَهُمْ ﴿فَرِحُونَ ﴿٣٢﴾﴾ مَسْرُورُونَ وَفِي قِرَاءَةٍ فَارَقُوا أَيْ تَرَكُوا دِينَهُمُ الَّذِي أُمِرُوا بِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

25. **Ve yine onun ayetlerindendir, onun emriyle** iradesiyle **göğün ve yerin** direksiz **durması. Sonra bir çağırışla** İsrafil'in kabirlerden kalkmak için sûra üflemesiyle **sizi yerden çağırdığı zaman hemen** o yerden diri olarak **çıkıverirsiniz.** İşte tek bir davetiyle yerden çıkmanız da onun ayetlerindendir.

26. **Göklerde ve yerde olanların hepsi Allah'ın** mülkü, kulu ve yarattığı**dır. Hepsi de ona itaatkârdır** boyun eğmiştir.

27. **O** insanları **ilk önce yaratan, sonrada onu** hepsi yok olduktan sonra **tekrar edendir.** Muhatapların nezdinde bir şeyi tekrar yapmanın ilk defa yapmaktan daha kolay olmasına nispetle **bu, ona** ilk önce yaratmaktan **daha kolaydır** yoksa bu ikisi de Allah'a nispetle aynı kolaylıktadır. **Göklerde ve yerde en yüksek şan** sıfat **onundur.** O da 'La ilahe illallah'tır. **O,** mülkünde **çok güçlüdür,** yaratmasında **hikmet sahibidir.**

28. Ey müşrikler! **Size kendi nefislerinizden misal getirdi** verdi. O da şudur; **Size ihsan ettiğimiz** mallar ve diğer **şeylerde sağ ellerinizin sahip olduğu şeyler** kölelerinizden **size ortak olanlar var mıdır ki, onda siz** ve onlar **eşit olasınız, kendi nefislerinizden** sizin gibi hür olanlardan **çekindiğiniz gibi onlardan da çekinesiniz?**[1] Yani, kölelerinizi size göre ortağınız olmadığı halde nasıl oluyor da Allah'ın bazı mahlûkatını ona ortak koşuyorsunuz? **Aklını kullanan** düşünen **bir toplum için ayetleri işte böyle** bir açıklamaya **açıklar,** beyan ederiz.

29. **Fakat zulmedenler,** ortak koşarak **bilgisizce kendi arzularına uydular. Artık Allah'ın saptırdığını kim hidayete erdirebilir?** Ona hidayet edecek kimse yoktur. **Onların** Allah'ın azabına engel olacak **yardımcıları da yoktur.**

30. Ey Muhammed! **Artık hanif olarak** ona yönelerek **yüzünü dine, Allah'ın fıtratına** yaratışına **çevir** sen ve sana uyanlar dininizi Allah halis kılın **ki, insanları onun üzerine yaratmıştır.** O da dinidir. Ondan ayrılmayın. **Allah'ın yaratışı,** dini **için değişiklik yoktur.** Ortak koşarak onu değiştirmeyin. **İşte bu** Allah'ı birlemek **dosdoğru dindir. Fakat insanların çoğu** Mekke kafirleri Allah'ın birliğini **bilmezler.**

31. Emrettiği ve yasakladığı şeylerde **ona yönelerek.**[2] **Ve ondan sakının,** korkun **namazı dosdoğru kılın ve müşriklerden olmayın;**

32. **O kimselerden ki,**[3] ibadet edecekleri şeyde ihtilafa düşerek **dinlerini parçaladılar**[4] **ve** bu konuda **grup grup** fırka fırka **oldular.** Onlardan **her grup, kendi yanlarında olan ile sevinir** mesut olur.

---

[1] هَلْ لَكُمْ terkibindeki soru olumsuzluk içindir.

[2] مُنِيبِينَ kelimesi أَقِمْ fiili ve bu fiille kastedilen أَقِيمُوا fiilinin failinden haldir.

[3] مِنَ الَّذِينَ terkibi harf-i cerin tekrarıyla مِنَ الْمُشْرِكِينَ terkibinden bedeldir.

[4] فَرَّقُوا fiili diğer bir kıraatte فَارَقُوا şeklinde okunur. Yani, 'kendilerine emredilen dinlerini terk ettiler' anlamındadır.

KELİME ANLAMI

25. وَمِنْ اٰيَاتِهٖ **Ve yine onun ayetlerindendir** *(Ne?)* اَنْ تَقُومَ **Durması** *(Neyin?)* اَلسَّمَاءُ **Göğün** وَالْاَرْضُ **Ve yerin** *(Ne ile?)* بِاَمْرِهٖ **Onun emriyle** بِإِرَادَتِهٖ Onun iradesiyle *(Nasıl durması?)* مِنْ غَيْرِ عَمْدٍ Direksiz ثُمَّ اِذَا دَعَاكُمْ **Sonra sizi çağırdığında** *(Nasıl?)* دَعْوَةً **Bir kere** *(Nereden çağırdığında?)* مِنَ الْاَرْضِ **Yerden** *(Nasıl?)* بِأَنْ يَنْفَخَ Üflemesiyle *(Kimin?)* إِسْرَافِيلُ İsrafil'in *(Neye?)* فِي الصُّورِ Sûr'a *(Niçin?)* لِلْبَعْثِ مِنَ الْقُبُورِ Kabirlerden kalkmak için مِنْهَا O yerden *(Nasıl?)* أَحْيَاءً Diriler olarak فَخُرُوجُكُمْ مِنْهَا İşte sizin oradan çıkmanız *(Ne ile?)* بِدَعْوَةٍ Bir davet ile مِنْ آيَاتِهِ تَعَالَى Yüce Allah'ın ayetlerindendir.

26. وَلَهٗ **Ve onundur** *(Ne?)* مَنْ **O şeyler ki,** فِي السَّمٰوٰتِ **Göklerde** وَالْاَرْضِ **Ve yerdedir** *(Ne yönden onundur?)* مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا Mülk, yaratılış ve kulluk yönünden كُلٌّ لَهٗ **Hepsi ona** قَانِتُونَ **Boyun eğer** مُطِيعُونَ İtaat eder.

27. وَهُوَ **Ve o** الَّذِي **Öyle (bir zâttır) ki,** يَبْدَؤُ **Başlar** *(Neye?)* اَلْخَلْقَ **Yaratmaya** *(Neyi?)* لِلنَّاسِ İnsanları ثُمَّ **Sonrada** يُعِيدُهُ **Onları tekrar diriltir** بَعْدَ هَلَاكِهِمْ Onlar yok olduktan sonra وَهُوَ **Ve bu** اَهْوَنُ **Çok kolaydır** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Ona** *(Neden daha kolaydır?)* مِنَ الْبَدْءِ İlk defa yaratmaktan *(Nasıl daha kolaydır?)* بِالنَّظَرِ Bakarak *(Neye?)* إِلَى مَا عِنْدَ الْمُخَاطَبِينَ Muhatapların yanında olan (şu bilgiye bakarak) مِنْ أَنَّ إِعَادَةَ الشَّيْءِ Bir şeyin tekrarı أَسْهَلُ Daha kolaydır *(Neden?)* مِنِ ابْتِدَائِهِ İlk defa başlanmasından وَإِلَّا فَهُمَا Yoksa bu ikisi de (ilk defa ve tekrar yaratma) عِنْدَ اللهِ تَعَالَى Yüce Allah'a göre سَوَاءٌ Eşittir *(Ne hususunda?)* فِي السُّهُولَةِ Kolaylık hususunda وَلَهُ **Ve onundur** *(Ne?)* الْمَثَلُ الْاَعْلٰى **En üstün misal** *(Neredeki?)* فِي السَّمٰوٰتِ **Göklerde** وَالْاَرْضِ **Ve yerdeki** أَيِ الصِّفَةُ الْعُلْيَا Yani, en üstün sıfat وَهِيَ أَنَّهُ O da şudur ki: لَا إِلٰهَ İlah yoktur إِلَّا اللهُ Allah'tan başka وَهُوَ **Ve O** اَلْعَزِيزُ **Güçlüdür** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde اَلْحَكِيمُ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي خَلْقِهِ Yaratmasında.

28. ضَرَبَ **Verdi** جَعَلَ Eyledi *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** أَيُّهَا الْمُشْرِكُونَ Ey müşrikler! *(Ne verdi?)* مَثَلًا **Bir misal ki,** كَائِنًا Olan *(Neden?)* مِنْ اَنْفُسِكُمْ **Kendi nefislerinizden** وَهُوَ O da şudur ki: هَلْ لَكُمْ **Sizin için var mıdır?** *(Neden?)* مِنْ مَا مَلَكَتْ **Sahip olduğundan** *(Neyin?)* اَيْمَانُكُمْ **Sağ ellerinizin** أَيْ مِنْ مَمَالِيكِكُمْ Yani, kölelerinizden *(Ne var mıdır?)* فِيمَا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ شُرَكَاءَ **Hiçbir ortak** *(Kime?)* لَكُمْ Size *(Nerede ortak olan var mı?)*

Size rızk olarak verdiğimiz مِنَ الْأَمْوَالِ وَغَيْرِهَا Mallar ve diğer **şeylerde** فَأَنْتُمْ **Böylece siz** وَهُمْ Ve onlar فِيهِ **O malda** سَوَاءٌ **Eşit olasınız** تَخَافُونَهُمْ **(Ve) onlardan çekinesiniz?** *(Ne gibi?)* كَخِيفَتِكُمْ **Çekindiğiniz gibi** *(Kimden?)* أَنْفُسِكُمْ **Kendi nefislerinizden** أَيْ أَمْثَالَكُمْ Yani, benzerlerinizden *(Kimden olan benzerleriniz?)* مِنَ الْأَحْرَارِ Hürlerden لَيْسَ مَمَالِيكُكُمْ Bu soru وَالْاِسْتِفْهَامُ بِمَعْنَى النَّفْيِ Nefy manasındadır اَلْمَعْنٰى Mana şöyledir: Köleleriniz değildir *(Ne değildir?)* شُرَكَاءَ لَكُمْ Sizin ortaklarınız... إِلٰى آخِرِهِ Sonuna kadar... *(Kime göre ortak değildir?)* عِنْدَكُمْ Size göre فَكَيْفَ Öyleyse nasıl تَجْعَلُونَ Yapıyorsunuz? *(Kimi?)* بَعْضَ مَمَالِيكِ اللّٰهِ Allah'ın bazı mahlukatını *(Ne yapıyorsunuz?)* شُرَكَاءَ لَهُ Ona ortak

Böylece كَذٰلِكَ **Açıklarız** *(Neyi?)* اَلْآيَاتِ **Ayetleri** نُبَيِّنُهَا Onları beyan ederiz *(Nasıl?)* مِثْلَ ذٰلِكَ التَّفْصِيلِ Bu açıklama gibi *(Kime açıklarız?)* لِقَوْمٍ **Bir topluma ki,** يَعْقِلُونَ **Akıllarını kullanıyor** يَتَدَبَّرُونَ Düşünüyorlar.

29. بَلِ اتَّبَعَ **Fakat uydu** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** ظَلَمُوا **Zulmettiler** *(Nasıl?)* بِالْاِشْرَاكِ Şirk koşmak suretiyle *(Neye uydular?)* اَهْوَاءَهُمْ **Kendi arzularına** *(Nasıl?)* بِغَيْرِ عِلْمٍ **Bilgisizce** فَمَنْ **Artık kim** يَهْدِي **Hidayete erdirebilir** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki,** اَضَلَّ **(Onu) saptırmıştır** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** أَيْ لَا هَادِيَ لَهُ Yani, onu hidayete erdirecek yoktur وَمَا لَهُمْ **Ve onlar için yoktur** *(Ne?)* مِنْ نَاصِرِينَ **Hiçbir yardımcı** مَانِعِينَ Engel olan *(Neye?)* مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ Allah'ın azabına.

30. فَأَقِمْ **O halde tut** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Neyi?)* وَجْهَكَ **Yüzünü** *(Neye?)* لِلدِّينِ **Dine** *(Nasıl?)* حَنِيفًا **Hakka yönelerek** مَائِلًا إِلَيْهِ Ona meyledererek أَيْ أَخْلِصْ Yani, has kıl *(Neyi?)* دِينَكَ Dinini *(Kime?)* لِلّٰهِ Allah'a أَنْتَ Sen وَمَنْ تَبِعَكَ Ve sana uyanlar فِطْرَةَ اللّٰهِ **Allah'ın fıtratı** خِلْقَتَهُ Yaratışı اَلَّتِي **Öyle fıtrat ki,** فَطَرَ **Yarattı** *(Kimi?)* اَلنَّاسَ **İnsanları** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا **Onun üzerine** وَهِيَ دِينُهُ O da dinidir أَيِ الْزَمُوهَا Yani, o dini benimseyin لَا تَبْدِيلَ **Değişiklik yoktur** *(Niçin?)* لِخَلْقِ اللّٰهِ **Allah'ın yaratışı için** لِدِينِهِ Dini için أَيْ لَا تُبَدِّلُوهُ Yani, onu değiştirmeyin *(Nasıl?)* بِأَنْ تُشْرِكُوا Şirk koşarak ذٰلِكَ **İşte bu** اَلدِّينُ الْقَيِّمُ **Doğru dindir** اَلْمُسْتَقِيمُ Dosdoğru olan تَوْحِيدُ اللّٰهِ (Yani) Allah'ı birlemek (dosdoğru dindir) وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ **Fakat insanların çoğu** أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* تَوْحِيدَ اللّٰهِ Allah'ı birlemeyi *(Ne halde Allah'ın dinine yüz tutun?)*

31. مُنِيبِينَ **Yönelerek** رَاجِعِينَ Dönerek *(Kime?)* إِلَيْهِ **Ona** تَعَالٰى Yüce Allah'a *(Hangi konuda?)* فِيمَا أَمَرَ بِهِ Emrettiği وَنَهٰى عَنْهُ Ve yasakladığı şeyler konusunda حَالٌ (Münibine) haldir

أَيْ اَقِيمُوا مِنْ فَاعِلِ أَقِمْ *(Neden?)* 'Ekım' fiilinin faili وَمَا أُرِيدَ بِهِ Ve onunla kastedilenden Yani, Ekımû (şeklinde manen cemi olan fiilin failinden) **وَاتَّقُوهُ Ve ondan sakının** خَافُوهُ Ondan korkun **وَاَقِيمُوا Ve dosdoğru kılın** *(Neyi?)* **اَلصَّلٰوةَ Namazı وَلَا تَكُونُوا Ve olmayın** *(Kimden?)* **مِنَ الْمُشْرِكِينَ Müşriklerden;**

32. **مِنَ الَّذِينَ O kimselerden ki,** بَدَلٌ Bedeldir *(Ne ile?)* بِإِعَادَةِ الْجَارِّ Harfi cerin iadesiyle **فَرَّقُوا Parçaladılar** *(Neyi?)* **دِينَهُمْ Dinlerini** *(Ne sebebiyle?)* بِاخْتِلَافِهِمْ İhtilaf etmeleri sebebiyle *(Nerede?)* فِيمَا يَعْبُدُونَهُ Kendisine ibadet edecekleri şeyde **وَكَانُوا Ve oldular** *(Ne?)* **شِيَعًا Bölük bölük** فِرَقًا Grup grup (oldular) *(Hangi konuda?)* فِي ذٰلِكَ Bu ibadet konusunda كُلُّ حِزْبٍ **Her bir fırka** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Nedir?)* **بِمَا لَدَيْهِمْ Yanındakilerle** عِنْدَهُمْ Kendi katında olanla **فَرِحُونَ Sevinçlidirler** مَسْرُورُونَ Mutludurlar وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte فَارَقُوا 'Fârekû' (şeklinde okunur) أَيْ تَرَكُوا Yani, terk ettiler *(Neyi?)* دِينَهُمْ Dinlerini اَلَّذِي أُمِرُوا بِهِ Ki, onunla emrolundular.

﴿وَاِذَا مَسَّ النَّاسَ﴾ اَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿ضُرٌّ﴾ شِدَّةٌ ﴿دَعَوْا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ﴾ رَاجِعِينَ ﴿اِلَيْهِ﴾ دُونَ غَيْرِهِ ﴿ثُمَّ اِذَآ اَذَاقَهُمْ مِنْهُ رَحْمَةً﴾ بِالْمَطَرِ ﴿اِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾﴾ ﴿لِيَكْفُرُوا بِمَآ اٰتَيْنَاهُمْ﴾ اُرِيدَ بِهِ التَّهْدِيدُ ﴿فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾﴾ عَاقِبَةَ تَمَتُّعِكُمْ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ ﴿اَمْ﴾ بِمَعْنَى هَمْزَةِ الْاِنْكَارِ ﴿اَنْزَلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا﴾ حُجَّةً وَكِتَابًا ﴿فَهُوَ يَتَكَلَّمُ﴾ تَكَلُّمَ دَلَالَةٍ ﴿بِمَا كَانُوا بِهِ يُشْرِكُونَ ﴿٣٥﴾﴾ اَيْ يَاْمُرُهُمْ بِالْاِشْرَاكِ لَا ﴿وَاِذَآ اَذَقْنَا النَّاسَ﴾ كُفَّارَ مَكَّةَ وَغَيْرَهُمْ ﴿رَحْمَةً﴾ نِعْمَةً ﴿فَرِحُوا بِهَا﴾ فَرَحَ بَطَرٍ ﴿وَاِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ﴾ شِدَّةٌ ﴿بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيهِمْ اِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴿٣٦﴾﴾ يَيْاَسُونَ مِنَ الرَّحْمَةِ وَمِنْ شَاْنِ الْمُؤْمِنِ اَنْ يَشْكُرَ عِنْدَ النِّعْمَةِ وَيَرْجُوَ رَبَّهُ عِنْدَ الشِّدَّةِ ﴿اَوَلَمْ يَرَوْا﴾ يَعْلَمُوا ﴿اَنَّ اللّٰهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ﴾ يُوسِعُهُ ﴿لِمَنْ يَشَآءُ﴾ اِمْتِحَانًا ﴿وَيَقْدِرُ﴾ يُضَيِّقُهُ لِمَنْ يَشَاءُ ابْتِلَاءً ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٧﴾﴾ بِهَا ﴿فَاٰتِ ذَا الْقُرْبٰى﴾ الْقَرَابَةِ ﴿حَقَّهُ﴾ مِنَ الْبِرِّ وَالصِّلَةِ ﴿وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ﴾ الْمُسَافِرِ مِنَ الصَّدَقَةِ وَاُمَّةُ النَّبِيِّ تَبَعٌ لَهُ فِي ذٰلِكَ ﴿ذٰلِكَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ اللّٰهِ﴾ اَيْ ثَوَابَهُ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿وَاُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٣٨﴾﴾ الْفَائِزُونَ ﴿وَمَآ اٰتَيْتُمْ مِنْ رِبًا﴾ بِاَنْ يُعْطِيَ شَيْئًا هِبَةً اَوْ هَدِيَّةً لِيَطْلُبَ اَكْثَرَ مِنْهُ فَسُمِّيَ بِاسْمِ الْمَطْلُوبِ مِنَ الزِّيَادَةِ فِي الْمُعَامَلَةِ ﴿لِيَرْبُوَا فِي اَمْوَالِ النَّاسِ﴾ الْمُعْطِينَ اَيْ يَزِيدُ ﴿فَلَا يَرْبُوا﴾ يَزْكُو ﴿عِنْدَ اللّٰهِ﴾ اَيْ لَا ثَوَابَ فِيهِ لِلْمُعْطَيْنَ ﴿وَمَآ اٰتَيْتُمْ مِنْ زَكَاةٍ﴾ صَدَقَةٍ ﴿تُرِيدُونَ﴾ بِهَا ﴿وَجْهَ اللّٰهِ فَاُولٰئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ ﴿٣٩﴾﴾ ثَوَابَهُمْ بِمَا اَرَادُوهُ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْخِطَابِ ﴿اَللّٰهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ هَلْ مِنْ شُرَكَآئِكُمْ﴾ مِمَّنْ اَشْرَكْتُمْ بِاللّٰهِ ﴿مَنْ يَفْعَلُ مِنْ ذٰلِكُمْ مِنْ شَيْءٍ﴾ لَا ﴿سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾﴾ بِهِ ﴿ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ﴾ اَيِ الْقِفَارِ بِقَحْطِ الْمَطَرِ وَقِلَّةِ النَّبَاتِ ﴿وَالْبَحْرِ﴾ اَيِ الْبِلَادِ الَّتِي عَلَى الْاَنْهَارِ بِقِلَّةِ مَائِهَا ﴿بِمَا كَسَبَتْ اَيْدِي النَّاسِ﴾ مِنَ الْمَعَاصِي ﴿لِيُذِيقَهُمْ﴾ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ ﴿بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا﴾ اَيْ عُقُوبَتِهِ ﴿لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤١﴾﴾ يَتُوبُونَ.

TÜRKÇE ANLAMI

33. **İnsanlara** Mekke kâfirlerine **bir zarar** şiddet **dokunduğunda** başkasına değil sadece **Rablerine dönerek ona dua ederler. Sonra onlara, kendi tarafından** yağmur sebebiyle **bir rahmet tattırınca, onlardan bir grup hemen Rablerine ortak koşarlar.**

34. **Onlara verdiklerimize nankörlük etsinler (bakalım).**[1] **Hadi sefa sürün,**[2] **yakında** sefa sürmenin sonunu **bileceksiniz.**

[1] لِيَكْفُرُوا emriyle tehdit kastedilmiştir.

[2] فَتَمَتَّعُوا fiilinde gaipten muhataba iltifat vardır.

35. **Yoksa**[1] **biz onlara apaçık bir delil** kitap hüccet **indirdik de o da** delalet yoluyla **ona ortak koşmalarını mı söylüyor?** Onlara şirki mi emrediyor?

36. **Ve insanlara** Mekke kâfirleri ve diğerlerine **bir rahmet** nimet **tattırdığımızda, onunla** şımarık birinin sevinmesiyle **sevinirler. Ve ellerinin takdim ettiği şey sebebiyle kendilerine bir kötülük** şiddet **isabet edecek olursa, o zaman da ümitsizliğe düşerler.** Allah'ın rahmetinden ümit keserler. Nimete şükretmek, şiddet halinde de Rabbinden ümitli olmak müminin özelliğidir.

37. **Görmediler** bilmediler **mi ki, Allah dilediği kimseye** imtihan için **rızkı bol verir** genişletir **ve** dilediği kimseye de sınamak için **kısar** daraltır. **Şüphesiz, inanan bir toplum için bunda ibretler vardır.**

38. **O halde sen yakınlık sahibine** iyilik ve ziyaret **hakkını ver, yoksula, yolda kalmışa** yolcuya **da** sadaka hakkını ver. Bu konuda ümmet de peygamberine tabidir. **Bu Allah'ın cemalini** yaptıklarıyla onun sevabını **dileyenler için daha hayırlıdır. İşte felaha** kurtuluşa **erenler ancak onlardır.**

39. **İnsanların malları arasında artsın diye** daha fazlasını istemek için hediye veya hibe olarak **verdiğiniz her hangi bir fazlalık/ faiz** ki, bu sebeple alışverişte istenen fazlalığın (faizin) ismini almıştır, **Allah katında artmaz** çoğalmaz; verenlere sevap yoktur; **fakat Allah'ın rızasını dilediğiniz halde verdiğiniz zekât** sadaka **böyle değildir. İşte** yapmak istedikleriyle sevaplarını **kat kat arttıranlar ancak onlardır.**[2]

40. **Allah odur ki, sizi yarattı, sonra sizi rızıklandırdı. Sonra sizi öldürecek sonrada diriltecektir. Hiç sizin ortaklarınızdan** Allah'a ortak koştuklarınızdan **bunlardan birini yapan var mıdır?** Hayır, yoktur. **(Allah) onların ortak koştuklarından münezzeh ve çok yücedir.**

41. **İnsanların ellerinin kazandığı şey** günahlar **sebebiyle karada** yağmur yağmaması ve bitkilerin bitmemesi sebebiyle çöllerde **ve denizde** suların azalmasıyla nehir kıyısındaki beldelerde **fesat çıktı. Onlara yaptıkları şeylerin bazısının** azabını **tattırmak**[3] **için. Umulur ki, döner** tövbe ederler.

KELİME ANLAMI

33. وَإِذَا مَسَّ **Dokunduğu zaman** *(Kime?)* اَلنَّاسَ **İnsanlara** أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirlerine *(Ne dokunduğu zaman?)* ضُرٌّ **Bir zarar** شِدَّةٌ Zorluk دَعَوْا **Dua ederler** *(Kime?)* رَبَّهُمْ **Rablerine** *(Nasıl?)* مُنِيبِينَ **Yönelerek** رَاجِعِينَ Dönerek *(Kime?)* إِلَيْهِ **Ona** دُونَ غَيْرِهِ Başkasına değil ثُمَّ **Sonra** إِذَا أَذَاقَهُمْ **Onlara tattırdığında** *(Kim tarafından?)* مِنْهُ **Kendi tarafından** *(Ne?)* رَحْمَةً **Bir rahmet** *(Ne sebebiyle?)* بِالْمَطَرِ Yağmur sebebiyle إِذَا فَرِيقٌ **Hemen bir grup** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** بِرَبِّهِمْ **Rablerine** يُشْرِكُونَ **Şirk koşarlar.**

---

[1] أَمْ kelimesi inkar hemzesi manasındadır.

[2] فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ cümlesinde muhataptan gaibe iltifat vardır.

[3] لِيُذِيقَهُمْ fiili ya ve nun ile okunur.

34. لِيَكْفُرُوا **Nankörlük etsinler** *(Neye?)* بِمَا اٰتَيْنَاهُمْ **Onlara verdiğimize** أُرِيدَ بِهِ Bu emirle kastedilmiştir *(Ne?)* اَلتَّهْدِيدُ Tehdit فَتَمَتَّعُوا **Haydi sefa sürün** فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ **Yakında bileceksiniz** *(Neyi?)* عَاقِبَةَ تَمَتُّعِكُمْ Sefa sürmenizin sonunu فِيهِ الْتِفَاتٌ Burada iltifat vardır *(Neden?)* عَنِ الْغَيْبَةِ Gaib sığasından (muhatap sığasına).

35. اَمْ **Yoksa** بِمَعْنَى هَمْزَةِ الْاِنْكَارِ İnkar hemzesi manasındadır اَنْزَلْنَا **İndirdik mi?** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne?)* سُلْطَانًا **Bir delil** حُجَّةً وَكِتَابًا Hüccet ve kitap فَهُوَ **O delil de** يَتَكَلَّمُ **Söylüyor mu?** *(Nasıl?)* تَكَلُّمَ دَلَالَةٍ Delalet yönlü bir söylemekle *(Neyi söylüyor mu?)* بِمَا كَانُوا **Olmalarını** بِهِ **O Allah'a** يُشْرِكُونَ **Şirk koşar** أَيْ يَأْمُرُهُمْ Yani, onlara emrediyor mu? *(Neyi?)* بِالْاِشْرَاكِ Şirk koşmayı لَا Hayır!

36. وَاِذَا اَذَقْنَا **Ve biz tattırdığımızda** *(Kime?)* اَلنَّاسَ **İnsanlara** كُفَّارَ مَكَّةَ Mekke kafirlerine وَغَيْرَهُمْ Ve diğerlerine *(Ne tattırdığımızda?)* رَحْمَةً **Bir rahmet** نِعْمَةً Nimet فَرِحُوا بِهَا **Onunla sevinirler** *(Nasıl?)* فَرَحَ بَطَرٍ Kibirlinin sevinciyle وَاِنْ تُصِبْهُمْ **Ama onlara isabet etse** *(Ne?)* سَيِّئَةٌ **Bir kötülük** شِدَّةٌ Zorluk *(Ne sebebiyle?)* بِمَا قَدَّمَتْ **Takdim ettiği şey sebebiyle** *(Neyin takdim ettiği?)* اَيْدِيهِمْ **Onların ellerinin** اِذَا هُمْ **Hemen onlar** يَقْنَطُونَ **Ümitsizliğe düşüverirler** يَيْأَسُونَ Ümit keserler *(Neden?)* مِنَ الرَّحْمَةِ Allah'ın rahmetinden وَمِنْ شَأْنِ الْمُؤْمِنِ Müminin özelliğindendir *(Ne?)* أَنْ يَشْكُرَ Şükretmesi *(Ne zaman?)* عِنْدَ النِّعْمَةِ Nimet anında وَيَرْجُو رَبَّهُ Ve Rabbinden ümitli olması *(Ne zaman?)* عِنْدَ الشِّدَّةِ Zorluk anında.

37. اَوَلَمْ يَرَوْا **Görmediler mi?** يَعْلَمُوا Bilmediler mi ki, اَنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** يَبْسُطُ **Yayar** *(Neyi?)* الرِّزْقَ **Rızkı** يُوسِعُهُ Onu geniş eyler *(Kime?)* لِمَنْ يَشَاءُ **Dilediği kişiye** *(Niçin?)* اِمْتِحَانًا İmtihan etmek için وَيَقْدِرُ **Ve kısar** يُضَيِّقُهُ Rızkı daraltır *(Kime?)* لِمَنْ يَشَاءُ Dilediği kişiye *(Niçin?)* اِبْتِلَاءً Sınamak için اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Şüphesiz bunda** لَاٰيَاتٍ **Elbette ibretler vardır** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir toplum için ki,** يُؤْمِنُونَ **İnanıyorlar** *(Neye?)* بِهَا O ayetlere.

38. فَاٰتِ **O halde sen ver** *(Kime?)* ذَا الْقُرْبٰى **Yakınlık sahibine** اَلْقَرَابَةِ Akrabalığı olana *(Neyi ver?)* حَقَّهُ **Hakkını** *(Neden?)* مِنَ الْبِرِّ وَالصِّلَةِ İyilik ve ziyaretten *(Daha kime ver?)* وَالْمِسْكِينَ **Yoksula** وَابْنَ السَّبِيلِ **Ve yolda kalana** اَلْمُسَافِرِ Seferde olana *(Neden hakkını ver?)* مِنَ الصَّدَقَةِ Sadakadan وَاُمَّةُ النَّبِيِّ Peygamberin ümmeti de لَهُ تَبَعٌ Ona tabidir *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda ذٰلِكَ **Bu** خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Kim için?)* لِلَّذِينَ يُرِيدُونَ **İsteyen kişiler için** *(Neyi?)* وَجْهَ اللّٰهِ **Allah'ın cemalini** أَيْ ثَوَابَهُ Yani, sevabını *(Ne ile?)*

بِمَا يَعْمَلُونَ İşledikleri şeylerle **وَأُولٰئِكَ Ve işte onlar هُمُ Onlardır الْمُفْلِحُونَ Felaha erenler** الْفَائِزُونَ Kurtulanlar.

39. **وَمَا اٰتَيْتُمْ Verdiğiniz مِنْ رِبًا Fazlalık/ faiz** *(Nasıl?)* بِأَنْ يُعْطِيَ Vermek suretiyle *(Ne?)* شَيْئًا Bir şey *(Ne olarak?)* هِبَةً أَوْ هَدِيَّةً Hibe veya hediye olarak *(Niçin?)* لِيَطْلُبَ İstemek için *(Neyi?)* أَكْثَرَ مِنْهُ Ondan daha fazlasını فَسُمِّيَ Bu sebeple (verilen şey) isimlendirilmiştir *(Ne ile?)* بِاسْمِ الْمَطْلُوبِ Talep edilen şeyin ismiyle *(O da nedir?)* مِنَ الزِّيَادَةِ فِي الْمُعَامَلَةِ Muameledeki fazlalık, faizdir *(Niye verdiğiniz şey?)* **لِيَرْبُوَا Artsın diye** *(Nerede?)* **فِي اَمْوَالِ النَّاسِ İnsanların malları arasında** *(Hangi insanlar?)* اَلْمُعْطَيْنَ Kendilerine (hediye ve hibe) verilen أَيْ يَزِيدَ Yani, (insanların malları arasında) artsın diye (verilen mal) **فَلَا يَرْبُوا Artmaz** يَزْكُو Çoğalmaz *(Nerede?)* **عِنْدَ اللّٰهِ Allah'ın katında** أَيْ لَا ثَوَابَ فِيهِ Yani, bunda sevap yoktur *(Kime?)* لِلْمُعْطِينَ Verenlere **وَمَا اٰتَيْتُمْ Ve verdiğiniz مِنْ زَكَاةٍ Zekat** صَدَقَةٍ Sadaka *(Nasıl?)* **تُرِيدُونَ İstiyor olduğunuz halde** *(Ne ile?)* بِهَا Onunla *(Neyi?)* **وَجْهَ اللّٰهِ Allah'ın cemalini فَاُولٰئِكَ İşte onlar هُمُ Onlardır الْمُضْعِفُونَ Kat kat arttıranlar** *(Neyi?)* ثَوَابَهُمْ Sevaplarını *(Ne sebebiyle?)* بِمَا أَرَادُوهُ İstedikleri şey sebebiyle فِيهِ الْتِفَاتٌ Burada iltifat vardır *(Neden?)* عَنِ الْخِطَابِ Muhatap sığasından (gaip sığasına).

40. **اَللّٰهُ Allah الَّذِي Öyle (bir zattır) ki, خَلَقَكُمْ Sizi yarattı ثُمَّ رَزَقَكُمْ Sonra sizi rızıklandırdı ثُمَّ يُمِيتُكُمْ Sonra sizi öldürecek ثُمَّ يُحْيِيكُمْ Sonrada diriltecektir هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ Acaba sizin ortaklarınızdan** مِمَّنْ أَشْرَكْتُمْ بِاللّٰهِ Allah ortak koştuklarınızdan **مَنْ يَفْعَلُ Yapan var mıdır?** *(Neden?)* **مِنْ ذٰلِكُمْ Bunlardan مِنْ شَيْءٍ Bir şey** لَا Hayır! **سُبْحَانَهُ Allah münezzeh وَتَعَالٰى Ve yücedir** *(Neden?)* **عَمَّا O şeyden ki, يُشْرِكُونَ Şirk koşuyorlar** *(Kime?)* بِهِ Ona.

41. **ظَهَرَ Çıktı** *(Ne?)* **اَلْفَسَادُ Fesat** *(Nerede?)* **فِي الْبَرِّ Karada** أَيِ الْقِفَارِ Yani, çöllerde *(Nasıl?)* بِقَحْطِ الْمَطَرِ Yağmurun kesilmesi وَقِلَّةِ النَّبَاتِ Ve mahsulün kıtlığıyla *(Daha nerede fesat çıktı?)* **وَالْبَحْرِ Ve denizde** أَيِ الْبِلَادِ Yani, beldelerde الَّتِي عَلَى الْأَنْهَارِ Nehirlerin kenarlarında olan *(Nasıl çıktı?)* بِقِلَّةِ مَائِهَا Suyunun azalmasıyla *(Ne sebebiyle fesat çıktı?)* بِمَا كَسَبَتْ **Kazandığı şey sebebiyle** *(Neyin?)* **اَيْدِي النَّاسِ İnsanların ellerinin** *(O şey de nedir?)* مِنَ الْمَعَاصِي Günahlardır *(Niye fesat çıktı?)* **لِيُذِيقَهُمْ Onlara tattırsın diye** بِالْيَاءِ وَالنُّونِ 'Ya' ve 'nun' ile (okunur) *(Neyi?)* **بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا Yaptıklarının bir kısmını** أَيْ عُقُوبَتِهِ Yani, (bir kısmının) cezasını (tattırsın diye ki,) **لَعَلَّهُمْ Belki onlar يَرْجِعُونَ Geri dönerler** يَتُوبُونَ Tövbe ederler.

﴿قُلْ﴾ لِكُفَّارِ مَكَّةَ ﴿سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ ﴿٤٢﴾﴾ فَأُهْلِكُوا بِإِشْرَاكِهِمْ وَمَسَاكِنُهُمْ وَمَنَازِلُهُمْ خَاوِيَةٌ ﴿فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقَيِّمِ﴾ دِينِ الْإِسْلَامِ ﴿مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللهِ﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿يَوْمَئِذٍ يَصَّدَّعُونَ ﴿٤٣﴾﴾ فِيهِ إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ فِي الصَّادِ يَتَفَرَّقُونَ بَعْدَ الْحِسَابِ إِلَى الْجَنَّةِ وَالنَّارِ ﴿مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ﴾ وَبَالُ كُفْرِهِ وَهُوَ النَّارُ ﴿وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِأَنْفُسِهِمْ يَمْهَدُونَ ﴿٤٤﴾﴾ يُوَطِّئُونَ مَنَازِلَهُمْ فِي الْجَنَّةِ ﴿لِيَجْزِيَ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِيَصَّدَّعُونَ ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْ فَضْلِهِ﴾ يُثِيبَهُمْ ﴿إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿٤٥﴾﴾ أَيْ يُعَاقِبُهُمْ ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ﴾ تَعَالَى ﴿أَنْ يُرْسِلَ الرِّيَاحَ مُبَشِّرَاتٍ﴾ بِمَعْنَى لِتُبَشِّرَكُمْ بِالْمَطَرِ ﴿وَلِيُذِيقَكُمْ﴾ بِهَا ﴿مِنْ رَحْمَتِهِ﴾ الْمَطَرِ وَالْخِصْبِ ﴿وَلِتَجْرِيَ الْفُلْكُ﴾ السُّفُنُ بِهَا ﴿بِأَمْرِهِ﴾ بِإِرَادَتِهِ ﴿وَلِتَبْتَغُوا﴾ تَطْلُبُوا ﴿مِنْ فَضْلِهِ﴾ الرِّزْقَ بِالتِّجَارَةِ فِي الْبَحْرِ ﴿وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٤٦﴾﴾ هٰذِهِ النِّعَمَ يَا أَهْلَ مَكَّةَ فَتُوَحِّدُونَهُ ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَجَاءُوهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ بِالْحُجَجِ الْوَاضِحَاتِ عَلَى صِدْقِهِمْ فِي رِسَالَتِهِمْ إِلَيْهِمْ فَكَذَّبُوهُمْ ﴿فَانْتَقَمْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرَمُوا﴾ أَهْلَكْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوهُمْ ﴿وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾﴾ عَلَى الْكَافِرِينَ بِإِهْلَاكِهِمْ وَإِنْجَاءِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿اللهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَاحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا﴾ تُزْعِجُهُ ﴿فَيَبْسُطُهُ فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ﴾ مِنْ قِلَّةٍ وَكَثْرَةٍ ﴿وَيَجْعَلُهُ كِسَفًا﴾ بِفَتْحِ السِّينِ وَسُكُونِهَا قِطَعًا مُتَفَرِّقَةً ﴿فَتَرَى الْوَدْقَ﴾ الْمَطَرَ ﴿يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ﴾ أَيْ وَسَطِهِ ﴿فَإِذَا أَصَابَ بِهِ﴾ بِالْوَدْقِ ﴿مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٨﴾﴾ يَفْرَحُونَ بِالْمَطَرِ ﴿وَإِنْ﴾ وَقَدْ ﴿كَانُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ مِنْ قَبْلِهِ﴾ تَأْكِيدٌ ﴿لَمُبْلِسِينَ ﴿٤٩﴾﴾ آيِسِينَ مِنْ إِنْزَالِهِ ﴿فَانْظُرْ إِلَى آثَارِ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (أَثَرِ) ﴿رَحْمَةِ اللهِ﴾ أَيْ نِعْمَتِهِ بِالْمَطَرِ ﴿كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا﴾ أَيْ يَبِسِهَا بِأَنْ تَنْبُتَ ﴿إِنَّ ذٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتَى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

42. Mekke kâfirlerine **de ki: "Yeryüzünde gezin de bundan öncekilerin sonunun nasıl olduğunu görün? Onların çoğu müşrik idi."** Şirk koşmaları sebebiyle yok edildiler. Evleri barkları bomboştur.

43. **Allah katından dönüşü olmayan, bir gün** kıyamet günü **gelmeden önce yüzünü o dosdoğru dine** İslam dinine **çevir! O gün (insanlar) dağılacaklardır.**[1] Hesaptan sonra cennet ve cehenneme ayrılacaklardır.

[1] يَصَّدَّعُونَ fiilinin aslında bulunan te harfi sad harfine idgam edilmiştir.

44. **Kim inkâr ederse inkârının** vebali olan ateş **kendi aleyhinedir ve kim de salih amel işlerse kendi nefisleri için** cennetteki evlerini **hazırlarlar,** döşerler.

45. **Ta ki, iman edenleri ve salih amel işleyenleri fazlından mükâfatlandırsın.**[1] Onlara sevap versin. **Şüphesiz o, kâfirleri sevmez,** onlara azap eder.

46. Rüzgârlarla **size rahmetinden** yağmur ve bolluktan **tattırsın ve emri** iradesiyle **gemiler** rüzgâr sayesinde **aksın, onun fazlından** denizde ticaretle rızkınızı **arayasınız ve** ey Mekke ehli! Bu nimetlere **şükredip** iman ed**esiniz diye rüzgârları** sizi yağmurla **müjdeci olarak**[2] **göndermesi de onun ayetlerindendir.**

47. **Andolsun ki, senden önce nice peygamberleri kavimlerine gönderdik, onlar da kavimlerine** peygamber olduklarını doğrulayan **belgeler** açık deliller **getirdiler.** Fakat kavimleri onları yalanladı**. Biz de günahkârlardan intikam aldık.** Yalanlayanları yok ettik. Ve kâfirleri yok edip inananları kurtarmak suretiyle kâfirlere karşı **inananlara yardım etmek bizim üzerimize bir hak olmuştur.**

48. **Allah, odur ki, rüzgârları gönderir, onlar da bir bulutu sürer,** harekete geçirir **sonra (Allah) onu gökte dilediği gibi** az veya çok **yayar ve onu küme küme yapar,** dağınık parçalar haline getirir. **Ve görürsün ki, arasından** ortasından **yağmur çıkıyor, nihayet onu** yağmuru **kullarından dilediğine nasip edince onlar hemen sevinirler,** yağmurla ferahlarlar.

49. **Halbuki onların üzerlerine indirilmeden önce, ondan evvel**[3] **elbette umutsuzdular,** yağmurun yağmasından ümit kesmişlerdi.

50. **Allah'ın rahmetinin eserine**[4] yağmurla gelen nimetine **bir bak ki, yeri ölümünden** kurumasından **sonra** yeşermek suretiyle **nasıl canlandırıyor? Şüphesiz bu,** yeri canlandıran **elbette ölüleri de diriltir. O, her şeye gücü yetendir.**

KELİME ANLAMI

42. قُلْ **De** *(Kime?)* لِكُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kafirlerine سِيرُوا **Gezin** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde (gezin de)** فَانْظُرُوا **Bakın** كَيْفَ كَانَ **Nasıl olmuş** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الَّذِينَ **O kimselerin sonu ki,** فَأُهْلِكُوا **Müşrik** مُشْرِكِينَ *(Ne?)* كَانَ أَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu idi** مِنْ قَبْلُ **Bundan önce idiler**

Ve helak edildiler *(Ne sebebiyle?)* بِإِشْرَاكِهِمْ Şirk koşmaları sebebiyle وَمَسَاكِنُهُمْ Evleri وَمَنَازِلُهُمْ

Ve oturdukları yerler خَاوِيَةٌ Terkedilmiş haldedir.

43. فَأَقِمْ **Ve tut** *(Neyi?)* وَجْهَكَ **Yüzünü** *(Neye?)* لِلدِّينِ الْقَيِّمِ **Dosdoğru dine** دِينِ الْإِسْلَامِ İslam dinine *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ **Gelmeden önce** *(Ne?)* يَوْمٌ **Bir gün ki,**

---

[1] لِيَجْزِيَ fiilindeki lam harf-i ceri يَصَّدَّعُونَ fiiline müteallliktir.

[2] مُبَشِّرَاتٍ kelimesi لِتُبَشِّرَكُمْ manasındadır.

[3] مِنْ قَبْلِهِ terkibi tekittir.

[4] أَثَرِ kelimesi bir kıraatte آثَارِ şeklinde okunur.

لَا مَرَدَّ لَهُ **Onun dönüşü yoktur** مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O kıyamet günüdür يَوْمَئِذٍ **İşte o gün** يَصَّدَّعُونَ **Bölük bölük ayrılacaklardır** فِيهِ Bu kelimede vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ التَّاءِ فِي الْأَصْلِ Asıldaki 'te' harfinin idğamı *(Neye?)* فِي الصَّادِ 'Sad' harfine يَتَفَرَّقُونَ Ayrılırlar *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْحِسَابِ Hesaptan sonra *(Nereye ayrılırlar?)* إِلَى الْجَنَّةِ وَالنَّارِ Cennete ve cehenneme.

44. مَنْ **Kim** كَفَرَ **Küfrederse** فَعَلَيْهِ **Onun aleyhinedir** *(Ne?)* كُفْرُهُ **Küfrü** وَبَالُ كُفْرِهِ Küfr ünün karşılığı وَهُوَ النَّارُ O da ateştir وَمَنْ **Kim de** عَمِلَ **İşlerse** *(Ne?)* صَالِحًا **Salih amel** فَلِأَنْفُسِهِمْ **Kendi nefisleri için** يَمْهَدُونَ **Hazırlarlar** يُوَطِّئُونَ Döşerler *(Neyi?)* مَنَازِلَهُمْ Kalacakları yerleri *(Neredeki?)* فِي الْجَنَّةِ Cennetteki *(Niye ayrılırlar?)*

45. لِيَجْزِيَ **Mükafatlandırsın diye** مُتَعَلِّقٌ بِيَصَّدَّعُونَ Yessaddeu'n fiiline müteallliktir *(Kime mükafatlandırsın diye?)* الَّذِينَ **O kimselere ki,** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Ne?)* الصَّالِحَاتِ **Salih ameller** *(Neden mükafatlandırsın diye?)* مِنْ فَضْلِهِ **Kendi fazlından** يُثِيبَهُمْ Onları sevaplandırmak için إِنَّهُ **Şüphesiz O** لَا يُحِبُّ **Sevmez** *(Kimi?)* الْكَافِرِينَ **Kafirleri** أَيْ يُعَاقِبُهُمْ Yani, onları cezalandırır.

46. وَمِنْ اٰيَاتِهِ **Onun ayetlerindendir** تَعَالَى Yüce Allah'ın *(Ne?)* أَنْ يُرْسِلَ **Göndermesi** *(Neyi?)* الرِّيَاحَ **Rüzgarları** *(Nasıl?)* مُبَشِّرَاتٍ **Müjdeleyici olarak** بِمَعْنَى Şu manadadır; لِتُبَشِّرَكُمْ Sizi müjdelesin diye *(Ne ile?)* بِالْمَطَرِ Yağmur ile وَلِيُذِيقَكُمْ **Ve size tattırsın diye** *(Ne ile?)* بِهَا O rüzgarlarla *(Neden?)* مِنْ رَحْمَتِهِ **Rahmetinden** الْمَطَرِ Yağmur وَالْخِصْبِ Ve bereketten وَلِتَجْرِيَ **Ve de yüzsün diye** *(Ne?)* الْفُلْكُ السُّفُنُ **Gemiler** *(Ne ile?)* بِهَا O rüzgarlarla *(Kimin emriyle?)* بِأَمْرِهِ **Onun emriyle** بِإِرَادَتِهِ Onun iradesiyle وَلِتَبْتَغُوا **Ve de isteyesiniz diye** تَطْلُبُوا Arayasınız diye *(Neden?)* مِنْ فَضْلِهِ **Onun fazlından** *(Neyi?)* الرِّزْقَ Rızkı *(Nasıl?)* بِالتِّجَارَةِ Ticaret yaparak *(Nerede?)* فِي الْبَحْرِ Denizde وَلَعَلَّكُمْ **Ve belki de siz** تَشْكُرُونَ **Şükredersiniz** *(Neye?)* هٰذِهِ النِّعَمَ Bu nimetlere يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke ehli! فَتُوَحِّدُونَهُ Ve böylece onun birliğini kabul edersiniz.

47. وَلَقَدْ **Andolsun ki, şüphesiz** اَرْسَلْنَا **Biz gönderdik** *(Kimden önce?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** *(Kimi?)* رُسُلًا **Nice peygamberleri** *(Kime gönderdik?)* إِلَى قَوْمِهِمْ **Kavimlerine** فَجَاؤُهُمْ **Ve onlara getirdiler** *(Ne?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Belgeler** بِالْحُجَجِ الْوَاضِحَاتِ Açık deliller *(Neye delil?)* عَلَى صِدْقِهِمْ Doğruluklarına *(Hangi konuda?)* فِي رِسَالَتِهِمْ Gönderilmiş olmaları konusunda *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara فَكَذَّبُوهُمْ Ve kavimleri onları yalanladı فَانْتَقَمْنَا

Biz de intikam aldık *(Kimden?)* مِنَ الَّذِينَ **O kimselerden ki,** اَجْرَمُوا **Günah işlediler** أَهْلَكْنَا Helak ettik *(Kimi?)* اَلَّذِينَ كَذَّبُوهُمْ Onları yalanlayanları وَكَانَ **Ve olmuştur** *(Ne olmuştur?)* حَقًّا **Hak** *(Kim üzerine?)* عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** *(Ne?)* نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ **İnananlara yardım etmek** *(Kime karşı?)* عَلَى الْكَافِرِينَ Kafirlere karşı *(Nasıl?)* بِإِهْلَاكِهِمْ Onları helak etmek وَإِنْجَاءِ الْمُؤْمِنِينَ Ve inananları kurtarmak suretiyle.

48. اَللّٰهُ **Allah** اَلَّذِي **Öyle (bir zâttır) ki,** يُرْسِلُ **Gönderir** *(Neyi?)* اَلرِّيَاحَ **Rüzgarları** فَتُثِيرُ **Ve onlar sürer** *(Neyi?)* سَحَابًا **Bir bulutu** تُزْعِجُهُ Onu harekete geçirir فَيَبْسُطُهُ **Böylece onu yayar** *(Nerede?)* فِي السَّمَاءِ **Gökyüzünde** *(Nasıl?)* كَيْفَ يَشَاءُ **Dilediği gibi** مِنْ قِلَّةٍ وَكَثْرَةٍ Az ve çok وَيَجْعَلُهُ **Ve onu yapar** *(Ne?)* كِسَفًا **Parça parça** بِفَتْحِ السِّينِ (Kisefen kelimesi) 'sin' harfinin fethası وَسُكُونِهَا Ve sükunuyla (okunur) قِطَعًا مُتَفَرِّقَةً Dağınık parçalar (anlamındadır) فَتَرَى **Böylece görürsün** *(Neyi?)* اَلْوَدْقَ الْمَطَرَ **Yağmuru** *(Nasıl?)* يَخْرُجُ **Çıkar olduğu halde** *(Nereden?)* مِنْ خِلَالِهِ **Onun arasından** أَيْ وَسَطِهِ Yani, ortasından مَنْ يَشَاءُ **Dilediği kişiye** *(Kimden?)* مِنْ عِبَادِهِ **Kullarından** إِذَا هُمْ **Hemen onlar** يَسْتَبْشِرُونَ **Sevinirler** يَفْرَحُونَ Ferahlarlar *(Ne ile?)* بِالْمَطَرِ Yağmur ile.

49. -وَقَدْ- وَإِنْ **Ve muhakkak ki,** كَانُوا **İdiler** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِ اَنْ يُنَزَّلَ **İndirilmeden önce** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** مِنْ قَبْلِهِ **Ondan önce** تَأْكِيدٌ Tekittir *(Ne idiler?)* لَمُبْلِسِينَ **Ümit kesmiş idiler** آيِسِينَ Ümitsizliğe düşmüşlerdi *(Neden?)* مِنْ إِنْزَالِهِ Yağmurun indirilmesinden.

50. فَانْظُرْ **Şimdi bak** *(Neye?)* إِلَى اَثَرِ **Eserine** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte (أَثَارِ) 'Âsâri' (şeklinde cemi)dir *(Neyin eserine bak?)* رَحْمَةِ اللّٰهِ **Rabbinin rahmetinin** أَيْ نِعْمَتِهِ بِالْمَطَرِ Yani, yağmurla gelen nimetine (bak) كَيْفَ يُحْيِي **Nasıl canladırıyor** *(Neyi?)* اَلْأَرْضَ **Toprağı** *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَوْتِهَا **Ölümünden sonra** أَيْ يَبْسِهَا Yani, kuruduktan sonra *(Nasıl diriltiyor?)* بِأَنْ تَنْبُتَ Yeryüzünün yeşillenmesiyle إِنَّ ذٰلِكَ **Şüphesiz bu** اَلْمُحْيِي الْأَرْضَ Toprağı canlandıran لَمُحْيِي **Elbette diriltecektir** *(Kimi?)* اَلْمَوْتٰى **Ölüleri** وَهُوَ **Ve o** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** قَدِيرٌ **Gücü yetendir.**

﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿أَرْسَلْنَا رِيحًا﴾ مُضِرَّةً عَلَى نَبَاتٍ ﴿فَرَأَوْهُ مُصْفَرًّا لَظَلُّوا﴾ صَارُوا جَوَابُ الْقَسَمِ ﴿مِنْ بَعْدِهِ﴾ أَيْ بَعْدَ اصْفِرَارِهِ ﴿يَكْفُرُونَ ﴿٥١﴾﴾ يَجْحَدُونَ النِّعْمَةَ بِالْمَطَرِ ﴿فَإِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَى وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ إِذَا﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْيَاءِ ﴿وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿٥٢﴾﴾ ﴿وَمَا أَنْتَ بِهَادِ الْعُمْيِ عَنْ ضَلَالَتِهِمْ إِنْ﴾ مَا ﴿تُسْمِعُ﴾ سَمَاعَ إِفْهَامٍ وَقَبُولٍ ﴿إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا﴾ الْقُرْآنِ ﴿فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٥٣﴾﴾ مُخْلِصُونَ بِتَوْحِيدِ اللهِ ﴿اللهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضُعْفٍ﴾ مَاءٍ مَهِينٍ ﴿ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضُعْفٍ﴾ آخَرَ وَهُوَ ضَعْفُ الطُّفُولِيَّةِ ﴿قُوَّةً﴾ أَيْ قُوَّةَ الشَّبَابِ ﴿ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضُعْفًا وَشَيْبَةً﴾ ضَعْفُ الْكِبَرِ وَشَيْبُ الْهَرَمِ وَالضُّعْفُ فِي الثَّلَاثَةِ بِضَمِّ أَوَّلِهِ وَفَتْحِهِ [ضَعْفٍ] ﴿يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ﴾ مِنَ الضَّعْفِ وَالْقُوَّةِ وَالشَّبَابِ وَالشَّيْبَةِ ﴿وَهُوَ الْعَلِيمُ﴾ بِتَدْبِيرِ خَلْقِهِ ﴿الْقَدِيرُ ﴿٥٤﴾﴾ عَلَى مَا يَشَاءُ ﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ﴾ يَحْلِفُ ﴿الْمُجْرِمُونَ﴾ الْكَافِرُونَ ﴿مَا لَبِثُوا﴾ فِي الْقُبُورِ ﴿غَيْرَ سَاعَةٍ﴾ قَالَ تَعَالَى ﴿كَذَلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ ﴿٥٥﴾﴾ يَصْرِفُونَ عَنِ الْحَقِّ الْبَعْثِ كَمَا صَرَفُوا عَنِ الْحَقِّ الصِّدْقِ فِي مُدَّةِ اللَّبْثِ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ﴾ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَغَيْرِهِمْ ﴿لَقَدْ لَبِثْتُمْ فِي كِتَابِ اللهِ﴾ فِيمَا كَتَبَهُ فِي سَابِقِ عِلْمِهِ ﴿إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ﴾ الَّذِي أَنْكَرْتُمُوهُ ﴿وَلَكِنَّكُمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾﴾ وُقُوعَهُ ﴿فَيَوْمَئِذٍ لَا يَنْفَعُ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿الَّذِينَ ظَلَمُوا مَعْذِرَتُهُمْ﴾ فِي إِنْكَارِهِمْ لَهُ ﴿وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٧﴾﴾ لَا يُطْلَبُ مِنْهُمُ الْعُتْبَى أَيِ الرُّجُوعُ إِلَى مَا يُرْضِي اللهَ ﴿وَلَقَدْ ضَرَبْنَا﴾ جَعَلْنَا ﴿لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ﴾ تَنْبِيهًا لَهُمْ ﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿جِئْتَهُمْ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿بِآيَةٍ﴾ مِثْلَ الْعَصَا وَالْيَدِ لِمُوسَى ﴿لَيَقُولَنَّ﴾ حُذِفَ مِنْهُ نُونُ الرَّفْعِ لِتَوَالِي النُّونَاتِ وَالْوَاوُ ضَمِيرُ الْجَمْعِ لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مِنْهُمْ ﴿إِنْ﴾ مَا ﴿أَنْتُمْ﴾ أَيْ مُحَمَّدٌ وَأَصْحَابُهُ ﴿إِلَّا مُبْطِلُونَ ﴿٥٨﴾﴾ أَصْحَابُ أَبَاطِيلَ ﴿كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٩﴾﴾ التَّوْحِيدَ كَمَا طَبَعَ عَلَى قُلُوبِ هَؤُلَاءِ ﴿فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللهِ﴾ بِنَصْرِكَ عَلَيْهِمْ ﴿حَقٌّ وَلَا يَسْتَخِفَّنَّكَ الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ ﴿٦٠﴾﴾ بِالْبَعْثِ أَيْ لَا يَحْمِلَنَّكَ عَلَى الْخِفَّةِ وَالطَّيْشِ بِتَرْكِ الصَّبْرِ أَيْ لَا تَتْرُكْنَهُ.

TÜRKÇE ANLAMI

51. **Andolsun ki,**[1] **eğer** bitkilere zarar veren **bir rüzgâr göndersek ve böylece o ekinleri sararmış görseler, elbette**[2] **onun** sararmasının **ardından nankörlüğe** yağmurla gelen nimeti inkâra **başlarlar.**

[1] وَلَئِنْ terkibindeki lam yemin içindir.
[2] لَظَلُّوا fiili صَارُوا fiili manasında olup yeminin cevabıdır.

52. **Elbette sen o daveti**[1] **ölülere duyuramaz ve arkalarına dönüp giderlerken sağırlara da işittiremezsin.**

53. **Sen körleri, sapıklıklarından doğru yola hidayet edici değilsin. Sen ancak ayetlerimize** Kuran'a **iman edenlere dinletebilirsin. İşte Müslüman** Allah'ı birlemede samimi **olanlar onlardır.**

54. **Allah, odur ki, sizi bir zayıflıktan** değersiz bir sudan **yarattı, sonra** başka bir **zayıflık** çocukluk zayıflığının **ardından bir** gençlik **kuvveti verdi, sonra da kuvvetin ardından** yaşlılık **zayıflığı**[2] **ve** ihtiyarlıkta **saç ağarması verdi. Dilediğini yaratır;** kuvvet-zayıflık, gençlik-ihtiyarlık. **O** mahlûkatını idare etmeyi **gayet iyi bilen,** dilediği her şeye **gücü yetendir.**

55. **Kıyamet koptuğu gün; günahkârlar** kâfirler kabirde **çok kısa bir süreden başka kalmadıklarına yemin ederler.** Allah Teâlâ buyurdu ki: **İşte böylece** hak olan dirilmekten **çevrilir olmuşlardı.** Tıpkı kabirde bekledikleri süre hakkındaki gerçekten çevrildikleri gibi.

56. **Kendilerine ilim ve iman verilmiş olanlar** melekler ve diğerleri **dediler ki: "Andolsun ki, Allah'ın** ezeli ilmiyle yazmış olduğu **kitabında tekrar dirilme gününe kadar durdunuz. İşte bu,** sizin inkâr ettiğiniz **tekrar dirilme günüdür; fakat siz** bunun gerçekleşeceğini **bilmiyor/ kabul etmiyor idiniz."**

57. **İşte o gün zulmetmiş olanların** o günü inkar hakkındaki **mazeretleri fayda vermez**[3] **ve onlardan** Allah'ın razı olduğu şeye **dönmeleri de istenmez** talep edilmez.

58. **Andolsun ki, bu Kuran'da insanlara** onları uyarmak için **her bir misali vermişizdir. Ve andolsun ki,** Ey Muhammed! Sen **onlara** Musa'nın eli ve asası gibi **bir mucize getirecek olsan, elbette** onlardan **kâfir olanlar diyeceklerdir**[4] **ki, siz** yani, Muhammed ve arkadaşları **boş şeyler söyleyen** saçmalayan kimse**lerden başkası değilsiniz.**

59. **İşte** tevhidi **bilmeyenlerin kalplerini Allah böyle** tıpkı bunların kalplerini mühürlediği gibi **mühürler.**

60. **Sen sabret. Şüphesiz, Allah'ın,** onlara karşı sana yardım **vaadi haktır ve** tekrar dirilmeye **inanmayanlar, seni asla gevşekliğe sevk etmesin.** Sabretmeyi terk ederek seni hafifliğe ve tutarsızlığa sürüklemesin. Sen asla sabrı elden bırakma.

---

[1] اَلدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا kelimelerindeki hemzeler hem ispat edilerek hem de ikincisi hemze ile ya arasında teshil ile okunmuştur.

[2] ضعْف kelimesi üç yerde de ilk harfinin hem zammesi hem de fethasıyla okunur.

[3] لَا يَنْفَعُ fiili ya ve ta ile okunur.

[4] لَيَقُولُنَّ fiilinden ref alameti olan nun harfi nunlar peş peşe geldiği için ve cemi zamiri olan vav da iki sakin karşılaştığı için hazfedilmiştir. (Fakat şarihin buradaki ifadesi bir kalem sürçmesi olup doğrusu Cemel haşiyesinde ifade edildiği gibi bu fiilin tekit nununa bitiştiği için fetha üzere mebni olmasıdır.)

KELİME ANLAMI

51. وَلَئِنْ **Andolsun ki, eğer** لَامُ قَسَمٍ Yemin lamıdır اَرْسَلْنَا **Göndersek** *(Ne?)* رِيحًا **Bir rüzgar** ki, مُضِرَّةً Zarar veren *(Neye?)* عَلٰى نَبَاتٍ Ekinlere فَرَاَوْهُ **Ve onu** (ekini) **görseler** *(Ne halde?)* مُصْفَرًّا **Sararmış olduğu halde** لَظَلُّوا **Elbette başlarlar** صَارُوا Olu verirler جَوَابُ الْقَسَمِ Yeminin cevabıdır *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِهٖ **Ondan sonra** أَيْ بَعْدَ اصْفِرَارِهٖ Yani, o sarardıktan sonra *(Neye başlarlar?)* يَكْفُرُونَ **Nankörlük etmeye** يَجْحَدُونَ İnkar etmeye *(Neyi?)* اَلنِّعْمَةَ Nimeti *(Ne ile gelen?)* بِالْمَطَرِ Yağmur ile.

52. فَاِنَّكَ **Doğrusu sen** لَا تُسْمِعُ **İşittiremezsin** *(Kime?)* اَلْمَوْتٰى **Ölülere** وَلَا تُسْمِعُ **Ve yine işittiremezsin** *(Kime?)* اَلصُّمَّ **Sağırlara** *(Neyi?)* اَلدُّعَاءَ **Daveti** *(Ne zaman işittiremzsin?)* وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ (Dua ve iza'daki) her iki hemzenin ispatı **إِذَا Zamanda** İkincisinin teshili ile (okunmuştur) *(Nasıl teshili?)* بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْيَاءِ Hemze ile ya arası *(Hangi zamanda?)* وَلَّوْا **Gittikleri zamanda** *(Nasıl?)* مُدْبِرِينَ **Arkalarını dönerek.**

53. وَمَا اَنْتَ **Ve sen değilsin** *(Ne?)* بِهَادِ الْعُمْيِ **Körleri hidayete erdirecek** *(Neden?)* عَنْ ضَلَالَتِهِمْ **Sapıklıklarından** اِنْ -مَا- تُسْمِعُ **Sen işittiremezsin** *(Nasıl?)* سَمَاعَ إِفْهَامٍ وَقَبُولٍ Anlatacak ve kabullendirecek bir işitmekle اِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ **Ancak inanan kimseye (işittirebilirsin)** *(Neye inanan?)* بِاٰيَاتِنَا **Ayetlerimize** اَلْقُرْآنِ Kuran'a فَهُمْ **İşte onlar** مُسْلِمُونَ **Müslümanlardır** مُخْلِصُونَ İhlas ile bağlananlardır *(Neye?)* بِتَوْحِيدِ اللّٰهِ Allah'ı birlemeye.

54. اَللّٰهُ **Allah** الَّذِي **Öyle (bir zâttır) ki,** خَلَقَكُمْ **Sizi yarattı** *(Neden?)* مِنْ ضُعْفٍ **Zayıflıktan** مَاءٍ مَهِينٍ Değersiz bir sudan ثُمَّ جَعَلَ **Sonra verdi** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ ضُعْفٍ **Zayıflıktan sonra** *(Öyle zayıflık ki,)* آخَرَ Diğer (bir zayıflıktan sonra verdi) وَهُوَ O diğer zayıflık da ضَعْفُ الطُّفُولِيَّةِ Çocukluk zayıflığıdır *(Ne verdi?)* قُوَّةً **Bir kuvvet** أَيْ قُوَّةَ الشَّبَابِ Yani, gençlik kuvveti ثُمَّ جَعَلَ **Sonra da verdi** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ **Kuvvetten sonra** *(Ne verdi?)* ضُعْفًا **Başka bir zayıflık** وَشَيْبَةً **Ve ihtiyarlık** ضَعْفُ الْكِبَرِ Yaşlılık zayıflığı وَشَيْبُ الْهَرَمِ Ve ihtiyarlıkta saç ağarması وَالضُّعْفُ Zu'f kelimesi فِي الثَّلَاثَةِ Üç yerde de بِضَمِّ أَوَّلِهٖ İlk harfinin zammesi وَفَتْحِهٖ Ve fethası ile (okunur) يَخْلُقُ **Yaratır** *(Neyi?)* مَا يَشَاءُ **Dilediği şeyi** *(Neden?)* مِنَ الضَّعْفِ وَالْقُوَّةِ Zayıflık ve kuvvetten وَالشَّبَابِ وَالشَّيْبَةِ Gençlik ve ihtiyarlıktan وَهُوَ **Ve O** اَلْعَلِيمُ **Gayet iyi bilendir** *(Neyi?)* بِتَدْبِيرِ خَلْقِهٖ Mahlukatını idare etmeyi اَلْقَدِيرُ **Gücü yetendir** *(Neye?)* عَلٰى مَا يَشَاءُ Dileği şeye.

55. وَيَوْمَ **Ve o günde ki,** تَقُومُ **Gelir** *(Ne?)* اَلسَّاعَةُ **Saat** يُقْسِمُ **Yemin eder** يَحْلِفُ And içer *(Kim?)* اَلْمُجْرِمُونَ **Günahkarlar** اَلْكَافِرُونَ Kafirler *(Neye dair?)* مَا لَبِثُوا **Kalmadıklarına dair** *(Nerede?)* فِي الْقُبُورِ Kabirlerde *(Ne kadar?)* غَيْرَ سَاعَةٍ **Bir saatten fazla** قَالَ تَعَالَى Yüce Allah buyurdu كَذٰلِكَ **İşte böylece** كَانُوا **İdiler** *(Ne?)* يُؤْفَكُونَ **Döndürülüyor** يُصْرَفُونَ Çevriliyorlardı *(Neden?)* عَنِ الْحَقِّ Haktan الْبَعْثِ Yeniden dirilmekten *(Ne gibi?)* كَمَا صُرِفُوا Çevrildikleri gibi *(Neden?)* عَنِ الْحَقِّ الصِّدْقِ Haktan, gerçekten *(Ne hakkındaki?)* فِي مُدَّةِ اللُّبْثِ Bekleme süresi hakkındaki.

56. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** أُوتُوا **Kendilerine verildi** *(Ne verildi?)* اَلْعِلْمَ **İlim** وَالْإِيمَانَ **Ve iman** (verilen) مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَغَيْرِهِمْ Melekler ve diğerleri (dediler) ki: لَقَدْ **Andolsun ki, şüphesiz** لَبِثْتُمْ **Kaldınız** *(Nerede?)* فِي كِتَابِ اللهِ **Allah'ın yazısında** فِيمَا كَتَبَهُ Yazdığı şeyde *(Nerede yazdığı?)* فِي سَابِقِ عِلْمِهِ Ezeli ilminde *(Ne zamana kadar kaldınız?)* إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ **Yeniden dirilme gününe kadar** فَهٰذَا **İşte bu** يَوْمُ الْبَعْثِ **Yeniden dirilme günüdür** اَلَّذِي أَنْكَرْتُمُوهُ Ki, siz onu inkar ettiniz وَلٰكِنَّكُمْ **Ancak siz** كُنْتُمْ **İdiniz** *(Ne?)* لَا تَعْلَمُونَ **Bilmiyor/ kabul etmiyordunuz** *(Neyi?)* وُقُوعَهُ Onun olacağını.

57. فَيَوْمَئِذٍ **İşte o gün** لَا يَنْفَعُ **Fayda vermez** وَالتَّاءِ بِالْيَاءِ 'Ya' ve 'ta' ile (okunur) *(Kime?)* اَلَّذِينَ **O kimselere ki,** ظَلَمُوا **Zulmettiler** *(Ne fayda vermez?)* مَعْذِرَتُهُمْ **Mazeretleri** *(Hangi konudaki?)* فِي إِنْكَارِهِمْ لَهُ Onu inkar etmeleri konusundaki وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ **Ve onlardan dönmeleri de istenmez** لَا يُطْلَبُ مِنْهُمْ Onlardan istenmez أَيِ اَلْعُتْبَى الرُّجُوعُ Dönmeleri *(Neye?)* إِلَى مَا O şeyi ki, يُرْضِي Razı ediyor *(Kimi?)* اَللهُ Allah'ı.

58. وَلَقَدْ **Andolsun ki, şüphesiz** ضَرَبْنَا **Biz verdik** جَعَلْنَا Kıldık *(Kim için?)* لِلنَّاسِ **İnsanlar için** *(Nerede?)* فِي هٰذَا الْقُرْآنِ **Bu Kuran'da** *(Neden verdik?)* مِنْ كُلِّ مَثَلٍ **Her misalden** *(Niçin?)* تَنْبِيهًا لَهُمْ Onları uyarmak için وَلَئِنْ **Andolsun ki, eğer** لَامُ قَسَمٍ (Bu) yemin lâmıdır جِئْتَهُمْ **Onlara getirsen** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Ne?)* بِآيَةٍ **Bir mucize** *(Ne gibi?)* لَيَقُولَنَّ لِمُوسَى Musa'nın وَالْيَدِ Ve (parlayan) eli gibi *(Kimin asası ve eli gibi?)* مِثْلَ الْعَصَا Tıpkı asa **Elbette onlar derler** حُذِفَ مِنْهُ Bu fiilden hazfedilmiştir *(Ne?)* نُونُ الرَّفْعِ Ref alameti olan nun *(Niçin?)* لِتَوَالِي النُّونَاتِ Nunlar peş peşe geldiği için *(Daha ne hazfedilmiştir?)* وَالْوَاوُ ضَمِيرُ الْجَمْعِ Cemi zamiri olan vav *(Niçin hazfedildi?)* لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ İki sakin harf karşılaştığı için *(Kim der?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Ne derler?)* إِنْ –مَا– أَنْتُمْ **Siz değilsiniz** أَيْ مُحَمَّدٌ Yani, Muhammed وَأَصْحَابُهُ Ve arkadaşları إِلَّا مُبْطِلُونَ **Sadece palavracısınız** أَصْحَابُ أَبَاطِيلَ Batıl şeyler ortaya atanlarsınız.

59. كَذٰلِكَ **İşte böylece** يَطْبَعُ **Mühür vurur** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Neye?)* عَلٰى قُلُوبِ الَّذِينَ **O kimselerin kalplerine ki,** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmiyor/ tanımıyorlar** *(Neyi?)* اَلتَّوْحِيدَ Allah'ın birliğini *(Nasıl mühür vurur?)* كَمَا طَبَعَ Mühür vurduğu gibi *(Neye?)* عَلٰى قُلُوبِ هٰؤُلَاءِ Bunların kalbine.

60. فَاصْبِرْ **Artık sen sabret** إِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ **Çünkü Allah'ın vaadi** *(Neyi?)* بِنَصْرِكَ Sana yardımı *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمْ Onlara karşı *(Nedir?)* حَقٌّ **Haktır** وَلَا يَسْتَخِفَّنَّكَ **Seni hafife almasın** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** لَا يُوقِنُونَ **Kesin olarak inanmıyorlar** *(Neye?)* بِالْبَعْثِ Yeniden dirilmeye أَيْ لَا يَحْمِلَنَّكَ Yani, seni sevk etmesinler *(Neye?)* عَلَى الْخِفَّةِ وَالطَّيْشِ Hafifliğe ve tutarsızlığa *(Ne sebebiyle?)* بِتَرْكِ الصَّبْرِ Sabrı terk etmek sebebiyle أَيْ لَا تَتْرُكَنَّهُ Yani, asla sabrı terk etme.

٣١

سُورَةُ لُقْمَانَ

مَكِّيَّةٌ اِلَّا وَلَوْ اَنَّ مَا فِى الْاَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ اَقْلَامٌ الْآيَتَيْنِ
فَمَدَنِيَّتَانِ وَهِىَ اَرْبَعٌ وَثَلَاثُونَ آيَةً

Lokman Sûresi

Mekke'de inmiştir.
Sadece yirmi yedi ve yirmi sekizinci ayetler
Medine'de inmiştir.
Otuz dört ayettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿الٓمٓ ﴿١﴾﴾ اَللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِهِ ﴿تِلْكَ﴾ أَيْ هٰذِهِ الْآيَاتُ ﴿اٰيَاتُ الْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿الْحَكِيمِ ﴿٢﴾﴾ ذِي الْحِكْمَةِ وَالْإِضَافَةُ بِمَعْنَى مِنْ هُوَ ﴿هُدًى وَرَحْمَةٌ﴾ بِالرَّفْعِ ﴿لِلْمُحْسِنِينَ ﴿٣﴾﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ الْعَامَّةِ [هُدًى وَرَحْمَةً] بِالنَّصْبِ حَالًا مِنَ الْآيَاتِ الْعَامِلِ فِيهَا مَا فِي تِلْكَ مِنْ مَعْنَى الْإِشَارَةِ ﴿الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ﴾ بَيَانٌ لِلْمُحْسِنِينَ ﴿وَيُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ﴾ ﴿٤﴾ هُمُ الثَّانِي تَأْكِيدٌ ﴿أُولٰٓئِكَ عَلٰى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥﴾﴾ الْفَائِزُونَ ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ﴾ أَيْ مَا يُلْهِي مِنْهُ عَمَّا يَعْنِي ﴿لِيُضِلَّ﴾ بِفَتْحِ الْيَاءِ وَضَمِّهَا [لِيُضِلَّ] ﴿عَنْ سَبِيلِ اللهِ﴾ طَرِيقِ الْإِسْلَامِ ﴿بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا﴾ بِالنَّصْبِ عَطْفًا عَلَى يضِلَّ وَبِالرَّفْعِ عَطْفًا عَلَى يَشْتَرِي ﴿هُزُوًا﴾ مَهْزُوءًا بِهَا ﴿أُولٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٦﴾﴾ ذُو إِهَانَةٍ ﴿وَإِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِ اٰيَاتُنَا﴾ أَيِ الْقُرْآنُ ﴿وَلّٰى مُسْتَكْبِرًا﴾ مُتَكَبِّرًا ﴿كَأَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا كَأَنَّ فِي أُذُنَيْهِ وَقْرًا﴾ صَمَمًا وَجُمْلَتَا التَّشْبِيهِ حَالَانِ مِنْ ضَمِيرِ وَلّٰى أَوِ الثَّانِيَةُ بَيَانٌ لِلْأُولٰى

﴿فَبَشِّرْهُ﴾ أَعْلِمْهُ ﴿بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٧﴾﴾ مُؤْلِمٍ وَذِكْرُ الْبِشَارَةِ تَهَكُّمٌ بِهِ وَهُوَ النَّضْرُ بْنُ الْحَارِثِ كَانَ يَأْتِي الْحِيرَةَ يَتَّجِرُ فَيَشْتَرِي كُتُبَ أَخْبَارِ الْأَعَاجِمِ وَيُحَدِّثُ بِهَا أَهْلَ مَكَّةَ وَيَقُولُ إِنَّ مُحَمَّدًا يُحَدِّثُكُمْ أَحَادِيثَ عَادٍ وَثَمُودَ وَأَنَا أُحَدِّثُكُمْ أَحَادِيثَ فَارِسَ وَالرُّومِ فَيَسْتَمِلحُونَ حَدِيثَهُ وَيَتْرُكُونَ اسْتِمَاعَ الْقُرْآنِ ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ ﴿٨﴾﴾ ﴿خَالِدِينَ فِيهَا﴾ حَالٌ مُقَدَّرَةٌ أَيْ مُقَدَّرًا خُلُودُهُمْ فِيهَا إِذَا دَخَلُوهَا ﴿وَعْدَ اللهِ حَقًّا﴾ أَيْ وَعَدَهُمُ اللهُ ذٰلِكَ وَحَقَّهُ حَقًّا ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ الَّذِي لَا يَغْلِبُهُ شَيْءٌ فَيَمْنَعُهُ مِنْ إِنْجَازِ وَعْدِهِ وَوَعِيدِهِ ﴿الْحَكِيمُ ﴿٩﴾﴾ الَّذِي لَا يَضَعُ شَيْئًا إِلَّا فِي مَحَلِّهِ ﴿خَلَقَ السَّمٰوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا﴾ أَيِ الْعَمَدَ جَمْعُ عِمَادٍ وَهُوَ الْأُسْطُوَانَةُ وَهُوَ صَادِقٌ بِأَنْ لَا عَمَدَ أَصْلًا ﴿وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ﴾ جِبَالًا مُرْتَفِعَةً لِـ ﴿أَنْ﴾ لَا ﴿تَمِيدَ﴾ تَتَحَرَّكَ ﴿بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَآبَّةٍ وَأَنْزَلْنَا﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ ﴿مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿١٠﴾﴾ صِنْفٍ حَسَنٍ ﴿هٰذَا خَلْقُ اللهِ﴾ أَيْ مَخْلُوقُهُ ﴿فَأَرُونِي﴾ أَخْبِرُونِي يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ﴾ غَيْرِهِ أَيْ آلِهَتُكُمْ حَتَّى أَشْرَكْتُمُوهَا بِهِ تَعَالَى وَمَا اسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ مُبْتَدَأٌ وَذَا بِمَعْنَى الَّذِي بِصِلَتِهِ خَبَرُهُ وَأَرُونِي مُعَلَّقٌ عَنِ الْعَمَلِ وَمَا بَعْدَهُ سَدَّ مَسَدَّ الْمَفْعُولَيْنِ ﴿بَلِ﴾ لِلْانْتِقَالِ ﴿الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿١١﴾﴾ بَيِّنٍ بِإِشْرَاكِهِمْ وَأَنْتُمْ مِنْهُمْ

TÜRKÇE ANLAMI

31- Lokman Sûresi

Mekke'de inmiştir Sadece yirmi yedi ve yirmi sekizinci ayetler Medine'de inmiştir. Otuz dört ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Elif. Lâm. Mîm.**[1]
2. **İşte bu** ayetler**, hakim olan** hikmet sahibi **Kitab'ın** Kuran'ın **ayetleridir.**[2]
3. Bu **muhsinlere bir hidayet ve rahmettir;**[3]

---

[1] Bu harflerle ne kastettiğini en iyi Allah bilir.

[2] آيَاتُ الْكِتَابِ terkibindeki izafet min harf-i ceri manasındadır.

[3] هُدًى وَرَحْمَةً kelimeleri ref ile okunur. Diğerlerini kıraatinde ayetlerden hal olmak üzere nasb okunur. Amili ise تِلْكَ kelimesinde bulunan işaret manasıdır.

4. **Onlar ki,**[1] **namazı kılarlar, zekâtı verirler ve onlar ahirete de kesin olarak inanırlar.**

5. **İşte onlar, Rableri tarafından hidayet üzeredirler ve işte felaha** kurtuluşa **erenler ancak onlardır.**

6. **İnsanlardan öylesi var ki, bilgisizce Allah yolu** İslam'**dan sapmak**[2] **ve de onu alay** edilen bir şey **edinmek için**[3] **boş lafı** faydalı şeyden eyleyen sözü **satın alır. İşte onlara rezil-**rüsva **edici bir azap vardır.**

7. **Ona, ayetlerimiz** Kuran **okunduğu zaman, sanki bunları işitmemiş, sanki kulaklarında sağırlık varmış gibi büyüklük taslayarak**[4] **döner gider. Sen de onu acı** verici **bir azapla müjdele!** Ona bildir. Müjdenin zikredilmesi onunla alay etmek içindir. Bu kişi Nadr b. Hâris'tir. Hîra'ya gelip ticaret yapar, acemlerin haberlerini bildiren kitapları alıp onları Mekke ehline anlatır ve "Muhammed size Âd ve Semud'un haberlerini veriyor. Ben de size Perslerin ve Romalıların haberlerini veriyorum" derdi. Onlar da Nadr'ın sözlerini hoş bulup Kuran dinlemeyi terk ederlerdi.

8. **Şüphesiz, iman edip salih amel işleyenlere naim cennetleri vardır.**

9. **Orada ebedi kalacaklardır.**[5] Oraya girdiklerinde ebedi kalmaları takdir edilmiştir. Bu, **Allah'ın vaadi ve gerçek**tir. **O, çok güçlüdür** kendisine hiçbir şeyin galip gelemez ki, Onu vaadini ve tehdidini yerine getirmekten men etsin **ve hikmet sahibidir,** her şeyi yerli yerine koyandır.

10. **O, gökleri görebildiğiniz direkler**[6] **olmaksızın** veya hiç direksiz **yarattı, sizi sarsmasın diye yere de sabit** yüksek **dağlar koydu ve orada her çeşit canlıyı yaydı. Ve gökten su indirip,**[7] **orada her hoş çiftten** güzel tür nebattan **bitirdik.**

11. **İşte bu Allah'ın yarattığı** mahlûkatı**dır. Hadi** ey Mekke ehli **bana gösterin!** Haber verin! **Ondan başkası** ilahlarınızın, **ne yarattı**[8] ki, hatta o sebeple onları Allah'a ortak koştunuz. **Bilakis**[9] **zalimler** ortak koşmaları sebebiyle **açık bir sapıklık içindedirler.** Siz de onlardansınız.

---

[1] Bu muhsinlerin beyanıdır.

[2] يُضِلَّ fiili ya harfinin fethası ve zammesiyle okunur.

[3] وَيَتَّخِذَهَا fiili يُضِلَّ fiili üzerine atfedilerek nasb ve يَشْتَرِي fiili üzerine atfedilerek de ref okunur.

[4] كَأَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا كَأَنَّ فِي أُذُنَيْهِ وَقْرًا cümleleri وَلَّى fiilinin zamirinden haldir. Veya ikincisi birincisinin beyanıdır.

[5] خَالِدِينَ kelimesi hal-i mukadderadır.

[6] عَمَد kelimesi عِمَاد kelimesinin çoğulu olup direk anlamındadır.

[7] أَنْزَلْنَا fiilinde gaipten mütekellime iltifat vardır.

[8] مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ cümlesindeki مَا soru için olup mübtedadır. ذَا ise ismi mevsul manasında olup sılasıyla beraber onun haberidir. أَرُونِي fiili de amelden talik edilmiş olup kendisinden sonra gelen bu cümle iki mefulu yerine geçmektedir.

[9] بَلْ kelimesi intikal içindir.

KELİME ANLAMI

سُورَةُ لُقْمَانَ ﴿٣١﴾

31- Lokman Sûresi

Mekke'de inmiştir مَكِّيَّةٌ **Sadece iki ayet (Yirmi yedinci ve yirmi sekizinci ayetler)** إِلَّا وَلَوْ اَنَّ مَا فِى الْاَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ اَقْلَامٌ الْآيَتَيْنِ **Medine'de inmiştir** فَمَدَنِيَّتَانِ **Otuz dört ayettir.** اَرْبَعٌ وَثَلَاثُونَ آيَةً وَهِىَ **Ve bu sure**

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

1. **Elif, Lam, Mim** الـم اَللهُ أَعْلَمُ Allah en iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Ne kastettiğini *(Ne ile?)* بِهِ Bu harflerle.

2. **İşte bunlar** تِلْكَ أَيْ هٰذِهِ الْآيَاتُ Yani, şu ayetler **Kitabın ayetleridir** اٰيَاتُ الْكِتَابِ **Hakim olan** اَلْحَكِيمِ ذِي الْحِكْمَةِ Hikmetli وَالْإِضَافَةُ اَلْقُرْآنِ Kuran'ın *(Öyle kitap ki,)* ('Ayâtül kitab' terkibindeki) izafet بِمَعْنَى مِنْ 'Min' manasındadır.

3. هُوَ O, kitap **Hidayet** هُدًى **Ve rahmettir** وَرَحْمَةٌ بِالرَّفْعِ (Her iki kelime de) ref ile okunur *(Kime hidayet ve rahmettir?)* **Muhsinlere** لِلْمُحْسِنِينَ وَفِي قِرَاءَةِ الْعَامَّةِ (Kıraat imamlarından Hamza hariç) hepsinin kıraati بِالنَّصْبِ (Hüden ve rahmeten şeklinde) nasb iledir *(Ne olarak nasb okunur?)* حَالًا Hal olarak *(Neden?)* مِنَ الْآيَاتِ 'Ayât' kelimesinden اَلْعَامِلِ فِيهَا Ki, onda amel etmektedir *(Ne?)* مَا فِي تِلْكَ 'Tilke' kelimesinde bulunan مِنْ مَعْنَى الْإِشَارَةِ İşaret manası.

4. **Öyle muhsinler ki,** اَلَّذِينَ **Dosdoğru kılarlar** *(Neyi?)* يُقِيمُونَ **Namazı** اَلصَّلٰوةَ بَيَانٌ (İsmi mevsul) beyan eder *(Kimi?)* لِلْمُحْسِنِينَ Muhsinleri **Ve verirler** *(Neyi?)* وَيُؤْتُونَ **Zekatı** اَلزَّكٰوةَ **Ve onlar** وَهُمْ **Ahirete** بِالْاٰخِرَةِ **Onlar** هُمْ **Kesin olarak iman ederler** يُوقِنُونَ هُمُ الثَّانِي İkinci 'hum' kelimesi تَأْكِيدٌ Tekittir.

5. **İşte onlar** أُولٰئِكَ **Hidayet üzeredirler** عَلٰى هُدًى *(Kim tarafından olan hidayet?)* مِنْ **Rableri tarafından** رَبِّهِمْ **Ve işte onlar** وَأُولٰئِكَ **Onlar** هُمْ **Felaha erenlerdir** اَلْمُفْلِحُونَ اَلْفَائِزُونَ Kurtulanlardır.

6. **Ve insanlardan** وَمِنَ النَّاسِ **Öyle kimse vardır ki,** مَنْ **Satın alır** *(Neyi?)* يَشْتَرِي **Boş lafı** لَهْوَ الْحَدِيثِ أَيْ مَا يُلْهِي مِنْهُ Yani, sözün oyalayanını (satın alır) *(Neden oyalayanı?)* عَمَّا يَعْنِي Faydalı olandan *(Niçin boş sözü satın alır?)* **Sapmak için** لِيَضِلَّ بِفَتْحِ الْيَاءِ

Ya harfinin fethası وَضَمِّهَا Ve zammesiyle (okunur) *(Nereden sapmak için?)* عَنْ سَبِيلِ اللهِ **Allah'ın yolundan** طَرِيقِ الْإِسْلَامِ İslam yolundan *(Nasıl sapmak için?)* بِغَيْرِ عِلْمٍ **Bilmeden** *(Daha niçin satın alır?)* وَيَتَّخِذَهَا **Ve de o yolu edinmek için** بِالنَّصْبِ Nasb ile (okunur) *(Nasıl?)* عَطْفًا عَلَى يَضِلَّ 'Yedille' fiiline atfedilerek وَبِالرَّفْعِ Ve ref ile (okunur) *(Nasıl?)* عَطْفًا عَلَى يَشْتَرِي 'Yeşteri' fiiline atfedilerek *(Ne edinmek için?)* هُزُوًا **Alay** مَهْزُوءًا بِهَا Alay edilmiş أُولَئِكَ **İşte onlar** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* عَذَابٌ **Bir azap ki,** مُهِينٌ **Aşağılayıcı** ذُو إِهَانَةٍ Rezil-rüsva edici.

7. وَإِذَا تُتْلَى **Ve okunduğunda** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Ona** *(Ne okunduğunda?)* آيَاتُنَا **Ayetlerimiz** أَيِ الْقُرْآنُ Yani, Kuran وَلَّى **Sırt çevirir** *(Nasıl?)* مُسْتَكْبِرًا **Kibirlenerek** مُتَكَبِّرًا Büyüklenerek *(Nasıl?)* كَأَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا **Sanki onları işitmemiş gibi** كَأَنَّ فِي أُذُنَيْهِ **Ve sanki kulaklarında varmış gibi** *(Ne?)* وَقْرًا **Ağırlık** صَمَمًا Sağırlık وَجُمْلَتَا التَّشْبِيهِ Bu iki teşbih cümlesi حَالَانِ Haldirler *(Neden?)* مِنْ ضَمِيرِ وَلَّى 'Vellâ' fiilinin zamirinden أَوِ الثَّانِيَةُ Veya ikinci cümle بَيَانٌ لِلْأُولَى Birincisinin beyanıdır. فَبَشِّرْهُ **Sen de onu müjdele** أَعْلِمْهُ Ona bildir *(Neyi?)* بِعَذَابٍ **Bir azabı ki,** أَلِيمٍ **Acıklı** مُؤْلِمٍ Elem verici وَذِكْرُ الْبِشَارَةِ Müjdenin zikredilmesi تَهَكُّمٌ بِهِ Onunla alay etmektir وَهُوَ النَّضْرُ بْنُ الْحَارِثِ Ve o kişi Nadr b. Haris'tir كَانَ يَأْتِي O gelir idi *(Nereye?)* الْحِيرَةَ Hîra'ya *(Ne olarak?)* يَتَّجِرُ Tüccar olarak فَيَشْتَرِي Ve satın alırdı *(Neyi?)* كُتُبَ أَخْبَارِ الْأَعَاجِمِ Acemlerin haberlerini bildiren kitapları وَيُحَدِّثُ بِهَا Ve onları anlatırdı *(Kime?)* أَهْلَ مَكَّةَ Mekke ehline وَيَقُولُ Ve derdi ki: إِنَّ مُحَمَّدًا يُحَدِّثُكُمْ Muhammed size anlatıyor *(Neyi?)* أَحَادِيثَ عَادٍ وَثَمُودَ Ad ve Semud kavimlerinin haberlerini وَأَنَا أُحَدِّثُكُمْ Ben de size anlatıyorum *(Neyi?)* أَحَادِيثَ فَارِسَ وَالرُّومِ Persler ve Rumların haberlerini فَيَسْتَمْلِحُونَ Ve onlar da güzel buluyorlardı *(Neyi?)* حَدِيثَهُ Onun sözünü وَيَتْرُكُونَ Ve terk ediyorlardı *(Neyi?)* اِسْتِمَاعَ الْقُرْآنِ Kuran dinlemeyi.

8. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki,** آمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Ne?)* الصَّالِحَاتِ **Salih ameller** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* جَنَّاتُ النَّعِيمِ **Nimet cennetleri** *(Ne oldukları halde?).*

9. خَالِدِينَ **Ebedi kalacakları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** حَالٌ مُقَدَّرَةٌ (Bu kelime) hal-i mukaddderedir أَيْ مُقَدَّرًا Yani, takdir edilmiş olduğu halde *(Ne?)* خُلُودُهُمْ Onların ebedi kalması *(Nerede?)* فِيهَا O cennetlerde *(Ne zaman?)* إِذَا دَخَلُوهَا Oraya girdiklerinde وَعْدَ اللهِ **Allah'ın vaadi** حَقًّا **Hak olarak** أَيْ وَعَدَهُمْ Yani, onlara vaat etti *(Kim?)* اللهُ Allah

(Neyi vaat etti?) ذٰلِكَ Bu cennetleri وَحَقَّهُ Ve bunu hak kıldı *(Nasıl?)* حَقًّا Hak olarak **وَهُوَ Ve O اَلْعَزِيزُ Çok güçlüdür** اَلَّذِي لَا يَغْلِبُهُ Ki, Ona galip gelemez *(Ne?)* شَيْءٌ Hiçbir şey فَيَمْنَعَهُ Ki onu engelleyebilsin *(Neden?)* مِنْ إِنْجَازِ وَعْدِهِ وَوَعِيدِهِ Vaadini ve tehdidini yerine getirmekten **اَلْحَكِيمُ Hikmet sahibidir** اَلَّذِي لَا يَضَعُ Ki, koymaz *(Neyi?)* شَيْئًا Hiçbir şeyi إِلَّا فِي مَحَلِّهِ Ancak yerli yerine (koyar).

10. خَلَقَ Yarattı *(Neyi?)* **اَلسَّمٰوَاتِ Gökleri** *(Nasıl?)* **بِغَيْرِ عَمَدٍ Direk olmaksızın** *(Nasıl bir direk?,)* **تَرَوْنَهَا Sizin onu görebileceğiniz** أَيِ الْعَمَدَ Yani, direkleri جَمْعُ عِمَادٍ (Bu kelime) 'imad' lafzının çoğuludur وَهُوَ الْأُسْطُوَانَةُ O da direktir وَهُوَ صَادِقٌ Bu (ayet) şöyle de doğrudur *(Nasıl?)* بِأَنْ لَا عَمَدَ Hiç direk olmaksızın أَصْلًا Kesinlikle **وَأَلْقٰى Ve attı** *(Nereye?)* **فِي الْأَرْضِ Yere** *(Ne?)* **رَوَاسِيَ Sabit dağlar** جِبَالًا مُرْتَفِعَةً Yüksek dağlar *(Niye?)* **لِ اَنْ لَا تَمِيدَ Sarsmasın diye** تَتَحَرَّكَ Yerinden oynatmasın diye *(Kimi?)* **بِكُمْ Sizi وَبَثَّ Ve yaydı** *(Nerede?)* **فِيهَا O, yerde** *(Neden yaydı?)* **مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ Her tür canlıdan وَأَنْزَلْنَا Ve indirdik** فِيهِ Burada vardır *(Ne?)* اِلْتِفَاتٌ İltifat, yöneliş vardır *(Neden?)* عَنِ الْغَيْبَةِ Gaipten (mütekellim maal gayr sığasına iltifat vardır) *(Nereden indirdik?)* **مِنَ السَّمَاءِ Gökten** *(Ne indirdik?)* **مَاءً Su فَأَنْبَتْنَا Ve bitirdik** *(Nerede?)* **فِيهَا O, yerde** *(Neden bitirdik?)* مِنْ كُلِّ زَوْجٍ **كَرِيمٍ Her hoş çiftten** صِنْفٍ حَسَنٍ Her güzel türden (bitki bitirdik).

11. هٰذَا İşte bu خَلْقُ اللّٰهِ Allah'ın yarattığıdır أَيْ مَخْلُوقُهُ Yani, mahlukudur **فَأَرُونِي Hadi bana gösterin** أَخْبِرُونِي Bana haber verin يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke ehli! **مَاذَا خَلَقَ Ne yaratmıştır** *(Kim?)* **اَلَّذِينَ O kimseler ki, مِنْ دُونِهِ Onun dışındakiler** غَيْرِهِ Ondan başkaları أَيْ آلِهَتُكُمْ Yani, ilahlarınız (ne yaratmıştır) حَتّٰى أَشْرَكْتُمُوهَا Ki, onları ortak tuttunuz *(Kime?)* بِهِ تَعَالٰى Yüce Allah'a وَمَا اسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ 'Ma' kelimesi inkar manasında soru edatıdır مُبْتَدَأٌ Ve mübtedadır وَذَا بِمَعْنَى الَّذِي 'Za' ise 'ellezi' manasındadır بِصِلَتِهِ Sılasıyla birlikte خَبَرُهُ 'Ma'nın haberidir وَأَرُونِي 'Erûnî' fiili مُعَلَّقٌ عَنِ الْعَمَلِ (Lafzen) amel etmekten talik edilmiştir وَمَا بَعْدَهُ Ondan sonra gelen de سَدَّ Geçmiştir *(Nereye?)* مَسَدَّ الْمَفْعُولَيْنِ İki mefulün yerine **بَلِ Hayır!** لِلْاِنْتِقَالِ 'Bel' kelimesi intikal içindir **اَلظّٰالِمُونَ O zalimler فِي ضَلَالٍ Bir sapıklık içindedirler ki, مُبِينٍ Apaçık** بَيِّنٍ Aşikâr *(Ne sebebiyle aşikar?)* بِإِشْرَاكِهِمْ Şirk koşmaları sebebiyle وَأَنْتُمْ مِنْهُمْ Ve siz de onlardansınız.

﴿وَلَقَدْ اٰتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ﴾ مِنْهَا الْعِلْمُ وَالدِّيَانَةُ وَالْاِصَابَةُ فِي الْقَوْلِ وَحِكْمُهُ كَثِيرَةٌ مَأْثُورَةٌ كَانَ يُفْتِي قَبْلَ بِعْثَةِ دَاوُدَ وَأَدْرَكَ بِعْثَتَهُ وَأَخَذَ عَنْهُ الْعِلْمَ وَتَرَكَ الْفُتْيَا وَقَالَ فِي ذٰلِكَ أَلَا أَكْتَفِي إِذَا كُفِيتُ وَقِيلَ لَهُ أَيُّ النَّاسِ شَرٌّ قَالَ الَّذِي لَا يُبَالِي أَنْ رَآهُ النَّاسُ مُسِيئًا ﴿اَنِ﴾ أَيْ وَقُلْنَا لَهُ أَنِ ﴿اشْكُرْ لِلّٰهِ﴾ عَلٰى مَا أَعْطَاكَ مِنَ الْحِكْمَةِ ﴿وَمَنْ يَشْكُرْ فَاِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهٖ﴾ لِأَنَّ ثَوَابَ شُكْرِهِ لَهُ ﴿وَمَنْ كَفَرَ﴾ النِّعْمَةَ ﴿فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ﴾ عَنْ خَلْقِهِ ﴿حَمِيدٌ ﴿١٢﴾﴾ مَحْمُودٌ فِي صُنْعِهِ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿اِذْ قَالَ لُقْمٰنُ لِابْنِهٖ وَهُوَ يَعِظُهٗ يٰبُنَيَّ﴾ تَصْغِيرُ إِشْفَاقٍ ﴿لَا تُشْرِكْ بِاللّٰهِ اِنَّ الشِّرْكَ﴾ بِاللّٰهِ ﴿لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾﴾ فَرَجَعَ إِلَيْهِ وَأَسْلَمَ ﴿وَوَصَّيْنَا الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ﴾ أَمَرْنَاهُ أَنْ يَبَرَّهُمَا ﴿حَمَلَتْهُ اُمُّهٗ﴾ فَوَهَنَتْ ﴿وَهْنًا عَلٰى وَهْنٍ﴾ أَيْ ضَعُفَتْ لِلْحَمْلِ وَضَعُفَتْ لِلطَّلْقِ وَضَعُفَتْ لِلْوِلَادَةِ ﴿وَفِصَالُهٗ﴾ أَيْ فِطَامُهُ ﴿فِي عَامَيْنِ﴾ وَقُلْنَا لَهُ ﴿اَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ اِلَيَّ الْمَصِيرُ ﴿١٤﴾﴾ أَيِ الْمَرْجِعُ ﴿وَاِنْ جَاهَدٰكَ عَلٰٓى اَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهٖ عِلْمٌ﴾ مُوَافَقَةٌ لِلْوَاقِعِ ﴿فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا﴾ أَيْ بِالْمَعْرُوفِ الْبِرِّ وَالصِّلَةِ ﴿وَاتَّبِعْ سَبِيلَ﴾ طَرِيقَ ﴿مَنْ اَنَابَ﴾ رَجَعَ ﴿اِلَيَّ﴾ بِالطَّاعَةِ ﴿ثُمَّ اِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَاُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾﴾ فَأُجَازِيكُمْ عَلَيْهِ وَجُمْلَةُ الْوَصِيَّةِ وَمَا بَعْدَهَا اعْتِرَاضٌ ﴿يٰبُنَيَّ اِنَّهَا﴾ أَيِ الْخَصْلَةَ السَّيِّئَةَ ﴿اِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ اَوْ فِي السَّمٰوٰتِ اَوْ فِي الْاَرْضِ﴾ أَيْ فِي أَخْفَى مَكَانٍ مِنْ ذٰلِكَ ﴿يَاْتِ بِهَا اللّٰهُ﴾ فَيُحَاسِبُ عَلَيْهَا ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَطِيفٌ﴾ بِاسْتِخْرَاجِهَا ﴿خَبِيرٌ ﴿١٦﴾﴾ بِمَكَانِهَا ﴿يٰبُنَيَّ اَقِمِ الصَّلٰوةَ وَاْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاصْبِرْ عَلٰى مَا اَصَابَكَ﴾ بِسَبَبِ الْأَمْرِ وَالنَّهْيِ ﴿اِنَّ ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورَ ﴿مِنْ عَزْمِ الْاُمُورِ ﴿١٧﴾﴾ أَيْ مَعْزُومَاتِهَا الَّتِي يُعْزَمُ عَلَيْهَا لِوُجُوبِهَا ﴿وَلَا تُصَعِّرْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ تُصَاعِرْ ﴿خَدَّكَ لِلنَّاسِ﴾ لَا تَمِلْ وَجْهَكَ عَنْهُمْ تَكَبُّرًا ﴿وَلَا تَمْشِ فِي الْاَرْضِ مَرَحًا﴾ أَيْ خُيَلَاءَ ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ﴾ مُتَبَخْتِرٍ فِي مَشْيِهِ ﴿فَخُورٍ ﴿١٨﴾﴾ عَلَى النَّاسِ ﴿وَاقْصِدْ فِي مَشْيِكَ﴾ تَوَسَّطْ فِيهِ بَيْنَ الدَّبِيبِ وَالْإِسْرَاعِ وَعَلَيْكَ السَّكِينَةُ وَالْوَقَارُ ﴿وَاغْضُضْ﴾ اخْفِضْ ﴿مِنْ صَوْتِكَ اِنَّ اَنْكَرَ الْاَصْوَاتِ﴾ أَقْبَحَهَا ﴿لَصَوْتُ الْحَمِيرِ ﴿١٩﴾﴾ أَوَّلُهُ زَفِيرٌ وَآخِرُهُ شَهِيقٌ

TÜRKÇE ANLAMI

12. **Andolsun ki, biz Lokman'a hikmet** ilim, dindarlık ve sözde isabet **verdik.** Onun hikmetleri çoktur. Davud (aleyhisselam) gönderilmeden önce fetva verirdi. Onun peygamberliğine erişmiştir. Ondan ilim alıp fetvayı terk etmiş ve bu konuda: "Bana kifayet eden biri bulunduğunda hala yetinmeyeyim mi? demiştir. Ona: "En şerli insan kimdir?" diye sorulduğunda: "İnsanların kendisini kötü halde görmesine aldırış etmeyen kişidir" cevabını vermiştir. Ve ona sana verdiği hikmete karşılık **'Allah'a şükret'** dedik. **Şükreden ancak kendisi için şükretmiş olur.** Çünkü şükrünün sevabı kendisinedir. **Kim de** nimete **nankörlük ederse, şüphesiz Allah** mahlûkatına **muhtaç değildir,** yaptığında **övgüye layıktır.**

13. **Lokman, oğluna öğüt vererek: "Yavrucuğum![1] Allah'a ortak koşma! Çünkü** Allah'a **ortak koşmak, büyük bir zulümdür" demişti.** O da babasının dinine dönüp Müslüman oldu.

14. **Biz insana, ana-babasını tavsiye ettik.** Onlara iyi davranması emrettik. **Çünkü anası, onu sıkıntı üzere sıkıntı çekerek** hamilelik, sancılar ve doğumdan dolayı zayıf düşerek **taşımıştır. Sütten ayrılması** kesilmesi **de iki yıl içindedir.** Ve ona dedik ki: **Bana ve ana-babana şükret. Dönüş ancak banadır.**

15. **Eğer onlar seni, hakkında bilgi sahibi olmadığın[2] bir şeyi bana ortak koşmaya zorlarlarsa, onlara itaat etme. Onlarla dünyada** ihsanla ve ilişkiyi koparmadan **iyi geçin. Bana** itaatle **yönelenlerin** dönenlerin **yoluna uy. Sonra dönüşünüz ancak banadır. Ve ben size, yapmış oldukları-nızı bildireceğim.** Ve onlara karşılık sizi cezalandıracağım.[3]

16. **"Yavrucuğum! Muhakkak ki, o** kötü huy **bir hardal tanesi ağırlığında bile olsa ve bu, bir kayanın içinde veya göklerde yahut yerin içinde** bunlardan daha gizli bir yerde **olsa da, Allah onu getirir.** Ve ondan hesaba çeker. **Doğrusu Allah,** onu çıkarma konusunda **çok lafittir ve** onun yerinden **haberdardır."**

17. **"Yavrucuğum! Namazı kıl, iyiliği emret, kötülükten men et,** bu emir ve men sebebiyle **başına gelenlere sabret. Doğrusu bu** zikredilen, vacip olduğu için **azmedilen işlerdendir."**

18. **"**Kibirden dolayı **insanlardan yanağını** yüzünü **çevirme[4] ve yeryüzünde böbürlenerek** kendini beğenerek **yürüme. Çünkü Allah, kendini beğenmiş** salına salına yürüyen ve insanlara karşı **övünüp duranların hiçbirini sevmez."**

19. **"Yürüyüşünde tabii ol,** yavaşla hızlının arasını bulup sükûnet ve vakar üzere yürü **ve sesini alçalt. Çünkü seslerin en çirkini merkeplerin sesidir.** Bu sesin evveli yüksek sonu ise kısıktır.

---

[1] يُبَنَيَّ kelimesi şefkat için ismi tasgir sıgasında getirilmiştir.

[2] مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ (Ayetin bu kısmı) vakıa mutabık olarak zikredilmiştir. (Yoksa bu konuda bilgin olursa Allah'a şirk koşabilirsin anlamına gelmez. Zira Allah'ın bilinen bir ortağı yoktur. Ve bu aklen mümkün değildir.)

[3] Vasiyetle başlayan ayetten, buraya kadar itiraz cümlesidir.

[4] تُصَعِّرْ fiili diğer bir kıraatte تُصَاعِرْ şeklinde okunur.

KELİME ANLAMI

12. وَلَقَدْ **Andolsun ki, kesinlikle** اٰتَيْنَا **Biz verdik** *(Kime?)* لُقْمَانَ **Lokman'a** *(Ne verdik?)* اَلْحِكْمَةَ **Hikmet** مِنْهَا O hikmettendir *(Ne?)* اَلْعِلْمُ وَالدِّيَانَةُ İlim, dindarlık وَالْاِصَابَةُ فِي الْقَوْلِ Ve sözde isabet وَحِكَمُهُ كَثِيرَةٌ Onun hikmetleri çoktur مَأْثُورَةٌ Nakledilmiştir كَانَ يُفْتِي Fetva verirdi *(Ne zaman?)* قَبْلَ بِعْثَةِ دَاوُدَ Davud (aleyhisselam) gönderilmeden önce وَأَدْرَكَ Ve yetişti *(Neye?)* بِعْثَتَهُ Onun gönderilmesine وَأَخَذَ عَنْهُ الْعِلْمَ Ve ondan ilim aldı وَتَرَكَ الْفُتْيَا Ve fetva vermeyi terk etti وَقَالَ فِي ذٰلِكَ Ve bu konuda dedi ki: أَلَا أَكْتَفِي Yetinmeyeyim mi? *(Ne zaman?)* إِذَا كُفِيتُ Bana kifayet eden biri bulunduğunda وَقِيلَ لَهُ Ona delindi ki: أَيُّ النَّاسِ İnsanların hangisi شَرٌّ Daha şerlidir? قَالَ Dedi ki: اَلَّذِي O kimsedir ki, لَا يُبَالِي Aldırış etmez *(Neye?)* أَنْ رَآهُ Onu görmesine *(Kimin?)* اَلنَّاسُ İnsanların *(Ne görmesine?)* مُسِيئًا Kötü birisi olarak اَنِ- أَيْ وَقُلْنَا لَهُ- Yani, ona dedik ki: **اُشْكُرْ أَنِ Şükret** *(Kime?)* لِلّٰهِ **Allah'a** *(Neye karşılık?)* عَلٰى مَا أَعْطَاكَ Sana verdiği مِنَ الْحِكْمَةِ Hikmete karşılık **وَمَنْ Ve her kim يَشْكُرْ Şükrederse فَإِنَّمَا Doğrusu sadece يَشْكُرُ Şükreder** *(Kim için?)* لِنَفْسِهِ **Kendi nefsi için** وَمَنْ كَفَرَ **Ve her kim de** لِأَنَّ ثَوَابَ شُكْرِهِ لَهُ Zira şükrünün sevabı kendisinedir **Nankörlük ederse** *(Neye?)* اَلنِّعْمَةَ Nimete فَإِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah غَنِيٌّ Ganidir** *(Neden?)* عَنْ خَلْقِهِ Yarattıklarından حَمِيدٌ **Hamid'dir** مَحْمُودٌ فِي صُنْعِهِ Yaptığında övülendir.

13. -اذْكُرْ- وَ **Ve** (kavmine) anlat! *(Neyi?)* إِذْ **Hani** قَالَ **Demişti** *(Kim?)* لُقْمَانُ **Lokman** *(Kime?)* لِابْنِهِ **Oğluna** *(Ne halde?)* وَهُوَ **Halbuki o** يَعِظُهُ **Ona nasihat ediyordu** *(Ne demişti?)* يَا بُنَيَّ **Yavrucuğum** *('Büneyye' kelimesi nedir?)* تَصْغِيرُ إِشْفَاقٍ Şefkat ifade eden bir ismi tasgirdir لَا تُشْرِكْ **Şirk koşma** *(Kime?)* بِاللّٰهِ **Allah'a** إِنَّ الشِّرْكَ **Zira şirk koşmak** *(Kime?)* بِاللّٰهِ Allah'a *(Nedir?)* لَظُلْمٌ عَظِيمٌ **Elbette büyük bir zulümdür** فَرَجَعَ O da döndü *(Neye?)* إِلَيْهِ Babasının dinine وَأَسْلَمَ Ve Müslüman oldu.

14. وَوَصَّيْنَا **Ve biz tavsiye ettik** *(Kime?)* اَلْاِنْسَانَ **İnsana** *(Neyi?)* بِوَالِدَيْهِ **Ana-babasını** أَمَرْنَاهُ İnsana emrettik *(Neyi?)* أَنْ يَبَرَّهُمَا Ana-babasına iyilik etmesini حَمَلَتْهُ **Onu taşıdı** *(Kim?)* أُمُّهُ **Anası** فَوَهَنَتْ Ve bitkin düştü *(Nasıl?)* وَهْنًا **Bitkinlik** عَلٰى وَهْنٍ **Üzerine bitkinlikle** أَيْ ضَعُفَتْ Yani, bitkin düşmüştür *(Niçin?)* لِلْحَمْلِ Hamile olduğu için وَضَعُفَتْ Ve bitkin düşmüştür *(Niçin?)* لِلطَّلْقِ Doğum sancıları çektiği için وَضَعُفَتْ Ve yine bitkin düşmüştür *(Niçin?)* لِلْوِلَادَةِ Doğum yaptığı için **وَفِصَالُهُ Ve onun (sütten) ayrılması** أَيْ فِطَامُهُ

Yani, kesilmesi *(Ne kadar zamandadır?)* فِي عَامَيْنِ **İki yıldadır** وَقُلْنَا لَهُ Ve biz ona dedik ki: اَنِ اشْكُرْ **Şükret** *(Kime?)* لِي **Bana** وَلِوَالِدَيْكَ **Ve ana-babana** اِلَيَّ **Sadece banadır** *(Ne?)* اَلْمَصِيرُ **Dönüş** أَيِ الْمَرْجِعُ Yani, geri dönüş.

15. وَاِنْ جَاهَدَاكَ **Eğer seni zorlarlarsa** *(Neye?)* عَلَى اَنْ تُشْرِكَ **Şirk koşmana** *(Kime?)* بِي **Bana** *(Neyi?)* مَا **Öyle bir şeyi ki,** لَيْسَ لَكَ **Senin için yoktur** *(Ne?)* بِهِ عِلْمٌ **Onun bilgisi** *(Bu kaydın zikredilmesi nedir?)* مُوَافَقَةٌ لِلْوَاقِعِ Vakıa mutabakattır فَلَا تُطِعْهُمَا **Onlara itaat etme** وَصَاحِبْهُمَا **Ve ikisine refakat et** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** *(Nasıl?)* مَعْرُوفًا **Güzel şekilde** أَيْ بِالْمَعْرُوفِ Yani, iyilikle; وَاتَّبِعْ اَلْبِرِّ وَالصِّلَةِ İyilik ve ziyaretle رَجَعَ Döndü اَنَابَ **Yöneldi** سَبِيلَ طَرِيقَ مَنْ **O kimsenin yoluna ki,** *(Kime?)* اِلَيَّ **Bana** *(Ne ile?)* بِالطَّاعَةِ İtaat ile ثُمَّ اِلَيَّ **Sonra banadır** *(Ne?)* مَرْجِعُكُمْ **Dönüşünüz** فَاُنَبِّئُكُمْ **Ben de size haber vereceğim** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyi ki,** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne?)* تَعْمَلُونَ **Yapıyor** فَاُجَازِيكُمْ Ve sizi cezalandıracağım *(Neye karşı?)* عَلَيْهِ O yaptıklarınıza karşı وَجُمْلَةُ الْوَصِيَّةِ Vasiyet cümlesi وَمَا بَعْدَهَا Ve ondan sonra gelen *(Nedir?)* اِعْتِرَاضٌ Cümle-i itiraziyedir.

16. يَا بُنَيَّ **Yavrucuğum!** اِنَّهَا **Muhakkak ki o** أَيِ الْخَصْلَةَ السَّيِّئَةَ Yani, kötü huy اِنْ تَكُ **Olsa da** *(Ne kadar?)* مِثْقَالَ حَبَّةٍ **Bir tane ağırlığı kadar** *(Neden olan tane?)* مِنْ خَرْدَلٍ **Hardaldan** فَتَكُنْ **Ve de olsa** *(Nerede?)* فِي صَخْرَةٍ **Bir kayanın içinde** اَوْ فِي السَّمٰوَاتِ **Veya göklerde** اَوْ فِي الْاَرْضِ **Veya yerde** أَيْ فِي أَخْفَى مَكَانٍ Yani, daha gizli yerde *(Neden?)* مِنْ ذٰلِكَ Bu yerlerden (daha gizlisinde olsa da) يَاْتِ **Getirir** *(Neyi?)* بِهَا **Onu** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** فَيُحَاسِبُ Ve hesaba çeker *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا O kötü huy üzerine اِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** لَطِيفٌ **Latif'tir (en iyi bilendir)** *(Neyi?)* بِاسْتِخْرَاجِهَا Onu çıkarmayı خَبِيرٌ **Ve haberdardır** *(Neden?)* بِمَكَانِهَا Onun yerinden.

17. يَا بُنَيَّ **Yavrucuğum!** اَقِمِ **Dosdoğru kıl** *(Neyi?)* اَلصَّلٰوةَ **Namazı** وَاْمُرْ **Ve emret** *(Neyi?)* بِالْمَعْرُوفِ **İyiliği** وَانْهَ **Ve sakındır** *(Neden?)* عَنِ الْمُنْكَرِ **Kötülükten** وَاصْبِرْ **Ve sabret** *(Neye?)* عَلٰى مَا اَصَابَكَ **Sana isabet edene** *(Ne sebebiyle?)* بِسَبَبِ الْاَمْرِ وَالنَّهْيِ Emir ve nehy sebebiyle اِنَّ ذٰلِكَ **Zira bu** اَلْمَذْكُورَ Anlatılan *(Nedendir?)* مِنْ عَزْمِ الْاُمُورِ **Azmedilen işlerdendir** أَيْ مَعْزُومَاتِهَا Yani, azmedilmiş işlerdendir اَلَّتِي Öyle işler ki, يُعْزَمُ عَلَيْهَا Onlara azmedilir *(Niçin?)* لِوُجُوبِهَا Vacip olduğu için.

18. وَلَا تُصَعِّرْ **Çevirme** وَفِي قِرَاءَةٍ تُصَاعِرْ Diğer bir kıraatte 'tusâir' şeklindedir *(Neyi çevirme?)* خَدَّكَ **Yanağını** *(Kime?)* لِلنَّاسِ **İnsanlara** لَا تَمِلْ Döndürme *(Neyi?)* وَجْهَكَ Yüzünü *(Kimden?)* عَنْهُمْ İnsanlardan *(Nasıl?)* تَكَبُّرًا Kibirlenerek وَلَا تَمْشِ **Ve yürüme** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Nasıl?)* مَرَحًا **Böbürlenerek** أَيْ خُيَلَاءَ Yani, kendini beğenerek إِنَّ اللهَ **Zira Allah** لَا يُحِبُّ **Sevmez** *(Kimi?)* كُلَّ مُخْتَالٍ **Hiçbir kibirliyi** مُتَبَخْتِرٍ Salına salına gideni *(Nerede?)* فِي مَشْيِهِ Yürüyüşünde *(Öyle kibirli ki,)* فَخُورٍ **Öğünen** *(Kime karşı?)* عَلَى النَّاسِ İnsanlara karşı.

19. وَاقْصِدْ **Tabii ol** *(Nerede?)* فِي مَشْيِكَ **Yürüyüşünde** تَوَسَّطْ Ortala *(Nerede?)* فِيهِ Yürüyüşünde *(Neyi ortala?)* بَيْنَ الدَّبِيبِ Ağır hareket etmekle وَالْإِسْرَاعِ Hızlı hareket etmenin arasını *(Nasıl ortala?)* وَعَلَيْكَ Üzerinde olduğu halde *(Ne?)* السَّكِينَةَ وَالْوَقَارَ Sükunet ve vakar وَاغْضُضْ **Ve alçalt** اخْفِضْ Kıs *(Neyi?)* مِنْ صَوْتِكَ **Sesini** إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ **Çünkü seslerin en çirkini** أَقْبَحَهَا En kötüsü لَصَوْتُ الْحَمِيرِ **Elbette merkeplerin sesidir** أَوَّلُهُ زَفِيرٌ Eşek seninin evveli yüksek وَآخِرُهُ شَهِيقٌ Sonu ise kısıktır.

﴿اَلَمْ تَرَوْا﴾ تَعْلَمُوا يَا مُخَاطَبُونَ ﴿اَنَّ اللهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمٰوَاتِ﴾ مِنَ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ وَالنُّجُومِ لِتَنْتَفِعُوا بِهَا ﴿وَمَا فِي الْاَرْضِ﴾ مِنَ الثِّمَارِ وَالْأَنْهَارِ وَالدَّوَابِّ ﴿وَاَسْبَغَ﴾ أَوْسَعَ وَأَتَمَّ ﴿عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَاهِرَةً﴾ وَهِيَ حُسْنُ الصُّورَةِ وَتَسْوِيَةُ الْأَعْضَاءِ وَغَيْرُ ذٰلِكَ ﴿وَبَاطِنَةً﴾ هِيَ الْمَعْرِفَةُ وَغَيْرُهَا ﴿وَمِنَ النَّاسِ﴾ أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿مَنْ يُجَادِلُ فِي اللهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى﴾ مِنْ رَسُولٍ ﴿وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ ﴿٢٠﴾﴾ أَنْزَلَهُ اللهُ بَلْ بِالتَّقْلِيدِ ﴿وَاِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا اَنْزَلَ اللهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ اٰبَآءَنَا﴾ قَالَ تَعَالَى ﴿اَ﴾ يَتَّبِعُونَهُ ﴿وَلَوْ كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ اِلٰى عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٢١﴾﴾ أَيْ مُوجِبَاتِهِ لَا ﴿وَمَنْ يُسْلِمْ وَجْهَهُ اِلَى اللهِ﴾ أَيْ يُقْبِلْ عَلَى طَاعَتِهِ ﴿وَهُوَ مُحْسِنٌ﴾ مُوَحِّدٌ ﴿فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰى﴾ بِالطَّرَفِ الْأَوْثَقِ الَّذِي لَا يُخَافُ انْقِطَاعُهُ ﴿وَاِلَى اللهِ عَاقِبَةُ الْاُمُورِ ﴿٢٢﴾﴾ مَرْجِعُهَا ﴿وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿كُفْرُهُ﴾ لَا تَهْتَمَّ بِكُفْرِهِ ﴿اِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا اِنَّ اللهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٣﴾﴾ أَيْ بِمَا فِيهَا كَغَيْرِهِ فَمُجَازٍ عَلَيْهِ نُمَتِّعُهُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿قَلِيلًا﴾ أَيَّامَ حَيَاتِهِمْ ﴿ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿اِلٰى عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٢٤﴾﴾ وَهُوَ عَذَابُ النَّارِ لَا يَجِدُونَ عَنْهُ مَحِيصًا ﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿سَاَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللهُ﴾ حُذِفَ مِنْهُ نُونُ الرَّفْعِ لِتَوَالِي الْأَمْثَالِ وَوَاوُ الضَّمِيرِ لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ ﴿قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ﴾ عَلَى ظُهُورِ الْحُجَّةِ عَلَيْهِمْ بِالتَّوْحِيدِ ﴿بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾﴾ وُجُوبَهُ عَلَيْهِمْ ﴿ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا فَلَا يَسْتَحِقُّ الْعِبَادَةَ فِيهِمَا غَيْرُهُ ﴿اِنَّ اللهَ هُوَ الْغَنِيُّ﴾ عَنْ خَلْقِهِ ﴿الْحَمِيدُ ﴿٢٦﴾﴾ الْمَحْمُودُ فِي صُنْعِهِ ﴿وَلَوْ اَنَّمَا فِي الْاَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ اَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ﴾ عَطْفٌ عَلَى اسْمِ أَنَّ [وَالْبَحْرُ] ﴿يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ اَبْحُرٍ﴾ مِدَادًا ﴿مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللهِ﴾ الْمُعَبَّرُ بِهَا عَنْ مَعْلُومَاتِهِ بِكَتْبِهَا بِتِلْكَ الْأَقْلَامِ بِذٰلِكَ الْمِدَادِ وَلَا بِأَكْثَرَ مِنْ ذٰلِكَ لِأَنَّ مَعْلُومَاتِهِ تَعَالَى غَيْرُ مُتَنَاهِيَةٍ ﴿اِنَّ اللهَ عَزِيزٌ﴾ لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ ﴿حَكِيمٌ ﴿٢٧﴾﴾ لَا يَخْرُجُ شَيْءٌ عَنْ عِلْمِهِ وَحِكْمَتِهِ ﴿مَا خَلْقُكُمْ وَلَا بَعْثُكُمْ اِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ﴾ خَلْقًا وَبَعْثًا لِأَنَّهُ بِكَلِمَةِ كُنْ فَيَكُونُ ﴿اِنَّ اللهَ سَمِيعٌ﴾ يَسْمَعُ كُلَّ مَسْمُوعٍ ﴿بَصِيرٌ ﴿٢٨﴾﴾ يُبْصِرُ كُلَّ مُبْصَرٍ لَا يَشْغَلُهُ شَيْءٌ عَنْ شَيْءٍ.

TÜRKÇE ANLAMI

20. Ey muhataplar! **Allah'ın,** faydalanasınız diye **göklerde bulunan** güneş, ay ve yıldız**ları, yerde bulunan** nehir, mahsul ve hayvan**ları sizin emrinize verdiğini, nimetlerini** suret güzelliği, azaların düzgünlüğü gibi **açık ve** marifetullah ve benzerleri gibi **gizli olarak size** bolca ve tastamam **ihsan ettiğini görmediniz** bilmediniz **mi? Yine de, insanlardan** Mekke ehlinden **bilgisi, rehberi** peygamberi **ve** Allah'ın indirdiği **aydınlatıcı bir kitabı olmadan** sırf taklitle **Allah hakkında tartışan kimseler vardır.**

21. **Onlara: "Allah'ın indirdiğine uyun" denildiğinde: "Hayır, biz babalarımızı üzerinde bulduğumuz yola uyarız" derler. Şeytan; onları alevli ateşin azabına** gereklerine **çağırıyor idiyse!** Yine de mi, o yola uyacaklar?

22. **Muhsin** mümin **olduğu halde yüzünü Allah'a veren** ona itaate yönelen **kimse, gerçekten en sağlam kulpa yapışmıştır.** Kopmasından korkulmayan en sağlam tarafa tutunmuştur. **Ve bütün işlerin sonu** dönüşü **Allah'a varır.**

23. Ey Muhammed! **İnkâr edenin inkârı seni üzmesin.** Onun küfrüne aldırma. **Onların dönüşü ancak bizedir. Biz, onlara yaptıklarını haber veririz. Çünkü Allah** diğer şeyler gibi **kalplerin özünü** onda olanı **gayet iyi bilendir.** Ve o şeylere karşılık cezalandıracaktır.

24. **Onları** dünyada **biraz** yaşadıkları sürece **faydalandırır, sonra da** ahirette **onları** kendisinden kurtuluş olmayan **ağır bir azaba** cehennem azabına **mecbur ederiz.**

25. **Andolsun ki,**[1] **onlara, "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorsan, mutlaka "Allah" derler.**[2] **De ki: "Allah'a hamd olsun"** ki, tevhit konusunda aleyhlerine delil bulundu, **ama onların çoğu** tevhidin onlara vacip olduğunu **bilmezler.**

26. **Göklerde ve yerde olanlar Allah'ın** mülkü, kulu ve yarattığı**dır. Şüphesiz Allah** mahlûkatına **muhtaç değildir,** yaptığında **övgüye layıktır.**

27. **Şayet yeryüzündeki ağaçlar kalem, deniz de**[3] **arkasından yedi deniz katılarak** mürekkep **olsa yine de Allah'ın** malumatından haber veren **sözleri** ne bu kalem ve mürekkeple ne de daha fazlasıyla **yazmakla tükenmez.** Çünkü onun malumatının sonu yoktur. **Şüphesiz Allah çok güçlüdür** onu hiçbir şey aciz bırakamaz **ve hikmet sahibidir,** hiçbir şey onun ilim ve hikmetinden çıkmaz.

28. **Sizin yaratılmanız da diriltilmeniz de,** yaratılmak ve diriltilmek yönünden **sadece tek bir kişi gibidir.** Zira bu 'ol' kelimesiyledir. O da hemen oluverir. **Şüphesiz Allah işitendir,** her işitileni duyar **görendir** her görüleni görür. Hiçbir iş onu, diğerinden meşgul etmez.

---

[1] وَلَئِنْ terkibindeki lam yemin içindir.

[2] لَيَقُولُنَّ fiilinden ref alameti olan nun harfi aynı harfler (nunlar) peş peşe geldiği ve cemi zamiri olan vav da iki sakin karşılaştığı için hazfedilmiştir.

[3] اَلْبَحْر kelimesi أَنَّ 'nin ismi üzere atıftır.

KELİME ANLAMI

20. اَلَمْ تَرَوْا **Görmediniz** تَعْلَمُوا Bilmediniz **mi ki?** يَا مُخَاطَبُونَ Ey muhataplar! اَنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** سَخَّرَ **Boyun eğdirdi** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neye boyun eğdirdi?)* مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde olan** مِنَ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ Güneşe, aya وَالنُّجُومِ Ve yıldızlara *(Niye?)* لِتَنْتَفِعُوا بِهَا Onlardan faydalanasınız diye *(Daha neye boyun eğdirdi?)* وَمَا فِي الْاَرْضِ **Ve yeryüzünde olan** مِنَ الثِّمَارِ Meyvelere وَالْأَنْهَارِ Nehirlere وَالدَّوَابِّ Ve hayvanlara وَاَسْبَغَ **Ve yaydı** أَوْسَعَ Bollaştırdı وَأَتَمَّ Ve tamamladı *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Neyi?)* نِعَمَهُ **Nimetlerini** *(Nimetler ne olduğu halde?)* ظَاهِرَةً **Aşikar** وَهِيَ حُسْنُ الصُّورَةِ Ki o, şeklin güzelliği, وَتَسْوِيَةُ الْأَعْضَاءِ Azaların düzgünlüğü وَغَيْرُ ذٰلِكَ Ve diğer şeylerdir *(Nimetler daha ne olduğu halde?)* وَبَاطِنَةً **Ve gizli olduğu halde** هِيَ الْمَعْرِفَةُ وَغَيْرُهَا O da marifet(ullah) ve diğerleridir وَمِنَ النَّاسِ **Yine de insanlardan** أَيْ أَهْلِ مَكَّةَ Yani, Mekke ehlinden مَنْ **Öylesi var ki,** يُجَادِلُ **Tartışıyor** *(Kim hakkında?)* فِي اللّٰهِ **Allah hakkında** *(Nasıl tartışıyor?)* بِغَيْرِ عِلْمٍ **Hiçbir bilgisi** وَلَا هُدًى **Ve rehberi olmadan** *(Kimden bir rehberi?)* مِنْ رَسُولٍ Peygamberden *(Daha neyi olmadan?)* وَلَا كِتَابٍ **Ve de bir kitabı (olmadan)** *(Öyle kitap ki,)* مُنِيرٍ **Aydınlatıcı** *(Yine öyle kitap ki,)* أَنْزَلَهُ اللّٰهُ Onu Allah indirmiştir بَلْ بِالتَّقْلِيدِ Bilakis sırf taklit ederek (tartışıyor).

21. وَاِذَا قِيلَ **Ve denildiğinde** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne denildiğinde?)* اِتَّبِعُوا **Tâbi olun!** *(Neye?)* مَا **O şeye ki,** اَنْزَلَ **(Onu) indirdi** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** قَالُوا **Derler ki:** بَلْ نَتَّبِعُ **Hayır, biz tabi oluruz** *(Neye?)* مَا **O şeye ki,** وَجَدْنَا **Bulduk** *(Nerede?)* عَلَيْهِ **Onun üzerinde** *(Kimi bulduk?)* اٰبَاءَنَا **Babalarımızı** قَالَ تَعَالٰى Yüce Allah dedi ki: اَ-يَتَّبِعُونَهُ O yola tabi olurlar **mı?** وَلَوْ كَانَ **Olsa da** *(Kim?)* اَلشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Ne olsa da?)* يَدْعُوهُمْ **Onları davet eder** *(Nereye?)* اِلٰى عَذَابِ السَّعِيرِ **Alevli ateşin azabına** أَيْ مُوجِبَاتِهِ Yani, onu gerektiren şeylere لَا Hayır!.

22. وَمَنْ **Oysa her kim** يُسْلِمْ **Teslim ederse** *(Neyi?)* وَجْهَهُ **Yüzünü** *(Kime?)* اِلَى اللّٰهِ **Allah'a** أَيْ يُقْبِلْ Yani, yönelirse *(Neye?)* عَلٰى طَاعَتِهِ Allah'a itaate *(Nasıl teslim ederse?)* فَقَدِ اسْتَمْسَكَ **Muhakkak ki,** مُوَحِّدٌ **Muhsindir** مُحْسِنٌ وَهُوَ **Halbuki o sarılmıştır** *(Neye?)* بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰى **En sağlam kulpa** بِالطَّرَفِ الْأَوْثَقِ En sağlam tarafa اَلَّذِي لَا يُخَافُ Ki, korkulmaz *(Neden?)* اِنْقِطَاعُهُ Kopmasından وَاِلَى اللّٰهِ **Ve sadece Allah'a varır** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الْاُمُورِ **Bütün işlerin sonu** مَرْجِعُهَا Dönüşü.

23. وَمَنْ **Ve herkim de** كَفَرَ **İnkar ederse** فَلَا يَحْزُنْكَ **Seni üzmesin** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Ne?)* كُفْرُهُ **Onun inkarı** لَا تَهْتَمَّ Aldırma *(Neye?)* بِكُفْرِهِ Onun küfrüne إِلَيْنَا **Sadece bizedir** *(Ne?)* مَرْجِعُهُمْ **Onların dönüşü** فَنُنَبِّئُهُمْ **Biz onlara haber vereceğiz** *(Neyi?)* بِمَا عَمِلُوا **Yaptıklarını** إِنَّ اللهَ **Şüphesiz Allah** عَلِيمٌ **Gayet iyi bilendir** *(Neyi?)* بِذَاتِ الصُّدُورِ **Sinelerin hakikatini** أَيْ بِمَا فِيهَا Yani, orada olanı *(Ne gibi bilir?)* كَغَيْرِهِ Diğer şeyleri bildiği gibi فَمُجَازٍ Ve cezalandıracaktır *(Neye karşılık?)* عَلَيْهِ O sinelerde olana karşılık.

24. نُمَتِّعُهُمْ **Onları faydalandırırız** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne kadar?)* قَلِيلًا **Biraz** أَيَّامَ حَيَاتِهِمْ Hayatları süresince ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ **Sonra onları mecbur ederiz** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Neye?)* إِلَى عَذَابٍ غَلِيظٍ **Katı bir azaba** وَهُوَ عَذَابُ النَّارِ O da cehennem azabıdır لَا يَجِدُونَ Bulamazlar *(Ne?)* عَنْهُ مَحِيصًا Ondan kaçıp sığınacakları bir yer.

25. وَلَئِنْ **Andolsun ki, şayet** لَامُ قَسَمٍ 'Lam' harfi yemin içindir سَأَلْتَهُمْ **Onlara sorsan ki:** مَنْ خَلَقَ **Kim Yarattı?** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** وَالْأَرْضَ **Ve yeri** لَيَقُولُنَّ **Elbette derler** *(Ne derler?)* اللهُ **Allah** حُذِفَ مِنْهُ 'Yekulunne' fiilinden hazfedilmiştir *(Ne?)* نُونُ الرَّفْعِ Ref alameti olan nun *(Niçin hazfedilmiştir?)* لِتَوَالِي الْأَمْثَالِ Birbirinin benzeri olan (üç tane nun) peş peşe geldiği için *(Daha ne hazf edildi?)* وَوَاوُ الضَّمِيرِ Fail zamiri olan cemi vavı *(Niçin hazfedildi?)* لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ İki sakin (nun ile vav) karşılaştığı için قُلْ **De ki:** اَلْحَمْدُ **Hamd** لِلّٰهِ **Allah'a mahsustur** *(Ne üzerine?)* عَلَى ظُهُورِ الْحُجَّةِ Delilin ortaya çıkması üzerine *(Kimin aleyhine?)* عَلَيْهِمْ Onların aleyhine *(Hangi konuda?)* بِالتَّوْحِيدِ Tevhit konusunda بَلْ أَكْثَرُهُمْ **Fakat onların çoğu** لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* وُجُوبَهُ Tevhidin vacip olduğunu *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Kendilerine.

26. لِلّٰهِ **Allah'ındır** *(Ne?)* مَا **(Var olan) her şey** *(Nerede?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde** وَالْأَرْضِ **Ve yerde** *(Ne yönden Allah'ındır?)* مُلْكًا وَخَلْقًا Mülkiyet, yaratış وَعَبِيدًا Ve kulları olması yönünden فَلَا يَسْتَحِقُّ Dolayısıyla layık olamaz *(Neye?)* الْعِبَادَةَ İbadete *(Nerede?)* فِيهِمَا Yerde ve gökte *(Kim?)* غَيْرُهُ Allah'tan başkası إِنَّ اللهَ **Şüphesiz Allah** هُوَ **O** الْغَنِيُّ **Ganidir** *(Kimden?)* عَنْ خَلْقِهِ Yarattıklarından اَلْحَمِيدُ **Hamid'dir** اَلْمَحْمُودُ Övülendir *(Nede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptığında.

27. وَلَوْ **Şayet olsaydı** *(Ne?)* أَنَّمَا **O şey ki,** فِي الْأَرْضِ **Yeryüzündedir** مِنْ شَجَرَةٍ **Her bir ağaç** *(Ne olsaydı?)* أَقْلَامٌ **Kalemler** وَالْبَحْرُ **Deniz de** عَطْفٌ عَلَى اسْمِ أَنَّ

'Enne'nin ismi üzerine atıftır يَمُدُّهُ **Ona yardım etse** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِهِ **Ardından** *(O denize ne yardım etse?)* سَبْعَةُ اَبْحُرٍ **Yedi deniz daha** *(Ne olarak yardım etse?)* مِدَادًا Mürekkep olarak مَا نَفِدَتْ **Yine de tükenmezdi** *(Ne?)* كَلِمَاتُ اللهِ **Allah'ın kelimeleri** اَلْمُعَبَّرُ بِهَا Ki, onlarla ifade edilir *(Ne?)* عَنْ مَعْلُومَاتِهِ Allah'ın malumatı *(Nasıl bitmez?)* بِكَتْبِهَا O kelimelerin yazılmasıyla *(Ne ile?)* بِتِلْكَ الْأَقْلَامِ Bu kalemlerle *(Nasıl?)* بِذٰلِكَ الْمِدَادِ Bu mürekkeple birlikte وَلَا بِأَكْثَرَ مِنْ ذٰلِكَ Bundan daha çoğuyla yazılsa da (bitmez) لِأَنَّ مَعْلُومَاتِهِ تَعَالٰى Zira yüce Allah'ın malumatı غَيْرُ مُتَنَاهِيَةٍ Sonsuzdur اِنَّ اللهَ **Şüphesiz Allah** عَزِيزٌ **Çok güçlüdür** لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ Onu hiçbir şey aciz bırakamaz حَكِيمٌ **Hikmet sahibidir** لَا يَخْرُجُ شَيْءٌ Hiçbir şey çıkmaz *(Neden?)* عَنْ عِلْمِهِ وَحِكْمَتِهِ Onun ilminden ve hikmetinden.

28. مَا خَلْقُكُمْ **Sizin yaratılmanız değildir** وَلَا بَعْثُكُمْ **Ve tekrar diriltilmeniz de (değildir)** اِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ **Ancak bir nefis gibidir** *(Ne yönden?)* خَلْقًا Yaratılmak وَبَعْثًا Ve tekrar diriltilmek yönünden لِأَنَّهُ بِكَلِمَةِ كُنْ Zira bu 'ol' kelimesiyledir فَيَكُونُ O da oluverir اِنَّ اللهَ **Şüphesiz Allah** سَمِيعٌ **İşitendir** يَسْمَعُ İşitir *(Neyi?)* كُلَّ مَسْمُوعٍ İşitilen her şeyi بَصِيرٌ **Görendir** يُبْصِرُ Görür *(Neyi?)* كُلَّ مُبْصَرٍ Görülen her şeyi لَا يَشْغَلُهُ Onu meşgul etmez *(Ne?)* شَيْءٌ Hiçbir şey *(Neden?)* عَنْ شَيْءٍ Diğer bir şeyden.

﴿اَلَمْ تَرَ﴾ تَعْلَمْ يَا مُخَاطَبُ ﴿اَنَّ اللّٰهَ يُولِجُ﴾ يُدْخِلُ ﴿الَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ﴾ يُدْخِلُهُ ﴿فِي الَّيْلِ﴾ فَيَزِيدُ كُلٌّ مِنْهُمَا بِمَا نَقَصَ مِنَ الْآخَرِ ﴿وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ﴾ مِنْهُمَا ﴿يَجْرِي﴾ فِي فَلَكِهِ ﴿اِلٰى اَجَلٍ مُسَمًّى﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿وَاَنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٩﴾﴾ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ ﴿بِاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ﴾ الثَّابِتُ ﴿وَاَنَّ مَا يَدْعُونَ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ يَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِهِ الْبَاطِلُ﴾ الزَّائِلُ ﴿وَاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْعَلِيُّ﴾ عَلٰى خَلْقِهِ بِالْقَهْرِ ﴿الْكَبِيرُ ﴿٣٠﴾﴾ الْعَظِيمُ ﴿اَلَمْ تَرَ اَنَّ الْفُلْكَ﴾ السُّفُنَ ﴿تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِنِعْمَةِ اللّٰهِ لِيُرِيَكُمْ﴾ يَا مُخَاطَبُونَ بِذٰلِكَ ﴿مِنْ اٰيَاتِهِ اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ﴾ عِبَرًا ﴿لِكُلِّ صَبَّارٍ﴾ عَنْ مَعَاصِي اللّٰهِ ﴿شَكُورٍ ﴿٣١﴾﴾ لِنِعْمَتِهِ ﴿وَاِذَا غَشِيَهُمْ﴾ أَيْ عَلَا الْكُفَّارَ ﴿مَوْجٌ كَالظُّلَلِ﴾ كَالْجِبَالِ الَّتِي تُظِلُّ مَنْ تَحْتَهَا ﴿دَعَوُا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ أَيِ الدُّعَاءَ بِأَنْ يُنَجِّيَهُمْ أَيْ لَا يَدْعُونَ مَعَهُ غَيْرَهُ ﴿فَلَمَّا نَجّٰيهُمْ اِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ﴾ مُتَوَسِّطٌ بَيْنَ الْكُفْرِ وَالْإِيمَانِ وَمِنْهُمْ بَاقٍ عَلٰى كُفْرِهِ ﴿وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَا﴾ وَمِنْهَا الْإِنْجَاءُ مِنَ الْمَوْجِ ﴿اِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ﴾ غَدَّارٍ ﴿كَفُورٍ ﴿٣٢﴾﴾ لِنِعَمِ اللّٰهِ تَعَالٰى ﴿يَا اَيُّهَا النَّاسُ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿اتَّقُوا رَبَّكُمْ وَاخْشَوْا يَوْمًا لَا يَجْزِي﴾ يُغْنِي ﴿وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهِ﴾ فِيهِ شَيْئًا ﴿وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَازٍ عَنْ وَالِدِهِ﴾ فِيهِ ﴿شَيْئًا اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا﴾ عَنِ الْإِسْلَامِ ﴿وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ بِاللّٰهِ﴾ فِي حِلْمِهِ وَإِمْهَالِهِ ﴿الْغَرُورُ ﴿٣٣﴾﴾ الشَّيْطَانُ ﴿اِنَّ اللّٰهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ﴾ مَتٰى تَقُومُ ﴿وَيُنَزِّلُ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ [وَيُنْزِلُ] ﴿الْغَيْثَ﴾ بِوَقْتٍ يَعْلَمُهُ ﴿وَيَعْلَمُ مَا فِي الْاَرْحَامِ﴾ أَذَكَرٌ أَمْ أُنْثٰى وَلَا يَعْلَمُ وَاحِدًا مِنَ الثَّلَاثَةِ غَيْرُ اللّٰهِ تَعَالٰى ﴿وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ غَدًا﴾ مِنْ خَيْرٍ أَوْ شَرٍّ وَيَعْلَمُهُ اللّٰهُ تَعَالٰى ﴿وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِاَيِّ اَرْضٍ تَمُوتُ﴾ وَيَعْلَمُهُ اللّٰهُ تَعَالٰى ﴿اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ﴾ بِكُلِّ شَيْءٍ ﴿خَبِيرٌ ﴿٣٤﴾﴾ بِبَاطِنِهِ كَظَاهِرِهِ رَوَى الْبُخَارِيُّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ حَدِيثَ مَفَاتِيحُ الْغَيْبِ خَمْسَةٌ إِنَّ اللّٰهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ إِلٰى آخِرِ السُّورَةِ.

TÜRKÇE ANLAMI

29. Ey muhatap! **Görmedin** bilmedin **mi ki, Allah, geceyi gündüze ve gündüzü geceye katar** sokar. Böylece her biri diğerinin kısaldığı kadar uzar. **Güneşi ve ayı da hizmete vermiştir.** Bunların **her biri belli bir vakte** kıyamet gününe **kadar** yörüngesinde **akıp gider. Ve Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.**

30. **Bu** zikredilen **Allah'ın hak** sabit, **onun dışında taptıklarının**[1] **batıl** yok **ve Allah'ın** gücüyle kullarından **çok yüce, çok ulu** büyük **olması sebebiyledir.**

[1] يَعْبُدُونَ fiili ya ve ta ile okunur.

31. Ey muhataplar! **Size ayetlerini göstermek için, Allah'ın nimetiyle gemilerin denizde yüzdüğünü görmediniz mi? Şüphesiz bunda,** Allah-'ın yasaklarına karşı **çok sabreden,** nimetlerine de **çok şükreden herkes için ayetler** ibretler **vardır.**

32. **Kara bulutlar,** altında bulunanı gölgelendiren dağlar **gibi dalgalar onları** kâfirleri **kuşattığı** sardığı **zaman, dini** onları kurtarmasın diye duayı **Allah'a has kılarak** ondan başkasına dua etmeden **ona yalvarırlar. Allah onları karaya çıkararak kurtardığında, onlardan kimi** iman ile küfür arasında **orta yolu tutar.** Kimi de küfrü üzere daim olur. **Zaten bizim ayetlerimizi,** Allah'ın nimetlerine **nankör hainler** ahdi bozanlar**dan başkası inkâr etmez.**

33. **Ey İnsanlar!** Mekke ehli! **Rabbinizden sakının. Ne babanın evladı namına** bir şey**, ne de evladın babası namına bir şey ödeyemeyeceği günden çekinin. Şüphesiz Allah'ın** diriltme **vaadi haktır. Sakın dünya hayatı sizi** İslam'dan **aldatmasın ve o hain** şeytan, **Allah**'ın halim olması ve mühlet vermesiyle **ile sizi kandırmasın!**

34. **Kıyametin** ne zaman kopacağı **bilgisi, sadece Allah katındadır.** Bildiği bir vakitte **yağmuru indirir,**[1] **rahimlerde olanı** erkek mi kız mı **bilir.** Bu üçünden hiçbirini Allah Teâlâ'dan başkası bilemez. **Hiç kimse yarın** hayır mı şer mi **ne kazanacağını bilemez.** Onu da Allah Teâlâ bilir. **Yine hiç kimse nerede öleceğini bilemez.** Ama Allah Teâlâ bilir. **Şüphesiz Allah,** her şeyi **gayet iyi bilendir,** dışı gibi içinden de **haberdardır.** Buhari İbni Ömer'den "Gaybın anahtarları beştir. Onlar da; Kıyametin bilgisi... (diye başlayan) bu ayetin sonuna kadar (olan şeylerdir)" hadisini rivayet etmiştir.

KELİME ANLAMI

29. **اَلَمْ تَرَ Görmedin** تَعْلَمْ Bilmedin **mi?** يَا Ey muhatap! مُخَاطَبُ **اَنَّ اللّٰهَ Şüphesiz Allah** يُدْخِلُ Sokar *(Neyi?)* **اَلَّيْلَ Geceyi** *(Neye?)* **فِي النَّهَارِ Gündüze وَيُولِجُ Ve de katar** *(Neyi?)* **اَلنَّهَارَ Gündüzü** يُدْخِلُهُ Onu sokar *(Neye?)* **فِي الَّيْلِ Geceye** فَيَزِيدُ Ve böylece uzar *(Ne?)* كُلٌّ مِنْهُمَا Gece ve gündüzden her biri *(Ne kadar uzar?)* بِمَا نَقَصَ Eksilen miktar kadar *(Neden?)* مِنَ الْآخَرِ Diğerinden **وَسَخَّرَ Ve hizmete vermiştir** *(Neyi?)* **اَلشَّمْسَ Güneşi وَالْقَمَرَ Ve ayı كُلٌّ Hepsi** *(Neden?)* مِنْهُمَا Bu ikisinden *(Nedir?)* **يَجْرِي Akıp gider** *(Nerede?)* فِي فَلَكِهِ Kendi yörüngesinde *(Ne zamana kadar?)* **اِلٰى اَجَلٍ مُسَمًّى Belirli bir süreye kadar** هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O da kıyamet günüdür **وَاَنَّ اللّٰهَ Ve şüphesiz Allah بِمَا تَعْمَلُونَ Sizin yaptıklarınızdan خَبِيرٌ Haberdardır.**

30. **ذٰلِكَ İşte bu** اَلْمَذْكُورُ Zikredilenler *(Ne sebepledir?)* **بِاَنَّ اللّٰهَ Şu sebepledir ki, Allah هُوَ O اَلْحَقُّ Haktır** اَلثَّابِتُ Var olan (gerçek)tir **وَاَنَّ مَا يَدْعُونَ Ve onların yalvardıkları**

[1] يُنَزِّلُ fiili şeddesiz ve şeddeli okunur.

بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ 'Ya' ve 'ta' ile (okunur) يَعْبُدُونَ Taptıkları مِنْ دُونِهِ **Allah'ın dışındaki şeyler** اَلْبَاطِلُ **Batıldır** اَلزَّائِلُ Yok olup giden (yalan)dır وَاَنَّ اللهَ **Ve de Allah** هُوَ **O** اَلْعَلِيُّ **Yücedir** *(Kim üzerine?)* عَلٰى خَلْقِهِ Yaratıkları üzerine *(Ne ile?)* بِالْقَهْرِ Kahreden kuvvetiyle اَلْكَبِيرُ **Büyüktür** اَلْعَظِيمُ Uludur.

31. اَلَمْ تَرَ **Görmedin mi ki?** -السُّفُنَ- اَنَّ الْفُلْكَ **Şüphesiz gemiler** تَجْرِي **Akıp gidiyor** *(Nerede?)* فِي الْبَحْرِ **Denizde** *(Ne ile?)* بِنِعْمَةِ اللهِ **Allah'ın ihsanıyla** *(Niçin akıp gidiyor?)* لِيُرِيَكُمْ **Size göstermek için** يَا مُخَاطَبُونَ Ey muhataplar! *(Ne ile göstermek için?)* بِذٰلِكَ Bununla *(Neden göstermek için?)* مِنْ اٰيَاتِهِ **Ayetlerinden** اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Şüphesiz bunda** لَاٰيَاتٍ **Elbette ayetler vardır** عِبَرًا İbretler vardır *(Kime?)* لِكُلِّ صَبَّارٍ **Her çok sabredene** *(Neye?)* عَنْ مَعَاصِي اللهِ Allah'ın yasakladığı şeylere شَكُورٍ **Ve çok şükredene** *(Neye?)* لِنِعْمَتِهِ Allah'ın nimetine.

32. وَاِذَا غَشِيَهُمْ **Ve onları sardığında** أَيْ عَلَا الْكُفَّارَ Yani, kafirleri kapladığında *(Ne?)* مَوْجٌ **Dalga** *(Ne gibi?)* كَالظُّلَلِ **Gölgeler gibi** كَالْجِبَالِ Dağlar gibi اَلَّتِي تُظِلُّ Ki, o dağlar gölgelendirir *(Kimi?)* مَنْ تَحْتَهَا Altında bulunan kişiyi دَعَوُا اللهَ **Allah'a dua ederler** *(Nasıl?)* مُخْلِصِينَ لَهُ **Ona has kılıcı oldukları halde** *(Neyi?)* اَلدِّينَ **Dini** أَيِ الدُّعَاءَ Yani, duayı *(Ne diye?)* بِأَنْ يُنَجِّيَهُمْ Onları kurtarsın diye مَعَهُ أَيْ لَا يَدْعُونَ Yani, onunla beraber dua etmezler *(Kime?)* غَيْرَهُ Ondan başkasına فَلَمَّا نَجّٰيهُمْ **Ve onları çıkarınca** *(Nereye?)* اِلَى الْبَرِّ **Karaya** فَمِنْهُمْ **Onlardan bir kısmı** مُقْتَصِدٌ **Orta yolu tutar** مُتَوَسِّطٌ Ortalamıştır *(Neyi?)* بَيْنَ الْكُفْرِ Küfürle وَالْإِيمَانِ İmanının arasını وَمِنْهُمْ Ve yine onlardan bir kısmı بَاقٍ عَلٰى كُفْرِهِ Küfrü üzere daimdir وَمَا يَجْحَدُ **Bilerek inkar etmez** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** وَمِنْهَا Ve onlardan biri de اَلْإِنْجَاءُ مِنَ الْمَوْجِ Dalgadan kurtarmaktır اِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ **Ancak her hain** غَدَّارٍ Ahdi bozan كَفُورٍ **Ve nankör (bilerek inkar eder)** *(Neye nankör?)* لِنِعَمِ اللهِ تَعَالٰى Yüce Allah'ın nimetlerine.

33. يَا اَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar!** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ Yani, Mekke halkı اِتَّقُوا **Sakının** *(Kimden?)* رَبَّكُمْ **Rabbinizden** وَاخْشَوْا **Ve korkun** *(Neden?)* يَوْمًا **Öyle bir günden ki,** لَا يَجْزِي **Ödeyemeyecek** يُغْنِي Gideremeyecek *(Kim?)* وَالِدٌ **Hiçbir baba** *(Kim adına?)* عَنْ وَلَدِهِ **Oğlu adına** *(Ne zamanda?)* فِيهِ O günde *(Ne ödeyemeyecek?)* شَيْئًا Hiçbir şey وَلَا مَوْلُودٌ **Ve ne de oğul** هُوَ جَازٍ **O ödeyici değildir** *(Kim adına?)* عَنْ وَالِدِهِ **Babası adına** فِيهِ O günde *(Ne?)* شَيْئًا **Hiçbir şey** اِنَّ وَعْدَ اللهِ **Şüphesiz Allah'ın vaadi** حَقٌّ **Haktır** *(Neyi vaadi?)* بِالْبَعْثِ Tekrar dirilmeyi فَلَا تَغُرَّنَّكُمْ **O halde sakın sizi aldatmasın** *(Ne?)* اَلْحَيٰوةُ الدُّنْيَا **Dünya hayatı** *(Neden?)*

عَنِ الْإِسْلَامِ İslam'dan وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ **Ve sakın sizi kandırmasın** *(Kiminle?)* بِاللهِ **Allah'a ile** *(Hangi konuda?)* فِي حِلْمِهِ Allah'ın halim olması وَإِمْهَالِهِ Ve süre tanıması konusunda *(Kim kandırmasın?)* اَلْغَرُورُ **Çok aldatıcı** اَلشَّيْطَانُ Şeytan.

34. إِنَّ اللهَ **Şüphesiz Allah** عِنْدَهُ **Onun yanındadır** *(Ne?)* عِلْمُ السَّاعَةِ **Kıyamet saatinin ilmi** مَتٰى تَقُومُ Ne zaman kopacağı وَيُنَزِّلُ **Ve indirir** بِالتَّخْفِيفِ Şeddesiz وَالتَّشْدِيدِ Ve şeddeli olarak okunur *(Neyi indirir?)* اَلْغَيْثَ **Yağmuru** *(Ne zaman?)* بِوَقْتٍ Bir vakitte ki يَعْلَمُهُ Onu biliyor وَيَعْلَمُ **Ve bilir** *(Neyi?)* مَا فِي الْأَرْحَامِ **Rahimlerde olanı** أَذَكَرٌ Erkek midir? أَمْ أُنْثٰى Yoksa kız mıdır? وَلَا يَعْلَمُ Ve bilemez *(Neyi?)* وَاحِدًا مِنَ الثَّلَاثَةِ Bu üçünden birini *(Kim?)* غَيْرُ اللهِ تَعَالٰى Yüce Allah'tan başkası وَمَا تَدْرِي **Ve bilemez** *(Kim?)* نَفْسٌ **Hiç kimse** *(Neyi?)* مَاذَا تَكْسِبُ **Ne kazanacağını** *(Ne zamana?)* غَدًا **Yarın (kazanacağı)** مِنْ خَيْرٍ أَوْ شَرٍّ Hayır veya şerri وَيَعْلَمُهُ اللهُ تَعَالٰى Onu da yüce Allah bilir وَمَا تَدْرِي **Ve yine bilemez** *(Kim?)* نَفْسٌ **Hiç kimse** *(Neyi?)* بِأَيِّ أَرْضٍ **Hangi yerde** تَمُوتُ **Ölecektir** وَيَعْلَمُهُ Ama onu bilir *(Kim?)* اَللهُ تَعَالٰى Yüce Allah إِنَّ اللهَ **Şüphesiz Allah** عَلِيمٌ **Gayet iyi bilendir** *(Neyi?)* بِكُلِّ شَيْءٍ Her şeyi خَبِيرٌ **Ve haberdardır** *(Neden?)* بِبَاطِنِهِ Her şeyin içinden *(Nasıl?)* كَظَاهِرِهِ Tıpkı dışı gibi رَوَى الْبُخَارِيُّ Buhari rivayet etti *(Kimden?)* عَنِ ابْنِ عُمَرَ İbni Ömer'den *(Neyi?)* حَدِيثَ Şu hadisi: مَفَاتِيحُ الْغَيْبِ Gaybın anahtarları خَمْسَةٌ Beş tanedir إِنَّ اللهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ Kıyamet saatinin ilmi Allah'ın katındadır... إِلٰى آخِرِ السُّورَةِ Bu surenin sonuna kadar (olan ayetler).

٣٢

سُورَةُ السَّجْدَةِ

مَكِّيَّةٌ ثَلَاثُونَ آيَةً

Secde Sûresi

Mekke'de inmiştir.
Otuz ayettir.

سُورَةُ السَّجْدَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿الٓمٓ ۝١﴾ ﴿اللَّهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِهِ ﴿تَنْزِيلُ الْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ مُبْتَدَأٌ ﴿لَا رَيْبَ﴾ شَكَّ ﴿فِيهِ﴾ خَبَرٌ أَوَّلُ ﴿مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝٢﴾ خَبَرٌ ثَانٍ ﴿أَمْ﴾ بَلْ ﴿يَقُولُونَ افْتَرَاهُ﴾ مُحَمَّدٌ لَا ﴿بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ لِتُنْذِرَ﴾ بِهِ ﴿قَوْمًا مَا﴾ نَافِيَةٌ ﴿أَتَاهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ۝٣﴾ بِإِنْذَارِكَ ﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ﴾ أَوَّلُهَا الْأَحَدُ وَآخِرُهَا الْجُمُعَةُ ﴿ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ﴾ هُوَ فِي اللُّغَةِ سَرِيرُ الْمَلِكِ اسْتِوَاءً يَلِيقُ بِهِ ﴿مَا لَكُمْ﴾ يَا كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿مِنْ دُونِهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿مِنْ وَلِيٍّ﴾ اِسْمُ مَا بِزِيَادَةِ مِنْ أَيْ نَاصِرٌ ﴿وَلَا شَفِيعٍ﴾ يَدْفَعُ عَذَابَهُ عَنْكُمْ ﴿أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ۝٤﴾ هٰذَا فَتُؤْمِنُونَ ﴿يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ﴾ مُدَّةَ الدُّنْيَا ﴿ثُمَّ يَعْرُجُ﴾ يَرْجِعُ الْأَمْرُ وَالتَّدْبِيرُ ﴿إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ ۝٥﴾ فِي الدُّنْيَا وَفِي سُورَةٍ سَأَلَ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ لِشِدَّةِ أَهْوَالِهِ بِالنِّسْبَةِ إِلَى الْكَافِرِ وَأَمَّا الْمُؤْمِنُ فَيَكُونُ أَخَفَّ عَلَيْهِ مِنْ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ يُصَلِّيهَا فِي الدُّنْيَا كَمَا جَاءَ فِي الْحَدِيثِ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْخَالِقُ الْمُدَبِّرُ ﴿عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ أَيْ مَا غَابَ عَنِ الْخَلْقِ وَمَا حَضَرَ

﴿الْعَزِيزُ﴾ الْمَنِيعُ فِي مُلْكِهِ ﴿الرَّحِيمُ ۝٦﴾ ﴿بِأَهْلِ طَاعَتِهِ ﴿الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ﴾ بِفَتْحِ اللَّامِ فِعْلًا مَاضِيًا صِفَةٌ وَبِسُكُونِهَا بَدَلُ اشْتِمَالٍ ﴿وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ﴾ آدَمَ ﴿مِنْ طِينٍ ۝٧﴾ ﴿ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ﴾ ذُرِّيَّتَهُ ﴿مِنْ سُلَالَةٍ﴾ عَلَقَةٍ ﴿مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ ۝٨﴾ ضَعِيفٍ هُوَ النُّطْفَةُ ﴿ثُمَّ سَوَّاهُ﴾ أَيْ خَلْقَ آدَمَ ﴿وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ﴾ أَيْ جَعَلَهُ حَيًّا حَسَّاسًا بَعْدَ أَنْ كَانَ جَمَادًا ﴿وَجَعَلَ لَكُمُ﴾ أَيْ لِذُرِّيَّتِهِ ﴿السَّمْعَ﴾ بِمَعْنَى الْأَسْمَاعِ ﴿وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ﴾ الْقُلُوبَ ﴿قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ ۝٩﴾ مَا زَائِدَةٌ مُؤَكِّدَةٌ لِلْقِلَّةِ ﴿وَقَالُوا﴾ أَيْ مُنْكِرُو الْبَعْثِ ﴿أَئِذَا ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ﴾ غِبْنَا فِيهَا بِأَنْ صِرْنَا تُرَابًا مُخْتَلِطًا بِتُرَابِهَا ﴿أَئِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ﴾ اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ قَالَ تَعَالَى ﴿بَلْ هُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿كَافِرُونَ ۝١٠﴾ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿يَتَوَفَّاكُمْ مَلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ﴾ أَيْ يَقْبِضُ أَرْوَاحَكُمْ ﴿ثُمَّ إِلَى رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ۝١١﴾ أَحْيَاءً فَيُجَازِيكُمْ بِأَعْمَالِكُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

32- Secde Sûresi

Mekke'de inmiştir. Otuz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Elif, Lâm, Mîm.**[1]
2. **Bu kitabın,** Kuran'ın **indirilişinde**[2] **asla şüphe** şek **yoktur,**[3] **âlemlerin Rabbindendir.**[4]
3. **Yoksa "Onu** Muhammed **uydurdu" mu diyorlar?** Hayır! **Bilakis o, senden önce kendilerine hiçbir uyarıcı gelmemiş bir toplumu uyarman için Rabbinden gönderilen haktır. Belki** senin uyarınla **hidayete ererler.**
4. **Allah odur ki, gökleri, yeri ve bu ikisi arasındakileri** ilki pazar sonu cuma olan **altı günde yaratmış, sonra arşa**[5] şanına yakışan bir şekilde **istiva etmiştir.** Ey Mekke kâfirleri! **Sizin ondan başka ne bir veli**[6] yardımcı **ne de** sizden onun azabını uzaklaştıracak **bir şefaatçiniz vardır. Hala** bunu **düşünmeyecek misiniz** ki, iman edesiniz?

---

[1] Bu harflerle ne kastettiğini en iyi Allah bilir.

[2] تَنْزِيل kelimesi mübtedadır.

[3] لَا رَيْبَ فِيهِ ilk haberdir.

[4] مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ikinci haberdir.

[5] Arş, sözlükte; kralın tahtı, anlamındadır.

[6] مِنْ وَلِيٍّ terkibindeki وَلِيٍّ kelimesi zait olan مِنْ harfi ceriyle birlikte (leyse'ye benzeyen) مَا 'nın ismidir.

5. **O,** dünya var oldukça **gökten yere kadar her işi düzenleyip yönetir. Sonra** işler ve yönetim **miktarı, sizin** dünyada **saydığınızdan bin yıl olan bir günde ona çıkar,** döner. Mearic sûresinde 'Elli bin sene' denir. O kıyamet günüdür. Çok korkunç halleri olduğu için kâfire nispetle böyledir. Fakat o gün mümine nispetle dünyada kıldığı bir farz namazdan daha kısa olacaktır. Nitekim bu bir hadiste ifade edilmiştir.

6. **İşte bu** yaratan ve yöneten, **görülmeyeni de görüleni de** mahlûkattan gizli kalanı ve hazır olanı **bilendir, çok güçlüdür** mülkünde erişilmezdir **ve** itaat ehline **pek merhametlidir.**

7. **O ki, yarattığı**[1] **her şeyi güzel yapmış ve insanı** Âdem'i **yaratmaya çamurdan başlamıştır.**

8. **Sonra onun neslini** zürriyetini, **hakir** zayıf **bir suyun** nutfenin **özünden** kan pıhtısından **yaratmıştır.**

9. **Sonra onu** Âdem'i yaratmayı **kıvamına erdirip ona kendi ruhundan üflemiştir;** cansız iken onu canlı ve hisseder hale getirmiştir. **Ve sizin** yani, zürriyeti **için kulak**lar, **gözler, kalpler yaratmıştır. Ne kadar da**[2] **az şükrediyorsunuz!**

10. Dirilmeyi inkâr edenler: **"Toprağın içinde kaybolduğumuz** yerin toprağına karışmış bir toprak olduğumuz **zaman mı, yeni bir yaratılış içinde olacağız?"**[3] **derler. Bilakis onlar** dirilmek suretiyle **Rablerine kavuşmayı inkâr etmektedirler.**

11. Onlara **de ki: "Size** yani ruhunuzu kabzetmeye **vekil kılınan ölüm meleği canınızı alacak, sonra** diri olarak **Rabbinize döndürüleceksiniz.** O da sizi, amellerinizle cezalandıracaktır.

KELİME ANLAMI

سُورَةُ السَّجْدَةِ ﴿٣٢﴾

32- Secde Suresi

مَكِّيَّةٌ Mekke'de inmiştir ثَلَاثُونَ آيَةً Otuz ayettir.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **الم Elif, Lam, Mim** **اَللهُ أَعْلَمُ** Allah en iyi bilendir *(Neyi?)* **بِمُرَادِهِ** Ne kastettiğini *(Ne ile?)* **بِهٖ** Bu harflerle.

---

[1] خَلَقَ kelimesi lam harfinin fethasıyla (okunduğunda) fiili mazi ve كُلَّ شَيْءٍ 'in sıfatıdır. Lam harfinin sükûnuyla (okunduğu zaman da mastar olup) bedel-i iştimaldir.

[2] قَلِيلًا مَا terkibindeki مَا azlığı tekit için ziyade edilmiştir.

[3] أَإِذَا ve أَإِنَّا terkiplerindeki soru inkar içindir. Bu terkipler; her iki hemzenin ispatı, ikincisinin teshili ve her iki durumda aralarına bir elif konulması suretiyle (okunmuş)tur.

2. لَا رَيْبَ مُبْتَدَأٌ Mübtedadır **Hiçbir şüphe** شَكَّ Kuşku **yoktur** *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** خَبَرٌ أَوَّلُ Birinci haberdir *(Bu kitabın indirilişi kimdendir?)* مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbindendir** خَبَرٌ ثَانٍ İkinci haberdir. تَنْزِيلُ الْكِتَابِ **Bu kitabın indirilişi** اَلْقُرْآنِ Kuran'ın (indirilişi)

3. اَمْ **Yoksa** بَلْ Bilakis يَقُولُونَ **Diyorlar mı?** اِفْتَرَاهُ **Onu uydurdu** *(Kim?)* مُحَمَّدٌ Muhammed لَا Hayır! (O uydurmadı) بَلْ **Bilakis** هُوَ **O** اَلْحَقُّ **Haktır** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكَ **Senin Rabbinden** *(Niçin indirilmiştir?)* لِتُنْذِرَ **Uyarman için** *(Ne ile?)* بِهِ Onunla *(Kimi?)* قَوْمًا **Bir toplumu ki,** مَا –نَافِيَةٌ– اَتَاهُمْ **Onlara gelmedi** 'Ma' olumsuzluk içindir *(Kim?)* مِنْ نَذِيرٍ **Hiçbir uyarıcı** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce** لَعَلَّهُمْ **Belki onlar** يَهْتَدُونَ **Hidayete ererler** *(Ne ile?)* بِإِنْذَارِكَ Senin uyarınla.

4. اَللّٰهُ **Allah** اَلَّذِي **Öyle bir zâttır ki,** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* اَلسَّمٰوَاتِ **Gökleri** وَالْاَرْضَ **Ve yeri** *(Daha?)* وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve ikisinin arasındakileri** *(Ne kadar zamanda?)* فِي سِتَّةِ اَيَّامٍ **Altı günde** أَوَّلُهَا الْأَحَدُ İlki pazardır وَآخِرُهَا الْجُمُعَةُ Sonuncusu da cumadır ثُمَّ **Sonra** اِسْتَوٰى **İstiva etti** *(Ne üzerine?)* عَلَى الْعَرْشِ **Arş üzerine** هُوَ فِي اللُّغَةِ Arş lügatte سَرِيرُ الْمَلِكِ Padişahın tahtıdır *(Allah arşa nasıl istiva etti?)* اِسْتِوَاءً Öyle bir istiva ile ki, يَلِيقُ بِهِ Kendisine yakışmaktadır مَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** يَا كُفَّارَ مَكَّةَ Ey Mekke kafirleri! *(Kimin dışında?)* مِنْ دُونِهِ **Onun dışında** أَيْ غَيْرِهِ Yani, ondan başka *(Sizin için ne yoktur?)* مِنْ وَلِيٍّ **Ne bir dost** اِسْمُ مَا 'Ma'nın ismidir *(Ne ile?)* بِزِيَادَةِ مِنْ Min (harfi cerinin) ziyadesiyle أَيْ نَاصِرٌ Yani, ne bir yardımcı وَلَا شَفِيعٍ **Ne de bir şefaatçi** ki, يَدْفَعُ Defediyor *(Neyi?)* عَذَابَهُ Onun azabını *(Kimden?)* عَنْكُمْ Sizden اَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ **Hala düşünmeyecek misiniz?** *(Neyi?)* هٰذَا Bunu فَتُؤْمِنُونَ Ki, böylece iman edesiniz.

5. يُدَبِّرُ **Düzenleyip yönetir** *(Neyi?)* اَلْاَمْرَ **Bütün işleri** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Semadan** *(Nereye?)* اِلَى الْاَرْضِ **Zemine** *(Ne kadar müddet yönetir?)* مُدَّةَ الدُّنْيَا Dünya müddetince ثُمَّ **Sonra** يَعْرُجُ **Yükselir** يَرْجِعُ Döner *(Ne?)* اَلْاَمْرُ Bütün işler وَالتَّدْبِيرُ Ve düzenleyip yönetme *(Kime?)* اِلَيْهِ **Ona** *(Ne zamanda?)* فِي يَوْمٍ **Bir günde ki,** كَانَ **Olmuştur** *(Ne?)* مِقْدَارُهُ **Onun miktarı** *(Ne olmuştur?)* اَلْفَ سَنَةٍ **Bin sene** *(Neden?)* مِمَّا تَعُدُّونَ **Sizin saydıklarınızdan** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَفِي سُورَةِ سَأَلَ Seele suresinde ise خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ Elli bin sene (şeklinde geçmektedir) وَهُوَ O, elli bin sene يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür *(Niçin böyle denilmiştir?)* لِشِدَّةِ أَهْوَالِهِ Kıyametin korkuları çok çetin olduğu için *(Kime nispetle?)* بِالنِّسْبَةِ إِلَى الْكَافِرِ

Kafirlere nispetle وَأَمَّا الْمُؤْمِنُ Ama mü'min فَيَكُونُ أَخَفَّ عَلَيْهِ Ona daha hafif/kısa gelir *(Neden?)* مِنْ صَلَاةٍ مَكْتُوبَةٍ Bir farz namazdan ki, يُصَلِّيهَا Onu kılıyor *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada كَمَا جَاءَ Nitekim (bu haber) gelmiştir *(Nerede?)* فِي الْحَدِيثِ Hadiste.

6. ذٰلِكَ **İşte bu** اَلْخَالِقُ الْمُدَبِّرُ Yaratıcı ve yönetici عَالِمُ الْغَيْبِ **Görülmeyeni de bilendir** وَالشَّهَادَةِ **Görüneni de** أَيْ مَا غَابَ Yani, gizli kalanı *(Kimden?)* عَنِ الْخَلْقِ Mahlukattan وَمَا حَضَرَ Ve de hazır olanı (göz önünde bulunanı bilir) اَلْعَزِيزُ **Çok güçlüdür** اَلْمَنِيعُ Erişilmezdir *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde اَلرَّحِيمُ **Pek merhametlidir** *(Kime?)* بِأَهْلِ طَاعَتِهِ Kendisine itaat edenlere.

7. اَلَّذِي **O öyle bir zâttır ki,** اَحْسَنَ **Güzel eyledi** *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi ki,** خَلَقَهُ **Onu yarattı** بِفَتْحِ اللَّامِ (Bu kelime) 'lam' harfinin fethasıyla *(Ne olduğu halde?)* فِعْلًا مَاضِيًا Fiili mazi olduğu halde *(Nedir?)* صِفَةٌ Sıfattır وَبِسُكُونِهَا Ve 'lam'ın sükunuyla بَدَلُ اشْتِمَالٍ Bedel-i iştimaldir وَبَدَأَ **Ve başladı** *(Neye?)* خَلْقَ الْاِنْسَانِ **İnsanı yaratmaya** آدَمَ Adem'i *(Neden yaratmaya başladı?)* مِنْ طِينٍ **Çamurdan.**

8. ثُمَّ **Sonra** جَعَلَ **Yaptı** *(Neyi?)* نَسْلَهُ **Onun neslini** ذُرِّيَّتَهُ Zürriyetini *(Neden yaptı?)* مِنْ سُلَالَةٍ **Bir özden** عَلَقَةٍ Kan pıhtısından *(Öyle bir öz ki,)* مِنْ مَاءٍ **Bir sudan** *(Öyle su ki,)* مَهِينٍ **Hakir** ضَعِيفٍ Zayıf هُوَ النُّطْفَةُ O da menidir.

9. ثُمَّ **Sonra** سَوَّاهُ **Onu kıvamına erdirdi** أَيْ خَلْقَ آدَمَ Yani, Adem'in yaratılışını وَنَفَخَ **Ve üfledi** *(Kime?)* فِيهِ **Ona** *(Neden?)* مِنْ رُوحِهِ **Kendi ruhundan** أَيْ جَعَلَهُ Yani, onu eyledi *(Ne?)* حَيًّا حَسَّاسًا Diri ve hisseden *(Neden sonra?)* بَعْدَ أَنْ كَانَ جَمَادًا Cansız bir şey olduktan sonra وَجَعَلَ **Ve verdi** *(Kime?)* لَكُمُ **Size** أَيْ لِذُرِّيَّتِهِ Yani, onun zürriyetine *(Ne verdi?)* اَلسَّمْعَ **Kulak** بِمَعْنَى الْأَسْمَاعِ Kulaklar anlamındadır *(Daha ne verdi?)* وَالْأَبْصَارَ **Gözler** وَالْأَفْئِدَةَ **Ve gönüller** اَلْقُلُوبَ Kalpler قَلِيلًا مَا **Ne kadar da az** تَشْكُرُونَ **Şükrediyorsunuz** مَا زَائِدَةٌ 'Ma' zaittir مُؤَكِّدَةٌ Ve tekit etmektedir *(Neyi?)* لِلْقِلَّةِ Azlığı.

10. وَقَالُوا **Ve dediler** أَيْ مُنْكِرُو الْبَعْثِ Yani, dirilmeyi inkar edenler (dediler) **ki:** أَئِذَا ضَلَلْنَا **Yok olduğumuz zaman mı?** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Toprağın içinde** غِبْنَا فِيهَا Orada kaybolduğumuz (zaman mı?) *(Nasıl?)* بِأَنْ صِرْنَا Olmamız suretiyle *(Ne?)* تُرَابًا مُخْتَلِطًا Karışmış bir toprak *(Neye karışmış?)* بِتُرَابِهَا Yerin toprağına (karışıp yok olduğumuzda mı?) أَئِنَّا **Biz mi olacağız?** *(Nerede?)* لَفِي خَلْقٍ **Bir yaratılış içinde ki,** جَدِيدٍ **Yeni** اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ İnkar

ifade eden bir sorudur *(Einna kelimesi nasıl okunur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ Her iki hemzenin ispatı وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ İkincisinin teshili وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا Ve aralarına elifin konulmasıyla *(Ne şekilde elif konur?)* عَلَى الْوَجْهَيْنِ Her iki şekil üzere *(Nerede böyle okunur?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ Her iki yerde قَالَ تَعَالَى Yüce Allah buyurdu: بَلْ **Bilakis** هُمْ **Onlar** بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ **Rablerine kavuşmayı** بِالْبَعْثِ Dirilmeyi كَافِرُونَ **İnkar edenlerdir.**

11. قُلْ **De** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara يَتَوَفَّاكُمْ **Sizi vefat ettirecek** *(Kim?)* مَلَكُ الْمَوْتِ **Ölüm meleği** الَّذِي **Ki, o** وُكِّلَ **Vekil kılınmıştır** *(Kime?)* بِكُمْ **Size** أَيْ يَقْبِضُ أَرْوَاحَكُمْ Yani, ruhlarınızı kabzedecektir ثُمَّ **Sonra** إِلَى رَبِّكُمْ **Rabbinize** تُرْجَعُونَ **Döndürüleceksiniz** *(Nasıl?)* أَحْيَاءً Diriler olarak فَيُجَازِيكُمْ O da sizi cezalandıracak *(Ne ile?)* بِأَعْمَالِكُمْ Amellerinizle.

﴿وَلَوْ تَرَىٰٓ إِذِ الْمُجْرِمُونَ﴾ الْكَافِرُونَ ﴿نَاكِسُوا رُؤُوسِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ مُطَأْطِؤُوهَا حَيَاءً يَقُولُونَ ﴿رَبَّنَآ أَبْصَرْنَا﴾ مَا أَنْكَرْنَا مِنَ الْبَعْثِ ﴿وَسَمِعْنَا﴾ مِنْكَ تَصْدِيقَ الرُّسُلِ فِيمَا كَذَّبْنَاهُمْ فِيهِ ﴿فَارْجِعْنَا﴾ إِلَى الدُّنْيَا ﴿نَعْمَلْ صَالِحًا﴾ فِيهَا ﴿إِنَّا مُوقِنُونَ ﴿١٢﴾﴾ اَلْآنَ فَمَا يَنْفَعُهُمْ ذٰلِكَ وَلَا يُرْجَعُونَ وَجَوَابُ لَوْ لَرَأَيْتَ أَمْرًا فَظِيعًا قَالَ تَعَالَى ﴿وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدٰيهَا﴾ فَتَهْتَدِي بِالْإِيمَانِ وَالطَّاعَةِ بِاخْتِيَارٍ مِنْهَا ﴿وَلٰكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي﴾ وَهُوَ ﴿لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ﴾ الْجِنِّ ﴿وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٣﴾﴾ وَتَقُولُ لَهُمُ الْخَزَنَةُ إِذَا دَخَلُوهَا ﴿فَذُوقُوا﴾ الْعَذَابَ ﴿بِمَا نَسِيتُمْ لِقَآءَ يَوْمِكُمْ هٰذَا﴾ أَيْ بِتَرْكِكُمُ الْإِيمَانَ بِهِ ﴿إِنَّا نَسِينَاكُمْ﴾ تَرَكْنَاكُمْ فِي الْعَذَابِ ﴿وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ﴾ الدَّائِمِ ﴿بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾﴾ مِنَ الْكُفْرِ وَالتَّكْذِيبِ ﴿إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِاٰيَاتِنَا﴾ الْقُرْآنِ ﴿الَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا﴾ وُعِظُوا ﴿بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا﴾ مُتَلَبِّسِينَ ﴿بِحَمْدِ رَبِّهِمْ﴾ أَيْ قَالُوا سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ ﴿وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿١٥﴾﴾ عَنِ الْإِيمَانِ وَالطَّاعَةِ ﴿تَتَجَافٰى جُنُوبُهُمْ﴾ تَرْتَفِعُ ﴿عَنِ الْمَضَاجِعِ﴾ مَوَاضِعِ الْاِضْطِجَاعِ بِفَرْشِهَا لِصَلَاتِهِمْ بِاللَّيْلِ تَهَجُّدًا ﴿يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا﴾ مِنْ عِقَابِهِ ﴿وَطَمَعًا﴾ فِي رَحْمَتِهِ ﴿وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿١٦﴾﴾ يَتَصَدَّقُونَ ﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَآ أُخْفِيَ﴾ خُبِئَ ﴿لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ اَعْيُنٍ﴾ مَا تَقَرُّ بِهِ أَعْيُنُهُمْ وَفِي قِرَاءَةٍ بِسُكُونِ الْيَاءِ مُضَارِعٌ ﴿جَزَآءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾﴾ ﴿أَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا لَا يَسْتَوُونَ ﴿١٨﴾﴾ أَيِ الْمُؤْمِنُونَ وَالْفَاسِقُونَ ﴿أَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ جَنَّاتُ الْمَاْوٰى نُزُلًا﴾ هُوَ مَا يُعَدُّ لِلضَّيْفِ ﴿بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾﴾ ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا﴾ بِالْكُفْرِ وَالتَّكْذِيبِ ﴿فَمَاْوٰيهُمُ النَّارُ كُلَّمَآ أَرَادُوٓا اَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَآ أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢٠﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

12. **O günahkârların** kâfirlerin, **Rableri huzurunda** utançlarından **başlarını öne eğecekleri** boyun bükecekleri, **"Rabbimiz! gördük** bizim peygamberleri yalanladığımız konularda senin onları tasdik ettiğini **duyduk, şimdi bizi** dünyaya **geri gönder de,** orada **salih amel işleyelim,** şimdi **kesin olarak inandık"** diyecekleri **zamanı bir görsen!** Çok feci bir durum görmüş olursun.[1] Ama bu yalvarmaları onlara fayda vermeyecek ve geri de döndürülmeyecekler.

[1] Bu cümle لَوْ 'in cevabıdır.

13. Yüce Allah şöyle buyurdu: **"Biz dileseydik, elbette herkese hidayetini veririk.** O da kendi isteğiyle iman ve itaat ederek hidayete ererdi. **Fakat ben kesin söz verdim ki, cehennemi hep cinler ve insanlarla dolduracağım."**

14. Cehenneme girdiklerinde bekçiler onlara derler ki: **"Bu güne kavuşmayı unutmanız** ona iman etmeyi terk etmeniz **sebebiyle şimdi** azabı **tadın bakalım! Doğrusu biz de sizi unuttuk** azapta terk ettik. **Ve yaptıklarınız** küfür ve yalanlama**dan ötürü ebedî** sonsuz **azabı tadın!**

15. **Bizim ayetlerimize** Kuran'a **ancak o kimseler inanırlar ki, bunlarla kendilerine öğüt verildiği** vaaz edildiğ**inde, secdeye kapanır, Rablerini hamd ile tesbih ederler.** Subhânellâhi ve bihamdihi, derler. **Ve onlar büyüklenmezler;** iman ve itaatten yüz çevirmezler.

16. Azabından **korkarak ve** rahmetini **umarak Rablerine yalvarmak** teheccüd namazı kılmak **üzere, yanları yataklardan** yatmak için hazırlanmış yerlerden **uzaklaşır** kalkar. **Ve kendilerine verdiğimiz rızıktan infak eder** sadaka verir**ler.**

17. **Yaptıklarına karşılık olarak, onlar için saklanan**[1] **göz aydınlığını** onların gözlerini aydınlatacak şeyleri **hiç kimse bilemez.**

18. **Hiç mümin olan kimse, yoldan çıkmış kimse gibi midir? Elbette** müminlerle yoldan çıkanlar **bir olamazlar.**

19. **İman edip salih amel işleyenlere gelince, onlar için yaptıklarına karşılık olarak varacakları** misafire hazırlanan **cennet konakları vardır.**

20. Küfür ve yalanlama suretiyle **yoldan çıkanlara gelince, onların varacakları yer ateştir. Oradan her çıkmak istediklerinde oraya geri çevrilirler ve kendilerine: "Yalanlayıp durduğunuz cehennem azabını tadın!" denir.**

KELİME ANLAMI

12. وَلَوْ تَرَىٰ **Bir görsen** إِذِ **O vakit ki,** ٱلْمُجْرِمُونَ **Günahkarlar** ٱلْكَافِرُونَ Kafirler نَاكِسُوا رُؤُوسِهِمْ **Başlarını eğmişler** *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rablerinin yanında** مُطَأْطَؤُوهَا Başlarını indirmişler *(Niçin?)* حَيَاءً Utandıkları için يَقُولُونَ Diyorlarken *(Ne?)* رَبَّنَا **Rabbimiz!** أَبْصَرْنَا **Biz gördük** *(Neyi?)* مَا أَنْكَرْنَا İnkar ettiğimiz مِنَ الْبَعْثِ Dirilmeyi وَسَمِعْنَا **Ve işittik** *(Kimden?)* مِنْكَ Senden *(Neyi?)* تَصْدِيقَ الرُّسُلِ Peygamberlerini tasdik ettiğini *(Hangi konuda?)* فِيمَا كَذَّبْنَاهُمْ فِيهِ Bizim onları yalanladığımız konuda فَارْجِعْنَا **Artık bizi döndür** *(Nereye?)* إِلَى الدُّنْيَا Dünyaya da نَعْمَلْ **İşleyelim** *(Ne?)* صَالِحًا **Salih amel** *(Nerede?)* فِيهَا Orada إِنَّا **Çünkü biz** مُوقِنُونَ **Kesin olarak inanıyoruz** *(Ne zaman?)* ٱلْآنَ Şimdi فَمَا يَنْفَعُهُمْ Onlara fayda vermez *(Ne?)* ذٰلِكَ Bu (söyledikleri) وَلَا يُرْجَعُونَ Ve döndürülmezler وَجَوَابُ لَوْ 'Lev'in cevabı (şöyledir) لَرَأَيْتَ Elbette görürdün *(Ne?)* أَمْرًا فَظِيعًا Çok kötü bir durum.

[1] أُخْفِيَ kelime diğer bir kıraatte ya harfinin sükunuyla müzari olarak okunmuştur.

13. قَالَ تَعَالٰى Yüce Allah buyurdu وَلَوْ شِئْنَا **Şayet dileseydik** لَاٰتَيْنَا **Elbette verirdik** *(Kime?)* كُلَّ نَفْسٍ **Her bir nefse** *(Neyi?)* هُدٰيهَا **Hidayetini** فَتَهْتَدِي O da hidayeti bulurdu *(Ne ile?)* بِالْإِيمَانِ وَالطَّاعَةِ İman ve itaat ile *(Nasıl?)* بِاخْتِيَارٍ مِنْهَا Kendi isteğiyle وَلٰكِنْ **Fakat** لَاَمْلَئَنَّ O da şudur وَهُوَ **Benden** مِنِّي **Şu söz** *(Kimden?)* اَلْقَوْلُ **Hak oldu** *(Ne?)* حَقَّ **Elbette dolduracağım** *(Neyi?)* جَهَنَّمَ **Cehennemi** *(Neden dolduracağım?)* مِنَ الْجِنَّةِ **Cinden** اَلْجِنِّ Cinlerden وَالنَّاسِ **Ve insanlardan** اَجْمَعِينَ **Hepsinden.**

14. وَتَقُولُ لَهُمْ Ve onlara diyecektir *(Kim?)* اَلْخَزَنَةُ Bekçiler *(Ne zaman diyecekler?)* اِذَا دَخَلُوهَا Oraya girdiklerinde *(Ne diyeceklerdir?)* فَذُوقُوا **Hadi tadın!** *(Neyi?)* اَلْعَذَابَ Azabı *(Ne sebebiyle?)* بِمَا نَسِيتُمْ **Unutmuş olmanız sebebiyle** *(Neyi?)* لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هٰذَا **Bu güne kavuşmanızı** أَيْ بِتَرْكِكُمْ Yani, terk etmeniz sebebiyle *(Neyi?)* اَلْإِيمَانَ بِهِ O güne inanmayı اِنَّا **Doğrusu biz de** نَسِينَاكُمْ **Sizi unuttuk** تَرَكْنَاكُمْ Sizi terk ettik *(Nerede?)* فِي الْعَذَابِ Azap içinde وَذُوقُوا **Ve tadın** *(Neyi?)* عَذَابَ الْخُلْدِ **Sonsuz azabı** اَلدَّائِمِ Sürekli olan *(Neye karşılık?)* بِمَا **O şeye karşılık ki,** كُنْتُمْ **Siz oldunuz** *(Ne oldunuz?)* تَعْمَلُونَ **Yapıyor** (olduğunuz) مِنَ الْكُفْرِ وَالتَّكْذِيبِ Küfür ve yalanlamaya karşılık.

15. اِنَّمَا **Sadece** يُؤْمِنُ **İman eder** *(Neye?)* بِاٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimize** اَلْقُرْاٰنِ Kuran'a *(Kim?)* اَلَّذِينَ **Öyle kimseler ki,** اِذَا ذُكِّرُوا **Kendilerine öğüt verildiğinde** وُعِظُوا Vaaz edildiğinde *(Ne ile?)* بِهَا **O ayetlerle** خَرُّوا **Yere kapanırlar** *(Nasıl?)* سُجَّدًا **Secde edici oldukları halde** وَسَبَّحُوا **Ve tesbih ederler** *(Nasıl?)* مُتَلَبِّسِينَ Sarılarak *(Ne ile?)* بِحَمْدِ رَبِّهِمْ **Rablerinin hamdıyla** أَيْ قَالُوا Yani, şöyle derler سُبْحَانَ اللّٰهِ Subhânellahi وَبِحَمْدِهِ Ve bihamdihi وَهُمْ **Ve de onlar** لَا يَسْتَكْبِرُونَ **Büyüklük taslamazlar** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ وَالطَّاعَةِ İman ve itaatten.

16. تَتَجَافٰى **Uzaklaşır** *(Ne?)* جُنُوبُهُمْ **Yanları** تَرْتَفِعُ Kalkar *(Nereden?)* عَنِ الْمَضَاجِعِ **Yataklardan** مَوَاضِعِ الْاِضْطِجَاعِ Yatma yerlerinden *(Ne ile birlikte olan?)* بِفَرْشِهَا Yaygısıyla/çarşafıyla birlikte olan *(Niçin kalkarlar?)* لِصَلَاتِهِمْ بِاللَّيْلِ Geceleri kıldıkları için *(Ne?)* تَهَجُّدًا Teheccüd يَدْعُونَ **Dua ederler** *(Kime?)* رَبَّهُمْ **Rablerine** *(Nasıl?)* خَوْفًا **Korkarak** *(Neden?)* مِنْ عِقَابِهِ Azabından *(Daha nasıl dua ederler?)* وَطَمَعًا **Ve ümit ederek** *(Neyi?)* فِي رَحْمَتِهِ Rahmetini وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ **Ve bizim onlara verdiğimiz rızıktan** يُنْفِقُونَ **İnfak ederler** يَتَصَدَّقُونَ Sadaka verirler.

17. فَلَا تَعْلَمُ **Bilemez** *(Kim?)* نَفْسٌ **Hiç kimse** *(Neyi?)* مَا اُخْفِيَ **Saklanan** خُبِئَ Gizlenen **şeyi** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** مِنْ قُرَّةِ اَعْيُنٍ **Göz aydınlığını** مَا تَقَرُّ بِهِ Kendisiyle neşe

dolan şey *(Ne neşe doluyor?)* أَعْيُنُهُمْ Onların gözleri وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte (Uhfiye kelimesi) بِسُكُونِ الْيَاءِ 'Ya' harfinin sükunuyla مُضَارِعٌ (Uhfi şeklinde) müzaridir *(Niçin böyle şeyler onlar için saklandı?)* جَزَاءً **Karşılık olarak** *(Neye?)* بِمَا **O şeye ki,** كَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* يَعْمَلُونَ **Yapıyor.**

18. أَفَمَنْ كَانَ **Hiç olan kişi** *(Ne olan?)* مُؤْمِنًا **Mümin** كَمَنْ كَانَ **Olan kişi gibi midir?** *(Ne olan?)* فَاسِقًا **Fasık** لَا يَسْتَوُونَ **Eşit olamazlar** أَيِ الْمُؤْمِنُونَ Yani, müminlerle وَالْفَاسِقُونَ Fasıklar.

19. أَمَّا الَّذِينَ **O kimselere gelince ki,** آمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Ne?)* الصَّالِحَاتِ **Salih ameller** فَلَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* جَنَّاتُ الْمَأْوَى **Me'va cennetleri** *(Nasıl?)* نُزُلًا **Konak olarak** هُوَ مَا يُعَدُّ Nüzül; hazırlanan yerdir *(Kim için?)* لِلضَّيْفِ Misafir için *(Bunlar neye karşılıktır?)* بِمَا **O şeye karşılıktır ki,** كَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* يَعْمَلُونَ **Yapıyor.**

20. وَأَمَّا الَّذِينَ **Ve o kimseler gelince ki,** فَسَقُوا **Yoldan çıktılar** *(Ne ile?)* بِالْكُفْرِ وَالتَّكْذِيبِ İnkar ve yalanlamayla فَمَأْوِيهُمْ **Onların varacağı yer** النَّارُ **Ateştir** كُلَّمَا أَرَادُوا **Her istediklerinde** *(Neyi?)* أَنْ يَخْرُجُوا **Çıkmayı** *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** أُعِيدُوا **Döndürülürler** *(Nereye?)* فِيهَا **Oraya** وَقِيلَ **Ve denilir** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne denilir?)* ذُوقُوا **Tadın** *(Neyi?)* عَذَابَ النَّارِ **Ateş azabını** الَّذِي **Öyle azap ki,** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne idiniz?)* بِهِ **Onu** تُكَذِّبُونَ **Yalanlıyor.**

﴿وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَدْنَى﴾ عَذَابِ الدُّنْيَا بِالْقَتْلِ وَالْأَسْرِ وَالْجَدْبِ سِنِينَ وَالْأَمْرَاضِ ﴿دُونَ﴾ قَبْلَ ﴿الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ﴾ عَذَابِ الْآخِرَةِ ﴿لَعَلَّهُمْ﴾ أَيْ مَنْ بَقِيَ مِنْهُمْ ﴿يَرْجِعُونَ ﴿٢١﴾﴾ إِلَى الْإِيمَانِ ﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا﴾ أَيْ لَا أَحَدَ أَظْلَمُ مِنْهُ ﴿إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ﴾ أَيِ الْمُشْرِكِينَ ﴿مُنْتَقِمُونَ ﴿٢٢﴾﴾ ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ﴾ التَّوْرَاةَ ﴿فَلَا تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ﴾ شَكٍّ ﴿مِنْ لِقَائِهِ﴾ وَقَدِ الْتَقَيَا لَيْلَةَ الْإِسْرَاءِ ﴿وَجَعَلْنَاهُ﴾ أَيْ مُوسَى أَوِ الْكِتَابَ ﴿هُدًى﴾ هَادِيًا ﴿لِبَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٢٣﴾﴾ ﴿وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ يَاءً قَادَةً ﴿يَهْدُونَ﴾ النَّاسَ ﴿بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا﴾ عَلَى دِينِهِمْ وَعَلَى الْبَلَاءِ مِنْ عَدُوِّهِمْ ﴿وَكَانُوا بِآيَاتِنَا﴾ الدَّالَّةِ عَلَى قُدْرَتِنَا وَوَحْدَانِيَّتِنَا ﴿يُوقِنُونَ ﴿٢٤﴾﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ بِكَسْرِ اللَّامِ وَتَخْفِيفِ الْمِيمِ ﴿إِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٢٥﴾﴾ مِنْ أَمْرِ الدِّينِ ﴿أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ أَيْ يَتَبَيَّنْ لِكُفَّارِ مَكَّةَ إِهْلَاكُنَا كَثِيرًا ﴿مِنَ الْقُرُونِ﴾ الْأُمَمِ بِكُفْرِهِمْ ﴿يَمْشُونَ﴾ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ لَهُمْ ﴿فِي مَسَاكِنِهِمْ﴾ فِي أَسْفَارِهِمْ إِلَى الشَّامِ وَغَيْرِهَا فَيَعْتَبِرُوا ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ﴾ دَلَالَاتٍ عَلَى قُدْرَتِنَا ﴿أَفَلَا يَسْمَعُونَ ﴿٢٦﴾﴾ سَمَاعَ تَدَبُّرٍ وَاتِّعَاظٍ ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَسُوقُ الْمَاءَ إِلَى الْأَرْضِ الْجُرُزِ﴾ الْيَابِسَةِ الَّتِي لَا نَبَاتَ فِيهَا ﴿فَنُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا تَأْكُلُ مِنْهُ أَنْعَامُهُمْ وَأَنْفُسُهُمْ أَفَلَا يُبْصِرُونَ ﴿٢٧﴾﴾ هٰذَا فَيَعْلَمُونَ أَنَّا نَقْدِرُ عَلَى إِعَادَتِهِمْ ﴿وَيَقُولُونَ﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿مَتَى هٰذَا الْفَتْحُ﴾ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ ﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٨﴾﴾ ﴿قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ﴾ بِإِنْزَالِ الْعَذَابِ بِهِمْ ﴿لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٢٩﴾﴾ يُمْهَلُونَ لِتَوْبَةٍ أَوْ مَعْذِرَةٍ ﴿فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَانْتَظِرْ﴾ إِنْزَالَ الْعَذَابِ بِهِمْ ﴿إِنَّهُمْ مُنْتَظِرُونَ ﴿٣٠﴾﴾ بِكَ حَادِثَ مَوْتٍ أَوْ قَتْلٍ فَيَسْتَرِيحُونَ مِنْكَ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِقِتَالِهِمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

21. **Elbette onlara, büyük azaptan** ahiret azabından **önce, en yakın azaptan** öldürülme, esaret, yıllarca kuraklık ve hastalıkla dünya azabından **tattıracağız ki, belki onlar**dan geri kalanlar **imana dönerler.**

22. **Kendisine Rabbinin ayetleri hatırlatıldıktan sonra onlardan yüz çevirenden daha zalim kim olabilir!** Ondan daha zalimi yoktur. **Muhakkak ki biz, günahkârlardan,** müşriklerden **intikam alıcıyız.**

23. **Andolsun ki, biz Musa'ya kitap** Tevrat **verdik, sen ona kavuşacağından şüphe** şek **içinde olma** nitekim miraç gecesi karşılaştılar **ve onu** Musa veya kitabı **İsrailoğullarına hidayet** rehberi **kıldık.**

24. Dinleri üzere ve düşmanlarından gelen belalara **sabrettikleri ve** kudretimizle birliğimize delalet eden **ayetlerimize yakinen inandıkları zaman,**[1] **onların içinden, emrimizle** insanları **doğru yola ileten imamlar**[2] önderler **tayin ettik.**

25. **Şüphesiz Rabbin, kıyamet günü, ihtilaf etmekte oldukları şeyde** din işinde **onların arasını ayıracaktır.**

26. Şam'a ve diğer yerlere yaptıkları seferlerde **halen yurtlarında gezip dolaştıkları kendilerinden önceki nice nesilleri** ümmetleri küfürleri sebebiyle **yok etmiş olmamız onları doğru yola sevk etmedi mi?** Mekke kâfirlerine, yok edişimiz yeterince zahir olmadı mı ki, ibret alsınlar? **Bunlarda elbette ayetler** kudretimize delaletler **vardır. Hâla** düşünüp ibret alarak **işitmeyecekler mi?**

27. **Görmezler mi ki, biz kupkuru** hiç bitkisi olmayan kurak **yerlere suyu ulaştırıyor ve de onunla hayvanlarının ve kendilerinin yedikleri ekini çıkarıyoruz.** Bunu **hâla görmeyecekler mi?** ki, onları tekrar diriltmeye kadir olduğumuzu anlasınlar.

28. İnananlara **derler ki: "Eğer doğru söylüyorsanız,** sizinle bizim aramızdaki **bu hüküm günü ne zaman?"**

29. **De ki: "**Onlara azabın indirilmesiyle **hüküm verileceği gün kâfirlere imanları fayda vermeyecek ve onlara bakılmayacaktır!** Tövbe veya özür beyan etmek için süre tanınmayacaktır.

30. **Artık onlardan yüz çevir ve** onlara azabın indirilmesini **bekle. Çünkü onlar da** senin başına ölüm veya katil hâdisesinin gelmesini ve böylece senden kurtulup rahatlamayı **beklemektedirler.** Bu hüküm, onlarla savaşma emri verilmeden önce idi.

KELİME ANLAMI

21. وَلَنُذِيقَنَّهُمْ **Ve elbette onlara tattıracağız** *(Neden?)* مِنَ الْعَذَابِ **Azaptan** *(Öyle azap ki,)* اَلْاَدْنٰى **En yakın** عَذَابِ الدُّنْيَا Dünya azabından *(Ne ile tattıracağız?)* بِالْقَتْلِ Öldürülmek وَالْأَسْرِ Esir edilmek وَالْجَدْبِ سِنِينَ Senelerce kuraklık وَالْأَمْرَاضِ Ve hastalıklarla *(Neden önce onlara yakın azabı tattıracağız?)* دُونَ - قَبْلَ - الْعَذَابِ **Azaptan önce** *(Öyle azap ki,)* اَلْاَكْبَرِ **En büyük** عَذَابِ الْآخِرَةِ Ahiret azabı(ndan önce) لَعَلَّهُمْ **Belki onlar** أَيْ مَنْ بَقِيَ مِنْهُمْ Yani, onlardan geri kalanlar يَرْجِعُونَ **Dönerler** *(Neye?)* إِلَى الْإِيمَانِ İmana.

22. وَمَنْ **Kimdir?** اَظْلَمُ **Daha zalim** *(Kimden?)* مِمَّنْ **O kimseden ki,** ذُكِّرَ **Kendisine hatırlatıldı** *(Ne?)* بِاٰيَاتِ رَبِّهٖ **Rabbinin ayetleri** اَلْقُرْآنِ Kuran ثُمَّ **Sonra** اَعْرَضَ **Yüz**

---

[1] لَمَّا kelimesi diğer bir kıraatte lam harfinin kesresi ve mimin tahfifiyle لِمَا şeklinde okunur.

[2] أَئِمَّةً kelimesi her iki hemzenin ispatı ve ikincisinin ya harfine çevrilmesiyle okunur.

çevirdi *(Neden?)* عَنْهَا **Ondan** أَيْ لَا أَحَدَ Yani, hiç kimse yoktur *(Öyle kimse ki,)* أَظْلَمَ مِنْهُ Ondan daha zalim إِنَّا **Muhakkak ki biz** مِنَ الْمُجْرِمِينَ **Günahkarlardan** أَيِ الْمُشْرِكِينَ Yani, müşriklerden مُنْتَقِمُونَ **İntikam alıcıyız.**

23. وَلَقَدْ **Andolsun ki, kesinlikle** آتَيْنَا **Biz verdik** *(Kime?)* مُوسَى **Musa'ya** *(Neyi verdik?)* اَلْكِتَابَ **Kitabı** اَلتَّوْرَاةَ Tevrat'ı فَلَا تَكُنْ **Sakın sen olma** *(Nerede?)* فِي مِرْيَةٍ **Şüphe** شَكٍّ Kuşku **içinde** *(Neden?)* مِنْ لِقَائِهِ **Ona kavuşmaktan** وَقَدِ الْتَقَيَا Ve nitekim (Peygamberimiz ve Hz. Musa) karşılaştılar *(Ne zaman?)* لَيْلَةَ الْإِسْرَاءِ İsra gecesi وَجَعَلْنَاهُ **Ve onu kıldık** أَيْ مُوسَى Yani, Musa'yı أَوِ الْكِتَابَ Veya kitabı *(Ne kıldık?)* هُدًى **Hidayet** هَادِيًا Rehber (kıldık) *(Kime?)* لِبَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrailoğullarına.**

24. وَجَعَلْنَا **Ve tayin ettik** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne?)* أَئِمَّةً **İmamlar** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ Her iki hemzenin ispatı وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ يَاءً Ve ikincisinin 'ya' harfine çevrilmesiyle (okunur) قَادَةً Önder (manasındadır) *(Öyle imamlar ki,)* يَهْدُونَ **Doğru yola iletiyorlar** *(Kimi?)* اَلنَّاسَ İnsanları *(Ne ile?)* بِأَمْرِنَا **Bizim emrimizle** *(Ne zaman onlardan imamlar tayin ettik?)* لَمَّا صَبَرُوا **Sabrettikleri zaman** *(Ne üzere?)* عَلَى دِينِهِمْ Dinleri üzere *(Daha neye sabrettikleri zaman?)* وَعَلَى الْبَلَاءِ Ve belaya *(Kimden gelen?)* مِنْ عَدُوِّهِمْ Düşmanlarından *(Daha ne zaman onlardan imamlar tayin ettik?)* وَكَانُوا **Ve oldukları (zaman)** بِآيَاتِنَا **Bizim ayetlerimize** *(Öyle ayetler ki,)* اَلدَّالَّةِ Delalet eden *(Neye?)* عَلَى قُدْرَتِنَا Gücümüze وَوَحْدَانِيَّتِنَا Ve tekliğimize (delalet eden ayetlerimize) *(Ne oldukları zaman?)* يُوقِنُونَ **Kesin olarak inanıyor** وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte (lemma kelimesi) بِكَسْرِ اللَّامِ 'Lam'ın kesresi وَتَخْفِيفِ الْمِيمِ Ve 'mim'in tahfifi (şeddesiz hali)yle (okunur).

25. إِنَّ رَبَّكَ **Muhakkak ki Rabbin** هُوَ **O** يَفْصِلُ **Ayıracaktır** *(Neyi?)* بَيْنَهُمْ **Aralarını** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ **Kıyamet günü** *(Hangi konuda?)* فِيمَا **O konuda ki,** كَانُوا **Onlar idiler** فِيهِ **O konuda** *(Ne idiler?)* يَخْتَلِفُونَ **İhtilaf ediyor** *(O konu da nedir?)* مِنْ أَمْرِ الدِّينِ Din işidir.

26. أَوَلَمْ يَهْدِ **Doğru yola sevk etmedi mi?** *(Kimi?)* لَهُمْ **Onları** *(Ne?)* كَمْ **Nicelerini** أَهْلَكْنَا **Helak etmemiz** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önce** أَيْ يَتَبَيَّنْ Yani, aşikar olmadı mı? *(Kime?)* لِكُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kafirlerine *(Ne?)* إِهْلَاكُنَا Helak etmemiz *(Neyi?)* كَثِيرًا Çoklarını *(Kimden nicelerini?)* مِنَ الْقُرُونِ **Nesillerden** اَلْأُمَمِ Ümmetlerden *(Ne sebebiyle?)* بِكُفْرِهِمْ Küfürleri sebebiyle *(Ne oldukları halde doğru yola sevk etmedi mi?)* يَمْشُونَ **Gezip dolaşıyor oldukları halde** حَالٌ Bu haldir *(Neden?)* مِنْ ضَمِيرِ لَهُمْ 'Lehum' zamirinden *(Nerede gezip dolaşıyor oldukları halde?)* فِي مَسَاكِنِهِمْ **Onların yurtlarında** *(Ne zaman dolaşıyorlar?)*

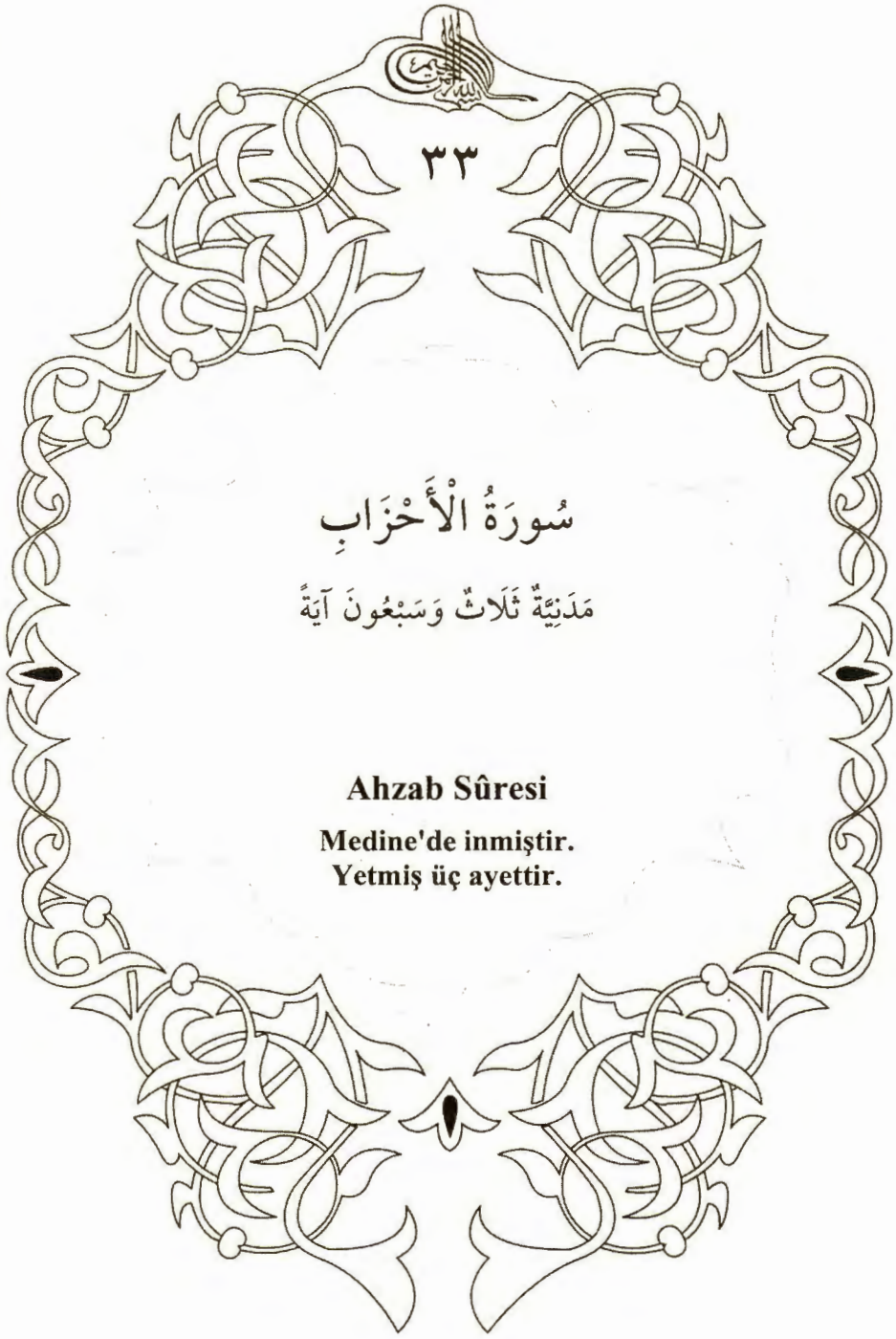
فِي اَسْفَارِهِمْ Seferlerinde *(Nereye seferlerinde?)* إِلَى الشَّامِ وَغَيْرِهَا Şam ve diğer yerlere (tüm bunlar Mekke kafirlerine aşikar olmadı mı?) فَيَعْتَبِرُوا Ki, ibret alsınlar اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda** لَاٰيَاتٍ **Elbette ayetler vardır** دَلَالَاتٍ İşaretler vardır *(Neye?)* عَلٰى قُدْرَتِنَا Gücümüze اَفَلَا يَسْمَعُونَ **Hala dinlemeyecekler mi?** *(Nasıl?)* سَمَاعَ تَدَبُّرٍ وَاتِّعَاظٍ Düşünme ve ibret alma dinlemesiyle.

27. اَوَلَمْ يَرَوْا **Görmediler mi ki,** اَنَّا **Şüphesiz biz** نَسُوقُ **Sevk ediyoruz** *(Neyi?)* اَلْمَاءَ **Suyu** *(Nereye?)* إِلَى الْاَرْضِ **Yere** *(Öyle yer ki,)* اَلْجُرُزِ **Çorak** اَلْيَابِسَةِ Kuru اَلَّتِي لَا نَبَاتَ فِيهَا Ki, orada bitki yoktur فَنُخْرِجُ **Ve çıkarıyoruz** *(Ne ile?)* بِهٖ **Onunla** *(Ne?)* زَرْعًا **Bir ekin ki,** تَاْكُلُ **Yiyor** *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** *(Ne?)* اَنْعَامُهُمْ **Hayvanları** وَاَنْفُسُهُمْ **Ve kendileri** اَفَلَا يُبْصِرُونَ **Hala da görmeyecekler mi?** *(Neyi?)* هٰذَا Bunu فَيَعْلَمُونَ Ki, bilsinler *(Neyi?)* أَنَّا نَقْدِرُ Şüphesiz biz güç yetiririz *(Neye?)* عَلٰى إِعَادَتِهِمْ Onları yeniden diriltmeye.

28. وَيَقُولُونَ **Ve diyorlar** *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ İnananlara مَتٰى **Ne zaman?** *(Ne?)* هٰذَا الْفَتْحُ **Bu hüküm** *(Neredeki?)* بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ Bizimle sizin arasındaki اِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** *(Ne iseniz?)* صَادِقِينَ **Doğru söyleyenler.**

29. قُلْ **De ki:** يَوْمَ الْفَتْحِ **Hüküm günü** *(Ne ile olan hüküm günü?)* بِإِنْزَالِ الْعَذَابِ بِهِمْ Onlara azabın indirilmesiyle (olan hüküm günü) لَا يَنْفَعُ **Fayda vermez** *(Kime?)* اَلَّذِينَ **O kimselere ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Ne fayda vermez?)* إِيمَانُهُمْ **İmanları** وَلَا هُمْ **Ve onlara** يُنْظَرُونَ **Bakılmaz da** يُمْهَلُونَ Onlara süre verilmez *(Niçin?)* لِتَوْبَةٍ Tövbe etmek أَوْ مَعْذِرَةٍ Veya mazeret beyan etmek için.

30. فَاَعْرِضْ **Artık sen yüz çevir** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** وَانْتَظِرْ **Ve bekle** *(Neyi?)* إِنْزَالَ الْعَذَابِ بِهِمْ Onlara azabın indirilmesini اِنَّهُمْ **Çünkü onlar da** مُنْتَظِرُونَ **Beklemektedirler** *(Kime?)* بِكَ Sana *(Neyi bekliyorlar?)* حَادِثَ مَوْتٍ Ölüm olayı أَوْ قَتْلٍ Veya öldürülme فَيَسْتَرِيحُونَ مِنْكَ Ve böylece senden kurtulmayı (bekliyorlar) وَهٰذَا Ve bu (bekleme emri) قَبْلَ الْأَمْرِ Allah emretmeden önceydi *(Neyi?)* بِقِتَالِهِمْ Onlarla savaşmayı.

٣٣

سُورَةُ الْأَحْزَابِ

مَدَنِيَّةٌ ثَلَاثٌ وَسَبْعُونَ آيَةً

Ahzab Sûresi

Medine'de inmiştir.
Yetmiş üç ayettir.

سُورَةُ الْأَحْزَابِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ﴾ دُمْ عَلَى تَقْوَاهُ ﴿وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ﴾ فِيمَا يُخَالِفُ شَرِيعَتَكَ ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا﴾ بِمَا يَكُونُ مِنْ قَبْلِ كَوْنِهِ ﴿حَكِيمًا ۝١﴾ فِيمَا يَخْلُقُهُ ﴿وَاتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرًا ۝٢﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ [تَعْمَلُونَ] بِالْفَوْقَانِيَّةِ ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ﴾ فِي أَمْرِكَ ﴿وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ۝٣﴾ حَافِظًا لَكَ وَأُمَّتُهُ تَبَعٌ لَهُ فِي ذَٰلِكَ كُلِّهِ ﴿مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِنْ قَلْبَيْنِ فِي جَوْفِهِ﴾ رَدًّا عَلَى مَنْ قَالَ مِنَ الْكُفَّارِ إِنَّ لَهُ قَلْبَيْنِ يَعْقِلُ بِكُلٍّ مِنْهُمَا أَفْضَلَ مِنْ عَقْلِ مُحَمَّدٍ ﴿وَمَا جَعَلَ أَزْوَاجَكُمُ اللَّائِي﴾ بِهَمْزَةٍ وَيَاءٍ وَبِلَا يَاءٍ ﴿تُظَاهِرُونَ﴾ بِلَا أَلِفٍ قَبْلَ الْهَاءِ وَبِهَا وَالتَّاءُ الثَّانِيَةُ فِي الْأَصْلِ مُدْغَمَةٌ فِي الظَّاءِ [تُظَاهِرُونَ] ﴿مِنْهُنَّ﴾ يَقُولُ الْوَاحِدُ مَثَلًا لِزَوْجَتِهِ أَنْتَ عَلَيَّ كَظَهْرِ أُمِّي ﴿أُمَّهَاتِكُمْ﴾ أَيْ كَالْأُمَّهَاتِ فِي تَحْرِيمِهَا بِذَٰلِكَ الْمُعَدِّ فِي الْجَاهِلِيَّةِ طَلَاقًا وَإِنَّمَا تَجِبُ بِهِ الْكَفَّارَةُ بِشَرْطِهِ كَمَا ذُكِرَ فِي سُورَةِ الْمُجَادَلَةِ ﴿وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ﴾ جَمْعُ دَعِيٍّ وَهُوَ مَنْ يُدْعَى لِغَيْرِ أَبِيهِ إِبْنًا لَهُ ﴿أَبْنَاءَكُمْ﴾ حَقِيقَةً ﴿ذَٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِأَفْوَاهِكُمْ﴾ أَيِ الْيَهُودِ وَالْمُنَافِقِينَ قَالُوا لَمَّا تَزَوَّجَ النَّبِيُّ ﷺ زَيْنَبَ بِنْتَ جَحْشٍ

الَّتِي كَانَتِ امْرَأَةُ زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ الَّذِي تَبَنَّاهُ النَّبِيُّ ﷺ قَالُوا تَزَوَّجَ مُحَمَّدٌ امْرَأَةَ ابْنِهِ فَأَكْذَبَهُمُ اللهُ تَعَالَى فِي ذٰلِكَ ﴿وَاللهُ يَقُولُ الْحَقَّ﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ ﴿٤﴾﴾ سَبِيلَ الْحَقِّ لٰكِنْ ﴿ادْعُوهُمْ لِاٰبَآئِهِمْ هُوَ اَقْسَطُ﴾ أَعْدَلُ ﴿عِنْدَ اللهِ فَاِنْ لَمْ تَعْلَمُوا اٰبَآءَهُمْ فَاِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَمَوَالِيكُمْ﴾ بَنُو عَمِّكُمْ ﴿وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَآ اَخْطَاْتُمْ بِهِ﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿وَلٰكِنْ﴾ فِي ﴿مَا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ﴾ فِيهِ هُوَ بَعْدَ النَّهْيِ ﴿وَكَانَ اللهُ غَفُورًا﴾ لِمَا كَانَ مِنْ قَوْلِكُمْ قَبْلَ النَّهْيِ ﴿رَحِيمًا ﴿٥﴾﴾ بِكُمْ فِي ذٰلِكَ ﴿اَلنَّبِيُّ اَوْلٰى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ اَنْفُسِهِمْ﴾ فِيمَا دَعَاهُمْ إِلَيْهِ وَدَعَتْهُمْ أَنْفُسُهُمْ إِلَى خِلَافِهِ ﴿وَاَزْوَاجُهُ اُمَّهَاتُهُمْ﴾ فِي حُرْمَةِ نِكَاحِهِنَّ عَلَيْهِمْ ﴿وَاُولُوا الْاَرْحَامِ﴾ ذَوُو الْقَرَابَاتِ ﴿بَعْضُهُمْ اَوْلٰى بِبَعْضٍ﴾ فِي الْإِرْثِ ﴿فِي كِتَابِ اللهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ﴾ أَيْ مِنَ الْإِرْثِ بِالْإِيمَانِ وَالْهِجْرَةِ الَّذِي كَانَ أَوَّلَ الْإِسْلَامِ فَنُسِخَ ﴿اِلَّآ﴾ لٰكِنْ ﴿اَنْ تَفْعَلُوا اِلٰى اَوْلِيَآئِكُمْ مَعْرُوفًا﴾ بِوَصِيَّةٍ فَجَائِزٌ ﴿كَانَ ذٰلِكَ﴾ أَيْ نَسْخُ الْإِرْثِ بِالْإِيمَانِ وَالْهِجْرَةِ بِإِرْثِ ذَوِي الْأَرْحَامِ ﴿فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٦﴾﴾ وَأُرِيدَ بِالْكِتَابِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ.

TÜRKÇE ANLAMI

33- Ahzab Sûresi

Medine'de inmiştir. Yetmiş üç ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Ey Peygamber! Allah'tan kork,** ondan korkmaya devam et, şeraitine muhalif olan şeylerde **kâfirlere ve münafıklara uyma. Şüphesiz Allah daima** olacakları olmadan önce **çok iyi bilendir,** yarattığı şeyde **hikmet sahibidir.**
2. **Rabbinden sana vahyedilene uy. Şüphesiz Allah, onların yaptıklarından[1] daima haberdardır.**
3. İşinde **Allah'a güven. Vekil** seni koruyucu **olarak Allah yeter.** Ümmet de tüm bu emirlerde peygamberine tabidir.
4. **Allah, bir adamın içine iki kalp koymamıştır.** Bu ayet kâfirlerden bazısının söylediği şu söze ret olarak inmiştir: "Onun (Ebu Ma'mer'in) iki tane kalbi var; her biriyle düşünüyor ve Muhammed'in aklından daha üstün." Kişinin karısına: "Sen, bana anamın sırtı gibisin" demek suretiyle **kendisine 'zıhâr'[2] yaptığınız eşlerinizi de[3] analarınız yerine koymamıştır.** Cahiliye devrinde talak sayılan bu sözle, eşlerinizin haram olması konusunda onları anneleriniz gibi eylememiştir.

---

[1] يَعْمَلُونَ fiili diğer bir kıraatte تَعْمَلُونَ şeklinde ta ile okunur.

[2] تَظَّهَّرُونَ fiili he harfinden önce elif olmadan ve he ile okunur. Bu fiilin aslında bulunan ikinci te harfi zı harfine idgam edilmiştir.

[3] اِلَّيْ kelimesi hemze ve ya ve de yasız olarak okunur.

Bu sözden sadece (eşine geri dönme) şartıyla kefaret vacip olur. Nitekim bu Mücadele sûresinde zikredilmiştir. **Ve evlatlıklarınızı**[1] babasından başkasının çocuğu olarak çağırılanları **da** öz **oğullarınız eylememiştir. Bunlar sizin** Yahudi ve Hıristiyan **ağızlarınızla söylediğiniz sözlerdir.** Peygamber Efendimiz, evlatlığı Zeyd b. Harise'nin karısı Zeynep b. Cahş ile evlenince: "Muhammed oğlunun karısıyla evlendi" dediler. Allah Teâlâ da bu konuda onları yalanladı. **Allah** bu konuda **gerçeği söylemektedir ve o** doğru **yola eriştirir.**

5. Fakat **onları babalarına nispet ederek çağırın. Allah katında en doğrusu** adaletlisi **budur. Eğer babalarının kim olduğunu bilmiyorsanız, öyleyse onlar din kardeşleriniz ve gözettiğiniz kimseler** amcaoğullarınız**dır.** Bu konuda **hatayla yaptıklarınızda size bir günah yoktur; fakat kalplerinizin kasıtlı olarak yöneldiğinde günah vardır.** Bu da yasaktan sonradır. **Allah** yasak gelmeden önce söylediğiniz sözlerinizi **daima çok bağışlayandır,** bu konuda size **pek merhametlidir.**

6. **Peygamber, müminlere** onları çağırdığı şeyde nefisleri aksine çağırsa da **kendi canlarından daha yakındır. Onun eşleri,** nikâhlamalarının haram olması konusunda **onların analarıdır. Akraba olanlar,** yakınlık sahipleri **Allah'ın kitabında birbirlerine** miras konusunda **diğer müminlerden ve muhacirlerden** İslam'ın evvelinde iman ve hicret sebebiyle olan ve sonra nesh edilen mirastan **daha yakındırlar; ancak, dostlarınıza** vasiyetle **bir iyilik yapmanız müstesnadır.** O caizdir. **Bunlar;** iman ve hicretle mirasın akrabalık mirasıyla nesh edilmesi **kitapta**[2] **yazılı bulunmaktadır.**

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الْأَحْزَابِ ﴿٣٣﴾

33- Ahzab Sûresi

Medine'de inmiştir مَدَنِيَّةٌ **Yetmiş üç ayettir.** ثَلَاثٌ وَسَبْعُونَ آيَةً

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

1. **Ey peygamber!** يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ **Kork** *(Kimden?)* اِتَّقِ **Allah'tan** اَللهَ دُمْ Devam et *(Neye?)* عَلَى تَقْوَاهُ Ondan korkmaya وَلَا تُطِعْ **Ve uyma** *(Kime?)* اَلْكَافِرِينَ **Kafirlere** وَالْمُنَافِقِينَ **Ve münafıklara** *(Nerede uyma?)* فِيمَا يُخَالِفُ Ters düşen şeylerde *(Neye?)* شَرِيعَتَكَ Senin şeraitine إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** كَانَ **Daima** عَلِيمًا **Çok iyi bilendir** *(Neyi?)* بِمَا يَكُونُ Olacak şeyi *(Neden önce bilendir?)* مِنْ قَبْلِ كَوْنِهِ Olmadan önce حَكِيمًا **Hikmet sahibidir** *(Nede?)* فِيمَا يَخْلُقُهُ Yarattığı şeyde.

---

[1] أَدْعِيَاء kelimesi دَعِيّ kelimesinin çoğuludur.

[2] Her iki yerde de kitap ile kastedilen levh-i mahfuzdur.

2. وَاتَّبِعْ **Ve tâbi ol** *(Neye?)* مَا يُوحٰى **Vahyedilene** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbinden** أَيِ الْقُرْآنَ Yani, Kuran'a (tabi ol) إِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** كَانَ **Daima** بِمَا يَعْمَلُونَ **Onların yaptıklarından** خَبِيرًا **Haberdardır** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِالْفَوْقَانِيَّةِ Üstten noktalı olarak (ta'melûne şeklinde okunur).

3. وَتَوَكَّلْ **Ve güven** *(Kime?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Nerede?)* فِي أَمْرِكَ İşinde وَكَفٰى **Ve yeter** *(Kim?)* بِاللّٰهِ **Allah** *(Ne olarak?)* وَكِيلًا **Vekil olarak** حَافِظًا لَكَ Seni koruyucu olarak وَأُمَّتُهُ Peygamberimizin ümmeti de تَبَعٌ لَهُ Ona tabidir *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ كُلِّهِ (Yukarıdaki) bu emirlerin hepsinde.

4. مَا جَعَلَ **Yaratmadı** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kim için?)* لِرَجُلٍ **Bir adam için** *(Ne yaratmadı?)* مِنْ قَلْبَيْنِ **İki kalp** *(Nerede?)* فِي جَوْفِهِ **İçinde** *(Bu ayet ne olarak inmiştir?)* رَدًّا Ret olarak *(Kime?)* عَلٰى مَنْ قَالَ Söyleyen kimseye *(Kimden?)* مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlerden *(Neyi söyleyen?)* إِنَّ لَهُ قَلْبَيْنِ (Ebu Ma'mer'in) iki tane kalbi olduğunu يَعْقِلُ Ki, düşünüyor *(Ne ile?)* بِكُلٍّ مِنْهُمَا O iki kalpten her biriyle أَفْضَلَ Ve onun aklı daha üstün *(Neden?)* مِنْ عَقْلِ مُحَمَّدٍ Muhammed'in aklından وَمَا جَعَلَ **Ve yapmadı** *(Kimi?)* أَزْوَاجَكُمُ **Eşlerinizi** اللَّائِ **Öyle eşleriniz ki,** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِهَمْزَةٍ وَيَاءٍ Hemze, ya وَبِلَا يَاءٍ Ve ya harfi olmadan (okunur) تَظَّهَّرُونَ **Zıhar yapıyorsunuz** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِلَا أَلِفٍ Elif olmadan *(Neden önce?)* قَبْلَ الْهَاءِ 'Ha' harfinden önce وَبِهَا Ve elif ile de (okunur) وَالتَّاءُ الثَّانِيَةُ İkinci 'ta' harfi *(Neredeki?)* فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslı (olan 'tetezahherûne')deki مُدْغَمَةٌ İdğam edilmiştir *(Neye?)* فِي الظَّاءِ 'Zâl' harfine *(Kime zıhar yapıyorsunuz?)* مِنْهُنَّ **Onlara** *(Nasıl yapıyorsunuz?)* يَقُولُ الْوَاحِدُ مَثَلًا Örneğin birisi der *(Kime?)* لِزَوْجَتِهِ Eşine *(Ne der?)* أَنْتَ عَلَيَّ Sen bana كَظَهْرِ أُمِّي Annemin sırtı gibisin *(Allah eşlerinizi ne yapmadı?)* أُمَّهَاتِكُمْ **Anneleriniz** أَيْ كَالْأُمَّهَاتِ Yani, anneleriniz gibi (yapmadı) *(Hangi konuda?)* فِي تَحْرِيمِهَا Haram kılınmaları konusunda *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ الْمُعَدِّ Bu sayılan sözle *(Nerede sayılan?)* فِي الْجَاهِلِيَّةِ Cahiliye devrinde *(Ne sayılan?)* طَلَاقًا Boşama وَإِنَّمَا تَجِبُ بِهِ Bununla sadece gerekir *(Ne?)* الْكَفَّارَةُ Kefaret *(Ne ile birlikte?)* بِشَرْطِهِ (Eşine geri dönme) şartıyla birlikte كَمَا ذُكِرَ Nitekim bu zikredilmiştir *(Nerede?)* فِي سُورَةِ الْمُجَادَلَةِ Mücadele sûresinde وَمَا جَعَلَ **Ve (Allah) yapmadı** *(Kimi?)* أَدْعِيَاءَكُمْ **Evlatlıklarınızı** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ دَعِيٍّ 'Daiyy' kelimesinin çoğuludur وَهُوَ مَنْ يُدْعٰى Ve o çağrılan kimsedir *(Kim için?)* لِغَيْرِ أَبِيهِ Babası olmayan kişi için *(Ne diye çağırılandır?)* إِبْنًا لَهُ Onun oğlu diye (çağırılandır) *(Allah evlatlıklarınızı ne yapmadı?)* أَبْنَاءَكُمْ **Sizin çocuklarınız** *(Nasıl?)* حَقِيقَةً Gerçekten, öz (çocuklarınız yapmadı)

ذٰلِكُمْ **Bu** قَوْلُكُمْ **Sizin söylemiş olduğunuz sözdür** *(Ne ile?)* بِأَفْوَاهِكُمْ **Ağzınızla** أَيِ الْيَهُودِ وَالْمُنَافِقِينَ Yani, Yahudilerin ve münafıkların (ağızlarıyla söyledikleri bir sözdür) قَالُوا Onlar dediler *(Ne zaman?)* لَمَّا تَزَوَّجَ Evlendiği zaman *(Kim?)* اَلنَّبِيُّ Peygamber Efendimiz ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Kiminle evlendiği zaman?)* زَيْنَبَ بِنْتَ جَحْشٍ Cahş kızı Zeynep'le اَلَّتِي كَانَتْ Ki, o idi *(Ne idi?)* اِمْرَأَةُ زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ Harise oğlu Zeyd'in karısı اَلَّذِي تَبَنَّاهُ Ki, o Zeyd'i de evlat edinmişti *(Kim?)* اَلنَّبِيُّ Peygamber Efendimiz ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin قَالُوا Dediler ki: تَزَوَّجَ مُحَمَّدٌ Muhammed evlendi *(Kiminle?)* اِمْرَأَةَ ابْنِهِ Oğlunun karısıyla فَأَكْذَبَهُمُ اللهُ تَعَالَى Yüce Allah da onları yalanladı *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda وَاللهُ **Allah** يَقُولُ **Söyler** *(Neyi?)* اَلْحَقَّ **Gerçeği** *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda وَهُوَ **Ve o** يَهْدِي **Ulaştırır** *(Nereye?)* اَلسَّبِيلَ **Yola** سَبِيلَ الْحَقِّ Hakkın yoluna.

5. لٰكِنْ Ancak اُدْعُوهُمْ **Onları çağırın** *(Kimin namına?)* لِآبَائِهِمْ **Babaları namına** هُوَ أَقْسَطُ **Bu daha doğrudur** أَعْدَلُ Adildir *(Nerede?)* عِنْدَ اللهِ **Allah katında** فَإِنْ لَمْ تَعْلَمُوا **Şayet bilmiyorsanız** *(Kimi?)* آبَاءَهُمْ **Babalarını** فَإِخْوَانُكُمْ **Öyleyse sizin kardeşlerinizdirler** *(Nerede?)* فِي الدِّينِ **Dinde** وَمَوَالِيكُمْ **Ve gözettiğiniz kimselerdir** بَنُو عَمِّكُمْ Amca oğullarınızdır (Arapların babası bilinmeyen kimseye seslenirken kullandıkları kelime) وَلَيْسَ **Ve yoktur** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne yoktur?)* جُنَاحٌ **Bir günah** *(Nerede?)* فِيمَا **O şeyde ki,** أَخْطَأْتُمْ **Yanlış yaptınız** *(Neyi?)* بِهِ **O şeyi** *(Hangi konuda?)* فِي ذٰلِكَ Bu (evlatlıklarınızı kendinize nispet etme) konusunda وَلٰكِنْ **Ancak** (günah vardır) *(Nerede?)* مَا –فِي– **O şeyde ki,** تَعَمَّدَتْ **Kastetmiştir** *(Ne?)* قُلُوبُكُمْ **Kalpleriniz** *(Nerede?)* فِيهِ O şeyde هُوَ Ve bu, (kasıtta günah olması) بَعْدَ النَّهْيِ Yasak geldikten sonradır وَكَانَ **Ve daima olmuştur** *(Kim?)* اَللهُ **Allah** *(Ne olmuştur?)* غَفُورًا **Çok bağışlayan** *(Neyi?)* لِمَا كَانَ مِنْ قَوْلِكُمْ Söylenen sözlerinizi *(Ne zaman?)* قَبْلَ النَّهْيِ Yasaktan önce *(Daha ne olmuştur?)* رَحِيمًا **Çok merhamet eden** *(Kime?)* بِكُمْ Size *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda.

6. اَلنَّبِيُّ **Peygamber** أَوْلَى **Daha yakındır** *(Kime?)* بِالْمُؤْمِنِينَ **Mü'minlere** *(Neden daha yakındır?)* مِنْ أَنْفُسِهِمْ **Kendi canlarından** *(Hangi şeyde?)* فِيمَا دَعَاهُمْ إِلَيْهِ Onları kendisine davet ettiği şeyde وَدَعَتْهُمْ أَنْفُسُهُمْ Ve nefisleri de onları çağırdığı şeyde *(Neye çağırdı?)* إِلَى خِلَافِهِ O şeyin aksine وَأَزْوَاجُهُ **Ve onun eşleri** أُمَّهَاتُهُمْ **Onların anneleridir** *(Hangi konuda?)* فِي حُرْمَةِ نِكَاحِهِنَّ Onların nikahının haram olması konusunda *(Kime?)* عَلَيْهِمْ O müminlere وَأُولُوا الْأَرْحَامِ **Akraba olanlar** ذَوُو الْقَرَابَاتِ Yakınlık sahipleri بَعْضُهُمْ **Onların bir kısmı** أَوْلَى **Daha yakındır** *(Kime?)* بِبَعْضٍ **Diğer bir kısmına**

(Hangi konuda?) فِي الْإِرْثِ Varis olma konusunda *(Nerede?)* فِي كِتَابِ اللهِ **Allah'ın kitabında** *(Kimden daha yakındır?)* أَيْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ **Müminler Ve muhacirlerden** الَّذِي كَانَ بِالْإِيمَانِ وَالْهِجْرَةِ İman ve hicret sebebiyle الْإِرْثِ Yani, varis olmaktan *(Ne sebebiyle?)* فَنُسِخَ أَوَّلَ الْإِسْلَامِ İslam'ın ilk zamanlarında Ki, bu vardı *(Ne zaman?)* إِلَى أَوْلِيَائِكُمْ **Dostlarınıza** *(Kime?)* أَنْ تَفْعَلُوا **Yapmanız** لٰكِنْ Lakin **İLLA Ancak** مَعْرُوفًا **İyilik** *(Ne ile?)* بِوَصِيَّةٍ Vasiyet ile فَجَائِزٌ Bu caizdir كَانَ **Olmuştur** *(Ne?)* ذٰلِكَ **Bu** أَيْ نَسْخُ الْإِرْثِ بِالْإِيمَانِ وَالْهِجْرَةِ Yani, varis olmamın nesh edilmesi *(Ne sebebiyle varis olmak?)* İman ve hicret sebebiyle *(Ne ile nesh edilmesi?)* بِإِرْثِ ذَوِي الْأَرْحَامِ Akrabaların varis olmasıyla وَأُرِيدَ بِالْكِتَابِ مَسْطُورًا **Yazılı** Kitap ile kast edilmiştir فِي الْكِتَابِ **Kitapta** *(Ne olmuştur?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ Her iki yerde *(Neredc?)* اَللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ *(Ne kast edilmiştir?)* Levh-i mahfuz.

﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ﴾ حِينَ أُخْرِجُوا مِنْ صُلْبِ آدَمَ كَالذَّرِّ جَمْعُ ذَرَّةٍ وَهِيَ أَصْغَرُ النَّمْلِ ﴿وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرٰهِيمَ وَمُوسٰى وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ﴾ بِأَنْ يَعْبُدُوا اللهَ وَيَدْعُوا إِلَى عِبَادَتِهِ وَذِكْرُ الْخَمْسَةِ مِنْ عَطْفِ الْخَاصِّ عَلَى الْعَامِّ ﴿وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿٧﴾﴾ شَدِيدًا بِالْوَفَاءِ بِمَا حُمِّلُوهُ وَهُوَ الْيَمِينُ بِاللهِ تَعَالَى ثُمَّ أَخَذَ الْمِيثَاقَ ﴿لِيَسْأَلَ﴾ اللهُ ﴿الصَّادِقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ﴾ فِي تَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ تَبْكِيتًا لِلْكَافِرِينَ بِهِمْ ﴿وَأَعَدَّ﴾ تَعَالَى ﴿لِلْكَافِرِينَ﴾ بِهِمْ ﴿عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٨﴾﴾ مُؤْلِمًا هُوَ عَطْفٌ عَلَى أَخَذْنَا ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ﴾ مِنَ الْكُفَّارِ مُتَحَزِّبُونَ أَيَّامَ حَفْرِ الْخَنْدَقِ ﴿فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا﴾ مِنَ الْمَلَائِكَةِ ﴿وَكَانَ اللهُ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ بِالتَّاءِ مِنْ حَفْرِ الْخَنْدَقِ وَبِالْيَاءِ مِنْ تَحْزِيبِ الْمُشْرِكِينَ ﴿بَصِيرًا ﴿٩﴾﴾ ﴿إِذْ جَاءُوكُمْ مِنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ﴾ مِنْ أَعْلَى الْوَادِي وَأَسْفَلِهِ مِنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ ﴿وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ﴾ مَالَتْ عَنْ كُلِّ شَيْءٍ إِلَى عَدُوِّهَا مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ﴿وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ﴾ جَمْعُ حَنْجَرَةٍ وَهِيَ مُنْتَهَى الْحُلْقُومِ مِنْ شِدَّةِ الْخَوْفِ ﴿وَتَظُنُّونَ بِاللهِ الظُّنُونَا ﴿١٠﴾﴾ الْمُخْتَلِفَةَ بِالنَّصْرِ وَالْيَأْسِ ﴿هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ﴾ اخْتُبِرُوا لِتَبَيُّنِ الْمُخْلِصِ مِنْ غَيْرِهِ ﴿وَزُلْزِلُوا﴾ حُرِّكُوا ﴿زِلْزَالًا شَدِيدًا ﴿١١﴾﴾ مِنْ شِدَّةِ الْفَزَعِ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿إِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ ضَعْفُ اعْتِقَادٍ ﴿مَا وَعَدَنَا اللهُ وَرَسُولُهُ﴾ بِالنَّصْرِ ﴿إِلَّا غُرُورًا ﴿١٢﴾﴾ بَاطِلًا ﴿وَإِذْ قَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ﴾ أَيِ الْمُنَافِقِينَ ﴿يَا أَهْلَ يَثْرِبَ﴾ هِيَ أَرْضُ الْمَدِينَةِ وَلَمْ تُصْرَفْ لِلْعَلَمِيَّةِ وَوَزْنِ الْفِعْلِ ﴿لَا مُقَامَ لَكُمْ﴾ بِضَمِّ الْمِيمِ وَفَتْحِهَا أَيْ لَا إِقَامَةَ وَلَا مَكَانَةَ ﴿فَارْجِعُوا﴾ إِلَى مَنَازِلِكُمْ مِنَ الْمَدِينَةِ وَكَانُوا خَرَجُوا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى سَلْعٍ جَبَلٍ خَارِجَ الْمَدِينَةِ لِلْقِتَالِ ﴿وَيَسْتَأْذِنُ فَرِيقٌ مِنْهُمُ النَّبِيَّ﴾ فِي الرُّجُوعِ ﴿يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ﴾ غَيْرُ حَصِينَةٍ يُخْشَى عَلَيْهَا قَالَ تَعَالَى ﴿وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ إِنْ﴾ مَا ﴿يُرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا ﴿١٣﴾﴾ مِنَ الْقِتَالِ ﴿وَلَوْ دُخِلَتْ﴾ أَيِ الْمَدِينَةُ ﴿عَلَيْهِمْ مِنْ أَقْطَارِهَا﴾ نَوَاحِيهَا ﴿ثُمَّ سُئِلُوا﴾ أَيْ سَأَلَهُمُ الدَّاخِلُونَ ﴿الْفِتْنَةَ﴾ الشِّرْكَ ﴿لَآتَوْهَا﴾ بِالْمَدِّ وَالْقَصْرِ أَيْ أَعْطَوْهَا وَفَعَلُوهَا ﴿وَمَا تَلَبَّثُوا بِهَا إِلَّا يَسِيرًا ﴿١٤﴾﴾ ﴿وَلَقَدْ كَانُوا عَاهَدُوا اللهَ مِنْ قَبْلُ لَا يُوَلُّونَ الْأَدْبَارَ وَكَانَ عَهْدُ اللهِ مَسْئُولًا ﴿١٥﴾﴾ عَنِ الْوَفَاءِ بِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

7. Hatırla! **Hani biz peygamberlerden** Âdem'in sulbünden zerreler[1] halinde çıkarıldığında **söz almıştık. Ve senden, Nuh'tan, İbrahim'den, Musa'dan ve Meryem'in oğlu İsa'dan da**[2] Allah'a ibadet etsinler ve ona ibadete çağırsınlar diye. **(Evet) biz onlardan** aldıkları görevi yerine getireceklerine dair **pek sağlam** ağır **bir söz aldık.** Bu söz; Allah Teâlâ'ya yemin etmektir.

8. Sonra söz aldık, Allah **doğrulara** gönderildikleri şeyi bildirme hususunda **doğruluklarından sorsun** ve böylece onlarla kâfirleri azarlasın **diye.** Ve Allah onları **inkâr edenlere de çok acı** veren **bir azap hazırladı.**[3]

9. **Ey iman edenler! Allah'ın size olan nimetini hatırlayın; hani size** hendek kazdığınız günlerde kâfirlerin toplu **orduları gelmişti de biz onların üzerine bir rüzgâr ve sizin görmediğiniz** melek **orduları göndermiştik. Ve Allah yaptığınız**[4] hendek kazmayı **çok iyi görmekteydi.**

10. **Hani onlar hem üstünüzden hem de aşağınızdan** vadinin üstünden ve altından, doğudan ve batıdan **üzerinize geldikleri, gözler yıldığı,** her şeyden dönüp her yönden gelen düşmanına çevrildiği **yürekler** aşırı korkudan **ağızlara**[5] boğazın sonuna **geldiği ve siz Allah hakkında çeşitli** yardım ve ümitsizlik gibi farklı **tahminlerde bulunduğunuz zaman.**

11. **İşte orada inananlar** samimi olanlar, olmayanlardan ayrılsın diye **imtihandan geçirilmiş** sınanmış **ve** aşırı korkudan **şiddetli bir sarsıntıya uğratılmışlardı.**

12. **Ve** hatırla! **Hani münafıklar ve kalplerinde hastalık** iman zayıflığı **bulunanlar: "Meğer Allah ve Resulü bize** yardım sözüyle **sadece kuru** boş **vaatlerde bulunmuşlar!" diyorlardı.**

13. **Ve hani onlardan** münafıklardan **bir grup demişti ki: "Ey Yesrib**[6] **halkı!** Medineliler! **Artık durmanızın anlamı**[7] yeri **yok, haydi** Medine'deki evlerinize **dönün!** Bunlar, savaşmak için Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'le birlikte, Medine'nin dışında bulunan Sal'a dağına kadar gelmişlerdi. **İçlerinden bir kısmı ise: "Gerçekten evlerimiz açık"** korumasız, (hırsızlara karşı) tehlikede **diyerek peygamberden izin istiyorlardı.** Allah Teâlâ buyurdu ki: **Oysa evleri açık değildi. Onlar sadece** savaştan **kaçmayı istiyorlardı.**

---

[1] الذَّرّ kelimesi ذَرَّة lafzının çoğulu olup en küçük karınca anlamındadır.

[2] Bu beş peygamberin zikredilmesi hususini bir kelimenin umumi kelime üzerine atfı kabilindedir.

[3] أَعَدَّ fiili أَخَذْنَا fiili üzerine atıftır.

[4] تَعْمَلُونَ fiili ta harfiyle 'sizin yaptığınız hendek kazmayı' ya harfiyle de (يَعْمَلُونَ) 'Müşriklerin toplanmasını' bilir, şeklinde okunur.

[5] الحَنَاجِر kelimesi حَنْجَرَة kelimesinin çoğuludur.

[6] يَثْرِب kelimesi alemiyet ve fiil vezninden dolayı gayri munsariftir.

[7] مُقَام kelimesi mim harfinin zammesi ile ikamet anlamında ve fethasıyla mekan anlamında okunur.

14. **Eğer** Medine'nin **her tarafından** köşesinden **üzerlerine girilse, sonra onlardan fitne** şirk **istenseydi** girenler bunu isteseydi**, hemen onu yaparlar**[1] **ve orada fazla kalmazlardı.**

15. **Andolsun ki, bundan önce onlar, arkalarını dönmeyeceklerine dair Allah'a söz vermişlerdi. Allah'a verilen söz** yerine getirilme **mesuliyeti gerektirir!**

KELİME ANLAMI

7. وَ اذْكُرْ **Ve** hatırla إِذْ **Hani** اَخَذْنَا **Biz almıştık** *(Kimden?)* مِنَ النَّبِيِّينَ **Peygamberlerden** *(Ne?)* مِيثَاقَهُمْ **Sözlerini** *(Ne zaman?)* حِينَ أُخْرِجُوا Çıkarıldıkları zaman *(Neden?)* مِنْ صُلْبِ آدَمَ Adem'in sulbünden *(Nasıl çıkarıldıklarında?)* كَالذَّرِّ Zerreler gibi *(Bu zerr kelimesi nedir?)* جَمْعُ ذَرَّةٍ Zerretün kelimesinin çoğuludur وَهِيَ أَصْغَرُ النَّمْلِ O da en küçük karıncadır وَمِنْكَ **Ve senden** وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ **Ve Meryem oğlu İsa'dan (da söz almıştık)** وَمُوسَى **Musa'dan** وَإِبْرَاهِيمَ **İbrahim'den** وَمِنْ نُوحٍ **Nuh'dan** *(Ne diye?)* بِأَنْ يَعْبُدُوا اللهَ Allah'a ibadet edecek وَيَدْعُوا Ve davet edecekler diye *(Neye?)* إِلَى عِبَادَتِهِ Allah'a ibadete وَذِكْرُ الْخَمْسَةِ Bu beş (peygamberin isimler)inin zikredilmesi مِنْ عَطْفِ الْخَاصِّ Hass lafzın atfi kabilindendir *(Neye atfi?)* عَلَى الْعَامِّ Umumi lafız üzerine وَاَخَذْنَا **Ve almıştık** *(Kimlerden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne?)* مِيثَاقًا **Bir söz ki,** غَلِيظًا **Ağır** شَدِيدًا Tavizsiz *(Neye dair söz almıştık?)* بِالْوَفَاءِ Yerine getireceklerine dair *(Neyi?)* بِمَا حُمِّلُوهُ Yüklendikleri şeyi وَهُوَ الْيَمِينُ O da yemindir *(Kime?)* بِاللهِ تَعَالَى Yüce Allah'a ثُمَّ أَخَذَ Sonra aldı *(Ne?)* الْمِيثَاقَ Söz *(Niye?)*.

8. لِيَسْأَلَ اللهُ Allah **sorsun diye** الصَّادِقِينَ **Doğrulara** *(Neden?)* عَنْ صِدْقِهِمْ **Doğruluklarından** *(Hangi konuda?)* فِي تَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ Elçilik vazifesini yerine getirme konusunda *(Allah niçin sorar?)* تَبْكِيتًا لِلْكَافِرِينَ Kafirleri azarlamak için *(Kiminle?)* بِهِمْ Onlarla وَأَعَدَّ **Ve hazırladı** *(Kim?)* تَعَالَى Yüce (Allah) *(Kime?)* لِلْكَافِرِينَ **İnkar edenlere** *(Kimi?)* بِهِمْ O peygamberleri *(Ne hazırladı?)* عَذَابًا **Bir azap ki,** أَلِيمًا **Can yakıcı** مُؤْلِمًا Acı veren هُوَ عَطْفٌ Bu atıftır *(Ne üzerine?)* عَلَى أَخَذْنَا 'Ehaznâ' üzerine.

9. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا **Ey iman edenler!** اُذْكُرُوا **Hatırlayın** *(Neyi?)* نِعْمَةَ اللهِ **Allah'ın nimetini** *(Kimin üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** إِذْ **Hani** جَاءَتْكُمْ **Size gelmişti** *(Ne?)* جُنُودٌ **Ordular** *(Kimden?)* مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlerden *(Öyle ordu ki,)* مُتَحَزِّبُونَ Toplu halde *(Ne zaman gelmişti?)* أَيَّامَ حَفْرِ الْخَنْدَقِ Hendek kazıldığı günlerde فَأَرْسَلْنَا **Biz de göndermiştik**

[1] لَآتَوْهَا fiilinin hemzesi hem çekilerek 'verirlerdi', hem de çekilmeden 'yaparlardı' anlamında okunur.

(Kimin üzerine?) عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne?)* رِيحًا **Bir rüzgar** وَجُنُودًا **Ve ordular ki,** لَمْ تَرَوْهَا **Siz onları görmediniz** *(Neden ordular?)* مِنَ الْمَلَائِكَةِ Meleklerden وَكَانَ **Ve olmuştur** *(Kim?)* اللَّهُ **Allah** *(Ne olmuştur?)* بِمَا تَعْمَلُونَ **Sizin yaptıklarınızı** *(Bu kelime ne ile okunur?)* بِالتَّاءِ 'Ta' ile (bu durumda mana, sizin yaptığınız) مِنْ حَفْرِ الْخَنْدَقِ Hendek kazmayı *(Daha ne ile okunur?)* وَبِالْيَاءِ Ve de 'ya' ile (bu durumda da mana) مِنْ تَحْزِيبِ الْمُشْرِكِينَ Müşriklerin toplanmasını *(Allah ne olmuştur?)* بَصِيرًا **Gören.**

10. إِذْ **Hani** جَاؤُكُمْ **Size gelmişlerdi** *(Nereden?)* مِنْ فَوْقِكُمْ **Yukarınızdan** وَمِنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ **Ve de aşağınızdan** مِنْ أَعْلَى الْوَادِي Vadinin üstünden وَأَسْفَلِهِ Ve altından; مِنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ Doğudan ve batıdan وَإِذْ **Ve hani** زَاغَتْ **Kaymıştı** *(Ne?)* الْأَبْصَارُ **Gözler** مَالَتْ Dönmüştü *(Neden?)* عَنْ كُلِّ شَيْءٍ Her şeyden *(Kime?)* إِلَى عَدُوِّهَا (Kuşatan) düşmanına *(Nereden?)* مِنْ كُلِّ جَانِبٍ Her taraftan وَبَلَغَتْ **Ve gelmişti** *(Ne?)* الْقُلُوبُ **Yürekler** *(Nereye?)* وَهِيَ الْحَنَاجِرَ **Ağızlara** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ حَنْجَرَةٍ 'Hanceratün' kelimesinin çoğuludur مُنْتَهَى الْحُلْقُومِ Ve o boğazın sonudur *(Neden gelmişti?)* مِنْ شِدَّةِ الْخَوْفِ Çok korkudan ötürü وَتَظُنُّونَ **Ve tahminlerde bulunuyordunuz** *(Kim hakkında?)* بِاللَّهِ **Allah hakkında** *(Nasıl?)* الظُّنُونَا **Çeşit çeşit tahminlerle** الْمُخْتَلِفَةَ Farklılık arz eden *(Ne ile?)* بِالنَّصْرِ وَالْيَأْسِ Yardım ve ümitsizlikle.

11. هُنَالِكَ **İşte orada** ابْتُلِيَ **İmtihan edilmişti** *(Kim?)* الْمُؤْمِنُونَ **Müminler** اخْتُبِرُوا Sınanmışlardı *(Niye?)* لِتَبَيَّنَ Ayrılsın diye *(Kim?)* الْمُخْلِصُ Samimi olan *(Kimden?)* مِنْ غَيْرِهِ Diğerlerinden وَزُلْزِلُوا **Ve sarsılmışlardı** حُرِّكُوا Silkelenmişlerdi *(Nasıl?)* زِلْزَالًا شَدِيدًا **Şiddetli bir sarsıntıyla** *(Neden ötürü?)* مِنْ شِدَّةِ الْفَزَعِ Korkunun şiddetinden ötürü.

12. وَ **Ve** hatırla -اذْكُرْ- إِذْ **Hani** يَقُولُ **Diyordu** *(Kim?)* الْمُنَافِقُونَ **Münafıklar** وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki,** فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ **Kalplerinde Hastalık vardır** ضَعْفُ اعْتِقَادٍ İman zayıflığı *(Ne diyorlardı?)* مَا وَعَدَنَا **Meğer bize vaat etmemiş** *(Kim?)* اللَّهُ وَرَسُولُهُ **Allah Ve Resûlü** *(Ne ile?)* بِالنَّصْرِ Yardım ile *(Ne vaat etmemiş?)* إِلَّا غُرُورًا **Aldatmadan başka bir şey** بَاطِلًا Boş (vaatten başka bir şey).

13. وَإِذْ **Ve hani** قَالَتْ **Demişti** *(Kim?)* طَائِفَةٌ **Bir grup** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** أَيِ الْمُنَافِقِينَ Yani, münafıklardan *(Ne demişlerdi?)* يَا أَهْلَ يَثْرِبَ **Ey Yesrib halkı!** هِيَ أَرْضُ الْمَدِينَةِ Yesrib Medine topraklarıdır وَلَمْ تُصْرَفْ (Bu kelime) munsarif değildir *(Niçin?)* لِلْعَلَمِيَّةِ Alemiyet وَوَزْنِ الْفِعْلِ Ve fiil vezni bulunduğu için لَا مُقَامَ **Duracak yer yok** *(Kim için?)*

لَكُمْ **Sizin için** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِضَمِّ الْمِيمِ 'Mim'in zammesi وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla أَيْ لَا إِقَامَةَ Yani, (Sizin için) ikamet de yok وَلَا مَكَانَةَ Tutunmak da **فَارْجِعُوا Artık geri dönün** *(Nereye?)* إِلَى مَنَازِلِكُمْ Evlerinize *(Neredeki?)* مِنَ الْمَدِينَةِ Medine'ki وَكَانُوا خَرَجُوا Oysaki onlar çıkmışlardı *(Kiminle?)* مَعَ النَّبِيِّ Peygamberimizle ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Nereye kadar çıkmışlardı?)* إِلَى سَلْعٍ Sel'a'ya kadar *(Bu Sel'a nedir?)* جَبَلٌ Bir dağdır *(Nerede?)* خَارِجَ الْمَدِينَةِ Medine'nin dışında *(Niçin çıkmışlardı?)* لِلْقِتَالِ Savaşmak için **وَيَسْتَأْذِنُ Ve izin istiyordu** *(Kim?)* فَرِيقٌ **Bir grup** *(Kimlerden?)* مِنْهُمُ **Onlardan** *(Kimden izin istiyordu?)* **اَلنَّبِيَّ Peygamberden** *(Ne hususunda?)* فِي الرُّجُوعِ Geri dönme hususunda *(Nasıl izin istiyorlardı?)* **يَقُولُونَ Şöyle diyerek: إِنَّ بُيُوتَنَا Gerçekten bizim evlerimiz عَوْرَةٌ Açıktır** غَيْرُ حَصِينَةٍ Emniyette değildir يُخْشَى عَلَيْهَا Evler üzerine korku duyulmaktadır قَالَ تَعَالَى Yüce Allah buyurdu ki: وَمَا هِيَ **O evler değildir** *(Ne?)* **بِعَوْرَةٍ Açık** -مَا- يُرِيدُونَ **إِنْ Onlar istemiyorlar** *(Ne?)* **إِلَّا فِرَارًا Kaçmaktan başka bir şey** *(Neden kaçmak?)* مِنَ الْقِتَالِ Savaşmaktan.

14. وَلَوْ دُخِلَتْ **Şayet girilseydi** أَيِ الْمَدِينَةُ عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Nereden?)* مِنْ أَقْطَارِهَا **Her tarafından** نَوَاحِيهَا Her yanından **ثُمَّ Sonra سُئِلُوا Onlardan istenseydi** أَيْ سَأَلَهُمْ Yani, onlardan isteseydi *(Kim?)* اَلدَّاخِلُونَ Girenler *(Ne?)* **اَلْفِتْنَةَ Fitne çıkarmalarını** اَلشِّرْكَ Şirk koşmalarını **لَآتَوْهَا Elbette onu yerine getirirlerdi** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالْمَدِّ وَالْقَصْرِ Uzatarak ve uzatmadan أَيْ أَعْطَوْهَا Yani, onların istediklerini verirlerdi وَفَعَلُوهَا Ve onu yaparlardı وَمَا تَلَبَّثُوا **Ve kalmazlardı** *(Nerede?)* بِهَا **Orada** إِلَّا يَسِيرًا **Sadece azacık (kalırlardı).**

15. وَلَقَدْ **Andolsun ki, kesinlikle** كَانُوا **Onlar idiler** *(Ne idiler?)* عَاهَدُوا **Söz vermiş** *(Kime?)* اَللَّهَ **Allah'a** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** *(Neye dair söz vermişlerdi?)* لَا يُوَلُّونَ **Çevirmeyeceklerine dair** *(Neyi?)* اَلْأَدْبَارَ **Arkalarını** وَكَانَ **Ve olmuştur** *(Ne?)* عَهْدُ اللَّهِ **Allah'a verilen söz** *(Ne olmuştur?)* مَسْؤُولًا **Sorulacak** *(Neden?)* عَنِ الْوَفَاءِ بِهِ Yerine getirilmesinden.

﴿قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمُ الْفِرَارُ اِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ اَوِ الْقَتْلِ وَاِذًا﴾ إِنْ فَرَرْتُمْ ﴿لَا تُمَتَّعُونَ﴾ فِي الدُّنْيَا بَعْدَ فِرَارِكُمْ ﴿اِلَّا قَلِيلًا ﴿١٦﴾﴾ بَقِيَّةَ آجَالِكُمْ ﴿قُلْ مَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُمْ﴾ يُجِيرُكُمْ ﴿مِنَ اللهِ اِنْ اَرَادَ بِكُمْ سُوٓءًا﴾ هَلَاكًا وَهَزِيمَةً ﴿اَوْ﴾ يُصِيبُكُمْ بِسُوءٍ إِنْ ﴿اَرَادَ﴾ اللهُ ﴿بِكُمْ رَحْمَةً﴾ خَيْرًا ﴿وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿وَلِيًّا﴾ يَنْفَعُهُمْ ﴿وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧﴾﴾ يَدْفَعُ الضُّرَّ عَنْهُمْ ﴿قَدْ يَعْلَمُ اللهُ الْمُعَوِّقِينَ﴾ الْمُثَبِّطِينَ ﴿مِنْكُمْ وَالْقَآئِلِينَ لِاِخْوَانِهِمْ هَلُمَّ﴾ تَعَالَوْا ﴿اِلَيْنَا وَلَا يَاْتُونَ الْبَاْسَ﴾ الْقِتَالَ ﴿اِلَّا قَلِيلًا ﴿١٨﴾﴾ رِيَاءً وَسُمْعَةً ﴿اَشِحَّةً عَلَيْكُمْ﴾ بِالْمُعَاوَنَةِ جَمْعُ شَحِيحٍ وَهُوَ الْحَالُ مِنْ ضَمِيرِ يَأْتُونَ ﴿فَاِذَا جَآءَ الْخَوْفُ رَاَيْتَهُمْ يَنْظُرُونَ اِلَيْكَ تَدُورُ اَعْيُنُهُمْ كَالَّذِي﴾ كَنَظَرِ أَوْ كَدَوَرَانِ الَّذِي ﴿يُغْشٰى عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ﴾ أَيْ سَكَرَاتِهِ ﴿فَاِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ﴾ وَحِيزَتِ الْغَنَائِمُ ﴿سَلَقُوكُمْ﴾ آذَوْكُمْ أَوْ ضَرَبُوكُمْ ﴿بِاَلْسِنَةٍ حِدَادٍ اَشِحَّةً عَلَى الْخَيْرِ﴾ أَيِ الْغَنِيمَةِ يَطْلُبُونَهَا ﴿اُولٰٓئِكَ لَمْ يُؤْمِنُوا﴾ حَقِيقَةً ﴿فَاَحْبَطَ اللهُ اَعْمَالَهُمْ وَكَانَ ذٰلِكَ﴾ الْإِحْبَاطُ ﴿عَلَى اللهِ يَسِيرًا ﴿١٩﴾﴾ بِإِرَادَتِهِ ﴿يَحْسَبُونَ الْاَحْزَابَ﴾ مِنَ الْكُفَّارِ ﴿لَمْ يَذْهَبُوا﴾ إِلَى مَكَّةَ لِخَوْفِهِمْ مِنْهُمْ ﴿وَاِنْ يَاْتِ الْاَحْزَابُ﴾ كَرَّةً أُخْرَى ﴿يَوَدُّوا﴾ يَتَمَنَّوْا ﴿لَوْ اَنَّهُمْ بَادُونَ فِي الْاَعْرَابِ﴾ أَيْ كَائِنُونَ فِي الْبَادِيَةِ ﴿يَسْاَلُونَ عَنْ اَنْبَآئِكُمْ﴾ أَخْبَارِكُمْ مَعَ الْكُفَّارِ ﴿وَلَوْ كَانُوا فِيكُمْ﴾ هٰذِهِ الْكَرَّةَ ﴿مَا قَاتَلُوٓا اِلَّا قَلِيلًا ﴿٢٠﴾﴾ رِيَاءً وَخَوْفًا مِنَ التَّعْيِيرِ ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ اِسْوَةٌ﴾ بِكَسْرِ الْهَمْزَةِ وَضَمِّهَا [أُسْوَةٌ] ﴿حَسَنَةٌ﴾ اِقْتِدَاءٌ بِهِ فِي الْقِتَالِ وَالثَّبَاتِ فِي مَوَاطِنِهِ ﴿لِمَنْ﴾ بَدَلٌ مِنْ لَكُمْ ﴿كَانَ يَرْجُوا اللهَ﴾ يَخَافُهُ ﴿وَالْيَوْمَ الْاٰخِرَ وَذَكَرَ اللهَ كَثِيرًا ﴿٢١﴾﴾ بِخِلَافِ مَنْ لَيْسَ كَذٰلِكَ ﴿وَلَمَّا رَاَ الْمُؤْمِنُونَ الْاَحْزَابَ﴾ مِنَ الْكُفَّارِ ﴿قَالُوا هٰذَا مَا وَعَدَنَا اللهُ وَرَسُولُهُ﴾ مِنَ الْابْتِلَاءِ وَالنَّصْرِ ﴿وَصَدَقَ اللهُ وَرَسُولُهُ﴾ فِي الْوَعْدِ ﴿وَمَا زَادَهُمْ﴾ ذٰلِكَ ﴿اِلَّا اِيمَانًا﴾ تَصْدِيقًا بِوَعْدِ اللهِ ﴿وَتَسْلِيمًا ﴿٢٢﴾﴾ لِأَمْرِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

16. **De ki: "Eğer ölmekten veya öldürülmekten kaçıyorsanız, kaçmak size asla fayda vermeyecektir! Ve** şayet kaçarsanız **o zaman** dünyada **az bir süreden** kalan ecelinizden **fazla yaşatılmazsınız."**

17. **De ki: "Eğer size bir kötülük** yok olma ve hezimet **dileyecek olsa, Allah'tan sizi kim koruyabilir ya da** Allah **size rahmet** hayır **dileyecek olsa** size kim kötülük edebilir? **Onlar, kendilerine Allah'tan başka ne** menfaati dokunacak **bir dost ne de** zararı defedecek **bir yardımcı bulamazlar.**

18. **Allah, içinizden alıkoyanları** engelleyenleri **ve kardeşlerine: "Bize katılın** gelin**" diyenleri gerçekten biliyor. Zaten bunlar şiddete** savaşa, riya ve şöhret dışında **pek gelmezler.**

19. **Size karşı** yardım konusunda **pek cimridirler.**[1] **Hele korku gelip çattı mı, ölüm** sekaratı **baygınlığı geçiren kişi gibi** onun gözlerinin döndüğü veya onun baktığı gibi **gözleri dönerek sana baktıklarını görürsün. Korku gidip** ganimet paylaşılınca **da, hayra** mala **düşkünlük göstererek** onu isteyerek **sizi sert bir dille incitirler.** Eziyet eder veya vururlar. **İşte bunlar** hakikaten **iman etmiş değillerdir; Allah da onların amellerini heba etmiştir. Ve bu,** heba etme **Allah'a** irade etmesiyle **çok kolaydır.**

20. **Bunlar,** korktukları için kâfir **birliklerin**in Mekke'ye **gitmedikleri sanıyorlar. Birlikler** bir daha **gelecek olsa, isterler** arzularlar **ki, çölde göçebe Araplar içinde olsalardı da, sizin** kâfirlerle ilgili **haberlerinizi sorsalardı. Zaten** bu sefer **içinizde bulunsalardı dahi** gösteriş ve ayıplanma korkusu dışında **pek savaşacak değillerdi.**

21. **Andolsun ki, Allah Resûlünde, sizin için;**[2] **Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar** Allah'tan korkanlar **ve Allah'ı çok zikredenler için** savaşmak ve savaş alanlarında sebat konusunda **güzel bir örnek**[3] ona tabi olmak **vardır.** Böyle olmayanlar için yoktur.

22. **Müminler,** kâfir **birliklerini gördüklerinde dediler ki: "İşte bu Allah ve Resûlünün bize vaat ettiği** imtihan ve yardımdır**! Allah ve Resûlü** vaadinde **doğru söylemiştir."** Bu, **onların ancak** Allah'ın vaadini tasdiklerini **imanlarını ve** emrine **teslimiyetlerini arttırdı.**

KELİME ANLAMI

16. قُلْ **De ki:** لَنْ يَنْفَعَكُمْ **Size asla fayda vermez** *(Ne?)* اَلْفِرَارُ **Kaçmak** اِنْ فَرَرْتُمْ **Şayet kaçarsanız** *(Neden?)* مِنَ الْمَوْتِ **Ölümden** اَوِ الْقَتْلِ **Veya öldürülmekten** وَاِذًا **Ve o takdirde** اِنْ فَرَرْتُمْ Şayet firar ederseniz لَا تُمَتَّعُونَ **Yaşatılmazsınız** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Neden sonra?)* بَعْدَ فِرَارِكُمْ Kaçmanızdan sonra اِلَّا قَلِيلًا **Sadece çok az** بَقِيَّةَ آجَالِكُمْ Kalan süreniz kadar **(yaşatılırsınız).**

17. قُلْ **De ki:** مَنْ ذَا **Kimdir** الَّذِي **O kimse ki,** يَعْصِمُكُمْ **Sizi koruyacak** يُجِيرُكُمْ Sizi himaye edecek *(Kimden?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** اِنْ اَرَادَ **Şayet dilerse** *(Kime?)* بِكُمْ **Size** *(Ne dilerse?)* سُوءًا **Bir kötülük** هَلَاكًا Helak وَهَزِيمَةً Ve yenilgi اَوْ **Veya** يُصِيبَكُمْ Size isabet ettirecek (olan kimdir?) *(Ne?)* بِسُوءٍ Bir kötülük اِنْ اَرَادَ Şayet **dilerse** *(Kim?)* اللهُ Allah

[1] أَشِحَّة kelimesi شَحِيح kelimesinin çoğulu olup يَأْتُونَ fiilinin zamirinden haldir.
[2] لِمَنْ terkibi لَكُمْ terkibinden bedeldir.
[3] إِسْوَةٌ kelimesi hemzenin kesresi ve zammesiyle okunur.

(*Kime?*) بِكُمْ **Size** (*Ne dilerse?*) رَحْمَةً **Bir rahmet** خَيْرًا İyilik يَجِدُونَ وَلَا **Ve bulamazlar** (*Kim için?*) لَهُمْ **Kendileri için** (*Kimin dışında?*) مِنْ دُونِ اللَّهِ **Allah'ın dışında** أَيْ غَيْرِهِ Yani, ondan başka (*Ne bulamazlar?*) وَلِيًّا **Ne bir dost** يَنْفَعُهُمْ Ki, onlara fayda veriyor وَلَا نَصِيرًا **Ne de bir yardımcı** يَدْفَعُ Ki, defediyor (*Neyi?*) الضُّرَّ Zararı (*Kimden?*) عَنْهُمْ Onlardan.

18. قَدْ يَعْلَمُ **Elbette biliyor** (*Kim?*) اللَّهُ **Allah** (*Kimi?*) الْمُعَوِّقِينَ **(Savaştan) alıkoyanları** الْمُثَبِّطِينَ Engelleyenleri (*Kimden?*) مِنْكُمْ **Sizin içinizden** وَالْقَائِلِينَ **Ve diyenleri** (*Kime?*) لِإِخْوَانِهِمْ **Kardeşlerine** (*Ne diyen?*) هَلُمَّ **Katılın** تَعَالَوْا Gelin (*Kime?*) إِلَيْنَا **Bize** وَلَا يَأْتُونَ **Ve onlar gelmezler** (*Neye?*) الْبَأْسَ **Zora** الْقِتَالَ Savaşa إِلَّا قَلِيلًا **Sadece çok az (gelirler)** (*Niçin gelirler?*) رِيَاءً وَسُمْعَةً Gösteriş ve saygınlık için (*Nasıl gelirler?*).

19. أَشِحَّةً **Kıskanarak** (*Kime karşı?*) عَلَيْكُمْ **Size karşı** (*Neyi?*) بِالْمُعَاوَنَةِ Yardımı (*Eşihha kelimesi nedir?*) جَمْعُ شَحِيحٍ 'Şahîh' kelimesinin çoğuludur وَهُوَ الْحَالُ Ve haldir (*Neden?*) مِنْ ضَمِيرِ يَأْتُونَ 'Ye'tûne' fiilinin zamirinden فَإِذَا جَاءَ **Ve geldiğinde** (*Ne?*) الْخَوْفُ **Korku** رَأَيْتَهُمْ **Onları görürsün ki,** يَنْظُرُونَ **Bakıyorlar** (*Kime?*) إِلَيْكَ **Sana** (*Ne halde?*) تَدُورُ **Dönüyor olduğu halde** (*Ne?*) أَعْيُنُهُمْ **Gözleri** (*Kim gibi?*) كَالَّذِي **O kimse gibi ki,** كَنَظَرِ O kimsenin bakışı أَوْ كَدَوَرَانِ الَّذِي Veya gözlerinin dönüşü gibi ki, يُغْشَى عَلَيْهِ **Baygınlık geçiriyor** (*Neden sebep?*) مِنَ الْمَوْتِ **Ölümden sebep** أَيْ سَكَرَاتِهِ Yani, ölüm sarhoşluğundan sebep فَإِذَا ذَهَبَ **Gittiğinde ise** (*Ne?*) الْخَوْفُ **Korku** وَحِيزَتْ Ve elde edildiğinde (*Ne?*) الْغَنَائِمُ Ganimetler سَلَقُوكُمْ **Sizi incitirler** آذَوْكُمْ Size eziyet ederler أَوْ ضَرَبُوكُمْ Veya size vururlar (*Ne ile?*) بِأَلْسِنَةٍ حِدَادٍ **Keskin dillerle** (*Nasıl?*) أَشِحَّةً **Düşkünlük göstererek** (*Neye?*) عَلَى الْخَيْرِ **Hayra** أَيِ الْغَنِيمَةِ Yani, ganimetlere يَطْلُبُونَهَا Onları isterler أُولَئِكَ **İşte onlar** لَمْ يُؤْمِنُوا **İman etmediler** (*Nasıl?*) حَقِيقَةً Gerçekten فَأَحْبَطَ **Bu sebeple boşa çıkardı** (*Kim?*) اللَّهُ **Allah** (*Neyi?*) أَعْمَالَهُمْ **Onların amellerini** وَكَانَ **Ve olmuştur** (*Ne?*) ذَلِكَ **Bu** الْإِحْبَاطُ Boşa çıkarma عَلَى اللَّهِ **Allah'a** (*Ne olmuştur?*) يَسِيرًا **Kolay** (*Nasıl?*) بِإِرَادَتِهِ İradesiyle.

20. يَحْسَبُونَ **Sanıyorlar** (*Kimi?*) الْأَحْزَابَ **Birlikleri** (*Kimden oluşan?*) مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlerden (*Ne sanıyorlar?*) لَمْ يَذْهَبُوا **Gitmediler** (*Nereye?*) إِلَى مَكَّةَ Mekke'ye (*Niçin böyle sanıyorlar?*) لِخَوْفِهِمْ مِنْهُمْ Onlardan korktukları için وَإِنْ يَأْتِ **Şayet gelecek olsa** (*Ne?*) الْأَحْزَابُ **Birlikler** (*Nasıl?*) كَرَّةً أُخْرَى İkinci bir kere يَوَدُّوا **İsterler** يَتَمَنَّوْا Arzularlar ki, لَوْ أَنَّهُمْ **Onlar olsalardı** (*Ne?*) بَادُونَ **Çölde yaşayanlar** (*Kimin içinde?*) فِي الْأَعْرَابِ **Bedeviler içinde** أَيْ كَائِنُونَ Yani, olsalardı (*Nerede?*) فِي الْبَادِيَةِ Çölde (*Nasıl olsalardı?*) يَسْأَلُونَ **Sorar oldukları halde** (*Neden?*) عَنْ أَنْبَائِكُمْ **Sizin haberlerinizden** أَخْبَارِكُمْ مَعَ الْكُفَّارِ Kafirle ilgili haberlerinizden وَلَوْ كَانُوا **Şayet**

olsalardı *(Nerede?)* فِيكُمْ **Sizin içinizde** هٰذِهِ الْكَرَّةَ Bu ikinci kerede قَاتَلُوا مَا **Savaşmazlardı** إِلَّا قَلِيلًا **Sadece çok az (savaşırlardı)** *(Niçin çok az savaşırlardı?)* رِيَاءً Gösteriş olsun وَخَوْفًا Ve korktukları için *(Neden?)* مِنَ التَّعْيِيرِ Ayıplanmaktan.

21. لَقَدْ **Andolsun ki, kesinlikle** كَانَ **Vardır** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Kimde?)* فِي رَسُولِ اللهِ **Allah Resûlünde** *(Ne vardır?)* إِسْوَةٌ **Bir örnek** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِكَسْرِ الْهَمْزَةِ Hemze'nin kesresi وَضَمِّهَا Ve zammesiyle *(Öyle örnek ki,)* حَسَنَةٌ **Güzel** إِقْتِدَاءٌ بِهِ Ona uymak vardır *(Hangi konuda?)* فِي الْقِتَالِ Savaşmak وَالثَّبَاتِ Ve sebat etmek konusunda *(Nerede sebat etmek?)* فِي مَوَاطِنِهِ Savaş alanında *(Kim için Allah resûlünde güzel örnek vardır?)* لِمَنْ **O kimse için ki,** *(Limen terkibi nedir?)* بَدَلٌ مِنْ لَكُمْ 'Leküm'den bedeldir كَانَ **Oldu** *(Ne oldu?)* يَرْجُوا **Umar** *(Neyi?)* اللهَ **Allah'ı** يَخَافُهُ Ondan sakınır oldu *(Daha neyi umar oldu?)* وَالْيَوْمَ الْآخِرَ **Ahiret gününü** وَذَكَرَ **Ve zikretti** *(Kimi?)* اللهَ **Allah'ı** *(Nasıl?)* كَثِيرًا **Çokça** بِخِلَافِ مَنْ O kimsenin aksine ki, لَيْسَ كَذٰلِكَ O böyle değildir.

22. وَلَمَّا رَأَ **Ve görünce** *(Kim?)* الْمُؤْمِنُونَ **Müminler** *(Neyi?)* الْأَحْزَابَ **Birlikleri** *(Kimden oluşan?)* مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlerden قَالُوا **Dediler ki:** هٰذَا **Bu,** مَا وَعَدَنَا **Bize vaat ettiğidir** *(Kimin?)* اللهُ **Allah** وَرَسُولُهُ **Ve Resûlünün** (bize vaat ettiği) مِنَ الْابْتِلَاءِ وَالنَّصْرِ İmtihan ve yardımdır وَصَدَقَ **Ve doğru söyledi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** وَرَسُولُهُ **Ve Resûlü** *(Nerede?)* فِي الْوَعْدِ Vaatte وَمَا زَادَهُمْ **Ve onları arttırmadı** *(Ne?)* ذٰلِكَ Bu (düşman birliklerini görmek) إِلَّا إِيمَانًا **Sadece iman yönünden (arttırdı)** تَصْدِيقًا Doğrulamak yönünden *(Neyi?)* بِوَعْدِ اللهِ Allah'ın vaadini وَتَسْلِيمًا **Ve teslimiyet yönünden (arttırdı)** *(Neye teslimiyet?)* لِأَمْرِهِ Allah'ın emrine.

﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللهَ عَلَيْهِ﴾ مِنَ الثَّبَاتِ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ﴿فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَى نَحْبَهُ﴾ مَاتَ أَوْ قُتِلَ فِي سَبِيلِ اللهِ ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ﴾ ذٰلِكَ ﴿وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾﴾ فِي الْعَهْدِ وَهُمْ بِخِلَافِ حَالِ الْمُنَافِقِينَ ﴿لِيَجْزِيَ اللهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ إِنْ شَاءَ﴾ بِأَنْ يُمِيتَهُمْ عَلَى نِفَاقِهِمْ ﴿أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللهَ كَانَ غَفُورًا﴾ لِمَنْ تَابَ ﴿رَحِيمًا ﴿٢٤﴾﴾ بِهِ ﴿وَرَدَّ اللهُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ أَيِ الْأَحْزَابَ ﴿بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوا خَيْرًا﴾ مُرَادَهُمْ مِنَ الظَّفَرِ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿وَكَفَى اللهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ﴾ بِالرِّيحِ وَالْمَلَائِكَةِ ﴿وَكَانَ اللهُ قَوِيًّا﴾ عَلَى إِيجَادِ مَا يُرِيدُهُ ﴿عَزِيزًا ﴿٢٥﴾﴾ غَالِبًا عَلَى أَمْرِهِ ﴿وَأَنْزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُوهُمْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ﴾ أَيْ قُرَيْظَةَ ﴿مِنْ صَيَاصِيهِمْ﴾ حُصُونِهِمْ جَمْعُ صِيصِيَةٍ وَهُوَ مَا يَتَحَصَّنُ بِهِ ﴿وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ﴾ الْخَوْفَ ﴿فَرِيقًا تَقْتُلُونَ﴾ مِنْهُمْ وَهُمُ الْمُقَاتِلَةُ ﴿وَتَأْسِرُونَ فَرِيقًا ﴿٢٦﴾﴾ مِنْهُمْ أَيِ الذَّرَارِيَّ ﴿وَأَوْرَثَكُمْ أَرْضَهُمْ وَدِيَارَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ وَأَرْضًا لَمْ تَطَؤُهَا﴾ بَعْدُ وَهِيَ خَيْبَرُ أُخِذَتْ بَعْدَ قُرَيْظَةَ ﴿وَكَانَ اللهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢٧﴾﴾ ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ﴾ وَهُنَّ تِسْعٌ وَطَلَبْنَ مِنْهُ مِنْ زِينَةِ الدُّنْيَا مَا لَيْسَ عِنْدَهُ ﴿إِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ الْحَيَوةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُنَّ﴾ أَيْ مُتْعَةَ الطَّلَاقِ ﴿وَأُسَرِّحْكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٢٨﴾﴾ أُطَلِّقْكُنَّ مِنْ غَيْرِ ضِرَارٍ ﴿وَإِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ اللهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ الْآخِرَةَ﴾ أَيِ الْجَنَّةَ ﴿فَإِنَّ اللهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُنَّ﴾ بِإِرَادَةِ الْآخِرَةِ ﴿أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾﴾ أَيِ الْجَنَّةَ فَاخْتَرْنَ الْآخِرَةَ عَلَى الدُّنْيَا ﴿يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ مَنْ يَأْتِ مِنْكُنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ﴾ بِفَتْحِ الْيَاءِ وَكَسْرِهَا [مُبَيِّنَةٍ] أَيْ بُيِّنَتْ أَوْ هِيَ بَيِّنَةٌ ﴿يُضَاعَفْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ يُضَعِّفْ بِالتَّشْدِيدِ وَفِي أُخْرَى نُضَعِّفْ بِالنُّونِ مَعَهُ وَنَصْبِ الْعَذَابِ ﴿لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ﴾ ضِعْفَيْ عَذَابِ غَيْرِهِنَّ أَيْ مِثْلَيْهِ ﴿وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَى اللهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

23. **Müminler içinde Allah'a verdikleri** Peygamberle (sallallahu aleyhi vesellem) beraber sebat etme **sözü**nü **tutan nice erler var. İşte onlardan kimi, sözünü yerine getirdi;** Allah yolunda öldü veya öldürüldü **kimi de** bunu **beklemektedir. Onlar** sözlerinde **hiçbir değişiklik yapmadılar.**

24. **(Tüm bunlar) Allah, doğruları doğrulukları sebebiyle mükâfatladırsın ve dilerse münafıklara** onları nifak üzere öldürerek **azap etsin yahut da tövbelerini kabul etsin diyedir. Şüphesiz Allah, daima** tövbe edeni **çok bağışlayandır,** ona karşı **pek merhametlidir.**

25. **Allah, o kâfir** birlik**lerini hiçbir fayda elde edemeden** inananlara karşı zafer muratlarına nail olamadan **öfkeleri ile geri çevirdi. Allah savaşta** rüzgâr ve meleklerle **müminlere yetti. Allah daima güçlüdür, azizdir,** işine hâkimdir.

26. **Allah, ehl-i kitap** Kurayza'**dan, onlara arka çıkanları kalelerinden**[1] **indirdi ve kalplerine korku saldı;** onlardan **bir kısmını** savaşanları **öldürüyor, bir kısmını** zürriyetlerini **de esir alıyordunuz.**

27. **Allah, onların yerlerine, yurtlarına, mallarına ve** henüz **ayak basmadığınız topraklara** Kureyza'dan sonra alınan Hayber'e **sizi mirasçı yaptı. Allah daima her şeye gücü yetendir.**

28. **Ey Peygamber! Eşlerine**[2] **de ki: "Eğer dünya hayatını ve süsünü istiyorsanız, gelin size** boşanma **bedellerinizi vereyim ve sizi güzellikle salıvereyim."** Zarar vermeden boşayayım.

29. **Eğer Allah'ı, Resûlünü ve ahiret yurdunu** cenneti **istiyorsanız, şüphesiz Allah, sizden** ahireti istemek suretiyle **güzel davrananlar için büyük bir mükâfat** cennet **hazırlamıştır.** Onlar da ahireti dünyaya tercih ettiler.

30. **Ey peygamber hanımları! Sizden kim ispatlanmış**[3] **bir hayâsızlık yaparsa, onun azabı** başkalarının azabının **iki katına**[4] iki misline **çıkarılır. Ve bu, Allah'a daima kolaydır.**

KELİME ANLAMI

23. مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **Mü'minlerden** رِجَالٌ **Öyle adamlar vardır ki,** صَدَقُوا **Yerine getirdiler** *(Neyi?)* مَا عَاهَدُوا **Anlaştıkları şeyi** *(Kiminle?)* اللَّهَ **Allah'la** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(O şey nedir?)* مِنَ الثَّبَاتِ Sebat etmektir *(Kiminle?)* مَعَ النَّبِيِّ Peygamberle birlikte ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin فَمِنْهُمْ **İşte onlardan** مَنْ **Öyleleri vardır ki,** قَضَى **Yerine getirmiştir** *(Neyi?)* نَحْبَهُ **Sözünü** مَاتَ Öldü أَوْ قُتِلَ Veya katledildi *(Nerede?)* فِي سَبِيلِ اللَّهِ Allah'ın yolunda وَمِنْهُمْ **Ve onlardan** مَنْ **Öyleleri vardır ki,** يَنْتَظِرُ **Bekliyor** *(Neyi?)* ذَٰلِكَ Bunu وَمَا بَدَّلُوا **Ve değişiklik yapmadılar** *(Nasıl?)* تَبْدِيلًا **Hiçbir değişiklikle** *(Nerede değişiklik yapmadılar?)* فِي الْعَهْدِ Sözlerinde وَهُمْ Ve onlar بِخِلَافِ حَالِ الْمُنَافِقِينَ Münafıkların halinin aksinedir *(Tüm bunlar niyedir?)*

---

[1] ضَيَاصِي kelimesi صِيصِيَة kelimesinin çoğulu olup 'kendisiyle korunulan şey' anlamındadır.

[2] Peygamber Efendimizin eşleri dokuz tane idi. Ve kendisinden, elinde bulunmayan dünya ziyneti istemişlerdi.

[3] مُبَيِّنَة kelimesi ya harfinin fethasıyla okunduğu zaman 'ispatlanmış', kesresiyle okundu zaman 'açık' anlamına gelir.

[4] يُضَاعَفْ fiili diğer bir kıraatte يُضَعَّفْ şeklinde şeddeli olarak, diğer bir kıraatte ise نُضَعِّفْ لَهُ الْعَذَابَ şeklinde fiilin nunlu hali ve الْعَذَابَ kelimesinin nasbıyla okunur.

24. لِيَجْزِيَ **Mükafatlandırsın diye** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kimi?)* اَلصّٰدِقِينَ **Doğruları** *(Ne ile?)* بِصِدْقِهِمْ **Doğruluklarıyla** وَيُعَذِّبَ **Ve cezalandırsın diye** *(Kimi?)* اَلْمُنَافِقِينَ **Münafıkları** اِنْ شَاءَ **Şayet dilerse** *(Nasıl cezalandıracak?)* بِأَنْ يُمِيتَهُمْ Onları öldürmek suretiyle *(Ne üzere?)* عَلٰى نِفَاقِهِمْ Münafıklıkları üzere اَوْ يَتُوبَ **Veya dönsün diye** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** اِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** كَانَ **Daima olmuştur** *(Ne olmuştur?)* غَفُورًا **Çok bağışlayan** *(Kimi?)* لِمَنْ تَابَ Tövbe edeni *(Daha ne olmuştur?)* رَحِيمًا **Çok merhamet eden** *(Kime?)* بِهِ O, tövbe edene.

25. وَرَدَّ **Ve geri çevirdi** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kimi?)* اَلَّذِينَ **O kimseleri ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** أَيِ الْأَحْزَابَ Yani, düşman birliklerini *(Ne ile geri çevirdi?)* بِغَيْظِهِمْ **Kinleriyle birlikte** *(Ne halde geri çevirdi?)* لَمْ يَنَالُوا **Elde edemedikleri halde** *(Ne?)* خَيْرًا **Hiçbir hayır** مُرَادَهُمْ İsteklerini *(İstekleri nedir?)* مِنَ الظَّفَرِ Zafer kazanmaktır *(Kime karşı?)* بِالْمُؤْمِنِينَ Müminlere karşı وَكَفَى **Ve yetti** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* اَلْمُؤْمِنِينَ **Müminlere** *(Neye karşı?)* اَلْقِتَالَ **Savaşa karşı** *(Ne ile?)* بِالرِّيحِ وَالْمَلَائِكَةِ Rüzgar ve meleklerle وَكَانَ **Ve daima olmuştur** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Ne olmuştur?)* قَوِيًّا **Gücü yeten** *(Neye?)* عَلٰى إِيجَادِ مَا يُرِيدُهُ Dilediği şeyi yaratmaya *(Daha ne olmuştur?)* عَزِيزًا **Aziz** غَالِبًا Galip gelen *(Neye?)* عَلٰى أَمْرِهِ İşine.

26. وَاَنْزَلَ **Ve (Allah) indirdi** *(Kimi?)* اَلَّذِينَ **O kimseleri ki,** ظَاهَرُوهُمْ **Onlara arka çıktılar** *(Kimden?)* مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ **Ehl-i kitaptan** أَيْ قُرَيْظَةَ Yani, Kurazya'yı *(Nereden indirdi?)* مِنْ صَيَاصِيهِمْ **Hisarlarından** حُصُونِهِمْ Kalelerinden *(Sâyâsî kelimesi nedir?)* جَمْعُ صِيصِيَةٍ 'Sîsıyetün' kelimesinin çoğuludur وَهُوَ مَا يُتَحَصَّنُ بِهِ Ve o kendisiyle korunulan şeydir وَقَذَفَ **Ve attı** *(Nereye?)* فِي قُلُوبِهِمُ **Onların kalplerine** *(Ne?)* اَلرُّعْبَ -اَلْخَوْفَ- **Korku** فَرِيقًا **Bir kısmını** تَقْتُلُونَ **Öldürüyordunuz** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan وَهُمُ الْمُقَاتِلَةُ Ki, onlar savaşanlardır وَتَأْسِرُونَ **Ve esir ediyordunuz** *(Kimi?)* فَرِيقًا **Diğer bir kısmını** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan أَيِ الذَّرَارِيَّ Yani, zürriyetlerini.

27. وَاَوْرَثَكُمْ **Ve sizi varis etti** *(Neye?)* اَرْضَهُمْ **Onların yerlerine** وَدِيَارَهُمْ **Yurtlarına** وَاَمْوَالَهُمْ **Mallarına** وَاَرْضًا **Ve öyle bir yere ki,** لَمْ تَطَؤُهَا **Ona ayak basmadınız** بَعْدُ Henüz وَهِيَ خَيْبَرُ Ve o yer Hayber'dir اُخِذَتْ Alınmıştır *(Neden sonra?)* بَعْدَ قُرَيْظَةَ Kurayza'dan sonra وَكَانَ **Ve daima olmuştur** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Ne olmuştur?)* عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** قَدِيرًا **Gücü yeten.**

28. يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ **Ey peygamber!** قُلْ **De** *(Kime?)* لِأَزْوَاجِكَ **Eşlerine** وَهُنَّ تِسْعٌ Ki, onlar dokuz tanedir وَطَلَبْنَ مِنْهُ Ve peygamberimizden istemişlerdi مِنْ زِينَةِ الدُّنْيَا Dünya ziynetinden *(Neyi istemişlerdi?)* مَا لَيْسَ عِنْدَهُ Elinde olmayan şeyi (onlara de ki): إِنْ كُنْتُنَّ **Eğer siz olduysanız** *(Ne?)* تُرِدْنَ **İstiyor** *(Neyi?)* الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا **Dünya hayatını** وَزِينَتَهَا **Ve onun ziynetini** فَتَعَالَيْنَ **Öyleyse gelin** أُمَتِّعْكُنَّ **Size bedelinizi vereyim** أَيْ مُتْعَةَ الطَّلَاقِ Yani, boşanma bedelini وَأُسَرِّحْكُنَّ **Ve sizi salıvereyim** *(Nasıl?)* سَرَاحًا جَمِيلًا **Güzellikle bırakıp** أُطَلِّقْكُنَّ Sizi boşayayım *(Nasıl?)* مِنْ غَيْرِ ضِرَارٍ Hiçbir zarar vermeden.

29. وَإِنْ كُنْتُنَّ **Ve eğer siz olduysanız** *(Ne?)* تُرِدْنَ **İstiyor** *(Kimi?)* اللّٰهَ **Allah'ı,** وَرَسُولَهُ **Resûlünü** وَالدَّارَ الْآخِرَةَ **Ve ahiret yurdunu** أَيِ الْجَنَّةَ Yani, cenneti فَإِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** أَعَدَّ **Hazırladı** *(Kime?)* لِلْمُحْسِنَاتِ **Güzel davrananlara** *(Kimden?)* مِنْكُنَّ **Sizden** *(Nasıl güzel davrananlar?)* بِإِرَادَةِ الْآخِرَةِ Ahireti istemek suretiyle *(Allah onlara ne hazırladı?)* أَجْرًا عَظِيمًا **Büyük bir mükafat** أَيِ الْجَنَّةَ Yani, cennet فَاخْتَرْنَ Onlar da tercih ettiler *(Neyi?)* الْآخِرَةَ Ahireti *(Neye?)* عَلَى الدُّنْيَا Dünyaya.

30. يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ **Ey peygamberin hanımları!** مَنْ **Kim** يَأْتِ **Gelirse** *(Kimden?)* مِنْكُنَّ **Sizden** *(Ne ile?)* بِفَاحِشَةٍ **Bir hayasızlıkla ki,** مُبَيِّنَةٍ **İspatlanmış** *(Bu kelime nasıl okunur?)* أَيْ بُيِّنَتْ Yani, ispatlanmış أَوْ هِيَ بَيِّنَةٌ Veya o açıktır بِفَتْحِ الْيَاءِ وَكَسْرِهَا 'Ya'nın fethası ve kesresiyle يُضَاعَفْ **Katlanır** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte يُضَعَّفْ 'Yuda'if' şeklinde بِالتَّشْدِيدِ Şeddeli (okunur) وَفِي أُخْرَى Diğer bir kıraatte ise نُضَعِّفْ 'Nuda'if' şeklinde مَعَهُ بِالنُّونِ Nun ve şedde ile وَنَصْبِ الْعَذَابِ Ve 'azap' kelimesinin nasbıyla (okunur) *(Kim için katlanır?)* لَهَا **Onun için** *(Ne?)* الْعَذَابُ **Azap** *(Kaça katlanır?)* ضِعْفَيْنِ **İki katına** ضِعْفَيْ عَذَابِ غَيْرِهِنَّ Diğer kadınların azabının iki katına أَيْ مِثْلَيْهِ Yani, iki misline وَكَانَ **Ve daima olmuştur** *(Ne?)* ذٰلِكَ **Bu** *(Ne olmuştur?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** يَسِيرًا **Çok kolay.**

﴿وَمَنْ يَقْنُتْ﴾ يُطِعْ ﴿مِنكُنَّ لِلّٰهِ وَرَسُولِهِ وَتَعْمَلْ صَالِحًا نُؤْتِهَآ اَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ﴾ أَيْ مِثْلَيْ ثَوَابِ غَيْرِهِنَّ مِنَ النِّسَاءِ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالتَّحْتَانِيَّةِ فِي تَعْمَلْ وَنُؤْتِهَا ﴿وَاَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا ﴿٣١﴾﴾ فِي الْجَنَّةِ زِيَادَةً ﴿يَآ نِسَآءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَاَحَدٍ﴾ كَجَمَاعَةٍ ﴿مِنَ النِّسَآءِ اِنِ اتَّقَيْتُنَّ﴾ اللهَ فَإِنَّكُنَّ أَعْظَمُ ﴿فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ﴾ لِلرِّجَالِ ﴿فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ﴾ نِفَاقٌ ﴿وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٣٢﴾﴾ مِنْ غَيْرِ خُضُوعٍ ﴿وَقِرْنَ﴾ بِكَسْرِ الْقَافِ وَفَتْحِهَا [وَقَرْنَ] ﴿فِي بُيُوتِكُنَّ﴾ مِنَ الْقَرَارِ وَأَصْلُهُ اِقْرِرْنَ بِكَسْرِ الرَّاءِ وَفَتْحِهَا مِنْ قَرَرْتُ بِفَتْحِ الرَّاءِ وَكَسْرِهَا نُقِلَتْ حَرَكَةُ الرَّاءِ إِلَى الْقَافِ وَحُذِفَتْ مَعَ هَمْزَةِ الْوَصْلِ ﴿وَلَا تَبَرَّجْنَ﴾ بِتَرْكِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ مِنْ أَصْلِهِ ﴿تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْاُولٰى﴾ أَيْ مَا قَبْلَ الْإِسْلَامِ مِنْ إِظْهَارِ النِّسَاءِ مَحَاسِنَهُنَّ لِلرِّجَالِ وَالْإِظْهَارُ بَعْدَ الْإِسْلَامِ مَذْكُورٌ فِي آيَةٍ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا ﴿وَاَقِمْنَ الصَّلٰوةَ وَاٰتِينَ الزَّكٰوةَ وَاَطِعْنَ اللهَ وَرَسُولَهُ اِنَّمَا يُرِيدُ اللهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ﴾ الْإِثْمَ يَا ﴿اَهْلَ الْبَيْتِ﴾ أَيْ نِسَاءَ النَّبِيِّ ﷺ ﴿وَيُطَهِّرَكُمْ﴾ مِنْهُ ﴿تَطْهِيرًا ﴿٣٣﴾﴾ ﴿وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلٰى فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ اٰيَاتِ اللهِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿وَالْحِكْمَةِ﴾ السُّنَّةِ ﴿اِنَّ اللهَ كَانَ لَطِيفًا﴾ بِأَوْلِيَائِهِ ﴿خَبِيرًا ﴿٣٤﴾﴾ بِجَمِيعِ خَلْقِهِ ﴿اِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ﴾ الْمُطِيعَاتِ ﴿وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ﴾ فِي الْإِيمَانِ ﴿وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ﴾ عَلَى الطَّاعَاتِ ﴿وَالْخَاشِعِينَ﴾ الْمُتَوَاضِعِينَ ﴿وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّآئِمِينَ وَالصَّآئِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ﴾ عَنِ الْحَرَامِ ﴿وَالذَّاكِرِينَ اللهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ اَعَدَّ اللهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً﴾ لِلْمَعَاصِي ﴿وَاَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٥﴾﴾ عَلَى الطَّاعَاتِ

TÜRKÇE ANLAMI

31. **Sizden kim, Allah'a ve Resûlüne itaat eder** boyun eğer **ve de salih amel işlerse, ona da mükâfatını** diğer kadınların sevabından **iki kat veririz.**[1] **Ve ona** cennette (iki kat mükâfatına) ziyade olarak **hoş rızık hazırlamışızdır.**

32. **Ey Peygamber hanımları! Siz, kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz. Eğer** Allah'tan **sakınırsanız,** şüphesiz siz daha üstünsünüz. **Dolayısıyla** erkeklere **sesinizi inceltmeyin ki, kalbinde hastalık** nifak **bulunan kimse ümide kapılmasın.** Sesinizi inceltmeden **güzel söz söyleyin.**

[1] Diğer bir kıraatte تَعْمَلْ ve نُؤْتِهَا fiilleri ya harfiyle okunur.

33. **Evlerinizde oturun!**[1] İslam'dan önceki **eski cahiliye âdetinde olduğu gibi açılıp saçılmayın.** Erkeklere güzelliklerinizi göstermeyin. İslam geldikten sonra gösterilebilecek yerler *"Görünen kısılmaları dışında süslerini açmasınlar." (Nur: 31)* ayetinde zikredilmiştir: **Namazı kılın, zekâtı verin, Allah'a ve Resûlüne itaat edin.** Ey **Ehl-i Beyt!** Peygamberin (sallallahu aleyhi vesellem) hanımları! **Doğrusu Allah sadece, sizden günahı gidermek ve sizi** ondan **tertemiz etmek istiyor.**

34. **Evlerinizde okunan Allah'ın ayetlerini** Kuran'ı **ve hikmeti** sünneti **hatırlayın. Şüphesiz Allah, daima** dostlarına **lütufkâr ve** tüm yarattıklarından **haberdardır.**

35. **Şüphesiz Müslüman erkekler ve Müslüman kadınlar, mümin erkekler ve mümin kadınlar, itaat eden** boyun eğen **erkekler ve itaat eden kadınlar,** imanında **sadık erkekler ve sadık kadınlar,** itaat üzere **sabreden erkekler ve sabreden kadınlar, huşu sahibi** mütevazı **erkekler ve huşu sahibi kadınlar, sadaka veren erkekler ve sadaka veren kadınlar, oruç tutan erkekler ve oruç tutan kadınlar, ırzlarını** haramdan **koruyan erkekler ve (ırzlarını) koruyan kadınlar, Allah'ı çok zikreden erkekler ve (çok) zikreden kadınlar, Allah, onlar için** günahlardan **bir mağfiret ve** itaate karşılık **büyük bir mükâfat hazırlamıştır.**

KELİME ANLAMI

31. وَمَنْ **Ve kim** يَقْنُتْ **Boyun eğer** يُطِعْ İtaat ederse *(Kimden?)* مِنْكُنَّ **Sizden** *(Kime?)* لِلّٰهِ **Allah'a** وَرَسُولِهِ **Ve Resûlüne** وَتَعْمَلْ **Ve işlerse** *(Ne?)* صَالِحًا **Salih amel** نُؤْتِهَا **Ona da veririz** *(Neyi?)* اَجْرَهَا **Mükafatını** *(Kaç kere?)* مَرَّتَيْنِ **İki kere** أَيْ مِثْلَيْ ثَوَابِ غَيْرِهِنَّ Yani, diğerlerinin sevabının iki mislini *(Kimden diğerleri?)* مِنَ النِّسَاءِ Kadınlardan وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte بِالتَّحْتَانِيَّةِ Alttan noktalı 'ya' ile (okunur) *(Nerede?)* فِي تَعْمَلْ وَنُؤْتِهَا 'Ta'mel' ve 'nu'tihâ' fiillerinde وَاَعْتَدْنَا **Ve hazırlamışızdır** *(Kim için?)* لَهَا **Onun için** *(Ne?)* رِزْقًا كَرِيمًا **Hoş bir rızık** *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette *(Ne olarak hazırlamışızdır?)* زِيَادَةً (İki kat ecrine) ziyade olarak.

32. يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ **Ey peygamberin hanımları!** لَسْتُنَّ **Siz değilsiniz** *(Kim gibi?)* كَاَحَدٍ **Her hangi biri gibi** كَجَمَاعَةٍ Bir topluluk gibi *(Kimden?)* مِنَ النِّسَاءِ **Kadınlardan** اِنِ اتَّقَيْتُنَّ **Şayet sakınırsanız** *(Kimden?)* اَللّٰهَ Allah'tan فَإِنَّكُنَّ Şüphesiz siz أَعْظَمُ Daha üstünsünüz فَلَا تَخْضَعْنَ **Dolayısıyla inceltmeyin** *(Neyi?)* بِالْقَوْلِ **Sözü** *(Kime?)* لِلرِّجَالِ Erkeklere فَيَطْمَعَ **Ki ümide kapılmasın** *(Kim?)* اَلَّذِي **O kimse ki,** فِي قَلْبِهِ **Kalbinde vardır** *(Ne?)* مَرَضٌ **Hastalık** نِفَاقٌ Münafıklık وَقُلْنَ **Ve söyleyin** *(Ne?)* قَوْلًا مَعْرُوفًا **Güzel söz** *(Nasıl?)* مِنْ غَيْرِ خُضُوعٍ (Sesinizi) inceltmeden.

---

[1] قَرْنَ emri kaf harfinin hem kesresi hem de fethasıyla okunur. قَرَارٌ kökünden olup aslı اِقْرِرْنَ dir. Ra harfinin kesresi ve fethasıyla okunan قَرْرْتُ dendir. Emirdeki ra harfinin harekesi kaf harfine nakledilmiş sonrada hemzeyi vasılla birlikte hazfedilmiştir.

33. وَقِرْنَ **Ve oturun** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِكَسْرِ الْقَافِ 'Kaf' harfinin kesresi وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla okunur *(Nerede oturun?)* فِي بُيُوتِكُنَّ **Evlerinizde** مِنَ الْقَرَارِ ('Kırne' emri) karar kökündendir وَأَصْلُهُ Ve bu emrin aslı اِقْرِرْنَ 'Ikrirne'dir *(Ne ile okunan?)* بِكَسْرِ الرَّاءِ 'Ra'nın kesresiyle وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla *(Ikrirne kelimesi nedendir?)* مِنْ قَرَرْتُ 'Karartü' fiilindendir *(Ne ile okunan?)* بِفَتْحِ الرَّاءِ 'Ra'nın fethası وَكَسْرِهَا Ve kesresiyle *(Ikrirne emri nasıl kırne haline gelmiştir?)* نُقِلَتْ Nakledildi *(Ne?)* حَرَكَةُ الرَّاءِ 'Ra'nın harekesi *(Neye?)* إِلَى الْقَافِ 'Kaf'a وَحُذِفَتْ Ve 'ra" hazfedildi *(Ne ile birlikte?)* مَعَ هَمْزَةِ الْوَصْلِ Hemze-i vasılla birlikte **Ve açılmayın** وَلَا تَبَرَّجْنَ *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِتَرْكِ إِحْدَى التَّاءَيْنِ İki 'ta'dan birinin terk edilmesiyle *(Neredeki iki ta?)* مِنْ أَصْلِهِ Kelimenin aslındaki *(Nasıl açılmayın?)* تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى **İlk cahiliyedeki açılış gibi** أَيْ مَا قَبْلَ الْإِسْلَامِ Yani, İslam'dan önceki مِنْ إِظْهَارِ النِّسَاءِ Kadınların açmaları gibi *(Neyi?)* مَحَاسِنَهُنَّ Güzelliklerini *(Kime?)* لِلرِّجَالِ Erkeklere وَالْإِظْهَارُ (Güzelliklerini) açmak *(Neden sonraki?)* بَعْدَ الْإِسْلَامِ İslam geldikten sonraki *(Nedir?)* مَذْكُورٌ Zikredilmiştir *(Nerede?)* فِي آيَةِ Şu ayette وَلَا يُبْدِينَ Açmasınlar *(Neyi?)* زِينَتِهِنَّ Ziynetlerini إِلَّا مَا ظَهَرَ Ancak görünün kısmı müstesna *(Neden?)* مِنْهَا O ziynetlerinden (Nur: **31**) وَأَقِمْنَ **Dosdoğru kılın** *(Neyi?)* اَلصَّلٰوةَ **Namazı** وَاٰتِينَ **Verin** *(Neyi?)* اَلزَّكٰوةَ **Zekatı** وَاَطِعْنَ **Ve itaat edin** *(Kime?)* اَللّٰهَ **Allah'a** وَرَسُولَهُ **Ve Resûlüne** إِنَّمَا يُرِيدُ **Muhakkak ki istiyor** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* لِيُذْهِبَ **Gidermeyi** *(Kimden?)* عَنْكُمُ **Sizden** *(Neyi?)* اَلرِّجْسَ **Kiri** اَلْإِثْمَ Günahı -يَا- اَهْلَ الْبَيْتِ **Ey Ehl-i beyt!** أَيْ نِسَاءَ النَّبِيِّ Yani, peygamberin hanımları ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Allah daha ne istiyor?)* وَيُطَهِّرَكُمْ **Ve sizi temizlemeyi** *(Neden?)* مِنْهُ O günahtan *(Nasıl?)* تَطْهِيرًا **Tertemiz ederek.**

34. وَاذْكُرْنَ **Ve hatırlayın** *(Neyi?)* مَا يُتْلَى **Okunan şeyi** *(Nerede?)* فِي بُيُوتِكُنَّ **Sizin evlerinizde (okunan)** مِنْ آيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerini** اَلْقُرْآنِ Kuran'ı وَالْحِكْمَةِ **Ve hikmeti** اَلسُّنَّةِ Sünneti إِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** كَانَ **Daima olmuştur** *(Ne olmuştur?)* لَطِيفًا **Lütuf sahibi** *(Kime?)* بِأَوْلِيَائِهِ Dostlarına *(Daha ne olmuştur?)* خَبِيرًا **Haberdar** *(Neden?)* بِجَمِيعِ خَلْقِهِ Tüm yarattıklarından.

35. إِنَّ الْمُسْلِمِينَ **Şüphesiz müslüman erkekler** وَالْمُسْلِمَاتِ **Ve müslüman kadınlar** وَالْقَانِتِينَ **İtaat eden erkekler** وَالْقَانِتَاتِ **Ve itaat eden kadınlar** اَلْمُطِيعَاتِ Boyun eğenler وَالصَّادِقِينَ **Sadık erkekler** وَالصَّادِقَاتِ **Ve sadık kadınlar** *(Nerede?)* فِي الْإِيمَانِ İmanda وَالصَّابِرِينَ **Sabreden erkekler** وَالصَّابِرَاتِ **Ve sabreden kadınlar** *(Neye sabredenler?)* عَلَى الطَّاعَاتِ İbadetlere

وَالْخَاشِعِينَ **Huşu sahibi erkekler** اَلْمُتَوَاضِعِينَ Mütevazi erkekler وَالْخَاشِعَاتِ **Ve huşu sahibi kadınlar** وَالْمُتَصَدِّقِينَ **Sadaka veren erkekler** وَالْمُتَصَدِّقَاتِ **Ve sadaka veren kadınlar** وَالصَّائِمِينَ **Oruç tutan erkekler** وَالصَّائِمَاتِ **Ve oruç tutan kadınlar** وَالْحَافِظِينَ **Muhafaza eden erkekler** *(Neyi?)* فُرُوجَهُمْ **Irzlarını** وَالْحَافِظَاتِ **Ve muhafaza eden kadınlar** *(Neden muhafaza edenler?)* عَنِ الْحَرَامِ Haramdan وَالذَّاكِرِينَ **Zikreden erkekler** *(Kimi?)* اَللّٰهَ **Allah'ı** *(Nasıl?)* كَثِيرًا **Çokça** وَالذَّاكِرَاتِ **Ve zikreden kadınlar** اَعَدَّ **Hazırladı** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne?)* مَغْفِرَةً **Bir mağfiret** *(Niçin?)* لِلْمَعَاصِي Günahları için وَاَجْرًا عَظِيمًا **Ve büyük bir mükafat** *(Neye karşılık?)* عَلَى الطَّاعَاتِ İbadetlere karşılık.

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ تَكُونَ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ [يَكُونَ] ﴿لَهُمُ الْخِيَرَةُ﴾ أَيِ الْاِخْتِيَارُ ﴿مِنْ أَمْرِهِمْ﴾ خِلَافَ أَمْرِ اللهِ وَرَسُولِهِ نَزَلَتْ فِي عَبْدِ اللهِ بْنِ جَحْشٍ وَأُخْتِهِ زَيْنَبَ خَطَبَهَا النَّبِيُّ ﷺ وَعَنَى لِزَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ فَكَرِهَا ذٰلِكَ حِينَ عَلِمَا لِظَنِّهِمَا قَبْلُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ خَطَبَهَا لِنَفْسِهِ ثُمَّ رَضِيَا لِلْآيَةِ ﴿وَمَنْ يَعْصِ اللهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا ﴿٣٦﴾﴾ بَيِّنًا فَزَوَّجَهَا النَّبِيُّ ﷺ لِزَيْدٍ ثُمَّ وَقَعَ بَصَرُهُ عَلَيْهَا بَعْدَ حِينٍ فَوَقَعَ فِي نَفْسِهِ حُبُّهَا وَفِي نَفْسِ زَيْدٍ كَرَاهَتُهَا ثُمَّ قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ أُرِيدُ فِرَاقَهَا فَقَالَ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ كَمَا قَالَ تَعَالَى ﴿وَإِذْ﴾ مَنْصُوبٌ بِاذْكُرْ ﴿تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِ﴾ بِالْإِسْلَامِ ﴿وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ﴾ بِالْإِعْتَاقِ وَهُوَ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ كَانَ مِنْ سَبْيِ الْجَاهِلِيَّةِ اشْتَرَاهُ رَسُولُ اللهِ ﷺ قَبْلَ الْبِعْثَةِ وَأَعْتَقَهُ وَتَبَنَّاهُ ﴿أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللهَ﴾ فِي أَمْرِ طَلَاقِهَا ﴿وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللهُ مُبْدِيهِ﴾ مُظْهِرُهُ مِنْ مَحَبَّتِهَا وَأَنَّ لَوْ فَارَقَهَا زَيْدٌ تَزَوَّجْتَهَا ﴿وَتَخْشَى النَّاسَ﴾ أَنْ يَقُولُوا تَزَوَّجَ زَوْجَةَ ابْنِهِ ﴿وَاللهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ﴾ فِي كُلِّ شَيْءٍ وَتَزَوَّجْهَا وَلَا عَلَيْكَ مِنْ قَوْلِ النَّاسِ ثُمَّ طَلَّقَهَا زَيْدٌ وَانْقَضَتْ عِدَّتُهَا قَالَ تَعَالَى ﴿فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا﴾ حَاجَةً ﴿زَوَّجْنَاكَهَا﴾ فَدَخَلَ عَلَيْهَا النَّبِيُّ ﷺ بِغَيْرِ إِذْنٍ وَأَشْبَعَ الْمُسْلِمِينَ خُبْزًا وَلَحْمًا ﴿لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ أَمْرُ اللهِ﴾ مَقْضِيُّهُ ﴿مَفْعُولًا ﴿٣٧﴾﴾ ﴿مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ﴾ أَحَلَّ ﴿اللهُ لَهُ سُنَّةَ اللهِ﴾ أَيْ كَسُنَّةِ اللهِ فَنُصِبَ بِنَزْعِ الْخَافِضِ ﴿فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ﴾ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ أَنْ لَا حَرَجَ عَلَيْهِمْ فِي ذٰلِكَ تَوْسِعَةً لَهُمْ فِي النِّكَاحِ ﴿وَكَانَ أَمْرُ اللهِ﴾ فِعْلُهُ ﴿قَدَرًا مَقْدُورًا ﴿٣٨﴾﴾ مُقْضِيًا ﴿الَّذِينَ﴾ نَعْتٌ لِلَّذِينَ قَبْلَهُ ﴿يُبَلِّغُونَ رِسَالَاتِ اللهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللهَ﴾ فَلَا يَخْشَوْنَ مَقَالَةَ النَّاسِ فِيمَا أَحَلَّ اللهُ لَهُمْ ﴿وَكَفَى بِاللهِ حَسِيبًا ﴿٣٩﴾﴾ حَافِظًا لِأَعْمَالِ خَلْقِهِ وَمُحَاسِبَتِهِمْ ﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ﴾ فَلَيْسَ أَبَا زَيْدٍ أَيْ وَالِدَهُ فَلَا يَحْرُمُ عَلَيْهِ التَّزَوُّجُ بِزَوْجَتِهِ زَيْنَبَ ﴿وَلٰكِنْ﴾ كَانَ ﴿رَسُولَ اللهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ﴾ فَلَا يَكُونُ لَهُ ابْنٌ رَجُلٌ بَعْدَهُ يَكُونُ نَبِيًّا وَفِي قِرَاءَةٍ [وَخَاتَمَ] بِفَتْحِ التَّاءِ كَآلَةِ الْخَتْمِ أَيْ بِهِ خُتِمُوا ﴿وَكَانَ اللهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٤٠﴾﴾ مِنْهُ بِأَنْ لَا نَبِيَّ بَعْدَهُ وَإِذَا نَزَلَ السَّيِّدُ عِيسَى يَحْكُمُ بِشَرِيعَتِهِ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ﴿٤١﴾﴾ ﴿وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٤٢﴾﴾ أَوَّلَ النَّهَارِ وَآخِرَهُ ﴿هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ﴾ أَيْ يَرْحَمُكُمْ ﴿وَمَلَائِكَتُهُ﴾ أَيْ يَسْتَغْفِرُونَ لَكُمْ ﴿لِيُخْرِجَكُمْ﴾ لِيُدِيمَ إِخْرَاجَهُ إِيَّاكُمْ ﴿مِنَ الظُّلُمَاتِ﴾ أَيِ الْكُفْرِ ﴿إِلَى النُّورِ﴾ أَيِ الْإِيمَانِ ﴿وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا ﴿٤٣﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

36. **Allah ve Resûlü bir işe hükmettiği zaman, artık mümin bir erkek ve kadına işlerinde** Allah ve Resûlünün emrinin aksine **tercih hakkı yoktur.** Bu ayet Abdullah b. Cahş ve kız kardeşi Zeynep hakkında inmiştir. Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) Zeyneb'e, Zeyd b. Harise için nikâh hutbesi irat etmişti. Onlar, önce Peygamber Efendimizin (sallallahu aleyhi vesellem) Zeyneb'i kendisi için istediğini zannettikleri için durumu öğrenince bunu hoş karşılamadılar. Fakat ayet inince razı oldular. **Her kim Allah ve Resûlüne asi olursa, şüphesiz apaçık bir sapıklığa düşmüş olur.** Böylece Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) Zeyneb'i Zeyd ile evlendirdi. Sonra Zeyneb'i gördü ve kalbinde ona karşı bir sevgi oluştu, Zeyd'in kalbinde ise ona karşı bir hoşnutsuzluk belirdi. Peygamberimize (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: "Ondan ayrılmak istiyorum" dedi. Peygamberimiz: "Eşini tut" dedi. Nitekim Allah Teâlâ da bu olayı şöyle anlatmıştır;

37. Hatırla! **Hani Allah'ın kendisine** İslam ile **ihsanda bulunduğu, senin de kendisine** azat ederek **iyilik ettiğin kimseye:** Bu kişi Zeyd b. Harise'dir. Cahiliye dönemi kölelerindendi. Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) peygamberlikten önce onu satın alıp azat etmiş ve evlat edinmişti. **"Eşini yanında tut,** onu boşamaktan **Allah'tan kork!" diyor, Allah'ın açığa çıkaracağı şeyi,** ona karşı olan muhabbetini ve şayet Zeyd ondan ayrılırsa onunla evleneceğini **içinde gizliyor ve insanların** "Oğlunun karısıyla evlendi" demesin**den çekiniyordun.**[1] **Oysaki Allah** her şeyde **kendisinden korkmana en layık olandır.** Onunla evlen! İnsanların sözünden çekinme. Sonra Zeyd onu boşadı ve iddeti sona erdi. Allah Teâlâ buyurdu ki: **Zeyd, onunla ilişkisini kesince seni onunla evlendirdik ki, evlatlıkları, ilişkilerini kestiklerinde onların eşlerinde müminlere bir güçlük olmasın.** Bunun üzerine Peygamber Efendimiz onun yanına izinsiz girdi ve Müslümanlara düğün yemeği olarak ekmek ile et ikram ettik **Allah'ın emri**nin gereği **daima yapıla gelmiştir.**

38. **Allah'ın, kendisine farz** helal **kıldığı şeyde Peygambere herhangi bir sıkıntı yoktur. Bundan önce geçen** peygamber**ler hakkındaki Allah'ın âdeti**[2] gibi**.** Onlara da bu konuda herhangi bir sıkıntı yoktu. Çünkü Allah onlara nikâhta genişlik göstermişti. **Allah'ın emri** işi **daima takdir edilmiş** hükme bağlanmış **bir kaderdir.**

---

[1] İbni Hacer, Peygamber Efendimizin içinde gizlediği şeyin "Zeyneb'e karşı olan sevgiydi" şeklindeki rivayetlerin İbni Ebi Hatim ve İbni Cerir'in rivayet ettiği ve birçok müfessirin kitaplarında yer verdiği itibar edilmeyen rivayetler olduğunu belirtmiş ve şöyle demiştir: "Sonuç olarak, Peygamber Efendimizin içinde gizlediği şey; Allah'ın kendisine Zeyneb'in yakında eşi olacağını haber vermesidir" (Bkz. İbni Hacer el-Askalânî; *Fethul-Bari,* Kitabu't-Tefsir, 33. Sûre, Bab/6 Hadis No: 4787, 8/665 ve Muhammed Ebu Şehbe; *el-İsrailiyyat ve'l-Mevdûat fi Kütübi't-Tefsir* s:324 Mütercim)

[2] سُنَّةَ اللهِ terkibinin takdiri كَسُنَّةِ اللهِ şeklindedir. Harf-i cerin hazfedilmesiyle nasb olmuştur.

39. **O peygamberler ki, Allah'ın gönderdiklerini duyururlar, Allah'tan korkarlar ve ondan başka kimseden korkmazlar.** Allah'ın kendilerine helal kıldığı şeyde insanların sözünden çekinmezler. **Hesap görücü** kulların amellerini gözetip onları hesaba çekici **olarak Allah yeter.**

40. **Muhammed, sizden hiçbir adamın babası değildir.** Dolayısıyla Zeyd'in babası değildir. Bu sebeple onun eşi Zeyneb'le evlenmek ona haram değildir. **Fakat o, Allah'ın Resûlü ve peygamberlerin sonuncusudur.**[1] Kendisinden sonra peygamber olacak, bir oğlu gelmeyecektir. **Allah daima her şeyi hakkıyla bilendir.** Peygamberimizden sonra peygamber gelmemesi onun ilmindendir. Hz. İsa da indiğinde onun şeriatıyla hükmedecektir.

41. **Ey iman edenler! Allah'ı çokça zikredin.**

42. **Ve onu sabah-akşam** günün başında ve sonunda **tesbih edin.**

43. **Sizi karanlıklardan** küfürden **aydınlığa** imana **çıkarmak**, bunu devam ettirmek **için** istiğfar eden **melekleriyle birlikte size salât** rahmet **eden odur. Allah, müminlere karşı daima çok merhametlidir.**

KELİME ANLAMI

36. وَمَا كَانَ **Söz konusu değildir** *(Kim için?)* لِمُؤْمِنٍ **Ne mümin erkek** وَلَا مُؤْمِنَةٍ **Ne de mümin kadın için** *(Ne zaman söz konusu değildir?)* إِذَا قَضَى **Hükmettiği zaman** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** وَرَسُولُهُ **Ve Resûlü** *(Neye?)* أَمْرًا **Bir işe** *(Ne söz konusu değildir?)* أَنْ تَكُونَ **Olması** *(Bu kelime ne ile okunur?)* بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ 'Ta' ve 'ya' ile *(Kim için olması?)* لَهُمُ **Onlar için** *(Onlar için neyin olması söz konusu değildir?)* اَلْخِيَرَةُ **Tercih hakkının** أَيِ الْاِخْتِيَارُ Yani, seçme hakkı *(Nede tercih hakları yoktur?)* مِنْ أَمْرِهِمْ **İşlerinde** *(Neyi tercih hakları yoktur?)* خِلَافَ أَمْرِ اللّٰهِ وَرَسُولِهِ Allah'ın ve resûlünün emrinin aksini نَزَلَتْ (Bu ayet) inmiştir *(Kim hakkında?)* فِي عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ جَحْشٍ Abdullah b. Cahş وَأُخْتِهِ زَيْنَبَ Ve kız kardeşi Zeynep hakkında خَطَبَهَا Onu istemişti *(Kim?)* اَلنَّبِيُّ Peygamberimiz ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Kim için istemişti?)* لِزَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ (Evlatlığı) Zeyd b. Harise için فَكَرِهَا ذٰلِكَ O ikisi bunu hoş karşılamadı *(Ne zaman?)* حِينَ عَلِمَا Anladıkları zaman *(Niçin?)* لِظَنِّهِمَا قَبْلُ Çünkü onlar bundan önce zannetmişlerdi ki, أَنَّ النَّبِيَّ Peygamberimiz ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin خَطَبَهَا Onu istemişti *(Kim için?)* لِنَفْسِهِ Kendisi için ثُمَّ رَضِيَا Sonra razı oldular *(Niçin?)* لِلْآيَةِ Bu ayet (indiği) için وَمَنْ يَعْصِ **Ve her kim Asi olursa** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** وَرَسُولَهُ **Ve Resûlüne** فَقَدْ ضَلَّ **Şüphesiz sapıtmış olur** *(Nasıl?)* ضَلَالًا مُبِينًا **Apaçık bir sapıklıkla** بَيِّنًا Aşikar فَزَوَّجَهَا Ve onu evlendirdi *(Kim?)* اَلنَّبِيُّ Peygamberimiz ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Kiminle?)* لِزَيْدٍ Zeyd ile ثُمَّ وَقَعَ بَصَرُهُ

[1] خَاتَم kelimesi diğer bir kıraatte ta harfinin fethasıyla okunur. Mühür aleti anlamına gelir. Yani, onunla son buldular, demektir.

Sonra gözü ilişti *(Kime?)* عَلَيْهَا Zeyneb'e *(Ne zaman?)* بَعْدَ حِينٍ Bir süre sonra فَوَقَعَ فِي نَفْسِهِ Ve kalbinde oluştu *(Ne?)* حُبُّهَا Onun sevgisi وَفِي نَفْسِ زَيْدٍ Zeyd'in nefsinde de كَرَاهَتُهَا Ona karşı bir hoşnutsuzluk (oluştu) ثُمَّ قَالَ Sonra da dedi *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ Peygamberimize ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne dedi?)* أُرِيدُ فِرَاقَهَا Ondan ayrılmak istiyorum فَقَالَ Peygamberimiz de dedi ki: أَمْسِكْ عَلَيْكَ Kendine tut *(Kimi?)* زَوْجَكَ Eşini كَمَا قَالَ تَعَالَى Nitekim Yüce Allah şöyle buyurdu.

37. وَإِذْ **Hani** *(Bu kelime nedir?)* مَنْصُوبٌ Nasb olmuştur *(Ne ile?)* بِاذْكُرْ 'Üzkür' (hatırla) fiiliyle تَقُولُ **Diyordun** *(Kime?)* لِلَّذِي **O kimseye ki,** أَنْعَمَ **İhsanda bulundu** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Ona** *(Ne ile?)* بِالْإِسْلَامِ İslam ile وَأَنْعَمْتَ **Ve sen de ihsanda bulundun** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Ona** *(Ne ile?)* بِالْإِعْتَاقِ Azat etmekle وَهُوَ Ve o kişi زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ Zeyd b. Harise'dir كَانَ مِنْ سَبْيِ الْجَاهِلِيَّةِ Cahiliye kölelerinden idi اِشْتَرَاهُ Onu satın aldı *(Kim?)* رَسُولُ اللهِ Allah Resûlü ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne zaman satın aldı?)* قَبْلَ الْبِعْثَةِ Peygamber olarak gönderilmeden önce وَأَعْتَقَهُ Ve onu azat etti وَتَبَنَّاهُ Ve de evlat edindi *(Ne diyordun?)* أَمْسِكْ **Tut** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Kendine** *(Kimi?)* زَوْجَكَ **Eşini** وَاتَّقِ **Ve kork** *(Kimden?)* اللهَ **Allah'tan** *(Nerede?)* فِي أَمْرِ طَلَاقِهَا Onu boşama işinde وَتُخْفِي **Ve gizliyordun** *(Nerede?)* فِي نَفْسِكَ **İçinde** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki,** اللهُ **Allah** مُبْدِيهِ **Onu açığa çıkaracaktır** مُظْهِرُهُ Onu açıklayacaktır *(O şey de nedir?)* مِنْ مَحَبَّتِهَا Ona karşı olan sevgin وَأَنَّ لَوْ فَارَقَهَا Ve şayet ondan ayrılsa *(Kim?)* زَيْدٌ Zeyd تَزَوَّجَتَهَا Onunla evlenmendir وَتَخْشَى **Ve korkuyordun** *(Kimden?)* النَّاسَ **İnsanlardan** أَنْ يَقُولُوا Demelerinden *(Ne demelerinden?)* تَزَوَّجَ Evlendi *(Kiminle?)* زَوْجَةَ ابْنِهِ Oğlunun eşiyle وَاللهُ **Oysaki Allah** أَحَقُّ **Daha layıktır** *(Neye?)* أَنْ تَخْشَاهُ **Ondan korkmana** *(Nerede?)* فِي كُلِّ شَيْءٍ Her şeyde وَتَزَوَّجَهَا Ve onunla evlen وَلَا عَلَيْكَ Sana bir şey yoktur *(Neden?)* مِنْ قَوْلِ النَّاسِ İnsanların sözünden ثُمَّ طَلَّقَهَا Sonra onu boşadı *(Kim?)* زَيْدٌ Zeyd وَانْقَضَتْ Ve bitti *(Ne?)* عِدَّتُهَا İddeti قَالَ تَعَالَى Yüce Allah buyurdu: فَلَمَّا قَضَى **Ve kesince** *(Kim?)* زَيْدٌ **Zeyd** *(Kimden?)* مِنْهَا **Ondan** *(Neyi?)* وَطَرًا **İlişkiyi** حَاجَةً İhtiyacı زَوَّجْنَاكَهَا **Seni onunla evlendirdik** فَدَخَلَ عَلَيْهَا Ve onun yanına girdi *(Kim?)* النَّبِيُّ Peygamberimiz ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Nasıl girdi?)* بِغَيْرِ إِذْنٍ İzinsiz وَأَشْبَعَ Ve yedirdi *(Kime?)* الْمُسْلِمِينَ Müslümanlara *(Ne?)* خُبْزًا وَلَحْمًا Ekmek ve et *(Niye seni onunla evlendirdik?)* لِكَيْ لَا يَكُونَ **Olmasın diye** *(Kime?)* عَلَى الْمُؤْمِنِينَ **Müminlere** *(Ne?)* حَرَجٌ **Bir güçlük** *(Ne hakkında?)* فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ **Evlatlıklarının eşleri hakkında** *(Ne zaman sıkıntı olmasın diye?)* إِذَا قَضَوْا **Kestiklerinde** *(Kimden?)* مِنْهُنَّ **Onlardan** *(Neyi?)* وَطَرًا **İlişkiyi** وَكَانَ **Ve olmuştur** *(Ne?)* أَمْرُ اللهِ **Allah'ın emri** مَقْضِيُّهُ Takdir ettiği şey *(Ne olmuştur?)* مَفْعُولًا **Yerine getirilmiş.**

38. مَا كَانَ **Yoktur** *(Kime?)* عَلَى النَّبِيِّ **Peygambere** *(Ne?)* مِنْ حَرَجٍ **Bir güçlük** *(Nerede?)* فِيمَا **O şeyde ki,** فَرَضَ **Farz** أَحَلَّ Helal **kıldı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kime farz kıldı?)* لَهُ **Ona** *(Bu ne gibidir?)* سُنَّةَ اللهِ **Allah'ın adeti gibidir** أَيْ كَسُنَّةِ اللهِ Yani, Allah'ın adeti gibi فَنُصِبَ Nasb olmuştur *(Ne ile?)* بِنَزْعِ الْخَافِضِ Harfi cerin hazfiyle *(Kim hakkındaki sünneti gibidir?)* فِي الَّذِينَ **O kimseler hakkındaki** خَلَوْا **Geçtiler** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** *(Onlar kimdir?)* مِنَ الْأَنْبِيَاءِ Peygamberlerdir *(Allah'ın adeti nedir?)* أَنْ لَا حَرَجَ عَلَيْهِمْ Onlara bir güçlük yoktur *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda *(Niçin?)* تَوْسِعَةً لَهُمْ Onlara genişlik gösterildiği için *(Nerede?)* فِي النِّكَاحِ Nikahta وَكَانَ **Ve daima olmuştur** *(Ne?)* أَمْرُ اللهِ **Allah'ın emri** فِعْلُهُ İşi *(Ne olmuştur?)* قَدَرًا **Bir kader ki,** مَقْدُورًا **Takdir edilmiş** مَقْضِيًّا Yerine getirilmiş *(Bundan önce geçenler kimdir?)*;

39. اَلَّذِينَ **Öyle kimseler ki,** نَعْتٌ Bu sıfattır *(Niçin?)* لِلَّذِينَ قَبْلَهُ Bundan önceki 'ellezine' için يُبَلِّغُونَ **Duyururlar** *(Neyi?)* رِسَالَاتِ اللهِ **Allah'ın gönderdiklerini** وَيَخْشَوْنَهُ **Ve ondan korkarlar** وَلَا يَخْشَوْنَ **Ve de korkmazlar** *(Kimden?)* أَحَدًا **Hiç kimseden** *(Kimden başka?)* إِلَّا اللهَ **Allah'tan başka** فَلَا يَخْشَوْنَ Bu sebeple korkmazlar *(Neden?)* مَقَالَةَ النَّاسِ İnsanların sözünden *(Hangi konuda?)* فِيمَا أَحَلَّ اللهُ لَهُمْ Allah'ın onlara helal kıldığı konuda وَكَفَى **Ve yeter** *(Kim?)* بِاللهِ **Allah** *(Ne olarak?)* حَسِيبًا **Hesap görücü olarak** حَافِظًا Gözetici olarak *(Neyi?)* لِأَعْمَالِ خَلْقِهِ Yarattıklarının amellerini وَمُحَاسَبَتِهِمْ Ve hesaba çekilmelerini.

40. مَا كَانَ **Olmamıştır** *(Kim?)* مُحَمَّدٌ **Muhammed** *(Ne olmamıştır?)* أَبَا أَحَدٍ **Hiç kimsenin babası** *(Kimden?)* مِنْ رِجَالِكُمْ **Sizin erkeklerinizden** فَلَيْسَ Dolayısıyla değildir *(Ne?)* أَبَا زَيْدٍ Zeyd'in babası أَيْ وَالِدَهُ Yani, onun doğumuna sebep olan فَلَا يَحْرُمُ عَلَيْهِ Bu sebeple de ona haram olmaz *(Ne?)* اَلتَّزَوُّجُ Evlenmek *(Kiminle?)* بِزَوْجَتِهِ زَيْنَبَ Zeyd'in eşi Zeynep'le وَخَاتَمَ **Allah'ın Resûlü** رَسُولَ اللهِ Muhammed olmuştur *(Ne olmuştur?)* وَلٰكِنْ **Ancak** كَانَ **Ve peygamberlerin sonuncusu** النَّبِيِّينَ فَلَا يَكُونُ لَهُ Bu sebeple onun için olmayacaktır *(Ne?)* اِبْنٌ رَجُلٌ Yetişmiş erkek çocuk *(Ne zaman?)* بَعْدَهُ Ondan sonra *(Öyle çocuk ki,)* يَكُونُ نَبِيًّا Peygamber olacak وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte بِفَتْحِ التَّاءِ (Hatim kelimesindeki) 'ta'nın fethasıyladır كَآلَةِ الْخَتْمِ Mühür aleti gibi أَيْ بِهِ خُتِمُوا Yani, onunla son buldular وَكَانَ **Ve daima olmuştur** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Ne olmuştur?)* بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** عَلِيمًا **Hakkıyla bilen** مِنْهُ Onun bilmesindendir *(Ne?)* بِأَنْ لَا نَبِيَّ Peygamberin olmaması *(Kimden sonra?)* بَعْدَهُ Peygamberimizden sonra وَإِذَا نَزَلَ Ve indiği zaman *(Kim?)* اَلسَّيِّدُ عِيسٰى Hazreti İsa يَحْكُمُ Hükmedecektir *(Ne ile?)* بِشَرِيعَتِهِ Peygamberimizin şeraitiyle.

41. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا **Ey iman edenler!** اذْكُرُوا **Zikredin** *(Kimi?)* اللَّهَ **Allah'ı** *(Nasıl?)* ذِكْرًا كَثِيرًا **Çokça zikrederek.**

42. وَسَبِّحُوهُ **Ve onu tesbih edin** *(Ne zaman?)* بُكْرَةً **Sabah** وَأَصِيلًا **Ve akşam** أَوَّلَ النَّهَارِ Günün evvelinde وَآخِرَهُ Ve sonunda.

43. هُوَ **O** الَّذِي **Öyle bir zâttır ki,** يُصَلِّي **Salat ediyor** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** أَيْ يَرْحَمُكُمْ Yani, size rahmet ediyor وَمَلَائِكَتُهُ **Ve melekleri** أَيْ يَسْتَغْفِرُونَ Yani, af talep ediyorlar *(Kim için?)* لَكُمْ Sizin için *(Niçin böyle yapıyor?)* لِيُخْرِجَكُمْ **Sizi çıkarmak için** لِيُدِيمَ Devam ettirmek için *(Neyi?)* إِخْرَاجَهُ إِيَّاكُمْ Sizi çıkarmasını *(Nereden?)* مِنَ الظُّلُمَاتِ **Karanlıklardan** أَيِ الْكُفْرِ Yani, küfürden *(Nereye?)* إِلَى النُّورِ **Nura** أَيِ الْإِيمَانِ Yani, imana وَكَانَ **Ve o daima olmuştur** *(Ne olmuştur?)* بِالْمُؤْمِنِينَ **Müminlere** رَحِيمًا **Pek merhametli.**

﴿تَحِيَّتُهُمْ﴾ مِنْهُ تَعَالَى ﴿يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ﴾ بِلِسَانِ الْمَلَائِكَةِ ﴿وَاَعَدَّ لَهُمْ اَجْرًا كَرِيمًا ﴿٤٤﴾﴾ هُوَ الْجَنَّةُ ﴿يَا اَيُّهَا النَّبِيُّ اِنَّا اَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا﴾ عَلَى مَنْ أُرْسِلْتَ إِلَيْهِمْ ﴿وَمُبَشِّرًا﴾ مَنْ صَدَّقَكَ بِالْجَنَّةِ ﴿وَنَذِيرًا ﴿٤٥﴾﴾ مُنْذِرًا مَنْ كَذَّبَكَ بِالنَّارِ ﴿وَدَاعِيًا اِلَى اللهِ﴾ إِلَى طَاعَتِهِ ﴿بِاِذْنِهِ﴾ بِأَمْرِهِ ﴿وَسِرَاجًا مُنِيرًا ﴿٤٦﴾﴾ أَيْ مِثْلَهُ فِي الْاِهْتِدَاءِ بِهِ ﴿وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ بِاَنَّ لَهُمْ مِنَ اللهِ فَضْلًا كَبِيرًا ﴿٤٧﴾﴾ هُوَ الْجَنَّةُ ﴿وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ﴾ فِيمَا يُخَالِفُ شَرِيعَتَكَ ﴿وَدَعْ﴾ اُتْرُكْ ﴿اَذَاهُمْ﴾ لَا تُجَازِهِمْ عَلَيْهِ إِلَى أَنْ تُؤْمَرَ فِيهِمْ بِأَمْرٍ ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ﴾ فَهُوَ كَافِيكَ ﴿وَكَفَى بِاللهِ وَكِيلًا ﴿٤٨﴾﴾ مُفَوَّضًا إِلَيْهِ ﴿يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ اَنْ تَمَسُّوهُنَّ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ تُمَاسُّوهُنَّ أَيْ تُجَامِعُوهُنَّ ﴿فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّونَهَا﴾ تُحْصُونَهَا بِالْأَقْرَاءِ وَغَيْرِهَا ﴿فَمَتِّعُوهُنَّ﴾ أَعْطُوهُنَّ مَا يَسْتَمْتِعْنَ بِهِ أَيْ إِنْ لَمْ يُسَمَّ لَهُنَّ أَصْدِقَةٌ وَإِلَّا فَلَهُنَّ نِصْفُ الْمُسَمَّى فَقَطْ قَالَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ وَعَلَيْهِ الشَّافِعِيُّ ﴿وَسَرِّحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٤٩﴾﴾ خَلُّوا سَبِيلَهُنَّ مِنْ غَيْرِ إِضْرَارٍ ﴿يَا اَيُّهَا النَّبِيُّ اِنَّا اَحْلَلْنَا لَكَ اَزْوَاجَكَ الَّتِي اٰتَيْتَ اُجُورَهُنَّ﴾ مُهُورَهُنَّ ﴿وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ مِمَّا اَفَاءَ اللهُ عَلَيْكَ﴾ مِنَ الْكُفَّارِ بِالسَّبْيِ كَصَفِيَّةَ وَجُوَيْرِيَةَ ﴿وَبَنَاتِ عَمِّكَ وَبَنَاتِ عَمَّاتِكَ وَبَنَاتِ خَالِكَ وَبَنَاتِ خَالَاتِكَ الَّتِي هَاجَرْنَ مَعَكَ﴾ بِخِلَافِ مَنْ لَمْ يُهَاجِرْنَ ﴿وَامْرَاَةً مُؤْمِنَةً اِنْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ اِنْ اَرَادَ النَّبِيُّ اَنْ يَسْتَنْكِحَهَا﴾ يَطْلُبْ نِكَاحَهَا بِغَيْرِ صَدَاقٍ ﴿خَالِصَةً لَكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ النِّكَاحُ بِلَفْظِ الْهِبَةِ مِنْ غَيْرِ صَدَاقٍ ﴿قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿فِي اَزْوَاجِهِمْ﴾ مِنَ الْأَحْكَامِ بِأَنْ لَا يَزِيدُوا عَلَى أَرْبَعِ نِسْوَةٍ وَلَا يَتَزَوَّجُوا إِلَّا بِوَلِيٍّ وَشُهُودٍ وَمَهْرٍ ﴿وَ﴾ فِي ﴿مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ﴾ مِنَ الْإِمَاءِ بِشِرَاءٍ وَغَيْرِهِ بِأَنْ تَكُونَ الْأَمَةُ مِمَّنْ تَحِلُّ لِمَالِكِهَا كَالْكِتَابِيَّةِ بِخِلَافِ الْمَجُوسِيَّةِ وَالْوَثَنِيَّةِ وَأَنْ تَسْتَبْرِئَ قَبْلَ الْوَطْءِ ﴿لِكَيْلَا﴾ مُتَعَلِّقٌ بِمَا قَبْلَ ذٰلِكَ ﴿يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌ﴾ ضِيقٌ فِي النِّكَاحِ ﴿وَكَانَ اللهُ غَفُورًا﴾ فِيمَا يَعْسُرُ التَّحَرُّزُ عَنْهُ ﴿رَحِيمًا ﴿٥٠﴾﴾ بِالتَّوْسِعَةِ فِي ذٰلِكَ.

TÜRKÇE ANLAMI

44. **Kendisine kavuştukları gün,** Allah Teâlâ'nın **onlara iltifatı,** meleklerin diliyle **selamdır. Allah onlara çok değerli bir mükâfat** cennet **hazırlamıştır.**

45. **Ey Peygamber! Doğrusu biz seni** gönderildiğin kişilere **bir şahit,** seni tasdik edenleri cennetle **bir müjdeleyici ve** seni yalanlayanları ateşle **bir uyarıcı olarak gönderdik.**

46. **Allah'ın izni** emriyle, **ona** ibadete çağıran **bir davetçi ve** hidayete vesile olma konusunda **nur saçan bir kandil**e benzer **olarak (gönderdik).**

47. **Müminleri, Allah tarafından büyük bir lütufla** cennetle **müjdele.**

48. Şeriatına uymayan şeylerde **kâfirlere ve münafıklara uyma. Onların eziyetlerini bırak** terk et. Sana bu konuda emir gelmeden, onları yaptıklarına karşılık cezalandırma. **Allah'a güven,** o sana yeter. **Vekil;** işlerin kendisine ısmarlandığı zât **olarak Allah yeter.**

49. **Ey iman edenler! Mümin kadınları nikâhlayıp da, henüz el sürmeden**[1] birlikte olmadan **onları boşarsanız, sizin, onlar üzerinde** hayız veya diğer şeylerle **sayacağınız bir iddet hakkınız yoktur. O halde onlara bağışta bulunun.** Mehri belirlemediyseniz mut'alarını, belirlediyseniz, kararlaştırılanın yarısını verin. Bunu İbni Abbas söylemiştir. İmam-ı Şafiî de bu görüştedir. **Ve onları güzelce serbest bırakın.** Zarar vermeden yollarını açın.

50. **Ey Peygamber! Ücretlerini** mehirlerini **verdiğin hanımlarını, Allah'ın sana** kâfirlerden esir etmek suretiyle **ganimet olarak verdiği ve elinin altında bulunan** Safiye ve Cüveyriye gibi **cariyeleri ve seninle beraber göç eden amca, hala, dayı ve teyze kızlarını sana helal kıldık.** Hicret etmeyenler helal değildir. **Bir de kendisini peygambere hibe eden mümin kadını, Peygamber kendisiyle evlenmek** onu mehirsiz nikâhlamak **isterse, diğer müminler hariç, sadece sana mahsus olmak üzere** mehir vermeden hibe lafzıyla nikâh kıymayı **(helal kıldık). Kuşkusuz biz, hanımları ve ellerinin altında bulunan** cariyeleri **hakkında onlara** müminlere **farz kıldığımız şeyi biliriz.** Bu şeyler; hanımlarının dörtten fazla olmaması, sadece veli, şahit ve mehirle evlenilebilmesi, cariyelerin ise, satın alma veya diğer bir yolla elde edilmiş olması, sahibine helal olanlardan örneğin, Ehl-i kitap olup Mecusi veya putperest olmaması ve ilişkiden önce istibra yaptırılması gibi şartlardır. **Ta ki, sana bir sıkıntı** nikâhta zorluk **olmasın.**[2] **Allah** sakınılması zor olan şeyde **daima çok bağışlayandır,** bu konuda genişlik göstererek **pek merhametlidir.**

KELİME ANLAMI

44. تَحِيَّتُهُمْ **Onlara yapılacak iltifat** *(Kimden?)* مِنْهُ تَعَالَى Yüce Allah'tan *(Ne zaman?)* يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ **Ona kavuşacakları gün** *(Nedir?)* سَلَامٌ **Selamdır** *(Ne ile?)* بِلِسَانِ الْمَلَائِكَةِ Meleklerin diliyle وَأَعَدَّ **Ve hazırladı** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne?)* أَجْرًا كَرِيمًا **Çok değerli bir mükafat** هُوَ الْجَنَّةُ O cennettir.

45. يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ **Ey peygamber!** إِنَّا **Şüphesiz biz** أَرْسَلْنَاكَ **Seni gönderdik** *(Ne olarak?)* شَاهِدًا **Şahit olarak** *(Kime?)* عَلَى مَنْ O kimselere ki, أُرْسِلْتَ إِلَيْهِمْ Sen (onlara) gönderildin *(Daha ne olarak?)* وَمُبَشِّرًا **Ve müjdeleyici olarak** *(Kimi?)* مَنْ صَدَّقَكَ Seni doğrulayanı

[1] تَمَسُّوهُنَّ fiili diğer bir kıraatte تُمَاسُّوهُنَّ şeklinde okunmuştur.
[2] لِكَيْ terkibindeki lam harf-i ceri bundan önce geçen أَحْلَلْنَا fiilidir.

(Ne ile müjdeleyici olarak?) بِالْجَنَّةِ Cennetle وَنَذِيرًا **Ve uyarıcı** مُنْذِرًا İkaz edici **olarak** *(Kimi?)* مَنْ كَذَّبَكَ Seni yalanlayanı *(Ne ile ikaz edici olarak?)* بِالنَّارِ Ateşle *(Daha ne olarak gönderdik?).*

46. وَدَاعِيًا **Ve davet edici olarak** *(Kime?)* اِلَى اللهِ **Allah'a** إِلَى طَاعَتِهِ Ona itaate *(Ne ile davet edici olarak?)* بِإِذْنِهِ **Onun izniyle** بِأَمْرِهِ Onun emriyle وَسِرَاجًا مُنِيرًا **Ve de nur saçan bir kandil olarak** أَيْ مِثْلَهُ Yani, kandil gibi *(Hangi konuda?)* فِي الْاِهْتِدَاءِ بِهِ Kendisiyle yol bulunması konusunda.

47. وَبَشِّرْ **Ve müjdele** *(Kimi?)* اَلْمُؤْمِنِينَ **Müminleri** *(Ne ile?)* بِاَنَّ لَهُمْ **Muhakkak onlar için** مِنَ اللهِ **Allah'tan** فَضْلًا كَبِيرًا **Büyük bir lütuf vardır** هُوَ الْجَنَّةُ O cennettir.

48. وَلَا تُطِعْ **Ve uyma** *(Kime?)* اَلْكَافِرِينَ **Kafirlere** وَالْمُنَافِقِينَ **Ve münafıklara** *(Hangi konuda?)* فِيمَا يُخَالِفُ Ters düşen konuda *(Neye?)* شَرِيعَتَكَ Senin şeraitine وَدَعْ **Ve bırak** اُتْرُكْ Terk et *(Neyi?)* اَذَاهُمْ **Onların eziyetini** لَا تُجَازِهِمْ Onları cezalandırma *(Neye karşılık?)* عَلَيْهِ O eziyete karşılık *(Ne zamana kadar?)* إِلَى أَنْ تُؤْمَرَ Emrolununcaya kadar *(Kim hakkında?)* فِيهِمْ Onlar hakkında *(Ne ile?)* بِأَمْرٍ Bir emirle وَتَوَكَّلْ **Ve güven** *(Kime?)* عَلَى اللهِ **Allah'a** فَهُوَ كَافِيكَ O sana yeter وَكَفَى **Ve yeter** *(Kim?)* بِاللهِ **Allah** *(Ne olarak?)* وَكِيلًا **Vekil olarak** مُفَوَّضًا إِلَيْهِ (Her şey) kendisine ısmarlanmış olarak.

49. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** اِذَا نَكَحْتُمْ **Nikahladığınız zaman** *(Kimi?)* اَلْمُؤْمِنَاتِ **Mümin kadınları** ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ **Sonra da Onları boşadığınız zaman** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِ اَنْ تَمَسُّوهُنَّ **Onlara dokunmadan önce** وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte تُمَاسُّوهُنَّ 'Tumâssûhunne' (şeklinde elif ile)dir أَيْ تُجَامِعُوهُنَّ Yani, onlarla cima etmeden önce (boşarsanız) فَمَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِنَّ **Onlar üzerine** *(Ne yoktur?)* مِنْ عِدَّةٍ **Bir iddet ki,** تَعْتَدُّونَهَا **Onu sayıyorsunuz** تُحْصُونَهَا Onu hesaplıyorsunuz *(Ne ile?)* بِالْأَقْرَاءِ Hayız/temizlik süresi وَغَيْرِهَا Ve diğerleriyle فَمَتِّعُوهُنَّ **Öyleyse onlara bağışta bulunun** أَعْطُوهُنَّ Onlara verin *(Neyi?)* مَا يَسْتَمْتِعْنَ بِهِ Kendisinden faydalanacakları şeyi أَيْ إِنْ لَمْ يُسَمَّ لَهُنَّ Yani, onlar için belirlenmediyse *(Ne?)* أَصْدِقَةٌ Mehirler وَإِلَّا Eğer belirlendiyse فَلَهُنَّ Onlar için vardır *(Ne?)* نِصْفُ الْمُسَمَّى Belirlenenin yarısı فَقَطْ Sadece قَالَهُ Bunu söyledi *(Kim?)* اِبْنُ عَبَّاسٍ İbni Abbas وَعَلَيْهِ Ve bu görüş üzeredir *(Kim?)* اَلشَّافِعِيُّ İmam-ı Şafii وَسَرِّحُوهُنَّ **Ve onları salıverin** *(Nasıl?)* سَرَاحًا جَمِيلًا **Güzelce salıvererek** خَلُّوا Açın *(Neyi?)* سَبِيلَهُنَّ Onların yollarını *(Nasıl?)* مِنْ غَيْرِ إِضْرَارٍ Zarar vermeden.

50. يَا اَيُّهَا النَّبِيُّ **Ey peygamber!** اِنَّا اَحْلَلْنَا **Şüphesiz biz Helal kıldık** *(Kime?)* لَكَ **Sana** *(Kimi?)* اَزْوَاجَكَ **Eşlerini** اَلَّتِي **Öyle eşlerin ki,** اٰتَيْتَ **Sen verdin** *(Neyi?)* أُجُورَهُنَّ **Ücretlerini** مُهُورَهُنَّ Mehirlerini *(Daha neyi helal kıldık?)* وَمَا **O kadınları ki,** مَلَكَتْ

Sahip oldu *(Ne?)* يَمِينُكَ **Sağ elin** *(Sağ elinin sahip olduğu kimdendir?)* مِمَّا **O kadınlardan ki,** اَفَاءَ **Ganimet olarak verdi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kime?)* عَلَيْكَ **Sana** *(Kimden ganimet olarak verdi?)* مِنَ الْكُفَّارِ Kafirlerden *(Nasıl?)* بِالسَّبْيِ Esir etmek suretiyle *(Kim gibi?)* كَصَفِيَّةَ Safiye وَجُوَيْرِيَةَ Ve Cuveyriye gibi *(Daha kimi helal kıldık?)* وَبَنَاتِ عَمِّكَ **Amca kızlarını** وَبَنَاتِ عَمَّاتِكَ **Hala kızlarını** وَبَنَاتِ خَالِكَ **Dayı kızlarını** وَبَنَاتِ خَالَاتِكَ **Teyze kızlarını** اَلَّتِي **Ki, bunlar** هَاجَرْنَ **Hicret ettiler** *(Kiminle birlikte?)* مَعَكَ **Seninle birlikte** بِخِلَافِ مَنْ O kadınların aksine ki, لَمْ يُهَاجِرْنَ Hicret etmediler *(Daha kimi helal ettik?)* وَامْرَاَةً مُؤْمِنَةً **Mümin bir kadını ki,** اِنْ وَهَبَتْ **Şayet hibe ederse** *(Kimi?)* نَفْسَهَا **Kendisini** *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ **Peygambere** اِنْ اَرَادَ **Şayet isterse** *(Kim?)* اَلنَّبِيُّ **Peygamber** *(Neyi?)* اَنْ يَسْتَنْكِحَهَا **Onu nikahlamayı** İsterse *(Neyi?)* نِكَاحَهَا Onu nikahlamayı *(Nasıl?)* بِغَيْرِ صَدَاقٍ Mehirsiz *(Bunu nasıl helal kıldık?)* خَالِصَةً لَكَ **Sana mahsus olarak** مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ **Diğer müminlere olmaksızın** *(Ne sana mahsustur?)* اَلنِّكَاحُ Nikah *(Ne ile?)* بِلَفْظِ الْهِبَةِ Hibe lafzıyla *(Nasıl?)* مِنْ غَيْرِ صَدَاقٍ Mehirsiz قَدْ عَلِمْنَا **Muhakkak biz bildik** *(Neyi?)* مَا فَرَضْنَا **Farz kıldığımız şeyi** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** أَيِ الْمُؤْمِنِينَ Yani, müminlere *(Kim hakkında farz kıldığımızı bildik?)* فِي اَزْوَاجِهِمْ **Eşleri hakkında** *(O farz kıldıklarımız nedir?)* مِنَ الْأَحْكَامِ Hükümlerdir *(Ne şekilde?)* بِأَنْ لَا يَزِيدُوا Sayıyı arttırmamaları şeklinde *(Neye arttırmama?)* عَلَى أَرْبَعِ نِسْوَةٍ Dört kadın üzerine وَلَا يَتَزَوَّجُوا Ve evlenmemeleri şeklinde إِلَّا بِوَلِيٍّ وَشُهُودٍ وَمَهْرٍ Ancak veli, şahit ve mehir ile *(Daha kim hakkında farz kıldığımızı bildik?)* مَا – فِي – وَ **O kadınlar** hakkında **ki,** مَلَكَتْ **Sahip olmuştur** *(Ne?)* اَيْمَانُهُمْ **Sağ elleri** *(Kimlerden?)* مِنَ الْاِمَاءِ Cariyelerden *(Nasıl sahip olmuştur?)* بِشِرَاءٍ وَغَيْرِهِ Satın almak ve diğer şekillerle *(Nasıl?)* بِأَنْ تَكُونَ الْأَمَةُ Cariyenin olması suretiyle *(Kimden?)* مِمَّنْ تَحِلُّ Helal olan cariyelerden *(Kime helal olan?)* لِمَالِكِهَا Sahibine *(Kim gibi?)* كَالْكِتَابِيَّةِ Ehl-i kitap cariye gibi بِخِلَافِ الْمَجُوسِيَّةِ وَالْوَثَنِيَّةِ Mecusi ve putperest cariye böyle değildir *(Hükümlerden biri de nedir?)* وَأَنْ تَسْتَبْرِئَ Cariye'nin istibra yapması/rahmini temizlemesi *(Neden önce?)* قَبْلَ الْوَطْءِ Cimadan önce *(Niye bunları helal kıldık?)* لِكَيْلَا يَكُونَ **Olmasın diye** *(Buradaki lam harfi ceri nedir?)* مُتَعَلِّقٌ Taallük etmektedir *(Neye?)* بِمَا قَبْلَ ذٰلِكَ Bundan öncesi(ehalle fiili)ne *(Kimin üzerine olmasın diye?)* عَلَيْكَ **Senin üzerine** *(Ne?)* حَرَجٌ **Güçlük** ضِيقٌ Darlık *(Nerede?)* فِي النِّكَاحِ Nikahta وَكَانَ **Ve daima olmuştur** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Ne olmuştur?)* غَفُورًا **Çok bağışlayan** *(Nerede?)* فِيمَا يَعْسُرُ Zor olan yerde *(Ne zor olan?)* اَلتَّحَرُّزُ عَنْهُ Ondan sakınmak *(Daha ne olmuştur?)* رَحِيمًا **Çok merhamet eden** *(Nasıl?)* بِالتَّوْسِعَةِ Genişlik göstermesiyle *(Nerede?)* فِي ذٰلِكَ Bu nikah konusunda.

﴿تُرْجِئُ﴾ بِالْهَمْزَةِ وَالْيَاءِ بَدَلَهُ [تُرْجِي] تُؤَخِّرُ ﴿مَنْ تَشَآءُ مِنْهُنَّ﴾ أَيْ اَزْوَاجِكَ عَنْ نَوْبَتِهَا ﴿وَتُؤْوِي﴾ تَضُمُّ ﴿اِلَيْكَ مَنْ تَشَآءُ﴾ مِنْهُنَّ فَتَأْتِيهَا ﴿وَمَنِ ابْتَغَيْتَ﴾ طَلَبْتَ ﴿مِمَّنْ عَزَلْتَ﴾ مِنَ الْقِسْمَةِ ﴿فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ﴾ فِي طَلَبِهَا وَضَمِّهَا إِلَيْكَ خُيِّرَ فِي ذٰلِكَ بَعْدَ أَنْ كَانَ الْقَسْمُ وَاجِبًا عَلَيْهِ ﴿ذٰلِكَ﴾ التَّخْيِيرُ ﴿اَدْنٰى﴾ أَقْرَبُ إِلَى ﴿اَنْ تَقَرَّ اَعْيُنُهُنَّ وَلَا يَحْزَنَّ وَيَرْضَيْنَ بِمَآ اٰتَيْتَهُنَّ﴾ مَا ذُكِرَ الْمُخَيَّرُ فِيهِ ﴿كُلُّهُنَّ﴾ تَأْكِيدٌ لِلْفَاعِلِ فِي يَرْضَيْنَ ﴿وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا فِي قُلُوبِكُمْ﴾ مِنْ أَمْرِ النِّسَاءِ وَالْمَيْلِ إِلَى بَعْضِهِنَّ وَإِنَّمَا خَيَّرْنَاكَ فِيهِنَّ تَيْسِيرًا عَلَيْكَ فِي كُلِّ مَا أَرَدْتَ ﴿وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا﴾ بِخَلْقِهِ ﴿حَلِيمًا ۝٥١﴾ عَنْ عِقَابِهِمْ ﴿لَا تَحِلُّ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ [يَحِلُّ] ﴿لَكَ النِّسَآءُ مِنْ بَعْدُ﴾ بَعْدَ التِّسْعِ الَّتِي اخْتَرْنَكَ ﴿وَلَآ اَنْ تَبَدَّلَ﴾ بِتَرْكِ إِحْدَى التَّائَيْنِ فِي الْأَصْلِ ﴿بِهِنَّ مِنْ اَزْوَاجٍ﴾ بِأَنْ تُطَلِّقَهُنَّ أَوْ بَعْضَهُنَّ وَتَنْكِحَ بَدَلَ مَنْ طَلَّقْتَ ﴿وَلَوْ اَعْجَبَكَ حُسْنُهُنَّ اِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ﴾ مِنَ الْاِمَاءِ فَتَحِلُّ لَكَ وَقَدْ مَلَكَ ﷺ بَعْدَهُنَّ مَارِيَةَ وَوَلَدَتْ لَهُ إِبْرَاهِيمَ وَمَاتَ فِي حَيَاتِهِ ﴿وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ رَّقِيبًا ۝٥٢﴾ حَفِيظًا ﴿يٰٓاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ اِلَّآ اَنْ يُّؤْذَنَ لَكُمْ﴾ فِي الدُّخُولِ بِالدُّعَاءِ ﴿اِلٰى طَعَامٍ﴾ فَتَدْخُلُوا ﴿غَيْرَ نَاظِرِينَ﴾ مُنْتَظِرِينَ ﴿اِنٰىهُ﴾ نَضْجَهِ مَصْدَرُ أَنَى يَأْنِي ﴿وَلٰكِنْ اِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَاِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا﴾ تَمْكُثُوا ﴿مُسْتَاْنِسِينَ لِحَدِيثٍ﴾ مِنْ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ ﴿اِنَّ ذٰلِكُمْ﴾ اَلْمُكْثَ ﴿كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيٖ مِنْكُمْ﴾ أَنْ يُخْرِجَكُمْ ﴿وَاللّٰهُ لَا يَسْتَحْيٖ مِنَ الْحَقِّ﴾ أَنْ يُخْرِجَكُمْ أَيْ لَا يَتْرُكُ بَيَانَهُ وَقُرِئَ يَسْتَحْيِي بِيَاءٍ وَاحِدَةٍ ﴿وَاِذَا سَاَلْتُمُوهُنَّ﴾ أَيْ أَزْوَاجَ النَّبِيِّ ﷺ ﴿مَتَاعًا فَاسْاَلُوهُنَّ مِنْ وَّرَآءِ حِجَابٍ﴾ سِتْرٍ ﴿ذٰلِكُمْ اَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ﴾ مِنَ الْخَوَاطِرِ الْمُرِيبَةِ ﴿وَمَا كَانَ لَكُمْ اَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللّٰهِ﴾ بِشَيْءٍ ﴿وَلَآ اَنْ تَنْكِحُوٓا اَزْوَاجَهُ مِنْ بَعْدِهِ اَبَدًا اِنَّ ذٰلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللّٰهِ﴾ ذَنْبًا ﴿عَظِيمًا ۝٥٣﴾ ﴿اِنْ تُبْدُوا شَيْـًٔا اَوْ تُخْفُوهُ﴾ فِي نِكَاحِهِنَّ بَعْدَهُ ﴿فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ۝٥٤﴾ فَيُجَازِيكُمْ عَلَيْهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

51. **Onlardan** eşlerinden **dilediğini** nöbetinden **geri bırakır,**[1] erteler, onlardan **dilediğini de yanına alırsın** ve ona gelirsin. Nöbetten **azlettiklerinden hangisini istersen** onu tekrar isteyip yanına almanda, **senin üzerine bir günah yoktur.** Peygamberimize önceleri nöbet vacip iken sonradan bu konuda serbest bırakıldı. **Bu** serbestlik **onların gözlerinin aydın olması, üzülmemeleri ve hepsinin senin verdiklerine** zikredilen serbest bırakıldığı hükümlere **razı olmalarına daha uygun** yakındır. **Allah, kalplerinizde olan** kadınlara ait duyguları ve

[1] تُرْجِئُ fiili sonu hemzeli veya hemze yerine ya ile okunur.

onların kimine karşı olan meylinizi **bilir.** Her istediğini kolaylaştırmak için seni kadınlar hakkında serbest bıraktık. **Allah daima** yarattıklarını **hakkıyla bilendir,** onlara azap etmede **halimdir** (acele etmez).

52. Seni tercih eden **bu** dokuz kadı**ndan sonra elinin altında bulunan** cariye**ler hariç,** zira onlar sana helaldir. Nitekim Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) bundan sonra Mâriye'yi almış, ondan İbrahim isimli oğlu olmuştu. İbrahim, Peygamberimizin hayatında vefat etmiştir, **artık başka kadınlarla evlenmen, güzellikleri hoşuna gitse bile, bunları** tamamını veya bir kısmını boşayıp boşadığının yerine yenisini nikâhlamak suretiyle **başka hanımlarla değiştirmen**[1] **sana helal olmaz.**[2] **Allah daima her şeyi gözetmektedir.**

53. **Ey iman edenler! Peygamberin evlerine girmeyin. Ancak size yemeğe** davet ile girme **izni verilirse, (içerde) vaktini**[3] pişmesini **beklememek üzere** girin. **Fakat davet edildiğinizde girin. Yemeği yediğinizde de hemen dağılın,** birbirinizle olan **sohbete katılarak** eğleşmeyin. **Çünkü bu** eğleşmeniz **Peygamberi üzmekte, fakat o siz**i çıkarmak**tan utanmaktadır. Ama Allah, haktan** yani, sizi çıkarmaktan **çekinmez.**[4] Onu açıklamaktan vazgeçmez. **Onlardan** Peygamberin hanımlarından **bir şey istediğiniz zaman perde** örtü **arkasından isteyin. Bu, hem sizin kalpleriniz, hem de onların kalpleri için** kötü düşüncelerden **daha temizdir. Sizin,** herhangi bir şeyle **Allah'ın Resûlünü üzme ve kendisinden sonra onun hanımlarını ebediyen nikahlama hakkınız yoktur. Çünkü bu, Allah katında büyük** bir günah**tır.**

54. **Siz,** onları Peygamberin ardından nikâhlamak gibi **bir şeyi açıklasanız da, gizleseniz de şüphesiz Allah, her şeyi daima hakkıyla bilendir.** O şeylere karşılık sizi cezalandıracaktır.

KELİME ANLAMI

51. تُرْجِئُ **Geri bırakırsın** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالْهَمْزَةِ Hemze ile وَالْيَاءِ Ve ya ile (okunur) *(Ya ile nasıl okunur?)* بَدَلَهُ Hemzenin yerine تُؤَخِّرُ Geciktirirsin demektir *(Kimi geri bırakırsın?)* مَنْ **O kimseyi ki,** تَشَاءُ **İstiyorsun** *(Kimden?)* مِنْهُنَّ **Onlardan** أَيْ اَزْوَاجِكَ Yani, eşlerinden *(Neden geri bırakırsın?)* عَنْ نَوْبَتِهَا Nöbetinden وَتُؤْوِي **Ve alırsın** تَضُمُّ Katarsın *(Nereye?)* إِلَيْكَ **Yanına** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki,** تَشَاءُ **İstiyorsun** *(Kimlerden?)* مِنْهُنَّ Onlardan فَتَأْتِيهَا Ve böylece ona gelirsin وَمَنْ **Her kimi de** اِبْتَغَيْتَ **İstersen** طَلَبْتَ Arzularsan *(Kimden?)* مِمَّنْ **O kimselerden ki,** عَزَلْتَ **Azlettin** *(Neden?)* مِنَ الْقِسْمَةِ Sıraya koymaktan فَلَا جُنَاحَ **Bir günah yoktur** *(Kimin üzerine?)* عَلَيْكَ **Senin üzerine** *(Nerede?)* فِي طَلَبِهَا Onu istemende

[1] تَبَدَّلَ fiilinin aslındaki iki ta harfinden biri hazfedilmiştir.
[2] يَحِلُّ fiili ya ve ta harfi ile okunur.
[3] إِنَاهُ kelimesi, أنى يَئْنِي 'den mastardır.
[4] يَسْتَحْيِي fiili tek ya harfi ile de okunmuştur.

وَضَمَّهَا إِلَيْكَ Ve onu yanına almanda خُيِّرَ فِي ذٰلِكَ Bu konuda serbest bırakıldı *(Neden sonra?)* بَعْدَ أَنْ كَانَ Olduktan sonra *(Ne?)* اَلْقِسْمُ Sıra takip etmek *(Ne olduktan sonra?)* وَاجِبًا عَلَيْهِ Ona vacip olduktan sonra (artık tercih hakkı verildi) ذٰلِكَ **Bu** اَلتَّخْيِيرُ Tercih hakkı verme –أَقْرَبُ– اَدْنٰى **Daha yakındır** *(Neye?)* إِلٰى اَنْ تَقَرَّ **Aydın olmasına** *(Neyin?)* اَعْيُنُهُنَّ **Onların gözlerinin** وَيَرْضَيْنَ **Ve razı olmalarına** وَلَا يَحْزَنَّ **Ve üzülmemelerine** *(Neye razı olmalarına?)* بِمَا **O şeyi ki,** اٰتَيْتَهُنَّ **Sen onlara verdin** *(Ne verdin?)* مَا ذُكِرَ Zikredilen şeyi *(O da nedir?)* اَلْمُخَيَّرُ فِيهِ Serbest bırakılan konudur كُلُّهُنَّ **Hepsi** *(Bu kelime nedir?)* تَأْكِيدٌ لِلْفَاعِلِ Faili tekittir *(Neredeki fail?)* مَا فِي قُلُوبِكُمْ **Kalplerinizde olan** وَاللّٰهُ يَعْلَمُ **Allah Bilir** *(Neyi?)* فِي يَرْضَيْنَ 'Yerdavne' fiilindeki مِنْ أَمْرِ النِّسَاءِ Kadınlarla alakalı işleri وَالْمَيْلِ Ve meyli *(Neye?)* إِلٰى بَعْضِهِنَّ Onlardan bazılarına وَإِنَّمَا خَيَّرْنَاكَ Ve şüphesiz biz seni serbest bıraktık *(Kim hakkında?)* فِيهِنَّ O kadınlar hakkında *(Niye?)* تَيْسِيرًا عَلَيْكَ Sana kolaylık olsun diye *(Nerede?)* فِي كُلِّ مَا أَرَدْتَ Her istediğin şeyde بِخَلْقِهِ **Yarattıklarını** *(Daha ne olmuştur?)* عَلِيمًا **Hakkıyla bilen** *(Neyi?)* وَكَانَ **Ve daima olmuştur** *(Kim?)* **Allah** *(Ne olmuştur?)* حَلِيمًا **Halim** *(Neden?)* عَنْ عِقَابِهِمْ Onları cezalandırmaktan.

52. لَكَ لَا تَحِلُّ **Helal olmaz** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ 'Ta' ve 'ya' ile *(Kime helal olmaz?)* **Sana** *(Kim?)* اَلنِّسَاءُ **Kadınlar** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدُ **Bundan sonra** بَعْدَ التِّسْعِ Dokuz kadından sonra اَلَّتِي اخْتَرْنَكَ Ki, seni seçtiler *(Daha ne helal olmaz?)* وَلَا اَنْ تَبَدَّلَ **Değiştirmen de** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِتَرْكِ إِحْدَى التَّائَيْنِ İki 'ta'dan birinin terk edilmesiyle *(Neredeki?)* فِي الْأَصْلِ Kelimenin aslındaki *(Kimi değiştirmen helal olmaz?)* بِهِنَّ **O kadınları** *(Kiminle?)* مِنْ أَزْوَاجٍ **Başka eşlerle** *(Nasıl?)* بِأَنْ تُطَلِّقَهُنَّ Onları boşaman أَوْ بَعْضَهُنَّ Veya bir kısmını (boşaman) وَتَنْكِحَ Ve (başkalarını) nikahlaman suretiyle *(Kimin yerine?)* بَدَلَ مَنْ طَلَّقْتَ Boşadıklarının yerine وَلَوْ اَعْجَبَكَ **Seni hayret ettirse bile** *(Ne?)* حُسْنُهُنَّ **Güzellikleri** اِلَّا مَا **Ancak o kadınlar hariç ki,** مَلَكَتْ **Sahip oldu** *(Ne?)* يَمِينُكَ **Sağ elin** *(Onlar da kimlerdir?)* مِنَ الْإِمَاءِ Cariyeler فَتَحِلُّ لَكَ Onlar sana helal olur وَقَدْ مَلَكَ Nitekim (Peygamberimiz) sahip oldu ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Kimden sonra?)* بَعْدَهُنَّ Hanımlarından sonra *(Kime?)* مَارِيَةَ Mâriye'ye وَوَلَدَتْ لَهُ Ve o Peygamberimize doğurdu *(Kimi?)* إِبْرَاهِيمَ İbrahim'i وَمَاتَ Ve İbrahim öldü *(Ne zaman?)* فِي حَيَاتِهِ Peygamberimizin hayatında وَكَانَ **Ve daima olmuştur** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Ne olmuştur?)* عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** رَقِيبًا **Gözetleyici** حَفِيظًا Muhafaza edici.

53. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** لَا تَدْخُلُوا **Girmeyin** *(Nereye?)* بُيُوتَ النَّبِيِّ **Peygamberin evlerine** اِلَّا اَنْ يُؤْذَنَ **Ancak izin verilirse** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Hangi konuda izin verilirse?)* فِي الدُّخُولِ İçeri girme konusunda *(Ne ile izin verilirse?)* بِالدُّعَاءِ Çağırmak suretiyle

(Neye izin verilirse?) إِلَى طَعَامٍ **Yemeğe** فَتَدْخُلُوا O durumda girersiniz *(Ne halde?)* غَيْرَ نَاظِرِينَ **Bakmaksızın** مُنْتَظِرِينَ Beklemeksizin *(Neyi?)* إِنَاهُ **Onun olmasını** نَضْجِهِ Pişmesini *(İnâ kelimesi nedir?)* مَصْدَرُ أَنَى يَأْنِي 'Enâ' 'ye'ni' fiilinin mastarıdır وَلٰكِنْ **Fakat** إِذَا دُعِيتُمْ **Davet edildiğinizde** فَادْخُلُوا **Girin** فَإِذَا طَعِمْتُمْ **Yemeği yediğinizde de** فَانْتَشِرُوا **Hemen dağılın** -تَمْكُثُوا- وَلَا **Ve** durmayın *(Ne halde?)* مُسْتَأْنِسِينَ **Eşlik eder olduğunuz halde** *(Neye?)* لِحَدِيثٍ **Söze** *(Kimden olan söz?)* مِنْ بَعْضِكُمْ Bir kısmınızdan لِبَعْضٍ Diğer bir kısmınıza (söylenen sözlere eşlik etmek için durmayın) إِنَّ ذٰلِكُمْ **Çünkü bu** اَلْمُكْثَ Bekleme كَانَ **Olmuştur** *(Ne?)* يُؤْذِي **Eziyet verir** *(Kime?)* اَلنَّبِيَّ **Peygambere** فَيَسْتَحْيِي **O da çekiniyor** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** أَنْ يُخْرِجَكُمْ (Yani) sizi çıkarmaktan وَاللهُ **Ama Allah** لَا يَسْتَحْيِي **Çekinmez** *(Neden?)* مِنَ الْحَقِّ **Hak(kı söylemekten** أَنْ يُخْرِجَكُمْ Sizi çıkarmaktan أَيْ لَا يَتْرُكُ Yani, terk etmez *(Neyi?)* بَيَانَهُ Onu açıklamayı وَقُرِئَ Ve okundu *(Ne?)* يَسْتَحْيِ 'Yestahyi' kelimesi *(Ne ile?)* بِيَاءٍ وَاحِدَةٍ Bir tane 'ya' ile وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ **Ve onlardan istediğinizde** أَيْ أَزْوَاجَ النَّبِيِّ Yani, Peygamberin hanımlarından ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne istediğinizde?)* مَتَاعًا **Bir şey** فَاسْأَلُوهُنَّ **Onlardan isteyin** *(Nereden?)* مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ **Perdenin arkasından** سِتْرٍ Örtünün arkasından ذٰلِكُمْ **Bu** أَطْهَرُ **Daha temizdir** *(Niçin?)* لِقُلُوبِكُمْ **Sizin kalpleriniz** وَقُلُوبِهِنَّ **Ve onların kalpleri için** *(Neden daha temizdir?)* مِنَ الْخَوَاطِرِ الْمُرِيبَةِ Şüphe uyandıran duygulardan وَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Ne?)* أَنْ تُؤْذُوا **Üzmeniz** *(Kimi?)* رَسُولَ اللهِ **Allah'ın Resûlünü** *(Ne ile?)* بِشَيْءٍ Her hangi bir şeyle *(Sizin için daha ne olmadı?)* وَلَا أَنْ تَنْكِحُوا **Ve nikahlamanız** *(Kimi?)* أَزْوَاجَهُ **Eşlerini** *(Kimden sonra?)* مِنْ بَعْدِهِ **Ondan sonra** *(Ne zaman nikahlayamazsınız?)* أَبَدًا **Hiçbir zaman** إِنَّ ذٰلِكُمْ **Çünkü bu** كَانَ **Olmuştur** عِنْدَ اللهِ **Allah katında** *(Ne olmuştur?)* عَظِيمًا -ذَنْبًا- **Büyük** bir günah.

54. إِنْ تُبْدُوا **Eğer açıklarsanız** *(Ne?)* شَيْئًا **Bir şey** أَوْ تُخْفُوهُ **Veya onu gizlerseniz** *(Hangi konuda?)* فِي نِكَاحِهِنَّ Onları nikahlama konusunda *(Kimden sonra?)* بَعْدَهُ Ondan sonra فَإِنَّ اللهَ **Muhakkak ki Allah** كَانَ **Olmuştur** *(Ne olmuştur?)* بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** عَلِيمًا **Hakkıyla bilen** فَيُجَازِيكُمْ Dolayısıyla sizi cezalandırır *(Neye karşılık?)* عَلَيْهِ O şeye karşılık.

﴿لَا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِي اٰبَآئِهِنَّ وَلَآ اَبْنَآئِهِنَّ وَلَآ اِخْوَانِهِنَّ وَلَآ اَبْنَآءِ اِخْوَانِهِنَّ وَلَآ اَبْنَآءِ اَخَوَاتِهِنَّ وَلَا نِسَآئِهِنَّ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنَاتِ ﴿وَلَا مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُنَّ﴾ مِنَ الْاِمَاءِ وَالْعَبِيدِ أَنْ يَرَوْهُنَّ وَيُكَلِّمُوهُنَّ مِنْ غَيْرِ حِجَابٍ ﴿وَاتَّقِينَ اللّٰهَ﴾ فِيمَا أُمِرْتُنَّ بِهِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٥٥﴾﴾ لَا يَخْفٰى عَلَيْهِ شَيْءٌ ﴿اِنَّ اللّٰهَ وَمَلٰٓئِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ﴾ مُحَمَّدٍ ﷺ ﴿يٰٓاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٥٦﴾﴾ أَيْ قُولُوا اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَسَلِّمْ ﴿اِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ﴾ وَهُمُ الْكُفَّارُ يَصِفُونَ اللّٰهَ بِمَا هُوَ مُنَزَّهٌ عَنْهُ مِنَ الْوَلَدِ وَالشَّرِيكِ وَيُكَذِّبُونَ رَسُولَهُ ﴿لَعَنَهُمُ اللّٰهُ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ﴾ أَبْعَدَهُمْ ﴿وَاَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُهِينًا ﴿٥٧﴾﴾ ذَا إِهَانَةٍ وَهُوَ النَّارُ ﴿وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا﴾ يَرْمُونَهُمْ بِغَيْرِ مَا عَمِلُوا ﴿فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا﴾ تَحَمَّلُوا كِذْبًا ﴿وَاِثْمًا مُبِينًا ﴿٥٨﴾﴾ بَيِّنًا ﴿يٰٓاَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِاَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَآءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ﴾ جَمْعُ جِلْبَابٍ وَهِيَ الْمُلَاءَةُ الَّتِي تَشْتَمِلُ بِهَا الْمَرْأَةُ أَيْ يُرْخِينَ بَعْضَهَا عَلَى الْوُجُوهِ إِذَا خَرَجْنَ لِحَاجَتِهِنَّ إِلَّا عَيْنًا وَاحِدَةً ﴿ذٰلِكَ اَدْنٰى﴾ أَقْرَبُ إِلَى ﴿اَنْ يُعْرَفْنَ﴾ بِأَنَّهُنَّ حَرَائِرُ ﴿فَلَا يُؤْذَيْنَ﴾ بِالتَّعَرُّضِ لَهُنَّ بِخِلَافِ الْاِمَاءِ فَلَا يُغْطِينَ وُجُوهَهُنَّ فَكَانَ الْمُنَافِقُونَ يَتَعَرَّضُونَ لَهُنَّ ﴿وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا﴾ لِمَا سَلَفَ مِنْهُنَّ لِتَرْكِ السِّتْرِ ﴿رَحِيمًا ﴿٥٩﴾﴾ بِهِنَّ إِذْ سَتَرَهُنَّ ﴿لَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿لَمْ يَنْتَهِ الْمُنَافِقُونَ﴾ عَنْ نِفَاقِهِمْ ﴿وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ بِالزِّنَا ﴿وَالْمُرْجِفُونَ فِي الْمَدِينَةِ﴾ الْمُؤْمِنِينَ بِقَوْلِهِمْ قَدْ أَتَاكُمُ الْعَدُوُّ وَسَرَايَاكُمْ قُتِلُوا أَوْ هُزِمُوا ﴿لَنُغْرِيَنَّكَ بِهِمْ﴾ لَنُسَلِّطَنَّكَ عَلَيْهِمْ ﴿ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ﴾ يُسَاكِنُونَكَ ﴿فِيهَآ اِلَّا قَلِيلًا ﴿٦٠﴾﴾ ثُمَّ يَخْرُجُونَ ﴿مَلْعُونِينَ﴾ مُبْعَدِينَ عَنِ الرَّحْمَةِ ﴿اَيْنَمَا ثُقِفُوٓا﴾ وُجِدُوا ﴿اُخِذُوا وَقُتِّلُوا تَقْتِيلًا ﴿٦١﴾﴾ أَيِ الْحُكْمُ فِيهِمْ هٰذَا عَلٰى جِهَةِ الْأَمْرِ بِهِ ﴿سُنَّةَ اللّٰهِ﴾ أَيْ سَنَّ اللّٰهُ ذٰلِكَ ﴿فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ﴾ مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ فِي مُنَافِقِيهِمُ الْمُرْجِفِينَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللّٰهِ تَبْدِيلًا ﴿٦٢﴾﴾ مِنْهُ

TÜRKÇE ANLAMI

55. **Onlara babaları, oğulları, erkek kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları,** mümin **kadınları ve ellerinin altında bulunan** cariye ve kölelerin onu görmesi ve perdesiz konuşmasın**dan dolayı bir günah yoktur.** Size emredilen şeyde **Allah'tan korkun; şüphesiz Allah, daima her şeye şahittir.** Ona hiçbir şey gizli kalmaz.

56. **Muhakkak ki, Allah ve melekleri, Peygamber'e** Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'e **salavât getirirler. Ey iman edenler! Siz de ona salavât ve tam bir teslimiyetle selam getirin.** "Allah'ım! Efendimiz Hazreti Muhammed'e salât-u selam eyle" deyin.

57. **Allah ve Resûlüne eziyet edenler** ki, onlar kafirlerdir, Allah'ı beri olduğu çocuk ve ortak gibi şeylerle vasıflar, peygamberleri de yalanlarlar, **Allah, onları dünyada ve ahirette lanetlemiş** rahmetinden uzaklaştırmıştır **ve onlar için aşağılayıcı** küçük düşürücü **bir azap** ateş **hazırlamıştır.**

58. **Mümin erkeklere ve mümin kadınlara, yapmadıkları bir şeyden dolayı eziyet edenler,** yapmadıkları şeylerle iftira edenler **şüphesiz bir iftira** yalan **ve apaçık bir günah yüklenmişlerdir.**

59. **Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve müminlerin kadınlarına söyle,** bir ihtiyaç için dışarı çıktıkları zaman **cilbablarını** sarıldıkları örtülerini **üzerlerine salsınlar** ve örtünün bir kısmını bir göz hariç yüzlerinin tamamına sarkıtsınlar. **Bu onların** hür olarak **tanınması ve** rahatsız edilmek suretiyle **incitilmemelerine en uygun** en yakın **olanıdır.** Cariyeler böyle değildirler. Onlar yüzlerini örtmezler. Bu sebeple münafıklar onları rahatsız ediyorlardı. **Allah** onların daha önceki örtünmeyi terk etmelerini **daima çok bağışlayandır,** onlara karşı **pek merhametlidir;** çünkü onları örtmüştür.

60. **Andolsun ki,**[1] **eğer münafıklar** nifakından, **kalplerinde** zina **hastalığı bulunanlar ve şehirde** "Düşman size geldi, birlikleriniz öldürüldü veya hezimete uğradı" diyerek Müslümanları **sarsıcı haberler yayanlar (bu hallerinden) vazgeçmezlerse, seni onların üzerine gönderir** musallat ederiz **sonra orada, senin yanında ancak az bir zaman kalabilir** oturabilir**ler.**

61. Sonrada **lanetlenmiş** rahmetten uzaklaştırılmış **olarak** çıkarlar. **Nerede ele geçirilir** bulunur**larsa, yakalanır ve mutlaka öldürülürler.**[2]

62. **Allah'ın önceden geçen** ümmetlerin Müslümanları sarsacak haberler yayan münafıkları **hakkındaki kanunu budur.** Bunu kanun eylemiştir. **Allah'ın kanununda asla bir değişiklik bulamazsın.**

KELİME ANLAMI

55. لَا جُنَاحَ **Bir günah yoktur** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِنَّ **Onlar üzerine** *(Kim hakkında?)* فِي اٰبَائِهِنَّ **Ne babaları** وَلَا اَبْنَائِهِنَّ **Ne oğulları** وَلَا اِخْوَانِهِنَّ **Ne erkek kardeşleri** وَلَا اَبْنَاءِ اِخْوَانِهِنَّ **Ne erkek kardeşlerinin oğulları** وَلَا اَبْنَاءِ اَخَوَاتِهِنَّ **Ne kız kardeşlerinin oğulları** وَلَا نِسَائِهِنَّ **Ne kadınları** أَيِ الْمُؤْمِنَاتِ Yani, mümin kadınlar وَلَا مَا مَلَكَتْ **Ve ne de sahip olduğu hakkında** *(Neyin sahip olduğu?)* اَيْمَانُهُنَّ **Sağ ellerinin (sahip olduğu)** مِنَ الْاِمَاءِ وَالْعَبِيدِ Cariyeler ve köleler (hakkında onlara bir günah yoktur) *(Ne hususunda?)* أَنْ يَرَوْهُنَّ Kölelerin onları görmesi وَيُكَلِّمُوهُنَّ Ve onlarla konuşması hususunda *(Nasıl?)* مِنْ غَيْرِ حِجَابٍ Arada perde olmadan وَاتَّقِينَ **Sakının** *(Kimden?)* اللّٰهَ **Allah'tan**

[1] لَئِنْ terkibindeki lam harfi kasem lam'ıdır.

[2] (Ayetteki haber lafızlarının) emir olması yönüyle, onlar hakkındaki hüküm budur.

(Ne hakkında?) بِهٖ *(Ne hakkında?)* فِيمَا اُمِرْتُنَّ Size emredilen şey hakkında اِنَّ اللّٰهَ **Çünkü Allah** كَانَ **Olmuştur** *(Ne olmuştur?)* عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** شَهِيدًا **Şahit** لَا يَخْفٰى عَلَيْهِ Ona gizli kalmaz *(Ne?)* شَيْءٌ Hiçbir şey.

56. اِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** وَمَلٰٓئِكَتَهٗ **Ve melekleri** يُصَلُّونَ **Salat ediyorlar** *(Kime?)* عَلَى النَّبِيِّ **Peygamber** مُحَمَّدٍ Muhammed'e ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin يٰٓاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** صَلُّوا **Siz de salat edin** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Ona** وَسَلِّمُوا **Ve selam edin** *(Nasıl?)* تَسْلِيمًا **Teslimiyetle** أَيْ قُولُوا Yani, diyiniz ki: اَللّٰهُمَّ Ey Allah'ım! صَلِّ Salat eyle *(Kime?)* عَلٰى مُحَمَّدٍ Muhammed'e وَسَلِّمْ Ve selam eyle.

57. اِنَّ الَّذِينَ **Şüphesiz o kimseler ki,** يُؤْذُونَ **Eziyet ediyorlar** *(Kime?)* اَللّٰهَ **Allah** وَرَسُولَهٗ **Ve Resûlüne** وَهُمُ الْكُفَّارُ Ki, onlar kafirlerdir يَصِفُونَ اللّٰهَ Allah'ı vasıflarlar *(Ne ile?)* بِمَا هُوَ مُنَزَّهٌ عَنْهُ Onun münezzeh olduğu مِنَ الْوَلَدِ وَالشَّرِيكِ Çocuk ve ortak ile وَيُكَذِّبُونَ Ve yalanlarlar *(Kimi?)* رَسُولَهٗ Onun Resûlünü لَعَنَهُمُ **Onları lanetlemiştir** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا **Dünya** وَالْاٰخِرَةِ **Ve ahirette** اَبْعَدَهُمْ Onları (rahmetinden) uzak etmiştir وَاَعَدَّ **Ve hazırlamıştır** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne?)* عَذَابًا مُهِينًا **Alçaltıcı bir azap** ذَا اِهَانَةٍ Küçük düşürücü وَهُوَ النَّارُ O da ateştir.

58. وَالَّذِينَ **O kimseler ki,** يُؤْذُونَ **Eziyet ediyorlar** *(Kime?)* اَلْمُؤْمِنِينَ **Mümin erkek** وَالْمُؤْمِنَاتِ **Ve mümin kadınlara** *(Ne sebebiyle?)* بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا **Yapmadıkları bir şey sebebiyle** يَرْمُونَهُمْ Onlara iftira atarlar *(Ne ile?)* بِغَيْرِ مَا عَمِلُوا Yapmadıkları bir şeyle فَقَدِ احْتَمَلُوا **Şüphesiz yüklenmişlerdir** *(Ne?)* بُهْتَانًا **Bir iftira** تَحَمَّلُوا Sırtlanmışlardır *(Ne?)* كِذْبًا Bir yalan وَاِثْمًا مُبِينًا **Ve apaçık bir günah** بَيِّنًا Aşikar.

59. يٰٓاَيُّهَا النَّبِيُّ **Ey peygamber!** قُلْ **De** *(Kime?)* لِاَزْوَاجِكَ **Hanımlarına** وَبَنَاتِكَ **Kızlarına** وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ **Ve müminlerin kadınlarına (de ki):** يُدْنِينَ **Salsınlar** *(Neye?)* عَلَيْهِنَّ **Üzerlerine** *(Neyi?)* مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ **Cilbablarını** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ جِلْبَابٍ Cilbab kelimesinin çoğuludur وَهِيَ الْمُلَاءَةُ Ve o örtüdür اَلَّتِي تَشْتَمِلُ بِهَا Ki, ona sarınır *(Kim?)* اَلْمَرْاَةُ Kadın اَيْ يُرْخِينَ Yani, salsınlar *(Neyi?)* بَعْضَهَا O örtünün bir kısmını *(Neye?)* عَلَى الْوُجُوهِ Yüzlerine *(Ne zaman?)* اِذَا خَرَجْنَ Çıktıkları zaman *(Niçin?)* لِحَاجَتِهِنَّ İhtiyaçları için اِلَّا عَيْنًا Sadece bir göz (açık kalsın) وَاحِدَةً **Bu daha uygundur** ذٰلِكَ اَدْنٰى Daha yakındır اَقْرَبُ *(Neye?)* اِلٰى اَنْ يُعْرَفْنَ **Tanınmalarına** *(Ne diye?)* بِاَنَّهُنَّ حَرَائِرُ Onlar hürdür diye فَلَا يُؤْذَيْنَ **Ve böylece eziyet görmemelerine** *(Nasıl?)* بِالتَّعَرُّضِ لَهُنَّ Onlara sarkıntılık edilmesi suretiyle بِخِلَافِ الْاِمَاءِ Cariyelerin aksine فَلَا يُغْطِينَ Onlar örtmezler *(Neyi?)* وُجُوهَهُنَّ

Yüzlerini فَكَانَ الْمُنَافِقُونَ Ve münafıklar idi *(Ne idiler?)* يَتَعَرَّضُونَ لَهُنَّ Onlara sarkıntılık ediyorlardı وَكَانَ **Ve daima olmuştur** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Ne olmuştur?)* غَفُورًا **Çok bağışlayan** *(Neyi?)* رَحِيمًا لِمَا سَلَفَ مِنْهُنَّ Onların geçmiş لِتَرْكِ السِّتْرِ Örtünmeyi terk etme fiillerini *(Daha ne olmuştur?)* **Çok merhamet eden** *(Kime?)* بِهِنَّ O kadınlara إِذْ سَتَرَهُنَّ Çünkü onları örtmüştür.

60. لَئِنْ **Andolsun ki, eğer** *(Buradaki lam nedir?)* لَامُ قَسَمٍ Kasem 'lam'ıdır لَمْ يَنْتَهِ **Vazgeçmezse** *(Kim?)* الْمُنَافِقُونَ **Münafıklar** *(Neden?)* عَنْ نِفَاقِهِمْ İki yüzlülüklerinden *(Daha kim vazgeçmezse?)* وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki,** فِي قُلُوبِهِمْ **Onların kalplerinde vardır** *(Ne?)* مَرَضٌ **Hastalık** *(Ne sebebiyle?)* بِالزِّنَا Zina sebebiyle وَالْمُرْجِفُونَ **Ve sarsanlar** *(Nerede?)* فِي الْمَدِينَةِ **Şehirde** *(Kimi sarsanlar?)* الْمُؤْمِنِينَ Müminleri *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِمْ Şu sözleriyle قَدْ أَتَاكُمْ Şüphesiz size geldi *(Kim?)* الْعَدُوُّ Düşman وَسَرَايَاكُمْ Ve birlikleriniz قُتِلُوا Öldürüldü أَوْ هُزِمُوا Veya hezimete uğradı لَنُغْرِيَنَّكَ **Muhakkak seni mücadeleye davet ederiz** *(Kiminle?)* بِهِمْ **Onlarla** *(Niçin?)* لِنُسَلِّطَنَّكَ Seni galip kılmak için *(Kime?)* عَلَيْهِمْ Onlara ثُمَّ **Sonra da** لَا يُجَاوِرُونَكَ **Sana komşu olmazlar** يُسَاكِنُونَكَ Seninle birlikte kalmazlar *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** إِلَّا قَلِيلًا **Ancak çok az (kalırlar).**

61. ثُمَّ يَخْرُجُونَ Sonra çıkarlar *(Ne halde?)* مَلْعُونِينَ **Lanetlenmiş oldukları halde** مُبْعَدِينَ Uzaklaştırılmış oldukları halde *(Neden?)* عَنِ الرَّحْمَةِ Rahmetten أَيْنَمَا **Nerede** ثُقِفُوا **Ele geçerlerse** وُجِدُوا Bulunurlarsa أُخِذُوا **Yakalanır** وَقُتِّلُوا **Ve öldürülürler** *(Nasıl?)* تَقْتِيلًا **Öldürüldükçe** أَيِ الْحُكْمُ فِيهِمْ Yani, onlar hakkındaki hüküm هٰذَا Budur (Nasıl?) عَلَى جِهَةِ الْأَمْرِ بِهِ Bunun emir olması cihetiyle.

62. سُنَّةَ اللهِ **Allah'ın kanunu** أَيْ سَنَّ اللهُ ذٰلِكَ Yani, Allah bunu kanun eylemiştir *(Bu kim hakkında Allah'ın kanunudur?)* فِي الَّذِينَ خَلَوْا **O kimseler hakkındaki Geçtiler** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** *(Onlar kimlerdir?)* مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ Geçmiş ümmetler فِي مُنَافِقِيهِمْ Onların münafıkları (hakkındadır) *(Öyle münafıklar ki,)* الْمُرْجِفِينَ (Yalan haberlerle) sarsan *(Kimi?)* الْمُؤْمِنِينَ Müminleri وَلَنْ تَجِدَ **Ve asla bulamazsın** *(Niçin?)* لِسُنَّةِ اللهِ **Allah'ın kanunu için** *(Ne bulamazsın?)* تَبْدِيلًا **Bir değişiklik** *(Kim tarafından?)* مِنْهُ Onun tarafından.

﴿يَسْأَلُكَ النَّاسُ﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ ﴿عَنِ السَّاعَةِ﴾ مَتَى تَكُونُ ﴿قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللهِ وَمَا يُدْرِيكَ﴾ يُعَلِّمُكَ بِهَا أَيْ أَنْتَ لَا تَعْلَمُهَا ﴿لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ﴾ تُوجَدُ ﴿قَرِيبًا ﴿٦٣﴾﴾ ﴿إِنَّ اللهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ﴾ أَبْعَدَهُمْ ﴿وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ﴿٦٤﴾﴾ نَارًا شَدِيدَةً يَدْخُلُونَهَا ﴿خَالِدِينَ﴾ مُقَدَّرًا خُلُودُهُمْ ﴿فِيهَا أَبَدًا لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا﴾ يَحْفَظُهُمْ عَنْهَا ﴿وَلَا نَصِيرًا ﴿٦٥﴾﴾ يَدْفَعُهَا عَنْهُمْ ﴿يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَا ﴿٦٦﴾﴾ ﴿وَقَالُوا﴾ أَيِ الْأَتْبَاعُ مِنْهُمْ ﴿رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ سَادَاتِنَا جَمْعُ الْجَمْعِ ﴿وَكُبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلَا ﴿٦٧﴾﴾ طَرِيقَ الْهُدَى ﴿رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ﴾ أَيْ مِثْلَيْ عَذَابِنَا ﴿وَالْعَنْهُمْ﴾ عَذِّبْهُمْ ﴿لَعْنًا كَثِيرًا ﴿٦٨﴾﴾ عَدَدُهُ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْمُوَحِّدَةِ [كَبِيرًا] أَيْ عَظِيمًا ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا﴾ مَعَ نَبِيِّكُمْ ﴿كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَى﴾ بِقَوْلِهِمْ مَثَلًا مَا يَمْنَعُهُ أَنْ يَغْتَسِلَ مَعَنَا إِلَّا أَنَّهُ آدِرٌ ﴿فَبَرَّأَهُ اللهُ مِمَّا قَالُوا﴾ بِأَنْ وَضَعَ ثَوْبَهُ عَلَى حَجَرٍ لِيَغْتَسِلَ فَفَرَّ الْحَجَرُ بِهِ حَتَّى وَقَفَ بَيْنَ مَلَإٍ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ فَأَدْرَكَهُ مُوسَى فَأَخَذَ ثَوْبَهُ فَاسْتَتَرَ بِهِ فَرَأَوْهُ لَا أُدْرَةَ بِهِ وَهِيَ نَفْخَةٌ فِي الْخُصْيَةِ ﴿وَكَانَ عِنْدَ اللهِ وَجِيهًا ﴿٦٩﴾﴾ ذَا جَاهٍ وَمِمَّا أُوذِيَ بِهِ نَبِيُّنَا ﷺ أَنَّهُ قَسَمَ قِسْمًا فَقَالَ رَجُلٌ هٰذِهِ قِسْمَةٌ مَا أُرِيدَ بِهَا وَجْهُ اللهِ تَعَالَى فَغَضِبَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ ذٰلِكَ وَقَالَ يَرْحَمُ اللهُ مُوسَى لَقَدْ أُوذِيَ بِأَكْثَرَ مِنْ هٰذَا فَصَبَرَ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٧٠﴾﴾ صَوَابًا ﴿يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ﴾ يَتَقَبَّلْهَا ﴿وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾﴾ نَالَ غَايَةَ مَطْلُوبِهِ ﴿إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ﴾ الصَّلَوَاتِ وَغَيْرَهَا مِمَّا فِي فِعْلِهَا مِنَ الثَّوَابِ وَتَرْكِهَا مِنَ الْعِقَابِ ﴿عَلَى السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ﴾ بِأَنْ خَلَقَ فِيهَا فَهْمًا وَنُطْقًا ﴿فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ﴾ خِفْنَ ﴿مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ﴾ آدَمُ بَعْدَ عَرْضِهَا عَلَيْهِ ﴿إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا﴾ لِنَفْسِهِ بِمَا حَمَلَهُ ﴿جَهُولًا ﴿٧٢﴾﴾ بِهِ ﴿لِيُعَذِّبَ اللهُ﴾ اللَّامُ مُتَعَلِّقَةٌ بِعَرَضْنَا الْمُتَرَتِّبِ عَلَيْهِ حَمْلُ آدَمَ ﴿الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ﴾ الْمُضِيعِينَ الْأَمَانَةَ ﴿وَيَتُوبَ اللهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾ الْمُؤَدِّينَ الْأَمَانَةَ ﴿وَكَانَ اللهُ غَفُورًا﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿رَحِيمًا ﴿٧٣﴾﴾ بِهِمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

63. **İnsanlar** Mekke ehli **sana**, ne zaman olacak? diye **kıyametten soruyorlar. De ki: "Onun ilmi Allah katındadır.** Onu **sana ne bildirdi,** yani, sen onu bilemezsin, **belki kıyamet yakında olur."**

64. **Muhakkak ki, Allah kâfirleri lanetlemiş** rahmetinden uzaklaştırmış **ve onlara alevli** şiddetli **bir ateş hazırlamıştır.**

65. **Orada ebedî kalmak üzere** ebedi kalmaları takdir edilmiş olarak oraya girerler, kendilerini ondan koruyacak **ne bir dost ne de** o azabı onlardan uzaklaştıracak **bir yardımcı bulamazlar.**

66. **Yüzleri ateşte çevrildiği gün: "Eyvah bize! Keşke Allah'a itaat etseydik, Peygambere de itaat etseydik!" derler.**

67. Onlara uyanlar **derler ki: "Ey Rabbimiz! Biz reislerimize[1] ve büyüklerimize uyduk, onlar da bizi** doğru **yoldan çıkardılar."**

68. **"Rabbimiz! Onlara** bizim azabımızın **iki katı azap ver ve onları çok[2]** sayıda **bir lanet ile lanetle** cezalandır.

69. **Ey iman edenler! Siz de** peygamberinize karşı **Musa'ya** "Bizimle birlikte yıkanmamasının sebebi husyelerinin şişik olmasıdır" diyerek **eziyet edenler gibi olmayın. Allah onu, dedikleri şeyden temize çıkardı.** Musa (aleyhisselam) yıkanmak için elbiselerini bir taşın üzerine koymuştu. Taş hareket edip İsrail oğullarından bir topluluğun önünde durdu. Musa (aleyhisselam) koşup elbiselerini aldı ve giyindi. Onlar da gördüler ki, husyelerinde herhangi bir şişiklik yok. **Ve o, Allah katında değerli** itibar sahibi **idi.** Buhari'de rivayet edilen ve Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'in gördüğü eziyetlerden biri şöyledir: Peygamberimiz bir paylaştırmada bulunmuş, adamın biri de kalkıp "Bu paylaştırma Allah'ın rızasına uygun değildir" demiş. Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) buna kızıp "Allah Musa'ya rahmet etsin. O bundan daha fazla eziyet gördü ama sabretti" buyurmuş.

70. **Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve doğru söz söyleyin.**

71. **Ki, amellerinizi düzeltsin** kabul etsin **ve günahlarınızı bağışlasın. Kim Allah ve Resûlüne itaat ederse, şüphesiz büyük bir kurtuluşa ermiş** hedefine ulaşmış **olur.**

72. **Şüphesiz biz, emaneti,** yapılmasında sevap ve terkinde azap olan beş vakit namaz ve diğer şeyleri **göklere, yere ve dağlara** onlarda anlayış ve konuşma yaratarak **teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten çekindiler ve ondan korktular. Onu insan** kendisine arz edildikten sonra Âdem **yüklendi. Doğrusu o** yüklendiği şeyle kendisine **çok zalim,** ondan **çok cahildir.**

73. **Ve sonunda Allah münafık erkeklere ve münafık kadınlara, müşrik erkeklere ve müşrik kadınlara** emanete ihanet edenlere **azap eder,[3] inanan erkeklerin ve inanan kadınların** emaneti eda edenlerin **de tövbesini kabul eder. Allah daima** inananları **çok bağışlayandır,** onlara karşı **pek merhametlidir.**

---

[1] سَادَتَنَا kelimesi diğer bir kıraatte سَادَاتَنَا şeklinde çoğulun çoğulu olarak okunur.

[2] كَثِيرًا kelimesi diğer bir kıraate كَبِيرًا şeklinde okunur.

[3] لِيُعَذِّبَ fiilindeki lam harfi ceri Âdem (aleyhisselam)'ın üslenmesiyle sonuçlanan arz fiiline müteallikitir.

KELİME ANLAMI

63. يَسْأَلُكَ **Sana soruyor** *(Kim?)* اَلنَّاسُ **İnsanlar** أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ Yani, Mekke halkı *(Neden soruyorlar?)* عَنِ السَّاعَةِ **Kıyamet saatinden** مَتَى تَكُونُ Ne zaman olacak diye? قُلْ **De ki:** إِنَّمَا عِلْمُهَا **Onun ilmi sadece** عِنْدَ اللهِ **Allah katındadır** وَمَا يُدْرِيكَ **Sana ne bildiriyor** يُعَلِّمُكَ بِهَا Sana onu kim öğretiyor أَيْ أَنْتَ لَا تَعْلَمُهَا Yani, sen onu bilemezsin لَعَلَّ **Belki de** اَلسَّاعَةَ **Saat** تَكُونُ **Olur** تُوجَدُ Bulunur *(Ne olur?)* قَرِيبًا **Yakın.**

64. إِنَّ اللهَ **Muhakkak ki, Allah** لَعَنَ **Lanet etti** *(Kime?)* اَلْكَافِرِينَ **Kafirlere** أَبْعَدَهُمْ Onları uzak etti وَأَعَدَّ **Ve hazırladı** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** سَعِيرًا **Alevli ateş** نَارًا شَدِيدَةً Çok kızgın ateş ki, يَدْخُلُونَهَا Ona girecekler *(Ne halde?)*

65. خَالِدِينَ **Ebedi kalacakları halde** مُقَدَّرًا Takdir edilmiş olarak *(Ne?)* خُلُودُهُمْ Ebedi kalmaları *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** أَبَدًا **Temelli olarak** لَا يَجِدُونَ **Bulamayacaklar** *(Ne?)* وَلِيًّا **Ne bir dost** يَحْفَظُهُمْ Ki, onları koruyor *(Neden?)* عَنْهَا O ateşten وَلَا نَصِيرًا **Ne de bir yardımcı** يَدْفَعُهَا Ki, o ateşi uzaklaştırıyor *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan.

66. يَوْمَ **O günde** تُقَلَّبُ **Çevrilir** *(Ne?)* وُجُوهُهُمْ **Yüzleri** *(Nerede?)* فِي النَّارِ **Ateşte** يَقُولُونَ **Derler ki:** يَا **Ah!** لِلتَّنْبِيهِ Tembih harfidir لَيْتَنَا **Keşke biz** أَطَعْنَا **İtaat etseydik** *(Kime?)* اَللهَ **Allah'a** وَأَطَعْنَا **Ve itaat etseydik** *(Kime?)* اَلرَّسُولَا **Resûle de.**

67. وَقَالُوا **Ve dediler** أَيِ الْأَتْبَاعُ مِنْهُمْ Yani, onların peşinden gidenler رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** إِنَّا **Doğrusu biz** أَطَعْنَا **İtaat ettik** *(Kime?)* سَادَتَنَا **Reislerimize** وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte سَادَاتِنَا 'Sâdâtenâ' şeklinde جَمْعُ الْجَمْعِ Çoğulun çoğuludur وَكُبَرَاءَنَا **Ve büyüklerimize** فَأَضَلُّونَا **Onlar da bizi saptırdılar** *(Neden?)* اَلسَّبِيلَا **Yoldan** طَرِيقَ الْهُدَى Hidayet yolundan.

68. رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** آتِهِمْ **Onlara ver** *(Ne?)* ضِعْفَيْنِ **İki kat** *(Neden?)* مِنَ الْعَذَابِ **Azaptan** أَيْ مِثْلَيْ عَذَابِنَا Yani, bizim azabımızın iki mislini وَالْعَنْهُمْ **Ve onlara lanet et** عَذِّبْهُمْ Onları azaplandır *(Nasıl lanet et?)* لَعْنًا كَثِيرًا **Çokça lanetle** *(Neyi çok?)* عَدَدُهُ Sayısı وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالْمُوَحَّدَةِ Tek noktalı 'be' ile (kebiran şeklinde okunur) أَيْ عَظِيمًا Yani, çok büyük (demektir).

69. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا **Ey iman edenler!** لَا تَكُونُوا **Olmayın** *(Kiminle?)* مَعَ نَبِيِّكُمْ Peygamberinizle *(Kimler gibi?)* كَالَّذِينَ **O kimseler gibi ki,** آذَوْا **Eziyet ettiler** *(Kime?)* مُوسَى **Musa'ya** *(Ne ile eziyet ettiler?)* بِقَوْلِهِمْ مَثَلًا Örneğin şu sözleriyle مَا يَمْنَعُهُ Onu alıkoymuyor *(Neden?)*

أَنْ يَغْتَسِلَ مَعَنَا Bizimle birlikte yıkanmaktan *(Ne alıkoymuyor?)* إِلَّا أَنَّهُ آدِرٌ Âder (husyelerinin şişik) olmasından başka bir şey فَبَرَّأَهُ **Ve onu temize çıkardı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neden?)* مِمَّا قَالُوا **Onların dediklerinden** *(Nasıl temize çıkardı?)* بِأَنْ وَضَعَ Onun koyması *(Neyi?)* ثَوْبَهُ Elbisesini *(Ne üzerine?)* عَلَى حَجَرٍ Bir taş üzerine *(Niçin?)* لِيَغْتَسِلَ Yıkanmak için فَفَرَّ الْحَجَرُ بِهِ Ve taş o elbiseyle yuvarlandı حَتَّى وَقَفَ Ve sonunda durdu *(Nerede?)* بَيْنَ مَلَإٍ Bir topluluğun ortasında *(Kimden bir topluluk?)* مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğulların'dan فَأَدْرَكَهُ Ve ona yetişti *(Kim?)* مُوسَى Musa فَأَخَذَ ثَوْبَهُ Hemen elbisesini alıp وَهِيَ Onunla örtündü فَاسْتَتَرَ بِهِ Onlar da onu gördü ki, فَرَأَوْهُ بِهِ أُدْرَةَ لَا Onda âderlik yok عِنْدَ **Ve (Musa) idi** وَكَانَ Ve bu âderlik نَفْخَةٌ فِي الْخُصْيَةِ Husyedeki şişikliktir *(Nerede?)* **Allah'ın katında** اللهِ *(Ne idi?)* **Değerli** وَجِيهًا ذَا جَاهٍ İtibar sahibi وَمِمَّا أُوذِيَ بِهِ Eziyet gördüğü şeylerdendir *(Kimin?)* نَبِيُّنَا Peygamberimizin ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne eziyet gördüğü şeylerdendir?)* أَنَّهُ Peygamberimiz قَسَّمَ قِسْمًا Bir paylaştırma yapmıştı فَقَالَ رَجُلٌ Bir adam da dedi ki: هٰذِهِ قِسْمَةٌ Bu öyle bir paylaştırmadır ki, مَا أُرِيدَ بِهَا Bununla kast edilmemiştir *(Ne?)* وَجْهُ اللهِ تَعَالَى Yüce Allah'ın rızası فَغَضِبَ Ve sinirlendi *(Kim?)* اَلنَّبِيُّ Peygamberimiz ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Neden dolayı sinirlendi?)* مِنْ ذٰلِكَ Bu sözden dolayı وَقَالَ Ve şöyle buyurdu: يَرْحَمُ اللهُ مُوسَى Allah, Musa'ya rahmet eylesin لَقَدْ أُوذِيَ Andolsun ki, o eziyet görmüştü *(Nasıl?)* بِأَكْثَرَ مِنْ هٰذَا Bundan daha fazla فَصَبَرَ Ve de sabretmişti رَوَاهُ Bunu rivayet etti *(Kim?)* اَلْبُخَارِيُّ Buhari.

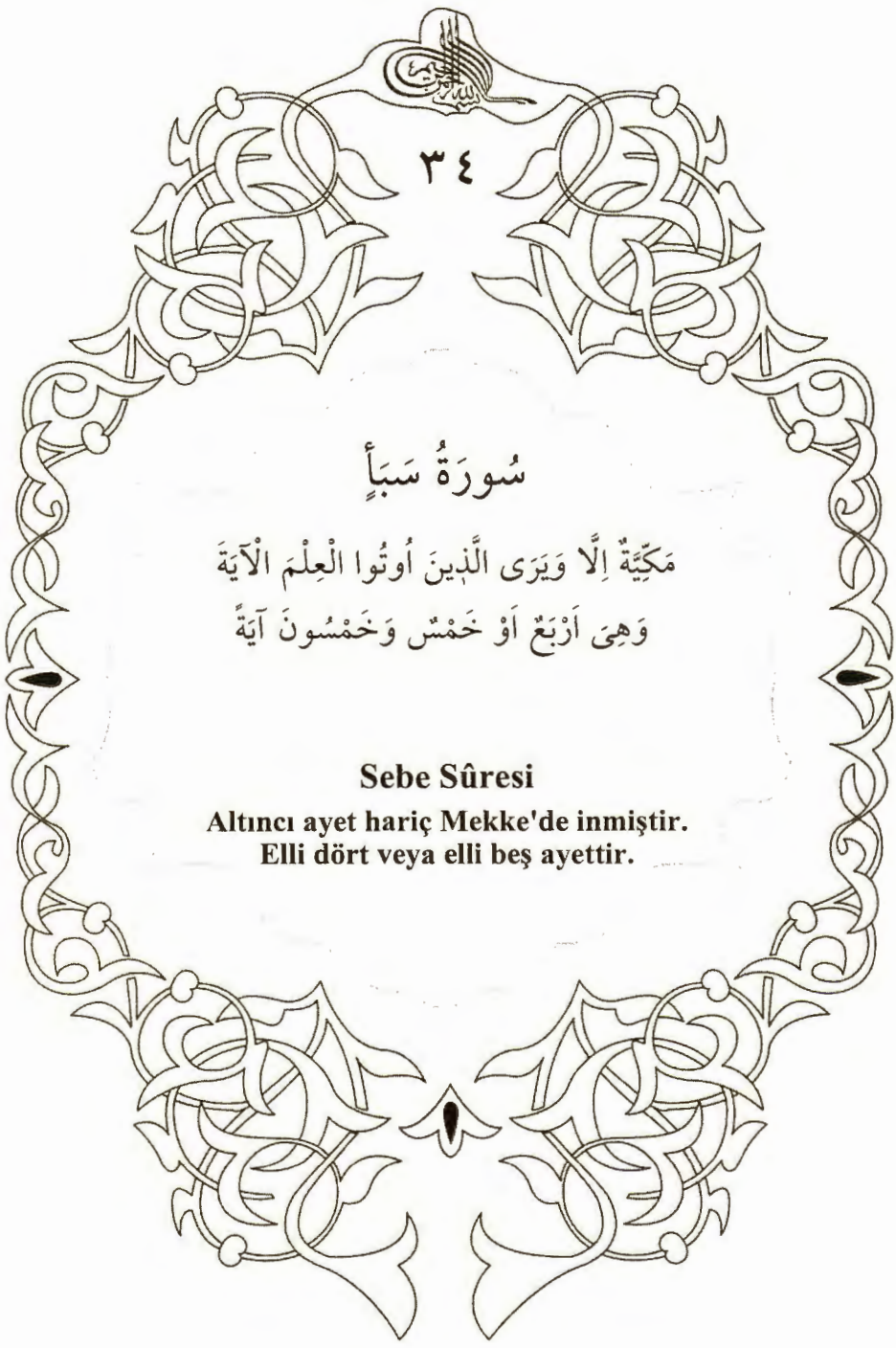
70. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا **Ey iman edenler!** اِتَّقُوا **Korkun** *(Kimden?)* اللهَ **Allah'tan** وَقُولُوا **Ve söyleyin** *(Ne?)* قَوْلًا سَدِيدًا **Sağlam söz** صَوَابًا Doğru.

71. يُصْلِحْ **Ki, düzeltsin** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neyi?)* اَعْمَالَكُمْ **Amellerinizi** يَتَقَبَّلْهَا Onları kabul etsin وَيَغْفِرْ **Ve bağışlasın** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neyi?)* ذُنُوبَكُمْ **Günahlarınızı** وَمَنْ **Her kim** يُطِعْ **İtaat ederse** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** وَرَسُولَهُ **Ve Resûlüne** فَقَدْ فَازَ **Muhakkak ki o kurtuluşa ermiştir** *(Nasıl?)* فَوْزًا عَظِيمًا **Büyük bir kurtuluşla** نَالَ Erişmiştir *(Neye?)* غَايَةَ مَطْلُوبِهِ Arzuladığı hedefe.

72. إِنَّا **Şüphesiz biz** عَرَضْنَا **Teklif ettik** *(Neyi?)* اَلْاَمَانَةَ **Emaneti** اَلصَّلَوَاتِ Namazları وَغَيْرَهَا Ve diğer şeyleri ki, مِمَّا فِي فِعْلِهَا Onları yapmakta مِنَ الثَّوَابِ Sevap vardır وَتَرْكِهَا Terkinde ise مِنَ الْعِقَابِ Azap vardır *(Neye teklif ettik?)* عَلَى السَّمٰوَاتِ **Göklere** وَالْاَرْضِ **Yere** وَالْجِبَالِ **Ve dağlara** *(Nasıl teklif ettik?)* بِأَنْ خَلَقَ فِيهَا Onlarda yaratması suretiyle *(Ne?)* فَهْمًا وَنُطْقًا Anlayış ve konuşma (yetisi) فَأَبَيْنَ **Onlar da kaçındılar**

(Neden?) اَنْ يَحْمِلْنَهَا **Onu yüklenmekten** وَاَشْفَقْنَ **Ve korktular** خِفْنَ Ürktüler *(Neden?)* مِنْهَا **Ondan** وَحَمَلَهَا **Ve onu yüklendi** *(Kim?)* اَلْاِنْسَانُ **İnsan** آدَمُ Adem *(Neden sonra?)* بَعْدَ عَرْضِهَا عَلَيْهِ Kendisine teklif edildikten sonra اِنَّهُ **Doğrusu O** كَانَ **Oldu** *(Ne?)* ظَلُومًا **Çok zalim** *(Neye?)* لِنَفْسِهِ Kendisine *(Ne sebebiyle?)* بِمَا حَمَلَهُ Yüklendiği şey sebebiyle *(Daha ne oldu?)* جَهُولًا **Çok cahil** *(Neyi?)* بِهِ O yüklendiği şeyin akibetini *(Niye teklif ettik?)*

73. لِيُعَذِّبَ **Sonunda azap etsin diye** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** اَللَّامُ مُتَعَلِّقَةٌ 'Lam' harfi ceri taalluk etmektedir *(Neye?)* بِعَرْضْنَا 'Araznâ' fiiline *(Öyle fiil ki,)* اَلْمُتَرَتِّبِ عَلَيْهِ O fiilden kaynaklanmaktadır *(Ne?)* حَمْلُ آدَمَ Adem'in (bu emaneti) yüklenmesi *(Kime azap eder?)* اَلْمُنَافِقِينَ **Münafık erkekler** وَالْمُنَافِقَاتِ **Münafık kadınlar** وَالْمُشْرِكِينَ **Müşrik erkekler** وَالْمُشْرِكَاتِ **Ve müşrik kadınlara** اَلْمُضِيعِينَ Zayi edenlere *(Neyi?)* اَلْأَمَانَةَ Emaneti *(Daha niye teklif ettik?)* وَيَتُوبَ **Ve döner** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* عَلَى الْمُؤْمِنِينَ **Mümin erkekler** وَالْمُؤْمِنَاتِ **Ve mümin kadınlara** اَلْمُؤَدِّينَ Yerine getirenlere *(Neyi?)* اَلْأَمَانَةَ Emaneti وَكَانَ **Ve daima olmuştur** *(Kim?)* اَللّٰهُ **Allah** *(Ne olmuştur?)* غَفُورًا **Çok bağışlayan** *(Kimi?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminleri *(Daha ne olmuştur?)* رَحِيمًا **Çok merhamet eden** *(Kime?)* بِهِمْ Onlara.

٣٤

سُورَةُ سَبَإٍ

مَكِّيَّةٌ اِلَّا وَيَرَى الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ الْآيَةَ
وَهِيَ اَرْبَعٌ اَوْ خَمْسٌ وَخَمْسُونَ آيَةً

Sebe Sûresi

Altıncı ayet hariç Mekke'de inmiştir.
Elli dört veya elli beş ayettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ﴾ حَمِدَ تَعَالٰى نَفْسَهُ بِذٰلِكَ وَالْمُرَادُ بِهِ الثَّنَاءُ بِمَضْمُونِهِ مِنْ ثُبُوتِ الْحَمْدِ وَهُوَ الْوَصْفُ بِالْجَمِيلِ لِلّٰهِ تَعَالٰى ﴿الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ﴾ مُلْكًا وَخَلْقًا ﴿وَلَهُ الْحَمْدُ فِي الْاٰخِرَةِ﴾ كَالدُّنْيَا يَحْمَدُهُ أَوْلِيَاؤُهُ إِذَا دَخَلُوا الْجَنَّةَ ﴿وَهُوَ الْحَكِيمُ﴾ فِي فِعْلِهِ ﴿الْخَبِيرُ ﴿١﴾﴾ بِخَلْقِهِ ﴿يَعْلَمُ مَا يَلِجُ﴾ يَدْخُلُ ﴿فِي الْاَرْضِ﴾ كَمَاءٍ وَغَيْرِهِ ﴿وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا﴾ كَنَبَاتٍ وَغَيْرِهِ ﴿وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَآءِ﴾ مِنْ رِزْقٍ وَغَيْرِهِ ﴿وَمَا يَعْرُجُ﴾ يَصْعُدُ ﴿فِيهَا﴾ مِنْ عَمَلٍ وَغَيْرِهِ ﴿وَهُوَ الرَّحِيمُ﴾ بِأَوْلِيَائِهِ ﴿الْغَفُورُ ﴿٢﴾﴾ لَهُمْ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَاْتِينَا السَّاعَةُ﴾ الْقِيَامَةُ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿بَلٰى وَرَبِّي لَتَاْتِيَنَّكُمْ عَالِمِ الْغَيْبِ﴾ بِالْجَرِّ صِفَةٌ وَالرَّفْعِ خَبَرُ مُبْتَدَأٍ وَعَلَّامِ بِالْجَرِّ ﴿لَا يَعْزُبُ﴾ يَغِيبُ ﴿عَنْهُ مِثْقَالُ﴾ وَزْنُ ﴿ذَرَّةٍ﴾ أَصْغَرِ نَمْلَةٍ ﴿فِي السَّمٰوَاتِ وَلَا فِي الْاَرْضِ وَلَآ اَصْغَرُ مِنْ ذٰلِكَ وَلَآ اَكْبَرُ اِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٣﴾﴾ بَيِّنٍ هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ ﴿لِيَجْزِيَ﴾ فِيهَا ﴿الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤﴾﴾ حَسَنٌ فِي الْجَنَّةِ

﴿وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي﴾ إِبْطَالِ ﴿اٰيَاتِنَا﴾ الْقُرْآنِ ﴿مُعٰجِزِينَ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ هُنَا وَفِيمَا يَأْتِي (مُعَاجِزِينَ) أَيْ مُقَدِّرِينَ عَجْزَنَا أَوْ مُسَابِقِينَ لَنَا فَيَفُوتُونَنَا لِظَنِّهِمْ أَنْ لَا بَعْثَ وَلَا عِقَابَ ﴿أُولٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مِنْ رِجْزٍ﴾ سيءِ الْعَذَابِ ﴿أَلِيمٍ ۝٥﴾ مُؤْلِمٍ بِالْجَرِّ وَالرَّفْعِ [أَلِيمٌ] صِفَةُ رِجْزٍ أَوْ عَذَابٌ ﴿وَيَرَى﴾ يَعْلَمُ ﴿الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ﴾ مُؤْمِنُو أَهْلِ الْكِتَابِ كَعَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ وَأَصْحَابِهِ ﴿الَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ﴾ أَيِ الْقُرْآنَ ﴿هُوَ﴾ فَصْلٌ ﴿الْحَقَّ وَيَهْدِي إِلٰى صِرَاطِ﴾ طَرِيقِ ﴿الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ۝٦﴾ أَيِ اللهِ ذِي الْعِزَّةِ الْمَحْمُودِ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ أَيْ قَالَ بَعْضُهُمْ عَلٰى جِهَةِ التَّعْجِيبِ لِبَعْضٍ ﴿هَلْ نَدُلُّكُمْ عَلٰى رَجُلٍ﴾ هُوَ مُحَمَّدٌ ﴿يُنَبِّئُكُمْ﴾ يُخْبِرُكُمْ أَنَّكُمْ ﴿إِذَا مُزِّقْتُمْ﴾ قَطَّعْتُمْ ﴿كُلَّ مُمَزَّقٍ﴾ بِمَعْنَى تَمْزِيقٍ ﴿إِنَّكُمْ لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ ۝٧﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

34- Sebe Sûresi

Altıncı ayet hariç Mekke'de inmiştir.
Elli dört veya elli beş ayettir.
Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Hamd**[1]**, göklerde ve yerde bulunanların** yaratma ve mülkiyet yönünden **sahibi olan Allah'a mahsustur.** Dünyada olduğu gibi **ahirette de hamd ona mahsustur.** Dostları cennete girdikleri zaman ona hamd edeceklerdir. **O,** yaptığı işte **hikmet sahibidir,** yarattıklarından **haberdardır.**
2. **Yerin içine giren** su ve diğer şeyleri **ve ondan çıkan** bitki ve onun dışındakileri**; gökten inen** rızk ve diğer şeyleri**, oraya çıkan** yükselen amel ve onun dışındakileri **bilir. O,** dostlarına **çok merhametlidir,** onları **çok bağışlayandır.**
3. **Kâfirler: "Saat** kıyamet **bize gelmeyecek" dediler. De ki: "Hayır! Gaybı bilen**[2] **Rabbime yemin olsun ki o, mutlaka size gelecektir. Göklerde ve yerde zerre** en küçük karınca **miktarı** ağırlığı **kadar bir şey bile ondan gizli kalmaz** kaybolmaz**. Ne daha küçüğü ne de daha büyüğü şüphesiz hepsi, apaçık kitap** levh-i mahfuz**dadır.**
4. **Ta ki, Allah, inanıp salih amel işleyenleri** o günde **mükâfatlandırsın. İşte bunlar için büyük bir mağfiret ve** cennette **hoş** güzel **bir rızık vardır.**

---

[1] Güzel olanla övmek anlamına gelen bu kelime ile Allah kendisini övmüştür.

[2] عَالِمِ kelimesi cer ile okunduğunda sıfat, ref ile okunduğunda hazfedilmiş bir mübtedanın haberi olur.

5. **Ayetlerimiz** Kur'an'ın iptali **hakkında bizi aciz bırakmaya**[1] **çalışanlar, işte onlar için pek fena,** azabı kötü **acı**[2] verici **bir azap vardır.**

6. **Kendilerine bilgi verilenler,** ehl-i kitaptan iman eden Abdullah b. Selam ve arkadaşları gibileri **Rabbinden sana indirilen** Kur'an**ın gerçek olduğunu ve Aziz** izzet sahibi **ve övgüye layık** övülmüş **olan Allah'ın yoluna ilettiğini görür** bilir**ler.**

7. **Kâfir olanlar** hayretlerini ifade etmek için birbirlerine **şöyle dediler: "Çürüyüp paramparça**[3] **olduğunuz vakit yeni bir yaratılış içine gireceğinizi söyleyen** haber veren **kişiyi** Muhammed'i **size gösterelim mi?"**

KELİME ANLAMI

سُورَةُ سَبَإٍ ﴿٣٤﴾

34- Sebe Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** إِلَّا وَيَرَى الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ الْآيَةَ **Sadece şu (altıncı) ayet hariç.**

وَهِيَ أَرْبَعٌ أَوْ خَمْسٌ وَخَمْسُونَ آيَةً **Ve bu sûre elli dört veya elli beş ayettir.**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. اَلْحَمْدُ **Hamd** *(Nedir?)* لِلَّهِ **Allah'a mahsustur** حَمِدَ تَعَالَى Yüce Allah övdü *(Neyi?)* نَفْسَهُ Kendisini *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu lafızla وَالْمُرَادُ بِهِ Bununla kastedilen *(Nedir?)* اَلثَّنَاءُ Övgüdür *(Ne ile?)* بِمَضْمُونِهِ İçerdiği manayla *(O mana da nedir?)* مِنْ ثُبُوتِ الْحَمْدِ Hamdın sabit olmasıdır وَهُوَ Ve o hamd اَلْوَصْفُ بِالْجَمِيلِ Güzel olanla sıfatlamaktır *(Bu hamdın kime sabit olmasıdır?)* لِلَّهِ تَعَالَى Yüce Allah'a الَّذِي **O öyle bir zâttır ki,** لَهُ **Onundur** *(Ne?)* مَا فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerde olan** وَمَا فِي الْأَرْضِ **Ve yerde olan** *(Ne yönden onundur?)* مُلْكًا Mülkiyeti وَخَلْقًا Ve yaratılması yönünden وَلَهُ **Ve ona mahsustur** *(Ne?)* اَلْحَمْدُ **Hamd** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ **Ahirete de** *(Ne gibi?)* كَالدُّنْيَا Dünyada olduğu gibi يَحْمَدُهُ Ona hamd eder *(Kim?)* أَوْلِيَاؤُهُ Dostları *(Ne zaman?)* إِذَا دَخَلُوا الْجَنَّةَ Cennete girdiklerinde وَهُوَ **Ve o** اَلْحَكِيمُ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي فِعْلِهِ İşinde اَلْخَبِيرُ **Haberdardır** *(Neden?)* بِخَلْقِهِ Yarattıklarından.

---

[1] مُعَاجِزِينَ kelimesi diğer bir kıraatte burada ve bundan sonra gelecek olan yerde مُعْجِزِينَ şeklinde okunur.

[2] أَلِيم kelimesi رِجْزٍ kelimesinin sıfatı olarak cer ile عَذَابٌ kelimesinin sıfatı olarak da ref ile okunur.

[3] مُمَزَّق kelimesi تَمْزِيق (mastar) manasındadır.

2. يَعْلَمُ **Bilir** *(Neyi?)* مَا يَلِجُ **Giren şeyi** يَدْخُلُ Dahil olanı *(Nereye?)* فِي الْأَرْضِ **Yere** *(Ne gibi şeyler?)* كَمَاءٍ وَغَيْرِهِ Su ve diğerleri gibi *(Daha neyi bilir?)* وَمَا يَخْرُجُ **Çıkan şeyi** *(Nereden?)* مِنْهَا **Ondan** *(Ne gibi?)* كَنَبَاتٍ وَغَيْرِهِ Bitki ve diğerleri gibi *(Daha neyi bilir?)* وَمَا يَنْزِلُ **Ve inen şeyi** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(O da nedir?)* مِنْ رِزْقٍ وَغَيْرِهِ Rızk ve diğerleri وَمَا يَعْرُجُ **Ve yükselen şeyi** يَصْعَدُ Çıkan şeyi *(Nereye?)* فِيهَا **Oraya** *(O da nedir?)* مِنْ عَمَلٍ وَغَيْرِهِ Amel ve diğerleri وَهُوَ **Ve o** اَلرَّحِيمُ **Çok merhametlidir** *(Kime?)* بِأَوْلِيَائِهِ Dostlarına اَلْغَفُورُ **Çok bağışlayandır** *(Kimi?)* لَهُمْ Onları.

3. وَقَالَ **Ve dedi:** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Ne dediler?)* لَا تَأْتِينَا **Bize gelmeyecek** *(Ne?)* اَلسَّاعَةُ **Saat** اَلْقِيَامَةُ Kıyamet قُلْ **De ki:** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara بَلَى **Hayır!** وَرَبِّي **Rabbime andolsun ki,** لَتَأْتِيَنَّكُمْ **Elbette size gelecektir** *(Öyle Rabbim ki,)* عَالِمِ الْغَيْبِ **Gaybı bilen** *(Alim kelimesi nedir?)* بِالْجَرِّ صِفَةٌ Cer ile sıfattır وَعَلَّامِ بِالْجَرِّ وَالرَّفْعِ خَبَرُ مُبْتَدَأٍ Ref ile (hazfedilmiş) mübtedanın haberidir Ve 'Allâm' cer ile (bir kıraattir) لَا يَعْزُبُ **Kaçmaz** يَغِيبُ Gizli kalmaz *(Kimden?)* عَنْهُ **Ondan** *(Ne?)* مِثْقَالُ -وَزْنُ- ذَرَّةٍ **Zerre miktarı** ağırlığı**(nca bir şey)** *(Zerre nedir?)* أَصْغَرِ نَمْلَةٍ En küçük karıncadır *(Neredeki zerre?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Ne göklerdeki** وَلَا فِي الْأَرْضِ **Ne de yerdeki** *(Daha ne Allah'tan kaçmaz?)* وَلَا أَصْغَرُ **Ne daha küçüğü** *(Neden?)* مِنْ ذٰلِكَ **Bundan** وَلَا أَكْبَرُ **Ne de daha büyüğü** إِلَّا **İllaki (o)** *(Neredir?)* فِي كِتَابٍ مُبِينٍ **Apaçık bir kitaptadır** بَيِّنٍ Aşikâr هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ O da levh-i mahfuzdur *(Niye kıyamet gelecektir?).*

4. لِيَجْزِيَ **Sonunda mükafatlandırsın diye** *(Nerede?)* فِيهَا O kıyamette *(Kimi?)* اَلَّذِينَ **O kimseleri ki,** آمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işledirler** *(Ne?)* اَلصَّالِحَاتِ **Salih ameller** أُولٰئِكَ **İşte onlar** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* مَغْفِرَةٌ **Bir bağışlama** وَرِزْقٌ كَرِيمٌ **Ve hoş bir rızk** حَسَنٌ Güzel *(Nerede vardır?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette.

5. وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki,** سَعَوْا **Koştular** *(Ne uğrunda?)* فِي -إِبْطَالِ- آيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizi** iptal **uğrunda** اَلْقُرْآنِ Kuran'ı *(Nasıl koştular?)* مُعْجِزِينَ **Aciz bırakmaya çalışarak** وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte هُنَا Burada وَفِيمَا يَأْتِي Ve (surenin sonunda) gelecek olanda مُعَاجِزِينَ 'Muâcizin' şeklindedir أَيْ مُقَدِّرِينَ Yani, takdir ettikleri halde *(Neyi?)* عَجْزَنَا Bizim aciz kalmamızı أَوْ مُسَابِقِينَ لَنَا Veya bizimle yarışıp فَيَفُوتُونَنَا

Ve böylece bizi geçeceklerini (takdir ettikleri halde) *(Niçin koşuyorlar?)* لِظَنِّهِمْ Zannettikleri için *(Ne?)* أَنْ لَا بَعْثَ Dirilmek yok وَلَا عِقَابَ Azap yok أُولٰئِكَ **İşte onlar** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* عَذَابٌ **Öyle bir azap ki,** مِنْ رِجْزٍ **En fenasından** سَيِّءِ الْعَذَابِ Azabın en kötüsünden *(Öyle fena ki,)* أَلِيمٌ **Can yakıcı** مُؤْلِمٌ Acı veren *(Bu kelime ne ile okunur?)* بِالْجَرِّ وَالرَّفْعِ Cer ve ref ile صِفَةُ رِجْزٍ 'Ricz' kelimesinin sıfatıdır (cer okunduğunda) أَوْ عَذَابٌ Veya 'Azab' kelimesinin sıfatıdır (ref okunduğunda).

6. وَيَرَى **Ve görür** يَعْلَمُ Bilir *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki,** أُوتُوا **Kendilerine verildi** *(Ne?)* الْعِلْمَ **İlim** مُؤْمِنُو أَهْلِ الْكِتَابِ Ehl-i kitabın müminleri *(Kim gibi?)* كَعَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ Abdullah b. Selam وَأَصْحَابِهِ Ve arkadaşları gibi *(Neyi görür?)* الَّذِي **O şeyi ki,** أُنْزِلَ **İndirildi** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbinden** أَيِ الْقُرْآنَ Yani, Kuran'ı (görür) *(Ne olarak görür?)* هُوَ **O** فَصْلٌ Zamir-i fasıldır الْحَقَّ **Haktır** وَيَهْدِي **Ve erdirir** *(Neye?)* إِلَى صِرَاطِ طَرِيقِ **Yoluna** *(Kimin?)* الْعَزِيزِ **Aziz** الْحَمِيدِ **Ve Hamîd olanın** أَيِ اللهِ Yani, Allah'ın *(Öyle Allah ki,)* ذِي الْعِزَّةِ İzzet sahibi الْمَحْمُودِ Övülen.

7. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** أَيْ قَالَ بَعْضُهُمْ Yani, bir kısmı dedi *(Nasıl?)* عَلَى جِهَةِ التَّعْجِيبِ Bir şaşkınlık ifadesi olarak *(Kime dedi?)* لِبَعْضٍ Diğer bir kısmına *(Ne dediler?)* هَلْ نَدُلُّكُمْ **Sizi gösterelim mi?** *(Kimi?)* عَلَى رَجُلٍ **Bir adamı ki,** هُوَ مُحَمَّدٌ O Muhammed'dir يُنَبِّئُكُمْ **Size bildiriyor** يُخْبِرُكُمْ Size haber veriyor *(Ne diye?)* أَنَّكُمْ Şüphesiz siz إِذَا مُزِّقْتُمْ **Paramparça olduğunuz zaman** قُطِّعْتُمْ Parçalara ayrıldığınızda *(Nasıl?)* كُلَّ مُمَزَّقٍ **Tamamen dağılarak** *(Mumezzak kelimesi nedir?)* بِمَعْنَى تَمْزِيقٍ Temzik (mastar) manasındadır إِنَّكُمْ **Muhakkak siz** لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ **Yeni bir yaratılış içinde olacaksınız** (diye haber veriyor)

﴿اَفْتَرٰى﴾ بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ لِلْاِسْتِفْهَامِ وَاسْتُغْنِيَ بِهَا عَنْ هَمْزَةِ الْوَصْلِ ﴿عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿اَمْ بِهٖ جِنَّةٌ﴾ جُنُونٌ تَخَيَّلَ بِهٖ ذٰلِكَ قَالَ تَعَالٰى ﴿بَلِ الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ بِالْاٰخِرَةِ﴾ الْمُشْتَمِلَةِ عَلَى الْبَعْثِ وَالْعَذَابِ ﴿فِي الْعَذَابِ﴾ فِيهَا ﴿وَالضَّلٰلِ الْبَعِيْدِ ﴿٨﴾﴾ عَنِ الْحَقِّ فِي الدُّنْيَا ﴿اَفَلَمْ يَرَوْا﴾ يَنْظُرُوا ﴿اِلٰى مَا بَيْنَ اَيْدِيْهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ﴾ مَا فَوْقَهُمْ وَمَا تَحْتَهُمْ ﴿مِنَ السَّمَآءِ وَالْاَرْضِ اِنْ نَّشَاْ نَخْسِفْ بِهِمُ الْاَرْضَ اَوْ نُسْقِطْ عَلَيْهِمْ كِسَفًا﴾ بِسُكُونِ السِّينِ وَفَتْحِهَا [كِسَفًا] قِطْعَةً ﴿مِنَ السَّمَآءِ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ فِي الْأَفْعَالِ الثَّلَاثَةِ بِالْيَاءِ ﴿اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ﴾ الْمَرْئِيِّ ﴿لَاٰيَةً لِكُلِّ عَبْدٍ مُنِيْبٍ ﴿٩﴾﴾ رَاجِعٍ إِلَى رَبِّهِ تَدُلُّ عَلَى قُدْرَةِ اللهِ عَلَى الْبَعْثِ وَمَا يَشَاءُ ﴿وَلَقَدْ اٰتَيْنَا دَاوٗدَ مِنَّا فَضْلًا﴾ نُبُوَّةً وَكِتَابًا وَقُلْنَا ﴿يٰجِبَالُ اَوِّبِيْ﴾ رَجِّعِي ﴿مَعَهٗ﴾ بِالتَّسْبِيحِ ﴿وَالطَّيْرَ﴾ بِالنَّصْبِ عَطْفًا عَلَى مَحَلِّ الْجِبَالِ أَيْ وَدَعَوْنَاهَا تُسَبِّحُ مَعَهُ ﴿وَاَلَنَّا لَهُ الْحَدِيْدَ ﴿١٠﴾﴾ فَكَانَ فِي يَدِهِ كَالْعَجِينِ وَقُلْنَا ﴿اَنِ اعْمَلْ﴾ مِنْهُ ﴿سَابِغٰتٍ﴾ دُرُوعًا كَوَامِلَ يَجُرُّهَا لَابِسُهَا عَلَى الْأَرْضِ ﴿وَقَدِّرْ فِي السَّرْدِ﴾ أَيْ نَسْجِ الدُّرُوعِ قِيلَ لِصَانِعِهَا سَرَّادٌ أَيِ اجْعَلْهُ بِحَيْثُ تَتَنَاسَبُ حَلَقَهُ ﴿وَاعْمَلُوْا﴾ أَيْ آلَ دَاوُدَ مَعَهُ ﴿صَالِحًا اِنِّيْ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ﴿١١﴾﴾ فَأُجَازِيكُمْ بِهِ ﴿وَ﴾ سَخَّرْنَا ﴿لِسُلَيْمٰنَ الرِّيْحَ﴾ وَقِرَاءَةُ الرَّفْعِ بِتَقْدِيرِ تَسْخِيرُ ﴿غُدُوُّهَا﴾ مَسِيرُهَا مِنَ الْغَدْوَةِ بِمَعْنَى الصَّبَاحِ إِلَى الزَّوَالِ ﴿شَهْرٌ وَرَوَاحُهَا﴾ سَيْرُهَا مِنَ الزَّوَالِ إِلَى الْغُرُوبِ ﴿شَهْرٌ﴾ أَيْ مَسِيرَتُهُ ﴿وَاَسَلْنَا﴾ أَذَبْنَا ﴿لَهٗ عَيْنَ الْقِطْرِ﴾ أَيِ النُّحَاسِ فَأُجْرِيَتْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ بِلَيَالِيهِنَّ كَجَرْيِ الْمَاءِ وَعَمَلُ النَّاسِ إِلَى الْيَوْمِ مِمَّا أُعْطِيَ سُلَيْمَانُ ﴿وَمِنَ الْجِنِّ مَنْ يَّعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ بِاِذْنِ﴾ بِأَمْرِ ﴿رَبِّهٖ وَمَنْ يَّزِغْ﴾ يَعْدِلْ ﴿مِنْهُمْ عَنْ اَمْرِنَا﴾ لَهُ بِطَاعَتِهِ ﴿نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيْرِ ﴿١٢﴾﴾ النَّارِ فِي الْآخِرَةِ وَقِيلَ فِي الدُّنْيَا بِأَنْ يَضْرِبَهُ مَلَكٌ بِسَوْطٍ مِنْهَا ضَرْبَةً تَحْرِقُهُ ﴿يَعْمَلُوْنَ لَهٗ مَا يَشَآءُ مِنْ مَّحَارِيْبَ﴾ أَبْنِيَةٍ مُرْتَفِعَةٍ يُصْعَدُ إِلَيْهَا بِدَرَجٍ ﴿وَتَمَاثِيْلَ﴾ جَمْعُ تِمْثَالٍ وَهُوَ كُلُّ شَيْءٍ مَثَّلْتَهُ بِشَيْءٍ أَيْ صُوَرٍ مِنْ نُحَاسٍ وَزُجَاجٍ وَرُخَامٍ وَلَمْ يَكُنِ اتِّخَاذُ الصُّوَرِ حَرَامًا فِي شَرِيعَتِهِ ﴿وَجِفَانٍ﴾ جَمْعُ جَفْنَةٍ ﴿كَالْجَوَابِ﴾ جَمْعُ جَابِيَةٍ وَهُوَ حَوْضٌ كَبِيرٌ يَجْتَمِعُ عَلَى الْجَفْنَةِ أَلْفُ رَجُلٍ يَأْكُلُونَ مِنْهَا ﴿وَقُدُوْرٍ رّٰسِيٰتٍ﴾ ثَابِتَاتٍ لَهَا قَوَائِمُ لَا تَتَحَرَّكُ عَنْ أَمَاكِنِهَا تُتَّخَذُ مِنَ الْجِبَالِ بِالْيَمَنِ يُصْعَدُ إِلَيْهَا بِالسُّلَالِمِ وَقُلْنَا ﴿اِعْمَلُوْٓا﴾ يَا ﴿اٰلَ دَاوٗدَ﴾ بِطَاعَةِ اللهِ ﴿شُكْرًا﴾ لَهُ عَلَى مَا آتَاكُمْ

﴿وَقَلِيلٌ مِنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ ﴿١٣﴾﴾ الْعَامِلُ بِطَاعَتِي شُكْرًا لِنِعْمَتِي ﴿فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ﴾ عَلَى سُلَيْمَانَ ﴿الْمَوْتَ﴾ أَيْ مَاتَ وَمَكَثَ قَائِمًا عَلَى عَصَاهُ حَوْلًا مَيِّتًا وَالْجِنُّ تَعْمَلُ تِلْكَ الْأَعْمَالَ الشَّاقَّةَ عَلَى عَادَتِهَا لَا تَشْعُرُ بِمَوْتِهِ حَتَّى أَكَلَتِ الْأَرَضَةُ عَصَاهُ فَخَرَّ مَيِّتًا ﴿مَا دَلَّهُمْ عَلَى مَوْتِهِ إِلَّا دَابَّةُ الْأَرْضِ﴾ مَصْدَرُ أُرِضَتِ الْخَشَبَةُ بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ أَكَلَتْهَا الْأَرَضَةُ ﴿تَأْكُلُ مِنْسَأَتَهُ﴾ بِالْهَمْزَةِ وَتَرْكِهِ بِأَلِفٍ عَصَاهُ لِأَنَّهَا يَنْسَأُ يَطْرُدُ وَيَزْجُرُ بِهَا ﴿فَلَمَّا خَرَّ﴾ مَيِّتًا ﴿تَبَيَّنَتِ الْجِنُّ﴾ انْكَشَفَ لَهُمْ ﴿أَنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ أَنَّهُمْ ﴿لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ﴾ وَمِنْهُ مَا غَابَ عَنْهُمْ مِنْ مَوْتِ سُلَيْمَانَ ﴿مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿١٤﴾﴾ الْعَمَلِ الشَّاقِّ لَهُمْ لِظَنِّهِمْ حَيَاتَهُ خِلَافَ ظَنِّهِمْ عِلْمَ الْغَيْبِ وَعِلْمُ كَوْنِهِ سَنَةً بِحِسَابِ مَا أَكَلَتْهُ الْأَرَضَةُ مِنَ الْعَصَا بَعْدَ مَوْتِهِ يَوْمًا وَلَيْلَةً مَثَلًا

TÜRKÇE ANLAMI

8. **"Acaba o,** bu konuda **Allah'a yalan mı iftira[1] etmiştir? Yoksa onda** böyle düşünmesine sebep olan bir **delilik mi var?"** Allah Teâlâ buyurdu ki: **Bilakis!** Dirilme ve azabın bulunduğu **ahirete inanmayanlar** orada **azaptadırlar ve** dünyada haktan **çok uzak bir sapıklık içindedirler.**

9. **Onlar, önleri ve arkalarında** üst ve altlarında **olan göğe ve yere bakmıyorlar mı? Eğer dilersek onları yere batırırız veya üzerlerine gökten parçalar[2] düşürürüz.[3] Şüphesiz bu** görülende Rabbine **yönelen** dönen **her kul için** onun, diriltmeye ve dilediği her şeye gücünün yettiğini delalet eden **bir ayet vardır.**

10. **Andolsun ki, Davud'a tarafımızdan bir fazilet** peygamberlik ve kitap **verdik.** Ve dedik ki: **"Ey dağlar ve kuşlar![4] Onunla beraber** tesbihi **tekrar edin"** Yani, onları, Davud (aleyhisselam)'la birlikte tesbih etmeye çağırdık. **Ve ona demiri yumuşattık.** Onun elinde hamur gibiydi.

11. Ve dedik ki. **"Giyenin yerde sürüyeceği, demirden geniş** tam **zırhlar imal et,** zırhların **dokumasını ölçülü yap.**[5] Halkaları uygun olacak şekilde yap. Ey Davud ailesi! Onunla birlikte **salih amel işleyin. Çünkü ben, yaptıklarınızı görmekteyim."** Ve size onların karşılığını vereceğim.

---

[1] أَفْتَرَى fiili istifham hemzenin fethasıyla okunur. Bu hemze sebebiyle fiilin başındaki hemze-i vasıl'a ihtiyaç kalmamıştır.

[2] كِسَفًا kelimesi sin harfinin sükunu ve fethasıyla okunur.

[3] Diğer bir kıraatte üç fiil de (نَشَأْ نَسْخِفْ نُسْقِطْ) ya harfiyle okunur.

[4] الطَّيْرَ kelimesi جِبَالُ kelimesinin mahalline atfedilmek üzere nasbdır.

[5] Zırh imal edene سَرَّاد denir.

12. **Sabah**tan öğlene kadar **gidişi bir ay,** öğleden **akşam**a kadar **gidişi yine bir ay**lık mesafe **olan rüzgârı**[1] **Süleyman**'ın emrine seferber eyledik **ve onun için bakır kaynağını sel gibi akıttık** erittik. Üç gün üç gece suyun akması gibi akıtıldı. İnsanlar o günden bugüne Süleyman (aleyhisselam)'a verilen bu nimeti kullanırlar. **Cinlerden, Rabbinin izni** emri**yle onun önünde çalışan vardı. Onlardan kim** ona itaat et, diye verdiğimiz **emrimizden saparsa** dönerse**, ona** ahirette **alevli azabı** ateşi **tattırırız.** Bu azabın dünyada olduğu da söylenmiştir. Şöyle ki, bir melek elinde ateşten bir kamçı ile ona bir kere vurur ve o ateş onu yakar.

13. **Onlar Süleyman'a,** merdivenle çıkılan yüksek binalar **kaleler,** bakır, cam ve mermerden yapılan ve bir şeye benzetilen **heykeller,**[2] heykel yapmak onun şeraitinde haram değildi, **büyük havuzlar**[3] **gibi kaplar,**[4] bir kabın etrafında bin kişi oturup yemek yerdi. Yemen'deki dağlardan yapılan, yerinden oynamayan, ayaklı ve üzerine merdivenle çıkılan **sabit kazanlardan dilediğini yaparlardı.** Ve dedik ki: "Ey **Davud ailesi!** Allah'a itaat ederek size verdiğine karşılık ona **şükredin. Kullarımdan şükreden** verdiğim nimete şükür için itaat eden **azdır!**

14. **Onun** Süleyman'ın **ölümüne hükmettiğimiz zaman,** öldü ve bir yıl asasına yaslanarak ayakta ölü olarak durdu. Cinler her zamanki gibi işlerine devam edip onun öldüğünü anlayamadılar. Nihayet bir güve asayı yiyince ölü halde yere yıkıldı**, onun öldüğünü, ancak asasını**[5] **yiyen bir güve böceği**[6] **gösterdi.** Ölü olarak **yıkılınca, cinler anladı ki, eğer** onlar **gaybı biliyor olsalardı** ki onların farkında olmadıkları Süleyman (aleyhisselam)'ın ölümü de gaybtandır **o küçük düşürücü azabın,** gaybı bildiklerini zannetmelerine rağmen hala yaşadığını zannedip kendilerine zor gelen o işin **içinde kalmazlardı.** Öleli bir sene olduğu, ölümünden bu yana güvenin, gece-gündüz asasından ortalama yediği hesap edilerek bilinmiştir.

KELİME ANLAMI

8. **اَفْتَرٰى İftira mı etti?** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ Hemzenin fethasıyla *(Niçin olan hemze?)* لِلْاِسْتِفْهَامِ Soru sormak için وَاسْتُغْنِيَ بِهَا Ve onunla ihtiyaçsız kalındı *(Neden?)* عَنْ هَمْزَةِ الْوَصْلِ Hemze-i vasıldan *(Kime iftira etti mi?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Ne iftira etti mi?)*

---

[1] الرِّيح kelimesinin ref kıraati (mahzufun) تَسْخِير olarak takdir edilmesiyledir.

[2] تَمَاثِيل kelimesi تِمْثِيل kelimesinin çoğuludur.

[3] الجَوَاب kelimesi جَابِيَة kelimesinin çoğuludur.

[4] جِفَان kelimesi جَفْنَة kelimesinin çoğuludur.

[5] مِنْسَأَتَهُ kelimesi hemze ile ve hemze yerine elif ile okunur. Süleyman (aleyhisselam)'ın asası olup uzaklaştırma ve kovma gibi işlerde kullanıldığı için bu ismi almıştır.

[6] الأَرْض kelimesi أُرِضَتِ الْخَشَبَةُ terkibindeki meçhul olarak okunan fiilin mastarıdır. 'Güve tahtayı yedi' anlamındadır.

كَذِبًا **Bir yalan** *(Ne hakkında?)* فِي ذٰلِكَ Bu konu hakkında أَمْ **Yoksa** بِهِ **Onda** جِنَّةٌ **Cinnet mi var** جُنُونٌ Delilik ki, بِهِ تَخَيَّلَ Onun sebebiyle hayal etti *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bu söylediklerini قَالَ تَعَالٰى Yüce Allah buyurdu: بَلْ **Hayır!** اَلَّذِينَ **Doğrusu o kimseler ki,** لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmıyorlar** *(Neye?)* بِالْاٰخِرَةِ **Ahirete** *(Öyle ahiret ki,)* اَلْمُشْتَمِلَةِ İçermektedir *(Neyi?)* عَلَى الْبَعْثِ Yeniden dirilmeyi وَالْعَذَابِ Ve azabı *(Ahirete inanmayanlar nerededir?)* وَالضَّلَالِ فِي الْعَذَابِ **Azaptadırlar** *(Nerede?)* فِيهَا O ahirette *(Daha neredelerler?)* الْبَعِيدِ **Uzak bir sapıklık içindedirler** *(Neden sapıklık?)* عَنِ الْحَقِّ Haktan *(Nerede böyledirler?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada.

9. اَفَلَمْ يَرَوْا **Görmediler mi?** يَنْظُرُوا Bakmadılar mı? *(Neye?)* اِلٰى مَا **O şeye ki,** بَيْنَ اَيْدِيهِمْ **Ellerinin arasındadır** وَمَا **Ve o şeye ki,** خَلْفَهُمْ **Arkalarındadır** مَا فَوْقَهُمْ Üstlerinde olan وَمَا تَحْتَهُمْ Ve altlarında olan مِنَ السَّمَاءِ **Göğe** وَالْاَرْضِ **Ve yere** اِنْ نَشَاْ **Şayet dilersek** نَخْسِفْ **Geçiririz** *(Kimi?)* بِهِمْ **Onları** *(Nereye?)* اَلْاَرْضَ **Yere** اَوْ نُسْقِطْ **Veya düşürürüz** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne?)* كِسَفًا **Bir parça** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِسُكُونِ السِّينِ 'Sin' harfinin sükunu وَفَتْحِهَا Ve fethasıyla قِطْعَةً Bir küme *(Nereden bir parça düşürürüz?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** وَفِي قِرَاءَةٍ Ve bir kıraatte بِالْيَاءِ 'Ya' iledir اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Muhakkak ki bunda** فِي الْاَفْعَالِ الثَّلَاثَةِ Üç fiilde de اَلْمَرْئِيِّ Görülen (gök ve yerde) لَاٰيَةً **Elbette ayet vardır** *(Kim için?)* لِكُلِّ عَبْدٍ **Her kul için ki,** مُنِيبٍ **Yönelen** رَاجِعٍ Dönen *(Kime?)* اِلٰى رَبِّهِ Rabbine *(Öyle ayet ki,)* تَدُلُّ Delalet ediyor *(Neye?)* عَلٰى قُدْرَةِ اللّٰهِ Allah'ın kudretine *(Neye?)* عَلَى الْبَعْثِ Yeniden diriltmeye وَمَا يَشَاءُ Ve dilediğine.

10. وَلَقَدْ **Andolsun ki, kesinlikle** اٰتَيْنَا **Biz verdik** *(Kime?)* دَاوُدَ **Davud'a** *(Kimden verdik?)* مِنَّا **Bizden** *(Ne verdik?)* فَضْلًا **Bir fazilet** نُبُوَّةً Peygamberlik وَكِتَابًا Ve kitap وَقُلْنَا Ve dedik ki: يَا جِبَالُ **Ey dağlar!** اَوِّبِي **Tekrarlayın** رَجِّعِي Tekrar edin *(Kiminle?)* مَعَهُ **Onunla** *(Neyi?)* بِالتَّسْبِيحِ Tesbihi وَالطَّيْرَ **Ve kuşlar (siz de)** *(Bu kelime ne ile okunur?)* بِالنَّصْبِ Nasb ile *(Nasıl?)* عَطْفًا Atfedilerek *(Neye?)* عَلٰى مَحَلِّ الْجِبَالِ 'Cibal' kelimesinin mahalline اَيْ وَدَعَوْنَاهَا Yani, onları davet ettik *(Neye?)* تُسَبِّحُ مَعَهُ Onunla birlikte tesbih etmeye وَاَلَنَّا **Ve yumuşattık** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Neyi?)* اَلْحَدِيدَ **Demiri** فَكَانَ فِي يَدِهِ Böylece demir elinde olmuştu *(Ne gibi?)* كَالْعَجِينِ Hamur gibi.

11. وَقُلْنَا Ve dedik ki: اَنِ اعْمَلْ **Yap** *(Neden?)* مِنْهُ O demirden *(Ne yap?)* سَابِغَاتٍ **Geniş zırhlar** دُرُوعًا Tam zırhlar ki, يَجُرُّهَا Onu sürür *(Kim?)* لَابِسُهَا Giyen kişi *(Nerede?)* أَيْ نَسْجِ الدُّرُوعِ **Yapımında** فِي السَّرْدِ **Ve ölçülü ol** وَقَدِّرْ Yerde عَلَى الْأَرْضِ Yani, zırhların dokumasında قِيلَ Denilmiştir *(Kime?)* لِصَانِعِهَا Zırh yapana *(Ne?)* سَرَّادٌ Serrâd أَيِ اجْعَلْهُ Yani, onu yap *(Nasıl?)* بِحَيْثُ تَتَنَاسَبُ Birbirine uygun olacak şekilde *(Ne?)* حَلَقُهُ Halkaları وَاعْمَلُوا **Ve işleyin** أَيْ آلَ دَاوُدَ Yani, Davud'un ehli *(Kiminle birlikte?)* مَعَهُ Onunla birlikte *(Ne işleyin?)* صَالِحًا **Salih amel** إِنِّي **Çünkü ben** بِمَا تَعْمَلُونَ **Yaptıklarınızı** بَصِيرٌ **Görmekteyim** فَأُجَازِيكُمْ Ve de sizi cezalandıracağım *(Ne ile?)* بِهِ O yaptıklarınızla.

12. –سَخَّرْنَا– وَ **Ve** seferber ettik *(Kime?)* لِسُلَيْمٰنَ **Süleyman'a** *(Neyi?)* اَلرِّيحَ **Rüzgarı** وَقِرَاءَةُ الرَّفْعِ Ref kıraati *(Ne iledir?)* بِتَقْدِيرِ تَسْخِيرُ Teshir kelimesinin takdiriyledir مَسِيرُهَا Rüzgarın aldığı yol *(Ne zamandan?)* مِنَ الْغَدْوَةِ Gadve'den *(Bu kelime ne anlamındadır?)* بِمَعْنَى الصَّبَاحِ Sabahtan إِلَى الزَّوَالِ Öğle vaktine kadar, anlamınadır **غُدُوُّهَا Sabah gidişi** سَيْرُهَا Aldığı yol مِنَ الزَّوَالِ Öğleden sonra إِلَى الْغُرُوبِ Akşama kadar **وَرَوَاحُهَا Akşam gidişi** شَهْرٌ **Bir aydır** أَيْ مَسِيرَتُهُ شَهْرٌ **Bir aydır** Yani, bir aylık yoldur وَأَسَلْنَا **Ve sel gibi akıttık** أَذَبْنَا Erittik *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** *(Neyi?)* عَيْنَ الْقِطْرِ **Bakır kaynağını** أَيِ النُّحَاسِ Yani, bakırı فَأُجْرِيَتْ Ve akıtıldı *(Ne kadar zaman?)* ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ Üç gün *(Ne ile?)* بِلَيَالِيهِنَّ Geceleriyle *(Ne gibi akıtıldı?)* كَجَرْيِ الْمَاءِ Suyun akması gibi وَعَمَلُ النَّاسِ Ve insanların (bakır işleme) sanatı *(Ne zamana kadar?)* إِلَى الْيَوْمِ Bu güne kadar *(Nedendir?)* مِمَّا أُعْطِيَ Verilen(nimet)lerdendir *(Kime?)* سُلَيْمَانُ Süleyman'a وَمِنَ الْجِنِّ **Ve cinlerden de** مَنْ يَعْمَلُ **Çalışan vardı** *(Nerede?)* بَيْنَ يَدَيْهِ **Onun önünde** *(Ne ile?)* بِإِذْنِ **İzniyle** بِأَمْرِ Emriyle *(Kimin?)* رَبِّهِ **Rabbinin** وَمَنْ **Ve kim** يَزِغْ **Çıkarsa** يَعْدِلْ Saparsa *(Kimden?)* مِنْهُمْ **O cinlerden** *(Neden çıkarsa?)* عَنْ اَمْرِنَا **Bizim emrimizden** *(Kime?)* لَهُ Ona *(Ne ile ilgili olan emrimizden çıkarsa?)* بِطَاعَتِهِ Süleyman'a itaat etmesiyle ilgili نُذِقْهُ **Ona tattırırız** *(Neden?)* مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ **Alevli ateşin azabından** اَلنَّارِ Ateşten *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette وَقِيلَ Ve denildi ki: فِي الدُّنْيَا Dünyada (tattırılır) *(Nasıl?)* بِأَنْ يَضْرِبَهُ Ona vurması suretiyle *(Kimin?)* مَلَكٌ Bir meleğin *(Ne ile?)* بِسَوْطٍ مِنْهَا Ateşten bir kırbaç ile *(Nasıl vurması?)* ضَرْبَةً Öyle bir vuruşla ki, تَحْرِقُهُ Onu yakıyor.

13. يَعْمَلُونَ **Onlar yaparlardı** *(Kim için?)* لَهُ **Süleyman için** *(Ne yaparlardı?)* مَا يَشَاءُ **Dilediği** مِنْ مَحَارِيبَ **Kuleleri** أَبْنِيَةٍ مُرْتَفِعَةٍ Yüksek binalar ki, يُصْعَدُ إِلَيْهَا Onlara çıkılır *(Ne ile?)* بِدَرَجٍ Basamak ile وَتَمَاثِيلَ **Heykelleri** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ تِمْثَالٍ Timsal kelimesinin çoğuludur وَهُوَ Ve o da *(Nedir?)* كُلُّ شَيْءٍ Her şeydir ki, مَثَّلْتَهُ Sen onu benzettin *(Neye?)* بِشَيْءٍ Başka bir şeye أَيْ صُوَرٍ Yani, suretlerdir *(Neden?)* اِتِّخَاذُ Heykel yapmak *(Ne değildi?)* حَرَامًا Haram *(Nerede?)* فِي شَرِيعَتِهِ Onun şeraitinde الصُّوَرِ وَجِفَانٍ **Çanakları** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ جَفْنَةٍ 'Cefne' kelimesinin çoğuludur *(Öyle çanaklar ki,)* كَالْجَوَابِ **Havuzlar gibi** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ جَابِيَةٍ 'Câbiye' kelimesinin çoğuludur وَهُوَ حَوْضٌ كَبِيرٌ Ve o büyük havuzdur يَجْتَمِعُ Toplanır *(Nerede?)* عَلَى الْجَفْنَةِ Çanağın başında *(Kim?)* أَلْفُ رَجُلٍ Bin adam يَأْكُلُونَ مِنْهَا Ve ondan yerler وَقُدُورٍ رَاسِيَاتٍ **Ve sabit kazanları** ثَابِتَاتٍ Taşınmaz لَهَا قَوَائِمُ Onların ayakları vardır لَا تَتَحَرَّكُ عَنْ Yerlerinden أَمَاكِنِهَا oynamazlar تُتَّخَذُ Yapılır *(Neden?)* مِنَ الْجِبَالِ بِالْيَمَنِ Yemen'deki dağlardan يُصْعَدُ إِلَيْهَا Onlara çıkılır *(Ne ile?)* بِالسُّلَالِمِ Merdivenlerle وَقُلْنَا Ve dedik ki: اِعْمَلُوا **Çalışın** -يَا- اٰلَ دَاوُدَ Ey **Davud ailesi** *(Ne ile?)* بِطَاعَةِ اللهِ Allah'a itaat ile *(Neye çalışın?)* شُكْرًا **Şükre** *(Kime?)* لَهُ Allah'a *(Neye karşı?)* عَلَى مَا آتَاكُمْ Size verdiklerine karşı وَقَلِيلٌ **Ve azdır** مِنْ عِبَادِيَ **Kullarımdan** *(Kim?)* اَلشَّكُورُ **Şükreden** اَلْعَامِلُ Çalışan *(Ne ile?)* بِطَاعَتِي Bana itaat ile *(Neye çalışan?)* شُكْرًا لِنِعْمَتِي Nimetime şükre.

14. فَلَمَّا **Ne zaman ki** قَضَيْنَا **Hükmettik** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** عَلَى سُلَيْمَانَ Süleyman üzerine *(Neyi?)* اَلْمَوْتَ **Ölümü** أَيْ مَاتَ Yani, öldü وَمَكَثَ قَائِمًا Ve ayakta kaldı *(Nasıl?)* عَلَى عَصَاهُ Asası yaslanmış olarak *(Ne kadar zaman böyle kaldı?)* حَوْلًا Bir sene *(Ne halde böyle kaldı?)* مَيِّتًا Ölü olarak وَالْجِنُّ Cinler ise تَعْمَلُ Yapıyordu *(Neyi?)* تِلْكَ الْأَعْمَالَ الشَّاقَّةَ Bu zor işleri *(Nasıl?)* عَلَى عَادَتِهَا Adetleri üzere لَا تَشْعُرُ Hissetmiyorlardı *(Neyi?)* بِمَوْتِهِ Öldüğünü حَتَّى أَكَلَتْ Sonunda yedi *(Ne?)* اَلْأَرَضَةُ Güve *(Neyi?)* عَصَاهُ Onun asasını فَخَرَّ O da yıkılıverdi *(Nasıl?)* مَيِّتًا Ölü olarak مَا دَلَّهُمْ **Onlara göstermedi** *(Neyi?)* عَلَى مَوْتِهِ **Öldüğünü** *(Ne?)* إِلَّا دَابَّةُ الْأَرْضِ **Güveden başka bir şey** *(Ard kelimesi nedir?)* مَصْدَرُ أُرِضَتِ الْخَشَبَةُ 'Uridatil haşebetü' (cümlesindeki fiilin) mastarıdır *(Bu fiil ne olduğu haldedir?)* بِالْبِنَاءِ لِلْمَفْعُولِ Meful için bina edilmiş (meçhul sığa) olduğu haldedir *(Bu cümlenin manası nedir?)* أَكَلَتْهَا Onu yedi *(Ne?)* اَلْأَرَضَةُ Güve *(Öyle güve ki,)* تَأْكُلُ **Yiyor** *(Neyi?)* مِنْسَأَتَهُ **Asasını** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالْهَمْزَةِ Hemze ile *(Daha?)* وَتَرْكِهِ Ve hemzenin terkiyle

(Neye karşılık?) بِأَلِفٍ Elife karşılık عَصَاهُ Onun değneği (demektir) *(Niçin böyle isimlendirilmiştir?)* لِأَنَّهَا Çünkü o asa يُنْسَأُ Uzaklaştırılır يُطْرَدُ Kovulur وَيُزْجَرُ Ve men edilir *(Ne ile?)* بِهَا Onunla فَلَمَّا خَرَّ **Sonunda yıkılınca** *(Nasıl?)* مَيِّتًا Ölü olarak تَبَيَّنَتْ **Anladı** *(Kim?)* اَلْجِنُّ **Cinler** اِنْكَشَفَ لَهُمْ Onlara aşikâr oldu ki, اَنْ **Şüphesiz** *(En nedir?)* مُخَفَّفَةٌ Hafifletilmiştir أَنَّهُمْ Yani, onlar لَوْ كَانُوا **Şayet olsalardı** *(Ne olsalardı?)* يَعْلَمُونَ **Biliyor** *(Neyi?)* اَلْغَيْبَ **Gaybı** وَمِنْهُ Ki o gaybtandır *(Ne?)* مَا غَابَ عَنْهُمْ Onlara gizli kalan مِنْ مَوْتِ سُلَيْمَانَ Süleyman'ın ölümü مَا لَبِثُوا **Kalmazlardı** *(Nerede?)* فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ **Alçaltıcı azapta** اَلْعَمَلِ الشَّاقِّ لَهُمْ Onlara ağır gelen işte (kalmazlardı) *(Peki niçin kaldılar?)* لِظَنِّهِمْ حَيَاتَهُ Yaşadığını zannettikleri için *(Ne olarak böyle zannetiler?)* خِلَافَ ظَنِّهِمْ Zannetmelerinin aksine *(Neyi zannetmeleri?)* عِلْمَ الْغَيْبِ Gaybı bildiklerini وَعِلْمُ كَوْنِهِ سَنَةً Öleli bir sene olduğunun anlaşılması *(Ne iledir?)* بِحِسَابِ مَا أَكَلَتْهُ Yediği şeyin hesap edilmesiyledir *(Neyin yediği şeyin?)* اَلْأَرَضَةُ Güvenin *(Neden yediği şey?)* مِنَ الْعَصَا Asadan *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَوْتِهِ Ölümünden sonra (yediği şey) *(Ne kadar zamanda?)* يَوْمًا وَلَيْلَةً مَثَلًا Örneğin bir gün ve gecede (yediği şey hesaplanarak öleli bir yıl olduğu anlaşılmıştır).

﴿لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ﴾ بِالصَّرْفِ وَعَدَمِهِ قَبِيلَةٌ سُمِّيَتْ بِاسْمِ جَدٍّ لَهُمْ مِنَ الْعَرَبِ ﴿فِي مَسْكَنِهِمْ﴾ بِالْيَمَنِ ﴿اٰيَةٌ﴾ دَالَّةٌ عَلَى قُدْرَةِ اللهِ تَعَالَى ﴿جَنَّتَانِ﴾ بَدَلٌ ﴿عَنْ يَمِينٍ وَشِمَالٍ﴾ عَنْ يَمِينِ وَادِيهِمْ وَشِمَالِهِ وَقِيلَ لَهُمْ ﴿كُلُوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ﴾ عَلَى مَا رَزَقَكُمْ مِنَ النِّعْمَةِ فِي اَرْضِ سَبَإٍ ﴿بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ﴾ لَيْسَ فِيهَا سِبَاخٌ وَلَا بَعُوضَةٌ وَلَا ذُبَابَةٌ وَلَا بَرْغُوثٌ وَلَا عَقْرَبٌ وَلَا حَيَّةٌ وَيَمُرُّ الْغَرِيبُ فِيهَا وَفِي ثِيَابِهِ قُمَّلٌ فَيَمُوتُ لِطِيبِ هَوَائِهَا ﴿وَ﴾ اللهُ ﴿رَبٌّ غَفُورٌ ﴿١٥﴾﴾ ﴿فَاَعْرَضُوا﴾ عَنْ شُكْرِهِ وَكَفَرُوا ﴿فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِمِ﴾ جَمْعُ عَرِمَةٍ وَهُوَ مَا يَمْسِكُ الْمَاءَ مِنْ بِنَاءٍ وَغَيْرِهِ إِلَى وَقْتِ حَاجَتِهِ أَيْ سَيْلَ وَادِيهِمُ الْمَمْسُوكَ بِمَا ذُكِرَ فَأَغْرَقَ جَنَّتَيْهِمْ وَأَمْوَالَهُمْ ﴿وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَيْهِمْ جَنَّتَيْنِ ذَوَاتَيْ﴾ تَثْنِيَةُ ذَوَاتِ مُفْرَدٍ عَلَى الْأَصْلِ ﴿اُكُلٍ خَمْطٍ﴾ مُرٍّ بَشِعٍ بِإِضَافَةِ أُكْلٍ بِمَعْنَى مَأْكُولٍ وَتَرْكِهَا [اُكُلٍ خَمْطٍ] وَيُعْطَفُ عَلَيْهِ ﴿وَاَثْلٍ وَشَيْءٍ مِنْ سِدْرٍ قَلِيلٍ ﴿١٦﴾﴾ ﴿ذٰلِكَ﴾ التَّبْدِيلُ ﴿جَزَيْنَاهُمْ بِمَا كَفَرُوا﴾ بِكُفْرِهِمْ ﴿وَهَلْ يُجَازِيٓ اِلَّا الْكَفُورَ ﴿١٧﴾﴾ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ مَعَ كَسْرِ الزَّايِ وَنَصْبِ الْكَفُورِ [نُجَازِي اِلَّا الْكَفُورَ] أَيْ مَا يُنَاقَشُ إِلَّا هُوَ ﴿وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ﴾ بَيْنَ سَبَإٍ وَهُمْ بِالْيَمَنِ ﴿وَبَيْنَ الْقُرَى الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا﴾ بِالْمَاءِ وَالشَّجَرِ وَهِيَ قُرَى الشَّامِ الَّتِي يَسِيرُونَ إِلَيْهَا لِلتِّجَارَةِ ﴿قُرًى ظَاهِرَةً﴾ مُتَوَاصِلَةً مِنَ الْيَمَنِ إِلَى الشَّامِ ﴿وَقَدَّرْنَا فِيهَا السَّيْرَ﴾ بِحَيْثُ يَقِيلُونَ فِي وَاحِدَةٍ وَيَبِيتُونَ فِي أُخْرَى إِلَى انْتِهَاءِ سَفَرِهِمْ وَلَا يَحْتَاجُونَ فِيهِ إِلَى حَمْلِ زَادٍ وَمَاءٍ أَيْ وَقُلْنَا ﴿سِيرُوا فِيهَا لَيَالِيَ وَاَيَّامًا اٰمِنِينَ ﴿١٨﴾﴾ لَا تَخَافُونَ فِي لَيْلٍ وَلَا فِي نَهَارٍ ﴿فَقَالُوا رَبَّنَا بَعِّدْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ (بَاعِدْ) ﴿بَيْنَ اَسْفَارِنَا﴾ إِلَى الشَّامِ اجْعَلْهَا مَفَاوِزَ لِيَتَطَاوَلُوا عَلَى الْفُقَرَاءِ بِرُكُوبِ الرَّوَاحِلِ وَحَمْلِ الزَّادِ وَالْمَاءِ فَبَطِرُوا النِّعْمَةَ ﴿وَظَلَمُوٓا اَنْفُسَهُمْ﴾ بِالْكُفْرِ ﴿فَجَعَلْنَاهُمْ اَحَادِيثَ﴾ لِمَنْ بَعْدَهُمْ فِي ذٰلِكَ ﴿وَمَزَّقْنَاهُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ﴾ فَرَّقْنَاهُمْ فِي الْبِلَادِ كُلَّ التَّفْرِيقِ ﴿اِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿لَاٰيَاتٍ﴾ عِبَرًا ﴿لِكُلِّ صَبَّارٍ﴾ عَنِ الْمَعَاصِي ﴿شَكُورٍ ﴿١٩﴾﴾ عَلَى النِّعَمِ ﴿وَلَقَدْ صَدَقَ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ [صَدَّقَ] ﴿عَلَيْهِمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارِ مِنْهُمْ سَبَأٌ ﴿اِبْلِيسُ ظَنَّهُ﴾ أَنَّهُمْ بِإِغْوَائِهِ يَتَّبِعُونَهُ ﴿فَاتَّبَعُوهُ﴾ فَصَدَقَ بِالتَّخْفِيفِ فِي ظَنِّهِ اَوْ صَدَّقَ بِالتَّشْدِيدِ ظَنَّهُ أَيْ وَجَدَهُ صَادِقًا ﴿اِلَّا﴾ بِمَعْنَى لٰكِنَّ ﴿فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٠﴾﴾ لِلْبَيَانِ أَيْ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ لَمْ يَتَّبِعُوهُ ﴿وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ﴾ تَسْلِيطٍ مِنَّا ﴿اِلَّا لِنَعْلَمَ﴾

عِلْمَ ظُهُورِ ﴿مَنْ يُؤْمِنُ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍّ﴾ فَنُجَازِيَ كُلًّا مِنْهُمَا ﴿وَرَبُّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿٢١﴾﴾ رَقِيبٌ ﴿قُلِ﴾ يَا مُحَمَّدُ لِكُفَّارِ مَكَّةَ ﴿ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ﴾ أَيْ زَعَمْتُمُوهُمْ آلِهَةً ﴿مِنْ دُونِ اللهِ﴾ اَىْ غَيْرِهِ لِيَنْفَعُوكُمْ بِزَعْمِكُمْ قَالَ تَعَالَى فِيهِمْ ﴿لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ﴾ وَزْنَ ﴿ذَرَّةٍ﴾ مِنْ خَيْرٍ أَوْ شَرٍّ ﴿فِي السَّمٰوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍ﴾ شِرْكَةٍ ﴿وَمَا لَهُ﴾ تَعَالَى ﴿مِنْهُمْ﴾ مِنَ الْآلِهَةِ ﴿مِنْ ظَهِيرٍ ﴿٢٢﴾﴾ مُعِينٍ

TÜRKÇE ANLAMI

15. **Andolsun ki, Sebe[1] kavmi için** Yemen'de **oturdukları yerlerde** Allah'ın kudretine delalet eden **büyük bir ayet vardır. Biri sağda, diğeri solda** vadilerinin iki tarafında **iki bahçeleri vardı.** Onlara denildi ki: **"Rabbinizin rızkından yeyin ve** Sebe diyarında size verdiği nimetlere karşılık **ona şükredin.** İşte, kendisinde gübre, sinek, sivrisinek, pire, akrep olmayan ve elbisesinde bit bulunan yabancı biri geçtiğinde, havasının güzelliğinden bitin öldüğü, **hoş bir memleket ve çok bağışlayan bir Rab!** Allah.

16. **Ama onlar** Allah'a şükretmekten **yüz çevirdiler** ve onu inkâr ettiler**. Biz de** suyu ihtiyaç vaktine kadar tutan baraj ve benzeri şeyler demek olan **bentlerin[2] selini** yani, bentlerle tutulmuş olan vadilerinin sularını **üzerlerine saldık** da onların iki bahçesini ve mallarını suya boğdu. **Ve onların iki bahçesini, buruk** acı ve nahoş **yemiş,[3] ılgın ve biraz da sedir ağacı bulunan[4] iki bahçeye çevirdik.**

17. **Nankörlük ettikleri için onları bununla** bahçelerini harabeye çevirirek **cezalandırdık. Hiç nankörden başkası cezalandırılır mı?[5]** Yani, sadece o hesaba çekilir.

18. **Onlarla** Sebe ile ki onlar Yemen'dedir su ve ağaçla **bereketli kıldığımız** ve ticaret için gittikleri Şam **memleketleri arasında, sırt sırta** Yemen'den Şam'a sıralı **köyler var ettik ve bunlar arasında mesafeler belirledik.** Öyle ki, yolculuklarının sonuna kadar köylerin birinde öğlen konaklıyor, diğerinde geceliyorlardı. Ve yolculuk esnasında yiyecek-içecek taşımaya ihtiyaç duymuyorlardı. Onlara dedik ki: **"Oralarda geceleri, gündüzleri emin olarak** ne gece ne de gündüz korkmadan **yolculuk edin."**

---

[1] سَبَأ kelimesi hem munsarif hem de gayr-ı munsarif olarak okunur. Araplardan gelen dedelerinin adıyla isimlendirilmiş bir kabiledir.

[2] الْعَرِم kelimesi عَرِمَة kelimesinin çoğuludur.

[3] أُكُلٍ خَمْطٍ terkibi izafetli ve izafetsiz olarak okunur. 'Yemiş' anlamındadır. أَثْل kelimesi de onun üzerine atfedilir.

[4] ذَوَاتَيْ aslı üzere müfret olan ذَوَات kelimesinin tesniyesidir.

[5] يُجَازِي fiili ya harfi ile meçhul olarak okunduğu gibi evvelinde nun ve ze harfinin kesrasıyla (نُجَازِي şeklinde) ve الْكَفُورَ kelimesinin nasbıyla da okunur.

19. **Fakat onlar: "Ey Rabbimiz!** Şam'a yaptığımız **seferlerimizin arasını aç**[1] onları çöllere çevir" **dediler** ki, develere binmek, erzak ve su taşımak (zorunda kalmaları) sebebiyle fakirlere küstahlık etsinler. Verilen nimetle şımardılar. **Ve** nankörlük ederek **kendilerine yazık ettiler. Biz de onları,** bu konuda kendilerinden sonra gelenlere **ibretli haberler eyledik ve onları** köylerde **tamamen dağıttık. Şüphesiz bu** anlatılan**da,** günahlara **çok sabreden ve** nimetlere **çok şükreden herkes için ayetler** ibretler **vardır.**

20. **Andolsun ki, İblis, onlar;** içlerinde Sebe'in de bulunduğu kâfirler **hakkında** bunları azdırırsam bana uyarlar, diye **doğru tahminde bulundu.**[2] **Mümin**[3] **bir zümre dışında hepsi ona uydular.** Yani, müminler ona uymadılar.

21. **Halbuki şeytanın onlar üzerinde, ahirete inananı, ondan şüphe içinde olandan ayırt edip** bilgimiz aşikar olacak şekilde **bilmemiz için** (verilenin) **dışında hiçbir nüfuzu** bizim tarafımızdan verilmiş bir yetkisi **yoktu. Senin Rabbin her şeyi koruyandır** gözetendir.

22. Ey Muhammed! Mekke kâfirlerine **de ki: "Allah'tan başka** ilah **sandığınız şeylere yalvarın!** ki, zannınıza göre size fayda versinler. Allah Teâlâ onlar hakkında buyurdu ki: **Onlar ne göklerde ne de yerde zerre miktarınca bir şeye** hayır veya şerre **sahip değillerdir. Onların bu ikisinde hiçbir ortaklığı yoktur, Allah** Teâlâ'nın **onlardan** o ilahlardan **bir yardımcısı da yoktur.**

KELİME ANLAMI

15. لَقَدْ **Andolsun kesinlikle** كَانَ **Vardı** *(Kim için?)* لِسَبَإٍ **Sebeliler için** *(Bu Sebe kelimesi nasıl okunur?)* بِالصَّرْفِ Munsarif وَعَدَمِهِ Ve gayri munsarif olarak قَبِيلَةٌ Bir kabiledir ki, سُمِّيَتْ İsimlendirilmiştir *(Ne ile?)* بِاسْمِ جَدٍّ لَهُمْ Dedelerinin adıyla *(Kimden olan dedeleri?)* مِنَ الْعَرَبِ Araplardan *(Nerede vardı?)* فِي مَسْكَنِهِمْ **Oturdukları yerlerde** *(Nerede?)* بِالْيَمَنِ Yemen'de *(Ne vardı?)* آيَةٌ **Bir ayet** دَالَّةٌ Ki, delalet eden *(Neye?)* عَلَى قُدْرَةِ اللهِ تَعَالَى Yüce Allah'ın kudretine جَنَّتَانِ **İki bahçe** *(Bu kelime nedir?)* بَدَلٌ (Ayet kelimesinden) bedeldir عَنْ يَمِينٍ **Sağdan** وَشِمَالٍ **Ve soldan** عَنْ يَمِينٍ وَادِيهِمْ Vadilerinin sağından وَشِمَالِهِ Ve solundan وَقِيلَ لَهُمْ Ve onlara denildi ki: كُلُوا **Yiyin** *(Neden?)* مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ **Rabbinizin rızkından** وَاشْكُرُوا لَهُ **Ve ona şükredin** *(Neye karşılık?)* عَلَى مَا رَزَقَكُمْ Sizi rızıklandırdığı مِنَ النِّعْمَةِ Nimetlere karşılık *(Neredeki?)* فِي أَرْضِ سَبَإٍ Sebe diyarındaki بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ **Hoş bir belde** لَيْسَ فِيهَا Orada yoktur *(Ne?)* سِبَاخٌ وَلَا بَعُوضَةٌ Ne gübre ne sivrisinek

---

[1] بَعِّدْ fiili diğer bir kıraatte بَاعِدْ şeklinde okunur.

[2] صَدَقَ fiili şeddesiz ve şeddeli olarak okunur. Şeddesiz okunduğunda صَدَقَ فِي ظَنِّهِ şeddeli okunduğunda da صَدَّقَ ظَنَّهُ takdirindedir.

[3] مِنَ الْمُؤْمِنِينَ terkibindeki min harf-i ceri beyan içindir.

وَيَمُرُّ Ne akrep ne de yılan وَلَا عَقْرَبُ وَلَا حَيَّةٌ Ne sinek ne pire وَلَا ذُبَابَةٌ وَلَا بَرْغُوثٌ (O bit) فَيَمُوتُ Elbisesinde de bit vardır وَفِي ثِيَابِهِ قُمَّلٌ Yabancı oraya uğrar الْغَرِيبُ فِيهَا derhal ölüverir *(Niçin?)* لِطِيبِ هَوَائِهَا Havası çok hoş olduğu için -اللهُ- وَ **Ve** Allah *(Nedir?)* **رَبٌّ غَفُورٌ Çok bağışlayan bir Rabdir.**

16. **فَأَعْرَضُوا Ve yüz çevirdiler** *(Neden?)* عَنْ شُكْرِهِ Ona şükretmekten وَكَفَرُوا Ve inkar ettiler **فَأَرْسَلْنَا Biz de gönderdik** *(Kim üzerine?)* **عَلَيْهِمْ Onların üzerine** *(Neyi?)* **سَيْلَ الْعَرِمِ Bentlerin selini** *(Arim kelimesi nedir?)* جَمْعُ عَرِمَةٍ Arime'nin çoğuludur وَهُوَ O da مَا يَمْسِكُ الْمَاءَ Suyu tutan مِنْ بِنَاءٍ وَغَيْرِهِ Bent ve diğer şeylerdir *(Ne zamana kadar tutar?)* إِلَى وَقْتِ حَاجَتِهِ İhtiyaç duyulduğu vakte kadar أَيْ سَيْلَ وَادِيهِمْ Yani, vadilerinin selini *(Öyle sel ki,)* الْمَمْسُوكَ بِمَا ذُكِرَ Zikredilen bentlerle tutulan فَأَغْرَقَ Ve suya boğdu *(Neyi?)* جَنَّتَيْهِمْ Onların iki bahçesini وَأَمْوَالَهُمْ Ve mallarını **وَبَدَّلْنَاهُمْ Ve onlara verdik** *(Neye karşılık?)* **بِجَنَّتَيْهِمْ Bahçelerine karşılık** *(Ne?)* **جَنَّتَيْنِ İki bahçe ki, ذَوَاتَيْ Sahibi** *(Zevâtey kelimesi nedir?)* تَثْنِيَةُ ذَوَاتٍ مُفْرَدٍ Müfret olan zevât kelimesinin tesniyesidir *(Ne üzere tesniyesidir?)* عَلَى الْأَصْلِ Aslı üzere *(O bahçeler ne sahibidir?)* **أُكُلٍ خَمْطٍ Buruk yemiş** مُرٍّ بَشِعٍ Acı, nahoş *(Nasıl okunur?)* بِإِضَافَةِ أُكُلٍ 'Ükl' kelimesinin izafetiyle *(Ükl kelimesi ne anlamındadır?)* بِمَعْنَى مَأْكُولٍ Yemiş anlamındadır *(Daha nasıl okunur?)* وَتَرْكِهَا Ve izafetin terk edilmesiyle وَيُعْطَفُ عَلَيْهِ Ve ükl kelimesine atfedilir *(Ne?)* **وَأَثْلٍ Ilgın وَشَيْءٍ Ve bir şey** *(Neden?)* **مِنْ سِدْرٍ Sedir ağacından ki, قَلِيلٍ Az.**

17. **ذَٰلِكَ التَّبْدِيلَ Bu** değiştirme **جَزَيْنَاهُمْ Onları cezalandırdık** *(Ne sebebiyle?)* **بِمَا كَفَرُوا -بِكُفْرِهِمْ- Nankörlük etmeleri sebebiyle وَهَلْ يُجَازَىٰ Ve hiç cezalandırılır mı?** *(Kim?)* **إِلَّا الْكَفُورَ Kâfirden başkası** *(Bu kelime ne ile okunur?)* بِالْيَاءِ Ya ile وَالنُّونِ Ve nun ile okunur *(Nun ile nasıl okunur?)* مَعَ كَسْرِ الزَّايِ Ze harfinin kesresi وَنَصْبِ الْكَفُورِ Ve kefur kelimesinin nasbıyla أَيْ مَا يُنَاقَشُ Yani, hesaba çekilmez *(Kim?)* إِلَّا هُوَ Ondan başkası.

18. **وَجَعَلْنَا Ve var ettik** *(Nerede?)* **بَيْنَهُمْ Onların arasıyla** بَيْنَ سَبَإٍ Sebe'in arasıyla وَهُمْ بِالْيَمَنِ Ki, onlar Yemen'dedir **وَبَيْنَ الْقُرَى Köyler arasında اَلَّتِي بَارَكْنَا Ki, biz bereket verdik** *(Nereye?)* **فِيهَا Oralara** *(Ne ile?)* بِالْمَاءِ وَالشَّجَرِ Su ve ağaç ile وَهِيَ قُرَى الشَّامِ Oralar da Şam köyleridir الَّتِي يَسِيرُونَ إِلَيْهَا Ki, oralara seyahat ediyorlardı *(Niçin?)* لِلتِّجَارَةِ Ticaret için *(Ne var ettik?)* **قُرًى ظَاهِرَةً Sırt sırta köyler** مُتَوَاصِلَةً Birbirine bitişik

مِنَ الْيَمَنِ إِلَى الشَّامِ Yemen'den Şam'a kadar وَقَدَّرْنَا **Ve belirledik** *(Nerede?)* فِيهَا **O köylerde** *(Ne?)* اَلسَّيْرَ **Seyahat** بِحَيْثُ Şöyle ki, يَقِيلُونَ فِي وَاحِدَةٍ Birinde öğlen konaklıyor وَيَبِيتُونَ وَلَا يَحْتَاجُونَ فِي أُخْرَى Diğerinde ise geceliyorlardı إِلَى انْتِهَاءِ سَفَرِهِمْ Seferleri bitene kadar Ve ihtiyaç duymuyorlardı *(Nerede?)* فِيهِ O seferde *(Neye?)* إِلَى حَمْلِ زَادٍ وَمَاءٍ Erzak ve su taşımaya وَقُلْنَا أَيْ Ve onlara dedik ki: سِيرُوا **Seyahat edin** *(Nerede?)* فِيهَا **O köylerde** *(Ne zaman?)* لَيَالِيَ **Geceleri** وَأَيَّامًا **Ve gündüzleri** *(Nasıl?)* آمِنِينَ **Emin olarak** لَا تَخَافُونَ Korkmadan *(Ne zaman?)* فِي لَيْلٍ وَلَا فِي نَهَارٍ Ne gündüz ne de gece.

19. فَقَالُوا **Fakat onlar dediler ki:** رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** بَعِّدْ **Uzaklaştır** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise بَاعِدْ Bâid (şeklinde okunur) *(Neyi uzaklaştır?)* بَيْنَ أَسْفَارِنَا **Seferlerimizin arasını** *(Nereye doğru olan?)* إِلَى الشَّامِ Şam'a doğru olan اِجْعَلْهَا O mesafeleri eyle *(Ne?)* مَفَاوِزَ Çöller *(Niçin böyle dua ettiler?)* لِيَتَطَاوَلُوا Küstahça davranmak için *(Kime?)* عَلَى الْفُقَرَاءِ Fakirlere *(Ne sebebiyle?)* بِرُكُوبِ الرَّوَاحِلِ Bineklere binmeleri وَحَمْلِ الزَّادِ وَالْمَاءِ Su ve erzak taşımaları sebebiyle فَبَطِرُوا النِّعْمَةَ Ve nimetle şımardılar وَظَلَمُوا **Ve zulmettiler** *(Kime?)* أَنْفُسَهُمْ **Kendilerine** *(Ne ile?)* بِالْكُفْرِ Nankörlük ile فَجَعَلْنَاهُمْ **Biz de onları çevirdik** *(Neye?)* أَحَادِيثَ **İbretli haberlere** *(Kim için?)* لِمَنْ بَعْدَهُمْ Onlardan sonra gelenler için *(Hangi konuda?)* فِي ذٰلِكَ Bu (nimetle şımarma) konusunda وَمَزَّقْنَاهُمْ **Ve onları dağıttık** *(Nasıl?)* كُلَّ مُمَزَّقٍ **Büsbütün dağıtarak** فَرَّقْنَاهُمْ Onları ayırdık *(Nerede?)* فِي الْبِلَادِ Beldelerde *(Nasıl?)* كُلَّ التَّفْرِيقِ Tamamen ayırarak إِنَّ **Muhakkak ki** فِي ذٰلِكَ الْمَذْكُورِ **Bu** anlatılan**da vardır** *(Ne?)* لَآيَاتٍ **Ayetler** عِبَرًا İbretler *(Kim için?)* لِكُلِّ صَبَّارٍ **Her çok sabreden** *(Neden?)* عَنِ الْمَعَاصِي Günahlardan شَكُورٍ **Ve çok şükreden için** *(Neye şükreden?)* عَلَى النِّعَمِ Nimetlere.

20. وَلَقَدْ **Andolsun ki, kesinlikle** صَدَقَ **Haklı çıktı** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ Şeddeli ve şeddesiz okunur *(Kime karşı haklı çıktı?)* عَلَيْهِمْ **Onlara karşı** أَيِ الْكُفَّارِ Yani, kafirlere karşı مِنْهُمْ سَبَأٌ Sebe halkı da onlardandır *(Kim haklı çıktı?)* إِبْلِيسُ **İblis** *(Nede haklı çıktı?)* ظَنَّهُ **Zannında** *(Ne diye?)* أَنَّهُمْ O kafirler بِإِغْوَائِهِ Onun azdırmasıyla يَتَّبِعُونَهُ Ona tabi olurlar فَاتَّبَعُوهُ **Ve ona tabi oldular** فَصَدَقَ Sadaka kelimesi بِالتَّخْفِيفِ Şeddesiz olarak فِي ظَنِّهِ Fi zannihi (şeklindedir) أَوْ صَدَّقَ Veya saddaka بِالتَّشْدِيدِ Şedde ile ظَنَّهُ Zannehu (şeklindedir) أَيْ وَجَدَهُ صَادِقًا Yani, zannını doğru buldu (demektir) إِلَّا **Ancak** بِمَعْنَى لٰكِنَّ Lakinne manasındadır فَرِيقًا **Bir grup müstesna** *(Kimden?)* مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **İnananlardan** *(Min harfi ceri ne içindir?)* لِلْبَيَانِ Beyan içindir أَيْ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ Yani, o grup inananlardır لَمْ يَتَّبِعُوهُ Ona tabi olmadılar.

21. وَمَا كَانَ **Halbuki olmadı** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** *(Kim üzerinde?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerinde** *(Neyi olmadı?)* مِنْ سُلْطَانٍ **Hiçbir nüfuzu** تَسْلِيطٍ مِنَّا Bizim tarafımızdan (verilmiş) bir iktidar إِلَّا لِنَعْلَمَ **Ancak (ayırt edip) bilelim diye** (bu fırsatı verdik) *(Nasıl bilelim?)* عِلْمَ ظُهُورٍ İlmimizin açığa çıkması şeklinde *(Kimi ayırt edip bilelim diye?)* مَنْ **O kimseyi ki,** يُؤْمِنُ **İnanıyor** *(Neye?)* بِالْآخِرَةِ **Ahirete** *(Kimden ayıralım?)* مِمَّنْ **O kimseden ki,** هُوَ مِنْهَا **O ahiretten** فِي شَكٍّ **Şüphe içindedir** فَنُجَازِيَ Ve böylece karşılığını verelim diye *(Kime?)* كُلًّا مِنْهُمَا O ikisinden her birine وَرَبُّكَ **Ve senin Rabbin** عَلَى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** حَفِيظٌ **Koruyandır** رَقِيبٌ Gözetendir.

22. قُلْ **De:** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Kime?)* لِكُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kafirlerine اُدْعُوا **Çağırın** *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki,** زَعَمْتُمْ **Zannettiniz** أَيْ زَعَمْتُمُوهُمْ Yani onları zannettiniz *(Ne?)* آلِهَةً İlahlar *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, onun dışında *(Niye çağırın?)* لِيَنْفَعُوكُمْ Size fayda versinler diye *(Neye göre?)* بِزَعْمِكُمْ Sizin zannınıza göre قَالَ تَعَالَى فِيهِمْ Yüce Allah onlar hakkında dedi ki: لَا يَمْلِكُونَ **Onlar sahip değildirler** *(Neye?)* مِثْقَالَ ذَرَّةٍ -وَزْنَ- **Zerre miktarınca,** ağırlığınca مِنْ خَيْرٍ أَوْ شَرٍّ Bir hayra veya şerre *(Nerede?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Ne göklerde** وَلَا فِي الْأَرْضِ **Ne de yerde** وَمَا لَهُمْ **Ve onların yoktur** *(Nerede?)* فِيهِمَا **O ikisinde** *(Neyi?)* مِنْ شِرْكٍ شِرْكَةٍ **Hiçbir ortaklığı** وَمَا لَهُ **Ve onun da yoktur** تَعَالَى Yüce Allah'ın da *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** مِنَ الْآلِهَةِ İlahlardan *(Neyi yoktur?)* مِنْ ظَهِيرٍ **Herhangi bir arka çıkanı** مُعِينٍ Yardımcısı.

﴿وَلَا تَنفَعُ الشَّفَاعَةُ عِندَهُ﴾ تَعَالَى رَدٌّ لِقَوْلِهِمْ إِنَّ آلِهَتَهُمْ تَشْفَعُ عِنْدَهُ ﴿إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ﴾ بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ وَضَمِّهَا ﴿لَهُ﴾ فِيهَا ﴿حَتَّىٰ إِذَا فُزِّعَ﴾ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ [فُزِّعَ] ﴿عَن قُلُوبِهِمْ﴾ كُشِفَ عَنْهَا الْفَزَعُ بِالْإِذْنِ فِيهَا ﴿قَالُوا﴾ قَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ اسْتِبْشَارًا ﴿مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ﴾ فِيهَا ﴿قَالُوا﴾ الْقَوْلَ ﴿الْحَقَّ﴾ أَيْ قَدْ أَذِنَ فِيهَا ﴿وَهُوَ الْعَلِيُّ﴾ فَوْقَ خَلْقِهِ بِالْقَهْرِ ﴿الْكَبِيرُ ﴿٢٣﴾﴾ الْعَظِيمُ ﴿قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاوَاتِ﴾ الْمَطَرَ ﴿وَالْأَرْضِ﴾ النَّبَاتَ ﴿قُلِ اللَّهُ﴾ إِنْ لَمْ يَقُولُوهُ لَا جَوَابَ غَيْرُهُ ﴿وَإِنَّا أَوْ إِيَّاكُمْ﴾ أَيْ أَحَدَ الْفَرِيقَيْنِ ﴿لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾﴾ بَيِّنٍ فِي الْإِبْهَامِ تَلَطُّفٌ بِهِمْ دَاعٍ إِلَى الْإِيمَانِ إِذَا وُفِّقُوا لَهُ ﴿قُل لَّا تُسْأَلُونَ عَمَّا أَجْرَمْنَا﴾ أَذْنَبَّا ﴿وَلَا نُسْأَلُ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٥﴾﴾ لِأَنَّا بَرِيئُونَ مِنْكُمْ ﴿قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿ثُمَّ يَفْتَحُ﴾ يَحْكُمُ ﴿بَيْنَنَا بِالْحَقِّ﴾ فَيُدْخِلُ الْمُحِقِّينَ الْجَنَّةَ وَالْمُبْطِلِينَ النَّارَ ﴿وَهُوَ الْفَتَّاحُ﴾ الْحَاكِمُ ﴿الْعَلِيمُ ﴿٢٦﴾﴾ بِمَا يَحْكُمُ بِهِ ﴿قُلْ أَرُونِيَ﴾ أَعْلِمُونِي ﴿الَّذِينَ أَلْحَقْتُم بِهِ شُرَكَاءَ﴾ فِي الْعِبَادَةِ ﴿كَلَّا﴾ رَدْعٌ لَهُمْ عَنِ اعْتِقَادِ شَرِيكٍ لَهُ ﴿بَلْ هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ﴾ الْغَالِبُ عَلَى أَمْرِهِ ﴿الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾﴾ فِي تَدْبِيرِهِ لِخَلْقِهِ فَلَا يَكُونُ لَهُ شَرِيكٌ فِي مُلْكِهِ ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً﴾ حَالٌ مِنَ النَّاسِ قُدِّمَ لِلِاهْتِمَامِ ﴿لِّلنَّاسِ بَشِيرًا﴾ مُبَشِّرًا لِلْمُؤْمِنِينَ بِالْجَنَّةِ ﴿وَنَذِيرًا﴾ مُنْذِرًا لِلْكَافِرِينَ بِالْعَذَابِ ﴿وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ﴾ أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾﴾ ذٰلِكَ ﴿وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٩﴾﴾ فِيهِ ﴿قُل لَّكُم مِّيعَادُ يَوْمٍ لَّا تَسْتَأْخِرُونَ عَنْهُ سَاعَةً وَلَا تَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٠﴾﴾ عَلَيْهِ وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿لَن نُّؤْمِنَ بِهَٰذَا الْقُرْآنِ وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ﴾ أَيْ تَقَدَّمَهُ كَالتَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ الدَّالَّيْنِ عَلَى الْبَعْثِ لِإِنْكَارِهِمْ لَهُ قَالَ تَعَالَى فِيهِمْ ﴿وَلَوْ تَرَىٰ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿إِذِ الظَّالِمُونَ﴾ الْكَافِرُونَ ﴿مَوْقُوفُونَ عِندَ رَبِّهِمْ يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ الْقَوْلَ يَقُولُ الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا﴾ الْأَتْبَاعُ ﴿لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا﴾ الرُّؤَسَاءِ ﴿لَوْلَا أَنتُمْ﴾ صَدَدْتُمُونَا عَنِ الْإِيمَانِ ﴿لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ﴿٣١﴾﴾ بِالنَّبِيِّ.

TÜRKÇE ANLAMI

23. İlahların Allah'ın huzurunda şefaat edeceği, sözlerine ret olarak (şöyle denmiştir): **Onun huzurunda,** şefaat için **izin verdiği**[1] **kimselerden başkasının şefaati fayda vermez. Nihayet** şefaate izin verip **kalplerinden korkuyu giderince**[2] kaldırınca, sevinerek birbirlerine: **"Rabbiniz** şefaat hakkında **ne buyurdu?" derler. Onlar da: "Hak olan** sözü **buyurdu;** şefaat için izin verdi. **O,** ezici gücüyle kullarının üzerinde **yücedir, büyüktür** uludur." **derler.**

[1] أَذِنَ fiili hemzenin fethası ve zammesiyle (malum ve meçhul olarak) okunur.
[2] فَزَّعَ fiili malum ve (tefil babından) meçhul olarak okunur.

24. **De ki: "Göklerden** yağmur **ve yerden** nebat ile **size rızık veren kimdir?"** Eğer söylemezlerse **de ki: "Allah!** Başka cevabı yoktur. **O halde biz veya siz,** iki gruptan biri, **ya doğru yol üzerinde veya açık bir sapıklık içindeyiz."** Üstü kapalı üslupta onları, muvaffak olabilirlerse imana davet eden bir incelik vardır.

25. **De ki: "Bizim işlediğimiz suçtan** günahtan **siz sorumlu değilsiniz; sizin işlediğinizden de biz sorumlu değiliz."** Çünkü biz sizden uzağız.

26. **De ki: "Rabbimiz bizi bir araya toplayacak, sonra aramızı hak ile açacak,** hükmedecek**tir.** Böylece haklılar cennete, haksızlar da cehenneme girecektir. **O, fettah hüküm veren,** ve verdiği hükmü **gayet iyi bilendir."**

27. **De ki: "Ona** ibadette **kattığınız ortakları bana gösterin** bildirin. **Hayır!** Bu onları, Allah'a ortak koşma inancından men etmektir. **Bilakis, o Aziz** işine galip gelen **ve** mahlûkatını idarede **hikmet sahibi olan Allah'tır.** Onun mülkünde ortağı yoktur.

28. **Biz seni bütün**[1] **insanlara** müminleri cennette **müjdeleyici ve** kâfirleri azapla **uyarıcı olarak gönderdik; fakat insanların çoğu** Mekke kâfirleri bunu **bilmezler.**

29. **"Eğer** sözünüzde **doğru iseniz bu** azap **vaadi ne zaman?" derler.**

30. **De ki: "Size öyle bir gün vaat edilmiştir ki, ondan ne bir an geri kalabilir, ne de** ondan **ileri geçebilirsiniz.** O da kıyamet günüdür.

31. Mekke ehlinden **kâfir olanlar dediler ki: "Biz asla bu Kuran'a ve onun önündeki,** ondan önce geçen Tevrat ve İncil gibi dirilmeyi bildiren **kitaplara inanmayacağız."** Zira onlar dirilmeyi inkâr ediyorlardı. Allah Teâlâ onlar hakkında buyurdu ki: Ey Muhammed! **"Sen o zalimleri,** kâfirleri **Rablerinin huzuruna dikilmiş, birbirlerine laf çevirirken bir görsen! Güçsüz sayılanlar,** tâbi olanlar **büyüklük taslayanlara** önderlerine: **"Siz** bizi imandan çevirmiş **olmasaydınız, elbette biz** peygambere **iman edenler olurduk" derler.**

KELİME ANLAMI

23. وَلَا تَنْفَعُ **Fayda vermez** *(Ne?)* اَلشَّفَاعَةُ **Şefaat** *(Nerede?)* عِنْدَهُ تَعَالٰى **Onun** Yüce Allah'ın **katında** *(Bu ayet nedir?)* رَدٌّ Rettir *(Neye?)* لِقَوْلِهِمْ Şu sözlerine إِنَّ آلِهَتَهُمْ Onların ilahları تَشْفَعُ عِنْدَهُ Allah'ın yanında şefaat edermiş إِلَّا لِمَنْ اَذِنَ **Ancak izin verdiği hariç** *(Ezine kelimesi nasıl okunur?)* بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ Hemzenin fethası وَضَمِّهَا Ve zammesiyle *(Kime izin verdiği?)* لَهُ **Kendisine** *(Hangi konuda?)* فِيهَا Şefaat konusunda حَتّٰى اِذَا فُزِّعَ **Sonunda korkuyu giderince** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَالْمَفْعُولِ Fail ve meful için bina edilerek *(Neden giderince?)* عَنْ قُلُوبِهِمْ **Kalplerinden** كَشَفَ عَنْهَا الْفَزَعَ O kalplerinden korkuyu kaldırınca

[1] كَافَّةً kelimesi لِلنَّاسِ kelimesinden hal olup önemine binaen takdim edilmiştir.

(Nasıl?) بِالْإِذْنِ فِيهَا Şefaate izin vererek **قَالُوا Derler** قَالَ Der *(Kim?)* بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ Bir kısmı diğer bir kısmına *(Nasıl der?)* اِسْتِبْشَارًا Müjde olarak **مَاذَا قَالَ Ne Dedi** *(Kim?)* **رَبُّكُمْ Rabbiniz** *(Ne hakkında?)* فِيهَا Şefaat hakkında **قَالُوا Derler ki:** **اَلْقَوْلَ الْحَقَّ Hak** söz (söyledi) أَيْ قَدْ أَذِنَ Yani, izin verdi *(Ne hakkında?)* فِيهَا Şefaat hakkında **وَهُوَ Ve O اَلْعَلِيُّ Yücedir** فَوْقَ خَلْقِهِ Yarattıklarının üstünde *(Ne ile?)* بِالْقَهْرِ Galip gelmesiyle **اَلْكَبِيرُ Büyüktür** اَلْعَظِيمُ Uludur.

24. **قُلْ De ki:** **مَنْ Kim** **يَرْزُقُكُمْ Sizi rızık veriyor** *(Nereden?)* **مِنَ السَّمٰوَاتِ Göklerden** *(Neyi?)* اَلْمَطَرَ Yağmuru **وَالْأَرْضِ Ve yerden** اَلنَّبَاتَ Bitkileri **قُلْ De ki:** **اَللّٰهُ Allah'tır** *(Ne zaman bunu de?)* **وَإِنَّا** إِنْ لَمْ يَقُولُوهُ Eğer bunu söylemezlerse **لَا جَوَابَ غَيْرُهُ** Ki, bundan başka da cevap yoktur **O halde ya biz اَوْ إِيَّاكُمْ Ya da siz** أَيْ أَحَدَ الْفَرِيقَيْنِ Yani, iki firkadan biri **لَعَلٰى هُدًى Elbette hidayet üzerinde** **اَوْ فِي ضَلَالٍ Veya bir sapıklık içindeyiz ki,** **مُبِينٍ Apaçık** بَيِّنٍ Aşikâr دَاعٍ إِلَى الْإِيمَانِ Sözü kapalı söylemekte vardır *(Ne?)* تَلَطُّفٌ بِهِمْ Onlara karşı bir nezaket ki, İmana sebeptir *(Ne zaman?)* إِذَا وُفِّقُوا لَهُ Ona muvaffak olmaları takdirinde.

25. **قُلْ De ki:** **لَا تُسْأَلُونَ Sorumlu olmazsınız** *(Neden?)* **عَمَّا اَجْرَمْنَا Bizim işlediğimiz suçlardan** **اَذْنَبْنَا** İşlediğimiz günahlardan **وَلَا نُسْأَلُ Biz de sorumlu olmayız** *(Neden?)* **عَمَّا تَعْمَلُونَ Sizin yaptıklarınızdan** لِأَنَّا بَرِيئُونَ مِنْكُمْ Zira biz, sizden uzağız.

26. **قُلْ De ki:** **يَجْمَعُ Toplar** *(Neyi?)* **بَيْنَنَا Aramızı** *(Kim?)* **رَبُّنَا Rabbimiz** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü **ثُمَّ يَفْتَحُ Sonra da ayırır** يَحْكُمُ Hükmeder *(Nerede?)* **بَيْنَنَا Aramızda** *(Ne ile?)* **بِالْحَقِّ Hak ile** فَيُدْخِلُ Ve sokar *(Kimi?)* اَلْمُحِقِّينَ Haklı olanları *(Nereye?)* اَلْجَنَّةَ Cennete وَالْمُبْطِلِينَ Haksızları da اَلنَّارَ Ateşe **وَهُوَ Ve o اَلْفَتَّاحُ Açandır** اَلْحَاكِمُ Hüküm verendir **اَلْعَلِيمُ Gayet iyi bilendir** *(Neyi?)* بِمَا يَحْكُمُ بِهِ Verdiği hükmü.

27. **قُلْ De ki:** **اَرُونِيَ Bana gösterin** أَعْلِمُونِي Bana bildirin *(Kimi?)* **اَلَّذِينَ O kimseleri ki,** **اَلْحَقْتُمْ بِهِ Ona kattınız** *(Ne olarak kattığınız?)* **شُرَكَاءَ Ortak olarak** *(Nerede?)* فِي الْعِبَادَةِ İbadette **كَلَّا Hayır!** رَدْعٌ لَهُمْ Onlara bir rettir *(Neden?)* عَنِ اعْتِقَادِ شَرِيكٍ لَهُ Allah'ın ortağı inancından **بَلْ Bilakis** **هُوَ اَللّٰهُ O Allah'dır** *(Öyle Allah ki,)* **اَلْعَزِيزُ Çok güçlü** اَلْغَالِبُ عَلَى أَمْرِهِ İşine galip gelen **اَلْحَكِيمُ Hikmet sahibi** *(Nerede?)* فِي تَدْبِيرِهِ İdare etmekte *(Neyi?)* لِخَلْقِهِ Yarattıklarını **فَلَا يَكُونُ لَهُ** Dolayısıyla onun için olamaz *(Ne?)* شَرِيكٌ Ortak *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde.

28. **وَمَا اَرْسَلْنَاكَ Biz seni göndermedik** **إِلَّا كَافَّةً Ancak tümüne** *(Kâffeten kelimesi nedir?)* حَالٌ **لِلنَّاسِ İnsanların** *(Ne olarak gönderdik?)* **بَشِيرًا Müjdeleyici** **مُبَشِّرًا لِلْمُؤْمِنِينَ** مِنَ النَّاسِ 'Nas' kelimesinden haldir قُدِّمَ لِلِاهْتِمَامِ Önemine binaen takdim edilmiştir *(Kimin tümüne?)*

İnananları müjdeleyici olarak *(Ne ile?)* بِالْجَنَّةِ Cennet ile وَنَذِيرًا **Ve uyarıcı** مُنْذِرًا لِلْكَافِرِينَ Kafirleri uyarıcı **olarak** *(Ne ile?)* بِالْعَذَابِ Azap ile وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ **Fakat insanların çoğu** أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu.

29. وَيَقُولُونَ **Ve diyorlar ki:** مَتٰى **Ne zamandır** *(Ne?)* هٰذَا الْوَعْدُ **Bu vaat** *(Neyi vaat?)* بِالْعَذَابِ Azabı اِنْ كُنْتُمْ **Eğer siz iseniz** *(Ne?)* صَادِقِينَ **Doğru söyleyenler** *(Nerede?)* فِيهِ Bunda.

30. قُلْ **De ki:** لَكُمْ **Sizin için vardır** *(Ne?)* مِيعَادُ يَوْمٍ **Vaat edilen bir gün ki,** لَا تَسْتَأْخِرُونَ **Geri kalamazsınız** *(Neden?)* عَنْهُ **Ondan** *(Ne kadar?)* سَاعَةً **Bir an** وَلَا تَسْتَقْدِمُونَ **Ve önüne de geçemezsiniz** *(Neyin?)* عَلَيْهِ O vaktin وَهُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ O da kıyamet günüdür.

31. وَقَالَ **Ve dedi:** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Kimden?)* مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke ehlinden *(Ne dedi?)* لَنْ نُؤْمِنَ **Asla inanmayız** *(Neye?)* بِهٰذَا الْقُرْاٰنِ **Ne bu Kuran'a** وَلَا بِالَّذِي **Ve ne de o şeye ki,** بَيْنَ يَدَيْهِ **Onun önündedir** أَيْ تَقَدَّمَهُ Yani, ondan önce geçen كَالتَّوْرَاةِ وَالْاِنْجِيلِ Tevrat ve İncil gibilerine اَلَّذَّيْنِ Ki, bu ikisi delalet eder *(Neye?)* عَلَى الْبَعْثِ Dirilmeye *(Niçin o kitaplara inanmazlar?)* لَهُ لِاِنْكَارِهِمْ Dirilmeyi inkar ettikleri için قَالَ تَعَالٰى فِيهِمْ Yüce Allah onlar hakkında dedi ki: وَلَوْ تَرٰى **Bir görsen** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Neyi?)* اِذْ **O zamanı ki,** اَلظَّالِمُونَ **Zalimler** اَلْكَافِرُونَ Kafirler مَوْقُوفُونَ **Durdurulmuşlar** *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rablerinin huzurunda** يَرْجِعُ **Çevirir** *(Kim?)* بَعْضُهُمْ **Bir kısmı** *(Kime?)* اِلٰى بَعْضٍ **Diğer kısmına** *(Ne?)* اَلْقَوْلَ **Laf, söz** يَقُولُ **Der** *(Kim?)* لِلَّذِينَ اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** اُسْتُضْعِفُوا **Zayıf görüldüler** اَلْأَتْبَاعُ Tâbi olanlar *(Kime derler?)* لَوْلَا اَنْتُمْ **O kimselere ki,** اِسْتَكْبَرُوا **Büyüklük tasladılar** اَلرُّؤَسَاءِ Önderlere (derler) ki: لَكُنَّا **Şayet siz olmasaydınız** *(Ne?)* صَدَدْنٰكُمْ Bizi çevirmiş *(Neden?)* عَنِ الْاِيمَانِ İmandan **Elbette biz olurduk** *(Ne?)* مُؤْمِنِينَ **İman edenler** *(Kime?)* بِالنَّبِيِّ Peygambere.

﴿قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتُضْعِفُوٓا اَنَحْنُ صَدَدْنَاكُمْ عَنِ الْهُدٰى بَعْدَ اِذْ جَآءَكُمْ﴾ لَا ﴿بَلْ كُنْتُمْ مُجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾﴾ فِي اَنْفُسِكُمْ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرُ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ﴾ أَيْ مَكْر فِيهِمَا مِنْكُمْ بِنَا ﴿اِذْ تَاْمُرُونَنَآ اَنْ نَكْفُرَ بِاللّٰهِ وَنَجْعَلَ لَهٗٓ اَنْدَادًا﴾ شُرَكَاءَ ﴿وَاَسَرُّوا﴾ أَيِ الْفَرِيقَانِ ﴿النَّدَامَةَ﴾ عَلٰى تَرْكِ الْإِيمَانِ بِهِ ﴿لَمَّا رَاَوُا الْعَذَابَ﴾ أَيْ أَخْفَاهَا كُلٌّ عَنْ رَفِيقِهِ مَخَافَةَ التَّعْيِيرِ ﴿وَجَعَلْنَا الْاَغْلٰلَ فِيٓ اَعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ فِي النَّارِ ﴿هَلْ﴾ مَا ﴿يُجْزَوْنَ اِلَّا﴾ جَزَاءَ ﴿مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٣﴾﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿وَمَآ اَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ اِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا﴾ رُؤَسَاؤُهَا الْمُتَنَعِّمُونَ ﴿اِنَّا بِمَآ اُرْسِلْتُمْ بِهٖ كَافِرُونَ ﴿٣٤﴾﴾ ﴿وَقَالُوا نَحْنُ اَكْثَرُ اَمْوَالًا وَاَوْلَادًا﴾ مِمَّنْ آمَنَ ﴿وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٣٥﴾﴾ ﴿قُلْ اِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ﴾ يُوسِعُهُ ﴿لِمَنْ يَشَآءُ﴾ امْتِحَانًا ﴿وَيَقْدِرُ﴾ يُضَيِّقُهُ لِمَنْ يَشَاءُ ابْتِلَاءً ﴿وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ﴾ أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾﴾ ذٰلِكَ ﴿وَمَآ اَمْوَالُكُمْ وَلَآ اَوْلَادُكُمْ بِالَّتِي تُقَرِّبُكُمْ عِنْدَنَا زُلْفٰى﴾ قُرْبَى أَيْ تَقْرِيبًا ﴿اِلَّا﴾ لٰكِنْ ﴿مَنْ اٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَاُولٰٓئِكَ لَهُمْ جَزَآءُ الضِّعْفِ بِمَا عَمِلُوا﴾ أَيْ جَزَاءُ الْعَمَلِ الْحَسَنَةِ مَثَلًا بِعَشْرٍ فَأَكْثَرَ ﴿وَهُمْ فِي الْغُرُفَاتِ﴾ مِنَ الْجَنَّةِ ﴿اٰمِنُونَ ﴿٣٧﴾﴾ مِنَ الْمَوْتِ وَغَيْرِهِ وَفِي قِرَاءَةٍ الْغُرْفَةُ بِمَعْنَى الْجَمْعِ ﴿وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِيٓ اٰيَاتِنَا﴾ الْقُرْآنِ بِالْإِبْطَالِ ﴿مُعَاجِزِينَ﴾ لَنَا مُقَدِّرِينَ عَجْزَنَا وَأَنَّهُمْ يَفُوتُونَنَا ﴿اُولٰٓئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿٣٨﴾﴾ ﴿قُلْ اِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ﴾ يُوسِعُهُ ﴿لِمَنْ يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهٖ﴾ اِمْتِحَانًا ﴿وَيَقْدِرُ﴾ يُضَيِّقُهُ ﴿لَهٗ﴾ بَعْدَ الْبَسْطِ أَوْ لِمَنْ يَشَاءُ ابْتِلَاءً ﴿وَمَآ اَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ﴾ فِي الْخَيْرِ ﴿فَهُوَ يُخْلِفُهٗ وَهُوَ خَيْرُ الرّٰزِقِينَ ﴿٣٩﴾﴾ يُقَالُ كُلُّ إِنْسَانٍ يَرْزُقُ عَائِلَتَهُ أَيْ مِنْ رِزْقِ اللّٰهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

32. **Büyüklük taslayanlar, güçsüz sayılanlara der ki: "Size hidayet geldikten sonra sizi ondan biz mi çevirdik?** Hayır! **Bilakis siz** kendiniz **suçluydunuz."**

33. **Güçsüz sayılanlar da büyüklük taslayanlara der ki: "Hayır! (işiniz) gece gündüz** bize **hile yapmaktı. Çünkü siz bize, Allah'ı inkâr etmemizi ve ona ortaklar koşmamızı emrederdiniz." Artık azabı gördüklerinde,** her iki grup da, ona iman etmemeye olan **pişmanlıklarını gizlerler,** ayıplama korkusunda dolayı her biri yanındakinden bunu saklar **biz de** ateşte **o inkâr edenlerin boyunlarına demir halkalar takarız. Onlar sadece** dünyada **yapmakta oldukları şeyin** cezasını **çekerler.**

34. **Biz hangi memlekete bir uyarıcı gönderdiysek mutlaka oranın refah içindeki şımarık kişileri** varlıklı önder**leri: "Biz, sizin gönderilmiş olduğunuz şeyi inkâr ediyoruz" demişlerdir.**

35. **Ve dediler ki: Biz** iman edenlerden **malca ve evlâtça daha çoğuz, biz azaba uğratılacak da değiliz.**

36. **De ki: "Doğrusu Rabbim, dilediği kimseye** imtihan için **rızkı bol verir** genişletir **ve dilediğine** sınamak için **kısar; fakat insanların** Mekke kâfirlerinin **çoğu** bunu **bilmezler."**

37. **Ne mallarınız ne de evlatlarınız sizi huzurumuza yaklaştırdıkça[1] yaklaştıran şey değildir. Ancak[2] iman edip salih amel işleyenler, işte onlara yaptıklarının kat kat fazlası mükâfat vardır.** Amellerinin karşılığı, örneğin iyilikler bire on ve daha fazladır. **Onlar cennet odalarında[3]** ölüm ve diğer şeylerden **emniyettedirler.**

38. **Ayetlerimiz** Kur'an'ın iptali **hakkında** bizi **aciz bırakmaya** ve geçmeye **çalışanlar, işte onlar azap içinde hazır bekletilirler.**

39. **De ki: "Doğrusu Rabbim, kullarından dilediği kimseye** imtihan için **rızkı bol verir** genişletir **ve** bolca verdikten sonra **ona** veya dilediği kimseye sınamak için **kısar** daraltır. **Siz** hayra **ne harcarsanız, Allah onun yerine başkasını verir. O, rızık verenlerin en hayırlısıdır.** Denilir ki: "Her insan ailesini rızıklandırır." Bu Allah'ın rızkından" anlamındadır.

KELİME ANLAMI

32. قَالَ **Dedi:** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** اِسْتَكْبَرُوا **Büyüklük tasladılar** *(Kime dediler?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki,** اُسْتُضْعِفُوا **Zayıf görüldüler** *(Ne dediler?)* اَنَحْنُ **Biz mi?** صَدَدْنَاكُمْ **Sizi çevirdik** *(Neden?)* عَنِ الْهُدٰى **Hidayetten** بَعْدَ اِذْ جَاءَكُمْ **Size geldikten sonra** لَا Hayır بَلْ كُنْتُمْ **Bilakis siz idiniz** *(Ne?)* مُجْرِمِينَ **Günahkarlar** *(Nasıl?)* اَنْفُسِكُمْ فِي Kendi kendinize.

33. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** اُسْتُضْعِفُوا **Zayıf görüldüler** *(Kime dediler?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki,** اَسْتَكْبَرُوا **Büyüklük tasladılar** *(Ne dediler?)* بَلْ **Hayır!** مَكْرُ **Gece gündüz** (işiniz) **hile yapmaktı** أَيْ مَكْرٌ فِيهِمَا Yani, gece gündüz hile vardı *(Kim tarafından?)* مِنْكُمْ Sizin tarafınızdan *(Kime?)* بِنَا Bize اِذْ **Çünkü** تَأْمُرُونَنَا **Bize emrediyordunuz** *(Neyi?)* اَنْ نَكْفُرَ **İnkar etmemizi** *(Kimi?)* بِاللّٰهِ **Allah'ı** وَنَجْعَلَ **Ve eylememizi** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Ne?)* اَنْدَادًا **Eşler** شُرَكَاءَ Ortaklar وَاَسَرُّوا **Ve gizlerler**

---

[1] زُلْفَى kelimesi قُرْبَى anlamında mastardır. Bu kelime de تَقْدِيرًا yaklaştırmak manasındadır.

[2] إِلَّا مَنْ آمَنَ terkibindeki إِلَّا kelimesi لٰكِنَّ (istisna-i munkatı) manasındadır.

[3] الْغُرُفَاتِ kelimesi diğer bir kıraatte الْغُرْفَةِ şeklinde müfret olarak okunur; fakat cemi manasındadır.

عَلٰى تَرْكِ الْإِيمَانِ بِهِ أَيِ الْفَرِيقَانِ Yani, her iki taraf da *(Neyi?)* **Pişmanlığı** *(Neye?)* اَلنَّدَامَةَ لَمَّا رَاَوُا **Gördüklerinde** *(Neyi?)* اَلْعَذَابَ **Azabı** أَيْ أَخْفَاهَا كُلٌّ Yani, o pişmanlığı gizler *(Kim?)* Her biri *(Kimden?)* عَنْ رَفِيقِهِ Yanındakinden *(Niçin?)* مَخَافَةَ التَّعْيِيرِ Ayıplamaktan korktuğu için وَجَعَلْنَا **Ve takarız** *(Ne?)* اَلْاَغْلَالَ **Demir halkalar** *(Nereye?)* فِي اَعْنَاقِ الَّذِينَ **O kimselerin boğazına ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Nerede takarız?)* فِي النَّارِ Ateşte هَلْ -مَا- يُجْزَوْنَ **Hiç cezalandırılırlar mı?** اِلَّا **Sadece** جَزَاءَ Cezasını (görürler) مَا **O şeyin ki,** كَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada.

34. وَمَا اَرْسَلْنَا **Ve biz göndermedik** *(Nerede?)* فِي قَرْيَةٍ **Herhangi bir memlekete** *(Ne?)* مِنْ نَذِيرٍ **Hiçbir uyarıcı ki,** اِلَّا قَالَ **Muhakkak demiştir** *(Kim?)* مُتْرَفُوهَا **Oranın refah içindeki şımarık kişileri** رُؤَسَاؤُهَا الْمُتَنَعِّمُونَ Varlıklı önderleri (dediler) ki: اِنَّا **Doğrusu biz,** بِمَا اُرْسِلْتُمْ بِهِ **Sizin gönderildiğiniz şeyi** كَافِرُونَ **İnkar ediyoruz.**

35. وَقَالُوا **Ve dediler ki:** نَحْنُ **Biz** اَكْثَرُ **Daha çoğuz** *(Ne yönden?)* اَمْوَالًا **Mallar** وَاَوْلَادًا **Ve evlatlar yönünden** *(Kimden daha çoğuz?)* مِمَّنْ آمَنَ İman edenlerden وَمَا نَحْنُ **Ve biz değiliz** *(Ne?)* بِمُعَذَّبِينَ **Azap görecek.**

36. قُلْ **De ki:** اِنَّ رَبِّي **Şüphesiz benim Rabbim** يَبْسُطُ **Genişletir** *(Neyi?)* اَلرِّزْقَ **Rızkı** لِمَنْ يَشَاءُ **O kimseye ki, Diliyor** *(Niçin?)* يُوسِعُهُ Onu bollaştırır *(Kime?)* اِمْتِحَانًا İmtihan için وَيَقْدِرُ **Ve kısar** يُضَيِّقُهُ Rızkı daraltır *(Kime?)* لِمَنْ يَشَاءُ Dilediğine *(Niçin?)* اِبْتِلَاءً Sınamak için وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ **Ancak insanların çoğu** أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri لَا يَعْلَمُونَ **Bilmezler** *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu.

37. وَمَا اَمْوَالُكُمْ **Ne mallarınız** وَلَا اَوْلَادُكُمْ **Ne de çocuklarınız değildir** *(Ne?)* بِالَّتِي تُقَرِّبُكُمْ **Sizi yaklaştıran** *(Nerede?)* عِنْدَنَا **Bizim katımızda** *(Nasıl?)* زُلْفٰى **Yaklaştırmakla** *(Bu zulfâ kelimesi nedir?)* قُرْبٰى أَيْ تَقْرِيبًا Kurbâ, yani, yakınlaştırmak (anlamındadır) اِلَّا **Ancak** لٰكِنْ Fakat مَنْ اٰمَنَ **O kimse ki, İman etti** وَعَمِلَ **Ve işledi** *(Ne?)* صَالِحًا **Salih amel** فَاُولٰئِكَ **İşte onlar** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* جَزَاءُ الضِّعْفِ **Kat kat mükafat** *(Neye karşılık?)* بِمَا عَمِلُوا **Yaptıklarına karşılık** أَيْ جَزَاءُ الْعَمَلِ الْحَسَنَةِ Yani, güzel işin mükâfatı مَثَلًا Örneğin بِعَشْرٍ فَأَكْثَرَ On ve daha fazlasıyladır وَهُمْ **Ve onlar** فِي الْغُرُفَاتِ مِنَ الْجَنَّةِ Cennet **odalarında** اٰمِنُونَ **Emniyettedir** *(Neden?)* مِنَ الْمَوْتِ وَغَيْرِهِ Ölüm ve diğerlerinden وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte ise اَلْغُرْفَةُ el-Gurfe (şeklinde müfrettir) *(Ne olduğu halde?)* بِمَعْنَى الْجَمْعِ Cemi manasında olduğu halde.

38. وَالَّذِينَ **O kimseler ki,** يَسْعَوْنَ **Koşuyorlar** *(Ne hakkında?)* فِي اٰيَاتِنَا **Ayetlerimiz** اَلْقُرْآنِ Kuran **hakkında** *(Neye koşuyorlar?)* بِالْاِبْطَالِ İptal etmeye *(Ne halde?)* مُعَاجِزِينَ **Aciz bırakarak** *(Kimi?)* لَنَا Bizi مُقَدِّرِينَ Güç yetire(ceğine itikat ede)rek *(Neye?)* عَجْزَنَا Bizi aciz bırakmaya *(Daha?)* وَأَنَّهُمْ يَفُوتُونَنَا Ve bizden kaçmaya أُولٰئِكَ **İşte onlar** فِي الْعَذَابِ **Azabın içinde** مُحْضَرُونَ **Hazır bekletilirler.**

39. قُلْ **De ki:** إِنَّ رَبِّي **Şüphesiz benim Rabbim** يَبْسُطُ **Genişletir** *(Neyi?)* اَلرِّزْقَ **Rızkı** يُوسِعُهُ Bollaştırır *(Kime?)* لِمَنْ **O kimseye ki,** يَشَاءُ **Diliyor** *(Kimden?)* مِنْ عِبَادِهِ **Kullarından** *(Niçin?)* اِمْتِحَانًا İmtihan için وَيَقْدِرُ **Ve kısar** يُضَيِّقُهُ Rızkı daraltır *(Kime?)* لَهُ **O kişiye** *(Neden sonra?)* بَعْدَ الْبَسْطِ Genişlettikten sonra أَوْ لِمَنْ يَشَاءُ Veya dilediği kişiye *(Niçin?)* اِبْتِلَاءً Sınamak için وَمَا **Ne şeyi,** اَنْفَقْتُمْ **İnfak ederseniz** *(Neden?)* مِنْ شَيْءٍ **Her hangi bir şeyden** *(Nerede?)* فِي الْخَيْرِ Hayırda فَهُوَ **O Allah** يُخْلِفُهُ **Onun yerini doldurur** وَهُوَ **Ve** خَيْرُ الرَّازِقِينَ **O Rızık verenlerin en hayırlısıdır** يُقَالُ Denilir ki: كُلَّ إِنْسَانٍ Her insan يَرْزُقُ عَائِلَتَهُ Ailesini rızıklandırır أَيْ مِنْ رِزْقِ اللهِ Yani, Allah'ın rızkından.

﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿يَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا﴾ أَيِ الْمُشْرِكِينَ [يَحْشُرُهُمْ] ﴿ثُمَّ نَقُولُ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اَهٰٓؤُلَآءِ اِيَّاكُمْ﴾ [يَقُولُ] بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الْأُولٰى يَاءً وَإِسْقَاطِهَا ﴿كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٤٠﴾﴾ ﴿قَالُوا سُبْحَانَكَ﴾ تَنْزِيهًا لَكَ عَنِ الشَّرِيكِ ﴿اَنْتَ وَلِيُّنَا مِنْ دُونِهِمْ﴾ أَيْ لَا مُوَالَاةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ مِنْ جِهَتِنَا ﴿بَلْ﴾ لِلْانْتِقَالِ ﴿كَانُوا يَعْبُدُونَ الْجِنَّ﴾ الشَّيَاطِينَ أَيْ يُطِيعُونَهُمْ فِي عِبَادَتِهِمْ إِيَّانَا ﴿اَكْثَرُهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾﴾ مُصَدِّقُونَ فِيمَا يَقُولُونَ لَهُمْ قَالَ تَعَالٰى ﴿فَالْيَوْمَ لَا يَمْلِكُ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ﴾ أَيْ بَعْضُ الْمَعْبُودِينَ لِبَعْضِ الْعَابِدِينَ ﴿نَفْعًا﴾ شَفَاعَةً ﴿وَلَا ضَرًّا﴾ تَعْذِيبًا ﴿وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ كَفَرُوا ﴿ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿٤٢﴾﴾ ﴿وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا﴾ الْقُرْآنُ ﴿بَيِّنَاتٍ﴾ وَاضِحَاتٍ بِلِسَانِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ ﷺ ﴿قَالُوا مَا هٰذَآ اِلَّا رَجُلٌ يُرِيدُ اَنْ يَصُدَّكُمْ عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ اٰبَآؤُكُمْ﴾ مِنَ الْأَصْنَامِ ﴿وَقَالُوا مَا هٰذَآ﴾ أَيِ الْقُرْآنُ ﴿اِلَّآ اِفْكٌ﴾ كَذِبٌ ﴿مُفْتَرًى﴾ عَلَى اللهِ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ﴾ الْقُرْآنِ ﴿لَمَّا جَآءَهُمْ اِنْ﴾ مَا ﴿هٰذَآ اِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٤٣﴾﴾ بَيِّنٌ قَالَ تَعَالٰى ﴿وَمَآ اٰتَيْنَاهُمْ مِنْ كُتُبٍ يَدْرُسُونَهَا وَمَآ اَرْسَلْنَآ اِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَذِيرٍ ﴿٤٤﴾﴾ فَمِنْ أَيْنَ كَذَّبُوكَ ﴿وَكَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا بَلَغُوا﴾ أَيْ هٰؤُلَاءِ ﴿مِعْشَارَ مَآ اٰتَيْنَاهُمْ﴾ مِنَ الْقُوَّةِ وَطُولِ الْعُمُرِ وَكَثْرَةِ الْمَالِ ﴿فَكَذَّبُوا رُسُلِي﴾ إِلَيْهِمْ ﴿فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٥﴾﴾ إِنْكَارِي عَلَيْهِمْ بِالْعُقُوبَةِ وَالْإِهْلَاكِ أَيْ هُوَ وَاقِعٌ مَوْقِعَهُ ﴿قُلْ اِنَّمَآ اَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ﴾ هِيَ ﴿اَنْ تَقُومُوا لِلّٰهِ﴾ لِأَجْلِهِ ﴿مَثْنٰى﴾ أَيِ اثْنَيْنِ اثْنَيْنِ ﴿وَفُرَادٰى﴾ وَاحِدًا وَاحِدًا ﴿ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا﴾ فَتَعْلَمُوا ﴿مَا بِصَاحِبِكُمْ﴾ مُحَمَّدٍ ﴿مِنْ جِنَّةٍ﴾ جُنُونٍ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿هُوَ اِلَّا نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ﴾ أَيْ قَبْلَ ﴿عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٤٦﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ إِنْ عَصَيْتُمُوهُ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿مَا سَاَلْتُكُمْ﴾ عَلَى الْإِنْذَارِ وَالتَّبْلِيغِ ﴿مِنْ اَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ﴾ أَيْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا ﴿اِنْ اَجْرِيَ﴾ مَا ثَوَابِي ﴿اِلَّا عَلَى اللهِ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٤٧﴾﴾ مُطَّلِعٌ يَعْلَمُ صِدْقِي ﴿قُلْ اِنَّ رَبِّي يَقْذِفُ بِالْحَقِّ﴾ يُلْقِيهِ إِلٰى أَنْبِيَائِهِ ﴿عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿٤٨﴾﴾ مَا غَابَ عَنْ خَلْقِهِ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ.

TÜRKÇE ANLAMI

40. Hatırla! **O gün, onların** müşriklerin **hepsini toplayacağız, sonrada meleklere: "Size tapanlar bunlar[1] mıydı?" diyeceğiz.**

41. **Onlar da: "Seni tesbih eder** ortaktan tenzih eder**iz! Bizim dostumuz sensin, onlar değil.** Onlarla bizim aramızda, bizim tarafımızdan bir dostluk yoktur. **Bilakis onlar** bize ibadet konusunda **cinlere** şeytanlara **tapıyor** itaat ediyor**lardı. Çoğu onlara inanmıştı,** söyledikleri şeylerde onları tasdik ediyorlardı**" diyecekler.**

[1] هٰؤُلَاءِ إِيَّاكُمْ kelimelerindeki iki hemze; her ikisinin ispatı, birincisinin ya harfine çevrilmesi ve de düşürülmesiyle okunur.

42. Allah Teâlâ buyurdu ki: **Bugün bir kısmınız** kendisine ibadet edilenler **diğer bir kısmınıza** ibadet edenlere **ne fayda,** şefaat **ne de zarar vermeye** azap etmeye **güç yetiremez. Biz zalim olanlara,** inkâr edenlere **yalanlayıp durduğunuz ateşin azabını tadın! diyeceğiz.**

43. **Onlara ayetlerimiz** Kur'an **apaçık** aşikâr **bir şekilde** Peygamberimiz Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'in diliyle **okunduğu zaman demişlerdi ki: "Bu, sizi babalarınızın tapar olduğu** putlardan **döndürmek isteyen bir adamdan başkası değildir." Ve yine: "Bu** Kur'an **da** Allah'a karşı **uydurulmuş bir iftira** yalan**dan başka bir şey değildir" dediler. Hak,** Kur'an **kendilerine geldiğinde onu inkâr edenler de: "Bu, apaçık** aşikâr **bir büyüden başka bir şey değildir" dediler.**

44. Allah Teâlâ buyurdu ki: **Halbuki biz onlara okuyacakları kitaplar vermedik. Ve senden önce onlara hiçbir uyarıcı göndermedik.** Öyleyse, seni nerden yalanladılar!?

45. **Onlardan öncekiler de yalanlamıştı. Halbuki** bunlar, **öncekilere verdiğimiz** güç, uzun ömür ve çok malın **onda birine erişmemişlerdir.** Onlara gönderdiğim **peygamberlerimi yalanladılar; ama benim** onları azap ve helak ile **inkârım nasıl oldu?** Yani, tam yerini buldu.

46. **De ki: "Size bir tek öğüt vereceğim,** o da şudur**: Allah için ikişer ikişer ve teker teker kalkın, sonra da düşünün** ve bilin ki, **arkadaşınız** Muhammed'**de hiçbir delilik yoktur! O sadece** asi olmanız durumunda, ahiretteki **şiddetli bir azabın önünde** ondan önce **sizin için bir uyarıcıdır.**

47. Onlara **de ki:** "Uyarı ve tebliğ için **ben sizden bir ücret istemişsem, o sizin olsun.** Yani, bu iş için ücret istemiyorum. **Benim ücretim** sevabım **yalnız Allah'a aittir. Ve O, her şeye şahittir** vâkıftır, benim doğruluğumu bilir."

48. **De ki: "Kuşkusuz, Rabbim hakkı ortaya koyar** onu peygamberlerine vahyeder. **Gaybı** göklerde ve yerde kullarına gizli kalanı **çok iyi bilendir."**

KELİME ANLAMI

40. -اذْكُرْ- وَ **Ve** hatırla *(Neyi?)* يَوْمَ **O günü ki,** نَحْشُرُهُمْ **Onları toplayacağız** *(Nasıl?)* جَمِيعًا **Hep birlikte** أَيِ الْمُشْرِكِينَ Yani, müşrikleri ثُمَّ **Sonra** نَقُولُ **Diyeceğiz** *(Kime?)* لِلْمَلٰئِكَةِ **Meleklere** أَهٰؤُلَاءِ **Bunlar mı?** إِيَّاكُمْ **Size** *(Bu iki kelime nasıl okunur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin ispatı وَإِسْقَاطِهَا Birincisinin ya harfine çevrilmesi وَإِبْدَالِ الْأُولٰى يَاءً Ve düşürülmesiyle okunur كَانُوا **Oldular** *(Ne oldular?)* يَعْبُدُونَ **Tapıyor.**

41. قَالُوا **Derler ki:** سُبْحَانَكَ **Seni tenzih ederiz** تَنْزِيهًا لَكَ Seni beri tutarız *(Neden?)* عَنِ الشَّرِيكِ Ortaktan أَنْتَ **Sen** وَلِيُّنَا **Bizim dostumuz** *(Nasıl?)* مِنْ دُونِهِمْ **Onlardan ayrı olarak** أَيْ لَا مُوَالَاةَ Yani, dostluk yoktur *(Nerede?)* بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ Bizimle onlar arasında *(Kim tarafından?)* مِنْ جِهَتِنَا Bizim tarafımızdan بَلْ **Bilakis** *(Bu harf niçindir?)* لِلْانْتِقَالِ İntikal içindir

كَانُوا **Oldular** *(Ne oldular?)* يَعْبُدُونَ **Tapıyor** *(Kime?)* اَلْجِنَّ **Cinlere** اَلشَّيَاطِينَ Şeytanlara أَيْ يُطِيعُونَهُمْ Yani, onlara itaat ediyorlardı *(Ne hususunda?)* فِي عِبَادَتِهِمْ إِيَّانَا Bize tapmaları hususunda أَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** بِهِمْ **O cinlere** مُؤْمِنُونَ **İnanmışlardı** مُصَدِّقُونَ Tasdik ediyorlardı *(Ne hususunda?)* فِيمَا يَقُولُونَ لَهُمْ Kendilerine söyledikleri şeyler hususunda.

42. قَالَ تَعَالَى Yüce Allah buyurdu فَالْيَوْمَ **İşte o gün** لَا يَمْلِكُ **Sahip olamaz** *(Kim?)* بَعْضُكُمْ **Kiminiz** *(Kim için?)* لِبَعْضٍ **Kiminiz için** أَيْ بَعْضُ الْمَعْبُودِينَ Yani, tapılanların bir kısmı لِبَعْضِ الْعَابِدِينَ Tapanların bir kısmı için *(Neye sahip olamaz?)* نَفْعًا **Ne bir faydaya** شَفَاعَةً Şefaate وَلَا ضَرًّا **Ne de bir zarara** تَعْذِيبًا Azap etmeye وَنَقُولُ **Ve deriz** *(Kime?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki,** ظَلَمُوا **Zulmettiler** كَفَرُوا İnkar ettiler *(Ne deriz?)* ذُوقُوا **Tadın** *(Neyi?)* عَذَابَ النَّارِ **Cehennem azabını** الَّتِي كُنْتُمْ **Ki, siz oldunuz** *(Ne oldunuz?)* بِهَا **Onu** تُكَذِّبُونَ **Yalanlıyor.**

43. وَإِذَا تُتْلَى **Ve okunduğunda** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne?)* آيَاتُنَا **Ayetlerimiz** اَلْقُرْآنُ Kuran *(Nasıl?)* بَيِّنَاتٍ **Açık açık** وَاضِحَاتٍ Açıkça *(Ne ile okunduğunda?)* بِلِسَانِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ Peygamberimiz Muhammed'in diliyle ﷺ Allah ona salât-u selam eylesin قَالُوا **Dediler ki:** مَا هَذَا **Bu değildir** إِلَّا رَجُلٌ **Sadece bir adamdır ki,** يُرِيدُ **İstiyor** *(Neyi?)* أَنْ يَصُدَّكُمْ **Sizi saptırmayı** *(Neden?)* عَمَّا **O şeyden ki,** كَانَ **Oldu** *(Ne oldu?)* يَعْبُدُ **Tapar** *(Kim?)* آبَاؤُكُمْ **Babalarınız**(ın tapar olduğu) مِنَ الْأَصْنَامِ Putlardan وَقَالُوا **Ve dediler ki:** مَا هَذَا **Bu değildir** أَيِ الْقُرْآنُ Yani, Kuran إِلَّا إِفْكٌ **Sadece bir iftiradır** كِذْبٌ Yalandır **ki,** مُفْتَرًى **Uydurulmuştur** *(Kimin aleyhine?)* عَلَى اللهِ Allah'ın aleyhine وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Neye dediler?)* لِلْحَقِّ **Hakka** اَلْقُرْآنِ Kuran'a *(Ne zaman?)* لَمَّا جَاءَهُمْ **Onlara geldiği zaman** *(Ne dediler?)* إِنْ -مَا- هَذَا **Bu değildir** إِلَّا سِحْرٌ **Sadece bir sihirdir ki,** مُبِينٌ **Apaçık** بَيِّنٌ Aşikar.

44. قَالَ تَعَالَى Yüce Allah buyurdu: وَمَا آتَيْنَاهُمْ **Halbuki biz onlara vermedik** *(Ne?)* مِنْ كُتُبٍ **Kitaplar ki,** يَدْرُسُونَهَا **Onu okuyorlar** وَمَا أَرْسَلْنَا **Ve göndermedik** *(Kime?)* إِلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne zaman?)* قَبْلَكَ **Senden önce** *(Ne göndermedik?)* مِنْ نَذِيرٍ **Hiçbir uyarıcı**

45. وَكَذَّبَ **Ve yalanladı** *(Kim?)* اَلَّذِينَ **O kimseler ki,** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önceki** وَمَا بَلَغُوا **Halbuki erişmemiştir** أَيْ هَؤُلَاءِ Yani, bunlar (Mekke kafirleri) *(Neye?)* مِعْشَارَ مَا آتَيْنَاهُمْ **Onlara verdiğimizin onda birine** *(O şeyler de nedir?)* مِنَ الْقُوَّةِ Kuvvet وَطُولِ الْعُمُرِ

Uzun ömür وَكَثْرَةِ الْمَالِ Ve çok maldır **فَكَذَّبُوا Ve yalanladırlar** *(Kimi?)* **رُسُلِي Benim gönderdiğim peygamberleri** *(Kime?)* إِلَيْهِمْ Onlara **فَكَيْفَ Nasıl كَانَ Olmuştur** *(Ne?)* نَكِيرِ **Benim inkarım** إِنْكَارِي عَلَيْهِمْ Onlara karşı inkarım *(Ne ile?)* بِالْعُقُوبَةِ وَالْإِهْلَاكِ Azap ve helak etmekle أَيْ هُوَ وَاقِعٌ Yani, o bulmuştur *(Neyi?)* مَوْقِعَهُ Yerini.

46. **قُلْ De ki: إِنَّمَا اَعِظُكُمْ Ben, size sadece öğüt vereceğim** *(Neyi?)* **بِوَاحِدَةٍ Bir şeyi** هِيَ O da **اَنْ تَقُومُوا Kalkmanızdır** *(Kim için?)* **لِلّٰهِ Allah için** لِأَجْلِهِ Yani, onun adına *(Nasıl?)* **مَثْنٰى İkişer ikişer** أَيِ اثْنَيْنِ اثْنَيْنِ Çift çift **وَفُرَادٰى Ve birer birer** وَاحِدًا وَاحِدًا **Tek tek ثُمَّ Sonrada تَتَفَكَّرُوا Düşünmenizdir** فَتَعَلَّمُوا Ve bilmenizdir ki, مَا بِصَاحِبِكُمْ **Arkadaşınızda yoktur** مُحَمَّدٍ Muhammed'de *(Ne yoktur?)* **مِنْ جِنَّةٍ Bir cinnet** جُنُونٍ Delilik هُوَ -مَا- **اِنْ O değildir إِلَّا نَذِيرٌ Sadece bir uyarıcıdır** *(Kime?)* **لَكُمْ Size** *(Nerede?)* **بَيْنَ يَدَيْ Önünde** أَيْ قَبْلَ Yani, öncesinde *(Neyin?)* **عَذَابٍ شَدِيدٍ Şiddetli bir azabın** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette إِنْ عَصَيْتُمُوهُ Eğer ona isyan ederseniz.

47. **قُلْ De:** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara **مَا Ne şey سَأَلْتُكُمْ Sizden istersem** *(Neye karşılık?)* **مِنْ اَجْرٍ Herhangi bir ücret فَهُوَ O لَكُمْ Sizin olsun** أَيْ لَا أَسْأَلُكُمْ Yani, sizden istemiyorum *(Neye karşılık?)* عَلَيْهِ Ona karşılık *(Ne?)* أَجْرًا Hiçbir ücret **اِنْ اَجْرِيَ Benim ücretim değildir** مَا ثَوَابِي Benim sevabım değildir **وَهُوَ Ve O عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ Her şeye شَهِيدٌ Şahittir اِلَّا عَلَى اللّٰهِ Sadece Allah'a aittir** عَلَى الْإِنْذَارِ وَالتَّبْلِيغِ Uyarıya ve tebliğe karşılık (isteyeceğim) Haberdardır يَعْلَمُ Bilir *(Neyi?)* صِدْقِي Benim doğruluğumu.

48. **قُلْ De ki: اِنَّ رَبِّي Şüphesiz Rabbim يَقْذِفُ Ortaya koyar** *(Neyi?)* **بِالْحَقِّ Hakkı** يُلْقِيهِ Onu vahyeder *(Kime?)* إِلَى أَنْبِيَائِهِ Peygamberlerine **عَلَّامُ الْغُيُوبِ O, gaybı çok iyi bilendir** *(Kime?)* عَنْ خَلْقِهِ Yarattıklarına *(Nerede gizli kalan şeyler?)* فِي السَّمَوَاتِ **مَا غَابَ** Gizli kalan şeyleri وَالْأَرْضِ Göklerde ve yerde.

﴿قُلْ جَآءَ الْحَقُّ﴾ الْإِسْلَامُ ﴿وَمَا يُبْدِئُ الْبَاطِلُ﴾ الْكُفْرُ ﴿وَمَا يُعِيدُ ﴿٤٩﴾﴾ أَيْ لَمْ يَبْقَ لَهُ أَثَرٌ ﴿قُلْ إِنْ ضَلَلْتُ﴾ عَنِ الْحَقِّ ﴿فَإِنَّمَآ أَضِلُّ عَلَىٰ نَفْسِي﴾ أَيْ إِثْمُ ضَلَالِي عَلَيْهَا ﴿وَإِنِ اهْتَدَيْتُ فَبِمَا يُوحِيٓ إِلَيَّ رَبِّي﴾ مِنَ الْقُرْآنِ وَالْحِكْمَةِ ﴿إِنَّهُۥ سَمِيعٌ﴾ لِلدُّعَاءِ ﴿قَرِيبٌ ﴿٥٠﴾﴾ ﴿وَلَوْ تَرَىٰٓ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿إِذْ فَزِعُوا﴾ عِنْدَ الْبَعْثِ لَرَأَيْتَ أَمْرًا عَظِيمًا ﴿فَلَا فَوْتَ﴾ لَهُمْ مِنَّا أَيْ لَا يَفُوتُونَنَا ﴿وَأُخِذُوا مِن مَّكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٥١﴾﴾ أَيِ الْقُبُورِ ﴿وَقَالُوٓا ءَامَنَّا بِهِۦ﴾ بِمُحَمَّدٍ أَوِ الْقُرْآنِ ﴿وَأَنَّىٰ لَهُمُ التَّنَاوُشُ﴾ بِوَاوٍ وَبِالْهَمْزَةِ بَدَلَهَا أَيْ تَنَاوُلُ الْإِيمَانِ ﴿مِن مَّكَانٍۭ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾﴾ عَنْ مَحَلِّهِ إِذْ هُمْ فِي الْآخِرَةِ وَمَحَلُّهُ الدُّنْيَا ﴿وَقَدْ كَفَرُوا بِهِۦ مِن قَبْلُ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿وَيَقْذِفُونَ﴾ يَرْمُونَ ﴿بِالْغَيْبِ مِن مَّكَانٍۭ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾﴾ أَيْ بِمَا غَابَ عِلْمُهُ عَنْهُمْ غَيْبَةً بَعِيدَةً حَيْثُ قَالُوا فِي النَّبِيِّ سَاحِرٌ شَاعِرٌ كَاهِنٌ وَفِي الْقُرْآنِ سِحْرٌ شِعْرٌ كَهَانَةٌ ﴿وَحِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ﴾ مِنَ الْإِيمَانِ أَيْ قَبُولِهِ ﴿كَمَا فُعِلَ بِأَشْيَاعِهِم﴾ أَشْبَاهِهِمْ فِي الْكُفْرِ ﴿مِن قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلَهُمْ ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكٍّ مُّرِيبٍ ﴿٥٤﴾﴾ مُوقِعٍ فِي الرِّيبَةِ لَهُمْ فِيمَا آمَنُوا بِهِ الْآنَ وَلَمْ يَعْتَدُّوا بِدَلَائِلِهِ فِي الدُّنْيَا.

TÜRKÇE ANLAMI

49. **De ki: "Hak** İslam **geldi; artık batıl** küfür **ne bir şeyi ortaya koyabilir ne de geri getirebilir."** Onun hiçbir eseri kalmamıştır.

50. **De ki: "Eğer** haktan **saparsam, kendi aleyhime sapmış olurum.** Sapıklığımın günahı nefsimin aleyhinedir **Eğer doğru yolu bulursam, bu da Rabbimin bana vahyettiği** Kuran ve hikmet **sayesindedir. Şüphesiz o,** duayı **işitendir, yakındır."**

51. Ey Muhammed! Diriltilme esnasında **korkuya kapıldıkları anı, bir görsen!** Çok büyük bir durum görmüş olursun. **Artık** onların bizden **kaçışı yoktur,** bizden kaçamazlar **yakın bir yerden** kabirlerden **yakalanmışlardır.**

52. **Ve "Ona** Muhammed'e veya Kuran'a **inandık" demektedirler, ama onların** mahallinden **uzak bir yerden** imana **kavuşmaları**[1] onu elde etmeleri **ne mümkündür?** Zira onlar ahirettedir, imanın yeri ise dünyadır.

53. **Halbuki daha önce onu** dünyada **inkar etmişlerdi. Uzak bir yerden** ilmi kendilerinden çok gizli olan **gayba atıp tutuyorlardı.** Zira peygamber hakkında; sihirbaz, şair, kâhin ve Kuran hakkında; sihir, şiir, kehanet diyorlardı.

54. **Artık, kendileriyle arzu ettikleri şey** iman yani, onun kabulü **arasına, bundan** kendilerinden **önce** küfürde **benzerlerine yapıldığı gibi, set çekilmiştir. Çünkü onlar,** şuan iman ettikleri şeyde kendilerini tereddüde düşüren **derin bir şüphe içindeydiler.** Dünyada imanın delillerine itibar etmemişlerdi.

---

[1] التَّنَاوُشُ kelimesi vav harfi ve onun yerine hemze ile okunur.

KELİME ANLAMI

49. قُلْ **De ki:** جَاءَ **Geldi** *(Ne?)* اَلْحَقُّ **Hak** اَلْإِسْلَامُ İslam وَمَا يُبْدِئُ **Artık (hiçbir şey) meydana getiremez** *(Ne?)* اَلْبَاطِلُ **Batıl** اَلْكُفْرُ Küfür وَمَا يُعِيدُ **Geri de getiremez** أَيْ لَمْ يَبْقَ لَهُ Yani, onun için kalmamıştır *(Ne?)* أَثَرٌ Hiçbir eser.

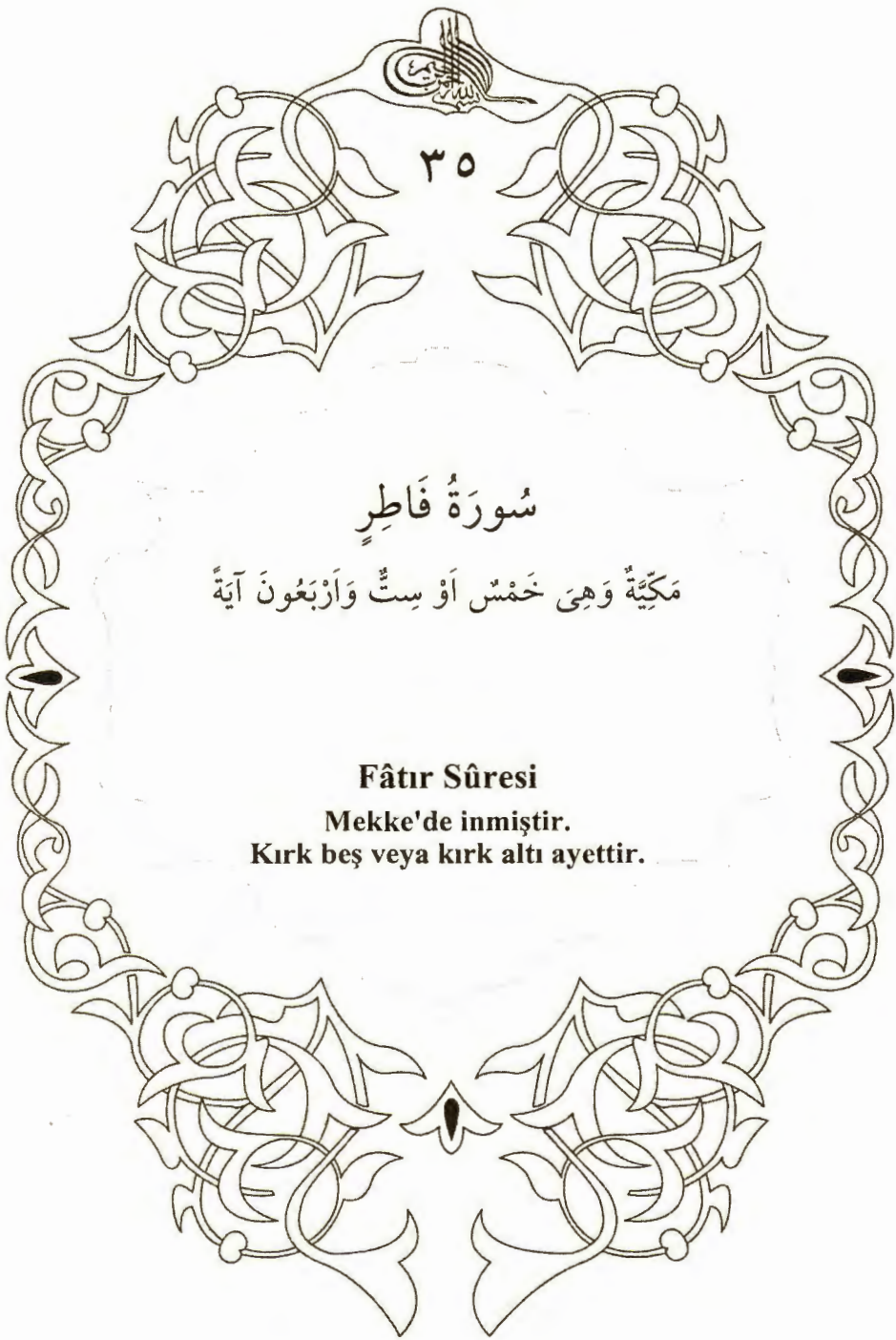
50. قُلْ **De ki:** اِنْ ضَلَلْتُ **Eğer saptıysam** *(Neden?)* عَنِ الْحَقِّ Haktan فَإِنَّمَا اَضِلُّ **Sadece saparım** *(Ne aleyhine?)* عَلَى نَفْسِي **Nefsimin aleyhine** أَيْ إِثْمُ ضَلَالِي Yani, sapmamın günahı عَلَيْهَا Nefsimin üzerinedir وَاِنِ اهْتَدَيْتُ **Ve eğer doğru yolda isem** فَبِمَا يُوحِي **Vahyettiği şeyledir** *(Kime?)* إِلَيَّ **Bana** *(Kimin?)* رَبِّي **Rabbimin (vahyettiği)** مِنَ الْقُرْآنِ وَالْحِكْمَةِ Kuran ve hikmet iledir إِنَّهُ **Çünkü O** سَمِيعٌ **İşitendir** *(Neyi?)* لِلدُّعَاءِ Duayı قَرِيبٌ **Yakındır.**

51. وَلَوْ تَرَى **Bir görsen** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Neyi?)* إِذْ **O vakti ki,** فَزِعُوا **Korkmuşlardır** *(Ne zaman?)* عِنْدَ الْبَعْثِ Diriltilme esnasında لَرَأَيْتَ Elbette görmüş olursun *(Ne?)* أَمْرًا عَظِيمًا Büyük bir olay فَلَا فَوْتَ **Artık kaçış yoktur** *(Kim için?)* لَهُمْ Onlar için *(Kimden?)* مِنَّا Bizden أَيْ لَا يَفُوتُونَنَا Yani, bizden kaçamazlar وَاُخِذُوا **Ve yakalanmışlardır** *(Nereden?)* مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ **Yakın bir yerden** أَيِ الْقُبُورِ Yani, kabirlerden.

52. وَقَالُوا **Ve dediler ki:** اٰمَنَّا **Biz iman ettik** *(Kime?)* بِهِ **Ona** بِمُحَمَّدٍ Muhammed'e أَوِ الْقُرْآنِ Veya Kuran'a وَاَنّٰى **Ve nerededir** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne?)* اَلتَّنَاوُشُ **(İmana) kavuşmak** *(Tenâvuş kelime ne ile okunur?)* بِوَاوٍ Vav ile وَبِالْهَمْزَةِ بَدَلَهَا Ve onun yerine hemze ile أَيْ تَنَاوُلُ الْإِيمَانِ Yani, imanı elde etmek *(Nereden kavuşmak?)* مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ **Uzak bir yerden** *(Nereden uzak?)* عَنْ مَحَلِّهِ İmanın yerinden إِذْ هُمْ فِي الْآخِرَةِ Zira onlar ahirettedirler وَمَحَلُّهُ İmanın yeri ise اَلدُّنْيَا Dünyadır.

53. وَقَدْ كَفَرُوا **Oysa inkar etmişlerdi** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَيَقْذِفُونَ **Ve atıyorlardı** يَرْمُونَ Fırlatıyorlardı *(Neye?)* بِالْغَيْبِ **Gabya** *(Nereden?)* مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ **Uzak yerden** أَيْ بِمَا غَابَ عِلْمُهُ Yani, ilmi gizli kalana *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan *(Nasıl?)* غَيْبَةً بَعِيدَةً Çokça gizli حَيْثُ قَالُوا Zira şöyle demişlerdi *(Kim hakkında?)* فِي النَّبِيِّ Peygamber hakkında سَاحِرٌ Sihirbaz شَاعِرٌ Şair كَاهِنٌ Ve kahin وَفِي الْقُرْآنِ Kuran hakkında ise سِحْرٌ Sihir شِعْرٌ Şiir كَهَانَةٌ Ve kehanet (demişlerdi).

54. وَحِيلَ **Artık set çekilmiştir** *(Nereye?)* بَيْنَهُمْ **Onlarla** وَبَيْنَ مَا **O şeyler arasına ki,** يَشْتَهُونَ **Arzu ediyorlar** *(O da nedir?)* مِنَ الْإِيمَانِ İman أَيْ قَبُولِهِ Yani, onun kabulüdür كَمَا فُعِلَ **Tıpkı yapıldığı gibi** *(Kime?)* بِأَشْيَاعِهِمْ **Benzerlerine** أَشْبَاهِهِمْ Onlar gibilerine *(Hangi konuda?)* فِي الْكُفْرِ Küfür konusunda *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** أَيْ قَبْلَهُمْ Yani, onlardan önce إِنَّهُمْ **Çünkü onlar** كَانُوا **İdiler** *(Nerede?)* فِي شَكٍّ **Bir şüphe içinde ki,** مُرِيبٍ **Endişe veren** مُوقِعٍ فِي الرِّيبَةِ لَهُمْ Onları kuşkuya düşüren *(Ne hakkında?)* فِيمَا آمَنُوا بِهِ الْآنَ Şuan kendisine inandıkları şey hakkında وَلَمْ يَعْتَدُّوا Ve aldırış etmemişlerdi *(Neye?)* بِدَلَائِلِهِ Onun delillerine *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada.

٣٥

سُورَةُ فَاطِرٍ

مَكِّيَّةٌ وَهِيَ خَمْسٌ اَوْ سِتٌّ وَاَرْبَعُونَ آيَةً

Fâtır Sûresi

Mekke'de inmiştir.
Kırk beş veya kırk altı ayettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ﴾ حَمِدَ اللهُ تَعَالَى نَفْسَهُ بِذٰلِكَ كَمَا بُيِّنَ فِي أَوَّلِ سَبَأٍ ﴿فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ خَالِقِهِمَا عَلَى غَيْرِ مِثَالٍ سَبَقَ ﴿جَاعِلِ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا﴾ إِلَى الْأَنْبِيَاءِ ﴿اُولِيٓ اَجْنِحَةٍ مَّثْنٰى وَثُلٰثَ وَرُبٰعَ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ﴾ فِي الْمَلَائِكَةِ وَغَيْرِهَا ﴿مَا يَشَآءُ اِنَّ اللهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝١﴾ ﴿مَا يَفْتَحِ اللهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ﴾ كَرِزْقٍ وَمَطَرٍ ﴿فَلَا مُمْسِكَ لَهَا وَمَا يُمْسِكْ﴾ مِنْ ذٰلِكَ ﴿فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ﴾ أَيْ بَعْدَ إِمْسَاكِهِ ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ﴾ الْغَالِبُ عَلَى أَمْرِهِ ﴿الْحَكِيمُ ۝٢﴾ فِي فِعْلِهِ ﴿يَآ اَيُّهَا النَّاسُ﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ ﴿اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللهِ عَلَيْكُمْ﴾ بِإِسْكَانِكُمُ الْحَرَمَ وَمَنْعِ الْغَارَاتِ عَنْكُمْ ﴿هَلْ مِنْ خَالِقٍ﴾ مِنْ زَائِدَةٌ وَخَالِقٌ مُبْتَدَأٌ ﴿غَيْرُ اللهِ﴾ بِالرَّفْعِ وَالْجَرِّ نَعْتٌ لِخَالِقٍ لَفْظًا وَمَحَلًّا وَخَبَرُ الْمُبْتَدَأِ ﴿يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَآءِ﴾ الْمَطَرَ ﴿وَ﴾ مِنَ ﴿الْاَرْضِ﴾ النَّبَاتَ وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلتَّقْرِيرِ أَيْ لَا خَالِقَ رَازِقَ غَيْرُهُ ﴿لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ ۝٣﴾ مِنْ أَيْنَ تُصْرَفُونَ عَنْ تَوْحِيدِهِ مَعَ إِقْرَارِكُمْ بِأَنَّهُ الْخَالِقُ الرَّازِقُ.

TÜRKÇE ANLAMI

35- Fâtır Sûresi

Mekke'de inmiştir.

Kırk beş veya kırk altı ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Hamd**[1]**, gökleri ve yeri** geçmiş bir misali olmadan **yaratan, melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı** peygamberlere **elçiler yapan Allah'a mahsustur. O,** melekleri ve diğerlerini **yaratmada dilediği arttırmayı yapar. Şüphesiz Allah, her şeye gücü yetendir.**
2. **Allah, insanlara** rızk ve yağmur gibi **ne rahmet açarsa onu tutacak yoktur. Onun** bunlardan **tuttuğunu, ondan,** tuttuktan **sonra salıverecek de yoktur. O, Aziz** işine galip**tir,** işinde **hikmet sahibidir.**
3. **Ey insanlar!** Mekke ehli! **Allah'ın** sizi Harem'e yerleştirmek ve baskınlardan korumak suretiyle **üzerinize olan nimetini hatırlayın; Allah'tan başka**[2] **size, gökten** yağmur ile **ve yerden** mahsullerle **rızık verecek bir yaratıcı**[3] **var mı ki? Ondan başka ilah yoktur. Nereden döndürülüyorsunuz?** Onun yaratıcı ve rızıklandırıcı olduğunu kabul ettiğiniz halde nasıl tevhitten çevriliyorsunuz.

KELİME ANLAMI

سُورَةُ فَاطِرٍ ﴿٣٥﴾

35- Fâtır Sûresi

Mekke'de inmiştir. مَكِّيَّةٌ

Kırk beş veya kırk altı ayettir. وَهِيَ **Ve bu sûre** خَمْسٌ اَوْ سِتٌّ وَاَرْبَعُونَ آيَةً

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

1. **Hamd** اَلْحَمْدُ **Allah'a mahsustur** لِلّٰهِ حَمِدَ اللهُ تَعَالٰى Yüce Allah övmüştür *(Neyi?)* نَفْسَهُ Kendisini *(Ne ile?)* بِذٰلِكَ Bu kelime ile كَمَا بَيَّنَ Nitekim (manası) belirtilmişti *(Nerede?)* فِي أَوَّلِ سَبَأٍ Sebe suresinin başında *(Öyle Allah ki,)* فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ **Gökleri yaratan** وَالْاَرْضِ **Ve yeri de** خَالِقِهِمَا Onları var eden *(Nasıl?)* عَلٰى غَيْرِ مِثَالٍ Bir benzeri olmadan *(Öyle benzer ki,)* سَبَقَ Daha önce geçmiş *(Yine öyle Allah ki,)* جَاعِلِ الْمَلٰئِكَةِ **Melekleri kılan** *(Ne?)*

---

[1] Sebe sûresinin başında da ifade edildiği gibi Allah kendisini bu kelimeyle övmüştür.

[2] غَيْر kelimesi ref ve cer ile okunur. Her iki durumda da خَالِق kelimesinin mahallen ve lafzen sıfatıdır.

[3] هَلْ مِنْ خَالِقٍ terkibindeki min harf-i ceri zaittir. خَالِق kelimesi de mübtedadır. Buradaki istifham takrir için olup 'Ondan başka rızık veren yaratıcı yoktur' anlamındadır.

رُسُلًا **Elçi** *(Kime?)* إِلَى الْأَنْبِيَاءِ Peygamberlere *(Öyle melekler ki,)* أُولِي أَجْنِحَةٍ **Kanatlı** *(Kaç kanatlı?)* مَثْنَى **İkişer** وَثُلٰثَ **Üçer** وَرُبَاعَ **Ve dörder** يَزِيدُ **Arttırır** *(Nerede?)* فِي الْخَلْقِ **Yaratmasında** فِي الْمَلَائِكَةِ وَغَيْرِهَا Meleklerin ve diğerlerinin (yaratılmasında) *(Neyi arttırır?)* مَا يَشَاءُ **Dilediğini** إِنَّ اللهَ **Şüphesiz Allah** عَلَى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** قَدِيرٌ **Gücü yetendir.**

2. مَا **Neyi** يَفْتَحْ **Açarsa** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kime?)* لِلنَّاسِ **İnsanlara** *(Neden?)* مِنْ رَحْمَةٍ **Rahmetten** *(Ne gibi?)* كَرِزْقٍ وَمَطَرٍ Rızık ve yağmur gibi فَلَا مُمْسِكَ **Tutacak yoktur** *(Neyi?)* لَهَا **Onu** وَمَا **Neyi de** يُمْسِكْ **Tutarsa** *(Neden?)* مِنْ ذٰلِكَ Bu şeylerden فَلَا مُرْسِلَ لَهُ **Onu da salacak yoktur** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِهِ **Ondan sonra** أَيْ بَعْدَ إِمْسَاكِهِ Yani, tuttuktan sonra وَهُوَ **Ve o** الْعَزِيزُ **Aziz'dir** الْغَالِبُ عَلَى أَمْرِهِ İşine galip gelendir الْحَكِيمُ **Hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي فِعْلِهِ Yaptığı işte.

3. يَا أَيُّهَا النَّاسُ **Ey insanlar!** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ Yani, Mekke ehli اذْكُرُوا **Hatırlayın** *(Neyi?)* نِعْمَةَ اللهِ **Allah'ın nimetini** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Size** *(Ne ile?)* بِإِسْكَانِكُمْ Sizi yerleştirmesiyle *(Nereye?)* الْحَرَمَ Harem'e وَمَنْعِ الْغَارَاتِ عَنْكُمْ Ve sizden baskınları önlemesiyle هَلْ مِنْ خَالِقٍ **Hiçbir yaratıcı var mıdır?** مِنْ زَائِدَةٌ Min harfi ceri zaittir وَخَالِقٌ مُبْتَدَأٌ Ve hâlik kelimesi mübtedadır *(Öyle yaratıcı ki,)* غَيْرُ اللهِ **Allah'tan başka** *(Gayr kelimesi nasıl okunur?)* بِالرَّفْعِ لَفْظًا وَالْجَرِّ Ref ve cer ile نَعْتٌ لِخَالِقٍ Hâlık kelimesinin sıfatıdır *(Nasıl ref ve cer okunur?)* يَرْزُقُكُمْ وَمَحَلًّا Lafzına ve mahalline nispetle وَخَبَرُ الْمُبْتَدَأِ Mübtedanın haberi şudur; **Sizi rızıklandıran** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** الْمَطَرَ Yağmur ile وَ -مِنَ- الْأَرْضِ **Ve yerden** النَّبَاتَ Mahsullerle وَالْاِسْتِفْهَامُ Buradaki soru لِلتَّقْرِيرِ Takrir içindir أَيْ لَا خَالِقَ رَازِقَ Yani, rızıklandıran bir yaratıcı yoktur *(Kimden başka?)* غَيْرُهُ Ondan başka لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ **Hiçbir ilah yoktur** فَأَنَّى **Öyleyse nereden** تُؤْفَكُونَ **Döndürülüyorsunuz** مِنْ أَيْنَ Nereden تُصْرَفُونَ Çevriliyorsunuz *(Neden?)* عَنْ تَوْحِيدِهِ Onu birlemekten *(Neye rağmen?)* مَعَ إِقْرَارِكُمْ Kabul etmenize rağmen *(Neyi?)* بِأَنَّهُ الْخَالِقُ Onun yaratıcı الرَّازِقُ Ve rızıklandırıcı olduğunu.

﴿وَاِنْ يُكَذِّبُوكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ فِي مَجِيئِكَ بِالتَّوْحِيدِ وَالْبَعْثِ وَالْحِسَابِ وَالْعِقَابِ ﴿فَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ﴾ فِي ذٰلِكَ فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرُوا ﴿وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُورُ ﴿٤﴾﴾ فِي الْآخِرَةِ فَيُجَازِي الْمُكَذِّبِينَ وَيَنْصُرُ الْمُرْسَلِينَ ﴿يَآ اَيُّهَا النَّاسُ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ﴾ بِالْبَعْثِ وَغَيْرِهِ ﴿حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا﴾ عَنِ الْإِيمَانِ بِذٰلِكَ ﴿وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ بِاللّٰهِ﴾ فِي حِلْمِهِ وَإِمْهَالِهِ ﴿الْغَرُورُ ﴿٥﴾﴾ الشَّيْطَانُ ﴿اِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا﴾ بِطَاعَةِ اللّٰهِ وَلَا تُطِيعُوهُ ﴿اِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ﴾ أَتْبَاعَهُ فِي الْكُفْرِ ﴿لِيَكُونُوا مِنْ اَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿٦﴾﴾ النَّارِ الشَّدِيدَةِ ﴿اَلَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَاَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾﴾ هٰذَا بَيَانُ مَا لِمُوَافِقِي الشَّيْطَانِ وَمَا لِمُخَالِفِيهِ وَنَزَلَ فِي أَبِي جَهْلٍ وَغَيْرِهِ ﴿اَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوٓءُ عَمَلِهِ﴾ بِالتَّمْوِيهِ ﴿فَرَاٰهُ حَسَنًا﴾ مَنْ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ كَمَنْ هَدَاهُ اللّٰهُ لَا دَلَّ عَلَيْهِ ﴿فَاِنَّ اللّٰهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَآءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَآءُ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ﴾ عَلَى الْمُزَيَّنِ لَهُمْ ﴿حَسَرَاتٍ﴾ بِاغْتِمَامِكَ أَنْ لَا يُؤْمِنُوا ﴿اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٨﴾﴾ فَيُجَازِيهِمْ عَلَيْهِ ﴿وَاللّٰهُ الَّذِي اَرْسَلَ الرِّيَاحَ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ الرِّيحَ ﴿فَتُثِيرُ سَحَابًا﴾ الْمُضَارِعُ لِحِكَايَةِ الْحَالِ الْمَاضِيَةِ أَيْ تُزْعِجُهُ ﴿فَسُقْنَاهُ﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ ﴿اِلٰى بَلَدٍ مَيِّتٍ﴾ بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ لَا نَبَاتَ بِهَا ﴿فَاَحْيَيْنَا بِهِ الْاَرْضَ﴾ مِنَ الْبَلَدِ ﴿بَعْدَ مَوْتِهَا﴾ يَبِسِهَا اَىْ أَنْبَتْنَا بِهِ الزَّرْعَ وَالْكَلَأَ ﴿كَذٰلِكَ النُّشُورُ ﴿٩﴾﴾ اَيِ الْبَعْثُ وَالْاِحْيَاءُ ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلّٰهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا﴾ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَلَا تَنَالُ مِنْهُ إِلَّا بِطَاعَتِهِ فَلْيُطِعْهُ ﴿اِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ﴾ يَعْلَمُهُ وَهُوَ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَنَحْوُهَا ﴿وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ﴾ يَقْبَلُهُ ﴿وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ﴾ الْمَكَرَاتِ ﴿السَّيِّئَاتِ﴾ بِالنَّبِيِّ فِي دَارِ النَّدْوَةِ مِنْ تَقْيِيدِهِ أَوْ قَتْلِهِ أَوْ إِخْرَاجِهِ كَمَا ذُكِرَ فِي الْأَنْفَالِ ﴿لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَكْرُ اُولٰٓئِكَ هُوَ يَبُورُ ﴿١٠﴾﴾ يَهْلِكُ ﴿وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ﴾ بِخَلْقِ أَبِيكُمْ آدَمَ مِنْهُ ﴿ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ﴾ اَىْ مَنِيٍّ بِخَلْقِ ذُرِّيَّتِهِ مِنْهَا ﴿ثُمَّ جَعَلَكُمْ اَزْوَاجًا﴾ ذُكُورًا وَإِنَاثًا ﴿وَمَا تَحْمِلُ مِنْ اُنْثٰى وَلَا تَضَعُ اِلَّا بِعِلْمِهِ﴾ حَالٌ أَيْ مَعْلُومَةً لَهُ ﴿وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ﴾ أَيْ مَا يُزَادُ فِي عُمُرِ طَوِيلِ الْعُمُرِ ﴿وَلَا يُنْقَصُ مِنْ عُمُرِهِ﴾ أَيْ ذٰلِكَ الْمُعَمَّرِ أَوْ مُعَمَّرٍ آخَرَ ﴿اِلَّا فِي كِتَابٍ﴾ هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ ﴿اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرٌ ﴿١١﴾﴾ هَيِّنٌ.

TÜRKÇE ANLAMI

4. Ey Muhammed! **Eğer seni** tevhit, dirilme, hesap ve azabı getirmen konusunda **yalanlıyorlarsa, kuşkusuz senden önceki peygamberler de** bu konuda **yalanlandılar.** Onların sabrettiği gibi sen de sabret. Ahirette **bütün işler yalnızca Allah'a döndürülecektir.** Böylece yalancıları cezalandırıp peygamberlere yardım edecektir.

5. **Ey insanlar! Allah'ın** diriltme ve diğer her **vaadi gerçektir, sakın dünya hayatı sizi** buna inanmaktan **aldatmasın ve o hain** şeytan, **Allah**'ın anlayışı ve mühlet vermesi **ile sizi kandırmasın!**

6. **Muhakkak ki, şeytan, sizin düşmanınızdır, siz de** Allah'a itaat edip **onu düşman edinin.** Ona itaat etmeyin. **Çünkü o, kendi taraftarlarını** küfürde ona uyanları **ancak** kızgın **ateş halkından olsunlar diye çağırır.**

7. **İnkâr eden kimseler, onlar için çetin bir azap vardır, iman edip salih amel işleyenler kimseler onlar için de mağfiret ve büyük bir mükâfat vardır.** Bu, şeytana uyanlar ve ona muhalefet edenlere verilenin beyanıdır.

8. Ebu Cehil ve diğerleri hakkında şu ayet inmiştir: **Kötü işi kendisine** yaldızla **süslenip de onu güzel gören kimse**[1] Allah'ın doğru yola ilettiği kişi gibi **midir?** Hayır! **Şüphesiz Allah dilediğini saptırır, dilediğini doğru yola iletir. O halde onlara,** kötü işleri kendilerine süslenenlere **karşı nefsin** iman etmemelerine kederlenerek **üzüntülere kapılmasın. Çünkü Allah onların ne yaptıklarını gayet iyi bilendir.**

9. **Allah odur ki, rüzgârları**[2] **göndermiş onlar da bulutu sürüklüyor**[3] harekete geçiriyor. **Böylece onu ölü**[4] bitkisiz **bir bölgeye sevk etmişiz**[5] **ve ölümünden** kuraklığından **sonra** o bölgedeki **toprağa onunla hayat vermişizdir.** Onunla mahsul ve otlar bitirmişizdir. **Diriltmek** tekrar diriltip hayat vermek **de böyledir.**

10. **Kim izzet istiyorsa, izzet ve şerefin hepsi** dünya ve ahirette **Allah'ındır.** O şerefe, ancak ona itaat ederek ulaşılır. Öyleyse ona itaat etsin. **Güzel sözler ona yükselir.** Allah onları bilir. O sözler de 'La ilahe illallah' ve benzerleridir. **Salih ameli yükseltir** kabul eder. Daru'n-Nedve de peygambere, Enfal sûresinde zikredildiği gibi hapsetmek, öldürmek veya sürmek niyetiyle **kötü tuzaklar kuran kimseler, onlar için çetin bir azap vardır ve bunların tuzağı bozulur** boşa çıkar.

---

[1] أَفَمَنْ terkibindeki مَنْ kelimesi mübtedadır. Haberi ise كَمَنْ هَدَاهُ اللهُ terkibidir. Haberin bu olduğuna فَإِنَّ اللهَ يُضِلُّ ayeti delalet etmektedir.

[2] الرِّيَاح kelimesi diğer bir kıraatte الرِّيح şeklinde okunur.

[3] تُثِيرُ fiili müzarisi geçmiş zamanı hikaye içindir.

[4] مَيِّتٍ kelimesi şeddeli ve şeddesiz okunur.

[5] سُقْنَا fiilinde gaipten (mütekellime) iltifat vardır.

11. **Allah** babanız Âdem'i topraktan yaratmak suretiyle **sizi topraktan sonra da** Âdem'in neslini **nutfeden** meniden yaratmak suretiyle sizi, **yarattı. Sonra sizi çiftler** erkekler ve dişiler **kıldı. Onun bilgisi olmadan hiç bir dişi ne gebe kalır ne de doğurur. Yaşayan birinin yaşatılması** ömrü uzun olanın ömrünün uzatılması **ve onun** yaşatılan kişinin veya başka birinin **ömrünün kısaltılması mutlaka bir kitaptadır.** O da Levh-i Mahfuz'dur. **Şüphesiz bu, Allah'a kolaydır** basittir.

KELİME ANLAMI

4. وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ **Eğer seni yalanlıyorlarsa** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed! *(Ne hususunda?)* فِي مَجِيئِكَ Getirmen hususunda *(Neyi?)* بِالتَّوْحِيدِ Tevhit inancını وَالْبَعْثِ Dirilmeyi وَالْحِسَابِ Hesaba çekilmeyi وَالْعِقَابِ Ve azap görmeyi **فَقَدْ كُذِّبَتْ Muhakkak ki, Yalanlandı** *(Kim?)* **رُسُلٌ Birçok peygamber** *(Ne zaman?)* **مِنْ قَبْلِكَ Senden önce** *(Hangi konuda?)* فِي ذٰلِكَ Bu konuda فَاصْبِرْ Öyleyse sabret *(Nasıl?)* كَمَا صَبَرُوا Onların sabrettikleri gibi **وَإِلَى اللهِ Yalnızca Allah'a تُرْجَعُ Döndürülecektir** *(Ne?)* **اَلْأُمُورُ Bütün işler** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette فَيُجَازِي O da cezalandıracaktır *(Kimi?)* اَلْمُكَذِّبِينَ Yalanlayanları وَيَنْصُرُ Ve yardım edecektir *(Kime?)* اَلْمُرْسَلِينَ Peygamberlere.

5. **يَا أَيُّهَا النَّاسُ Ey insanlar!** **إِنَّ وَعْدَ اللهِ Şüphe yok ki Allah'ın vaadi** *(Neyi?)* بِالْبَعْثِ وَغَيْرِهِ Dirilmek ve diğer şeyleri (vaadi) **حَقٌّ Gerçektir فَلَا تَغُرَّنَّكُمْ Sakın sizi aldatmasın** *(Ne?)* **اَلْحَيٰوةُ الدُّنْيَا Dünya hayatı** *(Neden aldatmasın?)* عَنِ الْإِيمَانِ بِذٰلِكَ Buna iman etmekten **وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ Ve sizi kandırmasın** *(Ne ile?)* **بِاللهِ Allah ile** *(Ne konuda sizi Allah ile kandırmasın?)* فِي حِلْمِهِ Yumuşak davranması وَإِمْهَالِهِ Ve süre vermesi konusunda *(Kim kandırmasın?)* **اَلْغَرُورُ O hain** اَلشَّيْطَانُ Şeytan.

6. **إِنَّ الشَّيْطَانَ Şüphesiz şeytan لَكُمْ Sizin için عَدُوٌّ Bir düşmandır فَاتَّخِذُوهُ Siz de onu edinin** *(Ne?)* **عَدُوًّا Düşman** *(Nasıl?)* بِطَاعَةِ اللهِ Allah'a itaat ederek وَلَا تُطِيعُوهُ Ve ona itaat etmeyin **إِنَّمَا يَدْعُو O sadece çağırır** *(Kimi?)* **حِزْبَهُ Taraftarlarını أَتْبَاعَهُ** Ona uyanları *(Hangi konuda?)* فِي الْكُفْرِ Küfür konusunda *(Neye çağırır?)* **لِيَكُونُوا Olmaya** *(Kimden?)* **مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ Alevli ateşin halkından اَلنَّارِ الشَّدِيدَةِ** Şiddetli ateş.

7. **اَلَّذِينَ O kimseler ki, كَفَرُوا İnkar ettiler لَهُمْ Onlar için vardır** *(Ne?)* **عَذَابٌ شَدِيدٌ Şiddetli bir azap وَالَّذِينَ Ve o kimseler ki آمَنُوا İman ettiler وَعَمِلُوا Ve işlediler** *(Ne?)* **اَلصَّالِحَاتِ Salih ameller لَهُمْ Onlar için vardır** *(Ne?)* **مَغْفِرَةٌ Mağfiret**

وَاَجْرٌ كَبِيرٌ **Ve büyük bir mükâfat** هٰذَا Bu (ayet) بَيَانُ مَا Olan şeyin beyanıdır *(Kim için olan?)* لِمُوَافِقِي الشَّيْطَانِ Şeytana uyanlar için وَمَا لِمُخَالِفِيهِ Ve ona muhalefet edenler için olan şeyin (beyanıdır).

8. وَنَزَلَ Ve inmiştir *(Kim hakkında?)* فِي أَبِي جَهْلٍ وَغَيْرِهِ Ebu Cehil ve diğerleri hakkında اَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ **Kendisine süslü gösterilen kişi** *(Ne?)* سُوءُ عَمَلِهِ **Kötü işi** *(Nasıl?)* بِالتَّمْوِيهِ (Şeytanın) yaldızlamasıyla فَرَاٰهُ **Ve böylece onu gören** *(Ne gören?)* حَسَنًا **Güzel** مَنْ Men kelimesi mübtedadır خَبَرُهُ Haberi ise كَمَنْ هَدَاهُ اللّٰهُ Allah'ın hidayet ettiği kişi gibi midir? لَا Hayır, onun gibi değildir دَلَّ عَلَيْهِ Buna (takdir edilen habere, şu ayet) delalet etmiştir فَاِنَّ اللّٰهَ **Zira Allah** يُضِلُّ **Saptırır** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki,** يَشَاءُ **Diliyor** وَيَهْدِي **Ve hidayete erdirir** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki,** يَشَاءُ **Diliyor** فَلَا تَذْهَبْ **Öyleyse kapılmasın** *(Ne?)* نَفْسُكَ **Nefsin** *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمْ **Onlara karşı** عَلَى الْمُزَيَّنِ لَهُمْ Amelleri kendilerine güzel gösterilenlere karşı *(Neye kapılmasın?)* حَسَرَاتٍ **Üzüntülere** *(Ne sebebiyle?)* بِاغْتِمَامِكَ Kederlenmen sebebiyle *(Neye?)* اَنْ لَا يُؤْمِنُوا İnanmamalarına اِنَّ اللّٰهَ **Çünkü Allah** عَلِيمٌ **Gayet iyi bilendir** *(Neyi?)* بِمَا يَصْنَعُونَ **Onların yaptıklarını** فَيُجَازِيهِمْ Ve de onları cezalandıracaktır *(Neye karşılık?)* عَلَيْهِ O yaptıklarına karşılık.

9. وَاللّٰهُ **Ve Allah** الَّذِي **Öyle bir zâttır ki,** اَرْسَلَ **Gönderdi** *(Neyi?)* اَلرِّيَاحَ **Rüzgârları** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de اَلرِّيحَ Er-riha (şeklinde müfret)tir فَتُثِيرُ **O da sürüyor** *(Neyi?)* سَحَابًا **Bir bulutu** اَلْمُضَارِعُ Fiili mürazi لِحِكَايَةِ الْحَالِ الْمَاضِيَةِ Geçmiş zamanı hikaye içindir أَيْ تُزْعِجُهُ Yani, onu hareket ettirir فَسُقْنَاهُ **Biz de onu sevk etmişiz** فِيهِ الْتِفَاتٌ Burada iltifat vardır *(Nereden?)* عَنِ الْغَيْبَةِ Gaip sığasından (mütekellim sığasına) *(O bulutu nereye sevk etmişizdir?)* اِلٰى بَلَدٍ مَيِّتٍ **Ölü bir beldeye** *(Meyyit kelimesi nasıl okunur?)* بِالتَّشْدِيدِ وَالتَّخْفِيفِ Şeddeli ve şeddesiz olarak فَاَحْيَيْنَا بِهِ **Ve onunla diriltmişizdir** *(Neyi?)* اَلْاَرْضَ **O yeri** *(Neresini?)* مِنَ الْبَلَدِ O beldeden *(Neden sonra dirilttik?)* بَعْدَ مَوْتِهَا **Ölümünden sonra** يَبْسِهَا Kuraklığından sonra اَىْ اَنْبَتْنَا بِهِ Yani, onunla bitirdik *(Ne?)* اَلزَّرْعَ وَالْكَلَأَ Bitki ve ot كَذٰلِكَ **İşte böyledir** اَلنُّشُورُ **Diriliş** اَىِ الْبَعْثُ Yani, ölümden sonra diriltme وَالْاِحْيَاءُ Ve hayat verme.

10. مَنْ **Kim** كَانَ **Olduysa** *(Ne olduysa?)* يُرِيدُ **İstiyor** *(Neyi?)* اَلْعِزَّةَ **İzzeti** فَلِلّٰهِ **(Bilsin ki) Allah'a mahsustur** *(Ne?)* اَلْعِزَّةُ **İzzet** *(Nasıl?)* جَمِيعًا **Bütünüyle** فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ

Dünyada ve ahirette فَلَا تَنَالُ مِنْهُ O elde edilemez إِلَّا بِطَاعَتِهِ Ancak Allah'a itaatle (elde edilir) فَلْيُطِعْهُ Öyleyse (izzet isteyen) ona itaat etsin إِلَيْهِ **Ona** يَصْعَدُ **Yükselir** *(Ne?)* اَلْكَلِمُ الطَّيِّبُ **Hoş sözler** يَعْلَمُهُ Onu bilir وَهُوَ O hoş söz de لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ La ilahe illallah وَنَحْوُهَا Ve benzeri kelimelerdir وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ **Salih amel** يَرْفَعُهُ **Onu yükseltir** يَقْبَلُهُ Kabul eder وَالَّذِينَ **O kimseler ki,** يَمْكُرُونَ **Kuruyorlar** *(Neyi?)* اَلْمَكَرَاتِ السَّيِّئَاتِ **Kötü** tuzakları *(Kime kuruyorlar?)* بِالنَّبِيِّ Peygambere *(Nerede?)* فِي دَارِ النَّدْوَةِ Daru'n-Nedve'de *(Ne gibi tuzaklar?)* مِنْ تَقْيِيدِهِ Onu hapsetmek أَوْ قَتْلِهِ Veya öldürmek أَوْ إِخْرَاجِهِ Ya da (Mekke'den) sürmek gibi كَمَا ذُكِرَ Nitekim bunlar zikredilmiştir *(Nerede?)* فِي الْأَنْفَالِ Enfal suresinde لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* عَذَابٌ شَدِيدٌ **Şiddetli bir azap** وَمَكْرُ أُولٰئِكَ **Ve bunların tuzağı** هُوَ **O** يَبُورُ **Boşa çıkar** يَهْلِكُ Bozulur.

11. وَاللّٰهُ **Allah** خَلَقَكُمْ **Sizi yarattı** *(Neden?)* مِنْ تُرَابٍ **Bir topraktan** *(Nasıl?)* بِخَلْقِ أَبِيكُمْ آدَمَ Babanız Adem'i yaratmak suretiyle *(Neden?)* مِنْهُ O topraktan ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ **Sonra da bir nutfeden** اَىْ مَنِيٍّ Yani, meniden (yarattı) *(Nasıl?)* بِخَلْقِ ذُرِّيَّتِهِ Adem'in neslini yaratmak suretiyle *(Neden?)* مِنْهَا O nutfeden ثُمَّ جَعَلَكُمْ **Sonra da sizi yaptı** *(Ne?)* اَزْوَاجًا **Çiftler** ذُكُورًا وَإِنَاثًا Erkekler ve dişiler وَمَا تَحْمِلُ **Gebe kalmaz** *(Ne?)* مِنْ اُنْثٰى **Hiçbir dişi** وَلَا تَضَعُ **Ve de doğurmaz** اِلَّا بِعِلْمِهِ **Ancak onun ilmiyle** *(Bi ilmihi kelimesi nedir?)* حَالٌ (Ünsâ kelimesinden) haldir أَيْ مَعْلُومَةً لَهُ Yani, ona malum olduğu halde (tüm bunlar olur) وَمَا يُعَمَّرُ **Ömür verilmez** *(Kime?)* مِنْ مُعَمَّرٍ **Hiçbir yaşatılana** أَيْ مَا يُزَادُ Yani, artırma yapılmaz *(Nerede?)* فِي عُمُرِ طَوِيلِ الْعُمُرِ Ömrü uzun olanın ömründe وَلَا يُنْقَصُ **Ve kısaltılmaz** *(Neden?)* مِنْ عُمُرِهِ **Onun ömründen** أَيْ ذٰلِكَ الْمُعَمَّرِ Yani, bu yaşatılan kişinin أَوْ مُعَمَّرٍ آخَرَ Ve başka bir yaşatılan kişinin (ömründen de kısaltılmaz) اِلَّا فِي كِتَابٍ **Ki, mutlaka bir kitaptadır** هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ O da Levh-i Mahfuzdur إِنَّ ذٰلِكَ **Şüphesiz bu** عَلَى اللّٰهِ **Allah'a** يَسِيرٌ **Kolaydır** هَيِّنٌ Basittir.

﴿وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ﴾ شَدِيدُ الْعُذُوبَةِ ﴿سَآئِغٌ شَرَابُهُ﴾ شُرْبُهُ ﴿وَهٰذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ﴾ شَدِيدُ الْمُلُوحَةِ ﴿وَمِنْ كُلٍّ﴾ مِنْهُمَا ﴿تَأْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا﴾ هُوَ السَّمَكُ ﴿وَتَسْتَخْرِجُونَ﴾ مِنَ الْمِلْحِ وَقِيلَ مِنْهُمَا ﴿حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا﴾ هِيَ اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ ﴿وَتَرَى﴾ تَبْصُرُ ﴿الْفُلْكَ﴾ السُّفُنَ ﴿فِيهِ﴾ فِي كُلٍّ مِنْهُمَا ﴿مَوَاخِرَ﴾ تَمْخُرُ الْمَاءَ أَيْ تَشُقُّهُ بِجَرْيِهَا فِيهِ مُقْبِلَةً وَمُدْبِرَةً بِرِيحٍ وَاحِدَةٍ ﴿لِتَبْتَغُوا﴾ تَطْلُبُوا ﴿مِنْ فَضْلِهِ﴾ تَعَالَى بِالتِّجَارَةِ ﴿وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾﴾ اللهَ عَلَى ذٰلِكَ ﴿يُولِجُ﴾ يُدْخِلُ اللهُ ﴿اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ﴾ فَيَزِيدُ ﴿وَيُولِجُ النَّهَارَ﴾ يُدْخِلُهُ ﴿فِي اللَّيْلِ﴾ فَيَزِيدُ ﴿وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ﴾ مِنْهُمَا ﴿يَجْرِي﴾ فِي فَلَكِهِ ﴿لِأَجَلٍ مُسَمًّى﴾ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿ذٰلِكُمُ اللهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ﴾ تَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ وَهُمُ الْأَصْنَامُ ﴿مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ﴿١٣﴾﴾ لِفَافَةِ النَّوَى ﴿إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَآءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا﴾ فَرْضًا ﴿مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ﴾ مَا أَجَابُوكُمْ ﴿وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ﴾ بِإِشْرَاكِكُمْ إِيَّاهُمْ مَعَ اللهِ أَيْ يَتَبَرَّؤُونَ مِنْكُمْ وَمِنْ عِبَادَتِكُمْ إِيَّاهُمْ ﴿وَلَا يُنَبِّئُكَ﴾ بِأَحْوَالِ الدَّارَيْنِ ﴿مِثْلُ خَبِيرٍ ﴿١٤﴾﴾ عَالِمٍ وَهُوَ اللهُ تَعَالَى ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَآءُ إِلَى اللهِ﴾ بِكُلِّ حَالٍ ﴿وَاللهُ هُوَ الْغَنِيُّ﴾ عَنْ خَلْقِهِ ﴿الْحَمِيدُ ﴿١٥﴾﴾ الْمَحْمُودُ فِي صُنْعِهِ بِهِمْ ﴿إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٦﴾﴾ بَدَلَكُمْ ﴿وَمَا ذٰلِكَ عَلَى اللهِ بِعَزِيزٍ ﴿١٧﴾﴾ شَدِيدٍ ﴿وَلَا تَزِرُ﴾ نَفْسٌ ﴿وَازِرَةٌ﴾ آثِمَةٌ أَيْ لَا تَحْمِلُ ﴿وِزْرَ﴾ نَفْسٍ ﴿أُخْرَى وَإِنْ تَدْعُ﴾ نَفْسٌ ﴿مُثْقَلَةٌ﴾ بِالْوِزْرِ ﴿إِلَى حِمْلِهَا﴾ مِنْهُ أَحَدًا لِيَحْمِلَ بَعْضَهُ ﴿لَا يُحْمَلْ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ﴾ الْمَدْعُوُّ ﴿ذَا قُرْبَى﴾ قَرَابَةٍ كَالْأَبِ وَالِابْنِ وَعَدَمُ الْحَمْلِ فِي الشِّقَّيْنِ حُكْمٌ مِنَ اللهِ ﴿إِنَّمَا تُنْذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ﴾ أَيْ يَخَافُونَهُ وَمَا رَأَوْهُ لِأَنَّهُمُ الْمُنْتَفِعُونَ بِالْإِنْذَارِ ﴿وَأَقَامُوا الصَّلٰوةَ﴾ أَدَامُوهَا ﴿وَمَنْ تَزَكّٰى﴾ تَطَهَّرَ مِنَ الشِّرْكِ وَغَيْرِهِ ﴿فَإِنَّمَا يَتَزَكّٰى لِنَفْسِهِ﴾ فَصَلَاحُهُ مُخْتَصٌّ بِهِ ﴿وَإِلَى اللهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾﴾ الْمَرْجِعُ فَيَجْزِي الْعَمَلَ فِي الْآخِرَةِ.

TÜRKÇE ANLAMI

12. **İki deniz birbirine eşit değildir. Şu çok tatlıdır, içilmesi kolaydır. Şu da çok tuzludur.** Bu ikisinin **hepsinden de taze et** balık **yersiniz ve** tuzlu denizden veya ikisinden **giyeceğiniz süs eşyası** inci ve mercan **çıkarırsınız. Bir de** ticaret yaparak **Allah'ın fazlından arayasınız diye gemileri,** tek bir rüzgâr ile gidip gelirken akması sebebiyle **denizde** suları **yararken görürsün. Umulur ki** bunun için Allah'a **şükredersiniz.**

13. Allah, **geceyi gündüze katar** girdirir, böylece gece uzar, **gündüzü de geceye katar** girdirir, böylece gündüz uzar. **Güneş ve ayı hizmete vermiştir. Her biri belirtilmiş bir süreye** kıyamet gününe **kadar** yörüngesinde **akıp gider. İşte bu Rabbiniz olan Allah'tır. Mülk onundur. Onu bırakıp da kendilerine taptıklarınız** ki onlar putlardır **bir çekirdek zarına bile sahip değildirler.**

14. **Eğer onları çağırırsanız, sizin çağrınızı işitmezler.** Faraza **işitseler bile, size cevap veremezler. Kıyamet günü de sizin** onları Allah'a **ortak koşmanızı inkâr ederler.** Sizden ve onlara ibadetinizden uzak dururlar. Dünya ve ahiret hallerini **sana, haberi olan,** bilen Yüce Allah **gibi hiç kimse haber veremez.**

15. **Ey insanlar!** Her halükarda **Allah'a muhtaç olan sizsiniz. Allah ise** yarattıklarına **muhtaç olmayan ve övülmeye layık olandır,** onlara yaptığında övülendir.

16. **Dilerse sizi yok eder ve** yerinize **yeni bir halk getirir.**

17. **Bu Allah'a güç** zor **değildir.**

18. **Hiçbir günahkâr** nefis **başka** bir nefsin **günahını yüklenmez** taşımaz. Günah sebebiyle **yükü ağır gelen** nefis **onun** bir kısmını **taşımaya** başkasını **çağırsa, bu** çağırdığı babası ve oğlu gibi bir **akrabası da olsa, onun yükünden bir şey yüklenmez.** Her iki durumda da (isteyerek veya istemeyerek) taşımaması Allah'ın hükmüdür. **Sen ancak gayb ile Rablerinden korkanları** onu görmedikleri halde ondan çekinenleri **ve namazı kılanları** ona devam edenleri **uyarabilirsin.** Çünkü uyarıdan fayda görenler onlardır. **Kim** şirk ve diğer şeylerden **arınır** temizlenir**se o, kendi menfaatine temizlenmiş olur.** Faydası kendisine aittir. **Dönüş sadece Allah'adır.** Ve o ahirette amellerin karşılığını verecektir.

KELİME ANLAMI

12. وَمَا يَسْتَوِي **Birbirine eşit değildir** *(Ne?)* اَلْبَحْرَانِ **İki deniz** هٰذَا **Bu** عَذْبٌ فُرَاتٌ **Çok tatlıdır** سَائِغٌ شَرَابُهُ **Kolaydır** *(Ne?)* -شُرْبُهُ- **İçimi** وَهٰذَا Şerbet gibidir شَدِيدُ الْعُذُوبَةِ **Şu ise** مِلْحٌ أُجَاجٌ **Çok tuzludur** شَدِيدُ الْمُلُوحَةِ Zehir gibidir وَمِنْ كُلٍّ **Ve her birinden** *(Neyin?)* مِنْهُمَا Bu iki denizin تَأْكُلُونَ **Yersiniz** *(Ne?)* لَحْمًا طَرِيًّا **Taze et** هُوَ السَّمَكُ O da balıktır وَتَسْتَخْرِجُونَ **Ve çıkarırsınız** *(Neden?)* مِنَ الْمِلْحِ Tuzlu denizden وَقِيلَ Ve denildi ki: مِنْهُمَا Her ikisinden *(Ne çıkarırsınız?)* حِلْيَةً **Süs eşyası ki,** تَلْبَسُونَهَا **Onları giyersiniz** هِيَ اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ Onlar da inci ve mercandır -تَبْصُرُ- وَتَرَى **Ve görürsün** *(Neyi?)* -السُّفُنَ- اَلْفُلْكَ **Gemileri** *(Nerede?)* فِيهِ **O denizde** فِي كُلٍّ مِنْهُمَا İki tür denizin her birinde *(Nasıl görürsün?)* مَوَاخِرَ **Suları yararken** تَمْخُرُ الْمَاءَ Suları yarar

أَيْ تَشُقُّهُ Yani, ayırır *(Nasıl ayırır?)* بِجَرْيِهَا فِيهِ Suda akmasıyla *(Nasıl?)* مُقْبِلَةً وَمُدْبِرَةً Gelip giderken *(Ne ile?)* بِرِيحٍ وَاحِدَةٍ Aynı rüzgarla *(Tüm bunlar niye?)* **Arayasınız** لِتَبْتَغُوا تَطْلُبُوا **İstemeyesiniz diye** *(Neden?)* **Onun fazlı kereminden** مِنْ فَضْلِهِ تَعَالَى O yücedir *(Ne sebebiyle aramanız diye?)* بِالتِّجَارَةِ Ticaret sebebiyle **Ve de şükredesiniz** وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ **diye** *(Kime?)* اَللّٰهَ Allah'a *(Neye karşılık?)* عَلَى ذٰلِكَ Tüm bu nimetlerine karşılık.

13. **Katar** يُولِجُ يُدْخِلُ Girdirir *(Kim?)* اَللّٰهُ Allah *(Neyi?)* **Geceyi** اَلَّيْلَ *(Nereye?)* **فِي النَّهَارِ Gündüze** فَيَزِيدُ Böylece gece uzar **وَيُولِجُ Ve katar** *(Neyi?)* **اَلنَّهَارَ Gündüzü** يُدْخِلُهُ Onu girdirir *(Nereye?)* **فِي اَلَّيْلِ Geceye** فَيَزِيدُ Ve böylece gündüz uzar **وَسَخَّرَ Ve hizmete vermiştir** *(Neyi?)* **اَلشَّمْسَ Güneşi وَالْقَمَرَ Ve ayı كُلٌّ Her biri** *(Neden?)* مِنْهُمَا Bu güneş ve aydan **يَجْرِي Akıp gider** *(Nerede?)* فِي فَلَكِهِ Kendi yörüngesinde *(Ne zamana kadar?)* **لِأَجَلٍ مُسَمًّى Belirli bir süreye kadar** يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe kadar ذٰلِكُمْ **İşte bu اَللّٰهُ رَبُّكُمْ Rabbiniz Allah'tır لَهُ الْمُلْكُ Mülk onundur وَالَّذِينَ Ve o kimseler ki, تَدْعُونَ Dua ediyorsunuz** تَعْبُدُونَ Tapıyorsunuz *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** اَيْ غَيْرِهِ Yani, onun dışında وَهُمُ الْأَصْنَامُ Onlar da putlardır **مَا يَمْلِكُونَ Sahip değildirler** *(Neye?)* **مِنْ قِطْمِيرٍ Çekirdek zarına bile** لِفَافَةِ النَّوَى Çekirdek zarı.

14. **Şayet onları çağırsanız اِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا İşitmezler** *(Neyi?)* **دُعَاءَكُمْ Çağrınızı وَلَوْ سَمِعُوا İşitseler bile** *(Nasıl?)* فَرْضًا Sözgelimi **مَا اسْتَجَابُوا Karşılık veremezler** *(Kime?)* **لَكُمْ Size** مَا أَجَابُوكُمْ Size cevap veremezler **وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ Ve kıyamet günü يَكْفُرُونَ İnkar ederler** *(Neyi?)* **بِشِرْكِكُمْ Eş tutmanızı** بِإِشْرَاكِكُمْ Ortak koşmanızı *(Neyi?)* إِيَّاهُمْ Onları *(Kime?)* مَعَ اللّٰهِ Allah'a أَيْ يَتَبَرَّؤُونَ Yani, uzak dururlar *(Kimden?)* مِنْكُمْ Sizden وَمِنْ عِبَادَتِكُمْ إِيَّاهُمْ Ve onlara ibadetinizden **وَلَا يُنَبِّئُكَ Ve sana haber veremez** *(Neyi?)* بِأَحْوَالِ الدَّارَيْنِ İki dünyanın hallerini *(Kim?)* **مِثْلُ خَبِيرٍ Haberdar olan** عَالِمٍ Bilen **gibi** وَهُوَ اللّٰهُ تَعَالَى O da yüce Allah'tır.

15. **Ey insanlar! يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ Sizler الْفُقَرَاءُ Muhtaçsınız** *(Kime?)* **اِلَى اللّٰهِ Allah'a** *(Ne ile?)* بِكُلِّ حَالٍ Her halinizle **وَاللّٰهُ Allah ise هُوَ O الْغَنِيُّ Ganidir** *(Neden?)* عَنْ خَلْقِهِ Yarattıklarından **اَلْحَمِيدُ Hamid'dir** اَلْمَحْمُودُ Övülendür *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ بِهِمْ Onlara yaptığında.

16. **Şayet dilerse اِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ Sizi yok eder وَيَأْتِ Ve getirir** *(Ne?)* **بِخَلْقٍ جَدِيدٍ Yeni bir halk** بَدَلَكُمْ Sizin yerinize.

17. **وَمَا ذٰلِكَ Ve bu değildir عَلَى اللّٰهِ Allah'a** *(Ne değildir?)* **بِعَزِيزٍ Güç** شَدِيدٍ Zor.

18. وَلَا تَزِرُ **Ve yüklenmez** *(Kim?)* وَازِرَةٌ -نَفْسٌ- **Hiçbir günahkar** nefis آثِمَةٌ Günah işleyen أَيْ لَا تَحْمِلُ Yani, taşımaz *(Neyi?)* وِزْرَ -نَفْسٍ- أُخْرَى **Bir diğer** nefsin **günahını** وَإِنْ تَدْعُ **Ve şayet çağırsa** *(Kim?)* مُثْقَلَةٌ -نَفْسٌ- **Yük altında ezilen** bir nefis *(Ne sebebiyle?)* بِالْوِزْرِ Günah sebebiyle *(Neye çağırsa?)* إِلَى حِمْلِهَا **O yükün taşınmasına** *(Kimden?)* مِنْهُ Kendisinden *(Kimi çağırsa?)* أَحَدًا Birini *(Niye?)* لِيَحْمِلَ بَعْضَهُ Bir kısmını taşısın diye لَا يُحْمَلْ مِنْهُ **Ondan taşınmaz** *(Ne?)* شَيْءٌ **Hiçbir şey** وَلَوْ **Olsa bile** *(Kim?)* الْمَدْعُوُّ Çağırılan kişi *(Ne olsa bile?)* ذَا قُرْبَى **Yakınlık sahibi** كَانَ قَرَابَةٍ Akraba *(Kim gibi?)* كَالْأَبِ وَالْابْنِ Baba ve oğul gibi وَعَدَمُ الْحَمْلِ Taşımanın olmaması *(Nerede?)* فِي الشِّقَّيْنِ Her iki durumda da *(Nedir?)* حُكْمٌ مِنَ اللهِ Allah'ın hükmüdür إِنَّمَا تُنْذِرُ **Sen sadece uyarırsın** *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki,** يَخْشَوْنَ **Korkuyorlar** *(Kimden?)* رَبَّهُمْ **Rablerinden** *(Nasıl?)* بِالْغَيْبِ **Görmeden** أَيْ يَخَافُونَهُ Yani, ondan korkarlar وَمَا رَأَوْهُ Halbuki onu görmemişlerdir لِأَنَّهُمْ Zira onlar الْمُنْتَفِعُونَ Fayda görenlerdir *(Ne ile?)* بِالْإِنْذَارِ Uyarı ile وَأَقَامُوا **Ve dosdoğru kıldılar** الصَّلٰوةَ **Namazı** أَدَامُوهَا Ona devam ettiler وَمَنْ **Ve her kim** تَزَكَّى **Arınırsa** فَإِنَّمَا يَتَزَكَّى تَطَهَّرَ Temizlenirse *(Neden?)* مِنَ الشِّرْكِ وَغَيْرِهِ Şirk ve diğer şeylerden **Ancak arınır** *(Kim için?)* لِنَفْسِهِ **Kendisi için** فَصَلَاحُهُ O kişinin iyiliği مُخْتَصٌّ بِهِ Kendisine aittir وَإِلَى اللهِ **Ve sadece Allah'adır** *(Ne?)* الْمَصِيرُ **Gidiş** الْمَرْجِعُ Dönüş فَيَجْزِي الْعَمَلَ O da amelin karşılığını verecektir *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette.

﴿وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمٰى وَالْبَصِيرُ ﴿١٩﴾﴾ الْكَافِرُ وَالْمُؤْمِنُ ﴿وَلَا الظُّلُمَاتُ﴾ الْكُفْرُ ﴿وَلَا النُّورُ ﴿٢٠﴾﴾ الْإِيمَانُ ﴿وَلَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُورُ ﴿٢١﴾﴾ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ ﴿وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ﴾ الْمُؤْمِنُونَ وَلَا الْكُفَّارُ وَزِيَادَةُ لَا فِي الثَّلَاثَةِ تَأْكِيدٌ ﴿إِنَّ اللهَ يُسْمِعُ مَنْ يَشَاءُ﴾ هِدَايَتَهُ فَيُجِيبُهُ بِالْإِيمَانِ ﴿وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ ﴿٢٢﴾﴾ أَيِ الْكُفَّارَ شَبَّهَهُمْ بِالْمَوْتَى فَيُجِيبُونَ ﴿إِنْ﴾ مَا ﴿أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ ﴿٢٣﴾﴾ مُنْذِرٌ لَهُمْ ﴿إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ﴾ بِالْهُدَى ﴿بَشِيرًا﴾ مَنْ أَجَابَ إِلَيْهِ ﴿وَنَذِيرًا﴾ مَنْ لَمْ يُجِبْ إِلَيْهِ ﴿وَإِنْ﴾ مَا ﴿مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا﴾ سَلَفَ ﴿فِيهَا نَذِيرٌ ﴿٢٤﴾﴾ نَبِيٌّ يُنْذِرُهَا ﴿وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ ﴿فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ الْمُعْجِزَاتِ ﴿وَبِالزُّبُرِ﴾ كَصُحُفِ إِبْرَاهِيمَ ﴿وَبِالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿٢٥﴾﴾ هُوَ التَّوْرَاةُ وَالْإِنْجِيلُ فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرُوا ﴿ثُمَّ أَخَذْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ بِتَكْذِيبِهِمْ ﴿فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٢٦﴾﴾ إِنْكَارِي عَلَيْهِمْ بِالْعُقُوبَةِ وَالْإِهْلَاكِ أَيْ هُوَ وَاقِعٌ مَوْقِعَهُ ﴿أَلَمْ تَرَ﴾ تَعْلَمْ ﴿أَنَّ اللهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ عَنِ الْغَيْبَةِ ﴿بِهِ ثَمَرَاتٍ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا﴾ كَأَخْضَرَ وَأَحْمَرَ وَأَصْفَرَ وَغَيْرِهَا ﴿وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ﴾ جَمْعُ جُدَّةٍ طَرِيقٌ فِي الْجَبَلِ وَغَيْرِهِ ﴿بِيضٌ وَحُمْرٌ﴾ وَصُفْرٌ ﴿مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا﴾ بِالشِّدَّةِ وَالضَّعْفِ ﴿وَغَرَابِيبُ سُودٌ ﴿٢٧﴾﴾ عَطْفٌ عَلَى جُدَدٌ أَيْ صُخُورٌ شَدِيدَةُ السَّوَادِ يُقَالُ كَثِيرًا أَسْوَدُ غِرْبِيبٌ وَقَلِيلًا غِرْبِيبٌ أَسْوَدُ ﴿وَمِنَ النَّاسِ وَالدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذٰلِكَ﴾ كَاخْتِلَافِ الثِّمَارِ وَالْجِبَالِ ﴿إِنَّمَا يَخْشَى اللهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمٰؤُا﴾ بِخِلَافِ الْجُهَّالِ كَكُفَّارِ مَكَّةَ ﴿إِنَّ اللهَ عَزِيزٌ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿غَفُورٌ ﴿٢٨﴾﴾ لِذُنُوبِ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ﴾ يَقْرَؤُونَ ﴿كِتَابَ اللهِ وَأَقَامُوا الصَّلٰوةَ﴾ أَدَامُوهَا ﴿وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً﴾ زَكَاةً وَغَيْرَهَا ﴿يَرْجُونَ تِجَارَةً لَنْ تَبُورَ ﴿٢٩﴾﴾ تَهْلِكَ ﴿لِيُوَفِّيَهُمْ أُجُورَهُمْ﴾ ثَوَابَ أَعْمَالِهِمُ الْمَذْكُورَةِ ﴿وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ غَفُورٌ﴾ لِذُنُوبِهِمْ ﴿شَكُورٌ ﴿٣٠﴾﴾ لِطَاعَتِهِمْ

TÜRKÇE ANLAMI

19. **Ne körle, gören** müminle kâfir **bir olur.**

20. **Ne karanlıklarla aydınlık** küfürle iman,

21. **Ne de gölge ile sıcak** cennet ile cehennem.

22. **Dirilerle ölüler;** müminlerle kâfirler **de bir olmaz. Şüphesiz Allah,** hidayete ermesini **dilediği kişiye işittirir.** O da iman ile karşılık verir. **Ama sen kabirlerde olanlara** kâfirlere **işittiremezsin!** Allah onları ölülere benzetmiştir. Dolayısıyla karşılık veremezler.

23. **Sen sadece** onlara **bir uyarıcısın.**

24. **Şüphesiz biz seni** icabet edeni **müjdeleyici ve** icabet etmeyeni **uyarıcı olarak hak,** hidayet **ile gönderdik. İçinde uyarıcının,** onları uyaran bir peygamberin **geçmediği hiçbir ümmet yoktur.**

25. **Eğer** Mekke ehli **seni yalanlıyorlarsa, kuşkusuz onlardan öncekiler de yalanlamışlardı. Peygamberleri onlara belgeler,** mucizeler, İbrahim'in sayfaları gibi **sahifeler ve aydınlatıcı kitap** Tevrat ve İncil **getirmişlerdi.** Öyleyse o peygamberlerin sabrettiği gibi sabret.

26. **Sonra ben,** yalanlamaları sebebiyle **o inkâr edenleri yakaladım.** Onları azap ve helakle **inkârım nasıl oldu?** Yani, tam yerini buldu.

27. **Görmedin** bilmedin **mi ki, Allah gökten su indirdi. Onunla renkleri çeşit çeşit** yeşil, kırmızı, sarı ve diğer renkte **meyveler çıkardık.**[1] **Dağlardan da beyaz, kırmızı,** sarı **değişik renklerde** koyu ve açık **yollar**[2] **ve simsiyah olan** kayalar[3] **vardır.**

28. **İnsanlardan, canlılardan ve davarlardan da yine böyle** dağlar ve meyveler gibi **türlü renkte olanlar vardır. Allah'tan ancak âlim kulları korkar.** Mekke kâfirleri gibi cahiller değil. **Şüphesiz Allah,** mülkünde **Aziz'dir,** mümin kullarının günahlarını **çok bağışlayandır.**

29. **Şüphesiz, Allah'ın kitabını okuyanlar, namazı kılanlar** ona devam edenler **ve kendilerine verdiğimiz rızıktan gizli ve açık** zekât ve diğer şeyleri **infak edenler, asla zarara uğramayacak** tükenmeyecek **bir kazanç umarlar.**

30. **Ta ki, onların mükâfatlarını** zikredilen amellerinin sevabını **tam versin ve onlara fazlından arttırsın. Şüphesiz O,** onların günahlarını **çok bağışlayandır, şükrün karşılığını bol bol verendir.**

KELİME ANLAMI

19. وَمَا يَسْتَوِي **Eşit değildir** *(Kim?)* اَلْاَعْمٰى **Kör ile** وَالْبَصِيرُ **Gören** اَلْكَافِرُ وَالْمُؤْمِنُ Kafir ile mümin.

20. وَلَا الظُّلُمَاتُ **Ne de karanlıklarla** اَلْكُفْرُ Küfürle وَلَا النُّورُ **Aydınlık** اَلْإِيمَانُ İman.

21. وَلَا الظِّلُّ **Ne de gölgeyle** وَلَا الْحَرُورُ **Sıcak** اَلْجَنَّةُ وَالنَّارُ Cennetle cehennem.

22. وَمَا يَسْتَوِي **Ve eşit değildir** *(Ne?)* اَلْاَحْيَاءُ **Dirilerle** وَلَا الْاَمْوَاتُ **Ölüler** وَلَا اَلْمُؤْمِنُونَ Müminlerle kafirler لَا وَزِيَادَةُ La harfinin ziyade edilmesi *(Nerede?)* فِي الثَّلَاثَةِ Üç yerde *(Niçindir?)* تَأْكِيدٌ Tekit içindir إِنَّ اللهَ **Şüphesiz Allah** يُسْمِعُ **İşittirir** *(Kime?)*

---

[1] فَأَخْرَجْنَا fiilinde gaipten (mütekellime) iltifat vardır.

[2] جُدَدٌ kelimesi جُدَّةٌ kelimesinin çoğulu olup dağ ve diğer yerlerdeki yol demektir.

[3] Çoğu kere اَسْوَدُ غِرْبِيبٌ bazen de غِرْبِيبٌ اَسْوَدُ denilir.

مَنْ **O kişiye ki,** يَشَاءُ **Diliyor** *(Neyi?)* هِدَايَتَهُ Hidayetini فَيُجِيبُهُ O da ona karşılık verir *(Ne ile?)* بِالْإِيمَانِ İman ile وَمَا أَنْتَ **Ama sen değilsin** *(Ne?)* بِمُسْمِعٍ **İşittirici** *(Kime?)* مَنْ **O kimselere ki,** فِي الْقُبُورِ **Kabirdedirler** أَيِ الْكُفَّارَ Yani, kâfirlere شَبَّهَهُمْ Onları benzetti *(Kime?)* بِالْمَوْتَى Ölülere (işittirecek değilsin) ki فَيُجِيبُونَ Karşılık versinler.

23. إِنْ -مَا- أَنْتَ **Sen değilsin** إِلَّا نَذِيرٌ **Sadece bir uyarıcısın** لَهُمْ مُنْذِرٌ Onları uyarıcısın.

24. إِنَّا **Şüphesiz biz** أَرْسَلْنَاكَ **Seni gönderdik** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** بِالْهُدَى Hidayet ile *(Nasıl?)* بَشِيرًا **Müjdeleyici olarak** *(Kimi?)* مَنْ أَجَابَ إِلَيْهِ Onu kabul edeni وَنَذِيرًا **Ve uyarı olarak** *(Kimi?)* مَنْ لَمْ يُجِبْ إِلَيْهِ Onu kabul etmeyeni وَإِنْ -مَا- مِنْ أُمَّةٍ **Ve hiçbir ümmet yoktur ki,** إِلَّا خَلَا **Muhakkak bulunmuştur** سَلَفَ Geçmiştir *(Nerede?)* فِيهَا **O ümmet içinde** *(Kim?)* نَذِيرٌ **Bir uyarıcı** نَبِيٌّ يُنْذِرُهَا Onları uyaran bir peygamber.

25. فَقَدْ كَذَّبَ وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ **Eğer seni yalanlıyorlarsa** أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ Yani, Mekke ehli **Şüphesiz yalanlamıştı** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki,** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan öncedir** جَاءَتْهُمْ **Onlara getirmişti** *(Kim?)* رُسُلُهُمْ **Peygamberleri** *(Ne?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Belgeler** الْمُعْجِزَاتِ Mücizeler *(Daha?)* وَبِالزُّبُرِ **Sahifeler** *(Ne gibi?)* كَصُحُفِ إِبْرَاهِيمَ Hz. İbrahim'in sahifeleri gibi وَبِالْكِتَابِ الْمُنِيرِ **Ve nurlu kitap** هُوَ التَّوْرَاةُ وَالْإِنْجِيلُ O da Tevrat ve İncil'dir فَاصْبِرْ Öyleyse sabret *(Ne gibi?)* كَمَا صَبَرُوا Onların sabrettikleri gibi.

26. ثُمَّ أَخَذْتُ **Sonra ben yakaladım** *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Ne sebebiyle yakaladım?)* بِتَكْذِيبِهِمْ Yalanlamaları sebebiyle فَكَيْفَ كَانَ **Nasıl Oldu?** نَكِيرِ **Benim inkarım** عَلَيْهِمْ إِنْكَارِي Onlara karşı inkarım *(Ne ile?)* بِالْعُقُوبَةِ وَالْإِهْلَاكِ Azap ve helak etmekle أَيْ هُوَ وَاقِعٌ مَوْقِعَهُ Yani, o tam yerini buldu.

27. أَلَمْ تَرَ **Görmedin** تَعْلَمْ Bilmedin **mi ki?** أَنَّ اللهَ **Şüphesiz Allah** أَنْزَلَ **İndirdi** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne?)* مَاءً **Su** فَأَخْرَجْنَا **Ve çıkardık** بِهِ الْتِفَاتٌ Burada iltifat vardır *(Nereden?)* عَنِ الْغَيْبَةِ Gaip sığasından (mütekellim sığasına) *(Ne ile?)* بِهِ **O su ile** *(Ne çıkardık?)* ثَمَرَاتٍ **Meyveler ki,** مُخْتَلِفًا **Farklı** *(Ne?)* أَلْوَانُهَا **Renkleri** *(Ne gibi?)* كَأَخْضَرَ وَأَحْمَرَ Yeşil, kırmızı وَأَصْفَرَ وَغَيْرِهَا Sarı ve diğer renkler gibi وَمِنَ الْجِبَالِ **Dağlardan da vardır** *(Ne?)* جُدَدٌ **Yollar** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ جُدَّةٍ Cüdde kelimesinin çoğuludur طَرِيقٌ Yoldur *(Neredeki?)* فِي الْجَبَلِ وَغَيْرِهِ Dağ ve diğer yerlerdeki *(Öyle yollar ki,)* بِيضٌ **Beyaz** وَحُمْرٌ **Ve kırmızı** وَصُفْرٌ Ve sarı مُخْتَلِفٌ **Farklı** *(Ne?)* أَلْوَانُهَا **Renkleri** *(Nasıl?)* بِالشِّدَّةِ وَالضَّعْفِ Koyu ve açık olarak *(Daha ne vardır?)* وَغَرَابِيبُ **Ve kapkara**

olanlar vardır *(Ondan bedel?)* سُودٌ **Simsiyah olanlar** جُدَدٌ عَطْفٌ عَلَى Cüded kelimesi üzerine atıftır السَّوَادِ شَدِيدَةُ أَيْ صُخُورٌ Yani, simsiyah kayalar vardır يُقَالُ كَثِيرًا Çoğunlukla şöyle denir أَسْوَدُ غِرْبِيبٌ Esvedü girbîb وَقَلِيلًا Ve az olarak da غِرْبِيبٌ أَسْوَدُ Girbîbün esved (denir).

28. وَمِنَ النَّاسِ **İnsanlardan** وَالدَّوَابِّ **Davarlardan** وَالْأَنْعَامِ **Ve hayvanlardan da vardır** *(Ne?)* مُخْتَلِفٌ **Farklı olan** *(Ne?)* أَلْوَانُهُ **Renkleri** *(Nasıl?)* كَذَلِكَ **Yine böylece** كَاخْتِلَافِ الثِّمَارِ وَالْجِبَالِ Dağların ve meyvelerin farklı olması gibi إِنَّمَا **Sadece** يَخْشَى **Korkar** *(Kimden?)* اللَّهَ **Allah'tan** *(Kimlerden?)* مِنْ عِبَادِهِ **Kullarından** *(Kimler korkar?)* الْعُلَمٰؤُا **Alimler** بِخِلَافِ الْجُهَّالِ Cahillerin aksine *(Kimi gibi cahiller?)* كَكُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kafirleri gibi إِنَّ اللَّهَ **Şüphesiz Allah** عَزِيزٌ **Aziz'dir** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde غَفُورٌ **Çok bağışlayıcıdır** *(Neyi?)* لِذُنُوبِ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ İnanan kullarının günahlarını.

29. إِنَّ الَّذِينَ **Şüphesiz o kimseler ki,** يَتْلُونَ -يَقْرَؤُونَ- **Okuyorlar** *(Neyi?)* كِتَابَ اللَّهِ **Allah'ın kitabını** وَأَقَامُوا **Ve dosdoğru kıldılar** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** أَدَامُوهَا Ona devam ettiler وَأَنْفَقُوا **Ve infak ettiler** *(Neden?)* مِمَّا **O şeyden ki,** رَزَقْنَاهُمْ **Biz onları rızıklandırdık** *(Nasıl infak ettiler?)* سِرًّا **Gizli** وَعَلَانِيَةً **Ve açık olarak** زَكَاةً وَغَيْرَهَا Zekat ve diğerleri (sadaka) olarak (verenler) يَرْجُونَ **Umabilirler** *(Ne?)* تِجَارَةً **Bir ticaret ki,** لَنْ تَبُورَ **Asla kesada uğramaz** تَهْلِكَ Tükenmez.

30. لِيُوَفِّيَهُمْ **Ta ki onlara tam olarak versin** *(Neyi?)* أُجُورَهُمْ **Mükâfatlarını** ثَوَابَ أَعْمَالِهِمُ الْمَذْكُورَةِ Zikredilen amellerinin sevabını وَيَزِيدَهُمْ **Ve onlara arttırsın** *(Neden?)* مِنْ فَضْلِهِ **Fazlından** إِنَّهُ **Çünkü o** غَفُورٌ **Çok bağışlayandır** *(Neyi?)* لِذُنُوبِهِمْ Onların günahlarını شَكُورٌ **Ve bol bol karşılık verendir** *(Neye?)* لِطَاعَتِهِمْ Onların ibadetine.

﴿وَالَّذِيٓ اَوۡحَيۡنَآ اِلَيۡكَ مِنَ الۡكِتَابِ﴾ الۡقُرۡآنِ ﴿هُوَ الۡحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيۡنَ يَدَيۡهِ﴾ تَقَدَّمَهُ مِنَ الۡكُتُبِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ بِعِبَادِهٖ لَخَبِيۡرٌ بَصِيۡرٌ ﴿٣١﴾﴾ عَالِمٌ بِالۡبَوَاطِنِ وَالظَّوَاهِرِ ﴿ثُمَّ اَوۡرَثۡنَا﴾ أَعْطَيْنَا ﴿الۡكِتَابَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿الَّذِيۡنَ اصۡطَفَيۡنَا مِنۡ عِبَادِنَا﴾ وَهُمْ أُمَّتُكَ ﴿فَمِنۡهُمۡ ظَالِمٌ لِّنَفۡسِهٖ﴾ بِالتَّقْصِيرِ فِي الْعَمَلِ بِهِ ﴿وَمِنۡهُمۡ مُّقۡتَصِدٌ﴾ يَعْمَلُ بِهِ أَغْلَبَ الْأَوْقَاتِ ﴿وَمِنۡهُمۡ سَابِقٌۢ بِالۡخَيۡرٰتِ﴾ يَضُمُّ إِلَى الْعَمَلِ التَّعْلِيمَ وَالْإِرْشَادَ إِلَى الْعَمَلِ ﴿بِاِذۡنِ اللّٰهِ﴾ بِإِرَادَتِهِ ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ إِيرَاثُهُمُ الْكِتَابَ ﴿هُوَ الۡفَضۡلُ الۡكَبِيۡرُ ﴿٣٢﴾﴾ ﴿جَنّٰتُ عَدۡنٍ﴾ إِقَامَةٍ ﴿يَدۡخُلُوۡنَهَا﴾ الثَّلَاثَةُ بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَلِلْمَفْعُولِ خَبَرُ جَنَّاتِ الْمُبْتَدَأُ ﴿يُحَلَّوۡنَ﴾ خَبَرٌ ثَانٍ ﴿فِيۡهَا﴾ مِنْ ﴿مِنۡ﴾ بَعْضِ ﴿اَسَاوِرَ مِنۡ ذَهَبٍ وَّلُؤۡلُؤًا﴾ مُرَصَّعٍ بِالذَّهَبِ [وَلُؤْلُؤًا]﴿وَلِبَاسُهُمۡ فِيۡهَا حَرِيۡرٌ ﴿٣٣﴾﴾ ﴿وَقَالُوا الۡحَمۡدُ لِلّٰهِ الَّذِيۡٓ اَذۡهَبَ عَنَّا الۡحَزَنَ﴾ جَمِيعَهُ ﴿اِنَّ رَبَّنَا لَغَفُوۡرٌ﴾ لِلذُّنُوبِ ﴿شَكُوۡرٌ ﴿٣٤﴾﴾ لِلطَّاعَةِ ﴿الَّذِيۡٓ اَحَلَّنَا دَارَ الۡمُقَامَةِ﴾ أَيِ الْإِقَامَةِ ﴿مِنۡ فَضۡلِهٖ لَا يَمَسُّنَا فِيۡهَا نَصَبٌ﴾ تَعَبٌ ﴿وَلَا يَمَسُّنَا فِيۡهَا لُغُوۡبٌ ﴿٣٥﴾﴾ إِعْيَاءٌ مِنَ التَّعَبِ لِعَدَمِ التَّكْلِيفِ فِيهَا وَذِكْرُ الثَّانِي التَّابِعِ لِلْأَوَّلِ لِلتَّصْرِيحِ بِنَفْيِهِ ﴿وَالَّذِيۡنَ كَفَرُوۡا لَهُمۡ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقۡضٰى عَلَيۡهِمۡ﴾ بِالْمَوْتِ ﴿فَيَمُوۡتُوۡا﴾ يَسْتَرِيحُوا ﴿وَلَا يُخَفَّفُ عَنۡهُمۡ مِّنۡ عَذَابِهَا﴾ طَرْفَةَ عَيْنٍ ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا جَزَيْنَاهُمْ ﴿نَجۡزِيۡ كُلَّ كَفُوۡرٍ ﴿٣٦﴾﴾ كَافِرٍ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ مَفْتُوحَةً مَعَ كَسْرِ الزَّايِ وَنَصْبِ كُلَّ [نَجْزِي كُلَّ] ﴿وَهُمۡ يَصۡطَرِخُوۡنَ فِيۡهَا﴾ يَسْتَغِيثُونَ بِشِدَّةٍ وَعَوِيلٍ يَقُولُونَ ﴿رَبَّنَاۤ اَخۡرِجۡنَا﴾ مِنْهَا ﴿نَعۡمَلۡ صَالِحًا غَيۡرَ الَّذِيۡ كُنَّا نَعۡمَلُ﴾ فَيُقَالُ لَهُمْ ﴿اَوَلَمۡ نُعَمِّرۡكُمۡ مَّا﴾ وَقْتًا ﴿يَتَذَكَّرُ فِيۡهِ مَنۡ تَذَكَّرَ وَجَآءَكُمُ النَّذِيۡرُ﴾ الرَّسُولُ فَمَا أَجَبْتُمْ ﴿فَذُوۡقُوۡا فَمَا لِلظّٰلِمِيۡنَ﴾ الْكَافِرِينَ ﴿مِنۡ نَّصِيۡرٍ ﴿٣٧﴾﴾ ﴿اِنَّ اللّٰهَ عٰلِمُ غَيۡبِ السَّمٰوٰتِ وَالۡاَرۡضِ اِنَّهٗ عَلِيۡمٌۢ بِذَاتِ الصُّدُوۡرِ ﴿٣٨﴾﴾ بِمَا فِي الْقُلُوبِ فَعِلْمُهُ بِغَيْرِهِ أَوْلَى بِالنَّظَرِ إِلَى حَالِ النَّاسِ.

TÜRKÇE ANLAMI

31. **Sana vahyettiğimiz kitap,** Kur'an **önündeki** kendinden öncekini kitapları **doğrulayıcı olan gerçektir. Şüphesiz Allah, kullarından haberdardır, görendir,** gizli, aşikâr her şeyi bilendir.

32. **Sonra da kitabı kullarımızdan seçtiklerimize** senin ümmetine **miras kıldık.** Kuran'ı onlara verdik. **Onlardan kimi** onunla amel etmekte kusur ederek **kendisine zulmeder, kimi orta hallidir,** çoğu zaman onunla amel eder **kimi de Allah'ın izni** iradesiyle **hayırlarla öndedir.** Ameline öğretmeyi ve amele yönlendirmeyi de katar. **İşte bu,** kitaba varis kılınmaları **büyük fazilettir.**

33. **Adn** ikamet **cennetleri,** üç grup da **oralara girecektirler.**[1] **Orada** bazı **altın ve** altın işlemeli **inci bileziklerle süslenirler.**[2] **Orada elbiseleri de ipektir.**

34. **Ve derler ki: "Bizden** tüm **kederleri gideren Allah'a hamd olsun. Doğrusu Rabbimiz** günahları **çok bağışlayandır,** itaate **bol bol karşılık verendir."**

35. **Ki, fazlıdan bizi oturulacak yurda yerleştirdi. Artık burada bize bir yorgunluk dokunmaz ve burada bize bir usanç** yorgunluktan dolayı bir bıkkınlık **da gelmez.** Zira orada sorumluluk yoktur.[3]

36. **İnkâr eden kimseler, onlar için cehennem ateşi vardır. Aleyhlerine** ölümle **hüküm verilmez ki ölsünler** ve rahatlasınlar **ve onlara cehennem azabından** bir an olsun **hafifletilmez. İşte her inkâr eden** kafir **böyle** onları cezalandırdığımız gibi **cezalandırılır.**[4]

37. **Onlar orada** çığlık ve yüksek sesle yardım isterler: **"Rabbimiz! Bizi** buradan **çıkar, yaptığımızın aksine salih ameller yapalım!"** diyerek **feryat ederler.** Bunun üzerine onlara şöyle denir: **"Size düşünecek kimsenin düşünebileceği** bir vakit **kadar yaşatmadık mı? Hem size uyarıcı** peygamber **de gelmişti.** Fakat siz ona uymadınız. **Şimdi tadın! Zalimlerin** kâfirlerin, kendilerinden azabı uzaklaştıracak **bir yardımcısı yoktur.**

38. **Şüphesiz Allah, göklerin ve yerin gaybını bilendir. Doğrusu o, sinelerin özünü** kalplerde olanı **gayet iyi bilendir.** Bu sebeple diğer şeyleri bilmesi insanların haline göre daha kesindir.

KELİME ANLAMI

31. **وَالَّذِي O şey ki, اَوْحَيْنَا Biz vahyettik** *(Kime?)* **اِلَيْكَ Sana (vahyettiğimiz)** **مِنَ الْكِتَابِ Kitap** اَلْقُرْآنِ Kuran **هُوَ O اَلْحَقُّ Haktır** *(Ne olduğu halde?)* **مُصَدِّقًا Doğrulayıcı olduğu halde** *(Neyi?)* **لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ Önünde olanları** تَقَدَّمَهُ Ondan önce geçen مِنَ الْكُتُبِ Kitapları **اِنَّ اللّٰهَ Şüphesiz Allah بِعِبَادِهِ Kullarından لَخَبِيرٌ Elbette haberdardır بَصِيرٌ Görendir** عَالِمٌ Bilendir *(Neyi?)* بِالْبَوَاطِنِ وَالظَّوَاهِرِ Gizli ve aşikar her şeyi.

32. **ثُمَّ اَوْرَثْنَا Sonra da miras kıldık** أَعْطَيْنَا Verdik *(Neyi?)* **اَلْكِتَابَ Kitabı** اَلْقُرْآنَ Kuran'ı *(Kime?)* **اَلَّذِينَ O kimselere ki, اِصْطَفَيْنَا Seçtik** *(Kimden?)* **مِنْ عِبَادِنَا Kullarımızdan**

---

[1] يَدْخُلُونَ fiili malum ve meçhul olarak okunur. Ve جَنَّاتُ عَدْنٍ mübtedasının haberidir.

[2] يُحَلَّوْنَ fiili ikinci haberdir.

[3] Yorgunluğa bağlı olan usancın zikredilmesi onun da olmayacağını açıkça belirtmek içindir.

[4] يُجْزَى fiili zammeli ya ile ve de fethalı nun, ze harfinin kesresi ve كُلَّ kelimesinin nasbıyla (نَجْزِي كُلَّ şeklinde) okunur.

وَهُمْ أُمَّتُكَ Onlar da senin ümmetindir فَمِنْهُمْ **İşte onlardan** ظَالِمٌ **Zulmeden var** *(Neye?)* لِنَفْسِهِ **Nefsine** *(Nasıl?)* بِالتَّقْصِيرِ Kusur etmesi sebebiyle *(Nerede?)* فِي الْعَمَلِ بِهِ O kitapla amel etmede وَمِنْهُمْ **Ve onlardan** مُقْتَصِدٌ **Orta halli olan var** يَعْمَلُ بِهِ O kitapla amel eder *(Ne zaman?)* أَغْلَبَ الْأَوْقَاتِ Çoğu zaman وَمِنْهُمْ **Ve yine onlardan** سَابِقٌ **Önde olan vardır** *(Ne ile?)* بِالْخَيْرَاتِ **Hayırlarla** يَضُمُّ إِلَى الْعَمَلِ Ameline katar *(Neyi?)* الْتَّعْلِيمَ Öğretimi وَالْإِرْشَادَ Ve yönlendirmeyi *(Neye yönlendirmeyi?)* إِلَى الْعَمَلِ Amele (yönlendirmeyi katar) *(Nasıl?)* بِإِذْنِ اللهِ **Allah'ın izniyle** بِإِرَادَتِهِ Onun iradesiyle ذٰلِكَ **İşte bu** أَيْ إِيرَاثُهُمُ Yani, onlara miras kılınması *(Neyin?)* الْكِتَابَ Kitabın هُوَ **O** *(Nedir?)* الْفَضْلُ الْكَبِيرُ **Büyük lütuftur.**

33. إِقَامَةٍ– جَنَّاتُ عَدْنٍ– **Adn** ikamet **cennetleri** يَدْخُلُونَهَا **Oraya girecekler** *(Kim?)* الثَّلَاثَةُ Bu üç grup kişi *(Yedhulune fiili nasıl okunur?)* بِالْبِنَاءِ لِلْفَاعِلِ وَلِلْمَفْعُولِ Fail ve meful sığasıyla (malum ve meçhul olarak) خَبَرُ جَنَّاتِ الْمُبْتَدَأِ Mübteda olan 'cennât' kelimesinin haberidir مِنْ -بَعْضِ- أَسَاوِرَ **Süslenirler** يُحَلَّوْنَ خَبَرٌ ثَانٍ İkinci haber *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne ile?)* Bazı **bileziklerle** *(Neden yapılmış?)* مِنْ ذَهَبٍ **Altın** وَلُؤْلُؤٍ **Ve inciden** *(Öyle inci ki,)* مُرَصَّعٍ بِالذَّهَبِ Altınla işlenmiş وَلِبَاسُهُمْ **Ve elbiseleri** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** حَرِيرٌ **İpektir.**

34. وَقَالُوا **Ve şöyle derler:** الْحَمْدُ لِلّٰهِ **Hamd Allah'a mahsustur** الَّذِي **Ki, O** أَذْهَبَ **Giderdi** *(Kimden?)* عَنَّا **Bizden** *(Neyi?)* الْحَزَنَ **Hüznü** جَمِيعَهُ Hepsini إِنَّ رَبَّنَا **Gerçekten Rabbimiz** لَغَفُورٌ **Çok bağışlayandır** *(Neyi?)* لِلذُّنُوبِ Günahları شَكُورٌ **Ve bol bol karşılık verendir** *(Neye?)* لِلطَّاعَةِ İbadete.

35. الَّذِي **Ki, o** أَحَلَّنَا **Bizi yerleştirdi** *(Nereye?)* دَارَ الْمُقَامَةِ **Oturulacak yurda** أَيِ الْإِقَامَةِ Yani, ikamet edilecek yere *(Nasıl yerleştirdi?)* مِنْ فَضْلِهِ **Fazlından** لَا يَمَسُّنَا **Bize değmez** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne?)* نَصَبٌ **Yorgunluk** تَعَبٌ Bitkinlik وَلَا يَمَسُّنَا **Ve değmez** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne?)* لُغُوبٌ **Bıkkınlık** إِعْيَاءٌ Bir ağırlık *(Neden?)* مِنَ التَّعَبِ Yorgunluktan *(Niçin?)* لِعَدَمِ التَّكْلِيفِ فِيهَا Orada sorumluluk olmadığı için وَذِكْرُ الثَّانِي İkinci (bıkkınlığın) zikredilmesi الثَّابِعِ لِلْأَوَّلِ Ki, o birinci (yorgunluğa) tabidir *(Niçindir?)* لِلتَّصْرِيحِ Açıkça ifade etmek içindir *(Neyi?)* بِنَفْيِهِ Onun kaldırıldığını.

36. وَالَّذِينَ **O kimseler ki,** كَفَرُوا **İnkar ettiler** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* نَارُ جَهَنَّمَ **Cehennem ateşi** لَا يُقْضَى **Hükmedilmez** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne ile?)* بِالْمَوْتِ Ölümle فَيَمُوتُوا **Ki, ölsünler** يَسْتَرِيحُوا Rahatlasınlar وَلَا يُخَفَّفُ **Ve hafifletilmez de**

(Kimden?) عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne?)* مِنْ عَذَابِهَا **Cehennem azabı** *(Ne kadar?)* طَرْفَةَ عَيْنٍ Göz kırpacak kadar bir zaman كَذٰلِكَ **İşte böylece** كَمَا جَزَيْنَاهُمْ Onları cezalandırdığımız gibi يُجْزٰى **Cezalandırılır** *(Kim?)* كُلُّ كَفُورٍ **Her inkar eden** كَافِرٍ Kafir *(Yuczâ fiili ne ile okunur?)* بِالْيَاءِ (Zammeli) ya ile *(Daha ne ile okunur?)* وَالنُّونِ مَفْتُوحَةً Fethalı nun ile *(Ne ile beraber?)* مَعَ كَسْرِ الزَّايِ Ze harfinin kesresi وَنَصْبِ كُلَّ Ve küll kelimesinin nasbıyla beraber.

37. وَهُمْ **Ve onlar** يَصْطَرِخُونَ **Feryat ederler** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** يَسْتَغِيثُونَ Yardım isterler *(Nasıl?)* بِشِدَّةٍ Şiddetle وَعَوِيلٍ Ve yüksek sesle ağlayarak يَقُولُونَ Şöyle derler: رَبَّنَا **Ey Rabbimiz!** اَخْرِجْنَا **Bizi çıkar** *(Nereden?)* مِنْهَا Bu ateşten نَعْمَلْ **İşleyelim** *(Ne?)* صَالِحًا **Salih amel** غَيْرَ الَّذِي **O amelden başka ki,** كُنَّا **Biz idik** *(Ne idik?)* نَعْمَلُ **Yapıyor** فَيُقَالُ لَهُمْ Onlara denilir ki: اَوَلَمْ نُعَمِّرْكُمْ **Sizi yaşatmadık mı?** *(Ne kadar?)* مَا -وَقْتًا- **O kadar** bir vakit **ki,** يَتَذَكَّرُ **Düşünür** *(Nerede?)* فِيهِ **Orada** *(Kim?)* مَنْ تَذَكَّرَ **Düşünen kişi** وَجَاءَكُمْ **Ve size gelmişti de** *(Kim?)* اَلنَّذِيرُ **Uyarıcı** اَلرَّسُولُ Peygamber فَمَا أَجَبْتُمْ Ama siz ona icabet etmediniz فَذُوقُوا **Artık tadın** فَمَا لِلظَّالِمِينَ **Zalimler için yoktur** اَلْكَافِرِينَ Kafirler için *(Ne yoktur?)* مِنْ نَصِيرٍ **Hiçbir yardımcı** ki, يَدْفَعُ الْعَذَابَ Azabı uzaklaştırıyor *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan.

38. إِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz Allah** عَالِمُ غَيْبِ السَّمٰوَاتِ **Göklerin gaybını bilendir** وَالْاَرْضِ **Ve yerin de** إِنَّهُ **Doğrusu o** عَلِيمٌ **Gayet iyi bilendir** *(Neyi?)* بِذَاتِ الصُّدُورِ **Sinelerin özünü** بِمَا فِي الْقُلُوبِ Kalplerde olanı فَعِلْمُهُ Öyleyse Allah'ın bilmesi *(Neyi?)* بِغَيْرِهِ Başkasını *(Nedir?)* أَوْلٰى Daha kesindir *(Bu neye bakarak böyledir?)* بِالنَّظَرِ إِلٰى حَالِ النَّاسِ İnsanların haline bakarak.

﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَآئِفَ فِي الْأَرْضِ﴾ جَمْعُ خَلِيفَةٍ أَيْ يَخْلُفُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا ﴿فَمَنْ كَفَرَ﴾ مِنْكُمْ ﴿فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ﴾ أَيْ وَبَالُ كُفْرِهِ ﴿وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ إِلَّا مَقْتًا﴾ غَضَبًا ﴿وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا خَسَارًا ﴿٣٩﴾ لِلْآخِرَةِ ﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَكُمُ الَّذِينَ تَدْعُونَ﴾ تَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِ اللهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ وَهُمُ الْأَصْنَامُ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ أَنَّهُمْ شُرَكَاءُ اللهِ تَعَالَى ﴿أَرُونِي﴾ أَخْبِرُونِي ﴿مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ﴾ شِرْكَةٌ مَعَ اللهِ ﴿فِي﴾ خَلْقِ ﴿السَّمٰوَاتِ أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلٰى بَيِّنَةٍ﴾ حُجَّةٍ ﴿مِنْهُ﴾ بِأَنَّ لَهُمْ مَعِي شِرْكَةً لَا شَيْءَ مِنْ ذٰلِكَ ﴿بَلْ إِنْ﴾ مَا ﴿يَعِدُ الظَّالِمُونَ﴾ الْكَافِرُونَ ﴿بَعْضُهُمْ بَعْضًا إِلَّا غُرُورًا ﴿٤٠﴾﴾ بَاطِلًا بِقَوْلِهِمُ الْأَصْنَامُ تَشْفَعُ لَهُمْ ﴿إِنَّ اللهَ يُمْسِكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا﴾ أَيْ يَمْنَعُهُمَا مِنَ الزَّوَالِ ﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿زَالَتَا إِنْ﴾ مَا ﴿أَمْسَكَهُمَا﴾ يُمْسِكُهُمَا ﴿مِنْ أَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ﴾ سِوَاهُ ﴿إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤١﴾﴾ فِي تَأْخِيرِ عِقَابِ الْكُفَّارِ ﴿وَأَقْسَمُوا﴾ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿بِاللهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ﴾ غَايَةَ اجْتِهَادِهِمْ فِيهَا ﴿لَئِنْ جَاءَهُمْ نَذِيرٌ﴾ رَسُولٌ ﴿لَيَكُونُنَّ أَهْدٰى مِنْ إِحْدَى الْأُمَمِ﴾ الْيَهُودِ وَالنَّصَارٰى وَغَيْرِهِمْ أَيْ وَاحِدَةٍ مِنْهَا لِمَا رَأَوْا مِنْ تَكْذِيبِ بَعْضِهِمْ بَعْضًا إِذْ قَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارٰى عَلٰى شَيْءٍ وَقَالَتِ النَّصَارٰى لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلٰى شَيْءٍ ﴿فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ﴾ مُحَمَّدٌ ﷺ ﴿مَا زَادَهُمْ﴾ مَجِيئُهُ ﴿إِلَّا نُفُورًا ﴿٤٢﴾﴾ تَبَاعُدًا عَنِ الْهُدٰى ﴿اسْتِكْبَارًا فِي الْأَرْضِ﴾ عَنِ الْإِيمَانِ مَفْعُولٌ لَهُ ﴿وَمَكْرَ﴾ الْعَمَلِ ﴿السَّيِّئِ﴾ مِنَ الشِّرْكِ وَغَيْرِهِ ﴿وَلَا يَحِيقُ﴾ يُحِيطُ ﴿الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلَّا بِأَهْلِهِ﴾ وَهُوَ الْمَاكِرُ وَصْفُ الْمَكْرِ بِالسَّيِّئِ أَصْلٌ وَإِضَافَتُهُ إِلَيْهِ قَبْلَ اسْتِعْمَالٍ آخَرَ قُدِّرَ فِيهِ مُضَافٌ حَذْرًا مِنَ الْإِضَافَةِ إِلَى الصِّفَةِ ﴿فَهَلْ يَنْظُرُونَ﴾ يَنْتَظِرُونَ ﴿إِلَّا سُنَّةَ الْأَوَّلِينَ﴾ سُنَّةَ اللهِ فِيهِمْ مِنْ تَعْذِيبِهِمْ بِتَكْذِيبِهِمْ رُسُلَهُمْ ﴿فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللهِ تَبْدِيلًا وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللهِ تَحْوِيلًا ﴿٤٣﴾﴾ أَيْ لَا يُبَدَّلُ بِالْعَذَابِ غَيْرُهُ وَلَا يُحَوَّلُ إِلٰى غَيْرِ مُسْتَحِقِّهِ ﴿أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَكَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً﴾ فَأَهْلَكَهُمُ اللهُ بِتَكْذِيبِهِمْ رُسُلَهُمْ ﴿وَمَا كَانَ اللهُ لِيُعْجِزَهُ مِنْ شَيْءٍ﴾ يَسْبِقُهُ وَيَفُوتُهُ ﴿فِي السَّمٰوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا﴾ بِالْأَشْيَاءِ كُلِّهَا ﴿قَدِيرًا ﴿٤٤﴾﴾ عَلَيْهَا ﴿وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا﴾ مِنَ الْمَعَاصِي ﴿مَا تَرَكَ عَلٰى ظَهْرِهَا﴾ أَيِ الْأَرْضِ ﴿مِنْ دَابَّةٍ﴾ نَسَمَةٍ تَدُبُّ عَلَيْهَا ﴿وَلٰكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلٰى أَجَلٍ مُسَمًّى﴾ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَإِنَّ اللهَ كَانَ بِعِبَادِهِ بَصِيرًا ﴿٤٥﴾﴾ فَيُجَازِيهِمْ عَلٰى أَعْمَالِهِمْ بِإِثَابَةِ الْمُؤْمِنِينَ وَعِقَابِ الْكَافِرِينَ.

TÜRKÇE ANLAMI

39. **Sizi yeryüzünde** kimininiz kimininiz yerine geçen **halifeler**[1] **yapan odur. Artık** sizden **kim inkâr ederse, inkârının** vebali **kendi aleyhinedir. Kâfirlerin küfrü, Rableri katında kendilerine gazaptan başka hiçbir şey arttırmaz. Kâfirlerin küfrü, kendilerine** ahiret **zararından başka hiçbir şey arttırmaz.**

40. **De ki: "Allah'ı bırakıp da taptığınız, ortaklarınızı** Allah'ın ortağı sandığınız putları **gördünüz mü? Gösterin bana!** Haber verin! **Onlar yerdeki hangi şeyi yarattılar! Yoksa onların göklerde** Allah'la **bir ortaklıkları mı var? Yoksa biz onlara, bir kitap verdik de onlar, o kitaptan** benimle ortak olduklarına dair **bir delile mi dayanıyorlar?** Bunlardan hiçbiri söz konusu değildir. **Hayır! O zalimler** kâfirler **birbirlerine,** putlar bize şefaat eder, diyerek boş bir sözden **aldatmacadan başka bir şey vaat etmiyorlar.**

41. **Şüphesiz Allah gökleri ve yeri, yok olmaktan tutuyor.** Onları yok olmaktan engelliyor. **Andolsun ki,**[2] **şayet onlar bir yok olurlarsa, kendisinden sonra** başka **hiç kimse onları tutamaz.**[3] **Şüphesiz o,** kâfirlerin azabını erteleme hususunda **daima Halim'dir, çok bağışlayıcıdır.**

42. Mekke kâfirleri, **kendilerine bir uyarıcı** peygamber **gelirse,** diğer ümmetlerin birbirlerini yalandıklarını, zira *"Yahudilerin: Hıristiyanlar bir şey üzere değillerdir, Hıristiyanların da: Yahudiler bir şey üzere değillerdir, dediklerini"* gördükleri için **ümmetlerin** herhangi **birinden** Yahudi, Hıristiyan ve diğerlerinden **daha doğru yolda olacaklarına dair var güçleriyle Allah'a yemin etmişlerdi. Fakat onlara uyarıcı** Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) **gelince, bu** gelişi, **onların sadece** haktan **kaçma,** uzaklaşma**larını arttırdı.**

43. **Yeryüzünde** iman etmekten **kibirlendikleri ve** şirk ve benzeri **kötü tuzak kurdukları için. Halbuki kötü tuzak sadece sahibini** tuzak kuranı **kuşatır.**[4] **Onlar öncekilerin kanununda**n peygamberlerini yalanlamak sebebiyle Allah'ın onlara azap kanunundan **başkasını beklemiyorlar? Allah'ın kanununda asla bir değişme bulamazsın, Allah'ın kanununda kesinlikle bir çevrilme de bulamazsın.** Yani, azap başka bir şeyle değiştirilmez, hak eden kişiden başkasına da çevrilmez.

44. **Yeryüzünde gezip de kendilerinden öncekilerin sonunun nasıl olduğunu görmediler mi? Halbuki onlar, bunlardan daha güçlü idiler.** Allah onları peygamberlerini yalanlamaları sebebiyle yok etti. **Ne göklerde ne de yerde hiçbir şey Allah'ı aciz bırakacak** onu geçecek **değildir. Şüphesiz o,** her şeyi **daima gayet iyi bilendir,** her şeye **gücü yetendir.**

---

[1] خَلَائِفَ kelimesi خَلِيفَة kelimesinin çoğuludur.

[2] وَلَئِنْ terkibindeki lam, yemin lam'ıdır.

[3] إِنْ أَمْسَكَ terkibindeki إِنْ kelimesi مَا anlamında olumsuzluk edatıdır.

[4] الْمَكْرُ kelimesinin السَّيِّئ (kötü olmak)la sıfatlanması asıldır. Bundan önceki izafetli olanı ise farkı bir kullanıp olup sıfata izafetten sakınmak için bir muzaf takdir edilmiştir.

45. **Eğer Allah, insanları işledikleri** günahlar **yüzünden (hemen) cezalandırsaydı, yeryüzünde** hareket eden **hiçbir canlı** varlık **bırakmazdı. Fakat onları belirli bir süreye** kıyamet gününe **kadar erteliyor. Vakitleri geldiği zaman kuşkusuz Allah, kullarını daima görendir.** Müslümanlara sevap, kâfirlere de azap ile amellerinin karşılığını verir.

KELİME ANLAMI

39. هُوَ الَّذِي **O Öyle bir zâttır ki,** جَعَلَكُمْ **Sizi kıldı** *(Ne?)* خَلَائِفَ **Halifeler** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Hâlâîf kelimesi nedir?)* جَمْعُ خَلِيفَةٍ Halîfe kelimesinin çoğuludur أَيْ يَخْلُفُ Yani, geçer *(Kim?)* بَعْضُكُمْ Bir kısmınız *(Kimin yerine?)* بَعْضًا Diğer bir kısmınızın yerine فَمَنْ **Her kim** كَفَرَ **İnkar ederse** *(Kimden?)* مِنْكُمْ Sizden فَعَلَيْهِ **Onun aleyhinedir** *(Ne?)* كُفْرُهُ **İnkarı** أَيْ وَبَالُ كُفْرِهِ Yani, inkarının vebali وَلَا يَزِيدُ **Ve arttırmaz** *(Kimi?)* الْكَافِرِينَ **İnkar edenleri** *(Ne?)* كُفْرُهُمْ **İnkarları** *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rablerinin katında** إِلَّا مَقْتًا **Ancak hınç** غَضَبًا Gazap **yönünden (arttırır)** وَلَا يَزِيدُ **Ve arttırmaz** *(Kimi?)* الْكَافِرِينَ **İnkar edenleri** *(Ne?)* كُفْرُهُمْ **İnkarları** إِلَّا خَسَارًا **Ancak kaybetmek yönünden (arttırır)** *(Neyi?)* لِلْآخِرَةِ Ahireti.

40. قُلْ **De ki:** أَرَأَيْتُمْ **Gördünüz mü?** *(Kimi?)* شُرَكَاءَكُمْ **Ortaklarınızı** الَّذِينَ **Öyle ortaklar ki,** تَدْعُونَ **Dua ediyorsunuz** تَعْبُدُونَ İbadet ediyorsunuz *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللَّهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, onun dışında وَهُمُ الْأَصْنَامُ Onlar da putlardır الَّذِينَ زَعَمْتُمْ Ki, siz zannetiniz *(Neyi?)* أَنَّهُمْ شُرَكَاءُ اللَّهِ تَعَالَى Onların, yüce Allah'a ortak olduklarını أَرُونِي **Bana gösterin** أَخْبِرُونِي Bana haber verin مَاذَا **Ne şey** خَلَقُوا **Yaratmışlar** *(Nereden?)* مِنَ الْأَرْضِ **Yeryüzünden** أَمْ **Yoksa** لَهُمْ **Onlar için** شِرْكٌ **Bir ortaklık** شِرْكَةٌ Şirket **mi var?** *(Kiminle?)* مَعَ اللَّهِ Allah ile *(Nerede?)* -فِي خَلْقِ- السَّمَوَاتِ **Göklerin** yaratılmasında أَمْ **Yoksa** آتَيْنَاهُمْ **Onlara verdik de** *(Ne?)* كِتَابًا **Bir kitap** فَهُمْ **Onlar da** عَلَى بَيِّنَةٍ **Bir delil** حُجَّةٍ Hüccet **üzeredirler mi** *(Neden?)* مِنْهُ **O kitaptan** *(Neye dair bir delil?)* بِأَنَّ لَهُمْ مَعِي Onların benimle شِرْكَةٌ Bir ortaklığı olduğuna dair لَا شَيْءَ مِنْ ذَلِكَ Böyle bir şey yoktur بَلْ **Bilakis** يَعِدُ -مَا- إِنْ **Vaat etmiyor** *(Kim?)* الظَّالِمُونَ **Zalimler** الْكَافِرُونَ Kafirler *(Onlardan bedel?)* بَعْضُهُمْ **Bir kısmı** بَعْضًا **Diğer bir kısmına** إِلَّا غُرُورًا **Ancak aldatma** بَاطِلًا Boş şeyler **(vaat ediyorlar)** *(Nasıl?)* بِقَوْلِهِمْ Şu sözleriyle الْأَصْنَامُ Putlar تَشْفَعُ لَهُمْ Onlara şefaat edermiş.

41. **Şüphesiz Allah** إِنَّ اللهَ **Tutuyor** يُمْسِكُ (*Neyi?*) **Gökleri** اَلسَّمٰوَاتِ **Ve yeri** وَالْأَرْضَ (*Neden tutuyor?*) **Yok olmaktan** اَنْ تَزُولَا Yani, onları men ediyor اَيْ يَمْنَعُهُمَا (*Neden?*) Yok olmaktan مِنَ الزَّوَالِ **Andolsun ki, şayet** وَلَئِنْ (*Lam harfi nedir?*) Yemin lamıdır لَامُ قَسَمٍ **Yok olurlarsa** زَالَتَا **O ikisini tutamaz** إِنْ -مَا- اَمْسَكَهُمَا (Emseke fiil-i mazisi) yumsiku (fiili müzari anlamındadır) يُمْسِكُهُمَا (*Kim tutamaz?*) **Hiç kimse** مِنْ اَحَدٍ (*Kimden sonra?*) **Ondan sonra** مِنْ بَعْدِهِ Onun dışında سِوَاهُ **Şüphesiz o** إِنَّهُ كَانَ **Daima olmuştur** (*Ne?*) **Halim** حَلِيمًا **Çok bağışlayan** غَفُورًا (*Ne hususunda?*) فِي تَأْخِيرِ عِقَابِ الْكُفَّارِ Kâfirlerin azabını geciktirme hususunda.

42. **Ve yemin ettiler** وَاَقْسَمُوا كُفَّارُ مَكَّةَ Mekke kafirleri (*Kime?*) **Allah'a** بِاللهِ (*Nasıl?*) جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ **Var güçleriyle** غَايَةَ اجْتِهَادِهِمْ Gayet çaba sarf ederek (*Ne hakkında?*) فِيهَا Yemin hakkında (*Ne diye yemin ettiler?*) لَئِنْ **Andolsun ki, şayet** جَاءَهُمْ **Onlara gelirse** (*Kim?*) نَذِيرٌ **Bir uyarıcı** رَسُولٌ Peygamber لَيَكُونُنَّ **Elbette olacaklar** (*Ne?*) اَهْدٰى **Daha doğru yolda** (*Kimden?*) مِنْ اِحْدَى الْاُمَمِ **Ümmetlerin (herhangi) birinden** اَلْيَهُودِ Yahudi وَالنَّصَارٰى Hıristiyan وَغَيْرِهِمْ Ve diğerlerinden أَيْ وَاحِدَةٍ مِنْهَا Yani, onların herhangi birinden (*Niçin böyle yemin ettiler?*) لِمَا رَأَوْا Gördükleri için (*Neyi?*) مِنْ تَكْذِيبِ بَعْضِهِمْ بَعْضًا Birbirlerini yalanladıklarını (*Ne zaman?*) إِذْ قَالَتْ Dediği zaman (*Kim?*) اَلْيَهُودُ Yahudiler (*Ne demişti?*) لَيْسَتِ النَّصَارٰى Hıristiyanlar değildir (*Ne üzere?*) عَلٰى شَيْءٍ Hiçbir şey üzere وَقَالَتِ النَّصَارٰى Hıristiyanlar da demişti ki: لَيْسَتِ الْيَهُودُ Yahudiler değildir (*Ne üzere?*) عَلٰى شَيْءٍ Hiçbir şey üzere فَلَمَّا **Ne zaman ki,** جَاءَهُمْ **Onlara geldi** (*Ne?*) نَذِيرٌ **Uyarıcı** مُحَمَّدٌ Muhammed ﷺ Allah ona salât-u selam eylesin مَا زَادَهُمْ **Onları arttırmadı** (*Ne?*) مَجِيئُهُ Onun gelişi اِلَّا نُفُورًا **Ancak kaçma** تَبَاعُدًا Uzaklaşma **yönünden (arttırdı)** (*Neden uzaklaşma?*) عَنِ الْهُدٰى Hidayetten (*Niçin böyle yaptılar?*).

43. اِسْتِكْبَارًا **Kibirlendikleri için** (*Nerede?*) فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** (*Neden?*) عَنِ الْإِيمَانِ İman etmekten (*İstikbâren kelimesi nedir?*) مَفْعُولٌ لَهُ Meful-u lehtir وَمَكْرَ -الْعَمَلِ- السَّيِّءِ **Ve kötü** amel **planladıkları için** (*Ne gibi kötü amel?*) مِنَ الشِّرْكِ وَغَيْرِهِ Şirk ve diğer şeyler gibi وَلَا يَحِيقُ **Halbuki kuşatmaz** يُحِيطُ Sarmaz (*Ne?*) اَلْمَكْرُ السَّيِّءُ **Kötü plan** وَصْفُ الْمَكْرِ **Ancak ehlini (kuşatır)** اِلَّا بِاَهْلِهِ وَهُوَ الْمَاكِرُ O da kötü planı kurandır وَاِضَافَتُهُ اِلَيْهِ بِالسَّيِّءِ Mekr kelimesinin seyyii kelimesiyle vasıflanması أَصْلٌ Asıldır اِسْتِعْمَالٌ Aynı kelimeye izafe edilmesi ise (*Nerede?*) قَبْلُ Bundan önce(ki yerde) (*Nedir?*) آخَرُ Başka bir kullanım türüdür قُدِّرَ فِيهِ مُضَافٌ Orada muzaf takdir edilmiştir (*Niçin?*)

فَهَلْ يَنْظُرُونَ Sıfata إِلَى الصِّفَةِ İzafetten sakınmak için *(Neye izafetten?)* حَذْرًا مِنَ الْإِضَافَةِ **Onlar bakmıyor** يَنْتَظِرُونَ Beklemiyorlar **إِلَّا سُنَّةَ الْأَوَّلِينَ Ancak öncekilerin kanununu** سُنَّةَ اللهِ Allah'ın kanununu *(Kim hakkındaki?)* فِيهِمْ Onlar hakkındaki (kanunu olan) مِنْ تَعْذِيبِهِمْ Onlara azap etmesini **(bekliyorlar)** *(Ne sebebiyle?)* بِتَكْذِيبِهِمْ رُسُلَهُمْ Peygamberlerini yalanlamaları sebebiyle **فَلَنْ تَجِدَ Asla bulamazsın** *(Ne?)* لِسُنَّةِ اللهِ **Allah'ın kanunu için تَبْدِيلًا Bir değişiklik وَلَنْ تَجِدَ Ve asla bulamazsın** *(Ne?)* **لِسُنَّةِ اللهِ Allah'ın kanunu için تَحْوِيلًا Bir çevirme** أَيْ لَا يُبَدَّلُ Yani, değiştirilmez *(Ne ile?)* بِالْعَذَابِ Azap ile *(Ne?)* غَيْرُهُ Başka bir şey وَلَا يُحَوَّلُ Ve (azap) çevrilmez *(Kime?)* إِلَى غَيْرِ مُسْتَحِقِّهِ Hak edenden başkasına.

44. أَوَلَمْ يَسِيرُوا **Gezmediler mi?** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde فَيَنْظُرُوا Ve görmediler mi?** *(Neyi?)* كَيْفَ **Nasıl** كَانَ **Olmuş** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الَّذِينَ **O kimselerin sonu ki,** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önceydiler** وَكَانُوا **Ve onlar idi** *(Ne?)* أَشَدَّ **Daha şiddetli** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Bunlardan** *(Ne yönden?)* قُوَّةً **Kuvvet yönünden** فَأَهْلَكَهُمُ اللهُ Ama Allah onları helak etti *(Ne sebebiyle?)* بِتَكْذِيبِهِمْ رُسُلَهُمْ Peygamberlerini yalanlamaları sebebiyle **وَمَا كَانَ Ve olmamıştır** *(Kim?)* **اللهُ Allah** *(Ne olmamıştır?)* **لِيُعْجِزَهُ Onu aciz bırakacak** *(Ne?)* مِنْ شَيْءٍ **Hiçbir şey** *(Öyle şey ki,)* يَسْبِقُهُ Onu geçiyor وَيَفُوتُهُ Ve ondan kaçıyor *(Nerede aciz bırakamaz?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Ne göklerde** وَلَا فِي الْأَرْضِ **Ne de yerde** إِنَّهُ **Doğrusu o كَانَ Daima olmuştur** *(Ne?)* عَلِيمًا **Gayet iyi bilen** *(Neyi?)* بِالْأَشْيَاءِ كُلِّهَا Her şeyi *(Daha ne olmuştur?)* قَدِيرًا **Gücü yeten** *(Neye?)* عَلَيْهَا Her şeye.

45. وَلَوْ يُؤَاخِذُ **Eğer cezalandıracak olsaydı** *(Kim?)* **اللهُ Allah** *(Kimi?)* **اَلنَّاسَ İnsanları** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا كَسَبُوا **Kazandıkları** مِنَ الْمَعَاصِي Günahlar **sebebiyle** مَا تَرَكَ **Bırakmazdı** *(Ne üzerinde?)* عَلٰى ظَهْرِهَا أَيِ الْأَرْضِ **O** yeryüzü**'nün sırtı üzerinde** *(Ne bırakmazdı?)* مِنْ دَابَّةٍ **Hiçbir canlı** نَسَمَةٍ تَدُبُّ عَلَيْهَا Üzerinde dolaşan varlık وَلٰكِنْ **Fakat يُؤَخِّرُهُمْ Onları ertelemektedir** *(Ne zamana kadar?)* إِلٰى أَجَلٍ مُسَمًّى **Belirli bir vakte** يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe **kadar** فَإِذَا جَاءَ **Artık geldiğinde** *(Ne?)* أَجَلُهُمْ **Ecelleri فَإِنَّ اللهَ Şüphesiz Allah كَانَ Daima olmuştur** *(Ne?)* **بِعِبَادِهِ Kullarını بَصِيرًا Gören** فَيُجَازِيهِمْ Böylelikle onları cezalandırır *(Neye karşılık?)* عَلٰى أَعْمَالِهِمْ Amellerine karşılık *(Nasıl?)* بِإِثَابَةِ الْمُؤْمِنِينَ İnananlara sevap وَعِقَابِ الْكَافِرِينَ Ve kafirlere azap ile.

٣٦

سُورَةُ يٰسٓ

مَكِّيَّةٌ اَوْ اِلَّا قَوْلَهُ وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ اَنْفِقُوا الْآيَةَ
اَوْ مَدَنِيَّةٌ ثِنْتَانِ وَثَمَانُونَ آيَةً

Yâsin Sûresi

Mekke'de inmiştir.
Ya da Medine'de inen otuz yedinci ayet hariç.
Ya da tamamı Medine'de inmiştir.
Seksen iki ayettir.

سُورَةُ يٰسٓ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿يٰسٓ ﴿١﴾﴾ اَللّٰهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِهِ ﴿وَالْقُرْاٰنِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾﴾ الْمُحْكَمِ بِعَجِيبِ النَّظْمِ وَبَدِيعِ الْمَعَانِي ﴿إِنَّكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣﴾﴾ ﴿عَلٰى﴾ مُتَعَلِّقٌ بِمَا قَبْلَهُ ﴿صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤﴾﴾ طَرِيقِ الْأَنْبِيَاءِ قَبْلَكَ التَّوْحِيدِ وَالْهُدٰى وَالتَّأْكِيدُ بِالْقَسَمِ وَغَيْرِهِ رَدٌّ لِقَوْلِ الْكُفَّارِ لَهُ لَسْتَ مُرْسَلًا ﴿تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ﴾ فِي مُلْكِهِ [تَنْزِيلَ] ﴿الرَّحِيمِ ﴿٥﴾﴾ بِخَلْقِهِ خَبَرُ مُبْتَدَأٍ مُقَدَّرٍ أَيِ الْقُرْآنُ ﴿لِتُنْذِرَ﴾ بِهِ ﴿قَوْمًا﴾ مُتَعَلِّقٌ بِتَنْزِيلُ ﴿مَآ أُنْذِرَ اٰبَآؤُهُمْ﴾ أَيْ لَمْ يُنْذَرُوا فِي زَمَنِ الْفَتْرَةِ ﴿فَهُمْ﴾ أَيِ الْقَوْمُ ﴿غَافِلُونَ ﴿٦﴾﴾ عَنِ الْإِيمَانِ وَالرُّشْدِ ﴿لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ﴾ وَجَبَ ﴿عَلٰى أَكْثَرِهِمْ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٧﴾﴾ أَيِ الْأَكْثَرُ ﴿إِنَّا جَعَلْنَا فِي أَعْنَاقِهِمْ أَغْلَالًا﴾ بِأَنْ تَضُمَّ إِلَيْهَا الْأَيْدِي لِأَنَّ الْغُلَّ يَجْمَعُ الْيَدَ إِلَى الْعُنُقِ ﴿فَهِيَ﴾ الْأَيْدِي مَجْمُوعَةٌ ﴿إِلَى الْأَذْقَانِ﴾ جَمْعُ ذَقَنٍ وَهِيَ مُجْتَمَعُ اللِّحْيَيْنِ ﴿فَهُمْ مُقْمَحُونَ ﴿٨﴾﴾ رَافِعُونَ رُؤُوسَهُمْ لَا يَسْتَطِيعُونَ خَفْضَهَا وَهٰذَا تَمْثِيلٌ وَالْمُرَادُ أَنَّهُمْ لَا يُذْعِنُونَ لِلْإِيمَانِ وَلَا يَخْفِضُونَ رُؤُوسَهُمْ لَهُ ﴿وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا﴾ بِفَتْحِ السِّينِ وَضَمِّهَا فِي الْمَوْضِعَيْنِ

﴿فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿٩﴾﴾ تَمْثِيلٌ أَيْضًا لِسَدِّ طَرِيقِ الْإِيمَانِ عَلَيْهِمْ ﴿وَسَوَآءٌ عَلَيْهِمْ
أَأَنذَرْتَهُمْ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ أَلِفًا وَتَسْهِيلِهَا وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ
وَالْأُخْرَى وَتَرْكِهِ ﴿أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾﴾ ﴿إِنَّمَا تُنذِرُ﴾ يَنْفَعُ إِنْذَارُكَ ﴿مَنِ اتَّبَعَ
الذِّكْرَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿وَخَشِيَ الرَّحْمَٰنَ بِالْغَيْبِ﴾ خَافَهُ وَلَمْ يَرَهُ ﴿فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ ﴿١١﴾﴾
هُوَ الْجَنَّةُ ﴿إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَىٰ﴾ لِلْبَعْثِ ﴿وَنَكْتُبُ﴾ فِي اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ ﴿مَا قَدَّمُوا﴾ فِي
حَيَاتِهِمْ مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ لِيُجَازُوا عَلَيْهِ ﴿وَآثَارَهُمْ﴾ مَا اسْتُنَّ بِهِ بَعْدَهُمْ ﴿وَكُلَّ شَيْءٍ﴾ نَصْبُهُ
بِفِعْلٍ يُفَسِّرُهُ ﴿أَحْصَيْنَاهُ﴾ ضَبَطْنَاهُ ﴿فِي إِمَامٍ مُبِينٍ ﴿١٢﴾﴾ كِتَابٍ بَيِّنٍ هُوَ اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ.

TÜRKÇE ANLAMI

36- Yasin Sûresi

Mekke'de inmiştir. Ya da Medine'de inen otuz yedinci ayet hariç. Ya da tamamı Medine'de inmiştir.

Seksen iki ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

1. **Yâ, Sîn.** Allah teala bununla ne kastettiğini en iyi bilendir.
2. Mükemmel nazmı ve harika manasıyla **hikmet dolu Kuran'a andolsun ki,**
3-4. Ey Muhammed! **Şüphesiz sen doğru yol,** senden önceki peygamberlerin tevhit ve hidayet yolu **üzere gönderilmişlerdensin.**[1]
5. Kuran, mülkünde **aziz ve** yarattıklarına karşı **çok merhametli olan Allah tarafından indirilmiştir.**[2]
6. **Ataları** fetret devrinde **uyarılmamış, bu yüzden kendileri de** iman ve doğruluktan **gaflet içinde kalmış bir kavmi**[3] bununla **uyarman için indirilmiştir.**
7. **Andolsun ki, onların birçokları üzerine o** azap **sözü gerekmiştir. Artık onlar**ın çoğu **iman etmezler.**
8. **Biz, onların boyunlarına** ellerini oraya bağlayarak **kelepçeler**[4] **geçirdik. O**nların elleri **çenelere**[5] **doğru** toplanmıştır**. Bu yüzden kafaları yukarı kalkıktır,** onları aşağı indiremezler. Bu ayet, onların iman etmemeleri ve bunun için boyun eğmemelerine dair bir temsildir.

---

[1] Ayetlerin kasem ve diğer yollarla tekitlenişi kafirlerin "sen peygamber değilsin" şeklindeki sözlerini ret içindir.

[2] تَنْزِيلُ kelimesi mukadder mübtedanın (اَلْقُرْآنُ) haberidir.

[3] لِتُنْذِرَ kelimesindeki ل harfi تَنْزِيلُ kelimesine taalluk etmektedir.

[4] "Ellerini oraya bağlayarak" şeklinde bir takdir yapılması, kelepçenin (اَلْغُلُّ), eli boyna bağlamasından dolayıdır.

[5] اَلْأَذْقَان kelimesi ذَقَنٌ kelimesinin cemisidir. "Sağ ve sol yanaktaki sakalların toplandığı yer" anlamında gelir.

9. **Önlerinden bir set ve arkalarından bir set**[1] **çektik de onları kapattık, artık göremezler.** Aynı şekilde bu ayet de iman yolunun onlara kapandığında dair bir temsildir.

10. **Onları uyarsan da**[2] **uyarmasan da onlar için birdir; inanmazlar.**

11. **Sen ancak zikre** Kuran'a **uyan ve görmeden Rahman'dan korkan kimseyi uyarabilirsin,** onları uyarman bir fayda verir. **İşte bu kimseyi, bir mağfiret ve** cennetten ibaret **güzel bir mükâfatla müjdele.**

12. **Şüphesiz ölülere ancak biz** diriliş için **hayat veririz. Ayrıca** karşılığını almaları için **onların** yaşarlarken **yaptıkları** iyi-kötü tüm **işlerini,** kendilerinden sonra gelenlerin izledikleri **onların bırakmış olduğu her izi,** levh-i mahfuz'a **yazarız. Biz, her şeyi**[3] **apaçık bir kitapta** levh-i mahfuz'da **saymış,** kaydetmişiz**dir.**

KELİME ANLAMI

سُورَةُ يٰس ﴿٣٦﴾

36- Yasin Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekke'de inmiştir اَوْ اِلَّا قَوْلُهُ وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ اَنْفِقُوا الْآيَةَ **Veya sadece şu (otuz yedinci) ayet (Medine'de inmiştir)** اَوْ مَدَنِيَّةٌ **Veya (sûrenin tamamı) Medine'de inmiştir.** ثِنْتَانِ وَثَمَانُونَ آيَةً **Sûre seksen iki ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. **يٰس Yâ, Sîn** اَللّٰهُ Allah *(Nedir?)* اَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Maksadını *(Ne ile?)* بِهِ Bununla.

2. **وَالْقُرْاٰنِ Kuran'a yemin olsun** *(Öyle Kuran ki,)* **اَلْحَكِيمِ Sapasağlam olan** اَلْمُحْكَمِ Sağlam kılınmış *(Ne ile?)* بِعَجِيبِ النَّظْمِ Hayrete düşüren nazmıyla (kelime dizilişi) وَبَدِيعِ الْمَعَانِي Ve benzersiz manalarıyla.

3. **اِنَّكَ Muhakkak ki sen** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Kimdensin?)* **لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ Elbette gönderilenlerdensin.** *(Ne üzerine gönderilen?)*

---

[1] سَدًّا kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi سَدًّا şeklinde) fethalı س harfiyle hem de (سُدًّا şeklinde) zammeli س harfiyle okunmuştur.

[2] ءَأَنْذَرْتَهُمْ kelimesi 1) iki hemzenin tahkiki, 2) ikincisi elife çevrilerek, 3) ikincisinin teshiliyle, 4) teshil edilmiş hemze ile diğeri arasına bir elif konarak 5) ve bu elif konmayarak okunmuştur.

[3] كُلَّ kelimesi اَحْصَيْنَاهُ fiilinin tefsir ettiği mahzuf bir fiille nasbolmuştur.

4. عَلَى -مُتَعَلِّقٌ بِمَا قَبْلَهُ- صِرَاطٍ **Yol üzerine** ('Alâ' bir önceki kelimeye müteallliktir) *(Öyle yol ki,)* مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru olan** طَرِيقِ الْأَنْبِيَاءِ Yani, Peygamberlerin yolu üzerine *(Öyle peygamberler ki,)* قَبْلَكَ Senden önce gelen *(O yol da nedir?)* التَّوْحِيدِ وَالْهُدَى (Allah'ı) bir kabul etme ve hidayet وَالتَّأْكِيدُ Tekit yapılması *(Ne ile?)* بِالْقَسَمِ Yemin ile وَغَيْرِهِ Ve diğer şeylerle *(Nedir?)* رَدٌّ Rettir *(Neye?)* لِقَوْلِ الْكُفَّارِ Kâfirlerin demesine *(Kime?)* لَهُ Peygambere *(Ne demesine?)* لَسْتَ Sen değilsin *(Ne değilsin?)* مُرْسَلًا Gönderilmiş.

5. تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ **Ziyade yüce olan zatın indirdiğidir** *(Nerede yüce olan?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde *(Öyle yüce zat ki,)* الرَّحِيمِ **Pek merhametli olan** *(Kime?)* بِخَلْقِهِ Mahlûkatına *(Bu cümle nedir?)* خَبَرُ مُبْتَدَأٍ Mübtedanın haberidir *(Öyle mübteda ki,)* مُقَدَّرٍ Takdir edilen أَيِ الْقُرْآنُ Yani, Kuran. *(Ne için inen?)*

6. لِتُنْذِرَ **Uyarasın diye** *(Ne ile?)* بِهِ Kuran ile *(Kimi?)* قَوْمًا **Bir topluluğu** *(Bu nedir?)* مُتَعَلِّقٌ بِتَنْزِيلُ 'Tenzîlün'e müteallliktır *(Öyle topluluk ki,)* مَا أُنْذِرَ **Uyarılmadı** *(Kim?)* آبَاؤُهُمْ **Onların babaları** أَيْ لَمْ يُنْذَرُوا Yani, uyarılmadılar *(Ne zamanda?)* فِي زَمَنِ الْفَتْرَةِ Fetret zamanında فَهُمْ **Bu yüzden onlar da** أَيِ الْقَوْمُ Yani, topluluk *(Nedirler?)* غَافِلُونَ **Habersizdirler** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ وَالرُّشْدِ İman etmek Ve doğruluktan.

7. لَقَدْ **Andolsun kesinlikle** حَقَّ **Hak olmuştur** *(Ne?)* الْقَوْلُ **Söz** وَجَبَ Gerekli olmuştur *(Kime olan söz?)* عَلَى أَكْثَرِهِمْ **Onların çoğunun aleyhine olan** *(Neye dair olan?)* بِالْعَذَابِ Azaba dair فَهُمْ **Bu sebeple onlar** لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmazlar** أَيِ الْأَكْثَرُ Yani, çoğunluk.

8. إِنَّا **Muhakkak ki biz** جَعَلْنَا **Yaptık (geçirdik)** *(Nereye?)* فِي أَعْنَاقِهِمْ **Onların boyunlarına** *(Ne geçirdik?)* أَغْلَالًا **Zincirler** *(Ne ile?)* بِأَنْ تَضُمَّ Toplamakla *(Nereye?)* إِلَيْهَا Boyuna *(Neyi?)* الْأَيْدِي Elleri لِأَنَّ الْغُلَّ Çünkü 'Gull' (zincir) يَجْمَعُ Toplar *(Neyi?)* الْيَدَ Eli *(Nereye?)* إِلَى الْعُنُقِ Boyna فَهِيَ **Onlar** الْأَيْدِي Yani, eller *(Nedir?)* مَجْمُوعَةٌ Toplanmıştır *(Nereye?)* إِلَى الْأَذْقَانِ **Çenelerine** *(Bu nedir?)* جَمْعُ ذَقَنٍ 'Zekan' kelimesinin çoğuludur وَهِيَ 'Zekan' *(Nedir?)* مُجْتَمَعُ اللِّحْيَيْنِ İki sakalın birleştiği yerdir فَهُمْ **Ve onlar** *(Nedirler?)* مُقْمَحُونَ **Kaldırıcıdırlar** *(Neyi?)* رُؤُوسَهُمْ Başlarını لَا يَسْتَطِيعُونَ Güç yetiremezler *(Neye?)* خَفْضَهَا Başlarını eğmeye وَهَذَا Bu *(Nedir?)* تَمْثِيلٌ Benzetmedir وَالْمُرَادُ Maksat *(Nedir?)* أَنَّهُمْ Kesinlikle onlar لَا يُذْعِنُونَ Yanaşmıyorlar *(Neye?)* لِلْإِيمَانِ İmana وَلَا يَخْفِضُونَ Ve eğemiyorlar *(Neyi?)* رُؤُوسَهُمْ Başlarını *(Ne için?)* لَهُ İman için.

9. وَجَعَلْنَا **Biz meydana getirdik** *(Nereden?)* مِنْ بَيْنِ اَيْدِيهِمْ **Önlerinden** *(Ne meydana getirdik?)* سَدًّا **Bir set** *(Daha nereden?)* وَمِنْ خَلْفِهِمْ **Ve arkalarından** *(Ne meydana getirdik?)* سَدًّا **Bir set** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِفَتْحِ السِّينِ Sin'in fethası وَضَمِّهَا Ve zammesiyle *(Nerede?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ İki yerde de فَاَغْشَيْنَا **Ve örttük** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** فَهُمْ **Onlar bu sebeple** لَا يُبْصِرُونَ **Göremezler** *(Bu nedir?)* تَمْثِيلٌ أَيْضًا Geride olduğu gibi benzetmedir *(Neye?)* لِسَدِّ طَرِيقِ الْإِيمَانِ İman yollarının örtülmesine *(Kime örtülmesi?)* عَلَيْهِمْ Onlara.

10. وَسَوَاءٌ **Ve eşittir** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** *(Ne?)* ءَاَنْذَرْتَهُمْ **Uyarman** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin tahkikiyle وَإِبْدَالِ الثَّانِيَةِ Ve ikinci hemzeyi çevirmekle *(Neye?)* أَلِفًا Elife وَتَسْهِيلِهَا Ve ikinci hemzeyi teshil ederek *(Ne ile birlikte?)* وَإِدْخَالِ أَلِفٍ Bir elif girdirmekle *(Nereye?)* بَيْنَ الْمُسَهَّلَةِ Teshil edilmiş elifle وَالْأُخْرَى Diğer hemze arasına *(Daha nasıl okunur?)* وَتَرْكِهِ Ve elifi koymamakla أَمْ **Ya da** لَمْ تُنْذِرْ **Uyarmaman** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** لَا يُؤْمِنُونَ **Onlar inanmazlar.**

11. إِنَّمَا تُنْذِرُ **Ancak sen uyarırsın** يَنْفَعُ Fayda verir *(Ne?)* إِنْذَارُكَ Uyarman *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** اِتَّبَعَ **Uydu** *(Neye?)* اَلذِّكْرَ **Zikre** اَلْقُرْآنَ Kuran'a وَخَشِيَ **Ve korktu** *(Kimden?)* اَلرَّحْمٰنَ **Rahman'dan** *(Ne halde korktu?)* بِالْغَيْبِ **Görmediği halde** خَافَهُ Ondan korktu *(Ne olduğu halde?)* وَلَمْ يَرَهُ Onu görmediği halde فَبَشِّرْهُ **İşte onu müjdele** *(Ne ile?)* بِمَغْفِرَةٍ **Bir mağfiret ile** *(Daha ne ile?)* وَاَجْرٍ **Ve bir mükâfat ile** *(Öyle mükâfat ki,)* كَرِيمٍ **Pek keremli olan** هُوَ O da *(Nedir?)* اَلْجَنَّةُ Cennettir.

12. إِنَّا **Muhakkak ki biz** نَحْنُ **Biz** نُحْيِي **Diriltiriz** *(Ne için?)* لِلْبَعْثِ Ba's için *(Neyi diriltiriz?)* اَلْمَوْتَى **Ölüleri** وَنَكْتُبُ **Ve yazarız** *(Nerede?)* فِي اللَّوْحِ الْمَحْفُوظِ Levh-i mahfuzda *(Neyi?)* مَا قَدَّمُوا **Yaptıklarını** *(Nerede yaptıklarını?)* فِي حَيَاتِهِمْ Yaşamlarında *(Neden yaptıkları?)* مِنْ خَيْرٍ وَشَرٍّ İyilik ve kötülükten *(Ne için yazarız?)* لِيُجَازُوا Karşılığını alsınlar diye *(Neyin?)* عَلَيْهِ Yaptıklarının *(Daha neyi yazarız?)* وَاٰثَارَهُمْ **Ve onların izlerini** مَا اسْتُنَّ بِهِ İzlenen işleri *(Kimden sonra?)* بَعْدَهُمْ Onlardan sonra وَكُلَّ شَيْءٍ **Ve her şeyi** نَصْبُهُ Bu kelimenin nasb olması *(Ne iledir?)* بِفِعْلٍ Bir fiil iledir *(Öyle fiil ki,)* يُفَسِّرُهُ Onu (ayetin devamı) açıklıyor اَحْصَيْنَاهُ **O her şeyi saydık** ضَبَطْنَاهُ Kaydettik *(Nerede?)* فِي إِمَامٍ **Bir kitapta** *(Öyle kitap ki,)* مُبِينٍ **Apaçık olan** كِتَابٍ بَيِّنٍ Açık bir kitapta هُوَ O da *(Nedir?)* اَللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ Levh-i mahfuzdur

﴿وَاضْرِبْ﴾ اِجْعَلْ ﴿لَهُمْ مَثَلًا﴾ مَفْعُولٌ أَوَّلٌ ﴿أَصْحَابَ﴾ مَفْعُولٌ ثَانٍ ﴿الْقَرْيَةِ﴾ أَنْطَاكِيَّةَ ﴿إِذْ جَاءَهَا﴾ إِلَى آخِرِهِ بَدَلُ اشْتِمَالٍ مِنْ أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ ﴿الْمُرْسَلُونَ ﴿١٣﴾﴾ أَيْ رُسُلُ عِيسَى ﴿إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا﴾ إِلَى آخِرِهِ بَدَلٌ مِنْ إِذْ الْأُولَى ﴿فَعَزَّزْنَا﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ [فَعَزَّزْنَا] قَوَّيْنَا الْأَثْنَيْنِ ﴿بِثَالِثٍ فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُمْ مُرْسَلُونَ ﴿١٤﴾﴾ ﴿قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَمَا أَنْزَلَ الرَّحْمَنُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ﴾ مَا ﴿أَنْتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ ﴿١٥﴾﴾ ﴿قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ﴾ جَارٍ مَجْرَى الْقَسَمِ وَزِيدَ التَّأْكِيدُ بِهِ وَبِاللَّامِ عَلَى مَا قَبْلَهُ لِزِيَادَةِ الْإِنْكَارِ فِي ﴿إِنَّا إِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ ﴿١٦﴾﴾ ﴿وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٧﴾﴾ التَّبْلِيغُ الظَّاهِرُ بِالْأَدِلَّةِ الْوَاضِحَةِ وَهِيَ إِبْرَاءُ الْأَكْمَهِ وَالْأَبْرَصِ وَالْمَرِيضِ وَإِحْيَاءُ الْمَيِّتِ ﴿قَالُوا إِنَّا تَطَيَّرْنَا﴾ تَشَاءَمْنَا ﴿بِكُمْ﴾ لِانْقِطَاعِ الْمَطَرِ عَنَّا بِسَبَبِكُمْ ﴿لَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿لَمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ﴾ بِالْحِجَارَةِ ﴿وَلَيَمَسَّنَّكُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨﴾﴾ مُؤْلِمٌ ﴿قَالُوا طَائِرُكُمْ﴾ شُؤْمُكُمْ ﴿مَعَكُمْ﴾ بِكُفْرِكُمْ ﴿أَئِنْ﴾ هَمْزَةُ اسْتِفْهَامٍ دَخَلَتْ عَلَى إِنِ الشَّرْطِيَّةِ وَفِي هَمْزَتِهَا التَّحْقِيقُ وَالتَّسْهِيلُ وَإِدْخَالُ أَلِفٍ بَيْنَهَا بِوَجْهَيْهَا وَبَيْنَ الْأُخْرَى ﴿ذُكِّرْتُمْ﴾ وُعِظْتُمْ وَخُوِّفْتُمْ وَجَوَابُ الشَّرْطِ مَحْذُوفٌ أَيْ تَطَيَّرْتُمْ وَكَفَرْتُمْ وَهُوَ مَحَلُّ الْاِسْتِفْهَامِ وَالْمُرَادُ بِهِ التَّوْبِيخُ ﴿بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُسْرِفُونَ ﴿١٩﴾﴾ مُتَجَاوِزُونَ الْحَدَّ بِشِرْكِكُمْ ﴿وَجَاءَ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ﴾ هُوَ حَبِيبُ النَّجَّارِ وَكَانَ قَدْ آمَنَ بِالرُّسُلِ وَمَنْزِلُهُ بِأَقْصَى الْبَلَدِ ﴿يَسْعَى﴾ يَشْتَدُّ عَدْوًا لَمَّا سَمِعَ بِتَكْذِيبِ الْقَوْمِ الرُّسُلَ ﴿قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٠﴾﴾ ﴿اتَّبِعُوا﴾ تَأْكِيدٌ لِلْأَوَّلِ ﴿مَنْ لَا يَسْأَلُكُمْ أَجْرًا﴾ عَلَى رِسَالَتِهِ ﴿وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٢١﴾﴾ فَقِيلَ لَهُ أَنْتَ عَلَى دِينِهِمْ فَقَالَ ﴿وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي﴾ خَلَقَنِي أَيْ مَا مَانِعَ لِي مِنْ عِبَادَتِهِ الْمَوْجُودِ مُقْتَضِيهَا وَأَنْتُمْ كَذَلِكَ ﴿وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٢﴾﴾ بَعْدَ الْمَوْتِ فَيُجَازِيكُمْ بِكُفْرِكُمْ ﴿أَأَتَّخِذُ﴾ فِي الْهَمْزَتَيْنِ مِنْهُ مَا تَقَدَّمَ فِي أَأَنْذَرْتَهُمْ وَهُوَ اسْتِفْهَامٌ بِمَعْنَى النَّفْيِ ﴿مِنْ دُونِهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿آلِهَةً﴾ أَصْنَامًا ﴿إِنْ يُرِدْنِ الرَّحْمَنُ بِضُرٍّ لَا تُغْنِ عَنِّي شَفَاعَتُهُمْ﴾ أَلَّتِي زَعَمْتُمُوهَا ﴿شَيْئًا وَلَا يُنْقِذُونِ ﴿٢٣﴾﴾ صِفَةُ آلِهَةً ﴿إِنِّي إِذًا﴾ أَيْ إِنْ عَبَدْتُ غَيْرَ اللهِ ﴿لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٤﴾﴾ بَيِّنٍ ﴿إِنِّي آمَنْتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُونِ ﴿٢٥﴾﴾ أَيِ اسْمَعُوا قَوْلِي فَرَجَمُوهُ فَمَاتَ ﴿قِيلَ﴾ لَهُ عِنْدَ مَوْتِهِ ﴿ادْخُلِ الْجَنَّةَ﴾ وَقِيلَ دَخَلَهَا حَيًّا ﴿قَالَ يَا﴾ حَرْفُ تَنْبِيهٍ ﴿لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾﴾ ﴿بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي﴾ بِغُفْرَانِهِ ﴿وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ ﴿٢٧﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

13. **Onlara, şu** Antakya **şehrinin halkını misal**[1] **ver: Hani onlara** İsa'nın **elçileri gelmişti.**[2]

14. **İşte o zaman biz, onlara iki elçi göndermiştik de onları yalanlamışlardı.**[3] **Bunun üzerine** o iki elçiyi **üçüncü bir elçi ile güçlendirdiğimizde**[4] **onlar: Biz size gönderilmiş Allah elçileriyiz! dediler.**

15. **Onlar dediler ki: Siz de ancak bizim gibi birer insansınız. Ayrıca Rahmân, herhangi bir şey indirmedi. Siz ancak yalan söylüyorsunuz.**[5]

16. **Dediler ki: Rabbimiz biliyor**[6]**; biz gerçekten size gönderilmiş elçileriz.**

17. **"Bizim vazifemiz, açık bir şekilde Allah'ın buyruklarını size** âmâ'yı, alacalıyı, hastayı iyileştirme ve ölüyü diriltme gibi açık delillerle **tebliğ etmekten başka bir şey değildir" dediler.**

18. **Dediler ki:** sizden sebep üzerimize yağmur yağmamasından dolayı **doğrusu siz bize uğursuz geldiniz. Andolsun ki, eğer bu işten vazgeçmezseniz, sizi** taşlarla **taşlarız. Ve bizden size mutlaka can yakıcı bir azap dokunur.**

19. **Dediler ki: Sizin uğursuzluğunuz** inkârınızdan dolayı **sizinle beraberdir. Size nasihat ediliyorsa**[7]**,** siz öğüt veriliyor ve korkutuluyorsanız bu size uğursuzluk getirir ve siz inkâr mı edersiniz?[8] **Bilakis, siz** şirk koşarak haddi **aşan bir kavimsiniz.**

20. **Derken şehrin öbür ucundan** elçilere iman etmiş olan ve ev şehrin en ucunda olan **bir adam,** Habib en-Neccâr kavminin elçileri yalanladığını duyduğunda **koşarak geldi. "Ey kavmim! dedi, bu elçilere uyunuz!"**

21. **"Sizden** risaleti tebliğe karşılık **herhangi bir ücret istemeyen bu kimselere tâbi olun,**[9] **çünkü onlar hidayete ermiş kimselerdir."**

---

[1] مَثَلًا kelimesi birinci meful, أَصْحَابَ kelimesi ise ikinci mefuldür.

[2] ...إِذْ جَاءَهَا'den itibaren kıssanın sonuna kadar (إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ayetine kadar) أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ'den bedel-i iştimaldir.

[3] ...فَكَذَّبُوهُمَا'den itibaren kıssanın sonuna kadar ilk إِذْ'den (إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ) bedeldir.

[4] فَعَزَّزْنَا kelimesi hem şeddesiz hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi فَعَزَّزْنَا şeklinde) şeddeli olarak okunmuştur.

[5] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[6] رَبُّنَا يَعْلَمُ sözü (tekitleme hususunda) kasem yerine geçer. إِنَّا إِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ sözü, inkarları arttığı için hem kasem yerine geçen isim cümlesiyle, hem de ل harfiyle bir öncesindeki ayetten (إِنَّا إِلَيْكُمْ مُرْسَلُونَ) daha fazla tekitlenmiştir.

[7] أَئِنْ kelimesindeki hemze, şart anlamındaki إِنْ'e dahil olmuş istifham hemzesidir. Ayrıca إِنْ'deki hemze 1) tahkik ile, 2) teshil ile, 3) her iki vecihte de kendisiyle istifham hemzesi arasında bir elif konularak okunmuştur.

[8] Şartın cevabı istifham mahalli olup mahzuftur. Buradaki istifham ise kınama bildirir.

[9] اِتَّبِعُوا önceki اِتَّبِعُوا kelimesini tekitler.

Ona "sen de onların dininden misin?" diye sorulmuştu:

22. O da cevaben şöyle demişti: "**Bana ne olmuş ki, beni yaratana ibadet etmeyeyim!** Yani ona ibadet etmeme hiçbir engel yok. Bununla birlikte ibadet etmemi gerektirecek sebepler de mevcut. Aynı şekilde o sebepler sizin de ona ibadet etmenizi gerektirmektedir. **Hepiniz** öldükten sonra **O'na döndürüleceksiniz,** o da inkârınızın karşılığını size verecek."

23. **O çok merhametli Allah, eğer bana bir zarar dilerse kendilerinin** -var olduğunu ileri sürdüğünüz- **şefaati bana hiçbir fayda vermeyecek ve beni kurtaramayacak olan,**[1] **O'nun dışında ilahlar,** putlar **mı edineyim?**[2]

24. "**İşte o zaman,** Allah'ın dışında bir şeye ibadet edersem, **ben apaçık bir sapıklığın içinde olurum.**"

25. "**Şüphesiz ben, Rabbinize inandım, beni**m sözümü **dinleyin.**" Bu sözler üzerine kavmi onu ölene kadar taşladı.

26. Ölürken ona: "**Cennete gir" denilince "Ah",**[3] **dedi, kavmim bilseydi!**... Habib'in (kavmi tarafından öldürülmeksizin) cennete hayattayken girdiği de söylenmiştir.

27. ...**Rabbimin beni bağışladığını ve beni ikram edilenlerden kıldığını !**"

28. **Biz** onun ölümü**nden sonra, onun,** Habib'in **kavmini** helâk etmek için **üzerlerine gökten** meleklerden kurulu **bir ordu indirmedik ve** birini helak etmek için Melekleri **indirecek de değiliz.**

KELİME ANLAMI

13. وَاضْرِبْ **Ver** اِجْعَلْ Göster *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne ver?)* مَثَلًا **Misalini** مَفْعُولٌ أَوَّلٌ Bu birinci mefuldür *(Neyin misalini?)* اَلْقَرْيَةِ -مَفْعُولٌ ثَانٍ- اَصْحَابَ **Şu belde halkını** ('Ashâb' ikinci mefuldür) *(Bu beldeden bedel?)* أَنْطَاكِيَّةَ Antakya إِذْ **Hani o vakit** جَاءَهَا **Onlara gelmişti** إِلٰى آخِرِهِ (Ayetin) sonuna kadar *(Nedir?)* بَدَلُ اشْتِمَالٍ Bedeli iştimaldir *(Neden?)* مِنْ أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ 'Ashâbel Karye'den *(Kim?)* اَلْمُرْسَلُونَ **Elçiler** أَيْ رُسُلُ عِيسٰى Yani, İsa'nın elçileri *(Ondan bedel?)*

14. إِذْ **O vakit ki** اَرْسَلْنَا **Biz elçi gönderdik** *(Kime?)* إِلَيْهِمُ **Onlara** *(Öyle elçi ki?)* اِثْنَيْنِ **İki tane olan** فَكَذَّبُو **Bunun üzerine yalanladılar** *(Kimi?)* هُمَا **İkisini** إِلٰى آخِرِهِ Bu ayet sonuna kadar *(Nedir?)* بَدَلٌ مِنْ إِذِ الْأُولٰى Birinci 'İz'den bedeldir فَعَزَّزْنَا **Biz de kuvvetlendirdik** *(Bu nasıl okunur?)* بِالتَّخْفِيفِ Şeddesiz olarak وَالتَّشْدِيدِ Ve şeddelemekle

[1] ...إِنْ يُرِدْنِ الرَّحْمٰنُ cümlesi آلِهَةً kelimesinin sıfatıdır.

[2] ءَأَنْذَرْتَهُمْ kelimesindeki hemzelerde geçerli olan kıraatler ءَأَتَّخِذُ kelimesindeki hemzelerde de geçerlidir.

[3] يَا burada tenbih içindir.

فَقَالُوا **Üçüncü bir elçiyle** بِثَالِثٍ İkisini *(Kim ile?)* اَلْأَثْنَيْنِ Güçlendirdik *(Kimi?)* قَوَّيْنَا
Ve dediler *(Ne dediler?)* **Muhakkak ki biz** *(Kime?)* اِنَّا اِلَيْكُمْ **Size** *(Neyiz?)* مُرْسَلُونَ
Gönderilmişleriz.

15. قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* مَا اَنْتُمْ **Siz değilsiniz** اِلَّا **Ancak** بَشَرٌ **Bir beşersiniz** *(Öyle beşer ki,)* مِثْلُنَا **Bizim gibi** وَمَا اَنْزَلَ **Ve indirmedi** *(Kim?)* اَلرَّحْمٰنُ **Rahman** *(Ne indirmedi?)* مِنْ شَيْءٍ **Herhangi bir şey** اِنْ -مَا- اَنْتُمْ **Siz değilsiniz** اِلَّا **Ancak** تَكْذِبُونَ **Yalan söylüyorsunuz.**

16. قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* رَبُّنَا **Rabbimiz** يَعْلَمُ **Biliyor** *(Bu 'Rabbimiz biliyor' cümlesi nedir?)* جَارٍ Geçicidir *(Ne yerine?)* مَجْرَى الْقَسَمِ Yemin yerine وَزِيدَ التَّأْكِيدُ Tekit ilave edilmiştir *(Ne ile?)* بِهِ Bu kasem yerine geçen isim cümlesiyle *(Daha ne ile?)* وَبِاللَّامِ (Sonundaki) lam'la *(Nereye ilave edilmiştir?)* عَلٰى مَا قَبْلَهُ Bir önceki ayete *(Niçin tekit ilave edilmiştir?)* لِزِيَادَةِ الْإِنْكَارِ İnkâr çok olduğundan dolayı *(Nereye tekit ilave edilmiştir?)* فِي Şu ayete اِنَّا **Muhakkak ki biz** *(Kime?)* اِلَيْكُمْ **Size** لَمُرْسَلُونَ **Elbette gönderilmişleriz.**

17. وَمَا عَلَيْنَا **Bize düşmez** اِلَّا **Ancak** *(Ne düşer?)* اَلْبَلَاغُ **Tebliğ** *(Öyle tebliğ ki,)* اَلْمُبِينُ **Apaçık olan** اَلتَّبْلِيغُ الظَّاهِرُ Aşikâr tebliğ *(Ne ile?)* بِالْأَدِلَّةِ الْوَاضِحَةِ Açık delillerle وَهِيَ O deliller de *(Nedir?)* إِبْرَاءُ الْأَكْمَهِ Anadan doğma âmâyı iyileştirmek *(Daha kimi iyileştirmek?)* وَالْأَبْرَصِ Abraş hastalığı olanı وَالْمَرِيضِ Ve hastayı *(Deliller başka nedir?)* وَإِحْيَاءُ الْمَيِّتِ Ölüyü kaldırmak.

18. قَالُوا **Dediler** *(Ne dediler?)* اِنَّا **Muhakkak ki biz** تَطَيَّرْنَا **Uğursuzlandık** تَشَاءَمْنَا Uğursuzluğa uğradık *(Kiminle?)* بِكُمْ **Sizinle** *(Niçin?)* لِانْقِطَاعِ الْمَطَرِ Yağmurun kesilmesinden dolayı *(Kimden?)* عَنَّا Bizden *(Ne sebebiyle?)* بِسَبَبِكُمْ Sizin sebebinizle لَئِنْ **Yemin olsun şayet** *('Lam' nedir?)* لَامُ قَسَمٍ Yemin lamı'dır لَمْ تَنْتَهُوا **Sona erdirmezseniz** لَنَرْجُمَنَّ **Elbette taşlarız** *(Kimi?)* كُمْ **Sizi** *(Ne ile?)* بِالْحِجَارَةِ Taşla وَلَيَمَسَّنَّ **Ve kesinlikle erişir** *(Kime?)* كُمْ **Size** *(Kim tarafından?)* مِنَّا **Bizim tarafımızdan** *(Ne erişir?)* عَذَابٌ **Bir azap** *(Öyle azap ki,)* اَلِيمٌ **Acı verici** مُؤْلِمٌ Elem verici.

19. قَالُوا **(Elçiler) dediler** *(Ne dediler?)* طَائِرُكُمْ، شُؤْمُكُمْ **Sizin uğursuzluğunuz** *(Kim ile beraberdir?)* مَعَكُمْ **Sizinle beraberdir** *(Ne sebebiyle?)* بِكُفْرِكُمْ Sizin küfretmeniz sebebiyle اَئِنْ **Şayet** هَمْزَةُ اسْتِفْهَامٍ İstifham hemzesi دَخَلَتْ عَلٰى إِنِ الشَّرْطِيَّةِ Şart edatı olan 'in'e dâhil olmuştur وَفِي هَمْزَتِهَا Ve bunun hemzesinde vardır *(Nasıl okuma vardır?)* اَلتَّحْقِيقُ

وَإِدْخَالُ أَلِفٍ *(Daha nasıl okuma vardır?)* (İkinci hemzeyi) teshil وَالتَّسْهِيلُ (Hemzeleri) tahkik
بَيْنَهَا *(Nereye?)* O elifle بِوَجْهَيْهَا *(Nasıl olan elif?)* İki şekilde olan
وبَيْنَ الْأُخْرَى Diğer elif arasına ذُكِّرْتُمْ **Size öğüt veriliyorsa** وُعِظْتُمْ
Size vaaz ediliyorsa وَخُوِّفْتُمْ Ve siz korkutuluyorsanız وَجَوَابُ الشَّرْطِ Şartın cevabı ise
(Nedir?) مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ تَطَيَّرْتُمْ Yani, siz uğursuz mu saydınız? وَكَفَرْتُمْ Ve
küfrettiniz وَهُوَ Bu *(Nedir?)* مَحَلُّ الْاِسْتِفْهَامِ İstifham mahallidir وَالْمُرَادُ بِهِ Bundan
maksat *(Nedir?)* اَلتَّوْبِيخُ Azarlamadır بَلْ **Hayır** اَنْتُمْ **Siz** *(Nesiniz?)* قَوْمٌ **Bir topluluk-**
sunuz *(Öyle topluluk ki,)* مُسْرِفُونَ **Aşırı giden** مُتَجَاوِزُونَ الْحَدَّ Haddi aşanlarsınız
(Ne sebebiyle?) بِشِرْكِكُمْ Ortak koşmanız sebebiyle.

20. وَجَاءَ **Ve geldi** *(Nereden?)* مِنْ اَقْصَى الْمَدِينَةِ **Şehrin diğer ucundan** *(Kim?)* رَجُلٌ **Bir**
adam هُوَ Bu adam *(Kimdir?)* حَبِيبُ النَّجَّارِ Habîb en-Neccar'dır وَكَانَ قَدْ آمَنَ İnanmıştı
(Kime?) بِالرُّسُلِ Elçilere وَمَنْزِلُهُ Onun evi de *(Nerededir?)* بِأَقْصَى الْبَلَدِ Şehrin ucundadır
(Öyle adam ki,) يَسْعَى **Koşuyor** يَشْتَدُّ عَدْوًا Sert koşuyor *(Ne zaman?)* لَمَّا سَمِعَ İşittiğinde
(Neyi?) بِتَكْذِيبِ الْقَوْمِ Kavmin yalanladığını *(Kimi?)* اَلرُّسُلَ Elçileri قَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)*
يَا قَوْمِ **Ey kavmim** اِتَّبِعُوا **Uyun** *(Kime?)* اَلْمُرْسَلِينَ **Bu elçilere.**

21. اِتَّبِعُوا **Uyun** *(Bu nedir?)* تَأْكِيدٌ لِلْأَوَّلِ Birincisini tekittir *(Kime uyun?)* مَنْ **O kimseye ki**
لَا يَسْأَلُ **İstemiyor** *(Kimden?)* كُمْ **Sizden** *(Ne istemiyor?)* اَجْرًا **Hiçbir ücret** *(Neye bir ücret*
istemiyor?) عَلَى رِسَالَتِهِ Elçiliğine وَهُمْ **Onlar** *(Kimlerdir?)* مُهْتَدُونَ **Doğru yola ermişlerdir**
فَقِيلَ لَهُ Bunun üzerine denildi *(Ne denildi?)* أَنْتَ عَلَى دِينِهِمْ Sen onların dini üzerine misin?

22. فَقَالَ Bunun üzerine dedi *(Ne dedi?)* وَمَا لِيَ **Bana ne oluyor ki** لَا اَعْبُدُ **Ben ibadet**
etmeyeyim *(Kime?)* اَلَّذِي **O zata ki** فَطَرَنِي **Beni yoktan var etti** خَلَقَنِي Beni yarattı
أَيْ مَا مَانِعَ Yani, hiçbir engel yoktur *(Kim için?)* لِي Benim için *(Neye engel?)* مِنْ عِبَادَتِهِ Ona
ibadet etmeye *(Öyle ibadet ki,)* اَلْمَوْجُودِ Var olan *(Ne?)* مُقْتَضِيهَا İbadetin gereği وَأَنْتُمْ Ve siz de
كَذَلِكَ Aynı şekildesiniz وَإِلَيْهِ **Ve yalnız ona** تُرْجَعُونَ **Döndürüleceksiniz** *(Neden sonra?)*
بَعْدَ الْمَوْتِ Ölümden sonra فَيُجَازِيكُمْ Dolayısıyla sizi cezalandıracaktır *(Ne sebebiyle?)*
بِكُفْرِكُمْ İnkârınız sebebiyle.

23. أَاتَّخِذُ **Edineyim mi?** فِي الْهَمْزَتَيْنِ مِنْهُ Bu terkipteki iki hemzede vardır *(Nasıl okunuş*
vardır?) مَا تَقَدَّمَ فِي أَأَنْذَرْتَهُمْ 'E'enzertehüm'deki açıklanan okunuşlar vardır وَهُوَ اسْتِفْهَامٌ
Bu istifhamdır *(Öyle istifham ki,)* بِمَعْنَى النَّفْيِ Nefi manasında ***(Kimden başka edineyim mi?)***

مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, onun dışında *(Ne edineyim mi?)* اٰلِهَةً **İlahlar** أَصْنَامًا Putlar *(Öyle ilahlar ki,)* اِنْ يُرِدْ **Eğer dilerse** *(Kime?)* نِ **Bana** *(Kim dilerse?)* اَلرَّحْمٰنُ **Rahman** *(Neyi dilerse?)* بِضُرٍّ **Zarar vermeyi** لَا تُغْنِ **Gideremez** *(Kimden?)* عَنِّي **Benden** *(Ne gideremez?)* شَفَاعَتُهُمْ **Onların şefaati** اَلَّتِي زَعَمْتُمُوهَا Sizin iddia ettiğiniz şefaat *(Neyi gideremez?)* شَيْئًا **Ufacık bir şeyi** وَلَا يُنْقِذُونِ **Ve beni kurtaramazlar da** *(Bu 'İn yüridnirrahmânü...' ile başlayan cümle nedir?)* صِفَةُ آلِهَةً 'Âliheten'in sıfatıdır.

24. اِنِّي **Muhakkak ki ben** اِذًا **O takdirde** أَيْ إِنْ عَبَدْتُ Yani, eğer ibadet edersem *(Kime?)* غَيْرَ اللّٰهِ Allah'tan başkasına *(Bu takdirde ben neyim?)* لَفِي ضَلَالٍ **Elbette bir sapkınlık içindeyimdir** *(Öyle sapkınlık ki,)* مُبِينٍ **Apaçık olan** بَيِّنٍ Açık olan.

25. اِنِّي **Muhakkak ki ben** اٰمَنْتُ **İnandım** *(Kime?)* بِرَبِّكُمْ **Rabbinize** فَاسْمَعُونِ **O halde beni dinleyin** أَيِ اسْمَعُوا Yani, dinleyin *(Neyi?)* قَوْلِي Sözümü فَرَجَمُوهُ Bunun üzerine taşladılar فَمَاتَ O da öldü.

26. قِيلَ **Denildi** *(Kime?)* لَهُ Ona *(Ne zaman?)* عِنْدَ مَوْتِهِ Öldüğünde *(Ne denildi?)* اُدْخُلْ **Gir** *(Nereye?)* اَلْجَنَّةَ **Cennete** وَقِيلَ Ve denildi ki دَخَلَهَا O cennete girmiştir *(Ne olarak?)* حَيًّا Canlı olarak قَالَ **O da dedi ki** يَا –حَرْفُ تَنْبِيهٍ– لَيْتَ **Ne olaydı keşke** ('Yâ' tenbih edatıdı) قَوْمِي **Benim kavmim** يَعْلَمُونَ **Bilselerdi** *(Neyi bilselerdi?)*

27. بِمَا غَفَرَ لِي **Beni bağışladığını** *(Kimin?)* رَبِّي **Rabbimin** *(Ne ile?)* بِغُفْرَانِهِ Affetmesiyle *(Daha neyi bilselerdi?)* وَجَعَلَنِي **Ve beni kıldığını** *(Kimden?)* مِنَ الْمُكْرَمِينَ **İkram edilen kullarından.**

﴿وَمَا﴾ نَافِيَةٌ ﴿اَنْزَلْنَا عَلٰى قَوْمِهٖ﴾ أَيْ حَبِيبٍ ﴿مِنْ بَعْدِهٖ﴾ بَعْدَ مَوْتِهِ ﴿مِنْ جُنْدٍ مِنَ السَّمَآءِ﴾ أَيْ مَلَائِكَةً لِإِهْلَاكِهِمْ ﴿وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ ﴿٢٨﴾﴾ مَلَائِكَةً لِإِهْلَاكِ أَحَدٍ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿كَانَتْ﴾ عُقُوبَتُهُمْ ﴿اِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً﴾ صَاحَ بِهِمْ جِبْرِيلُ ﴿فَاِذَا هُمْ خَامِدُونَ ﴿٢٩﴾﴾ سَاكِنُونَ مَيِّتُونَ ﴿يَا حَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ﴾ هٰؤُلَاءِ وَنَحْوِهِمْ مِمَّنْ كَذَّبُوا الرُّسُلَ فَاُهْلِكُوا وَهِيَ شِدَّةُ التَّأَلُّمِ وَنِدَاؤُهَا مَجَازٌ أَيْ هٰذَا أَوَانُكِ فَاحْضِرِي ﴿مَا يَاْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ اِلَّا كَانُوا بِهٖ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٠﴾﴾ مَسُوقٌ لِبَيَانِ سَبَبِهَا لِاشْتِمَالِهِ عَلَى اسْتِهْزَائِهِمُ الْمُؤَدِّي إِلَى إِهْلَاكِهِمُ الْمُسَبَّبُ عَنْهُ الْحَسْرَةُ ﴿اَلَمْ يَرَوْا﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ الْقَائِلُونَ لِلنَّبِيِّ لَسْتَ مُرْسَلًا وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلتَّقْرِيرِ أَيْ عَلِمُوا ﴿كَمْ﴾ خَبَرِيَّةٌ بِمَعْنَى كَثِيرًا مَعْمُولَةٌ لِمَا بَعْدَهَا مُعَلِّقَةٌ لِمَا قَبْلَهَا عَنِ الْعَمَلِ وَالْمَعْنَى إِنَّا ﴿اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ﴾ كَثِيرًا ﴿مِنَ الْقُرُونِ﴾ الْأُمَمِ ﴿اَنَّهُمْ﴾ أَيِ الْمُهْلَكِينَ ﴿اِلَيْهِمْ﴾ أَيِ الْمُكَذِّبِينَ ﴿لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣١﴾﴾ أَفَلَا يَعْتَبِرُونَ بِهِمْ وَأَنَّهُمْ اِلَخْ بَدَلٌ مِمَّا قَبْلَهُ بِرِعَايَةِ الْمَعْنَى الْمَذْكُورِ ﴿وَاِنْ﴾ نَافِيَةٌ أَوْ مُخَفَّفَةٌ ﴿كُلٌّ﴾ أَيْ كُلُّ الْخَلَائِقِ مُبْتَدَأٌ ﴿لَمَّا﴾ بِالتَّشْدِيدِ بِمَعْنَى إِلَّا أَوْ بِالتَّخْفِيفِ فَاللَّامُ فَارِقَةٌ وَمَا مَزِيدَةٌ ﴿جَمِيعٌ﴾ خَبَرُ الْمُبْتَدَأِ أَيْ مَجْمُوعُونَ ﴿لَدَيْنَا﴾ عِنْدَنَا فِي الْمَوْقِفِ بَعْدَ بَعْثِهِمْ ﴿مُحْضَرُونَ ﴿٣٢﴾﴾ لِلْحِسَابِ خَبَرٌ ثَانٍ ﴿وَاٰيَةٌ لَهُمُ﴾ عَلَى الْبَعْثِ خَبَرٌ مُقَدَّمٌ ﴿الْاَرْضُ الْمَيْتَةُ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿اَحْيَيْنَاهَا﴾ بِالْمَاءِ مُبْتَدَأٌ ﴿وَاَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا﴾ كَالْحِنْطَةِ ﴿فَمِنْهُ يَاْكُلُونَ ﴿٣٣﴾﴾ ﴿وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ﴾ بَسَاتِينَ ﴿مِنْ نَخِيلٍ وَاَعْنَابٍ وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ ﴿٣٤﴾﴾ أَيْ بَعْضَهَا ﴿لِيَاْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهٖ﴾ بِفَتْحَتَيْنِ وَضَمَّتَيْنِ أَيْ ثَمَرِ الْمَذْكُورِ مِنَ النَّخِيلِ وَغَيْرِهِ ﴿وَمَا عَمِلَتْهُ اَيْدِيهِمْ﴾ أَيْ لَمْ تُعْمَلِ الثَّمَرُ ﴿اَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٥﴾﴾ اَنْعُمَهُ تَعَالَى عَلَيْهِمْ ﴿سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْاَزْوَاجَ﴾ الْأَصْنَافَ ﴿كُلَّهَا مِمَّا تُنْبِتُ الْاَرْضُ﴾ مِنَ الْحُبُوبِ وَغَيْرِهَا ﴿وَمِنْ اَنْفُسِهِمْ﴾ مِنَ الذُّكُورِ وَالْإِنَاثِ ﴿وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾﴾ مِنَ الْمَخْلُوقَاتِ الْعَجِيبَةِ الْغَرِيبَةِ ﴿وَاٰيَةٌ لَهُمُ﴾ عَلَى الْقُدْرَةِ الْعَظِيمَةِ ﴿الَّيْلُ نَسْلَخُ﴾ نَفْصِلُ ﴿مِنْهُ النَّهَارَ فَاِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ ﴿٣٧﴾﴾ دَاخِلُونَ فِي الظَّلَامِ ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي﴾ إِلَى آخِرِهِ مِنْ جُمْلَةِ الْآيَةِ لَهُمْ أَوْ آيَةٌ أُخْرَى وَالْقَمَرُ كَذٰلِكَ ﴿لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا﴾ أَيْ إِلَيْهِ لَا تَتَجَاوَزُهُ ﴿ذٰلِكَ﴾ جَرْيُهَا ﴿تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْعَلِيمِ ﴿٣٨﴾﴾ بِخَلْقِهِ ﴿وَالْقَمَرَ﴾ بِالرَّفْعِ وَالنَّصْبِ [وَالْقَمَرَ] وَهُوَ مَنْصُوبٌ بِفِعْلٍ يُفَسِّرُهُ مَا بَعْدَهُ ﴿قَدَّرْنَاهُ﴾ مِنْ حَيْثُ مَسِيرِهِ ﴿مَنَازِلَ﴾ ثَمَانِيَةً وَعِشْرِينَ مَنْزِلًا فِي ثَمَانٍ وَعِشْرِينَ لَيْلَةً مِنْ كُلِّ شَهْرٍ وَيَسْتَتِرُ لَيْلَتَيْنِ إِنْ كَانَ الشَّهْرُ ثَلَاثِينَ يَوْمًا وَلَيْلَةً

إِنْ كَانَ تِسْعَةً وَعِشْرِينَ يَوْمًا ﴿حَتَّى عَادَ﴾ فِي آخِرِ مَنَازِلِهِ فِي رَأْيِ الْعَيْنِ ﴿كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ ﴿٣٩﴾﴾ كَعُودِ الشَّمَارِيخِ إِذَا عُتِقَ فَإِنَّهُ يَرِقُّ وَيَتَقَوَّسُ وَيَصْفَرُّ ﴿لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي﴾ يَسْهُلُ وَيَصِحُّ ﴿لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ﴾ فَتَجْتَمِعَ مَعَهُ فِي اللَّيْلِ ﴿وَلَا الَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ﴾ فَلَا يَأْتِي قَبْلَ انْقِضَائِهِ ﴿وَكُلٌّ﴾ تَنْوِينُهُ عِوَضٌ عَنِ الْمُضَافِ إِلَيْهِ مِنَ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ وَالنُّجُومِ ﴿فِي فَلَكٍ﴾ مُسْتَدِيرٍ ﴿يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾﴾ يَسِيرُونَ نُزِّلُوا مَنْزِلَةَ الْعُقَلَاءِ.

TÜRKÇE ANLAMI

29. Onların cezaları Cebrail'in onlara karşı çıkardığı **korkunç sesten başka bir şey değildi. Birdenbire** ölerek **sönüverdiler.**

30. **Yâ!.. Yazık**[21] **şu kullara!** Şunlara ve onlar gibi peygamberlerini yalanlayıp da bu yüzden helak olanlara. **Onlara bir peygamber gelmeye görsün, ille de onunla alay ederler.**[22]

31. Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) "sen peygamber değilsin" diyen Mekkeliler **görmüyorlar mı**[23] **ki,** yani bilmektedirler ki, **onlardan önce nice**[24] yani elbette biz birçok **ümmetler helâk ettik; onlar,** o helak edilmişler **bu** yalan**la**yanlar**a geri gelmezler.**[25] Hala onlardan ibret almıyorlar mı?

32. **Elbette onların hepsi** diriltildikten sonra mevkıfte **karşımızda** hesap için **toplanmış olacaklar.**[26]

33. Dirilişe dair **bir delildir**[27] **onlar için ölü**[28] **toprak... (O toprak) ki, Biz ona** su ile **hayat verdik ve ondan** buğday gibi **dane çıkardık. İşte onlar bundan yerler.**

34. **Biz, yeryüzünde hurma ve üzüm bahçeleri yarattık ve oralarda bazı pınarlar fışkırttık.**

---

[21] حَسْرَةً kelimesi "şiddetli acı çekmek" anlamına gelir. Buna seslenmek ise mecazidir. Yani "İşte vaktin geldi, artık gel!" anlamına gelir.

[22] مَا يَأْتِيهِمْ cümlesi "hasret"in sebebini beyan için getirilmiştir. Zira bu cümle kendilerini "hasret"in kaynağı durumundaki "helak"e götüren "alay edişlerini" içermektedir.

[23] Buradaki istifham takrir içindir.

[24] كَمْ burada haberiye olup "çok" anlamına gelir. Kendinden sonrakinin mamulüdür, kendinden öncekini de amelden eder.

[25] ...أَنَّهُمْ cümlesi -manaca- öncesinden (كَمْ أَهْلَكْنَا) bedeldir. (Takdir şöyledir: أَلَمْ يَرَوْا كَثْرَةَ إِهْلَاكِنَا الْقُرُونَ مِنْ قَبْلِهِمْ: كَوْنَهُمْ غَيْرَ رَاجِعِينَ إِلَيْهِمْ)

[26] إِنْ kelimesi ya nefiy içindir yahut muhaffefedir. كُلٌّ kelimesi ise mübtedadır. لما kelimesi (إِنْ nefiy için olduğunda) şeddeli okunup إِلَّا anlamındadır. (إِنْ'in muhaffefe olduğu kabul edilirse) لَمَّا kelimesi şeddesiz okunur; ل (nefiy için olanla muhaffefe olan إِنْ'lerin arasını) ayırt edici olur, مَا ise zait olur. جَمِيعٌ kelimesi ise mübtedanın haberi olup مَجْمُوعُونَ anlamındadır. مُحْضَرُونَ kelimesi ise ikinci haberdir.

[27] وَآيَةٌ kelimesi mukaddem haberdir.

[28] الميتة kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi اَلْمَيْتَةُ şeklinde) şeddesiz, hem de (اَلْمَيِّتَةُ şeklinde) şeddeli olarak okunmuştur. Ayrıca, bu kelime mübtedadır.

35. **Ta ki, onların,** anlatılan üzüm ve diğer bahçelerin **meyvelerinden**[29] **ve** meyvelerin yapmadığı, **elleriyle bunlardan imal ettikleri şeylerden yesinler. Hâla** Allah tealanın kendilerine verdiği nimetlere karşılık **şükretmeyecekler mi?**

36. **Yerin bitirdiklerinden,** hububat ve diğer şeylerden, **insanların kendilerinden,** erkek ve dişilerden **ve henüz bilmedikleri** ilginç ve tuhaf mahlukatlar**dan bütün çiftleri,** türleri **yaratan Allah noksan sıfatlardan münezzehtir.**

37. Kendisinin yüce kudretine dair **bir ayettir onlar için gece... Biz ondan gündüzü sıyırıp çekeriz,** ayırırız **da onlar karanlıklara gömülürler.**

38. **Güneş, kendisi için belirlenen yere doğru akar,** onu aşmaz.[30] **İşte bu,** güneşin akışı, mülkünde **azîz,** yarattıklarını **ziyade bilen Allah'ın takdiridir.**

39. **Ay da**[31] **(aynı şekilde); ona** seyir olarak **birtakım menziller** her takvim ayının yirmi sekiz gecesinde, o ay için yirmi sekiz menzil **tayin ettik.** Takvim otuz gün çekerse ay iki gece, yirmi dokuz gün çekerse bir gece gizlenir. **Nihayet o** son menzilinde, göze, üzerinde taze hurma olan **eski hurma dalı gibi (görünür de) geri döner.** Nitekim böyle eski bir hurma dalı, incelir, yay halini alır ve sararır.

40. **Ne güneş** kendisiyle gecede birleşecek şekilde **aya yetişebilir**; onun için bu kolay olur ve gerçekleşir, **ne de gece gündüzü geçebilir,** o sona ermeden gece gelmez. **Hepsi**[32] yuvarlak **bir yörüngede yüzerler,** yürürler.[33]

KELİME ANLAMI

28. **وَمَا -نَافِيَةٌ- أَنْزَلْنَا Biz indirmedik** ('Mâ' olumsuzluk edatıdır) *(Kime?)* **عَلَى قَوْمِهِ Onun kavmine** أَيْ حَبِيبٍ Yani, Habib'in kavmine *(Kimden sonra?)* **مِنْ بَعْدِهِ Ondan sonra** بَعْدَ مَوْتِهِ Ölümünden sonra *(Ne indirmedik?)* **مِنْ جُنْدٍ Bir ordu** *(Nereden?)* **مِنَ السَّمَاءِ Gökten** أَيْ مَلَائِكَةٍ Yani, melekleri *(Ne için?)* **لِإِهْلَاكِهِمْ** Onları helak etmek için **وَمَا كُنَّا Ve biz değiliz de** *(Ne değiliz?)* **مُنْزِلِينَ İndiriciler** *(Neyi?)* مَلَائِكَةً Melekleri *(Ne için?)* لِإِهْلَاكِ أَحَدٍ Herhangi birini helak etmek için.

---

[29] ثمرِهِ kelimesi hem (ثَمَرِهِ şeklinde iki fethalı, hem de (ثُمُرِهِ şeklinde) iki zammeli olarak okunmuştur.

[30] ...وَالشَّمْسُ kelimesiyle başlayan cümle ya onlar için olan ayetler zümresindendir. (Yani اَلْأَرْضُ kelimesi üzerine atıftır) yahut güneş başka bir ayettir. (Yani وَالشَّمْسُ kelimesi mübtedadır, تَجْرِي cümlesi de onun haberidir.) Bu kelime için geçerli olanlar وَالْقَمَرَ kelimesi için de geçerlidir.

[31] وَالْقَمَرُ kelimesi hem raf, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi وَالْقَمَرَ şeklinde) nasb ile okunmuştur. Nasb ile okunduğunda sonrasının (قَدَّرْنَاهَا) tefsir ettiği bir fiille mensuptur.

[32] وَكُلٌّ kelimesindeki tenvin, اَلْقَمَر, اَلشَّمْس ve اَلنُّجُوم kelimelerinden ibaret olan muzaf-ı ileyh'in yerine gelmiştir.

[33] يَسْبَحُونَ kelimesinde güneş, ay ve yıldızlara "و" zamiri gönderilmek suretiyle bunlar akıllılar konumuna koyulmuşlardır.

29. كَانَتْ -مَا- إِنْ **Olmadı** *(Ne olmadı?)* عُقُوبَتُهُمْ Onların akıbeti إِلَّا **Ancak** صَيْحَةً **Çığlık oldu** *(Öyle çığlık ki,)* وَاحِدَةً **Bir tane olan** صَاحَ Çığlık attı *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Kim?)* جِبْرِيلُ Cebrail فَإِذَا هُمْ **Birden bire onlar** خَامِدُونَ **Sönüverdiler** سَاكِنُونَ Sustular مَيِّتُونَ Öldüler.

30. يَا حَسْرَةً **Ya ne yazık** *(Kime?)* عَلَى الْعِبَادِ **Kullara** هٰؤُلَاءِ Şu kullara *(Daha kime yazık?)* وَنَحْوِهِمْ Ve onlar gibilerine *(Kimden?)* مِمَّنْ كَذَّبُوا Yalanlayanlardan *(Kimi?)* اَلرُّسُلَ Peygamberleri فَأَهْلِكُوا Neticede bunlar helak oldular وَهِيَ Bu (Hasret) *(Nedir?)* شِدَّةُ التَّأَلُّمِ Şiddetli acıdır وَنِدَاؤُهَا Ve ona nida etmek de *(Nedir?)* مَجَازٌ Mecazdır أَيْ هٰذَا أَوَانُكَ Yani, bu senin vaktindir فَاحْضِرِي O halde hazır ol مَا يَأْتِي **Gelmedi** *(Kime?)* هِمْ **Onlara** *(Kim gelmedi?)* مِنْ رَسُولٍ **Bir peygamber** إِلَّا **Ancak** كَانُوا **Onlar oldular** *(Kim ile?)* بِهِ **O peygamberle** *(Ne oldular?)* يَسْتَهْزِئُونَ **Alay geçer oldular** *(Bu cümle nedir?)* مَسُوقٌ Söylenmiştir *(Ne için?)* لِبَيَانِ سَبَبِهَا Hasretin sebebini açıklamak için لِاشْتِمَالِهِ Nitekim bu cümle içerir *(Neyi?)* عَلَى اسْتِهْزَائِهِمْ Onların alay etmelerini *(Öyle alay ki,)* اَلْمُؤَدِّي Götüren *(Neye?)* إِلَى إِهْلَاكِهِمْ Helak edilmelerine *(Öyle helak ki,)* اَلْمُسَبَّبُ عَنْهُ Ondan doğuyor *(Ne doğuyor?)* اَلْحَسْرَةُ Hasret.

31. اَلَمْ يَرَوْا **Bilmediler mi?** أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ Yani, Mekke halkı *(Öyle Mekke halkı ki,)* اَلْقَائِلُونَ Söyleyenler *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ Peygambere *(Ne söyleyenler?)* لَسْتَ مُرْسَلًا 'Sen Peygamber değilsin' وَالْاِسْتِفْهَامُ Buradaki istifham *(Ne içindir?)* لِلتَّقْرِيرِ Takrir içindir أَيْ عَلِمُوا Yani, bildiler *(Neyi?)* كَمْ **Nicesini** *(Bu nedir?)* خَبَرِيَّةٌ Haberiyyedir *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى كَثِيرًا 'Çoğunu' manasındadır لِمَا قَبْلَهَا Kendisinden sonrasına mamuldür مُعَلِّقَةٌ Talik edicidir *(Neyi?)* لِمَا بَعْدَهَا مَعْمُولَةٌ Makablini *(Neden?)* عَنِ الْعَمَلِ Amelden وَالْمَعْنَى Mana *(Nedir?)* إِنَّا Kesinlikle biz **Helak** أَهْلَكْنَا **ettik** *(Neden önce?)* قَبْلَهُمْ **Onlardan önce** *(Kimi?)* كَثِيرًا Çoğunu *(Neden?)* مِنَ الْقُرُونِ **Nesillerden** اَلْأُمَمِ Ümmetlerden أَنَّهُمْ **Elbette onlar** أَيِ الْمُهْلَكِينَ Yani, helak olanlar *(Kime?)* إِلَيْهِمْ **Bunlara** أَيِ الْمُكَذِّبِينَ Yani, yalanlayanlara لَا يَرْجِعُونَ **Dönmezler** أَفَلَا يَعْتَبِرُونَ Hala ibret almazlar mı? *(Kimden?)* بِهِمْ Onlardan وَأَنَّهُمْ إِلَخْ 'Muhakkak ki onlar ... sonuna kadar' *(Bu cümle nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir *(Neden?)* مِمَّا قَبْلَهُ Makablinden (كَمْ أَهْلَكْنَا) *(Ne ile?)* بِرِعَايَةِ الْمَعْنَى الْمَذْكُورِ Mezkur manaya riayet etmekle.

32. وَإِنْ -نَافِيَةٌ أَوْ مُخَفَّفَةٌ- كُلٌّ **Onların hepsi olmadı** ('İn' olumsuzluk edatı ya da 'İnne'den tahfiflenmiştir) أَيْ كُلُّ الْخَلَائِقِ Yani, mahlûkatın tamamı olmadı *('Küllün' nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır لَمَّا **Ancak** *(Ne ile okunur?)* بِالتَّشْدِيدِ Şeddelenmesiyle *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى إِلَّا 'İllâ' manasındadır أَوْ Ya da *(Ne ile okunur?)* بِالتَّخْفِيفِ Şeddesiz olarak فَاللَّامُ Bu durumda lam *(Nedir?)* فَارِقَةٌ Lam-ı farika'dır وَمَا 'Mâ' ise *(Nedir?)* مَزِيدَةٌ Zaittir *(Ancak ne oldular?)* جَمِيعٌ

Toplanmış oldular *(Bu kelime nedir?)* خَبَرُ الْمُبْتَدَأِ Mübtedanın haberidir أَيْ مَجْمُوعُونَ Yani, toplanmışlardır *(Nerede?)* لَدَيْنَا **Yanımızda** عِنْدَنَا Katımızda *(Ondan bedel?)* فِي الْمَوْقِفِ Mahşerde *(Neden sonra?)* بَعْدَ بَعْثِهِمْ Tekrar diriltilmelerinden sonra *(Daha ne oldular?)* مُحْضَرُونَ **Hazır bulunmuş oldular** *(Ne için?)* لِلْحِسَابِ Hesap için *(Bu nedir?)* خَبَرٌ ثَانٍ İkinci haberdir.

33. وَآيَةٌ **Bir delildir** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Neye delildir?)* عَلَى الْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeye *(Bu nedir?)* خَبَرٌ مُقَدَّمٌ Mukaddem haberdir *(Ne delildir?)* اَلْأَرْضُ **Yer** *(Öyle yer ki,)* اَلْمَيْتَةُ **Ölü olan** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالتَّخْفِيفِ Şeddesiz وَالتَّشْدِيدِ Ve şeddelemekle اَحْيَيْنَا **Biz can verdik** *(Neye?)* هَا **Ona** *(Ne ile?)* بِالْمَاءِ Su ile مُبْتَدَأٌ Bu mübtedadır وَاَخْرَجْنَا **Ve çıkarttık** *(Neden?)* مِنْهَا **Ondan** *(Ne çıkarttık?)* حَبًّا **Dane çıkarttık** *(Ne gibi?)* كَالْحِنْطَةِ Buğday gibi فَمِنْهُ **İşte ondan** يَأْكُلُونَ **Yerler.**

34. وَجَعَلْنَا **Ve meydana getirdik** *(Nerede?)* فِيهَا **O yerde** *(Ne meydana getirdik?)* جَنَّاتٍ **Bahçeler** بَسَاتِينَ Bostanlar *(Neden?)* مِنْ نَخِيلٍ **Hurma ağaçlarından** وَاَعْنَابٍ **Ve üzüm bağlarından** وَفَجَّرْنَا **Ve fışkırttık** *(Nerede?)* فِيهَا **Yeryüzünde** *(Ne fışkırttık?)* مِنَ الْعُيُونِ **Pınarlar** أَيْ بَعْضَهَا Yani, bir kısmını (fışkırttık) *(Niçin bahçeler meydana getirdik?)*

35. لِيَأْكُلُوا **Yesinler diye** *(Neden?)* مِنْ ثَمَرِهِ **Onların meyvesinden** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِفَتْحَتَيْنِ İki harfin fethasıyla وَضَمَّتَيْنِ Ve iki harfin zammesiyle أَيْ ثَمَرِ الْمَذْكُورِ Yani, anlatılanın meyvesinden *(Neden anlatılanın?)* مِنَ النَّخِيلِ Hurma ağacından وَغَيْرِهِ Ve diğerlerinden وَمَا عَمِلَتْهُ **Ve onu yapmamıştır** *(Ne?)* اَيْدِيهِمْ **Elleri** أَيْ لَمْ تُعْمَلِ الثَّمَرُ Yani, meyve (el ile) yapılmış değildir اَفَلَا يَشْكُرُونَ **Hala şükretmezler mi?** *(Neye?)* اَنْعُمَهُ تَعَالَى Yüce olan Allah'ın nimetlerine *(Kime olan?)* عَلَيْهِمْ Kendilerine olan.

36. سُبْحَانَ **Münezzehtir** *(Kim?)* اَلَّذِي **O zat ki** خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* اَلْأَزْوَاجَ **Çiftleri** كُلَّهَا **Tamamını** *(O çiftler nedendir?)* مِمَّا **O şeylerden ki** تُنْبِتُ **Bitiriyor** اَلْأَصْنَافَ Türleri *(Ne?)* اَلْأَرْضُ **Yer** مِنَ الْحُبُوبِ Danelerden وَغَيْرِهَا Ve diğerlerinden *(Daha nedendir o çiftler?)* وَمِنْ اَنْفُسِهِمْ **Ve kendilerinden** مِنَ الذُّكُورِ Erkeklerden وَالْإِنَاثِ Ve dişilerden *(Daha nedendir?)* وَمِمَّا **Ve o şeylerden ki** لَا يَعْلَمُونَ **Onlar bilmiyorlar** *(O bilmedikleri şeyler nedendir?)* مِنَ الْمَخْلُوقَاتِ الْعَجِيبَةِ الْغَرِيبَةِ Garip hayret veren mahlûklardan.

37. وَآيَةٌ **Bir delildir** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Neye delildir?)* عَلَى الْقُدْرَةِ الْعَظِيمَةِ Büyük kudrete *(Ne delildir?)* اَلَّيْلُ **Gece** نَسْلَخُ **Sıyırıp çekeriz** نَفْصِلُ Ayırırız *(Neden?)* مِنْهُ **Geceden** *(Neyi?)* اَلنَّهَارَ **Gündüzü** فَإِذَا هُمْ **Bir de bakarsın ki onlar** *(Nedirler?)* مُظْلِمُونَ **Karanlığa gömülmüştürler** دَاخِلُونَ فِي الظَّلَامِ Karanlığa girerler.

38. وَالشَّمْسُ **Güneş** تَجْرِي **Akıp gider** إِلَى آخِرِهِ Sonuna kadar *(Nedendir?)* مِنْ جُمْلَةِ الْآيَةِ لَهُمْ Onlara verilen delillerdendir أَوْ آيَةٌ أُخْرَى Ya da başka bir delildir وَالْقَمَرُ كَذٰلِكَ Ay da aynıdır *(Nerede akıp gider?)* لِمُسْتَقَرٍّ **Yörüngede** *(Neye ait olan?)* لَهَا **Kendisine ait olan** أَيْ إِلَيْهِ Yani, oraya (akıp gider) لَا تَتَجَاوَزُهُ Orayı aşmaz ذٰلِكَ **İşte bu** جَرْيُهَا Yani, onun akıp gitmesi *(Nedir?)* تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ **İzzet sahibi zat'ın takdiridir** *(Nerede izzet sahibi olan?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde *(Öyle izzet sahibi zat ki,)* الْعَلِيمِ **Ziyade bilici olan** *(Neyi?)* بِخَلْقِهِ Mahlûkatını.

39. وَالْقَمَرُ **Ay** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالرَّفْعِ وَالنَّصْبِ Raf ve nasb ile وَهُوَ مَنْصُوبٌ Bu mensuptur *(Ne ile?)* بِفِعْلٍ Bir fiil ile *(Öyle fiil ki,)* يُفَسِّرُهُ Onu açıklıyor *(Ne?)* مَا بَعْدَهُ Kendisinden sonrası *(Ay nedir?)* قَدَّرْنَاهُ **Ona tayin etmişizdir** *(Ne yönünden?)* مِنْ حَيْثُ مَسِيرِهِ Hareket etmesi yönünden *(Ne tayin etmişizdir?)* مَنَازِلَ **Bir takım konaklama yerleri** ثَمَانِيَةً وَعِشْرِينَ مَنْزِلًا Yirmi sekiz yer *(Nede?)* فِي ثَمَانٍ وَعِشْرِينَ لَيْلَةً Yirmi sekiz gecede *(Neden?)* مِنْ كُلِّ شَهْرٍ Her aydan وَيَسْتَتِرُ Ve gizlenir *(Ne kadar?)* لَيْلَتَيْنِ İki gece إِنْ كَانَ الشَّهْرُ Eğer ay ise *(Ne ise?)* ثَلَاثِينَ يَوْمًا Otuz gün ise *(Daha ne kadar gizlenir?)* وَلَيْلَةً Ve bir gece إِنْ كَانَ تِسْعَةً وَعِشْرِينَ Eğer ay yirmi dokuz ise *(Ne cihetinden?)* يَوْمًا Gün cihetinden عَادَ حَتَّى **Ta ki döner** *(Nede?)* فِي آخِرِ مَنَازِلِهِ Konaklama yerlerinin en sonunda *(Nerede?)* فِي رَأْيِ الْعَيْنِ Göz görünümünde *(Neye döner?)* كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ **Eski (kurumuş) olan** كَعُودِ الشَّمَارِيخِ **Eğri hurma dalı gibi olmaya** Yani, çöplü salkım gibi *(Ne zaman?)* إِذَا عُتِقَ Eskiyip kuruduğunda فَإِنَّهُ Çünkü o يَرِقُّ İncelir وَيَتَقَوَّسُ Eğilir وَيَصْفَرُّ Ve sararır.

40. لَا الشَّمْسُ **Güneş değildir** *(Ne değildir?)* يَنْبَغِي **Yaraşır değildir** يَسْهُلُ Kolay olur وَيَصِحُّ Ve gerçek olur değildir *(Neye?)* لَهَا **Güneşe** *(Ne yaraşmaz?)* أَنْ تُدْرِكَ **Ulaşması** *(Neye ulaşması?)* الْقَمَرَ **Aya ulaşması** فَتَجْتَمِعَ Ki toplansın *(Ne ile birlikte?)* مَعَهُ Ayla birlikte *(Nerede?)* فِي اللَّيْلِ Gecede وَلَا اللَّيْلُ **Ve gece de değildir** *(Ne değildir?)* سَابِقُ النَّهَارِ **Gündüzün önüne geçer değildir** فَلَا يَأْتِي O halde gelemez *(Neden önce?)* قَبْلَ انْقِضَائِهِ Gündüz bitmeden وَكُلٌّ **Her biri** تَنْوِينُهُ Bunun tenvini *(Nedir?)* عِوَضٌ عَنِ الْمُضَافِ إِلَيْهِ Muzafi ileyh'in yerine gelmiştir *(Neden olan muzafi ileyh?)* مِنَ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ Güneş ve Ay وَالنُّجُومِ Ve yıldızlardan *(Nerede?)* فِي فَلَكٍ **Bir yörüngede** *(Öyle yörünge ki,)* مُسْتَدِيرٍ Dairesel olan مَنْزِلَةَ **Yüzüp giderler** يَسِيرُونَ Hareket ederler نَزَّلُوا Bunlar indirgenmiştir *(Neye?)* الْعُقَلَاءِ Akıllılar konumuna.

﴿وَاٰيَةٌ لَهُمْ﴾ عَلٰى قُدْرَتِنَا ﴿اَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ ذُرِّيَّاتِهِمْ أَيْ آبَاءَهُمُ الْأُصُولَ ﴿فِي الْفُلْكِ﴾ أَيْ سَفِينَةِ نُوحٍ ﴿الْمَشْحُونِ ﴿٤١﴾﴾ الْمَمْلُوءِ ﴿وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ﴾ أَيْ مِثْلِ فُلْكِ نُوحٍ وَهُوَ مَا عَمِلُوهُ عَلٰى شَكْلِهِ مِنَ السُّفُنِ الصِّغَارِ وَالْكِبَارِ بِتَعْلِيمِ اللهِ تَعَالٰى ﴿مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٢﴾﴾ فِيهِ ﴿وَاِنْ نَشَاْ نُغْرِقْهُمْ﴾ مَعَ إِيجَادِ السُّفُنِ ﴿فَلَا صَرِيخَ﴾ مُغِيثَ ﴿لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنْقَذُونَ ﴿٤٣﴾﴾ يُنْجَوْنَ ﴿اِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا اِلٰى حِينٍ ﴿٤٤﴾﴾ لَا يُنْجِيهِمْ إِلَّا رَحْمَتُنَا لَهُمْ وَتَمْتِيعُنَا إِيَّاهُمْ بِلَذَّاتِهِمْ إِلَى انْقِضَاءِ آجَالِهِمْ ﴿وَاِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ اَيْدِيكُمْ﴾ مِنْ عَذَابِ الدُّنْيَا كَغَيْرِكُمْ ﴿وَمَا خَلْفَكُمْ﴾ مِنْ عَذَابِ الْآخِرَةِ ﴿لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾﴾ أَعْرَضُوا ﴿وَمَا تَاْتِيهِمْ مِنْ اٰيَةٍ مِنْ اٰيَاتِ رَبِّهِمْ اِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤٦﴾﴾ ﴿وَاِذَا قِيلَ﴾ أَيْ قَالَ فُقَرَاءُ الصَّحَابَةِ ﴿لَهُمْ اَنْفِقُوا عَلَيْنَا ﴿مِمَّا رَزَقَكُمُ اللهُ﴾ مِنَ الْأَمْوَالِ ﴿قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ اسْتِهْزَاءً بِهِمْ ﴿اَنُطْعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاۤءُ اللهُ اَطْعَمَهُ﴾ فِي مُعْتَقَدِكُمْ هٰذَا ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿اَنْتُمْ﴾ فِي قَوْلِكُمْ لَنَا ذٰلِكَ مَعَ مُعْتَقَدِكُمْ هٰذَا ﴿اِلَّا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٧﴾﴾ بَيِّنٍ وَلِلتَّصْرِيحِ بِكُفْرِهِمْ مَوْقِعٌ عَظِيمٌ ﴿وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ﴾ بِالْبَعْثِ ﴿اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾﴾ فِيهِ قَالَ تَعَالٰى ﴿مَا يَنْظُرُونَ﴾ أَيْ يَنْتَظِرُونَ ﴿اِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً﴾ وَهِيَ نَفْخَةُ إِسْرَافِيلَ الْأُولٰى ﴿تَاْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ﴿٤٩﴾﴾ بِالتَّشْدِيدِ أَصْلُهُ يَخْتَصِمُونَ نُقِلَتْ حَرَكَةُ التَّاءِ إِلَى الْخَاءِ وَأُدْغِمَتْ فِي الصَّادِ أَيْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ عَنْهَا بِتَخَاصُمٍ وَتَبَايُعٍ وَأَكْلٍ وَشُرْبٍ وَغَيْرِ ذٰلِكَ وَفِي قِرَاءَةٍ يَخِصِّمُونَ كَيَضْرِبُونَ أَيْ يَخْصِمُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا ﴿فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً﴾ أَيْ أَنْ يُوصُوا ﴿وَلَاۤ اِلٰى اَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴿٥٠﴾﴾ مِنْ أَسْوَاقِهِمْ وَأَشْغَالِهِمْ بَلْ يَمُوتُونَ فِيهَا ﴿وَنُفِخَ فِي الصُّورِ﴾ هُوَ قَرْنُ النَّفْخَةِ الثَّانِيَةِ لِلْبَعْثِ وَبَيْنَ النَّفْخَتَيْنِ أَرْبَعُونَ سَنَةً ﴿فَاِذَا هُمْ﴾ أَيِ الْمَقْبُورُونَ ﴿مِنَ الْاَجْدَاثِ﴾ الْقُبُورِ ﴿اِلٰى رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ ﴿٥١﴾﴾ يَخْرُجُونَ بِسُرْعَةٍ ﴿قَالُوا﴾ أَيِ الْكُفَّارُ مِنْهُمْ ﴿يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿وَيْلَنَا﴾ هَلَاكَنَا وَهُوَ مَصْدَرٌ لَا فِعْلَ لَهُ مِنْ لَفْظِهِ ﴿مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا﴾ لِأَنَّهُمْ كَانُوا بَيْنَ النَّفْخَتَيْنِ نَائِمِينَ لَمْ يُعَذَّبُوا ﴿هٰذَا﴾ الْبَعْثُ ﴿مَا﴾ أَيِ الَّذِي ﴿وَعَدَ﴾ بِهِ ﴿الرَّحْمٰنُ وَصَدَقَ﴾ فِيهِ ﴿الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٢﴾﴾ أَقَرُّوا حِينَ لَا يَنْفَعُهُمُ الْإِقْرَارُ وَقِيلَ يُقَالُ لَهُمْ ذٰلِكَ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿كَانَتْ اِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَاِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا﴾ عِنْدَنَا ﴿مُحْضَرُونَ ﴿٥٣﴾﴾ ﴿فَالْيَوْمَ لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْـًٔا وَلَا تُجْزَوْنَ اِلَّا﴾ جَزَاءَ ﴿مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٤﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

41. **Onların zürriyetini**[1], kendilerinden geldikleri babalarını **dopdolu bir gemide,** Nuh'un gemisinde **taşımamız da onlar için** kudretimize dair **bir delildir.**

42. **Onlar için, bunun,** Nuh'un gemisi **gibi** kendisine **binecekleri başka şeyler de yarattık.** Bu binekler, Allah telanın öğretmesiyle ortaya çıkan, Nuh'un gemisinin şekline benzer olarak onların yaptıkları büyük ve küçük gemilerdir.

43. **Dilesek onları** gemiler yapmalarına rağmen **suda boğarız. O zaman ne onların yardımına koşan olur, ne de onlar kurtarılırlar.**

44. **Ancak bizim tarafımızdan bir rahmet ve belli bir zamana kadar dünyadan faydalandırmamız hariç.** Onları sadece kendilerine karşı göstereceğimiz rahmet ve ecellerinin bitimine kadar tattıracağımız dünya lezzetleriyle kendilerini faydalandırmamız kurtarır.

45. **Onlara** sizin dışınızdaki(mümin)lerin yaptığı gibi **önünüzdeki** dünya azabından **ve ardınızda bulunan** ahiret azabın**dan sakının; umulur ki size merhamet olunur denildiğinde** yüz çevirirler.

46. **Onlara Rablerinin ayetlerinden bir ayet gelmeyedursun, ille de ondan yüz çevirirler.**

47. **Allah'ın size rızk olarak verdiği** mallar**dan** bize **infakta bulunun, denildiğinde,** Sahabenin fakirleri kendilerine böyle dediğinde, **kâfirler**[2] kendileriyle alay ederek **müminlere dediler ki:** sizin inancınıza göre **Allah'ın dilediği takdirde doyuracağı kimseleri biz mi doyuracağız? Siz gerçekten** kendisine bu şekilde inandığınız halde bizden bunu istemekle **apaçık bir sapıklık içindesiniz.**

48. **Onlar: Eğer** bu konuda **gerçekten doğru söylüyorsanız, bu** diriliş **vaadi ne zaman gerçekleşecektir? derler.**

49. Allah teala buyuruyor ki: **Onlar, birbirleriyle çekişip dururken**[3] yani birbirleriyle olan husumetleriyle, alışverişle, yeme-içme ve daha başka şeylerle meşgul olmaları sebebiyle gafil oldukları, **kendilerini ansızın yakalayacak korkunç bir sesi,** İsrafil'in ilk üfürüşünü **bekliyorlar.**

50. **İşte o anda onlar ne vasiyette bulunabilirler, ne de** bulundukları çarşılardan ve meşgul oldukları işlerinden **ailelerine geri dönebilirler**; hemen oracıkta ölürler.

---

[1] Bir kıraatte ذُرِّيَّاتِهِمْ şeklinde okunmuştur.

[2] Bu kişilerin kafirliklerinin ayette açıkça belirtilmesi önemlidir.

[3] يَخِصِّمُونَ kelimesi şeddeli okunmuştur. Aslı يَخْتَصِمُونَ idi; ت harfinin harekesi خ harfine nakledildikten sonra ت harfi (ص harfine dönerek) ص harfine idgam edildi. Bir kıraatte ise bu kelime aynı يَضْرِبُونَ gibi يَخْصِمُونَ şeklinde okunmuştur. Buna göre anlamı "kimisi kimisiyle çekişirken" şeklindedir.

51. **Nihayet Sûr'a üfürülür.** Bu, sura ikinci üfürülüştür. Birinci üfürülüşle ikincisi arasında kırk sene vardır. **Bir de bakarsın ki o** kabirlerinde gömülü olan**lar, kabirlerinden çıkıp koşarak Rablerine giderler.**

52. Aralarından kafir olanlar: **İşte**[1] **helakimiz!**[2] **Bizi yattığımız yerden kim kaldırdı?** Nitekim onlar iki üfürülüş arasında kabirlerinde azap görmeden uyurlar. **Bu** diriliş **Rahmân'ın vâdettiğidir. Peygamberler gerçekten** bu konuda **doğru söylemişler! derler.** İtiraf etmenin fayda vermediği bir anda itiraf ederler. (Bu sözlerin onların itirafı olmadığı bilakis,) bunların kendilerine söyleneceği de bir görüş olarak belirtilmiştir.

53. **Olan, tek bir sesten ibarettir.**[3] **Bir de bakarsın onların hepsi hemen huzurumuzda hazır olurlar.**

54. **O gün hiçbir kimse en ufak bir haksızlığa uğramaz. Siz orada ancak yaptıklarınızın karşılığını alırsınız.**

KELİME ANLAMI

41. وَاٰيَةٌ **Bir delildir** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Neye delildir?)* عَلٰى قُدْرَتِنَا Kudretimize *(Ne delildir?)* اَنَّا **Muhakkak ki biz** حَمَلْنَا **Taşıdık** *(Neyi?)* ذُرِّيَّتَهُمْ **Onların zürriyetlerini** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıl okunmuştur?)* ذُرِّيَّاتِهِمْ 'Zürriyyâtihim' şeklinde okunmuştur أَيْ آبَاءَهُمُ الْأُصُولَ Yani, onların nesilleri olan atalarını *(Nerede?)* فِي الْفُلْكِ **Gemide** أَيْ سَفِينَةِ نُوحٍ Yani, Nuh'un gemisinde *(Öyle gemi ki,)* الْمَشْحُونِ **Dopdolu olan** الْمَمْلُوءِ Dolu olan.

42. وَخَلَقْنَا **Yarattık** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Neden?)* مِنْ مِثْلِهِ **Bunun benzerinden** أَيْ مِثْلِ فُلْكِ نُوحٍ Yani, Nuh'un gemisinin benzerinden وَهُوَ O da *(Nedir?)* مَا عَمِلُوهُ Yaptıklarıdır *(Neye göre?)* عَلٰى شَكْلِهِ O geminin şekline göre *(Neden yaptıklarıdır?)* مِنَ السُّفُنِ الصِّغَارِ Ufak gemilerden وَالْكِبَارِ Ve büyük gemilerden *(Ne ile?)* بِتَعْلِيمِ اللهِ تَعَالٰى Yüce olan Allah'ın öğretmesiyle *(Ne yarattık?)* مَا **O şey ki** يَرْكَبُونَ **Biniyorlar** *(Neye?)* فِيهِ Ona.

43. وَاِنْ نَشَأْ **Şayet dileseydik** نُغْرِقْ **Boğardık** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Ne ile birlikte?)* مَعَ إِيجَادِ السُّفُنِ Gemileri yapmalarıyla birlikte فَلَا صَرِيخَ **O zaman hiç imdada koşan olmazdı** مُغِيثَ Yardım eden *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** وَلَا هُمْ **Ve onlar olmazdı da** *(Ne olmazlardı?)* يُنْقَذُونَ، يُنْجَوْنَ **Kurtarılır olmazlardı.**

44. اِلَّا رَحْمَةً **Ancak rahmet hariç** *(Kim tarafından?)* مِنَّا **Bizim tarafımızdan** وَمَتَاعًا **Ve faydalandırmamız hariç** *(Ne zamana kadar?)* اِلٰى حِينٍ **Belli bir süreye kadar**

---

[1] يَا burada tenbih içindir.

[2] وَيْلَنَا kelimesi lafzından fiili olmayan bir mastardır.

[3] اِنْ burada مَا anlamındadır.

لَا يُنْجِيهِمْ Yani, onları kurtaramaz إِلَّا رَحْمَتُنَا Ancak bizim merhametimiz (kurtarır) *(Kime olan merhametimiz?)* لَهُمْ Onlara olan *(Daha ne kurtarır?)* وَتَمْتِيعُنَا Ve bizim faydalandırmamız *(Kimi?)* إِيَّاهُمْ Onları *(Ne ile?)* بِلَذَّاتِهِمْ Lezzetleriyle *(Ne zaman kadar?)* إِلَى انْقِضَاءِ آجَالِهِمْ Ecelleri doluncaya kadar.

45. وَإِذَا قِيلَ **Denildiğinde** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne denildiğinde?)* **İttaku Korkun** *(Neden?)* مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ **Önünüzde bulunandan** *(O da nedir?)* مِنْ عَذَابِ الدُّنْيَا Dünya azabından *(Kim gibi?)* كَغَيْرِكُمْ Diğerleri (Müminler) gibi *(Daha neden korkun?)* وَمَا خَلْفَكُمْ **Ve arkada bıraktığınızdan** *(O da nedir?)* مِنْ عَذَابِ الْآخِرَةِ Ahiret azabından لَعَلَّكُمْ **Umulur ki siz** تُرْحَمُونَ **Merhamet olunursunuz** أَعْرَضُوا (Böyle denildiğinde) yüz çevirdiler.

46. وَمَا تَأْتِي **Gelmemiştir** *(Kime?)* هِمْ **Onlara** *(Ne gelmemiştir?)* مِنْ آيَةٍ **Herhangi bir ayet** *(Neden?)* مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ **Rablerinin ayetlerinden** إِلَّا **Ancak (gelmişse)** كَانُوا **Onlar oldular** *(Neden?)* عَنْهَا **O ayetten** *(Ne oldular?)* مُعْرِضِينَ **Yüz çevirir oldular.**

47. وَإِذَا قِيلَ **Denildiğinde** أَيْ قَالَ Yani, dediğinde *(Kim dediğinde?)* فُقَرَاءُ الصَّحَابَةِ Sahabenin fakirleri *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne denildiğinde?)* أَنْفِقُوا **İnfak edin** *(Kime infak edin?)* عَلَيْنَا Bize *(Neden?)* مِمَّا **O şeyden ki** رَزَقَ **Rızk verdi** *(Kime?)* كُمُ **Size** *(Kim rızk verdi?)* اللهُ **Allah** *(Neden verdiği?)* مِنَ الْأَمْوَالِ Mallardan قَالَ **(Böyle söylendiğinde) dedi** *(Kim dedi?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Onlar küfrettiler** *(Kime dediler?)* لِلَّذِينَ **O Kimselere ki** آمَنُوا **Onlar iman ettiler** *(Nasıl dediler?)* اِسْتِهْزَاءً بِهِمْ Onlarla alay geçerek *(Ne dediler?)* أَنُطْعِمُ **Doyuralım mı?** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** لَوْ يَشَاءُ **Şayet dileseydi** *(Kim dileseydi?)* اللهُ **Allah** أَطْعَمَهُ **Onu doyururdu** *(Neye göre?)* فِي مُعْتَقَدِكُمْ هٰذَا Sizin bu inancınıza göre -مَا- أَنْتُمْ إِنْ **Siz değilsiniz** *(Nede?)* فِي قَوْلِكُمْ لَنَا ذٰلِكَ Bize söylediğiniz bu sözde *(Ne ile birlikte?)* مَعَ مُعْتَقَدِكُمْ هٰذَا Bu inancınızla birlikte إِلَّا فِي ضَلَالٍ **Ancak sapkınlık içindesiniz** *(Öyle sapkınlık ki,)* مُبِينٍ **Apaçık olan** بَيِّنٍ Açık olan وَلِلتَّصْرِيحِ Açıkça ifade etmesi *(Neyi?)* بِكُفْرِهِمْ Küfürlerini *(Nedir?)* مَوْقِعٌ عَظِيمٌ Büyük bir tehdittir.

48. وَيَقُولُونَ **Derler** *(Ne derler?)* مَتَى **Ne zamandır** *(Ne?)* هٰذَا الْوَعْدُ **Bu tehdit** *(Neye dair olan tehdit?)* بِالْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeye dair olan إِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** *(Ne iseniz?)* صَادِقِينَ **Doğru söyleyenler iseniz** *(Nerede?)* فِيهِ Bu hususta.

49. قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* مَا يَنْظُرُونَ **Gözetlemiyorlar** أَيْ يَنْتَظِرُونَ Yani, beklemiyorlar إِلَّا **Ancak (gözetliyorlar)** *(Neyi?)* صَيْحَةً **Çığlığı** *(Öyle çığlık ki,)*

وَاحِدَةً **Bir tane olan** وَهِيَ Bu *(Nedir?)* نَفْخَةُ إِسْرَافِيلَ İsrafil'in sura üfürüşüdür *(Öyle üfürüş ki,)* اَلْأُولٰى Birinci olan *(Yine öyle çığlık ki,)* تَأْخُذُ **Yakalayacak olan** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** وَهُمْ **Onlar iken** *(Ne iken?)* يَخِصِّمُونَ **Çekişiyorlar iken** *(Ne ile okunur?)* بِالتَّشْدِيدِ Şeddelemekle أَصْلُهُ Bunun aslı *(Nedir?)* يَخْتَصِمُونَ 'Yahtesımûne'dir نُقِلَتْ حَرَكَةُ التَّاءِ Te'nin harekesi geçmiştir *(Neye?)* إِلَى الْخَاءِ Ha'ya وَأُدْغِمَتْ Ve te idğam edilmiştir *(Neye?)* فِي الصَّادِ Sad'a أَيْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ Yani, onlar gaflette iken *(Neden?)* عَنْهَا Bu sayhadan *(Ne ile gaflette iken?)* بِتَخَاصُمٍ Birbirleriyle çekişme وَتَبَايُعٍ Ve alışveriş ile *(Daha ne ile?)* وَأَكْلٍ وَشُرْبٍ Yeme ve içme ile *(Daha ne ile?)* وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve diğer şeylerle وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* يَخْصِمُونَ 'Yahsımûne' şeklindedir *(Ne gibi?)* كَيَضْرِبُونَ 'Yazribûne' gibi أَيْ يَخْصِمُ Yani, tartışmada üstün geliyor iken *(Kim?)* بَعْضُهُمْ Bazısı *(Kime?)* بَعْضًا Diğer bazısına.

50. فَلَا يَسْتَطِيعُونَ **İşte o zaman ne güç yetirebilirler** *(Neye?)* تَوْصِيَةً **Vasiyet etmeye** يَرْجِعُونَ أَيْ أَنْ يُوَصُّوا Yani, vasiyet etmeye وَلَا إِلَى أَهْلِهِمْ **Ne de ailelerine Dönebilirler** *(Nereden?)* مِنْ أَسْوَاقِهِمْ Çarşılarından وَأَشْغَالِهِمْ Ve meşguliyetlerinden بَلْ يَمُوتُونَ Bilakis ölüp kalırlar *(Nerede?)* فِيهَا Orada.

51. وَنُفِخَ **Ve üfürülmüştür** *(Neye?)* فِي الصُّورِ **Sura** هُوَ Bu üfürüş *(Nedir?)* قَرْنُ اَلنَّفْخَةِ الثَّانِيَةِ Sura yapılan ikinci üfürüştür *(Ne için olan?)* لِلْبَعْثِ Ölülerin diriltilmesi için وَبَيْنَ النَّفْخَتَيْنِ İki üfürüş arasında vardır *(Ne vardır?)* أَرْبَعُونَ سَنَةً Kırk sene vardır فَإِذَا هُمْ **Bir de bakarsın ki onlar** أَيِ الْمَقْبُورُونَ Yani, gömülenler *(Nereden?)* مِنَ الْأَجْدَاثِ **Kabirlerden** اَلْقُبُورِ Mezarlarının *(Kime?)* إِلَى رَبِّهِمْ **Rablerine** يَنْسِلُونَ **Akıp giderler** يَخْرُجُونَ Çıkarlar *(Ne ile?)* بِسُرْعَةٍ Hızla.

52. قَالُوا **Dediler** أَيِ الْكُفَّارُ Yani, kâfir olanlar *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Ne dediler?)* يَا لِلتَّنْبِيهِ **Vay bize** ('yâ' tenbih edatıdır) وَيْلَنَا مَصْدَرٌ 'Veyl' kelimesi *(Nedir?)* وَهُوَ هَلَاكَنَا İşte helakimiz Mastardır *(Öyle mastar ki,)* لَا فِعْلَ لَهُ Kendisinin fiili olmayan *(Neden?)* مِنْ لَفْظِهِ Lafzından مَنْ **Kim** بَعَثَنَا **Bizi kaldırdı** *(Nereden?)* مِنْ مَرْقَدِنَا **Uyuduğumuz yerden** لِأَنَّهُمْ Çünkü onlar كَانُوا بَيْنَ النَّفْخَتَيْنِ İki üfürüş arasında idiler *(Ne idiler?)* نَائِمِينَ Uyuyucu idiler *(Öyle ki,)* لَمْ يُعَذَّبُوا Azap görmüyorlardı هٰذَا **Bu** اَلْبَعْثُ Diriliş *(Nedir?)* مَا **O şeydir ki** أَيِ الَّذِي Yani, (mâ) 'Ellezî' manasındadır وَعَدَ **Vaat etmiştir** *(Neyi?)* بِهِ Bunu *(Kim?)* اَلرَّحْمٰنُ **Rahman** وَصَدَقَ **Ve doğru söylemiştir** *(Ne hususta?)* فِيهِ Bu hususta *(Kim?)* اَلْمُرْسَلُونَ **Peygamberler** أَقَرُّوا Bunu kabul ettiler *(Ne zaman?)* حِينَ O vakitte ki لَا يَنْفَعُهُمْ Onlara fayda vermiyor *(Ne?)* اَلْإِقْرَارُ Kabullenmek وَقِيلَ Denildi ki يُقَالُ لَهُمْ Onlara söylenmiştir *(Ne?)* ذٰلِكَ Bu söz.

53. كَانَتْ -مَا- إِنْ **Olmadı** إِلَّا **Ancak** *(Ne oldu?)* صَيْحَةً **Bir çığlık oldu** *(Öyle çığlık ki,)* وَاحِدَةً **Bir tane olan** فَإِذَا هُمْ **Birden bire onlar** جَمِيعٌ **Toplanmışlardır** *(Nerede?)* لَدَيْنَا **Yanımızda** عِنْدَنَا Katımızda *(Nedirler?)* مُحْضَرُونَ **Hazır bulunmuşlardır.**

54. فَالْيَوْمَ **O gün** لَا تُظْلَمُ **Haksızlığa uğramaz** *(Kim?)* نَفْسٌ **Hiçbir can** *(Neye uğramaz?)* شَيْئًا **En ufak bir şeye** وَلَا تُجْزَوْنَ **Ve karşılığını almazsınız** إِلَّا **Ancak (karşılığını alırsınız)** جَزَاءَ مَا **O şeyin** karşılığını ki كُنْتُمْ **Siz oldunuz** *(Ne oldunuz?)* تَعْمَلُونَ **Yapar oldunuz.**

﴿إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغُلٍ﴾ بِسُكُونِ الْغَيْنِ وَضَمِّهَا [شُغُلٍ] عَمَّا فِيهِ أَهْلُ النَّارِ مِمَّا يَتَلَذَّذُونَ بِهِ كَافْتِظَاظِ الْأَبْكَارِ لَا شُغْلَ يَتْعَبُونَ فِيهِ لِأَنَّ الْجَنَّةَ لَا نَصَبَ فِيهَا ﴿فَاكِهُونَ ﴿٥٥﴾﴾ نَاعِمُونَ خَبَرٌ ثَانٍ لِإِنَّ وَالْأَوَّلُ فِي شُغُلٍ ﴿هُمْ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلَالٍ﴾ جَمْعُ ظُلَّةٍ أَوْ ظِلٍّ خَبَرٌ أَيْ لَا تُصِيبُهُمُ الشَّمْسُ ﴿عَلَى الْأَرَائِكِ﴾ جَمْعُ أَرِيكَةٌ وَهُوَ السَّرِيرُ فِي الْحَجَلَةِ أَوِ الْفَرْشِ فِيهَا ﴿مُتَّكِئُونَ ﴿٥٦﴾﴾ خَبَرٌ ثَانٍ مُتَعَلَّقٌ عَلَى ﴿لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ﴾ فِيهَا ﴿مَا يَدَّعُونَ ﴿٥٧﴾﴾ يَتَمَنَّوْنَ ﴿سَلَامٌ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿قَوْلًا﴾ أَيْ بِالْقَوْلِ خَبَرُهُ ﴿مِنْ رَبٍّ رَحِيمٍ ﴿٥٨﴾﴾ بِهِمْ أَيْ يَقُولُ لَهُمْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ وَيَقُولُ ﴿وَامْتَازُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٩﴾﴾ أَيِ انْفَرِدُوا عَنِ الْمُؤْمِنِينَ عِنْدَ اخْتِلَاطِهِمْ بِهِمْ ﴿أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ﴾ آمُرْكُمْ ﴿يَا بَنِي آدَمَ﴾ عَلَى لِسَانِ رُسُلِي ﴿أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ﴾ لَا تُطِيعُوهُ ﴿إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٦٠﴾﴾ بَيِّنُ الْعَدَاوَةِ ﴿وَأَنِ اعْبُدُونِي﴾ وَحِّدُونِي وَأَطِيعُونِي ﴿هَذَا صِرَاطٌ﴾ طَرِيقٌ ﴿مُسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾﴾ ﴿وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا﴾ خَلْقًا جَمْعُ جَبِيلٍ كَقَدِيمٍ وَفِي قِرَاءَةٍ بِضَمِّ الْبَاءِ [جُبُلًّا] ﴿كَثِيرًا أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ ﴿٦٢﴾﴾ عَدَاوَتَهُ وَإِضْلَالَهُ أَوْ مَا حَلَّ بِهِمْ مِنَ الْعَذَابِ فَتُؤْمِنُونَ وَيُقَالُ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ ﴿هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٦٣﴾﴾ بِهَا ﴿اصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٦٤﴾﴾ ﴿الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَى أَفْوَاهِهِمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارِ لِقَوْلِهِمْ وَاللَّهِ رَبَّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ ﴿وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ﴾ وَغَيْرُهَا ﴿بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٦٥﴾﴾ فَكُلُّ عُضْوٍ يَنْطِقُ بِمَا صَدَرَ مِنْهُ ﴿وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلَى أَعْيُنِهِمْ﴾ لَأَعْمَيْنَاهَا طَمْسًا ﴿فَاسْتَبَقُوا﴾ ابْتَدَرُوا ﴿الصِّرَاطَ﴾ الطَّرِيقَ ذَاهِبِينَ كَعَادَتِهِمْ ﴿فَأَنَّى﴾ فَكَيْفَ ﴿يُبْصِرُونَ ﴿٦٦﴾﴾ حِينَئِذٍ أَيْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ﴾ قِرَدَةً وَخَنَازِيرَ أَوْ حِجَارَةً ﴿عَلَى مَكَانَتِهِمْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ مَكَانَاتِهِمْ جَمْعُ مَكَانَةٍ بِمَعْنَى مَكَانٍ أَيْ فِي مَنَازِلِهِمْ ﴿فَمَا اسْتَطَاعُوا مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ ﴿٦٧﴾﴾ أَيْ لَمْ يَقْدِرُوا عَلَى ذَهَابٍ وَلَا مَجِيءٍ ﴿وَمَنْ نُعَمِّرْهُ﴾ بِإِطَالَةِ أَجَلِهِ ﴿نُنَكِّسْهُ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ [نُنَكِّسْهُ] بِالتَّشْدِيدِ مِنَ التَّنْكِيسِ ﴿فِي الْخَلْقِ﴾ أَيْ خَلْقِهِ فَيَكُونُ بَعْدَ قُوَّتِهِ وَشَبَابِهِ ضَعِيفًا وَهَرِمًا ﴿أَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾﴾ أَنَّ الْقَادِرَ عَلَى ذَلِكَ الْمَعْلُومِ عِنْدَهُمْ قَادِرٌ عَلَى الْبَعْثِ فَيُؤْمِنُونَ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالتَّاءِ ﴿وَمَا عَلَّمْنَاهُ﴾ أَيِ النَّبِيَّ ﴿الشِّعْرَ﴾ رَدٌّ لِقَوْلِهِمْ إِنَّ مَا أَتَى بِهِ مِنَ الْقُرْآنِ شِعْرٌ ﴿وَمَا يَنْبَغِي﴾ يَسْهُلُ ﴿لَهُ﴾ الشِّعْرُ ﴿إِنْ هُوَ﴾ لَيْسَ الَّذِي أَتَى بِهِ ﴿إِلَّا ذِكْرٌ﴾ عِظَةٌ ﴿وَقُرْآنٌ مُبِينٌ ﴿٦٩﴾﴾ مُظْهِرٌ لِلْأَحْكَامِ وَغَيْرِهَا ﴿لِيُنْذِرَ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ بِهِ ﴿مَنْ كَانَ حَيًّا﴾ يَعْقِلُ مَا يُخَاطَبُ بِهِ وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿وَيَحِقَّ الْقَوْلُ﴾ بِالْعَذَابِ ﴿عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧٠﴾﴾ وَهُمْ كَالْمَيِّتِينَ لَا يَعْقِلُونَ مَا يُخَاطَبُونَ بِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

55. **O gün cennetlikler, gerçekten** tattıkları –bakirelerle gerdeğe girme gibi- zevklerden dolayı cehennemliklerin içinde bulunduğu duruma karşı **bir meşguliyet içindedirler**[1]**, nimetlenirler.**[2] Onların meşguliyetleri kendilerin yoran bir meşguliyet de değildir; zira cennette yorulmak diye bir şey yoktur.

56. **Onlar**[3] **ve eşleri gölgeler altındadırlar**[4]**,** kendilerine güneş vurmaz. **Tahtlara**[5] **kurulmuşlardır.**[6]

57. **Orada onlar için her çeşit meyve vardır.** Orada **bütün arzuları yerine getirilir.**

58. Kendilerine karşı **çok merhametli olan Rabb'in katından**[7] **sözlü**[8] **selam**[9]**.** Yani Allah teala onlara der ki "Selam size".

59. Yine der ki: "**Ayrılın bir tarafa bugün, ey günahkârlar!**" Yani onlar müminlerle karıştıklarında "müminlerden ayrılın" der.

60. "**Ey Adem oğulları!** Peygamberler vasıtasıyla **size, şeytana tapmayın,** ona itaat etmeyin; **çünkü o sizin için** düşmanlığı **apaçık bir düşmandır" diye ahdetmedim,** emretmedim **mi?**

61. "**Ve bana kulluk edin,** beni tevhit edin, bana itaat edin, **doğru yol budur" demedim mi?**

62. **Şeytan sizden pek çok milleti**[10] **kandırıp saptırdı. Hâla** onun düşmanlığını ve saptırışını yahut o milletlerin başına gelen azabı **anlayamıyor musunuz** ki iman edesiniz?

Ahirette onlara denir ki:

63. **İşte, bu size vâdedilen cehennemdir.**

64. **İnkârınız sebebiyle bugün oraya girin!**

65. **O gün onların,** kâfirlerin **ağızlarını,** "Vallahi ey Rabbimiz, biz müşrik değildik" sözlerinden dolayı **mühürleriz; yaptıklarını bize elleri anlatır,**

---

[1] شُغُلٍ kelimesindeki غ harfi hem sükunlu hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi شُغُلٌ şeklinde) zammeli okunmuştur.

[2] فَاكِهُونَ kelimesi إِنَّ'nin ikinci haberidir. Birinci haberi ise فِي شُغُلٍ zarfıdır.

[3] هُمْ mübtedadır.

[4] ظِلَالٌ kelimesi ظُلَّةٌ yahut ظِلٌّ kelimelerinin cemisi olup haberdir.

[5] الْأَرَائِكِ kelimesi أَرِيكَةٌ kelimesinin cemisidir. Gelin odasındaki sedir yahut yatak anlamına gelir.

[6] مُتَّكِئُونَ kelimesi ikinci haber olup عَلَى'nın müteallakıdır.

[7] مِنْ رَبٍّ الرَّحِيمِ haberdir.

[8] قَوْلًا kelimesi بِالْقَوْلِ takdirindedir.

[9] سَلَامٌ kelimesi mübtedadır.

[10] جُبُلًّا kelimesi قَدِيمٌ veznindeki جَبِيلٌ kelimesinin cemisidir. جبلا kelimesi bir kıraatte zammeli ب harfiyle (جُبُلًّا şeklinde) okunmuştur. (Bizim kıraatimizde ise bu kelime جِبِلًّا şeklinde okunmuştur.)

ayakları da ve başka uzuvları da **şahitlik eder.** Her uzuv kendisinden meydana gelen şeyleri anlatır.

66. **Dilesek onların gözlerini** silmekle **büsbütün siler,** kör eder**dik. O vakit** her zaman yaptıkları gibi **doğru yolu bulmaya koşuşurlar, ama** o vakit **nasıl göreceklerdi?** Yani göremezler.

67. **Eğer dilesek oldukları yerde**[1], yani oturdukları yerde **onların şekillerini** maymuna, hınzıra yahut taşlara **çevirirdik de ne ileriye gitmeye güçleri yeterdi ne de geri gelmeye!**

68. **Kime** ecelini uzatarak **uzun ömür verirsek biz onun yaratılışını tersine çeviririz.**[2] Güçlü ve genç iken zayıf ve yaşlı haline gelir. Kendilerinin de bildiği bu duruma gücü yeten zatın, diriltemeye de gücünün yeteceğini **hiç düşünmüyorlar mı** ki iman etsinler?[3]

69. **Biz ona,** Peygamber'e **şiir öğretmedik.** Bu, onların "Muhammed'in Kuran diye getirdiği şey şiirdir" şeklindeki sözlerine karşılıktır. **Zaten** şiir **ona yaraşmazdı da. O**nun söyledikleri, **ancak Allah'tan gelmiş bir öğüt ve** hükümleri ve diğer şeyleri **ortaya koyan bir Kuran'dır.**

70. Kendisiyle **diri olanları,** kendisine söylenenleri anlayabilenleri, yani müminleri **uyarsın**[4] **ve kâfirlere** azap **sözü gerçekleşsin diye (onu indirdik).** Kâfirler ölüler gibidirler; kendilerine söylenenleri anlamazlar.

KELİME ANLAMI

55. إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ **Muhakkak ki cennetlikler** اَلْيَوْمَ **Bugün** *(Ne içindedirler?)* فِي شُغُلٍ **Meşguliyet içindedirler** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِسُكُونِ الْغَيْنِ Ğayın'ın sükûnuyla وَضَمِّهَا Ve zammesiyle *(Neden alıkoyan meşguliyet içindedirler?)* عَمَّا فِيهِ أَهْلُ النَّارِ Cehennemliklerin bulundukları halden (alıkoyan) *(O nmeşguliyet de nedendir?)* مِمَّا يَتَلَذَّذُونَ بِهِ Kendisiyle zevk alacağı şeyler *(Ne gibi?)* كَافْتِظَاظِ الْأَبْكَارِ Bakirelerle gerdeğe girmek gibi لَا شُغْلَ يَتْعَبُونَ فِيهِ Orada yorulacakları hiçbir meşguliyet yoktur *(Niye?)* لِأَنَّ الْجَنَّةَ Çünkü cennet لَا نَصَبَ فِيهَا Orada yorgunluk yoktur *(Meşguliyet içinde nedirler?)* فَاكِهُونَ **Lezzetlenicidirler** نَاعِمُونَ Nimetlenicidirler *(Bu kelime nedir?)* خَبَرٌ ثَانٍ İkinci haberdir *(Neyin ikinci haberidir?)* لِإِنَّ 'İnne'nin وَالْأَوَّلُ Birincisi ise *(Nedir?)* فِي شُغُلٍ 'Fî şüğlin'dir.

---

[1] Bir kıraatte 'mekan' anlamındaki مَكَانَةٌ kelimesinin cemisi olan مَكَانَاتِهِمْ şeklinde okunmuştur.

[2] نُنَكِّسْهُ kelimesi bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) اَلتَّنْكِيسُ kökünden gelen نُنَكِّسْهُ kelimesiyle okunmuştur.

[3] Bir kıraatte أَفَلَا تَعْقِلُونَ şeklinde okunmuştur.

[4] لِيُنْذِرَ kelimesi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) ي harfiyle hem de ت harfiyle okunmuştur.

56. هُمْ **Onlar** *(Bu nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır وَأَزْوَاجُهُمْ **Ve onların eşleri** *(Nerededir?)* فِي ظِلَالٍ **Gölgededirler** *(Bu nedir?)* جَمْعُ ظُلَّةٍ 'Zulletün' kelimesinin çoğuludur أَوْ ظِلٍّ Ya da 'Zıllün' kelimesinin çoğuldur *(Daha nedir?)* خَبَرٌ Haberdir أَيْ لَا تُصِيبُهُمْ Yani, onlara ilişmez *(Ne ilişmez?)* اَلشَّمْسُ Güneş عَلَى الْأَرَائِكِ **Tahtlar üzerine** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ أَرِيكَةٌ 'Erîketün' kelimesinin çoğuludur وَهُوَ السَّرِيرُ O da tahttır *(Neredeki?)* فِي الْحَجَلَةِ Gelin odasındaki أَوِ الْفُرُشِ Ya da yataktır *(Neredeki?)* فِيهَا Gelin odasındaki *(Tahtlar üzerine nedirler?)* مُتَّكِئُونَ **Yerleşicidirler** *(Bu nedir?)* خَبَرٌ ثَانٍ İkinci haberdir عَلَى 'Alâ'ya müteallaktır.

57. لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne vardır?)* فَاكِهَةٌ **Meyveler** وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا Orada *(Ne vardır?)* مَا يَدَّعُونَ **Arzuladıkları her şey** يَتَمَنَّوْنَ Temenni ettikler her şey.

58. سَلَامٌ **Selam** *(Bu nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Ne ile?)* قَوْلًا **Söz ile** أَيْ بِالْقَوْلِ Yani, قَوْلًا kelimesi بِالْقَوْلِ takdirindedir *(Bu kelime nedir?)* خَبَرُهُ Mübtedanın haberi şudur *(Kim tarafındandır?)* مِنْ رَبٍّ **Rab tarafındandır** *(Öyle Rab ki,)* رَحِيمٍ **Ziyade merhametli olan** *(Kime merhametli olan?)* بِهِمْ Onlara أَيْ يَقُولُ لَهُمْ Yani, onlara der *(Ne der?)* سَلَامٌ عَلَيْكُمْ Selam size olsun der.

59. وَيَقُولُ **Ve** der *(Ne der?)* وَامْتَازُوا **Ayrılın** *(Ne zaman?)* اَلْيَوْمَ **Bugün** أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ **Ey günahkârlar** أَيِ انْفَرِدُوا Yani, ayrılın *(Kimden?)* عَنِ الْمُؤْمِنِينَ Müminlerden *(Ne zaman böyle denir?)* عِنْدَ اخْتِلَاطِهِمْ Karıştıklarında *(Kim ile?)* بِهِمْ Müminlerle.

60. اَلَمْ أَعْهَدْ **Demedim mi?** *(Kime?)* إِلَيْكُمْ **Size** آمُرْكُمْ Emretmedim mi? يَا بَنِي آدَمَ **Ey Âdem-oğulları** *(Ne vasıtasıyla?)* عَلَى لِسَانِ رُسُلِي Peygamberlerimin dili vasıtasıyla *(Ne demedim mi?)* أَنْ لَا تَعْبُدُوا **İbadet etmeyin** *(Kime?)* اَلشَّيْطَانَ **Şeytana** لَا تُطِيعُوهُ Ona boyun eğmeyin إِنَّهُ **Çünkü o** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Nedir?)* عَدُوٌّ **Düşmandır** *(Öyle düşman ki,)* مُبِينٌ **Apaçık olan** بَيِّنُ الْعَدَاوَةِ Düşmanlığı açık olan *(Daha ne demedim mi?)*

61. وَأَنِ اعْبُدُونِي **Ve bana ibadet edin** وَحِّدُونِي Beni tek kabul edin وَأَطِيعُونِي Ve bana boyun eğin هَذَا **İşte bu** *(Nedir?)* صِرَاطٌ، طَرِيقٌ **Yoldur** *(Öyle yol ki,)* مُسْتَقِيمٌ **Dosdoğru.**

62. وَلَقَدْ **Andolsun elbette** أَضَلَّ **Saptırdı** *(Kimden?)* مِنْكُمْ **Sizden** *(Kimi?)* جِبِلًّا **Nesilleri** خَلْقًا Mahlûkatı *(Bu 'Cüblen' kelimesi nedir?)* جَمْعُ جَبِيلٍ 'Cebîl' kelimesinin çoğuludur *(Cebil kelimesi ne gibidir?)* كَقَدِيمٍ 'Kadîm' gibi وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* بِضَمِّ الْبَاءِ Ba'nın zammesiyledir *(Öyle nesiller ki,)* كَثِيرًا **Çok olan** أَفَلَمْ تَكُونُوا **Hala olmadınız mı?**

(Ne olmadınız mı?) تَعْقِلُونَ **Anlar olmadınız mı?** *(Neyi?)* عَدَاوَتَهُ Onun düşmanlığını وَإِضْلَالَهُ Ve onun saptırmasını أَوْ مَا حَلَّ بِهِمْ Ya da onlara inen şeyi *(Neden?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan فَتُؤْمِنُونَ Ki inanasınız.

63. وَيُقَالُ لَهُمْ Ve onlara denecek *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Ne denecek?)* هٰذِهِ **İşte bu** *(Nedir?)* جَهَنَّمُ **Cehennemdir** الَّتِي **Öyle cehennem ki** كُنْتُمْ **Siz oldunuz** *(Ne oldunuz?)* تُوعَدُونَ **Tehdit ediliyor** *(Ne ile?)* بِهَا Bununla.

64. اِصْلَوْهَا **Oraya girin** *(Ne zaman?)* اَلْيَوْمَ **Bugün** *(Ne sebebiyle?)* بِمَا كُنْتُمْ **Olmanız sebebiyle** *(Ne olmanız sebebiyle?)* تَكْفُرُونَ **İnkâr ediyor.**

65. اَلْيَوْمَ **O gün** نَخْتِمُ **Mühürleriz** *(Neyi?)* عَلَى اَفْوَاهِهِمْ **Ağızlarını** أَيِ الْكُفَّارِ Yani, kâfirlerin ağızlarını *(Ne için?)* لِقَوْلِهِمْ Söyleyecekleri için *(Ne söyleyecekleri için?)* وَاللّٰهِ Allah'a yemin olsun ki *(Kimdir o?)* رَبِّنَا Bizim rabbimiz مَا كُنَّا Ve biz olmadık *(Ne olmadık?)* مُشْرِكِينَ Ortak koşanlar وَتُكَلِّمُنَا **Ve bize konuşur** *(Ne?)* اَيْدِيهِمْ **Elleri** وَتَشْهَدُ **Ve şahitlik eder** *(Ne?)* اَرْجُلُهُمْ **Ayakları** وَغَيْرُهَا Ve diğer azaları *(Neyi konuşur ve neye şahitlik eder?)* بِمَا كَانُوا **O şeye ki Onlar oldular** *(Ne oldular?)* يَكْسِبُونَ **Kazanır oldular** فَكُلُّ عُضْوٍ Böylece her aza يَنْطِقُ Konuşur *(Neyi?)* بِمَا صَدَرَ مِنْهُ Kendisinden meydana geleni.

66. وَلَوْ نَشَاءُ **Şayet dileseydik** لَطَمَسْنَا **Kesinlikle silip kör ederdik** *(Neyi?)* عَلَى اَعْيُنِهِمْ **Gözlerini** لَأَعْمَيْنَاهَا O gözleri kör ederdik *(Nasıl?)* طَمْسًا Silmekle فَاسْتَبَقُوا **Hemen koşuşurlardı** اِبْتَدَرُوا Dökülürlerdi *(Neye?)* اَلصِّرَاطَ **Yola** اَلطَّرِيقَ Yola *(Ne oldukları halde?)* ذَاهِبِينَ Gider oldukları halde *(Ne gibi?)* كَعَادَتِهِمْ Adetleri gibi فَأَنّٰى **Ama nereden** فَكَيْفَ Nasıl يُبْصِرُونَ **Göreceklerdi** حِينَئِذٍ O takdirde أَيْ لَا يُبْصِرُونَ Yani, göremezler.

67. وَلَوْ نَشَاءُ **Şayet dileseydik** لَمَسَخْنَاهُمْ **Elbette onların şekillerini değiştirirdik** *(Neye?)* قِرَدَةً Maymunlara وَخَنَازِيرَ Ve domuzlara أَوْ حِجَارَةً Ya da taşa (çevirirdik) *(Nerede?)* عَلَى مَكَانَتِهِمْ **Yerlerinde** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* مَكَانَاتِهِمْ 'Mekânâtihim' şeklindedir *(Bu nedir?)* جَمْعُ مَكَانَةٍ 'Mekânetün' kelimesinin çoğuludur *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى مَكَانٍ Yer manasındadır أَيْ فِي مَنَازِلِهِمْ Yani, evlerinde فَمَا اسْتَطَاعُوا **Böylece güçleri yetmezdi** أَيْ لَمْ يَقْدِرُوا *(Neye?)* مُضِيًّا **İleri gitmeye** وَلَا يَرْجِعُونَ **Ve dönemezlerdi** Yani, güç yetiremezlerdi *(Neye?)* عَلَى ذَهَابٍ Gitmeye وَلَا مَجِيءٍ Ve gelmeye.

68. وَمَنْ **Ve her kime** نُعَمِّرْهُ **Uzun ömür verirsek** بِإِطَالَةِ أَجَلِهِ Ömrünü uzatmakla نُنَكِّسْهُ **Onu tersine çevririz** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıl okunur?)* بِالتَّشْدِيدِ Şeddelemekle

(Neden türemiştir?) مِنَ التَّنْكِيسِ 'Tenkîs' mastarından *(Nede tersine çeviririz?)* فِي الْخَلْقِ **Yaratılışta** أَيْ خَلْقِهِ Yani, yaratılışında فَيَكُونُ Böylelikle olur *(Neden sonra?)* بَعْدَ قُوَّتِهِ Kuvvetlendikten sonra *(Daha neden sonra?)* وَشَبَابِهِ Ve gençliğinden sonra *(Ne olur?)* ضَعِيفًا Zayıf olur وَهَرَمًا Ve yaşlanıp elden ayaktan kesilir أَفَلَا يَعْقِلُونَ **Hala düşünmezler mi?** *(Neyi?)* أَنَّ الْقَادِرَ Elbette güç yetiren *(Neye?)* عَلَى ذٰلِكَ الْمَعْلُومِ Bu bilinen şeye *(Kim katında bilinen?)* عِنْدَهُمْ Onların katında *(Nedir?)* قَادِرٌ Güç yetiricidir *(Neye?)* عَلَى الْبَعْثِ Öldükten sonra diriltmeye فَيُؤْمِنُونَ (Bunu düşünmezler mi) ki iman etseler وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Ne iledir?)* بِالتَّاءِ Te iledir (Ta'kilûne).

69. وَمَا عَلَّمْنَاهُ **Biz öğretmedik** *(Kime?)* **Ona** أَيِ النَّبِيَّ Yani, Peygambere *(Neyi öğretmedik?)* الشِّعْرَ **Şiirî** *(Bu ayet nedir?)* رَدٌّ Rettir *(Neye?)* لِقَوْلِهِمْ Onların şöyle söylemelerine إِنَّ مَا أَتَى بِهِ Muhakkak ki onun getirdiği şey *(Neden?)* مِنَ الْقُرْآنِ Kuran'dan *(Nedir?)* شِعْرٌ Şiirdir إِنْ هُوَ الشِّعْرُ Şiir لَهُ **Ona** *(Ne?)* يَسْهَلُ Kolay olmaz da *(Kime?)* وَمَا يَنْبَغِي **Ve yaraşmaz da** لَيْسَ الَّذِي أَتَى بِهِ Getirdiği şey değildir إِلَّا **Ancak** *(Nedir?)* ذِكْرٌ **Bir öğüttür** عِظَةٌ Vaazdır *(Daha nedir?)* وَقُرْاٰنٌ **Ve Kuran'dır** *(Öyle Kuran ki,)* مُبِينٌ **Açıklayıcı olan** مُظْهِرٌ Ortaya koyan *(Neyi?)* لِلْأَحْكَامِ Hükümleri وَغَيْرِهَا Ve diğer şeyleri *(Onu niçin indirdik?)*

70. لِيُنْذِرَ **Uyarsın diye** *(Ne ile okunur?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ye ve te ile *(Ne ile uyarsın?)* بِهِ Kuran'la *(Kimi uyarsın diye?)* مَنْ **O kimseyi ki** كَانَ **Oldu** *(Ne oldu?)* حَيًّا **Canlı oldu** يَعْقِلُ Anlar oldu *(Neyi?)* مَا يُخَاطَبُ بِهِ Kendisine hitap edilen şeyi وَهُمْ Onlarda *(Kimdir?)* الْمُؤْمِنُونَ Müminlerdir *(Daha niçin indirdik?)* وَيَحِقَّ **Ve gerçekleşsin diye** *(Ne gerçekleşsin diye?)* الْقَوْلُ **Söz** *(Neye dair olan söz?)* بِالْعَذَابِ Azaba dair olan söz *(Kime olan söz?)* عَلَى الْكَافِرِينَ **Kâfirler aleyhine olan** وَهُمْ Onlar *(Ne gibidir?)* كَالْمَيِّتِينَ Ölüler gibidir لَا يَعْقِلُونَ Anlamazlar *(Neyi?)* مَا يُخَاطَبُونَ بِهِ Muhatap oldukları şeyi.

﴿اَوَلَمْ يَرَوْا﴾ يَعْلَمُوا وَالْاِسْتِفْهَامُ لِلتَّقْرِيرِ وَالْوَاوُ الدَّاخِلَةُ عَلَيْهَا لِلْعَطْفِ ﴿اَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ﴾ فِي جُمْلَةِ النَّاسِ ﴿مِمَّا عَمِلَتْ اَيْدِينَآ﴾ أَيْ عَمِلْنَاهُ بِلَا شَرِيكٍ وَلَا مُعِينٍ ﴿اَنْعَامًا﴾ هِيَ الْإِبِلُ وَالْبَقَرُ وَالْغَنَمُ ﴿فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ ﴿٧١﴾﴾ ضَابِطُونَ ﴿وَذَلَّلْنَاهَا﴾ سَخَّرْنَاهَا ﴿لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ﴾ مَرْكُوبُهُمْ ﴿وَمِنْهَا يَاْكُلُونَ ﴿٧٢﴾﴾ ﴿وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ﴾ كَأَصْوَافِهَا وَأَوْبَارِهَا وَأَشْعَارِهَا ﴿وَمَشَارِبُ﴾ مِنْ لَبَنِهَا جَمْعُ مَشْرَبٍ بِمَعْنَى شُرْبٍ أَوْ مَوْضِعِهِ ﴿اَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾﴾ الْمُنْعِمَ عَلَيْهِمْ بِهَا فَيُؤْمِنُونَ أَيْ مَا فَعَلُوا ذٰلِكَ ﴿وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِ اللّٰهِ ﴿اٰلِهَةً﴾ أَصْنَامًا يَعْبُدُونَهَا ﴿لَعَلَّهُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٧٤﴾﴾ يَمْنَعُونَ مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ تَعَالَى بِشَفَاعَةِ آلِهَتِهِمْ بِزَعْمِهِمْ ﴿لَا يَسْتَطِيعُونَ﴾ أَيْ آلِهَتُهُمْ نُزِّلُوا مَنْزِلَةَ الْعُقَلَاءِ ﴿نَصْرَهُمْ وَهُمْ﴾ آلِهَتُهُمْ مِنَ الْأَصْنَامِ ﴿لَهُمْ جُنْدٌ﴾ بِزَعْمِهِمْ نَصْرَهُمْ ﴿مُحْضَرُونَ ﴿٧٥﴾﴾ فِي النَّارِ مَعَهُمْ ﴿فَلَا يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ﴾ لَكَ لَسْتَ مُرْسَلًا وَغَيْرَ ذٰلِكَ ﴿اِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٦﴾﴾ مِنْ ذٰلِكَ وَغَيْرِهِ فَنُجَازِيهِمْ عَلَيْهِ ﴿اَوَلَمْ يَرَ الْاِنْسَانُ﴾ يَعْلَمْ وَهُوَ الْعَاصِي ابْنُ وَائِلٍ ﴿اَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ﴾ مَنِيٍّ إِلَى أَنْ صَيَّرْنَاهُ شَدِيدًا قَوِيًّا ﴿فَاِذَا هُوَ خَصِيمٌ﴾ شَدِيدُ الْخُصُومَةِ لَنَا ﴿مُبِينٌ ﴿٧٧﴾﴾ بَيِّنُهَا فِي نَفْيِ الْبَعْثِ ﴿وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا﴾ فِي ذٰلِكَ ﴿وَنَسِيَ خَلْقَهُ﴾ مِنَ الْمَنِيِّ وَهُوَ أَغْرَبُ مِنْ مِثْلِهِ ﴿قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾﴾ أَيْ بَالِيَةٌ وَلَمْ يَقُلْ بِالتَّاءِ لِأَنَّهُ اسْمٌ لَا صِفَةٌ وَرُوِيَ أَنَّهُ أَخَذَ عَظْمًا رَمِيمًا فَفَتَّتَهُ وَقَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ أَتَرَى يُحْيِي اللّٰهُ هٰذَا بَعْدَ مَا بَلِيَ وَرَمَّ فَقَالَ ﷺ نَعَمْ وَيُدْخِلُكَ النَّارَ ﴿قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي اَنْشَاَهَآ اَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ﴾ مَخْلُوقٍ ﴿عَلِيمُ ﴿٧٩﴾﴾ مُجْمَلًا وَمُفَصَّلًا قَبْلَ خَلْقِهِ وَبَعْدَ خَلْقِهِ ﴿اَلَّذِي جَعَلَ لَكُمْ﴾ فِي جُمْلَةِ النَّاسِ ﴿مِنَ الشَّجَرِ الْاَخْضَرِ﴾ الْمَرْخِ وَالْعَفَارِ أَوْ كُلِّ شَجَرٍ إِلَّا الْعُنَّابَ ﴿نَارًا فَاِذَآ اَنْتُمْ مِنْهُ تُوقِدُونَ ﴿٨٠﴾﴾ تَقْدَحُونَ وَهٰذَا دَالٌّ عَلَى الْقُدْرَةِ عَلَى الْبَعْثِ فَإِنَّهُ جَمَعَ فِيهِ بَيْنَ الْمَاءِ وَالنَّارِ وَالْخَشَبِ فَلَا الْمَاءُ يُطْفِيءُ النَّارَ وَلَا النَّارُ تُحْرِقُ الْخَشَبَ ﴿اَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ﴾ مَعَ عِظَمِهِمَا ﴿بِقَادِرٍ عَلٰٓى اَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ﴾ أَيِ الْأُنَاسِيَّ فِي الصِّغَرِ ﴿بَلٰى وَهُوَ﴾ أَيْ هُوَ قَادِرٌ عَلَى ذٰلِكَ أَجَابَ نَفْسَهُ ﴿الْخَلَّاقُ﴾ الْكَثِيرُ الْخَلْقِ ﴿الْعَلِيمُ ﴿٨١﴾﴾ بِكُلِّ شَيْءٍ ﴿اِنَّمَآ اَمْرُهُ﴾ شَأْنُهُ ﴿اِذَآ اَرَادَ شَيْـًٔا﴾ أَيْ خَلْقَ شَيْءٍ ﴿اَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾﴾ أَيْ فَهُوَ يَكُونُ وَفِي قِرَاءَةٍ بِالنَّصْبِ عَطْفًا عَلَى يَقُولَ ﴿فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ﴾ مُلْكُ زِيدَتِ الْوَاوُ وَالتَّاءُ لِلْمُبَالَغَةِ أَيِ الْقُدْرَةُ عَلَى ﴿كُلِّ شَيْءٍ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾﴾ تُرَدُّونَ فِي الْآخِرَةِ.

TÜRKÇE ANLAMI

71. **Görmüyorlar mı,** bilmiyorlar mı **ki,**[1] **biz kudretimizin eseri olmak üzere** tüm insanlar arasında **onlar için** de **birçok hayvan yarattık.** Tüm bunları hiçbir ortak ve yardımcı olmadan yaptık. **Bu sayede onlar bunları,** develeri, sığırları ve koyunları **hâkimiyet altına almışlardır.**

72. **Bu hayvanları onların emrine verdik. Onların bazısını binek olarak kullanırlar, bazısını da yerler.**

73. **Bu hayvanlarda onlar için** yün, tüy ve kıl gibi **faydalar ve içilecek**[2] sütler **vardır. Hâla** bunları kendilerine nimet olarak verene **şükretmezler mi** ki iman etsinler? Yani; bunu yapmadılar.

74. **Onlar,** kendilerince **yardım göreceklerini,** putların şefaatleri sayesinde kendilerinin Allah'ın azabından uzak tutulacaklarını **umarak Allah'ın dışında** ibadet ettikleri **başka ilâhlar,** putlar **edindiler.**

75. **Hâlbuki** ilâhlarının **onlara yardım etmeye güçleri yetmez.**[3] **Aksine onlar,** putlardan ibaret ilahları, **bunlar için** yardımlarını umduklarından **bir ordudur,** kendileriyle birlikte ateşte **hazırdırlar.**

76. **O halde onların** sana söyledikleri "sen peygamber değilsin" şeklindeki **sözleri sakın seni üzmesin. Kuşkusuz biz, onların gizlediklerini de, açığa vurdukları** bu ve diğer şeylerini **de biliyoruz.** Tüm bunlara karşılık onları cezalandıracağız.

77. **O insan,** Âsî b. Vâil **görmez,** bilmez **mi ki, biz onu nutfeden,** meniden **yarattık** ve nihayetinde güçlü kuvvetli olduğu hale kadar geldi. **Bir de bakıyorsun ki,** bize karşı **apaçık hasım,** husumeti şiddetli biri **kesilmiş.**

78. Getirdiği misalden daha garip olan **kendi**sinin meniden **yaratılışını unutarak bize karşı** bu konuda **misal getiriyor ve: "Şu çürümüş**[4] **kemikleri kim diriltecek?" diyor.** Rivayet edildiğine göre bu şahıs eline çürümüş bir kemik alıp onu ufalamış ve Hz. Peygambere (sallallahu aleyhi vesellem) "Bu kemik çürüyüp unufak olduktan sonra Allah'ın bunu diriltebileceğine mi inanıyorsun?" demişti. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de ona şöyle cevap vermişti: "*Evet! Onu diriltecek, seni de cehenneme sokacak*".

79. **De ki: Onları ilk defa yaratmış olan diriltecek. Çünkü O, tüm mahlûkatı** yaratmadan önce ve sonra mücmel ve mufassal olarak **iyi bilir.**

---

[1] أَوَلَمْ'deki istifham takrir, و harfi ise atıf içindir.

[2] مَشَارِبُ kelimesi مَشْرَبٌ kelimesinin cemisidir. "İçme" yahut "içme yeri" anlamına gelir.

[3] لَا يَسْتَطِيعُونَ fiilinde putlar, kendilerine akıllılara kullanılan zamir gönderilmekle, akıllılar konumunda sayılmıştır.

[4] رَمِيمٌ şeklinde müzekker kalıp kullanıp رَمِيمَةٌ demeyişi, bu kelimenin sıfat olmayıp (galebe yoluyla) isim olmasından kaynaklanmaktadır.

80. **O ki, yeşil ağaçtan**[1], 'Merh' ile 'Afar'dan, yahut hünnap ağacı hariç tüm ağaçlardan, tüm insanlar arasında **sizin için ateş çıkarmıştır. İşte siz ateşi ondan tutuşturuyorsunuz.** Bu da diriltmeye dair olan kudrete delalet eder. Zira burada su, ateş ve odun bir araya getirildiği halde ne su ateşi söndürüyor, ne de ateş odunu yakıyor.

81. Olanca büyüklülerine rağmen **gökleri ve yeri yaratan,** küçüklükte **onlar gibi olan** insanları **yaratmaya kadir değil midir? Evet!** Elbette O buna kadirdir. Bu soruya Allah'ın kendisi cevap vermiştir. **O, çok yaratandır, her şeyi bilendir.**

82. **Bir şey** yaratmak **istediği zaman Onun işi"Ol" demekten ibarettir.** O da **hemen oluverir.**[2]

83. **Her şeyin mülkü**[3], gücü **kendi elinde olan,** her şeye kadir olan **Allah noksan sıfatlardan münezzehtir! Siz de** ahirette **O'na döndürüleceksiniz.**

KELİME ANLAMI

71. أَوَلَمْ يَرَوْا **Görmediler mi?** يَعْلَمُوا Bilmediler mi? وَالْاِسْتِفْهَامُ İstifham *(Ne içindir?)* لِلتَّقْرِيرِ Takrir içindir وَالْوَاوُ الدَّاخِلَةُ عَلَيْهَا Kendisine gelen vav ise *(Ne içindir?)* لِلْعَطْفِ Atıf içindir *(Neyi görmediler mi?)* أَنَّا **Muhakkak ki biz** خَلَقْنَا **Yarattık** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Nerede?)* فِي جُمْلَةِ النَّاسِ İnsanlar arasında *(Neden yarattık?)* مِمَّا **O şeyden ki** عَمِلَتْ **Yaptı** *(Ne yaptı?)* أَيْدِينَا **Kudretimiz**ُأَيْ عَمِلْنَاهُ Yani, biz onu yaptık *(Ne olmadan?)* بِلَا شَرِيكٍ Bir ortak وَلَا مُعِينٍ Ve bir yardımcı olmadan *(Ne yarattık?)* أَنْعَامًا **Hayvanlar** هِيَ Onlar da *(Nelerdir?)* الْإِبِلُ Deve وَالْبَقَرُ Sığır وَالْغَنَمِ Ve davardır فَهُمْ **Bu sayede onlar** *(Neye?)* لَهَا **Bu hayvanlara** *(Nedirler?)* ضَابِطُونَ، مَالِكُونَ **Sahiptirler.**

72. وَذَلَّلْنَاهَا **Buyruğuna verdik** *(Neyi?)* هَا **Bu hayvanları** سَخَّرْنَاهَا Bunları emrine verdik *(Kimin?)* لَهُمْ **Onların** فَمِنْهَا **Hayvanlardan bir kısmı** *(Nedir?)* رَكُوبُهُمْ **Onların bineğidir** مَرْكُوبُهُمْ Bindikleridir وَمِنْهَا **Ve onlardan bir kısmını da** يَأْكُلُونَ **Yerler.**

73. وَلَهُمْ **Ve onlar için vardır** *(Nede?)* فِيهَا **O hayvanlarda** *(Ne vardır?)* مَنَافِعُ **Birçok menfaat** *(Ne gibi?)* كَأَصْوَافِهَا Yünleri وَأَوْبَارِهَا Tüyleri وَأَشْعَارِهَا Ve kılları gibi *(Daha ne vardır?)* وَمَشَارِبُ **Ve içecekler vardır** *(Neden?)* مِنْ لَبَنِهَا Onların sütlerinden *(Bu kelime nedir?)*

---

[1] Bu ağaç,"merh" ile "afar" denilen iki ağaçtır ki, ikisi de yemyeşil, suları damlarken "merh" çakmak yerine "afar"a sürtülmek suretiyle ateş çıkarılır, bedevîlerce bilinmektedir. (Bkz. Hak Dini, Kuran Dili, ilgili ayet -Mütercim-)

[2] فَيَكُونُ kelimesi bir kıraatte يَقُولُ üzerine atfedilerek (فَيَكُونَ şeklinde) mensup olarak okunmuştur.

[3] مَلَكُوتُ kelimesi مُلْك anlamına gelir. و ile ت harfleri mübalağa için ilave edilmişlerdir.

جَمْعُ مَشْرَبٍ 'Meşrebün' kelimesinin çoğuludur *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى شُرْبٍ 'Şürb' (İçecek) manasındadır *(Ya da ne manadadır?)* أَوْ مَوْضِعِهِ Ya da içecek yer manasındadır أَفَلَا يَشْكُرُونَ **Hala şükretmezler mi?** *(Kime?)* اَلْمُنْعِمَ عَلَيْهِمْ بِهَا Bunları kendilerine nimet olarak verene فَيُؤْمِنُونَ Ki iman etsinler أَيْ مَا فَعَلُوا Yani, yapmadılar *(Neyi?)* ذٰلِكَ Bunu.

74. وَاتَّخَذُوا **Ve edindiler** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِ اللهِ Yani, Allah'ın dışında *(Ne edindiler?)* اٰلِهَةً **İlahlar** أَصْنَامًا Putlar *(Öyle putlar ki,)* يَعْبُدُونَهَا Onlara tapıyorlar لَعَلَّهُمْ **Güya onlar** يُنْصَرُونَ **Yardım görecekler** يَمْنَعُونَ Engellenecekler *(Neden?)* مِنْ عَذَابِ اللهِ تَعَالَى Yüce olan Allah'ın azabından *(Ne ile?)* بِشَفَاعَةِ آلِهَتِهِمْ İlahlarının şefaat etmesiyle *(Neye göre?)* بِزَعْمِهِمْ İddialarına göre.

75. لَا يَسْتَطِيعُونَ **Güç yetiremezler** أَيْ آلِهَتُهُمْ Yani, onların ilahları نُزِّلُوا Bunlar indirgendiler *(Ne konumuna?)* مَنْزِلَةَ الْعُقَلَاءِ Akıllılar konumuna *(Neye?)* نَصْرَهُمْ **Onlara yardım etmeye** وَهُمْ **Onlar** آلِهَتُهُمْ مِنَ الْأَصْنَامِ Putlardan olan ilahları *(Kim için?)* لَهُمْ **Bunlar için** *(Nedir?)* جُنْدٌ **Bir ordudur** *(Neye göre?)* بِزَعْمِهِمْ İddialarına göre *(Neyi iddia etmelerine göre?)* نَصْرَهُمْ Kendilerine yardım edeceklerini *(Öyle ordu ki,)* مُحْضَرُونَ **Hazır bulunan** *(Nerede hazır bulunan?)* فِي النَّارِ Cehennemde *(Kim ile birlikte?)* مَعَهُمْ Kendileriyle birlikte.

76. فَلَا يَحْزُنْكَ **Seni üzmesin** *(Ne?)* قَوْلُهُمْ **Onların sözleri** *(Kime?)* لَكَ Sana *(Ne söylemeleri?)* لَسْتَ مُرْسَلًا Sen peygamber değilsin demeleri *(Daha ne söylemeleri?)* وَغَيْرَ ذٰلِكَ Ve diğer şeyleri söylemeleri إِنَّا **Muhakkak ki biz** نَعْلَمُ **Biliyoruz** *(Neyi?)* مَا يُسِرُّونَ **Gizlediklerini** وَمَا يُعْلِنُونَ **Ve açığa vurduklarını** *(Neden gizleyip açığa vurduklarını?)* مِنْ ذٰلِكَ Bundan وَغَيْرِهِ Ve diğer şeylerden فَنُجَازِيهِمْ Dolayısıyla cezalandıracağız *(Neye karşı?)* عَلَيْهِ Buna karşılık.

77. أَوَلَمْ يَرَ **Görmedi mi?** *(Kim?)* اَلْإِنْسَانُ **İnsan** يَعْلَمْ Bilmedi mi? وَهُوَ O kişi de *(Kimdir?)* اَلْعَاصِي ابْنِ وَائِلٍ Âsî bin Vâil'dir *(Neyi görmedi mi?)* أَنَّا **Muhakkak ki biz** خَلَقْنَاهُ **Onu yarattık** *(Neden?)* مِنْ نُطْفَةٍ **Bir nutfeden** مَنِيٍّ Meniden *(Neye kadar?)* إِلَى أَنْ صَيَّرْنَاهُ Meniyi çevirinceye kadar *(Neye çevirinceye kadar?)* شَدِيدًا قَوِيًّا Katı ve kuvvet sahibi bir varlığa فَإِذَا هُوَ **Bir de bakarsın ki o** *(Nedir?)* خَصِيمٌ **Bir düşmandır** شَدِيدُ الْخُصُومَةِ Bize karşı düşmanlığı pek çetindir *(Öyle düşman ki,)* مُبِينٌ **Apaçık olan** لَنَا بَيِّنُهَا Düşmanlığı apaçık olan *(Ne hususta?)* فِي نَفْيِ الْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeyi kabul etmeme hususunda.

78. وَضَرَبَ **Ve getirmiştir** *(Kime?)* لَنَا **Bize** *(Ne getirmiştir?)* مَثَلًا **Bir misal** *(Nede?)* فِي ذٰلِكَ Bu hususta وَنَسِيَ **Ve unutmuştur** *(Neyi?)* خَلْقَهُ **Yaratılışını** *(Neden?)* مِنَ الْمَنِيِّ Meniden وَهُوَ Bu meni *(Nedir?)* أَغْرَبُ Daha gariptir *(Neden?)* مِنْ مِثْلِهِ Onun getirdiği misalden قَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* مَنْ **Kimdir** يُحْيِي **Diriltecek** *(Neyi?)* الْعِظَامَ **Kemik yığınını** وَهِيَ **O iken** *(Ne iken?)* رَمِيمٌ **Çürümüş iken** وَلَمْ يَقُلْ Söylemedi *(Ne ile?)* بِالتَّاءِ Te ile *(Niye?)* لِأَنَّهُ Çünkü o *(Nedir?)* اِسْمٌ İsimdir لَا صِفَةٌ Sıfat değildir وَرُوِيَ Ve şöyle rivayet edilmiştir أَنَّهُ أَخَذَ Âsî bin Vâil eline almıştır *(Ne almıştır?)* عَظْمًا رَمِيمًا Çürümüş bir kemik فَفَتَّتَهُ Ve onu ufalamıştır وَقَالَ Ve demiştir *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ ﷺ Peygambere (sallallahu aleyhi vesellem) *(Ne demiştir?)* أَتَرَى Ne dersin اللهُ يُحْيِي Allah diriltebilir mi? *(Neyi?)* هٰذَا Bunu *(Neden sonra?)* بَعْدَ مَا بَلِيَ Çürümüş olduktan sonra *(Daha neden sonra?)* وَرَمَّ Ve ufalanmış olduktan sonra فَقَالَ Bunun üzerine demiştir *(Kim?)* ﷺ Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) *(Ne demiştir?)* نَعَمْ Evet وَيُدْخِلُكَ Ve seni sokacak *(Nereye?)* النَّارَ Cehenneme.

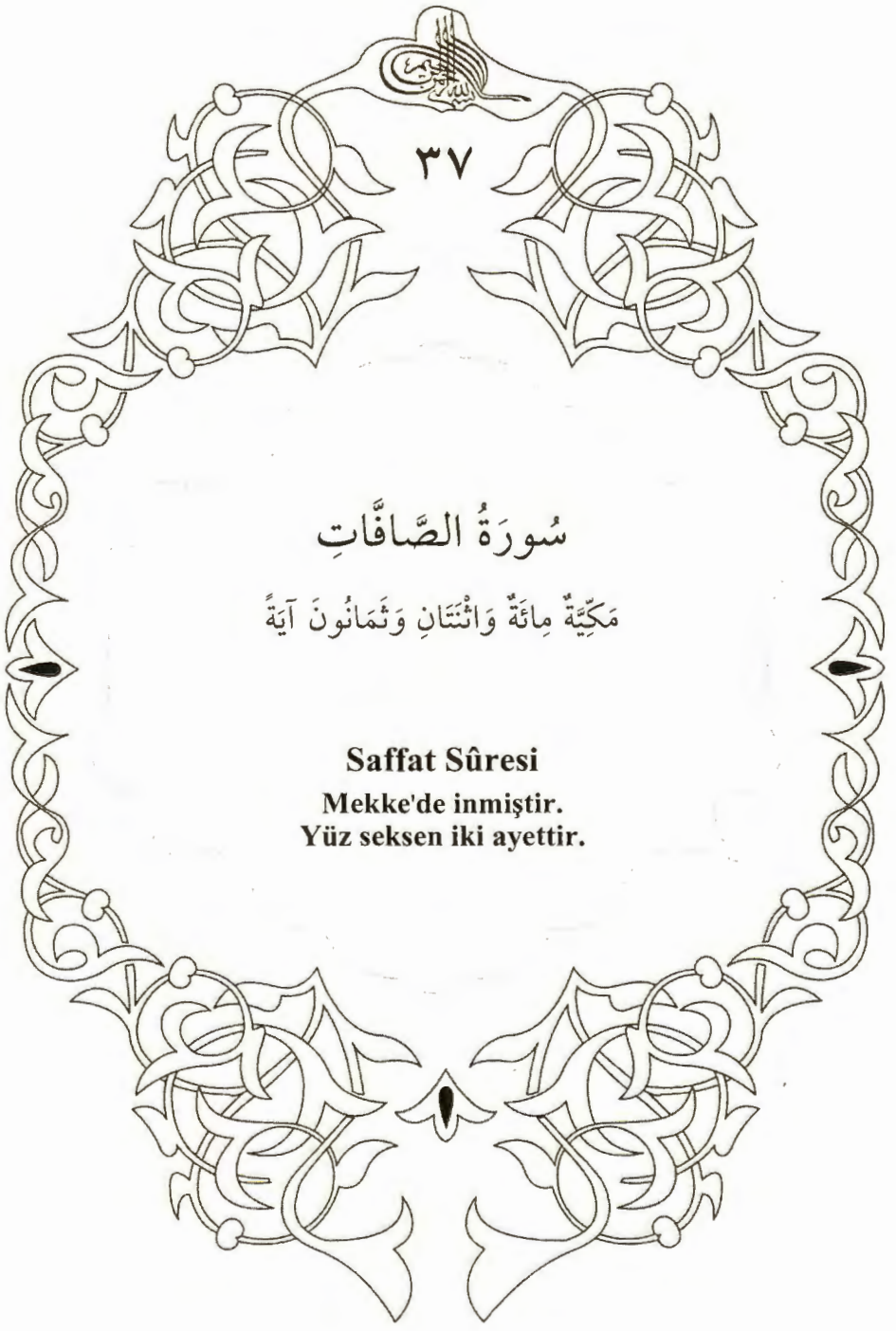
79. قُلْ **Ey habibim söyle** يُحْيِيهَا **Onları diriltir** *(Kim?)* الَّذِي **O zat ki** أَنْشَأَهَا **Onları yoktan var etti** *(Ne olarak?)* أَوَّلَ مَرَّةٍ **İlk defa olarak** وَهُوَ **O** *(Neyi?)* بِكُلِّ خَلْقٍ **Her yaratılışı** مَخْلُوقٍ Yaratılanı *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilicidir** *(Nasıl?)* مُجْمَلًا Genel bir şekilde وَمُفَصَّلًا Ve tafsilatlı bir şekilde *(Neden önce?)* قَبْلَ خَلْقِهِ Yaratılmadan önce *(Daha?)* وَبَعْدَ خَلْقِهِ Yaratıldıktan sonra *(Ondan bedel?)*

80. الَّذِي **O zat ki** جَعَلَ **Yarattı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Nerede?)* فِي جُمْلَةِ النَّاسِ İnsanlar arasında *(Neden?)* مِنَ الشَّجَرِ **Ağaçtan** *(Öyle ağaç ki,)* الْأَخْضَرِ **Yeşil olan** الْمَرْخِ وَالْعَفَارِ Merh ve afâr ağacından (bunlar birbirlerine sürtünme sonucu ateş elde edilen iki ağaçtır) أَوْ كُلِّ شَجَرٍ Ya da her ağaçtır إِلَّا الْعُنَّابَ Ancak hünnab ağacı hariç *(Neyi yarattı?)* **نَارًا Ateşi فَإِذَا أَنْتُمْ Şimdi siz** *(Neden?)* مِنْهُ **O ağaçtan تُوقِدُونَ Tutuşturuyorsunuz** تَقْدَحُونَ Ateş çıkarıyorsunuz وَهٰذَا Ve bu *(Nedir?)* دَالٌّ Delildir *(Neye?)* عَلَى الْقُدْرَةِ عَلَى الْبَعْثِ Öldükten sonra diriltmeye güç yeteceğine فَإِنَّهُ Çünkü bu *(Nedir?)* جَمَعَ فِيهِ Kendisinde toplamaktır *(Neyi?)* بَيْنَ الْمَاءِ وَالنَّارِ Suyla Ateşi وَالْخَشَبِ Ve odunu فَلَا الْمَاءُ يُطْفِيءُ Neticede su söndürmüyor *(Neyi?)* النَّارَ Ateşi وَلَا النَّارُ تُحْرِقُ Ateş de yakmıyor *(Neyi?)* الْخَشَبَ Odunu.

81. **اَوَلَيْسَ Olmadı mı?** *(Kim?)* **اَلَّذِي O zat ki** **خَلَقَ Yarattı** *(Neyi?)* **اَلسَّمٰوَاتِ Gökleri** *(Daha neyi?)* **وَالْاَرْضَ Ve yeri** *(Ne ile birlikte?)* مَعَ عِظَمِهِمَا Bu büyüklükte olmalarıyla birlikte *(Ne olmadı mı?)* **بِقَادِرٍ Güç yetirici olmadı mı?** *(Neye?)* **عَلٰى اَنْ يَخْلُقَ Yaratmaya** *(Neyi yaratmaya?)* **مِثْلَهُمْ Onların benzerlerini** أَيِ الْأُنَاسِيَّ Yani, insanların benzerlerini *(Nede?)* فِي الصِّغَرِ Küçüklükte **بَلٰى Evet oldu** أَيْ هُوَ Yani, Allah *(Nedir?)* قَادِرٌ Güç yetiricidir *(Neye?)* عَلٰى ذٰلِكَ Buna أَجَابَ نَفْسُهُ Kendisi cevap verdi **وَهُوَ Allah** *(Nedir?)* **اَلْخَلَّاقُ Her şeyi yaratan** اَلْكَثِيرُ الْخَلْقِ Yaratması çok olandır *(Daha nedir?)* **اَلْعَلِيمُ Ziyade bilicidir** *(Neyi?)* بِكُلِّ شَيْءٍ Her şeyi.

82. **اِنَّمَا Ancak şöyle ki** **اَمْرُهُ Onun işi** شَأْنُهُ Onun durumu *(Ne zaman?)* **اِذَا اَرَادَ İstediğinde** *(Neyi?)* **شَيْئًا Bir şeyi** أَيْ خَلْقَ شَيْءٍ Yani, bir şeyi yaratmayı *(İşi nedir?)* **اَنْ يَقُولَ Demesidir** *(Neye?)* **لَهُ O şeye** *(Ne demesidir?)* **كُنْ Ol demesidir** **فَيَكُونُ O da hemen oluverir** أَيْ فَهُوَ Yani, o يَكُونُ Hemen olur وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Ne iledir?)* بِالنَّصْبِ Fiilin nasbolmasıyladır *(Ne olarak?)* عَطْفًا عَلٰى يَقُولَ 'Yekûle'ye atfedilerek.

83. **فَسُبْحَانَ Münezzehtir** *(Kim?)* **اَلَّذِي O zat ki** *(Nededir?)* **بِيَدِهِ Kudretindedir** *(Ne?)* **مَلَكُوتُ، مُلْكُ Hükümranlığı** زِيدَتِ الْوَاوُ وَالتَّاءُ ('Mülk' lafzına) vav ve ta ilave edilmiştir *(Ne için?)* لِلْمُبَالَغَةِ Mübalâğa kalıbı olsun diye أَيِ الْقُدْرَةُ Yani, (yed kelimesiyle) kudret kastedilmiştir *(Ne üzerine kudret?)* عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ Her şeye **وَاِلَيْهِ Ve yalnız ona** **تُرْجَعُونَ Döndürüleceksiniz** تُرَدُّونَ Çevrileceksiniz *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette.

٣٧

سُورَةُ الصَّافَّاتِ

مَكِّيَّةٌ مِائَةٌ وَاثْنَتَانِ وَثَمَانُونَ آيَةً

Saffat Sûresi

Mekke'de inmiştir.
Yüz seksen iki ayettir.

سُورَةُ الصَّافَّاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالصَّافَّاتِ صَفًّا ﴿١﴾﴾ الْمَلَائِكَةِ تَصُفُّ نُفُوسَهَا فِي الْعِبَادَةِ أَوْ أَجْنِحَتَهَا فِي الْهَوَاءِ تَنْتَظِرُ مَا تُؤْمَرُ بِهِ ﴿فَالزَّاجِرَاتِ زَجْرًا ﴿٢﴾﴾ الْمَلَائِكَةِ تَزْجُرُ السَّحَابَ أَيْ تَسُوقُهُ ﴿فَالتَّالِيَاتِ﴾ أَيْ قُرَّاءِ الْقُرْآنِ يَتْلُونَهُ ﴿ذِكْرًا ﴿٣﴾﴾ مَصْدَرٌ مِنْ مَعْنَي التَّالِيَاتِ ﴿إِنَّ إِلَٰهَكُمْ﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ ﴿لَوَاحِدٌ ﴿٤﴾﴾ ﴿رَبُّ السَّمَٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشَارِقِ ﴿٥﴾﴾ أَيْ وَالْمَغَارِبِ لِلشَّمْسِ لَهَا كُلَّ يَوْمٍ مَشْرِقٌ وَمَغْرِبٌ ﴿إِنَّا زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِينَةٍ الْكَوَاكِبِ ﴿٦﴾﴾ أَيْ بِضَوْئِهَا أَوْ بِهَا وَالْإِضَافَةُ لِلْبَيَانِ كَقِرَاءَةِ تَنْوِينِ (زِينَةٍ) الْمُبَيَّنَةِ بِالْكَوَاكِبِ ﴿وَحِفْظًا﴾ مَنْصُوبٌ بِفِعْلٍ مُقَدَّرٍ أَيْ حَفِظْنَاهَا بِالشُّهُبِ ﴿مِنْ كُلِّ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِالْمُقَدَّرِ ﴿شَيْطَانٍ مَارِدٍ ﴿٧﴾﴾ عَاتٍ خَارِجٍ عَنِ الطَّاعَةِ ﴿لَا يَسَّمَّعُونَ﴾ أَيِ الشَّيَاطِينُ مُسْتَأْنَفٌ وَسَمَاعُهُمْ هُوَ فِي الْمَعْنَى الْمَحْفُوظُ عَنْهُ ﴿إِلَى الْمَلَإِ الْأَعْلَىٰ﴾ الْمَلَائِكَةِ فِي السَّمَاءِ وَعَدِّي السَّمَاعُ بِإِلَى لِتَضَمُّنِهِ مَعْنَى الْإِصْغَاءِ وَفِي قِرَاءَةٍ [يَسَّمَّعُونَ] بِتَشْدِيدِ الْمِيمِ وَالسِّينِ أَصْلُهُ يَتَسَمَّعُونَ ادْغِمَتِ التَّاءُ فِي السِّينِ ﴿وَيُقْذَفُونَ﴾

الشَّيَاطِينُ بِالشُّهُبِ ﴿مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ﴿٨﴾﴾ مِنْ آفَاقِ السَّمَاءِ ﴿دُحُورًا﴾ مَصْدَرُ دَحَرَهُ أَيْ طَرَدَهُ وَأَبْعَدَهُ وَهُوَ مَفْعُولٌ لَهُ ﴿وَلَهُمْ﴾ فِي الْآخِرَةِ ﴿عَذَابٌ وَاصِبٌ ﴿٩﴾﴾ دَائِمٌ ﴿إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ﴾ مَصْدَرٌ أَيِ الْمَرَّةَ وَالْاِسْتِثْنَاءُ مِنْ ضَمِيرِ يَسْمَعُونَ أَيْ لَا يَسْمَعُ إِلَّا الشَّيْطَانُ الَّذِي سَمِعَ الْكَلِمَةَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ فَأَخَذَهَا بِسُرْعَةٍ ﴿فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ﴾ كَوْكَبٌ مُضِيءٌ ﴿ثَاقِبٌ ﴿١٠﴾﴾ يَثْقُبُهُ أَوْ يُحْرِقُهُ أَوْ يَخْبِلُهُ ﴿فَاسْتَفْتِهِمْ﴾ اِسْتَخْبِرْ كُفَّارَ مَكَّةَ تَقْرِيرًا أَوْ تَوْبِيخًا ﴿أَهُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ مَنْ خَلَقْنَا﴾ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَالسَّمَوَاتِ وَالْأَرَضِينَ وَمَا فِيهِمَا وَفِي الْإِتْيَانِ بِمَنْ تَغْلِيبُ الْعُقَلَاءِ ﴿إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ﴾ أَيْ أَصْلَهُمْ آدَمَ ﴿مِنْ طِينٍ لَازِبٍ ﴿١١﴾﴾ لَازِمٍ يَلْصَقُ بِالْيَدِ الْمَعْنَى أَنَّ خَلْقَهُمْ ضَعِيفٌ فَلَا يَتَكَبَّرُوا بِإِنْكَارِ النَّبِيِّ وَالْقُرْآنِ الْمُؤَدِّي إِلَى هَلَاكِهِمُ الْيَسِيرِ ﴿بَلْ﴾ لِلْاِنْتِقَالِ مِنْ غَرَضٍ إِلَى آخَرَ وَهُوَ الْإِخْبَارُ بِحَالِهِ وَحَالِهِمْ ﴿عَجِبْتَ﴾ بِفَتْحِ التَّاءِ خِطَابًا لِلنَّبِيِّ ﷺ أَيْ مِنْ تَكْذِيبِهِمْ إِيَّاكَ ﴿وَ﴾ هُمْ ﴿يَسْخَرُونَ ﴿١٢﴾﴾ مِنْ تَعَجُّبِكَ ﴿وَإِذَا ذُكِّرُوا﴾ وُعِظُوا بِالْقُرْآنِ ﴿لَا يَذْكُرُونَ ﴿١٣﴾﴾ لَا يَتَّعِظُونَ ﴿وَإِذَا رَأَوْا آيَةً﴾ كَانْشِقَاقِ الْقَمَرِ ﴿يَسْتَسْخِرُونَ ﴿١٤﴾﴾ يَسْتَهْزِئُونَ بِهَا ﴿وَقَالُوا﴾ فِيهَا ﴿إِنْ﴾ مَا ﴿هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾﴾ بَيِّنٌ وَقَالُوا مُنْكِرِينَ لِلْبَعْثِ ﴿أَإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿١٦﴾﴾ فِي الْهَمْزَتَيْنِ فِي الْمَوْضِعَيْنِ التَّحْقِيقُ وَتَسْهِيلُ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالُ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ ﴿أَوَ آبَاؤُنَا الْأَوَّلُونَ ﴿١٧﴾﴾ بِسُكُونِ الْوَاوِ عَطْفًا بِأَوْ وَبِفَتْحِهَا وَالْهَمْزَةُ لِلْاِسْتِفْهَامِ [أَوَ] وَالْعَطْفُ بِالْوَاوِ وَالْمَعْطُوفُ عَلَيْهِ مَحَلُّ إِنَّ وَاسْمِهَا أَوِ الضَّمِيرُ فِي لَمَبْعُوثُونَ وَالْفَاصِلُ هَمْزَةُ الْاِسْتِفْهَامِ ﴿قُلْ نَعَمْ﴾ تُبْعَثُونَ ﴿وَأَنْتُمْ دَاخِرُونَ ﴿١٨﴾﴾ صَاغِرُونَ ﴿فَإِنَّمَا هِيَ﴾ ضَمِيرٌ مُبْهَمٌ يُفَسِّرُهُ ﴿زَجْرَةٌ﴾ أَيْ صَيْحَةٌ ﴿وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ﴾ الْخَلَائِقُ أَحْيَاءٌ ﴿يَنْظُرُونَ ﴿١٩﴾﴾ مَا يُفْعَلُ بِهِمْ ﴿وَقَالُوا﴾ أَيِ الْكُفَّارُ ﴿يَا﴾ لِلتَّنْبِيهِ ﴿وَيْلَنَا﴾ هَلَاكَنَا وَهُوَ مَصْدَرٌ لَا فِعْلَ لَهُ مِنْ لَفْظِهِ وَتَقُولُ لَهُمُ الْمَلَائِكَةُ ﴿هَذَا يَوْمُ الدِّينِ ﴿٢٠﴾﴾ أَيْ يَوْمُ الْحِسَابِ وَالْجَزَاءِ ﴿هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ﴾ بَيْنَ الْخَلَائِقِ ﴿الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢١﴾﴾ وَيُقَالُ لِلْمَلَائِكَةِ ﴿احْشُرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ أَنْفُسَهُمْ بِالشِّرْكِ ﴿وَأَزْوَاجَهُمْ﴾ قُرَنَاءَهُمْ مِنَ الشَّيَاطِينِ ﴿وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٢٢﴾﴾ ﴿مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ مِنَ الْأَوْثَانِ ﴿فَاهْدُوهُمْ﴾ دُلُّوهُمْ وَسُوقُوهُمْ ﴿إِلَى صِرَاطِ الْجَحِيمِ ﴿٢٣﴾﴾ طَرِيقِ النَّارِ ﴿وَقِفُوهُمْ﴾ اِحْبِسُوهُمْ عِنْدَ الصِّرَاطِ ﴿إِنَّهُمْ مَسْؤُلُونَ ﴿٢٤﴾﴾ عَنْ جَمِيعِ أَقْوَالِهِمْ وَأَفْعَالِهِمْ وَيُقَالُ لَهُمْ تَوْبِيخًا.

TÜRKÇE ANLAMI

37- Saffat Sûresi

Mekke'de inmiştir. Yüz seksen iki ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Saf saf dizenlere,** bunlar ibadet ederken kendilerini saf saf yapan yahut havada kanatlarını saf saf dizen meleklerdir.
2. **O haykırıp sürenlere,** bunlar bulutları sevk eden meleklerdir.
3. **Ve o** Kuran'ı **okumakla**[1] **okuyanlara,**
4. Ey Mekkeliler! **Yemin ederim ki, ilâhınız birdir.**
5. **O, hem göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin Rabbi, hem de** güneşin **doğduğu yerlerin** ve battığı yerlerin **Rabbidir.** Her yeni günde güneşin bir doğma bir de batma yeri vardır.
6. **Biz yakın göğü, yıldızdan süslerle**[2] veya onların ışığıyla **süsledik.**
7. **Ve** gökyüzünü ateş kütleleriyle **asi,** küstah ve itaat dışına çıkan **her şeytandan**[3] **korumakla**[4] koruduk.
8. **Onlar, artık** gökyüzündeki **mele-i a'lâ'yı,** melekleri **kulak veremezler.**[5] **Her taraftan** ateş kütleleriyle **taşlanırlar.**
9. O şeytanlar, gökyüzünün **her yerinden** ateş kütleleriyle **kovulmak için**[6] **(atılırlar.) Ve onlar için** ahirette **sürekli bir azap vardır.**
10. **Ancak**[7] **bir defa söz kapan olursa, onu da delip geçen**, yakan veya parçalayan **bir parlak ışık takip eder.**
11. **Şimdi sor onlara!** Mekkeli kâfirlere, böyle olduğunu bildirmek yahut kınamak için sor bakalım; **yaratma bakımından onlar mı daha zor,**

---

[1] ذِكْرًا kelimesi اَلتَّالِيَاتِ kelimesinin manasından mastardır. (Meful-u mutlak)

[2] بِزِينَةِ الْكَوَاكِبِ terkibindeki izafet beyan içindir; tıpkı بِزِينَةٍ kelimesinin tenvinli okunduğu ve اَلْكَوَاكِبِ kelimesiyle beyan edildiği kıraat gibi. (Bu son kıraat bizim okuduğumuz kıraattir.)

[3] مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ : buradaki مِنْ mukadder fiile (حَفِظْنَا) taalluk eder.

[4] وَحِفْظًا kelimesi mukadder bir fiille mensuptur; takdir وحفظناها şeklindedir.

[5] Aslında gökyüzünün kendisinden korunduğu şey şeytanların zatı değil, onların buradan herhangi bir şey "işitmeleri"dir. (Dolayısıyla وَحِفْظًا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ ayeti - وَحِفْظًا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ takdirindedir.) لَا يَسْمَعُونَ fiilinin إِلَى ile teaddi etmesi سَمَاعَ - اَلْإِصْغَاء kelimesinin manasını tazmin ettiği içindir. Bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) şeddeli م ve س harfi ile (لَا يَسَّمَّعُونَ şeklinde) okunmuştur. Bu kelimenin aslı يَتَسَمَّعُونَ idi; ت harfi س harfine idgam edilmiştir.

[6] دُحُورًا kelimesi دَحَرَ fiilinin mastarıdır; "kovup, uzaklaştırdı" anlamına gelir.

[7] Buradaki istisna يسمعون fiilinin zamirindendir. Takdir; لَا يَسْمَعُ إِلَّا الشَّيْطَانُ الَّذِي سَمِعَ الْكَلِمَةَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ فَأَخَذَهَا بِسُرْعَةٍ şeklindedir.

yoksa bizim yarattığımız melekler, gökler, yerler ve bu ikisinde bulunan şeyler **mi?**[1] **Şüphesiz biz kendilerini,** onların asılları olan Âdem'i **yapışkan,** ele yapışan **bir çamurdan yarattık.** Mana şöyledir: onların yaratılışı zayıftır, bu yüzden peygamberi ve Kuran'ı inkâr etmek suretiyle kibirlenmesinler; çünkü bu onların kolayca helak edilmelerine yol açar.

12. **Yok,**[2] **sen** onların seni yalanlamasına **şaşıyorsun;**[3] **hâlbuki** onlar seninin şaşırmanla **alay ediyorlar.**

13. **Kendilerine öğüt verildiği,** Kuran'la vaaz edildiği **vakit öğüt almazlar.**

14. Ayın yarılması gibi **bir mucize görseler,** onunla **alay ederler.**

15. O mucizeyle ilgili olarak **"bu ancak açık bir büyüdür"**[4] **derler.**

16. Ayrıca, dirilişi inkâr ederek: **"Gerçekten öldüğümüz, toprak ve kemik olduğumuz zaman biz mi**[5] **diriltileceğiz;**

17. **Yoksa**[6] **ilk atalarımız mı (diriltilecek)?"**

18. **De ki: Evet,** diriltileceksiniz; **hem de hor ve hakir olarak...**

19. **O**[7] **korkunç bir sesten ibaret olacak, bir de bakmışsın onlar,** yani mahlûkat diriltilmiş, kendilerine ne yapılacağını **bekliyorlar.**

20. Kâfirler: **İşte helakımız**[8] **derler.** Melekler onlara der ki: **Bu din,** hesap ve ceza **günüdür,**

21. **İşte bu, yalanlamış olduğunuz** mahlûkat arasındaki **hüküm günüdür.**

22-23. Meleklere şöyle denir: "Şirk koşarak kendilerine **zulmedenleri, onların yoldaşlarını,** şeytanlardan olan arkadaşlarını **ve Allah'tan başka tapmış olduklarını,** putları **toplayın, onlara cehennemin yolunu gösterin",** cehenneme götürün.

24. "Sırat'ta **onları durdurun,** hapsedin; **çünkü onlar** tüm söz ve işlerinden **sorguya çekilecekler!**

---

[1] Ayette مَنْ kelimesinin kullanılışı tağlib yoluyladır.

[2] بَلْ burada bir konudan diğerine -ki burada 'Peygamberin ve onların durumunu bildirmek'dir- intikal içindir.

[3] عَجِبْتَ fiiliyle hitap Hz. Peygamberedir (sallallahu aleyhi vesellem).

[4] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[5] أَإِذَا ve أَإِنَّا kelimeleri, iki hemzenin ispatı, ikincisinin teshili ve her iki durumda aralarına bir elif konularak okunmuştur.

[6] أَوْ burada و harfinin sükunuyla -atıf harfi olarak أَوْ kullanılarak- okunmuştur. Bir başka kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) و harfi fethalı olarak -atıf harfi olarak و kullanılarak- okunmuştur. (Her iki kıraatte de) Matuf-u aleyh إِنَّ ve isminin mahallidir ya da (ikinci kıraate göre) لَمَبْعُوثُونَ deki zamirdir. Matuf-u aleyh ile matuf arasında fasıl ise istifham hemzesidir.

[7] هِيَ burada zamiri mübhem olup kendisini زَجْرَةٌ kelimesi tefsir eder.

[8] وَيْلٌ kelimesi lafzından fiili olmayan mastardır.

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الصَّافَّاتِ ﴿٣٧﴾

37- Saffat Sûresi

Yüz seksen iki ayettir. مِائَةٌ وَاثْنَتَانِ وَثَمَانُونَ آيَةً **Mekke'de inmiştir** مَكِّيَّةٌ

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

1. **(Kendilerini) saf saf dizenlere yemin olsun** وَالصَّافَّاتِ *(Nasıl?)* **Saf saf dizmekle** صَفًّا *(Kimdir onlar?)* Meleklerdir الْمَلَائِكَةِ O Melekler nefislerini saf saf yaparlar تَصُفُّ نُفُوسَهَا *(Nerede?)* İbadette فِي الْعِبَادَةِ Veya havada kanatlarını saf saf yaparlar أَوْ أَجْنِحَتَهَا فِي الْهَوَاءِ *(Ne oldukları halde?)* Kendilerine emredilecek şeyleri bekliyorlar. تَنْتَظِرُ مَا تُؤْمَرُ بِهِ

2. **Haykırıp sürenlere** فَالزَّاجِرَاتِ *(Nasıl?)* **Haykırıp sürmekle** زَجْرًا *(Kimdir onlar?)* Meleklerdir الْمَلَائِكَةِ *(Öyle melekler ki,)* Sürüyor تَزْجُرُ *(Neyi?)* Bulutları السَّحَابَ Yani, onu sevk ediyor. أَيْ تَسُوقُهُ

3. **Okuyanlara** فَالتَّالِيَاتِ أَيْ قُرَّاءِ الْقُرْآنِ Kuran'ı okuyan karilere *(Ne olmakla?)* Onu **okumakla** okuyorlar يَتْلُونَهُ ذِكْرًا *(Bu kelime nedir?)* 'Taliyat' kelimesinin manasından mastardır. مَصْدَرٌ مِنْ مَعْنَي التَّالِيَاتِ

4. **Muhakkak ki Sizin ilahınız** إِنَّ إِلٰهَكُمْ يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke halkı *(Nedir?)* **Tektir.** لَوَاحِدٌ

5. **Göklerin Rabbidir** رَبُّ السَّمٰوَاتِ **Ve yerin** وَالْأَرْضِ *(Daha?)* **Ve o şeylerin ki** وَمَا **O ikisinin arasındadır** بَيْنَهُمَا *(Daha nedir?)* **Doğuların** وَرَبُّ الْمَشَارِقِ **Rabbidir** لِلشَّمْسِ أَيْ وَالْمَغَارِبِ Yani, güneşin battığı yerlerin لَهَا كُلَّ يَوْمٍ Güneş için her gün vardır *(Ne vardır?)* Bir doğuş ve batış yeri. مَشْرِقٌ وَمَغْرِبٌ

6. **Muhakkak biz** إِنَّا **Süsledik** زَيَّنَّا *(Neyi?)* **Dünya göğünü** السَّمَاءَ الدُّنْيَا *(Ne ile?)* بِزِينَةٍ **Yıldızdan süslerle** الْكَوَاكِبِ Yani, onların ışığıyla أَيْ بِضَوْئِهَا Veya onların kendisiyle أَوْ بِهَا İzafet beyan içindir وَالْإِضَافَةُ لِلْبَيَانِ *(Ne gibi?)* 'Zinet'in tenvinlenmesiyle olan kıraat gibi كَقِرَاءَةِ تَنْوِينِ زِينَةٍ *(Öyle zinet ki?)* Kevakib ile açıklanan. الْمُبَيَّنَةِ بِالْكَوَاكِبِ

7. **Ve korumakla** وَحِفْظًا *(Bu kelime nedir)* Mukadder bir fiille mensuptur مَنْصُوبٌ بِفِعْلٍ مُقَدَّرٍ Yani, o göğü koruduk أَيْ حَفِظْنَاهَا *(Ne ile?)* Ateş kütleleriyle بِالشُّهُبِ *(Kimden?)* **Her şeytandan,** 'Min' kelimesi mukadder fille taalluk eder مِنْ كُلِّ –مُتَعَلِّقٌ بِالْمُقَدَّرِ– **İsyankar** مَارِدٍ *(Öyle şeytan ki,)* Küstah ve İtaatten çıkan. عَاتٍ، خَارِجٍ عَنِ الطَّاعَةِ شَيْطَانٍ

8. **لَايَسْمَعُونَ Kulak veremezler** أَيِ الشَّيَاطِينُ Yani, şeytanlar *(Bu cümle nedir?)* مُسْتَأْنَفٌ Başlangıç cümlesidir وَسَمَاعُهُمْ Onların işitmeleri هُوَ Asıl o فِي الْمَعْنَى Mana'da *(Nedir?)* اَلْمَحْفُوظُ (Gökyüzünün) korunmuş olduğu şeydir *(Neden korunmuş olduğu?)* عَنْهُ Kendisinden (Yani: Sema'nın korunmuş olduğu şey aslında şeytanların zatı değil, 'işitmeleri'dir.) *(Nereye kulak veremezler?)* **اِلَى الْمَلَإِ الْاَعْلٰى Mele-i Alâ'ya** فِي السَّمَاءِ اَلْمَلَائِكَةِ Gökteki meleklere وَعَدِّي السَّمَاعُ بِإِلَى Sema kelimesi 'İlâ' ile müteaddi oldu *(Niçin?)* لِتَضَمُّنِهِ مَعْنَى الْإِصْغَاءِ Kulak verme manasını içerdiği için وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Ne ile okunmuştur?)* بِتَشْدِيدِ الْمِيمِ وَالسِّينِ Mim ve sin harflerinin şeddelenmesiyle أَصْلُهُ يَتَسَمَّعُونَ Onun aslı 'Yetesemmeun' şeklindedir اُدْغِمَتِ التَّاءُ فِي السِّينِ Ta harfi sin harfine idgam edilmiştir **وَيُقْذَفُونَ Ve atılırlar** الشَّيَاطِينُ Yani, şeytanlar *(Ne ile?)* بِالشُّهُبِ Ateş kütleleriyle *(Nereden?)* **مِنْ كُلِّ جَانِبٍ Her taraftan** *(Neden olan?)* مِنْ آفَاقِ السَّمَاءِ Göğün her tarafından *(Niçin atılırlar?)*

9. **دُحُورًا Uzaklaştırmak için** مَصْدَرُ دَحَرَهُ 'deharahu'nun masdarıdır أَيْ طَرَدَهُ وَأَبْعَدَهُ Yani, 'onu kovdu ve uzaklaştırdı' anlamındadır وَهُوَ مَفْعُولٌ لَهُ Bu kelime meful-u leh'tir **وَلَهُمْ Onlar için vardır** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Ne vardır?)* **عَذَابٌ Azap vardır** *(Öyle azap ki,)* وَاصِبٌ **Sürekli** دَائِمٌ Devamlı.

10. **اِلَّا Ancak hariç** *(Kim?)* مَنْ **Birisi ki خَطِفَ Kaptı** *(Ne olmakla?)* **الْخَطْفَةَ Bir defa kapmakla** *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرٌ Mastardır أَيِ الْمَرَّةَ Yani, bir kere وَالْاِسْتِثْنَاءُ مِنْ ضَمِيرِ يَسْمَعُونَ İstisna 'Yesme'une' fiilinin zamirindendir أَيْ لَا يَسْمَعُ إِلَّا الشَّيْطَانُ Yani, ancak bir şeytan kulak verdi الَّذِي Öyle şeytan ki سَمِعَ الْكَلِمَةَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ O kelimeyi meleklerden işitti فَأَخَذَهَا بِسُرْعَةٍ Ve onu süratlice aldı **فَاَتْبَعَهُ Onu takip eder** *(Ne?)* **شِهَابٌ Ateş** كَوْكَبٌ مُضِيءٌ Işık saçan yıldız *(Öyle ateş ki,)* **ثَاقِبٌ Delici** يَتْقُبُهُ Onu deliyor أَوْ يَخْبِلُهُ Veya onu yakıyor أَوْ يُخْرِقُهُ Veya onu parçalıyor.

11. **فَاسْتَفْتِهِمْ Onlara sor** اِسْتَخْبِرْ Haber vermesini iste *(Kimin?)* كُفَّارَ مَكَّةَ Mekke kafirlerinin *(Niçin?)* تَقْرِيرًا أَوْ تَوْبِيخًا Durumun bu şekilde olduğunu anlatmak veya azarlamak için **اَهُمْ Onlar mı? اَشَدُّ Daha şiddetlidir** *(Ne bakımdan?)* **خَلْقًا Yaratma bakımından اَمْ Yoksa مَنْ O kimse ki خَلَقْنَا Yarattık** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَالسَّمٰوَاتِ وَالْأَرَضِينَ وَمَا فِيهِمَا Melekler, gökler, yerler ve o ikisinin arasındaki şeylerden وَفِي الْإِتْيَانِ بِمَنْ 'Men' kelimesinin getirilmesinde vardır *(Ne?)* تَغْلِيبُ الْعُقَلَاءِ Akıllı olanları galip kılmak **اِنَّا Muhakkak biz خَلَقْنَاهُمْ Onları yarattık** أَيْ اَصْلَهُمْ آدَمَ

Yani, onların aslı Adem'i yarattık *(Neden yarattık?)* مِنْ طِينٍ **Çamurdan** *(Öyle çamur ki,)* لَازِبٍ **Cıvık** لَازِمٍ Yapışkan *(Öyle yapışkan ki,)* يَلْصَقُ بِالْيَدِ Ele yapışıyor الْمَعْنَى Mana şöyledir; أَنَّ خَلْقَهُمْ ضَعِيفٌ Onların yaratılışı zayıftır فَلَا يَتَكَبَّرُوا Kibirlenmesinler *(Neyle?)* بِإِنْكَارِ النَّبِيِّ وَالْقُرْآنِ Peygamber'i ve Kuran'ı inkar etmekle *(Öyle inkar ki,)* الْمُؤَدِّي إِلَى هَلَاكِهِمُ الْيَسِيرِ Onları, basit olan helaklarına götüren.

12. بَلْ **Bilakis** *(Bu kelime niçindir?)* لِلِانْتِقَالِ مِنْ غَرَضٍ إِلَى آخَرَ Bir maksattan diğerine intikal içindir وَهُوَ الْإِخْبَارُ بِحَالِهِ وَحَالِهِمْ O da peygamberin ve onların halinden haber vermektir عَجِبْتَ **Şaşıyorsun** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِفَتْحِ التَّاءِ Tenin fethasıyla *(Ne olarak?)* خِطَابًا لِلنَّبِيِّ ﷺ Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) hitap olarak أَيْ مِنْ تَكْذِيبِهِمْ إِيَّاكَ Yani, seni yalanlamalarından *(Ne oldukları halde?)* وَ هُمْ **Ve** halbuki onlar يَسْخَرُونَ **Eğleniyorlar** *(Neden?)* مِنْ تَعَجُّبِكَ Senin şaşmandan.

13. وَإِذَا ذُكِّرُوا **Ve öğüt verildiklerinde** وُعِظُوا بِالْقُرْآنِ Kuran ile vaaz edildiklerinde لَا يَذْكُرُونَ **Öğüt almazlar** لَا يَتَّعِظُونَ Hisse almazlar.

14. وَإِذَا رَأَوْا **Gördüklerinde** *(Neyi?)* آيَةً **Bir mucizeyi** *(Ne gibi?)* كَانْشِقَاقِ الْقَمَرِ Ayın yarılması gibi يَسْتَسْخِرُونَ **Alay ederler** يَسْتَهْزِئُونَ بِهَا Onunla dalga geçerler.

15. وَقَالُوا **Ve derler** *(Ne hakkında?)* فِيهَا O mucize hakkında *(Ne derler?)* إِنْ هَذَا -مَا- **Bu değildir** إِلَّا **Ancak** *(Nedir?)* سِحْرٌ **Sihirdir** *(Öyle sihir ki,)* مُبِينٌ **Apaçık** بَيِّنٌ Aşikar.

16. وَقَالُوا مُنْكِرِينَ لِلْبَعْثِ Ve dirilişi inkar ederek dediler ki أَئِذَا مِتْنَا **Öldüğümüzde mi?** *(Daha?)* وَكُنَّا **Ve olduğumuzda** *(Ne?)* تُرَابًا **Toprak** *(Daha ne olduğumuzda?)* وَعِظَامًا **Kemik** أَئِنَّا **Biz mi?** لَمَبْعُوثُونَ **Diriltilmiş olacağız** فِي الْمَوْضِعَيْنِ İki yerde bulunan iki hemzede وَتَسْهِيلُ الثَّانِيَةِ التَّحْقِيقُ Hemzeleri ispat etmek vardır *(Daha?)* وَإِدْخَالُ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا İkincisini teshil etmek vardır *(Daha?)* İkisinin arasına elif sokmak vardır *(Hangi durumda?)* عَلَى الْوَجْهَيْنِ İki şekilde de *(Daha kim?)*

17. أَوَ آبَاؤُنَا **Atalarımız da** *(Öyle atalarımız ki,)* الْأَوَّلُونَ **Evvelkiler** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِسُكُونِ الْوَاوِ Vav'ın sükunu ile *(Ne olarak?)* عَطْفًا بِأَوْ 'Ev' kelimesiyle atfedilerek *(Daha ne ile okunmuştur?)* وَبِفَتْحِهَا Vavın fethasıyla وَالْهَمْزَةُ Hemze ise *(Niçindir?)* لِلِاسْتِفْهَامِ Soru içindir وَالْعَطْفُ بِالْوَاوِ Atıf vav'ladır وَالْمَعْطُوفُ عَلَيْهِ مَحَلُّ إِنَّ وَاسْمِهَا Matufun aleyh, 'inne' ve 'isminin mahalli'dir أَوِ الضَّمِيرُ فِي لَمَبْعُوثُونَ Veya 'Lemeb'usine' kelimesinde bulunan zamirdir وَالْفَاصِلُ هَمْزَةُ الِاسْتِفْهَامِ Ayıran ise soru hemzesidir.

18. قُلْ **De ki** نَعَمْ **Evet** تُبْعَثُونَ diriltileceksiniz *(Ne olduğunuz halde?)* وَأَنْتُمْ **Siz** *(Nesiniz?)* دَاخِرُونَ **Hakir olucularsınız** صَاغِرُونَ Aşağılık olucularsınız.

19. فَإِنَّمَا **Ancak** هِيَ **O** ضَمِيرٌ مُبْهَمٌ Bu zamir, zamir-i mübhemdir *(öyle mübhem zamir ki,)* يُفَسِّرُهُ Onu açıklıyor *(Nedir?)* زَجْرَةٌ **Çığlık** أَيْ صَيْحَةٌ Yani, çığlık *(Öyle çığlık ki,)* وَاحِدَةٌ **Tek** فَإِذَا **Birden** هُمْ **Onlar** اَلْخَلَائِقُ أَحْيَاءٌ Yani, mahlûkat dirilmiştir *(Nedirler?)* يَنْظُرُونَ **Bekliyorlar** *(Neye?)* مَا يُفْعَلُ بِهِمْ Onlara yapılacaklara.

20. وَقَالُوا **Dediler ki** أَيِ الْكُفَّارُ Yani, kafirler يَا-لِلتَّنْبِيهِ- وَيْلَنَا **Eyvah bize,** Ya tenbih içindir هَلَاكَنَا Eyvah! Helakım! وَهُوَ Bu *(Nedir?)* مَصْدَرٌ Mastardır لَا فِعْلَ لَهُ مِنْ لَفْظِهِ Lafzından fiili yoktur وَتَقُولُ لَهُمُ الْمَلَائِكَةُ Melekler onlara derler *(Ne derler?)* هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* يَوْمُ الدِّينِ **Ceza günüdür** أَيْ يَوْمُ الْحِسَابِ وَالْجَزَاءِ Yani, hesap ve ceza günüdür.

21. هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* يَوْمُ الْفَصْلِ **Ayırt etme günüdür** *(Nerede?)* بَيْنَ الْخَلَائِقِ Mahlûkat arasında الَّذِي **Öyle gün ki** كُنْتُمْ **Siz oldunuz** *(Neyi?)* بِهِ **O günü** *(Ne oldunuz?)* تُكَذِّبُونَ **Yalanlıyor oldunuz.**

22. وَيُقَالُ لِلْمَلَائِكَةِ Meleklere denilir *(Ne denilir?)* اُحْشُرُوا **Toplayın** *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler** *(Kime?)* أَنْفُسَهُمْ Kendilerine *(Neyle?)* بِالشِّرْكِ Şirk ile *(Daha kimi?)* وَأَزْوَاجَهُمْ **Ve onların eşlerini** قُرَنَاءَهُمْ مِنَ الشَّيَاطِينِ Şeytanlardan onların yakınlarını *(Daha Kimi?)* وَمَا **Ve o şeyleri ki** كَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* يَعْبُدُونَ **İbadet ediyorlar** *(Kimden başka?)*

23. مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, onun dışında مِنَ الْأَوْثَانِ Putlardan فَاهْدُوهُمْ **Onları eriştirin** دُلُّوهُمْ Onlara gösterin *(Daha?)* وَسُوقُوهُمْ Onları sevk edin *(Nereye?)* إِلَى صِرَاطِ الْجَحِيمِ **Cehennemin köprüsüne** طَرِيقِ النَّارِ Ateşin yoluna.

24. وَقِفُوهُمْ **Onları tutuklayın** اِحْبِسُوهُمْ عِنْدَ الصِّرَاطِ Onları Sırat'ta hapsedin إِنَّهُمْ **Muhakkak onlar** *(Nedir?)* مَسْؤُلُونَ **Sorguya çekileceklerdir** *(Neden?)* عَنْ جَمِيعِ أَقْوَالِهِمْ وَأَفْعَالِهِمْ Bütün sözlerinden ve yaptıklarından.

﴿مَا لَكُمْ لَا تَنَاصَرُونَ ﴿٢٥﴾﴾ لَا يَنْصُرُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا كَحَالِكُمْ فِي الدُّنْيَا وَيُقَالُ لَهُمْ ﴿بَلْ هُمُ الْيَوْمَ مُسْتَسْلِمُونَ ﴿٢٦﴾﴾ مُنْقَادُونَ أَذِلَّاءُ ﴿وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٧﴾﴾ يَتَلَاوَمُونَ وَيَتَخَاصَمُونَ ﴿قَالُوا﴾ أَيِ الْأَتْبَاعُ مِنْهُمْ لِلْمَتْبُوعِينَ ﴿إِنَّكُمْ كُنْتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ ﴿٢٨﴾﴾ عَنِ الْجِهَةِ الَّتِي كُنَّا نَأْمَنُكُمْ مِنْهَا لِحِلْفِكُمْ أَنَّكُمْ عَلَى الْحَقِّ فَصَدَّقْنَاكُمْ وَاتَّبَعْنَاكُمُ الْمَعْنَى أَنَّكُمْ أَضْلَلْتُمُونَا ﴿قَالُوا﴾ أَيِ الْمَتْبُوعُونَ لَهُمْ ﴿بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٢٩﴾﴾ وَإِنَّمَا يَصْدُقُ الْإِضْلَالُ مِنَّا أَنْ لَوْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ فَرَجَعْتُمْ عَنِ الْإِيمَانِ إِلَيْنَا ﴿وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ﴾ قُوَّةٍ وَقُدْرَةٍ نَقْهَرُكُمْ عَلَى مُتَابَعَتِنَا ﴿بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا طَاغِينَ ﴿٣٠﴾﴾ ضَالِّينَ مِثْلَنَا ﴿فَحَقَّ﴾ وَجَبَ ﴿عَلَيْنَا﴾ جَمِيعًا ﴿قَوْلُ رَبِّنَا﴾ بِالْعَذَابِ أَيْ قَوْلُهُ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿إِنَّا﴾ جَمِيعًا ﴿لَذَائِقُونَ ﴿٣١﴾﴾ الْعَذَابَ بِذَلِكَ الْقَوْلِ وَنَشَأَ عَنْهُ قَوْلُهُمْ ﴿فَأَغْوَيْنَاكُمْ﴾ الْمُعَلَّلُ بِقَوْلِهِ ﴿إِنَّا كُنَّا غَاوِينَ ﴿٣٢﴾﴾ قَالَ تَعَالَى ﴿فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٣﴾﴾ أَيْ لِاشْتِرَاكِهِمْ فِي الْغَوَايَةِ ﴿إِنَّا كَذَلِكَ﴾ كَمَا نَفْعَلُ بِهَؤُلَاءِ ﴿نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٤﴾﴾ غَيْرَ هَؤُلَاءِ أَيْ نُعَذِّبُهُمُ التَّابِعَ مِنْهُمْ وَالْمَتْبُوعَ ﴿إِنَّهُمْ﴾ أَيْ هَؤُلَاءِ بِقَرِينَةِ مَا بَعْدَهُ ﴿كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٥﴾﴾ ﴿وَيَقُولُونَ أَئِنَّا﴾ فِي هَمْزَتَيْهِ مَا تَقَدَّمَ ﴿لَتَارِكُوا آلِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَجْنُونٍ ﴿٣٦﴾﴾ أَيْ لِأَجْلِ مُحَمَّدٍ قَالَ تَعَالَى ﴿بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٧﴾﴾ الْجَائِينَ بِهِ وَهُوَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ ﴿إِنَّكُمْ﴾ فِيهِ الْتِفَاتٌ ﴿لَذَائِقُوا الْعَذَابِ الْأَلِيمِ ﴿٣٨﴾﴾ ﴿وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا﴾ جَزَاءَ ﴿مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٩﴾﴾ ﴿إِلَّا عِبَادَ اللهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾﴾ الْمُؤْمِنِينَ اسْتِثْنَاءٌ مُنْقَطِعٌ ذُكِرَ جَزَاؤُهُمْ فِي قَوْلِهِ ﴿أُولَئِكَ لَهُمْ﴾ فِي الْجَنَّةِ ﴿رِزْقٌ مَعْلُومٌ ﴿٤١﴾﴾ بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿فَوَاكِهُ﴾ بَدَلٌ أَوْ بَيَانٌ لِلرِّزْقِ وَهُوَ مَا يُؤْكَلُ تَلَذُّذًا لَا لِحِفْظِ صِحَّةٍ لِأَنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ مُسْتَغْنُونَ عَنْ حِفْظِهَا بِخَلْقِ أَجْسَامِهِمْ لِلْأَبَدِ ﴿وَهُمْ مُكْرَمُونَ ﴿٤٢﴾﴾ بِثَوَابِ اللهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ﴿فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٤٣﴾﴾ ﴿عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٤٤﴾﴾ لَا يَرَى بَعْضُهُمْ قَفَا بَعْضٍ ﴿يُطَافُ عَلَيْهِمْ﴾ عَلَى كُلِّ مِنْهُمْ ﴿بِكَأْسٍ﴾ هُوَ الْإِنَاءُ بِشَرَابِهِ ﴿مِنْ مَعِينٍ ﴿٤٥﴾﴾ مِنْ خَمْرٍ يَجْرِي عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ كَأَنْهَارِ الْمَاءِ ﴿بَيْضَاءَ﴾ أَشَدَّ بَيَاضًا مِنَ اللَّبَنِ ﴿لَذَّةٍ﴾ لَذِيذَةٍ ﴿لِلشَّارِبِينَ ﴿٤٦﴾﴾ بِخِلَافِ خَمْرِ الدُّنْيَا فَإِنَّهَا كَرِيهَةٌ عِنْدَ الشُّرْبِ ﴿لَا فِيهَا غَوْلٌ﴾ مَا يَغْتَالُ عُقُولَهُمْ

﴿وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنزَفُونَ ﴿٤٧﴾﴾ بِفَتْحِ الزَّايِ وَكَسْرِهَا مِنْ نَزَفَ الشَّارِبُ وَأَنْزَفَ أَيْ يَسْكَرُونَ بِخِلَافِ خَمْرِ الدُّنْيَا ﴿وَعِندَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ﴾ حَابِسَاتُ الْأَعْيُنِ عَلَى أَزْوَاجِهِنَّ لَا يَنْظُرْنَ إِلَى غَيْرِهِمْ لِحُسْنِهِمْ عِنْدَهُنَّ ﴿عِينٌ ﴿٤٨﴾﴾ ضِخَامُ الْأَعْيُنِ حِسَانُهَا ﴿كَأَنَّهُنَّ﴾ فِي اللَّوْنِ ﴿بَيْضٌ﴾ لِلنَّعَامِ ﴿مَكْنُونٌ ﴿٤٩﴾﴾ مَسْتُورٌ بِرِيشِهِ لَا يَصِلُ إِلَيْهِ غُبَارٌ وَلَوْنُهُ وَهُوَ الْبَيَاضُ فِي صُفْرَةٍ أَحْسَنُ أَلْوَانِ النِّسَاءِ ﴿فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ﴾ بَعْضُ أَهْلِ الْجَنَّةِ ﴿عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٥٠﴾﴾ عَمَّا مَرَّ بِهِمْ فِي الدُّنْيَا ﴿قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ ﴿٥١﴾﴾ صَاحِبٌ يُنْكِرُ الْبَعْثَ.

TÜRKÇE ANLAMI

25. Ve onlara kınama yollu denilecektir ki: **Size ne oldu ki yardımlaşmıyorsunuz,** dünyadaki gibi birbirinize yardım etmiyorsunuz.

26. Onlara denilir ki; **evet, onlar o gün teslim olmuşlardır,** zilletle boyun eğmişlerdir.

27. **Onlardan bir kısmı, diğerlerine yönelip soruşurlar,** birbirlerini kınayıp dalaşırlar.

28. Uyanlar, uydukları adamlara: **Siz bize sağdan**; hak üzere olduğunuza dair yeminler ettiğiniz için sizlere güvendiğimiz yönden **gelirdiniz derler.** Yani "Bizi, siz saptırdınız" demek isterler.

29. Tabi oldukları adamlar da: "**Bilakis, siz inanan kimseler değildiniz" derler.** Bizim sizi saptırmış olmamız için, sizin önceden mümin iken, sonradan inkâr edip bize katılmış olmanız gerekirdi.

30. "**Bizim sizi** kendimize tabi kılmaya **zorlayacak bir güç** ve kudreti**miz yoktu; fakat siz kendiniz** aynı bizim gibi **azgın,** sapmış **bir toplum idiniz.**"

31. "**Onun için Rabbimizin hükmü biz**im hepimize **hak,** gerekli **oldu; biz** bu söz sebebiyle **mutlaka** azabı **tadacağız.**"

32. Rabbin o sözünden sebep onların şu sözleri neşet etmiştir: "**Biz sizi azdırdık;** bunun sebebi de şudur: **çünkü kendimiz de azmıştık.**"

33. Allah teala buyuruyor ki: **Şüphesiz o** kıyamet **gün**ünde **onlar** azgınlıkta ortak oldukları için **azapta** da **ortaktırlar.**

34. **İşte biz,** bunlara yaptığımız gibi, bunların dışındaki **suçlulara da öyle yaparız**; onların tabilerine de, liderlerine de azap ederiz.

35. **Çünkü onlara,** puta tapanlara[1]**: Allah'tan başka ilah yoktur, denildiği zaman kibirle direnirlerdi.**

[1] "Onlara" sözüyle "puta tapanlar"ın kastedildiği, sonrasında gelen ayetin delaletiyle bilinmiştir.

36. **"Delirmiş bir şair** olan Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) sözün**den dolayı, biz ilahlarımızı bırakacak mıyız?"**[1] **derlerdi.**

37. Allah teala buyuruyor ki: **Hayır! O, gerçeği getirdi ve peygamberleri,** hak olan "lâ ilâhe illallah" sözünü getirenleri **de doğruladı.**

38. **Kuşkusuz siz**[2] **can yakıcı azabı tadacaksınız.**

39. **Çekeceğiniz ceza yapmakta olduğunuzdan başka bir şey**in cezası **değildir.**

40. **(Bu azaptan) Ancak Allah'ın halis kulları,** müminler **hariçtir.**[3] Bu halis kulların karşılığı sonraki ayette zikredilmiştir:

41. **Bunlar için** cennette **(vakti) bilinen,** sabah-akşam **bir rızk vardır;**

42. **Yemişler...**[4] **Ve onlar,** Allah Sübhanehu tarafından verilen mükâfatla **ikram olunurlar.**

43. **Naîm cennetlerindedirler.**

44. **Tahtlar üzerinde karşılıklı,** kimse kimsenin ensesini görmeyecek şekilde **otururlar.**

45. **Onlar**ın her birine dünyadaki nehirler gibi yüzeyde akan şarap **pınarından** doldurulmuş **kadehler dolaştırılır...**

46. **...bembeyaz,** sütten daha beyaz**; içenlere lezzet verir.** Dünyadaki şarap ise böyle değildir; zira onun içimi çok kötüdür.

47. **O içkide ne sersemletme,** akılları alma **vardır; ne de onunla sarhoş olurlar.**[5] Dünyadaki şarap ise böyle değildir.

48. **Yanlarında bakışlarını** kendilerine çok hoş geldikleri için **yalnız** kocalarına **dikmiş,** başkasını görmeyen **iri,** güzel **gözlü eşler vardır.**

49. **Onlar**ın rengi**, saklı,** tüyle örtünmüş, kendisine toz bile bulaşmamış deve kuşu **yumurtası gibi bembeyazdır.** Deve kuşunun yumurtasının rengi sarıya kaçmış beyazdır; bu ise (Araplarca) kadın teninin en güzel olduğu renktir.

50. **İşte o zaman,** cennet ehlinin **bir kısmı diğer bir kısmına dönerek** dünyadaki hallerini **soracaklar.**

51. **İçlerinden biri: "Benim** dirilişi inkâr eden **bir arkadaşım vardı" der.**

---

[1] أَإِنَّا kelimesi, iki hemzenin ispatı, ikincisinin teshili ve her iki durumda aralarına bir elif konularak okunmuştur.

[2] Burada gaip sigadan, muhatap sigaya iltifat vardır.

[3] Buradaki istisna, istisna-i munkatıdır.

[4] فَوَاكِهُ sözü bedel yahut atf-ı beyandır. Bunlar, sıhhati muhafaza için değil de, lezzet almak için yenilen şeylerdir. Zira cennet ehli, bedenleri ebediliğe uygun yaratıldığı için sıhhatlerini koruma ihtiyacı hissetmezler.

[5] يُنْزَفُونَ kelimesindeki ز harfi hem fethalı, hem de kesreli okunmuştur. Bu harf fethalı okunduğunda kelimenin kökü نزف dir, kesreli okunduğunda ise أنزف dir; her iki okunuşta da bu kelime يَسْكَرُونَ anlamındadır.

KELİME ANLAMI

25. وَيُقَالُ لَهُمْ تَوْبِيخًا Ve onlara azarlayarak denilir ki مَا لَكُمْ **Size ne oluyor?** لَا تَنَاصَرُونَ **Yardımlaşmıyorsunuz** لَا يَنْصُرُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا Bazınız bazınıza yardım etmiyor *(Ne gibi?)* كَحَالِكُمْ فِي الدُّنْيَا Dünyadaki durumunuz gibi.

26. وَيُقَالُ لَهُمْ Onlar için denilir ki بَلْ **Hayır** هُمُ **Onlar** *(Ne zaman?)* الْيَوْمَ **Bu gün** *(Nedirler?)* مُسْتَسْلِمُونَ **Teslim olmuşlardır** مُنْقَادُونَ أَذِلَّاءُ Boyun eğmiş, zelil olmuş kimselerdir.

27. وَأَقْبَلَ **Döner** *(Kim?)* بَعْضُهُمْ **Onların bazısı** *(Kime?)* عَلَى بَعْضٍ **Bazısına** *(Ne oldukları halde?)* يَتَسَاءَلُونَ **Soruyor oldukları halde** يَتَلَاوَمُونَ Lanet ediyorlar *(Daha?)* وَيَتَخَاصَمُونَ Çekişip duruyorlar.

28. قَالُوا **Derler** أَيِ الْأَتْبَاعُ مِنْهُمِ Yani, onlardan tabi olanlar *(Kime?)* لِلْمَتْبُوعِينَ Tabi oldukları kimselere *(Ne derler?)* إِنَّكُمْ **Muhakkak siz** *(Nesiniz?)* كُنْتُمْ **Olmuştunuz** *(Ne?)* تَأْتُونَنَا **Bize geliyor** *(Nereden?)* عَنِ الْيَمِينِ **Sağdan** عَنِ الْجِهَةِ الَّتِي O yönden ki كُنَّا نَأْمَنُكُمْ مِنْهَا Biz sizin o yönünüzden emin olurduk *(Niçin?)* لِحِلْفِكُمْ Yemin ettiğiniz için *(Ne diye?)* أَنَّكُمْ عَلَى الْحَقِّ Siz hak üzerinesiniz فَصَدَّقْنَاكُمْ Ve sizi tasdik ettik وَاتَّبَعْنَاكُمْ Ve size uyduk الْمَعْنَى Mana şöyledir أَنَّكُمْ أَضْلَلْتُمُونَا Muhakkak siz bizi saptırdınız.

29. قَالُوا **Dediler ki** أَيِ الْمَتْبُوعُونَ Yani, tabi oldukları kimseler *(Kime?)* لَهُمْ Onlara بَلْ **Bilakis** لَمْ تَكُونُوا **Siz olmadınız** *(Ne olmadınız?)* مُؤْمِنِينَ **İman ediciler** وَإِنَّمَا يَصْدُقُ Ancak doğru olurdu أَنْ لَوْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ Mümin olsaydınız da فَرَجَعْتُمْ عَنِ الْإِيمَانِ إِلَيْنَا Ve imandan bize dönseydiniz.

30. وَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim için?)* لَنَا **Bizim için** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Ne olmadı?)* مِنْ سُلْطَانٍ **Bir saltanat** قُوَّةٍ وَقُدْرَةٍ Kuvvet ve kudret *(Öyle kudret ki,)* نَقْهَرُكُمْ قَوْمًا **Oldunuz** *(Ne oldunuz?)* بَلْ **Bilakis** كُنْتُمْ عَلَى مُتَابَعَتِنَا Sizi bize uymaya zorluyoruz **Bir kavim** *(Öyle kavim ki,)* طَاغِينَ **Azgınlar** ضَالِّينَ Sapıklar *(Kim gibi?)* مِثْلَنَا Bizim gibi.

31. فَحَقَّ **Ve gerçek oldu** وَجَبَ Gerekti *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bize** جَمِيعًا Hepimize *(Ne gerçek oldu?)* قَوْلُ رَبِّنَا **Rabbimizin sözü** *(Ne ile olan?)* بِالْعَذَابِ Azapla olan أَيْ قَوْلُهُ Yani, onun sözü *(Ondan bedel?)* لَأَمْلَأَنَّ Yemin olsun ki dolduracağım *(Neyi?)* جَهَنَّمَ Cehennemi *(Kimlerden?)* مِنَ الْجِنَّةِ Cinlerden *(Daha?)* وَالنَّاسِ Ve insanlardan أَجْمَعِينَ Tamamından إِنَّا **Muhakkak biz** جَمِيعًا Hepimiz *(Neyiz?)* لَذَائِقُونَ **Tadacağız** *(Neyi?)* الْعَذَابَ Azabı *(Ne sebebiyle?)* بِذَلِكَ الْقَوْلِ Bu söz sebebiyle وَنَشَأَ عَنْهُ Ondan doğdu *(Ne?)* قَوْلُهُمْ Onların şu sözü:

32. فَأَغْوَيْنَاكُمْ **Sizi azdırdık** *(Öyle söz ki,)* اَلْمُعَلَّلُ بِقَوْلِهِ Şu sonraki sözle gerekçelendirilen: إِنَّا **Muhakkak ki biz** كُنَّا **Olduk** *(Ne olduk?)* غَاوِينَ **Azgınlar.**

33. قَالَ تَعَالَى Yüce olan dedi ki فَإِنَّهُمْ **Muhakkak onlar** *(Nerede?)* يَوْمَئِذٍ **O günde** يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde *(Nerede?)* فِي الْعَذَابِ **Azapta** *(Nedirler?)* مُشْتَرِكُونَ **Ortaktırlar** أَيْ لِاشْتِرَاكِهِمْ فِي الْغَوَايَةِ Yani, azgınlıkta ortak oldukları için.

34. إِنَّا **Muhakkak ki biz** كَذٰلِكَ **Aynı şekilde** كَمَا نَفْعَلُ بِهٰؤُلَاءِ Onlara yaptığımız gibi نَفْعَلُ **Yaparız** *(Kime?)* بِالْمُجْرِمِينَ **Mücrimlere** *(Öyle mücrimler ki,)* غَيْرَ هٰؤُلَاءِ Bunlardan başka olan أَيْ نُعَذِّبُهُمْ Yani, onlara azap çektiririz *(Onlardan bedel?)* مِنْهُمْ التَّابِعَ Onlardan uyanlara *(Daha kime?)* وَالْمَتْبُوعَ Kendisine uyulana.

35. إِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** أَيْ هٰؤُلَاءِ Yani, bunlar *(Ne ile?)* بِقَرِينَةِ مَا بَعْدَهُ Sonrasında bulunan ayetin işaretiyle *(Nedir?)* كَانُوا **İdiler** *(Ne zaman?)* إِذَا قِيلَ **Denildiği zaman** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne denildiği zaman?)* لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ **Allah'tan başka ilah yoktur** يَسْتَكْبِرُونَ **Kibirleniyor idiler.**

36. وَيَقُولُونَ **Ve şöyle diyorlardı** أَئِنَّا **Biz mi?** فِي هَمْزَتَيْهِ مَا تَقَدَّمَ Bu kelimenin iki hemzesinde geride geçen vecihler vardır لَتَارِكُوا آلِهَتِنَا **İlahlarımızı terk ediciyiz** *(Kim için?)* لِشَاعِرٍ **Şair için** *(Öyle şair ki,)* مَجْنُونٍ **Mecnun** أَيْ لِأَجْلِ مُحَمَّدٍ Muhammed'in sözünden dolayı.

37. قَالَ تَعَالَى Yüce olan dedi ki بَلْ **Bilakis** جَاءَ **Getirdi** *(Neyi?)* بِالْحَقِّ **Gerçeği** *(Daha?)* وَصَدَّقَ **Ve doğruladı** *(Kimi?)* الْمُرْسَلِينَ **Peygamberleri** *(Öyle peygamberleri ki,)* الْجَائِينَ بِهِ Gerçeği getiren وَهُوَ O gerçek de *(Nedir?)* أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ 'Allah'tan başka ilah yoktur' sözüdür.

38. إِنَّكُمْ **Muhakkak ki siz** فِيهِ الْتِفَاتٌ Burada iltifat vardır *(Nesiniz?)* لَذَائِقُوا الْعَذَابِ **Azabı tadıcısınız** *(Öyle azabı ki,)* الْأَلِيمِ **Acı verici.**

39. وَمَا تُجْزَوْنَ **Cezalandırılmayacaksınız** إِلَّا **Ancak** جَزَاءَ مَا **O şeylerin** cezasıyla **ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne idiniz?)* تَعْمَلُونَ **Yapıyor idiniz.**

40. إِلَّا **Ancak hariç** *(Kim?)* عِبَادَ اللهِ **Allah'ın kulları** *(Öyle kulları ki,)* الْمُخْلَصِينَ **İhlas verilmiş** الْمُؤْمِنِينَ İman etmiş olanlar *(Bu kelime nedir?)* اسْتِثْنَاءٌ مُنْقَطِعٌ İstisna-i Munkatı'dır ذُكِرَ جَزَاؤُهُمْ Onların cezası zikredildi *(Nerede?)* فِي قَوْلِهِ Onun şu sözünde.

41. أُولٰئِكَ **İşte onlar** لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette *(Ne vardır?)* رِزْقٌ **Rızk** *(Öyle rızık ki,)* مَعْلُومٌ **Belli** بُكْرَةً وَعَشِيًّا Sabah akşam.*(O rızıktan bedel?)*

42. فَوَاكِهُ **Yemişler vardır** *(Bu kelime nedir?)* بَدَلٌ Bedeldir أَوْ بَيَانٌ لِلرِّزْقِ Veya rızkı açıklayıcıdır وَهُوَ O da *(Nedir?)* مَا يُؤْكَلُ تَلَذُّذًا Lezzetlenmek için yenilen şeydir لَا لِحِفْظِ صِحَّةٍ Sağlığı korumak için değil *(Niçin?)* لِأَنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ Çünkü cennet ehli *(Nedir?)* مُسْتَغْنُونَ عَنْ حِفْظِهَا بِخَلْقِ أَجْسَامِهِمْ Sağlığı korumaktan ihtiyaçsızdırlar *(Ne sebeple?)* لِلْأَبَدِ Bedenleri sonsuzluk üzere yaratıldığı için وَهُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* مُكْرَمُونَ **İkram olunmuşlardır** *(Ne ile?)* بِثَوَابِ اللهِ Allah'ın sevabıyla *(Öyle Allah ki,)* سُبْحَانَهُ Noksan sıfatlardan münezzeh olan *(Daha?)* وَتَعَالَى Ve yüce olan.*(Daha nedirler?)*

43. فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ **Naim cennetlerindedirler** *(Daha nedirler)*

44. عَلَى سُرُرٍ **Tahtlar üzerindedirler** *(Ne oldukları halde?)* مُتَقَابِلِينَ **Karşılıklı oldukları halde** لَا يَرَى بَعْضُهُمْ قَفَا بَعْضٍ Bazısı bazısının ensesini görmeyecek şekilde oldukları halde.

45. يُطَافُ **Dolaştırılır** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onlar üzerine** عَلَى كُلِّ مِنْهُمْ Onlardan her biri üzerine *(Ne dolaştırılır?)* بِكَأْسٍ **Kadeh** هُوَ O *(Nedir?)* الْإِنَاءُ بِشَرَابِهِ Suyu ile birlikte kaptır *(Neden?)* مِنْ مَعِينٍ **Pınardan** مِنْ خَمْرٍ Bir şaraptan ki يَجْرِي عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ كَأَنْهَارِ الْمَاءِ Yer üstünde akıyor *(Ne gibi?)* Su akan nehirler gibi *(Öyle kadeh ki,)*

46. بَيْضَاءَ **Bembeyaz** أَشَدَّ بَيَاضًا مِنَ اللَّبَنِ Sütten daha beyaz لَذَّةٍ **Lezzettir** لِذِيذَةٍ Lezzetlidir *(Kim için?)* لِلشَّارِبِينَ **İçenler için** بِخِلَافِ خَمْرِ الدُّنْيَا Dünya içkilerinin tersine فَإِنَّهَا كَرِيهَةٌ عِنْدَ الشُّرْبِ Zira onların içilmesi kötüdür.

47. لَا فِيهَا **Onda yoktur** *(Ne?)* غَوْلٌ **Sarhoşluk** مَا يَغْتَالُ عُقُولَهُمْ Akıllarını almıyor يُنْزَفُونَ **Onlar değillerdir** *(Neden dolayı?)* عَنْهَا **Ondan dolayı** *(Ne değillerdir?)* وَلَا هُمْ **Sersemliyor değillerdir** *(Bu kelime nasıl okunmuştur?)* بِفَتْحِ الزَّايِ وَكَسْرِهَا 'Ze'nin fethası ve esresiyle *(Bu kelime hangi köktendir?)* مِنْ نَزَفَ الشَّارِبُ وَأَنْزَفَ 'Nezefe' ve 'Enzefe' kelimelerinden أَيْ يَسْكَرُونَ Yani, 'Yeskürune' manasındadır بِخِلَافِ خَمْرِ الدُّنْيَا Dünya içkilerinin tersine.

48. وَعِنْدَهُمْ **Onların yanında vardır** قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ **Gözlerini tahsis etmiş kızlar** حَابِسَاتُ الْأَعْيُنِ Gözlerini hapsetmiş kızlar *(Kime?)* عَلَى أَزْوَاجِهِنَّ Eşlerine لَا يَنْظُرْنَ إِلَى غَيْرِهِمْ Onlardan başkasına bakmazlar *(Niçin?)* لِحُسْنِهِمْ عِنْدَهُنَّ Onlara güzel geldikleri için *(Öyle kızlar ki,)* عِينٌ **İri gözlüler** ضِخَامُ الْأَعْيُنِ Gözleri büyükçe *(Bu iri göz nedir?)* حِسَانُهَا Gözlerin güzel olanıdır.

49. كَأَنَّهُنَّ **Sanki onlar** *(Ne konuda?)* فِي اللَّوْنِ Renk konusunda *(Nedir?)* بَيْضٌ **Yumurtadır** *(Kimin?)* لِلنَّعَامِ Deve kuşunun *(Öyle yumurta ki,)* مَكْنُونٌ **Saklanmış** مَسْتُورٌ بِرِيشِهِ Tüyleriyle örtülmüş غُبَارٌ إِلَيْهِ لَا يَصِلُ Ona toz bulaşmaz وَلَوْنُهُ Onun rengi وَهُوَ O *(Nedir?)* الْبَيَاضُ beyazdır *(Nerededir?)* صُفْرَةٍ فِي Sarı renginde *(Öyle sarı ki,)* أَحْسَنُ أَلْوَانِ النِّسَاءِ Kadınların en güzel rengi.

50. فَأَقْبَلَ **Döner** *(Kim?)* بَعْضُهُمْ **Onların bazısı** بَعْضُ أَهْلِ الْجَنَّةِ Cennet ehlinin bir kısmı *(Kime?)* عَلَى بَعْضٍ **Bazısına** *(Ne olduğu halde?)* يَتَسَاءَلُونَ **Soruyor oldukları halde** *(Neden?)* عَمَّا مَرَّ بِهِمْ فِي الدُّنْيَا Kendilerine dünyada uğramış olan şeyden.

51. قَالَ **Der** *(Kim?)* قَائِلٌ **Bir sözcü** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne der?)* إِنِّي **Muhakkak ben** كَانَ لِي **Benim için vardı** *(Ne vardı?)* قَرِينٌ **Arkadaş** صَاحِبٌ Dost *(Öyle dost ki,)* يُنْكِرُ الْبَعْثَ Dirilişi inkâr ediyor.

﴿يَقُولُ﴾ لِي تَبْكِيتًا ﴿أَئِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ ﴿٥٢﴾﴾ بِالْبَعْثِ ﴿أَئِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَئِنَّا﴾ فِي الْهَمْزَتَيْنِ فِي الثَّلَاثَةِ مَوَاضِعَ مَا تَقَدَّمَ ﴿لَمَدِينُونَ ﴿٥٣﴾﴾ مَجْزِيُّونَ وَمُحَاسَبُونَ أَنْكَرَ ذٰلِكَ أَيْضًا ﴿قَالَ﴾ ذٰلِكَ الْقَائِلُ لِإِخْوَانِهِ ﴿هَلْ أَنْتُمْ مُطَّلِعُونَ ﴿٥٤﴾﴾ مَعِي إِلَى النَّارِ لِنَنْظُرَ حَالَهُ فَيَقُولُونَ لَا ﴿فَاطَّلَعَ﴾ ذٰلِكَ الْقَائِلُ مِنْ بَعْضِ كُوَى الْجَنَّةِ ﴿فَرَاٰهُ﴾ أَيْ رَأَى قَرِينَهُ ﴿فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ ﴿٥٥﴾﴾ أَيْ وَسَطِ النَّارِ ﴿قَالَ﴾ لَهُ تَشْمِيتًا ﴿تَاللّٰهِ إِنْ﴾ إِنْ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ ﴿كِدْتَ﴾ قَارَبْتَ ﴿لَتُرْدِينِ ﴿٥٦﴾﴾ لَتُهْلِكَنِي بِإِغْوَائِكَ ﴿وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي﴾ عَلَيَّ بِالْإِيمَانِ ﴿لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ﴿٥٧﴾﴾ مَعَكَ فِي النَّارِ وَتَقُولُ أَهْلُ الْجَنَّةِ ﴿أَفَمَا نَحْنُ بِمَيِّتِينَ ﴿٥٨﴾﴾ ﴿إِلَّا مَوْتَتَنَا الْأُولَى﴾ الَّتِي فِي الدُّنْيَا ﴿وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٥٩﴾﴾ هُوَ اسْتِفْهَامُ تَلَذُّذٍ وَتَحَدُّثٍ بِنِعْمَةِ اللّٰهِ تَعَالَى مِنْ تَأْبِيدِ الْحَيَاةِ وَعَدَمِ التَّعْذِيبِ ﴿إِنَّ هٰذَا﴾ الَّذِي ذُكِرَتْ لِأَهْلِ الْجَنَّةِ ﴿لَهُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٦٠﴾﴾ ﴿لِمِثْلِ هٰذَا فَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُونَ ﴿٦١﴾﴾ قِيلَ يُقَالُ لَهُمْ ذٰلِكَ وَقِيلَ هُمْ يَقُولُونَهُ ﴿أَذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورُ لَهُمْ ﴿خَيْرٌ نُزُلًا﴾ وَهُوَ مَا يُعَدُّ لِلنَّازِلِ مِنْ ضَيْفٍ وَغَيْرِهِ ﴿أَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ ﴿٦٢﴾﴾ الْمُعَدَّةُ لِأَهْلِ النَّارِ وَهِيَ مِنْ أَخْبَثِ الشَّجَرِ الْمُرِّ بِتِهَامَةَ يُنْبِتُهَا اللّٰهُ فِي الْجَحِيمِ كَمَا سَيَأْتِي ﴿إِنَّا جَعَلْنَاهَا﴾ بِذٰلِكَ ﴿فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ ﴿٦٣﴾﴾ أَيِ الْكَافِرِينَ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ إِذْ قَالُوا النَّارُ تُحْرِقُ الشَّجَرَ فَكَيْفَ تُنْبِتُهُ ﴿إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ ﴿٦٤﴾﴾ أَيْ قَعْرِ جَهَنَّمَ وَأَغْصَانُهَا تَرْتَفِعُ إِلَى دَرَكَاتِهَا ﴿طَلْعُهَا﴾ الْمُشَبَّهُ بِطَلْعِ النَّخْلِ ﴿كَأَنَّهُ رُؤُسُ الشَّيَاطِينِ ﴿٦٥﴾﴾ الْحَيَّاتُ الْقَبِيحَةُ الْمَنْظَرِ ﴿فَإِنَّهُمْ﴾ أَيِ الْكُفَّارَ ﴿لَآكِلُونَ مِنْهَا﴾ مَعَ قُبْحِهَا لِشِدَّةِ جُوعِهِمْ ﴿فَمَالِئُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ ﴿٦٦﴾﴾ ﴿ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِنْ حَمِيمٍ ﴿٦٧﴾﴾ أَيْ مَاءٍ حَارٍّ يَشْرَبُونَهُ فَيَخْتَلِطُ بِالْمَأْكُولِ مِنْهَا فَيَصِيرُ شَوْبًا لَهُ ﴿ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ لَإِلَى الْجَحِيمِ ﴿٦٨﴾﴾ يُفِيدُ أَنَّهُمْ يَخْرُجُونَ مِنْهَا لِشُرْبِ الْحَمِيمِ وَأَنَّهُ خَارِجُهَا ﴿إِنَّهُمْ أَلْفَوْا﴾ وَجَدُوا ﴿آبَاءَهُمْ ضَالِّينَ ﴿٦٩﴾﴾ ﴿فَهُمْ عَلَىٰ آثَارِهِمْ يُهْرَعُونَ ﴿٧٠﴾﴾ يَزْعَجُونَ إِلَى اتِّبَاعِهِمْ فَيُسْرِعُونَ إِلَيْهِ ﴿وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٧١﴾﴾ مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُنْذِرِينَ ﴿٧٢﴾﴾ مِنَ الرُّسُلِ مُخَوِّفِينَ ﴿فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ ﴿٧٣﴾﴾ الْكَافِرِينَ أَيْ عَاقِبَتُهُمُ الْعَذَابُ ﴿إِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٧٤﴾﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ فَإِنَّهُمْ نَجَوْا مِنَ الْعَذَابِ لِإِخْلَاصِهِمْ فِي الْعِبَادَةِ أَوْ لِأَنَّ اللّٰهَ أَخْلَصَهُمْ لَهَا عَلَى قِرَاءَةِ فَتْحِ اللَّامِ [الْمُخْلَصِينَ] ﴿وَلَقَدْ نَادَانَا نُوحٌ﴾ بِقَوْلِهِ رَبِّ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَانْتَصِرْ ﴿فَلَنِعْمَ الْمُجِيبُونَ ﴿٧٥﴾﴾ لَهُ نَحْنُ أَيْ دَعَانَا عَلَى قَوْمِهِ فَأَهْلَكْنَاهُمْ بِالْغَرَقِ ﴿وَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾﴾ أَيِ الْغَرَقِ.

TÜRKÇE ANLAMI

52. Beni ayıplayarak **derdi ki: Sen de** dirilmeye **inananlardan mısın?**[22]

53. **Biz ölüp kemik, sonra da toprak haline geldiğimiz zaman (diriltilip) cezalandırıla**cak ve hesaba çekile**ceğiz öyle mi?** Bu kişi dirilişi inkâr ettiği gibi hesabı ve cezayı da inkâr etmiştir.

54. Bu kişi (cennetteki) kardeşlerine **dedi ki: siz** benimle birlikte cehenneme **bakmak ister misiniz** ki; durumunu öğrenelim?

55. Derler ki: Yok, hayır! İşte o zaman bu konuşan kişi cennetteki deliklerin birinden **baktı ve onu,** arkadaşını **cehennemin ortasında,** ateşin göbeğinde **gördü.**

56. Ve onu kınayarak dedi ki: "**Yemin ederim ki, sen az daha beni de** saptırarak **helâk edecektin**[23]

57. "**Rabbimin** bana bahşettiği iman **nimeti olmasaydı, şimdi ben de** seninle birlikte cehenneme **getirilenlerden olurdum" dedi.**

58. Cennettekiler der ki: **biz bir daha ölmeyecek miyiz?**

59. **Yalnız** dünyadaki **ilk ölümümüz, (başka ölüm yok) ve biz azâba da uğratılmayacağız ha?!"** [24]

60. **Şüphesiz bu,** cennettekiler için bahsedilen şey **büyük kurtuluştur.**

61. **Çalışanlar, böylesi bir kurtuluş için çalışsınlar.** Bir görüşe göre bu söz onlara söylenecektir. Diğer bir görüşe göre, bu sözü cennetlikler söyleyecektir.

62. **Şimdi ziyafet olarak,**[25] cennet ehli için anılan **bu** nimetler **mi daha hayırlı, yoksa** cehennemlikler için hazırlanan **zakkum ağacı mı?** Zakkum ağacı Tihâme bölgesindeki acı ağaçların en kötülerindendir. İleride de geleceği üzere Hak teâla bu ağacı Cehennemde de bitirecektir.

63. **Biz onu (zakkumu),** onun cehennemde biteceğini haber vermek suretiyle "Ateş ağacı yakar ki; nasıl olur da bitirir!" diyen **zalimler,** Mekkeli kâfirler **için bir fitne (imtihan) kıldık.**

64. **Zira o, cehennemin dibinde bitip yetişen,** dalları cehennemin tabalarına doğru yükselen **bir ağaçtır.**

65. **Tomurcukları sanki şeytanların,** korkunç görünümlü yılan**başları gibidir.**

66. **Onlar,** yani kâfirler, o ağacın tadı çok kötü olmasına rağmen açlıklarından **ondan yerler ve karınlarını ondan doldururlar.**

---

[22] (ءَإِنَّكَ), (ءَإِذَا مِتْنَا) ve (ءَإِنَّا) kelimeleri iki hemzenin ispatı, ikincisinin teshili ve her iki durumda aralarına bir elif konularak okunmuştur.

[23] Ayetteki إِنْ, şeddeli إِنَّ'den tahfif edilmiştir.

[24] Ayetteki istifham, zevk alma ve Allah tealanın kendilerine bahşettiği ebedi hayat ve azaba uğramamaları şeklindeki nimeti dile getirme istifhamıdır.

[25] نُزُلًا kelimesi, misafir için hazırlanan ziyafet anlamına gelir.

67. **Sonra zakkum yemeğinin üzerine onlar için, kaynar sudan bir karışım vardır.** İçtikleri bu kaynar su, yedikleri zakkum ile karışır ve onlar için bir karışım haline gelir.

68. **Sonra kesinlikle onların dönüşü, cehennemdir olacaktır.** Buradan anlaşıldığı üzere bu kaynar su cehennemin dışındadır ve onlar bundan içmek için cehennemden dışarı çıkacaklardır.

69. **Kuşkusuz onlar atalarını sapkın bir halde buldular.**

70. **Şimdi de kendileri onların peşlerinden koştururlar.** Babalarına uymaya sevk edilirler, onlar da bu konuda oldukça hızlı hareket ederler.

71. **Andolsun ki, onlardan önce** eski millet**lerin çoğu dalâlete düştü.**

72. **Kuşkusuz, biz onlara** peygamberlerden **uyarıcı,** korkutucu**lar göndermiştik.**

73. **Uyarılan** kâfir**lerin akıbetinin ne olduğuna bir bak!** Yani onların akıbeti azaptır.

74. **Allah'ın ihlâslı kulları,** müminler **hariç!** Zira onlar ibadetlerinde ihlâslı oldukları ya da Allah, kendilerini ibadet konusunda ihlâsa ulaştırdığından[26] dolayı azaptan kurtulmuşlardır.

75. **Andolsun, Nuh bize** "Ya Rabbi! Yenik düştüm; bana yardım et" sözleriyle **yalvarıp yakardı.** Biz de onun **duasını ne güzel kabul ederiz!** Yani kavmine beddua etti, biz de onları boğarak helak ettik.

76. **Kendisini ve ailesini büyük felâketten,** yani boğulmaktan **kurtardık.**

KELİME ANLAMI

52. يَقُولُ **Derdi** *(Kime?)* لِي Bana *(Ne olduğu halde?)* تَبْكِيتًا Ayıplayarak أَئِنَّكَ **Muhakkak sen de mi?** *(Kimlerdensin?)* لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ **Tasdik edenlerdensin** *(Neyi?)* بِالْبَعْثِ Dirilişi.

53. أَئِذَا مِتْنَا **Öldüğümüzde mi?** *(Daha?)* وَكُنَّا **Ve olduğumuzda** *(Ne?)* تُرَابًا **Toprak** *(Daha ne olduğumuzda ?)* وَعِظَامًا **Kemik** أَئِنَّا **Biz mi?** فِي الثَّلَاثَةِ مَوَاضِعَ مَا تَقَدَّمَ Üç yerde bulunan iki hemzede geride anlatılan vecihler vardır لَمَدِينُونَ **Cezalandırılacağız** مَجْزِيُّونَ وَمُحَاسَبُونَ Hesaba çekileceğiz ve cezalandırılacağız أَنْكَرَ ذٰلِكَ أَيْضًا Dirilişte olduğu gibi bunu da inkâr etti.

54. قَالَ **Der** *(Kim?)* ذٰلِكَ الْقَائِلُ Bu söyleyen *(Kime?)* لِإِخْوَانِهِ Arkadaşlarına *(Ne der?)* هَلْ أَنْتُمْ **Siz misiniz?** *(Ne misiniz?)* مُطَّلِعُونَ **Muttali olucu** *(Kimle?)* مَعِي Benimle birlikte *(Nereye?)* إِلَى النَّارِ Ateşe *(Niçin?)* لِنَنْظُرَ حَالَهُ Onun durumuna bakmak için فَيَقُولُونَ لَا 'Hayır' derler.

---

[26] Bu mana مُخْلِصِينَ kelimesindeki ل harfinin fethalı okunduğu kıraate göredir.

55. فَاطَّلَعَ **Ve bakar** *(Kim?)* ذٰلِكَ الْقَائِلُ Bu söyleyen *(Nereden?)* مِنْ بَعْضِ كُوَى الْجَنَّةِ Cennetin deliklerinden فَرَاٰهُ **Ve onu görür** أَيْ رَأَى قَرِينَهُ Arkadaşını görür *(Nerede?)* فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ **Cehennemin ortasında** أَيْ وَسَطِ النَّارِ Yani, ateşin göbeğinde.

56. قَالَ **Der** *(Kime?)* لَهُ Ona *(Ne olduğu halde?)* تَشْهِيتًا Kınayarak *(Ne der?)* تَاللّٰهِ **Allah'a yemin olsun ki** كِدْتَ -إِنْ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ- **Az kalsın,** 'İn' şeddeliden tahfiflenmiştir قَارَبْتَ Nerdeyse لَتُرْدِينِ **Beni de mahvedecektin** لَتُهْلِكُنِي Beni de helak edecektin *(Neyle?)* بِإِغْوَائِكَ Saptırmanla.

57. وَلَوْلَا **Şayet olmasaydı** *(Ne?)* نِعْمَةُ رَبِّي **Rabbimin nimeti** *(Kime?)* عَلَيَّ Bana *(Neyle?)* بِالْإِيمَانِ İmanla لَكُنْتُ **Elbet olacaktım** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُحْضَرِينَ **Hazır bulundurulanlardan** *(Kimle?)* مَعَكَ Seninle *(Nerede?)* فِي النَّارِ Ateşte.

58. وَتَقُولُ أَهْلُ الْجَنَّةِ Ve cennet ehli der أَفَمَا نَحْنُ **Biz olmayacak mıyız öyle mi?** *(Ne olmayacağız?)* بِمَيِّتِينَ **Ölüler.**

59. إِلَّا **Ancak hariç** *(Ne?)* مَوْتَتَنَا **Ölümümüz** *(Öyle ölümümüz ki,)* الْأُولَى **Birinci** الَّتِي فِي الدُّنْيَا Dünyada olan وَمَا نَحْنُ **Ve biz değiliz de** *(Ne değiliz?)* بِمُعَذَّبِينَ **Azap edilmişler** وَتَحَدُّثٍ بِنِعْمَةِ اللّٰهِ تَعَالَى Ve Allahın nimetlerinden haber verme *(O nimet ne olduğu halde?)* مِنْ تَأْبِيدِ الْحَيَاةِ Hayatı ebedileştirmekten ibaret olduğu halde وَعَدَمِ التَّعْذِيبِ Ve azaba uğramamaktan ibaret olduğu halde.

60. إِنَّ هٰذَا **Muhakkak ki bu** لَهُوَ الَّذِي ذُكِرَتْ لِأَهْلِ الْجَنَّةِ Cennet ehli için anlatılan şeyler **Elbet o** *(Nedir?)* الْفَوْزُ **Kurtuluştur** *(Öyle kurtuluş ki,)* الْعَظِيمُ **Büyük.**

61. لِمِثْلِ هٰذَا **Bunun gibisi için** فَلْيَعْمَلِ **Çalışsın** *(Kim?)* الْعَامِلُونَ **Çalışanlar** قِيلَ Denilmiştir ki يُقَالُ لَهُمْ ذٰلِكَ Bu söz onlara denilir وَقِيلَ Denilmiştir ki هُمْ يَقُولُونَهُ Onlar o sözü söylerler.

62. أَذٰلِكَ **Bu mu?** الْمَذْكُورُ لَهُمْ Onlar için anlatılanlar *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıdır** *(Ne olarak?)* نُزُلًا **Ziyafet olarak** وَهُوَ O *(Nedir?)* مَا يُعَدُّ لِلنَّازِلِ Konaklayan kişi için hazırlanan şeydir *(Ne olduğu halde?)* مِنْ ضَيْفٍ وَغَيْرِهِ Misafir ve başkasından أَمْ **Yoksa** شَجَرَةُ الزَّقُّومِ **Zakkum ağacı mı?** *(Öyle zakkum ağacı ki,)* الْمُعَدَّةُ لِأَهْلِ النَّارِ Cehennem ehli için hazırlanan وَهِيَ مِنْ أَخْبَثِ الشَّجَرِ الْمُرِّ O da acı ağaçların en kötülerindendir *(Nerede?)* بِتِهَامَةَ Tihâme bölgesinde يُنْبِتُهَا اللّٰهُ فِي الْجَحِيمِ Allah onu cehennemde bitirir *(Ne gibi?)* كَمَا سَيَأْتِي İleride geleceği gibi.

63. إِنَّا **Muhakkak ki biz** جَعَلْنَاهَا **Onu yaptık** *(Ne sebebiyle?)* بِذٰلِكَ Bunu haber vermemiz sebebiyle *(Ne yaptık?)* فِتْنَةً **Fitne** *(Kim için?)* لِلظَّالِمِينَ **Zalimler için** أَيِ الْكَافِرِينَ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Yani, Mekke'nin kâfileri için إِذْ قَالُوا Çünkü onlar derler اَلنَّارُ تُحْرِقُ الشَّجَرَ Ateş ağacı yakar فَكَيْفَ تُنْبِتُهُ Onu nasıl bitirecek.

64. إِنَّهَا **Muhakkak o** *(Nedir?)* شَجَرَةٌ **Bir ağaçtır** *(Öyle ağaç ki,)* تَخْرُجُ **Çıkar** *(Nerede?)* فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ **Cehennemim dibinde** أَيْ قَعْرِ جَهَنَّمَ Cehennemin derinliğinde وَأَغْصَانُهَا Onun dalları *(Nedir?)* تَرْتَفِعُ إِلَى دَرَكَاتِهَا Cehennemin tabakalarına yükselir.

65. طَلْعُهَا **Onu tomurcukları** *(Öyle tomurcukları ki,)* اَلْمُشَبَّهُ بِطَلْعِ النَّخْلِ Hurma tomurcuğuna benzeyen كَأَنَّهُ **Sanki o** *(Nedir?)* رُؤُسُ الشَّيَاطِينِ **Şeytanların başlarıdır** اَلْحَيَّاتُ Yani, yılanların *(Öyle yılanlar ki,)* اَلْقَبِيحَةُ الْمَنْظَرِ Korkunç görünümlü.

66. فَإِنَّهُمْ **Muhakkak onlar** لَآكِلُونَ **Yiyicidirler** *(Neden?)* مِنْهَا **Ondan** *(Ne ile birlikte?)* مَعَ قُبْحِهَا Çirkin olmasıyla *(Niçin yerler?)* لِشِدَّةِ جُوعِهِمْ Şiddetli aç oldukları için فَمَالِئُونَ **Doldurucudurlar** *(Neden?)* مِنْهَا **Ondan** *(Neyi?)* اَلْبُطُونَ **Karınlarını.**

67. ثُمَّ **Sonra** إِنَّ لَهُمْ **Muhakkak onlar için vardır** عَلَيْهَا **Onun üzerine** *(Ne vardır?)* لَشَوْبًا **Karışım** *(Neden?)* مِنْ حَمِيمٍ **Kaynar sudan** أَيْ مَاءٍ حَارٍّ Yani, haşlak su *(Öyle su ki,)* يَشْرَبُونَهُ Onu içiyorlar فَيَخْتَلِطُ بِالْمَأْكُولِ مِنْهَا Ve o ağaçtan yemiş oldukları şeyler karışıyor فَيَصِيرُ شَوْبًا لَهُ Ve onun için bir karışım oluyor.

68. ثُمَّ **Sonra** إِنَّ مَرْجِعَهُمْ **Muhakkak onların dönüşü** *(Nedir?)* لَإِلَى الْجَحِيمِ **Elbette cehennemedir** يُفِيدُ Şunu ifade ediyor أَنَّهُمْ يَخْرُجُونَ مِنْهَا Onlar cehennemden çıkacaklardır *(Niçin?)* لِشُرْبِ الْحَمِيمِ Kaynar suyu içmek için *(Daha neyi ifade ediyor?)* وَأَنَّهُ خَارِجَهَا O cehennemin dışındadır.

69. إِنَّهُمْ **Muhakkak onlar** اَلْفَوْا **Buldular** وَجَدُوا Buldular *(Kimi?)* آبَاءَهُمْ **Babalarını** *(Ne buldular?)* ضَالِّينَ **Sapık kimseler.**

70. فَهُمْ **Onlar** *(Ne üzerine?)* عَلَى آثَارِهِمْ **Onların izleri üzerine** *(Nedirler?)* يُهْرَعُونَ **Koşturuyorlar** يُزْعَجُونَ إِلَى اتِّبَاعِهِمْ Onlara tabi olmaya sevk edilirler فَيُسْرِعُونَ إِلَيْهِ Onlar da kendilerine ittiba etmeye koşorlar.

71. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** ضَلَّ **Sapıttı** *(Ne zaman?)* قَبْلَهُمْ **Onlardan önce** *(Kim?)* أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ **Evvelkilerin çoğu** *(Kimdendir onlar?)* مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ Geçmiş ümmetlerden.

72. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** اَرْسَلْنَا **Gönderdik** *(Nereye?)* فِيهِمْ **İçlerine** *(Kimi gönderdik?)* مُنْذِرِينَ **Uyarıcıları** *(Öyle uyarıcılar ki,)* مِنَ الرُّسُلِ Peygamberlerden olan مُخَوِّفِينَ Korkutucuları.

73. فَانْظُرْ **Bak** كَيْفَ كَانَ **Nasıl oldu** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ **Uyarılanların akıbeti** الْكَافِرِينَ Kâfirlerin أَيْ عَاقِبَتُهُمُ الْعَذَابُ Yani, onların akıbeti azaptır.

74. اِلَّا **Ancak hariç** عِبَادَ اللهِ **Allah'ın kulları** *(Öyle kulları ki,)* الْمُخْلِصِينَ **İhlaslı** أَيِ الْمُؤْمِنِينَ Yani, müminler فَإِنَّهُمْ نَجَوْا مِنَ الْعَذَابِ Çünkü onlar azaptan kurtuldular *(Niçin?)* لِأَنَّ اللهَ أَخْلَصَهُمْ Çünkü Allah onlara ihlas verdi أَوْ Veya لِإِخْلَاصِهِمْ فِي الْعِبَادَةِ İbadette ihlaslı oldukları için *(Niçin?)* لَهَا İbadet için عَلَى قِرَاءَةِ *(Bu mana ne üzerinedir?)* فَتْحِ اللَّامِ Lamın fethalı okunması üzerinedir.

75. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** نَادَانَا **Bize nida etti** *(Kim?)* نُوحٌ **Nuh** *(Ne ile?)* بِقَوْلِهِ Şu sözüyle رَبِّ Ey Rabbim أَنِّي Muhakkak ki ben *(Neyim?)* مَغْلُوبٌ Yenik düştüm فَانْتَصِرْ Yardım et فَلَنِعْمَ **Ne güzeldir** *(Kim?)* الْمُجِيبُونَ **İcabet edenler** *(Kime?)* لَهُ Ona *(O da kimdir?)* نَحْنُ Biz أَيْ دَعَانَا عَلَى قَوْمِهِ Yani, kavmi aleyhine bize dua etti فَأَهْلَكْنَاهُمْ بِالْغَرَقِ Bize onları boğarak helak ettik.

76. وَنَجَّيْنَاهُ **Ve onu kurtardık** *(Daha kimi?)* وَاَهْلَهُ **Ve ehlini** *(Neden?)* مِنَ الْكَرْبِ **Sıkıntıdan** *(Öyle sıkıntı ki,)* الْعَظِيمِ **Büyük** أَيِ الْغَرَقِ Yani, boğulmakdan.

﴿وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ ﴿٧٧﴾﴾ فَالنَّاسُ كُلُّهُمْ مِنْ نَسْلِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَكَانَ لَهُ ثَلَاثَةُ أَوْلَادٍ سَامٍ وَهُوَ أَبُو الْعَرَبِ وَفَارِسَ وَالرُّومِ وَحَامٍ وَهُوَ أَبُو السُّودَانِ وَيَافَثَ أَبُو التُّرْكِ وَالْخَزَرِ وَيَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ وَمَا هُنَالِكَ ﴿وَتَرَكْنَا﴾ أَبْقَيْنَا ﴿عَلَيْهِ﴾ ثَنَاءً حَسَنًا ﴿فِي الْآخِرِينَ ﴿٧٨﴾﴾ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ وَالْأُمَمِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿سَلَامٌ﴾ مِنَّا ﴿عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ ﴿٧٩﴾﴾ ﴿إِنَّا كَذَلِكَ﴾ كَمَا جَزَيْنَاهُ ﴿نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٠﴾﴾ ﴿إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨١﴾﴾ ﴿ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخَرِينَ ﴿٨٢﴾﴾ كُفَّارَ قَوْمِهِ ﴿وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ﴾ أَيْ مِمَّنْ تَابَعَهُ فِي أَصْلِ الدِّينِ ﴿لَإِبْرَاهِيمَ ﴿٨٣﴾﴾ وَإِنْ طَالَ الزَّمَانُ بَيْنَهُمَاوَهُوَ أَلْفَانِ وَسِتُّمِائَةٍ وَأَرْبَعُونَ سَنَةً وَكَانَ بَيْنَهُمَا هُودٌ وَصَالِحٌ ﴿إِذْ جَاءَ﴾ أَيْ تَابَعَهُ وَقْتَ مَجِيئِهِ ﴿رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٤﴾﴾ مِنَ الشَّكِّ وَغَيْرِهِ ﴿إِذْ قَالَ﴾ فِي هٰذِهِ الْحَالَةِ الْمُسْتَمِرَّةِ لَهُ ﴿لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ﴾ مُوَبِّخًا ﴿مَاذَا﴾ مَا الَّذِي ﴿تَعْبُدُونَ ﴿٨٥﴾﴾ ﴿أَئِفْكًا﴾ فِي هَمْزَتَيْهِ مَا تَقَدَّمَ ﴿آلِهَةً دُونَ اللهِ تُرِيدُونَ ﴿٨٦﴾﴾ وَإِفْكًا مَفْعُولٌ لَهُ وَآلِهَةً مَفْعُولٌ بِهِ لِتُرِيدُونَ وَالْإِفْكُ أَسْوَأُ الْكِذْبِ أَيْ أَتَعْبُدُونَ غَيْرَ اللهِ ﴿فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾﴾ إِذَا عَبَدْتُمْ غَيْرَهُ أَنَّهُ يَتْرُكُكُمْ بِلَا عِقَابٍ لَا وَكَانُوا نَجَّامِينَ فَخَرَجُوا إِلَى عِيدٍ لَهُمْ وَتَرَكُوا طَعَامَهُمْ عِنْدَ أَصْنَامِهِمْ زَعَمُوا التَّبَرُّكَ عَلَيْهِ فَإِذَا رَجَعُوا أَكَلُوهُ وَقَالُوا لِلسَّيِّدِ إِبْرَاهِيمَ اخْرُجْ مَعَنَا ﴿فَنَظَرَ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ ﴿٨٨﴾﴾ إِيهَامًا لَهُمْ أَنَّهُ يَعْتَمِدُ عَلَيْهَا لِيَعْتَمِدُوهُ ﴿فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ ﴿٨٩﴾﴾ عَلِيلٌ أَيْ سَأَسْقَمُ ﴿فَتَوَلَّوْا عَنْهُ﴾ إِلَى عِيدِهِمْ ﴿مُدْبِرِينَ ﴿٩٠﴾﴾ ﴿فَرَاغَ﴾ مَالَ فِي خُفْيَةٍ ﴿إِلَى آلِهَتِهِمْ﴾ وَهِيَ الْأَصْنَامُ وَعِنْدَهَا الطَّعَامُ ﴿فَقَالَ﴾ اسْتِهْزَاءً ﴿أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٩١﴾﴾ فَلَمْ يَنْطِقُوا فَقَالَ ﴿مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ ﴿٩٢﴾﴾ فَلَمْ يُجَبْ ﴿فَرَاغَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًا بِالْيَمِينِ ﴿٩٣﴾﴾ بِالْقُوَّةِ فَكَسَرَهَا فَبَلَغَ قَوْمَهُ مِمَّنْ رَآهُ ﴿فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَزِفُّونَ ﴿٩٤﴾﴾ أَيْ يُسْرِعُونَ الْمَشْيَ فَقَالُوا لَهُ نَحْنُ نَعْبُدُهَا وَأَنْتَ تَكْسِرُهَا ﴿قَالَ﴾ لَهُمْ مُوبِخًا ﴿أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ ﴿٩٥﴾﴾ مِنَ الْحِجَارَةِ وَغَيْرِهَا أَصْنَامًا ﴿وَاللهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾﴾ مِنْ نَحْتِكُمْ وَمَنْحُوتِكُمْ فَاعْبُدُوهُ وَحْدَهُ وَمَا مَصْدَرِيَّةٌ وَقِيلَ مَوْصُولَةٌ وَقِيلَ مَوْصُوفَةٌ ﴿قَالُوا﴾ بَيْنَهُمْ ﴿ابْنُوا لَهُ بُنْيَانًا﴾ فَامْلَؤُوهُ حَطَبًا وَأَضْرِمُوهُ بِالنَّارِ فَإِذَا الْتَهَبَ ﴿فَأَلْقُوهُ فِي الْجَحِيمِ ﴿٩٧﴾﴾ النَّارِ الشَّدِيدَةِ ﴿فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا﴾ بِإِلْقَائِهِ فِي النَّارِ لِتُهْلِكَهُ ﴿فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ ﴿٩٨﴾﴾ الْمَقْهُورِينَ فَخَرَجَ مِنَ النَّارِ سَالِمًا ﴿وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَى رَبِّي﴾ مُهَاجِرٌ إِلَيْهِ مِنْ دَارِ الْكُفْرِ

﴿سَيَهْدِينِ ﴿٩٩﴾﴾ إِلَى حَيْثُ أُمِرَنِي رَبِّي بِالْمَصِيرِ إِلَيْهِ وَهُوَ الشَّامُ فَلَمَّا وَصَلَ إِلَى الْأَرْضِ الْمُقَدَّسَةِ قَالَ ﴿رَبِّ هَبْ لِي﴾ وَلَدًا ﴿مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠٠﴾﴾ ﴿فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ ﴿١٠١﴾﴾ أَيْ ذِي حِلْمٍ كَثِيرٍ ﴿فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ﴾ أَيْ أَنْ يَسْعَى مَعَهُ وَيُعِينَهُ قِيلَ بَلَغَ سَبْعَ سِنِينَ وَقِيلَ ثَلَاثَ عَشْرَةَ سَنَةً ﴿قَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَى﴾ أَيْ رَأَيْتُ ﴿فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ﴾ وَرُؤْيَا الْأَنْبِيَاءِ حَقٌّ وَأَفْعَالُهُمْ بِأَمْرِ اللهِ تَعَالَى ﴿فَانْظُرْ مَاذَا تَرَى﴾ مِنَ الرَّأْيِ شَاوَرَهُ لِيَأْنَسَ بِالذَّبْحِ وَيَنْقَادَ لِلْأَمْرِ بِهِ ﴿قَالَ يَا أَبَتِ﴾ التَّاءُ عِوَضٌ عَنْ يَاءِ الْإِضَافَةِ ﴿افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ﴾ بِهِ ﴿سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللهُ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿١٠٢﴾﴾ عَلَى ذَٰلِكَ.

TÜRKÇE ANLAMI

77. **Biz yalnız Nuh'un soyunu kalıcı kıldık.** Tüm insanlar Nuh'un (aleyhisselam) soyundandır. Onun üç oğlu vardı; Sam,-Arap, Faris ve Rum'ların babasıdır- Hâm, -Sudanlıların babasıdır- ve Yâfes -Türk, Hazer, Ye'cuc-Mecuc ve o bölgede yaşayan diğerlerinin babasıdır-

78. **Sonradan gelen** peygamber**ler** ve ümmetler **arasında** kıyamete kadar **ona** iyi bir nam **bıraktık.**

79. Bizden **Nuh'a, bütün âlemler arasında sürecek selam!**

80. **İşte biz iyileri böyle** onları mükâfatlandırdığımız gibi **mükâfatlandırırız.**

81. **Zira o, bizim inanmış kullarımızdandı.**

82. **Sonra** kavminden **ötekileri** kâfir olanları **suda boğduk.**

83. **Şüphesiz İbrahim de onun yolunda olanlardan,** dinin özünde ona tabi olanlardan **idi.** İkisi arasındaki zaman bir hayli çoktu; tam iki bin altı yüz kırk sene! Ayrıca ikisi arasında Hud ve Salih peygamberler gönderilmişti

84. **O vakit** tabi oldu **ki; Rabbine** şüphe ve benzeri şeylerden **arınmış bir kalp ile gelmişti.**

85. **Hani o,** bu durumdayken, **babasına ve kavmine** kınama yollu**: Siz kime kulluk ediyorsunuz? demişti.**

86. **"İftira olsun için mi[1] Allah'tan başka ilâhlar istiyorsunuz?"** Yani Allah'tan başkasına mı kulluk ediyorsunuz?

87. **"O halde âlemlerin Rabbi hakkındaki görüşünüz nedir?"** Ondan başkasına ibadet ettiğinizde sizi cezasız bırakacağını mı sanıyorsunuz? Kesinlikle hayır!

[1] أَئِفْكًا kelimesi; iki hemzenin ispatı, ikincisinin teshili ve her iki durumda aralarına bir elif konularak okunmuştur. Ayrıca bu kelime mefulu leh olup آلهة kelimesi de تريدون fiilinin meful-u bihidir. "İfk" yalanın en kötüsüne denir.

Bu kişiler, müneccimlik yaparlardı. Bir gün bayram münasebetiyle dışarı çıkıp yemeklerini putlarının yanında bıraktılar; böyle yapmakla bereket oluşacağına inanıyorlardı. Döndüklerinde ise onu yediler. İbrahim peygambere de "sen de bizimle birlikte gel" demişlerdi.

88. **Bunun üzerine İbrahim** kendisine güvenmeleri için **yıldızlara** inandığını zannettirmek amacıyla onlara **şöyle bir baktı.**

89 **Ben hasta** olacağım, **dedi.**

90. **Ona arkalarını dönüp** bayram yerlerine **gittiler.**

91. **Gizice ilahlarının,** yanlarında yemekler bulunan putlarının **yanına vardı.** Alaylı alaylı **dedi ki; Yemiyor musunuz?** Onlar cevap vermeyince dedi ki:

92. **"Neden konuşmuyorsunuz?"**

93. Yine bir cevap alamayınca, **yanlarına gelip kuvvetlice vurdu** kırıp geçirdi.

94. Kendisini görenler vasıtasıyla bu haber kavmine ulaşınca **koşarak İbrahim'e geldiler** ve dediler ki: biz onlara tapıyoruz, sense kırıyorsun.

95. **İbrahim** kıyarak: Taşlardan ve diğer şeylerden **yonttuklarınız** putlara **mı ibadet ediyorsunuz?**

96. **Oysaki sizi ve yaptıklarınızı,**[1] yontmanızı da, yonttuklarınızı da **Allah yarattı,** siz ona ibadet edin **dedi.**

97. Birbirlerine **dediler ki: Onun için bir bina yapın,** içini odun doldurduktan sonra onu ateşle tutuşturun. İyice alev aldığında da **derhal onu o şiddetli ateşe atın!**

98. **Böylece** ateşe atıp öldürmek suretiyle **ona bir tuzak kurmayı istediler; fakat biz onları alçaklardan kıldık.** Böylece İbrahim' de (aleyhisselam) ateşten sağ-salim kurtuldu.

99. **"Ben Rabbime gidiyorum,** Kâfir memleketten Ona hicret ediyorum; **O beni** varmamı istediği yer olan Şam'a **eriştirecek."** Mukaddes topraklara vardığında dedi ki:

100. **"Rabbim! Bana salihlerden** olacak bir evlat **ver."**

101. **İşte o zaman biz onu halim,** yumuşak huylu **bir oğul ile müjdeledik.**

102. **Babasıyla beraber yürüyüp gezecek** ve ona yardım edecek **çağa** yedi yahut on üç yaşına **erişince: Yavrucuğum! Rüyada seni boğazladığımı gördüm;** Peygamberlerin rüyaları da haktır; yaptıkları işler Allah tealanın emriyledir. Sonra emre boyun eğmesi ve boğazlanma işine alışması için **bir düşün, ne dersin?**[2] **dedi. O da cevaben: Babacığım!**[3] Kendisiyle **emredildiğin şeyi yap; inşallah beni** bu işe karşı **sabredenlerden bulacaksın, dedi.**

---

[1] وَمَا تَنْحِتُونَ kelimesindeki مَا, mastariyedir. Ayrıca mevsule olduğu da, mevsufe olduğu da söylenmiştir.

[2] تَرَى fiili, meşveret anlamına gelen الرَّأْيُ kökündendir.

[3] أَبَتِ kelimesindeki ت harfi, izafet "ya"sının yerine gelmiştir.

KELİME ANLAMI

77. وَجَعَلْنَا **Ve kıldık** *(Neyi?)* ذُرِّيَّتَهُ **Onun soyunu** هُمُ **Onları** *(Ne kıldık?)* الْبَاقِينَ **Kalanlar** فَالنَّاسُ كُلُّهُمْ مِنْ نَسْلِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ İnsanların hepsi Nuh'un (aleyhisselam) neslindendir وَكَانَ لَهُ Onun üç evladı vardır *(Ondan bedel?)* سَامٍ Sam وَهُوَ أَبُو الْعَرَبِ وَفَارِسَ وَالرُّومِ O Arap, Faris ve Rum'un babasıdır *(Daha?)* وَحَامٍ Ham وَهُوَ أَبُو السُّودَانِ O Sudanlıların babasıdır *(Daha?)* وَيَافَثَ Yafes *(Kimdir?)* أَبُو التُّرْكِ وَالْخَزَرِ وَيَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ وَمَا هُنَالِكَ Türk, Hazer, Yecüc ve Mecüc ve bu bölgedekilerin babasıdır.

78. وَتَرَكْنَا **Ve terk ettik** أَبْقَيْنَا Bıraktık *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(Ne bıraktık?)* ثَنَاءً حَسَنًا Güzel övgü *(Nerede?)* فِي الْآخِرِينَ **Sonrakiler arasında** *(Kimlerden?)* مِنَ الْأَنْبِيَاءِ وَالْأُمَمِ Peygamberlerden ve ümmetlerden *(Nereye kadar?)* إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe kadar.

79. سَلَامٌ **Selam olsun** *(Kimden?)* مِنَّا Tarafımızdan *(Kim üzerine?)* عَلَى نُوحٍ **Nuh üzerine** *(Nerede?)* فِي الْعَالَمِينَ **Âlemler içinde.**

80. إِنَّا **Muhakkak biz** كَذَلِكَ **Böylece** كَمَا جَزَيْنَاهُ Onları cezalandırdığımız gibi نَجْزِي **Cezalandırırız** *(Kimi?)* الْمُحْسِنِينَ **Muhsinleri.**

81. إِنَّهُ **Muhakkak O** *(Kimlerdendir?)* مِنْ عِبَادِنَا **Kullarımızdandır** *(Öyle kullarımızdan ki,)* الْمُؤْمِنِينَ **Mümin olan.**

82. ثُمَّ **Sonra** أَغْرَقْنَا **Boğduk** *(Kimi?)* الْآخَرِينَ **Diğerlerini** كُفَّارَ قَوْمِهِ Kavminin kâfirlerini.

83. وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ **Muhakkak ki Onun tarafındandı** أَيْ مِمَّنْ تَابَعَهُ Yani, Ona tabi olanlardandı *(Nerede?)* فِي أَصْلِ الدِّينِ Dinin temelinde *(Kim?)* لِإِبْرَاهِيمَ **İbrahim** وَإِنْ طَالَ Her ne kadar aralarında uzun zaman olsa bile أَلْفَانِ الزَّمَانُ بَيْنَهُمَا O da *(Nedir?)* وَهُوَ İki bin altı yüz kırk senedir وَكَانَ بَيْنَهُمَا وَسِتَّمِائَةٍ وَأَرْبَعُونَ سَنَةً O ikisinin arasında vardır *(Kimler?)* هُودٌ وَصَالِحٌ Hûd ve Salih peygamberler.

84. إِذْ **Çünkü** جَاءَ **Geldi** أَيْ تَابَعَهُ Yani, Ona tabi oldu *(Ne zaman?)* وَقْتَ مَجِيئِهِ Geldiği vakit *(Kime?)* رَبَّهُ **Rabbine** *(Ne ile geldiği vakit?)* بِقَلْبٍ **Kalb ile** *(Öyle kalp ki,)* سَلِيمٍ **Temiz** *(Neden?)* مِنَ الشَّكِّ وَغَيْرِهِ Şüphe ve başka şeylerden.

85. إِذْ **Hani** قَالَ **O demişti** *(Ne olduğu halde?)* لَهُ فِي هَذِهِ الْحَالَةِ الْمُسْتَمِرَّةِ Kendisinin içinde bulunduğu bu durumda iken *(Kime?)* لِأَبِيهِ **Babasına** *(Daha kime?)* وَقَوْمِهِ **Ve kavmine** *(Ne olduğu halde?)* مُوَبِّخًا Azarlayıcı olduğu halde مَاذَا **Neye?** مَا الَّذِي Nedir o şey ki تَعْبُدُونَ **Tapıyorsunuz.**

86. اَئِفْكًا **Yalancılık etmek için mi?** فِي هَمْزَتَيْهِ مَا تَقَدَّمَ Bu kelimenin iki hemzesinde geride anlatılan vecihler vardır اٰلِهَةً **İlahları** *(Kimden başka?)* دُونَ اللّٰهِ **Allah'tan başka** وَآلِهَةً مَفْعُولٌ بِهِ تُرِيدُونَ **İstiyorsunuz** 'İfken' kelimesi meful-u lehtir وَإِفْكًا مَفْعُولٌ لَهُ 'Âliheten' kelimesi ise 'Turidune' fiilinin meflu-u bihidir وَالْإِفْكُ أَسْوَأُ الْكِذْبِ İfk yalanın en kötüsüdür لِتُرِيدُونَ أَيْ أَتَعْبُدُونَ غَيْرَ اللّٰهِ Yani, Allahtan başkasına mı tapıyorsunuz.

87. فَمَا **Nedir?** ظَنُّكُمْ **Görüşünüz** *(Kim hakkında?)* بِرَبِّ الْعَالَمِينَ **Âlemlerin Rabbi hakkında** *(Ne zaman?)* إِذَا عَبَدْتُمْ غَيْرَهُ Ondan başkasına ibadet ettiğiniz zaman أَنَّهُ يَتْرُكُكُمْ O sizi cezasız mı bırakacak? بِلَا عِقَابٍ Hayır لَا Müneccim idiler وَكَانُوا نَجَّامِينَ فَخَرَجُوا Bayramlarına gittiler إِلَى عِيدٍ لَهُمْ Yemeklerini de putlarının yanında bıraktılar وَتَرَكُوا طَعَامَهُمْ عِنْدَ أَصْنَامِهِمْ Onlar üzerine bereketleneceklerini zannettikleri halde *(Ne oldukları halde?)* زَعَمُوا التَّبَرُّكَ عَلَيْهِ Döndüklerinde onu yediler فَإِذَا رَجَعُوا أَكَلُوهُ Ve Efendimiz İbrahim'e (aleyhisselam) dediler ki وَقَالُوا لِلسَّيِّدِ إِبْرَاهِيمَ Bizimle birlikte gel. اُخْرُجْ مَعَنَا

88. فَنَظَرَ **Ve baktı** *(Ne olmakla?)* نَظْرَةً **Bir bakışla** *(Nereye?)* فِي النُّجُومِ **Yıldızlara** إِيهَامًا Onlara hissettirmek için لَهُمْ O yıldızlara itimat ediyor *(Neyi?)* أَنَّهُ يَعْتَمِدُ عَلَيْهَا Ona güvenmeleri için. *(Niçin?)* لِيَعْتَمِدُوهُ

89. فَقَالَ **Ve dedi ki** إِنِّي **Muhakkak ki ben** *(Neyim?)* سَقِيمٌ **Hastayım** Rahatsız عَلِيلٌ Yani, hasta olacağım. أَيْ سَأَسْقَمُ

90. فَتَوَلَّوْا **Ve yüz çevirdiler** *(Kimden?)* عَنْهُ **Ondan** *(Nereye?)* إِلَى عِيدِهِمْ Bayramlarına *(Ne oldukları halde?)* مُدْبِرِينَ **Arkalarını döndükleri halde.**

91. فَرَاغَ **Vardı** مَالَ فِي خُفْيَةٍ Gizlilik içinde meyletti *(Nereye?)* إِلَى اٰلِهَتِهِمْ **Onların ilahlarına** وَهِيَ الْأَصْنَامُ Onlar da putlardı وَعِنْدَهَا الطَّعَامُ Yanlarında yemekleri vardı فَقَالَ **Ve dedi** *(Ne olduğu halde?)* اسْتِهْزَاءً Alaya aldığı halde *(Ne dedi?)* أَلَا تَأْكُلُونَ **Yemez misiniz?** فَلَمْ يَنْطِقُوا Konuşmadılar.

92. فقَالَ Ve dedi *(Ne dedi?)* مَا لَكُمْ **Size ne oldu?** لَا تَنْطِقُونَ **Konuşmuyorsunuz** فَلَمْ يُجَبْ Yine bir cevap alamadı.

93. فَرَاغَ **Ve yürüdü** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Nasıl?)* ضَرْبًا **Vurmakla** *(Ne ile?)* بِالْيَمِينِ **Sağ eliyle** بِالْقُوَّةِ Kuvvetlice فَكَسَرَهَا Ve onları kırdı فَبَلَغَ قَوْمَهُ Bu olay kavmine ulaştı *(Kim tarafından?)* مِمَّنْ رَآهُ Onu görenlerden birisi tarafından.

94. فَأَقْبَلُوا **Yöneldiler** *(Kime?)* إِلَيْهِ **Ona** *(Ne oldukları halde?)* يَزِفُّونَ **Süratli oldukları halde** أَيْ يُسْرِعُونَ الْمَشْيَ Yani, süratlice koştukları halde فَقَالُوا لَهُ Ve ona dediler ki نَحْنُ نَعْبُدُهَا Biz onarla tapıyoruz وَأَنْتَ تَكْسِرُهَا Sen ise onları kırıyorsun.

95. قَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne olduğu halde?)* مُوبِخًا Azarlayıcı olduğu halde *(Ne dedi?)* أَتَعْبُدُونَ **Tapıyor musunuz?** *(Neye?)* مَا **O şeylere ki** تَنْحِتُونَ **Yontuyorsunuz** *(Neden?)* مِنَ الْحِجَارَةِ وَغَيْرِهَا Taş ve başka şeylerden *(O şeyler ne olduğu halde?)* أَصْنَامًا Putlar olduğu halde.

96. وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* خَلَقَكُمْ **Sizi yarattı** *(Daha neyi yarattı?)* وَمَا **O şeyleri ki** تَعْمَلُونَ **Yapıyorsunuz** *(O şeyler neden olduğu halde?)* مِنْ نَحْتِكُمْ وَمَنْحُوتِكُمْ Yontmanızdan ve yonttuklarınızdan فَاعْبُدُوهُ وَحْدَهُ Yalnız ona ibadet edin وَمَا مَصْدَرِيَّةٌ 'Ma' mastariyet içindir وَقِيلَ مَوْصُولَةٌ Ve denilmiştir ki, mevsuledir وَقِيلَ مَوْصُوفَةٌ Ve yine denilmiştir ki, mevsufedir.

97. قَالُوا بَيْنَهُمْ Aralarında **dediler ki** ابْنُوا **İnşa edin** *(Kim için?)* لَهُ **İbrahim için** *(Ne inşa edin?)* بُنْيَانًا **Bir yapı** حَطَبًا فَامْلِؤُوهُ Ve onu odunla doldurun وَأَضْرِمُوهُ بِالنَّارِ Ve ateşle tutuşturun فَإِذَا الْتَهَبَ Ateş alevlendiğinde فَأَلْقُوهُ **Hemen Onu atın** *(Nereye?)* فِي الْجَحِيمِ **Ateşe** النَّارِ الشَّدِيدَةِ Şiddetli ateşe.

98. فَأَرَادُوا **Ve istediler** *(Kime?)* بِهِ **Ona** *(Ne istediler?)* كَيْدًا **Tuzak kurmak** *(Ne ile?)* بِإِلْقَائِهِ فِي النَّارِ Onu ateşe atmakla *(Niçin?)* لِتُهْلِكَهُ Onu helak etmek için فَجَعَلْنَاهُمُ **Biz de onları kıldık** *(Ne kıldık?)* الْأَسْفَلِينَ **Alçaklar** الْمَقْهُورِينَ Kahrolmuş kimseler فَخَرَجَ مِنَ النَّارِ سَالِمًا Ve ateşten salim olarak çıktı.

99. وَقَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* إِنِّي **Muhakkak ben** ذَاهِبٌ **Gidiciyim** *(Kime?)* إِلَى رَبِّي **Rabbime** مُهَاجِرٌ إِلَيْهِ مِنْ دَارِ الْكُفْرِ Küfür yurdundan ona hicret ediciyim سَيَهْدِينِ **Beni ulaştıracak** *(Nereye?)* إِلَى حَيْثُ أَمَرَنِي رَبِّي Rabbimin emrettiği yere *(Neyi emrettiği?)* بِالْمَصِيرِ إِلَيْهِ Oraya gitmeyi وَهُوَ الشَّامُ Orası da Şam'dır.

100. فَلَمَّا وَصَلَ إِلَى الْأَرْضِ الْمُقَدَّسَةِ Mukaddes yere ulaştığı zaman قَالَ Dedi *(Ne dedi?)* رَبِّ **Ey Rabbim!** هَبْ **İhsan et** *(Kime?)* لِي **Bana** *(Ne ihsan et?)* وَلَدًا Çocuk *(Kimlerden?)* مِنَ الصَّالِحِينَ **Salihlerden.**

101. فَبَشَّرْنَاهُ **Biz de ona müjdeledik** *(Ne?)* بِغُلَامٍ **Çocuk** *(Öyle çocuk ki,)* حَلِيمٍ **Yumuşak huylu** أَيْ ذِي حِلْمٍ كَثِيرٍ Yani, çok hilm sahibi.

102. فَلَمَّا **Ne zaman ki** بَلَغَ **Erdi** *(Kimle beraber?)* مَعَهُ **Onunla beraber** *(Neye erdi?)* السَّعْيَ **Koşma çağına** مَعَهُ أَيْ أَنْ يَسْعٰى Yani, onunla koşmaya *(Daha?)* وَيُعِينَهُ Ve ona yardım etmeye قِيلَ Denilmiştir ki بَلَغَ سَبْعَ سِنِينَ Yedi yaşına ulaştı وَقِيلَ ثَلَاثَ عَشْرَةَ سَنَةً Yine denilmiştir ki; on üç yaşına قَالَ **Dedi ki** يَا بُنَيَّ **Ey oğlum** إِنِّي **Muhakkak ben** أَرٰى **Görüyorum** أَيْ رَأَيْتُ Yani, gördüm *(Nerede?)* فِي الْمَنَامِ **Rüyada** *(Ne gördüm?)* أَنِّي **Muhakkak ben** أَذْبَحُكَ **Seni kesiyorum** وَرُؤْيَا الْأَنْبِيَاءِ حَقٌّ Peygamberlerin rüyaları haktır وَأَفْعَالُهُمْ بِأَمْرِ اللهِ تَعَالٰى Onların işleri de Allah Teala'nın emriyledir فَانْظُرْ **Bak** *(Neye?)* مَاذَا **Neyi?** تَرٰى **Görüyorsun** *(Bu kelime hangi köktendir?)* مِنَ الرَّأْيِ Re'y kökünden شَاوَرَهُ Onunla müşavere etti *(Niçin?)* لِيَأْنَسَ بِالذَّبْحِ Kesilmeye alışması için *(Daha?)* وَيَنْقَادَ لِلْأَمْرِ بِهِ Boğazlanmaya dair varid olan emre boyun eğmek için قَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* يَا أَبَتِ **Ey babacığım** التَّاءُ عِوَضٌ عَنْ يَاءِ الْإِضَافَةِ Bu kelimede bulunan 'ta' izafet yasının yerine gelmiştir افْعَلْ **Yap** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** تُؤْمَرُ **Emir olunuyorsun** *(Ne ile?)* بِهِ O şeyle سَتَجِدُنِي **Beni bulacaksın** إِنْ شَاءَ اللهُ **İnşallah** *(Kimlerden?)* مِنَ الصَّابِرِينَ **Sabredenlerden** *(Neye?)* عَلٰى ذٰلِكَ Bu işe.

﴿فَلَمَّآ اَسْلَمَا﴾ خَضَعَا وَانْقَادَا لِأَمْرِ اللهِ تَعَالٰى ﴿وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ ﴿١٠٣﴾﴾ صَرَعَهُ عَلَيْهِ وَلِكُلِّ إِنْسَانٍ جَبِينَانِ بَيْنَهُمَا الْجَبْهَةُ وَكَانَ ذٰلِكَ بِمِنًى وَأَمَرَ السِّكِّينَ عَلٰى حَلْقِهِ فَلَمْ تَعْمَلْ شَيْئًا بِمَانِعٍ مِنَ الْقُدْرَةِ الْإِلٰهِيَّةِ ﴿وَنَادَيْنَاهُ اَنْ يَآ اِبْرَاهِيمُ ﴿١٠٤﴾﴾ ﴿قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا﴾ بِمَا أَتَيْتَ بِهِ مِمَّا أَمْكَنَكَ مِنْ أَمْرِ الذَّبْحِ أَيْ يَكْفِيكَ ذٰلِكَ فَجُمْلَةُ نَادَيْنَاهُ جَوَابٌ لَمَّا بِزِيَادَةِ الْوَاوِ ﴿اِنَّا كَذٰلِكَ﴾ كَمَا جَزَيْنَاكَ ﴿نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٥﴾﴾ لِأَنْفُسِهِمْ بِامْتِثَالِ الْأَمْرِ بِإِفْرَاجِ الشِّدَّةِ عَنْهُمْ ﴿اِنَّ هٰذَا﴾ الذَّبْحُ الْمَأْمُورُ بِهِ ﴿لَهُوَ الْبَلٰٓؤُا الْمُبِينُ ﴿١٠٦﴾﴾ الْاِخْتِبَارُ الظَّاهِرُ ﴿وَفَدَيْنَاهُ﴾ أَيِ الْمَأْمُورَ بِذَبْحِهِ وَهُوَ إِسْمَاعِيلُ أَوْ اِسْحَاقُ قَوْلَانِ ﴿بِذِبْحٍ﴾ بِكَبْشٍ ﴿عَظِيمٍ ﴿١٠٧﴾﴾ مِنَ الْجَنَّةِ وَهُوَ الَّذِي قَرَّبَهُ هَابِيلُ جَاءَ بِهِ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَذَبَحَهُ السَّيِّدُ إِبْرَاهِيمُ مُكَبِّرًا ﴿وَتَرَكْنَا﴾ أَبْقَيْنَا ﴿عَلَيْهِ فِي الْاٰخِرِينَ ﴿١٠٨﴾﴾ ثَنَاءً حَسَنًا ﴿سَلَامٌ﴾ مِنَّا ﴿عَلٰٓى اِبْرَاهِيمَ ﴿١٠٩﴾﴾ ﴿كَذٰلِكَ﴾ كَمَا جَزَيْنَاهُ ﴿نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٠﴾﴾ لِأَنْفُسِهِمْ ﴿اِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١١﴾﴾ ﴿وَبَشَّرْنَاهُ بِاِسْحٰقَ﴾ اسْتُدِلَّ بِذٰلِكَ عَلٰى أَنَّ الذَّبِيحَ غَيْرُهُ ﴿نَبِيًّا﴾ حَالٌ مُقَدَّرَةٌ أَيْ يُوجَدُ مُقَدَّرًا نُبُوَّتُهُ ﴿مِنَ الصّٰلِحِينَ ﴿١١٢﴾﴾ ﴿وَبَارَكْنَا عَلَيْهِ﴾ بِتَكْثِيرِ ذُرِّيَّتِهِ ﴿وَعَلٰٓى اِسْحٰقَ﴾ وَلَدِهِ بِجَعْلِنَا أَكْثَرَ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ نَسْلِهِ ﴿وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ﴾ مُؤْمِنٌ ﴿وَظَالِمٌ لِنَفْسِهِ﴾ كَافِرٌ ﴿مُبِينٌ ﴿١١٣﴾﴾ بَيِّنُ الْكُفْرِ ﴿وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلٰى مُوسٰى وَهَارُونَ ﴿١١٤﴾﴾ بِالنُّبُوَّةِ ﴿وَنَجَّيْنَاهُمَا وَقَوْمَهُمَا﴾ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿١١٥﴾﴾ أَيِ اسْتِعْبَادِ فِرْعَوْنَ إِيَّاهُمْ ﴿وَنَصَرْنَاهُمْ﴾ عَلَى الْقِبْطِ ﴿فَكَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ ﴿١١٦﴾﴾ ﴿وَاٰتَيْنَاهُمَا الْكِتَابَ الْمُسْتَبِينَ ﴿١١٧﴾﴾ الْبَلِيغَ الْبَيَانِ فِيمَا أَتَى بِهِ مِنَ الْحُدُودِ وَالْأَحْكَامِ وَغَيْرِهَا وَهُوَ التَّوْرَاةُ ﴿وَهَدَيْنَاهُمَا الصِّرَاطَ﴾ الطَّرِيقَ ﴿الْمُسْتَقِيمَ ﴿١١٨﴾﴾ ﴿وَتَرَكْنَا﴾ أَبْقَيْنَا ﴿عَلَيْهِمَا فِي الْاٰخِرِينَ ﴿١١٩﴾﴾ ثَنَاءً حَسَنًا ﴿سَلَامٌ﴾ مِنَّا ﴿عَلٰى مُوسٰى وَهَارُونَ ﴿١٢٠﴾﴾ ﴿اِنَّا كَذٰلِكَ﴾ كَمَا جَزَيْنَاهُمَا ﴿نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢١﴾﴾ ﴿اِنَّهُمَا مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٢﴾﴾ ﴿وَاِنَّ اِلْيَاسَ﴾ بِالْهَمْزَةِ أَوَّلُهُ وَتَرْكِهِ ﴿لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾﴾ قِيلَ هُوَ ابْنُ أَخِي هٰرُونَ أَخِي مُوسٰى وَقِيلَ غَيْرُهُ أُرْسِلَ إِلٰى قَوْمٍ بِبَعْلَبَكَّ وَنَوَاحِيهَا ﴿اِذْ﴾ مَنْصُوبٌ بِاذْكُرْ مُقَدَّرًا ﴿قَالَ لِقَوْمِهِ اَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾﴾ اللهَ ﴿اَتَدْعُونَ بَعْلًا﴾ اِسْمُ صَنَمٍ لَهُمْ مِنْ ذَهَبٍ وَبِهِ سُمِّيَ الْبَلَدُ أَيْضًا مُضَافًا إِلٰى بَكَّ أَيْ أَتَعْبُدُونَهُ ﴿وَتَذَرُونَ﴾ تَتْرُكُونَ ﴿اَحْسَنَ الْخَالِقِينَ ﴿١٢٥﴾﴾ فَلَا تَعْبُدُونَهُ ﴿اَللهَ رَبَّكُمْ وَرَبَّ اٰبَآئِكُمُ الْاَوَّلِينَ ﴿١٢٦﴾﴾ بِرَفْعِ الثَّلَاثَةِ عَلٰى إِضْمَارِ هُوَ وَبِنَصْبِهَا عَلَى الْبَدَلِ مِنْ أَحْسَنَ [اَللهَ رَبَّكُمْ وَرَبَّ].

TÜRKÇE ANLAMI

103. **Ne zaman ki her ikisi de teslim oldu,** Allah teâlânın emrini kabul edip boyun eğdi **ve onu yanı üzerine yatırdı,** şakağı üzerine yıktı.[1]

104. **Biz ona: "Ey İbrahim!" diye seslendik.**[2]

105. Yaptığın "kesme işine teşebbüs etme" işiyle **rüyayı gerçekleştirdin.** Yani bu kadarı sana yeter. **Biz** emre sarılmak suretiyle kendilerine **iyilik edenleri böyle** sıkıntıyı kendilerinden kaldırmak suretiyle **mükâfatlandırırız.**

106. **Bu** emredildiğin "oğlunu kesme işi" **gerçekten, çok açık bir imtihandır.**

107. **Biz, ona,** kesmekle emredildiğin oğlun İsmail yahut İshak'a[3] **bedel olarak** cennetten **büyük bir kurban,** koç **verdik.** Bu koç Hâbil'in kurban olarak sunduğu koçtu. Cebrail (aleyhisselam) onu getirdi, efendimiz İbrahim peygamber de tekbir getirerek onu kesti.

108. **Geriden gelecekler arasında ona** iyi bir nam **bıraktık.**

109. **İbrahim'e** bizden **selam olsun.**

110. **Biz** kendilerine **iyilik edenleri böyle,** İbrahim'i mükâfatlandırdığımız gibi **mükâfatlandırırız.**

111. **Elbette o, bizim mümin kullarımızdandır.**

112. **Salihlerden bir peygamber olarak**[4] **ona (İbrahim'e) İshak'ı müjdeledik.** Bu ayet, kurbanlığın İshak olmadığına delil getirilmiştir.

113. Zürriyetini çoğaltmak suretiyle **kendisini ve** oğlu **İshak'ı** peygamberlerin çoğunu kendisinin soyundan yapmak suretiyle **mübarek eyledik; lâkin her ikisinin neslinden iyi,** mümin **kimseler olacağı gibi, kendine açıktan açığa kötülük eden,** küfrü ortada kâfir**ler de olacak.**

114. **Andolsun biz Musa'ya da Harun'a da** peygamberlik vermek suretiyle **iyilikte bulunmuştuk.**

115. **Onları ve kavimlerini,** İsrail oğullarını **o büyük sıkıntıdan,** Firavun'un kendilerini köleleştirmesinden **kurtardık.**

116. Kıptî'lere karşı **kendilerine yardım ettik de galip gelen onlar oldu.**

117. **Her ikisine de apaçık anlaşılan,** getirdiği hadler, hükümler ve diğer konulardaki açıklamaları beliğ **bir kitap** olan Tevrat'ı **verdik.**

118. **Her ikisini de doğru yola ilettik.**

---

[1] Her insanın -ortasında alnının bulunduğu- iki şakağı vardır. Bu olay Mina'da gerçekleşmiştir. İbrahim (aleyhisselam) bıçağa kesmeyi emretse de bıçak, kudret-i ilahiyeden bir engelle kesmedi.

[2] نَادَيْنَاهُ cümlesi وَ harfi ilavesiyle birlikte لَمَّا'nın cevabıdır.

[3] Kesilmekle emredilen oğlunun İsmail yahut İshak olduğuna dair iki görüş vardır.

[4] نَبِيًّا kelimesi hal-i mukadderedir. Yani o, peygamberliği takdir edilmiş olarak dünyaya gelecektir.

119. **Sonra gelenler içinde, onlara** iyi bir nam **bıraktık.**

120. Bizden **Musa ve Harun'a selam olsun.**

121. **Doğrusu biz, iyileri böyle,** Musa ve Harun'a yaptığımız gibi **mükâfatlandırırız.**

122. **Şüphesiz, ikisi de mümin kullarımızdandı.**

123. **İlyas**[1] **da şüphe yok ki peygamberlerdendi.** Denildiğine göre o, Musa'nın (aleyhisselam) kardeşi Harun'un (aleyhisselam) kardeşinin oğlu idi. Başka biri olduğu da söylenmiştir. "Ba'lebekke" ve civarındaki bir kavme gönderilmiştir.

124. **Hani**[2] **kavmine:** Allah'tan **sakınmaz mısınız?**

125. **"Yaratanların en iyisini bırakıp da,** ona ibadet etmiyorsunuz da **Ba'l'e**[3] **mi tapıyor** ibadet ediyor**sunuz" demişti.**

126. **"(O) Allah'tır**[4]**; sizin de Rabbinizdir, sizden önce gelen atalarınızın da."**

KELİME ANLAMI

103. فَلَمَّا **Ne zaman ki** اَسْلَمَا **Teslim oldular** وَانْقَادَا خَضَعَا Eğildiler ve boyun eğdiler *(Neye?)* لِأَمْرِ اللهِ تَعَالَى Allah Teala'nın emrine *(Daha?)* وَتَلَّهُ **Ve onu yıktı** *(Nereye?)* لِلْجَبِينِ **Bir yanı üzerine** صَرَعَهُ عَلَيْهِ Onu yanı üzere yatırdı وَلِكُلِّ إِنْسَانٍ جَبِينَانِ Her insan için iki şakak vardır بَيْنَهُمَا الْجَبْهَةُ O iki şakağın arasında alın vardır وَكَانَ ذٰلِكَ بِمِنًى Bu olay Mina'da oldu وَأَمَرَّ السِّكِّينَ عَلَى حَلْقِهِ Bıçağı İsmail'in boğazı üzerinde gezdirdi فَلَمْ تَعْمَلْ شَيْئًا Bir şey yapmadı *(Ne sebebiyle?)* بِمَانِعٍ مِنَ الْقُدْرَةِ الْإِلٰهِيَّةِ İlahi kudretten bir engel sebebiyle.

104. وَنَادَيْنَاهُ **Ve ona nida ettik** *(Ne diye?)* اَنْ يَا اِبْرَاهِيمُ **Ya İbrahim.**

105. قَدْ **Muhakkak ki** صَدَّقْتَ **Gerçekleştirdin** *(Neyi?)* الرُّؤْيَا **Rüyayı** *(Ne ile?)* بِمَا أَتَيْتَ بِهِ Yaptığın şeylerle *(O şeyler nedendir?)* مِمَّا أَمْكَنَكَ Senin teşebbüs etmen *(Nedir o teşebbüs ettiğin şey?)* مِنْ أَمْرِ الذَّبْحِ Kesme işi أَيْ يَكْفِيكَ ذٰلِكَ Yani, sana bu yeter فَجُمْلَةُ نَادَيْنَاهُ 'Nadeyna' cümlesi 'Lemma'nın cevabıdır *(Ne ile?)* بِزِيَادَةِ الْوَاوِ Vav ziyadesiyle جَوَابُ لَمَّا **İşte böyle** كَذٰلِكَ جَزَيْنَاكَ Seni cezalandırdığımız gibi **Muhakkak ki biz** اِنَّا

[1] إِلْيَاسَ kelimesi ilk harfi hem hemze-i katı ile hem de hemze-i vasıl ile okunmuştur.

[2] Mukadder أُذْكُرْ fiiliyle mensuptur.

[3] "Ba'l", onların altından yapılmış putunun ismidir. O şehir de sonuna "bekke" kelimesi katılarak bu putun ismini almıştır.

[4] (اَللهُ), (رَبُّكُمْ) ve (رَبُّ) kelimeleri اَللهُ kelimesinin başına هُوَ takdir edilmek suretiyle merfu okunmuşlardır. Bir diğer kıraatte de (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) أَحْسَنَ kelimesinden bedel olmak suretiyle mensup olarak okunmuşlardır.

نَجْزِي **Karşılıklandırırız** *(Kimi?)* الْمُحْسِنِينَ **İyilik yapanları** *(Kime?)* لِأَنْفُسِهِمْ Kendilerine *(Nasıl ile iyilik yapanları?)* بِامْتِثَالِ الْأَمْرِ Emirlere sarılmakla *(Ne ile karşılıklandırırız?)* بِإِفْرَاجِ الشِّدَّةِ عَنْهُمْ Onlardan şiddeti gidermekle.

106. إِنَّ هٰذَا الذَّبْحَ **Muhakkak ki bu** kesim *(Öyle kesim ki,)* الْمَأْمُورُ بِهِ Kendisiyle emredilmiş olan لَهُوَ **Elbette o** *(Nedir?)* الْبَلْوَا **İmtihandır** *(Öyle imtihan ki,)* الْمُبِينُ **Apaçık** الْاِخْتِبَارُ الظَّاهِرُ Yani, açık bir sınamadır.

107. وَفَدَيْنَاهُ **Ve biz ona fidye olarak verdik** أَيِ الْمَأْمُورَ بِذَبْحِهِ Yani, kesilmesi emrolunan kişiye fidye olarak وَهُوَ إِسْمَاعِيلُ أَوْ إِسْحَاقُ O da İsmail veya İshak'tır قَوْلَانِ Burada iki görüş vardır *(Neyi fidye olarak verdik?)* بِذِبْحٍ **Bir kurbanlığı** بِكَبْشٍ Bir koçu *(Öyle kurbanlık ki,)* عَظِيمٍ **Büyük** *(Nereden?)* مِنَ الْجَنَّةِ Cennetten وَهُوَ الَّذِي قَرَّبَهُ هَابِيلُ O Habil'in kurban ettiği hayvandır جَاءَ بِهِ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ Cebrail (aleyhisselam) onu getirdi فَذَبَحَهُ السَّيِّدُ إِبْرَاهِيمُ Efendimiz İbrahim de (aleyhisselam) onu kesti *(Ne olduğu halde?)* مُكَبِّرًا Tekbir getirdiği halde.

108. وَتَرَكْنَا **Ve terk ettik** أَبْقَيْنَا Bıraktık *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(Nerede?)* فِي الْآخِرِينَ **Sonrakiler arasında** *(Ne bıraktık?)* ثَنَاءً حَسَنًا Güzel övgü.

109. سَلَامٌ **Selam olsun** *(Kimden?)* مِنَّا Tarafımızdan *(Kime?)* عَلَى إِبْرَاهِيمَ **İbrahim'e.**

110. كَذٰلِكَ **Böylece** كَمَا جَزَيْنَاهُ Onu cezalandırdığımız gibi نَجْزِي **Cezalandırırız** *(Kimi?)* الْمُحْسِنِينَ **Güzellik yapanları** *(Kime?)* لِأَنْفُسِهِمْ Kendilerine.

111. إِنَّهُ **Muhakkak ki O** *(Kimlerdedir?)* مِنْ عِبَادِنَا **Kullarımızdandır** *(Öyle kullarımızdan ki,)* الْمُؤْمِنِينَ **Mümin olan.**

112. وَبَشَّرْنَاهُ **Ona müjdeledik** *(Kimi?)* بِإِسْحٰقَ **İshak'ı** اسْتُدِلَّ بِذٰلِكَ Bu ayetle delil edinildi *(Neye?)* عَلَى أَنَّ الذَّبِيحَ غَيْرُهُ Kurbanlığın İshak (aleyhisselam)'dan başkası olduğuna *(Ne olduğu halde?)* نَبِيًّا **Peygamber olduğu halde** *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ مُقَدَّرَةٌ Hal-i mukadderadır أَيْ يُوجَدُ مُقَدَّرًا نُبُوَّتُهُ Yani, o, peygamberliği takdir edilmiş olarak dünyaya gelecektir *(Kimlerden?)* مِنَ الصَّالِحِينَ **Salihlerden.**

113. وَبَارَكْنَا **Ve bereketler verdik** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Ona** *(Ne ile?)* بِتَكْثِيرِ ذُرِّيَّتِهِ Soyunu çoğaltmakla *(Daha kime?)* وَعَلَى إِسْحٰقَ **Ve İshak'a** *(Öyle İshak ki,)* وَلَدِهِ İbrahim'in oğlu *(Ne ile?)* بِجَعْلِنَا أَكْثَرَ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ نَسْلِهِ Çoğu peygamberi onun neslinden yapmakla

وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا **Her ikisinin neslinden de vardır** *(Kim vardır?)* مُحْسِنٌ **Muhsin** مُؤْمِنٌ Mümin *(Daha?)* وَظَالِمٌ **Ve Zalim** *(Kime?)* لِنَفْسِهِ **Kendine** كَافِرٌ Kafir *(Öyle zalim ki,)* مُبِينٌ **Apaçık** بَيِّنُ الْكُفْرِ Küfrü açık.

114. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** مَنَنَّا **İyilikte bulunduk** *(Kime?)* عَلَى مُوسَى **Musa'ya** *(Daha?)* وَهَارُونَ **Ve Harun'a** *(Ne ile iyilikte bulunduk?)* بِالنُّبُوَّةِ Peygamberlikle.

115. وَنَجَّيْنَاهُمَا **Ve o ikisini kurtardık** *(Daha?)* وَقَوْمَهُمَا **O ikisinin kavmini** *(Ondan bedel?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarını *(Neden?)* مِنَ الْكَرْبِ **Sıkıntıdan** *(Öyle bir sıkıntıdan ki,)* الْعَظِيمِ **Büyük** أَيِ اسْتِعْبَادِ فِرْعَوْنَ إِيَّاهُمْ Yani, Firavun'un onları köleleştirmesinden.

116. وَنَصَرْنَاهُمْ **Ve onlara yardım ettik** *(Kim üzerine?)* عَلَى الْقِبْطِ Kıbtilere karşı فَكَانُوا **Ve oldular** هُمْ **Onlar** *(Ne oldular?)* الْغَالِبِينَ **Galip gelenler.**

117. وَآتَيْنَاهُمَا **O ikisine verdik** *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitab'ı** *(Öyle Kitab'ı ki,)* الْمُسْتَبِينَ **Apaçık anlaşılan** الْبَلِيغَ الْبَيَانَ Beyanı beliğ olan *(Nerede?)* فِيمَا أَتَى بِهِ Getirdiği şeylerde *(O şeyler de neden olduğu halde?)* مِنَ الْحُدُودِ وَالْأَحْكَامِ وَغَيْرِهَا Hadler, hükümler ve başka şeylerden وَهُوَ التَّوْرَاةُ O da Tevrat'tır.

118. وَهَدَيْنَاهُمَا **Ve o ikisini ulaştırdık** *(Nereye?)* -الطَّرِيقَ- الصِّرَاطَ **Yola** *(Öyle yola ki,)* الْمُسْتَقِيمَ **Dosdoğru.**

119. وَتَرَكْنَا **Ve terk ettik** أَبْقَيْنَا Bıraktık *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمَا **O ikisinin üzerine** *(Nerede?)* فِي الْآخِرِينَ **Sonrakiler arasında** *(Ne bıraktık?)* ثَنَاءً حَسَنًا Güzel övgü.

120. سَلَامٌ **Selam olsun** *(Kimden?)* مِنَّا Tarafımızdan *(Kime?)* عَلَى مُوسَى **Musa'ya** *(Daha?)* وَهَارُونَ **Ve Harun'a.**

121. إِنَّا **Muhakkak ki biz** كَذَلِكَ **İşte böyle** جَزَيْنَاهُمَا كَمَا O ikisini mükâfatlandırdığımız gibi نَجْزِي **Karşılıklandırırız** *(Kimleri?)* الْمُحْسِنِينَ **Muhsinleri.**

122. إِنَّهُمَا **O ikisi** *(Kimlerdendir?)* مِنْ عِبَادِنَا **Kullarımızdandır** *(Öyle kullarımızdan ki,)* الْمُؤْمِنِينَ **Mümin olan.**

123. وَإِنَّ إِلْيَاسَ **Muhakkak İlyas da** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالْهَمْزَةِ أَوَّلُهُ وَتَرْكِهِ İlk harfi hemzeyle ve hemzesizdir لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ **Elbette peygamberlerdendir** قِيلَ Denilmiştir ki هُوَ ابْنُ أَخِي هٰرُونَ أَخِي مُوسَى O, Musa'nın kardeşi Harun'un kardeşinin oğludur وَقِيلَ غَيْرُهُ Denilmiştir ki başkasıdır أُرْسِلَ إِلَى قَوْمٍ Bir kavme gönderilmiştir *(Nerede olan?)* بِبَعْلَبَكَّ وَنَوَاحِيهَا Ba'lebekke ve etrafında.

124. إِذْ **Hani** *(Bu kelime nedir?)* مَنْصُوبٌ بِاذْكُرْ مُقَدَّرًا Mukadder 'Üzkûr' fiiliyle mensuptur قَالَ **Demişti** *(Kime?)* لِقَوْمِهِ **Kavmine** *(Ne demişti?)* أَلَا تَتَّقُونَ **Korkmaz mısınız?** *(Kimden?)* اللهَ Allah'tan.

125. أَتَدْعُونَ **Tapıyor musunuz?** *(Kime?)* بَعْلًا **Ba'l'e** *(Bu kelime nedir?)* إِسْمُ صَنَمٍ لَهُمْ Onların bir putunun ismidir *(Neden?)* مِنْ ذَهَبٍ Altından وَبِهِ سُمِّيَ الْبَلَدُ أَيْضًا Ve aynı şekilde şehir de bununla isimlenmiştir *(Ne olduğu halde?)* مُضَافًا إِلَى بَكٍّ Bekke'ye muzaf olduğu halde أَيْ أَتَعْبُدُونَهُ Yani, Ona mı ibadet ediyorsunuz? وَتَذَرُونَ **Ve bırakıyorsunuz** تَتْرُكُونَ Terk ediyorsunuz *(Neyi?)* أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ **Yaratıcıların en güzelini** فَلَا تَعْبُدُونَهُ Ona ibadet etmiyorsunuz.

126. اللهَ (O) **Allah'tır** رَبَّكُمْ **Sizin Rabbinizdir** *(Daha?)* وَرَبَّ آبَائِكُمُ **Ve atalarınızın da Rabbidir** *(Öyle atalarınız ki,)* الْأَوَّلِينَ **Evvelkiler** *(Ne ile okunmuştur?)* بِرَفْعِ الثَّلَاثَةِ عَلَى إِضْمَارِ هُوَ Hüve'yi gizlemek üzere üç kelimenin rafı ile *(Daha ne ile okunmuştur?)* وَبِنَصْبِهَا عَلَى الْبَدَلِ مِنْ أَحْسَنَ 'Ahsene' kelimesinden bedel yaparak onların nasbıyla.

﴿فَكَذَّبُوهُ فَإِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٢٧﴾﴾ فِي النَّارِ ﴿إِلَّا عِبَادَ اللهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٢٨﴾﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُمْ فَإِنَّهُمْ نَجَوْا مِنْهَا ﴿وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٢٩﴾﴾ ثَنَاءً حَسَنًا ﴿سَلَامٌ﴾ مِنَّا ﴿عَلَى إِلْ يَاسِينَ ﴿١٣٠﴾﴾ هُوَ إِلْيَاسُ الْمُتَقَدِّمُ ذِكْرُهُ وَقِيلَ هُوَ وَمَنْ آمَنَ مَعَهُ فَجُمِعُوا مَعَهُ تَغْلِيبًا كَقَوْلِهِمْ لِلْمُهَلَّبِ وَقَوْمِهِ الْمُهَلَّبُونَ وَعَلَى قِرَاءَةِ آلِ يَاسِينَ بِالْمَدِّ أَيْ أَهْلِهِ الْمُرَادِ بِهِ إِلْيَاسُ أَيْضًا ﴿إِنَّا كَذَلِكَ﴾ كَمَا جَزَيْنَاهُ ﴿نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣١﴾﴾ ﴿إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾﴾ ﴿وَإِنَّ لُوطًا لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٣﴾﴾ اُذْكُرْ ﴿إِذْ نَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٣٤﴾﴾ ﴿إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ ﴿١٣٥﴾﴾ أَيِ الْبَاقِينَ فِي الْعَذَابِ ﴿ثُمَّ دَمَّرْنَا﴾ أَهْلَكْنَا ﴿الْآخَرِينَ ﴿١٣٦﴾﴾ كُفَّارَ قَوْمِهِ ﴿وَإِنَّكُمْ لَتَمُرُّونَ عَلَيْهِمْ﴾ عَلَى آثَارِهِمْ وَمَنَازِلِهِمْ فِي أَسْفَارِكُمْ ﴿مُصْبِحِينَ ﴿١٣٧﴾﴾ أَيْ وَقْتَ الصَّبَاحِ يَعْنِي بِالنَّهَارِ ﴿وَبِاللَّيْلِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٣٨﴾﴾ يَا أَهْلَ مَكَّةَ مَا حَلَّ بِهِمْ فَتَعْتَبِرُونَ بِهِ ﴿وَإِنَّ يُونُسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٩﴾﴾ ﴿إِذْ أَبَقَ﴾ هَرَبَ ﴿إِلَى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿١٤٠﴾﴾ السَّفِينَةِ الْمَمْلُوءَةِ حِينَ غَاضَبَ قَوْمَهُ لَمَّا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِمُ الْعَذَابَ الَّذِي وَعَدَهُمْ بِهِ فَرَكِبَ السَّفِينَةَ فَوَقَفَتْ فِي لُجَّةِ الْبَحْرِ فَقَالَ الْمَلَّاحُونَ هُنَا عَبْدٌ أَبَقَ مِنْ سَيِّدِهِ تُظْهِرُهُ الْقُرْعَةُ ﴿فَسَاهَمَ﴾ قَارَعَ أَهْلُ السَّفِينَةِ ﴿فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴿١٤١﴾﴾ الْمَغْلُوبِينَ فَأَلْقَوْهُ فِي الْبَحْرِ ﴿فَالْتَقَمَهُ الْحُوتُ﴾ ابْتَلَعَهُ ﴿وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿١٤٢﴾﴾ أَيْ آتٍ بِمَا يُلَامُ عَلَيْهِ مِنْ ذَهَابِهِ إِلَى الْبَحْرِ وَرُكُوبِهِ السَّفِينَةَ بِلَا إِذْنٍ مِنْ رَبِّهِ ﴿فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿١٤٣﴾﴾ الذَّاكِرِينَ بِقَوْلِهِ كَثِيرًا فِي بَطْنِ الْحُوتِ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿لَلَبِثَ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾﴾ لَصَارَ بَطْنُ الْحُوتِ قَبْرًا لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿فَنَبَذْنَاهُ﴾ أَلْقَيْنَاهُ مِنْ بَطْنِ الْحُوتِ ﴿بِالْعَرَاءِ﴾ بِوَجْهِ الْأَرْضِ أَيْ بِالسَّاحِلِ مِنْ يَوْمِهِ أَوْ بَعْدَ ثَلَاثَةٍ أَوْ سَبْعَةِ أَيَّامٍ أَوْ عِشْرِينَ أَوْ أَرْبَعِينَ يَوْمًا ﴿وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿١٤٥﴾﴾ عَلِيلٌ كَالْفَرْخِ الْمُمَعِّطِ ﴿وَأَنْبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِنْ يَقْطِينٍ ﴿١٤٦﴾﴾ وَهِيَ الْقَرْعُ تُظِلُّهُ بِسَاقٍ عَلَى خِلَافِ الْعَادَةِ فِي الْقَرْعِ مُعْجِزَةً لَهُ وَكَانَتْ تَأْتِيهِ وَعِلَّةٌ صَبَاحًا وَمَسَاءً يَشْرَبُ مِنْ لَبَنِهَا حَتَّى قَوِيَ ﴿وَأَرْسَلْنَاهُ﴾ بَعْدَ ذٰلِكَ كَقَبْلِهِ إِلَى قَوْمٍ بِنِينَوٰى مِنْ أَرْضِ الْمَوْصِلِ ﴿إِلَى مِائَةِ أَلْفٍ أَوْ﴾ بَلْ ﴿يَزِيدُونَ ﴿١٤٧﴾﴾ عِشْرِينَ أَوْ ثَلَاثِينَ أَوْ سَبْعِينَ أَلْفًا ﴿فَآمَنُوا﴾ عِنْدَ مُعَايَنَةِ الْعَذَابِ الْمَوْعُودِينَ بِهِ ﴿فَمَتَّعْنَاهُمْ﴾ أَبْقَيْنَاهُمْ مُمَتَّعِينَ بِمَا لَهُمْ ﴿إِلَى حِينٍ ﴿١٤٨﴾﴾ تَنْقَضِي آجَالُهُمْ فِيهِ ﴿فَاسْتَفْتِهِمْ﴾ اِسْتَخْبِرْ كُفَّارَ مَكَّةَ تَوْبِيخًا لَهُمْ ﴿أَلِرَبِّكَ الْبَنَاتُ﴾ بِزَعْمِهِمْ أَنَّ الْمَلَائِكَةَ

بَنَاتُ اللهِ ﴿وَلَهُمُ الْبَنُونَ ﴿١٤٩﴾﴾ فَيَخْتَصُونَ بِالْأَسْنَى ﴿أَمْ خَلَقْنَا الْمَلٰٓئِكَةَ إِنَاثًا وَهُمْ شَاهِدُونَ ﴿١٥٠﴾﴾ خَلْقَنَا فَيَقُولُونَ ذٰلِكَ ﴿أَلَآ إِنَّهُمْ مِنْ إِفْكِهِمْ﴾ كِذْبِهِمْ ﴿لَيَقُولُونَ ﴿١٥١﴾﴾ ﴿وَلَدَ اللهُ﴾ بِقَوْلِهِمُ الْمَلَائِكَةُ بَنَاتُ اللهِ ﴿وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٥٢﴾﴾ فِيهِ ﴿أَصْطَفَى﴾ بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ لِلْاِسْتِفْهَامِ وَاسْتُغْنِيَ بِهَا عَنْ هَمْزَةِ الْوَصْلِ فَحُذِفَتْ أَيِ اخْتَارَ ﴿الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ ﴿١٥٣﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

127. **Bunun üzerine İlyas'ı yalanladılar; onun için onların hepsi** cehenneme **götürüleceklerdir.**

128. **Ancak** aralarından **Allah'ın ihlâslı kulları,** müminler **hariç;** onlar oradan kurtulmuş olacaklardır.

129. **Sonra gelenler içinde, kendisine** iyi bir nam **bıraktık,**

130. "Bizden **İlyas'a**[1] **selâm!**"

131. **Şüphesiz biz, iyileri işte böyle** onu mükâfatlandırdığımız gibi **mükâfatlandırırız.**

132. **Çünkü o, bizim mümin kullarımızdandı.**

133. **Lût da elbette peygamberlerdendi.**

134. Yâd et! **Hani biz Lût'u ve ailesinin hepsini kurtardık;**

135. **Ancak** azapta **kalanlar arasında olan yaşlı bir kadın hariç!**

136. **Sonra diğerlerini,** kavminin kâfirlerini **yok ettik.**

137-8. **Elbette siz de** yaptığınız yolculuklarda **gündüz**[2] **ve gece onlar**ın kalıntılarına ve evlerine **uğruyorsunuz.** Ey Mekkeliler! **Hâla** onların başına gelenleri **düşünü**p de ibret al**mayacak mısınız?**

139. **Doğrusu Yunus da gönderilen peygamberlerdendi.**

140. **Hani o,** kavmine vaat ettiği azap inmeyip onlara kızdığında **dolu bir gemiye binip kaçmıştı.** Gemiye binmiş fakat gemi hareket etmeyince denizciler "Aramızda efendisinden kaçmış bir köle var; kura çekersek ortaya çıkar" demişlerdi.

141. Gemide olanlarla **karşılıklı kur'a çektiler de** kura'da **kaybedenlerden oldu;** bunun üzerine onu denize attılar.

142. **Yunus,** Rabbinin izni olmadan sahile gidip gemiye binmek gibi **kınanacak bir iş yapmışken, onu bir balık yuttu.**

---

[1] إِلْ يَاسِينَ diye bahsedilen kişi geride de geçen İlyas'tır (aleyhisselam). Bu kelimeyle İlyas'ın (aleyhisselam) ve -tıpkı مُهَلِّب ve kavmine مُهَلَّبُونَ dendiği gibi, tağlib yoluyla onunla birlikte cemilenmek suretiyle- ona inananların da kastedildiği de söylenmiştir. آل ياسين şeklinde çekerek okunan kıraate göre ayetin manası "Bizden **Yâsîn hanedanına selam**" şeklinde olur; burada da "Yâsîn hânedânı" ile kastedilen İlyas'tır. (aleyhisselam)

[2] مُصْبِحِينَ kelimesi sabah vaktinde; yani gündüzleyin demektir.

143. **Eğer** balığın karnında **Allah'ı tesbih edenlerden,** "Senden başka ilah yok, şüphesiz ben zalimlerden oldum" sözünü çokça söylemesi **olmasaydı,**

144. **tekrar diriltilecekleri güne kadar onun karnında kalırdı,** balığın karnı kıyamet gününe kadar ona mezar olurdu.

145. Hemen o gün, ya da; üç, yedi, yirmi veya kırk gün sonra **hasta bir vaziyette,** tüyü yolunmuş yavru gibi **iken kendisini** balığın karnından **yeryüzüne,** sahil kenarına **çıkardık.**

146. **Ve üstüne kabak türünden** normalin aksine ve bir mucize olarak gövdeli, **geniş yapraklı** kendisine gövde yapan **bir bitki bitirdik.** O, sabah-akşam yanına gelen bir dağ keçisinin sütünden içerdi. Nihayetinde kendini toparlayıp eski gücüne kavuştu.

147. Bundan sonra **onu,** daha önce de olduğu gibi Musul topraklarında bulunan Ninova'daki kavmine; **yüz bin; aslında daha da çok kişiye,** yüz yirmi bin veya yüz otuz bin veya yüz yetmiş bin kişiye **peygamber olarak gönderdik.**

148. **Sonunda** vaat edildiklerini azabı gördüklerinde **ona iman ettiler, bunun üzerine biz de onları** sahip oldukları servetlerle birlikte **bir süreye kadar,** ecelleri sona erene kadar **yaşattık.**

149. **Onlara,** Mekkeli kâfirlere onları kınayarak **sor:** Meleklerin Allah'ın kızı olduğu şeklindeki inanışlarına göre **Kızlar Rabbinin de, erkekler onların mı?** Bu şekilde onlar daha üstün olanı kendilerine tahsis etmiş oluyorlar.

150. **Yoksa biz melekleri onların gözü önünde,** yaratmamızı görür bir halde iken **kız olarak mı yarattık** ki onlar bunu diyorlar.

151. **Dikkat edin, kesinlikle** "Meleklerin Allah'ın kızları olduğu şeklindeki sözleri ile" **uydurup söylüyorlar ki;**

152. **"Allah doğurdu". Onlar** bu konuda **şüphesiz yalancıdırlar.**

153. **Allah, kızları oğullara tercih mi etmiş,** seçmiş![1]

KELİME ANLAMI

127. فَكَذَّبُوهُ **Ve Onu yalanladılar** فَإِنَّهُمْ **Muhakkak ki onlar** *(Nedir?)* لَمُحْضَرُونَ **Hazır edilmişlerdir** *(Nerede?)* فِي النَّارِ Ateşte.

128. إِلَّا **Ancak hariç** *(Kim?)* عِبَادَ اللَّهِ **Allah'ın kulları** *(Öyle kulları ki,)* الْمُخْلَصِينَ **İhlâs verilmiş** أَيِ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُمْ Onlardan iman etmiş olanlar فَإِنَّهُمْ نَجَوْا مِنْهَا Zira onlar ateşten kurtulurlar.

129. وَتَرَكْنَا **Ve bıraktık** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(Nerede?)* فِي الْآخِرِينَ **Sonrakiler arasında** *(Ne bıraktık?)* ثَنَاءً حَسَنًا Güzel övgü.

---

[1] أَصْطَفَى kelimesi, istifham için gelen fethalı hemze ile okunmuş, gerek kalmadığından hemze-i vasıl da hazfedilmiştir.

130. سَلَامٌ **Selam olsun** *(Kimden?)* مِنَّا Tarafımızdan *(Kime?)* عَلٰى اِلْيَاسِينَ **İlyas'ın üzerine** هُوَ اِلْيَاسُ الْمُتَقَدِّمُ ذِكْرُهُ O geride zikri geçen İlyas'tır وَقِيلَ هُوَ وَمَنْ آمَنَ مَعَهُ Denilmiştir ki; O ve Onunla birlikte iman edenlerdir فَجَمَعُوا مَعَهُ تَغْلِيبًا Onunla birlikte tağlib yoluyla cemilenmiştirler *(Ne gibi?)* كَقَوْلِهِمْ لِلْمُهَلَّبِ وَقَوْمِهِ Arapların, Mühelleb ve kavmi için söyledikleri gibi *(O da nedir?)* الْمُهَلَّبُونَ Muhellebun وَعَلٰى قِرَاءَةِ آلِ يَاسِينَ 'Ali Yasin' şeklinde okunan kıraate göre ise *(Ne ile?)* بِالْمَدِّ Med ile أَيْ أَهْلِهِ Yani, Onun ehli الْمُرَادِ بِهِ اِلْيَاسُ أَيْضًا Onunla maksat yine İlyas'tır.

131. اِنَّا **Muhakkak ki biz** كَذٰلِكَ **İşte böyle** كَمَا جَزَيْنَاهُ Onu cezalandırdığımız gibi نَجْزِي **Cezalandırırız** *(Kimleri?)* الْمُحْسِنِينَ **Muhsinleri.**

132. اِنَّهُ **O** *(Kimlerdendir?)* مِنْ عِبَادِنَا **Kullarımızdandır** *(Öyle kullarımızdan ki,)* الْمُؤْمِنِينَ **Mümin olan.**

133. وَاِنَّ **Muhakkak ki** لُوطًا **Lût** *(Kimlerdendir?)* لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ **Peygamberlerdendir.**

134. اُذْكُرْ Hatırla اِذْ **Hani** نَجَّيْنَاهُ **Onu kurtardık** *(Daha?)* وَاَهْلَهُ **Ve ehlini** اَجْمَعِينَ **Hepsini.**

135. اِلَّا **Ancak kurtarmadık** *(Kimi?)* عَجُوزاً **Yaşlı bir kadını** *(Öyle kadın ki,)* فِي الْغَابِرِينَ **Geride olanlardan** أَيِ الْبَاقِينَ فِي الْعَذَابِ Azapta kalanlardan.

136. ثُمَّ **Sonra** دَمَّرْنَا **Yerle bir ettik** أَهْلَكْنَا Helak ettik *(Kimi?)* الْاٰخَرِينَ **Diğerlerini** كُفَّارَ قَوْمِهِ Kavminin kâfirlerini.

137. وَاِنَّكُمْ **Muhakkak siz** لَتَمُرُّونَ **Elbette uğruyorsunuz** *(Kime?)* عَلَيْهِمْ **Onlara** عَلٰى آثَارِهِمْ وَمَنَازِلِهِمْ Onların izlerine ve yurtlarına *(Nerede?)* فِي أَسْفَارِكُمْ Seferlerinizde *(Ne olduğunuz halde?)* مُصْبِحِينَ **Sabahlayıcı olduğunuz halde** أَيْ وَقْتَ الصَّبَاحِ Yani, sabah vaktinde يَعْنِي بِالنَّهَارِ Yani, gündüz vaktinde *(Daha ne zaman?)*

138. وَبِاللَّيْلِ **Ve akşamleyin** اَفَلَا تَعْقِلُونَ **Düşünmeyecek misiniz?** يَا أَهْلَ مَكَّةَ Ey Mekke halkı *(Neyi?)* مَا حَلَّ بِهِمْ Onların başına gelenleri فَتَعْتَبِرُونَ بِهِ Onunla ders alasınız.

139. وَاِنَّ يُونُسَ **Muhakkak ki Yunus** *(Kimlerdendir?)* لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ **Peygamberlerdendir.**

140. اِذْ **Hani** اَبَقَ **Kaçtı** هَرَبَ Firar etti *(Nereye?)* اِلَى الْفُلْكِ **Gemiye** *(Öyle gemi ki,)* الْمَشْحُونِ **Dolu** السَّفِينَةِ الْمَمْلُوءَةِ Dolu bir gemiye *(Ne zaman?)* حِينَ غَاضَبَ قَوْمَهُ Kavmine kızdığında *(Ne zaman?)* لَمَّا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِمُ الْعَذَابُ (Allah) onlara azap indirmediği zaman

الَّذِي وَعَدَهُمْ بِهِ Onlara vaad ettiği azabı فَرَكِبَ السَّفِينَةَ Ve gemiye bindi *(Daha?)* فَوَقَفَتْ فِي لُجَّةِ الْبَحْرِ Gemi denizin derin bir yerinde durdu فَقَالَ الْمَلَّاحُونَ Denizciler dedi ki هُنَا عَبْدٌ أَبَقَ مِنْ سَيِّدِهِ Aramızda efendisinden kaçmış bir köle var تُظْهِرُهُ الْقُرْعَةُ Kura onu ortaya çıkarır.

141. فَسَاهَمَ **Kura çekiştiler** قَارَعَ أَهْلُ السَّفِينَةِ Gemi halkı kura çekti فَكَانَ **Ve oldu** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُدْحَضِينَ **Kaybedenlerden** الْمَغْلُوبِينَ Yenilenlerden فَأَلْقَوْهُ فِي الْبَحْرِ Ve onu denize attılar.

142. فَالْتَقَمَهُ **Onu yuttu** *(Ne?)* الْحُوتُ **Bir balık** ابْتَلَعَهُ Onu yuttu *(Ne olduğu halde?)* وَهُوَ **O** *(Nedir?)* مُلِيمٌ **Kınanacak bir iş yapmıştır** أَيْ آتٍ Yani, yapmıştı *(Neyi?)* بِمَا O şeyi ki يُلَامُ عَلَيْهِ O şey kınanır *(O şey de neden ibarettir?)* مِنْ ذَهَابِهِ إِلَى الْبَحْرِ Denize gitmesinden *(Daha?)* وَرُكُوبِهِ السَّفِينَةَ Gemiye binmesinden بِلَا إِذْنٍ مِنْ رَبِّهِ Rabbinden izni olmadan.

143. فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ **Şayet o olmasaydı** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُسَبِّحِينَ **Tesbih edenlerden** الذَّاكِرِينَ Zikredenlerden *(Neyi?)* بِقَوْلِهِ Şu sözü كَثِيرًا Çokça *(Nerede?)* فِي بَطْنِ الْحُوتِ Balığın karnında *(O söz nedir?)* لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ 'Senden başka ilah yoktur سُبْحَانَكَ Seni tenzih ederim إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ Ben gerçekten zalimlerden oldum' sözü.

144. لَلَبِثَ **Elbette kalırdı** *(Nerede?)* فِي بَطْنِهِ **Onun karnında** *(Nereye kadar?)* إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ **Diriltilecekleri güne kadar** لَصَارَ بَطْنُ الْحُوتِ Elbette balığın karnı olurdu *(Ne olurdu?)* قَبْرًا لَهُ Onun kabri olurdu *(Ne zamana kadar?)* إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe kadar.

145. فَنَبَذْنَاهُ **Onu attık** أَيْ أَلْقَيْنَاهُ مِنْ بَطْنِ الْحُوتِ Yani, Onu balığın karnından attık *(Nereye?)* بِالْعَرَاءِ **Alana** بِوَجْهِ الْأَرْضِ Yeryüzüne أَيْ بِالسَّاحِلِ Yani, sahile *(Ne zaman?)* مِنْ يَوْمِهِ O günde أَوْ عِشْرِينَ أَوْ أَرْبَعِينَ Veya üç veya yedi gün sonra أَوْ بَعْدَ ثَلَاثَةٍ أَوْ سَبْعَةِ أَيَّامٍ Veya yirmi veya kırk gün sonra يَوْمًا وَهُوَ **O** *(Nedir?)* سَقِيمٌ **Hastadır** عَلِيلٌ Rahatsız *(Ne gibi?)* كَالْفَرْخِ الْمُمَعِّطِ Tüyü yolunmuş yavru gibi.

146. وَأَنْبَتْنَا **Ve biz bitirdik** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(Ne bitirdik?)* شَجَرَةً **Ağaç** *(Neden?)* مِنْ يَقْطِينٍ **Kabaktan** وَهِيَ O *(Nedir?)* الْقَرْعُ Kabaktır *(Öyle kabak ki,)* تُظِلُّهُ Onu gölgeliyor *(Ne ile?)* بِسَاقٍ Gövdesiyle عَلَى خِلَافِ الْعَادَةِ فِي الْقَرْعِ Kabakta ki adetin tersine *(O kabak ne olduğu halde?)* وَكَانَتْ تَأْتِيهِ مُعْجِزَةً لَهُ Ona bir mucize olduğu halde Yunus'a (aleyhisselam) gelirdi *(Ne?)* وَعِلَّةٌ Keçi *(Ne zaman?)* صَبَاحًا وَمَسَاءً Sabah ve akşam يَشْرَبُ مِنْ لَبَنِهَا Onun sütünden içerdi حَتَّى قَوِيَ Ta ki gücü yerine geldi.

147. وَأَرْسَلْنَاهُ **Onu gönderdik** *(Ne zaman?)* بَعْدَ ذٰلِكَ Bundan sonra *(Ne gibi?)* كَقَبْلِهِ Öncesinde olduğu gibi *(Nereye?)* إِلٰى قَوْمِ يِنِينُوٰى Ninova'daki kavmine *(O da neredendir?)* مِنْ أَرْضِ الْمَوْصِلِ Musul topraklarındadır *(Kime?)* إِلٰى مِائَةِ أَلْفٍ **Yüz bin kişiye** أَوْ **Veya** بَلْ Bilakis يَزِيدُونَ **Artıyorlardı** *(Neye?)* عِشْرِينَ أَوْ ثَلَاثِينَ أَوْ سَبْعِينَ أَلْفًا Yüz yirmi bin veya yüz otuz bine veya yüz yetmiş bine.

148. فَآمَنُوا **Ve iman ettiler** *(Ne zaman?)* عِنْدَ مُعَايَنَةِ الْعَذَابِ Azabı gördüklerinde *(Öyle azabı ki,)* الْمَوْعُودِينَ بِهِ Kendisiyle vaat edildikleri فَمَتَّعْنَاهُمْ **Biz de onları faydalandırdık** أَبْقَيْنَاهُمْ Yani, onları bıraktık *(Ne oldukları halde?)* مُمَتَّعِينَ بِمَا لَهُمْ Onlara ait olan şeylerle faydalandıkları halde *(Ne zamana kadar?)* إِلٰى حِينٍ **Biz zamana kadar** *(Öyle bir zaman ki,)* تَنْقَضِيَ آجَالُهُمْ فِيهِ Orada ecelleri sona erecek.

149. فَاسْتَفْتِهِمْ **Onlara sor** اِسْتَخْبِرْ Haber vermesini iste *(Kimin?)* كُفَّارَ مَكَّةَ Mekke kâfirlerinin *(Ne olduğun halde?)* تَوْبِيخًا لَهُمْ Onları azarlayarak *(Neyi sor?)* أَلِرَبِّكَ **Rabbinin öyle mi?** *(Kimler?)* الْبَنَاتُ **Kızlar** *(Ne ile?)* بِزَعْمِهِمْ Onların iddia etmeleriyle *(Neyi?)* أَنَّ الْمَلَائِكَةَ بَنَاتُ اللّٰهِ 'Muhakkak melekler Allah'ın kızlarıdır' diye وَلَهُمُ **Ve onların (öyle mi?)** *(Kimler?)* الْبَنُونَ **Erkekler** فَيَخْتَصُّونَ بِالْأَسْنٰى Daha üstün olanı (kendilerine) ait kılıyorlar.

150. أَمْ **Yoksa** خَلَقْنَا **Yarattık mı?** *(Kimi?)* الْمَلٰئِكَةَ **Melekleri** *(Ne oldukları halde?)* إِنَاثًا **Kızlar olarak** وَهُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* شَاهِدُونَ **Şahitlerdir** *(Neye?)* خَلْقَنَا Yaratmamıza فَيَقُولُونَ ذٰلِكَ Ki bunu diyorlar.

151. أَلَا **Dikkat edin!** إِنَّهُمْ **Muhakkak onlar** مِنْ إِفْكِهِمْ **İftiralarından dolayı** كِذْبِهِمْ Yalanlarından dolayı لَيَقُولُونَ **Elbette diyorlar** *(Ne diyorlar?)*

152. وَلَدَ **Doğurdu** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne ile bunu diyorlar?)* بِقَوْلِهِمُ Onların şu sözüyle الْمَلَائِكَةُ بَنَاتُ اللّٰهِ 'Melekler Allah'ın kızlarıdır' sözüyle وَإِنَّهُمْ **Muhakkak onlar** *(Nedirler?)* لَكَاذِبُونَ **Yalancıdırlar** *(Nerede?)* فِيهِ Bu konuda.

153. اَصْطَفَى **Tercih mi etmiş?** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ لِلْاِسْتِفْهَامِ İstifham için gelen hemzenin fethasıyla وَاسْتُغْنِيَ بِهَا Bu hemzeyle ihtiyaç gitmiştir *(Neden?)* أَيِ اخْتَارَ Yani, seçmiş mi? demektir *(Kimi?)* الْبَنَاتِ **Kızları** *(Kime?)* عَلَى الْبَنِينَ **Erkeklere.** عَنْ هَمْزَةِ الْوَصْلِ Hemzeyi vasıldan فَحُذِفَتْ Ve hemzeyi vasıl hazfedilmiştir

﴿مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿١٥٤﴾﴾ هٰذَا الْحُكْمَ الْفَاسِدَ ﴿أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٥﴾﴾ بِإِدْغَامِ التَّاءِ فِي الذَّالِ أَنَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى مُنَزَّهٌ عَنِ الْوَلَدِ [تَذَكَّرُونَ] ﴿أَمْ لَكُمْ سُلْطَانٌ مُبِينٌ ﴿١٥٦﴾﴾ حُجَّةٌ وَاضِحَةٌ أَنَّ لِلّٰهِ وَلَدًا ﴿فَأْتُوا بِكِتَابِكُمْ﴾ اَلتَّوْرَاةَ فَأَرُونِي ذٰلِكَ فِيهِ ﴿إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ ﴿١٥٧﴾ فِي قَوْلِكُمْ ذٰلِكَ ﴿وَجَعَلُوا﴾ أَيِ الْمُشْرِكُونَ ﴿بَيْنَهُ﴾ تَعَالٰى ﴿وَبَيْنَ الْجِنَّةِ﴾ أَيِ الْمَلَائِكَةِ لِاجْتِنَانِهِمْ عَنِ الْأَبْصَارِ ﴿نَسَبًا﴾ بِقَوْلِهِمْ إِنَّهَا بَنَاتُ اللّٰهِ ﴿وَلَقَدْ عَلِمَتِ الْجِنَّةُ إِنَّهُمْ﴾ أَيْ قَائِلِي ذٰلِكَ ﴿لَمُحْضَرُونَ ﴿١٥٨﴾﴾ لِلنَّارِ يُعَذَّبُونَ فِيهَا ﴿سُبْحَانَ اللّٰهِ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ ﴿عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٥٩﴾﴾ بِأَنَّ لِلّٰهِ وَلَدًا ﴿إِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٠﴾﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ اسْتِثْنَاءٌ مُنْقَطِعٌ أَيْ فَإِنَّهُمْ يُنَزِّهُونَ اللّٰهَ تَعَالٰى عَمَّا يَصِفُهُ هٰؤُلَاءِ ﴿فَإِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ ﴿١٦١﴾﴾ مِنَ الْأَصْنَامِ ﴿مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ﴾ أَيْ عَلٰى مَعْبُودِكُمْ وَعَلَيْهِ مُتَعَلِّقٌ بِقَوْلِهِ ﴿بِفَاتِنِينَ ﴿١٦٢﴾﴾ أَيْ أَحَدًا ﴿إِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ الْجَحِيمِ ﴿١٦٣﴾﴾ فِي عِلْمِ اللّٰهِ تَعَالٰى قَالَ جِبْرِيلُ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿وَمَا مِنَّا﴾ مَعْشَرَ الْمَلَائِكَةِ أَحَدٌ ﴿إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَعْلُومٌ ﴿١٦٤﴾﴾ فِي السَّمَوَاتِ يَعْبُدُ اللّٰهَ فِيهِ لَا يَتَجَاوَزُهُ ﴿وَإِنَّا لَنَحْنُ الصَّافُّونَ ﴿١٦٥﴾﴾ أَقْدَامُنَا فِي الصَّلَاةِ ﴿وَإِنَّا لَنَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ ﴿١٦٦﴾﴾ الْمُنَزِّهُونَ اللّٰهَ عَمَّا لَا يَلِيقُ بِهِ ﴿وَإِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ ﴿كَانُوا﴾ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿لَيَقُولُونَ ﴿١٦٧﴾﴾ ﴿لَوْ أَنَّ عِنْدَنَا ذِكْرًا﴾ كِتَابًا ﴿مِنَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٦٨﴾﴾ أَيْ مِنْ كُتُبِ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ ﴿لَكُنَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٩﴾﴾ الْعِبَادَةَ لَهُ قَالَ تَعَالٰى ﴿فَكَفَرُوا بِهِ﴾ أَيْ بِالْكِتَابِ الَّذِي جَاءَهُمْ وَهُوَ الْقُرْآنُ الْأَشْرَفُ مِنْ تِلْكَ الْكُتُبِ ﴿فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ﴾ ﴿١٧٠﴾ عَاقِبَةَ كُفْرِهِمْ ﴿وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا﴾ بِالنَّصْرِ ﴿لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧١﴾﴾ وَهِيَ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي أَوْ هِيَ قَوْلُهُ ﴿إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ ﴿١٧٢﴾﴾ ﴿وَإِنَّ جُنْدَنَا﴾ الْمُؤْمِنِينَ ﴿لَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿١٧٣﴾﴾ الْكُفَّارَ بِالْحُجَّةِ وَالنُّصْرَةِ عَلَيْهِمْ فِي الدُّنْيَا وَإِنْ لَمْ يَنْتَصِرْ بَعْضٌ مِنْهُمْ فِي الدُّنْيَا فَفِي الْآخِرَةِ ﴿فَتَوَلَّ عَنْهُمْ﴾ أَيْ أَعْرِضْ عَنْ كُفَّارِ مَكَّةَ ﴿حَتّٰى حِينٍ ﴿١٧٤﴾﴾ تُؤْمَرُ فِيهِ بِقِتَالِهِمْ ﴿وَأَبْصِرْهُمْ﴾ إِذَا نَزَلَ بِهِمُ الْعَذَابُ ﴿فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٥﴾﴾ عَاقِبَةَ كُفْرِهِمْ فَقَالُوا اسْتِهْزَاءً مَتٰى نُزُولُ هٰذَا الْعَذَابِ قَالَ تَعَالٰى تَهْدِيدًا لَهُمْ ﴿أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٧٦﴾﴾

﴿فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ﴾ بِفِنَائِهِمْ قَالَ الْفَرَّاءُ الْعَرَبُ تَكْتَفِي بِذِكْرِ السَّاحَةِ عَنِ الْقَوْمِ ﴿فَسَآءَ﴾ بِئْسَ صَبَاحًا ﴿صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٧﴾﴾ فِيهِ إِقَامَةُ الظَّاهِرِ مَقَامَ الْمُضْمَرِ ﴿وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٨﴾﴾ ﴿وَأَبْصِرْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٩﴾﴾ كَرَّرَ تَأْكِيدًا لِتَهْدِيدِهِمْ وَتَسْلِيَةً لَهُ ﴿سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ﴾ الْغَلَبَةِ ﴿عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٨٠﴾﴾ بِأَنَّ لَهُ وَلَدًا ﴿وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿١٨١﴾﴾ الْمُبَلِّغِينَ عَنِ اللهِ التَّوْحِيدَ وَالشَّرَائِعَ ﴿وَالْحَمْدُ لِلهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٢﴾﴾ عَلَى نَصْرِهِمْ وَهَلَاكِ الْكَافِرِينَ.

TÜRKÇE ANLAMI

154. **Ne oluyor size? Nasıl** böyle fasitçe **hükmediyorsunuz?**

155. **Hiç** Allah'ın çocuktan münezzeh olduğunu **düşünmüyor musunuz?**[1]

156. **Yoksa sizin** Allah'ın bir çocuğu olduğuna dair **açık bir deliliniz mi var?**

157. Eğer bu konuda **doğru sözlülerden iseniz, kitabınız** Tevrat'ı **getirin** ve onu bana Tevrat'ta gösterin!

158. Müşrikler, "Melekler Allah teâlanın kızlarıdır" sözleriyle **Allah** teâla **ile cinler,** yani melekler[2] **arasında da bir nesep uydurdular. Andolsun, cinler de o** sözü söyley**enlerin** içerisinde azap görecekleri ateşe **götürüleceklerini bilirler.**

159. **Allah,** kendisinin çocuk edindiği şeklindeki **onların isnat edegeldiklerinden yücedir, münezzehtir.**

160. **Allah'ın ihlâsa erdirilmiş kulları** olan müminler **hariç![3] (onlar azap görmeyeceklerdir)**

161. **Sizler ve taptıklarınız;** putlar!

162. **Hiçbiriniz,** kimseyi **ona,** taptıklarınıza **karşı[4] fitneye düşüremezsiniz.**

163. Allah teala'nın ilminde **Cehenneme girecek kimse hariç!**

164. Cibril (aleyhisselam) Hz. Peygamber efendimiz'e (sallallahu aleyhi vesellem) dedi ki: **Bizden;** melekler güruhundan **her biri için,** kendisini geçemediği ve içerisinde Allah'a ibadet ettiği, göklerde **bilinen bir makam vardır."**

165. **"Şüphesiz biz**im ayaklarımız, **orada** namaz esnasında **sıra sıradır."**

---

[1] تَذَكَّرُونَ kelimesi, ت harfi ذ harfine idgam edilerek okunmuştur.

[2] Melekler gözle görülmediği için kendilerine "cin" denmiştir.

[3] Buradaki istisna, munkatıdır; zira müminler, bu kişilerin yakıştırdığı şeylerden Allah'ı tenzih ederler.

[4] عَلَيْهِ'deki عَلَى harfi cerri فَاتِنِينَ'ye taalluk eder.

166. "**Ve şüphesiz Allah'ı** kendisine yaraşmayan şeylerden **tesbih eder,** tenzih ederiz."

167. "Mekkeli kâfirler **şöyle diyorlardı.**"[1]

168. "**Eğer önceki** ümmet**lere verilen** kitap**lardan bizde de bir kitap olsaydı,**"

169. "**Mutlaka Allah'ın** ibadette kendisine karşı **ihlâslı olan kulları olurduk!**"

170. Allah teala buyuruyor ki: **İşte şimdi onu;** kendilerine gelen ve kitaplar arasında en kıymetli kitap olan Kuran'ı **inkâr ettiler; ama ileride** bu inkârlarının akıbetini **bileceklerdir!**

171. **Andolsun ki, peygamber kullarımıza** yardım **sözü vermişizdir.** Bu, ya şu sözdür: "Elbette ben ve peygamberlerim galip gelecektir" ya da bir sonraki ayette geçen sözdür:

172. **Onlar mutlaka zafere ulaşanlar olacaklardır.**

173. **Bizim ordumuz** olan müminler **şüphesiz** kâfirlere karşı gerek delil olarak gerekse dünyada iken onlara karşı görecekleri yardımla **üstün gelecektir.** Bazı müminler bu yardımı dünyada görmezse, ahirette mutlaka görecektir.

174. **Onun için sen** kendileriyle savaş etmekle emredileceğin **bir zamana kadar onlara aldırma,** Mekkeli kâfirlerden yüz çevir.

175. Azap başlarına indiğinde **Onların halini gör, onlar da** inkârlarının akıbetini **görecekler.**

Alay ederek "Azap ne zaman inecek" dediklerinde Allah teala onları tehdit ederek şöyle buyurmuştur:

176. **Azabımızı acele mi istiyorlar?**

177. **Azap yurtlarına[2] indiğinde, uyarılanların[3] sabahı ne kötü olur!**

178. **Sen bir zamana kadar onlara aldırma!**

179. **Onların halini gör, onlar da göreceklerdir.**[4]

180. **Senin izzet,** galebe **sahibi Rabbin, onların isnat etmekte oldukları** kendisinin çocuğu olduğu şeklindeki **vasıflardan yücedir, münezzehtir.**

181. **Gönderilen,** Allah'ın tevhidini ve şeriatlarını ulaştıran **bütün peygamberlere selam olsun!**

182. **Âlemlerin Rabbi olan Allah'a da** peygamberlerine yaptığı yardım ve kâfirleri helak etmesinden dolayı **hamd olsun!**

---

[1] Buradaki إِنْ, şeddeliden tahfif edilmiştir.

[2] Ferrâ diyor ki: "Araplar bir kavimden bahsederken "السَّاحَة" kelimesini kullanmakla yetinirlerdi.

[3] Burada zahir isim yerine zamirli ifade kullanılmıştır.

[4] Bu ifadeyi onlara yaptığı tehdidi tekitlemek ve Hz. Peygamber Efendimizi (sallallahu aleyhi vesellem) teselli için tekrar etmiştir.

KELİME ANLAMI

154. مَا لَكُمْ **Size ne oluyor?** كَيْفَ تَحْكُمُونَ **Nasıl hükmediyorsunuz?** *(Nasıl?)* هٰذَا الْحُكْمَ الْفَاسِدَ Bu bozuk hükmetmeyle.

155. اَفَلَا تَذَكَّرُونَ **Düşünmez misiniz?** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِإِدْغَامِ التَّاءِ فِي الذَّالِ Te harfini zel harfine idgam etmekle *(Neyi düşünmez misiniz?)* أَنَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى Muhakkak O Sübhan ve Teala *(Nedir?)* مُنَزَّهٌ عَنِ الْوَلَدِ Doğurmaktan münezzehtir.

156. اَمْ لَكُمْ **Sizin için var mı?** *(Ne var mı?)* سُلْطَانٌ **Delil** *(Öyle delil ki,)* مُبِينٌ **Apaçık** حُجَّةٌ وَاضِحَةٌ Açık bir huccet *(Neyi?)* أَنَّ لِلّٰهِ وَلَدًا Muhakkak Allah için bir çocuk vardır.

157. فَأْتُوا **Getirin** *(Neyi?)* بِكِتَابِكُمْ **Kitabınızı** اَلتَّوْرَاةَ Tevrat'ı فَأْرُونِي ذٰلِكَ Ve bana bunu gösterin *(Nerede?)* فِيهِ Tevrat'ta إِنْ كُنْتُمْ **Şayet iseniz** *(Ne iseniz?)* صَادِقِينَ **Doğru söyleyenler iseniz** *(Nerede?)* فِي قَوْلِكُمْ ذٰلِكَ Bu sözünüzde.

158. وَجَعَلُوا **Ve uydurdular** أَيِ الْمُشْرِكُونَ Yani, müşrikler *(Nerede?)* بَيْنَهُ تَعَالٰى **Onun,** Allah tealanın **arasında** *(Daha?)* وَبَيْنَ الْجِنَّةِ **Ve cinler arasında** أَيِ الْمَلَائِكَةِ Yani, melekler arasında *(Niçin böyle isimlendirildiler?)* لِاجْتِنَانِهِمْ عَنِ الْأَبْصَارِ Gözlerden gizli oldukları için *(Ne uydurdular?)* نَسَبًا **Nesep** *(Ne ile uydurdular?)* بِقَوْلِهِمْ Şu sözleriyle إِنَّهَا بَنَاتُ اللّٰهِ 'Melekler Allah'ın kızlarıdır' sözüyle وَلَقَدْ **Andolsun** عَلِمَتِ **Bilir** *(Kim?)* الْجِنَّةُ **Cinler** *(Neyi bilirler?)* إِنَّهُمْ **Muhakkak onlar** أَيْ قَائِلِي ذٰلِكَ Yani, bunu söyleyenler *(Nedirler?)* لَمُحْضَرُونَ لِلنَّارِ Ateşe **hazır edilenlerdir** *(Öyle ateş ki,)* يُعَذَّبُونَ فِيهَا Orada azap edilecekler.

159. سُبْحَانَ اللّٰهِ **Allah münezzehtir** *(Neden münezzehtir?)* عَمَّا **O şeylerden ki** يَصِفُونَ **Vasıflıyorlar** *(Ne ile vasıflıyorlar?)* بِأَنَّ لِلّٰهِ وَلَدًا Allah için çocuk vardır.

160. إِلَّا **Ancak hariç** *(Kim?)* عِبَادَ اللّٰهِ **Allah'ın kulları** *(Öyle kulları ki,)* الْمُخْلَصِينَ **İhlâs erdirilmiş** أَيِ الْمُؤْمِنِينَ Müminler *(Bu kelime nedir?)* اسْتِثْنَاءٌ مُنْقَطِعٌ İstisnai munkatıdır أَيْ فَإِنَّهُمْ يُنَزِّهُونَ اللّٰهَ تَعَالٰى Yani, Onlar Allah Teala'yı tenzih ediyorlar *(Neden?)* عَمَّا يَصِفُهُ هٰؤُلَاءِ Bunların vasıfladıkları şeylerden.

161. فَإِنَّكُمْ **Zira siz** *(Daha?)* وَمَا تَعْبُدُونَ **Ve taptığınız** مِنَ الْأَصْنَامِ Putlar.

162. مَا أَنْتُمْ **Siz değilsiniz** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** أَيْ عَلٰى مَعْبُودِكُمْ Yani, taptığınız şeylere وَعَلَيْهِ مُتَعَلِّقٌ بِقَوْلِهِ بِفَاتِنِينَ 'Alâ' harfi cerri 'Fâtinin' kelimesine muteallıktır *(Ne değilsiniz?)* بِفَاتِنِينَ **Fitneleyici değilsiniz** أَيْ أَحَدًا Yani, kimseyi.

163. **Ancak fitneleyebilirler** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** هُوَ **O** *(Nedir?)* صَالِ الْجَحِيمِ **Cehenneme giricidir** *(Nerede?)* فِي عِلْمِ اللهِ تَعَالَى Allah'ın ilminde.

164. قَالَ جِبْرِيلُ Cebrail (aleyhisselam) dedi *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ ﷺ Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) *(Ne dedi?)* **Bizden hiç kimse yoktur** وَمَا مِنَّا مَعْشَرِ الْمَلَائِكَةِ أَحَدٌ Melekler topluluğundan hiç kimse **Ancak** إِلَّا **Onun için vardır** لَهُ **Makam** مَقَامٌ *(Öyle makam ki,)* **Belli** مَعْلُومٌ *(Nerede?)* فِي السَّمَوَاتِ Göklerde *(Yine öyle makam ki,)* يَعْبُدُ اللهَ فِيهِ Orada Allah'a ibadet ediyorlar لَا يَتَجَاوَزُهُ Onu aşmıyorlar.

165. **Muhakkak ki biz** وَإِنَّا لَنَحْنُ **Elbette biz** *(Kimleriz?)* **Saf saf dizilenleriz** الصَّافُّونَ أَقْدَامُنَا Ayaklarımız *(Nerede?)* فِي الصَّلَاةِ Namazda.

166. **Ve muhakkak ki biz** وَإِنَّا لَنَحْنُ **Elbette biz** *(Kimleriz?)* **Tesbih edenleriz** الْمُسَبِّحُونَ الله Allah'ı tenzih edenleriz *(Neden?)* عَمَّا لَا يَلِيقُ بِهِ Onla layık olmayan şeylerden.

167. **İdiler,** وَإِنْ -مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ- كَانُوا Yani, Mekke kafirleri *(Ne idiler?)* **Diyorlardı** لَيَقُولُونَ *(Ne diyorlardı?)*

168. **Şayet yanımızda olsaydı** لَوْ أَنَّ عِنْدَنَا *(Ne olsaydı?)* **Zikir** ذِكْرًا Kitap كِتَابًا *(Kimlerden?)* مِنَ **Evvelkilerden** الْأَوَّلِينَ Yani, geçmiş ümmetlerin kitaplarından.

169. **Olurduk** لَكُنَّا *(Kim?)* **Allah'ın kulları** عِبَادَ اللهِ *(Öyle kulları ki,)* **Has kılmış** الْمُخْلَصِينَ *(Neyi?)* الْعِبَادَةَ İbadeti *(Kime?)* لَهُ Ona.

170. قَالَ تَعَالَى Yüce olan dedi ki **Ve inkâr ettiler** فَكَفَرُوا *(Neyi?)* **Onu** بِهِ أَيْ بِالْكِتَابِ الَّذِي جَاءَهُمْ Yani, onlara gelen Kitab'ı وَهُوَ الْقُرْآنُ Oda Kuran'dır *(Öyle Kuran ki,)* الْأَشْرَفُ مِنْ تِلْكَ الْكُتُبِ Bu kitapların en şereflisi **İleride bilecekler** فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ *(Neyi?)* عَاقِبَةَ كُفْرِهِمْ Küfürlerinin sonucunu.

171. **Andolsun kesinlikle** وَلَقَدْ **Geçmiştir** سَبَقَتْ **Sözümüz** كَلِمَتُنَا *(Öyle sözümüz ki,)* **Kullarımız için** لِعِبَادِنَا *(Kim için?)* **Gönderilmiş** الْمُرْسَلِينَ *(Öyle kullarımız ki,)* بِالنَّصْرِ Yardım ile olan وَهِيَ O söz de *(Nedir?)* لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي 'Ben ve resullerim galip geleceğiz' sözüdür أَوْ هِيَ قَوْلُهُ Veya o söz onun şu sözüdür:

172. **Muhakkak onlar** إِنَّهُمْ لَهُمُ **Elbette onlar** الْمَنْصُورُونَ **Yardım olunmuşlardır.**

173. **Ve muhakkak bizim ordularımız** وَإِنَّ جُنْدَنَا الْمُؤْمِنِينَ Yani, müminler لَهُمُ **Elbette onlar** *(Nedirler?)* **Galip olanlardır** الْغَالِبُونَ *(Kime?)* الْكُفَّارَ Kâfirlere *(Ne ile?)* بِالْحُجَّةِ Delil ile *(Daha ne ile?)* وَالنُّصْرَةِ عَلَيْهِمْ Onlara karşı yardım görmekle *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا

Dünyada وَإِنْ لَمْ يَنْتَصِرْ Eğer yardım edilmezse *(Kim?)* بَعْضٌ مِنْهُمْ Onlardan bir kısmı *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada فَفِي الْآخِرَةِ O zaman Ahirette (yardım görürler).

174. فَتَوَلَّ **Yüz çevir** *(Kimlerden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** أَيْ أَعْرِضْ عَنْ كُفَّارِ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirlerinden yüz çevir *(Ne zamana kadar?)* حَتّٰى حِينٍ **Bir zamana kadar** *(Öyle bir zaman ki,)* تُؤْمَرُ فِيهِ O zamanda emir olunacaksınız *(Ne ile?)* بِقِتَالِهِمْ Onlarla savaşmakla.

175. وَأَبْصِرْهُمْ **Onları gör** *(Ne zaman?)* إِذَا نَزَلَ بِهِمُ الْعَذَابُ Onlara azap indiği zaman فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ **Onlarda görecekler** *(Neyi görecekler?)* عَاقِبَةَ كُفْرِهِمْ Küfürlerinin akıbetini.

176. فَقَالُوا Dediler ki *(Ne oldukları halde?)* اسْتِهْزَاءً Alay ederek *(Ne dediler?)* مَتٰى نُزُولُ هٰذَا الْعَذَابِ Azabın inişi ne zaman قَالَ تَعَالٰى Yüce olan dedi ki تَهْدِيدًا لَهُمْ Onları tehdit ederek **أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ Azabımızı mı? Acele istiyorlar.**

177. فَإِذَا نَزَلَ **İndiği zaman** *(Nereye?)* بِسَاحَتِهِمْ **Onların yurtlarına** بِفِنَائِهِمْ Sahalarına قَالَ الْفَرَّاءُ Ferra dedi ki الْعَرَبُ تَكْتَفِي Araplar yetinirler *(Ne ile?)* بِذِكْرِ السَّاحَةِ 'Saha' kelimesini zikretmekle *(Neden yetinirler?)* عَنِ الْقَوْمِ Kavimden فَسَاءَ **Ne kötüdür** بِئْسَ صَبَاحًا Ne kötü sabahtır *(Ne?)* صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ **Uyarılanların sabahı** فِيهِ إِقَامَةُ الظَّاهِرِ مَقَامَ الْمُضْمَرِ Burada zahir ismi zamir yerine koymak vardır.

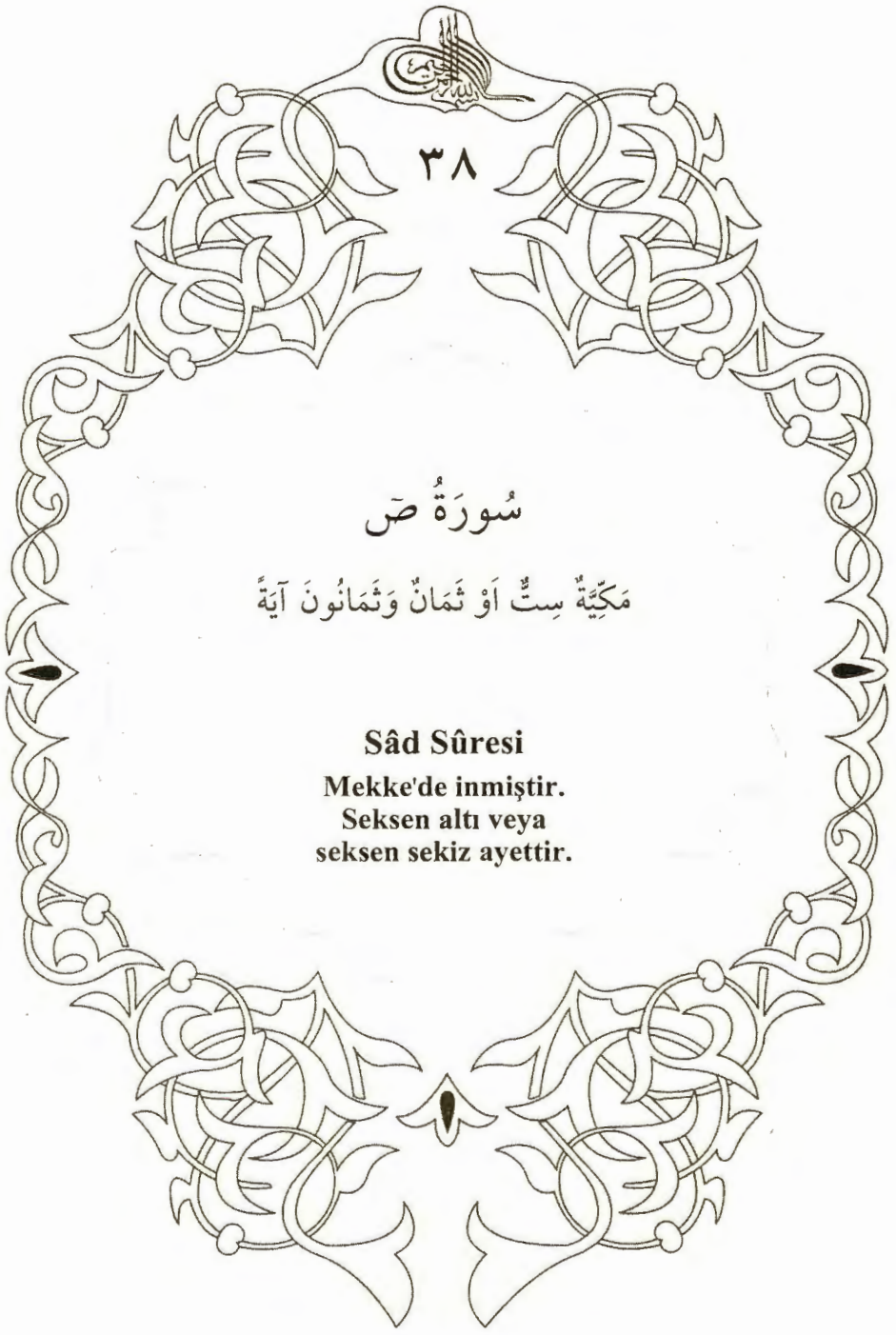
178. وَتَوَلَّ **Yüz çevir** *(Kimlerden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne zamana kadar?)* حَتّٰى حِينٍ **Bir zamana kadar.**

179. وَأَبْصِرْ **Onları gör** فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ **Onlar da görecekler** كَرَّرَ تَأْكِيدًا لِتَهْدِيدِهِمْ Onları yaptığı tehdidi tekit için tekrarladı *(Daha niçin?)* وَتَسْلِيَةً لَهُ ﷺ Onu (aleyhisselam) teselli etmek için.

180. سُبْحَانَ رَبِّكَ **Rabbin münezzehtir** *(Öyle Rabbin ki,)* رَبِّ الْعِزَّةِ **İzzet sahibi** الْغَلَبَةِ Güç sahibi *(Neden münezzehtir?)* عَمَّا **O şeylerden ki** يَصِفُونَ **Vasıflıyorlar** *(Ne diye?)* بِأَنَّ لَهُ وَلَدًا Onun için çocuk vardır diye.

181. وَسَلَامٌ **Ve selam olsun** *(Kime?)* عَلَى الْمُرْسَلِينَ **Peygamberler üzerine** الْمُبَلِّغِينَ عَنِ اللهِ Allah'tan tebliğ edenler *(Neyi?)* التَّوْحِيدَ وَالشَّرَائِعَ Tevhit ve hükümleri.

182. وَالْحَمْدُ **Ve bütün hamdler** *(Kim içindir?)* لِلّٰهِ **Allah içindir** *(Öyle Allah ki,)* رَبِّ الْعَالَمِينَ **Âlemlerin Rabbi** *(Ne üzerine?)* عَلٰى نَصْرِهِمْ Onlara yardım ettiği için *(Daha?)* وَهَلَاكِ الْكَافِرِينَ Ve kâfirleri helak ettiği için.

٣٨

سُورَةُ صٓ

مَكِّيَّةٌ سِتٌّ اَوْ ثَمَانٌ وَثَمَانُونَ آيَةً

Sâd Sûresi

Mekke'de inmiştir.
Seksen altı veya
seksen sekiz ayettir.

سُورَةُ صٓ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿صٓ﴾ اَللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِهِ ﴿وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ ﴿١﴾﴾ أَيِ الْبَيَانِ أَوِ الشَّرَفِ وَجَوَابُ هٰذَا الْقَسَمِ مَحْذُوفٌ أَيْ مَا الْأَمْرُ كَمَا قَالَ كُفَّارُ مَكَّةَ مِنْ تَعَدُّدِ الْآلِهَةِ ﴿بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿فِي عِزَّةٍ﴾ حَمِيَّةٍ وَتَكَبُّرٍ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿وَشِقَاقٍ ﴿٢﴾﴾ خِلَافٍ وَعَدَاوَةٍ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿كَمْ﴾ أَيْ كَثِيرٌ ﴿اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ﴾ أَيْ أُمَّةٍ مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ ﴿فَنَادَوْا﴾ حِينَ نُزُولِ الْعَذَابِ بِهِمْ ﴿وَلَاتَ حِينَ مَنَاصٍ ﴿٣﴾﴾ أَيْ لَيْسَ الْحِينُ حِينَ فِرَارٍ وَالتَّاءُ زَائِدَةٌ وَالْجُمْلَةُ حَالٌ مِنْ فَاعِلِ نَادَوْا أَيِ اسْتَغَاثُوا وَالْحَالُ أَنْ لَا مَهْرَبَ وَلَا مَنْجَى وَمَا اعْتَبَرَ بِهِمْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿وَعَجِبُوا اَنْ جَآءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ﴾ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِهِمْ يُنْذِرُهُمْ وَيُخَوِّفُهُمُ النَّارَ بَعْدَ الْبَعْثِ وَهُوَ النَّبِيُّ ﷺ ﴿وَقَالَ الْكَافِرُونَ﴾ فِيهِ وَضْعُ الظَّاهِرِ مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ ﴿هٰذَا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٤﴾﴾ ﴿اَجَعَلَ الْاٰلِهَةَ اِلٰهًا وَاحِدًا﴾ حَيْثُ قَالَ لَهُمْ قُولُوا لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ أَيْ كَيْفَ يَسَعُ الْخَلْقَ كُلَّهُمْ إِلٰهٌ وَاحِدٌ ﴿إِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ ﴿٥﴾﴾ أَيْ عَجِيبٌ ﴿وَانْطَلَقَ الْمَلَأُ مِنْهُمْ﴾

مِنْ مَجْلِسِ اجْتِمَاعِهِمْ عِنْدَ أَبِي طَالِبٍ وَسَمَاعِهِمْ فِيهِ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ قُولُوا لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ ﴿اَنِ امْشُوا﴾ أَيْ يَقُولُ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ امْشُوا ﴿وَاصْبِرُوا عَلٰى اٰلِهَتِكُمْ﴾ اُثْبُتُوا عَلَى عِبَادَتِهَا ﴿اِنَّ هٰذَا﴾ الْمَذْكُورَ مِنَ التَّوْحِيدِ ﴿لَشَيْءٌ يُرَادُ ۝٦﴾ مِنَّا ﴿مَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِي الْمِلَّةِ الْاٰخِرَةِ﴾ أَيْ مِلَّةِ عِيسَى ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿هٰذَآ اِلَّا اخْتِلَاقٌ ۝٧﴾ كَذِبٌ ﴿ءَاُنْزِلَ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا عَلَى الْوَجْهَيْنِ وَتَرْكِهِ ﴿عَلَيْهِ﴾ عَلَى مُحَمَّدٍ ﴿الذِّكْرُ﴾ الْقُرْآنُ ﴿مِنْ بَيْنِنَا﴾ وَلَيْسَ بِأَكْبَرِنَا وَلَا أَشْرَفِنَا أَيْ لَمْ يُنْزَلْ عَلَيْهِ قَالَ تَعَالَى ﴿بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْ ذِكْرِي﴾ وَحْيِي أَيِ الْقُرْآنِ حَيْثُ كَذَّبُوا الْجَائِيَ بِهِ ﴿بَلْ لَمَّا﴾ لَمْ ﴿يَذُوقُوا عَذَابِ ۝٨﴾ وَلَوْ ذَاقُوهُ لَصَدَقُوا النَّبِيَّ ﷺ فِيمَا جَاءَ بِهِ وَلَا يَنْفَعُهُمُ التَّصْدِيقُ حِينَئِذٍ ﴿اَمْ عِنْدَهُمْ خَزَآئِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيزِ﴾ الْغَالِبِ ﴿الْوَهَّابِ ۝٩﴾ مِنَ النُّبُوَّةِ وَغَيْرِهَا فَيُعْطُونَهَا مَنْ شَاؤُا ﴿اَمْ لَهُمْ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا﴾ إِنْ زَعَمُوا ذٰلِكَ ﴿فَلْيَرْتَقُوا فِي الْاَسْبَابِ ۝١٠﴾ الْمُوصِلَةِ إِلَى السَّمَاءِ فَيَأْتُوا بِالْوَحْيِ فَيَخُصُّوا بِهِ مَنْ شَاؤُا وَأَمْ فِي الْمَوْضِعَيْنِ بِمَعْنَى هَمْزَةِ الْإِنْكَارِ ﴿جُنْدٌ مَا﴾ أَيْ جُنْدٌ حَقِيرٌ ﴿هُنَالِكَ﴾ فِي تَكْذِيبِهِمْ لَكَ ﴿مَهْزُومٌ﴾ صِفَةُ جُنْدٌ ﴿مِنَ الْاَحْزَابِ ۝١١﴾ صِفَةُ جُنْدٌ أَيْضًا أَيْ كَالْأَجْنَادِ مِنْ جِنْسِ الْأَحْزَابِ الْمُتَحَزِّبِينَ عَلَى الْأَنْبِيَاءِ قَبْلَكَ وَأُولٰئِكَ قَدْ قُهِرُوا وَأُهْلِكُوا فَكَذَا نُهْلِكُ هٰؤُلَاءِ ﴿كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ﴾ تَأْنِيثُ قَوْمٍ بِاعْتِبَارِ الْمَعْنَى ﴿وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُو الْاَوْتَادِ ۝١٢﴾ كَانَ يَتِدُ لِكُلِّ مَنْ يَغْضَبُ عَلَيْهِ أَرْبَعَةَ أَوْتَادٍ يَشُدُّ إِلَيْهَا يَدَيْهِ وَرِجْلَيْهِ وَيُعَذِّبُهُ ﴿وَثَمُودُ وَقَوْمُ لُوطٍ وَاَصْحٰبُ الْاَيْكَةِ﴾ الْغَيْضَةُ وَهُمْ قَوْمُ شُعَيْبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿اُولٰٓئِكَ الْاَحْزَابُ ۝١٣﴾ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿كُلٌّ﴾ مِنَ الْأَحْزَابِ ﴿اِلَّا كَذَّبَ الرُّسُلَ﴾ لِأَنَّهُمْ إِذَا كَذَّبُوا وَاحِدًا مِنْهُمْ فَقَدْ كَذَّبُوا جَمِيعَهُمْ لِأَنَّ دَعْوَتَهُمْ وَاحِدَةٌ وَهِيَ دَعْوَةُ التَّوْحِيدِ ﴿فَحَقَّ﴾ وَجَبَ ﴿عِقَابِ ۝١٤﴾ ﴿وَمَا يَنْظُرُ﴾ يَنْتَظِرُ ﴿هٰٓؤُلَآءِ﴾ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿اِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً﴾ هِيَ نَفْخَةُ الْقِيَامَةِ تَحِلُّ بِهِمُ الْعَذَابُ ﴿مَا لَهَا مِنْ فَوَاقٍ ۝١٥﴾ بِفَتْحِ الْفَاءِ وَضَمِّهَا رُجُوعٍ ﴿وَقَالُوا﴾ لَمَّا نَزَلَ فَأَمَّا مَنْ اُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ اِلَخْ ﴿رَبَّنَا عَجِّلْ لَنَا قِطَّنَا﴾ كِتَابَ أَعْمَالِنَا ﴿قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ ۝١٦﴾ قَالُوا ذٰلِكَ اسْتِهْزَاءً.

TÜRKÇE ANLAMI

38- Sâd Sûresi

Mekke'de inmiştir.

Seksen altı veya seksen sekiz ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Sâd,** Allah teala bununla ne kastettiğini en iyi bilendir, **zikir,** beyan yahut şeref **sahibi olan Kuran hakkı için**[1] iş -ilahların taaddüdü- o kâfirlerin dedikleri gibi değildir.

2. **Bilakis o** Mekkeli **kâfirler, bir gurur,** hamiyet ve imana karşı bir kibir **ile şikak,** muhalefet ve düşmanlık **içindedirler.**

3. **Onlardan evvel nice** geçmiş **kavimleri helâk ettik,** azap kendilerine inerken **çağrışmaya başladılar; hâlbuki** vakit, **kurtuluş,** kaçış **vakti değildi.**[2] Mana şöyledir: "Yardım isterler; ama bundan kaçış ve kurtuluş yoktur" Mekkeli kâfirler ise onlardan ibret almamışlardır.

4. **Ve kendilerine içlerinden bir uyarıcının,** kendilerini dirilişten sonraki cehennemle uyaran ve korkutan bir peygamberin; Hz. Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) **gelmesinden dolayı hayrete düştüler ve o kâfirler**[3] **dedi ki: "Bu, çok yalancı bir sihirbazdır."**

5. **"İlâhları bir ilâh mı yapmış?** Nitekim Hz. Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) onlara demişti ki: "Allah'tan başka ilah yoktur deyin" Bir ilah nasıl olur da tüm mahlûkata yetebilir? **Şüphe yok bu, elbette çok hayret edilecek bir şey."**

6-8. **Onlardan ileri gelenler: "Yürüyün; ilahlarınıza** ibadet hususunda **direnin;** bizden **istenen şüphesiz budur. Son din** olan İsa'nın dininde **de bunu işitmedik. Bu, ancak bir uydurma** yalandır.[4] **Zikir,** Kuran **aramızdan ona,** ne en büyüğümüz, ne de en şereflimiz olan Muhammed'e **mi** (sallallahu aleyhi vesellem) **indirildi?**[5] yani ona bir şey indirilmedi" **diyerek** Ebu Talib'in yanında toplandıkları ve Hz. Peygamberin (sallallahu aleyhi vesellem) "Allah'tan başka ilah yoktur deyin" sözünü işittikleri yerden **kalkıp gittiler.** Allah teala buyuruyor ki: **Hayır! Onlar,** kendilerine kitabı getiren peygamber yalanlamak suretiyle **kitabım,** vahyim **hakkında şüphe içindedirler. Ama dur, onlar azabımı henüz tatmadılar;** eğer tatsalardı Hz. Peygamberi (sallallahu aleyhi vesellem) getirdiği vahiyde kesinlikle doğrularlardı. Ama o zaman bu doğrulamaları kendilerine bir fayda sağlamazdı.

---

[1] Kasemin cevabı mahzuftur.

[2] لَاتَ'deki ت zaittir. Ayrıca bu cümle نَادَوْا fiilinin failinden haldir.

[3] Burada zamir yerine zahir isim kullanılmıştır.

[4] إِنْ burada مَا anlamındadır.

[5] أَأُنْزِلَ kelimesi iki hemzenin (1) tahkiki, (2) ikincisinin teshili (3) her iki vecihte de aralarına bir elif koyularak okunmuştur.

9. **Yoksa aziz** her şeye galip, peygamberlik ve daha birçok şeyi **çokça veren Rabbinin rahmet hazineleri onların yanında mıdır** ki böylece onlar Peygamberliği canlarının istediğine versinler?

10. **Yoksa göklerin ve yerin ve aralarındakilerin mülkü onların mıdır** ki onlar böyle zannediyorlar? **(Öyle ise)** göğe ulaştıracak **sebepler içinde yükseliversinler** de vahiy getirsinler; sonra da onu istediklerine dağıtsınlar.[1]

11-12. **Onlar orada** yani seni yalanlamaları hususunda **hezimete uğramış**[2] **o malum gruplardan ibaret**[3], senden önceki Peygamberlere karşı hizipleşmiş gruplar türünden çapulcu **ordu** gibidir! Öncekiler nasıl kahr-u helak edilmişlerse, bunlar da aynı şekilde olacaklardır. **Onlardan önce Nûh kavmi**[4] **ve Âd ve demir kazıklar sahibi olan Firavun (peygamberleri) yalanlamıştı.** Nitekim Firavun bir kimseye kızdığında dört kazık çaktırır, ellerini ve ayaklarını o kazıklara bağladıktan sonra da ona işkence yapardı.

13-14. **Ve Semûd ve Lût kavmi ve Eyke**[5] **ahalisi** olan Şuayb'ın kavmi **de (yalanlamışlardı). İşte bunlar, o malum gruplardır.** O gruplardan **hepsi de peygamberleri yalanladılar;** -nitekim hepsinin müşterek davası tevhit olduğu için peygamberlerden birini yalanlamak hepsini yalanlamak anlamına gelir- **bundan dolayı da artık azabım hak oldu.**

15. **Bunlar,** bu Mekkeli kâfirler **de geri dönüşü olmayan**[6], kendilerine azap getirecek olan kıyamet nefhasından ibaret **bir tek sayhadan başkasını beklemiyorlar.**

16. "Kitabı sağından verilenlere gelince..." ayeti indiğinde alay maksatlı olarak **dediler ki: "Ey Rabbimiz! Bizim için amel defterimizi hesap gününden evvel çabucak ver."**

KELİME ANLAMI

سُورَةُ ص ﴿٣٨﴾

38- Sâd Sûresi

مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir.**

سِتٌّ اَوْ ثَمَانٌ وَثَمَانُونَ آيَةً **Seksen altı veya seksen sekiz ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

---

[1] Her iki yerde de أم kelimesi, hemze-i inkâri anlamındadır.

[2] مِنَ الْأَحْزَابِ car mecruru جُنْدٌ kelimesinin sıfatıdır.

[3] مَهْزُومٌ kelimesi de aynı şekilde جُنْدٌ kelimesinin sıfatıdır.

[4] قَوْم kelimesi mana itibariyle müennes yerine konmuştur.

[5] الْأَيْكَة kelimesi "sık ağaçlıklı büyük orman" anlamına gelir.

[6] فَوَاقٍ kelimesindeki ف harfi hem (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) fethalı hem de zammeli okunmuştur.

1. ص **Sâd** اَللّٰهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Maksadını *(Ne ile?)* بِهِ Bu harf ile وَالْقُرْاٰنِ **Kuran'a yemin olsun** *(Öyle Kuran ki,)* ذِي الذِّكْرِ **Öğüt sahibi** أَيِ الْبَيَانِ Yani, açıklama sahibi أَوِ الشَّرَفِ Ya da şeref sahibi وَجَوَابُ هٰذَا الْقَسَمِ Bu yeminin cevabı *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Hazfedilmiştir أَيْ مَا الْأَمْرُ Yani, iş değildir *(Ne gibi değildir?)* كَمَا قَالَ Dediği gibi değildir *(Kimin dediği gibi?)* كُفَّارُ مَكَّةَ Mekke kâfirlerinin *(Neden olan dediği?)* مِنْ تَعَدُّدِ الْآلِهَةِ İlahların birden fazla olmasından.

2. بَلِ **Bilakis** اَلَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Küfrettiler** *(Kimden?)* مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkından *(Onlar nedirler?)* فِي عِزَّةٍ **Bir büyüklenme içindedirler** حَمِيَّةٍ Hamiyet وَتَكَبُّرٍ Ve büyüklenme içindedirler *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan *(Daha nedirler?)* وَشِقَاقٍ **Ve bir aksilik içindedirler** خِلَافٍ Bir hilaf وَعَدَاوَةٍ Ve düşmanlık içindedirler *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ ﷺ Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem).

3. كَمْ **Nicesini** أَيْ كَثِيرٌ Yani, çoğunu أَهْلَكْنَا **Helak ettik** *(Kimden önce?)* مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önce** *(Neyi helak ettik?)* مِنْ قَرْنٍ **Birçok nesli** أَيْ أُمَّةٍ Yani, topluluğu *(Neden?)* مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ Geçmiş topluluklardan فَنَادَوْا **Feryat ettiler** *(Ne zaman?)* حِينَ نُزُولِ الْعَذَابِ Azap indiğinde *(Kime?)* بِهِمْ Onlara وَلَاتَ **Hâlbuki (vakit) değildi** *(Ne değildi?)* حِينَ مَنَاصٍ **Kurtulma vakti** أَيْ لَيْسَ الْحِينُ Yani, vakit değildi *(Ne değildi?)* حِينَ فِرَارٍ Kaçma vakti değildi وَالتَّاءُ Te *(Nedir?)* زَائِدَةٌ Zaittir وَالْجُمْلَةُ Cümle ise *(Nedir?)* حَالٌ Haldir *(Neden?)* مِنْ فَاعِلِ نَادَوْا 'Nâdev' fiilinin failinden أَيِ اسْتَغَاثُوا Yani, yardım istediler وَالْحَالُ Hâlbuki أَنْ لَا مَهْرَبَ Hiçbir kaçış yoktur وَلَا مَنْجَى Ve hiçbir kurtuluş yoktur وَمَا اعْتَبَرَ Ve ibret almadı *(Kimden?)* بِهِمْ Onlardan *(Kim?)* كُفَّارُ مَكَّةَ Mekke kâfirleri.

4. وَعَجِبُوا **Şaştılar** *(Neye?)* أَنْ جَاءَ **Gelmesine** *(Kime?)* هُمْ **Kendilerine** *(Kimin gelmesine?)* مُنْذِرٌ **Bir uyarıcının** *(Kimden olan uyarıcı?)* مِنْهُمْ **İçlerinden** رَسُولٌ Bir peygamberin (gelmesine) *(Neden?)* مِنْ أَنْفُسِهِمْ İçlerinden *(Öyle peygamber ki,)* يُنْذِرُهُمْ Onları uyarıyor وَيُخَوِّفُهُمْ Ve onları korkutuyor *(Neden korkutuyor?)* اَلنَّارَ Cehennemden *(Neden sonra olan?)* بَعْدَ الْبَعْثِ Öldükten sonra olan وَهُوَ O da *(Kimdir?)* اَلنَّبِيُّ ﷺ Peygamber'dir (sallallahu aleyhi vesellem) وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* اَلْكَافِرُونَ **Kâfirler** فِيهِ Burada vardır *(Ne vardır?)* وَضْعُ الظَّاهِرِ Zahir ismi koymak *(Ne yerine?)* مَوْضِعَ الْمُضْمَرِ Zamirin yerine *(Ne dediler?)* هٰذَا **Bu** *(Nedir?)* سَاحِرٌ **Bir büyücüdür** *(Öyle büyücü ki,)* كَذَّابٌ **Pek yalancı olan.**

5. اَجَعَلَ **Yaptı mı?** *(Neyi?)* اَلْاٰلِهَةَ **İlahları** *(Ne yaptı mı?)* اِلٰهًا **İlah** *(Öyle ilah ki,)* وَاحِدًا **Tek olan** *(Nasıl?)* حَيْثُ قَالَ لَهُمْ Onlara şöyle demesiyle *(Ne demesiyle?)* قُولُوا Söyleyin *(Ne söyleyin?)* لَا إِلٰهَ Hiçbir ilah yoktur اللّٰهُ إِلَّا Ancak Allah vardır أَيْ كَيْفَ يَسَعُ الْخَلْقَ Yani, nasıl yetebilir *(Neye?)* كُلَّهُمْ Mahlûkatın tamamına *(Ne?)* إِلٰهٌ وَاحِدٌ Tek ilah إِنَّ هٰذَا **Kesinlikle bu** *(Nedir?)* لَشَيْءٌ **Bir şeydir** *(Öyle bir şey ki,)* عُجَابٌ **Tuhaf olan** أَيْ عَجِيبٌ Yani, ilginç.

6. وَانْطَلَقَ **(Söyleyerek) ayrılıp gitti** *(Kim?)* اَلْمَلَأُ **İleri gelenler** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Nereden ayrıldılar?)* مِنْ مَجْلِسِ اجْتِمَاعِهِمْ Toplanma yerlerinden *(Neredeki toplanma?)* عِنْدَ أَبِي طَالِبٍ Ebu Talib'in yanında *(Daha neden gittiler?)* وَسَمَاعِهِمْ İşitmekte *(Ne konuda?)* فِيهِ Bu hususta *(Kimden?)* ﷺ مِنَ النَّبِيِّ Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) *(Neyi işitmekten ?)* قُولُوا Diyin *(Ne diyin?)* لَا إِلٰهَ Hiçbir ilah yoktur اللّٰهُ إِلَّا Ancak Allah vardır (diyin) *(Ne söyleyerek ayrılıp gittiler?)* اَنِ امْشُوا **Yürüyün** أَيْ يَقُولُ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ Yani, bazısı bazısına diyerek *(Ne diyerek?)* امْشُوا Yürüyün *(Daha ne söyleyerek?)* وَاصْبِرُوا **Ve sabredin** *(Neye?)* عَلٰى اٰلِهَتِكُمْ **İlahlarınıza** اُثْبُتُوا Sebat edin *(Neye?)* عَلٰى عِبَادَتِهَا Onlara ibadet etmeye إِنَّ هٰذَا **Muhakkak ki bu** اَلْمَذْكُورَ مِنَ التَّوْحِيدِ (İlahların) tekliğiyle ilgili anlatılan *(Nedir?)* لَشَيْءٌ **Kesinlikle bir şeydir** *(Öyle bir şey ki,)* يُرَادُ **İsteniliyor** *(Kimden?)* مِنَّا Bizden.

7. مَا سَمِعْنَا **Biz duymadık** *(Neyi?)* بِهٰذَا **Bunu** *(Nerede?)* فِي الْمِلَّةِ الْاٰخِرَةِ **Son dinde** أَيْ مِلَّةِ عِيسٰى Yani, İsa'nın dininde إِنْ هٰذَا -مَا- **Bu değildir** ('İn' olumsuzluk ifade eden 'mâ' manasındadır) إِلَّا **Ancak** *(Nedir?)* اِخْتِلَاقٌ **Uydurmadır** كِذْبٌ Yalandır.

8. أَاُنْزِلَ **İndirildi mi?** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَتَيْنِ İki hemzenin tahkikiyle *(Daha nasıl okunur?)* وَتَسْهِيلِ الثَّانِيَةِ Ve ikinci hemzenin yumuşatılmasıyla *(Ne ile birlikte?)* عَلَى الْوَجْهَيْنِ İki hemze arasına bir elif koymakla birlikte *(Nerede?)* وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهُمَا İki şekilde de (tahkikli ve teshilli) *(Daha nasıl okunur?)* وَتَرْكِهِ Ve (elifi) koymamakla (ikisinde de) *(Kime indirildi mi?)* عَلَيْهِ **Ona** عَلٰى مُحَمَّدٍ Muhammed'e (sallallahu aleyhi vesellem) *(Ne?)* اَلذِّكْرُ **Bu zikir** اَلْقُرْآنُ Kuran *(Nereden?)* مِنْ بَيْنِنَا **Aramızdan** وَلَيْسَ O olmadığı halde *(Ne olmadığı halde?)* بِأَكْبَرِنَا Bizim en büyüğümüz وَلَا أَشْرَفِنَا Ve bizim en saygınımız أَيْ لَمْ يُنْزَلْ Yani, ona indirilmedi عَلَيْهِ قَالَ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* بَلْ **Hayır** هُمْ **Onlar** *(Nededirler?)* فِي شَكٍّ **Şüphe içerisindedirler** *(Neden?)* مِنْ ذِكْرِي **Benim Kuran-'ımdan** وَحْيِي Vahyimden أَيِ الْقُرْآنِ Yani, Kurandan *(Nasıl?)* حَيْثُ كَذَّبُوا Yalanladılar *(Kimi?)* اَلْجَائِيَ بِهِ Onu getireni بَلْ **Bilakis** لَمَّا لَمْ يَذُوقُوا **Henüz tatmadılar** ('Lemmâ' 'lem' manasındadır) *(Neyi tatmadılar?)* عَذَابِ **Azabımı** وَلَوْ ذَاقُوهُ Şayet azabı tatsalardı

لَصَدَقُوا Kesinlikle tasdik ederlerdi *(Kimi?)* اَلنَّبِيَّ ﷺ Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) *(Ne hususta tasdik ederlerdi?)* فِيمَا جَاءَ بِهِ Getirdiği şey hususunda وَلَا يَنْفَعُهُمْ Fakat onlara fayda vermezdi *(Ne?)* اَلتَّصْدِيقُ Tasdik etmek *(Ne zaman?)* حِينَئِذٍ O takdirde.

9. **اَمْ عِنْدَهُمْ Yoksa yanlarında mıdır?** *(Ne?)* **خَزَائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ Rabbinin rahmet hazineleri** *(Öyle rabbin ki,)* **اَلْعَزِيزِ Yüce olan** اَلْغَالِبِ Galip gelen *(Yine öyle Rabbin ki,)* **اَلْوَهَّابِ Ziyadesiyle veren** *(Neyi?)* مِنَ النُّبُوَّةِ وَغَيْرِهَا Peygamberliği ve diğer şeyleri فَيُعْطُونَهَا (Rahmet hazineleri onların yanında mıdır ki,) o peygamberliği versinler *(Kime?)* مَنْ شَاؤُا Dilediklerine.

10. **اَمْ لَهُمْ Yoksa onlara mı aittir?** *(Ne?)* **مُلْكُ السَّمٰوَاتِ Göklerin وَالْاَرْضِ Yerin وَمَا بَيْنَهُمَا Ve ikisi arasında bulunanların hükümranlığı** إِنْ زَعَمُوا ذٰلِكَ Eğer bunu iddia ediyorlarsa **فَلْيَرْتَقُوا Haydi, yükselsinler** *(Nerede?)* **فِي الْاَسْبَابِ Yollarda** *(Öyle yollar ki,)* اَلْمُوصِلَةِ Ulaştıran *(Nereye?)* إِلَى السَّمَاءِ Göğe فَيَأْتُوا Ve getirsinler *(Neyi getirsinler?)* بِالْوَحْيِ Vahyi فَيَخُصُّوا بِهِ Ve onu tahsis etsinler *(Kime?)* مَنْ شَاؤُا Dilediklerine وَأَمْ 'Em' lafzı *(Nerede?)* فِي الْمَوْضِعَيْنِ İki yerde de *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى هَمْزَةِ الْاِنْكَارِ İnkâr hemzesi manasındadır.

11. **جُنْدٌ مَا Bir ordudur** أَيْ جُنْدٌ حَقِيرٌ Yani, alçak bir ordudur **هُنَالِكَ Burada** فِي تَكْذِيبِهِمْ لَكَ Yani, seni yalanlamalarında *(Öyle ordudur ki,)* **مَهْزُومٌ Yenilgiye uğramış** *(Bu nedir?)* صِفَةُ جُنْدٌ 'Cündün' kelimesinin sıfatıdır *(Yine öyle ordu ki,)* **مِنَ الْاَحْزَابِ Birliklerden oluşan** *(Bu nedir?)* صِفَةُ جُنْدٌ أَيْضًا Yine 'Cündün' kelimesinin sıfatıdır كَالْأَجْنَادِ أَيْ Yani, (onlar) ordular gibidir *(Öyle ordular ki,)* مِنْ جِنْسِ الْأَحْزَابِ Birlikler türünden *(Öyle birlikler ki,)* اَلْمُتَحَزِّبِينَ Toplanmış *(Kime karşı?)* عَلَى الْأَنْبِيَاءِ قَبْلَكَ Senden önceki peygamberlere karşı وَاُولٰئِكَ İşte onlar وَاُهْلِكُوا Ve helak oldular قَدْ قُهِرُوا Gerçekten mağlup oldular فَكَذَا İşte böylece نُهْلِكُ Helak ederiz *(Kimi?)* هٰؤُلَاءِ Bunları da.

12. **كَذَّبَتْ Yalanladı** *(Kimden önce?)* **قَبْلَهُمْ Onlardan önce** *(Kim yalanladı?)* **قَوْمُ نُوحٍ Nuh'un kavmi** تَأْنِيثُ قَوْمٍ 'Kavm' lafzının müennes olması *(Ne itibariyledir?)* بِاعْتِبَارِ الْمَعْنٰى Mana itibariyledir *(Daha kim yalanladı?)* **وَعَادٌ Ad kavmi** *(Daha kim yalanladı?)* **وَفِرْعَوْنُ Ve Firavun** *(Öyle Firavun ki,)* **ذُو الْاَوْتَادِ Kazıklar sahibi** كَانَ يَتِدُ Kazık dikerdi *(Kim için?)* لِكُلِّ مَنْ يَغْضِبُ عَلَيْهِ Kendisine kızdığı her kişi için *(Kaç kazık?)* أَرْبَعَةَ أَوْتَادٍ Dört kazık يَشُدُّ إِلَيْهَا O kazıklara bağlardı *(Neyi?)* يَدَيْهِ Onun ellerini وَرِجْلَيْهِ Ve ayaklarını وَيُعَذِّبُهُ Ve ona işkence ederdi ***(Daha kim yalanladı?)***

13. وَثَمُودُ **Semûd kavmi** وَقَوْمُ لُوطٍ **Lut kavmi** وَاَصْحَابُ الْاَيْكَةِ **Ve Eyke halkı** اَلْغَيْضَةُ Yani, ormanlık halkı وَهُمْ Onlar *(Kimdir?)* قَوْمُ شُعَيْبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ Şuayb'ın (aleyhisselam) kavmidir اُولٰٓئِكَ **İşte onlar** اَلْاَحْزَابُ **Bu gruplardır.**

14. كُلٌّ -مَا- اِنْ **Hiçbirisi olmadı** ('in', 'mâ' manasındadır) *(Neden?)* مِنَ الْاَحْزَابِ Bu gruplardan اِلَّا **Ancak** كَذَّبَ **Yalanladı** *(Kimi?)* اَلرُّسُلَ **Peygamberleri** *(Niçin peygamberleri yalanlamıştır?)* لِاَنَّهُمْ Çünkü onlar اِذَا كَذَّبُوا Yalanladıklarında *(Kimi?)* وَاحِدًا مِنْهُمْ Peygamberlerden birini فَقَدْ كَذَّبُوا Elbette yalanlamış olurlar *(Kimi?)* جَمِيعَهُمْ Tamamını *(Niye tamamını yalanlamış olurlar?)* لِاَنَّ دَعْوَتَهُمْ Çünkü onların çağrısı *(Nedir?)* وَاحِدَةٌ Tektir وَهِيَ O çağrı da دَعْوَةُ التَّوْحِيدِ Tevhit çağrısıdır فَحَقَّ **Bu sebeple hak oldu** وَجَبَ Gerekli oldu *(Ne?)* عِقَابِ **Azabım.**

15. وَمَا يَنْظُرُ **Gözetlemez** يَنْتَظِرُ Beklemez *(Kim?)* هٰؤُلَاءِ **İşte bunlar** كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kâfirleri اِلَّا **Ancak (beklerler)** *(Neyi beklerler?)* صَيْحَةً **Çığlığı** *(Öyle çığlık ki,)* وَاحِدَةً **Tek olan** هِيَ O sayha da *(Nedir?)* نَفْخَةُ الْقِيَامَةِ Kıyamet üfürüşüdür *(Öyle ki,)* تَحِلُّ İnecek *(Kime?)* بِهِمْ Onlara *(Ne?)* اَلْعَذَابُ Azap *(Öyle çığlık ki,)* مَا لَهَا **Kendisi için yoktur** *(Ne yoktur?)* مِنْ فَوَاقٍ **Azıcık bir aksama** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِفَتْحِ الْفَاءِ وَضَمِّهِ Fe'nin fethası ve zammesiyle okunur رُجُوعٍ Dönüş yoktur.

16. وَقَالُوا **Ve dediler** *(Ne zaman?)* لَمَّا نَزَلَ Ne zaman ki (şu ayet) indi *(Ne?)* فَاَمَّا مَنْ اُوتِيَ Verilene gelince *(Neyi verilen?)* كِتَابَهُ Defteri *(Nereden?)* بِيَمِينِهِ Sağından *(Nereye kadar?)* اِلَخْ Sonuna kadar *(Ne dediler?)* رَبَّنَا **Rabbimiz** عَجِّلْ **Çabucak ver** *(Kime?)* لَنَا **Bize** *(Neyi?)* قِطَّنَا **Payımızı** كِتَابَ اَعْمَالِنَا Yani, amellerimizin defterini *(Neden önce ver?)* قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ **Hesap gününden önce** قَالُوا ذٰلِكَ Bunu söylediler *(Nasıl?)* اسْتِهْزَاءً Alay geçerek.

قَالَ تَعَالَى ﴿اِصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُدَ ذَا الْأَيْدِ﴾ أَيِ الْقُوَّةِ فِي الْعِبَادَةِ كَانَ يَصُومُ يَوْمًا وَيُفْطِرُ يَوْمًا وَيَقُومُ نِصْفَ اللَّيْلِ وَيَنَامُ ثُلُثَهُ وَيَقُومُ سُدُسَهُ ﴿إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿١٧﴾﴾ رَجَّاعٌ إِلَى مَرْضَاةِ اللهِ ﴿إِنَّا سَخَّرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ﴾ بِتَسْبِيحِهِ ﴿بِالْعَشِيِّ﴾ وَقْتَ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ﴿وَالْإِشْرَاقِ ﴿١٨﴾﴾ وَقْتَ الضُّحَى وَهُوَ أَنْ تَشْرُقَ الشَّمْسُ وَيَتَنَاهَى ضَوْؤُهَا ﴿وَ﴾ سَخَّرْنَا ﴿الطَّيْرَ مَحْشُورَةً﴾ مَجْمُوعَةً ﴿إِلَيْهِ تُسَبِّحُ مَعَهُ ﴿كُلٌّ﴾ مِنَ الْجِبَالِ وَالطَّيْرِ ﴿لَهُ أَوَّابٌ ﴿١٩﴾﴾ رَجَّاعٌ إِلَى طَاعَتِهِ بِالتَّسْبِيحِ ﴿وَشَدَدْنَا مُلْكَهُ﴾ قَوَّيْنَاهُ بِالْحَرَسِ وَالْجُنُودِ وَكَانَ يَحْرُسُ مِحْرَابَهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ ثَلَاثُونَ أَلْفَ رَجُلٍ ﴿وَآتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ﴾ النُّبُوَّةَ وَالْإِصَابَةَ فِي الْأُمُورِ ﴿وَفَصْلَ الْخِطَابِ ﴿٢٠﴾﴾ الْبَيَانَ الشَّافِيَ فِي كُلِّ قَصْدٍ ﴿وَهَلْ﴾ مَعْنَى الْاِسْتِفْهَامِ هُنَا التَّعَجُّبُ وَالتَّشْوِيقُ إِلَى اسْتِمَاعِ مَا بَعْدَهُ ﴿أَتَاكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿نَبَؤُا الْخَصْمِ إِذْ تَسَوَّرُوا الْمِحْرَابَ ﴿٢١﴾﴾ مِحْرَابَ دَاوُدَ أَيْ مَسْجِدَهُ حَيْثُ مُنِعُوا الدُّخُولَ عَلَيْهِ مِنَ الْبَابِ لِشُغْلِهِ بِالْعِبَادَةِ أَيْ خَبَرُهُمْ وَقِصَّتُهُمْ ﴿إِذْ دَخَلُوا عَلَى دَاوُدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَخَفْ﴾ نَحْنُ ﴿خَصْمَانِ﴾ قِيلَ فَرِيقَانِ لِيُطَابِقَ مَا قَبْلَهُ مِنْ ضَمِيرِ الْجَمْعِ وَقِيلَ اثْنَانِ وَالضَّمِيرُ بِمَعْنَاهَا وَالْخَصْمُ يُطْلَقُ عَلَى الْوَاحِدِ وَأَكْثَرَ وَهُمَا مَلَكَانِ جَاءَا فِي صُورَةِ خَصْمَيْنِ وَقَعَ لَهُمَا مَا ذُكِرَ عَلَى سَبِيلِ الْفَرْضِ لِتَنْبِيهِ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَلَى مَا وَقَعَ مِنْهُ وَكَانَ لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ امْرَأَةً وَطَلَبَ امْرَأَةَ شَخْصٍ لَيْسَ لَهُ غَيْرُهَا وَتَزَوَّجَهَا وَدَخَلَ بِهَا ﴿بَغَى بَعْضُنَا عَلَى بَعْضٍ فَاحْكُمْ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تُشْطِطْ﴾ تَجُرْ ﴿وَاهْدِنَا﴾ أَرْشِدْنَا ﴿إِلَى سَوَاءِ الصِّرَاطِ ﴿٢٢﴾﴾ وَسَطِ الطَّرِيقِ الصَّوَابِ ﴿إِنَّ هَذَا أَخِي﴾ أَيْ عَلَى دِينِي ﴿لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعْجَةً﴾ يُعَبِّرُ بِهَا عَنِ الْمَرْأَةِ ﴿وَلِيَ نَعْجَةٌ وَاحِدَةٌ فَقَالَ أَكْفِلْنِيهَا﴾ اجْعَلْنِي كَافِلَهَا ﴿وَعَزَّنِي﴾ غَلَبَنِي ﴿فِي الْخِطَابِ ﴿٢٣﴾﴾ أَيِ الْجِدَالِ وَأَقَرَّهُ الْآخَرُ عَلَى ذَلِكَ ﴿قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعْجَتِكَ﴾ لِيَضُمَّهَا ﴿إِلَى نِعَاجِهِ وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ الْخُلَطَاءِ﴾ الشُّرَكَاءِ ﴿لَيَبْغِي بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ مَا هُمْ﴾ مَا لِتَأْكِيدِ الْقِلَّةِ فَقَالَ الْمَلَكَانِ صَاعِدَيْنِ فِي صُورَتَيْهِمَا إِلَى السَّمَاءِ قَضَى الرَّجُلُ عَلَى نَفْسِهِ فَتَنَبَّهَ دَاوُدَ قَالَ تَعَالَى ﴿وَظَنَّ﴾ أَيْقَنَ ﴿دَاوُدُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ﴾ أَوْقَعْنَاهُ فِي فِتْنَةٍ أَيْ بَلِيَّةٍ بِمَحَبَّتِهِ تِلْكَ الْمَرْأَةِ ﴿فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا﴾ أَيْ سَاجِدًا ﴿وَأَنَابَ ﴿٢٤﴾﴾ ﴿فَغَفَرْنَا لَهُ ذَلِكَ وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَى﴾ أَيْ زِيَادَةَ خَيْرٍ فِي الدُّنْيَا ﴿وَحُسْنَ مَآبٍ ﴿٢٥﴾﴾ مَرْجِعٍ فِي الْآخِرَةِ ﴿يَا دَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ﴾ تَدْبُرُ أَمْرَ النَّاسِ

﴿فَاحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَى﴾ أَيْ هَوَى النَّفْسِ ﴿فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللهِ﴾ أَيْ عَنِ الدَّلَائِلِ الدَّالَّةِ عَلَى تَوْحِيدِهِ ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللهِ﴾ أَيْ عَنِ الْإِيمَانِ بِاللهِ ﴿لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا﴾ بِنِسْيَانِهِمْ ﴿يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿٢٦﴾﴾ الْمُرَتَّبِ عَلَيْهِ تَرْكُهُمُ الْإِيمَانَ وَلَوْ أَيْقَنُوا بِيَوْمِ الْحِسَابِ لَآمَنُوا فِي الدُّنْيَا.

TÜRKÇE ANLAMI

17. **Onların söylediklerine sabret, kulumuz Davud'u; o** bir gün oruç tutan, bir gün tutmayan; gecenin yarısını namaz kılarak geçiren, üçte birinde uyuyan, geri kalan üçte birinde yine namaz kılan,[1] ibadette **kuvvet sahibi olan zatı hatırla. O, hep Allah**'ın rızasına **yönelirdi.**

18-19. **Nitekim biz akşam** -yatsı namazı vaktinde- **sabah,** -güneşin doğup ışığının etkisinin azaldığı kuşluk vaktinde- onun tespihiyle **tespih eden dağları onun emri altına vermiştik. Kuş topluluklarını da** onun emri altına vermiştik; kuşlar da onunla beraber tespih ederlerdi. Dağların ve kuşların **hepsi** tesbih etmek suretiyle **ona** itaate **yönelmiştir.**

20. **Onun hükümranlığını** muhafız ve askerlerle **kuvvetlendirmiştik.** Hz. Davud'un ibadetgâhını her gece otuz bin muhafız beklerdi. **Ona hikmet,** peygamberlik, işlerinde isabetli karar verme özelliği **ve fasl-ı hitap,** maksadını açıklamada yeterli beyan gücü **vermiştik.**

21. **Ve** Ey Muhammed! **Sana o davacıların haberi,** kıssası **geldi mi?**[2] **O vakit ki,** Davud (aleyhisselam) ibadetle meşgul olduğundan kapıdan girmeleri engellenince onun **ibadetgâhına,** mescidine **tırmanıp çıkmışlardı.**

22. **O vakitte ki, Davud'un huzuruna girmişlerdi de, onlardan korkuya düşmüştü. Dediler ki: "Korkma,** biz **birbirinin hakkında tecavüz etmiş iki davacı**yız.[3] Bunlar, Hz. Davud'u işlediği bir kusura dair uyarmak için hasım suretinde gelen iki melekti. Hz. Davud'un doksan dokuz hanımı vardı. Sadece bir karısı olan bir şahsın hanımını istemiş; onunla evlenip zifafa girmişti. **Artık sen aramızda hak ile hükmet, zulmetme ve bizi doğru yol**un ortasına **sevk et."**

23. **Bu,** benim din **kardeşimdir. Onun doksan dokuz koyunu var. Benimse bir tek koyunum var. Böyle iken "Onu da bana ver,** beni ona sahip kıl" **dedi ve tartışmada beni yendi.** Bu iddiayı diğer hasım da aynen kabul etti.

---

[1] Cemel sahibi, bazı Celaleyn nüshalarında bu rivayetin "Hz. Davud'un gecenin yarısında uyuduğu, üçte birini namaz kılarak geçirdiği, altıda birinde yine uyuduğu" şeklinde geçtiğini söylemektedir. Bu, Buhari ve Müslim'de geçen rivayete de uygun düşmektedir. Bkz. Buhari, H.No: 3167. Müslim, H.No: 1969. -Mütercim-

[2] Buradaki istifham, taaccüp ve sonrasında gelen kelamı dinlemeye teşvik anlamındadır.

[3] Önceki cemi zamirine uygun olsun diye "iki grubuz" şeklinde de tefsir edilmiştir. Ayrıca bunların "iki kişi" olduğu; cemi zamirinin de هُمَا anlamında olduğu da söylenmiştir. الْخَصْم kelimesi

24. **(Davud:) Andolsun ki, senin koyununu kendi koyunlarına** katmak **istemekle sana haksızlıkta bulunmuştur. Doğrusu ortakların çoğu, birbirlerinin haklarına tecavüz ederler. Yalnız iman edip de iyi işler yapanlar hariç. Bunlar da ne kadar azdır![1] dedi.** Bunun üzerine melekler kendi asli suretlerinde göğe doğru yükselirken şöyle dediler: "Bu adam kendi kendinin hükmünü verdi." Bu sözler üzerine Davud (aleyhisselam) durumu anladı. Allah teala buyuruyor ki: **Davud, kendisini denediğimizi,** kalbine o kadının sevgisinin düşmesi suretiyle onu imtihan ettiğimizi **anladı ve Rabbinden mağfiret dileyerek eğilip secdeye kapandı, tövbe edip Allah'a yöneldi.[2]**

25. **Sonra bu tutumundan dolayı onu bağışladık. Kuşkusuz yanımızda onun için** dünyada iken **ziyade hayır ve** ahirette de **güzel bir dönüş yeri vardır.**

26. **Ey Davud! Biz seni yeryüzünde halife yaptık;** sen insanların işlerini düşün. **O halde insanlar arasında adaletle hükmet,** nefsinin **hevâ ve hevesine uyma; sonra bu, seni Allah'ın yolundan,** onun tevhidine delalet eden delillerden **saptırır. Doğrusu Allah'ın yolundan,** ona iman etmekten **sapanlara,** sonu iman etmemeye varan **hesap gününü unutmalarına karşılık çetin bir azap vardır.** Onlar eğer hesap gününe kesin inansalardı, dünyada iken iman ederlerdi.

KELİME ANLAMI

17. قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* اِصْبِرْ **Sabret** *(Neye?)* عَلَى مَا **O şeye ki** يَقُولُونَ **Diyorlar** وَاذْكُرْ **Ve hatırla** *(Kimi?)* عَبْدَنَا **Kulumuzu** *(Ondan bedel?)* دَاوُدَ **Davud'u** *(Öyle Davud ki,)* ذَا الْأَيْدِ **Kuvvet sahibi** أَيِ الْقُوَّةِ Yani, güç sahibi *(Nede?)* فِي الْعِبَادَةِ İbadet etmede كَانَ يَصُومُ Oruç tutardı *(Ne zaman?)* يَوْمًا Bir gün وَيُفْطِرُ Ve tutmazdı *(Ne zaman?)* يَوْمًا Bir gün وَيَقُومُ نِصْفَ اللَّيْلِ Ve gecenin yarısında namaz kılardı وَيَنَامُ ثُلُثَهُ Üçte birinde uyurdu وَيَقُومُ سُدُسَهُ Ve altıda birinde tekrar namaz kılardı إِنَّهُ **Muhakkak ki O** *(Nedir?)* أَوَّابٌ **Devamlı yönelicidir** رَجَّاعٌ Devamlı dönücüdür *(Neye?)* إِلَى مَرْضَاةِ اللهِ Allah'ın rızasına.

---

[1] وَقَلِيلٌ مَا هُمْ terkibindeki مَا zait olup azlığı tekit içindir.

[2] 21. ayetten itibaren Davud (aleyhisselam) hakkında anlatılan ve onun 'ismet' sıfatına aykırı olan Muharref Tevrat kaynaklı (Bkz: 2. Samuel, 11, 12) bu hikâye hakkında Kadı İyâz şunları söylüyor:

"Allah'ın ayetlerini değiştiren ve bozan ehli Kitab'ın yazdığı, bazı Müfessirlerin de anlattığı bu olaya hiç itibar etme! Cenab-ı Hak Kuran-ı Kerim'de bu anlatılanlardan hiç birine değinmediği gibi, konuyla ilgili Sahih bir hadis de varit olmamıştır. Kuran-ı Kerim'de Davud (aleyhisselam)'ın kıssası ile ilgili olarak sadece şu geçmiştir: **Davud onu sınadığımızı anladı.** Bu konuyla ilgili sabit bir haber yoktur" *eş-Şifâ,* 2/158.

Konuyla ilgili geniş bilgi için bkz. Ebu Şehbe, *el-İsrâiliyyât ve'l-Mevzûât fî kütübi't-Tefsîr,* 264–270. -Mütercim-

18. إِنَّا **Muhakkak ki biz** سَخَّرْنَا **Emrine verdik** *(Neyi?)* اَلْجِبَالَ **Dağları** *(Kim ile birlikte?)* مَعَهُ **Onunla birlikte** *(Ne oldukları halde?)* يُسَبِّحْنَ **Tesbih eder oldukları halde** *(Ne ile tesbih eder oldukları halde?)* بِتَسْبِيحِهِ Onun tesbih etmesiyle *(Ne zaman?)* بِالْعَشِيِّ **Akşam** وَقْتَ صَلَاةِ الْعِشَاءِ Akşam namazı vaktinde وَالْإِشْرَاقِ **Ve sabah** وَقْتَ الضُّحَى Kuşluk vaktinde وَهُوَ Bu vakit *(Nedir?)* أَنْ تَشْرُقَ الشَّمْسُ Güneşin doğması وَيَتَنَاهَى Ve son haddine ulaşmasıdır *(Ne?)* ضَوْؤُهَا Güneş ışığının.

19. -سَخَّرْنَا- وَ **Ve** emrine verdik *(Neyi emrine verdik?)* اَلطَّيْرَ **Kuşları** *(Ne oldukları halde?)* مَحْشُورَةً **Toplu oldukları halde** مَجْمُوعَةً إِلَيْهِ Kendisine toplanmış oldukları halde *(Öyle ki,)* تُسَبِّحُ مَعَهُ Onunla birlikte tesbih ediyorlar كُلٌّ **Tamamı** *(Neden?)* مِنَ الْجِبَالِ وَالطَّيْرِ Dağlardan ve kuşlardan *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Nedirler?)* اَوَّابٌ **Yönelicidir** رَجَّاعٌ Dönücüdür *(Neye?)* إِلَى طَاعَتِهِ Ona boyun eğmeye *(Ne ile?)* بِالتَّسْبِيحِ Tesbih etmekle.

20. وَشَدَدْنَا **Ve kuvvetlendirdik** *(Neyi kuvvetlendirdik?)* مُلْكَهُ **Onun hükümranlığını** قَوَّيْنَاهُ Onu güçlendirdik *(Ne ile?)* بِالْحَرَسِ Nöbetçilerle وَالْجُنُودِ Ve ordularla وَكَانَ يَحْرُسُ Nöbet tutuyordu *(Nerede?)* مِحْرَابَهُ Köşkünün en yüksek yerinde *(Ne zaman?)* فِي كُلِّ لَيْلَةٍ Her gece *(Kim nöbet tutuyordu?)* ثَلَاثُونَ أَلْفَ رَجُلٍ Otuz bin adam وَاٰتَيْنَاهُ **Ve ona verdik** *(Ne verdik?)* اَلْحِكْمَةَ **Hikmet** اَلنُّبُوَّةَ Peygamberlik وَالْإِصَابَةَ فِي الْأُمُورِ Ve işlerde isabet *(Daha ne verdik?)* وَفَصْلَ الْخِطَابِ **Ve güzel konuşma** اَلْبَيَانَ الشَّافِيَ Yeterli derecede konuşmayı *(Nede?)* فِي كُلِّ قَضْدٍ Her kastettiği şeyde.

21. وَهَلْ اَتَاكَ **Sana geldi mi?** مَعْنَى الْاِسْتِفْهَامِ هُنَا Buradaki istifhamın manası *(Nedir?)* اَلتَّعَجُّبُ Taaccüp وَالتَّشْوِيقُ Ve teşviktir *(Neye?)* إِلَى اسْتِمَاعِ مَا بَعْدَهُ Sonrasını dinlemeye يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Ne geldi mi?)* نَبَؤُا الْخَصْمِ **Davacının haberi** إِذْ تَسَوَّرُوا **Hani tırmanmışlardı** *(Neye?)* اَلْمِحْرَابَ **Mabede** مِحْرَابَ دَاوُدَ Davud'un mabedine أَيْ مَسْجِدَهُ Yani, mescidine حَيْثُ Şöyle ki مُنِعُوا Engellenmişlerdi *(Neden?)* اَلدُّخُولَ عَلَيْهِ Oraya girmekten *(Nereden girmekten?)* مِنَ الْبَابِ Kapıdan *(Niçin?)* لِشُغْلِهِ Davud meşgul olduğundan dolayı *(Ne ile?)* بِالْعِبَادَةِ İbadetle أَيْ خَبَرُهُمْ وَقِصَّتُهُمْ Yani, onların haberi ve hikâyesi (geldi mi?) ***(O davacının haberinden bedel?)***

22. إِذْ دَخَلُوا **Hani girmişlerdi** *(Nereye?)* عَلَى دَاوُدَ **Davud'un yanına** فَفَزِعَ **Bunun üzerine korktu** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** قَالُوا **Onlar da dediler** *(Ne dediler?)* لَا تَخَفْ **Korkma** نَحْنُ Biz *(Neyiz?)* خَصْمَانِ **İki davacıyız** قِيلَ Denildi ki *(Ne denildi?)*

فَرِيقَانِ Bunlar iki gruptur *(Niye böyle denildi?)* لِيُطَابِقَ مَا قَبْلَهُ مِنْ ضَمِيرِ الْجَمْعِ Makablindeki çoğul zamirine uygun olsun diye وَقِيلَ Ve denildi ki *(Ne denildi?)* اِثْنَانِ Bunlar iki kişidir وَالضَّمِيرُ O halde zamir *(Neye racidir?)* بِمَعْنَاهَا Manalarına وَالْخَصْمُ 'Hasm' kelimesi ise *(Nedir?)* يُطْلَقُ Kullanılır *(Neye kullanılır?)* عَلَى الْوَاحِدِ Tek kişiye وَأَكْثَرَ Ve daha fazla kişiye *(Daha ne denildi?)* وَهُمَا Ve bu iki davacı *(Nedir?)* مَلَكَانِ İki melektir *(Öyle iki melek ki,)* جَاءَا فِي صُورَةِ خَصْمَيْنِ İki davacı suretinde gelen *(Öyle iki davacı ki,)* وَقَعَ لَهُمَا Aralarında meydana gelmiş *(Ne meydana gelmiş?)* مَا ذُكِرَ Anlatılan *(Ne üzere?)* عَلَى سَبِيلِ الْفَرْضِ Varsayım yolu üzere *(Ne için iki davacı suretinde geldiler?)* لِتَنْبِيهِ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ Davud'u (aleyhisselam) uyarmak için *(Ne üzerine?)* عَلَى مَا وَقَعَ مِنْهُ Ondan sudur eden şey üzerine وَكَانَ لَهُ Ona ait var idi *(Ne vardı?)* تِسْعٌ وَتِسْعُونَ امْرَأَةً Doksan dokuz kadın var idi وَطَلَبَ امْرَأَةَ شَخْصٍ Ve bir şahsın karısını istedi *(Öyle şahıs ki,)* لَيْسَ لَهُ غَيْرُهَا Kendisinin ondan başka karısı yok وَتَزَوَّجَهَا Ve onunla evlendi وَدَخَلَ بِهَا Ve onunla cima etti *(Öyle iki davacı ki,)* **بَغَى Hakka tecavüz etti** *(Kim?)* **بَعْضُنَا Bazımız** *(Kimin hakkına tecavüz etti?)* **عَلَى بَعْضٍ Diğer bazımızın فَاحْكُمْ O halde sen hükmet** *(Nerede?)* **بَيْنَنَا Aramızda** *(Ne ile?)* **بِالْحَقِّ Hak ile وَلَا تُشْطِطْ Ve haksızlık yapma** تَجُرْ Zulmetme **وَاهْدِنَا Ve bize ilet** أَرْشِدْنَا Bizi eriştir *(Neye?)* **إِلَى سَوَاءِ الصِّرَاطِ Doğru yola** وَسَطِ الطَّرِيقِ الصَّوَابِ Doğru olan yolun ortasına.

23. **إِنَّ هٰذَا Muhakkak ki bu** *(Nedir?)* **أَخِي Benim kardeşimdir** أَيْ عَلَى دِينِي Yani, benim dinim üzeredir **لَهُ Ona ait vardır** *(Ne vardır?)* **تِسْعٌ وَتِسْعُونَ Doksan dokuz** *(Ne cihetinden?)* **نَعْجَةً Koyun cihetinden** يُعَبِّرُ بِهَا Bununla ifade ediyor *(Neyi?)* عَنِ الْمَرْأَةِ Kadını **وَلِيَ Ve bana ait de vardır** *(Ne vardır?)* **نَعْجَةٌ Koyun** *(Öyle koyun ki,)* **وَاحِدَةٌ Bir tane olan فَقَالَ Böyle iken dedi** *(Ne dedi?)* **أَكْفِلْنِي Bana ver** *(Neyi?)* **هَا Onu** اِجْعَلْنِي Yani, beni yap *(Ne yap?)* كَافِلَهَا Onun hamisi yap **وَعَزَّنِي Ve bana galip geldi** غَلَبَنِي Beni yendi *(Nede?)* **فِي الْخِطَابِ Konuşmada** أَيِ الْجَدَالِ Yani, tartışmada وَأَقَرَّهُ Ve bunu kabul etti *(Kim?)* اَلْآخَرُ Diğeri *(Neye göre?)* عَلَى ذٰلِكَ Buna göre.

24. **قَالَ Dedi** *(Ne dedi?)* **لَقَدْ Elbette muhakkak ظَلَمَكَ Sana zulmetmiş** *(Ne ile?)* بِسُؤَالِ **نَعْجَتِكَ Koyununu istemekle** لِيَضُمَّهَا Onu katmak için *(Nereye?)* **إِلَى نِعَاجِهِ Kendi koyunları arasına وَإِنَّ كَثِيرًا Ve kesinlikle çoğu** *(Neden?)* **مِنَ الْخُلَطَاءِ Arkadaşlardan** اَلشُّرَكَاءِ Ortaklardan **لَيَبْغِي Elbette hadde tecavüz eder** *(Kim?)* **بَعْضُهُمْ Onların bazısı** *(Kimin?)* **عَلَى بَعْضٍ Diğer bazısının إِلَّا Ancak (hariçtir)** *(Kim?)* **اَلَّذِينَ O kimseler ki اٰمَنُوا İman ettiler وَعَمِلُوا Ve işlediler** *(Neyi işlediler?)* **اَلصَّالِحَاتِ Salih amelleri**

فَقَالَ مَا لِتَأْكِيدِ الْقِلَّةِ 'Mâ' azlığı pekiştirmek içindir **وَقَلِيلٌ مَا Ne de azdır** *(Kim?)* **هُمْ Onlar** الْمَلَكَانِ Bunun üzerine iki melek dedi *(Ne oldukları halde?)* صَاعِدَيْنِ Yükselici oldukları halde فِي صُورَتَيْهِمَا Kendi suretlerinde *(Nereye yükselici oldukları halde?)* إِلَى السَّمَاءِ Göğe *(Ne dedi?)* فَتَنَبَّهَ الرَّجُلُ Bu adam hüküm vermiştir *(Kime karşı?)* عَلَى نَفْسِهِ Kendisine karşı Böylelikle kendine geldi *(Kim?)* دَاوُدَ Davud قَالَ تَعَالَى Yüce olan Allah buyurdu *(Ne buyurdu?)* **وَظَنَّ Ve bildi** أَيْقَنَ Yani, kesin olarak bildi *(Kim?)* **دَاوُدُ Davud** *(Neyi bildi?)* **أَنَّمَا Şunu ki biz فَتَنَّاهُ Onu sınadık** أَوْقَعْنَاهُ Onu düşürdük *(Neye?)* فِي فِتْنَةٍ Bir fitneye أَيْ بَلِيَّةٍ Yani, bir imtihana *(Ne ile?)* بِمَحَبَّتِهِ Sevmesiyle *(Kimi?)* تِلْكَ الْمَرْأَةِ Bu kadını **فَاسْتَغْفَرَ Ve hemen af diledi** *(Kimden?)* **رَبَّهُ Rabbinden وَخَرَّ Ve yere kapandı** *(Ne olarak?)* **رَاكِعًا Rükû ederek** أَيْ سَاجِدًا Yani, secde ederek **وَأَنَابَ Ve yöneldi.**

25. **فَغَفَرْنَا Sonra bağışladık** *(Kimi?)* **لَهُ Onu** *(Neden dolayı?)* **ذٰلِكَ Bundan dolayı وَإِنَّ لَهُ Muhakkak ki onun için vardır** *(Nerede?)* **عِنْدَنَا Katımızda** *(Ne vardır?)* **لَزُلْفَى Güzel bir makam** أَيْ زِيَادَةَ خَيْرٍ Yani, fazlaca hayrı vardır *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Daha ne vardır?)* **وَحُسْنَ مَآبٍ Ve güzel bir dönüş yeri** مَرْجِعٍ فِي الْآخِرَةِ Ahirette döneceği yer.

26. **يَا دَاوُدُ Ey Davud إِنَّا Muhakkak ki biz جَعَلْنَاكَ Seni kıldık** *(Ne kıldık?)* **خَلِيفَةً Halife kıldık** *(Nerede?)* **فِي الْأَرْضِ Yeryüzünde** *(Neye halife kıldık?)* تَدَبُّرَ أَمْرِ النَّاسِ İnsanların işlerini düzene sokmaya **فَاحْكُمْ O halde hükmet** *(Nerede?)* **بَيْنَ النَّاسِ İnsanlar arasında** *(Ne ile?)* **بِالْحَقِّ Hak ile وَلَا تَتَّبِعِ Ve uyma** *(Neye?)* **الْهَوٰى Hevaya** أَيْ هَوَى النَّفْسِ Yani, nefsin kötü arzusuna **فَيُضِلَّكَ Yoksa seni saptırır** *(Neden?)* **عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ Allah'ın yolundan** أَيْ عَنِ الدَّلَائِلِ Yani, delillerden اَلدَّالَّةِ عَلَى تَوْحِيدِهِ Allah'ın tekliğini gösteren **إِنَّ الَّذِينَ Muhakkak o kimseler ki يَضِلُّونَ Sapıyorlar** *(Neden?)* **عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ Allah'ın yolundan** أَيْ عَنِ الْإِيمَانِ Yani, iman etmekten *(Kime?)* بِاللّٰهِ Allah'a **لَهُمْ Onlar için vardır** *(Ne vardır?)* **عَذَابٌ Bir azap** *(Öyle azap ki,)* **شَدِيدٌ Pek çetin olan** *(Ne sebebiyle?)* **بِمَا نَسُوا، بِنِسْيَانِهِمْ Unutmaları sebebiyle** *(Neyi unutmaları?)* **يَوْمَ الْحِسَابِ Hesap gününü** *(Öyle unutma ki,)* عَلَيْهِ الْمُرَتَّبِ Onun üzerine gelen *(Ne gelen?)* تَرْكُهُمُ الْإِيمَانَ İmanı terk etmeleri وَلَوْ أَيْقَنُوا Şayet unutmasalardı *(Neyi?)* بِيَوْمِ الْحِسَابِ Hesap gününü لَآمَنُوا Elbette inanırlardı *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada.

﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَآءَ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا﴾ أَيْ عَبَثًا ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيْ خَلْقُ مَا ذُكِرَ لَا لِشَيْءٍ ﴿ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿فَوَيْلٌ﴾ وَادٍ ﴿لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ ﴿٢٧﴾﴾ ﴿اَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْاَرْضِ اَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ ﴿٢٨﴾﴾ نَزَلَ لَمَّا قَالَ كُفَّارُ مَكَّةَ لِلْمُؤْمِنِينَ إِنَّا نُعْطَى فِي الْآخِرَةِ مِثْلَ مَا تُعْطَوْنَ وَأَمْ بِمَعْنَى هَمْزَةِ الْإِنْكَارِ ﴿كِتَابٌ﴾ خَبَرُ مُبْتَدَأٍ مَحْذُوفٍ أَيْ هٰذَا ﴿اَنْزَلْنٰهُ اِلَيْكَ مُبٰرَكٌ لِيَدَّبَّرُوا﴾ أَصْلُهُ يَتَدَبَّرُوا ادْغِمَتِ التَّاءُ فِي الدَّالِ ﴿اٰيٰتِهٖ﴾ يَنْظُرُوا فِي مَعَانِيهَا فَيُؤْمِنُوا ﴿وَلِيَتَذَكَّرَ﴾ يَتَّعِظَ ﴿اُولُوا الْاَلْبَابِ ﴿٢٩﴾﴾ أَصْحَابُ الْعُقُولِ ﴿وَوَهَبْنَا لِدَاوٗدَ سُلَيْمٰنَ﴾ ابْنَهُ ﴿نِعْمَ الْعَبْدُ﴾ أَيْ سُلَيْمَانُ ﴿اِنَّهٗٓ اَوَّابٌ ﴿٣٠﴾﴾ رَجَّاعٌ فِي التَّسْبِيحِ وَالذِّكْرِ فِي جَمِيعِ الْأَوْقَاتِ ﴿اِذْ عُرِضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ﴾ هُوَ مَا بَعْدَ الزَّوَالِ ﴿الصّٰفِنٰتُ﴾ الْخَيْلُ جَمْعُ صَافِنَةٍ وَهِيَ الْقَائِمَةُ عَلَى ثَلَاثٍ وَإِقَامَةُ الْأُخْرَى عَلَى طَرَفِ الْحَافِرِ وَهُوَ مِنْ صَفَنَ يَصْفِنُ صُفُونًا ﴿الْجِيَادُ ﴿٣١﴾﴾ جَمْعُ جَوَادٍ وَهُوَ السَّابِقُ الْمَعْنَى أَنَّهَا إِذَا اسْتُوقِفَتْ سَكَنَتْ وَإِنْ رَكَضَتْ سَبَقَتْ وَكَانَتْ أَلْفَ فَرَسٍ عُرِضَتْ عَلَيْهِ بَعْدَ أَنْ صَلَّى الظُّهْرَ لِإِرَادَتِهِ الْجِهَادَ عَلَيْهَا لِعَدُوٍّ فَعِنْدَ بُلُوغِ الْعَرْضِ مِنْهَا تِسْعَمِائَةٍ غَرَبَتِ الشَّمْسُ وَلَمْ يَكُنْ صَلَّى الْعَصْرَ فَاغْتَمَّ ﴿فَقَالَ اِنِّٓي اَحْبَبْتُ﴾ أَيْ أَرَدْتُ ﴿حُبَّ الْخَيْرِ﴾ أَيِ الْخَيْلِ ﴿عَنْ ذِكْرِ رَبِّي﴾ صَلَاةِ الْعَصْرِ ﴿حَتّٰى تَوَارَتْ﴾ أَيِ الشَّمْسُ ﴿بِالْحِجَابِ ﴿٣٢﴾﴾ أَيِ اسْتَتَرَتْ بِمَا يَحْجُبُهَا عَنِ الْأَبْصَارِ ﴿رُدُّوهَا عَلَيَّ﴾ الْخَيْلَ الْمَعْرُوضَةَ فَرَدُّوهَا ﴿فَطَفِقَ مَسْحًا﴾ بِالسَّيْفِ ﴿بِالسُّوقِ﴾ جَمْعُ سَاقٍ ﴿وَالْاَعْنَاقِ ﴿٣٣﴾﴾ أَيْ ذَبَحَهَا وَقَطَعَ أَرْجُلَهَا تَقَرُّبًا إِلَى اللهِ تَعَالَى حَيْثُ اشْتَغَلَ بِهَا عَنِ الصَّلَاةِ وَتَصَدَّقَ بِلَحْمِهَا فَعَوَّضَهُ اللهُ خَيْرًا مِنْهَا وَأَسْرَعَ وَهِيَ الرِّيحُ تَجْرِي بِأَمْرِهِ كَيْفَ شَاءَ ﴿وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمٰنَ﴾ ابْتَلَيْنَاهُ بِسَلْبِ مُلْكِهِ وَذٰلِكَ لِتَزَوُّجِهِ بِامْرَأَةٍ هَوَاهَا وَكَانَتْ تَعْبُدُ الصَّنَمَ فِي دَارِهِ مِنْ غَيْرِ عِلْمِهِ وَكَانَ مُلْكُهُ فِي خَاتَمِهِ فَنَزَعَهُ عِنْدَ إِرَادَةِ الْخَلَاءِ وَوَضَعَهُ عِنْدَ امْرَأَتِهِ الْمُسَمَّاةِ بِالْأَمِينَةِ عَلَى عَادَتِهِ فَجَاءَهَا جِنِّيٌّ فِي صُورَةِ سُلَيْمَانَ فَأَخَذَهُ مِنْهَا ﴿وَاَلْقَيْنَا عَلٰى كُرْسِيِّهٖ جَسَدًا﴾ هُوَ ذٰلِكَ الْجِنِّيُّ وَهُوَ صَخْرٌ أَوْ غَيْرُهُ جَلَسَ عَلَى كُرْسِيِّ سُلَيْمَانَ وَعَكَفَتْ عَلَيْهِ الطَّيْرُ وَغَيْرُهَا فَخَرَجَ سُلَيْمَانُ فِي غَيْرِ هَيْئَتِهِ فَرَآهُ عَلَى كُرْسِيِّهِ وَقَالَ لِلنَّاسِ أَنَا سُلَيْمَانُ فَأَنْكَرُوهُ ﴿ثُمَّ اَنَابَ ﴿٣٤﴾﴾ رَجَعَ سُلَيْمَانُ إِلَى مُلْكِهِ بَعْدَ أَيَّامٍ بِأَنْ وَصَلَ إِلَى الْخَاتَمِ فَلَبِسَهُ وَجَلَسَ عَلَى كُرْسِيِّهِ ﴿قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي﴾ لَا يَكُونُ ﴿لِاَحَدٍ مِنْ بَعْدِي﴾ أَيْ سِوَايَ نَحْوُ فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللهِ أَيْ سِوَى اللهِ ﴿اِنَّكَ اَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٣٥﴾﴾

﴿فَسَخَّرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُخَآءً﴾ لَيِّنَةً ﴿حَيْثُ أَصَابَ ﴿٣٦﴾﴾ أَرَادَ ﴿وَالشَّيَاطِينَ كُلَّ بَنَّآءٍ﴾ يَبْنِي الْأَبْنِيَةَ الْعَجِيبَةَ ﴿وَغَوَّاصٍ ﴿٣٧﴾﴾ فِي الْبَحْرِ يَسْتَخْرِجُ اللُّؤْلُؤَ ﴿وَآخَرِينَ﴾ مِنْهُمْ ﴿مُقَرَّنِينَ﴾ مَشْدُودِينَ ﴿فِي الْأَصْفَادِ ﴿٣٨﴾﴾ الْقُيُودِ بِجَمْعِ أَيْدِيهِمْ إِلَى أَعْنَاقِهِمْ وَقُلْنَا لَهُ ﴿هَٰذَا عَطَآؤُنَا فَامْنُنْ﴾ أَعْطِ مِنْهُ مَنْ شِئْتَ ﴿أَوْ أَمْسِكْ﴾ عَنِ الْإِعْطَاءِ ﴿بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٩﴾﴾ أَيْ لَا حِسَابَ عَلَيْكَ فِي ذٰلِكَ ﴿وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَآبٍ ﴿٤٠﴾﴾ تَقَدَّمَ مِثْلُهُ ﴿وَاذْكُرْ عَبْدَنَآ أَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي﴾ أَيْ بِأَنِّي ﴿مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ بِنُصْبٍ﴾ بِضُرٍّ ﴿وَعَذَابٍ ﴿٤١﴾﴾ أَلَمٍ وَنَسَبَ ذٰلِكَ إِلَى الشَّيْطَانِ وَإِنْ كَانَتِ الْأَشْيَاءُ كُلُّهَا مِنَ اللهِ تَأَدُّبًا مَعَهُ تَعَالَى وَقِيلَ لَهُ ﴿ارْكُضْ﴾ اضْرِبْ ﴿بِرِجْلِكَ﴾ الْأَرْضَ فَضَرَبَ فَنَبَعَتْ عَيْنُ مَاءٍ فَقِيلَ ﴿هَٰذَا مُغْتَسَلٌ﴾ مَاءٌ تَغْتَسِلُ فِيهِ ﴿بَارِدٌ وَشَرَابٌ ﴿٤٢﴾﴾ تَشْرَبُ مِنْهُ فَاغْتَسَلَ وَشَرِبَ فَذَهَبَ عَنْهُ كُلُّ دَاءٍ كَانَ بِبَاطِنِهِ وَظَاهِرِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

27. **Göğü, yeri ve ikisi arasındakileri biz boş yere yaratmadık. Bu,** yani bunların boş yere yaratılması, Mekkeli **inkârcıların zannıdır. Bundan dolayı (cehennemdeki) Veyl** vadisi **o inkârcılar içindir!**

28. **Yoksa biz, iman edip de iyi işler yapanları, yeryüzünde bozgunculuk yapanlar gibi mi tutacağız? Ya da (Allah'tan) korkanları yoldan çıkanlar gibi mi sayacağız?**[17] Bu ayet Mekkeli kâfirlerin müminlere: "Ahirette size ne verilecekse bize de aynısı verilecek" üzerine nazil olmuştur.

29. Bu **bir kitaptır ki, onu sana indirdik, mübarektir; ta ki, ayetlerini düşünsünler**[18] manasını düşünüp iman etsinler **ve aklı olanlar öğüt alsınlar diye (onu sana indirdik.)**

30. **Biz Davud'a** oğlu **Süleyman'ı verdik.** Süleyman **ne güzel bir kuldu! Doğrusu o,** daima tesbih ve zikirle **Allah'a yönelirdi.**

31. **Akşama doğru,** zevalden sonra **kendisine, üçayağının üzerine durup bir ayağını tırnağının üzerine diken çalımlı ve safkan koşu**[19] **atları**[20] **sunulmuştu.** Mana şöyledir: Bu atlar durmaları istendiğinde durur, koşulduğunda ise en önde giderdi. Sayıları bin olan bu atlar, öğle namazını kıldıktan sonra üzerlerinde düşmana karşı cihat etmek isteyen Hz. Süleyman'a sunulmuştu. Dokuz yüz tanesinin sunumu tamamlandığında güneş battı; bunun üzerine, ikindi namazını kılmamış olan Hz. Süleyman çok üzüldü.

---

[17] أَمْ burada hemze-i inkar anlamındadır.

[18] يَدَّبَّرُوا fiilinin aslı يَتَدَبَّرُوا idi; تـ harfi د harfine idgam edilmiştir.

[19] الْجِيَادُ kelimesi جَوَادٌ kelimesinin cemisi olup "koşucu" anlamına gelir.

[20] الصَّافِنَاتُ "at" demektir. Üçayağı üzerinde durup bir ayağını da toynağının ucuna koyan at anlamına gelen صَافِنَةٌ kelimesinin cemisidir. صَفَنَ، يَصْفِنُ، صُفُونًا kökünden gelir.

32. **Dedi ki: "Ben hayrı,** atları **seveyim derken Rabbimin zikrinden** ikindi namazından **geri kaldım; nihayet** güneş **hicap ile gizlenmiş oldu,** kendisini gözlerden koruyacak örtüye büründü.

33. **Dedi ki: "Onları,** huzuruma arz edilen atları **bana geri getirin."** Anında atları geri getirdiler. **O da** atlarla meşgul olması sebebiyle ikindi namazından geri kaldığı için Allah tealaya yaklaşmak amacıyla kılıçla **bacaklarını ve boyunlarını silip okşadı,** onları boğazladı, ayaklarını da kesti, sonra da etlerini tasadduk etti. Bunun üzerine Allah teala ona, bu atlardan daha hayırlı ve hızlı olan, kendisinin emriyle nasıl isterse öyle hareket eden rüzgâr nimetini bahşetti.

34. **Andolsun biz Süleyman'ı,** evinde, kendisinin haberi olmaksızın gizlice puta tapan bir kadını sevmesi nedeniyle mülkünü elinden almak suretiyle **imtihan ettik.** Hz. Süleyman'ın mülkü yüzüğünde idi. Bir gün helâya giderken yüzüğünü çıkararak 'Emîne' isimli bu karısının yanında bırakmıştı; bunun üzerine bir cin Hz. Süleyman'ın suretine girip yüzüğü o kadından aldı. **Tahtının üstüne bir ceset bırakıverdik,** bu ceset yüzüğü çalan, ismi 'Sahr' ya da başka bir şey olan cindir. Bu cin kuşlar ve diğer hayvanlar da huzurunda bekler bir halde Hz. Süleyman'ın tahtına oturmuştu. Nihayet Hz. Süleyman önceki azametli hali olmadan dışarı çıkmış, tahtın üstünde bu cini görünce onlara: "Süleyman benim" dediyse de onlar bunu inkâr etmişlerdi. Günler **sonra o,** yüzüğü bulup takması suretiyle **yine eski haline,** eski mülküne döndü **döndü** ve tahtına oturdu.[21]

35. **(Süleyman:) Rabbim! Beni bağışla; bana, benden sonra,** benim dışımda[22] **kimsenin ulaşamayacağı bir hükümranlık ver. Şüphesiz sen, daima bağışta bulunansın, dedi.**

36-38. **Bunun üzerine biz de, istediği yere onun emriyle kolayca giden rüzgarı,** ilginç **bina**lar **inşa eden ve** denizde **dalgıçlık yap**ıp inciler çıka**ran şeytanları ve** elleri boyunlarına **demir halkalarla bağlı diğer** şeytan**ları onun emrine verdik.**

39. Ona dedik ki: **"İşte bu bizim bağışımızdır.** Ondan **ister** dilediğine **ver, ister** vermeyip elinde **tut; hesapsızdır,** bu konuda sana bir hesap sorulmayacaktır."

40. **Doğrusu onun için, bizim katımızda ziyade hayır ve güzel bir dönüş yeri vardır.** Bu ayetin bir benzeri geride geçmişti.

---

[21] Kadı İyaz (r.h.) diyor ki: "Şeytanın, Hz. Süleyman'ın suretine girmesi, onun mülkünü ele geçirmesi ve ümmeti hakkında zalimane hükümler vermesi gibi şeyler doğru değildir; zira şeytanlar böyle bir şeyi elde edemezler. Cenabı Hak, Peygamberleri bu tür belalardan korumuştur"

İbni Kesir de (r.h.) tefsirinde, bu hikâyelerin tamamının İsrailiyyât kaynaklı bilgiler olduğunu belirtmiştir. Konuyla ilgili geniş bilgi için bkz. Ebu Şehbe, *el-İsrâiliyyât ve'l-Mevzûât fî kütübi't-Tefsîr*, 270–275. -Mütercim-

[22] مِنْ بَعْدِي sözü سِوَايَ anlamındadır; tıpkı فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللهِ ayetindeki مِنْ بَعْدِ اللهِ sözünün سِوَى اللهِ anlamında olduğu gibi.

41. **Kulumuz Eyyub'u da an! O, Rabbine: Doğrusu şeytan bana bir zarar ve elem verdi, diye seslenmişti.** Her ne kadar iyilik de kötülük de Allah'tan olsa da tüm bunları, Hak tealaya karşı son derece saygılı olduğu için şeytana nispet etmiştir.

42. Ona dendi ki: **Ayağını** yere **vur!** Bu emir üzerine ayağını yere vurunca yerden bir su gözesi fışkırdı. Yine dendi ki: **İşte yıkanacak ve içilecek soğuk bir su.** Hz. Eyyub da bu suyla yıkanıp ondan içince görünen ve görünmeyen tüm hastalıkları geçti.

KELİME ANLAMI

27. وَمَا خَلَقْنَا **Biz yaratmadık** *(Neyi?)* اَلسَّمَآءَ **Göğü** *(Daha neyi?)* وَالْاَرْضَ **Yeri** وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve ikisi arasında bulunanları** *(Ne olarak yaratmadık?)* بَاطِلًا **Boş olarak** أَيْ عَبَثًا Yani, gereksiz olarak ذٰلِكَ **İşte bu** أَيْ خَلْقُ مَا ذُكِرَ Yani, bu anlatılanların yaratılması *(Nasıl?)* لَا لِشَيْءٍ Bir şeyden dolayı olmayarak *(Nedir?)* ظَنُّ الَّذِينَ **O kimselerin sanısıdır ki** كَفَرُوا **Onlar inkar ettiler** *(Neden?)* مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke halkından فَوَيْلٌ **Veyl** *(Bu nedir?)* وَادٍ Bir vadidir *(Kim içindir?)* لِلَّذِينَ **O kimseler içindir ki** كَفَرُوا **Onlar küfrettiler** *(Neden olan veyl?)* مِنَ النَّارِ **Cehennemden.**

28. اَمْ نَجْعَلُ **Yoksa yapar mıyız?** *(Kimi?)* اَلَّذِينَ **O kimseleri ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Neyi?)* اَلصَّالِحَاتِ **İyi amelleri** *(Kim gibi?)* كَالْمُفْسِدِينَ **Bozgunculuk çıkaranlar gibi** *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ **Yeryüzünde** اَمْ نَجْعَلُ **Yoksa yapar mıyız?** *(Kimi?)* اَلْمُتَّقِينَ **Allah'tan korkanları** *(Kim gibi?)* كَالْفُجَّارِ **Günahkârlar gibi** نَزَلَ (Bu ayet) inmiştir *(Ne zaman?)* لَمَّا قَالَ Dediğinde *(Kim?)* كُفَّارُ مَكَّةَ Mekke kâfirleri *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere *(Ne dediğinde?)* إِنَّا Elbette biz نُعْطٰى Bize verilecek *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette *(Neyin benzeri?)* مِثْلَ مَا تُعْطَوْنَ Size verilenin benzeri وَأَمْ 'Em' kelimesi *(Ne manadadır?)* بِمَعْنٰى هَمْزَةِ الْاِنْكَارِ İnkâr hemzesi manasındadır.

29. كِتَابٌ **(Bu) kitaptır** *(Bu kelime nedir?)* خَبَرُ مُبْتَدَأٍ Mübtedanın haberidir *(Öyle mübteda ki,)* اَنْزَلْنَاهُ **Onu indirdik** مَحْذُوفٍ Hazfedilmiş olan أَيْ هٰذَا Yani, 'Hâzâ' şeklindedir *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Daha nedir?)* مُبَارَكٌ **Mübarektir** *(Ne için indirdik?)* لِيَدَّبَّرُوا **Düşünsünler diye** أَصْلُهُ Bu kelimenin aslı *(Nedir?)* يَتَدَبَّرُوا 'Yetedebberû'dur اُدْغِمَتِ التَّاءُ Te idğam edilmiştir *(Neye?)* فِي الدَّالِ Dal'a *(Neyi düşünsünler diye?)* اٰيَاتِهِ **Ayetlerini** يَنْظُرُوا Baksınlar diye *(Neye?)* فِي مَعَانِيهَا Ayetlerin manasına فَيُؤْمِنُوا Ve böylelikle iman etsinler *(Daha ne için indirdik?)* وَلِيَتَذَكَّرَ **Ve öğüt alsın diye** يَتَّعِظَ İbret alsın diye *(Kim?)* اُولُوا الْاَلْبَابِ **Akıl sahipleri** أَصْحَابُ الْعُقُولِ Akıllılar.

30. وَوَهَبْنَا **Ve verdik** *(Kime?)* لِدَاوُدَ **Davud'a** *(Kimi verdik?)* سُلَيْمٰنَ **Sülayman'ı** *(O da kimdir?)* اِبْنَهُ Oğludur نِعْمَ **Ne güzel oldu** *(Kim?)* اَلْعَبْدُ **Bu kul** أَيْ سُلَيْمَانُ Yani, Süleyman اِنَّهُ **Doğrusu o** *(Nedir?)* اَوَّابٌ **Daima yönelicidir** رَجَّاعٌ Ziyade müracaat edicidir *(Nereye?)* فِي التَّسْبِيحِ Tesbihe وَالذِّكْرِ Ve zikre *(Ne zaman?)* فِي جَمِيعِ الْأَوْقَاتِ Bütün vakitlerde.

31. بِالْعَشِيِّ اِذْ عُرِضَ **O vakit ki sunulmuştu** *(Kime?)* عَلَيْهِ **Kendisine** *(Ne zaman?)* هُوَ **Akşama doğru** Bu vakit *(Nedir?)* مَا بَعْدَ الزَّوَالِ Zeval vaktinden sonraki vakittir *(Ne sunulmuştur?)* اَلصَّافِنَاتُ **Üç ayağına basan dördüncüsünü tırnağı üzerinde tutan atlar** اَلْخَيْلُ Atlar *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ صَافِنَةٍ 'Sâfinetün' kelimesinin çoğuludur وَهِيَ O da *(Nedir?)* اَلْقَائِمَةُ Duran attır *(Ne üzerine?)* عَلٰى ثَلَاثٍ Üç ayağı üzerine وَإِقَامَةَ الْأُخْرٰى Diğer ayağını dikmekle beraber *(Ne üzerine?)* عَلٰى طَرَفِ الْحَافِرِ Toynağının ucu üzerine وَهُوَ Bu kelime *(Neden türemiştir?)* مِنْ صَفَنَ يَصْفِنُ صُفُونًا 'Safene' 'Yesfinü' 'Sufûnen'den *(O da nedir?)* اَلْجِيَادُ **Hızlı koşan atlardır** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ جَوَادٍ 'Cevâdün' kelimesinin çoğuludur وَهُوَ O da *(Nedir?)* اَلسَّابِقُ Önde gidendir اَلْمَعْنٰى Buradaki mana *(Nedir?)* أَنَّهَا Bu at إِذَا اسْتُوقِفَتْ Durması istendiğinde سَكَنَتْ Sakin olur وَإِنْ رَكَضَتْ Dörtnala koştuğunda ise سَبَقَتْ En önde gider وَكَانَتْ أَلْفُ فَرَسٍ Bin at idi *(Ne idi?)* عُرِضَتْ عَلَيْهِ Ona sunulmuştu *(Neden sonra?)* بَعْدَ أَنْ صَلَّى الظُّهْرَ Öğle namazını kıldıktan sonra *(Ne için?)* لِإِرَادَتِهِ İstediği için *(Neyi?)* اَلْجِهَادَ Savaşmayı *(Ne üzerinde?)* عَلَيْهَا O atlar üzerinde *(Kime karşı?)* لِعَدُوٍّ Düşmana karşı فَعِنْدَ بُلُوغِ الْعَرْضِ Sunma işi ulaştığında *(Neden?)* مِنْهَا Bin taneden *(Neye ulaştığında?)* تِسْعَمِائَةٍ Dokuz yüze غَرَبَتْ Battı *(Ne?)* اَلشَّمْسُ Güneş وَلَمْ يَكُنْ Ve değildi *(Ne değildi)* صَلَّى الْعَصْرَ İkindiyi kılmış فَاغْتَمَّ Bundan sebep üzüldü.

32. فَقَالَ **Ve dedi** *(Ne dedi?)* إِنِّي **Muhakkak ki ben** اَحْبَبْتُ **Sevdim** أَيْ أَرَدْتُ Yani, istedim *(Neyi?)* حُبَّ الْخَيْرِ **Mal sevgisini** أَيِ الْخَيْلِ Yani, at sevgisini *(Neden geçerek onları sevdim?)* عَنْ ذِكْرِ رَبِّي **Rabbimin zikrinden geçerek** صَلَاةِ الْعَصْرِ Yani, ikindi namazından geçerek حَتّٰى تَوَارَتْ **Ta ki gizlendi** أَيِ الشَّمْسُ Yani, güneş *(Nereye?)* بِالْحِجَابِ **Perdeye** أَيِ اسْتَتَرَتْ Yani, gizlendi *(Ne ile?)* بِمَا يَحْجُبُهَا Kendini örtecek şeyle *(Neden örtecek?)* عَنِ الْأَبْصَارِ Gözlerden *(Daha ne dedi?)*

33. رُدُّوهَا **Onları getirin** *(Kime?)* عَلَيَّ **Bana** اَلْخَيْلَ الْمَعْرُوضَةَ Yani, sunulan atları فَرَدُّوهَا Ve geri getirdiler فَطَفِقَ **Ve başladı** *(Neye?)* مَسْحًا **Sıvazlamaya** *(Ne ile?)* بِالسَّيْفِ Kılıçla *(Neyi?)* بِالسُّوقِ **Bacaklarını** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ سَاقٍ 'Sâgın' kelimesinin çoğuludur *(Daha neyi?)* وَالْأَعْنَاقِ **Ve boyunlarını** أَيْ ذَبَحَهَا Yani, onları kesti وَقَطَعَ

Ve ayırdı *(Neyi?)* أَرْجُلَهَا Onların bacaklarını *(Niçin?)* تَقَرُّبًا Yaklaşmak için *(Kime?)* إِلَى اللهِ تَعَالَى Yüce Allah'a *(Niye?)* حَيْثُ Çünkü şöyle ki بِهَا اِشْتَغَلَ Onlardan sebep geri kalmıştı *(Neden?)* عَنِ الصَّلَاةِ Namazdan وَتَصَدَّقَ Ve sadaka olarak verdi *(Neyi?)* بِلَحْمِهَا Etlerini فَعَوَّضَهُ Bunun üzerine onun yerine verdi *(Kim?)* اَللهُ Yüce olan Allah *(Neyi?)* خَيْرًا Daha hayırlısını *(Neden?)* مِنْهَا Onlardan وَأَسْرَعَ Ve daha hızlısını وَهِيَ O da *(Nedir?)* اَلرِّيحُ Rüzgardır *(Öyle rüzgâr ki,)* تَجْرِي Esiyor *(Ne ile?)* بِأَمْرِهِ Onun emriyle *(Nasıl?)* كَيْفَ شَاءَ Dilediği şekilde.

34. وَلَقَدْ **Andolsun elbette** فَتَنَّا **Biz sınadık** *(Kimi?)* سُلَيْمٰنَ **Süleyman'ı** اِبْتَلَيْنَاهُ Onu imtihan ettik *(Ne ile?)* بِسَلْبِ مُلْكِهِ Hükümranlığını almakla وَذٰلِكَ Bu (hükümranlığının alınması) *(Niçindir?)* لِتَزَوُّجِهِ Evlendiği içindir *(Kiminle?)* بِامْرَأَةٍ هَوَاهَا Arzuladığı bir kadınla وَكَانَتْ تَعْبُدُ Bu kadın tapıyordu *(Neye?)* اَلصَّنَمَ Puta *(Nerede?)* فِي دَارِهِ Evinde *(Ne olmadan?)* مِنْ غَيْرِ عِلْمِهِ Süleyman'ın bilgisi olmadan وَكَانَ مُلْكُهُ Onun hükümranlığı idi *(Nede idi?)* فِي خَاتَمِهِ Yüzüğünde idi فَنَزَعَهُ Ve çıkarırdı *(Ne zaman?)* عِنْدَ إِرَادَةِ الْخَلَاءِ Tuvalete gitmeyi kastettiğinde وَوَضَعَهُ Ve onu koyardı *(Nereye?)* عِنْدَ امْرَأَتِهِ Karsının yanına *(Öyle karısı ki,)* اَلْمُسَمَّاةِ بِالْأَمِينَةِ İsimlendirilen *(Ne diye?)* 'Emîne' diye *(Ne üzere böyle yapardı?)* عَلَى عَادَتِهِ Âdeti üzere فَجَاءَهَا Ve karısına geldi *(Kim?)* جِنِّيٌّ Bir cin *(Ne surette?)* فِي صُورَةِ سُلَيْمَانَ Süleyman'ın suretinde فَأَخَذَهُ Ve yüzüğü aldı *(Kimden?)* مِنْهَا Karısından وَأَلْقَيْنَا **Ve bıraktık** *(Ne üzerine?)* عَلَى كُرْسِيِّهِ **Tahtı üzerine** *(Ne bıraktık?)* جَسَدًا **Bir ceset** هُوَ O ceset *(Kimdir?)* ذٰلِكَ الْجِنِّيُ Bu cindir وَهُوَ O da *(Kimdir?)* صَخْرٌ Sahr'dır أَوْ غَيْرُهُ Ya da başkasıdır جَلَسَ Oturdu *(Ne üzerine?)* عَلَى كُرْسِيِّ سُلَيْمَانَ Süleyman'ın tahtı üzerine وَعَكَفَتْ Ve toplandı *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ Onun üzerine *(Ne toplandı?)* اَلطَّيْرُ Kuşlar وَغَيْرُهَا Ve diğer hayvanlar فَخَرَجَ Ardından çıkageldi *(Kim?)* سُلَيْمَانُ Süleyman *(Nasıl?)* فِي غَيْرِ هَيْئَتِهِ Kendi şeklinin dışında bir şekilde فَرَآهُ Ve onu gördü *(Ne üzerinde?)* عَلَى كُرْسِيِّهِ Kendi tahtı üzerinde وَقَالَ لِلنَّاسِ Ve insanlara dedi *(Ne dedi?)* أَنَا سُلَيْمَانُ Süleyman benim فَأَنْكَرُوهُ Fakat onu inkâr ettiler ثُمَّ اَنَابَ **Sonra o dönüverdi** رَجَعَ Döndü *(Kim?)* سُلَيْمَانُ Süleyman *(Neye döndü?)* إِلَى مُلْكِهِ Hükümranlığına *(Ne zaman?)* بَعْدَ أَيَّامٍ Günler sonra *(Ne ile?)* بِأَنْ وَصَلَ Ulaşmasıyla *(Neye?)* إِلَى الْخَاتَمِ Yüzüğe فَلَبِسَهُ Ve onu taktı وَجَلَسَ Sonra oturdu *(Neye?)* عَلَى كُرْسِيِّهِ Tahtı üzerine.

35. قَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* رَبِّ **Ey rabbim** اِغْفِرْ لِي **Beni affet** وَهَبْ **Ve ver** *(Kime?)* لِي **Bana** *(Ne ver?)* مُلْكًا **Bir hükümranlık** *(Öyle hükümranlık ki,)* لَا يَنْبَغِي **Yaraşmayacak** لَا يَكُونُ

Olmayacak *(Kime?)* لِأَحَدٍ **Hiç kimseye** *(Kimden sonra?)* مِنْ بَعْدِي **Benden sonra** أَيْ سِوَايَ Yani, benden başka *(Bu ne gibidir?)* نَحْوُ Şunun gibidir فَمَنْ يَهْدِيهِ Kim onu doğru yola iletir *(Kimden sonra?)* مِنْ بَعْدِ اللهِ Allah'tan sonra أَيْ سِوَى اللهِ Yani, Allah'tan başka **إِنَّكَ Muhakkak ki sen أَنْتَ Sen** *(Nesin?)* **اَلْوَهَّابُ Devamlı verensin.**

36. فَسَخَّرْنَا **Biz emrine verdik** *(Kimin?)* لَهُ **Onun** *(Neyi?)* اَلرِّيحَ **Rüzgarı** *(Öyle rüzgar ki,)* تَجْرِي **Esiyor** *(Ne ile?)* بِأَمْرِهِ **Onun emriyle** *(Ne olarak?)* رُخَاءً **Kolayca** لَيِّنَةً Yumuşakça *(Nereye esiyor?)* حَيْثُ أَصَابَ **Dilediği tarafa** أَرَادَ İstediği tarafa *(Daha neyi onun emrine verdik?)*

37. وَالشَّيَاطِينَ **Şeytanları** *(Ondan bedel?)* كُلَّ بَنَّاءٍ **Her bina yapanı** *(Öyle bina yapan ki,)* يَبْنِي Yapıyor *(Ne yapıyor?)* اَلْأَبْنِيَةَ الْعَجِيبَةَ Tuhaf binalar وَغَوَّاصٍ **Ve her dalıcıyı** *(Nereye?)* فِي الْبَحْرِ Denize يَسْتَخْرِجُ Çıkartıyor *(Ne çıkartıyor?)* اَللُّؤْلُؤَ İnci *(Daha neleri emrine verdik?)*

38. وَآخَرِينَ **Ve diğerlerini** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Ne oldukları halde?)* مُقَرَّنِينَ **Bağlanmış oldukları halde** مَشْدُودِينَ Bağlı oldukları halde *(Neye?)* فِي الْأَصْفَادِ **Bukağılara** اَلْقُيُودِ Zincirlere *(Ne ile bağlı?)* بِجَمْعِ أَيْدِيهِمْ Ellerini toplamakla *(Nereye?)* إِلَى أَعْنَاقِهِمْ Boynlarına.

39. وَقُلْنَا لَهُ Ve biz dedik *(Ne dedik?)* هٰذَا **İşte bu** *(Nedir?)* عَطَاؤُنَا **Bizim bağışımızdır** أَعْطِ Ver *(Neden?)* مِنْهُ Bundan *(Kime?)* مَنْ شِئْتَ Dilediğine أَوْ اَمْسِكْ **Ya da tut** *(Neden?)* عَنِ الْإِعْطَاءِ Vermekten *(Nasıl?)* بِغَيْرِ حِسَابٍ **Hesapsızca** أَيْ لَا حِسَابَ عَلَيْكَ Yani, sana hesap yoktur *(Nede?)* فِي ذٰلِكَ Bu hususta.

40. وَإِنَّ لَهُ **Muhakkak ki onun için vardır** *(Nerede?)* عِنْدَنَا **Katımızda** *(Ne vardır?)* لَزُلْفَى **Elbette güzel bir makam vardır** *(Daha ne vardır?)* وَحُسْنَ مَآبٍ **Ve güzel bir varış yeri vardır** تَقَدَّمَ Geride geçmişti *(Ne?)* مِثْلُهُ Bunun benzeri.

41. وَاذْكُرْ **Ve hatırla** *(Kimi?)* عَبْدَنَا **Kulumuzu** *(O da kimdir?)* أَيُّوبَ **Eyyüp'tür** إِذْ نَادَى **Hani o seslenmişti** *(Kime?)* رَبَّهُ **Rabbine** *(Ne diye seslenmişti?)* أَنِّي **Muhakkak ki ben** أَيْ بِأَنِّي Yani, şöyle ki kesinlikle ben مَسَّنِيَ **Bana dokundu** *(Kim dokundu?)* اَلشَّيْطَانُ **Şeytan** *(Ne ile dokundu?)* بِنُصْبٍ **Bir yorgunluk** بِضُرٍّ Zarar *(Daha neyle dokundu?)* وَعَذَابٍ **Ve eziyet verdi** أَلَمٍ Acı verdi وَنَسَبَ ذٰلِكَ Bunu nispet etmiştir *(Kime?)* إِلَى الشَّيْطَانِ Şeytana وَإِنْ كَانَتِ الْأَشْيَاءُ Her şey olsa bile كُلُّهَا Bütün her şey *(Kimden?)* مِنَ اللهِ Allah'tan *(Niçin şeytana nispet edilmiştir?)* تَأَدُّبًا Edep gereği *(Kime olan edep gereği?)* مَعَهُ تَعَالَى Yüce olan Allah'a.

42. وَقِيلَ لَهُ Ve ona denildi *(Ne denildi?)* **اُرْكُضْ Vur** اِضْرِبْ Darbe indir *(Ne ile?)* **بِرِجْلِكَ Ayağınla** *(Nereye vur?)* اَلْأَرْضَ Yere فَضَرَبَ Bunun üzerine vurdu فَنَبَعَتْ Ve hemen çıktı *(Ne çıktı?)* عَيْنُ مَاءٍ Su kaynağı فَقِيلَ Ve denildi *(Ne denildi?)* **هٰذَا İşte bu** *(Nedir?)* **مُغْتَسَلٌ Yıkanılacak sudur** مَاءُ تَغْتَسِلُ فِيهِ Kendisiyle yıkanacağın sudur *(Daha nedir?)* **بَارِدٌ Soğuk sudur** *(Daha nedir?)* **وَشَرَابٌ Ve içecektir** تَشْرَبُ İçersin *(Neden?)* مِنْهُ Bundan فَاغْتَسَلَ Böylelikle yıkandı وَشَرِبَ Ve içti فَذَهَبَ Ve yok etti *(Neden?)* عَنْهُ Bu sudan *(Neyi?)* كُلُّ دَاءٍ Her hastalığı *(Öyle hastalık ki,)* كَانَ Meydana çıktı *(Nerede?)* بِبَاطِنِهِ İçinde وَظَاهِرِهِ Ve dışında.

﴿وَوَهَبْنَا لَهٗ اَهْلَهٗ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ﴾ أَيْ أَحْيَا اللهُ مَنْ مَاتَ مِنْ أَوْلَادِهِ وَرَزَقَهُ مِثْلَهُمْ ﴿رَحْمَةً﴾ نِعْمَةً ﴿مِنَّا وَذِكْرٰى﴾ عِظَةً ﴿لِاُولِي الْاَلْبَابِ ﴿٤٣﴾﴾ لِأَصْحَابِ الْعُقُولِ ﴿وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا﴾ هُوَ حُزْمَةٌ مِنْ حَشِيشٍ أَوْ قُضْبَانٌ ﴿فَاضْرِبْ بِهٖ﴾ زَوْجَتَكَ وَكَانَ قَدْ حَلَفَ لَيَضْرِبَنَّهَا مِائَةَ ضَرْبَةٍ لِابْطَائِهَا عَلَيْهِ يَوْمًا ﴿وَلَا تَحْنَثْ﴾ بِتَرْكِ ضَرْبِهَا فَأَخَذَ مِائَةَ عُودٍ مِنَ الْإِذْخِرِ أَوْ غَيْرِهِ فَضَرَبَهَا بِهِ ضَرْبَةً وَاحِدَةً ﴿اِنَّا وَجَدْنٰهُ صَابِرًا نِعْمَ الْعَبْدُ﴾ أَيُّوبُ ﴿اِنَّهٗ اَوَّابٌ ﴿٤٤﴾﴾ رَجَّاعٌ إِلَى اللهِ تَعَالَى ﴿وَاذْكُرْ عِبٰدَنَا اِبْرٰهِيمَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ اُولِي الْاَيْدِي﴾ أَصْحَابِ الْقُوَى فِي الْعِبَادَةِ ﴿وَالْاَبْصَارِ ﴿٤٥﴾﴾ الْبَصَائِرِ فِي الدِّينِ وَفِي قِرَاءَةٍ عَبْدَنَا وَإِبْرَاهِيمَ بَيَانٌ لَهُ وَمَا بَعْدَهُ عَطْفٌ عَلَى عَبْدَنَا ﴿اِنَّآ اَخْلَصْنٰهُمْ بِخَالِصَةٍ﴾ هِيَ ﴿ذِكْرَى الدَّارِ ﴿٤٦﴾﴾ الْآخِرَةِ أَيْ ذِكْرُهَا وَالْعَمَلُ لَهَا وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْإِضَافَةِ وَهِيَ لِلْبَيَانِ ﴿وَاِنَّهُمْ عِنْدَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنَ﴾ الْمُخْتَارِينَ ﴿الْاَخْيَارِ ﴿٤٧﴾﴾ جَمْعُ خَيِّرٍ بِالتَّشْدِيدِ ﴿وَاذْكُرْ اِسْمٰعِيلَ وَالْيَسَعَ﴾ هُوَ نَبِيٌّ وَاللَّامُ زَائِدَةٌ ﴿وَذَا الْكِفْلِ﴾ اُخْتُلِفَ فِي نُبُوَّتِهِ قِيلَ كَفَلَ مِائَةَ نَبِيٍّ فَرُّوا إِلَيْهِ مِنَ الْقَتْلِ ﴿وَكُلٌّ﴾ أَيْ كُلُّهُمْ ﴿مِنَ الْاَخْيَارِ ﴿٤٨﴾﴾ جَمْعُ خَيِّرٍ بِالتَّثْقِيلِ ﴿هٰذَا ذِكْرٌ﴾ لَهُمْ بِالثَّنَاءِ الْجَمِيلِ هُنَا ﴿وَاِنَّ لِلْمُتَّقِينَ﴾ الشَّامِلِينَ لَهُمْ ﴿لَحُسْنَ مَاٰبٍ ﴿٤٩﴾﴾ مَرْجِعٍ فِي الْآخِرَةِ ﴿جَنّٰتِ عَدْنٍ﴾ بَدَلٌ أَوْ عَطْفُ بَيَانٍ لِحُسْنَ مَآبٍ ﴿مُفَتَّحَةً لَهُمُ الْاَبْوَابُ ﴿٥٠﴾﴾ مِنْهَا ﴿مُتَّكِـِٕينَ فِيهَا﴾ عَلَى الْأَرَائِكِ ﴿يَدْعُونَ فِيهَا بِفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ وَشَرَابٍ ﴿٥١﴾﴾ ﴿وَعِنْدَهُمْ قَاصِرٰتُ الطَّرْفِ﴾ حَابِسَاتُ الْعَيْنِ عَلَى أَزْوَاجِهِنَّ ﴿اَتْرَابٌ ﴿٥٢﴾﴾ أَسْنَانُهُنَّ وَاحِدَةٌ وَهِيَ بَنَاتُ ثَلَاثٍ وَثَلَاثِينَ سَنَةً جَمْعُ تِرْبٍ ﴿هٰذَا﴾ الْمَذْكُورُ ﴿مَا يُوعَدُونَ﴾ بِالْغَيْبَةِ وَبِالْخِطَابِ [تُوعَدُونَ] الْتِفَاتًا ﴿لِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٥٣﴾﴾ أَيْ لِأَجْلِهِ ﴿اِنَّ هٰذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهٗ مِنْ نَفَادٍ ﴿٥٤﴾﴾ أَيِ انْقِطَاعٍ وَالْجُمْلَةُ حَالٌ مِنْ رِزْقُنَا أَوْ خَبَرٌ ثَانٍ لِإِنَّ أَيْ دَائِمًا أَوْ دَائِمٌ ﴿هٰذَا﴾ الْمَذْكُورُ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿وَاِنَّ لِلطّٰغِينَ﴾ مُسْتَأْنَفٌ ﴿لَشَرَّ مَاٰبٍ ﴿٥٥﴾﴾ ﴿جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا﴾ يَدْخُلُونَهَا ﴿فَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿٥٦﴾﴾ الْفِرَاشُ ﴿هٰذَا﴾ أَيِ الْعَذَابُ الْمَفْهُومُ مِمَّا بَعْدَهُ ﴿فَلْيَذُوقُوهُ حَمِيمٌ ﴿٥٧﴾﴾ أَيْ مَاءٌ حَارٌّ مُحْرِقٌ ﴿وَغَسَّاقٌ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَالتَّشْدِيدِ [غَسَّاقٌ] مَا يَسِيلُ مِنْ صَدِيدِ أَهْلِ النَّارِ ﴿وَاُخَرُ﴾ بِالْجَمْعِ وَالْإِفْرَادِ [اُخَرُ] ﴿مِنْ شَكْلِهٖ﴾ أَيْ مِثْلِ الْمَذْكُورِ مِنَ الْحَمِيمِ وَالْغَسَّاقِ ﴿اَزْوَاجٌ ﴿٥٨﴾﴾ أَصْنَافٌ أَيْ عَذَابُهُمْ مِنْ أَنْوَاعٍ مُخْتَلِفَةٍ وَيُقَالُ لَهُمْ عِنْدَ دُخُولِهِمُ النَّارَ بِأَتْبَاعِهِمْ ﴿هٰذَا فَوْجٌ﴾ جَمْعٌ ﴿مُقْتَحِمٌ﴾ دَاخِلٌ ﴿مَعَكُمْ﴾ اَلنَّارَ بِشِدَّةٍ فَيَقُولُ الْمَتْبُوعُونَ

﴿لَا مَرْحَبًا بِهِمْ﴾ لَا سَعَةً عَلَيْهِمْ ﴿إِنَّهُمْ صَالُوا النَّارِ ﴿٥٩﴾﴾ ﴿قَالُوا﴾ أَيِ الْأَتْبَاعُ ﴿بَلْ أَنْتُمْ لَا مَرْحَبًا بِكُمْ أَنْتُمْ قَدَّمْتُمُوهُ﴾ أَيِ الْكُفْرَ ﴿لَنَا فَبِئْسَ الْقَرَارُ ﴿٦٠﴾﴾ لَنَا وَلَكُمُ النَّارُ ﴿قَالُوا﴾ أَيْضًا ﴿رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هٰذَا فَزِدْهُ عَذَابًا ضِعْفًا﴾ أَيْ مِثْلَ عَذَابِهِ عَلَى كُفْرِهِ ﴿فِي النَّارِ ﴿٦١﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

43. **Bizden bir rahmet,** nimet **ve olgun akıl sahipleri için de bir ibret,** vaaz **olmak üzere ona hem ailesini hem de onlarla beraber bir mislini bağışladık.** Yani Allah teala ölen çocuklarını diriltti ve aynı onlar gibi kendisini de rızıklandırdı.

44. **Eline bir demet sap**[1] **al da onunla** hanımına **vur;** çünkü Hz. Eyyub, bir gün karısı geciktiğinde ona yüz sopa vuracağına dair yemin etmişti. Ona vurmamak suretiyle **yeminini bozmuş olma.** Bunun üzerine Hz. Eyyub (aleyhisselam) İzhir otundan veya başka bir ot çeşidinden yüz tane alıp bunlarla karısına bir defa vurdu. **Gerçekten biz onu sabırlı (bir kul) bulmuştuk. Ne iyi kuldu** Eyyub! **Daima** Allah tealaya **yönelirdi.**

45. İbadette **Kuvvet sahibi ve** dinde **basiretli kullarımız**[2] **İbrahim, İshak ve Ya'kub'u da an.**

46. **Biz onları özel (bir haslet) sebebiyle halis kıldık**[3] ki o haslet de ahiret **yurdunu hatırlamaktır.** Yani orayı hatırlamak ve orası için çalışıp çaba göstermektir.

47. **Doğrusu onlar bizim katımızda seçilmiş iyi kimselerdendir.**[4]

48. **İsmail'i, Elyesa'yı** -peygamberdir- **Zülkifl'i de an;** onların **hepsi de iyilerdendir.**[5] Zülkifl'in (aleyhisselam) peygamberliği ihtilaflıdır. Dendiğine göre öldürülmekten korkup kendisine kaçan yüz peygambere kefil olduğu için bu ismi almıştır.

49. **İşte bu,** dünyada onlara dair güzel övgü dolu **bir hatırlatmadır. Doğrusu Allah'a karşı gelmekten sakınan** bu sayılan zatların da içinde bulunduğu **kimselere** ahirette **güzel bir dönüş yeri vardır.**

50. **Kapıları yalnızca kendilerine açılmış Adn cennetleri**[6] **vardır.**

51. **Onlar** tahtlar üzerine **kurulup yaslanarak orada birçok meyveler ve içecekler isterler.**

---

[1] ضِغْثًا kelimesi bir demet ot veya budanmış dal anlamına gelir.

[2] Bir kıraatte عِبَادَنَا kelimesi عَبْدَنَا şeklinde okunmuştur. Bu kıraate göre إِبْرَاهِيم kelimesi عَبْدَنَا kelimesini beyan eder; sonrasında gelenler ise عَبْدَنَا üzerine atfedilmiş olur.

[3] Bir kıraatte بِخَالِصَةِ ذِكْرَى الدَّارِ kelimeleri -beyan anlamındaki- izafetle okunmuştur. (بِخَالِصَةِ ذِكْرَى الدَّارِ şeklinde.)

[4] الْأَخْيَار kelimesi خَيِّرٌ kelimesinin cemisidir.

[5] الْأَخْيَار kelimesi خَيِّرٌ kelimesinin cemisidir.

[6] جَنَّاتِ عَدْنٍ terkibi لَحُسْنَ مَآبٍ terkibinden bedel yahut atf-ı beyandır.

52. **Yanlarında, gözlerini (eşlerine) dikmiş,** onlardan başkasına bakmayan **yaşıt,**[1] yaşları aynı -otuz üç- olan **güzeller vardır.**

53. **İşte bu** anlatılanlar, **hesap günü için**[2] **onlara vaad olunan**[3] **şeylerdir.**

54. **Şüphesiz bu, kendisi için bitmek ve tükenmek,** kesilmek **olmayan**[4] **bizim verdiğimiz rızıktır.**

55. **Bu** anlatılanlar müminler içindir; **ama azgınlara kötü bir varış yeri vardır**[5]**;**

56. girecekleri **cehennem... Orası ne kötü bir kalma yeridir.**

57. **İşte bu,** sonrasından anlaşılacağı üzere "bu azap"**; onu tatsınlar, kaynar** yakıcı sıcak **su ve** cehennemdekilerden akan **irindir.**

58. **Bu** kaynar su ve irin azabı**na benzer daha türlü türlü,** çeşit çeşit **başkaları da,**[6] başka azaplar da **vardır.**

59. Tabileri ile birlikte cehenneme girerlerken onlara şöyle denir: "**İşte bu sizinle beraber** cehenneme şiddetle **girecek topluluktur.** Metbular derler ki: **Onlar rahat yüzü görmesin. Onlar mutlaka ateşe gireceklerdir.**

60. Tabi olanlar diyeceklerdir ki: **Hayır, asıl siz rahat yüzü görmeyin! Onu,** küfrü **bize siz sundunuz!** Ateş, sizin için ve bizim için **ne kötü bir yerdir!**

61. **Onlar** yine **derler ki: Rabbimiz! Bunu bizim önümüze kim getirdiyse onun ateşteki azabını** küfründen sebep göreceği azabın üstüne **bir kat daha fazla yap! derler.**

KELİME ANLAMI

43. وَوَهَبْنَا **Biz bağışladık** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Kimi bağışladık?)* أَهْلَهُ **Ailesini** *(Daha neyi bağışladık?)* وَمِثْلَهُمْ **Ve bir mislini bağışladık** *(Kim ile birlikte?)* مَعَهُمْ **Onlarla birlikte** أَيْ أَحْيَا اللهُ Yani, Allah diriltti *(Kim için?)* لَهُ Onun için *(Kimi diriltti?)* مَنْ مَاتَ Ölenleri *(Neden?)* مِنْ أَوْلَادِهِ Çocuklarından وَرَزَقَهُ Ve ona rızık verdi مِثْلَهُمْ Onlara verdiği gibi *(Ne olarak bağışladık?)* رَحْمَةً **Bir rahmet olarak** نِعْمَةً Bir iyilik olarak *(Kim tarafından?)* مِنَّا **Bizim tarafımızdan** *(Daha ne olarak?)* وَذِكْرَى **Ve ibret olarak** عِظَةً Bir öğüt olarak *(Kim için?)* لِأُولِي الْأَلْبَابِ **Akıl sahipleri için** لِأَصْحَابِ الْعُقُولِ Akıllılar için.

---

[1] أَتْرَاب kelimesi تِرْبٌ kelimesinin cemisidir.

[2] لِيَوْمِ kelimesindeki ل harfi talil içindir.

[3] Bu kelime hem يُوعَدُونَ şeklinde gaip sigasıyla, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) تُوعَدُونَ şeklinde muhatap sigayla okunmuştur.

[4] مَا لَهُ مِنْ نَفَادٍ cümlesi ya مِنْ رِزْقِنَا sözünden haldir, yahut إِنَّ'nin ikinci haberidir. Yani "daimi olarak" yahut "daimidir" anlamındadır.

[5] وَإِنَّ لِلطَّاغِينَ şeklinde başlayan cümle istinaftır.

[6] وَأُخَرُ kelimesi hem cemi, hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi وَأُخَرُ şeklinde) müfret olarak okunmuştur.

44. وَخُذْ **Ve al** *(Neye?)* بِيَدِكَ **Eline** *(Ne al?)* ضِغْثًا **Bir demet sap** هُوَ حُزْمَةٌ Bir bağdır *(Neden?)* مِنْ حَشِيشٍ Samandan أَوْ قَضْبَانٌ Ya da çubuklardan فَاضْرِبْ **Sonra vur** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** *(Kime vur?)* زَوْجَتَكَ Hanımına وَكَانَ قَدْ حَلَفَ Yemin etmişti *(Neye?)* لَيَضْرِبَنَّهَا Elbette ona vuracağına *(Ne kadar vuracağına?)* مِائَةَ ضَرْبَةٍ Yüz sopa *(Niçin?)* لِابْطَائِهَا عَلَيْهِ Kendisine gelmeye geç kaldığı için *(Ne kadar?)* يَوْمًا Bir gün وَلَا تَحْنَثْ **Ve yeminini bozma** *(Ne ile?)* بِتَرْكِ ضَرْبِهَا Ona vurmayı terk etmekle فَأَخَذَ Bunun üzerine aldı *(Ne aldı?)* مِائَةَ عُودٍ Yüz tane çubuk aldı *(Neden?)* مِنَ الْإِذْخِرِ İzhir otundan أَوْ غَيْرِهِ Ya da başka bir ot çeşidinden فَضَرَبَهَا Sonra karısına vurdu *(Ne ile?)* بِهِ Onunla *(Nasıl vurdu?)* ضَرْبَةً وَاحِدَةً Bir kere vurmakla إِنَّا **Muhakkak ki biz** وَجَدْنَاهُ **Onu bulduk** *(Ne olarak?)* صَابِرًا **Sabredici olarak** نِعْمَ **Ne güzel oldu** *(Kim?)* اَلْعَبْدُ **Bu kul** *(O da kimdir?)* أَيُّوبُ Eyyüb'dür إِنَّهُ **Gerçekten o** *(Nedir?)* أَوَّابٌ **Çok yönelicidir** رَجَّاعٌ Dönücüdür *(Kime?)* إِلَى اللهِ تَعَالَى Yüce olan Allah'a.

45. وَاذْكُرْ **Ve hatırla** *(Kimi?)* عِبَادَنَا **Kullarımızı** *(Ondan bedel?)* إِبْرٰهِيمَ **İbrahim'i** وَإِسْحٰقَ **İshak'ı** وَيَعْقُوبَ **Ve Yakub'u** *(Öyle bu kullarım ki,)* أُولِي الْأَيْدِي **Kuvvet sahibi** وَالْأَبْصَارِ Kuvvetli zatlar *(Nede?)* فِي الْعِبَادَةِ İbadette *(Daha ne sahibi?)* **Ve basiret sahibi** أَصْحَابِ الْقُوٰى الْبَصَائِرِ فِي الدِّينِ Dinde ince görüş sahipleri وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* عَبْدَنَا 'Abdenâ' şeklindedir وَإِبْرَاهِيمَ Bu halde 'İbrahim' *(Nedir?)* بَيَانٌ لَهُ Onun beyanıdır وَمَا بَعْدَهُ Ve ondan sonra gelenler ise *(Nedir?)* عَطْفٌ عَلٰى عَبْدَنَا 'Abdenâ' ya atıftır.

46. إِنَّا أَخْلَصْنَا **Muhakkak ki biz ihlâslı kimseler kıldık** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Ne sebebiyle ihlâslı kıldık?)* بِخَالِصَةٍ **Bir özellik sebebiyle** هِيَ O da *(Nedir?)* ذِكْرَى الدَّارِ **O diyarı düşünmektir** اَلْآخِرَةِ Ahireti أَيْ ذِكْرُهَا Yani, onu düşünmek وَالْعَمَلُ لَهَا Ve onun için amel yapmaktır وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte de *(Nasıldır?)* بِالْإِضَافَةِ İzafetledir وَهِيَ O halde izafet *(Ne içindir?)* لِلْبَيَانِ Beyan içindir.

47. وَإِنَّهُمْ **Ve doğrusu onlar** عِنْدَنَا **Bizim katımızda** *(Kimdendir?)* لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنَ **Seçilmişlerdendir** اَلْمُخْتَارِينَ Seçilenlerdendir *(Öyle seçilmişler ki,)* اَلْأَخْيَارِ **İyi olan** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ خَيِّرٍ 'Hayyirun' kelimesinin çoğuludur *(Ne ile okunan?)* بِالتَّشْدِيدِ Şeddeyle.

48. وَاذْكُرْ **Ve hatırla** *(Kimi?)* إِسْمٰعِيلَ **İsmail'i** وَالْيَسَعَ **Elyesa'yı** هُوَ Bu *(Kimdir?)* نَبِيٌّ Bir peygamberdir وَاللَّامُ Başındaki lam *(Nedir?)* زَائِدَةٌ Zaittir *(Daha kimi hatırla?)* وَذَا الْكِفْلِ **Ve Zülkifl'i** أُخْتُلِفَ İhtilaf edilmiştir *(Nede?)* فِي نُبُوَّتِهِ Onun peygamberliğinde قِيلَ كَفَلَ Denildi ki, kefil olmuştur *(Kime?)* مِائَةَ نَبِيٍّ Yüz peygambere *(Öyle yüz peygamber ki,)* فَرُّوا Kaçtılar *(Kime?)* إِلَيْهِ Kendisine *(Neden?)* مِنَ الْقَتْلِ Ölümden وَكُلٌّ **Bunların hepsi**

أَيْ كُلُّهُمْ Yani, bunların tamamı *(Kimdendir?)* مِنَ الْأَخْيَارِ **İyi kimselerdendir** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ خَيِّرٍ 'Hayyirun' kelimesinin çoğuludur *(Ne ile okunan?)* بِالتَّثْقِيلِ Şeddeyle.

49. هٰذَا **İşte bu** *(Nedir?)* ذِكْرٌ **Bir hatırlatmadır** *(Kimi?)* لَهُمْ Onları *(Ne ile hatırlatmadır?)* بِالثَّنَاءِ الْجَمِيلِ Güzel övgüyle *(Nerede?)* هُنَا Burada وَإِنَّ **Gerçek şu ki** لِلْمُتَّقِينَ **Takva sahipleri için vardır** *(Öyle takva sahipleri ki,)* اَلشَّامِلِينَ İçine alan *(Kimi?)* لَهُمْ Onları da *(Ne vardır?)* لَحُسْنَ مَآبٍ **Kesinlikle güzel bir varış yeri** مَرْجِعٍ Dönüş yeri *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirete *(Güzel varış yerinden bedel ne vardır?)*

50. جَنَّاتِ عَدْنٍ **Adn cennetleri** *(Bu nedir?)* بَدَلٌ أَوْ عَطْفُ بَيَانٍ Bedel ya da atfı beyandır *(Neyin bedeli ya da atfı beyanıdır?)* لِحُسْنَ مَآبٍ 'Güzel varış yeri'nin *(Ne oldukları halde?)* مُفَتَّحَةً **Açılmış oldukları halde** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne?)* اَلْأَبْوَابُ **Kapılar** *(Neden?)* مِنْهَا O cennetlerden *(Onlar ne oldukları halde?)*

51. مُتَّكِئِينَ **Yaslanır oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **O cennetlerde** *(Ne üzerinde?)* عَلَى الْأَرَائِكِ Tahtlar üzerinde *(Ne oldukları halde yaslanırlar?)* يَدْعُونَ **İster oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **O cennetlerde** *(Ne ister oldukları halde?)* بِفَاكِهَةٍ **Meyveler** *(Öyle meyveler ki,)* كَثِيرَةٍ **Çok olan** *(Daha ne ister oldukları halde?)* وَشَرَابٍ **Ve içecekler.**

52. وَعِنْدَهُمْ **Ve onların yanlarında vardır** *(Ne vardır?)* قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ **Gözlerini dikmiş güzeller vardır** حَابِسَاتُ الْعَيْنِ Gözleri hapsetmiş olanlar *(Kime?)* عَلَى أَزْوَاجِهِنَّ Kocalarına *(Öyle güzeller ki,)* أَتْرَابٌ **Hep bir yaşıt olan** أَسْنَانُهُنَّ Onların yaşları *(Nedir?)* وَاحِدَةٌ Birdir وَهِيَ بَنَاتُ ثَلَاثٍ وَثَلَاثِينَ سَنَةً O da otuz üç yaşındaki kızlardır *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ تِرْبٍ 'Tirbün' kelimesinin çoğuludur.

53. هٰذَا **İşte bu** اَلْمَذْكُورُ Anlatılan *(Nedir?)* مَا يُوعَدُونَ **Vaat olundukları şeydir** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالْغَيْبَةِ Gaip olarak *(Daha nasıl okunur?)* وَبِالْخِطَابِ الْتِفَاتًا Ve (gaipten) dönerek muhatap olarak da okunur *(Ne için vaat olundukları?)* لِيَوْمِ الْحِسَابِ **Hesap günü için** أَيْ لِأَجْلِهِ Yani, bundan dolayı.

54. إِنَّ هٰذَا **Muhakkak ki bu** *(Nedir?)* لَرِزْقُنَا **Bizim rızkımızdır** *(Bu bizim rızkımız ne olduğu halde?)* مَا لَهُ **Onun için olmadığı halde** *(Ne olmadığı halde?)* مِنْ نَفَادٍ **Bitme tükenme** أَيِ انْقِطَاعٍ Yani, kesilme وَالْجُمْلَةُ Bu cümle *(Nedir?)* حَالٌ مِنْ رِزْقُنَا 'Rizkunâ'dan haldir أَوْ خَبَرٌ ثَانٍ لِإِنَّ Ya da 'İnne'nin ikinci haberidir أَيْ دَائِمًا Yani, 'devamlı olduğu halde' أَوْ دَائِمٌ Ya da 'devamlıdır' (manasındadır).

55. هٰذَا **İşte bu** اَلْمَذْكُورُ Anlatılan *(Kim içindir?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminler içindir وَإِنَّ لِلطَّاغِينَ **Muhakkak ki hadi aşanlar için vardır** *(Bu cümle nedir?)* مُسْتَأْنَفٌ Başlangıç cümlesidir *(Ne vardır?)* لَشَرَّ مَآبٍ **Elbette kötü bir varış yeri** *(Ondan bedel?)*

56. جَهَنَّمَ **Cehennem vardır** *(Öyle cehennem ki,)* يَصْلَوْنَهَا **Ona yaslanacaklar** يَدْخُلُونَهَا Oraya girecekler فَبِئْسَ **Ne kötü oldu** *(Ne?)* اَلْمِهَادُ **Bu konak** اَلْفِرَاشُ Bu döşek.

57. هٰذَا **İşte bu** أَيِ الْعَذَابُ Yani, azap *(Öyle azap ki,)* اَلْمَفْهُومُ Anlaşılan *(Neden anlaşılan?)* مِمَّا بَعْدَهُ Kendinden sonra gelenden فَلْيَذُوقُوهُ **Onu tatsınlar** *(O nedir?)* حَمِيمٌ **Kaynar sudur** أَيْ مَاءٌ حَارٌّ مُحْرِقٌ Yani, çok sıcak ve yakıcı olan sudur *(Daha nedir?)* وَغَسَّاقٌ **Ve irindir** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِالتَّخْفِيفِ Şeddesiz وَالتَّشْدِيدِ Ve de şeddeli olarak (okunur) *(Bu nedir?)* مَا يَسِيلُ Akandır *(O akan da nedendir?)* مِنْ صَدِيدِ أَهْلِ النَّارِ Cehennemliklerin irinleri.

58. وَأُخَرُ **Ve başka (azaplar)** *(Nasıl okunur?)* بِالْجَمْعِ Çoğul olarak *(Daha nasıl okunur?)* وَالْإِفْرَادِ Ve müfret yaparak *(Neden olan başkası?)* مِنْ شَكْلِهِ **Onun benzerinden olan** أَيْ مِثْلِ الْمَذْكُورِ Yani, anlatılanın benzeri *(Neden anlatılan?)* مِنَ الْحَمِيمِ وَالْغَسَّاقِ Kaynar su ve irinden *(Nedir?)* أَزْوَاجٌ **Türlü türlüdür** أَصْنَافٌ Sınıf sınıftır أَيْ عَذَابُهُمْ Yani, onların azapları *(Nedendir?)* مِنْ أَنْوَاعٍ مُخْتَلِفَةٍ Farklı farklı türlerdendir.

59. وَيُقَالُ Ve denecek *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne zaman denecek?)* عِنْدَ دُخُولِهِمُ Girdiklerinde *(Nereye?)* النَّارَ Cehenneme *(Kim ile birlikte?)* بِأَتْبَاعِهِمْ Kendilerine uyanlarla birlikte *(Ne denecek?)* هٰذَا **İşte bu** *(Nedir?)* فَوْجٌ **Bir topluluktur** جَمْعٌ Bir cemaattir *(Öyle topluluk ki,)* مُقْتَحِمٌ **Dalan** دَاخِلٌ Giren *(Kiminle beraber dalan?)* مَعَكُمْ **Sizinle beraber** *(Nereye?)* اَلنَّارَ Cehenneme *(Ne ile giren?)* بِشِدَّةٍ Hızla فَيَقُولُ Bunun üzerine der *(Kim?)* اَلْمَتْبُوعُونَ Tabi olunanlar *(Ne derler?)* لَا مَرْحَبًا **Rahat yok** *(Kime?)* بِهِمْ **Onlara** لَا سَعَةً Yani, genişlik yok *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ Onlar üzerine إِنَّهُمْ **Gerçekten onlar** *(Kimlerdir?)* صَالُوا النَّارِ **Cehenneme gidicilerdir.**

60. قَالُوا **Derler** أَيِ الْأَتْبَاعُ Yani, uyanlar *(Ne derler?)* بَلْ أَنْتُمْ **Hayır bilakis siz** لَا مَرْحَبًا **Rahat yok** *(Kime?)* بِكُمْ **Size** أَنْتُمْ **Siz** قَدَّمْتُمُوهُ **Onu sundunuz** أَيِ الْكُفْرَ Yani, küfrü *(Kime sundunuz?)* لَنَا **Bize** فَبِئْسَ **Ne kötü oldu** *(Ne?)* اَلْقَرَارُ **Bu yer** *(Kim için?)* لَنَا Bizim için وَلَكُمْ Ve sizin için *(Ne)* اَلنَّارُ Bu cehennem.

61. قَالُوا **Derler** أَيْضًا Yine onlar *(Ne derler?)* رَبَّنَا **Ey rabbimiz** مَنْ قَدَّمَ **Kim sunduysa** *(Kime?)* لَنَا **Bize** *(Neyi?)* هٰذَا **Bunu** فَزِدْهُ **İşte onu fazlalaştır** *(Ne bakımdan?)* عَذَابًا **Azap bakımından** *(Nasıl?)* ضِعْفًا **İki kat** أَيْ مِثْلَ عَذَابِهِ Yani, azabının bir mislini *(Neye karşı olan azabı?)* عَلَى كُفْرِهِ Küfrüne karşı olan *(Neredeki azap?)* فِي النَّارِ **Cehennemdeki.**

﴿وَقَالُوا﴾ كُفَّارُ مَكَّةَ وَهُمْ فِي النَّار ﴿مَا لَنَا لَا نَرٰى رِجَالًا كُنَّا نَعُدُّهُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿مِنَ الْاَشْرَارِ ﴿٦٢﴾﴾ ﴿اَتَّخَذْنَاهُمْ سُخْرِيًّا﴾ بِضَمِّ السِّينِ وَكَسْرِهَا [سِخْرِيًّا] أَيْ كُنَّا نَسْخَرُ بِهِمْ فِي الدُّنْيَا وَالْيَاءُ لِلنَّسَبِ أَيْ أَمَفْقُودُونَ هُمْ ﴿اَمْ زَاغَتْ﴾ مَالَتْ ﴿عَنْهُمُ الْاَبْصَارُ ﴿٦٣﴾﴾ فَلَمْ نَرَهُمْ وَهُمْ فُقَرَاءُ الْمُسْلِمِينَ كَعَمَّارٍ وَبِلَالٍ وَصُهَيْبٍ وَسَلْمَانَ ﴿اِنَّ ذٰلِكَ لَحَقٌّ﴾ وَاجِبٌ وُقُوعُهُ وَهُوَ ﴿تَخَاصُمُ اَهْلِ النَّار ﴿٦٤﴾﴾ كَمَا تَقَدَّمَ ﴿قُلْ﴾ يَا مُحَمَّدُ لِكُفَّارِ مَكَّةَ ﴿اِنَّمَآ اَنَا مُنْذِرٌ﴾ مُخَوِّفٌ بِالنَّارِ ﴿وَمَا مِنْ اِلٰهٍ اِلَّا اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٦٥﴾﴾ لِخَلْقِهِ ﴿رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ﴾ الْغَالِبُ عَلٰى أَمْرِهِ ﴿الْغَفَّارُ ﴿٦٦﴾﴾ لِأَوْلِيَائِهِ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿هُوَ نَبَأٌ عَظِيمٌ ﴿٦٧﴾﴾ ﴿اَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ ﴿٦٨﴾﴾ أَيِ الْقُرْآنِ الَّذِي أَنْبَأْتُكُمْ بِهِ وَجِئْتُكُمْ فِيهِ بِمَا لَا يُعْلَمُ إِلَّا بِوَحْيٍ وَهُوَ قَوْلُهُ ﴿مَا كَانَ لِيَ مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَإِ الْاَعْلٰى﴾ أَيِ الْمَلَائِكَةِ ﴿اِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٦٩﴾﴾ فِي شَأْنِ آدَمَ حِينَ قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً اِلَخْ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿يُوحٰى اِلَيَّ اِلَّآ اَنَّمَآ اَنَا﴾ أَيْ أَنِّي ﴿نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٧٠﴾﴾ بَيِّنُ الْإِنْذَارِ ﴿اِذْ﴾ اُذْكُرْ ﴿اِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ طِينٍ ﴿٧١﴾﴾ هُوَ آدَمُ ﴿فَاِذَا سَوَّيْتُهُ﴾ أَتْمَمْتُهُ ﴿وَنَفَخْتُ﴾ أَجْرَيْتُ ﴿فِيهِ مِنْ رُوحِي﴾ فَصَارَ حَيًّا وَإِضَافَةُ الرُّوحِ إِلَيْهِ تَشْرِيفٌ لِآدَمَ وَالرُّوحُ جِسْمٌ لَطِيفٌ يَحْيَا بِهِ الْإِنْسَانُ بِنُفُوذِهِ فِيهِ ﴿فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٧٢﴾﴾ سُجُودَ تَحِيَّةٍ بِالْانْحِنَاءِ ﴿فَسَجَدَ الْمَلٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ اَجْمَعُونَ ﴿٧٣﴾﴾ فِيهِ تَأْكِيدَانِ ﴿اِلَّآ اِبْلِيسَ﴾ هُوَ أَبُو الْجِنِّ كَانَ بَيْنَ الْمَلَائِكَةِ ﴿اِسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾﴾ فِي عِلْمِ اللّٰهِ تَعَالٰى ﴿قَالَ يَآ اِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ اَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّ﴾ أَيْ تَوَلَّيْتُ خَلْقَهُ وَهٰذَا تَشْرِيفٌ لِآدَمَ فَإِنَّ كُلَّ مَخْلُوقٍ تَوَلَّى اللّٰهُ خَلْقَهُ ﴿اَسْتَكْبَرْتَ﴾ الْآنَ عَنِ السُّجُودِ اسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ ﴿اَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ ﴿٧٥﴾﴾ الْمُتَكَبِّرِينَ فَتَكَبَّرْتَ عَنِ السُّجُودِ لِكَوْنِكَ مِنْهُمْ ﴿قَالَ اَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ ﴿٧٦﴾﴾ ﴿قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا﴾ أَيْ مِنَ الْجَنَّةِ وَقِيلَ مِنَ السَّمٰوَاتِ ﴿فَاِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٧٧﴾﴾ مَطْرُودٌ ﴿وَاِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَتِي اِلٰى يَوْمِ الدِّينِ ﴿٧٨﴾﴾ الْجَزَاءِ ﴿قَالَ رَبِّ فَاَنْظِرْنِي اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٧٩﴾﴾ أَيِ النَّاسُ ﴿قَالَ فَاِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿٨٠﴾﴾ ﴿اِلٰى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٨١﴾﴾ وَقْتِ النَّفْخَةِ الْأُولٰى ﴿قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَاُغْوِيَنَّهُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٨٢﴾﴾ ﴿اِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ﴿٨٣﴾﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿قَالَ فَالْحَقَّ وَالْحَقَّ اَقُولُ ﴿٨٤﴾﴾ بِنَصْبِهِمَا وَرَفْعِ الْأَوَّلِ [فَالْحَقُّ] وَنَصْبِ الثَّانِي فَنَصْبُهُ بِالْفِعْلِ بَعْدَهُ وَنَصْبُ الْأَوَّلِ قِيلَ بِالْفِعْلِ الْمَذْكُورِ

وَقِيلَ عَلَى الْمَصْدَرِ أَيْ أُحِقُّ الْحَقَّ وَقِيلَ عَلَى نَزْعِ حَرْفِ الْقَسَمِ وَرَفْعُهُ عَلَى أَنَّهُ مُبْتَدَأٌ مَحْذُوفِ الْخَبَرِ أَيْ فَالْحَقُّ مِنِّي وَقِيلَ فَالْحَقُّ قَسَمِي وَجَوَابُ الْقَسَمِ ﴿لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ﴾ بِذُرِّيَّتِكَ ﴿وَمِمَّنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ﴾ أَيِ النَّاسِ ﴿أَجْمَعِينَ ﴿٨٥﴾﴾ ﴿قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ﴾ عَلَى تَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ ﴿مِنْ أَجْرٍ﴾ جُعْلٍ ﴿وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ ﴿٨٦﴾﴾ الْمُتَقَوِّلِينَ الْقُرْآنَ مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِي ﴿إِنْ هُوَ﴾ أَيْ مَا الْقُرْآنُ ﴿إِلَّا ذِكْرٌ﴾ عِظَةٌ ﴿لِلْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾﴾ لِلْإِنْسِ وَالْجِنِّ الْعُقَلَاءِ دُونَ الْمَلَائِكَةِ ﴿وَلَتَعْلَمُنَّ﴾ يَا كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿نَبَأَهُ﴾ خَبَرَ صِدْقِهِ ﴿بَعْدَ حِينٍ ﴿٨٨﴾﴾ أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَعَلِمَ بِمَعْنَى عَرَفَ وَاللَّامُ قَبْلَهَا لَامُ قَسَمٍ مُقَدَّرٍ أَيْ وَاللهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

62-63. Mekkeli kâfirler ateşteyken **derler ki: Kendilerini** dünyada iken **kötülerden saydığımız, kendilerini alaya aldığımız,**[1] dünyada iken dalga geçtiğimiz **kimseleri burada niçin görmüyoruz?** Burada yoklar mı, **yoksa (buradalar da) onları gözden mi kaçırdık** da göremedik? Bu kişiler Ammâr, Bilal, Suheyb ve Bilal gibi fakir Müslümanlardır.

64. **İşte bu; cehennem ehlinin** geride geçtiği şekilde **tartışması, şüphesiz bir haktır,** gerçekleşmesi kaçınılmazdır.

65. Ey Muhammed! Mekkeli kâfirlere **de ki: Ben sadece bir uyarıcıyım,** cehennemle korkutucuyum. **Tek ve** mahlûkatını **kahhar olan Allah'tan başka bir ilah yoktur.**

66. **Göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunanların Rabbi (olan Allah)** işinde **üstün gelendir,** dostlarını **çokça bağışlayıcıdır.**

67-68. Onlara **de ki: Bu,** size bildirdiğim ve içerisinde ancak vahiyle bilinebilecek şeyler bulunan getirdiğim bu Kuran **büyük bir haberdir. Ama siz ondan yüz çeviriyorsunuz.**

69. Bilinmesi ancak vahiyle mümkün olan haber şudur: **Onlar,** Allah teala kendilerine *"Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım..."* dediğinde Âdem (aleyhisselam) hakkında **orada tartışırlarken benim mele-i a'lâ,** Melekler **hakkında hiçbir bilgim yoktu.**

70. **Ben ancak apaçık bir uyarıcı olduğum için bana vahyolunuyor.**[2]

71. **Rabbin meleklere demişti ki: Ben muhakkak çamurdan bir insan** - bu Âdem'dir (aleyhisselam)- **yaratacağım.**

---

[1] سخْرِيًّا kelimesi hem (سُخْرِيًّا şeklinde) zammeli س harfi ile, hem de (سِخْرِيًّا şeklinde) kesreli س harfiyle okunmuştur.

[2] أَنَّمَا أَنَا sözü أَنِّي takdirindedir.

72. **Onu tamamlayıp, içine de ruhumdan**[1] **üfür**üp-ihsan edip de o canlan**dığında, derhal ona** eğilmek suretiyle selamlama secdesiyle **secdeye kapanın!**

73. **Bütün melekler toptan**[2] **secde ettiler.**

74. **Yalnız** Cinlerin babası olan, melekler arasındaki **İblis secde etmedi. O büyüklük tasladı ve** Allah tealanın ilminde **kâfirlerden oldu.**

75. **Allah: Ey İblis! İki elimle yarattığıma,** yani yaratma işini bizzat kendim yaptığım zata[3] **secde etmekten seni meneden nedir?** Şimdi secde etme işine karşı **kibir mi yapıyorsun, yoksa yücelerden,** mütekebbir kimselerden **misin** ki secde etmekten kaçındın?[4] **dedi.**

76. **İblis: Ben ondan hayırlıyım! Beni ateşten yarattın, onu çamurdan yarattın, dedi.**

77-78. **Buyurdu ki: "Hemen oradan,** cennetten ya da -bir görüşe göre- göklerden **çıkıver. Çünkü sen, şüphe yok ki kovuldun. Ve muhakkak ki lânetim, Kıyâmet,** ceza **gününe kadar senin üzerinedir."**

79. **İblis: Ey Rabbim! O halde** insanların **tekrar diriltilecekleri güne kadar bana mühlet ver, dedi.**

80. **Buyurdu ki: "Haydi, sen muhakkak ki mühlet verilenlerdensin."**

81. **"O malum vakit gününe,** sura ilk defa üfürülünceye **kadar."**

82-83. **İblis: Senin mutlak kudretine andolsun ki, onlardan ihlâsa erdirilmiş kulların,** müminler **dışında, hepsini mutlaka azdıracağım, dedi.**

84–85. **(Allah teala) buyurdu ki: Ben doğruyu, hep doğruyu**[5] **söylerim; mutlaka** zürriyetinle birlikte **senden ve onlar,** insanlar **arasından sana uyanların hepsiyle cehennemi dolduracağım!**

---

[1] Burada "Ruh"un Allah tealaya izafeti Adem'i (a.s.) teşrif kabilindendir. Ruh, insanın içine girdiğinde, kendisiyle hayat kazandığı cism-i latiftir.

[2] Bu ayette iki tane tekit vardır: (أَجْمَعُونَ ve كُلُّهُمْ)

[3] Bu ifadede Adem'i (a.s.) teşrif vardır; zira her canlının yaratılışını Hz. Allah zaten bizzat yapmıştır.

[4] Burada istifham kınama içindir.

[5] فَالْحَقَّ وَالْحَقَّ kelimeleri bir kıraatte ikisi de mensup olarak diğer bir kıraatte ise (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) ilki (فَالْحَقُّ) merfu ikincisi (وَالْحَقَّ)mensup olarak okunmuştur.

İkinci الْحَقَّ kelimesini nasb eden amil kendisinden sonra gelen أَقُولُ fiilidir.

Birinci الْحَقَّ kelimesinin nasbeden amil hususunda çeşitli görüşler ortaya atılmıştır: (1) Onu da أَقُولُ fiili nasbetmiştir. (Bu durumda الْحَقَّ kelimesinin tekrarlanması tekit için olur) (2) Mefulu Mutlak olmak üzere nasbolmuştur; takdir أَحِقُّ الْحَقَّ şeklindedir. (3) Kasem harfinin nez' edilmesi yoluyla nasbolmuştur.

Birinci الْحَقَّ kelimesinin Haberi mahzuf mübteda olarak raf olması hususunda da iki takdir vardır: (1) فَالْحَقُّ مِنِّي (2) فَالْحَقُّ قَسَمِي şeklinde. Kasemin cevabı ise sonrasında gelen ...لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ cümlesidir.

86. **De ki: Buna,** daveti tebliğe **karşılık ben sizden bir ücret istemiyorum. Ve ben olduğundan başka türlü görünenlerden,** Kuran'ı kendisi uydurmuş birisi **de değilim.**

87. **Bu** Kuran**, ancak âlemler,** akıllı varlıklar olan insanlar ve cinler **için bir öğüttür**, melekler (mükellef olmadıkları için) bu sayılanların dışındadır.

88. Ey Mekkeli kâfirler! **Andolsun ki; onun verdiği haberin** doğruluğunu **bir zaman sonra,** yani kıyamet günü **çok iyi bileceksiniz.**[1]

KELİME ANLAMI

62. وَقَالُوا **Ve derler** كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kâfirleri وَهُمْ Onlar iken *(Nerede iken?)* فِي النَّارِ Cehennemde iken *(Ne derler?)* مَا لَنَا **Bize ne oluyor** لَا نَرَى **Görmüyoruz** *(Kimi görmüyoruz?)* رِجَالًا **Adamları** *(Öyle adamları ki,)* كُنَّا **Biz idik** *(Ne idik?)* نَعُدُّ **Sayar idik** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Neden sayardık?)* مِنَ الْأَشْرَارِ **Kötülerden.**

63. أَتَّخَذْنَاهُمْ **Biz edinmiştik** *(Kimi?)* هُمْ **Onları** *(Ne edinmiştik?)* سُخْرِيًّا **Alay konusu** *(Bu kelime nasıl okunur?)* بِضَمِّ السِّينِ Sin'in zammesiyle وَكَسْرِهَا Ve kesresiyle أَيْ كُنَّا Yani, biz olmuştuk *(Ne olmuştuk?)* نَسْخَرُ Alay eder *(Kimle?)* بِهِمْ Onlarla *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَالْيَاءُ 'Ya' ise *(Niçindir?)* لِلنَّسَبِ Nisbet içindir أَيْ أَمَفْقُودُونَ هُمْ Yani, onlar kayboldular mı? أَمْ زَاغَتْ **Yoksa kaçtı mı?** مَالَتْ Kaydı mı? *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne?)* الْأَبْصَارُ **Gözler** فَلَمْ نَرَ Bu sebeple göremiyoruz *(Kimi?)* هُمْ Onları وَهُمْ Onlar (alaya aldıkları) *(Kimlerdir?)* فُقَرَاءُ الْمُسْلِمِينَ Müslümanların fakirleridir *(Kimler gibi?)* كَعَمَّارٍ Ammar وَبِلَالٍ Bilal وَصُهَيْبٍ Suhayb وَسَلْمَانَ Ve Selman gibi.

64. إِنَّ ذٰلِكَ **Muhakkak ki bu** *(Nedir?)* لَحَقٌّ **Gerçektir** وَاجِبٌ Kesindir *(Ne?)* وُقُوعُهُ Meydana gelmesi وَهُوَ O da *(Nedir?)* تَخَاصُمُ أَهْلِ النَّارِ **Cehennemliklerin birbiriyle tartışması** *(Ne gibi?)* كَمَا تَقَدَّمَ Geride geçtiği gibi.

65. قُلْ **Söyle** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Kime söyle?)* لِكُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kâfirlerine *(Ne söyle?)* إِنَّمَا **Ancak şöyle ki** أَنَا **Ben** *(Neyim?)* مُنْذِرٌ **Uyarıcıyım** مُخَوِّفٌ Korkutucuyum *(Ne ile?)* بِالنَّارِ Cehennemle وَمَا مِنْ إِلٰهٍ **Hiçbir ilah yoktur** إِلَّا اللّٰهُ **Ancak Allah vardır** *(Öyle Allah ki,)* الْوَاحِدُ **Tek olan** الْقَهَّارُ **Ve galip gelen** *(Neye?)* لِخَلْقِهِ Mahlûkatına *(Yine öyle Allah ki,)*

---

[1] عَلِمَ fiili burada عَرَفَ anlamındadır. Öncesindeki لَ harfi ise mukadder kasemin "lam"ıdır. Yani takdir وَاللّٰهِ لَتَعْلَمُنَّ şeklindedir.

66. رَبُّ السَّمٰوَاتِ **Göklerin rabbi olan** *(Daha neyin rabbi?)* وَالْاَرْضِ **Yerin rabbi olan** وَمَا بَيْنَهُمَا **Ve ikisi arasında bulunanların** *(Öyle rab ki,)* اَلْعَزِيزُ **Yüce olan** اَلْغَالِبُ Galip gelen *(Neye?)* عَلٰى اَمْرِهٖ Yaptığı işe اَلْغَفَّارُ **Ve pek bağışlayıcı olan** *(Kimi?)* لِاَوْلِيَائِهٖ Dostlarını.

67. قُلْ **(Ey habibim) söyle** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara *(Ne söyle?)* هُوَ **O** *(Nedir?)* نَبَاٌ **Bir haberdir** *(Öyle haber ki,)* عَظِيمٌ **Büyük olan.**

68. اَنْتُمْ **Siz** *(Neden?)* عَنْهُ **Ondan** *(Nesiniz?)* مُعْرِضُونَ **Yüz çevirenlersiniz** اَيِ الْقُرْآنِ Yani, Kuran'dan اَلَّذِي O Kuran ki اَنْبَاْتُكُمْ بِهٖ Ben onu size haber veriyorum وَجِئْتُكُمْ Ve getiriyorum *(Nede?)* فِيهِ Onda *(Neyi?)* بِمَا O şeyi ki لَا يُعْلَمُ Bilinmiyor اِلَّا بِوَحْيٍ Ancak vahiyle biliniyor وَهُوَ قَوْلُهُ O da Allah'ın şu sözüdür.

69. مَا كَانَ لِيَ **Benim için yoktur** *(Ne yoktur?)* مِنْ عِلْمٍ **Hiçbir bilgi** *(Neye dair?)* بِالْمَلَاِ الْاَعْلٰى **Mele-i âla'ya dair** اَيِ الْمَلَائِكَةِ Yani, meleklere dair *(Ne zaman?)* اِذْ يَخْتَصِمُونَ **Onlar tartışıyorlar iken** *(Ne hakkında?)* فِي شَاْنِ اٰدَمَ Âdem'in durumu hakkında *(Ne zaman?)* حِينَ قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى Yüce olan Allah buyurduğunda *(Ne buyurduğunda?)* اِنِّي Kesinlikle ben *(Neyim?)* جَاعِلٌ Yaratacağım *(Nerede?)* فِي الْاَرْضِ Yeryüzünde *(Ne yaratacağım?)* خَلِيفَةً Bir halife yaratacağım *(Nereye kadar?)* اِلَخْ (Bundan bahseden ayetlerin) sonuna kadar.

70. يُوحٰى اِلَيَّ -مَا- اِنْ **Bana vahyolunmuyor** ('İn' 'mâ' manasındadır) اِلَّا **Ancak (vahy-olunuyor)** *(Niye?)* اَنَّمَا **Şöyle ki gerçekten** اَنَا **Ben** اَيْ اَنِّي Yani, kesinlikle ben *(Neyim?)* نَذِيرٌ **Uyarıcıyım** *(Öyle uyarıcı ki,)* مُبِينٌ **Apaçık olan** بَيِّنُ الْاِنْذَارِ Uyarması apaçık olan.

71. اُذْكُرْ Hatırla *(Neyi?)* اِذْ قَالَ **Hani demişti** *(Kim?)* رَبُّكَ **Rabbin** *(Kime?)* لِلْمَلٰئِكَةِ **Meleklere** *(Ne demişti?)* اِنِّي **Elbette ben** *(Neyim?)* خَالِقٌ **Yaratacağım** *(Ne yaratacağım?)* بَشَرًا **Bir beşer** *(Neden?)* مِنْ طِينٍ **Çamurdan** هُوَ O da *(Kimdir?)* اٰدَمُ Âdem'dir.

72. فَاِذَا سَوَّيْتُهُ **Onu tesviye ettiğimde** اَتْمَمْتُهُ Tamamladığımda وَنَفَخْتُ **Ve üflediğimde** فَصَارَ حَيًّا **Ruhumdan** مِنْ رُوحِي **Ona** *(Neden?)* فِيهِ İhsan ettiğimde *(Kime?)* اَجْرَيْتُ Ve peşinden canlı olduğunda وَاِضَافَةُ الرُّوحِ 'Ruh' kelimesinin izafe edilmesi *(Kime?)* اِلَيْهِ Allah'a *(Nedir?)* تَشْرِيفٌ لِاٰدَمَ Âdem'e saygınlık kazandırmaktır وَالرُّوحُ Ruh ise *(Nedir?)* جِسْمٌ لَطِيفٌ Latif bir cisimdir *(Öyle cisim ki,)* يَحْيَا بِهِ Onunla canlanır *(Kim?)* اَلْاِنْسَانُ İnsan *(Ne ile?)* بِنُفُوذِهٖ Onun geçmesiyle *(Neye?)* فِيهِ İçerisine فَقَعُوا **Hemen kapanın** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** *(Ne olduğunuz halde?)* سَاجِدِينَ **Secde edenler olduğunuz halde** *(Nasıl?)* سُجُودَ تَحِيَّةٍ Selam secdesi yapmakla *(Ne ile?)* بِالْاِنْحِنَاءِ Eğilerek.

73. فَسَجَدَ **Bunun üzerine secde etti** *(Kim?)* اَلْمَلٰئِكَةُ **Bütün melekler** كُلُّهُمْ **Tamamı** اَجْمَعُونَ **Toplu halde** فِيهِ Burada vardır *(Ne vardır?)* تَأْكِيدَانِ İki tekit vardır.

74. كَانَ بَيْنَ الْمَلَائِكَةِ **O zaman meleklerin arasında idi** *(Kimden oldu?)* وَكَانَ **Ve oldu** اِسْتَكْبَرَ **Kibirlendi** هُوَ O *(Kimdir?)* اَبُو الْجِنِّ Cinlerin babasıdır اِبْلِيسَ **Ancak iblis hariç** اِلَّا مِنَ الْكَافِرِينَ **Kâfirlerden** *(Nerede?)* فِي عِلْمِ اللّٰهِ تَعَالٰى Yüce olan Allah'ın ilminde.

75. قَالَ **Dedi** *(Ne dedi?)* يَا اِبْلِيسُ **Ey iblis** مَا مَنَعَكَ **Seni ne alıkoydu** *(Neden?)* اَنْ تَسْجُدَ **Secde etmenden** *(Neye secde etmenden?)* لِمَا خَلَقْتُ **Yarattığıma** *(Ne ile?)* بِيَدَيَّ **Kudretimle** أَيْ تَوَلَّيْتُ Yani, ben yüklendim *(Neyi?)* خَلْقَهُ Onu yaratmayı وَهٰذَا İşte bu *(Nedir?)* تَشْرِيفٌ لِآدَمَ Âdem'e saygınlık kazandırmaktır *(Niye?)* فَإِنَّ كُلَّ مَخْلُوقٍ Çünkü تَوَلَّى اللّٰهُ Allah yüklenmiştir *(Neyi?)* خَلْقَهُ Onun yaratmayı اَسْتَكْبَرْتَ **Sen böbürlendin mi?** *(Ne zaman?)* اَلْآنَ Şimdi *(Neye?)* عَنِ السُّجُودِ Secde etmeye *(Bu sual nedir?)* اِسْتِفْهَامٌ تَوْبِيخٌ Azarlama sualidir اَمْ كُنْتَ **Yoksa oldun mu?** *(Kimlerden?)* مِنَ الْعَالِينَ **Yücelerden** اَلْمُتَكَبِّرِينَ Kibirlenenlerden فَتَكَبَّرْتَ Netice sen büyüklendin mi? *(Neden?)* عَنِ السُّجُودِ Secde etmekten *(Niçin?)* لِكَوْنِكَ مِنْهُمْ Onlardan olduğun için.

76. قَالَ **(İblis) Dedi** *(Ne dedi?)* اَنَا **Ben** *(Neyim?)* خَيْرٌ **Daha hayırlıyım** *(Kimden?)* مِنْهُ **Ondan** خَلَقْتَنِي **Beni yarattın** *(Neden?)* مِنْ نَارٍ **Ateşten** وَخَلَقْتَهُ **Ve onu yarattın** *(Neden?)* مِنْ طِينٍ **Çamurdan.**

77. قَالَ **(Allah) buyurdu** *(Ne buyurdu?)* فَاخْرُجْ **O halde çık** *(Nereden?)* مِنْهَا **Oradan** أَيْ مِنَ الْجَنَّةِ Yani, cennetten وَقِيلَ مِنَ السَّمٰوَاتِ Denildi ki göklerden فَإِنَّكَ **Çünkü artık sen** *(Nesin?)* رَجِيمٌ **Kovulmuşsun** مَطْرُودٌ Tart edilmişsin.

78. وَإِنَّ عَلَيْكَ **Elbette senin üzerinedir** *(Ne?)* لَعْنَتِي **Benim lanetim** *(Ne zamana kadar?)* اِلٰى يَوْمِ الدِّينِ **Din gününe kadar** اَلْجَزَاءِ Ceza gününe kadar.

79. قَالَ **(İblis) dedi** *(Ne dedi?)* رَبِّ **Ey rabbim** فَأَنْظِرْنِي **O halde bana mühlet ver** *(Ne zamana kadar?)* اِلٰى يَوْمِ **O güne kadar ki** يُبْعَثُونَ **Onlar diriltilecekler** أَيِ النَّاسُ Yani, insanlar.

80. قَالَ **(Allah) dedi** *(Ne dedi?)* فَإِنَّكَ **Haydi elbette sen** *(Nedensin?)* مِنَ الْمُنْظَرِينَ **Mühlet verilenlerdensin** *(Ne zamana kadar?)*

81. اِلٰى يَوْمِ الْوَقْتِ **O vaktin gününe kadar** *(Öyle vakit ki,)* اَلْمَعْلُومِ **Belli olan** *(Ondan bedel?)* وَقْتِ النَّفْخَةِ الْأُولٰى Birinci üfürüş vakti.

82. قَالَ **(İblis) dedi** *(Ne dedi?)* فَبِعِزَّتِكَ **Senin izzet ve şerefine andolsun ki,** لَأُغْوِيَنَّهُمْ **Elbette onları aldatacağım** اَجْمَعِينَ **Tamamını.**

83. اَلْمُخْلَصِينَ **Onlardan** مِنْهُمْ **Ancak senin kulların hariç** إِلَّا عِبَادَكَ **İhlâslı olanlar** أَيِ اَلْمُؤْمِنِينَ Yani, Müminler hariç.

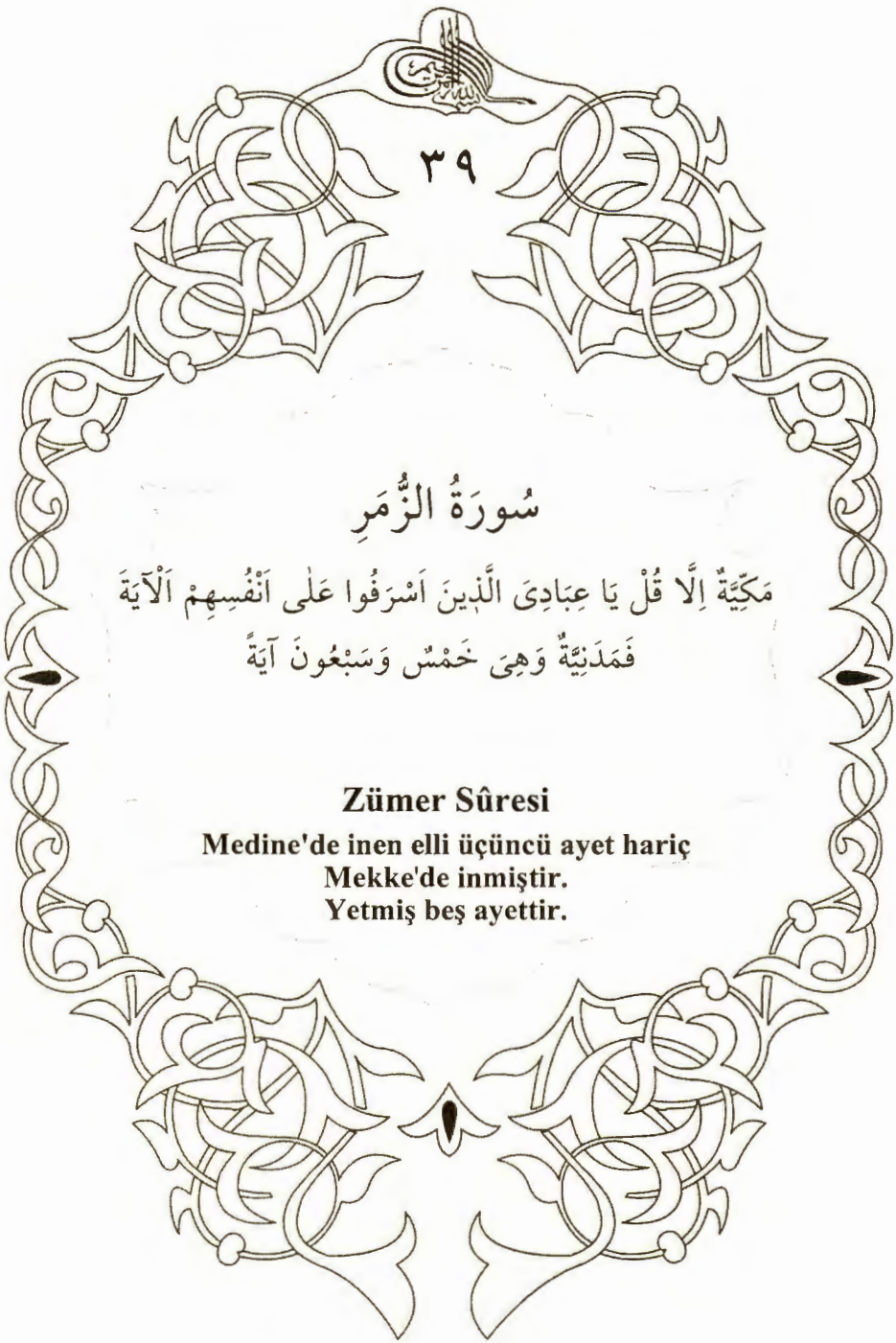
84. قَالَ **(Allah) buyurdu** *(Ne buyurdu?)* فَالْحَقَّ **Doğruyu** وَالْحَقَّ **Ve doğruyu** أَقُولُ **Söylerim** *(Bu kelimeler nasıl okunur?)* بِنَصْبِهِمَا İkisinin de nasbıyla *(Daha nasıl okunur?)* وَرَفْعِ الْأَوَّلِ Birincisinin raf'ı وَنَصْبِ الثَّانِي Ve ikincisinin nasbıyla فَنَصْبُهُ İkincisinin nasbolması *(Ne iledir?)* بِالْفِعْلِ بَعْدَهُ Kendinden sonra ki fiilledir وَنَصْبُ الْأَوَّلِ Ve birincisinin nasbolması ise قِيلَ Denildi ki *(Ne iledir?)* بِالْفِعْلِ الْمَذْكُورِ Mezkûr fiilledir وَقِيلَ Ve yine denildi ki *(Nasbolması neye binaendir?)* عَلَى الْمَصْدَرِ Mastar olmasına binaendir أَيْ أُحِقُّ الْحَقَّ Yani, 'Ühikku'l-Hakka' şeklindedir وَقِيلَ Ve denildi ki *(Nasbolması neye binaendir?)* عَلَى نَزْعِ حَرْفِ الْقَسَمِ Kasem harfinin alınmasına binaendir وَرَفْعُهُ Ve birincisinin raf olması ise *(Neye binaendir?)* عَلَى أَنَّهُ مُبْتَدَأٌ Mübteda olmasına binaendir *(Öyle mübteda ki,)* مَحْذُوفِ الْخَبَرِ Haberi hazfedilmiş olan أَيْ فَالْحَقُّ مِنِّي Yani, 'Felhakku minnî' (doğru bendendir) şeklindedir وَقِيلَ Ve denildi ki فَالْحَقُّ قَسَمِي 'Felhakku kasemî' (doğru benim yeminimdir) şeklindedir وَجَوَابُ الْقَسَمِ Kasem'in cevabı da şudur:

85. لَأَمْلَئَنَّ **Elbette dolduracağım** *(Neyi?)* جَهَنَّمَ **Cehennemi** *(Kiminle?)* مِنْكَ **Seninle** *(Ne ile beraber?)* بِذُرِّيَّتِكَ Zürriyetinle beraber *(Daha kiminle?)* وَمِمَّنْ **Ve o kimselerle ki** تَبِعَكَ **Sana uydular** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** أَيِ النَّاسِ Yani, insanlardan *(Ne olduğunuz halde?)* أَجْمَعِينَ **Topluca.**

86. قُلْ **(Ey habibim) söyle** *(Ne söyle?)* مَا أَسْأَلُ **Ben istemiyorum** *(Kimden?)* كُمْ **Sizden** *(Neye karşılık?)* عَلَيْهِ **Buna karşılık** عَلَى تَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ Elçiliği tebliğ etmeye karşılık *(Ne istemiyorum?)* مِنْ أَجْرٍ **Hiçbir ücret** جُعْلٍ Bir ödül وَمَا أَنَا **Ve ben değilim** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ **Olduğundan başka türlü görünenlerden** اَلْمُتَقَوِّلِينَ Uyduranlardan *(Neyi?)* اَلْقُرْآنَ Kuran'ı *(Nereden?)* مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِي Kendisinden.

87. إِنْ هُوَ **O değildir** أَيْ مَا الْقُرْآنُ Yani, Kuran değildir إِلَّا ذِكْرٌ **Ancak bir öğüttür** عِظَةٌ Yani, bir nasihattir *(Kim için?)* لِلْعَالَمِينَ **Âlemler için** لِلْإِنْسِ İnsanlar وَالْجِنِّ Ve cinler için *(Öyle insan ve cinler ki,)* اَلْعُقَلَاءِ Akıllı olan دُونَ الْمَلَائِكَةِ Melekler için değildir.

88. وَلَتَعْلَمُنَّ **Ve andolsun ki bileceksiniz** يَا كُفَّارَ مَكَّةَ Ey Mekke kâfirleri *(Neyi?)* نَبَأَهُ **Onun haberini** خَبَرَ صِدْقِهِ Doğruluğunun haberini *(Ne zaman?)* بَعْدَ حِينٍ **Bir müddet sonra** أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ Yani, kıyamet gününde وَعَلِمَ 'Alime' fiili *(Ne manadadır?)* بِمَعْنَى عَرَفَ 'Arafe' manasındadır وَاللَّامُ قَبْلَهَا Bu fiilin makablindeki lam *(Nedir?)* لَامُ قَسَمٍ Kasem lamı'dır *(Öyle kasem ki,)* مُقَدَّرٍ Takdir edilen أَيْ وَاللهِ Yani, 'Vallâhi' şeklindedir.

٣٩

سُورَةُ الزُّمَرِ

مَكِّيَّةٌ اِلَّا قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ اَسْرَفُوا عَلٰى اَنْفُسِهِمْ اَلْآيَةَ
فَمَدَنِيَّةٌ وَهِيَ خَمْسٌ وَسَبْعُونَ آيَةً

Zümer Sûresi

Medine'de inen elli üçüncü ayet hariç
Mekke'de inmiştir.
Yetmiş beş ayettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿تَنْزِيلُ الْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ مُبْتَدَأٌ ﴿مِنَ اللهِ﴾ خَبَرُهُ ﴿الْعَزِيزِ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْحَكِيمِ ﴿١﴾﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿إِنَّآ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿الْكِتَابَ بِالْحَقِّ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِأَنْزَلَ ﴿فَاعْبُدِ اللهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴿٢﴾﴾ مِنَ الشِّرْكِ أَيْ مُوَحِّدًا لَهُ ﴿أَلَا لِلّٰهِ الدِّينُ الْخَالِصُ﴾ لَا يَسْتَحِقُّهُ غَيْرُهُ ﴿وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ﴾ الْأَصْنَامِ ﴿أَوْلِيَآءَ﴾ وَهُمْ كُفَّارُ مَكَّةَ قَالُوا ﴿مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى اللهِ زُلْفَى﴾ قُرْبَى مَصْدَرٌ بِمَعْنَى تَقْرِيبًا ﴿إِنَّ اللهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ﴾ وَبَيْنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿فِيمَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ مِنْ أَمْرِ الدِّينِ فَيُدْخِلُ الْمُؤْمِنِينَ الْجَنَّةَ وَالْكَافِرِينَ النَّارَ ﴿إِنَّ اللهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ﴾ فِي نِسْبَةِ الْوَلَدِ إِلَيْهِ ﴿كَفَّارٌ ﴿٣﴾﴾ بِعِبَادَتِهِ غَيْرَ اللهِ ﴿لَوْ أَرَادَ اللهُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا﴾ كَمَا قَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمٰنُ وَلَدًا ﴿لَاصْطَفَى مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ﴾ وَاتَّخَذَهُ وَلَدًا غَيْرَ مَنْ قَالُوا إِنَّ الْمَلَائِكَةَ بَنَاتُ اللهِ وَعُزَيْرُ ابْنُ اللهِ وَالْمَسِيحُ ابْنُ اللهِ ﴿سُبْحَانَهُ﴾ تَنْزِيهًا لَهُ عَنِ اتِّخَاذِ الْوَلَدِ ﴿هُوَ اللهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٤﴾﴾ لِخَلْقِهِ ﴿خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِخَلَقَ

﴿يُكَوِّرُ﴾ يُدْخِلُ ﴿الَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ﴾ فَيَزِيدُ ﴿وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ﴾ يُدْخِلُهُ ﴿عَلَى الَّيْلِ﴾ فَيَزِيدُ ﴿وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي﴾ فِي فَلَكِهِ ﴿لِأَجَلٍ مُسَمًّى﴾ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ﴾ الْغَالِبُ عَلَى أَمْرِهِ الْمُنْتَقِمُ مِنْ أَعْدَائِهِ ﴿الْغَفَّارُ ۝﴾ لِأَوْلِيَائِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

39- Zümer Sûresi

Medine'de inen elli üçüncü ayet hariç Mekke'de inmiştir.

Yetmiş beş ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Kitabın,** Kuran'ın **indirilişi**[1], mülkünde **izzet ve** yarattıklarında **hikmet sahibi Allah tarafındandır.**

2. Ey Muhammed! **Şüphesiz ki Kitab'ı sana hak ile**[2] **indirdik. O halde sen de dini Allah'a has kılarak**, şirkten arı olarak yani onu tevhit ederek **kulluk et.**

3. **Dikkat et, hâlis din yalnız Allah'ındır,** ondan başkası dinde hak sahibi değildir. **Onu bırakıp kendilerine** putlardan **bir takım dostlar edinen** Mekkeli kâfir**ler: "sadece bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye onlara kulluk ediyoruz"**[3] derler. **Doğrusu Allah, ayrılığa düştükleri şey** olan dini mesele**lerde** müminlerle **onların arasında hüküm verecektir**; Müminleri cennete, kâfirleri de cehenneme sokacaktır. **Şüphesiz Allah,** kendisine çocuk isnat etmek suretiyle **yalancı olan ve** Allah'tan başkasına ibadet etmek suretiyle **inkârcı olan kimseyi doğru yola iletmez.**

4. **Eğer Allah** "Rahman çocuk edindi" sözlerinde dedikleri gibi **bir evlât edinmek isteseydi, elbette yarattıklarından dilediğini seçer,** onu çocuk edinir**di.** Onun edindiği çocuk da "Melekler Allah'ın kızlarıdır", "Uzeyr Allah'ın oğludur" ve "Mesih Allah'ın oğludur" sözlerinde geçen kimseler olmazdı. **O yücedir,** onu, çocuk edinmekten tenzih etmekle tenzih ederiz. **O, tek ve** yarattıklarını **kahhâr olan Allah'tır.**

5. **Allah, gökleri ve yeri hak ile**[4] **yarattı. Geceyi gündüzün üzerine girdiriyor,** bu sebeple gündüz artıyor, **gündüzü de gecenin üzerine girdiriyor,** bundan dolayı da gece artıyor. **Güneşi ve ayı emri altına almıştır. Her biri belli bir süreye,** kıyamet gününe **kadar** feleğinde **akıp gider. Dikkat et! O, Azîz'dir** işinde galip gelen ve düşmanlarından intikam alandır **ve** dostlarını **çok bağışlayandır.**

---

[1] تَنْزِيلُ kelimesi mübteda olup haberi مِنَ اللهِ car mecrurudur.
[2] بِالْحَقِّ kelimesindeki harfi cer أَنْزَلْنَا fiiline taalluk eder.
[3] زُلْفَى kelimesi تَقْرِيبًا anlamında mastar (mefulü mutlak) olup قُرْبَى takdirindedir.
[4] بِالْحَقِّ kelimesindeki harfi cer خَلَقْنَا fiiline taalluk eder.

KELİME ANLAMI

﴿٣٩﴾- سُورَةُ الزُّمَرِ

39- Zümer Sûresi

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ اَسْرَفُوا عَلٰى اَنْفُسِهِمْ اَلْآيَةَ مَكِّيَّةٌ **Mekke'de inmiştir** اِلَّا **Ancak müstesnadır** **Bu ayet** فَمَدَنِيَّةٌ **Medine'de inmiştir** وَهِيَ **Ve bu sure** خَمْسٌ وَسَبْعُونَ آيَةً **Yetmiş beş ayettir.**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

1. تَنْزِيلُ الْكِتَابِ **Bu kitabın indirilişi** الْقُرْآنِ Kuran'ın مُبْتَدَأٌ Müptedadır *(Kim tarafındandır?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah tarafındandır** خَبَرُهُ Haberidir *(Öyle Allah ki,)* الْعَزِيزِ **Aziz** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde *(Yine öyle Allah ki,)* الْحَكِيمِ **Hikmet sahibi olan** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında.
2. اِنَّا **Şüphesiz ki biz** اَنْزَلْنَا **Biz indirdik** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitabı** *(Ne ile indirdik?)* بِالْحَقِّ **Hakk ile** مُتَعَلِّقٌ بِاَنْزَلَ 'Enzele' fiiline müteallliktir فَاعْبُدِ **O halde ibadet et** *(Kime?)* اللّٰهَ **Allah'a** *(Nasıl?)* مُخْلِصًا **Halis kılarak** *(Kime?)* لَهُ **Allah'a** *(Neyi?)* الدِّينَ **Dini** *(Neden halis kılarak?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten اَيْ مُوَحِّدًا لَهُ Yani, Allah'ı tevhid ederek.
3. اَلَا **İyi biliniz ki** لِلّٰهِ **Yalnız Allah'a aittir** *(Ne?)* الدِّينُ **Din** *(Öyle din ki,)* الْخَالِصُ **Halis** وَالَّذِينَ **O kimseler ki** اتَّخَذُوا **Edindiler** *(Neyi?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başkasını** الْاَصْنَامِ Putlarını *(Ne edindiler?)* اَوْلِيَاءَ **Veliler** وَهُمْ Onlar *(Kimlerdir?)* كُفَّارُ مَكَّةَ Mekke kafirleridir قَالُوا Dediler ki مَا نَعْبُدُهُمْ **Onlara ibadet etmeyiz** اِلَّا **Ancak ibadet ederiz** *(Niçin?)* لِيُقَرِّبُونَا **Bizi yaklaştırsınlar diye** *(Kime?)* اِلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Nasıl?)* زُلْفٰى **Daha yakın bir yaklaştırmakla** قُرْبٰى Daha yakın مَصْدَرٌ بِمَعْنٰى تَقْرِيبًا yaklaştırmak manasında mastardır اِنَّ اللّٰهَ **Şüphe yok ki Allah** *(Nedir?)* يَحْكُمُ **Hükmedecektir** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Onların arasında** وَبَيْنَ الْمُسْلِمِينَ (Onlarla) Müslümanların arasında *(Ne hususunda?)* فِيمَا **O şey hususunda ki** هُمْ **Onlar** فِيهِ **Orada** يَخْتَلِفُونَ **İhtilaf ediyorlar** *(O da nedir?)* مِنْ اَمْرِ الدِّينِ Din işleri فَيُدْخِلُ الْمُؤْمِنِينَ Müminleri girdirecek *(Nereye?)* الْجَنَّةَ Cennete وَالْكَافِرِينَ Kafirleri de girdirecek *(Nereye?)* النَّارَ Cehenneme اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak ki Allah** لَا يَهْدِي **Hidayete erdirmez** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** هُوَ *O (Nedir?)* كَاذِبٌ **Yalancıdır** *(Ne hususunda?)* فِي نِسْبَةِ الْوَلَدِ اِلَيْهِ Allah'a veled isnat etme hususunda *(Daha nedir?)* كَفَّارٌ **Nankörlüğe çok düşkündür** *(Ne ile?)* بِعِبَادَتِهِ غَيْرَ اللّٰهِ Allah'tan başkasına ibadet etmekle.

4. لَوْ اَرَادَ **Şayet istese idi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* اَنْ يَتَّخِذَ **Edinmeyi** *(Ne?)* وَلَدًا **Veled** كَمَا قَالُوا Dedikleri gibi اتَّخَذَ الرَّحْمٰنُ وَلَدًا Rahman veled edindi لَاصْطَفٰى **Elbette seçerdi** *(Kimden?)* مِمَّا **O kimselerden ki** يَخْلُقُ **Yaratıyor** *(Kimi?)* مَا **O kimseyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** وَاتَّخَذَهُ وَلَدًا Onu veled edinirdi غَيْرَ مَنْ O kimselerden başkasını edinirdi ki قَالُوا Onlar dediler إِنَّ الْمَلَائِكَةَ Melekler *(Nedir?)* بَنَاتُ اللّٰهِ Allah'ın kızlarıdır وَعُزَيْرُ ابْنُ اللّٰهِ Uzeyir Allah'ın oğludur وَالْمَسِيحُ ابْنُ اللّٰهِ Mesih Allah'ın oğludur سُبْحَانَهُ **O Allah bundan münezzehtir** لَهُ تَنْزِيهًا Allah'ı tenzih ederiz *(Neden?)* عَنِ اتِّخَاذِ الْوَلَدِ Veled edinmekten هُوَ **O** *(Kimdir?)* اللّٰهُ **Allah'tır** *(Öyle Allah ki,)* الْوَاحِدُ **Birdir** الْقَهَّارُ **Mutlak gâlip gelendir** *(Kime?)* لِخَلْقِهِ Yarattıklarında.

5. خَلَقَ **Yarattı** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Daha)* وَالْاَرْضَ **Yeri** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** مُتَعَلِّقٌ بِخَلَقَ Haleke ile müteallliktir يُكَوِّرُ **Dolayıp sarar** يُدْخِلُ Girdirir *(Neyi?)* الَّيْلَ **Geceyi** *(Ne üzerine?)* عَلَى النَّهَارِ **Gündüzün üzerine** فَيَزِيدُ Böylece gece uzar وَيُكَوِّرُ **Ve dolayıp sarar** *(Neyi?)* النَّهَارَ **Gündüzü** يُدْخِلُهُ Gündüzü girdirir *(Ne üzerine?)* عَلَى الَّيْلِ **Gecenin üzerine** فَيَزِيدُ Böylece gündüz uzar وَسَخَّرَ **Emrine amade kılmıştır** *(Neyi?)* الشَّمْسَ **Güneşi** *(Daha)* وَالْقَمَرَ **Ayı** كُلٌّ **Her biri** يَجْرِي **Akıp gitmektedir** *(Nerede?)* فِي فَلَكِهِ Yörüngesinde *(Ne zamana kadar?)* لِاَجَلٍ **Bir zamana kadar** *(Öyle zaman ki,)* مُسَمًّى **Belirli** لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe kadar اَلَا **Haberiniz olsun ki** هُوَ **O** *(Nedir?)* الْعَزِيزُ **Aziz'dir** الْغَالِبُ Galiptir *(Neye?)* عَلٰى أَمْرِهِ Emrine *(Daha nedir)* الْمُنْتَقِمُ مِنْ أَعْدَائِهِ Düşmanlarından intikam alandır *(Daha nedir)* الْغَفَّارُ **Çok bağışlayıcıdır** *(Kimi?)* لِأَوْلِيَائِهِ Dostlarını.

﴿خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ﴾ أَيْ آدَمَ ﴿ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا﴾ حَوَّاءَ ﴿وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ﴾ الْإِبِلِ وَالْبَقَرِ وَالْغَنَمِ وَالضَّأْنِ وَالْمَعْزِ ﴿ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ﴾ مِنْ كُلِّ زَوْجَانِ ذَكَرٌ وَأُنْثَى كَمَا بُيِّنَ فِي سُورَةِ الْأَنْعَامِ ﴿يَخْلُقُكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ﴾ أَيْ نُطَفًا ثُمَّ عَلَقًا ثُمَّ مُضْغًا ﴿فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ﴾ هِيَ ظُلْمَةُ الْبَطْنِ وَظُلْمَةُ الرَّحِمِ وَظُلْمَةُ الْمَشِيمَةِ ﴿ذَلِكُمُ اللهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُصْرَفُونَ ﴿٦﴾﴾ عَنْ عِبَادَتِهِ إِلَى عِبَادَةِ غَيْرِهِ ﴿إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضَى لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ﴾ وَإِنْ أَرَادَهُ مِنْ بَعْضِهِمْ ﴿وَإِنْ تَشْكُرُوا﴾ اللهَ فَتُؤْمِنُوا ﴿يَرْضَهُ﴾ بِسُكُونِ الْهَاءِ وَضَمِّهَا [يَرْضَهُ] مَعَ إِشْبَاعٍ وَدُونَهُ أَيِ الشُّكْرَ ﴿لَكُمْ وَلَا تَزِرُ﴾ نَفْسٌ ﴿وَازِرَةٌ وِزْرَ﴾ نَفْسٍ ﴿أُخْرَى﴾ أَيْ لَا تَحْمِلُهُ ﴿ثُمَّ إِلَى رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٧﴾﴾ بِمَا فِي الْقُلُوبِ ﴿وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ﴾ أَيِ الْكَافِرَ ﴿ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ﴾ تَضَرَّعَ ﴿مُنِيبًا﴾ رَاجِعًا ﴿إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً﴾ أَعْطَاهُ إِنْعَامًا ﴿مِنْهُ نَسِيَ﴾ تَرَكَ ﴿مَا كَانَ يَدْعُو﴾ يَتَضَرَّعُ ﴿إِلَيْهِ مِنْ قَبْلُ﴾ وَهُوَ اللهُ فَمَا فِي مَوْضِعِ مَنْ ﴿وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا﴾ شُرَكَاءَ ﴿لِيُضِلَّ﴾ بِفَتْحِ الْيَاءِ وَضَمِّهَا [لِيُضِلَّ] ﴿عَنْ سَبِيلِهِ﴾ دِينِ الْإِسْلَامِ ﴿قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا﴾ بَقِيَّةَ أَجَلِكَ ﴿إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ ﴿٨﴾﴾ ﴿أَمَّنْ﴾ بِتَخْفِيفِ الْمِيمِ ﴿هُوَ قَانِتٌ﴾ قَائِمٌ بِوَظَائِفِ الطَّاعَاتِ ﴿آنَاءَ اللَّيْلِ﴾ سَاعَاتِهِ ﴿سَاجِدًا وَقَائِمًا﴾ فِي الصَّلَاةِ ﴿يَحْذَرُ الْآخِرَةَ﴾ يَخَافُ عَذَابَهَا ﴿وَيَرْجُو رَحْمَةَ﴾ جَنَّةَ ﴿رَبِّهِ﴾ كَمَنْ هُوَ عَاصٍ بِالْكُفْرِ أَوْ غَيْرِهِ وَفِي قِرَاءَةٍ (أَمْ مَنْ) فَأَمْ بِمَعْنَى بَلْ وَالْهَمْزَةِ ﴿قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ أَيْ لَا يَسْتَوِيَانِ كَمَا لَا يَسْتَوِي الْعَالِمُ وَالْجَاهِلُ ﴿إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ﴾ يَتَّعِظُ ﴿أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿٩﴾﴾ أَصْحَابُ الْعُقُولِ ﴿قُلْ يَا عِبَادِ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمْ﴾ أَيْ عَذَابَهُ بِأَنْ تُطِيعُوهُ ﴿لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا﴾ بِالطَّاعَةِ ﴿حَسَنَةٌ﴾ هِيَ الْجَنَّةُ ﴿وَأَرْضُ اللهِ وَاسِعَةٌ﴾ فَهَاجِرُوا إِلَيْهَا مِنْ بَيْنِ الْكُفَّارِ وَمُشَاهَدَةِ الْمُنْكَرَاتِ ﴿إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ﴾ عَلَى الطَّاعَةِ وَمَا يُبْتَلَوْنَ بِهِ ﴿أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾﴾ بِغَيْرِ مِكْيَالٍ وَلَا مِيزَانٍ.

TÜRKÇE ANLAMI

6. **Allah sizi bir tek nefisten** Âdem'den **yarattı, sonra ondan da eşini,** Havva'yı **yarattı. Sizin için hayvanlardan,** deveden, inekten, koyundan ve keçiden **sekiz eş meydana getirdi;** En'am suresinde belirtildiği üzere her birinden -biri erkek diğeri dişi olmak üzere- iki eş yarattı. **Sizi de annelerinizin karınlarında üç katlı karanlık** karın karanlığı, rahim karanlığı ve meşime karanlığı **içinde çeşitli safhalardan geçirerek,** önce nutfe, sonra pıhtılaşmış kan, sonra da bir et parçası olarak **yaratıyor. İşte bu yaratıcı, Rabbiniz Allah'tır. Mülk onundur. Ondan başka ilah yoktur. Öyleyken nasıl oluyor da** ona ibadet etmeyip başkasına ibadet etmeye **çevriliyorsunuz?**

7. **Eğer inkâr ederseniz, şüphesiz Allah, size muhtaç değildir. Bununla beraber** bazı kullarından küfrü irade etse de **O, kullarının küfrüne rıza göstermez. Eğer** Allah'a **şükredip** de iman ed**erseniz, sizden bunu,** şükrü **kabul eder.**[1] **Hiçbir günahkâr** kimse **diğer** bir kimsenin **günahını çekmez. Nihayet hepinizin dönüp gidişi, Rabbinizedir. Yaptıklarınızı O size haber verir. Çünkü o, göğüslerde,** kalplerde **olan her şeyi hakkıyla bilendir.**

8. Kâfir **insanın başına bir sıkıntı gelince, Rabbine yönelerek ona yalvarır,** tazarruda bulunur. **Sonra Allah kendisinden ona bir nimet verince, önceden yalvarmış olduğu zatı**[2], Allah'ı **unutur,** bırakır, **Allah'ın yolundan,** İslam dininden **sapmak**[3] **için ona eşler,** ortaklar **koşar. De ki: Küfrünle biraz,** geri kalan ecelin kadar **eğlenedur; çünkü sen, muhakkak cehennem ehlindensin!**

9. **Geceleyin secde ederek ve kıyamda durarak ibadet eden, ahiretten çekinen ve Rabbinin rahmetini dileyen kimse** inkâr ederek veya başka türlü asi olan kimse gibi **olur mu**?[4] **(Resûlüm!) De ki: Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Doğrusu ancak akıl sahipleri bunları hakkıyla düşünür,** ibret alır.

10. **Söyle: Ey inanan kullarım!** Kendisine itaat etmek suretiyle **Rabbinizin** azabın**dan sakının. Bu dünyada** itaat ederek **iyilik yapanlara iyilik,** cennet **vardır. Allah'ın toprağı geniştir,** kâfirlerden ve kötü işleri müşahededen kaçıp o topraklara hicret edin. **Yalnız** itaate ve imtihana çekildikleri şeylere **sabredenlere, mükâfatları hesapsız,** ölçüsüz ve tartısız **ödenecektir.**

KELİME ANLAMI

6. خَلَقَكُمْ **Sizi yarattı** *(Neden?)* مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ **Bir tek kişiden** أَيْ آدَمَ Yani, Adem'den ثُمَّ **Sonra yarattı** *(Neden?)* مِنْهَا **Ondan** *(Kimi?)* زَوْجَهَا **Onun eşini** حَوَّاءَ Havva'yı وَأَنْزَلَ جَعَلَ **Ve indirdi** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neden?)* مِنَ الْأَنْعَامِ **Dört ayaklı hayvanlardan** ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ Deve الْإِبِلِ وَالْبَقَرِ sığır وَالْغَنَمِ وَالضَّأْنِ Koyun, koç وَالْمَعْزِ Ve keçi *(Ne indirdi?)* **Sekiz çift** مِنْ كُلِّ Her birinden زَوْجَانِ İkişer ذَكَرٌ وَأُنْثَى Erkek ve dişi كَمَا بُيِّنَ فِي سُورَةِ الْأَنْعَامِ En'am suresinde beyan edildiği gibi يَخْلُقُكُمْ **Ve sizi yaratıp duruyor** *(Nerede?)*

---

[1] يَرْضَه kelimesi hem ـه harfinin sükunu hem de zammesiyle, işbâ'lı ve işbâ'sız olarak okunmuştur.

[2] مَا burada مَنْ mevkiinde kullanılmıştır.

[3] ليضل kelimesi hem لِيَضِلَّ şeklinde fetha ile hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) لِيُضِلَّ şeklinde zamme il okunmuştur.

[4] أمن sözü م harfinin sükunu ile أَمَنْ şeklinde okunmuştur. Bir diğer kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) أَمْ مَنْ şeklinde okunmuştur. Bu kıraatte أم kelimesi بل ve hemze anlamındadır. (Takdir şöyledir: بَلْ أَمَنْ هُوَ قَانِتٌ كَغَيْرِهِ أَوْ كَالْكَافِرِ الْمَقُولِ لَهُ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا)

فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ **Annelerinizin karınlarında** *(Nasıl?)* خَلْقًا **Bir yaratmakla** *(Öyle yaratmak ki,)* مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ **Yaratmaktan sonra** أَيْ نُطَفًا Yani, meni olarak ثُمَّ عَلَقًا Sonra kan pıhtısı olarak ثُمَّ مُضْغًا Sonra et parçası olarak *(Nerede?)* فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ **Üç karanlık içinde** هِيَ Bunlar *(Nedir?)* ظُلْمَةُ الْبَطْنِ Karındaki karanlık وَظُلْمَةُ الرَّحِمِ Rahim karanlığı ve وَظُلْمَةُ الْمَشِيمَةِ Döl yatağı karanlığı (cenin) ذٰلِكُمُ **İşte bu** *(Kimdir?)* اللهُ **Allah'dır** *(Öyle Allah ki,)* رَبُّكُمْ **Sizin Rabbiniz** لَهُ **Ona aittir** *(Ne?)* الْمُلْكُ **Mülk** لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ **Ondan başka ilah yoktur** فَأَنَّى تُصْرَفُونَ **Artık nasıl döndürülüyorsunuz** *(Neden?)* عَنْ عِبَادَتِهِ Allah'a ibadet etmekten *(Neye?)* إِلَى عِبَادَةِ غَيْرِهِ Başkasına ibadet etmeye.

7. إِنْ تَكْفُرُوا **Eğer küfre dönerseniz** فَإِنَّ اللهَ **Şüphesiz ki Allah** *(Nedir?)* غَنِيٌّ **Müstağnidir** *(Kimden?)* عَنْكُمْ **Sizden** وَلَا يَرْضَى **Razı olmaz** *(Kim için?)* لِعِبَادِهِ **Kulları için** *(Neye?)* الْكُفْرَ **Küfre** وَإِنْ أَرَادَهُ مِنْ بَعْضِهِمْ Her ne kadar bazılarına küfrü irade etmiş olsa da وَإِنْ تَشْكُرُوا **Eğer şükrederseniz** *(Kime?)* اللهَ Allah'a فَتُؤْمِنُوا Ve iman ederseniz وَضَمِّهَا مَعَ إِشْبَاعٍ بِسُكُونِ الْهَاءِ 'Ha' nın sükunu ile *(Daha)* يَرْضَهُ **Ona razı olur** *(Ne ile okundu?)* Ve işba' ile birlikte 'ha' nın zammesi ile *(Daha)* وَدُونَهُ İşba olmadan 'ha' nın zammesi ile أَيِ الشُّكْرَ Yani, şükre *(Kim için razı olur?)* لَكُمْ **Sizin için** وَلَا تَزِرُ **Yüklenemez** *(Kim?)* نَفْسٌ Hiçbir kimse *(Kim?)* وَازِرَةٌ **Hiçbir günahkar** *(Neyi?)* وِزْرَ نَفْسٍ أُخْرَى **Başka** (birisinin) **günahını** أَيْ لَا تَحْمِلُهُ Yani, onu yüklenemez ثُمَّ إِلَى رَبِّكُمْ **Sonra ancak Rabbinizedir** *(Ne?)* مَرْجِعُكُمْ **Dönüşünüz** فَيُنَبِّئُكُمْ **Artık size bildirecektir** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyi ki** كُنْتُمْ **Siz oldunuz** *(Ne?)* تَعْمَلُونَ **İşliyorsunuz** إِنَّهُ **Şüphe yok ki Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilendir** *(Neyi?)* بِذَاتِ الصُّدُورِ **Sinelerde olanları** بِمَا فِي الْقُلُوبِ Kalplerde olanları.

8. وَإِذَا مَسَّ **Dokunduğu zaman** *(Kime?)* الْإِنْسَانَ **İnsana** أَيِ الْكَافِرَ Yani, kafire *(Ne?)* ضُرٌّ **Bir zarar** دَعَا **Yalvarır** *(Kime?)* رَبَّهُ **Rabbine** تَضَرَّعَ Boyun eğer *(Ne olduğu halde?)* مُنِيبًا **Yönelici olduğu halde** رَاجِعًا Dönücü olduğu halde *(Kime?)* إِلَيْهِ **Allah'a** ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ **Sonra ona lütfettiği zaman** *(Ne?)* نِعْمَةً **Bir nimet** أَعْطَاهُ إِنْعَامًا Ona nimetler verdiği zaman *(Kimden?)* مِنْهُ **Kendinden** نَسِيَ **Unutur** تَرَكَ Terk eder *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** كَانَ **İdi** *(Ne?)* يَدْعُو **Yalvarıyor** يَتَضَرَّعُ Boyun büküyor *(Kime?)* إِلَيْهِ **Allah'a** *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** وَهُوَ اللهُ O Allah'tır فَمَا فِي مَوْضِعِ مَنْ 'Ma' kelimesi 'men' kelimesinin yerinde kullanılmıştır وَجَعَلَ **Kılar** (koşar) *(Kim için?)* لِلّٰهِ **Allah için** *(Ne?)* أَنْدَادًا **Eşler** شُرَكَاءَ Ortaklar *(Niçin?)* لِيُضِلَّ **Sapıtmak için** *(Ne ile okundu?)* بِفَتْحِ الْيَاءِ 'Ya' nın fethası ile *(Daha)* وَضَمِّهَا Ve zammesi ile (saptırmak için) *(Neden?)* عَنْ سَبِيلِهِ

Allah'ın yolundan مِنْ دِينِ الْإِسْلَامِ İslam dininden **قُلْ De ki تَمَتَّعْ Eğlene dur** *(Ne ile?)* **بِكُفْرِكَ Küfrün ile** *(Ne kadar?)* **قَلِيلًا Azıcık** بَقِيَّةَ أَجَلِكَ Geri kalan ömründe **إِنَّكَ Hiç şüphe yok ki sen** *(Kimlerdensin?)* **مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ Cehennem ashabındansın.**

9. **أَمَّنْ Yoksa o kimse mi ki** *(Ne ile okundu?)* بِتَخْفِيفِ الْمِيمِ 'Mim'in (şeddesiz olarak) tahfifi ile **هُوَ O** *(Nedir?)* **قَانِتٌ Devam edendir** قَائِمٌ بِوَظَائِفِ الطَّاعَاتِ Kulluk vazifelerini yürütmekle kaimdir *(Ne zaman?)* **آنَاءَ اللَّيْلِ Gece saatlerinde** سَاعَاتَهُ Gece saatlerinde *(Ne olduğu halde?)* **سَاجِدًا Secde edici olduğu halde** *(Daha)* **وَقَائِمًا Kıyamda bulunucu olduğu halde** *(Nerede?)* فِي الصَّلَاةِ Namazda **يَحْذَرُ Sakınır** *(Neden?)* **الْآخِرَةَ Ahiretten** يَخَافُ عَذَابَهَا Ahiret azabından korkar **وَيَرْجُوا Umar** *(Neyi?)* **رَحْمَةَ -جَنَّةَ- رَبِّهِ Rabbinin rahmetini** -cennetini- *(Kim gibi midir?)* كَمَنْ هُوَ عَاصٍ بِالْكُفْرِ Küfür sebebiyle asi olan kimse gibimidir أَوْ غَيْرِهِ Veya başka sebeple وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte:'em-men' (أَمْ مَنْ) şeklinde okundu فَأَمْ بِمَعْنَى بَلْ وَالْهَمْزَةِ 'Em' bel ve hemze manasındadır **قُلْ De ki هَلْ يَسْتَوِي Eşit olur mu** *(Kim?)* **الَّذِينَ O kimseler ki يَعْلَمُونَ Biliyorlar** *(Kiminle?)* **وَالَّذِينَ O kimselerle ki** كَمَا لَا يَسْتَوِي الْعَالِمُ **لَا يَعْلَمُونَ Bilmiyorlar** أَيْ لَا يَسْتَوِيَانِ Yani, bu ikisi müsavi değildir وَالْجَاهِلُ Alimle cahilin eşit olmadığı gibi **إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ Ancak düşünü verir** يَتَّعِظُ Öğüt alır *(Kim?)* **أُولُوا الْأَلْبَابِ Akıl sahipleri** أَصْحَابُ الْعُقُولِ Akıllı kişiler.

10. **قُلْ De ki يَا عِبَادِ Ey kullarım الَّذِينَ Öyle kullar ki آمَنُوا İman ettiler اتَّقُوا Korkunuz** *(Kimden?)* **رَبَّكُمْ Rabbinizden** أَيْ عَذَابَهُ Yani, azabından *(Nasıl?)* بِأَنْ تُطِيعُوهُ Ona itaat ederek **لِلَّذِينَ O kimseler için vardır أَحْسَنُوا İyilik yaptılar** *(Nerede?)* **فِي هَذِهِ الدُّنْيَا Bu dünyada** *(Ne ile?)* بِالطَّاعَةِ İtaat etmekle *(Ne vardır?)* **حَسَنَةٌ Güzellik** هِيَ الْجَنَّةُ O cennettir **وَأَرْضُ اللَّهِ Allah'ın arzı** *(Nedir?)* **وَاسِعَةٌ Geniştir** فَهَاجِرُوا إِلَيْهَا Oraya hicret edin *(Nereden?)* مِنْ بَيْنِ الْكُفَّارِ Kafirlerin arasından *(Daha)* وَمُشَاهَدَةِ الْمُنْكَرَاتِ Çirkin şeyleri görmekten **إِنَّمَا يُوَفَّى Şüphesiz verilecektir** *(Kime?)* **الصَّابِرُونَ Sabredenlere** *(Ne üzerine sabredenlere?)* عَلَى الطَّاعَةِ İtaat üzerine *(Daha)* وَمَا يُبْتَلَوْنَ بِهِ Ve imtihan oldukları şey üzerine *(Ne verilecek?)* **أَجْرَهُمْ Onların ecirleri** *(Ne kadar?)* **بِغَيْرِ حِسَابٍ Hesapsız** بِغَيْرِ مِكْيَالٍ وَلَا مِيزَانٍ Ölçmeden, tartmadan.

﴿قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴿١١﴾﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿وَأُمِرْتُ لِأَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٢﴾﴾ مِنْ هٰذِهِ الْأُمَّةِ ﴿قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٣﴾﴾ ﴿قُلِ اللهَ أَعْبُدُ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي ﴿١٤﴾﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿فَاعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ﴾ غَيْرِهِ فِيهِ تَهْدِيدٌ لَهُمْ وَإِيذَانٌ بِأَنَّهُمْ لَا يَعْبُدُونَ اللهَ تَعَالَى ﴿قُلْ إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ﴾ بِتَخْلِيدِ الْأَنْفُسِ فِي النَّارِ وَبِعَدَمِ وُصُولِهِمْ إِلَى الْحُورِ الْمُعَدَّةِ لَهُمْ فِي الْجَنَّةِ لَوْ آمَنُوا ﴿أَلَا ذٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١٥﴾﴾ الْبَيِّنُ ﴿لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ﴾ طَبَاقٌ ﴿مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ﴾ مِنَ النَّارِ ﴿ذٰلِكَ يُخَوِّفُ اللهُ بِهِ عِبَادَهُ﴾ أَيِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَتَّقُوهُ يَدُلُّ عَلَيْهِ ﴿يَا عِبَادِ فَاتَّقُونِ ﴿١٦﴾﴾ ﴿وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ﴾ الْأَوْثَانَ ﴿أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا﴾ أَقْبَلُوا ﴿إِلَى اللهِ لَهُمُ الْبُشْرٰى﴾ بِالْجَنَّةِ ﴿فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿١٧﴾﴾ ﴿الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ﴾ وَهُوَ مَا فِيهِ صَلَاحُهُمْ ﴿أُولٰئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللهُ وَأُولٰئِكَ هُمْ أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿١٨﴾﴾ أَصْحَابُ الْعُقُولِ ﴿أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ﴾ أَيْ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ الْآيَةَ ﴿أَفَأَنْتَ تُنْقِذُ﴾ تُخْرِجُ ﴿مَنْ فِي النَّارِ ﴿١٩﴾﴾ جَوَابُ الشَّرْطِ وَأُقِيمَ فِيهِ الظَّاهِرُ مَقَامَ الْمُضْمَرِ وَالْهَمْزَةُ لِلْإِنْكَارِ وَالْمَعْنٰى لَا تَقْدِرُ عَلٰى هِدَايَتِهِ فَتُنْقِذَهُ مِنَ النَّارِ ﴿لٰكِنِ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ﴾ بِأَنْ أَطَاعُوهُ ﴿لَهُمْ غُرَفٌ مِنْ فَوْقِهَا غُرَفٌ مَبْنِيَّةٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ أَيْ مِنْ تَحْتِ الْغُرَفِ الْفَوْقَانِيَّةِ وَالتَّحْتَانِيَّةِ ﴿وَعْدَ اللهِ﴾ مَنْصُوبٌ بِفِعْلِهِ الْمُقَدَّرِ ﴿لَا يُخْلِفُ اللهُ الْمِيعَادَ ﴿٢٠﴾﴾ وَعْدَهُ ﴿أَلَمْ تَرَ﴾ تَعْلَمْ ﴿أَنَّ اللهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ يَنَابِيعَ﴾ أَدْخَلَهُ أَمْكِنَةَ نَبْعٍ ﴿فِي الْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهِيجُ﴾ يَيْبَسُ ﴿فَتَرَاهُ﴾ بَعْدَ الْخُضْرَةِ مَثَلًا ﴿مُصْفَرًّا ثُمَّ يَجْعَلُهُ حُطَامًا﴾ فُتَاتًا ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَذِكْرٰى﴾ تَذْكِيرًا ﴿لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٢١﴾﴾ يَتَذَكَّرُونَ بِهِ لِلدَّلَالَةِ عَلٰى وَحْدَانِيَّةِ اللهِ تَعَالَى وَقُدْرَتِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

11. **De ki: Bana, dini Allah'a** şirkten **halis kılarak ona kulluk etmem emredildi.**[9]

12. **Bana** bu ümmet arasında **Müslümanların ilki olmam emredildi.**

13. **De ki: Rabbime karşı gelirsem, doğrusu büyük günün azabından korkarım.**

14. **De ki: Ben dinimi** şirkten **kendisine halis kılarak Allah'a ibadet ederim.**

[9] لِأَنْ أَكُونَ kelimesindeki ل harfi ب anlamındadır.

15. **Artık siz de ondan başka dilediğinize ibadet edin!** Bu cümlede onlara hem tehdit, hem de Allah tealaya ibadet etmediklerine dair bir duyuru vardır. **De ki: Gerçekten hüsrana uğrayanlar,** canlarını ateşte ebedi kılmak ve iman edecek olsalardı cennette kendileri için hazırlanmış olan hurilere kavuşamamak suretiyle **kıyamet günü hem kendilerini, hem de ailelerini ziyana sokanlardır. Bilesiniz ki, apaçık hüsran budur.**

16. **Onların üstlerinde ateşten tabakalar, altlarında da** aynı şekilde ateşten **tabakalar var. İşte Allah** mümin[10] **kullarını** sakınsınlar diye **bununla korkutuyor. Ey kullarım! Yalnızca benden korkun.**

17-18. **Tâğut'a,** putlara **kulluk etmekten kaçınıp, Allah'a yönelenlere müjde,** cennet **vardır. Sözü dinleyip de onun en güzeline,** içerisinde kendilerinin kurtuluşu olana **uyan kullarımı müjdele. İşte Allah'ın hidayet ettiği kimseler onlardır. Asıl akıl sahipleri de onlardır.**

19. **Hakkında azap kelimesi[11] gerçekleşmiş kimseyi; ateşte olanı sen mi kurtaracaksın!**[12] Mana şöyledir: Hidayetleri senin elinde değil ki onları cehennemden kurtarabilesin!

20. **Fakat** kendisine itaat etmek suretiyle **Rablerinden sakınanlara, üst üste yapılmış odalar vardır ki;** o altlı üstlü odaların **altlarından ırmaklar akar. Allah'ın verdiği söz olarak.**[13] **Allah, verdiği sözden caymaz.**

21. **Bilmedin mi? Allah gökten bir su indirdi, onu yeryüzündeki kaynaklara,** kaynakların bulunduğu yerlere **yerleştirdi, sonra onunla türlü türlü renklerde ekinler yetiştiriyor. Sonra onlar kurur da** örneğin yeşilken **sapsarı kesildiklerini görürsün. Sonra da onu kuru bir kırıntı yapar. Şüphesiz bunlarda akıl sahipleri için bir öğüt vardır;** Onlar Allah tealanın vahdaniyet ve kudretine delalet ettiği için bu verilen misallerde tefekkür ederler.

KELİME ANLAMI

11. قُلْ **De ki** إِنِّي **Şüphesiz ki ben** أُمِرْتُ **Emrolundum** *(Ne ile?)* أَنْ أَعْبُدَ **İbadet etmemle** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** *(Ne olduğum halde?)* مُخْلِصًا **Halis kılıcı olduğum halde** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Neyi?)* الدِّينَ **Dini** *(Neden halis kılıcı?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten.

12. وَأُمِرْتُ **Bana emredildi** *(Ne?)* لِأَنْ أَكُونَ **Olmam** *(Ne?)* أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ **Müslümanların ilki** *(Kimden?)* مِنْ هٰذِهِ الْأُمَّةِ Bu ümmetten.

13. قُلْ **De ki** إِنِّي **Muhakkak ki ben** أَخَافُ **Korkarım** إِنْ عَصَيْتُ **İsyan edersem** *(Kime?)* رَبِّي **Rabbime** *(Neden korkarım?)* عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ **Büyük günün azabından.**

---

[10] Buradaki "mümin" kaydına sonrasında gelen (يَا عِبَادِ فَاتَّقُونِ) sözü delalet etmiştir.

[11] Bu söz "...لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ" kavlidir.

[12] أَفَأَنْتَ تُنْقِذُ مَنْ فِي النَّارِ cümlesi şartın (أَفَمَنْ) cevabıdır. Ayrıca burada zamirli ifade yerine zahir isim (مَنْ فِي النَّارِ) kullanılmıştır. أَفَأَنْتَ kelimesindeki hemze de inkar anlamındadır.

[13] وَعْدَ اللهِ kelimesi mukadder fiille mensuptur.

14. قُلِ **De ki** اللهَ **Ancak Allah'a** اَعْبُدُ **İbadet ederim** *(Ne olduğum halde?)* مُخْلِصًا **Halis kılıcı olduğum halde** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Neyi?)* دِينِي **Dinimi** *(Neden halis kılıcı?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten.

15. فَاعْبُدُوا **Artık siz de ibadet edin** *(Neye?)* مَا **O şeye ki** شِئْتُمْ **Dilediniz** *(Neden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** غَيْرِهِ Allah'tan gayrı فِيهِ تَهْدِيدٌ لَهُمْ Burada onlara tehdit vardır وَإِيذَانٌ Ve bildirmek vardır *(Neyi?)* بِأَنَّهُمْ Şunu ki onlar لَا يَعْبُدُونَ اللهَ تَعَالَى Allah Teâlaya ibadet etmiyorlar قُلْ **De ki** إِنَّ الْخَاسِرِينَ **Şüphe yok ki hüsrana uğrayanlar** *(Kimdir?)* الَّذِينَ **O kimselerdir ki** خَسِرُوا **Helaka düşürdüler** *(Kimi?)* اَنْفُسَهُمْ **Kendilerini** *(Daha)* وَاَهْلِيهِمْ **Ailelerini** *(Ne zamanda?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** بِتَخْلِيدِ الْأَنْفُسِ Kendilerinin ebedi kalmasıyla *(Nerede?)* فِي النَّارِ Ateşte وَبِعَدَمِ وُصُولِهِمْ Ve ulaşamamaları ile *(Kimlere?)* إِلَى الْحُورِ الْمُعَدَّةِ لَهُمْ Kendileri için hazırlanmış hurilere *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette لَوْ آمَنُوا Eğer iman etselerdi أَلَا **Haberiniz olsun** ذٰلِكَ **İşte bu** هُوَ **O** *(Nedir?)* الْخُسْرَانُ **Ziyandır** *(Öyle ziyan ki,)* الْمُبِينُ **Apaçık** الْبَيِّنُ Açık.

16. لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Nereden?)* مِنْ فَوْقِهِمْ **Üst taraflarından** *(Ne?)* ظُلَلٌ **Tabakalar** طَبَاقٌ Tabakalar *(Neden?)* مِنَ النَّارِ **Ateşten** *(Daha)* وَمِنْ تَحْتِهِمْ **Alt taraflarından vardır** *(Ne?)* ظُلَلٌ **Tabakalar** *(Neden?)* مِنَ النَّارِ Ateşten ذٰلِكَ **İşte bu** يُخَوِّفُ **Korkutuyor** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Ne ile?)* بِهِ **Bununla** *(Kimi?)* عِبَادَهُ **Kullarını** أَيِ الْمُؤْمِنِينَ Yani, müminleri لِيَتَّقُوهُ Ondan korksunlar diye يَدُلُّ عَلَيْهِ Bu anlatılana delalet eder يَا عِبَادِ **Ey kullarım! فَاتَّقُونِ Benden korkunuz.**

17. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** اجْتَنَبُوا **Kaçındılar** *(Neden?)* الطَّاغُوتَ **Taguttan** الْأَوْثَانَ Putlardan *(Taguttan kaçmaktan kasıt)* اَنْ يَعْبُدُوهَا **Ona ibadet etmekten** وَاَنَابُوا **Ve yöneldiler** أَقْبَلُوا İkbal ettiler *(Kime?)* إِلَى اللهِ **Allah'a** لَهُمُ **Onlar için vardır** *(Ne?)* الْبُشْرٰى **Müjde** *(Ne ile?)* بِالْجَنَّةِ Cennet ile فَبَشِّرْ **Artık müjdele** *(Kimi?)* عِبَادِ **Kullarımı.**

18. اَلَّذِينَ **Öyle kullar ki** يَسْتَمِعُونَ **Dinlerler** *(Neyi?)* الْقَوْلَ **Sözü** فَيَتَّبِعُونَ **Ve tabi olurlar** *(Neye?)* اَحْسَنَهُ **En güzeline** وَهُوَ En güzeli de *(Nedir?)* مَا فِيهِ صَلَاحُهُمْ Onların maslahatının olduğu sözdür أُولٰئِكَ **İşte onlar** الَّذِينَ **O kimselerdir ki** هَدَاهُمُ **Onları hidayete erdirdi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** وَأُولٰئِكَ **Ve işte onlar** هُمْ **Ancak onlar** أُولُوا الْأَلْبَابِ **Akıl sahipleridir** أَصْحَابُ الْعُقُولِ Selim akıl sahipleridir.

19. اَفَمَنْ **O kimseye mi?** حَقَّ **Hak oldu** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(Ne?)* كَلِمَةُ الْعَذَابِ **Azab kelimesi** أَيْ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ الْآيَةَ Yani, 'Elbette cehennemi dolduracağım' ayeti

اَفَاَنْتَ Sen mi تُنْقِذُ Kurtaracaksın تُخْرِجُ Çıkartacaksın *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** *(Nerededir?)* فِي النَّارِ **Ateş içindedir** جَوَابُ الشَّرْطِ Şartın cevabıdır وَأُقِيمَ فِيهِ Burada konuldu *(Ne?)* الظَّاهِرُ Zahir isim *(Nereye?)* مَقَامَ الْمُضْمَرِ Zamir makamına وَالْهَمْزَةُ لِلْإِنْكَارِ Hemze inkar içindir وَالْمَعْنٰى Mana (şöyledir) لَا تَقْدِرُ عَلٰى هِدَايَتِهِ Onu hidayet etmeye gücün yetmez ki فَتُنْقِذَهُ مِنَ النَّارِ Onu ateşten kurtarabilesin.

20. لٰكِنِ الَّذِينَ **Lakin o kimseler ki** اتَّقَوْا **Sakındılar** *(Kimden?)* رَبَّهُمْ **Rablerinden** *(Ne ile?)* بِأَنْ أَطَاعُوهُ Ona itaat etmekle لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* غُرَفٌ **Köşkler vardır** مِنْ فَوْقِهَا **Üst taraflarından da vardır** *(Ne?)* غُرَفٌ **Köşkler** *(Öyle köşkler ki,)* مَبْنِيَّةٌ **Yapılmış** *(Öyle köşkler ki,)* تَجْرِي **Akıyor** *(Nereden?)* مِنْ تَحْتِهَا **Altlarından** *(Ne?)* الْأَنْهَارُ **Irmaklar** أَيْ مِنْ تَحْتِ الْغُرَفِ الْفَوْقَانِيَّةِ Yani, üst köşklerin altından *(Daha)* مَنْصُوبٌ بِفِعْلِهِ الْمُقَدَّرِ وَالتَّحْتَانِيَّةِ Ve alt köşklerin altından وَعْدَ اللّٰهِ **Allah'ın vadidir** Mukadder fiili ile nasb olmuştur لَا يُخْلِفُ **Muhalefet etmez** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neye?)* الْمِيعَادَ **Vaadine** وَعْدَهُ Verdiği söze.

21. اَلَمْ تَرَ **Görmedin mi** تَعْلَمْ Bilmedin mi اَنَّ اللّٰهَ **Kuşkusuz Allah** اَنْزَلَ **İndirdi** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Ne?)* مَاءً **Su** فَسَلَكَهُ **Onu indirdi** *(Nereye?)* يَنَابِيعَ **Kaynaklara** فِي الْأَرْضِ Onu kaynağı olan mekanlara girdirdi *(Nerede?)* أَدْخَلَهُ أَمْكِنَةَ نَبْعٍ **Yeryüzünde** ثُمَّ يُخْرِجُ **Sonra çıkartıyor** *(Ne ile?)* بِهِ **O su ile** *(Neyi?)* زَرْعًا **Ekinler** *(Öyle ekinler ki,)* مُخْتَلِفًا **Değişik** *(Ne?)* اَلْوَانُهُ **Renkleri** ثُمَّ يَهِيجُ **Sonra kuruyor da** يَيْبَسُ Kuruyor فَتَرَاهُ **Artık onu görüyorsun** بَعْدَ الْخُضْرَةِ Yeşil halinden sonra مَثَلًا Mesela *(Ne olduğu halde?)* مُصْفَرًّا **Sararmış olduğu halde** ثُمَّ يَجْعَلُهُ **Sonra onu yapı veriyor** *(Ne?)* حُطَامًا **Çöp** فُتَاتًا Kuru bir kırıntı اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Kuşkusuz bunda vardır** *(Ne?)* لَذِكْرٰى **Bir öğüt** تَذْكِيرًا İbret *(Kim için?)* لِأُولِي الْأَلْبَابِ **Selim akıl sahipleri için** *(Niçin öğüt vardır?)* لِلدَّلَالَةِ عَلٰى وَحْدَانِيَّةِ اللّٰهِ تَعَالٰى يَتَذَكَّرُونَ بِهِ O akılla öğüt alıyorlar Bunlar Allah Teâla'nın vahdaniyetine delalet ettiği için *(Daha)* وَقُدْرَتِهِ Ve kudretine.

﴿اَفَمَنْ شَرَحَ اللهُ صَدْرَهُ لِلاِسْلَامِ﴾ فَاهْتَدٰى ﴿فَهُوَ عَلٰى نُورٍ مِنْ رَبِّهٖ﴾ كَمَنْ طَبَعَ عَلٰى قَلْبِهٖ دَلَّ عَلٰى هٰذَا ﴿فَوَيْلٌ﴾ كَلِمَةُ عَذَابٍ ﴿لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِنْ ذِكْرِ اللهِ﴾ أَيْ عَنْ قَبُولِ الْقُرْآنِ ﴿اُولٰٓئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٢﴾﴾ بَيِّنٍ ﴿اَللهُ نَزَّلَ اَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا﴾ بَدَلٌ مِنْ أَحْسَنَ أَيْ قُرْآنًا ﴿مُتَشَابِهًا﴾ أَيْ يُشْبِهُ بَعْضُهُ بَعْضًا فِي النَّظْمِ وَغَيْرِهِ ﴿مَثَانِيَ﴾ تُثَنِّي فِيهِ الْوَعْدُ وَالْوَعِيدُ وَغَيْرُهُمَا ﴿تَقْشَعِرُّ مِنْهُ﴾ تَرْتَعِدُ عِنْدَ ذِكْرِ وَعِيدِهِ ﴿جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ﴾ يَخَافُونَ ﴿رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ﴾ تَطْمَئِنُّ ﴿جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ اِلٰى ذِكْرِ اللهِ﴾ أَيْ عِنْدَ ذِكْرِ وَعْدِهِ ﴿ذٰلِكَ﴾ أَيِ الْكِتَابُ ﴿هُدَى اللهِ يَهْدِي بِهٖ مَنْ يَشَآءُ وَمَنْ يُضْلِلِ اللهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٢٣﴾﴾ ﴿اَفَمَنْ يَتَّقِي﴾ يُلْقٰى ﴿بِوَجْهِهٖ سُوٓءَ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ﴾ أَشَدَّهُ بِأَنْ يُلْقٰى فِي النَّارِ مَغْلُولَةً يَدَاهُ إِلٰى عُنُقِهِ كَمَنْ أَمِنَ مِنْهُ بِدُخُولِ الْجَنَّةِ ﴿وَقِيلَ لِلظّٰلِمِينَ﴾ كُفَّارِ مَكَّةَ ﴿ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٢٤﴾﴾ أَيْ جَزَاءَهُ ﴿كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ رُسُلَهُمْ فِي إِتْيَانِ الْعَذَابِ ﴿فَاَتٰهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٥﴾﴾ مِنْ جِهَةٍ لَا تَخْطُرُ بِبَالِهِمْ ﴿فَاَذَاقَهُمُ اللهُ الْخِزْيَ﴾ الذُّلَّ وَالْهَوَانَ مِنَ الْمَسْخِ وَالْقَتْلِ وَغَيْرِهِ ﴿فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَكْبَرُ لَوْ كَانُوا﴾ أَيِ الْمُكَذِّبُونَ ﴿يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾﴾ عَذَابَهَا مَا كَذَّبُوا ﴿وَلَقَدْ ضَرَبْنَا﴾ جَعَلْنَا ﴿لِلنَّاسِ فِي هٰذَا الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾﴾ يَتَّعِظُونَ ﴿قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا﴾ حَالٌ مُؤَكِّدَةٌ ﴿غَيْرَ ذِي عِوَجٍ﴾ أَيْ لُبْسٍ وَاخْتِلَافٍ ﴿لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٢٨﴾﴾ الْكُفْرَ ﴿ضَرَبَ اللهُ﴾ لِلْمُشْرِكِ وَالْمُوَحِّدِ ﴿مَثَلًا رَجُلًا﴾ بَدَلٌ مِنْ مَثَلٍ ﴿فِيهِ شُرَكَآءُ مُتَشَاكِسُونَ﴾ مُتَنَازِعُونَ سَيِّئَةَ أَخْلَاقِهِمْ ﴿وَرَجُلًا سَلَمًا﴾ خَالِصًا ﴿لِرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا﴾ تَمْيِيزٌ أَيْ لَا يَسْتَوِي الْعَبْدُ لِجَمَاعَةٍ وَالْعَبْدُ لِوَاحِدٍ فَإِنَّ الْأَوَّلَ إِذَا طَلَبَ مِنْهُ كُلٌّ مِنْ مَالِكِيهِ خِدْمَتَهُ فِي وَقْتٍ وَاحِدٍ تَحَيَّرَ فِيمَنْ يَخْدِمُهُ مِنْهُمْ وَهٰذَا مَثَلٌ لِلْمُشْرِكِ وَالثَّانِي مَثَلٌ لِلْمُوَحِّدِ ﴿اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ﴾ وَحْدَهُ ﴿بَلْ اَكْثَرُهُمْ﴾ أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ ﴿لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٩﴾﴾ مَا يَصِيرُونَ إِلَيْهِ مِنَ الْعَذَابِ فَيُشْرِكُونَ ﴿اِنَّكَ﴾ خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ ﴿مَيِّتٌ وَاِنَّهُمْ مَيِّتُونَ ﴿٣٠﴾﴾ سَتَمُوتُ وَيَمُوتُونَ فَلَا شَمَاتَةَ بِالْمَوْتِ نَزَلَتْ لَمَّا اسْتَبْطَئُوا مَوْتَهُ ﷺ ﴿ثُمَّ اِنَّكُمْ﴾ أَيُّهَا النَّاسُ فِيمَا بَيْنَكُمْ مِنَ الْمَظَالِمِ ﴿يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ ﴿٣١﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

22. **Allah gönlünü İslâm'a açtığı**; böylece hidayet bulan **ve Rabbinden bir nur üzerine olan kişi,** kalbine mühür vurulan kişi gibi[1] **midir? Allah'ı anmak,** Kuran'ı kabul **hususunda kalpleri katılaşmış olanlara veyl** azap **olsun! İşte bunlar apaçık bir sapıklık içindedirler.**

23. **Allah sözün en güzelini; birbiriyle uyumlu,** nazım ve diğer hususlarda bazısı bazısına benzeyen **ve** vaat, va'id ve diğer başka şeyler kendisinde **tekrarlanan bir kitap**[2]**,** Kuran'ı **indirdi. Rablerinden korkanların,** va'îdi (azabı) zikredildiğinde **ondan tüyleri ürperir, sonra** onun vaadi zikredildiğinde **hem bedenleri ve hem de gönülleri Allah'ın zikrine ısınıp yumuşar,** mutmain olur. **İşte bu** Kitap, **Allah'ın, dilediğini kendisiyle doğru yola ilettiği hidayetidir. Allah da kimi saptırırsa artık ona yol gösteren olmaz.**

24. **Kıyamet gününde** elleri boynuna bağlanarak ateşe atılmak suretiyle **yüzü, azabın kötüsüyle** en şiddetlisiyle **karşılaşan kimse,** cennete girerek kendini ondan emin kılan gibi **midir? Zalimlere,** Mekkeli kâfirlere **"Kazandığınızın** karşılığını **tadın!" denilir.**

25. **Onlardan öncekiler** azap getirecekleri hususunda peygamberleri **yalanladılar da anlamadıkları,** akıllarına bile gelmeyen **bir yerden onlara azap gelip çattı.**

26. **Bu suretle Allah, dünya hayatında onlara rezilliği,** hayvana dönüştürülmeleri, öldürülmeleri ve diğer başka şeylerle alçaklığı ve düşüklüğü **tattırdı. Ahiret azabı daha büyüktür. Şayet** yalanlayanlar ahiret azabını **bilselerdi** yalanlamazlardı.

27-28. **Andolsun ki biz,** küfürden **sakınsınlar diye, bu pürüzsüz,** kendisinde karışıklık ve ihtilaf olmayan **bir Arapça Kuran olarak inen Kuran'da insanlara her türlü misali verdik.**

29. **Allah, çekişip duran,** kötü ahlaklı **birçok ortakların sahip olduğu bir adam**[3] **ile yalnız bir kişiye ait olan bir adamı** müşrik ile mümine birer **misal olarak verir. Bu ikisi misal olarak**[4] **eşit midir?** Yani birkaç kişiye ait köle ile bir kişiye ait köle eşit değildir. Zira sahipler birinci köleden aynı vakitte hizmet bekleseler o köle aralarından kime hizmet edeceğini şaşırır. Bu, müşrikin misalidir. İkinci köle ise müminin misalidir. **Hamd** yalnızca **Allah'a mahsustur. Fakat onların** yani Mekkelilerin **çoğu** varacakları azabı **bilmezler** de ondan şirk koşarlar.

30. **Muhakkak** ileride **sen de**[5] **öleceksin, onlar da ölecekler.** Dolayısıyla kimse, karşısındaki ölecek diye sevinmesin. Bu ayet, Müşrikler Hz. Peygamber Efendimizin (sallallahu aleyhi vesellem) ölümünün geciktiğini düşündüklerinde inmiştir.

31. **Sonra şüphesiz, siz de** ey insanlar **kıyamet günü, Rabbinizin huzurunda** birbirinize karşı yaptığınız haksız davranışlar hususunda **davalaşacaksınız.**

---

[1] Mukadder cümleye sonrasındaki ayet delalet etmiştir.

[2] كِتَابًا kelimesi أَحْسَنَ الْحَدِيثِ'den bedeldir.

[3] رَجُلًا kelimesi مَثَلًا kelimesinden bedeldir.

[4] مَثَلًا kelimesi temyizdir.

[5] Buradaki hitap Peygamber Efendimizedir. (sallallahu aleyhi vesellem)

KELİME ANLAMI

22. أَفَمَنْ **O kimse olur mu ki** شَرَحَ **Genişletti** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi?)* صَدْرَهُ **Göğsünü** *(Ne için?)* لِلإِسْلَامِ **İslamiyet için** فَاهْتَدَى Böylece hidayete erdi فَهُوَ **O** عَلَى نُورٍ **Bir nur üzerine bulunmaktadır** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّهِ **Rabbinden** *(Kim gibi olur mu?)* كَمَنْ طُبِعَ عَلَى قَلْبِهِ Kalbine mühür vurulan kişi gibi فَوَيْلٌ Artık vay hallerine لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ **Kalpleri kaskatı kesilmiş olanların** *(Neden?)* مِنْ ذِكْرِ اللهِ **Allah'ın zikrinden** أُولَئِكَ **İşte onlar var ya** فِي ضَلَالٍ **Sapıklıktadır** *(Öyle sapıklık ki,)* مُبِينٍ **Apaçık** بَيِّنٍ Zahir.

23. اللهُ **Allah** نَزَّلَ **İndirdi** *(Neyi?)* أَحْسَنَ الْحَدِيثِ **Sözün en güzelini** *(ondan kasıt)* كِتَابًا **Kitabı indirdi** بَدَلٌ مِنْ أَحْسَنَ 'Ehsene' den bedeldir أَيْ قُرْآنًا Yani, Kuran'ı indirdi *(Öyle kitap ki,)* مُتَشَابِهًا **Müteşabih olan** أَيْ يُشْبِهُ بَعْضُهُ بَعْضًا Yani, bazısı bazısına benziyor *(Ne hususta?)* فِي النَّظْمِ وَغَيْرِهِ Nazım ve diğer hususlarda *(Öyle kitap ki,)* مَثَانِيَ **İkişer ikişer olarak** ثُنِّيَ فِيهِ Kitapta ikişer getirildi *(Ne?)* الْوَعْدُ وَالْوَعِيدُ وَغَيْرُهُمَا Vaad, tehdit ve diğer konular تَقْشَعِرُّ **Ürperir** *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** تَرْتَعِدُ عِنْدَ ذِكْرِ وَعِيدِهِ Tehditlerini zikrederken titrer *(Ne?)* جُلُودُ الَّذِينَ **O kimselerin derileri ki** يَخْشَوْنَ **Korkuyorlar** يَخَافُونَ Korkuyorlar *(Kimden?)* رَبَّهُمْ **Rablerinden** ثُمَّ تَلِينُ **Sonra yumuşar** تَطْمَئِنُّ Mutmain olur *(Ne?)* جُلُودُهُمْ **Onların derileri** *(Daha)* وَقُلُوبُهُمْ **Kalpleri** *(Neye?)* إِلَى ذِكْرِ اللهِ **Allah'ın zikrine** أَيْ عِنْدَ ذِكْرِ وَعْدِهِ Yani, vaadi zikredildiğinde ذَلِكَ İşte bu أَيِ الْكِتَابُ Yani, kitap هُدَى اللهِ **Allah'ın hidayetidir** يَهْدِي **Hidayete erdirir** *(Ne ile?)* بِهِ **Bununla** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** وَمَنْ **Her kimi ki** يُضْلِلِ **Sapıtırsa** *(Kim?)* اللهُ **Allah** فَمَا لَهُ **Artık onun için yoktur** *(Ne?)* مِنْ هَادٍ **Hidayete erdirici.**

24. أَفَمَنْ **Kimse midir** يَتَّقِي **Koruyor** *(Neyi?)* بِوَجْهِهِ **Yüzünü** *(Neden?)* سُوءَ الْعَذَابِ **Azabın en şiddetlisinden** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ **Kıyamet gününde** أَشَدَّهُ Yani, azabın en şiddetlisinden بِأَنْ يُلْقَى فِي النَّارِ Şöyle ki: ateşe atılacak *(Ne olduğu halde?)* مَغْلُولَةً يَدَاهُ إِلَى عُنُقِهِ Elleri boynuna bağlı olduğu halde *(Kim gibimidir?)* كَمَنْ أَمِنَ مِنْهُ Ondan emin olan gibimidir *(Ne ile?)* بِدُخُولِ الْجَنَّةِ Cennete girmekle وَقِيلَ **Denilir** *(Kime?)* لِلظَّالِمِينَ **Zalimlere** كُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kafirlerine ذُوقُوا **Tadın bakalım** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** تَكْسِبُونَ **Kazanıyordunuz** أَيْ جَزَاءَهُ Yani, kazandıklarınızın cezasını.

25. كَذَّبَ **Yalanladı** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önce yaşadılar** *(Kimi yalanladılar?)* رُسُلَهُمْ Peygamberlerini *(Ne hususta?)* فِي إِتْيَانِ الْعَذَابِ Azabın gelmesi hususunda فَأَتَاهُمُ **Bunun üzerine geliverdi** *(Ne?)* الْعَذَابُ **Azap** *(Nereden?)* مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ **Hatırlarına gelmeyen bir yönden** مِنْ جِهَةٍ لَا تَخْطُرُ بِبَالِهِمْ Akıllarına gelmeyen cihetten.

26. فَأَذَاقَهُمُ **Böylece onlara tattırdı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Neyi?)* الْخِزْيَ **Zilleti** الذُّلَّ Alçaklığı *(Daha)* وَالْهَوَانَ مِنَ الْمَسْخِ Suretlerin değişmesi *(Daha)* وَالْقَتْلِ وَغَيْرِهِ Öldürülmek ve diğerleri *(Nerede?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ **Elbette ahiret azabı** *(Nedir?)* أَكْبَرُ **Daha büyüktür** لَوْ كَانُوا **Şayet olsalardı** أَيِ الْمُكَذِّبُونَ Yani, yalanlayanlar *(Ne olsalardı?)* يَعْلَمُونَ **Biliyor** *(Neyi?)* عَذَابَهَا Onun azabını مَا كَذَّبُوا Yalanlamazlardı.

27. وَلَقَدْ ضَرَبْنَا **Andolsun biz getirdik** جَعَلْنَا Yaptık *(Kim için?)* لِلنَّاسِ **İnsanlar için** *(Nerede?)* فِي هٰذَا الْقُرْاٰنِ **Bu Kuran'da** *(Neden?)* مِنْ كُلِّ مَثَلٍ **Her türlü misalden** لَعَلَّهُمْ **Olur ki onlar** يَتَذَكَّرُونَ **Düşünürler** Öğüt alırlar.

28. قُرْاٰنًا **Kuran olarak** *(Öyle Kuran ki,)* عَرَبِيًّا **Arapça** حَالٌ مُؤَكِّدَةٌ Hal-i müekkededir غَيْرَ ذِي عِوَجٍ **Pürüzsüz** أَيْ لُبْسٍ وَاخْتِلَافٍ Karışıklık ve ihtilaf olmadan لَعَلَّهُمْ **Belki onlar** يَتَّقُونَ **Sakınırlar** *(Neden?)* الْكُفْرَ Küfürden.

29. ضَرَبَ **Verdi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kim için?)* لِلْمُشْرِكِ وَالْمُوَحِّدِ Şirk koşan ve tevhid inancına sahip kişi için *(Neyi?)* مَثَلًا **Bir misal** *(misalden kasıt)* رَجُلًا **Bir adam (köle)** بَدَلٌ مِنْ مَثَلٍ 'Meselen' den bedeldir فِيهِ **Onda vardır** شُرَكَاءُ **Ortaklar** *(Öyle ortaklar ki,)* مُتَشَاكِسُونَ **Çekişiyorlar** مُتَنَازِعُونَ سَيِّئَةً أَخْلَاقُهُمْ Ahlakları kötü olduğundan dolayı tartışıyorlar *(Daha neyi misal verdi?)* وَرَجُلًا **Ve bir adam** *(Öyle adam ki,)* سَلَمًا **Salim** خَالِصًا Halis (ait) *(Kime?)* لِرَجُلٍ **Bir adama** هَلْ يَسْتَوِيَانِ **Bu ikisi eşit olur mu** *(Ne bakımından?)* مَثَلًا **Durum bakımından** تَمْيِيزٌ Temyizdir أَيْ لَا يَسْتَوِي الْعَبْدُ لِجَمَاعَةٍ Yani, cemaate ait köle eşit olamaz *(Daha)* وَالْعَبْدُ لِوَاحِدٍ Bir kişiye ait köle ile فَإِنَّ الْأَوَّلَ Zira birincisi إِذَا طَلَبَ مِنْهُ Ondan istediği zaman *(Kim?)* كُلٌّ مِنْ مَالِكِيهِ Maliklerinden her biri *(Neyi?)* خِدْمَتَهُ Hizmet etmesini *(Ne zamansa?)* فِي وَقْتٍ وَاحِدٍ Bir tek vakitte تَحَيَّرَ Şaşkınlığa düşer فِيمَنْ يَخْدِمُهُ مِنْهُمْ Onlardan hangisine hizmet edecek وَهٰذَا مَثَلُ لِلْمُشْرِكِ Bu müşrikin misalidir وَالثَّانِي İkincisi مَثَلٌ لِلْمُوَحِّدِ Tevhid ehlinin misalidir

اَلْحَمْدُ **Hamd** *(Nedir?)* لِلّٰهِ **Allah'a mahsustur** *(Ne olduğu halde?)* وَحْدَهُ Tek olduğu halde بَلْ اَكْثَرُهُمْ **Fakat onsların ekserisi** أَيْ أَهْلُ مَكَّةَ Yani, Mekke halkının *(Nedir?)* لَا يَعْلَمُونَ **Bilmiyorlar** *(Neyi?)* مَا يَصِيرُونَ إِلَيْهِ Kendisine varacakları مِنَ الْعَذَابِ Azabı فَيُشْرِكُونَ Ve bu sebeple şirk koşuyorlar.

30. اِنَّكَ **Şüphe yok ki sen** ﷺ خِطَابٌ لِلنَّبِيِّ Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'e hitaptır *(Nesin?)* مَيِّتٌ **Öleceksin** وَاِنَّهُمْ **Ve kuşkusuz onlar da** *(Nedir?)* مَيِّتُونَ **Ölecekler** سَتَمُوتُ وَيَمُوتُونَ Yakında sen öleceksin, onlarda ölecek فَلَا شَمَاتَةَ بِالْمَوْتِ O halde başkasının ölümüne sevinmek doğru olmaz نَزَلَتْ Bu ayet indi لَمَّا اسْتَبْطَئُوا Kafirler bekledikleri zaman *(Neyi?)* ﷺ مَوْتَهُ Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'in ölümünü.

31. ثُمَّ اِنَّكُمْ **Sonra şüphesiz ki sizler** أَيُّهَا النَّاسُ Ey insanlar فِيمَا بَيْنَكُمْ مِنَ الْمَظَالِمِ Aranızdaki haksızlıklar konusunda يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّكُمْ **Rabbinizin divanında** تَخْتَصِمُونَ **Davalaşacaksınız.**

﴿فَمَنْ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللهِ﴾ بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ وَالْوَلَدِ إِلَيْهِ ﴿وَكَذَّبَ بِالصِّدْقِ﴾ بِالْقُرْآنِ ﴿إِذْ جَآءَهُ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى﴾ مَأْوًى ﴿لِلْكَافِرِينَ ﴿٣٢﴾﴾ بَلَى ﴿وَالَّذِي جَآءَ بِالصِّدْقِ﴾ هُوَ النَّبِيُّ ﷺ ﴿وَصَدَّقَ بِهِ﴾ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ فَالَّذِي بِمَعْنَى الَّذِينَ ﴿أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿٣٣﴾﴾ الشِّرْكَ ﴿لَهُمْ مَا يَشَآءُونَ عِندَ رَبِّهِمْ ذَٰلِكَ جَزَآءُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٤﴾﴾ لِأَنْفُسِهِمْ بِإِيمَانِهِمْ ﴿لِيُكَفِّرَ اللهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا وَيَجْزِيَهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٥﴾﴾ أَسْوَأُ وَأَحْسَنُ بِمَعْنَى السَّيِّءُ وَالْحَسَنُ ﴿أَلَيْسَ اللهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ﴾ أَيِ النَّبِيَّ بَلَى ﴿وَيُخَوِّفُونَكَ﴾ الْخِطَابُ لَهُ ﴿بِالَّذِينَ مِن دُونِهِ﴾ الْأَصْنَامِ أَيْ تَقْتُلُهُ أَوْ تَخْبِلُهُ ﴿وَمَن يُضْلِلِ اللهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٦﴾﴾ ﴿وَمَن يَهْدِ اللهُ فَمَا لَهُ مِن مُضِلٍّ أَلَيْسَ اللهُ بِعَزِيزٍ﴾ غَالِبٍ عَلَى أَمْرِهِ ﴿ذِي انتِقَامٍ ﴿٣٧﴾﴾ مِنْ أَعْدَائِهِ بَلَى ﴿وَلَئِن﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللهُ قُلْ أَفَرَأَيْتُم مَّا تَدْعُونَ﴾ تَعْبُدُونَ ﴿مِن دُونِ اللهِ﴾ أَيِ الْأَصْنَامِ ﴿إِنْ أَرَادَنِيَ اللهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ﴾ لَا ﴿أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ﴾ لَا وَفِي قِرَاءَةٍ بِالْإِضَافَةِ فِيهِمَا [كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ] ﴿قُلْ حَسْبِيَ اللهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٣٨﴾﴾ يَثِقُ الْوَاثِقُونَ ﴿قُلْ يَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلَى مَكَانَتِكُمْ﴾ حَالَتِكُمْ ﴿إِنِّي عَامِلٌ﴾ عَلَى حَالَتِي ﴿فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾﴾ ﴿مَنْ﴾ مَوْصُولَةٌ مَفْعُولُ الْعِلْمِ ﴿يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ﴾ يَنْزِلُ ﴿عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٤٠﴾﴾ دَائِمٌ هُوَ عَذَابُ النَّارِ وَقَدْ أَخْزَاهُمُ اللهُ بِبَدْرٍ.

TÜRKÇE ANLAMI

32. Kendisine ortak ve oğul isnat etmek suretiyle **Allah'a karşı yalan uyduran, kendisine gelen gerçeği** Kuran'ı **yalan sayandan daha zalim kimdir?** Yani kimse böyle birinden daha zalim değildir. **Kâfirlere cehennemde yer yok mu?** Elbette var!

33. **Doğruyu getiren**[1] Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) **ve onu tasdik eden** müminler **var ya, işte** şirkten **sakınanlar onlardır.**

34. **Onlar için Rableri yanında diledikleri her şey vardır. İşte bu,** iman ederek kendilerine **iyilik edenlerin mükâfatıdır.**

35. **Böylece Allah, onların geçmişte yaptıkları kötülükleri**[2] **örtecek ve yaptıklarının güzel şeylere**[2] **karşılık olarak mükâfatlarını verecektir.**

---

[1] فَالَّذِي burada اَلَّذِينَ anlamındadır.

[2] أَسْوَأَ ve أَحْسَن kelimeleri السَّيِّء ve الْحَسَن anlamındadırlar.

36. **Allah kuluna,** Hz. Peygambere (sallallahu aleyhi vesellem) **kâfi değil midir?** Tabi ki öyledir. **Seni**[1] **ondan başkalarıyla,** putların seni öldüreceği veya delirteceği tehdidiyle **korkutuyorlar. Allah, kimi saptırırsa artık onun yolunu doğrultacak biri yoktur.**

37. **Allah kime de hidayet ederse, artık onu saptıracak yoktur. Allah, Aziz,** işinde galip gelen **ve** düşmanlarından **intikam alıcı değil midir?** Öyledir elbette!

38. **Andolsun ki**[2] **onlara: Gökleri ve yeri kim yarattı? diye sorsan, elbette 'Allah' derler. De ki: Öyleyse bana söyler misiniz, Allah bana bir zarar vermek isterse, Allah'tan başka ibadet ettiğiniz** putlar, **onun verdiği zararı giderebilir mi?** Gideremez! **Yahut Allah, bana bir rahmet dilerse, onlar onun bu rahmetini önleyebilirler mi?**[3] Onu da önleyemezler **De ki: Bana Allah yeter. Tevekkül edenler, ancak ona güvenip dayanırlar.**

39-40. **De ki: Ey kavmim! İçinde bulunduğunuz durum** (küfür ve inat) **neyi gerektiriyorsa onu yapın; doğrusu ben de** durumumun (iman ve teslimiyetin) gerektirdiğini **yapacağım! Kendisini rezil edecek azap kime**[4] **gelecek, kime sürekli azap** olan cehennem azabı **inecek, yakında bileceksiniz!** Nitekim Cenabı Hak onları Bedir'de aşağılamıştır.

KELİME ANLAMI

32. فَمَنْ **Kim olabilir** أَيْ لَا أَحَدٌ Yani, kimse olamaz *(Ne?)* أَظْلَمُ **Daha zalim** *(Kimden?)* مِمَّنْ **O kimselerden ki** كَذَبَ **Yalan söyledi** *(Kime karşı?)* عَلَى اللهِ **Allah'a karşı** *(Ne ile?)* بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ Ortak nispet etmekle *(Daha)* وَالْوَلَدِ Veled nispet etmekle *(Kime?)* إِلَيْهِ Ona وَكَذَّبَ **Ve yalanladı** *(Neyi?)* بِالصِّدْقِ **Doğruyu** بِالْقُرْآنِ Kuran'ı *(Ne zaman?)* إِذْ جَاءَهُ **Geldiği zaman** أَلَيْسَ **Yok mudur?** *(Nerede?)* فِي جَهَنَّمَ **Cehennemde** *(Ne?)* مَثْوًى **Bir duracak** مَأْوًى Bir yer *(Kim için?)* لِلْكَافِرِينَ **Kafirler için** بَلَى Evet vardır.

33. وَالَّذِي **O kimse ki** جَاءَ **Getirdi** *(Neyi?)* بِالصِّدْقِ **Doğruyu** هُوَ O kimdir ﷺ النَّبِيُّ Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'dir وَصَدَّقَ **Ve doğruladı** *(Kimi?)* بِهِ **Onu** هُمُ الْمُؤْمِنُونَ Onlar müminlerdir فَالَّذِي Şu halde 'Ellezi' *(Nedir?)* بِمَعْنَى الَّذِينَ 'Ellezine' (cemi) manasındadır أُولَئِكَ **İşte onlar** هُمُ **Ancak onlardır** *(Kim?)* الْمُتَّقُونَ **Sakınan kimseler** *(Neden?)* الشِّرْكَ Şirkten.

---

[1] Buradaki hitap Peygamber Efendimizedir.

[2] وَلَئِنْ kelimesindeki ل kasem içindir.

[3] كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ ve مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ terkipleri bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ ve مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ şeklinde izafetle okunmuştur.

[4] مَنْ kelimesi mevsule olup تَعْلَمُونَ fiilinin mefulüdür.

34. لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* مَا **O şey ki** يَشَاؤُنَ **Diliyorlar** *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rablerinin katında** ذٰلِكَ **İşte bu** *(Nedir?)* جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ **Güzel davrananların mükafatıdır** *(Neye güzel davranan?)* لِأَنْفُسِهِمْ Kendilerine *(Ne sebebiyle?)* بِإِيمَانِهِمْ İman etmeleri sebebiyle.

35. لِيُكَفِّرَ **Ta ki örtsün** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Neyi?)* اَسْوَاَ الَّذِي عَمِلُوا **Yapmış oldukları kötü şeyi** وَيَجْزِيَهُمْ **Ve onlara karşılık olarak versin** *(Neyi?)* اَجْرَهُمْ **Onların mükafatlarını** *(Neye karşılık?)* بِاَحْسَنِ الَّذِي **O şeyin güzeline ki** كَانُوا **Oldular** *(Nedir oldular?)* يَعْمَلُونَ **Yapıyorlar** أَسْوَأُ وَأَحْسَنُ بِمَعْنَى السَّيِّءُ وَالْحَسَنُ 'Esvee' ve 'Ehsene' kötü ve güzel (tafdil manasında değil) manasındadır.

36. اَلَيْسَ **Değil mi** اللّٰهُ **Allah** *(Ne?)* بِكَافٍ **Kâfi** *(Kime?)* عَبْدَهُ **Kuluna** أَيِ النَّبِيَّ Yani, Peygamberimize (sallallahu aleyhi vesellem) بَلٰى Evet kâfidir وَيُخَوِّفُونَكَ **Seni korkutuyorlar** بِالَّذِينَ الْخِطَابُ لَهُ Hitap Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'e dir *(Ne ile?)* مِنْ دُونِهِ **Allah'tan başka** الْأَصْنَامِ Yani, putlarla أَيْ تَقْتُلُهُ Yani, onu öldürecekler أَوْ تَخْبِلُهُ Veya aklını bozacaklar وَمَنْ **Kimi ki** يُضْلِلِ **Saptırırsa** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** فَمَا لَهُ **Artık onun için yoktur** *(Ne?)* مِنْ هَادٍ **Hidayete erdirecek.**

37. وَمَنْ **Kimi de** يَهْدِ **Hidayete erdirirse** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** فَمَا لَهُ **Artık omun için yoktur** *(Ne?)* مِنْ مُضِلٍّ **Sapıtıcı** اَلَيْسَ **Değil midir** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Ne?)* بِعَزِيزٍ **Aziz** مِنْ أَعْدَائِهِ غَالِبٍ عَلٰى أَمْرِهِ Emrine galip gelen *(Öyle aziz ki,)* ذِي انْتِقَامٍ **İntikam sahibi** Düşmanlarından بَلٰى Evet Aziz ve intikam sahibidir.

38. وَلَئِنْ **Yemin olsun eğer** لَامُ قَسَمٍ Yemin lamıdır سَأَلْتَهُمْ **Onlara sorarsan** *(Neyi?)* مَنْ خَلَقَ **Kim Yarattı** *(Neyi?)* السَّمٰوَاتِ **Gökleri** *(Daha)* وَالْأَرْضَ **Yeri** لَيَقُولُنَّ **Elbette derler** *(Ne derler?)* اللّٰهُ **Allah** قُلْ **De ki** اَفَرَاَيْتُمْ **O halde gördünüz mü?** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** تَدْعُونَ **Çağırıyorsunuz** تَعْبُدُونَ Tapıyorsunuz *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** أَيِ الْأَصْنَامِ Yani, putlar اِنْ اَرَادَنِيَ **Eğer bana murad ederse** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* بِضُرٍّ **Bir zarar** هَلْ هُنَّ **Onlar o kimseler midir?** *(Ne?)* كَاشِفَاتُ **Açabilecek olanlar** *(Neyi?)* ضُرِّهِ **Onun zararını** لَا Hayır değillerdir اَوْ اَرَادَنِي **Ya da bana murad ederse** *(Ne?)* بِرَحْمَةٍ **Bir rahmet** هَلْ هُنَّ **Onlar mıdır** مُمْسِكَاتُ **Tutabilecek olanlar** *(Neyi?)* رَحْمَتِهِ **Onun rahmetini** لَا Hayır tutamazlar وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte بِالْإِضَافَةِ فِيهِمَا Her ikisinde (Kâşifat ve mumsikât) de izafetle okundu قُلْ **De** حَسْبِيَ **Bana yeter** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** عَلَيْهِ **Ancak ona** يَتَوَكَّلُ **Tevekkül eder** *(Kim?)* الْمُتَوَكِّلُونَ **Tevekkül edenler** يَثِقُ الْوَاثِقُونَ Güvenenler (ancak ona)güvenir.

39. قُلْ **De ki** يَا قَوْمِ **Ey kavmim** اعْمَلُوا **Çalışınız** *(Ne üzerine?)* عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ **Kendi iktidarınız üzerine** حَالَتِكُمْ Haliniz üzerine إِنِّي **Şüphesiz ki bende** عَامِلٌ **Çalışıcıyım** *(Ne üzerine?)* عَلَىٰ حَالَتِي Bulunduğum hal üzerine فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ **Yakında bilirsiniz** *(Kimi?)*

40. مَنْ **O kimseyi ki** مَوْصُولَةٌ İsmi mevsuldur *(Daha nedir)* مَفْعُولُ الْعِلْمِ İlim bildiren fiilin (Ta'lemune) mefuludur يَأْتِيهِ **Ona gelecek** *(Ne?)* عَذَابٌ **Bir azap** *(Öyle azap ki,)* يُخْزِيهِ **Onu rezil edecek** وَيَحِلُّ **Ve inecek** يَنْزِلُ Nazil olacak *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِ **Onun üzerine** *(Ne?)* عَذَابٌ **Bir azap** *(Öyle azap ki,)* مُقِيمٌ **Devamlı** دَائِمٌ Sürekli هُوَ O *(Nedir?)* عَذَابُ النَّارِ Cehennem azabıdır وَقَدْ أَخْزَاهُمُ Muhakkak ki onları rezil etti *(Kim?)* اللَّهُ Allah *(Nerede?)* بِبَدْرٍ Bedir'de.

﴿إِنَّآ أَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِأَنْزَلَ ﴿فَمَنِ اهْتَدٰى فَلِنَفْسِهِ﴾ اِهْتِدَاؤُهُ ﴿وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَآ أَنتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿٤١﴾﴾ فَتَجْبُرَهُمْ عَلٰى هُدًى ﴿اَللّٰهُ يَتَوَفَّى الْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَ﴾ يَتَوَفَّى ﴿الَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا﴾ أَيْ يَتَوَفَّاهَا وَقْتَ النَّوْمِ ﴿فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضٰى عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأُخْرٰى إِلٰى أَجَلٍ مُسَمًّى﴾ أَيْ وَقْتِ مَوْتِهَا وَالْمُرْسَلَةُ نَفْسُ التَّمْيِيزِ تَبْقٰى بِدُونِهَا نَفْسُ الْحَيَاةِ بِخِلَافِ الْعَكْسِ ﴿إِنَّ فِي ذٰلِكَ﴾ الْمَذْكُورِ ﴿لَآيَاتٍ﴾ دَلَالَاتٍ ﴿لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾﴾ فَيَعْلَمُونَ أَنَّ الْقَادِرَ عَلٰى ذٰلِكَ قَادِرٌ عَلَى الْبَعْثِ وَقُرَيْشٌ لَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي ذٰلِكَ ﴿أَمِ﴾ بَلِ ﴿اتَّخَذُوا مِن دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيِ الْأَصْنَامِ آلِهَةً ﴿شُفَعَآءَ﴾ عِنْدَ اللّٰهِ بِزَعْمِهِمْ ﴿قُلْ﴾ لَهُمْ ﴿أَ﴾ يَشْفَعُونَ ﴿وَلَوْ كَانُوا لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا﴾ مِنَ الشَّفَاعَةِ وَغَيْرِهَا ﴿وَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٣﴾﴾ أَنَّكُمْ تَعْبُدُونَهُمْ وَلَا غَيْرَ ذٰلِكَ لَا ﴿قُل لِّلّٰهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا﴾ أَيْ هُوَ مُخْتَصٌّ بِهَا فَلَا يَشْفَعُ أَحَدٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ ﴿لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٤٤﴾﴾ ﴿وَإِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَحْدَهُ﴾ أَيْ دُونَ آلِهَتِهِمْ ﴿اشْمَأَزَّتْ﴾ نَفَرَتْ وَانْقَبَضَتْ ﴿قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِن دُونِهِ﴾ أَيِ الْأَصْنَامِ ﴿إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٥﴾﴾ ﴿قُلِ اللّٰهُمَّ﴾ بِمَعْنٰى يَا اللّٰهُ ﴿فَاطِرَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ مُبْدِعَهَا ﴿عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ مَا غَابَ وَمَا شُوهِدَ ﴿أَنتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٤٦﴾﴾ مِنْ أَمْرِ الدِّينِ اهْدِنِي لِمَا اخْتُلِفُوا فِيهِ مِنَ الْحَقِّ ﴿وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ مِن سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَبَدَا﴾ ظَهَرَ ﴿لَهُم مِّنَ اللّٰهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ ﴿٤٧﴾﴾ يَظُنُّونَ.

TÜRKÇE ANLAMI

41. **Şüphesiz biz bu Kitab'ı sana, insanlar için hak ile[1] indirdik. Artık kim doğru yolu seçerse** doğru yolu seçmesi **kendi lehinedir; kim de saparsa ancak kendi aleyhine sapmış olur. Sen onların üzerinde vekil değilsin** ki onları hidayete zorlayasın!

42. **Allah, ölenin ölüm zamanı gelince, ölmeyenin de uykusunda iken canlarını alır da ölümüne hükmettiği canı bırakmaz, ötekini muayyen bir vakte,** ölüm vaktine **kadar bırakır.** Cenabı Hakkın bıraktığı bu can, 'temyiz canı'dır; bu, yaşam canı olmadan bulunabilir. Ama 'yaşam canı' olmadan temyiz canı bulunamaz. **Şüphe yok ki, bu** anlatılanlar**da iyi düşünecek bir kavim için ayetler** delaletler **vardır.** Böylece onlar buna gücü yetenin, insanlar öldükten sonra onları diriltmeye de gücü yeteceğini anlayacaklardır. Ama Kureyş kabilesi bunu düşünmemiştir.

---

[1] بِالْحَقِّ kelimesindeki ب harfi cerri أَنْزَلْنَا fiiline taalluk eder.

43. **Yoksa**[1] **onlar** kendilerince **Allah'tan başkasını,** putları, onun yanında **şefaat edecek** ilahlar **mı edindiler? De ki** onlara: Onlar **hiçbir şeye,** ne şefaate ne de başka bir şeye **sahip değilken ve** ne sizin onlara ibadet ettiğinizi ne de başka bir şeyi **anlayamazken de mi** şefaat edecekler. Tabi ki hayır!

44. **De ki: Bütün şefaat Allah'ındır,** yani yegâne şefaatçi odur; kimse onun izni olmadan şefaat edemez. **Göklerin ve yerin mülkü onundur. Sonra ona döndürüleceksiniz.**

45. İlahlarının adı geçmeksizin **Allah tek olarak anıldığı zaman, ahirete inanmayanların kalpleri nefret dolar** ve daralır. **Ama Allah'tan başkası,** yani putlar **anıldığı zaman hemen yüzleri güler.**

46. **De ki: Ey gökleri ve yeri yaratan, gizliyi de aşikârı da,** gaip olanı da, müşahede edileni de **bilen Allah'ım!**[2] **Kullarının arasında, ayrılığa düştükleri** dinle ilgili **işlerin hükmünü ancak sen vereceksin.** Beni de ihtilafa düştükleri hakka hidayet et!

47. **Eğer, yerde ne varsa hepsi ve onunla birlikte bir misli daha o zulmedenlerin olsaydı, kıyamet gününde azabın fenalığından (kurtulmak için) elbette bunları feda ederlerdi. Hâlbuki (o gün) onlar için, Allah tarafından, hiç hesaba katmadıkları şeyler ortaya çıkmıştır.**

KELİME ANLAMI

41. **إِنَّا Şüphesiz ki biz** **أَنْزَلْنَا Biz indirdik** *(Kime?)* **عَلَيْكَ Sana** *(Neyi?)* **الْكِتَابَ Kitabı** *(Kim için?)* **لِلنَّاسِ İnsanlar için** *(Ne ile indirdik?)* **بِالْحَقِّ Hak ile** مُتَعَلِّقٌ بِأَنْزَلَ Enzele fiiline muteallaktır **فَمَنِ Artık kim** **اهْتَدَى Hidayete ererse** *(Kim içindir?)* **فَلِنَفْسِهِ Kendisi içindir** *(Ne?)* اِهْتِدَاؤُهُ Hidayete ermesi **وَمَنْ Ve kim de** **ضَلَّ Delalete düşerse** **فَإِنَّمَا يَضِلُّ Artık kuşkusuz ki o delalete düşmüş olur** *(Ne aleyhine?)* **عَلَيْهَا Kendi aleyhine** **وَمَا أَنْتَ Ve sen değilsin** *(Kim üzerine?)* **عَلَيْهِمْ Onların üzerine** *(Ne değilsin?)* **بِوَكِيلٍ Vekil** لِتَجْبُرَهُمْ Ki onları zorlayasın *(Neye?)* عَلَى هُدًى Hidayete.

42. **اللَّهُ Allah** *(Nedir?)* **يَتَوَفَّى Tamamen alır** *(Neyi?)* **الْأَنْفُسَ Nefisleri** *(Ne anında?)* **حِينَ مَوْتِهَا Ölümleri esnasında** **وَ Ve** يَتَوَفَّى Alır *(Neyi?)* **الَّتِي O nefisleri ki** **لَمْ تَمُتْ Ölmediler** *(Nerede?)* **فِي مَنَامِهَا Uykularında** أَيْ يَتَوَفَّاهَا وَقْتَ النَّوْمِ Yani, o nefisleri uyku vakitlerinde alır **فَيُمْسِكُ Artık tutu verir** *(Neyi?)* **الَّتِي O şeyi ki** **قَضَى Hükmetti** *(Ne üzerine?)* **عَلَيْهَا Onun üzerine** *(Neyi?)* **الْمَوْتَ Ölümü** **وَيُرْسِلُ Ve salıverir** *(Neyi?)* **الْأُخْرَى Diğerini** *(Ne zaman kadar?)* **إِلَى أَجَلٍ Bir zamana kadar** *(Öyle bir zaman ki,)* **مُسَمًّى Belirlenmiş**

---

[1] أَمْ burada بَلْ anlamındadır.

[2] أَللّٰهُمَّ burada يَا اَللّٰهُ anlamındadır.

أَيْ وَقْتِ مَوْتِهَا Yani, ölüm vakitlerine kadar وَالْمُرْسَلَةُ Salıverilen *(Nedir?)* نَفْسُ التَّمْيِيزِ Temyiz canıdır تَبْقَى بِدُونِهَا Onsuz kalır *(Ne?)* نَفْسُ الْحَيَاةِ Sadece hayatın kendisi بِخِلَافِ الْعَكْسِ Aksi böyle değildir **إِنَّ فِي ذٰلِكَ Hiç şüphesiz ki bunda vardır** الْمَذْكُورِ Zikredilende *(Ne?)* لَاٰيَاتٍ **Deliller vardır** دَلَالَاتٍ Delaletler vardır *(Kim için?)* **لِقَوْمٍ Bir kavim için** *(Öyle kavim ki,)* **يَتَفَكَّرُونَ Düşünüyorlar** فَيَعْلَمُونَ Bilirler ki أَنَّ الْقَادِرَ عَلَى ذٰلِكَ Buna kadir olan *(Nedir?)* قَادِرٌ Kadirdir *(Neye?)* عَلَى الْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeye وَقُرَيْشٌ Kureyş لَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي ذٰلِكَ Bu hususta tefekkür etmediler.

43. **اَمِ Yoksa** بَلِ Burada 'em' 'bel' manasındadır **اتَّخَذُوا Edindiler mi** **مِنْ دُونِ اللّٰهِ Allah'tan başkasını** أَيِ الْأَصْنَامِ Yani, putları *(Ne?)* آلِهَةً İlahlar *(Öyle ilahlar ki,)* **شُفَعَاءَ Şefaatçiler** *(Nerede?)* عِنْدَ اللّٰهِ Allah katında *(Neye göre?)* بِزَعْمِهِمْ Onların yanlış zanlarına göre **قُلْ De ki** *(Kime?)* لَهُمْ Onlara أَ يَشْفَعُونَ Şefaat ederler mi **وَلَوْ كَانُوا Olsalar da mı** *(Ne?)* **لَا يَمْلِكُونَ Malik olamayanlar** *(Neye?)* **شَيْئًا Hiçbir şeye** *(Neden olan?)* مِنَ الشَّفَاعَةِ وَغَيْرِهَا Şefaat ve diğerlerinden *(Daha)* **وَلَا يَعْقِلُونَ Akıl erdiremeyenler** *(Neye?)* أَنَّكُمْ تَعْبُدُونَهُمْ Sizin onlara ibadet etmenize *(Daha)* وَلَا غَيْرَ ذٰلِكَ Daha başka şeylere لَا Hayır şefaat edemezler.

44. **قُلْ Deki** **لِلّٰهِ Ancak Allah içindir** *(Ne?)* **الشَّفَاعَةُ Şefaat** **جَمِيعًا Hepsi** أَيْ هُوَ Yani, Allah مُخْتَصٌّ Tek kılınmıştır *(Neye?)* بِهَا Şefaat etmeye فَلَا يَشْفَعُ أَحَدٌ Hiç kimse şefaat edemez إِلَّا بِإِذْنِهِ Ancak onun izniyle yapar **لَهُ Onun içindir** *(Ne?)* **مُلْكُ السَّمٰوَاتِ Göklerin mülkü** *(Daha)* **وَالْأَرْضِ Yerin mülkü** **ثُمَّ إِلَيْهِ Sonra ancak ona تُرْجَعُونَ Döndürüleceksiniz.**

45. **وَإِذَا ذُكِرَ Zikredildiği zaman** *(Kim?)* **اللّٰهُ Allah** *(Ne olarak?)* وَحْدَهُ **Tek olarak** أَيْ دُونَ آلِهَتِهِمْ Yani, onların ilahları olmadan **اشْمَأَزَّتْ Ürker** نَفَرَتْ وَانْقَبَضَتْ Nefret eder tiksinir *(Ne?)* **قُلُوبُ الَّذِينَ O kimselerin kalpleri ki لَا يُؤْمِنُونَ İman etmiyorlar** *(Neye?)* **بِالْآخِرَةِ Ahirete** **وَإِذَا ذُكِرَ Zikredildiği zaman** *(Ne?)* **الَّذِينَ O tagutlar ki** **مِنْ دُونِهِ Allah 'tan başka** أَيِ الْأَصْنَامِ Yani, putlar **إِذَا هُمْ O vakit onlar يَسْتَبْشِرُونَ Ferahlanırlar.**

46. **قُلِ De ki** **اللّٰهُمَّ Ey Allah'ım** بِمَعْنَى يَا اَللّٰهُ Ey Allah'ım manasındadır *(Öyle Allah ki,)* **فَاطِرَ السَّمٰوَاتِ Gökleri yaratan** **وَالْأَرْضِ Ve yeri yaratan** مُبْدِعَهَا Onları yoktan var eden عَالِمَ الْغَيْبِ **Gizli olanı bilen** **وَالشَّهَادَةِ Ve aşikar olanı bilen** مَا غَابَ وَمَا شُوهِدَ Gaib olanı ve müşahede olunanı bilen **أَنْتَ Sen** *(Kimsin?)* **تَحْكُمُ Hükmedersin** *(Nerede?)* **بَيْنَ عِبَادِكَ Kullarının arasında** *(Ne hususta?)* **فِيمَا O husta ki كَانُوا Oldular** *(Nerede?)*

فِيهِ **O konuda** *(Nedir oldular?)* يَخْتَلِفُونَ **İhtilaf ediyorlar** مِنْ أَمْرِ الدِّينِ Din işerinden اهْدِنِي Beni ulaştır *(Ne konuda?)* لِمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ İhtilaf ettikleri şeyde *(Neye ulaştır?)* مِنَ الْحَقِّ Doğruya.

47. وَلَوْ **Eğer olsaydı** *(Kim için?)* أَنَّ لِلَّذِينَ **O kimseler için ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler** *(Ne?)* مَا **O şey ki** *(Nerededir?)* فِي الْأَرْضِ **Yerde olan** جَمِيعًا **Hepsi** *(Daha)* وَمِثْلَهُ **Bir o kadarı** *(Ne ile birlikte?)* مَعَهُ **Yerde olanların hepsi ile birlikte** لَافْتَدَوْا **Mutlaka fidye verirlerdi** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** *(Neden dolayı?)* مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ **Azabın fenalığından dolayı** *(Ne zamanda?)* يَوْمَ الْقِيَمَةِ **Kıyamet gününde** وَبَدَا **Ve ortaya çıkmış olacaktır** ظَهَرَ Açığa çıkacaktır *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Kim tarafından?)* مِنَ اللَّهِ **Allah tarafından** *(Ne?)* مَا **O şey ki** لَمْ يَكُونُوا **Olmadılar** *(Ne olmadılar?)* يَحْتَسِبُونَ **(Onu) hesaba katanlar** يَظُنُّونَ Onu zannedenler.

﴿وَبَدَا لَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ﴾ نَزَلَ ﴿بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٤٨﴾﴾ أَيِ الْعَذَابُ ﴿فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ﴾ الْجِنْسَ ﴿ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا خَوَّلْنَاهُ﴾ أَعْطَيْنَاهُ ﴿نِعْمَةً﴾ إِنْعَامًا ﴿مِنَّا قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَى عِلْمٍ﴾ مِنَ اللهِ بِأَنِّي لَهُ أَهْلٌ ﴿بَلْ هِيَ﴾ الْقَوْلَةُ ﴿فِتْنَةٌ﴾ بَلِيَّةٌ يُبْتَلَى بِهَا الْعَبْدُ ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٩﴾﴾ أَنَّ التَّخْوِيلَ اسْتِدْرَاجٌ وَامْتِحَانٌ ﴿قَدْ قَالَهَا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ مِنَ الْأُمَمِ كَقَارُونَ وَقَوْمِهِ الرَّاضِينَ بِهَا ﴿فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٥٠﴾﴾ ﴿فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا﴾ أَيْ جَزَاؤُهَا ﴿وَالَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ هَؤُلَاءِ﴾ قُرَيْشٍ ﴿سَيُصِيبُهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٥١﴾﴾ بِفَائِتِينَ عَذَابَنَا فَقَحَطُوا سَبْعَ سِنِينَ ثُمَّ وَسَّعَ عَلَيْهِمْ ﴿أَوَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ﴾ يُوسِعُهُ ﴿لِمَنْ يَشَاءُ﴾ امْتِحَانًا ﴿وَيَقْدِرُ﴾ يُضَيِّقُهُ لِمَنْ يَشَاءُ ابْتِلَاءً ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾﴾ بِهِ ﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا﴾ بِكَسْرِ النُّونِ وَفَتْحِهَا [تَقْنَطُوا] وَقُرِئَ بِضَمِّهَا تَيْأَسُوا ﴿مِنْ رَحْمَةِ اللهِ إِنَّ اللهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا﴾ لِمَنْ تَابَ مِنَ الشِّرْكِ ﴿إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾﴾ ﴿وَأَنِيبُوا﴾ ارْجِعُوا ﴿إِلَى رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا﴾ أَخْلِصُوا الْعَمَلَ ﴿لَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ ﴿٥٤﴾﴾ بِمَنْعِهِ إِنْ لَمْ تَتُوبُوا ﴿وَاتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ هُوَ الْقُرْآنُ ﴿مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٥٥﴾﴾ قَبْلَ إِتْيَانِهِ بِوَقْتِهِ فَبَادِرُوا قَبْلَ ﴿أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتَى﴾ أَصْلُهُ يَا حَسْرَتِي أَيْ نَدَامَتِي ﴿عَلَى مَا فَرَّطْتُ فِي جَنْبِ اللهِ﴾ أَيْ طَاعَتِهِ ﴿وَإِنْ﴾ مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ وَإِنِّي ﴿كُنْتُ لَمِنَ السَّاخِرِينَ ﴿٥٦﴾﴾ بِدِينِهِ وَكِتَابِهِ.

TÜRKÇE ANLAMI

48. **Onların kazandıkları kötülükler (o gün) açığa çıkmış, alaya aldıkları** azap, **kendilerine inmiştir.**

49. **İnsanoğluna bir zarar dokunduğu zaman bize yalvarır. Sonra, kendisine tarafımızdan ihsan olarak verdiğimiz vakit, "Bu, bana ancak** Allah tealanın benim bu nimete ehil olduğumu **bildiği için dolayı verilmiştir" der. Hayır, o** söz **bir fitnedir,** kulun kendisiyle sınandığı bir imtihandır; **fakat çokları** bu ihsanın bir istidrac ve imtihan olduğunu **bilmezler.**

50. **Bu sözü onlardan önceki** Karun ve bu söze razı olan kavmi gibi ümmet**ler de söylemişti; ama kazandıkları şeyler onlara fayda vermedi.**

51. **Bunun için yaptıkları kötü şeylerin** karşılıkları **onları yakaladı. Bunlardan da,** yani Kureyş'ten de **zulmedenlere, yaptıkları kötü şeylerin karşılığı başlarına gelecektir. Ve onlar** azabımızdan **kaçamazlar.** Nitekim Kureyş, yedi sene kıtlık çektikten sonra tekrar eski bolluğa kavuşmuşlardır.

52. **Bilmiyorlar mı ki Allah, rızkı dilediğine** bir imtihan olarak **bol bol verir,** dilediğinden de yine bir imtihan olarak **kısar. Şüphesiz bunda** Allah'a **inanan bir kavim için ibretler vardır.**

53. **De ki: Ey kendi kendileri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin![1] Çünkü Allah** şirkten tevbe edenin **bütün günahlarını bağışlar. Şüphesiz ki o, çok mağfiret eden, çok merhamet edendir.**

54. **Size azap gelip çatmadan önce Rabbinize dönün, ona teslim olun,** amelinizi sadece ona has kılın; **sonra** eğer tevbe etmezseniz azap engellenmemek suretiyle **size yardım edilmez.**

55. **Azap ansızın ve siz,** o henüz gelmemişken vaktinin **farkında olmadan başınıza gelmeden önce, Rabbinizden size indirilenin en güzeline** Kuran'a **tâbi olun.**

56. **Kişinin: Allah'a itaat konusunda kusurlu davrandığım için bana yazıklar olsun![2] demesinden** önce davranın! **Gerçekten ben[3]** onun dini ve kitabıyla **alay edenlerdendim.**

KELİME ANLAMI

48. وَبَدَا **Ortaya çıkmış olacaktır** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne?)* مَا سَيِّئَاتُ **O şeylerin fenalıkları ki** كَسَبُوا **Kazandılar** وَحَاقَ **Ve kavuşmuş olacaktır** نَزَلَ İnmiş olacaktır *(Kime?)* بِهِمْ **Onlara** *(Ne?)* مَا **O şey ki** كَانُوا **İdiler** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** *(Neydiler?)* يَسْتَهْزِئُونَ **Alay ediyorlar** أَيِ الْعَذَابُ Yani, azap.

49. فَإِذَا مَسَّ **Fakat dokunduğu zaman** *(Kime?)* الْإِنْسَانَ **İnsana** الْجِنْسَ İnsan cinsine *(Ne?)* ضُرٌّ **Bir zarar** دَعَانَا **Bize dua eder** ثُمَّ إِذَا خَوَّلْنَاهُ **Sonra ona verdiğimiz vakit** أَعْطَيْنَاهُ Biz ona verdiğimizde *(Ne?)* نِعْمَةً **Bir nimet** *(Ne olarak?)* إِنْعَامًا İhsan olarak *(Nereden?)* مِنَّا **Tarafımızdan** قَالَ **Der ki** إِنَّمَا أُوتِيتُهُ **Şüphesiz bu bana verildi** *(Ne üzerine?)* عَلَى عِلْمٍ **Bir bilgi üzerine** *(Kimden?)* مِنَ اللهِ Allah'tan *(Ne diye bir bilgi?)* بِأَنِّي لَهُ أَهْلٌ Ben ona layığım diye بَلْ هِيَ **Bilakis o** الْقَوْلَةُ Yani, bu şekildeki sözü فِتْنَةٌ **Bir fitnedir** بَلِيَّةٌ Beladır *(Öyle bela ki?)* يُبْتَلَى بِهَا الْعَبْدُ Kul onunla imtihan olunur وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ **Fakat onların bir çokları**

---

[1] تَقْنَطُوا fiilindeki ن harfi hem kesreli hem de (bizim kıraatimizde de olduğu gibi) fethalı okunmuştur. Bu harf ayrıca (şaz bir kıraatte) zammeli olarak da (تَقْنُطُوا şeklinde) okunmuştur.

[2] يَا حَسْرَتِي sözünün aslı يَا حَسْرَتِيَ şeklindedir; "nedametim" anlamına gelir.

[3] وَإِنْ kelimesi şeddeliden tahfif edilmiştir; وَإِنِّي takdirindedir.

لَا يَعْلَمُونَ **Bilmiyorlar** *(Neyi?)* أَنَّ التَّخْوِيلَ Verilen nimetler *(Nedir?)* اسْتِدْرَاجٌ وَامْتِحَانٌ İsditraç ve imtihandır.

50. قَدْ قَالَهَا **Muhakkak ki onu söylemiştir** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önce (yaşadılar)** مِنَ الْأُمَمِ Geçmiş ümmetlerden كَقَارُونَ وَقَوْمِهِ Karun ve kavmi gibi ki الرَّاضِينَ بِهَا Bu söze razı idiler فَمَا أَغْنَى **Fakat ihtiyaçtan kurtarmadı** *(Kimi?)* عَنْهُمْ **Onları** *(Ne?)* مَا **O şey ki** كَانُوا **Oldular** *(Nedir oldular?)* يَكْسِبُونَ **Kazanıyorlar.**

51. فَأَصَابَهُمْ **Ve onlara isabet etti** *(Ne?)* سَيِّئَاتُ مَا **O şeylerin kötülükleri ki** كَسَبُوا **Kazandılar** أَيْ جَزَاؤُهَا Yani, onların karşılıkları وَالَّذِينَ **O kimseler ki** ظَلَمُوا **Zulmettiler** *(Kimden olan?)* مِنْ هَؤُلَاءِ **Bunlardan** قُرَيْشٍ Yani, kureyşten سَيُصِيبُهُمْ **Yakında onlara da yetişecektir** *(Ne?)* سَيِّئَاتُ مَا **O şeylerin kötülükleri ki** كَسَبُوا **Kazandılar** وَمَا هُمْ **Ve bunlar değildir** *(Ne?)* بِمُعْجِزِينَ **Bertaraf ediciler** بِفَائِتِينَ عَذَابَنَا Azabımızı kaçırtabilecekler فَقَحَطُوا سَبْعَ سِنِينَ Ve yedi yıl kıtlığa düştüler ثُمَّ وَسَّعَ عَلَيْهِمْ Sonra onlara bolluk verildi.

52. أَوَلَمْ يَعْلَمُوا **Ve bilmediler mi ki** أَنَّ اللَّهَ **Şüphesiz Allah** يَبْسُطُ **Bol verir** *(Neyi?)* الرِّزْقَ **Rızkı** يُوسِعُهُ Onu bollaştırır *(Kime?)* لِمَنْ **O kimseye ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(Niçin?)* امْتِحَانًا İmtihan için وَيَقْدِرُ **Ve darlaştırır** يُضَيِّقُهُ Darlaştırır *(Kime?)* لِمَنْ يَشَاءُ Dilediğine *(Niçin?)* ابْتِلَاءً İmtihan için إِنَّ فِي ذَٰلِكَ **Şüphe yok ki bunda vardır** *(Ne?)* لَآيَاتٍ **Elbette ibretler vardır** *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir kavim için** *(Öyle kavim ki,)* يُؤْمِنُونَ **İnanıyorlar** *(Neye?)* بِهِ Buna.

53. قُلْ **De ki** يَا عِبَادِيَ **Ey kullarım** الَّذِينَ **Öyle kullar ki** أَسْرَفُوا **İsrafta bulundular** *(Ne üzerine?)* عَلَى أَنْفُسِهِمْ **Nefisleri üzerine** لَا تَقْنَطُوا **Ümit kesmeyin** *(Ne ile okundu?)* وَقُرِئَ بِضَمِّهَا بِكَسْرِ النُّونِ وَفَتْحِهَا Nunun kesresi ile ve fethası ile Zammesi ile de okundu تَيْأَسُوا Ümitsizliğe düşmeyin *(Neden?)* مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ **Allah'ın rahmetinden** إِنَّ اللَّهَ **Şüphesiz ki Allah** يَغْفِرُ **Bağışlar** *(Neyi?)* الذُّنُوبَ **Günahları** جَمِيعًا **Hepsini** *(Kim için?)* لِمَنْ تَابَ مِنَ الشِّرْكِ Şirkten tövbe eden için إِنَّهُ **Muhakkak ki o** هُوَ **O** *(Nedir?)* الْغَفُورُ **Ziyade bağışlayandır** *(Daha nedir)* الرَّحِيمُ **Çok esirgeyendir.**

54. وَأَنِيبُوا **Dönün** *(Kime?)* إِلَى رَبِّكُمْ **Rabbinize** وَأَسْلِمُوا **Ve teslim olun** مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ **Size gelmeden önce** *(Ne?)* الْعَذَابُ **Azap** ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ **Sonra yardım olunmazsınız** أَخْلِصُوا الْعَمَلَ Amelleri katıksız ihlaslı yapın *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Neden önce?)* بِمَنْعِهِ Azabı engellemekle ilgili إِنْ لَمْ يَتُوبُوا Eğer tövbe etmezseniz.

55. وَاتَّبِعُوا **Tabi olunuz** *(Neye?)* اَحْسَنَ مَا **O şeyin en güzeline ki** اُنْزِلَ **İndirildi** *(Kime?)* اِلَيْكُمْ **Size** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbinizden** هُوَ الْقُرْآنُ O Kuran'dır *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِ اَنْ يَاْتِيَكُمُ **Size gelmeden önce** *(Ne?)* الْعَذَابُ **Azap** *(Nasıl?)* بَغْتَةً **Ansızın** وَاَنْتُمْ **Halbuki siz** لَا تَشْعُرُونَ **Farkında değilsiniz** قَبْلَ إِتْيَانِهِ Gelmeden önce *(Neyin farkında değilsiniz?)* بِوَقْتِهِ Vaktinin.

56. فَبَادِرُوا Acele edin *(Neden önce?)* قَبْلَ اَنْ تَقُولَ **Demeden** önce *(Ne?)* نَفْسٌ **Her bir nefis** *(Ne demeden önce?)* يَا حَسْرَتٰى **Eyvah bana yazıklar olsun** اَصْلُهُ يَا حَسْرَتِي Aslı 'Yâ hasretî' idi أَيْ نَدَامَتِي Yani, ey pişmanlığım *(Ne üzerine?)* عَلٰى مَا **O şey üzerine ki** فَرَّطْتُ **Kusur ettim** *(Kime karşı?)* فِي جَنْبِ اللّٰهِ **Allah'a karşı** أَيْ طَاعَتِهِ Yani, ona ibadet etmekte وَاِنْ **Muhakkak** مُخَفَّفَةٌ مِنَ الثَّقِيلَةِ Şeddeli 'inne' den tahfif edilmiştir أَيْ وَإِنِّي Yani, muhakkak ki ben كُنْتُ **İdim** *(Kimlerden?)* لَمِنَ السَّاخِرِينَ **Alay edenlerden** *(Ne ile?)* بِدِينِهِ وَكِتَابِهِ Alla'hın dini ve kitabı ile.

﴿اَوْ تَقُولَ لَوْ اَنَّ اللّٰهَ هَدَانِي﴾ بِالطَّاعَةِ فَاهْتَدَيْتُ ﴿لَكُنْتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٥٧﴾﴾ عَذَابَهُ ﴿اَوْ تَقُولَ حِينَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ اَنَّ لِي كَرَّةً﴾ رِجْعَةً إِلَى الدُّنْيَا ﴿فَاَكُونَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾﴾ الْمُؤْمِنِينَ فَيُقَالُ لَهُ مِنْ قِبَلِ اللّٰهِ ﴿بَلٰى قَدْ جَاءَتْكَ اٰيَاتِي﴾ اَلْقُرْآنِ وَهُوَ سَبَبُ الْهِدَايَةِ ﴿فَكَذَّبْتَ بِهَا وَاسْتَكْبَرْتَ﴾ تَكَبَّرْتَ عَنِ الْإِيمَانِ بِهَا ﴿وَكُنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٥٩﴾﴾ ﴿وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللّٰهِ﴾ بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ وَالْوَلَدِ إِلَيْهِ ﴿وُجُوهُهُمْ مُسْوَدَّةٌ اَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى﴾ مَأْوًى ﴿لِلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٦٠﴾﴾ عَنِ الْإِيمَانِ بَلٰى ﴿وَيُنَجِّي اللّٰهُ﴾ مِنْ جَهَنَّمَ ﴿الَّذِينَ اتَّقَوْا﴾ اَلشِّرْكَ ﴿بِمَفَازَتِهِمْ﴾ بِمَكَانِ فَوْزِهِمْ مِنَ الْجَنَّةِ بِأَنْ يَجْعَلُوا فِيهِ ﴿لَا يَمَسُّهُمُ السُّوٓءُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦١﴾﴾ ﴿اَللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿٦٢﴾﴾ مُتَصَرِّفٌ فِيهِ كَيْفَ يَشَاءُ ﴿لَهُ مَقَالِيدُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ مَفَاتِيحُ خَزَائِنِهَا مِنَ الْمَطَرِ وَالنَّبَاتِ وَغَيْرِهِمَا ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ﴾ اَلْقُرْآنِ ﴿اُولٰٓئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٦٣﴾﴾ مُتَّصِلٌ بِقَوْلِهِ وَيُنَجِّي اللّٰهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا اِلَخْ وَمَا بَيْنَهُمَا اعْتِرَاضٌ ﴿قُلْ اَفَغَيْرَ اللّٰهِ تَاْمُرُونِّيٓ اَعْبُدُ اَيُّهَا الْجَاهِلُونَ ﴿٦٤﴾﴾ غَيْرَ مَنْصُوبٌ بِأَعْبُدُ الْمَعْمُولِ لِتَأْمُرُونِّي بِتَقْدِيرِ أَنْ بِنُونٍ وَاحِدَةٍ وَبِنُونَيْنِ بِإِدْغَامِ [تَأْمُرُونِّي] وَفَكِّ ﴿وَلَقَدْ اُوحِيَ اِلَيْكَ وَاِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ﴾ وَاللّٰهِ ﴿لَئِنْ اَشْرَكْتَ﴾ يَا مُحَمَّدُ فَرْضًا ﴿لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٥﴾﴾ ﴿بَلِ اللّٰهَ﴾ وَحْدَهُ ﴿فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٦﴾﴾ إِنْعَامَهُ عَلَيْكَ ﴿وَمَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِهِ﴾ مَا عَرِفُوهُ حَقَّ مَعْرِفَتِهِ أَوْ مَا عَظَّمُوهُ حَقَّ عَظَمَتِهِ حِينَ أَشْرَكُوا بِهِ غَيْرَهُ ﴿وَالْاَرْضُ جَمِيعًا﴾ حَالٌ أَيِ السَّبْعُ ﴿قَبْضَتُهُ﴾ أَيْ مَقْبُوضَةٌ لَهُ أَيْ فِي مُلْكِهِ وَتَصَرُّفِهِ ﴿يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَالسَّمٰوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ﴾ مَجْمُوعَاتٌ ﴿بِيَمِينِهِ﴾ بِقُدْرَتِهِ ﴿سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٧﴾﴾ مَعَهُ.

TÜRKÇE ANLAMI

57-58. Veya: Allah bana itaat yönünde **bir hidayet verseydi** de böylece hidayet bulsaydım, **elbette** azabından **sakınanlardan olurdum, diyeceği yahut azabı gördüğünde: Keşke benim için** dünyaya **bir dönüş bulunsa da iyilerden** müminlerden **olsam! diyeceği günden sakının.**

59. Allah teala tarafından ona denilir ki: **Hayır (dönemeyeceksin)!** Hidayet sebebi olan Kuran **ayetlerim sana gelmişti de sen onları yalanlamış,** onlara iman etme konusunda **büyüklük taslamış ve inkârcılardan olmuştun.**

60. Kıyamet gününde kendisine ortak ve çocuk isnat etmek suretiyle **Allah hakkında yalan söyleyenlerin yüzlerinin kapkara olduğunu görürsün.** İman konusunda **kibir gösterenlerin cehennemde kalacak yeri yok mudur?** Elbette vardır.

61. Allah, şirkten **sakınanları, 'kendilerine hiçbir fenalık dokunmaz ve mahzun olmaz** kılınmaları' şeklinde cehennemden **kurtarıp kurtuluş yerlerine,** cennete **yerleştirir.**

62. **Allah her şeyi yaratandır. O her şeyin vekilidir,** var olan her şeyde istediği gibi tasarruf edendir.

63. **Göklerin ve yerin** yağmur, bitki ve diğer hazinelerinin **anahtarları onundur. Allah'ın** Kuran **ayetlerini inkâr edenler var ya, işte onlar hüsrana uğrayanlardır.**[1]

64. **De ki: Ey cahiller! Bana Allah'tan başkasına**[2] **kulluk etmemi mi ermediyorsunuz?**

65. **Şüphesiz sana da senden öncekilere de şöyle vahyolunmuştur ki:** Allah'a **andolsun** faraza **Allah'a ortak koşarsan** ey Muhammed, **elbette amelin boşa gider ve hüsranda kalanlardan olursun!**

66. **Hayır!** Yalnız **Allah'a kulluk et ve** onun sana verdiği nimetlere karşılık **şükredenlerden ol.**

67. **Onlar** kendisine başka şeyleri şirk koştuklarında **Allah'ı hakkıyla takdir edemediler,** onu hakkıyla bilemediler yahut ona gerektiği gibi tazim etmediler. **Kıyamet günü bütün**[3] yani yedi kat **yeryüzü onun tasarrufunda** ve mülkünde**dir. Gökler onun eliyle,** kudretiyle **dürülmüş olacaktır. O, müşriklerin** kendisine **ortak koştuklarından yüce ve münezzehtir.**

KELİME ANLAMI

57. أَوْ تَقُولَ **Veya demeden önce** لَوْ أَنَّ اللهَ **Eğer Allah** هَدَانِي **Bana hidayet verseydi** فَأَهْتَدِيَ İtaat etmekte بِالطَّاعَةِ Bende doğru yolu bulurdum لَكُنْتُ **Elbette olurdum** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُتَّقِينَ **Sakınanlardan** *(Neden?)* عَذَابَهُ Onun azabından.

58. أَوْ تَقُولَ **Demesinden önce** *(Ne zaman?)* حِينَ تَرَى **gördüğü zaman** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** لَوْ أَنَّ لِي **Şayet benim olsa idi** *(Ne?)* كَرَّةً **Bir kere daha dönmek** رَجْعَةً إِلَى الدُّنْيَا Dünyaya bir kez daha dönmek فَأَكُونَ **Ve olsaydım** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُحْسِنِينَ **İyilik yapanlardan** Müminlerden الْمُؤْمِنِينَ فَيُقَالُ لَهُ مِنْ قِبَلِ اللهِ Ona Allah tarafından denir.

59. بَلَى **Hayır** قَدْ جَاءَتْكَ **Muhakkak sana geldi** *(Ne?)* آيَاتِي **Benim ayetlerim** الْقُرْآنِ Kuran وَهُوَ *O (Nedir?)* سَبَبُ الْهِدَايَةِ Hidayete sebeptir فَكَذَّبْتَ **Sen yalanladın** *(Neyi?)* بِهَا **Onları** وَاسْتَكْبَرْتَ **Ve kibirlendin** تَكَبَّرْتَ عَنِ الْإِيمَانِ بِهَا Ayetlere iman etmekten kibirlendin وَكُنْتَ **Ve oldun** *(Kimlerden?)* مِنَ الْكَافِرِينَ **Kafirlerden.**

---

[1] أُولَئِكَ ile başlayan cümle ...وَيُنَجِّي اللهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا cümlesine bitişiktir. Aralarında geçen cümlelerse itiraziyedir.

[2] غَيْرَ kelimesi, أَنْ takdiriyle تَأْمُرُونِي fiilinin mamülü olan أَعْبُدُ fiili tarafından nasb edilmiştir. تَأْمُرُونِي fiili bir kıraatte tek نْ harfiyle, bir kıraatte (ki bizim okuduğumuz kıraatte de böyledir) şeddeli iki نْ harfiyle, bir diğer kıraatte ise şeddesiz iki نْ harfiyle okunmuştur.

[3] جَمِيعًا kelimesi haldir.

60. وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Ve kıyamet gününde** تَرَى **Görürsün** *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki** كَذَبُوا **Yalan söylediler** *(Kime karşı?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a karşı** *(Ne ile?)* بِنِسْبَةِ الشَّرِيكِ Ortak koşmakla *(Daha)* وَالْوَلَدِ oğul isnat etmekle *(Kime?)* إِلَيْهِ Allah'a وُجُوهُهُمْ **Onların yüzleri** *(Nedir?)* مُسْوَدَّةٌ **Kap kara kesilmiştir** أَلَيْسَ **Yok mudur** *(Nerede?)* فِي جَهَنَّمَ **Cehennemde** *(Ne?)* مَثْوًى **Bir durak** مَأْوًى Sığınılacak yer *(Kim için?)* لِلْمُتَكَبِّرِينَ **Büyüklük taslayanlar için** *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan بَلَى Evet vardır.

61. وَيُنَجِّي **Kurtarır** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neden?)* مِنْ جَهَنَّمَ Cehennemden *(Kimi?)* الَّذِينَ **O kimseleri ki** اتَّقَوْا **Sakındılar** *(Neden?)* اَلشِّرْكَ Şirkten *(Ne sebebiyle?)* بِمَفَازَتِهِمْ **İyi şeylere kavuşmaları sebebiyle** بِمَكَانِ فَوْزِهِمْ مِنَ الْجَنَّةِ Yani, onları cennette nail oldukları yer sebebiyle *(Nasıl?)* بِأَنْ يَجْعَلُوا فِيهِ Onları oraya koymakla لَا يَمَسُّهُمُ **Onlara dokunmaz** *(Ne?)* السُّوءُ **Kötülük** وَلَا هُمْ **Ve onlar değillerdir** *(Ne?)* يَحْزَنُونَ **Üzülenler.**

62. اَللّٰهُ **Allah** *(Nedir?)* خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyin yaratıcısıdır** وَهُوَ **Ve o** عَلَى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** *(Nedir?)* وَكِيلٌ **Vekildir** مُتَصَرِّفٌ فِيهِ كَيْفَ يَشَاءُ Onda dilediği gibi tasarruf edendir.

63. لَهُ **Ona mahsustur** *(Ne?)* مَقَالِيدُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin anahtarları** *(Daha)* وَالْأَرْضِ **Yerin** مَفَاتِيحُ خَزَائِنِهَا Yani, göklerin ve yerin hazinelerin anahtarları مِنَ الْمَطَرِ وَالنَّبَاتِ Yağmurdan,bitkilerden ve diğerlerinden وَغَيْرِهِمَا وَالَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Neyi?)* بِآيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerini** اَلْقُرْآنِ Kuran'ı أُولٰئِكَ **İşte onlar var ya** هُمُ **Onlar** *(Kimlerdir?)* الْخَاسِرُونَ **Hüsrana uğrayanlardır** مُتَّصِلٌ بِقَوْلِهِ Allah (c.)'ın şu kavline muttasıldır (ondan kasıt) وَيُنَجِّي اللّٰهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِلَخْ Allah takva sahiplerini kurtarır وَمَا بَيْنَهُمَا Aralarında olan اعْتِرَاضٌ İtiraziyedir.

64. قُلْ **Söyle** أَفَغَيْرَ اللّٰهِ **Allah 'tan başkasına mı?** تَأْمُرُونِي **Bana emrediyorsunuz** أَعْبُدُ **İbadet eydim** أَيُّهَا الْجَاهِلُونَ **Ey cahiller** غَيْرَ Gayr kelimesi مَنْصُوبٌ بِأَعْبُدُ A'budu fiili ile nasb olmuştur *(Öyle abudu fiili ki,)* اَلْمَعْمُولِ لِتَأْمُرُونِّي 'Te'muruni' fiilinin mamulu *(Ne ile?)* بِتَقْدِيرِ أَنْ 'En' takdir etmekle *(Öyle en ki,)* بِنُونٍ وَاحِدَةٍ وَبِنُونَيْنِ Tek nunlu veya iki nunlu *(Ne ile?)* بِإِدْغَامٍ İdğam ile *(Daha)* وَفَكِّ İdğamsız.

65. وَلَقَدْ أُوحِيَ **Andolsun ki vahyolundu** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** وَإِلَى الَّذِينَ **Ve o kimselere ki** مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce (yaşadılar)** وَاللّٰهِ Allah'a yemin olsun ki لَئِنْ أَشْرَكْتَ **Eğer şirk koşarsan** يَا Ey مُحَمَّدُ Muhammed فَرْضًا Faraza لَيَحْبَطَنَّ **Elbette batıl olur** *(Ne?)* عَمَلُكَ **Amelin** وَلَتَكُونَنَّ **Ve elbette olursun** *(Kimlerden?)* مِنَ الْخَاسِرِينَ **Hüsrana uğrayanlardan.**

66. بَلِ **Hayır** اللهَ **Yalnız Allah 'a** وَحْدَهُ Tek olduğu halde فَاعْبُدْ **İbadet et** وَكُنْ **Ve ol** *(Kimlerden?)* مِنَ الشَّاكِرِينَ **Şükredenlerden** *(Neye?)* إِنْعَامَهُ عَلَيْكَ Sana olan ihsanına.

67. وَمَا قَدَرُوا **Takdir edemediler** *(Kimi?)* اللهَ **Allah'ı** *(Nasıl?)* حَقَّ قَدْرِهِ **Gereği gibi** مَا عَرِفُوهُ حَقَّ مَعْرِفَتِهِ Onu hakkıyla tanıyamadılar أَوْ مَا عَظَّمُوهُ Veya onu tazim edemediler حَقَّ عَظَمَتِهِ Onun azametinin gereği gibi *(Ne zaman?)* حِينَ أَشْرَكُوا بِهِ غَيْرَهُ Ona başkasını ortak koştukları zaman وَالْأَرْضُ **Yer** جَمِيعًا **Tamamı** حَالٌ Haldir أَيِ السَّبْعُ Yani, yedi kat yer *(Nedir?)* قَبْضَتُهُ **Onun kabzasındadır** أَيْ مَقْبُوضَةٌ لَهُ Yani, ona toplanmış olacaktır أَيْ فِي مُلْكِهِ وَتَصَرُّفِهِ Yani, mülkünde ve tasarrufunda *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet günü** وَالسَّمٰوَاتُ **Göklerde** *(Nedir?)* مَطْوِيَّاتٌ **Dürülmüşlerdir** مَجْمُوعَاتٌ Toplanmışlardır *(Ne ile?)* بِيَمِينِهِ **Sağ eliyle** *(Bundan kasıt)* بِقُدْرَتِهِ Kudreti ile سُبْحَانَهُ **O münezzehtir** وَتَعَالٰى **Ve yücedir** *(Neden?)* عَمَّا **O şeyden ki** يُشْرِكُونَ **Koşuyorlar** *(Kim ile beraber?)* مَعَهُ Onunla beraber.

﴿وَنُفِخَ فِي الصُّورِ﴾ النَّفْخَةُ الْأُولَى ﴿فَصَعِقَ﴾ مَاتَ ﴿مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَآءَ اللّٰهُ﴾ مِنَ الْحُورِ وَالْوِلْدَانِ وَغَيْرِهِمَا ﴿ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرٰى فَإِذَا هُمْ﴾ جَمِيعُ الْخَلَائِقِ الْمَوْتٰى ﴿قِيَامٌ يَنْظُرُونَ ﴿٦٨﴾﴾ يَنْتَظِرُونَ مَا يُفْعَلُ بِهِمْ ﴿وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ﴾ أَضَاءَتْ ﴿بِنُورِ رَبِّهَا﴾ حِينَ يَتَجَلَّى اللّٰهُ لِفَصْلِ الْقَضَاءِ ﴿وَوُضِعَ الْكِتَابُ﴾ كِتَابُ الْأَعْمَالِ لِلْحِسَابِ ﴿وَجِيءَ بِالنَّبِيِّينَ وَالشُّهَدَآءِ﴾ أَيْ بِمُحَمَّدٍ ﷺ وَأُمَّتِهِ يَشْهَدُونَ لِلرُّسُلِ بِالْبَلَاغِ ﴿وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ﴾ أَيِ الْعَدْلِ ﴿وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٩﴾﴾ شَيْئًا ﴿وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ﴾ جَزَاءَهُ ﴿وَهُوَ أَعْلَمُ﴾ أَيْ عَالِمٌ ﴿بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٧٠﴾﴾ فَلَا يَحْتَاجُ إِلَى شَاهِدٍ ﴿وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ بِعُنْفٍ ﴿إِلَى جَهَنَّمَ زُمَرًا﴾ جَمَاعَاتٍ مُتَفَرِّقَةً ﴿حَتّٰى إِذَا جَآؤُهَا فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا﴾ جَوَابُ إِذَا ﴿وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَآ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ﴾ الْقُرْآنَ وَغَيْرَهُ ﴿وَيُنْذِرُونَكُمْ لِقَآءَ يَوْمِكُمْ هٰذَا قَالُوا بَلٰى وَلٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ﴾ أَيْ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ الْآيَةَ ﴿عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧١﴾﴾ ﴿قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا﴾ مُقَدَّرِينَ الْخُلُودَ ﴿فَبِئْسَ مَثْوَى﴾ مَأْوَى ﴿الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٢﴾﴾ جَهَنَّمُ ﴿وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ﴾ بِلُطْفٍ ﴿إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا حَتّٰى إِذَا جَآؤُهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا﴾ الْوَاوُ فِيهِ لِلْحَالِ بِتَقْدِيرِ قَدْ ﴿وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ﴾ حَالًا ﴿فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ ﴿٧٣﴾﴾ مُقَدَّرِينَ الْخُلُودَ فِيهَا وَجَوَابُ إِذَا مُقَدَّرٌ أَيْ دَخَلُوهَا وَسَوْقُهُمْ وَفَتْحُ الْأَبْوَابِ قَبْلَ مَجِيئِهِمْ تَكْرِمَةٌ لَهُمْ وَسَوْقُ الْكُفَّارِ وَفَتْحُ أَبْوَابِ جَهَنَّمَ عِنْدَ مَجِيئِهِمْ لِيَبْقَى حَرُّهَا إِلَيْهِمْ إِهَانَةً لَهُمْ ﴿وَقَالُوا﴾ عَطْفٌ عَلَى دَخَلُوهَا الْمُقَدَّرِ ﴿الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ﴾ بِالْجَنَّةِ ﴿وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ﴾ أَيْ أَرْضَ الْجَنَّةِ ﴿نَتَبَوَّأُ﴾ نَنْزِلُ ﴿مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَآءُ﴾ لِأَنَّهَا كُلَّهَا لَا يُخْتَارُ فِيهَا مَكَانٌ عَلَى مَكَانٍ ﴿فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٧٤﴾﴾ الْجَنَّةُ ﴿وَتَرَى الْمَلٰئِكَةَ حَآفِّينَ﴾ حَالٌ ﴿مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ﴾ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ مِنْهُ ﴿يُسَبِّحُونَ﴾ حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ حَافِّينَ ﴿بِحَمْدِ رَبِّهِمْ﴾ مُلَابِسِينَ لِلْحَمْدِ يَقُولُونَ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهِ ﴿وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ﴾ بَيْنَ جَمِيعِ الْخَلَائِقِ ﴿بِالْحَقِّ﴾ الْعَدْلِ فَيُدْخِلُ الْمُؤْمِنُونَ الْجَنَّةَ وَالْكَافِرُونَ النَّارَ ﴿وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٥﴾﴾ خَتْمُ اسْتِقْرَارِ الْفَرِيقَيْنِ بِالْحَمْدِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ.

TÜRKÇE ANLAMI

68. **Sûr'a** ilk defa **üflenince, Allah'ın diledikleri** huriler, cennet hizmetçileri ve daha başkaları **hariç olmak üzere göklerde ve yerde ne varsa hepsi ölecektir. Sonra ona bir daha üflenince, bir de ne göresin; onlar**, ölü mahlûkatın tamamı **ayağa kalkmış** kendilerine ne yapılacağını **bekliyorlar!**

69. **Yeryüzü,** fasl-ı kaza için tecelli ettiğinde **Rabbinin nuru ile aydınlanır,** hesap için amel **kitabı konulur, peygamberler ve şahitler,** Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) ve ümmeti **getirilir** ve onlar diğer peygamberlerin tebliğ ettiğine dair şahitlik ederler. **Ve aralarında hakkaniyetle,** adaletle **hüküm verilir. Onlara asla** hiçbir şekilde **zulmedilmez.**

70. **Herkes ne yaptıysa,** karşılığı **tastamam verilir. Allah, onların yaptıklarını bilendir,** dolayısıyla şahide ihtiyaç duymaz.

71. **O inkâr edenler, bölükler,** gruplar **halinde** zorla **cehenneme sürülür. Nihayet oraya geldikleri zaman kapıları açılır**[1]**, bekçileri onlara: "Size, içinizden Rabbinizin ayetlerini,** Kuran'ı ve diğer kitapları **okuyan ve bugüne kavuşacağınızı ihtar eden peygamberler gelmedi mi?" derler. "Evet geldi" derler ama azap sözü**[2] **kâfirlerin üzerine hak olmuştur.**

72. **Onlara: İçinde ebedî kalacağınız,** ebedi kalmanız takdir edilmiş olan **cehennemin kapılarından girin; kibirlenenlerin ne kötü yeridir** cehennem! **denilir.**

73. **Rablerine karşı gelmekten sakınanlar ise, bölük,** gruplar **halinde** nazikçe **cennete sevk edilir, oraya varıp da**[3] **kapıları açıldığında**[4] **bekçileri onlara: Tertemiz olduğunuz halde**[5] **selam size! Artık ebedî kalmak üzere,** ebedi kalmanız takdir edilmiş olan **buraya girin, derler.**

74. **Onlar: Bize verdiği** cennet **sözünde sadık olan ve bizi, dilediğimiz yerinde oturacağımız**[6] **bu** cennet **yurduna vâris kılan Allah'a hamdolsun. derler.**[7] **İyi amelde bulunanların mükâfatı** olarak cennet **ne güzeldir!**

75. **Melekleri, Rablerine hamd ile**[8] 'Sübhanellahi ve bihamdihi' demek suretiyle **tesbih ederek**[9] **Arş'ın etrafını,** her tarafını **kuşatmış halde**[10] **görürsün. Artık aralarında,** tüm mahlûkat arasında **hakkaniyetle,** adaletle **hükmolunmuş,** müminler cennete, kâfirler de cehenneme girmiş **ve "Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun" denilmiştir.** Her iki fırkanın da hak ettikleri yerlere yerleşmelerinin hamd ile sonlandırılması, melekler tarafından yapılmıştır.

---

[1] فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا cümlesi إِذَا'nın cevabıdır.

[2] Yani لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ ayeti kastediliyor.

[3] إِذَا'nın haberi mukadderdir. Yani oraya girmeleri, sevk edilmeleri ve gelişlerinden önce kapıların açılışı onlara yapılmış bir ikramdır. Kâfirlerin sevki ve gelmeleri esnasında cehennemin kapılarının açılması ise -onları küçük düşürmek için- sıcak onlara ulaşsın diyedir.

[4] وَفُتِحَتْ kelimesindeki و harfi hal içindir; takdir وَقَدْ فُتِحَتْ şeklindedir.

[5] طِبْتُمْ cümlesi haldir.

[6] Diledikleri yerde oturmaları, cennetin bir yerinin başka bir yerine tercih edilemeyişindendir.

[7] وَقَالُوا fiili, mukadder وَدَخَلُوهَا fiili üzerine atıftır.

[8] بِحَمْدِ رَبِّهِمْ terkibi مُلْتَبِسِينَ لِلْحَمْدِ takdirindedir.

[9] يُسَبِّحُونَ cümlesi حَافِّينَ kelimesinin zamirinden haldir.

[10] حَافِّينَ kelimesi haldir.

KELİME ANLAMI

68. وَنُفِخَ **Ve üfürülmüştür** *(Nereye?)* فِي الصُّورِ **Sûr'a** النَّفْخَةُ الْأُولَى Birinci üfleyiş فَصَعِقَ **Ölüvermiştir** مَاتَ Ölmüştür *(Kim?)* مَنْ **O kimse ki** *(Nerededir?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** وَمَنْ **Ve o kimse ki** *(Nerededir?)* فِي الْأَرْضِ **Yerdedir** إِلَّا مَنْ **Ancak o kimse müstesna ki** شَاءَ **Diledi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kimlerden?)* مِنَ الْحُورِ وَالْوِلْدَانِ وَغَيْرِهِمَا Huriler ve gilmanlar ve diğerleri ثُمَّ نُفِخَ **Sonra üfürülmüştür** *(Nereye?)* فِيهِ **Sur'a** أُخْرٰى **Başka bir kez** فَإِذَا هُمْ **O vakit onlar** جَمِيعُ الْخَلَائِقِ الْمَوْتٰى Yani, bütün ölmüş mahlukat قِيَامٌ **Kalkmışlardır** يَنْظُرُونَ **Bekliyorlar** يَنْتَظِرُونَ مَا يُفْعَلُ بِهِمْ Kendilerine ne yapılacağını bekliyorlar.

69. وَأَشْرَقَتِ **Parlamaya başlamıştır** *(Ne?)* الْأَرْضُ **Yer** أَضَاءَتْ Aydınlanmıştır *(Ne ile?)* بِنُورِ رَبِّهَا **Onun Rabbinin nuru ile** حِينَ يَتَجَلّٰى Tecelli ettiği zaman *(Kim?)* اللّٰهُ Allah *(Niçin?)* لِفَصْلِ الْقَضَاءِ Kulları arasında hükmü vermek için وَوُضِعَ **Ve konulmuştur** *(Ne?)* الْكِتَابُ **Kitap** كِتَابُ الْأَعْمَالِ Amel defterleri *(Ne için?)* لِلْحِسَابِ Hesap için وَجِيءَ **Ve getirilmiştir** *(Kim?)* بِالنَّبِيِّينَ **Peygamberler** وَالشُّهَدَاءِ **Şahitler** أَيْ بِمُحَمَّدٍ ﷺ وَأُمَّتِهِ Yani, Muhammed (Sallallahu aleyhi vesellem) ve ümmeti يَشْهَدُونَ Şahitlik ediyorlar *(Kime?)* لِلرُّسُلِ Peygamberlere *(Ne diye?)* بِالْبَلَاغِ Tebliğ ettiler diye وَقُضِيَ **Ve hüküm verilmiştir** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hakk ile** أَيِ الْعَدْلِ Yani, adaletle وَهُمْ **Ve onlar** لَا يُظْلَمُونَ **Zulme uğramazlar** شَيْئًا Hiçbir şey.

70. وَوُفِّيَتْ **Ödenmiştir** *(Kim?)* كُلُّ نَفْسٍ **Her nefis** *(Ne ödenmiştir?)* مَا **O şey ki** عَمِلَتْ **İşledi** جَزَاءَهُ Yani, karşılığı ödenmiştir وَهُوَ **O Allah** *(Nedir?)* أَعْلَمُ **Çok iyi bilendir** فَلَا يَحْتَاجُ إِلٰى أَيْ عَالِمٍ Yani, ziyade bilendir *(Neyi?)* بِمَا **O şeyi ki** يَفْعَلُونَ **Yapıyorlar** شَاهِدٍ Şahide ihtiyaç duymaz.

71. وَسِيقَ **Ve sevk edilmiştir** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Nasıl?)* بِعُنْفٍ Kaba kuvvetle *(Nereye?)* إِلٰى جَهَنَّمَ **Cehenneme** زُمَرًا **Bölük bölük** جَمَاعَاتٍ مُتَفَرِّقَةً Farklı guruplar halinde حَتّٰى إِذَا جَاؤُهَا **Ne zaman ki oraya geldiler** فُتِحَتْ **Açıldığı halde** *(Ne?)* أَبْوَابُهَا **Kapıları** جَوَابُ إِذَا 'İza'nın cevabı *(Gelen cümledir)* وَقَالَ **Dedi** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Ne?)* خَزَنَتُهَا **Cehennem bekçileri** أَلَمْ يَأْتِكُمْ **Size gelmedi mi** *(Kim?)* رُسُلٌ **Peygamberler** مِنْكُمْ **İçinizden** *(Öyle peygamberler ki,)* يَتْلُونَ **Okuyorlar** *(Kime?)* عَلَيْكُمْ **Üzerinize** *(Ne?)* آيَاتِ رَبِّكُمْ **Rabbinizin ayetlerini** الْقُرْآنَ وَغَيْرَهُ Kuran'ı ve diğerlerini وَيُنْذِرُونَكُمْ **Ve sizi korkutuyorlar** *(Ne ile?)* لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هٰذَا **Bu gününüze kavuşacağınızla** قَالُوا **Dediler ki**

بَلٰى **Evet geldi** وَلٰكِنْ حَقَّتْ **Fakat hak oldu** *(Ne?)* كَلِمَةُ الْعَذَابِ **Azap kelimesi** أَيْ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ الْآيَةَ Yani, 'elbette cehennemi dolduracağım' ayeti *(Kim üzerine?)* عَلَى الْكَافِرِينَ **Kafirler üzerine.**

72. قِيلَ **Denildi ki** ادْخُلُوا **Giriniz** *(Nereye?)* أَبْوَابَ جَهَنَّمَ **Cehennemin kapılarına** *(Ne olduğunuz halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalıcılar olarak** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** مُقَدَّرِينَ مَثْوَى -مَأْوَى- الْمُتَكَبِّرِينَ **Ne kötüdür** *(Ne?)* فَبِئْسَ Ebedilik takdir edilmiş olarak الْخُلُودَ **Böbürlenenlerin** barınağı **karargahı** جَهَنَّمَ Cehennem.

73. وَسِيقَ **Ve sevk edildi** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** اتَّقَوْا **Korktular** *(Kimden?)* رَبَّهُمْ **Rablerinden** *(Ne ile sevk edilirler?)* بِلُطْفٍ Lütufla *(Nereye?)* إِلَى الْجَنَّةِ **Cennete** *(Nasıl?)* زُمَرًا **Zümre zümre** حَتَّى إِذَا جَاؤُهَا **Oraya vardıkları zaman** وَفُتِحَتْ **Halbuki açılmıştır** *(Ne?)* أَبْوَابُهَا **Cennetin kapıları** الْوَاوُ فِيهِ لِلْحَالِ Burada vav hal içindir *(Ne ile haldir?)* بِتَقْدِيرِ قَدْ 'Kad' takdiri ile وَقَالَ **Ve de ki** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Kim?)* خَزَنَتُهَا **Cennet bekçileri** *(Ne derler?)* سَلَامٌ عَلَيْكُمْ **Selam olsun sizlere** طِبْتُمْ **Tertemiz oldunuz** *(Ne yönden?)* حَالًا Haliniz yönünden فَادْخُلُوهَا **Artık bunlara giriniz** *(Ne olduğunuz halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi kalıcılar olduğunuz halde** فِيهَا مُقَدَّرِينَ الْخُلُودُ Orada ebedi kalmaları takdir edilmiş olduğu halde وَجَوَابُ إِذَا مُقَدَّرٌ İza'nın cevabı mukadderdir أَيْ دَخَلُوهَا Yani, oraya girerler وَسَوْقُهُمْ Sevk edilişleri مَجِيئِهِمْ وَفَتْحُ الْأَبْوَابِ قَبْلَ Ve kapıların gelmeden önce açılması *(Nedir?)* تَكْرِمَةٌ لَهُمْ Onlara ikramdır وَسَوْقُ الْكُفَّارِ Kafirlerin sevk edilişi وَفَتْحُ أَبْوَابِ جَهَنَّمَ Ve cehennem kapılarının açılışı *(Ne zaman?)* عِنْدَ مَجِيئِهِمْ Geldiklerinde *(Niçin?)* لِيَبْقَى حَرُّهَا Cehennem sıcağı devem etsin için *(Kimlere?)* إِلَيْهِمْ Onlara *(Tüm bunlar niçindir?)* إِهَانَةٌ لَهُمْ Onları alçaltmak içindir.

74. وَقَالُوا **Ve dediler ki** عَطْفٌ عَلَى دَخَلُوهَا الْمُقَدَّرِ Mukadder olan 'daheluha'ya atıftır الْحَمْدُ **Hamd** *(Kime mahsustur?)* لِلَّهِ **Allah'a mahsustur** الَّذِي **Öyle Allah ki** صَدَقَنَا **Bize doğruladı** *(Neyi?)* وَعْدَهُ **Vaadini** *(Neye dair olan vaadini?)* بِالْجَنَّةِ Cennete dair وَأَوْرَثَنَا **Ve bizi varis kıldı** *(Nereye?)* الْأَرْضَ **Bu yere** أَيْ أَرْضَ الْجَنَّةِ Yani, cennet yerine نَتَبَوَّأُ **İkamet ederiz** نَنْزِلُ Konuklarız *(Nereden?)* مِنَ الْجَنَّةِ **Cennetten** *(Nereye?)* حَيْثُ نَشَاءُ **Dilediğimiz yere** لِأَنَّهَا كُلَّهَا Çünkü cennet tamamı *(Nedir?)* لَا يُخْتَارُ فِيهَا Tercih olunmayandır *(Ne?)* مَكَانٌ Bir mekan *(Neyle?)* عَلَى مَكَانٍ Diğer bir mekana فَنِعْمَ **Artık ne güzeldir** *(Ne?)* أَجْرُ الْعَامِلِينَ **Amel edenlerin mükafatı** الْجَنَّةُ Cennet.

75. وَتَرَى **Ve görürüsün** *(Kimi?)* الْمَلٰٓئِكَةَ **Melekleri** *(Ne oldukları halde?)* حَافِّينَ **Kuşatıcılar oldukları halde** حَالٌ Haldir *(Nereden?)* مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ **Arşın etrafından** يُسَبِّحُونَ *(Ne oldukları halde kuşatıcıdırlar?)* مِنْ كُلِّ جَانِبٍ مِنْهُ Arşın her bir tarafından **Tesbih ediyor oldukları halde** حَالٌ مِنْ ضَمِيرِ حَافِّينَ 'Hâffîne'nin zamirinden haldir *(Ne ile?)* بِحَمْدِ رَبِّهِمْ **Rablerine hamd etmekle** مُلَابِسِينَ لِلْحَمْدِ Hamde mülabis oldukları halde يَقُولُونَ سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ 'Sübhanellahi ve bihamdihi' derler وَقُضِيَ **Hükmedilmiştir** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** بَيْنَ جَمِيعِ الْخَلَائِقِ Bütün mahlukatın arasında *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hakk ile** الْعَدْلِ Yani, adaletle فَيَدْخُلُ الْمُؤْمِنُونَ الْجَنَّةَ Müminler cennete girecek وَالْكَافِرُونَ النَّارَ Kafirlerde cehenneme وَقِيلَ **Ve denilmiştir** *(Ne?)* الْحَمْدُ **Hamd olsun** *(Kime?)* لِلّٰهِ **Allah'a** *(Öyle Allah ki,)* رَبِّ الْعَالَمِينَ **Alemlerin Rabbi olan** خَتَمَ Son bulmuştur *(Ne?)* اسْتِقْرَارُ الْفَرِيقَيْنِ Her iki grubun yerleşmesi *(Ne ile son bulmuştur?)* بِالْحَمْدِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ Melekler tarafından hamd edilmesiyle.

٤٠

سُورَةُ غَافِرٍ

مَكِّيَّةٌ اِلَّا الَّذِينَ يُجَادِلُونَ الْآيَتَيْنِ خَمْسٌ وَثَمَانُونَ آيَةً

Gâfir Sûresi

Elli altı ve elli yedinci ayetler dışında
Mekke'de inmiştir.
Seksen beş ayettir.

سُورَةُ غَافِرٍ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿حٰمٓ ﴿١﴾﴾ اللهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِهِ ﴿تَنْزِيلُ الْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ مُبْتَدَأٌ ﴿مِنَ اللهِ﴾ خَبَرُ ﴿الْعَزِيزِ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْعَلِيمِ ﴿٢﴾﴾ بِخَلْقِهِ ﴿غَافِرِ الذَّنْبِ﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿وَقَابِلِ التَّوْبِ﴾ لَهُمْ مَصْدَرٌ ﴿شَدِيدِ الْعِقَابِ﴾ لِلْكَافِرِينَ اَىْ مُشَدِّدِهِ ﴿ذِي الطَّوْلِ﴾ اَي الْإِنْعَامِ الْوَاسِعِ وَهُوَ مَوْصُوفٌ عَلَى الدَّوَامِ بِكُلِّ مِنْ هٰذِهِ الصِّفَاتِ فَاِضَافَةُ الْمُشْتَقِّ مِنْهَا لِلتَّعْرِيفِ كَالْاَخِيرَةِ ﴿لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ اِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٣﴾﴾ الْمَرْجِعُ ﴿مَا يُجَادِلُ فِي اٰيَاتِ اللهِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿اِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ ﴿فَلَا يَغْرُرْكَ تَقَلُّبُهُمْ فِي الْبِلَادِ ﴿٤﴾﴾ لِلْمَعَاشِ سَالِمِينَ فَإِنَّ عَاقِبَتَهُمُ النَّارُ ﴿كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْاَحْزَابُ﴾ كَعَادٍ وَثَمُودَ وَغَيْرِهِمَا ﴿مِنْ بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ اُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ لِيَاْخُذُوهُ﴾ يَقْتُلُوهُ ﴿وَجَادَلُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا﴾ يُزِيلُوا ﴿بِهِ الْحَقَّ فَاَخَذْتُهُمْ﴾ بِالْعِقَابِ ﴿فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿٥﴾﴾ لَهُمْ أَيْ هُوَ وَاقِعٌ مَوْقِعَهُ ﴿وَكَذٰلِكَ حَقَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ﴾ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ الْآيَةَ ﴿عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا اَنَّهُمْ اَصْحَابُ النَّارِ ﴿٦﴾﴾ بَدَلٌ مِنْ كَلِمَةُ ﴿اَلَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿وَمَنْ حَوْلَهُ﴾ عَطْفٌ عَلَيْهِ ﴿يُسَبِّحُونَ﴾ خَبَرُهُ ﴿بِحَمْدِ رَبِّهِمْ﴾ مُلَابِسِينَ لِلْحَمْدِ أَيْ يَقُولُونَ سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ ﴿وَيُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ تَعَالَى بِبَصَائِرِهِمْ أَيْ يُصَدِّقُونَ بِوَحْدَانِيَّتِهِ ﴿وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا﴾ يَقُولُونَ ﴿رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا﴾ أَيْ وَسِعَتْ رَحْمَتُكَ كُلَّ شَيْءٍ وَعِلْمُكَ كُلَّ شَيْءٍ ﴿فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ﴾ دِينَ الْإِسْلَامِ ﴿وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٧﴾﴾ النَّارِ.

TÜRKÇE ANLAMI

40- Gâfir Sûresi

İki ayet (elli altı ve elli yedi) dışında Mekke'de inmiştir.

Seksen beş ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Hâ, Mîm.** Bu harflerden ne kastettiğini en iyi Allah bilir.
2. **Kitabın** Kuran'ın **indirilmesi**[1], mülkünde **Azîz,** yarattıklarını **gayet iyi bilen Allah tarafındandır.**[2]
3. Müminlerin **günahı örten ve** onlardan **tövbeyi kabul eden,** kâfirlere **azabı şiddetli olan,** onlara azabı arttıran **fazilet** geniş ihsan **sahibi olan.**[3] Allah bu sıfatların her birine sürekli olarak sahiptir. **Ondan başka ilah yoktur. Dönüş ancak onadır.**
4. **Allah'ın ayetleri** Kuran **hakkında** Mekke ehlinden **kâfir olanlardan başkası tartışmaz. Onların şimdilik şehirlerde** maişet için güven içinde **dolaşıp durmaları seni aldatmasın.** Çünkü onların sonu ateştir.
5. **Onlardan evvel Nuh kavmi ve onlardan sonraki taifeler** Âd, Semûd ve diğerleri **de yalanlamıştı. Ve her kavim, peygamberlerine onu yakalamak,** öldürmek **için kastetmiş ve hakkı gidermek için boş şeylerle mücadele etmişlerdi. Sonra ben onları** azapla **yakaladım.** Onlara **azabım nasıl oldu!?** Yani, tam yerini buldu.
6. **İşte böylece Rabbinin** *"Elbette cehennemi dolduracağım"* **kelimesi, inkâr edenlere hak olmuştur. Şüphesiz onlar, ateş halkıdır.**[4]
7. **Arşı taşımakta olanlar**[5] **ve onun etrafında bulunanlar,**[6] **Rablerine hamd ile** birlikte **tesbihte bulunurlar**[7] Subhanellahi ve bihamdihi, derler, **ona,** Allah Teâlâya, görerek **iman ederler ve iman etmiş olanlar için mağfiret dilerler,** derler ki: **"Rabbimiz! Sen her şeyi rahmet ve ilim ile kuşatmışsındır.** Yani, rahmetin ve ilmin her şeyi kuşatmıştır. **Artık** şirkten **tövbe etmiş, senin yoluna** İslam dinine **tâbi olmuş olanları bağışla ve onları cehennem azabından koru!"**

---

[1] تَنْزِيلُ kelimesi mübtedadır.

[2] مِنَ اللَّهِ terkibi haberdir.

[3] غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ terkiplerindeki müştak kelimelerin izafetleri son kelimenin izafeti gibi marifelik ifade eder.

[4] Bu cümle كَلِمَةُ lafzından bedeldir.

[5] الَّذِينَ kelimesi mübtedadır.

[6] وَمَنْ حَوْلَهُ Mübteda üzerine atıftır.

[7] يُسَبِّحُونَ fiili haberdir.

KELİME ANLAMI

سُورَةُ غَافِرٍ -﴿٤٠﴾-

40- Gâfir Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekke'de inmiştir إِلَّا الَّذِينَ يُجَادِلُونَ.. الْآيَتَيْنِ Ancak şu iki ayet (elli altı ve elli yedi) hariç خَمْسٌ وَثَمَانُونَ آيَةً Seksen beş ayettir.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **حٰمٓ Ha, mim** اَللهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Maksadını *(Ne ile?)* بِهِ Bu harflerle.

2. **تَنْزِيلُ الْكِتَابِ Kitab'ın indirilişi** الْقُرْآنِ Kur'an'ın *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Kimdendir?)* **مِنَ اللهِ Allah'tandır** *(Bu kelime nedir?)* خَبَرُهُ Mübtedanın haberidir *(Öyle Allah ki,)* **الْعَزِيزِ Aziz olan** *(Nerede?)* فِي مُلْكِهِ Mülkünde *(Yine öyle Allah ki,)* **الْعَلِيمِ Bilici olan** *(Neyi?)* بِخَلْقِهِ Yarattığını *(Yine öyle Allah ki,)*

3. **غَافِرِ الذَّنْبِ Günahı bağışlayıcı olan** *(Kimin günahını?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlerin *(Daha?)* **وَقَابِلِ التَّوْبِ Tövbeyi kabul edici olan** *(Kimin tövbesini?)* لَهُمْ Onların *(Bu kelime nedir?)* مَصْدَرٌ Mastardır *(Yine öyle Allah ki,)* **شَدِيدِ الْعِقَابِ Cezası şiddetli olan** *(Kim için?)* لِلْكَافِرِينَ Kâfirler için اَيْ مُشَدِّدِهِ Yani azabı şiddetlendiren *(Yine öyle Allah ki,)* **ذِي الطَّوْلِ Lütuf sahibi olan** اَيِ الْإِنْعَامِ الْوَاسِعِ Yani, bol ihsan sahibi وَهُوَ مَوْصُوفٌ عَلَى الدَّوَامِ O devamlı olarak vasıflıdır *(Ne ile?)* بِكُلٍّ مِنْ هٰذِهِ الصِّفَاتِ Bu sıfatlardan her biriyle فَإِضَافَةُ الْمُشْتَقِّ مِنْهَا لِلتَّعْرِيفِ Dolayısıyla o sıfatların müştak olanlarının izafeti *(Niçindir?)* Marifelik içindir *(Ne gibi?)* كَالْأَخِيرَةِ Son kelimelerinki gibi **لَا إِلٰهَ Hiçbir ilah yoktur إِلَّا Ancak vardır** *(Kim?)* هُوَ **O إِلَيْهِ Onadır** *(Ne?)* **الْمَصِيرُ Varış** الْمَرْجِعُ Dönüş.

4. **مَا يُجَادِلُ Mücadele etmez** *(Ne hakkında?)* **فِي اٰيَاتِ اللهِ Allah'ın ayetleri hakkında** الْقُرْآنِ Kur'an hakkında **إِلَّا Ancak eder** *(Kim?)* **الَّذِينَ O kimseler ki كَفَرُوا İnkâr ettiler** *(Kimlerden?)* مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ Mekke kâfirlerinden **فَلَا يَغْرُرْكَ Seni aldatmasın** *(Ne?)* **تَقَلُّبُهُمْ Onların dolaşmaları** *(Nerede?)* **فِي الْبِلَادِ Şehirlerde** *(Niçin dolaşmaları?)* لِلْمَعَاشِ Geçim için *(Ne oldukları halde?)* سَالِمِينَ Güven içinde فَإِنَّ عَاقِبَتَهُمُ النَّارُ Zira onların akıbeti cehennemdir.

5. كَذَّبَتْ **Yalanladı** *(Ne zaman?)* قَبْلَهُمْ **Onlardan önce** *(Kim yalanladı?)* قَوْمُ نُوحٍ **Nuh'un kavmi** *(Daha?)* وَالْأَحْزَابُ **Ahzap da yalanladı** *(Ne gibi?)* كَعَادٍ وَثَمُودَ وَغَيْرِهِمَا Âd, Semud ve bu ikisinin dışındakiler gibi *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonra** وَهَمَّتْ **Ve kast-etti** *(Kim?)* كُلُّ أُمَّةٍ **He ümmet** *(Kimi?)* بِرَسُولِهِمْ **Resullerini** *(Niçin kastetti?)* لِيَأْخُذُوهُ **Onu alıvermek için** يَقْتُلُوهُ Onu öldürmek için وَجَادَلُوا **Ve mücadele ettiler** *(Kimle?)* بِالْبَاطِلِ **Batılla** *(Niçin mücadele ettiler?)* لِيُدْحِضُوا **Gidermek için** يُزِيلُوا Zail etmek için *(Neyle?)* بِهِ **Batılla** *(Neyi?)* الْحَقَّ **Hakkı** فَأَخَذْتُهُمْ **Ben de onları yakaladım** *(Ne ile?)* بِالْعِقَابِ Azapla فَكَيْفَ **Nasıl?** كَانَ **Oldu** *(Ne?)* عِقَابِ **Azabım** *(Kime olan?)* لَهُمْ Onlara أَيْ هُوَ وَاقِعٌ مَوْقِعَهُ Yani, o azap yerinde vaki oldu.

6. وَكَذٰلِكَ **İşte böylece** حَقَّتْ **Hak oldu** *(Ne?)* كَلِمَةُ رَبِّكَ **Rabbinin kelimesi** *(O da nedir?)* لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ الْآيَةَ Yani, yemin olsun ki cehennemi dolduracağım ayeti *(Kim üzerine hak oldu?)* عَلَى الَّذِينَ **O kimseler üzerine ki** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** *(O kelimeden bedel?)* أَنَّهُمْ **Muhakkak onlar** *(Nedir?)* أَصْحَابُ النَّارِ **Cehennem ehlidir** *(Bu cümle nedir?)* بَدَلٌ مِنْ كَلِمَةُ 'Kelimetü'den bedeldir.

7. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** يَحْمِلُونَ **Yükleniyorlar** *(Neyi?)* الْعَرْشَ **Arşı** *(Bu cümle nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Daha kim?)* وَمَنْ **Ve o kimseler ki** حَوْلَهُ **Onun etrafındadırlar** *(Bu kelime nedir?)* عَطْفٌ عَلَيْهِ Mübteda üzerine atıftır يُسَبِّحُونَ **Tesbih ederler** *(Bu kelime nedir?)* خَبَرُهُ Mübtadanın haberidir *(Ne olmakla tesbih ederler?)* بِحَمْدِ رَبِّهِمْ **Rablerine hamd etmekle** أَيْ يَقُولُونَ سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ مُلَابِسِينَ لِلْحَمْدِ Yani, Hamde mülabis oldukları halde sübhanellahi ve bi hamdihi derler *(Daha ne yaparlar?)* وَيُؤْمِنُونَ **İman ederler** *(Kime?)* بِهِ **Ona** *(Öyle O ki,)* تَعَالَى Yüce olan *(Ne ile iman ederler?)* بِبَصَائِرِهِمْ Görerek أَيْ يُصَدِّقُونَ بِوَحْدَانِيَّتِهِ Yani, O'nun tekliğini tasdik ederler *(Daha ne yaparlar?)* وَيَسْتَغْفِرُونَ **İstiğfar ederler** *(Kim için?)* لِلَّذِينَ **O kimseler için ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Ne oldukları halde?)* يَقُولُونَ Şöyle diyor oldukları halde رَبَّنَا **Ey rabbimiz!** وَسِعْتَ **Sen kuşattın** *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Ne bakımdan?)* رَحْمَةً **Rahmet bakımından** *(Daha?)* وَعِلْمًا **Ve ilim bakımından** أَيْ وَسِعَتْ رَحْمَتُكَ Yani, senin rahmetin kuşattı *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ Her şeyi *(Daha?)* وَعِلْمُكَ Senin ilmin kuşattı *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ Her şeyi فَاغْفِرْ **Bağışla** *(Kimi?)* لِلَّذِينَ **O kimseleri ki** تَابُوا **Tevbe ettiler** *(Neden?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirk'ten *(Daha ne yaptılar?)* وَاتَّبَعُوا **Ve tabi oldular** *(Neye?)* سَبِيلَكَ **Senin yoluna** دِينَ الْإِسْلَامِ İslam dinine وَقِهِمْ **Ve onları koru** *(Neden?)* عَذَابَ الْجَحِيمِ – النَّارِ – **Cehennem azabından.**

﴿رَبَّنَا وَاَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ﴾ إِقَامَةٍ ﴿الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ﴾ عَطْفٌ عَلَى هُمْ فِي وَأَدْخِلْهُمْ أَوْ فِي وَعَدْتَهُمْ ﴿مِنْ اٰبَآئِهِمْ وَاَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٨﴾﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ﴾ أَيْ عَذَابَهَا ﴿وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿فَقَدْ رَحِمْتَهُ وَذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾﴾ ﴿اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنَادَوْنَ﴾ مِنْ قِبَلِ الْمَلَائِكَةِ وَهُمْ يَمْقُتُونَ أَنْفُسَهُمْ عِنْدَ دُخُولِهِمُ النَّارَ ﴿لَمَقْتُ اللّٰهِ﴾ إِيَّاكُمْ ﴿اَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ اَنْفُسَكُمْ اِذْ تُدْعَوْنَ﴾ فِي الدُّنْيَا ﴿اِلَى الْاِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ ﴿١٠﴾﴾ ﴿قَالُوا رَبَّنَآ اَمَتَّنَا اثْنَتَيْنِ﴾ إِمَاتَتَيْنِ ﴿وَاَحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ﴾ إِحْيَاءَتَيْنِ لِأَنَّهُمْ كَانُوا نُطَفاً أَمْوَاتًا فَأُحْيُوا ثُمَّ أُمِيتُوا ثُمَّ أُحْيُوا لِلْبَعْثِ ﴿فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا﴾ بِكُفْرِنَا بِالْبَعْثِ ﴿فَهَلْ اِلٰى خُرُوجٍ﴾ مِنَ النَّارِ وَالرُّجُوعِ إِلَى الدُّنْيَا لِنُطِيعَ رَبَّنَا ﴿مِنْ سَبِيلٍ ﴿١١﴾﴾ طَرِيقٍ وَجَوَابُهُمْ لَا ﴿ذٰلِكُمْ﴾ أَيِ الْعَذَابُ الَّذِي أَنْتُمْ فِيهِ ﴿بِاَنَّهُ﴾ اَيْ بِسَبَبِ أَنَّهُ فِي الدُّنْيَا ﴿اِذَا دُعِيَ اللّٰهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ﴾ بِتَوْحِيدِهِ ﴿وَاِنْ يُشْرَكْ بِهِ﴾ يُجْعَلْ لَهُ شَرِيكٌ ﴿تُؤْمِنُوا﴾ تُصَدِّقُوا بِالْاِشْرَاكِ ﴿فَالْحُكْمُ﴾ فِي تَعْذِيبِكُمْ ﴿لِلّٰهِ الْعَلِيِّ﴾ عَلَى خَلْقِهِ ﴿الْكَبِيرِ ﴿١٢﴾﴾ الْعَظِيمِ ﴿هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ اٰيَاتِهِ﴾ دَلَائِلَ تَوْحِيدِهِ ﴿وَيُنَزِّلُ لَكُمْ مِنَ السَّمَآءِ رِزْقًا﴾ بِالْمَطَرِ ﴿وَمَا يَتَذَكَّرُ﴾ يَتَّعِظُ ﴿اِلَّا مَنْ يُنِيبُ ﴿١٣﴾﴾ يَرْجِعُ عَنِ الشِّرْكِ ﴿فَادْعُوا اللّٰهَ﴾ اعْبُدُوهُ ﴿مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿١٤﴾﴾ إِخْلَاصَكُمْ لَهُ ﴿رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ﴾ أَيِ اللّٰهُ عَظِيمُ الصِّفَاتِ أَوْ رَافِعُ دَرَجَاتِ الْمُؤْمِنِينَ فِي الْجَنَّةِ ﴿ذُو الْعَرْشِ﴾ خَالِقُهُ ﴿يُلْقِي الرُّوحَ﴾ الْوَحْيَ ﴿مِنْ اَمْرِهِ﴾ أَيْ قَوْلِهِ ﴿عَلٰى مَنْ يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِ لِيُنْذِرَ﴾ يُخَوِّفَ الْمُلْقَى عَلَيْهِ النَّاسَ ﴿يَوْمَ التَّلَاقِ ﴿١٥﴾﴾ بِحَذْفِ الْيَاءِ وَإِثْبَاتِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِتَلَاقِي اَهْلِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَالْعَابِدِ وَالْمَعْبُودِ وَالظَّالِمِ وَالْمَظْلُومِ فِيهِ ﴿يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ﴾ خَارِجُونَ مِنْ قُبُورِهِمْ ﴿لَا يَخْفٰى عَلَى اللّٰهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ﴾ يَقُولُهُ تَعَالَى وَيُجِيبُ نَفْسَهُ ﴿لِلّٰهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿١٦﴾﴾ اَيْ لِخَلْقِهِ

TÜRKÇE ANLAMI

8. **"Rabbimiz! Onları ve onların baba, eş ve zürriyetlerinden salih olanları[1] kendilerine vaat ettiğin Adn** ikamet **cennetlerine koy. Şüphe yok ki, sen Azîz'sin,** yaptığında **hikmet sahibisin.**

9. **Ve onları kötülükler**in azabın**dan koru ve her kimi o** kıyamet **günü kötülüklerden korur isen, muhakkak ki ona rahmet etmiş olursun. İşte büyük kurtuluş budur."**

[1] وَمَنْ صَلَحَ terkibi وَأَدْخِلْهُمْ veya وَعَدْتَهُمْ fiillerindeki هُمْ zamiri üzerine atıftır.

10. **Şüphesiz inkâr edenlere,** kendilerine kıza kıza cehenneme girerken melekler tarafından **seslenilecektir ki: "Elbette Allah'ın** size olan **gazabı sizin kendi nefislerinize olan öfkenizden daha büyüktür. Çünkü siz** dünyada **imana davet ediliyor fakat inkâr ediyordunuz."**

11. **Diyeceklerdir ki: "Rabbimiz! Bizi iki defa öldürdün ve bizi iki defa dirilttin.** Çünkü onlar cansız nutfe idiler diriltildiler, sonra öldürüldüler sonra ahiret için tekrar diriltildiler. **Artık günahlarımızı,** dirilmeyi inkârımızı **itiraf ettik, şimdi** ateşten **çıkmak** ve Rabbimize itaat etmek **için** dünyaya dönmeye **bir yol var mı?** Cevapları, hayırdır!

12. **Bu,** içinde bulunduğunuz azap **o** sebeptendir **ki,** dünyada **sadece Allah'a ibadete çağırıldığı zaman** onun birliğini **inkâr ettiniz ve ona ortak koşulacak,** bir şey ortak kılınacak **olursa, inanıyor** ortak koşmayı tasdik ediyor**dunuz. Artık** azap edilmeniz hakkındaki **hüküm,** yarattıklarına **pek üstün, pek büyük** yüce **olan Allah'a aittir.**

13. **Size ayetlerini** birliğinin delillerini **gösteren ve sizin için gökten** yağmur ile **bir rızk indiren odur. Yönelen** şirkten dönen kimseden **başkası düşünmez** öğüt almaz.

14. **Artık Allah'a, dini ona has kılarak** şirkten arındırarak **ibadet,** kulluk **ediniz. Kâfirler** şirkten sakınmanızdan **hoşlanmasa da.**

15. **Dereceleri yüksek** yani, Allah'ın sıfatları yücedir veya müminlerin cennette derecelerini yükseltir, **Arş'ın sahibi,** onu yaratan **kendi emri** sözün**den olan ruhu** vahyi, **kullarından dilediğine indirir ki,** vahiy kendisine indirilen kişi, insanları, yer ve gök ehlinin, kul ile Rabbin zalim ile mazlumun bir araya geldiği **kavuşma**[1] kıyamet **günüyle uyarsın** korkutsun.

16. **O gün onlar** kabirlerinden **meydana çıkarlar. Onlardan hiçbir şey Allah'a gizli kalmaz. Bugün mülk kimindir?** der Allah, ve yine kendi cevap verir: **Tek, Kahhâr olan** yarattıklarına gücü yeten **Allah'ındır.**

KELİME ANLAMI

8. رَبَّنَا **Ey rabbimiz!** وَأَدْخِلْهُمْ **Onları koy** *(Neye?)* جَنَّاتِ عَدْنٍ **Adn cennetlerine** إِقَامَةٍ İkamet cennetlerine الَّتِي **Öyle Adn cennetlerine ki** وَعَدْتَهُمْ **Onlara vaat ettin** *(Daha kimi koy?)* وَمَنْ **Ve o kimseleri ki** صَلَحَ **İyi kimse oldu** *(Bu kelime nedir?)* عَطْفٌ عَلَى هُمْ فِي وَأَدْخِلْهُمْ أَوْ فِي وَعَدْتَهُمْ 'Edhilhum' veya 'Veadtehum'daki 'hum' zamiri üzerine atıftır *(Kimlerdendir onlar?)* مِنْ آبَائِهِمْ **Onların babalarından** *(Daha?)* وَأَزْوَاجِهِمْ **Onların eşlerinden** *(Daha?)* وَذُرِّيَّاتِهِمْ **Onların zürriyetlerinden** إِنَّكَ **Muhakkak ki sen** أَنْتَ **Sen** *(Kimsin?)* الْعَزِيزُ **Azizsin** الْحَكِيمُ **Hikmet sahibisin** *(Nerede?)* صُنْعِهِ فِي Yaptığında.

[1] تَلَاق kelimesi sonundaki ya harfinin hem hazfi hem de ispatıyla okunur.

9. وَقِهِمْ **Ve onları koru** *(Neden?)* السَّيِّئَاتِ **Kötülüklerden** أَيْ عَذَابَهَا Yani, onun azabından وَمَنْ **Her kim ki** تَقِ **Sen korudun** *(Neden korudun?)* السَّيِّئَاتِ **Kötülüklerden** يَوْمَئِذٍ **O gün** يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde فَقَدْ رَحِمْتَهُ **Muhakkak ona rahmet etmişsindir** وَذٰلِكَ **Ve bu** هُوَ **O** *(Nedir?)* الْفَوْزُ **Kurtuluştur** *(Öyle kurtuluş ki,)* الْعَظِيمُ **Büyük.**

10. إِنَّ الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **İnkâr ettiler** يُنَادَوْنَ **Nida edilirler** *(Kim tarafından?)* مِنْ قِبَلِ الْمَلَائِكَةِ Melekler tarafından *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ Onlar *(Nedir?)* يَمْقُتُونَ أَنْفُسَهُمْ Kendilerine kızıyorlar *(Ne zaman?)* عِنْدَ دُخُولِهِمُ النَّارَ Ateşe girdiklerinde *(Ne diye nida edilirler?)* لَمَقْتُ اللهِ **Allah'ın buğz etmesi** *(Kime?)* إِيَّاكُمْ Size *(Nedir?)* أَكْبَرُ **Daha büyüktür** *(Neden daha büyüktür?)* مِنْ مَقْتِكُمْ **Sizin buğz etmenizden** *(Kime?)* أَنْفُسَكُمْ **Kendinize** إِذْ **Çünkü** تُدْعَوْنَ **Çağırılıyordunuz** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Neye?)* إِلَى الْإِيمَانِ **İmana** فَتَكْفُرُونَ **Ama inkâr ediyordunuz.**

11. قَالُوا **Derler** *(Ne derler?)* رَبَّنَا **Ey rabbimiz** أَمَتَّنَا **Bizi öldürdün** *(Kaç kere?)* اثْنَتَيْنِ **İki defa** إِمَاتَتَيْنِ İki ölümle *(Daha?)* وَأَحْيَيْتَنَا **Ve bizi dirilttin** *(Kaç kere?)* اثْنَتَيْنِ **İki defa** إِحْيَاءَتَيْنِ İki diriltişle لِأَنَّهُمْ كَانُوا نُطَفاً أَمْوَاتًا Çünkü onlar ölü nutfe idiler فَأُحْيُوا Hayat verildiler ثُمَّ أُمِيتُوا Sonra öldürüldüler ثُمَّ أُحْيُوا لِلْبَعْثِ Sonra diriliş için hayat verildiler فَاعْتَرَفْنَا **Biz de itiraf ettik** *(Neyi?)* بِذُنُوبِنَا **Günahlarımızı** بِكُفْرِنَا بِالْبَعْثِ Dirilişi inkar ettiğimizi فَهَلْ إِلَى خُرُوجٍ **Çıkmaya var mıdır?** *(Nereden?)* مِنَ النَّارِ Ateşten *(Daha neye?)* وَالرُّجُوعِ إِلَى الدُّنْيَا Ve dünyaya dönmeye *(Niçin?)* لِنُطِيعَ رَبَّنَا Rabbimize itaat etmek için *(Ne var mıdır?)* طَرِيقٍ مِنْ سَبِيلٍ، **Bir yol** وَجَوَابُهُمْ Onlara verilecek cevap *(Nedir?)* لَا Hayır!

12. ذٰلِكُمْ **Bu** أَيِ الْعَذَابُ الَّذِي أَنْتُمْ فِيهِ Yani, sizin içinde bulunduğunuz azap *(Ne sebebiyledir?)* بِأَنَّهُ -أَيْ بِسَبَبِ أَنَّهُ- **Muhakkak o şu sebepledir ki,** فِي الدُّنْيَا Dünyada إِذَا دُعِيَ **Çağırıldığı zaman** *(Kim?)* اللهُ **Allah'a** *(Ne olduğu halde?)* وَحْدَهُ **Tek olduğu halde** كَفَرْتُمْ **İnkâr ettiniz** *(Neyi?)* بِتَوْحِيدِهِ Onun tekliğini وَإِنْ يُشْرَكْ **Şirk koşulursa** *(Kime?)* بِهِ **Ona** يُجْعَلْ لَهُ شَرِيكٌ Ona ortak kılındığı zaman تُؤْمِنُوا **İman ederdiniz** تُصَدِّقُوا بِالْإِشْرَاكِ Ortak koşarak tasdik ederdiniz فَالْحُكْمُ **Hüküm** *(Öyle hüküm ki,)* فِي تَعْذِيبِكُمْ Sizi azaba çekmek hakkında *(Kimindir?)* لِلّٰهِ **Allah'ındır** *(Öyle Allah ki,)* الْعَلِيِّ **Ulu olan** *(Kim üzerine?)* عَلَى خَلْقِهِ Mahlûkatı üzerine الْكَبِيرِ **Kebir olan** الْعَظِيمِ Büyük olan.

13. هُوَ **O** *(Kimdir?)* الَّذِي **O kimsedir ki** يُرِيكُمْ **Size gösteriyor** *(Neyi?)* آيَاتِهِ **Mucizelerini** دَلَائِلَ تَوْحِيدِهِ Tevhidinin işaretlerini *(Daha?)* وَيُنَزِّلُ **Ve indiriyor** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Nereden?)* مِنَ السَّمَاءِ **Gökten** *(Neyi indiriyor?)* رِزْقًا **Rızkı** *(Neyle?)* بِالْمَطَرِ Yağmurla

يُنِيبُ **O kişi ki** مَنْ *(Kim?)* **Ancak alır** إِلَّا يَتَّعِظُ Vaaz almaz **Öğüt almaz** وَمَا يَتَذَكَّرُ **Yöneliyor** يَرْجِعُ عَنِ الشِّرْكِ Şirkten dönüyor.

14. فَادْعُوا **Dua edin** *(Kime?)* اللهَ **Allah'a** اعْبُدُوهُ Ona ibadet edin *(Ne olduğunuz halde?)* مُخْلِصِينَ **Has kılıcı olduğunuz halde** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Neyi?)* الدِّينَ **Dini** *(Neden has kılıcı olduğunuz halde?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten وَلَوْ كَرِهَ **Çirkin görse bile** *(Kim?)* الْكَافِرُونَ **Kâfirler** *(Neyi çirkin görse bile?)* إِخْلَاصَكُمْ لَهُ Sizin, dini sadece Allah'a has kılmanızı *(O nedir?)*

15. رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ **Dereceleri yüksek olandır** أَيِ اللهُ عَظِيمُ الصِّفَاتِ Yani Allah sıfatları büyük olandır أَوْ رَافِعُ دَرَجَاتِ الْمُؤْمِنِينَ Veya müminlerin derecelerini yükseltendir *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette *(Daha nedir?)* ذُو الْعَرْشِ **Arşın sahibidir** خَالِقُهُ Onun yaratıcısıdır يُلْقِي **Atar** *(Neyi?)* الرُّوحَ **Ruhu** الْوَحْيَ Vahyi *(O ruh neden olduğu halde?)* مِنْ أَمْرِهِ **Kendi emrinden olduğu halde** أَيْ قَوْلِهِ Yani, kendi sözünden *(Kime atar?)* عَلَى مَنْ **O kimse üzerine ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(O kimse neden olduğu halde?)* مِنْ عِبَادِهِ **Kullarından olduğu halde** *(Niye atar?)* لِيُنْذِرَ **Uyarsın diye** يُخَوِّفَ Korkutsun diye *(Kim?)* الْمُلْقَى عَلَيْهِ Kendisine atılan *(Kimi korkutsun diye?)* النَّاسَ İnsanları *(Neyle?)* يَوْمَ التَّلَاقِ **Kavuşma günüyle** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِحَذْفِ الْيَاءِ وَإِثْبَاتِهَا Ya'nın hazfi ve isbatıyla يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüyle *(Niçin kavuşma günü denilmiştir?)* لِتَلَاقِي أَهْلِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ Sema ile yer ehli bir araya geldiği için *(Daha Kim?)* وَالْعَابِدِ وَالْمَعْبُودِ Tapanla tapılan *(Daha Kim?)* وَالظَّالِمِ وَالْمَظْلُومِ Zalim ile mazlum *(Nerede bir araya geldiği için?)* فِيهِ O günde.

16. يَوْمَ **O gün** هُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* بَارِزُونَ **Meydana fırlarlar** خَارِجُونَ مِنْ قُبُورِهِمْ Kabirlerinden çıkarlar لَا يَخْفَى **Gizli kalmaz** *(Kime?)* عَلَى اللهِ **Allah'a** *(Kimden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** *(Ne gizli kalmaz?)* شَيْءٌ **Hiçbir şey** لِمَنْ **Kimindir** *(Ne?)* الْمُلْكُ **Mülk** *(Ne zaman?)* الْيَوْمَ **Bu gün** يَقُولُهُ تَعَالَى Bu sözü Yüce Allah söyler وَيُجِيبُ نَفْسُهُ Ve kendi cevap verir: لِلهِ **Allah'ındır** *(Öyle Allah ki,)* الْوَاحِدِ **Tek olan** الْقَهَّارِ **Kahhar olan** *(Kimi kahhar olan?)* أَيْ لِخَلْقِهِ Yani, mahlukatını.

﴿اَلْيَوْمَ تُجْزٰى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ اِنَّ اللّٰهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٧﴾﴾ يُحَاسِبُ جَمِيعَ الْخَلْقِ فِي قَدْرِ نِصْفِ نَهَارٍ مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا لِحَدِيثٍ بِذٰلِكَ ﴿وَاَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْاٰزِفَةِ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ أَزِفَ الرَّحِيلُ قَرُبَ ﴿اِذِ الْقُلُوبُ﴾ تَرْتَفِعُ خَوْفًا ﴿لَدَى﴾ عِنْدَ ﴿الْحَنَاجِرِ كَاظِمِينَ﴾ مُمْتَلِئِينَ غَمًّا حَالٌ مِنَ الْقُلُوبِ عُومِلَتْ بِالْجَمْعِ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ مُعَامَلَةَ أَصْحَابِهَا ﴿مَا لِلظّٰلِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ﴾ مُحِبٍّ ﴿وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ ﴿١٨﴾﴾ لَا مَفْهُومَ لِلْوَصْفِ إِذْ لَا شَفِيعَ لَهُمْ أَصْلًا فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ أَوْ لَهُ مَفْهُومٌ بِنَاءً عَلٰى زَعْمِهِمْ أَنَّ لَهُمْ شُفَعَاءَ أَيْ لَوْ شَفَعُوا فَرَضًا لَمْ يُقْبَلُوا ﴿يَعْلَمُ﴾ أَيِ اللّٰهُ ﴿خَائِنَةَ الْاَعْيُنِ﴾ بِمُسَارَقَتِهَا النَّظَرَ إِلٰى مَحْرَمٍ ﴿وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ ﴿١٩﴾﴾ الْقُلُوبُ ﴿وَاللّٰهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ﴾ يَعْبُدُونَ أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿مِنْ دُونِهِ﴾ وَهُمُ الْأَصْنَامُ ﴿لَا يَقْضُونَ بِشَيْءٍ﴾ فَكَيْفَ يَكُونُونَ شُرَكَاءَ اللّٰهِ ﴿اِنَّ اللّٰهَ هُوَ السَّمِيعُ﴾ لِأَقْوَالِهِمْ ﴿الْبَصِيرُ ﴿٢٠﴾﴾ بِأَفْعَالِهِمْ ﴿اَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا هُمْ اَشَدَّ مِنْهُمْ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ مِنْكُمْ ﴿قُوَّةً وَاٰثَارًا فِي الْاَرْضِ﴾ مِنْ مَصَانِعَ وَقُصُورٍ ﴿فَاَخَذَهُمُ اللّٰهُ﴾ أَهْلَكَهُمْ ﴿بِذُنُوبِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَاقٍ ﴿٢١﴾﴾ عَذَابَهُ ﴿ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَانَتْ تَاْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ بِالْمُعْجِزَاتِ الظَّاهِرَاتِ ﴿فَكَفَرُوا فَاَخَذَهُمُ اللّٰهُ اِنَّهُ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٢﴾﴾ ﴿وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوسٰى بِاٰيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٢٣﴾﴾ بُرْهَانٍ بَيِّنٍ ظَاهِرٍ ﴿اِلٰى فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَقَارُونَ فَقَالُوا﴾ هُوَ ﴿سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٢٤﴾﴾ ﴿فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ﴾ بِالصِّدْقِ ﴿مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا اقْتُلُوا اَبْنَاءَ الَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ وَاسْتَحْيُوا﴾ اسْتَبْقُوا ﴿نِسَاءَهُمْ وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ اِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿٢٥﴾﴾ هَلَاكٍ.

TÜRKÇE ANLAMI

17. **Bugün herkese kazandığının karşılığı verilir. Bugün zulüm yoktur. Şüphesiz, Allah'ın hesabı hızlıdır.** Bir hadisin bildirdiğine göre, dünya günlerinden yarım gün içinde bütün yaratılanları hesaba çeker.

18. **Ve onları yaklaşan**[10] kıyamet **günü ile korkut. Hani, yürekler yutkunarak**[11] gam ile dolu bir halde korkudan kabarıp **gırtlağa dayanmıştır. Zalimler için ne bir sıcak dost** seven**, ne de sözü geçerli bir şefaatçi vardır.**[12]

---

[10] اَلْآزِفَة kelimesi أَزِفَ الرَّحِيلُ 'Kervan yaklaştı' terkibinden olup yaklaştı anlamındadır.

[11] كَاظِمِينَ kelimesi الْقُلُوب kelimesinden haldir. Ya ve nun ile cemilenerek kalplerin sahipleri (cemi müzekkerlere) yapılan uygulama bu kelimeye de yapılmıştır.

[12] وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ terkibindeki يُطَاعُ vasfının mefhumu muhalifi yoktur. Çünkü onlar için asla şefaatçi olmayacaktır.

19. Allah, bakışlarını harama kaydıran **hain gözleri ve sinelerin** kalplerin **gizlediklerini bilir.**

20. **Allah, hak ile hükmeder.** Mekke kâfirlerinin **ondan başka ibadet** kulluk **ettikleri**[13] putlar **ise hiçbir şeye hükmedemezler.** Öyleyse, nasıl Allah'a ortak oluyorlar? **Şüphesiz, Allah** onların sözlerini **işitendir** yaptıklarını **görendir.**

21. **Yeryüzünde gezip de kendilerinden öncekilerin sonunun nasıl olduğunu görmediler mi? Onlar, bunlardan**[14] **daha güçlü ve yeryüzünde daha sağlam eserler** köşkler ve su havzaları **bırakmış idiler. Sonra onları günahları sebebiyle yakaladı** yok etti **ve onları Allah'**ın azabından **koruyan da olmadı.**

22. **Bu, kendilerine apaçık ayetler** mucizeler **ile gelen peygamberlerini inkâr etmeleri sebebiyledir. Allah da onları yakaladı. Doğrusu o çok kuvvetlidir, azabı çok şiddetlidir.**

23. **Andolsun ki, Musa'yı ayetlerimiz ve apaçık, kesin bir delil ile gönderdik.**

24. **Firavun, Haman ve Karun'a. Dediler ki: "O, bir sihirbaz, bir yalancıdır."**

25. **Onlara, bizim tarafımızdan hak** doğruluk **ile gelince, dediler ki: "Onunla beraber iman edenlerin oğullarını öldürün, kadınlarını da sağ bırakın." Ama kâfirlerin hilesi ancak boşa gider** yok olur.

KELİME ANLAMI

17. اَلْيَوْمَ **O gün** تُجْزٰى **Cezalandırılır** *(Kim?)* كُلُّ نَفْسٍ **Her nefis** *(Ne ile?)* بِمَا **O şeylerle ki** كَسَبَتْ **Kazandı** لَا ظُلْمَ **Zulüm yoktur** *(Nerede?)* الْيَوْمَ **Bu günde** اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak Allah** *(Nedir?)* سَرِيعُ الْحِسَابِ **Hesabı süratli görendir** يُحَاسِبُ جَمِيعَ الْخَلْقِ Bütün mahlukatı hesaba çeker *(Ne kadar zamanda?)* فِي قَدْرِ نِصْفِ نَهَارٍ Yarım gün kadar zamanda *(Neden olan?)* مِنْ أَيَّامِ الدُّنْيَا Dünya günlerinden *(Bu niçin böyledir?)* لِحَدِيثٍ بِذٰلِكَ Bu konuda hadis olduğu için.

18. وَاَنْذِرْهُمْ **Onları korkut** *(Ne ile?)* يَوْمَ الْاٰزِفَةِ **Yaklaşan günle** يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüyle *(Bu kelime neredendir?)* مِنْ أَزِفَ الرَّحِيلُ 'Ezife' kelimesindendir قَرُبَ Yaklaştı anlamındadır *(O günden bedel?)* اِذِ **Hani** الْقُلُوبُ **Yürekler** *(Ne olduğu halde?)* تَرْتَفِعُ خَوْفًا Korkudan yükseldiği halde *(Nerededir?)* لَدَى -عِنْدَ- الْحَنَاجِرِ **Boğazının yanındadır,** Leda, inde manasındadır *(Ne oldukları halde?)* كَاظِمِينَ **Yutkunuyorlar oldukları halde** مُمْتَلِئِينَ غَمًّا Gamla dolu oldukları halde *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ مِنَ الْقُلُوبِ 'Kulub' kelimesinden haldir عُومِلَتْ بِالْجَمْعِ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ Ya ve nunla cemileyerek muamele

[13] يَدْعُونَ fii li ya ve ta harfleriyle okunur.

[14] مِنْهُمْ diğer bir kıraatte مِنْكُمْ şeklinde okunur.

yapılmıştır *(Nasıl?)* مُعَامَلَةَ أَصْحَابِهَا Kalplerin sahiplerinin muamelesiyle مَا لِلظَّالِمِينَ **Zalimler için yoktur** *(Ne yoktur?)* مِنْ حَمِيمٍ **Bir dost** مُحِبٍّ Sevgili *(Daha ne yoktur?)* وَلَا شَفِيعٍ **Bir şefaatçi** *(Öyle şefaatçi ki,)* يُطَاعُ **İtaat ediliyor** لَا مَفْهُومَ لِلْوَصْفِ Sıfatın mefhumu muhalifi yoktur *(Niçin?)* إِذْ لَا شَفِيعَ لَهُمْ أَصْلًا Çünkü onlar için asla şefaatçi yoktur فَمَا لَنَا Bizim için yok *(Ne yok?)* مِنْ شَافِعِينَ Şefaatçiler أَوْ لَهُ مَفْهُومٌ Veya sıfatın mefhumu muhalifi vardır بِنَاءً عَلَى زَعْمِهِمْ Onların şu iddialarına binaen أَنَّ لَهُمْ Muhakkak onlar için vardır *(Ne?)* شُفَعَاءَ Şefaatçiler أَيْ لَوْ شَفَعُوا فَرْضًا Yani, faraza şefaat etseler لَمْ يُقْبَلُوا Kabul edilmezler.

19. يَعْلَمُ **Bilir** اللهُ أَيِ Yani, Allah *(Neyi bilir?)* خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ **Gözlerin hainliğini** بِمُسَارَقَتِهَا النَّظَرَ O gözlerin gizlice bakışını *(Neye?)* إِلَى مَحْرَمٍ Harama *(Daha neyi?)* وَمَا **O şeyleri ki** تُخْفِي **Gizliyor** *(Ne?)* الصُّدُورُ **Gönüller** الْقُلُوبُ Kalpler.

20. وَاللهُ **Allah** *(Nedir?)* يَقْضِي **Hükmeder** *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** وَالَّذِينَ **Ve o kimseler ki** يَدْعُونَ **Dua ediyorlar** يَعْبُدُونَ Tapıyorlar أَيْ كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ya ve ta ile okunmuştur *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başka** وَهُمُ الْأَصْنَامُ Onlar da putlardır لَا يَقْضُونَ **Hükmedemezler** *(Ne ile?)* بِشَيْءٍ **Hiçbir şey ile** فَكَيْفَ يَكُونُونَ Nasıl olurlar *(Ne olurlar?)* شُرَكَاءَ اللهِ Allah'ın ortakları إِنَّ اللهَ **Muhakkak Allah** هُوَ **O** *(Nedir?)* السَّمِيعُ **İşitendir** *(Neyi?)* لِأَقْوَالِهِمْ Onların sözlerini الْبَصِيرُ **Görendir** *(Neyi?)* بِأَفْعَالِهِمْ Onların fiillerini.

21. أَوَلَمْ يَسِيرُوا **Gezmediler mi?** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** فَيَنْظُرُوا **Ve görmediler mi?** *(Neyi?)* كَيْفَ **Nasıl** كَانَ **Oldu** *(Ne?)* عَاقِبَةُ الَّذِينَ **O kimselerin akıbeti ki** كَانُوا **İdiler** *(Ne idiler?)* مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önce** كَانُوا **Oldular** هُمْ **Onlar** *(Ne oldular?)* أَشَدَّ **Daha şiddetli** *(Kimlerden?)* مِنْهُمْ **Onlardan** وَفِي قِرَاءَةٍ مِنْكُمْ Bir kıraatte 'Minküm' şeklinde okunmuştur *(Ne bakımdan?)* قُوَّةً **Kuvvet** وَآثَارًا **Ve eserler bakımından** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Öyle eserler ki,)* مِنْ مَصَانِعَ وَقُصُورٍ Su sarnıçları ve köşklerden ibaret فَأَخَذَهُمُ **Onları yakaladı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** أَهْلَكَهُمْ Onları helak etti *(Ne sebebiyle?)* بِذُنُوبِهِمْ **Günahları sebebiyle** وَمَا كَانَ **Ve olmadı** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Kim tarafından?)* مِنَ اللهِ **Allah tarafından** *(Ne olmadı?)* مِنْ وَاقٍ **Koruyucu** *(Neden?)* عَذَابَهُ Azabından.

22. ذَلِكَ **Bu** *(Ne sebebiyledir?)* بِأَنَّهُمْ **Şu sebepledir ki muhakkak onlar** كَانَتْ **İdi** *(Ne idi?)* تَأْتِيهِمْ **Onlara gelmişti** *(Kim?)* رُسُلُهُمْ **Onların peygamberleri** *(Ne ile gelmişti?)*

بِالْبَيِّنَاتِ **Açık belgeler** بِالْمُعْجِزَاتِ الظَّاهِرَاتِ Açık mucizeler فَكَفَرُوا **İnkâr etmişlerdi** فَأَخَذَهُمُ **Ve onları yakaladı** *(Kim?)* اللهُ **Allah** إِنَّهُ **Muhakkak O** *(Nedir?)* قَوِيٌّ **Kuvvetlidir** شَدِيدُ الْعِقَابِ **Azabı şiddetlidir.**

23. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** أَرْسَلْنَا **Biz gönderdik** *(Kimi?)* مُوسَى **Musa'yı** *(Ne ile?)* بِبُرْهَانٍ بَيِّنٍ **Apaçık** مُبِينٍ **Ayetlerimizle** *(Daha?)* وَسُلْطَانٍ **Ve delille** *(Öyle delil ki,)* بِآيَاتِنَا ظَاهِرٍ Açık, zahir hüccet *(Kime gönderdik?)*

24. فَقَالُوا **Ve dediler ki:** وَقَارُونَ **Ve Karun'a** وَهَامَانَ **Haman** إِلَى فِرْعَوْنَ **Firavun** هُوَ O *(Nedir?)* سَاحِرٌ **Sihirbazdır** كَذَّابٌ **Yalancıdır.**

25. فَلَمَّا **Ne zaman ki** جَاءَهُمْ **Onlara getirdi** *(Neyi?)* بِالْحَقِّ **Hakkı** بِالصِّدْقِ Doğruluğu *(Nereden?)* مِنْ عِنْدِنَا **Tarafımızdan** قَالُوا **Dediler** اقْتُلُوا **Öldürün** *(Kimi?)* أَبْنَاءَ الَّذِينَ **O kimselerin oğullarını ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Kimle birlikte?)* مَعَهُ **Onunla birlikte** وَاسْتَحْيُوا **Ve sağ bırakın** اسْتَبْقُوا Terk edin *(Kimi?)* نِسَاءَهُمْ **Onların kadınlarını** وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ **Kâfirlerin hileleri olmadı** إِلَّا **Ancak oldu** *(Nerede?)* فِي ضَلَالٍ **Sapıklık içinde** هَلَاكٍ Helak içinde.

﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي اَقْتُلْ مُوسٰى﴾ لِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكُفُّونَهُ عَنْ قَتْلِهِ ﴿وَلْيَدْعُ رَبَّهُ﴾ لِيَمْنَعَهُ مِنِّي ﴿إِنِّي اَخَافُ اَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ﴾ مِنْ عِبَادَتِكُمْ إِيَّايَ فَتَتَّبِعُونَهُ ﴿وَ اَنْ يُظْهِرَ فِي الْاَرْضِ الْفَسَادَ ﴿٢٦﴾﴾ مِنْ قَتْلٍ وَغَيْرِهِ وَفِي قِرَاءَةٍ (أَوْ) وَفِي أُخْرَى بِفَتْحِ الْيَاءِ وَالْهَاءِ وَضَمِّ الدَّالِ ﴿وَقَالَ مُوسٰى﴾ لِقَوْمِهِ وَقَدْ سَمِعَ ذٰلِكَ ﴿إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٢٧﴾﴾ ﴿وَقَالَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ﴾ قِيلَ هُوَ ابْنُ عَمِّهِ ﴿يَكْتُمُ اِيمَانَهُ اَتَقْتُلُونَ رَجُلًا اَنْ﴾ أَيْ لِأَنْ ﴿يَقُولَ رَبِّيَ اللهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ بِالْمُعْجِزَاتِ الظَّاهِرَاتِ ﴿مِنْ رَبِّكُمْ وَاِنْ يَكُ كَاذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ﴾ أَيْ ضَرَرُ كَذِبِهِ ﴿وَاِنْ يَكُ صَادِقًا يُصِبْكُمْ بَعْضُ الَّذِي يَعِدُكُمْ﴾ بِهِ مِنَ الْعَذَابِ عَاجِلًا ﴿إِنَّ اللهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ﴾ مُشْرِكٌ ﴿كَذَّابٌ ﴿٢٨﴾﴾ مُفْتَرٍ ﴿يَا قَوْمِ لَكُمُ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ظَاهِرِينَ﴾ غَالِبِينَ حَالٌ ﴿فِي الْاَرْضِ﴾ أَرْضِ مِصْرَ ﴿فَمَنْ يَنْصُرُنَا مِنْ بَاْسِ اللهِ﴾ عَذَابِهِ إِنْ قَتَلْتُمْ أَوْلِيَاءَهُ ﴿إِنْ جَاءَنَا﴾ أَيْ لَا نَاصِرَ لَنَا ﴿قَالَ فِرْعَوْنُ مَا اُرِيكُمْ اِلَّا مَا اَرٰى﴾ أَيْ مَا أُشِيرُ عَلَيْكُمْ إِلَّا بِمَا أُشِيرُ بِهِ عَلَى نَفْسِي وَهُوَ قَتْلُ مُوسَى ﴿وَمَا اَهْدِيكُمْ اِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٢٩﴾﴾ طَرِيقَ الصَّوَابِ ﴿وَقَالَ الَّذِي اٰمَنَ يَا قَوْمِ اِنِّي اَخَافُ عَلَيْكُمْ مِثْلَ يَوْمِ الْاَحْزَابِ ﴿٣٠﴾﴾ أَيْ يَوْمِ حِزْبٍ بَعْدَ حِزْبٍ ﴿مِثْلَ دَاْبِ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ﴾ مِثْلَ بَدَلٌ مِنْ مِثْلَ قَبْلَهُ أَيْ مِثْلَ جَزَاءِ عَادَةِ مَنْ كَفَرَ قَبْلَكُمْ مِنْ تَعْذِيبِهِمْ فِي الدُّنْيَا ﴿وَمَا اللهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعِبَادِ ﴿٣١﴾﴾ ﴿وَيَا قَوْمِ اِنِّي اَخَافُ عَلَيْكُمْ يَوْمَ التَّنَادِ ﴿٣٢﴾﴾ بِحَذْفِ الْيَاءِ وَإِثْبَاتِهَا أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْثُرُ فِيهِ نِدَاءُ أَصْحَابِ الْجَنَّةِ أَصْحَابَ النَّارِ وَبِالْعَكْسِ وَالنِّدَاءُ بِالسَّعَادَةِ لِأَهْلِهَا وَبِالشَّقَاوَةِ لِأَهْلِهَا وَغَيْرِ ذٰلِكَ ﴿يَوْمَ تُوَلُّونَ مُدْبِرِينَ﴾ عَنْ مَوْقِفِ الْحِسَابِ إِلَى النَّارِ ﴿مَا لَكُمْ مِنَ اللهِ﴾ أَيْ مِنْ عَذَابِهِ ﴿مِنْ عَاصِمٍ﴾ مَانِعٍ ﴿وَمَنْ يُضْلِلِ اللهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾﴾

TÜRKÇE ANLAMI

26. **Firavun: "Beni bırakın da Musa'yı öldüreyim, dedi,** çünkü onu, Musa'yı öldürmekten alıkoyuyorlardı, **o da Rabbine** onu benden koruması için **dua etsin. Doğrusu ben sizin dininizi** bana ona ibadetinizi **değiştirmesi** böylece ona uymanızdan **ve**[1] **yeryüzünde** adam öldürme ve benzeri **bir fesat çıkarmasından korkuyorum."**

[1] وَأَنْ يُظْهِرَ diğer bir kıraatte أَوْ ile bir diğerinde ise ya ve he harflerinin fetha sı فَسَاد kelimesindeki dal harfinin zammesi ile (الْفَسَادَ...أَوْ أَنْ يَظْهَرَ şeklinde) okunur

27. Bu sözü işiten **Musa** kavmine **dedi ki: "Muhakkak ki, ben, hesap gününe inanmayan her kibirliden Rabbime ve Rabbinize sığındım."**

28. **Firavun'un ailesinden imanını gizleyen bir mümin adam** denilene göre amcasının oğlu **dedi ki: "Bir adamı, 'Rabbim Allah'tır' dediği için öldürecek misiniz? Halbuki, size Rabbinizden apaçık ayetler** mucizeler **ile geldi. Eğer yalancı ise yalanın** zararı **kendi aleyhinedir ve eğer doğru ise sizi tehdit ettiği** azabın **bir kısmı size** hemen **isabet edebilir. Doğrusu Allah aşırı giden,** müşrik **yalancı,** iftiracı **kimseyi doğru yola iletmez."**

29. **"Ey kavmim! Bugün yeryüzünde** Mısır topraklarında **hakim**[1] galip **kimseler olarak mülk sizindir. Fakat** Allah'ın dostlarını öldürdüğünüzde **eğer bize Allah'ın azabı gelirse, ona karşı bize kim yardım edebilir?"** Kimse bize yardım edemez. **Firavun dedi ki: "Ben size gördüğümden başkasını göstermiyorum,** kendime işaret ettiğim şeyden başkasını size işaret etmiyorum, o da Musa'nın öldürülmesidir **ve ben sizi doğru yoldan başkasına da yöneltmiyorum."**

30. **İman eden kişi dedi ki: "Ey kavmim! Doğrusu ben sizin üzerinize önceki kavimlerin** her birinin **günü gibi bir gün(ün gelmesin)den korkuyorum."**

31. **"Nûh, Âd ve Semûd kavminin ve onlardan sonrakilerin adeti gibi-sinden**[2] yani, sizden önce inkar edenlere, dünyada azap etmek suretiyle verilen ceza adeti gibi (bir cezadan korkuyorum). **Allah kullarına zulüm dilemez."**

32. **"Ey kavmim! Ben sizin için o feryat**[3] kıyamet **gününden korkuyorum."** O gün cennet ve cehennem halklarının birbirlerine seslenmesi, saadet ehline saadetle, şekavet ehline şekavetle seslenilmesi ve diğer seslenmeler çok olacaktır.

33. **"Arkanıza dönüp** hesap yerinden ateşe **gideceğiniz gün, sizi Allah'**ın azabın**dan koruyacak hiç kimse yoktur. Allah kimi saptırırsa, artık onun için hiçbir rehber bulunamaz."**

KELİME ANLAMI

26. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** *(Ne dedi?)* ذَرُونِي **Beni bırakın** اَقْتُلْ **Öldüreyim** *(Kimi?)* مُوسٰى **Musa'yı** لِاَنَّهُمْ كَانُوا Çünkü onlar idiler *(Ne idiler?)* يَكْفُونَهُ Onu engelliyorlardı *(Neden?)* عَنْ قَتْلِهِ Onu öldürmekten وَلْيَدْعُ **Yalvarsın** *(Kime?)* رَبَّهُ **Rabbine** *(Niçin?)* لِيَمْنَعَهُ مِنِّي Onu benden engellemesi için اِنِّي **Muhakkak ki ben** اَخَافُ **Korkuyorum** اَنْ يُبَدِّلَ **Değiştirmesini** *(Neyi?)* دِينَكُمْ **Dininizi** *(Neden değiştirmesini?)* مِنْ عِبَادَتِكُمْ اِيَّايَ Bana ibadet etmenizden فَتَتَّبِعُونَهُ Böylece ona tabi olursunuz *(Daha neden korkuyorum?)* وَ اَنْ يُظْهِرَ

[1] ظَاهِرِينَ kelimesi haldir.

[2] İkinci مِثْلَ kelimesi birincisinden bedeldir.

[3] التَّنَادِ kelimesi sonundaki ya harfinin hem hazfi hem de ispatıyla okunur.

Çıkarmasından *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne çıkarmasından?)* الْفَسَادَ **Fesat** *(Neden olan?)* مِنْ قَتْلٍ وَغَيْرِهِ Cinayet ve başka şeylerden أَوْ وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte 'Ev' şeklinde okunmuştur وَفِي أُخْرَى Diğer bir kıraatte ise *(Ne ile okunmuştur?)* بِفَتْحِ الْيَاءِ وَالْهَاءِ Ya ve he harflerinin fethasıyla *(Daha?)* وَضَمِّ الدَّالِ Dal harfinin zammesiyle.

27. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* مُوسَى **Musa** *(Kime?)* لِقَوْمِهِ Kavmine *(Ne olduğu halde?)* وَقَدْ سَمِعَ ذَلِكَ Bunu işitmişti *(Ne dedi?)* إِنِّي **Muhakkak ki ben** عُذْتُ **Sığındım** *(Kime?)* بِرَبِّي **Rabbime** *(Daha?)* وَرَبِّكُمْ **Ve rabbinize** *(Kimden sığındım?)* مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ **Her kibirliden** *(Öyle kibirli ki,)* لَا يُؤْمِنُ **İman etmiyor** *(Neye?)* بِيَوْمِ الْحِسَابِ **Hesap gününe.**

28. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* رَجُلٌ **Bir adam** *(Öyle adam ki,)* مُؤْمِنٌ **İmanlı** *(Yine öyle adam ki,)* مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ **Firavun'un ailesinden** قِيلَ هُوَ ابْنُ عَمِّهِ Denilmiştir ki, o amcasının oğludur *(Yine öyle adam ki,)* يَكْتُمُ **Gizliyor** *(Neyi?)* إِيمَانَهُ **İmanını** *(Ne dedi?)* أَتَقْتُلُونَ **Öldürecek misiniz?** *(Kimi?)* رَجُلًا **Bir adamı ki** *(Ne diye?)* أَنْ يَقُولَ -أَيْ لِأَنْ- **Dedi diye,** *(Ne dedi diye?)* رَبِّيَ **Benim rabbim** *(Kimdir?)* اللَّهُ **Allah'tır** *(Ne olduğu halde?)* وَقَدْ جَاءَكُمْ **Size getirdiği halde** *(Neyi?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Belgeleri** بِالْمُعْجِزَاتِ الظَّاهِرَاتِ Açık mucizeler *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكُمْ **Rabbinizden** وَإِنْ يَكُ **Şayet ise** *(Ne ise?)* كَاذِبًا **Yalan söylüyor ise** فَعَلَيْهِ **Onun üzerinedir** *(Ne?)* كَذِبُهُ **Yalanı** أَيْ ضَرَرُ كَذِبِهِ Yani, yalanının zararı وَإِنْ يَكُ **Eğer ise** صَادِقًا **Doğru söylüyor ise** يُصِبْكُمْ **Size isabet eder** *(Ne?)* بَعْضُ الَّذِي **O şeylerin bir kısmı ki** يَعِدُكُمْ **Size vaat ediyor** *(Neyi?)* بِهِ Onu *(O şeyler neden olduğu halde?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan *(Nasıl isabet eder?)* عَاجِلًا Hemencecik إِنَّ اللَّهَ **Muhakkak ki Allah** لَا يَهْدِي **Hidayete erdirmez** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** هُوَ **O** *(Nedir?)* مُسْرِفٌ **Haddi aşandır** مُشْرِكٌ Müşriktir كَذَّابٌ **Yalancıdır** مُفْتَرٌ İftiracıdır.

29. يَا قَوْمِ **Ey kavmim** لَكُمُ **Sizin içindir** *(Ne?)* الْمُلْكُ **Mülk** *(Ne zaman?)* الْيَوْمَ **Bu gün** *(Ne olduğunuz halde?)* ظَاهِرِينَ **Ortaya çıkıcı olduğunuz halde** غَالِبِينَ Galip gelenler olduğunuz halde *(Bu kelime nedir?)* حَالٌ Haldir *(Nerede ortaya çıkıcı olduğunuz halde?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** أَرْضِ مِصْرَ Mısır ülkesinde فَمَنْ **Kim?** يَنْصُرُنَا **Bize yardım edebilir** *(Neye karşı?)* مِنْ بَأْسِ اللَّهِ، عَذَابِهِ **Allah'ın azabına karşı** *(Ne zaman?)* إِنْ قَتَلْتُمْ أَوْلِيَاءَهُ Onun dostlarını öldürürseniz *(Ne zaman?)* إِنْ جَاءَنَا **Şayet gelirse** أَيْ لَا نَاصِرَ لَنَا Yani, yardım edenimiz yoktur قَالَ **Dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** *(Ne dedi?)* مَا أُرِيكُمْ **Size göstermiyorum** إِلَّا **Ancak gösteriyorum** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** أَرَى **Görüyorum** أَيْ مَا أُشِيرُ عَلَيْكُمْ Yani, size işaret etmiyorum إِلَّا Ancak işaret ediyorum *(Neyi?)*

وَهُوَ قَتْلُ مُوسٰى Kendime عَلٰى نَفْسِي Onu *(Kime?)* بِهٖ O şeyi ki بِمَا İşaret ediyorum أُشِيرُ O da Musa'yı öldürmektir وَمَا اَهْدِيكُمْ **Ve size göstermiyorum** اِلَّا **Ancak gösteriyorum** *(Neyi?)* سَبِيلَ الرَّشَادِ **Doğru yolu** طَرِيقَ الصَّوَابِ Hidayet yolunu.

30. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* الَّذِي **O kimse ki** اٰمَنَ **İman etti** *(Ne dedi?)* يَا قَوْمِ **Ey kavmim** اِنِّي **Muhakkak ki ben** اَخَافُ **Korkuyorum** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Neden korkuyorum?)* مِثْلَ يَوْمِ الْاَحْزَابِ **Ahzab günleri gibi bir günden** أَيْ يَوْمِ حِزْبٍ Yani, bir hizip gününden *(Öyle hizip ki,)* بَعْدَ حِزْبٍ Bir hizipten sonra olan *(Ondan bedel?)*

31. وَثَمُودَ **Ve Semud kavminin** وَعَادٍ **Ve Âd kavminin** مِثْلَ دَأْبِ قَوْمِ نُوحٍ **Nuh'un kavminin durumu gibi** مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonradır** وَالَّذِينَ **Ve o kişilerin ki** مِثْلَ بَدَلٌ مِنْ مِثْلَ قَبْلَهُ 'Misl' kelimesi ondan önce bulunan 'misl' kelimesinden bedeldir أَيْ مِثْلَ جَزَاءِ عَادَةِ مَنْ Yani, o kişinin cezalandırma âdeti gibi ki كَفَرَ قَبْلَكُمْ Sizden önce kafir olmuştu *(O ceza da neden ibarettir?)* مِنْ تَعْذِيبِهِمْ فِي الدُّنْيَا Onlara dünyada azap etmekten وَمَا اللّٰهُ **Allah değildir** *(Ne değildir?)* يُرِيدُ **İstiyor değildir** *(Neyi?)* ظُلْمًا **Zulmü** *(Kim için?)* لِلْعِبَادِ **Kulları için.**

32. وَيَا قَوْمِ **Ey kavmim** اِنِّي **Muhakkak ki ben** اَخَافُ **Korkuyorum** *(Kim üzerine?)* عَلَيْكُمْ **Sizin üzerinize** *(Neden korkuyorum?)* يَوْمَ التَّنَادِ **Çağrışma gününden** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِحَذْفِ الْيَاءِ وَإِثْبَاتِهَا Ya harfinin hazfi ve isbatı ile أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ Yani, kıyamet gününden يَكْثُرُ فِيهِ O günde çok olur *(Ne?)* نِدَاءُ أَصْحَابِ الْجَنَّةِ Cennet ehlinin nidası *(Kime?)* وَالنِّدَاءُ بِالسَّعَادَةِ Ve tersi *(Daha?)* وَبِالْعَكْسِ Cehennem ehline *(Daha ne çok olur?)* أَصْحَابَ النَّارِ Saadetle nida *(Kime?)* لِأَهْلِهَا Cennet ehline *(Daha?)* وَبِالشَّقَاوَةِ Şekavetle nida *(Kime?)* لِأَهْلِهَا Cehennem ehline *(Daha?)* وَغَيْرِ ذٰلِكَ Ve başka nidalar *(O çağrışma gününden bedel?)*

33. يَوْمَ تُوَلُّونَ **Gideceğiniz günden (korkuyorum)** *(Ne olduğunuz halde kaçtığınız?)* مُدْبِرِينَ **Arkanızı döndüğünüz halde** *(Nereden arkanızı döndüğünüz?)* عَنْ مَوْقِفِ الْحِسَابِ Hesap yerinden *(Nereye gireceğiniz?)* إِلَى النَّارِ Ateşe مَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Kimden?)* مِنَ اللّٰهِ **Allah'tan** أَيْ مِنْ عَذَابِهِ Yani, onun azabından *(Ne yoktur?)* مِنْ عَاصِمٍ **Bir koruyucu** مَانِعٍ Engelleyici وَمَنْ **Her kim ki** يُضْلِلْ **Saptırırsa** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** فَمَا لَهُ **Onun için yoktur** *(Ne yoktur?)* مِنْ هَادٍ **Hidayet edici.**

﴿وَلَقَدْ جَآءَكُمْ يُوسُفُ مِنْ قَبْلُ﴾ اَیْ مِنْ قَبْلِ مُوسٰی وَهُوَ يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ فِي قَوْلٍ عُمِّرَ إِلٰی زَمَنِ مُوسٰی أَوْ يُوسُفُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يُوسُفَ بْنِ يَعْقُوبَ فِي قَوْلٍ ﴿بِالْبَيِّنَاتِ﴾ بِالْمُعْجِزَاتِ الظَّاهِرَاتِ ﴿فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكٍّ مِمَّا جَآءَكُمْ بِهِ حَتّٰى إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ﴾ مِنْ غَيْرِ بُرْهَانٍ ﴿لَنْ يَبْعَثَ اللّٰهُ مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا﴾ أَيْ فَلَنْ تَزَالُوا كَافِرِينَ بِيُوسُفَ وَغَيْرِهِ ﴿كَذٰلِكَ﴾ أَيْ مِثْلَ إِضْلَالِكُمْ ﴿يُضِلُّ اللّٰهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ﴾ مُشْرِكٌ ﴿مُرْتَابُ ﴿٣٤﴾﴾ شَاكٌّ فِيمَا شَهِدَتْ بِهِ الْبَيِّنَاتُ ﴿الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي اٰيَاتِ اللّٰهِ﴾ مُعْجِزَاتِهِ مُبْتَدَأٌ ﴿بِغَيْرِ سُلْطَانٍ﴾ بُرْهَانٍ ﴿اَتَاهُمْ كَبُرَ﴾ جِدَالُهُمْ خَبَرُ الْمُبْتَدَأِ ﴿مَقْتًا عِنْدَ اللّٰهِ وَعِنْدَ الَّذِينَ اٰمَنُوا كَذٰلِكَ﴾ اَیْ مِثْلَ إِضْلَالِهِمْ ﴿يَطْبَعُ﴾ يَخْتِمُ ﴿اللّٰهُ﴾ بِالضَّلَالِ ﴿عَلٰی كُلِّ قَلْبِ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ ﴿٣٥﴾﴾ بِتَنْوِينِ قَلْبٍ وَدُونِهِ [قَلْبِ] وَمَتٰی تَكَبَّرَ الْقَلْبُ تَكَبَّرَ صَاحِبُهُ وَبِالْعَكْسِ وَكُلٍّ عَلَی الْقِرَاءَتَيْنِ لِعُمُومِ الضَّلَالِ جَمِيعَ الْقَلْبِ لَا لِعُمُومِ الْقَلْبِ ﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا هَامَانُ ابْنِ لِي صَرْحًا﴾ بِنَاءً عَالِيًا ﴿لَعَلِّيٓ اَبْلُغُ الْاَسْبَابَ ﴿٣٦﴾﴾ ﴿اَسْبَابَ السَّمٰوَاتِ﴾ طُرُقَهَا الْمُوصِلَةَ إِلَيْهَا ﴿فَاَطَّلِعَ﴾ بِالرَّفْعِ عَطْفًا عَلٰی أَبْلُغُ وَبِالنَّصْبِ [فَاَطَّلِعَ] جَوَابًا لِابْنِ ﴿اِلٰی اِلٰهِ مُوسٰی وَاِنِّي لَاَظُنُّهُ﴾ أَيْ مُوسٰی ﴿كَاذِبًا﴾ فِي أَنَّ لَهُ إِلٰهًا غَيْرِي قَالَ فِرْعَوْنُ ذٰلِكَ تَمْوِيهًا ﴿وَكَذٰلِكَ زُيِّنَ لِفِرْعَوْنَ سُوٓءُ عَمَلِهِ وَصُدَّ عَنِ السَّبِيلِ﴾ طَرِيقِ الْهُدٰی بِفَتْحِ الصَّادِ وَضَمِّهَا [وَصُدَّ] ﴿وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ اِلَّا فِي تَبَابٍ ﴿٣٧﴾﴾ خَسَارٍ ﴿وَقَالَ الَّذِي اٰمَنَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُونِي﴾ بِاِثْبَاتِ الْيَاءِ وَحَذْفِهَا [اتَّبِعُونِ] ﴿اَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٣٨﴾﴾ تَقَدَّمَ ﴿يَا قَوْمِ اِنَّمَا هٰذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ﴾ تَمَتُّعٌ يَزُولُ ﴿وَاِنَّ الْاٰخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ ﴿٣٩﴾﴾ ﴿مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزٰٓى اِلَّا مِثْلَهَا وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰی وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَاُولٰٓئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ﴾ بِضَمِّ الْيَاءِ وَفَتْحِ الْخَاءِ وبالعكس [يَدْخُلُونَ] ﴿يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٤٠﴾﴾ رِزْقًا وَاسِعًا بِغَيْرِ تَبِعَةٍ.

TÜRKÇE ANLAMI

34. **Andolsun ki, bundan** Musa'dan **önce Yusuf**[1] **size apaçık deliller** mucizeler **ile gelmişti; ama siz onun, size getirdiği şeylerden dolayı devamlı şüphe içinde oldunuz. Sonunda vefat edince,** hiçbir delil olmadan **"Allah onun ardından asla peygamber göndermez" dediniz.** Yusuf ve diğerlerini sürekli inkâr ettiniz. **İşte Allah, aşırı giden,** müşrik **şüpheci,** delillerin şahitlik ettiği şeyde tereddütte eden **kimseyi böyle** sizi saptırdığı gibi **saptırır.**

[1] Bir görüşe göre bu peygamber; Yakub b. Yusuf'tur. Musa'nın zamanına kadar yaşamıştır. Diğer bir görüşe göre de, Yusuf b. İbrahim b. Yusuf b. Yakub'tur.

35. **Kendilerine gelmiş kesin bir delil olmadan, Allah'ın ayetleri** mucizeleri **hakkında tartışan kimselerin,**[1] tartışması **Allah yanında ve iman edenler yanında büyük bir nefret olmuştur.**[2] **İşte Allah, kibirli, zorba kalbin**[3] **tamamını böyle** bunları saptırdığı gibi sapıklıkla **mühürler.**

36. **Firavun dedi ki: "Ey Hâmân! Bana bir kule** yüksek bina **yap. Belki, ben yollara ulaşırım."**

37. **"Göklerin yollarına** oraya ulaştıran yollara **(ulaşırım). Ve Musa'nın ilahını görürüm.**[4] **Doğrusu ben onu** Musa'yı, benden başka bir ilahı olduğu, konusunda **yalancı sanıyorum."** Firavun bu sözü (kavmini) kandırmak için demişti. **İşte böylece Firavun'a kötü ameli süslendi ve** doğru **yoldan saptırdı**[5] **ve Firavun'un hilesi ancak hüsrana** zarara **gider.**

38. **İman eden kişi dedi ki: "Ey kavmim! Bana tâbi olun,**[6] **sizi doğru yola ulaştırayım."**

39. **"Ey kavmim! Bu dünya hayatı** kendisinden faydalanılan geçici **bir metadır. Ama ahiret, gerçekten kalınacak yurttur."**

40. **"Kim bir kötülük yaparsa ancak onun kadar cezalandırılır, kim de erkek veya kadın mümin olduğu halde salih bir amel işlerse, işte onlar cennete girdirilirler,**[7] **orada hesapsız** yorulmadan geniş bir rızık ile **rızıklanırlar."**

KELİME ANLAMI

34. وَلَقَدْ **Andolsun kesinlikle** جَاءَكُمْ **Size geldi** *(Kim?)* يُوسُفُ **Yusuf** *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Bundan önce** اَىْ مِنْ قَبْلِ مُوسٰى Yani, Musa'dan önce وَهُوَ O (gelen peygamber) *(Kimdir?)* عُمِّرَ إِلٰى زَمَنِ مُوسٰى Yakub'un oğlu Yusuf'tur *(Nerede?)* فِي قَوْلٍ Bir görüşte يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ Musa'nın zamanına kadar yaşamıştır أَوْ Veya *(O peygamber kimdir?)* يُوسُفُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يُوسُفَ بْنِ يَعْقُوبَ Yakub'un oğlu Yusuf'unu oğlu İbrahim'in oğlu Yusuf'tur *(Nerede?)* فِي قَوْلٍ Bir görüşte *(Ne ile geldi?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Belgelerle** بِالْمُعْجِزَاتِ الظَّاهِرَاتِ Açık mucizelerle فَمَا زِلْتُمْ **Siz sürekli** *(Neredeydiniz?)* فِي شَكٍّ **Bir şüphe içindeydiniz** *(Neden?)* مِمَّا **O şeyden ki** جَاءَكُمْ **Size getirdi** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** حَتّٰى **Ta ki** إِذَا هَلَكَ **Vefat ettiği zaman** قُلْتُمْ **Dediniz**

---

[1] اَلَّذِينَ kelimesi mübtedadır.

[2] كَبُرَ fiili mübtedanın haberidir.

[3] قَلْبِ kelimesi tenvinli ve tenvinsiz okunur. Kalp kibirlenince sahibi de kibirlenir, aksi de böyledir. كُلِّ lafzı her iki kıraatte göre de, sapıklığın tüm kalbi kapladığını ifade etmek içindir. Yoksa tüm kalpleri içermek için değildir.

[4] فَاَطَّلِعَ fiili أَبْلُغُ üzerine atfedilerek ref ve اِبْنِ emrinin cevabı olarak da nasb ile okunur.

[5] صَدَّ fiili malum ve meçhul olarak okunur.

[6] اِتَّبِعُونِ fiili sonundaki mütekellim ya'sının hem ispatı hem de hazf edilmesiyle okunur.

[7] يُدْخَلُونَ fiili ya harfinin zammesi ve ha harfinin fethasıyla (meçhul olarak) ve tam tersi (malum olarak) okunur.

(Ne olmadan?) مِنْ غَيْرِ بُرْهَانٍ Delil olmadan لَنْ يَبْعَثَ **Asla göndermez** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِهِ **Bundan sonra** *(Ne göndermez?)* رَسُولًا **Peygamber** أَيْ فَلَنْ تَزَالُوا Yani, devamlı Yusuf'u inkar edici oldular *(Daha?)* وَغَيْرِهِ Ve onun dışındaki peygamberleri كَذٰلِكَ **İşte böylece** أَيْ مِثْلَ إِضْلَالِكُمْ Yani, sizi saptırdığı gibi يُضِلُّ **Saptırır** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** هُوَ **O** *(Nedir?)* مُسْرِفٌ **Aşırı gidicidir** مُشْرِكٌ Müşriktir مُرْتَابٌ **Kuşkucu** شَاكٌّ Şüpheci *(Ne hakkında?)* فِيمَا O şeyler hakkında ki شَهِدَتْ بِهِ Onlara şahadet etti *(Ne?)* الْبَيِّنَاتُ Deliller.

35. اَلَّذِينَ **O kimseler ki** يُجَادِلُونَ **Mücadele ediyorlar** *(Ne hakkında?)* فِي اٰيَاتِ اللهِ **Allah'ın ayetleri hakkında** مُعْجِزَاتِهِ Mucizeleri hakkında *(Bu kelime nedir?)* مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Ne halde?)* بِغَيْرِ سُلْطَانٍ **Delil olmadığı halde** بُرْهَانٍ Hüccet *(Öyle delil ki,)* اَتَاهُمْ **Onlara gelen** *(O kimseler nedir?)* كَبُرَ **Ne büyüktür** *(Ne?)* جِدَالُهُمْ Onların mücadeleleri *(Bu kelime nedir?)* خَبَرُ الْمُبْتَدَأِ Mübtedanın haberidir *(Ne bakımdan?)* مَقْتًا **Buğz bakımından** *(Nerede?)* عِنْدَ اللهِ **Allah'ın indinde** *(Daha kimin?)* وَعِنْدَ الَّذِينَ **Ve o kimselerin ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** كَذٰلِكَ **İşte böylece** اَىْ مِثْلَ إِضْلَالِهِمْ Onları saptırdığı gibi يَطْبَعُ، يَخْتِمُ **Mühür vurur** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Ne ile mühür vurur?)* بِالضَّلَالِ Sapıklıkla *(Neye mühür vurur?)* عَلٰى كُلِّ قَلْبِ **Her kalbin tamamına** *(Öyle kalp ki,)* مُتَكَبِّرٍ **Kibirli** *(Yine öyle kalp ki,)* جَبَّارٍ **Zorba** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِتَنْوِينِ قَلْبٍ 'Kalp' kelimesinin tenviniyle *(Daha?)* وَدُونِهِ Ve tenvinsiz وَمَتٰى تَكَبَّرَ الْقَلْبُ Ne zaman kalp kibirlenirse تَكَبَّرَ صَاحِبُهُ Sahibi de kibirlenir وَبِالْعَكْسِ Ve bunun aksi وَكُلِّ 'Küll' kelimesi عَلَى الْقِرَاءَتَيْنِ Her iki kıraate de لِعُمُومِ الضَّلَالِ جَمِيعَ الْقَلْبِ Dalaletin kalbin tamamını kapsadığını ifade etmek içindir لَا لِعُمُومِ الْقَلْبِ Yoksa tüm kalpleri kapsadığını ifade etmek için değildir.

36. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* فِرْعَوْنُ **Firavun** *(Ne dedi?)* يَا هَامَانُ **Ey Haman** ابْنِ **Bina et** *(Kime?)* لِي **Bana** *(Ne bina et?)* صَرْحًا **Kule** بِنَاءً عَالِيًا Yüksek bina لَعَلِّي **Umulur ki ben** اَبْلُغُ **Erişirim** *(Neye?)* الْاَسْبَابَ **Sebeplere** *(O sebeplerden bedel?)*

37. اَسْبَابَ السَّمٰوَاتِ **Göklerin sebeplerine** طُرُقَهَا الْمُوصِلَةَ إِلَيْهَا Ona ulaştıran yollarına فَاَطَّلِعَ **Ve umulur ki muttali olurum** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالرَّفْعِ Raf ile *(Ne olduğu halde?)* عَطْفًا عَلٰى أَبْلُغُ 'Eblağu' kelimesi üzerine atfolunarak *(Daha ne ile okunmuştur?)* وَبِالنَّصْبِ Nasb ile *(Ne olduğu halde?)* جَوَابًا لِابْنِ 'İbni' emrinin cevabı olduğu halde *(Kime muttali olurum?)* اِلٰى اِلٰهِ مُوسٰى **Musa'nın Rabbine** وَاِنِّي **Ve muhakkak ben** لَاَظُنُّهُ

Onu zannediyorum أَيْ مُوسٰى Yani, Musa'yı *(Ne zannediyorum?)* **Yalancı** كَاذِبًا *(Ne konuda?)* قَالَ فِرْعَوْنُ ذٰلِكَ فِي أَنَّ لَهُ إِلٰهًا غَيْرِي Onun benden başka ilahı olduğu konusunda Firavun bunu dedi *(Niçin?)* تَمْوِيهًا Kavmini aldatmak için وَكَذٰلِكَ **İşte böylece** زُيِّنَ **Süslü gösterildi** *(Kime?)* لِفِرْعَوْنَ **Firavun'a** سُوءُ عَمَلِهِ **Kötü ameli** وَصَدَّ **Ve çıkardı** *(Neden?)* عَنِ السَّبِيلِ **Yoldan** طَرِيقِ الْهُدٰى Hidayet yolundan *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِفَتْحِ الصَّادِ وَضَمِّهَا Sad harfinin fethası ve zammesiyle وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ **Firavun'un hilesi olmadı** إِلَّا **Ancak oldu** *(Nerede?)* فِي تَبَابٍ **Helakta** خَسَارٍ Hüsranda.

38. وَقَالَ **Ve dedi** *(Kim?)* الَّذِي **O kimse ki** اٰمَنَ **İman etti** *(Ne dedi?)* يَا قَوْمِ **Ey kavmim** اتَّبِعُونِي **Bana uyun** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِإِثْبَاتِ الْيَاءِ وَحَذْفِهَا Ya harfinin isbatı ve hazfiyle اَهْدِكُمْ **Sizi ulaştırayım** *(Nereye?)* سَبِيلَ الرَّشَادِ **Doğru yola** تَقَدَّمَ Tefsiri geride geçti.

39. يَا قَوْمِ **Ey kavmim** إِنَّمَا **Ancak** هٰذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا **Bu dünya hayatı** *(Nedir?)* مَتَاعٌ **Menfaattir** تَمَتُّعٌ يَزُولُ Geçici faydalanmaktır وَإِنَّ الْاٰخِرَةَ **Muhakkak ahiret** هِيَ **O** *(Nedir?)* دَارُ الْقَرَارِ **Durulacak yurttur.**

40. مَنْ **Her kim** عَمِلَ **İşlerse** *(Ne işlerse?)* سَيِّئَةً **Kötülük** فَلَا يُجْزٰى **Cezalandırılmaz** إِلَّا **Ancak cezalandırılır** *(Neyle?)* مِثْلَهَا **Onun misliyle** وَمَنْ **Her kim de** عَمِلَ **İşlerse** *(Ne işlerse?)* صَالِحًا **Salih amel** *(O kişi ne olduğu halde?)* مِنْ ذَكَرٍ **Erkekten** اَوْ اُنْثٰى **Veya kadından** *(Ne olduğu halde?)* وَهُوَ **O** *(Nedir?)* مُؤْمِنٌ **Mümindir** فَاُولٰٓئِكَ **İşte onlar** *(Nedir?)* يُدْخَلُونَ **Girdirilecekler** *(Nereye?)* الْجَنَّةَ **Cennete** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِضَمِّ الْيَاءِ Ya harfinin zammesi *(Daha?)* وَفَتْحِ الْخَاءِ Ha harfinin fethasıyla *(Daha?)* وبالعكس Bunun aksine *(Ne oldukları halde?)* يُرْزَقُونَ **Rızk veriliyor oldukları halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne olarak?)* بِغَيْرِ حِسَابٍ **Hesapsız olarak** *(Ne ile rızk verilir?)* رِزْقًا وَاسِعًا Geniş rızkla بِغَيْرِ تَبِعَةٍ Yorulmadan.

﴿وَيَا قَوْمِ مَا لِيٓ اَدْعُوكُمْ اِلَى النَّجَاةِ وَتَدْعُونَنِيٓ اِلَى النَّارِ ﴿٤١﴾﴾ ﴿تَدْعُونَنِي لِاَكْفُرَ بِاللهِ وَاُشْرِكَ بِهِ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَاَنَا اَدْعُوكُمْ اِلَى الْعَزِيزِ﴾ الْغَالِبِ عَلٰى أَمْرِهِ ﴿الْغَفَّارِ ﴿٤٢﴾﴾ لِمَنْ تَابَ ﴿لَا جَرَمَ﴾ حَقًّا ﴿اَنَّمَا تَدْعُونَنِيٓ اِلَيْهِ﴾ لِأَعْبُدَهُ ﴿لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ﴾ اِسْتِجَابَةُ دَعْوَةٍ ﴿فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي الْاٰخِرَةِ وَاَنَّ مَرَدَّنَآ﴾ مَرْجِعَنَا ﴿اِلَى اللهِ وَاَنَّ الْمُسْرِفِينَ﴾ الْكَافِرِينَ ﴿هُمْ اَصْحَابُ النَّارِ ﴿٤٣﴾﴾ ﴿فَسَتَذْكُرُونَ﴾ إِذَا عَايَنْتُمُ الْعَذَابَ ﴿مَآ اَقُولُ لَكُمْ وَاُفَوِّضُ اَمْرِيٓ اِلَى اللهِ اِنَّ اللهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٤٤﴾﴾ قَالَ ذٰلِكَ لَمَّا تَوَعَّدُوهُ بِمُخَالَفَتِهِ دِينَهُمْ ﴿فَوَقٰهُ اللهُ سَيِّئَاتِ مَا مَكَرُوا﴾ بِهِ مِنَ الْقَتْلِ ﴿وَحَاقَ﴾ نَزَلَ ﴿بِاٰلِ فِرْعَوْنَ﴾ قَوْمِهِ مَعَهُ ﴿سُوٓءُ الْعَذَابِ ﴿٤٥﴾﴾ الْغَرْقُ ثُمَّ ﴿النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا﴾ يُحْرَقُونَ بِهَا ﴿غُدُوًّا وَعَشِيًّا﴾ صَبَاحًا وَمَسَاءً ﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ﴾ يُقَالُ ﴿اَدْخِلُوٓا﴾ يَا ﴿اٰلَ فِرْعَوْنَ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ [اُدْخُلُوا] بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ وَكَسْرِ الْخَاءِ أَمْرٌ لِلْمَلَائِكَةِ ﴿اَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿٤٦﴾﴾ عَذَابَ جَهَنَّمَ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿اِذْ يَتَحَآجُّونَ﴾ يَتَخَاصَمُ الْكُفَّارُ ﴿فِي النَّارِ فَيَقُولُ الضُّعَفَآءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوٓا اِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا﴾ جَمْعُ تَابِعٍ ﴿فَهَلْ اَنْتُمْ مُغْنُونَ﴾ دَافِعُونَ ﴿عَنَّا نَصِيبًا﴾ جُزْءًا ﴿مِنَ النَّارِ ﴿٤٧﴾﴾ ﴿قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوٓا اِنَّا كُلٌّ فِيهَآ اِنَّ اللهَ قَدْ حَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿٤٨﴾﴾ فَأَدْخَلَ الْمُؤْمِنِينَ الْجَنَّةَ وَالْكَافِرِينَ النَّارَ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا﴾ أَيْ قَدْرَ يَوْمٍ ﴿مِنَ الْعَذَابِ ﴿٤٩﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

41. **"Ey kavmim! Bana ne oluyor ki, ben sizi kurtuluşa davet ediyorken, siz, beni ateşe davet ediyorsunuz?"**

42. **"Siz beni Allah'ı inkâr etmeye ve bilmediğim bir şeyi ona ortak koşmaya davet ediyorsunuz. Ben ise sizi, o Azîz,** işine galip olan, tövbe edeni **çok bağışlayana davet ediyorum."**

43. **"Şüphesiz,** gerçekten, **sizin, beni** kendisine ibadete **davet ettiğiniz şeyin, ne dünyada ne ahirette bir davet**e icabet**i yoktur. Dönüşümüz Allah'-adır. Ve de aşırı gidenler** kâfirler**, onlar ateş halkıdır."**

44. **"Size söylediğimi çok yakında** azabı gördüğünüzde **hatırlayacaksınız. Ben işimi Allah'a ısmarlıyorum. Çünkü o, kullarını görendir."** Bu sözü, onların dinlerine muhalefet ettiği için, kendisini tehdit ettiklerinde söyledi.

45. **Ve Allah onu, yaptıkları hilelerin kötülüklerinden** öldürülmekten **korudu. Firavun hanedanını,** onunla birlikte kavmini **de kötü azap** boğulma **kuşatıverdi,** azap başlarına indi.

46. Sonra da **ateş ki, sabah-akşam ona arz edilirler,** onunla yanarlar **ve kıyamet kopacağı günde,** Ey **Firavun hanedanı! Azabın en şiddetlisine** cehenneme **girin!**[1] denilir.

47. Kâfirler **ateş içinde birbirleriyle tartışıp,** çekişir**ken ve zayıf olanlar, büyüklük taslayanlara: "Doğrusu, biz size uymuştuk**[2]**, şimdi siz ateşin bir parçasını bizden uzaklaştırabilir misiniz?" diyecekleri vakti** (kavmine) anlat!

48. **Büyüklük taslayanlar derler ki: "Doğrusu hepimiz buradayız. Çünkü Allah, kulları arasında hükmetmiştir."** Böylece müminleri cennete, kâfirleri de cehenneme sokmuştur.

49. **Ateşte olanlar, cehennem bekçilerine der ki: "Rabbinize yalvarın, bizden bir gün** kadar **azabı hafifletsin."**

KELİME ANLAMI

41. وَيَا قَوْمِ **Ey kavmim** مَا لِي **Nedir başıma gelen** أَدْعُوكُمْ **Sizi çağırıyorum** *(Neye?)* إِلَى النَّجَاةِ **Kurtuluşa** وَتَدْعُونَنِي **Siz beni çağırıyorsunuz** *(Neye?)* إِلَى النَّارِ **Ateşe.**

42. تَدْعُونَنِي **Beni çağırıyorsunuz** *(Neye?)* لِأَكْفُرَ **Küfretmeye** *(Kimi?)* بِاللهِ **Allah'ı** *(Daha?)* وَأُشْرِكَ **Ve şirk koşmaya** *(Kime?)* بِهِ **Ona** *(Neyi?)* مَا لَيْسَ لِي **O şeyleri ki Benim için yoktur** *(Ne hakkında?)* بِهِ **O şeyler hakkında** *(Ne yoktur?)* عِلْمٌ **Bilgi** وَأَنَا **Ve ben** أَدْعُوكُمْ **Sizi davet ediyorum** *(Kime?)* إِلَى الْعَزِيزِ **Aziz olana** الْغَالِبِ عَلَى أَمْرِهِ İşine galip olana الْغَفَّارِ **Bağışlayıcı olana** *(Kimi bağışlayıcı?)* لِمَنْ تَابَ Tövbe edeni.

43. لَا جَرَمَ **Hak oldu** حَقًّا Hak olmakla ki; أَنَّمَا **Muhakkak o şey ki** تَدْعُونَنِي **Beni davet ediyorsunuz** *(Neye?)* إِلَيْهِ **Ona** *(Niçin?)* لِأَعْبُدَهُ Ona tapmam için لَيْسَ لَهُ **Onun için yoktur** *(Ne yoktur?)* دَعْوَةٌ، إِسْتِجَابَةٌ دَعْوَةٍ **Davete icabeti** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا **Dünyada** وَلَا **Ve yine yoktur** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ **Ahirette** وَأَنَّ مَرَدَّنَا **Ve dönüşümüz** مَرْجِعَنَا Varışımız *(Kimedir?)* إِلَى اللهِ **Allah'adır** وَأَنَّ **Ve muhakkak** الْمُسْرِفِينَ **Aşırı gidenler** الْكَافِرِينَ Kâfirler هُمْ **Onlar** *(Nedirler?)* أَصْحَابُ النَّارِ **Ateş ehlidirler.**

44. فَسَتَذْكُرُونَ **Hatırlayacaksınız** *(Ne zaman?)* إِذَا عَايَنْتُمُ الْعَذَابَ Azabı gördüğünüz zaman *(Neyi hatırlayacaksınız?)* مَا **O şeyleri ki** أَقُولُ **Söylüyorum** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** وَأُفَوِّضُ **Ben havale ediyorum** *(Neyi?)* أَمْرِي **İşimi** *(Kime?)* إِلَى اللهِ **Allah'a** إِنَّ اللهَ **Muhakkak Allah**

---

[1] اذْخُلُوا emri diğer bir kıraatte hemzenin fethası ve ha harfinin kesresiyle (أَدْخِلُوا 'sokun' şeklinde) okunur. Emir melekleredir.

[2] تَبَعًا kelimesi تَابِعًا kelimesinin çoğuludur.

لَمَّا تَوَعَّدُوهُ *(Niçin?)* Bunu dedi قَالَ ذٰلِكَ **Kullarını** بِالْعِبَادِ *(Kimi?)* **Görendir** بَصِيرٌ *(Nedir?)*

بِمُخَالَفَتِهِ دِينَهُمْ *(Ne sebebiyle?)* Onu tehdit ettiklerinde Dinlerine muhalefet etmesi sebebiyle.

45. فَوَقَاهُ **Ve onu korudu** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neden?)* سَيِّئَاتِ مَا **O şeylerin kötülüğünden ki** مَكَرُوا **Tuzak kurdular** *(Neyi?)* بِهِ O tuzağı *(O tuzak neden olduğu halde?)* مِنَ الْقَتْلِ Öldürülmek وَحَاقَ **Ve kuşattı** نَزَلَ İndi *(Kimi?)* بِآلِ فِرْعَوْنَ **Firavun ailesini** مَعَهُ قَوْمِهِ Onunla beraber kavmini سُوءُ الْعَذَابِ **Kötü azap** الْغَرْقُ Boğulma.

46. ثُمَّ Sonra النَّارُ **Ateş** *(Nedir?)* يُعْرَضُونَ **Arz olunur** *(Kime?)* عَلَيْهَا **Onlara** يُحْرَقُونَ بِهَا Onunla yakılırlar *(Ne zaman?)* غُدُوًّا **Sabah** *(Daha?)* وَعَشِيًّا **Akşam** صَبَاحًا وَمَسَاءً Yani, sabah ve akşam وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ **Kıyametin kopacağı günde** يُقَالُ Denilir ki اُدْخُلُوا **Girin** يَا اٰلَ فِرْعَوْنَ Ey **Firavun ailesi** وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِفَتْحِ الْهَمْزَةِ Hemzenin fethasıyla *(Daha?)* وَكَسْرِ الْخَاءِ Ha harfinin esresiyle *(Nedir?)* أَمْرٌ لِلْمَلَائِكَةِ Meleklere emirdir *(Nereye girin?)* اَشَدَّ الْعَذَابِ **En şiddetli azaba** *(Ondan bedel?)* عَذَابَ جَهَنَّمَ Cehennem azabına.

47. وَ اذْكُرْ **Ve** hatırla *(Neyi?)* اِذْ **O vakti ki** يَتَحَاجُّونَ **Çekişirler** يَتَخَاصَمُ الْكُفَّارُ Kafirler tartışırlar *(Nerede?)* فِي النَّارِ **Ateşte** فَيَقُولُ **Der** *(Kim?)* الضُّعَفَاءُ **Zayıf olanlar** *(Kime?)* لِلَّذِينَ **O kimselere ki** اسْتَكْبَرُوا **Büyüklük tasladılar** *(Ne derler?)* اِنَّا **Muhakkak ki biz** كُنَّا **Olduk** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** *(Ne olduk?)* تَبَعًا **Tabiler olduk** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ تَابِعٍ 'Tabi' kelimesinin cemisidir فَهَلْ اَنْتُمْ **Siz olur musunuz?** *(Ne?)* مُغْنُونَ **Savıcılar** دَافِعُونَ Def ediciler *(Kimden?)* عَنَّا **Bizden** *(Neyi?)* نَصِيبًا **Bir parçayı** جُزْءًا Bir miktarı *(Öyle parçayı k?)* مِنَ النَّارِ **Ateşten.**

48. قَالَ **Der** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** اسْتَكْبَرُوا **Kibirlik tasladılar** *(Ne derler?)* اِنَّا **Muhakkak ki biz** كُلٌّ **Hepimiz** *(Neredeyiz?)* فِيهَا **Oradayız** اِنَّ اللّٰهَ **Muhakkak Allah** قَدْ حَكَمَ **Şüphesiz hükmetmiştir** *(Nerede?)* بَيْنَ الْعِبَادِ **Kulların arasında** فَأَدْخَلَ الْمُؤْمِنِينَ الْجَنَّةَ Ve müminleri cennete soktu وَالْكَافِرِينَ النَّارَ Kafirleri de ateşe.

49. وَقَالَ **Der** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** *(Neredelerler?)* فِي النَّارِ **Ateştedirler** *(Kime derler?)* لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ **Cehennem bekçilerine** *(Ne derler?)* ادْعُوا **Dua edin** *(Kime?)* رَبَّكُمْ **Rabbinize** يُخَفِّفْ **Hafifletsin** *(Kimden?)* عَنَّا **Bizden** *(Ne?)* يَوْمًا **Bin gün** أَيْ قَدْرَ يَوْمٍ Yani, bir gün kadar *(Neden?)* مِنَ الْعَذَابِ **Azaptan.**

﴿قَالُوا﴾ أَيِ الْخَزَنَةُ تَهَكُّمًا ﴿أَوَلَمْ تَكُ تَأْتِيكُمْ رُسُلُكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ بِالْمُعْجِزَاتِ الظَّاهِرَاتِ ﴿قَالُوا بَلَى﴾ أَيْ فَكَفَرُوا بِهِمْ ﴿قَالُوا فَادْعُوا﴾ أَنْتُمْ فَإِنَّنَا لَا نَشْفَعُ لِلْكَافِرِينَ قَالَ تَعَالَى ﴿وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿٥٠﴾﴾ اِنْعِدَامٍ ﴿إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ ﴿٥١﴾﴾ جَمْعُ شَاهِدٍ وَهُمُ الْمَلَائِكَةُ يَشْهَدُونَ لِلرُّسُلِ بِالْبَلَاغِ وَعَلَى الْكُفَّارِ بِالتَّكْذِيبِ ﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ ﴿الظَّالِمِينَ مَعْذِرَتُهُمْ﴾ عُذْرُهُمْ لَوِ اعْتَذَرُوا ﴿وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ﴾ أَيِ الْبُعْدُ مِنَ الرَّحْمَةِ ﴿وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿٥٢﴾﴾ الْآخِرَةِ أَيْ شِدَّةُ عَذَابِهَا ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْهُدٰى﴾ اَلتَّوْرَاةَ وَالْمُعْجِزَاتِ ﴿وَأَوْرَثْنَا بَنِيٓ إِسْرَآئِيلَ﴾ مِنْ بَعْدِ مُوسَى ﴿الْكِتَابَ ﴿٥٣﴾﴾ التَّوْرَاةَ ﴿هُدًى﴾ هَادِيًا ﴿وَذِكْرَى لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٥٤﴾﴾ تَذْكِرَةً لِأَصْحَابِ الْعُقُولِ ﴿فَاصْبِرْ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿إِنَّ وَعْدَ اللهِ﴾ بِنَصْرِ أَوْلِيَائِهِ ﴿حَقٌّ﴾ وَأَنْتَ وَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ ﴿وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ﴾ لِيَسْتَنَّ بِكَ ﴿وَسَبِّحْ﴾ صَلِّ مُتَلَبِّسًا ﴿بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ﴾ وَهُوَ مِنْ بَعْدِ الزَّوَالِ ﴿وَالْإِبْكَارِ ﴿٥٥﴾﴾ الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ ﴿إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللهِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿بِغَيْرِ سُلْطَانٍ﴾ بُرْهَانٍ ﴿أَتَاهُمْ إِنْ﴾ مَا ﴿فِي صُدُورِهِمْ إِلَّا كِبْرٌ﴾ تَكَبُّرٌ وَطَمَعٌ أَنْ يَعْلُوا عَلَيْكَ ﴿مَا هُمْ بِبَالِغِيهِ فَاسْتَعِذْ﴾ مِنْ شَرِّهِمْ ﴿بِاللهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ﴾ لِأَقْوَالِهِمْ ﴿الْبَصِيرُ ﴿٥٦﴾﴾ بِأَحْوَالِهِمْ وَنَزَلَ فِي مُنْكِرِي الْبَعْثِ ﴿لَخَلْقُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ ابْتِدَاءً ﴿أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ﴾ مَرَّةً ثَانِيَةً وَهِيَ الْإِعَادَةُ ﴿وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ﴾ أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ ﴿لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾﴾ ذٰلِكَ فَهُمْ كَالْأَعْمٰى وَمَنْ يَعْلَمُهُ كَالْبَصِيرِ ﴿وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمٰى وَالْبَصِيرُ وَ﴾ لَا ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ وَهُوَ الْمُحْسِنُ ﴿وَلَا الْمُسِيٓءُ﴾ فِيهِ زِيَادَةُ لَا ﴿قَلِيلًا مَا يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾﴾ يَتَّعِظُونَ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَتَذَكَّرُونَ] أَيْ تَذَكُّرُهُمْ قَلِيلٌ جِدًّا.

TÜRKÇE ANLAMI

50. Bekçiler alay ederek **derler ki: "Size peygamberleriniz, apaçık deliller** mucizeler **ile gelmemişler miydi?" Derler ki: "Evet..."** yani, onları inkâr etmişlerdi. **Derler ki: "O halde** siz **yalvarın.** Çünkü biz kâfirlere aracılık yapamayız. Allah Teâlâ buyurdu ki: "**Kâfirlerin duası ancak boşa gider,** heba olur."

51. **Doğrusu biz elbette resûllerimize ve iman edenlere dünya hayatında ve şahitlerin[1] hazır olacakları günde yardım ederiz.** Şahitler meleklerdir; peygamberlerin tebliğ ettiklerine, kâfirlerin de yalanladıklarına şahitlik ederler.

[1] الأَشْهَاد kelimesi شَاهِد kelimesinin çoğuludur.

52. **O gün, zalimlere mazeretleri** eğer özür dilerseler özürleri **fayda vermez**[1] **ve onlar için lanet** rahmetten uzak olmak **vardır. Ve onlar için yurdun** ahiretin **kötüsü** şiddetli azap **vardır.**

53. **Andolsun ki, Musa'ya hidayet,** Tevrat ve mucizeler **verdik ve İsrail oğullarına** Musa'dan sonra, **kitabı** Tevrat'ı **miras bıraktık.**

54. **Akıl sahiplerine bir öğüt ve doğruluk rehberi olarak.**

55. Ey Muhammed! **Artık sabret. Şüphe yok ki, Allah'ın** dostlarına yardım **vaadi haktır.** Sen ve sana uyanlar onlardansınız. İzinden gidilsin diye **kusurun için mağfiret dile. Akşam** zeval vaktinden sonra **ve sabah Rabbine hamd ile** birlikte **tesbihte bulun,** beş vakit namaz kıl.

56. **Şüphesiz ki, kendilerine gelmiş kesin bir delil olmadan Allah'ın ayetleri hakkında tartışan kimseler, onların sinelerinde ulaşamayacakları bir kibirden** sana üstün gelme arzusundan **başka bir şey yoktur.**[2] **Sen** onların şerrinden **Allah'a sığın. Çünkü o,** onların sözlerini **işitendir,** hallerini **görendir.**

57. Dirilmeyi inkâr edenler hakkında şu ayet indi: **Elbette ki, göklerin ve yerin** ilkten **yaradılışı, insanların** ikinci defa **yaradılışından** tekrar diriltilmesinden **daha büyüktür. Fakat insanların çoğu** Mekke kâfirleri, bunu **bilmezler.** Onlar kör gibidir. Bilenler ise gören gibidir.

58. **Kör ile gören, iman edip salih ameller işleyen** iyilik yapan **kimseler ile kötülük yapan**[3] **eşit değildir. Ne kadar az düşünüyor,**[4] öğüt alıyor**lar!** Düşünmeleri gerçekten çok az.

KELİME ANLAMI

50. قَالُوا **Derler** أَيِ الْخَزَنَةُ Yani, bekçiler *(Ne oldukları halde?)* تَهَكُّمًا Alay ederek *(Ne derler?)* أَوَلَمْ تَكُ **Olmadı mı?** *(Ne olmadı mı?)* تَأْتِيكُمْ **Size geliyor** *(Kim?)* رُسُلُكُمْ **Peygamberleriniz** *(Ne ile?)* بِالْبَيِّنَاتِ **Belgelerle** بِالْمُعْجِزَاتِ الظَّاهِرَاتِ Açık mucizelerle قَالُوا **Derler ki** بَلَى **Evet** أَيْ فَكَفَرُوا بِهِمْ Yani, onları inkâr etmişlerdi قَالُوا **Derler** *(Ne derler?)* فَادْعُوا **Dua edin** أَنْتُمْ Siz فَإِنَّنَا لَا نَشْفَعُ لِلْكَافِرِينَ Biz kâfirlere şefaat etmeyiz قَالَ تَعَالَى Yüce olan buyurdu ki وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ **Kâfirlerin duası olmadı** إِلَّا **Ancak oldu** *(Nerede?)* فِي ضَلَالٍ، إِنْعِدَامٍ **Boşta.**

51. إِنَّا **Muhakkak ki biz** لَنَنْصُرُ **Elbette yardım ederiz** *(Kime?)* رُسُلَنَا **Resullerimize** *(Daha kime?)* وَالَّذِينَ **Ve o kimselere ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Nerede yardım ederiz?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** *(Daha nerede?)* وَيَوْمَ يَقُومُ **Ve dikildiği günde**

---

[1] لَا يَنْفَعُ hem ya hem de ta harfiyle okunur.

[2] إِنْ فِي صُدُورِهِمْ terkibindeki إِنْ kelimesi مَا anlamında olumsuzluk edatıdır.

[3] وَلَا الْمُسِيءُ terkibindeki lâ harfi zaittir.

[4] يَتَذَكَّرُونَ fiili hem ya hem de ta harfiyle okunur.

(Kimler?) **الْأَشْهَادُ Şahitler** *(Bu kelime nedir?)* جَمْعُ شَاهِدٍ Şahit kelimesinin cemisidir وَهُمُ الْمَلَائِكَةُ Onlar da meleklerdir يَشْهَدُونَ لِلرُّسُلِ Peygamberler lehine şahitlik yaparlar *(Ne ile?)* بِالْبَلَاغِ Tebliğ ile وَعَلَى الْكُفَّارِ Kâfirler aleyhine de *(Ne ile?)* بِالتَّكْذِيبِ Yalanlamakla *(O günden bedel?)*

52. يَوْمَ لَا يَنْفَعُ **Fayda vermediği gün** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ya ve ta ile *(Kime fayda vermediği?)* الظَّالِمِينَ **Zalimlere** *(Neyin fayda vermediği?)* مَعْذِرَتُهُمْ **Onların mazeretlerinin** عُذْرُهُمْ Onların özrünün لَوِ اعْتَذَرُوا Şayet mazeret beyan edecek olsalar وَلَهُمُ **Ve onlar içindir** *(Ne?)* اللَّعْنَةُ **Lanet** أَيِ الْبُعْدُ مِنَ الرَّحْمَةِ Yani, rahmetten uzak olmak وَلَهُمْ **Ve onlar içindir** *(Ne?)* سُوءُ الدَّارِ **Yurdun kötüsü** الْآخِرَةِ Ahiretin أَيْ شِدَّةُ عَذَابِهَا Yani, onun azabının şiddeti.

53. وَلَقَدْ **Andolsun ki** آتَيْنَا **Biz verdik** *(Kime?)* مُوسَى **Musa'ya** *(Neyi?)* الْهُدَى **Hidayeti** وَالْمُعْجِزَاتِ Tevrat'ı ve mucizeleri *(Daha?)* وَأَوْرَثْنَا **Ve miras kıldık** *(Kime?)* بَنِي إِسْرَائِيلَ **İsrail oğullarına** *(Ne zaman?)* مِنْ بَعْدِ مُوسَى Musa'dan sonra *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitab'ı** التَّوْرَاةَ Tevrat'ı *(O kitap ne olduğu halde?)*

54. هُدًى **Hidayet olduğu halde** هَادِيًا Hidayete erdirici olduğu halde *(Daha?)* وَذِكْرَى **Ve zikir olduğu halde** *(Kime?)* لِأُولِي الْأَلْبَابِ **Aklıselim sahiplerine** تَذْكِرَةً لِأَصْحَابِ الْعُقُولِ Akıl sahiplerine öğüt olarak.

55. فَاصْبِرْ **Sabret** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed إِنَّ **Muhakkak** وَعْدَ اللهِ **Allah'ın vaadi** *(Neyle olan vaadi?)* بِنَصْرِ أَوْلِيَائِهِ Dostlarına yardım edeceği şeklindeki vaadi *(Nedir?)* حَقٌّ **Haktır** وَأَنْتَ وَمَنْ تَبِعَكَ Sen ve o kişi ki Sana tabi oldu *(Kimlerdensiniz?)* مِنْهُمْ Onlardansınız وَاسْتَغْفِرْ **Ve bağışlanmanı iste** *(Niçin?)* لِذَنْبِكَ **Günahın için** *(Niçin?)* لِيُسْتَنَّ بِكَ Sana uyulsun diye وَسَبِّحْ **Tesbih et** صَلِّ Namaz kıl *(Ne olduğun halde?)* مُتَلَبِّسًا Sarılarak *(Neye?)* بِحَمْدِ رَبِّكَ **Rabbini hamd etmeye** *(Ne zaman?)* بِالْعَشِيِّ **Sabah** وَهُوَ O da *(Nedir?)* مِنْ بَعْدِ الزَّوَالِ Zeval vaktinden sonradır *(Daha ne zaman?)* وَالْإِبْكَارِ **Ve akşam** *(Bu sabah-akşam olan tesbih nedir?)* الصَّلَوَاتُ الْخَمْسِ Beş vakit namazdır.

56. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** يُجَادِلُونَ **Mücadele ediyorlar** *(Ne hakkında?)* فِي آيَاتِ اللهِ **Allah'ın ayetleri hakkında** الْقُرْآنِ Kur'an hakkında *(Ne olduğu halde?)* بِغَيْرِ سُلْطَانٍ **Delil olmadığı halde** بُرْهَانٍ Kesin delil *(Öyle delil ki,)* أَتَاهُمْ **Onlara geldi** -مَا- إِنْ **Yoktur,** İn, ma manasındadır *(Nerede yoktur?)* فِي صُدُورِهِمْ **Onların**

kalplerinde إِلَّا **Ancak vardır** *(Ne vardır?)* كِبْرٌ **Bir büyüklük** تَكَبُّرٌ وَطَمَعٌ Kibirlenme ve tamah *(Neye?)* أَنْ يَعْلُوا عَلَيْكَ Sana üstün gelmeye مَا هُمْ **Onlar değillerdir** *(Ne değillerdir?)* بِبَالِغِيهِ **Ona erişici** فَاسْتَعِذْ **Sığın** *(Neden?)* مِنْ شَرِّهِمْ Onların şerrinden *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** إِنَّهُ **Muhakkak O** هُوَ **O** *(Nedir?)* السَّمِيعُ Onların sözlerini **işitendir** الْبَصِيرُ بِأَحْوَالِهِمْ Onların durumlarını **görendir.**

57. وَنَزَلَ İndi *(Kim hakkında?)* فِي مُنْكِرِي الْبَعْثِ Dirilişi inkâr eden hakkında *(Ne indi?)* لَخَلْقُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin yaratılması** *(Daha?)* وَالْأَرْضِ **Ve yerlerin** *(Nerede?)* ابْتِدَاءً Başlangıçta *(Nedir?)* أَكْبَرُ **Daha büyüktür** *(Neden?)* مِنْ خَلْقِ النَّاسِ **İnsanların yaratılmasından** *(Ne zaman?)* مَرَّةً ثَانِيَةً İkinci defa وَهِيَ الْإِعَادَةُ Oda tekrar diriltilmeleridir وَلٰكِنَّ **Fakat** أَكْثَرَ النَّاسِ **İnsanların çoğu** أَيْ كُفَّارَ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri *(Nedirler?)* لَا يَعْلَمُونَ ذٰلِكَ Bunu **bilmezler** فَهُمْ كَالْأَعْمٰى Onlar âmâ gibidir وَمَنْ يَعْلَمُهُ Kim ki onu biliyor كَالْبَصِيرِ Gören gibidir.

58. وَمَا يَسْتَوِي **Eşit olmaz** *(Kim?)* الْأَعْمٰى **Kör ile** وَالْبَصِيرُ **Gören** -لَا- وَ **Ve** yine (eşit) olmaz *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** آمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Neyi?)* الصَّالِحَاتِ **Salih amelleri** وَهُوَ الْمُحْسِنُ Bu kişi 'Muhsin' olan kişidir *(Kiminle eşit olmaz?)* وَلَا الْمُسِيءُ **Kötülük yapanla** لَا فِيهِ زِيَادَةُ Burada 'la' ziyade edilmiştir قَلِيلًا مَا **Ne kadar az** يَتَذَكَّرُونَ **Düşünüyorlar** يَتَّعِظُونَ Öğüt alıyorlar *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ya ve ta ile أَيْ تَذَكُّرُهُمْ قَلِيلٌ جِدًّا Yani, onların düşünmeleri gerçekten azdır.

﴿إِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ لَا رَيْبَ﴾ شَكَّ ﴿فِيهَا وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٩﴾﴾ بِهَا ﴿وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾ أَيِ اعْبُدُونِي أُثِبْكُمْ بِقَرِينَةِ مَا بَعْدَهُ ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ﴾ بِفَتْحِ الْيَاءِ وَضَمِّ الْخَاءِ وَبِالْعَكْسِ ﴿جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾﴾ صَاغِرِينَ ﴿اللهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا﴾ إِسْنَادُ الْإِبْصَارِ إِلَيْهِ مَجَازِيٌّ لِأَنَّهُ يُبْصَرُ فِيهِ ﴿إِنَّ اللهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦١﴾﴾ اللهَ فَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿ذٰلِكُمُ اللهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ لَآ إِلٰهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ ﴿٦٢﴾﴾ فَكَيْفَ تُصْرَفُونَ عَنِ الْإِيمَانِ مَعَ قِيَامِ الْبُرْهَانِ ﴿كَذٰلِكَ يُؤْفَكُ﴾ أَيْ مِثْلَ أَفْكِ هٰؤُلَاءِ أُفِكَ ﴿الَّذِينَ كَانُوا بِآيَاتِ اللهِ﴾ مُعْجِزَاتِهِ ﴿يَجْحَدُونَ ﴿٦٣﴾﴾ ﴿اللهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ قَرَارًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً﴾ سَقْفًا ﴿وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ ذٰلِكُمُ اللهُ رَبُّكُمْ فَتَبَارَكَ اللهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٤﴾﴾ ﴿هُوَ الْحَيُّ لَآ إِلٰهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ﴾ اعْبُدُوهُ ﴿مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ مِنَ الشِّرْكِ ﴿الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٥﴾﴾ ﴿قُلْ إِنِّي نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ﴾ تَعْبُدُونَ ﴿مِنْ دُونِ اللهِ لَمَّا جَاءَنِيَ الْبَيِّنَاتُ﴾ دَلَائِلُ التَّوْحِيدِ ﴿مِنْ رَبِّي وَأُمِرْتُ أَنْ أُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٦﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

59. **Muhakkak ki, saat gelecektir, bunda bir şüphe yoktur. Fakat insanların çoğu** buna **iman etmezler.**

60. **Rabbiniz buyurdu ki: "Bana dua edin, size icabet edeyim.** Bana kulluk edin, size sevap vereyim. Bu mana şu ayetin işaretiyledir; **Şüphesiz, bana ibadet etmekten kibirlenen kimseler, çok yakında alçalmış olarak cehenneme gireceklerdir.[1]"**

61. **İçinde istirahat edesiniz diye geceyi ve görücü[2] olarak gündüzü yaratan Allah'tır. Doğrusu Allah, insanlar karşı elbette lütufkârdır. Fakat insanların çoğu** Allah'a **şükretmez** ve ona iman etmez**ler.**

62. **İşte bu, her şeyin yaratıcısı olan Rabbiniz, Allah'tır. Ondan başka ilah yoktur. O halde nasıl döndürülüyorsunuz?** Kesin delillerin varlığına rağmen, nasıl imandan çevriliyorsunuz?

63. **İşte, Allah'ın ayetlerini** mucizelerini **bile bile inkâr edenler, böylece** tıpkı bunların döndürüldüğü gibi **döndürülür.**

---

[1] سَيَدْخُلُونَ fiili ya harfinin fethası ve ha harfinin zammesiyle (malum olarak) ve tam tersi (meçhul olarak) okunur.

[2] Görmenin gündüze isnat edilmesi, görme fiili gündüz olduğu için, mecazdır.

64. **Allah, sizin için yeri bir ikametgâh, göğü de bir bina** tavan **kılan, sizi şekillendiren, şekillerinizi de güzel yapan ve sizi temiz şeylerden rızıklandırandır. İşte bu Rabbiniz olan Allah'tır. Alemlerin Rabbi olan Allah, ne yücedir!**

65. **O diridir. Ondan başka ilah yoktur. Öyleyse dini yalnız ona has kılarak** şirkten arındırarak **ona ibadet** kulluk **edin. Hamd, alemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.**

66. **De ki: "Muhakkak ki, ben, bana apaçık deliller** tevhidin delilleri **gelince, sizin Allah'tan başka ibadet** kulluk **ettiklerinize ibadet etmekten men edildim ve alemlerin Rabbine teslim olmakla emrolundum."**

KELİME ANLAMI

59. إِنَّ السَّاعَةَ **Muhakkak kıyamet günü** *(Nedir?)* لَآتِيَةٌ **Elbette gelicidir** لَا رَيْبَ **Kuşku yoktur** شَكَّ Şüphe yoktur *(Nerede?)* فِيهَا **O kıyamet gününde** وَلَٰكِنَّ **Fakat** أَكْثَرَ النَّاسِ **İnsanların çoğu** *(Nedir?)* لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler** *(Neye?)* بِهَا O kıyamet gününe.

60. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* رَبُّكُمُ **Rabbiniz** *(Ne dedi?)* ادْعُونِي **Bana ibadet edin** اسْتَجِبْ **İcabet edeyim** *(Kime?)* لَكُمْ **Size** أَيِ اعْبُدُونِي Yani, bana ibadet edin أُثِبْكُمْ Size sevap vereyim *(Bu mana ne ile anlaşılır?)* بِقَرِينَةِ مَا بَعْدَهُ Sonrasında bulunan cümlenin işaretiyle عَنْ عِبَادَتِي إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** يَسْتَكْبِرُونَ **Kibirleniyorlar** *(Neden?)* **Bana ibadet etmekten** سَيَدْخُلُونَ **Gireceklerdir** *(Bu kelime ne ile okunmuştur?)* بِفَتْحِ الْيَاءِ 'Ya' harfinin fethası وَضَمِّ الْخَاءِ Ve 'ha' harfinin zammesiyle *(Daha?)* وَبِالْعَكْسِ Tam tersi şeklinde *(Nereye girecekler?)* جَهَنَّمَ **Cehenneme** *(Ne oldukları halde?)* دَاخِرِينَ **Aşağılanıcı oldukları halde** صَاغِرِينَ Horlanıcı oldukları halde.

61. اللَّهُ **Allah** *(Kimdir?)* الَّذِي **O zattır ki** جَعَلَ **Yarattı** *(Kim için?)* لَكُمُ **Sizin için** *(Neyi yarattı?)* اللَّيْلَ **Geceyi** *(Niçin yarattı?)* لِتَسْكُنُوا **Dinlenesiniz için** *(Nerede?)* فِيهِ **Orada** *(Daha neyi yarattı?)* وَالنَّهَارَ **Ve gündüzü** *(Ne olduğu halde?)* مُبْصِرًا **Görücü** إِسْنَادُ الْإِبْصَارِ إِلَيْهِ مَجَازِيٌّ لِأَنَّهُ يُبْصِرُ فِيهِ Görmenin gündüze isnat edilmesi mecazidir *(Niçin?)* Çünkü orada görülür إِنَّ اللَّهَ **Muhakkak Allah** *(Kimdir?)* لَذُو فَضْلٍ **Lütuf sahibidir** *(Kim üzerine?)* عَلَى النَّاسِ **İnsanlar üzerine** وَلَٰكِنَّ **Fakat** أَكْثَرَ النَّاسِ **İnsanların çoğu** *(Nedir?)* لَا يَشْكُرُونَ **Şükretmezler** *(Kime?)* اللَّهَ Allah'a فَلَا يُؤْمِنُونَ Ve iman etmezler.

62. ذَٰلِكُمُ **İşte O** *(Kimdir?)* اللَّهُ **Allah'tır** رَبُّكُمْ **Sizin Rabbinizdir** خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ **Her şeyin yaratıcısıdır** لَا إِلَٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** إِلَّا هُوَ **Ancak o vardır** فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ **Nasıl çevrilirsiniz?** فَكَيْفَ تُصْرَفُونَ عَنِ الْإِيمَانِ Nasıl imandan döndürülüyorsunuz *(Ne ile?)* مَعَ قِيَامِ الْبُرْهَانِ Kesin delil bulunmakla birlikte.

63. كَذٰلِكَ **İşte böyle** يُؤْفَكُ **Döndürülür** أَيْ مِثْلَ أَفْكِ هٰؤُلَاءِ Yani, bunların döndürülmesi gibi أُفِكَ Döndürülür *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَانُوا **Oldular** *(Neyi?)* بِاٰيَاتِ اللّٰهِ **Allah'ın ayetlerini** مُعْجِزَاتِهِ Mucizelerini *(Ne oldular?)* يَجْحَدُونَ **İnkâr ediyor oldular.**

64. اَللّٰهُ **Allah** *(Kimdir?)* الَّذِي **O kimsedir ki** جَعَلَ **Yaptı** *(Kim için?)* لَكُمُ **Sizin için** *(Neyi?)* الْاَرْضَ **Yeryüzünü** *(Ne yaptı?)* قَرَارًا **Yerleşim alanı** *(Daha neyi yaptı?)* وَالسَّمَاءَ **Ve semayı** *(Ne yaptı?)* بِنَاءً **Bina** سَقْفًا Çatı *(Daha?)* وَصَوَّرَكُمْ **Ve size suret verdi** *(Daha?)* فَاَحْسَنَ **Ve güzelleştirdi** *(Neyi?)* صُوَرَكُمْ **Suretlerinizi** *(Daha?)* وَرَزَقَكُمْ **Ve sizi rızıklandırdı** *(Neden?)* مِنَ الطَّيِّبَاتِ **Temiz şeylerden** ذٰلِكُمْ **İşte O** *(Kimdir?)* اَللّٰهُ **Allah'tır** رَبُّكُمْ **Sizin rabbinizdir** فَتَبَارَكَ **Yücedir** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Öyle Allah ki,)* رَبُّ الْعَالَمِينَ **Âlemlerin Rabbi.**

65. هُوَ **O** *(Nedir?)* الْحَيُّ **Diridir** لَا اِلٰهَ **Hiçbir ilah yoktur** اِلَّا هُوَ **Ancak O vardır** فَادْعُوهُ **Dua edin** *(Kime?)* **O'na** اعْبُدُوهُ Ona ibadet edin *(Ne olduğunuz halde?)* مُخْلِصِينَ **Has kılıcı olduğunuz halde** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Neyi?)* الدِّينَ **Dini** *(Neden has kılıcı olduğunuz halde?)* مِنَ الشِّرْكِ Şirkten اَلْحَمْدُ **Bütün hamdler** *(Kime mahsustur?)* لِلّٰهِ **Allah'a** *(Öyle Allah ki,)* رَبِّ الْعَالَمِينَ **Âlemlerin Rabbi.**

66. قُلْ **De ki** اِنِّي **Muhakkak ki ben** نُهِيتُ **Nehy edildim** *(Neden?)* اَنْ اَعْبُدَ **Tapmaktan** *(Kime?)* الَّذِينَ **O şeylere ki** تَدْعُونَ **Dua ediyorsunuz** تَعْبُدُونَ Tapıyorsunuz *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللّٰهِ **Allah'tan başka** *(Ne zaman?)* لَمَّا جَاءَنِيَ **Ne zaman ki bana geldi** *(Ne geldi?)* الْبَيِّنَاتُ **Açık deliller** دَلَائِلُ التَّوْحِيدِ Tevhidine işaret eden deliller *(Kimden?)* مِنْ رَبِّي **Rabbimden** وَاُمِرْتُ **Ve ben emrolundum** *(Neyle?)* اَنْ اُسْلِمَ **Teslim olmamla** *(Kime?)* لِرَبِّ الْعَالَمِينَ **Âlemlerin Rabbine.**

﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ﴾ بِخَلْقِ أَبِيكُمْ آدَمَ مِنْهُ ﴿ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ﴾ مَنِيٍّ ﴿ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ﴾ دَمٍ غَلِيظٍ ﴿ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا﴾ بِمَعْنَى أَطْفَالًا ﴿ثُمَّ﴾ يُبْقِيكُمْ ﴿لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ﴾ تَكَامُلَ قُوَّتِكُمْ مِنَ الثَّلَاثِينَ سَنَةً إِلَى الْأَرْبَعِينَ ﴿ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا﴾ بِضَمِّ الشِّينِ وَكَسْرِهَا ﴿وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى مِنْ قَبْلُ﴾ أَيْ قَبْلِ الْأَشُدِّ وَالشَّيْخُوخَةِ فَعَلَ ذٰلِكَ بِكُمْ لِتَعِيشُوا ﴿وَلِتَبْلُغُوا أَجَلًا مُسَمًّى﴾ وَقْتًا مَحْدُودًا ﴿وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾﴾ دَلَائِلَ التَّوْحِيدِ فَتُؤْمِنُونَ ﴿هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ فَإِذَا قَضَى أَمْرًا﴾ أَرَادَ إِيجَادَ شَيْءٍ ﴿فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٦٨﴾﴾ بِضَمِّ النُّونِ وَفَتْحِهَا بِتَقْدِيرِ أَنْ أَيْ يُوجَدُ عَقِبَ الْإِرَادَةِ الَّتِي هِيَ مَعْنَى الْقَوْلِ الْمَذْكُورِ ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللهِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿أَنَّى﴾ كَيْفَ ﴿يُصْرَفُونَ ﴿٦٩﴾﴾ عَنِ الْإِيمَانِ ﴿الَّذِينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿وَبِمَا أَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلَنَا﴾ مِنَ التَّوْحِيدِ وَالْبَعْثِ وَهُمْ كُفَّارُ مَكَّةَ ﴿فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٧٠﴾﴾ عُقُوبَةَ تَكْذِيبِهِمْ ﴿إِذِ الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ﴾ إِذْ بِمَعْنَى إِذَا ﴿وَالسَّلَاسِلُ﴾ عَطْفٌ عَلَى الْأَغْلَالِ فَتَكُونُ فِي الْأَعْنَاقِ أَوْ مُبْتَدَأٌ خَبَرُهُ مَحْذُوفٌ أَيْ فِي أَرْجُلِهِمْ أَوْ خَبَرُهُ ﴿يُسْحَبُونَ ﴿٧١﴾﴾ أَيْ يُجَرُّونَ بِهَا ﴿فِي الْحَمِيمِ﴾ أَيْ جَهَنَّمَ ﴿ثُمَّ فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ ﴿٧٢﴾﴾ يُوقَدُونَ ﴿ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ﴾ تَبْكِيتًا ﴿أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تُشْرِكُونَ ﴿٧٣﴾﴾ ﴿مِنْ دُونِ اللهِ﴾ مَعَهُ وَهِيَ الْأَصْنَامُ ﴿قَالُوا ضَلُّوا﴾ غَابُوا ﴿عَنَّا﴾ فَلَا نَرَاهُمْ ﴿بَلْ لَمْ نَكُنْ نَدْعُو مِنْ قَبْلُ شَيْئًا﴾ أَنْكَرُوا عِبَادَتَهُمْ إِيَّاهَا ثُمَّ احْضِرَتْ قَالَ تَعَالَى ﴿إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ﴾ أَيْ وَقُودُهَا ﴿كَذٰلِكَ﴾ أَيْ مِثْلَ إِضْلَالِ هٰؤُلَاءِ الْمُكَذِّبِينَ ﴿يُضِلُّ اللهُ الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾﴾ وَيُقَالُ لَهُمْ أَيْضًا ﴿ذٰلِكُمْ﴾ الْعَذَابُ ﴿بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ﴾ مِنَ الْإِشْرَاكِ وَإِنْكَارِ الْبَعْثِ ﴿وَبِمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ ﴿٧٥﴾﴾ تَتَوَسَّعُونَ فِي الْفَرَحِ ﴿ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبِئْسَ مَثْوَى﴾ مَأْوَى ﴿الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٦﴾﴾ ﴿فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللهِ﴾ بِعَذَابِهِمْ ﴿حَقٌّ فَإِمَّا نُرِيَنَّكَ﴾ فِيهِ إِنِ الشَّرْطِيَّةُ مُدْغَمَةٌ وَمَا زَائِدَةٌ تُؤَكِّدُ مَعْنَى الشَّرْطِ أَوَّلَ الْفِعْلِ وَالنُّونُ تُؤَكِّدُ آخِرَهُ ﴿بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ﴾ بِهِ مِنَ الْعَذَابِ فِي حَيَاتِكَ جَوَابُ الشَّرْطِ مَحْذُوفٌ أَيْ فَذَاكَ ﴿أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ﴾ قَبْلَ تَعْذِيبِهِمْ ﴿فَإِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ﴿٧٧﴾﴾ فَنُعَذِّبُهُمْ أَشَدَّ الْعَذَابِ فَالْجَوَابُ الْمَذْكُورُ لِلْمَعْطُوفِ فَقَطْ.

TÜRKÇE ANLAMI

67. **Sizi topraktan,** babanız Âdem'i ondan yaratarak **sonra bir nutfe,** meniden, **sonra da bir kan pıhtısından** donuk bir kandan **yaratan odur. Sonra sizi bebek**ler **olarak çıkarır, sonra olgunluk çağına** otuz yaşından kırk yaşına

kadar kuvvetinizin kemaline **ulaşasınız diye** sizi yaşatır, **sonra da yaşlılar olasınız diye. Ve sizden kimileri bundan** olgunluk ve yaşlılıktan **önce vefat ettirilir.** Size, bunu, yaşayasınız **ve belirli olan ecele** sınırlı zamana **erişesiniz** diye yaptı. **Belki** tevhidin delillerini **düşünürsünüz** de, iman edersiniz.

68. **Dirilten ve öldüren odur. O bir şeye hükmedince,** bir şeyi yaratmak istedi mi, **ona sadece "Ol!" der, o da hemen oluverir.**[1] 'Ol' sözünün anlamı olan iradenin hemen peşinden meydana gelir.

69. **Allah'ın ayetleri** Kuran **hakkında tartışanları görmez misin? Nasılda** imandan **döndürülüyorlar?**

70. **Kitabı** Kuran'ı **ve kendisiyle peygamberlerimizi gönderdiğimiz** tevhit ve dirilmeyi **yalanlayan kimseler,** Mekke kâfirleri, **yakında** yalanlamalarının azabını **bilecekler.**

71. **Boyunlarında demir halkalar ve zincirler**[2] **olduğu halde, sürüklenecek** onlarla çekilecek**ler.**

72. **...sıcak suda** cehennemde. **Sonra ateş içinde yakılacaklardır.**

73. **Sonra onlara** azarlamak için **denilecektir ki: "Nerede sizin o ortak koştuğunuz şeyler?"**

74. **Allah'tan başka!** Onunla birlikte (ortak koştuğunuz) putlar, (nerede?). **Diyecekler ki: "Bizden kayboldular.** Onları göremiyoruz. **Bilakis biz bundan önce bir şeye ibadet etmedik."** Putlara ibadetlerini inkâr ettiler. Sonra putlar huzura getirilir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Siz ve Allah'ın dışında taptığınız şeyler cehennem odunu yakacağısınız" (Enbiya: 98)* **İşte Allah, kâfirleri böyle,** bu yalancıları saptırdığı gibi **saptırır.**

75. Ve yine onlara denilir ki: **Bu** azap, **yeryüzünde** ortak koşmak ve dirilmeyi inkâr etmek gibi **haksız yere seviniyor ve çok şımarıyor** sevinçte aşırı gidiyor **olmanızdan dolayıdır.**

76. **Ebedî kalıcılar olmak üzere cehennemin kapılarından giriniz. Büyüklük taslayanların ikametgâhı ne fena!**

77. **Artık sabret. Şüphesiz, Allah'ın** onlara azap **vaadi, haktır. Eğer onlara vaat ettiğimiz** azabın **bir kısmını sana** hayatında **gösterirsek**[3] işte vaat ettiğimiz[4] odur **veya** onlara azap etmeden önce **senin ruhunu alırsak, nihayet bize döndürüleceklerdir,** o zaman onlara en şiddetli şekilde azap ederiz.[5]

---

[1] فَيَكُونُ fiili sonundaki nunun zammesi ve أَنْ takdir edilmesi durumunda fethasıyla okunur.

[2] السَّلَاسِلُ kelimesi الأَغْلَالُ kelimesi üzerine atıftır. Bu durumda zincirler de boyunda olur. Veya bu kelime mübteda olup haberi hazfedilmiştir. فِي أَرْجُلِهِمْ takdirindedir. Ya da haberi يُسْحَبُونَ fiilidir.

[3] فَإِمَّا نُرِيَنَّكَ terkibinde 'ma' harfine idğam edilmiş 'in-i şartiye' vardır. Zait 'ma' harfi fiilin başında olduğu halde, şeddeli nun ise sonunda olduğu halde şart manasını tekitler.

[4] Bu şartın hazfedilmiş cevabıdır.

[5] Bu da sadece ikinci şartın cevabıdır.

KELİME ANLAMI

67. هُوَ O (Kimdir?) الَّذِي O kimsedir ki خَلَقَكُمْ Sizi yarattı (Neden?) مِنْ تُرَابٍ Topraktan (Ne ile?) بِخَلْقِ أَبِيكُمْ آدَمَ Babanız Âdem'i yaratmakla (Neden?) مِنْهُ Ondan ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ Sonra Nutfeden مَنِيٍّ Meniden ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ Sonra alakadan غَلِيظٍ دَمٍ Donuk bir kandan ثُمَّ Sonra يُخْرِجُكُمْ Sizi çıkardı (Ne olarak?) طِفْلًا Bebekler olarak (Ne manasındadır?) بِمَعْنَى أَطْفَالًا 'Etfâlen' manasındadır ثُمَّ يُبْقِيكُمْ Sonra sizi bıraktı (Niçin?) لِتَبْلُغُوا Ulaşmanız için أَشُدَّكُمْ Kuvvet çağınıza تَكَامُلَ قُوَّتِكُمْ Kuvvetinizin kemaline مِنَ الثَّلَاثِينَ سَنَةً Otuz seneden (Nereye kadar?) إِلَى الْأَرْبَعِينَ Kırk seneye kadar ثُمَّ Sonra لِتَكُونُوا Olmanız için (Ne?) شُيُوخًا İhtiyarlar (Bu kelime ne ile okunmuştur?) بِضَمِّ الشِّينِ وَكَسْرِهَا Şın harfinin zammesi ve esresiyle وَمِنْكُمْ Ve sizden vardır (Kim?) مَنْ O kimse ki يُتَوَفَّى Vefat ediyor (Ne zaman?) مِنْ قَبْلُ Daha evvel اَىْ قَبْلِ الْأَشُدِّ وَالشَّيْخُوخَةِ Yani, rüşt ve ihtiyarlık çağından önce فَعَلَ ذٰلِكَ بِكُمْ Bunu size yaptı (Niçin?) لِتَعِيشُوا Yaşamanız için (Daha niçin böyle yaptı?) وَلِتَبْلُغُوا Ulaşmanız için (Neye?) أَجَلًا Bir ecele (Öyle ecel k?) مُسَمًّى Belirli وَقْتًا مَحْدُودًا Sınırlı bir vakte (Daha niçin böyle yaptı?) وَلَعَلَّكُمْ Umulur ki siz تَعْقِلُونَ Düşünürsünüz (Neyi?) دَلَائِلَ التَّوْحِيدِ Tevhidin delillerini فَتُؤْمِنُونَ Ve iman edersiniz.

68. هُوَ O (Kimdir?) الَّذِي O kimsedir ki يُحْيِي Diriltiyor (Daha?) وَيُمِيتُ Ve öldürüyor فَإِذَا Hükmedince قَضٰى أَمْرًا Bir şeye أَرَادَ إِيجَادَ شَيْءٍ Bir şeyi meydana getirmek istediği zaman فَإِنَّمَا Ancak يَقُولُ Der (Neye?) لَهُ Ona (Ne der?) كُنْ Ol فَيَكُونُ Oluverir (Bu kelime ne ile okunmuştur?) بِضَمِّ النُّونِ Nun harfinin zammesiyle (Daha ne ile okunuştur?) وَفَتْحِهَا Onun fethasıyla (Ne ile?) بِتَقْدِيرِ أَنْ 'En' takdir etmekle أَيْ يُوجَدُ عَقِبَ الْإِرَادَةِ Yani, iradesinin peşinde meydana gelir هِيَ مَعْنَى الْقَوْلِ الْمَذْكُورِ Öyle irade ki الَّتِي O zikredilen sözün manasıdır.

69. أَلَمْ تَرَ Bakmaz mısın? (Kime?) إِلَى الَّذِينَ O kimselere ki يُجَادِلُونَ Mücadele ediyorlar (Ne hakkında?) فِي آيَاتِ اللهِ Allah'ın ayetleri hakkında الْقُرْآنِ Kur'an hakkında أَنَّى - كَيْفَ - يُصْرَفُونَ Nasıl döndürülüyorlar (Neden?) عَنِ الْإِيمَانِ İmandan.

70. الَّذِينَ O kimseler ki كَذَّبُوا Yalanladılar (Neyi?) بِالْكِتَابِ Kitab'ı الْقُرْآنِ Kur'an'ı (Daha?) وَبِمَا Ve o şeyleri ki أَرْسَلْنَا Gönderdik (Neyi?) بِهِ Onları (Kime?) رُسُلَنَا Peygamberlerimize (Onlar da nedendir?) وَالْبَعْثِ مِنَ التَّوْحِيدِ Tevhid ve dirilişten وَهُمْ Onlar da Mekke kâfirleridir كُفَّارُ مَكَّةَ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ İleride bilecekler (Neyi?) عُقُوبَةَ تَكْذِيبِهِمْ Yalanlamalarının cezalarını.

71. إِذْ **O zaman ki** الْأَغْلَالُ **Demir halkalar** *(Nerededir?)* فِي أَعْنَاقِهِمْ **Onların boyunlarındadır** إِذَا بِمَعْنَى إِذْ 'İz', 'iza' manasındadır *(Daha?)* وَالسَّلَاسِلُ **Ve zincirler** *(Bu kelime nedir?)* فِي الْأَعْنَاقِ O zaman (zincirler) olur *(Nerede?)* فَتَكُونُ عَطْفٌ عَلَى الْأَغْلَالِ 'Ağlal' üzerine atıftır Boyunlarda أَيْ فِي أَرْجُلِهِمْ Haberi ise mahzuftur أَوْ مُبْتَدَأٌ Veya mübtedadır خَبَرُهُ مَحْذُوفٌ Yani, 'Fi erculihim' (zincirler ayaklarındadır) أَوْ خَبَرُهُ Veya onun haberi şu cümledir: يُسْحَبُونَ **Sürüklenecekler** أَيْ يُجَرُّونَ بِهَا Yani, onunla çekilecekler *(Nereye sürüklenecekler?)*

72. فِي الْحَمِيمِ **Kaynar suya** أَيْ جَهَنَّمَ Yani, Cehennem'e ثُمَّ **Sonra** فِي النَّارِ **Ateşte** يُسْجَرُونَ **Yanacaklar** يُوقَدُونَ Tutuşturulacaklar.

73. ثُمَّ **Sonra** قِيلَ **Denilir** *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Niçin?)* تَبْكِيتًا Azarlamak için *(Ne denilir?)* أَيْنَ مَا **Nerededir o şeyler ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne idiniz?)* تُشْرِكُونَ **Ortak koşuyor idiniz** *(O taptığınız şeyler ne olduğu halde?)*

74. مِنْ دُونِ اللهِ **Allah'tan başka** مَعَهُ Onunla birlikte olduğu halde وَهِيَ الْأَصْنَامُ Onlar putlardır قَالُوا **Derler ki** ضَلُّوا **Uzaklaştılar** غَابُوا Kayboldular *(Kimden uzaklaştılar?)* عَنَّا **Bizden** فَلَا نَرَاهُمْ Onları göremiyoruz بَلْ **Hayır** لَمْ نَكُنْ **Biz olmamıştık** *(Ne olmamıştık?)* شَيْئًا **Hiçbir şeye** مِنْ قَبْلُ **Daha önce** *(Neye?)* نَدْعُوا **İbadet ediyor olmamıştık** *(Ne zaman?)* أَنْكَرُوا عِبَادَتَهُمْ إِيَّاهَا Onlara ibadet ettiklerini inkâr ettiler ثُمَّ احْضِرَتْ Sonra ibadet ettikleri şeyler getirildi قَالَ تَعَالَى Yüce olan dedi ki إِنَّكُمْ Muhakkak ki siz *(Daha?)* وَمَا Ve o şeyler ki تَعْبُدُونَ Tapıyorsunuz *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ Allahtan başka *(Siz ve onlar nelersiniz?)* حَصَبُ جَهَنَّمَ Cehennem odunu أَيْ وَقُودُهَا Yani, Cehennem yakıtı كَذَلِكَ **İşte böyle** أَيْ مِثْلَ إِضْلَالِ هَؤُلَاءِ الْمُكَذِّبِينَ Yani, bu yalancıları saptırdığı gibi يُضِلُّ **Saptırır** *(Kim?)* اللهُ **Allah** *(Kimi?)* الْكَافِرِينَ **Kâfirleri.**

75. وَيُقَالُ لَهُمْ أَيْضًا Yine onlara denilir ki ذَلِكُمُ الْعَذَابُ **Bu** azap *(Ne sebebiyledir?)* بِمَا **O şey sebebiyledir ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne idiniz?)* تَفْرَحُونَ **Şımarıyordunuz** *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** *(Ne olduğu halde?)* بِغَيْرِ الْحَقِّ **Haklı olmayarak** *(O şeyler de neden olduğu halde?)* مِنَ الْإِشْرَاكِ Şirk koşmaktan *(Daha?)* وَإِنْكَارِ الْبَعْثِ Dirilişi inkâr etmekten *(Daha ne sebebiyledir?)* وَبِمَا **Ve o şey sebebiyledir ki** كُنْتُمْ **Siz idiniz** *(Ne idiniz?)* تَمْرَحُونَ **Böbürleniyordunuz** تَتَوَسَّعُونَ فِي الْفَرَحِ Şımarıklıkta aşırı gidiyordunuz.

76. ادْخُلُوا **Girin** *(Neye?)* أَبْوَابَ جَهَنَّمَ **Cehennem kapılarına** *(Ne olduğunuz halde?)* خَالِدِينَ **Ebedi olduğunuz halde** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** فَبِئْسَ **Ne kötüdür!** *(Ne?)* مَثْوَى -مَأْوَى- الْمُتَكَبِّرِينَ **Böbürlenenlerin barınağı karargahı.**

77. فَاصْبِرْ **Sabret** إِنَّ **Muhakkak** وَعْدَ اللهِ **Allah'ın vaadi** *(Neye dair?)* بِعَذَابِهِمْ Onlara azap etmeye dair olan vaadi *(Nedir?)* حَقٌّ **Gerçektir** فَإِمَّا **Ya** نُرِيَنَّكَ **Sana gösteririz** فِيهِ إِنِ الشَّرْطِيَّةُ Bu kelimede İn-i Şartiyye vardır *(O' in' ne olduğu halde?)* مُدْغَمَةٌ İdgam olunmuş وَمَا زَائِدَةٌ Ma zaidedir تُؤَكِّدُ مَعْنَى الشَّرْطِ Şart manasını (taliki) tekitler *(O 'mâ' ne olduğu halde?)* أَوَّلَ الْفِعْلِ Şart fiilinin başında olduğu halde ،وَالنُّونُ تُؤَكِّدُ 'Nun' da (şart fiilini) tekit eder *(O 'nun' ne olduğu halde?)* آخِرَهُ Fiilin sonunda olduğu halde *(Neyi gösteririz?)* بَعْضَ الَّذِي **O şeylerin bazısını ki** نَعِدُهُمْ **Onlara vaat ettik** *(Neyi?)* بِهِ Onu *(O da nedendir?)* مِنَ الْعَذَابِ Azaptan *(Nerede gösteririz?)* فِي حَيَاتِكَ Sen hayattayken جَوَابُ الشَّرْطِ مَحْذُوفٌ Şartın cevabı mahzuftur أَيْ فَذَاكَ Yani, vaat ettiğimiz işte budur demektir أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ **Veya seni vefat ettiririz** *(Ne zaman?)* قَبْلَ تَعْذِيبِهِمْ Onları azaplandırmadan önce فَإِلَيْنَا **Bize** يُرْجَعُونَ **Döndürülecekler** فَنُعَذِّبُهُمْ Biz de onları azaba uğratacağız *(Nasıl?)* أَشَدَّ الْعَذَابِ Azabın en şiddetlisiyle فَالْجَوَابُ الْمَذْكُورُ لِلْمَعْطُوفِ فَقَطْ Zikredilen cevap sadece matuf içindir.

﴿وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ﴾ رُوِيَ أَنَّهُ تَعَالَى بَعَثَ ثَمَانِيَةَ آلَافِ نَبِيٍّ أَرْبَعَةُ آلَافٍ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَأَرْبَعَةُ آلَافٍ مِنْ سَائِرِ النَّاسِ ﴿وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ﴾ مِنْهُمْ ﴿اَنْ يَاْتِيَ بِاٰيَةٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ﴾ لِأَنَّهُمْ عَبِيدٌ مَرْبُوبُونَ ﴿فَاِذَا جَاۤءَ اَمْرُ اللّٰهِ﴾ بِنُزُولِ الْعَذَابِ عَلَى الْكُفَّارِ ﴿قُضِيَ﴾ بَيْنَ الرُّسُلِ وَمُكَذِّبِيهِمْ ﴿بِالْحَقِّ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ﴿٧٨﴾﴾ أَيْ ظَهَرَ الْقَضَاءُ وَالْخُسْرَانُ لِلنَّاسِ وَهُمْ خَاسِرُونَ فِي كُلِّ وَقْتٍ قَبْلَ ذٰلِكَ ﴿اَللّٰهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْاَنْعَامَ﴾ قِيلَ الْإِبِلُ خَاصَّةً هُنَا وَالظَّاهِرُ وَ الْبَقَرُ وَالْغَنَمُ ﴿لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَاْكُلُونَ ﴿٧٩﴾﴾ ﴿وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ﴾ مِنَ الدَّرِّ وَالنَّسْلِ وَالْوَبَرِ وَالصُّوفِ ﴿وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِي صُدُورِكُمْ﴾ هِيَ حَمْلُ الْأَثْقَالِ إِلَى الْبِلَادِ ﴿وَعَلَيْهَا﴾ فِي الْبَرِّ ﴿وَعَلَى الْفُلْكِ﴾ السُّفُنِ فِي الْبَحْرِ ﴿تُحْمَلُونَ ﴿٨٠﴾﴾ ﴿وَيُرِيكُمْ اٰيَاتِهِ فَاَيَّ اٰيَاتِ اللّٰهِ﴾ الدَّالَّةِ عَلَى وَحْدَانِيَّتِهِ ﴿تُنْكِرُونَ ﴿٨١﴾﴾ اسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ وَتَذْكِيرُ أَيِّ أَشْهَرُ مِنْ تَأْنِيثِهِ ﴿اَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا اَكْثَرَ مِنْهُمْ وَاَشَدَّ قُوَّةً وَاٰثَارًا فِي الْاَرْضِ﴾ مِنْ مَصَانِعَ وَقُصُورٍ ﴿فَمَا اَغْنٰى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾﴾ ﴿فَلَمَّا جَاۤءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ الْمُعْجِزَاتِ الظَّاهِرَاتِ ﴿فَرِحُوا﴾ أَيِ الْكُفَّارُ ﴿بِمَا عِنْدَهُمْ﴾ أَيِ الرُّسُلِ ﴿مِنَ الْعِلْمِ﴾ فَرَحَ اسْتِهْزَاءٍ وَضِحْكٍ مُنْكِرِينَ لَهُ ﴿وَحَاقَ﴾ نَزَلَ ﴿بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٨٣﴾﴾ أَيِ الْعَذَابُ ﴿فَلَمَّا رَاَوْا بَاْسَنَا﴾ شِدَّةَ عَذَابِنَا ﴿قَالُوا اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَحْدَهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ ﴿٨٤﴾﴾ ﴿فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ اِيمَانُهُمْ لَمَّا رَاَوْا بَاْسَنَا سُنَّةَ اللّٰهِ﴾ نَصْبُهُ عَلَى الْمَصْدَرِ بِفِعْلٍ مُقَدَّرٍ مِنْ لَفْظِهِ ﴿الَّتِي قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ﴾ فِي الْأُمَمِ أَنْ لَا يَنْفَعَهُمُ الْإِيمَانُ وَقْتَ نُزُولِ الْعَذَابِ ﴿وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ ﴿٨٥﴾﴾ تَبَيَّنَ خُسْرَانُهُمْ لِكُلِّ أَحَدٍ وَهُمْ خَاسِرُونَ فِي كُلِّ وَقْتٍ قَبْلَ ذٰلِكَ.

TÜRKÇE ANLAMI

78. **Andolsun ki, senden evvel de peygamberler gönderdik. Onlardan sana kıssalarını anlattığımız vardır ve yine onlardan sana kıssalarını anlatmadığımız da vardır.** Allah Teâlâ'nın, dört bini İsrail oğullarından, dört bini de diğer insanlardan olmak üzere sekiz bin peygamber gönderdi rivayet edilmiştir. **Hiçbir peygamber Allah'ın izni olmadan bir mucize getirmez.** Çünkü onlar da kuldur. **Allah'ın** kâfirlerin üzerine azabın inmesi **emri gelince,** peygamberlerle onları yalanlayanlar arasında **hak ile hükmedilir ve işte orada boş şeyle gelenler hüsrana uğrarlar.** İnsanlar için hüküm ve hüsran zahir olur. Yoksa onlar bundan öncede her zaman; (Allah'ın ilmi ezelisinde) hüsran içindeydiler.

79. **Allah, onlara binesiniz ve onlardan yiyesiniz diye hayvanları sizin için yaratandır.** Burada, hayvanlardan kastedilenin (hem binildiği hem de yenildiği için) özellikle deve olduğu söylenmiştir. Zahir olan ise, inek ve koyunların da kastedilmesidir.

80. **Onlarda sizin için** süt, üreme, post ve yün gibi **daha nice faydalar vardır; gönüllerinizdeki arzulara,** yükleri diğer şehirlere taşıma isteğine **onlar üzerinde ulaşırsınız.** Karada **onlar üzerinde,** denizde **gemiler üzerinde taşınırsınız.**

81. **Ve size ayetlerini gösterir. Artık Allah'ın** birliğine delalet eden **hangi ayetlerini inkâr edersiniz?**[1]

82. **Yeryüzünde gezip de kendilerinden öncekilerin sonunun nasıl olduğunu görmediler mi? Onlar, bunlardan daha çok, daha güçlü ve yeryüzünde daha sağlam eserler** köşkler ve su havzaları **bırakmış idiler. Fakat kazandıkları onlara bir fayda vermedi.**

83. **Onlara peygamberleri apaçık deliller** mucizeler **ile gelince,** kâfirler **o** peygamber**lerin yanlarındaki bilgi ile** alay ederek **rahatladılar** ve inkâr ederek güldüler. **Ve alay ettikleri** azap **onları kuşatıverdi.** Başlarına geldi.

84. **Bizim şiddetimizi** şiddetli azabımızı **gördüklerinde : "Bir olan Allah'a, iman ettik ve ortak koştuğumuz şeyleri inkâr ettik" dediler.**

85. **Ama bizim azabımızı görünce iman etmeleri, onlara fayda verir olmadı. (Bu);** azap inince iman etmenin fayda vermemesi **Allah'ın kulları** ümmetler **hakkında geçmiş olan hükmüdür.**[2] **Ve kâfirler orada hüsrana uğramışlardır.** Hüsranlarının farkına varmışlardır. Yoksa onlar bundan öncede her zaman (Allah'ın ilmi ezelisinde) hüsran içindeydiler.

KELİME ANLAMI

78. **وَلَقَدْ Andolsun kesinlikle** **أَرْسَلْنَا Gönderdik** *(Kimleri?)* **رُسُلًا Peygamberleri** *(Ne zaman?)* **مِنْ قَبْلِكَ Senden önce** **مِنْهُمْ Onlardan vardır** *(Kim?)* **مَنْ Öyleleri ki** **قَصَصْنَا Sana anlattık** *(Kime?)* **عَلَيْكَ Sana** **وَمِنْهُمْ Ve onlardan vardır** *(Kim?)* **مَنْ Öyleleri ki** **لَمْ نَقْصُصْ Anlatmadık** *(Kime?)* **عَلَيْكَ Sana** رُوِيَ Rivayet edilmiştir ki أَنَّهُ تَعَالَى Muhakkak Allah teala *(Nedir?)* بَعَثَ Göndermiştir *(Kimi?)* نَبِيٍّ ثَمَانِيَةَ آلَافٍ Sekiz bin peygamberi أَرْبَعَةُ آلَافٍ Dört bini *(Kimlerdendir?)* مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ İsrail oğullarından وَأَرْبَعَةُ آلَافٍ Dört bini de *(Kimlerdendir?)* مِنْ سَائِرِ النَّاسِ Diğer insanlardandır **وَمَا كَانَ Ve olmadı** *(Kim için?)* **لِرَسُولٍ Hiçbir peygamber için** *(Öyle peygamber ki,)* **مِنْهُمْ** Onlardan olan

[1] أَيَّ آيَاتِ اللَّهِ terkibindeki soru azarlamak içindir. أَيّ kelimesinin müzekker olması müennes olmasından daha meşhurdur.

[2] سُنَّةَ اللَّهِ kelimesi mastar olmak üzere kendi lafzından bir fiilin takdiriyle nasb olmuştur.

(Ne olmadı?) اَنْ يَأْتِيَ Getirmesi (Neyi?) بِاٰيَةٍ Bir ayeti اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ Ancak Allah'ın izniyle لِاَنَّهُمْ عَبِيدٌ مَرْبُوبُونَ Çünkü onlar terbiye edilmiş kullardır فَاِذَا جَاءَ Geldiği zaman (Ne?) اَمْرُ اللّٰهِ Allah'ın emri (Ne ile?) بِنُزُولِ الْعَذَابِ عَلَى الْكُفَّارِ Kâfirlere azabın indirilmesiyle قُضِيَ Hükmolunur (Nerede?) بَيْنَ الرُّسُلِ وَمُكَذِّبِيهِمْ Peygamberler ile onları yalanlayanlar arasında (Ne ile hükmolunur?) بِالْحَقِّ Hak ile وَخَسِرَ Ve hüsrana uğrar (Nerede?) هُنَالِكَ Orada (Kim?) الْمُبْطِلُونَ Batılı seçenler أَيْ ظَهَرَ الْقَضَاءُ وَالْخُسْرَانُ Yani, hüküm ve hüsranlık ortaya çıkar (Kim için?) لِلنَّاسِ İnsanlar için وَهُمْ Yoksa onlar (Neydiler?) خَاسِرُونَ فِي كُلِّ وَقْتٍ قَبْلَ ذٰلِكَ Bundan önce her vakitte de hüsrandaydılar.

79. اَللّٰهُ Allah (Kimdir?) الَّذِي O kişidir ki جَعَلَ Yarattı (Kim için?) لَكُمُ Sizin için (Neyi?) الْاَنْعَامَ Hayvanları قِيلَ Denilmiştir ki الْإِبِلُ خَاصَّةً هُنَا Burada (kastedilen) sadece develerdir وَالظَّاهِرُ وَالْبَقَرُ وَالْغَنَمُ Zahir olan inek ve koyunların da (deve ile birlikte) kastedilmesidir (Niçin yarattı?) لِتَرْكَبُوا Binesiniz diye (Neye?) مِنْهَا Onlardan bir kısmına (Daha?) وَمِنْهَا Ve onlardan bir kısmını da تَأْكُلُونَ Yiyesiniz için.

80. وَلَكُمْ Sizin için vardır فِيهَا Onlarda (Ne vardır?) مَنَافِعُ Faydalar (Neden?) مِنَ الدَّرِّ Sütten (Daha?) وَالنَّسْلِ Üremeden (Daha?) وَالْوَبَرِ Posttan (Daha?) وَالصُّوفِ Yünden وَلِتَبْلُغُوا Ulaşmanız için (Ne üzerinde?) عَلَيْهَا Onun üzerinde (Neye?) حَاجَةً Bir ihtiyaca (Öyle ihtiyaç ki,) فِي صُدُورِكُمْ Kalplerinizde olan هِيَ حَمْلُ الْأَثْقَالِ إِلَى الْبِلَادِ O ihtiyaç da yükleri şehirlere taşımaktır وَعَلَيْهَا Ve onun üzerinde فِي الْبَرِّ Karada (Daha?) وَعَلَى الْفُلْكِ Ve gemiler üstünde السُّفُنِ فِي الْبَحْرِ Denizde gemiler üzerinde تُحْمَلُونَ Taşınırsınız.

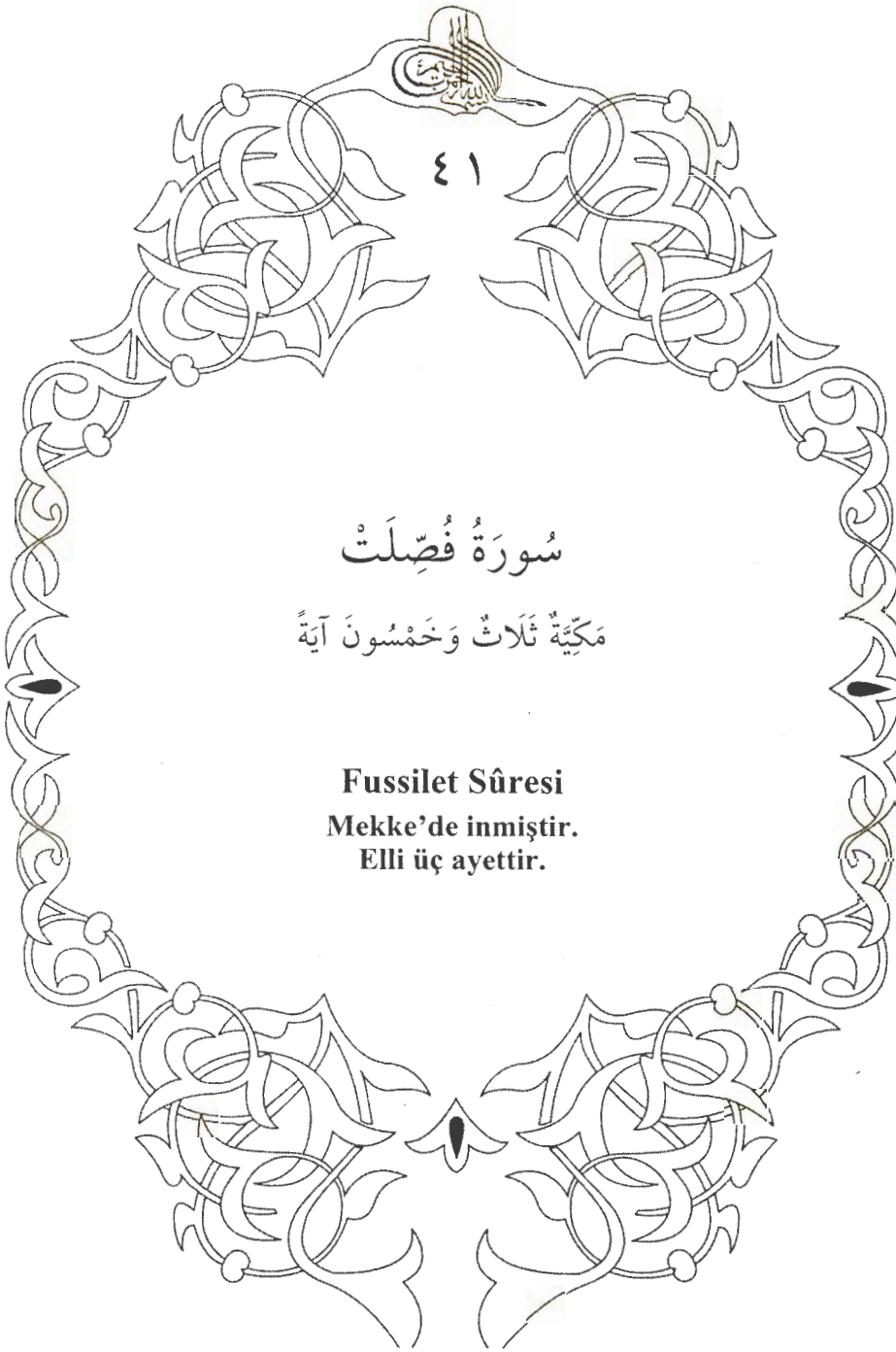
81. وَيُرِيكُمْ Size gösteriyor (Neyi?) اٰيَاتِهِ Ayetlerini فَاَيَّ اٰيَاتِ اللّٰهِ Allah'ın hangi ayetlerini (Öyle ayetler ki,) الدَّالَّةِ عَلَى وَحْدَانِيَّتِهِ O'nun tekliğine delalet eden تُنْكِرُونَ İnkâr ediyorsunuz (Bu kelime nedir?) اسْتِفْهَامُ تَوْبِيخٍ Azarlama sorusudur وَتَذْكِيرُ أَيِّ 'Eyyü' kelimesinin müzekker olması (Nedir?) أَشْهَرُ مِنْ تَأْنِيثِهِ Müennes olmasından daha meşhurdur.

82. اَفَلَمْ يَسِيرُوا Gezmediler mi? (Nerede?) فِي الْاَرْضِ Yeryüzünde فَيَنْظُرُوا Ve görmediler mi? كَيْفَ Nasıl كَانَ Oldu (Ne?) عَاقِبَةُ الَّذِينَ O kimseleri akıbeti ki مِنْ قَبْلِهِمْ Onlardan öncedir كَانُوا İdiler (Ne idiler?) اَكْثَرَ Daha çok (Kimlerden?) مِنْهُمْ Onlardan (Daha ne idiler?) وَاَشَدَّ Daha şiddetli (Ne bakımdan?) قُوَّةً Kuvvet bakımından (Daha ne bakımdan?) وَاٰثَارًا Ve eserler bakımından (Neredeki eserleri?) فِي الْاَرْضِ Yeryüzündeki (Öyle eserler ki,) مِنْ مَصَانِعَ وَقُصُورٍ Su sarnıçları ve köşklerden ibaret olan فَمَا اَغْنٰى İhtiyaçsız bırakmadı (Kimden?) عَنْهُمْ Onlardan (Ne?) مَا O şey ki كَانُوا İdiler (Ne idiler?) يَكْسِبُونَ Kazanıyor idiler.

83. **فَلَمَّا Ne zaman ki جَاءَتْهُمْ Onlara getirdi** *(Kim?)* **رُسُلُهُمْ Peygamberleri** *(Neyi getirdi?)* **بِالْبَيِّنَاتِ Beyyineleri** الْمُعْجِزَاتِ الظَّاهِرَاتِ Açık mucizeleri **فَرِحُوا Şımardılar** أَيِ الْكُفَّارُ Yani, kâfirler *(Ne ile?)* **بِمَا O şeyle ki عِنْدَهُمْ Onların yanındadır** أَيِ الرُّسُلِ Yani, peygamberlerin *(O şey neden olduğu halde?)* **مِنَ الْعِلْمِ İlimden فَرِحَ اسْتِهْزَاءِ** Alay geçme şımarmasıyla **وَضِحْكِ** Ve gülme şımarmasıyla *(Ne oldukları halde?)* **لَهُ** مُنْكِرِينَ Onu inkar edici oldukları halde **وَحَاقَ Ve kuşattı نَزَلَ** İndi *(Kime?)* **بِهِمْ Onlara** *(Ne?)* **مَا O şey ki كَانُوا İdiler** *(Neyi?)* **بِهِ Onu** *(Ne idiler?)* **يَسْتَهْزِئُونَ Alaya alıyor idiler** أَيِ الْعَذَابُ Yani, azap indi.

84. **فَلَمَّا Ne zaman ki رَأَوْا Gördüler** *(Neyi?)* **بَأْسَنَا Azabımızı** شِدَّةَ عَذَابِنَا Yani, azabımızın şiddetini **قَالُوا Dediler ki آمَنَّا İman ettik** *(Kime?)* **بِاللهِ Allah'a** *(Ne olduğu halde?)* **وَحْدَهُ Tek olduğu halde** *(Daha?)* **وَكَفَرْنَا Ve inkâr ettik** *(Neyi?)* **بِمَا O şeyleri ki كُنَّا Biz idik** *(Neyi?)* **بِهِ O şeyleri** *(Ne idik?)* **مُشْرِكِينَ Ortak koşanlar idik.**

85. **فَلَمْ يَكُ Olmadı** *(Ne olmadı?)* **يَنْفَعُهُمْ Fayda verir olmadı** *(Ne?)* **إِيمَانُهُمْ Onların imanı** *(Ne zaman?)* **لَمَّا رَأَوْا Gördükleri zaman** *(Neyi?)* **بَأْسَنَا Azabımızı** *(Ne olmakla?)* **سُنَّةَ اللهِ Allah'ın âdeti olmakla** نَصْبُهُ عَلَى الْمَصْدَرِ Bu kelimenin nasb olması meful-u mutlak üzerinedir *(Ne ile?)* بِفِعْلٍ مُقَدَّرٍ مِنْ لَفْظِهِ Lafzından mukadder bir fiille **الَّتِي Allah'ın öyle âdeti ki قَدْ خَلَتْ Geçe geldi** *(Kimler hakkında?)* **فِي عِبَادِهِ Kulları hakkında** فِي الْأُمَمِ Ümmetleri hakkında *(O sünneti nedir?)* أَنْ لَا يَنْفَعُهُمُ الْإِيمَانُ Onlara iman fayda vermemesidir *(Ne zaman?)* وَقْتَ نُزُولِ الْعَذَابِ Azap indiği vakit **وَخَسِرَ Ve hüsrana uğrar** *(Nerede?)* **هُنَالِكَ Orada** *(Kim?)* **الْكَافِرُونَ Kâfirler تَبَيَّنَ خُسْرَانُهُمْ** Onların hüsranı ortaya çıkar *(Kime?)* لِكُلِّ أَحَدٍ Herkese *(Ne oldukları halde?)* وَهُمْ خَاسِرُونَ Yoksa onlar hüsrandaydılar *(Nerede?)* فِي كُلِّ وَقْتٍ قَبْلَ ذٰلِكَ Bundan önce her vakitte.

٤١

سُورَةُ فُصِّلَتْ

مَكِّيَّةٌ ثَلَاثٌ وَخَمْسُونَ آيَةً

Fussilet Sûresi

Mekke'de inmiştir.
Elli üç ayettir.

سُورَةُ فُصِّلَتْ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿حٰمٓ ﴿١﴾﴾ اَللّٰهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِهِ ﴿تَنْزِيلٌ مِنَ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ﴿٢﴾﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿كِتَابٌ﴾ خَبَرُهُ ﴿فُصِّلَتْ اٰيَاتُهُ﴾ بُيِّنَتْ بِالْأَحْكَامِ وَالْقِصَصِ وَالْمَوَاعِظِ ﴿قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا﴾ حَالٌ مِنْ كِتَابٌ بِصِفَتِهِ ﴿لِقَوْمٍ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِفُصِّلَتْ ﴿يَعْلَمُونَ ﴿٣﴾﴾ يَفْهَمُونَ ذٰلِكَ وَهُمُ الْعَرَبُ ﴿بَشِيرًا﴾ صِفَةُ قُرْآنًا ﴿وَنَذِيرًا فَاَعْرَضَ اَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٤﴾﴾ سَمَاعَ قَبُولٍ ﴿وَقَالُوا﴾ لِلنَّبِيِّ ﴿قُلُوبُنَا فِي اَكِنَّةٍ﴾ أَغْطِيَةٍ ﴿مِمَّا تَدْعُونَآ اِلَيْهِ وَفِي اٰذَانِنَا وَقْرٌ﴾ ثِقْلٌ ﴿وَمِنْ بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ حِجَابٌ﴾ خِلَافٌ فِي الدِّينِ ﴿فَاعْمَلْ﴾ عَلٰى دِينِكَ ﴿اِنَّنَا عَامِلُونَ ﴿٥﴾﴾ عَلٰى دِينِنَا ﴿قُلْ اِنَّمَآ اَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحٰى اِلَيَّ اَنَّمَآ اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ فَاسْتَقِيمُوا اِلَيْهِ﴾ بِالْإِيمَانِ وَالطَّاعَةِ ﴿وَاسْتَغْفِرُوهُ وَوَيْلٌ﴾ كَلِمَةُ عَذَابٍ ﴿لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾﴾ ﴿اَلَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ﴾ تَأْكِيدٌ ﴿كَافِرُونَ ﴿٧﴾﴾ ﴿اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ اَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٨﴾﴾ مَقْطُوعٍ ﴿قُلْ اَئِنَّكُمْ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَةِ الثَّانِيَةِ وَتَسْهِيلِهَا وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهَا بِوَجْهَيْهَا وَبَيْنَ الْأُولٰى ﴿لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْاَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ﴾ الْأَحَدِ وَالْاِثْنَيْنِ ﴿وَتَجْعَلُونَ لَهُ اَنْدَادًا﴾ شُرَكَاءَ ﴿ذٰلِكَ رَبُّ﴾ مَالِكُ ﴿الْعَالَمِينَ ﴿٩﴾﴾ جَمْعُ عَالَمٍ وَهُوَ مَا سِوَى اللّٰهِ وَجُمِعَ لِاخْتِلَافِ أَنْوَاعِهِ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ تَغْلِيبًا لِلْعُقَلَاءِ ﴿وَجَعَلَ﴾ مُسْتَأْنَفٌ وَلَا يَجُوزُ عَطْفُهُ عَلٰى صِلَةِ الَّذِي لِلْفَاصِلِ الْأَجْنَبِيِّ ﴿فِيهَا رَوَاسِيَ﴾ جِبَالًا ثَوَابِتَ ﴿مِنْ فَوْقِهَا وَبَارَكَ فِيهَا﴾ بِكَثْرَةِ الْمِيَاهِ وَالزُّرُوعِ وَالضُّرُوعِ ﴿وَقَدَّرَ﴾

قَسَّمَ ﴿فِيهَا أَقْوَاتَهَا﴾ لِلنَّاسِ وَالْبَهَائِمِ ﴿فِي﴾ تَمَامِ ﴿أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ﴾ أَيِ الْجَعْلُ وَمَا ذُكِرَ مَعَهُ فِي يَوْمِ الثُّلَاثَاءِ وَالْأَرْبِعَاءِ ﴿سَوَآءً﴾ مَنْصُوبٌ عَلَى الْمَصْدَرِ أَيِ اسْتَوَتِ الْأَرْبَعَةُ اسْتِوَاءً لَا تَزِيدُ وَلَا تَنْقُصُ ﴿لِلسَّآئِلِينَ ۝﴾ عَنْ خَلْقِ الْأَرْضِ بِمَا فِيهَا ﴿ثُمَّ اسْتَوَىٰ﴾ قَصَدَ ﴿إِلَى السَّمَآءِ وَهِيَ دُخَانٌ﴾ بُخَارٌ مُرْتَفِعٌ ﴿فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا﴾ إِلَيَّ مُرَادِي مِنْكُمَا ﴿طَوْعًا أَوْ كَرْهًا﴾ فِي مَوْضِعِ الْحَالِ أَيْ طَائِعَتَيْنِ أَوْ مُكْرَهَتَيْنِ ﴿قَالَتَآ أَتَيْنَا﴾ بِمَنْ فِينَا ﴿طَآئِعِينَ ۝﴾ فِيهِ تَغْلِيبُ الْمُذَكَّرِ الْعَاقِلِ أَوْ نُزِّلَتَا لِخِطَابِهِمَا مَنْزِلَتَهُ.

TÜRKÇE ANLAMI

41- Fussilet Sûresi

Mekke'de inmiştir.

Elli üç ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **Hâ, Mîm.** Bu harflerle ne kastettiğini en iyi Allah bilir.
2. **Rahman ve Rahim tarafından indirilen,**[1]
3. **Bir kitaptır**[2] **ki, ayetleri, Arapça bir Kuran**[3] **olarak bilen** anlayan **bir toplum** Araplar **için**[4] **açıklanmıştır.** Hüküm, kıssa ve öğütleri beyan edilmiştir.
4. **Müjdeleyici**[5] **ve korkutucu olarak (indirilmiştir). Fakat onların çoğu yüz çevirdiler. Artık onlar** kabul etmek için **dinlemezler.**
5. **Ve** peygambere **dediler ki: "Bizi davet ettiğin şeye karşı, kalplerimiz örtüler** kılıflar **içindedir. Kulaklarımızda bir ağırlık ve seninle bizim aramızda bir perde** dinde ayrılık **vardır. Artık sen** kendi dinine göre **amel et. Çünkü biz** kendi dinimize göre **amel etmekteyiz."**
6. **De ki: "Ben de ancak sizin gibi bir insanım. Bana, ilahınızın tek ilah olduğu, vahyediliyor. Artık** iman ve itaat ile **ona yönelin ve ondan mağfiret dileyin. Müşriklerin**[6] **vay haline!"**
7. **"Onlar ki, zekat vermezler ve onlar, ahireti onlar**[7] **inkar ederler."**
8. **Şüphesiz, iman edip salih amel işleyen kimseler için tükenmeyen** kesintisiz **bir mükâfat vardır.**

---

[1] تَنْزِيلٌ kelimesi mübtedadır.
[2] كِتَابٌ kelimesi mübtedanın haberidir.
[3] قُرْآنًا kelimesi sıfatı عَرَبِيًّا ile birlikte كِتَابٌ kelimesinden haldir.
[4] لِقَوْمٍ terkibindeki lam harf-i ceri فُصِّلَتْ fiiline müteallıktır.
[5] بَشِيرًا kelimesi قُرْآنًا kelimesinin sıfatıdır.
[6] وَيْلٌ kelimesi azap ifade eden bir kelimedir.
[7] هُمْ ikinci hum zamiri tekittir.

9. **De ki: "Gerçekten siz[1], yeri iki günde** Pazar ve Pazartesi **yaratanı inkâr edip onun için denkler** ortaklar **mı ediniyorsunuz? O, alemlerin[2] Rabbi** sahibi**dir."**

10. **Yeryüzünün üstünde ağır baskılar** sabit dağlar **yarattı,[3] orada** bol su, ekinler ve memeli hayvanlarla **bereketler vücuda getirdi ve orada** insanlarla hayvanlar için **rızıklarını takdir buyurdu,** taksim etti. İşte bu anlatılanlar, yeryüzü ve içindekilerin yaradılışını **soranlar için** ne eksik ne de fazla **tam[4] dört gün**ün tamamı olan Çarşamba ve Perşembe günleri**ndedir.**

11. **Sonra göğe, o bir duman** yükselen bir buhar **halinde iken istiva etti,** yöneldi. **Sonra ona ve yere buyurdu ki: "İsteyerek veya istemeyerek[5]** ikinizden istediğime **gelin." Onlar da,** "İçimizde bulunanlarla birlikte **isteyiciler[6] olarak geldik" dediler.**

KELİME ANLAMI

سُورَةُ فُصِّلَتْ -﴿٤١﴾-

41- Fussilet Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekke'de inmiştir وَخَمْسُونَ آيَةً ثَلَاثٌ Elli üç ayettir.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **حٰمٓ Ha, Mim** اَللّٰهُ Allah *(Nedir?)* أَعْلَمُ En iyi bilendir *(Neyi?)* بِمُرَادِهِ Muradını *(Ne ile?)* بِهٖ Bununla.

2. **تَنْزِيلٌ İndirilmiş olan** *(Kim tarafından?)* **مِنَ الرَّحْمٰنِ Rahman الرَّحِيمِ Ve rahim olan tarafından** مُبْتَدَأٌ Mübtedadır *(Nedir?)*

3. **كِتَابٌ Bir kitaptır** خَبَرُهُ Bu da 'Tenzilün'un haberidir *(Öyle kitap ki,)* **فُصِّلَتْ Açıklanmıştır** *(Ne?)* **اٰيَاتُهُ Ayetleri** بُيِّنَتْ Beyan edilmiştir *(Ne?)* بِالْأَحْكَامِ Hükümleri وَالْقِصَصِ وَالْمَوَاعِظِ Kıssalar ve öğütlerle *(Tafsil edilen bu kitap ne olduğu halde?)* **قُرْاٰنًا Bir Kuran**

---

[1] أَإِنَّكُمْ terkibi, ikinci hemzenin ispatı, teshili ve her iki durumda iki hemzenin arasına bir elif konarak okunur.

[2] الْعَالَمِينَ kelimesi عَالَم kelimesinin çoğuludur. Alem ise, Allah'ın dışındaki her şeydir. Amellerin birçok çeşidi bulunduğundan akıl sahipleri tağlip edilerek ya ve nun ile çoğul yapılmıştır.

[3] وَجَعَلَ fiili istinaf (başlangıç) cümlesidir. الَّذِي kelimesinin sılasına atfedilmesi caiz değildir. Zira araya yabancı bir cümle (وَتَجْعَلُونَهُ) girmiştir.

[4] سَوَاءً kelimesi mastar olmak üzere mensuptur. Takdiri اِسْتَوَتِ الْأَرْبَعَةُ اسْتِوَاءً şeklindedir.

[5] طَوْعًا وَكَرْهًا kelimeleri طَائِعَتَيْنِ وَمُكْرَهَتَيْنِ şeklinde haldir.

[6] طَائِعِينَ kelimesinde akıllı müzekkere tağlip vardır. Veya yer ve göğe hitap edildiği için bu konuma indirilmişlerdir.

olduğu halde *(Öyle Kuran ki,)* عَرَبِيًّا **Arapça** حَالٌ مِنْ كِتَابٌ بِصِفَتِهِ Sıfatı ile birlikte 'kitabun' kelimesinden haldir *(Kim için?)* لِقَوْمٍ **Bir topluluk için** مُتَعَلِّقٌ بِفُصِّلَتْ (Lam harfi ceri) 'Fussilet'e teallük eder *(Öyle kavim ki,)* يَعْلَمُونَ **Biliyorlar** يَفْهَمُونَ ذٰلِكَ Bunu anlıyorlar وَهُمُ الْعَرَبُ Onlar Araplardır *(Öyle Kuran ki,)*

4. بَشِيرًا **Müjdeleyici** صِفَةُ قُرْآنًا Kuran'ın sıfatıdır *(Daha öyle Kuran ki,)* وَنَذِيرًا **Uyarıcıdır** فَأَعْرَضَ **Fakat yüz çevirmiştir** *(Kim?)* أَكْثَرُهُمْ **Onların çoğu** فَهُمْ **Artık onlar** لَا يَسْمَعُونَ **Dinlemezler** سَمَاعَ قَبُولٍ Kabul kulağı ile.

5. وَقَالُوا **Dediler ki:** *(Kime?)* لِلنَّبِيِّ Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'e قُلُوبُنَا **Kalplerimiz** *(Nedir?)* فِي أَكِنَّةٍ **Örtüler içindedir** أَغْطِيَةٍ Sütreler *(Neden?)* مِمَّا **O şeyden ki** تَدْعُونَا **Bizi davet ediyorsun** *(Neye?)* إِلَيْهِ **Ona** وَفِي آذَانِنَا **Ve bizim kulaklarımızda da vardır** *(Ne?)* وَقْرٌ **Bir sağırlık** ثِقْلٌ Ağırlık وَمِنْ بَيْنِنَا **Bizim aramızdan vardır** *(Kim ile bizim aramızdan?)* وَبَيْنِكَ **Seninle** *(Ne?)* حِجَابٌ **Bir perde** خِلَافٌ فِي الدِّينِ Din konusunda bir ayrılık فَاعْمَلْ **Artık sen amel et** *(Ne üzerine?)* عَلَى دِينِكَ Kendi dinin üzerine إِنَّنَا **Şüphesiz bizde** عَامِلُونَ **Amel edenleriz** *(Ne üzerine?)* عَلَى دِينِنَا Kendi dinimiz üzerine.

6. قُلْ **Söyle** إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ **Şüphe yok ben ancak bir insanım** *(Kim gibi?)* مِثْلُكُمْ **Sizin gibi** يُوحَى **vahyediliyor** *(Kime?)* إِلَيَّ **Bana** *(Ne?)* أَنَّمَا إِلٰهُكُمْ **Sizin ilahınız** *(Nedir?)* إِلٰهٌ وَاحِدٌ **Tek bir ilahtır** فَاسْتَقِيمُوا **Şu halde doğrulun** *(Kime?)* إِلَيْهِ **Ona** *(Ne ile?)* وَاسْتَغْفِرُوهُ **Ondan mağfiret isteyin** وَوَيْلٌ **Vay haline** كَلِمَةُ عَذَابٍ Azap kelimesidir *(Kime?)* لِلْمُشْرِكِينَ **Müşriklere.**

7. الَّذِينَ **O müşrikler ki** لَا يُؤْتُونَ **vermezler** *(Neyi?)* الزَّكٰوةَ **Zekatı** وَهُمْ **Ve onlar** بِالْآخِرَةِ **Ahreti** هُمْ **Onlar** تَأْكِيدٌ Tekittir *(Nedir?)* كَافِرُونَ **İnkar edenlerdir.**

8. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ki o kimseler** آمَنُوا **İman ettiler** *(Daha)* وَعَمِلُوا **İşlediler** *(Neyi?)* الصَّالِحَاتِ **Salih amelleri** لَهُمْ **Onlar için vardır** أَجْرٌ **Mükafat vardır** *(Öyle mükafat ki,)* غَيْرُ مَمْنُونٍ **Asla başa kalkılmayan** مَقْطُوعٍ Kesilmeyen.

9. قُلْ **De ki:** أَئِنَّكُمْ **Hakikaten siz mi** *(Ne ile okundu?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَةِ الثَّانِيَةِ İkinci hemzenin ispatı وَتَسْهِيلِهَا Teshili وَإِدْخَالِ أَلِفٍ بَيْنَهَا Arasına elif girdirmekle *(Nerede?)* بِوَجْهَيْهَا Her iki vecihte وَبَيْنَ الْأُولٰى Birinci hemze ile arasına لَتَكْفُرُونَ **İnkar ediyorsunuz** *(Kimi?)* بِالَّذِي **O zatı ki** خَلَقَ **yarattı** *(Neyi?)* الْأَرْضَ **Yeri** *(Ne kadar zamanda?)* فِي يَوْمَيْنِ **İki günde** *(İki günden kasıt)* الْأَحَدِ وَالْاِثْنَيْنِ Pazar ve pazartesi

وَتَجْعَلُونَ **Ve kılıyorsunuz** *(Kim için?)* لَهُ **Allah için** *(Ne?)* اَنْدَادًا **Eşler** شُرَكَاءَ Ortaklar ذٰلِكَ **İşte o** رَبُّ مَالِكُ الْعَالَمِينَ **Alemlerin** Maliki **Rabbidir** جَمْعُ عَالَمٍ 'Alem"in cemisidir وَهُوَ مَا سِوَى اللّٰهِ Alem:Allah'ın dışında ki her şeydir وَجُمِعَ Cemilendi *(Niçin?)* لِاخْتِلَافِ أَنْوَاعِهِ Onun nevileri farklı olduğu için *(Ne ile cemilendi?)* بِالْيَاءِ وَالنُّونِ Ya veya nun ile *(Daha niçin?)* تَغْلِيبًا لِلْعُقَلَاءِ Akılları galip kılmak için.

10. وَجَعَلَ **Yarattı** مُسْتَأْنَفٌ Başlangıç cümlesidir وَلَا يَجُوزُ عَطْفُهُ Atfedilmesi caiz değildir *(Ne üzerine?)* عَلَى صِلَةِ الَّذِي 'Ellezi'nin sılası üzerine *(Niçin?)* لِلْفَاصِلِ الْأَجْنَبِيِّ Yabancı bir fasıla girdiği için *(Nerede yarattı?)* فِيهَا **Yeryüzünde** *(Ne?)* رَوَاسِيَ **Sabit dağlar** جِبَالًا Dağlar *(Öyle dağlar ki,)* ثَوَابِتَ Sabitleşmişler *(Nereden?)* مِنْ فَوْقِهَا **Yerin üstünden** وَبَارَكَ **Ve bereket meydana getirdi** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** بِكَثْرَةِ الْمِيَاهِ Bol sular ile *(Daha)* وَالزُّرُوعِ Ekinler ile *(Daha)* وَالضُّرُوعِ Memeli hayvanlar ile وَقَدَّرَ **Taktir etti** قَسَّمَ Taksim etti *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Neyi?)* اَقْوَاتَهَا **Gıdalarını** *(Kim için?)* لِلنَّاسِ وَالْبَهَائِمِ İnsanlar ve hayvanlar için *(Ne zamanda?)* فِي تَمَامِ اَرْبَعَةِ اَيَّامٍ Tam **dört günde** أَيِ الْجَعْلُ Yani, dağları yaratmak فِي يَوْمِ الثُّلَاثَاءِ وَالْأَرْبِعَاءِ وَمَا ذُكِرَ مَعَهُ Ve onunla beraber zikredilenler *(Ne zaman oluşmuştur?)* Salı ve çarşamba günü *(Nasıl?)* سَوَاءً **Eşit olarak** مَنْصُوبٌ عَلَى الْمَصْدَرِ Mastar (Mefulü mutlak) olarak nasb olmuştur أَيِ اسْتَوَتِ الْأَرْبَعَةُ Yani, dört gün eşit oldu اسْتِوَاءً Öyle eşit ki لَا تَزِيدُ وَلَا تَنْقُصُ Ne fazla ne eksik *(Kim için?)* لِلسَّائِلِينَ **Soranlar için** *(Neden?)* عَنْ خَلْقِ الْأَرْضِ Yerin yaratılmasından وَبِمَا فِيهَا Ve içindekilerin yaratılışından.

11. ثُمَّ اسْتَوٰى **Sonra İstiva etti** قَصَدَ Yöneldi إِلَى السَّمَاءِ **Göğe** وَهِيَ **Halbuki o gök** *(Nedir?)* دُخَانٌ **Bir dumandır** بُخَارٌ Buhardır *(Öyle buhar ki,)* مُرْتَفِعٌ Yükselen فَقَالَ **Ardından buyurdu** *(Neye?)* لَهَا **Göğe** وَلِلْاَرْضِ **Ve yere** ائْتِيَا **İkiniz gelin** *(Neye?)* إِلَى مُرَادِي İste-ğime *(Kimden olan isteğim?)* مِنْكُمَا Siz ikinizden *(Ne olduğunuz halde gelin?)* طَوْعًا **İsteyerek** اَوْ كَرْهًا **Ya da istemeyerek** *(Bu kelimeler ne yerindedirler?)* فِي مَوْضِعِ الْحَالِ Hal mevzisindedirler أَيْ طَائِعَتَيْنِ Yani, itaat edici olduğunuz halde أَوْ مُكْرَهَتَيْنِ Veya istemez olduğunuz halde قَالَتَا **Yer ve gök dediler ki** اَتَيْنَا **Biz geldik** *(Ne birlikte?)* بِمَنْ فِينَا İçimizde olanlarla birlikte *(Ne olduğumuz halde?)* طَائِعِينَ **İtaat edici olduğumuz halde** فِيهِ تَغْلِيبُ الْمُذَكَّرِ الْعَاقِلِ Burada âkil olan müzekkeri galip kılmak vardır أَوْ نُزِّلَتَا Ya da yer ve gök indirildiler *(Niçin?)* لِخِطَابِهِمَا O ikisi muhatap tutulduğu için *(Nereye?)* مَنْزِلَتَهُ Akıllı konumuna.

﴿فَقَضٰيهُنَّ﴾ الضَّمِيرُ يَرْجِعُ إِلَى السَّمَاءِ لِأَنَّهَا فِي مَعْنَى الْجَمْعِ الْآيِلَةِ إِلَيْهِ أَيْ صَيَّرَهَا ﴿سَبْعَ سَمٰوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ﴾ الْخَمِيسِ وَالْجُمُعَةِ فَرَغَ مِنْهَا فِي آخِرِ سَاعَةٍ مِنْهُ وَفِيهَا خَلَقَ آدَمَ وَلِذٰلِكَ لَمْ يَقُلْ هُنَا سَوَاءً وَوَافَقَ مَا هُنَا آيَاتِ خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ﴿وَأَوْحٰى فِي كُلِّ سَمَآءٍ أَمْرَهَا﴾ الَّذِي أُمِرَ بِهِ مَنْ فِيهَا مِنَ الطَّاعَةِ وَالْعِبَادَةِ ﴿وَزَيَّنَّا السَّمَآءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ﴾ بِنُجُومٍ ﴿وَحِفْظًا﴾ مَنْصُوبٌ بِفِعْلِهِ الْمُقَدَّرِ أَيْ حَفِظْنَاهَا مِنِ اسْتِرَاقِ الشَّيَاطِينِ السَّمْعَ بِالشُّهُبِ ﴿ذٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْعَلِيمِ ﴿١٢﴾﴾ بِخَلْقِهِ ﴿فَإِنْ أَعْرَضُوا﴾ كُفَّارُ مَكَّةَ عَنِ الْإِيمَانِ بَعْدَ هٰذَا الْبَيَانِ ﴿فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ﴾ خَوَّفْتُكُمْ ﴿صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿١٣﴾﴾ عَذَابًا يُهْلِكُكُمْ مِثْلَ الَّذِي أَهْلَكَهُمْ ﴿إِذْ جَآءَتْهُمُ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ﴾ مُقْبِلِينَ عَلَيْهِمْ وَمُدْبِرِينَ عَنْهُمْ فَكَفَرُوا كَمَا سَيَأْتِي وَالْإِهْلَاكُ فِي زَمَنِهِ فَقَطْ ﴿أَنْ﴾ أَيْ بِأَنْ ﴿لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللهَ قَالُوا لَوْ شَآءَ رَبُّنَا لَأَنْزَلَ﴾ عَلَيْنَا ﴿مَلٰٓئِكَةً فَإِنَّا بِمَآ أُرْسِلْتُمْ بِهِ﴾ عَلَى زَعْمِكُمْ ﴿كٰفِرُونَ ﴿١٤﴾﴾ ﴿فَأَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا﴾ لَمَّا خُوِّفُوا بِالْعَذَابِ ﴿مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً﴾ أَيْ لَا أَحَدٌ كَانَ وَاحِدُهُمْ يَقْلَعُ الصَّخْرَةَ الْعَظِيمَةَ مِنَ الْجَبَلِ يَجْعَلُهَا حَيْثُ يَشَاءُ ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا﴾ يَعْلَمُوا ﴿أَنَّ اللهَ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا بِاٰيَاتِنَا﴾ الْمُعْجِزَاتِ ﴿يَجْحَدُونَ ﴿١٥﴾﴾ ﴿فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا﴾ بَارِدَةً شَدِيدَةَ الصَّوْتِ بِلَا مَطَرٍ ﴿فِي أَيَّامٍ نَحِسَاتٍ﴾ بِكَسْرِ الْحَاءِ وَسُكُونِهَا مَشْئُومَاتٍ عَلَيْهِمْ ﴿لِنُذِيقَهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ﴾ الذُّلِّ ﴿فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ أَخْزٰى﴾ أَشَدُّ ﴿وَهُمْ لَا يُنْصَرُونَ ﴿١٦﴾﴾ بِمَنْعِهِ عَنْهُمْ ﴿وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ﴾ بَيَّنَّا لَهُمْ طَرِيقَ الْهُدٰى ﴿فَاسْتَحَبُّوا الْعَمٰى﴾ اِخْتَارُوا الْكُفْرَ ﴿عَلَى الْهُدٰى فَأَخَذَتْهُمْ صَاعِقَةُ الْعَذَابِ الْهُونِ﴾ الْمُهِينِ ﴿بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٧﴾﴾ ﴿وَنَجَّيْنَا﴾ مِنْهَا ﴿الَّذِينَ اٰمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿١٨﴾﴾ ﴿وَ﴾ اذْكُرْ ﴿يَوْمَ يُحْشَرُ﴾ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ الْمَفْتُوحَةِ وَضَمِّ الشِّينِ وَفَتْحِ الْهَمْزَةِ ﴿أَعْدَآءُ اللهِ إِلَى النَّارِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٩﴾﴾ يُسَاقُونَ ﴿حَتّٰى إِذَا مَا﴾ زَائِدَةٌ ﴿جَآؤُهَا شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَأَبْصَارُهُمْ وَجُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

12. **Ve onları**[1] **yedi gök olmak üzere iki günde** Perşembe ve Cuma **tamamladı.** Bu günün son saatinde işini bitirip o saatte Adem'i yarattı. Bu sebeple, burada 'tâm iki gün' dememiştir. Burada belirtilen (sayı), göklerin ve yerin altı günde yaratıldığı ayetlerine denktir **ve her gökte,** bulunanlara itaat ve ibadet **emrini vahy etti. Dünya göğünü de kandillerle** yıldızlarla **süsledik ve**

[1] هُنَّ zamiri السَّمَاء lafzına aittir. Zira sema çoğula dönüşecek bir manadadır.

onu şeytanların bilgi çalmalarından ateş kıvılcımlarıyla **koruduk.**[1] **İşte bu,** mülkünde **Azîz ve** yarattıklarını **gayet iyi bilenin takdiridir.**

13. **Eğer onlar** Mekke kâfirleri, bu açıklamadan sonra imandan **yüz çevirirlerse, de ki: "Ben sizi, Âd ve Semûd yıldırımı gibi bir yıldırım ile** onları yok eden azabın benzeri, sizi de yok edecek bir azap ile **uyardım** korkuttum."[2]

14. **Onlara, peygamberler, "Allah'tan başkasına tapmayın" diye önlerinden** onlara gönderilen (Hud ve Salih) **ve arkalarından** onlardan önce geçmiş olan (diğer peygamberlerin daveti) **geldiği zaman** ileride geleceği gibi küfrettiler. **Dediler ki: "Eğer Rabbimiz dileseydi, elbette** bizim üzerimize **melekler indirirdi. Bu sebeple biz,** kendi zannınıza göre **sizin gönderilmiş olduğunuz şeyi inkâr ediyoruz."**

15. **Âd kavmine gelince; onlar yeryüzünde haksız yere tekebbürde bulundular ve** azapla korkutulunca **dediler ki: "Kim, bizden daha kuvvetlidir?"** Bizden daha kuvvetlisi yoktur. Onlardan biri dağdan büyük bir kayayı koparıp istediği yere koyabiliyordu. **Görmediler** bilmediler **mi ki, onları yaratan Allah, onlardan daha kuvvetlidir? Ve bizim ayetlerimizi** mucizelerimizi **bile bile inkâr eder oldular.**

16. **Biz de onların üzerlerine,** onlara **uğursuz günlerde** sesi şiddetli, yağmursuz, **soğuk bir kasırga gönderdik ki, onlara dünya hayatında rezillik** zillet **azabını tattıralım ve elbette ki, ahiret azabı daha rezil,** şiddetlidir **ve onlar** azaptan korunarak **yardım da olunmazlar.**

17. **Semûd'a gelince; Biz onlara hidayet ettik,** onlara doğru yolu gösterdik **onlar ise hidayete karşılık körlüğü arzuladılar.** Küfrü tercih ettiler. **Böylece onları, kazanmakta oldukları şey yüzünden, o alçaltıcı yıldırım azabı yakaladı.**

18. **İnanları ve** Allah'tan **sakınmış olanları** o azaptan **kurtardık.**

19. **Ve** (kavmine) anlat! **O gün ki, Allah'ın düşmanları ateşe toplanırlar. Artık onlar bir araya getirilip** sevk edil**irler.**

20. **Nihayet oraya geldiklerinde,**[3] **kulakları, gözleri ve derileri, yaptıkları şeylerle aleyhlerine şahitlik eder.**

KELİME ANLAMI

12. فَقَضَاهُنَّ **Böylece onları tamamladı** الضَّمِيرُ Zamir *(Nedir?)* يَرْجِعُ إِلَى السَّمَاءِ Sema'ya döner لِأَنَّهَا Çünkü o sema فِي مَعْنَى الْجَمْعِ Cemi manasındadır أَيْ صَيَّرَهَا Yani, o semayı dönüştürdü *(Neye?)* سَبْعَ سَمٰوَاتٍ **Yedi kat göğe** *(Ne zaman da?)* فِي يَوْمَيْنِ **İki günde** الْخَمِيسِ وَالْجُمُعَةِ Perşembe ve Cuma günleri فَرَغَ Ayrıldı *(Neden?)* مِنْهَا Onları yaratmak-tan *(Ne zaman da?)* فِي آخِرِ سَاعَةٍ مِنْهُ Cuma gününün son vaktinde وَفِيهَا O saatte خَلَقَ آدَمَ Adem (aleyhisselam)'ı da yarattı

---

[1] حِفْظًا kelimesi mukadder fiiliyle mensuptur.

[2] (Peygamber Efendimizin korkuttuğu) helak etme sadece kendi zamanındadır.

[3] إِذَا مَا جَاؤُهَا terkibindeki مَا harfi zaittir.

وَلِذٰلِكَ Bu yüzden لَمْ يَقُلْ هُنَا Burada demedi *(Ne?)* سَوَاءً 'Sevaen' (tam iki günde) وَوَافَقَ Uygun düştü *(Ne?)* مَا هُنَا Burada anlatılan *(Neye?)* آيَاتِ خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ Yer ve göklerin yaratılmasından bahseden ayetlere *(Ne zaman da?)* فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ Altı günde **وَأَوْحٰى Vahyetti** *(Nerede?)* فِي كُلِّ سَمَاءٍ **Her gökte** *(Neyi vah yetti?)* **أَمْرَهَا Göklerin vazifelerini** الَّذِي Öyle vazife ki أُمِرَ بِهِ Onunla emrolundu *(Kim?)* مَنْ فِيهَا Göklerde bulunanlar *(O vazife nedir)* مِنَ الطَّاعَةِ وَالْعِبَادَةِ İtaat ve ibadet etmek **وَزَيَّنَّا Biz süsledik** *(Neyi?)* **السَّمَاءَ الدُّنْيَا Dünya semasını** *(Ne ile?)* بِمَصَابِيحَ **Kandillerle** بِنُجُومٍ Yıldızlarla **وَحِفْظًا Ve koruduk** مَنْصُوبٌ Nasb olmuştur بِفِعْلِهِ مِنِ اسْتِرَاقِ الشَّيَاطِينِ السَّمْعَ Şeytanları kulak hırsızlığı yapmasından *(Ne ile koruduk?)* بِالشُّهُبِ Şihap yıldızları ile **ذٰلِكَ İşte bu** *(Nedir?)* **تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ Aziz Allah'ın takdiridir** *(Nerede aziz?)* فِي مُلْكِهِ Mülkinde *(Öyle aziz ki,)* **الْعَلِيمِ Ziyadesi ile bilen** *(Neyi?)* بِخَلْقِهِ Tüm yaptıklarını.

13. **فَإِنْ أَعْرَضُوا Şimdi eğer onlar yüz çevirirse** كُفَّارُ مَكَّةَ Yani, Mekke kafirleri *(Neden?)* عَنِ الْإِيمَانِ İmandan *(Neden sonra?)* بَعْدَ هٰذَا الْبَيَانِ Bu açıklamadan sonra **فَقُلْ De ki:** **أَنْذَرْتُكُمْ Ben sizi korkuttum** خَوَّفْتُكُمْ Sizi korkuttum *(Ne ile?)* **صَاعِقَةً Yıldırımla** *(Öyle yıldırım ki,)* **مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ Ad kavmine gelen yıldırım gibi** *(Daha)* **وَثَمُودَ Semüd kavmine** عَذَابًا Yani, azapla *(Öyle azap ki,)* يُهْلِكُكُمْ Sizi helak ediyor *(Ne gibi?)* مِثْلَ الَّذِي O kimseler gibi ki أَهْلَكَهُمْ Onları helak etti.

14. **إِذْ جَاءَتْهُمُ Onlara geldiği vakit** *(Kim?)* **الرُّسُلُ Peygamberler** *(Nereden?)* مِنْ بَيْنِ **أَيْدِيهِمْ Önlerinden** *(Daha)* **وَمِنْ خَلْفِهِمْ Arkalarından** مُقْبِلِينَ عَلَيْهِمْ Onlara yöneldiklerinde *(Daha)* وَمُدْبِرِينَ عَنْهُمْ Onlardan ayrılıp gittiklerinde فَكَفَرُوا Her halde inkar ettiler كَمَا سَيَأْتِي Geleceği gibi وَالْإِهْلَاكُ Helak etme *(Ne zamandadır?)* فِي زَمَنِهِ فَقَطْ Sadece onun zamanındadır *(Ne diye geldikleri vakit?)* **أَنْ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللّٰهَ Allah'tan başkasına ibadet etmeyin** **قَالُوا Dediler ki:** **لَوْ شَاءَ Eğer dileseydi** *(Kim?)* رَبُّنَا **لَأَنْزَلَ Rabbimiz Elbette indirirdi** *(Kimin üzerine?)* عَلَيْنَا Bizim üzerimize *(Ne indirirdi?)* **مَلٰئِكَةً Melekleri** **فَإِنَّا Bu yüzden şüphesiz biz** *(Neye?)* بِمَا **O şeye ki أُرْسِلْتُمْ Gönderildiniz** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** عَلٰى زَعْمِكُمْ Sizin inancınıza göre **كَافِرُونَ İnkar edeniz.**

15. **فَأَمَّا عَادٌ Ad kavmine gelince** **فَاسْتَكْبَرُوا Kibirlendiler** *(Nerede?)* **فِي الْأَرْضِ Yeryüzünde** *(Nesiz?)* **بِغَيْرِ الْحَقِّ Haksız yere** **وَقَالُوا Ve dediler ki** لَمَّا خُوِّفُوا بِالْعَذَابِ Azap ile korkutulduklarında **مَنْ Kimdir ki** **أَشَدُّ Daha şiddetli** *(Kimden?)* **مِنَّا Bizden** *(Ne bakımından?)* **قُوَّةً Kuvvet bakımından** أَيْ لَا أَحَدٌ Yani, hiç kimse değildir كَانَ وَاحِدُهُمْ

Onlardan bir tanesi idi *(Neydi?)* يَقْلَعُ الصَّخْرَةَ الْعَظِيمَةَ Büyük bir kaya parçasını sökerdi *(Nereden?)* مِنَ الْجَبَلِ Dağdan يَجْعَلُهَا حَيْثُ يَشَاءُ Onu istediği yere koyardı **اَوَلَمْ يَرَوْا Düşünmediler mi ki** يَعْلَمُوا Bilmezler mi ki *(Neyi?)* **اَنَّ اللّٰهَ Hiç kuşkusuz Allah الَّذِي Öyle Allah ki خَلَقَهُمْ Onları yarattı** *(Nedir?)* **هُوَ اَشَدُّ O daha şiddetlidir** *(Kimden?)* **مِنْهُمْ Onlardan** *(Ne bakımından?)* **قُوَّةً Kuvvet bakımından وَكَانُوا Ve onlar oldular** *(Ne oldular?)* **بِاٰيَاتِنَا Ayetlerimizi** الْمُعْجِزَاتِ Mucizeleri **يَجْحَدُونَ İnkar eder.**

16. **فَاَرْسَلْنَا Artık bizde gönderdik** *(Kim üzerine?)* **عَلَيْهِمْ Onların üzerine** *(Neyi?)* **رِيحًا Bir rüzgar** *(Öyle rüzgar ki,)* **صَرْصَرًا Soğuk** بَارِدَةً Soğuk *(Öyle rüzgar ki,)* شَدِيدَةَ الصَّوْتِ Gürültüsü çok بِلَا مَطَرٍ Yağmursuz *(Ne zamanda?)* **فِي اَيَّامٍ Günlerde** *(Öyle günler ki,)* **نَحِسَاتٍ Uğursuz** *(Ne ile okundu?)* بِكَسْرِ الْحَاءِ وَسُكُونِهَا Ha nın kesresi ile ve sükunu ile مَشْئُومَاتٍ عَلَيْهِمْ Onlara karşı uğursuz *(Niçin?)* **لِنُذِيقَهُمْ Onlara tattıralım için** *(Neyi?)* **عَذَابَ الْخِزْيِ Zillet azabını** الذُّلِّ Zilleti *(Nerede?)* **فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا Dünya hayatında وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ Elbette ki Ahiret azabı** *(Nedir?)* **اَخْزٰى Daha ziyade zilletlidir** أَشَدُّ Daha şiddetlidir **وَهُمْ Ve onlar لَا يُنْصَرُونَ Yardım olunmazlar** بِمَنْعِهِ عَنْهُمْ Azabın onlardan engellenmesiyle.

17. **وَاَمَّا ثَمُودُ Semud kavmine gelince فَهَدَيْنَاهُمْ Biz onlara doğru yolu gösterdik** بَيَّنَّا لَهُمْ Onlara açıkladık *(Neyi?)* طَرِيقَ الْهُدٰى Hidayet yolunu **فَاسْتَحَبُّوا Onlar ise sevi verdiler** *(Neyi?)* **الْعَمٰى Körlüğü** اِخْتَارُوا الْكُفْرَ Küfrü seçtiler *(Ne üzerine?)* **عَلَى الْهُدٰى Hidayet üzerine فَاَخَذَتْهُمْ Onun için onları yakalıyı verdi** *(Ne?)* **صَاعِقَةُ الْعَذَابِ Aşağılayıcı yıldırım azabı الْهُونِ** الْمُهِينِ Alçaltıcı *(Ne sebebiyle?)* **بِمَا O sebeple ki كَانُوا İdiler** *(Ne?)* **يَكْسِبُونَ Onu kazanıyorlardı.**

18. **وَنَجَّيْنَا Ve biz kurtardık** *(Kimden?)* مِنْهَا O semud kavminden *(Kimi?)* **الَّذِينَ O kimseleri ki اٰمَنُوا İman ettiler وَكَانُوا Ve oldular** *(Ne?)* **يَتَّقُونَ Sakınan kimseler.**

19. **وَ Ve اذْكُرْ** Anlat ki **يَوْمَ O gün يُحْشَرُ Toplanır** *(Ne ile okundu?)* بِالْيَاءِ Ya ile okundu *(Daha)* وَالنُّونِ الْمَفْتُوحَةِ وَضَمِّ الشِّينِ Fethalı nun ve zammeli şin ile *(Daha)* وَفَتْحِ الْهَمْزَةِ Hemzenin fethasıyla *(Kim toplanır?)* **اَعْدَاءُ اللّٰهِ Allah düşmanları** *(Nerede sürülürler?)* **اِلَى النَّارِ Ateşe فَهُمْ Artık onlar يُوزَعُونَ Hapis olunurlar** يُسَاقُونَ Sevk olunurlar.

20. **حَتّٰى اِذَا مَا جَاؤُهَا Nihayet oraya geldikleri zaman شَهِدَ Şahitlik edecektir** *(Kim üzerine?)* **عَلَيْهِمْ Onların üzerine** *(Ne?)* **سَمْعُهُمْ Kulakları وَاَبْصَارُهُمْ Gözleri وَجُلُودُهُمْ Ve derileri** *(Ne ile şahadet etti?)* **بِمَا O şeyle ki كَانُوا Oldular** *(Ne?)* **يَعْمَلُونَ Amel ediyor.**

﴿وَقَالُوا لِجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا قَالُوا اَنْطَقَنَا اللهُ الَّذِيْ اَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ﴾ أَيْ أَرَادَ نُطْقَهُ ﴿وَهُوَ خَلَقَكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢١﴾﴾ قِيلَ هُوَ مِنْ كَلَامِ الْجُلُودِ وَقِيلَ هُوَ مِنْ كَلَامِ اللهِ تَعَالَى كَالَّذِي بَعْدَهُ وَمَوْقِعُهُ قَرِيبٌ مِمَّا قَبْلَهُ بِأَنَّ الْقَادِرَ عَلَى إِنْشَائِكُمْ ابْتِدَاءً وَإِعَادَتِكُمْ بَعْدَ الْمَوْتِ أَحْيَاءً قَادِرٌ عَلَى إِنْطَاقِ جُلُودِكُمْ وَأَعْضَائِكُمْ ﴿وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ﴾ عَنِ ارْتِكَابِكُمُ الْفَوَاحِشَ مِنْ ﴿اَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا اَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ﴾ لِأَنَّكُمْ لَمْ تُوقِنُوا بِالْبَعْثِ ﴿وَلٰكِنْ ظَنَنْتُمْ﴾ عِنْدَ اسْتِتَارِكُمْ ﴿اَنَّ اللهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٢﴾﴾ ﴿وَذٰلِكُمْ﴾ مُبْتَدَأٌ ﴿ظَنُّكُمْ﴾ بَدَلٌ مِنْهُ ﴿الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ﴾ نَعْتٌ وَالْخَبَرُ ﴿اَرْدٰيكُمْ﴾ أَهْلَكَكُمْ ﴿فَاَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾﴾ ﴿فَاِنْ يَصْبِرُوا﴾ عَلَى الْعَذَابِ ﴿فَالنَّارُ مَثْوًى﴾ مَأْوًى ﴿لَهُمْ وَاِنْ يَسْتَعْتِبُوا﴾ يَطْلُبُوا الْعُتْبَى أَيِ الرِّضَا ﴿فَمَا هُمْ مِنَ الْمُعْتَبِينَ ﴿٢٤﴾﴾ الْمَرْضِيِّينَ ﴿وَقَيَّضْنَا﴾ سَبَّبْنَا ﴿لَهُمْ قُرَنَاءَ﴾ مِنَ الشَّيَاطِينِ ﴿فَزَيَّنُوا لَهُمْ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ﴾ مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَاتِّبَاعِ الشَّهَوَاتِ ﴿وَمَا خَلْفَهُمْ﴾ مِنْ أَمْرِ الْآخِرَةِ بِقَوْلِهِمْ لَا بَعْثَ وَلَا حِسَابَ ﴿وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ﴾ بِالْعَذَابِ وَهُوَ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ الْآيَةَ ﴿فِي﴾ جُمْلَةِ ﴿اُمَمٍ قَدْ خَلَتْ﴾ هَلَكَتْ ﴿مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ اِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ ﴿٢٥﴾﴾ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ عِنْدَ قِرَاءَةِ النَّبِيِّ ﷺ ﴿لَا تَسْمَعُوا لِهٰذَا الْقُرْاٰنِ وَالْغَوْا فِيهِ﴾ إِيتُوا بِاللَّغَطِ وَنَحْوِهِ وَصِيحُوا فِي زَمَنِ قِرَاءَتِهِ ﴿لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ ﴿٢٦﴾﴾ فَيَسْكُتُ عَنِ الْقِرَاءَةِ قَالَ تَعَالَى فِيهِمْ ﴿فَلَنُذِيقَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ اَسْوَاَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾﴾ أَيْ أَقْبَحَ جَزَاءِ عَمَلِهِمْ ﴿ذٰلِكَ﴾ الْعَذَابُ الشَّدِيدُ وَأَسْوَأُ الْجَزَاءِ ﴿جَزَآءُ اَعْدَآءِ اللهِ﴾ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَةِ الثَّانِيَةِ وَإِبْدَالِهَا وَاوًا ﴿النَّارُ﴾ عَطْفُ بَيَانٍ لِلْجَزَاءِ الْمُخْبَرِ بِهِ عَنْ ذٰلِكَ ﴿لَهُمْ فِيهَا دَارُ الْخُلْدِ﴾ أَيْ إِقَامَةٌ لَا انْتِقَالَ مِنْهَا ﴿جَزَآءً﴾ مَنْصُوبٌ عَلَى الْمَصْدَرِ بِفِعْلِهِ ﴿بِمَا كَانُوا بِاٰيَاتِنَا﴾ الْقُرْآنِ ﴿يَجْحَدُونَ ﴿٢٨﴾﴾ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ فِي النَّارِ ﴿رَبَّنَآ اَرِنَا الَّذَيْنِ اَضَلَّانَا مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ﴾ أَيْ إِبْلِيسَ وَقَابِيلَ سَنَّا الْكُفْرَ وَالْقَتْلَ ﴿نَجْعَلْهُمَا تَحْتَ اَقْدَامِنَا﴾ فِي النَّارِ ﴿لِيَكُونَا مِنَ الْاَسْفَلِينَ ﴿٢٩﴾﴾ أَيْ أَشَدَّ عَذَابًا مِنَّا.

TÜRKÇE ANLAMI

21. Ve derilerine derler ki: "Niye aleyhimize şahitlik ettiniz?" Derler ki: "Konuşmasını istediği **her şeyi söyleten Allah bizi söyletti." O, sizi ilk defa yarattı ve sadece ona döndürüleceksinizdir.**[18]

[18] Bu, son iki cümlenin derilerin sözü olduğu söylendiği gibi Allah'ın kelamı olduğu da söylenmiştir. Fakat bu son iki cümle (derilerin sözü kabul edildiğinde) 'Sizi ilk başta yaratmaya, sonra da tekrar diriltmeye kadir olan Allah, sizin azalarınızı ve derilerinizi konuşturmaya da kadirdir' (yönünde bir anlam ifade ettiği için) öncesine (derilerin sözü olmasına) daha yakın bir konumdadır..

22. **Siz, kulaklarınız, gözleriniz ve de derilerinizin aleyhinize şahitlik etmesinden dolayı** günah işlemekten **saklanır olmadınız.** Zira siz dirilmeye inanmadınız. **Fakat** saklandığınız zaman **zannettiniz ki, Allah, sizin yaptıklarınızdan birçoğunu bilmez.**

23. **İşte**[19] **sizin bu, Rabbinize karşı olan zannınız, sizi helake düşürdü,** yok etti. **Artık hüsrana uğrayanlardan oldunuz.**

24. **Eğer** azaba **sabrederlerse, ateş onlar için bir ikametgâh** sığınak**tır, eğer bir hoşnutluk dilerler** Allah'ın rızasını ararlar**sa, artık onlar hoşnut** razı **olunacak kimselerden değildirler.**

25. **Ve onlara** şeytanlardan **birtakım dostlar musallat** sebep **ettik. Onlara önlerindekini** dünya işlerini ve şehvetlerine uymayı **ve arkalarındakini** ahiret işlerini, dirilmek ve hesap yok, diye **süslediler. Ve böylece onların üzerine, kendilerinden evvel gelip geçen** helak olan **cinler ve insanlardan olan ümmetler** arasında **olmak üzere** *"Elbette cehennemi dolduracağım" (Hud: 119)* şeklindeki azap **sözü hak oldu. Doğrusu onlar hüsrana uğrayan kimseler oldular.**

26. **Ve inkâr edenler** Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) (Kuran) okuduğunda **"Bu Kuran'ı dinlemeyiniz, okunurken gürültü yapın,** karmakarışık sözler söyleyin ve okunurken bağırın, **belki bastırırsınız,** o da okumaktan vazgeçer**" dediler.**

27. Allah Teâlâ onlar hakkında buyurdu ki: **Biz, inkâr edenlere elbette şiddetli bir azap tattıracağız ve onları işler oldukları şeyin en kötüsüyle** amellerinin en çirkin cezasıyla **cezalandıracağız.**

28. **Bu,** şiddetli azap ve en kötü ceza **Allah düşmanlarının**[20] **cezası; ateştir.**[21] **Onlar için orada ebediyet** yer değiştirmeden ikamet **yurdu vardır. Ayetlerimizi** Kuran'ı **bile bile inkâr etmelerine bir ceza olarak.**[22]

29. **İnkâr edenler** ateşte **diyeceklerdir ki: "Ey Rabbimiz! Bize, cinler ve insanlardan bizi saptıranları** küfrü ve adam öldürmeyi başlatan İblis ve Kâbil'i **göster ki, onları** ateşte **ayaklarımızın altına alalım. Ta ki, en aşağılıklardan** azabı bizden daha şiddetli olanlardan **olsunlar."**

KELİME ANLAMI

21. وَقَالُوا **Ve derler ki** *(Neye?)* لِجُلُودِهِمْ **Derilerine** لِمَ شَهِدْتُمْ **Niçin şahitlik ettiniz** *(Kim üzerine?)* عَلَيْنَا **Bizim üzerimize** قَالُوا **Derler ki** أَنْطَقَنَا **Bizi söylettirdi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** الَّذِي **Öyle Allah ki** أَنْطَقَ **Konuşturdu** *(Neyi?)* كُلَّ شَيْءٍ **Her şeyi** أَيْ أَرَادَ نُطْقَهُ Yani, konuşmasını murad etti وَهُوَ **O Allah** خَلَقَكُمْ **Sizi yarattı** *(Ne zamanda?)*

---

[19] ذَلِكَ kelimesi mübteda, ظَنُّكُمْ kelimesi mübtedadan bedel, الَّذِي bedelin sıfatı, أَرْدَيكُمْ fiili de mübtedanın haberidir.

[20] جَزَاءُ أَعْدَاءِ اللهِ terkibindeki hemzeler ikinci hemzenin ispatı ve vav'a çevrilmesiyle okunur.

[21] اَلنَّارُ kelimesi, ateşi ifade eden جَزَاءُ kelimesinden atf-ı beyandır.

[22] جَزَاءً kelimesi mukadder fiiliyle mensuptur.

قِيلَ Denildi ki, **Döndürüleceksiniz** تُرْجَعُونَ **Yine ona** وَإِلَيْهِ **İlk defasında** أَوَّلَ مَرَّةٍ

هُوَ O *(Nedendir?)* مِنْ كَلَامِ الْجُلُودِ Derilerin sözlerindendir وَقِيلَ هُوَ Denildi ki o *(Nedendir?)* كَالَّذِي بَعْدَهُ Ondan sonra gelen ayet gibi مِنْ كَلَامِ اللهِ تَعَالَى Allah Teâla'nın kelamındandır وَمَوْقِعُهُ Bu sözün mevkisi قَرِيبٌ مِمَّا قَبْلَهُ Bundan önce ki söze çok yakındır *(Nasıl?)* بِأَنَّ الْقَادِرَ Şöyle ki: kadir olan *(Neye?)* عَلَى إِنْشَائِكُمْ Sizi yaratmaya *(Ne zaman?)* ابْتِدَاءً İlk önce *(Daha)* وَإِعَادَتِكُمْ بَعْدَ الْمَوْتِ Öldükten sonra sizi iade etmeye *(Ne olmaya?)* أَحْيَاءً Diriler olmaya *(Bunlara kadir olan nedir?)* قَادِرٌ Kadirdir *(Neye?)* عَلَى إِنْطَاقِ جُلُودِكُمْ Sizin derilerinizi konuşturmaya *(Daha)* وَأَعْضَائِكُمْ Azalarınızı konuşturmaya.

22. عَنِ ارْتِكَابِكُمُ الْفَوَاحِشَ **Saklanır olmadınız** تَسْتَتِرُونَ **Ve siz olmadınız** وَمَا كُنْتُمْ Fahiş şeyleri işlemekten sakınarak *(Neden?)* **Şahitlik etmesinden** أَنْ يَشْهَدَ *(Kimin aleyhine?)* **Sizin aleyhinize** عَلَيْكُمْ *(Neyin?)* **Kulaklarınızın** سَمْعُكُمْ *(Daha)* **Gözlerinizin** وَلَا أَبْصَارُكُمْ **Ve de derilerinizin** وَلَا جُلُودُكُمْ *(Niçin?)* لِأَنَّكُمْ Çünkü siz لَمْ تُوقِنُوا Kesin inanmadınız *(Neye?)* بِالْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmeye وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ **Fakat zannetmiştiniz ki** *(Ne zaman?)* عِنْدَ اسْتِتَارِكُمْ İnsanlardan saklanırken *(Neyi?)* **Muhakkak ki Allah** أَنَّ اللهَ **Bilmez** لَا يَعْلَمُ *(Neyi?)* كَثِيرًا مِمَّا **O şeylerden bir çoğunu ki İşliyorsunuz.** تَعْمَلُونَ

23. مُبْتَدَأٌ وَذٰلِكُمْ **İşte** بَدَلٌ مِنْهُ 'Zaliküm'den bedeldir ظَنُّكُمُ **Sizin o zannınızdır ki** الَّذِي **Öyle zan ki** ظَنَنْتُمْ **zannetmiş oldunuz** *(Kime karşı?)* بِرَبِّكُمْ **Rabbinize karşı** نَعْتٌ Sıfattır وَالْخَبَرُ Haber ise (şu gelendir) أَرْدَاكُمْ **Sizi helake düşürdü** أَهْلَكَكُمْ Yani, sizi helak etti فَأَصْبَحْتُمْ **Artık oldunuz** *(Kimlerden?)* مِنَ الْخَاسِرِينَ **Hüsrana uğrayanlardan.**

24. فَإِنْ يَصْبِرُوا **Şimdi eğer dayanabilirlerse** *(Neye?)* عَلَى الْعَذَابِ **Azaba** فَالنَّارُ **Ateş** *(Nedir?)* مَثْوًى **İkametgahtır** مَأْوًى Barınaktır *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** وَإِنْ يَسْتَعْتِبُوا **Eğer tekrar dönmek isterlerse** يَطْلُبُوا الْعُتْبَى hoşnut olmayı talep ederse أَيِ الرِّضَا Yani, dönüp Allah'ı razı etmeyi isterlerse فَمَا هُمْ **Artık onlar değildir** *(Kimlerden?)* مِنَ الْمُعْتَبِينَ **Hoşnut edilecek kimselerden** الْمَرْضِيِّينَ Razı olunacak kimselerden.

25. وَقَيَّضْنَا **Ve musallat kıldık** سَبَّبَّنَا Sebep kıldık *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** *(Kimi?)* قُرَنَاءَ **Arkadaşlar** *(Kimlerden olan?)* مِنَ الشَّيَاطِينِ Şeytanlardan فَزَيَّنُوا **Onlarda Süslediler** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** *(Nerededir?)* بَيْنَ أَيْدِيهِمْ **Önlerinde** *(Neden olan?)* مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا Dünya işlerinden وَاتِّبَاعِ الشَّهَوَاتِ Şehvetlerine tabi olmaktan *(Daha neyi)* وَمَا **O şeyi ki** *(Nerededir?)* خَلْفَهُمْ **Arkalarındadır** *(Neden olan?)* مِنْ أَمْرِ الْآخِرَةِ Ahiret işlerinde *(Ne ile süslediler?)*

بِقَوْلِهِمْ Sözleri ile *(ondan kasıt)* لَا بَعْثَ وَلَا حِسَابَ Öldükten sonra dirilmek yok, hesap da yok **Hakk oldu** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمُ **Onlar üzerine** *(Ne?)* الْقَوْلُ **Söz** *(Neye dair?)* بِالْعَذَابِ Azaba dair وَهُوَ O da *(Nedir?)* لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ الْآيَةَ 'Elbette cehennemi dolduracağım' Ayetidir فِي أُمَمٍ **Ümmetler içerisinde** *(Öyle ümmetler ki,)* قَدْ خَلَتْ **Geçmiş** هَلَكَتْ Helak olmuş *(Kimden önce?)* مِنْ قَبْلِهِمْ **Onlardan önce** *(O geçenlerde kimlerden olduğu halde?)* وَالْإِنْسِ **Ve insanlardan** إِنَّهُمْ **Şüphe yok ki onlar** كَانُوا **Oldular** مِنَ الْجِنِّ **Cinlerden** *(Ne oldular?)* خَاسِرِينَ **Hüsrana uğramış kimseler.**

26. وَقَالَ **Dedi** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** ﷺ عِنْدَ قِرَاءَةِ النَّبِيِّ Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'in kıratı esnasında لَا تَسْمَعُوا **Dinlemeyiniz** *(Neyi?)* لِهَذَا الْقُرْآنِ **Şu Kuran'ı** وَالْغَوْا **Ve gürültü yapınız** *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** إِيتُوا وَصِيحُوا فِي زَمَنِ قِرَاءَتِهِ بِاللَّغَطِ وَنَحْوِهِ Sesinizi (ona) karıştırın (ıslık çalın) ve benzeri O kıraat ettiğinde bağırıp çağırın لَعَلَّكُمْ **Olabilir ki siz** تَغْلِبُونَ **Galip olursunuz** فَيَسْكُتُ O da susar *(Neden?)* عَنِ الْقِرَاءَةِ Kurân okumaktan قَالَ تَعَالَى فِيهِمْ Allah Teâla onlar hakkında buyurdu.

27. فَلَنُذِيقَنَّ **İşte elbette tattıracağız** *(Kime?)* الَّذِينَ **O kimselere ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Neyi?)* عَذَابًا **Bir azabı** *(Öyle azap ki,)* شَدِيدًا **Çok şiddetli** وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ **Ve onları cezalandıracağız** *(Ne ile?)* أَسْوَأَ الَّذِي **O şeyin en kötüsü ile ki** كَانُوا **Oldular** يَعْمَلُونَ **(Onu) işleyenler** أَيْ أَقْبَحَ جَزَاءِ عَمَلِهِمْ Yani, amellerine verilecek en kötü karşılıkla.

28. ذَلِكَ **Bu** الْعَذَابُ الشَّدِيدُ Şiddetli azap وَأَسْوَأُ الْجَزَاءِ Ve en kötü karşılık *(Nedir?)* جَزَاءُ أَعْدَاءِ **Allah'ın düşmanlarının cezasıdır** *(Ne ile okundu?)* بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَةِ الثَّانِيَةِ İkinci hemzenin ispatı ile وَإِبْدَالِهَا وَاوًا Ve vav'a döndürülmesi ile *(O ceza da nedir?)* النَّارُ **Ateştir** عَطْفُ بَيَانٍ Atful beyandır *(Neye?)* لِلْجَزَاءِ الْمُخْبَرِ بِهِ Kendisi ile haber verilen cezaya *(Neden?)* عَنْ ذَلِكَ Zâlike lafzından لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne?)* دَارُ الْخُلْدِ **Ebedilik diyarı** أَيْ إِقَامَةٌ لَا انْتِقَالَ مِنْهَا Yani, intikali olmayan bir ikamet جَزَاءً **Ceza olarak** مَنْصُوبٌ عَلَى الْمَصْدَرِ Mastar üzerine nasb olmuştur (Meful-ü mutlak) *(Ne ile?)* بِفِعْلِهِ Mukadder fiili ile *(Ne sebebiyle ceza?)* بِمَا **O şey sebebiyle ki** كَانُوا **Oldular** *(Neye karşı?)* بِآيَاتِنَا **Ayetlerimize karşı** الْقُرْآنِ Kuran'a karşı *(Nedir oldular?)* يَجْحَدُونَ **İnkar ediyorlar.**

29. وَقَالَ **Der** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** كَفَرُوا **Kafir oldular** *(Nerede?)* فِي النَّارِ Ateşte *(Ne diyecekler?)* رَبَّنَا **Ey Rabbimiz** اَرِنَا **Bize göster** *(Kimi?)* الَّذَيْنِ **O iki kimseyi ki** اَضَلَّانَا **O ikisi bizi saptırdı** *(Onlar kimlerdendir?)* مِنَ الْجِنِّ **Cinlerden** وَالْاِنْسِ **Ve insanlardan** أَيْ إِبْلِيسَ وَقَابِيلَ Yani, İblis ve Kâbil سَنَّا Yol edindiler (başlattılar) *(Neyi?)* الْكُفْرَ وَالْقَتْلَ Küfrü ve öldürmeyi نَجْعَلْهُمَا **Onları alalım** *(Nereye?)* تَحْتَ اَقْدَامِنَا **Ayaklarımızın altına** *(Nerede?)* فِي النَّارِ Ateşin içerisinde لِيَكُونَا **Ta ki olsunlar** *(Kimlerden?)* مِنَ الْاَسْفَلِينَ **En aşağı olanlardan** أَيْ أَشَدَّ عَذَابًا مِنَّا Yani, azapları bizden daha şid-detli olsun.

﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا﴾ عَلَى التَّوْحِيدِ وَغَيْرِهِ مِمَّا وَجَبَ عَلَيْهِمْ ﴿تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلٰٓئِكَةُ﴾ عِنْدَ الْمَوْتِ ﴿أَنْ﴾ بِأَنْ ﴿لَا تَخَافُوا﴾ مِنَ الْمَوْتِ وَمَا بَعْدَهُ ﴿وَلَا تَحْزَنُوا﴾ عَلَى مَا خَلَفْتُمْ مِنْ أَهْلٍ وَوَلَدٍ فَنَحْنُ نَخْلُفُكُمْ فِيهِ ﴿وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾﴾ ﴿نَحْنُ أَوْلِيَآؤُكُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ نَحْفَظُكُمْ فِيهَا ﴿وَفِي الْاٰخِرَةِ﴾ أَيْ نَكُونُ مَعَكُمْ فِيهَا حَتَّى تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ ﴿وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِيٓ أَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ ﴿٣١﴾﴾ تَطْلُبُونَ ﴿نُزُلًا﴾ رِزْقًا مُهَيَّئًا مَنْصُوبٌ بِجَعَلَ مُقَدَّرًا ﴿مِنْ غَفُورٍ رَحِيمٍ ﴿٣٢﴾﴾ أَيِ اللهِ ﴿وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا﴾ أَيْ لَا أَحَدَ أَحْسَنُ قَوْلًا ﴿مِمَّنْ دَعَآ إِلَى اللهِ﴾ بِالتَّوْحِيدِ ﴿وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٣﴾﴾ ﴿وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ﴾ فِي جُزْئِيَّاتِهِمَا لِأَنَّ بَعْضَهُمَا فَوْقَ بَعْضٍ ﴿ادْفَعْ﴾ السَّيِّئَةَ ﴿بِالَّتِي﴾ أَيْ بِالْخَصْلَةِ الَّتِي ﴿هِيَ أَحْسَنُ﴾ كَالْغَضَبِ بِالصَّبْرِ وَالْجَهْلِ بِالْحِلْمِ وَالْإِسَاءَةِ بِالْعَفْوِ ﴿فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ ﴿٣٤﴾﴾ أَيْ فَيَصِيرُ عَدُوُّكَ كَالصَّدِيقِ الْقَرِيبِ فِي مَحَبَّتِهِ إِذَا فَعَلْتَ ذٰلِكَ فَالَّذِي مُبْتَدَأٌ وَكَأَنَّهُ الْخَبَرُ وَإِذَا ظَرْفٌ لِمَعْنَى التَّشْبِيهِ ﴿وَمَا يُلَقّٰىهَآ﴾ يُؤْتَى الْخَصْلَةَ الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ﴿إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلَقّٰىهَآ إِلَّا ذُو حَظٍّ﴾ ثَوَابٍ ﴿عَظِيمٍ ﴿٣٥﴾﴾ ﴿وَإِمَّا﴾ فِيهِ إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ فِي مَا الزَّائِدَةِ ﴿يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ﴾ أَيْ يَصْرِفْكَ عَنِ الْخَصْلَةِ وَغَيْرِهَا مِنَ الْخَيْرِ صَارِفٌ ﴿فَاسْتَعِذْ بِاللهِ﴾ جَوَابُ الشَّرْطِ وَجَوَابُ الْأَمْرِ مَحْذُوفٌ أَيْ يَدْفَعْهُ عَنْكَ ﴿إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ﴾ لِلْقَوْلِ ﴿الْعَلِيمُ ﴿٣٦﴾﴾ بِالْفِعْلِ ﴿وَمِنْ اٰيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ﴾ أَيِ الْآيَاتِ الْأَرْبَعَ ﴿إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿٣٧﴾﴾ ﴿فَإِنِ اسْتَكْبَرُوا﴾ عَنِ السُّجُودِ لِلهِ وَحْدَهُ ﴿فَالَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ﴾ أَيْ فَالْمَلَائِكَةُ ﴿يُسَبِّحُونَ﴾ يُصَلُّونَ ﴿لَهُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْأَمُونَ ﴿٣٨﴾﴾ لَا يَمَلُّونَ.

TÜRKÇE ANLAMI

30. **Şüphesiz "Rabbimiz Allah'tır" diyen, sonra da** tevhit ve diğer üzerine vacip olan konularda **dosdoğru olanların üzerlerine** ölüm anında **melekler ineceklerdir.** "Ölüm ve sonrasından **korkmayın,** geride bıraktığınız ailenize ve çocuklarınıza **üzülmeyin,** biz onların yerini alırız **ve vaat edildiğiniz cennet ile müjdelenin" (diyeceklerdir).**

31. **"Biz dünya hayatında da ahirette de sizin dostlarınız.** Dünyada sizi koruruz, ahirette ise cennete kadar sizinle beraber oluruz. **Sizin için orada nefislerinizin arzuladığı her şey vardır. Ve sizin için orada ne isterseniz** ararsanız **vardır."**

32. **Çok mağfiret eden, çok merhametli olan** Allah tarafından **bir ziyafet**[1] hoş bir rızık **olmak üzere.**

33. Tevhit ile **Allah'a davet eden, salih amel işleyen ve "Şüphesiz, ben Müslümanlardanım" diyen kimseden daha güzel sözlü kim vardır?** Ondan daha güzel sözlü kimse yoktur.

34. **Ne iyilik ne de kötülük** çeşitleri birbirine **denk olamaz.** Zira bunların bir kısmı diğer bir kısmından farklıdır. Kötülüğü **en güzel şey** huy**la karşıla.** Mesela, kızgınlığı sabırla, cahilliği yumuşaklıkla, kötülüğü de afla. **İşte o zaman seninle kendisi arasında düşmanlık olan kimse, sanki sımsıcak bir dosttur.** Böyle yaparsan, düşmanın, sana sevgide çok yakın bir dost gibi olur.[2]

35. **Buna** bu güzel huya **sabredenlerden başkası kavuşturulmaz,** verilmez **ve buna çok büyük bir nasip,** sevap **sahibinden başkası kavuşturulmaz.**

36. **Şayet, şeytanın vesvesesi seni dürterse,** bu huydan ve diğer hayırlı işlerden seni bir şey çevirirse, **hemen Allah'a sığın**[3] ki, onu senden uzaklaştırsın.[4] **Şüphesiz o** sözü **işiten,** yapılanı **gayet iyi bilendir.**

37. **Gece, gündüz, güneş ve ay onun ayetlerindendir. Eğer siz ona ibadet ediyorsanız, ne güneşe ne de aya secde etmeyin; onları,** bu dört ayeti/delili **yaratan Allah'a secde edin.**

38. **Eğer,** sadece Allah'a secde etmekten **büyüklenirlerse, Rabbinin katında bulunan** melek**ler, gece-gündüz hiç usanmadan** bıkmadan **onu tesbih eder,** namaz kılar**lar.**

KELİME ANLAMI

30. إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak ki o kimseler** قَالُوا **Dediler** رَبُّنَا **Bizim Rabbimiz** *(Kimdir?)* اللهُ **Allah'tır** ثُمَّ اسْتَقَامُوا **Sonra dosdoğru yolda yürüdüler** عَلَى التَّوْحِيدِ Tevhit üzerine وَغَيْرِهِ مِمَّا وَجَبَ عَلَيْهِمْ Ve üzerlerine vacip olan diğer şeyler üzerine تَتَنَزَّلُ **İnecektir** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمُ **Onların üzerine** *(Kimler?)* الْمَلَائِكَةُ **Melekler** *(Ne zaman?)* عِنْدَ الْمَوْتِ Ölüm esnasında أَنْ لَا تَخَافُوا **Korkmayın** *(Neden?)* مِنَ الْمَوْتِ Ölümden *(Daha)* وَمَا بَعْدَهُ Ölüm ötesinden وَلَا تَحْزَنُوا **Ve üzülmeyin** *(Neye?)* عَلَى مَا خَلَفْتُمْ Geride bıraktıklarınıza *(O da nedir?)* مِنْ أَهْلٍ وَوَلَدٍ Ailenizden ve çocuktan فَنَحْنُ نَخْلُفُكُمْ فِيهِ Bu konuda biz sizin halefiniziz وَأَبْشِرُوا **Ve sevinin** *(Ne ile?)* بِالْجَنَّةِ **Cennet ile** الَّتِي **Öyle cennet ki** كُنْتُمْ **Oldunuz** *(Ne?)* تُوعَدُونَ **Vaad olunanlar.**

---

[1] نُزُلًا kelime mukadder bir جَعَلَ fiiliyle mensuptur.

[2] الَّذِي kelimesi mübteda, كَأَنَّهُ onun haberi, إِذَا ise (كَأَنَّهُ 'da bulunan) teşbih manasının zarfıdır.

[3] فَاسْتَعِذْ بِاللهِ cümlesi şartın cevabıdır.

[4] Bu cümlede فَاسْتَعِذْ emrinin cevabıdır.

31. نَحْنُ **Biz** *(Kimiz?)* أَوْلِيَاؤُكُمْ **Sizin dostlarınızız** *(Nerede?)* فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatında** نَحْفَظُكُمْ فِيهَا Yani, sizi orada koruyacağız *(Daha)* وَفِي الْاٰخِرَةِ **Ahirette de** أَيْ نَكُونُ مَعَكُمْ فِيهَا Yani, ahirette de sizinle beraber olacağız *(Ne zaman kadar?)* حَتّٰى تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ Ta ki siz cennete girene kadar وَلَكُمْ **Sizin için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne?)* مَا **O şeyler ki** تَشْتَهِي **Hoşlanıyor** *(Ne?)* اَنْفُسُكُمْ **Nefisleriniz** وَلَكُمْ **Ve sizin için vardır** *(Nerede?)* فِيهَا **Orada** *(Ne?)* مَا **O şey ki** تَدَّعُونَ **İstiyorsunuz** تَطْلُبُونَ Talep ediyorsunuz.

32. نُزُلًا **Bir ziyafet olarak** رِزْقًا مُهَيَّئًا Hazırlanmış bir rızk olarak مَنْصُوبٌ بِجَعَلَ مُقَدَّرًا Mukadder bir 'cu'ile' ile nasb olmuştur *(Kim tarafından?)* مِنْ غَفُورٍ **Çok mağfiret eden** رَحِيمٍ **Ve çok merhametli olan tarafından** أَيِ اللّٰهِ Yani, Allah tarafından.

33. وَمَنْ **Kim olabilir** *(Ne?)* اَحْسَنُ **Daha güzel** *(Ne bakımından?)* قَوْلًا **Söz bakımından** أَيْ لَا أَحَدَ أَحْسَنُ قَوْلًا Yani, hiç kimse daha güzel sözlü olamaz *(Kimden?)* مِمَّنْ **O kişiden ki** دَعَا **Çağırdı** *(Kime?)* إِلَى اللّٰهِ **Allah'a** *(Ne ile?)* بِالتَّوْحِيدِ Tevhit ile وَعَمِلَ **Ve işledi** *(Neyi?)* صَالِحًا **Salih ameli** وَقَالَ **Ve dedi ki:** إِنَّنِي **Kuşkusuz ben** *(Kimlerdenim?)* مِنَ الْمُسْلِمِينَ **Müslümanlardanım.**

34. وَلَا تَسْتَوِي **Eşit olamaz** *(Ne?)* الْحَسَنَةُ **Her bir iyilik** *(Daha)* وَلَا السَّيِّئَةُ **Her bir kötülükte** *(Nerede?)* فِي جُزْئِيَّاتِهِمَا Kendi cüz-i konularında *(Niçin?)* لِأَنَّ بَعْضَهُمَا Çünkü bazısı *(Nedir?)* فَوْقَ بَعْضٍ Bazısının üstündedir اِدْفَعْ **Bertaraf et/sav** *(Neyi?)* اَلسَّيِّئَةَ Kötülüğü *(Ne ile?)* بِالَّتِي **O şeyle ki** أَيْ بِالْخَصْلَةِ الَّتِي Yani, o hasletle ki هِيَ **O** *(Nedir?)* اَحْسَنُ **En güzeldir** كَالْغَضَبِ بِالصَّبْرِ Öfkeyi sabırla savmak gibi *(Daha)* وَالْجَهْلِ بِالْحِلْمِ Cehaleti olgunlukta savmak gibi وَالْاِسَاءَةِ بِالْعَفْوِ Kötülüğü af etmek gibi فَإِذَا **O vakit** الَّذِي **O kimse ki** بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ **Seninle onun arasında vardır** *(Ne?)* عَدَاوَةٌ **Düşmanlık** كَأَنَّهُ **Sanki o** *(Nedir?)* وَلِيٌّ **Bir dosttur** *(Öyle dost ki,)* حَمِيمٌ **Sadakatli** أَيْ فَيَصِيرُ عَدُوُّكَ كَالصَّدِيقِ الْقَرِيبِ Yani, düşmanın dönüşür *(Ne olmaya?)* Yakın bir dost gibi olmaya *(Ne hususta?)* فِي مَحَبَّتِهِ Onun sevgisi hususunda *(Ne zaman?)* إِذَا فَعَلْتَ ذٰلِكَ Böyle yaptığın zaman فَالَّذِي مُبْتَدَأٌ 'Ellezi' kelimesi müptedadır وَكَأَنَّهُ الْخَبَرُ 'Keennehu' ise haberdir وَإِذَا ظَرْفٌ لِمَعْنَى التَّشْبِيهِ 'İza' kelimesi de teşbih manası için zarftır.

35. وَمَا يُلَقَّاهَا **Buna kavuşturulamaz** يُؤْتَى الْخَصْلَةَ Yani, haslet (kendisine) verilmez الَّتِي Öyle haslet ki هِيَ أَحْسَنُ O en güzeldir اِلَّا **Ancak ona kavuşturulur** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** صَبَرُوا **Sabrettiler** وَمَا يُلَقَّاهَا **Ve buna kavuşturulmaz** اِلَّا **Ancak** ذُو حَظٍّ **Pay sahibi olanlar (kavuşturulur)** ثَوَابٍ Sevap sahibi *(Öyle pay ki,)* عَظِيمٍ **Büyük.**

36. وَإِمَّا **Eğer** فِيهِ Burada vardır *(Ne?)* إِدْغَامُ نُونِ إِنِ الشَّرْطِيَّةِ 'İn'i şartiyyenin nunu'nu idğam etmek *(Neye?)* فِي مَا الزَّائِدَةِ Zaid olan 'ma' ya يَنْزَغَنَّكَ **Seni dürtecek olursa** *(Kim tarafından?)* مِنَ الشَّيْطَانِ **Şeytan tarafından** *(Ne?)* نَزْغٌ **Bir dürtü /vesvese** أَيْ يَصْرِفْكَ عَنِ الْخَصْلَةِ Yani, seni o en güzel hasletten alı koyarsa *(Daha)* وَغَيْرِهَا مِنَ الْخَيْرِ Ve diğer hayırlardan *(Ne?)* صَارِفٌ Bir alı koyan فَاسْتَعِذْ **Hemen sığın** *(Kime?)* بِاللهِ **Allah'a** جَوَابُ الشَّرْطِ Şartın cevabıdır وَجَوَابُ الْأَمْرِ Emrin cevabı ise *(Nedir?)* مَحْذُوفٌ Mahzuftur أَيْ يَدْفَعْهُ عَنْكَ Yani, (Allah'a sığın ki) onu senden def etsin إِنَّهُ **Şüphe yok ki o** هُوَ **Ancak o** *(Nedir?)* السَّمِيعُ **İşitendir** *(Neyi?)* لِلْقَوْلِ Söylenenleri *(Daha nedir?)* الْعَلِيمُ **Bilendir** *(Neyi?)* بِالْفِعْلِ Yapılanları.

37. وَمِنْ آيَاتِهِ **Onun ayetlerindendir** *(Ne?)* اللَّيْلُ **Gece** وَالنَّهَارُ **Gündüz** وَالشَّمْسُ **Güneş** وَالْقَمَرُ **Ve ay** لَا تَسْجُدُوا **Secde etmeyin** *(Neye?)* لِلشَّمْسِ **Güneşe** وَلَا لِلْقَمَرِ **Ne de aya** وَاسْجُدُوا **Ve secde edin** *(Kime?)* لِلهِ **Allah'a** الَّذِي **Öyle Allah ki** خَلَقَهُنَّ **Onları yarattı** أَيِ الْآيَاتِ الْأَرْبَعَ Yani, o dört ayeti *(Ne taktirde?)* إِنْ كُنْتُمْ **Eğer iseniz** *(Kime?)* إِيَّاهُ **Allah'a** *(Ne?)* تَعْبُدُونَ **İbadet etmek isteyenler.**

38. فَإِنِ اسْتَكْبَرُوا **Eğer büyüklük taslarlarsa** *(Neden?)* عَنِ السُّجُودِ لِلهِ وَحْدَهُ Tek olan Allah'a secde etmekten فَالَّذِينَ **O kimseler ki** *(Nerededirler?)* عِنْدَ رَبِّكَ **Rabbinin katındadırlar** أَيْ فَالْمَلَائِكَةُ Yani, melekler يُسَبِّحُونَ **Tespihte bulunurlar** يُصَلُّونَ Namaz kılarak secde ederler *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Ne zaman?)* بِاللَّيْلِ **Gece** *(Daha)* وَالنَّهَارِ **Gündüz** وَهُمْ **Ve onlar** *(Nedir?)* لَا يَسْأَمُونَ **Usanmazlar** لَا يَمَلُّونَ Bıkmazlar.

﴿وَمِنْ اٰيَاتِهٖٓ اَنَّكَ تَرَى الْاَرْضَ خَاشِعَةً﴾ يَابِسَةً لَا نَبَاتَ فِيهَا ﴿فَاِذَآ اَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَآءَ اهْتَزَّتْ﴾ تَحَرَّكَتْ ﴿وَرَبَتْ﴾ اِنْتَفَخَتْ وَعَلَتْ ﴿اِنَّ الَّذِيْٓ اَحْيَيهَا لَمُحْيِي الْمَوْتٰى اِنَّهٗ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾﴾ ﴿اِنَّ الَّذِيْنَ يُلْحِدُوْنَ﴾ مِنْ أَلْحَدَ وَلَحَدَ ﴿فِيْٓ اٰيَاتِنَا﴾ الْقُرْآنِ بِالتَّكْذِيبِ ﴿لَا يَخْفَوْنَ عَلَيْنَا﴾ فَنُجَازِيهِمْ ﴿اَفَمَنْ يُّلْقٰى فِي النَّارِ خَيْرٌ اَمْ مَّنْ يَّاْتِيْٓ اٰمِنًا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اِعْمَلُوْا مَا شِئْتُمْ اِنَّهٗ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيرٌ ﴿٤٠﴾﴾ تَهْدِيدٌ لَهُمْ ﴿اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِالذِّكْرِ﴾ الْقُرْآنِ ﴿لَمَّا جَآءَهُمْ﴾ نُجَازِيهِمْ ﴿وَاِنَّهٗ لَكِتٰبٌ عَزِيزٌ ﴿٤١﴾﴾ مَنِيعٌ ﴿لَا يَاْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهٖ﴾ لَيْسَ قَبْلَهُ كِتَابٌ يُكَذِّبُهُ وَلَا بَعْدَهُ ﴿تَنْزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿٤٢﴾﴾ اَللّٰهِ الْمَحْمُودِ فِي أَمْرِهِ ﴿مَا يُقَالُ لَكَ﴾ مِنَ التَّكْذِيبِ ﴿اِلَّا﴾ مِثْلَ ﴿مَا قَدْ قِيلَ لِلرُّسُلِ مِنْ قَبْلِكَ اِنَّ رَبَّكَ لَذُوْ مَغْفِرَةٍ﴾ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿وَذُوْ عِقَابٍ اَلِيمٍ ﴿٤٣﴾﴾ لِلْكَافِرِينَ ﴿وَلَوْ جَعَلْنٰهُ﴾ أَيِ الذِّكْرَ ﴿قُرْاٰنًا اَعْجَمِيًّا لَّقَالُوْا لَوْلَا﴾ هَلَّا ﴿فُصِّلَتْ﴾ بُيِّنَتْ ﴿اٰيَاتُهٗ﴾ حَتَّى نَفْهَمَهَا ﴿ءَ﴾ قُرْآنٌ ﴿اَعْجَمِيٌّ وَ﴾ نَبِيٌّ ﴿عَرَبِيٌّ﴾ اِسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ مِنْهُمْ بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَةِ وَقَلْبِهَا أَلِفًا بِاِشْبَاعٍ وَدُونِهِ ﴿قُلْ هُوَ لِلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا هُدًى﴾ مِنَ الضَّلَالَةِ ﴿وَشِفَآءٌ﴾ مِنَ الْجَهْلِ ﴿وَالَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ فِيْٓ اٰذَانِهِمْ وَقْرٌ﴾ ثِقَلٌ فَلَا يَسْمَعُونَهُ ﴿وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى﴾ فَلَا يَفْهَمُونَهُ ﴿اُولٰٓئِكَ يُنَادَوْنَ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٤٤﴾﴾ أَيْ هُمْ كَالْمُنَادَى مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ لَا يَسْمَعُ وَلَا يَفْهَمُ مَا يُنَادَى بِهِ ﴿وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتٰبَ﴾ التَّوْرَاةَ ﴿فَاخْتُلِفَ فِيهِ﴾ بِالتَّصْدِيقِ وَالتَّكْذِيبِ كَالْقُرْآنِ ﴿وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ﴾ بِتَأْخِيرِ الْحِسَابِ وَالْجَزَاءِ لِلْخَلَائِقِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ﴾ فِي الدُّنْيَا فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ ﴿وَاِنَّهُمْ﴾ أَيِ الْمُكَذِّبِينَ بِهِ ﴿لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ ﴿٤٥﴾﴾ مُوقِعٍ فِي الرِّيبَةِ ﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهٖ﴾ عَمِلَ ﴿وَمَنْ اَسَآءَ فَعَلَيْهَا﴾ فَضَرَرُ إِسَاءَتِهِ عَلَى نَفْسِهِ ﴿وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿٤٦﴾﴾ أَيْ بِذِي ظُلْمٍ لِقَوْلِهِ تَعَالَى إِنَّ اللهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ.

TÜRKÇE ANLAMI

39. **Onun ayetlerindendir ki, yeryüzünü sakin** kupkuru bitkisiz **bir halde görürsün. Biz, onun üzerine su indirdiğimizde, hareketlenir ve kabarır,** şişer ve suya kanar. **Şüphesiz ona hayat veren, ölüleri de diriltecektir. Çünkü o, her şeye gücü yetendir.**

40. **Ayetlerimiz** Kuran **hakkında** yalanlamak suretiyle **haktan sapanlar,**[1] **bize gizli kalamazlar,** biz onları cezalandıracağız. **Ateşe atılan mı, yoksa kıyamet günü emin bir halde gelen mi daha hayırlıdır? Dilediğinizi yapınız, çünkü o, yaptıklarınızı görendir.** Bu onlara bir tehdittir.

[1] يلحدون fiili hem أَلْحَدَ (if'al babı) hem de لَحَدَ (sülasi)dendir

41. **Şüphesiz, kendilerine geldiği zaman zikri** Kuran'ı **inkâr edenleri** biz cezalandıracağız. **Halbuki o azîz** erişilmez **bir kitaptır.**

42. **Ona ne önünden ve ne de arkasından batıl gelemez.** Ne öncesinde ne de sonrasında onu yalanlayan bir kitap yoktur. **Hikmet sahibi, övgüye layık olan** yaptığı işte övülen Allah **tarafından indirilmiştir.**

43. **Sana söylenen** yalanlama **senden evvelki resûllere denilmiş olan şey**in bir benzerin**den başkası değildir. Doğrusu Rabbin** müminlere karşı **mağfiret sahibi ve** kâfirlere karşı **acı verici bir azap sahibidir.**

44. **Eğer onu,** zikri **yabancı dilde bir Kuran kılsaydık, elbette derlerdi ki: "Ayetleri açıklansaydı** ya! Ta ki biz de anlasaydık. **Arap** peygambere **yabancı dilde** Kuran **olur mu?"**[1] **De ki: "O, iman edenler için** sapıklıktan **bir hidayet ve** cahilliğe **bir şifadır." İman etmeyen kimseler, onların kulaklarında bir ağırlık vardır.** Bu sebeple onu işitmezler. **Ve o, onlara kapalıdır,** onu anlamazlar. **İşte bunlara uzak bir mekandan seslenilir.** Bunlar, çok uzaktan seslenilen; fakat söyleneni duymayan ve anlamayan kişi gibidir.

45. **Andolsun ki, Musa'ya kitabı** Tevrat'ı **verdik. Onda da** tıpkı Kuran'da olduğu gibi doğrulamak ve yalanlamak suretiyle **ihtilaf edildi. Eğer Rabbinin,** yaratılanların hesabını ve cezasını kıyamet gününe kadar geciktireceğine dair **geçmiş bir sözü olmasaydı, elbette** ihtilafa düştükleri konuda daha dünyada **aralarında hüküm verilirdi. Ve şüphesiz o**nu yalanlaya**nlar ondan** tereddüde düşüren **derin bir şüphe içindedirler.**

46. **Kim salih bir amel işlerse, kendisi için** amel etmiş**tir. Ve kim kötülükte bulunursa, aleyhinedir.** Kötülüğünün zararı nefsinin aleyhinedir. **Rabbin, kullarına zulmedici değildir.** ***"Allah zerre kadar zulmetmez" (Nisa: 40)*** ayeti gereğince 'zulüm sahibi değildir' anlamına gelir.

KELİME ANLAMI

39. وَمِنْ اٰيَاتِهٖ **Onun ayetlerindendir** *(Ne?)* اَنَّكَ **Muhakkak ki sen** تَرَى **Görürüsün** *(Neyi?)* الْاَرْضَ **Yeryüzünü** *(Nedir görürsün?)* خَاشِعَةً **Boyun bükmüş** يَابِسَةً Kupkuru لَا نَبَاتَ فِيهَا Onda hiçbir bitki yok فَاِذَا اَنْزَلْنَا **Ne zaman ki biz indiririz** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهَا **Yer yüzüne** *(Neyi?)* الْمَاءَ **Suyu** اهْتَزَّتْ **Harekete başlar** تَحَرَّكَتْ Hareket eder وَرَبَتْ Ve kabarır وَعَلَّتْ اِنْتَفَخَتْ Şişer ve suya kanar اِنَّ الَّذِي **Muhakkak o zat ki** اَحْيَاهَا **Ona hayat vermiştir** *(O zat nedir?)* لَمُحْيِي الْمَوْتٰى **Elbette ölüleri dirilticidir** اِنَّهٗ **Şüphesiz o** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şeye** *(Nedir?)* قَدِيرٌ **Gücü yetendir.**

40. اِنَّ الَّذِينَ **Şüphe yok o kimseler ki** يُلْحِدُونَ **Haktan sapıyorlar** *(Nereden müştaktır?)* مِنْ اَلْحَدَ 'Elhade' den *(Daha)* وَلَحَدَ 'Lehade'den (üçüncü babdan) *(Nerede?)* فِي اٰيَاتِنَا **Ayetlerimizde**

[1] اَاَعْجَمِيٌّ terkibindeki soru inkar içindir. Bu kelime ikinci hemzenin ispatı ve işba' yaparak veya yapmadan elife döndürülmesiyle okunur.

الْقُرْآنِ Kuran'da *(Ne ile?)* بِالتَّكْذِيبِ Yalanlamakla لَا يَخْفَوْنَ **Gizli kalamazlar** *(Kime?)* عَلَيْنَا **Bize** فَنُجَازِيهِمْ Onları cezalandıracağız أَفَمَنْ **O kimsemidir** *(Öyle kimse ki,)* يُلْقَى **Atılıyor** *(Nereye?)* فِي النَّارِ **Ateşe** *(Nedir?)* خَيْرٌ **Hayırlıdır** أَمْ مَنْ **Yoksa o kimsemi ki** يَأْتِي **Gelecek** *(Ne olduğu halde?)* آمِنًا **Emin bir halde** *(Ne zamanda?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ **Kıyamet gününde** اعْمَلُوا **Yapın** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** شِئْتُمْ **Dilediniz** إِنَّهُ **Muhakkak ki Allah** *(Neyi?)* بِمَا **O şeyi ki** تَعْمَلُونَ **Yapıyorsunuz** *(Nedir?)* بَصِيرٌ **Görücüdür** لَهُمْ تَهْدِيدٌ Bu onları tehdittir.

41. إِنَّ الَّذِينَ **Şüphe yok ki o kimseler** كَفَرُوا **İnkar ettiler** *(Neyi?)* بِالذِّكْرِ **Zikri** الْقُرْآنِ Kuran'ı *(Ne zaman?)* لَمَّا جَاءَهُمْ **Kendilerine geldiği zaman** نُجَازِيهِمْ Onları cezalandıracağız وَإِنَّهُ **Muhakkak ki o Kuran** *(Nedir?)* لَكِتَابٌ **Elbette bir kitaptır** *(Öyle kitap ki,)* عَزِيزٌ **Eşi bulunmayan** مَنِيعٌ Emsalsiz.

42. لَا يَأْتِيهِ **Ona gelemez** *(Ne?)* الْبَاطِلُ **Batıl bir şey** *(Nereden?)* مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ **Önünden** *(Daha)* وَلَا مِنْ خَلْفِهِ **Nede ardından** لَيْسَ قَبْلَهُ Yani, ondan önce yoktur *(Ne?)* كِتَابٌ يُكَذِّبُهُ Onu yalanlayan kitap وَلَا بَعْدَهُ Ondan sonrada gelmeyecektir *(O kitap nedir?)* تَنْزِيلٌ **İndirilmiştir** *(Kim tarafından?)* مِنْ حَكِيمٍ **Hikmet sahibi tarafından** *(Daha)* حَمِيدٍ **Ziyade övgüye layık zat tarafından** اللَّهِ الْمَحْمُودِ فِي أَمْرِهِ Yani, tüm işlerinde övülen Allah tarafından.

43. مَا يُقَالُ **Söylenmiyor** *(Kime?)* لَكَ **Sana** مِنَ التَّكْذِيبِ Yalanlamak bakımından إِلَّا **Ancak deniliyor** *(Ne?)* مِثْلَ مَا **O şey** gibisi **ki** قَدْ قِيلَ **Kuskusuz söylendi** *(Kime?)* لِلرُّسُلِ **Peygamberlere** *(Kimden önce olan?)* مِنْ قَبْلِكَ **Senden önce yaşamış olan** إِنَّ رَبَّكَ **Hiç şüphesiz senin Rabbin** *(Nedir?)* لَذُو مَغْفِرَةٍ **Elbette mağfiret sahibidir** *(Kime?)* لِلْمُؤْمِنِينَ Mü'minlere *(Daha nedir?)* وَذُو عِقَابٍ **Azap sahibidir** *(Öyle azap ki,)* أَلِيمٍ **Pek acıklı** *(Kime?)* لِلْكَافِرِينَ Kafirlere.

44. وَلَوْ جَعَلْنَاهُ **Şayet biz onu yapsaydık** أَيِ الذِّكْرَ Yani, o zikri *(Ne yapsaydık?)* قُرْآنًا **Kuran** *(Öyle Kuran ki,)* أَعْجَمِيًّا **Yabancı (dilde)** لَقَالُوا **Elbette derlerdi ki** لَوْلَا فُصِّلَتْ **Ayrıntılı anlatılmalı değimliydi** بُيِّنَتْ Beyan edilmeli değimliydi *(Ne?)* آيَاتُهُ **Onun ayetleri** (ki) حَتَّى نَفْهَمَهَا Tâ ki onu anlayalım –قُرْآنٌ– ء Kuran **olur mu** أَعْجَمِيٌّ **Yabancı (lisan ile)** وَ **Ve halbuki** نَبِيٌّ Bir peygamber ki عَرَبِيٌّ **Arap'tır** اسْتِفْهَامُ إِنْكَارٍ مِنْهُمْ Bu onlardan inkar mahiyetinde bir istifhamdır *(Bu kelime nasıl okunur?)* وَقَلْبِهَا بِتَحْقِيقِ الْهَمْزَةِ İkinci hemzenin ispatı أَلِفًا İkinci hemzeyi elife çevirmekle *(Nasıl?)* بِإِشْبَاعِ وَدُونِهِ İşba' ile ve işba yapmadan قُلْ **De ki** هُوَ **O** *(Kim için?)* لِلَّذِينَ **O kimseler için ki** آمَنُوا **İman ettiler** *(Nedir?)* هُدًى **Bir hidayettir**

(Neden kurtaran?) مِنَ الضَّلَالَةِ Sapıklıktan *(Daha nedir?)* وَشِفَاءٌ **Şifadır** *(Neden kurtaran?)* مِنَ الْجَهْلِ Cehaletten وَالَّذِينَ **O kimseler ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İman etmezler** فِي اٰذَانِهِمْ **Onların kulaklarında vardır** *(Ne?)* وَقْرٌ **Bir ağırlık** ثِقْلٌ Ağırlık فَلَا يَسْمَعُونَهُ Onu işitemezler وَهُوَ **O Kuran** *(Kime karşı?)* عَلَيْهِمْ **Onlara karşı** *(Nedir?)* عَمًى **Bir kötülüktür** فَلَا يَفْهَمُونَهُ O Kuran'ı anlayamazlar اُولٰئِكَ **İşte onlar** يُنَادَوْنَ **Çağırılırlar** *(Nereden?)* مِنْ مَكَانٍ **Bir mekandan** *(Öyle bir mekan ki,)* بَعِيدٍ **Uzak** أَيْ هُمْ كَالْمُنَادٰى Yani, onlar çağrılan gibidir *(Nereden?)* مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ Uzak bir yerden لَا يَسْمَعُ İşitmiyor وَلَا يَفْهَمُ مَا يُنَادٰى بِهٖ Ve kendisine nida edilen şeyi anlamıyor.

45. وَلَقَدْ اٰتَيْنَا **Yemin olsun biz verdik** *(Kime?)* مُوسَى **Musa'ya** *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitabı** التَّوْرَاةَ Tevrat'ı فَاخْتُلِفَ **İhtilaf edildi** *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** بِالتَّصْدِيقِ وَالتَّكْذِيبِ Doğrulamak ve yalanlamakla *(Ne gibi?)* كَالْقُرْاٰنِ Kuran gibi وَلَوْلَا كَلِمَةٌ **Ve eğer bir söz olmasaydı** *(Ne?)* سَبَقَتْ **Geçmiş** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbinden** *(Neye dair bir söz?)* بِتَأْخِيرِ الْحِسَابِ وَالْجَزَاءِ Hesabın ve cezanın tehir edilmesine dair *(Kim için?)* لِلْخَلَائِقِ Mahlukat için *(Ne zamana kadar?)* إِلٰى يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününe kadar لَقُضِيَ **Elbette hüküm verilirdi** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Onların aralarında** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Ne hakkında?)* فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ İhtilaf etmiş oldukları şey hakkında وَإِنَّهُمْ **Ve şüphe yok ki onlar** أَيِ الْمُكَذِّبِينَ بِهٖ Yani, onu yalanlayanlar لَفِي شَكٍّ **Elbette bir şüphe içerisindedirler** *(Neden?)* مِنْهُ **O Kuran'dan** *(Öyle şüphe ki,)* مُرِيبٍ **Tereddüde düşürücü** مُوقِعٍ Düşürür *(Neye?)* فِي الرِّيبَةِ Şüpheye.

46. مَنْ **Kim** عَمِلَ **Yaparsa** *(Ne?)* صَالِحًا **Bir salih amel** فَلِنَفْسِهٖ **Kendisi içindir** عَمِلَ Kendisi için yapar وَمَنْ **Ve kim** اَسَاءَ **Kötü iş yaparsa** فَعَلَيْهَا **Kendi aleyhinedir** فَضَرَرُ إِسَاءَتِهٖ Yani, kötü iş yapmasının zararı *(Nedir?)* عَلٰى نَفْسِهٖ Kendi aleyhinedir وَمَا رَبُّكَ **Senin Rabbin değildir** *(Ne?)* بِظَلَّامٍ **Zulmedici** *(Kime?)* لِلْعَبِيدِ **Kullarına** أَيْ بِذِي ظُلْمٍ Yani, zulüm sahibi değildir لِقَوْلِهٖ تَعَالٰى (Buna dair delil) Allah Teâla'nın şu kavlidir إِنَّ اللّٰهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ Muhakkak ki Allah zerre kadar zülüm yapmaz.

﴿إِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ﴾ مَتى تَكُونُ لَا يَعْلَمُهَا غَيْرُهُ ﴿وَمَا تَخْرُجُ مِنْ ثَمَرَاتٍ﴾ وَفِي قِرَاءَةٍ ثَمَرَةٍ ﴿مِنْ اَكْمَامِهَا﴾ أَوْعِيَتِهَا جَمْعُ كِمٍّ بِكَسْرِ الْكَافِ إِلَّا بِعِلْمِهِ ﴿وَمَا تَحْمِلُ مِنْ اُنْثٰى وَلَا تَضَعُ اِلَّا بِعِلْمِهِ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ اَيْنَ شُرَكَآئِي قَالُوا اٰذَنّٰكَ﴾ أَعْلَمْنَاكَ الْآنَ ﴿مَا مِنَّا مِنْ شَهِيدٍ ﴿٤٧﴾﴾ أَيْ شَاهِدٍ بِأَنَّ لَكَ شَرِيكًا ﴿وَضَلَّ﴾ غَابَ ﴿عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَدْعُونَ﴾ يَعْبُدُونَ ﴿مِنْ قَبْلُ﴾ فِي الدُّنْيَا مِنَ الْأَصْنَامِ ﴿وَظَنُّوا﴾ أَيْقَنُوا ﴿مَا لَهُمْ مِنْ مَحِيصٍ ﴿٤٨﴾﴾ مَهْرَبٍ مِنَ الْعَذَابِ وَالنَّفْيُ فِي الْمَوْضِعَيْنِ مُعَلَّقٌ عَنِ الْعَمَلِ وَجُمْلَةُ النَّفْيِ سَدَّتْ مَسَدَّ الْمَفْعُولَيْنِ ﴿لَا يَسْاَمُ الْاِنْسَانُ مِنْ دُعَآءِ الْخَيْرِ﴾ لَا يَزَالُ يَسْأَلُ رَبَّهُ الْمَالَ وَالصِّحَّةَ وَغَيْرَهُمَا ﴿وَاِنْ مَسَّهُ الشَّرُّ﴾ الْفَقْرُ وَالشِّدَّةُ ﴿فَيَئُوسٌ قَنُوطٌ ﴿٤٩﴾﴾ مِنْ رَحْمَةِ اللهِ وَهٰذَا وَمَا بَعْدَهُ لِلْكَافِرِينَ ﴿وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿اَذَقْنٰهُ﴾ آتَيْنَاهُ ﴿رَحْمَةً﴾ غِنًى وَصِحَّةً ﴿مِنَّا مِنْ بَعْدِ ضَرَّآءَ﴾ شِدَّةٍ وَبَلَاءٍ ﴿مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ هٰذَا لِي﴾ أَيْ بِعَمَلِي ﴿وَمَآ اَظُنُّ السَّاعَةَ قَآئِمَةً وَلَئِنْ﴾ لَامُ قَسَمٍ ﴿رُجِعْتُ اِلٰى رَبِّي اِنَّ لِي عِنْدَهُ لَلْحُسْنٰى﴾ أَيِ الْجَنَّةَ ﴿فَلَنُنَبِّئَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٠﴾﴾ شَدِيدٍ وَاللَّامُ فِي الْفِعْلَيْنِ لَامُ قَسَمٍ ﴿وَاِذَآ اَنْعَمْنَا عَلَى الْاِنْسَانِ﴾ الْجِنْسِ ﴿اَعْرَضَ﴾ عَنِ الشُّكْرِ ﴿وَنَاٰ بِجَانِبِهِ﴾ ثَنَى عِطْفَهُ مُتَبَخْتِرًا وَفِي قِرَاءَةٍ [نَأَا] بِتَقْدِيمِ الْهَمْزَةِ ﴿وَاِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَذُو دُعَآءٍ عَرِيضٍ ﴿٥١﴾﴾ كَثِيرٍ ﴿قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كَانَ﴾ أَيِ الْقُرْآنُ ﴿مِنْ عِنْدِ اللهِ﴾ كَمَا قَالَ النَّبِيُّ ﴿ثُمَّ كَفَرْتُمْ بِهِ مَنْ﴾ أَيْ لَا أَحَدَ ﴿اَضَلُّ مِمَّنْ هُوَ فِي شِقَاقٍ﴾ خِلَافٍ ﴿بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾﴾ عَنِ الْحَقِّ أُوقِعَ هٰذَا مَوْقِعَ مِنْكُمْ بَيَانًا لِحَالِهِمْ ﴿سَنُرِيهِمْ اٰيَاتِنَا فِي الْاٰفَاقِ﴾ أَقْطَارِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ مِنَ النَّيِّرَاتِ وَالنَّبَاتِ وَالْأَشْجَارِ ﴿وَفِي اَنْفُسِهِمْ﴾ مِنْ لَطِيفِ الصُّنْعَةِ وَبَدِيعِ الْحِكْمَةِ ﴿حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُ﴾ الْقُرْآنُ ﴿الْحَقُّ﴾ الْمُنَزَّلُ مِنَ اللهِ بِالْبَعْثِ وَالْحِسَابِ وَالْعِقَابِ فَيُعَاقَبُونَ عَلَى كُفْرِهِمْ بِهِ وَبِالْجَائِي بِهِ ﴿اَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ﴾ فَاعِلُ يَكْفِ ﴿اَنَّهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٥٣﴾﴾ بَدَلٌ مِنْهُ أَيْ أَوَ لَمْ يَكْفِهِمْ فِي صِدْقِكَ أَنَّ رَبَّكَ لَا يَغِيبُ عَنْهُ شَيْءٌ مَا ﴿اَلَآ اِنَّهُمْ فِي مِرْيَةٍ﴾ شَكٍّ ﴿مِنْ لِقَآءِ رَبِّهِمْ﴾ لِإِنْكَارِهِمُ الْبَعْثَ ﴿اَلَآ اِنَّهُ﴾ تَعَالَى ﴿بِكُلِّ شَيْءٍ مُحِيطٌ ﴿٥٤﴾﴾ عِلْمًا وَقُدْرَةً فَيُجَازِيهِمْ بِكُفْرِهِمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

47. **Kıyamet**'in ne zaman kopacağı **bilgisi, ona havale edilir,** ondan başkası bilemez. **Onun bilgisi olmadan hiçbir meyve,**[1] **tomurcuklarından**[2]

[1] ثَمَرَاتٍ kelimesi diğer bir kıraatte ثَمَرَةٍ şeklinde okunur.
[2] أَكْمَام kelimesi كِمّ kelimesinin çoğuludur.

kapcığından **çıkmaz, hiçbir dişi hamile kalmaz ve de doğurmaz. Ve onlara "Nerede benim ortaklarım?" diye seslendiği gün derler ki: "Sana arz ettik,** şuan bildirdik ki, **bizden** senin ortağın olduğuna dair **hiçbir şahit yoktur."**

48. **Bundan önce** dünyada **taptıkları** ibadet ettikleri putlar **onlardan kayb-olup gitti. Ve anladılar,** kesin olarak bildiler **ki, onlar için** azaptan **kaçacak bir yer yoktur.**[1]

49. **İnsan iyilik istemekten usanmaz.** Durmadan Rabbinden mal, sıhhat ve diğer şeyleri ister. **Eğer kendisine bir fenalık** fakirlik ve zorluk **dokunursa, hemen umudunu yitirir,** Allah'ın rahmetinden **ümidini keser.** Bu ve bundan sonraki ayet kâfirler hakkındadır.

50. **Ve andolsun ki,**[2] **eğer ona, kendisine dokunan bir sıkıntıdan** zorluk ve beladan **sonra, tarafımızdan bir rahmet** zenginlik ve sıhhat **tattırır** verirsek, **elbette diyecektir ki: "Bu, benim içindir,** çalışmam sayesindedir **ve zannetmem ki, kıyamet kopacak olsun. Ve andolsun ki, eğer Rabbime döndürülürsem,**[3] **şüphesiz, benim için onun yanında iyilik** cennet **vardır." Elbette inkâr eden kimselere yaptıklarını haber vereceğiz. Ve elbette onlara pek ağır** şiddetli **bir azaptan tattıracağızdır.**[4]

51. **İnsan** cinsine **nimet verdiğimiz zaman** şükürden **yüz çevirir ve yan çizer.**[5] Kibirle yanını döner. **Ona bir kötülük dokunduğu zaman ise, uzun,** çok**ça dua eder.**

52. **De ki: "Gördünüz mü! Eğer o,** Kuran, peygamberin dediği gibi **Allah tarafından olup sonra onu inkâr etmiş iseniz,** haktan **uzak bir ayrılığa düşenden**[6] **daha sapık kim vardır?"** Yani, daha sapığı yoktur.

53. **Çok yakında onlara ufuklarda** yer ve göğün her tarafında bulunan güneş, ay, yıldız, bitki ve ağaçları **ve kendi nefislerinde olan ayetlerimizi** ince sanat ve eşsiz hikmeti **göstereceğiz, ta ki, onun** Kuran'ın, Allah tarafından diriltilme, hesap ve azap (hükümleriy)le indirilen **hak olduğu onlara aşikar olsun.** Böylece onu ve onu getireni inkâr etmeleri üzerine cezalandırılırlar. **Rabbinin**[7] **her şeye şahit olması** Rabbinden hiçbir şeyin gizli kalmaması, senin doğru olduğun konusunda, onlara **yetmedi mi?**

54. **İyi bil ki, onlar** dirilmeyi inkâr ettikleri için **Rablerine kavuşmaktan şüphe içindedirler. İyi bil ki, o,** yüce Allah **her şeyi** ilmi ve kudretiyle **kuşatandır.** Onlara inkârlarının karşılığını verecektir.

---

[1] مَا لَهُمْ مِنْ مَحِيصٍ ve مَا مِنَّا مِنْ شَهِيدٍ terkiplerindeki nefy edatı olan مَا (ظَنُّوا ve آذَنَّاكَ) amelden ta'lik etmiştir. Nefy cümlesi iki meful makamına kaimdir.

[2] وَلَئِنْ أَذَقْنَاهُ terkibindeki lam yemin içindir.

[3] وَلَئِنْ رُجِعْتُ terkibindeki lam yemin içindir.

[4] فَلَنُذِيقَنَّ ve فَلَنُنَبِّئَنَّ terkiplerindeki lam harfleri yemin içindir.

[5] نَاءَ fiili diğer bir kıraatte نَأَى şeklinde hemzenin elife takdimiyle okunur.

[6] Onların halini bildirmek için مِمَّنْ هُوَ فِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ terkibi مِنْكُمْ terkibinin yerine konulmuştur.

[7] بِرَبِّكَ terkibi يَكْفِ fiilinin failidir.

KELİME ANLAMI

47. إِلَيْهِ **Ona** يُرَدُّ **Havale olunur** عِلْمُ السَّاعَةِ **Kıyameti bilmek** مَتٰى تَكُونُ Ne zaman olacak لَا يَعْلَمُهَا غَيْرُهُ Onu, ondan başkası bilemez وَمَا تَخْرُجُ **Çıkmaz** *(Ne?)* مِنْ ثَمَرَاتٍ **Meyvelerden** وَفِي قِرَاءَةٍ ثَمَرَتٍ Bir kıraatte hiç bir meyveden *(Neden?)* مِنْ أَكْمَامِهَا **Tomurcuklarından** أَوْعِيَتِهَا Kapcıklarından جَمْعُ كِمٍّ 'Kimmun' un cemisidir *(Ne ile okunur?)* بِكَسْرِ الْكَافِ Kaf'ın kesresi ile وَمَا تَحْمِلُ Ancak Allah'ın ilmi iledir (Meyvenin çıkması) إِلَّا بِعِلْمِهِ **Gebe kalmaz** *(Ne?)* مِنْ أُنْثٰى **Hiçbir dişi** وَلَا تَضَعُ **Ve doğuramaz** إِلَّا بِعِلْمِهِ **Ancak Allah'ın bilmesiyledir** وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ **Onlara nida edeceği gün** *(Ne diye?)* أَيْنَ شُرَكَائِي **Nerede benim ortaklarım** قَالُوا **Derler ki** أَذَنَّاكَ **Sana arz ettik** أَعْلَمْنَاكَ Sana bildirdik مَا مِنَّا **Bizden yoktur** *(Ne?)* مِنْ شَهِيدٍ **Hiçbir şahit** أَيْ شَاهِدٍ Yani, şahit الْآنَ Şu an *(Ne diye?)* بِأَنَّ لَكَ شَرِيكًا Senin için ortak var diye.

48. وَضَلَّ **Kayboluverdi** غَابَ Kayboldu *(Kimden?)* عَنْهُمْ **Onlardan** *(Ne?)* مَا **O şey ki** كَانُوا **İdiler** *(Ne?)* يَدْعُونَ **Tapıyorlar** يَعْبُدُونَ İbadet ediyorlar *(Ne zaman?)* مِنْ قَبْلُ **Evvelce** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Taptıkları nedir?)* مِنَ الْأَصْنَامِ Putlar وَظَنُّوا **Ve anladılar ki** أَيْقَنُوا Kesin inandılar ki مَا لَهُمْ **Kendileri için yoktur** *(Ne?)* مِنْ مَحِيصٍ **Sığınılacak bir yer** مَهْرَبٍ مِنَ الْعَذَابِ Azaptan kaçacak bir yer وَالنَّفْيُ فِي الْمَوْضِعَيْنِ Her iki yerde ki nefi *(Nedir?)* مُعَلِّقٌ عَنِ الْعَمَلِ Amelden askıya almıştır وَجُمْلَةُ النَّفْيِ Nefi cümlesi *(Nedir?)* سَدَّتْ مَسَدَّ الْمَفْعُولَيْنِ İki meful yerine kaimdir.

49. لَا يَسْأَمُ **Usanmaz** *(Kim?)* الْإِنْسَانُ **İnsan** *(Neden?)* مِنْ دُعَاءِ الْخَيْرِ **Hayır istemekten** الْمَالَ وَالصِّحَّةَ وَغَيْرَهُمَا Mal, sıhhat ve başka şeyler يَزَالُ يَسْأَلُ رَبَّهُ Yani, rabbinden istemeye devam eder *(Ne?)* وَإِنْ مَسَّهُ **Eğer kendisine dokunursa** الشَّرُّ **Bir fenalık** الْفَقْرُ وَالشِّدَّةُ Fakirlik ve sıkıntı (gibi) فَيَئُوسٌ **Hemen ümidini kesmiş** قَنُوطٌ **Ümitsizliğe düşmüştür** *(Neden?)* مِنْ رَحْمَةِ اللهِ Allah'ın rahmetinden وَهٰذَا وَمَا بَعْدَهُ Bu ve bundan sonra ki ayet *(Kim hakkındadır?)* لِلْكَافِرِينَ Kafirler hakkındadır.

50. وَلَئِنْ **Yemin olsun eğer** لَامُ قَسَمٍ Lam kasem lâmıdır أَذَقْنَاهُ **Ona tattırsak** آتَيْنَاهُ Ona verirsek *(Ne?)* رَحْمَةً **Bir rahmet** غِنًى وَصِحَّةً **Zenginlik, sıhhat** *(Nereden?)* مِنَّا **Tarafımızdan** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ ضَرَّاءَ **Bir zarardan** شِدَّةٍ وَبَلَاءٍ Sıkıntı ve beladan **sonra** *(Öyle zarar ki,)* مَسَّتْهُ **Ona dokundu** لَيَقُولَنَّ **Elbette diyecektir ki** هٰذَا **Bu** *(Kim içindir?)* لِي **Benim içindir** أَيْ بِعَمَلِي Yani, benim amelimle olmuştur وَمَا أَظُنُّ **Ve zannetmem ki** *(Neyi?)* السَّاعَةَ **Kıyameti** *(Ne zannetmem?)* قَائِمَةً **Kopuyor** وَلَئِنْ **Yemin olsun eğer**

لَامُ قَسَمٍ Lam yemin lâmıdır رُجِعْتُ **Döndürülürsem** *(Kime?)* إِلَى رَبِّي **Rabbime** لِلْحُسْنَى إِنَّ لِي **Şüphesiz benim için vardır** *(Nerede?)* عِنْدَهُ **Onun katında** *(Ne vardır?)* **Elbette iyilik vardır** أَيِ الْجَنَّةَ Yani, elbette bir iyilik vardır فَلَنُنَبِّئَنَّ **Fakat,yemin olsun haber vereceğiz** *(Kime?)* الَّذِينَ **O kimselere ki** كَفَرُوا **Küfre düştüler** *(Neyi haber vereceğiz?)* بِمَا **O şeyi ki** عَمِلُوا **Yaptılar** وَلَنُذِيقَنَّهُمْ **Ve yemin olsun onlara tattıracağız** *(Neden?)* مِنْ عَذَابٍ **Bir azaptan** *(Öyle azap ki,)* غَلِيظٍ **Pek ağır** شَدِيدٍ Şiddetli وَاللَّامُ فِي الْفِعْلَيْنِ لَامُ قَسَمٍ Her iki fiilde ki lam, kasem lâmıdır.

51. وَإِذَا أَنْعَمْنَا **Nimet verdiğimiz zaman** *(Kime?)* عَلَى الْإِنْسَانِ **İnsana** الْجِنْسِ İnsan cinsine أَعْرَضَ **Yüz çevirir** *(Neden?)* عَنِ الشُّكْرِ **Şükürden** وَنَأَى **Uzaklaşır** *(Ne ile?)* بِجَانِبِهِ **Yanı ile** (yan çizip) ثَنَى عِطْفَهُ Kibirlenip büyüklenir مُتَبَخْتِرًا Çalım satarak وَفِي قِرَاءَةٍ Bir kıraatte okundu *(Ne ile?)* بِتَقْدِيمِ الْهَمْزَةِ Hemzenin takdimi ile وَإِذَا مَسَّهُ **Ve ona dokunduğu zaman** *(Ne?)* الشَّرُّ **Bir kötülük** فَذُو دُعَاءٍ **Artık duacıdır** *(Öyle dua ki,)* عَرِيضٍ **Bolca** كَثِيرٍ Çokça.

52. قُلْ **De ki** أَرَأَيْتُمْ **Gördünüz mü (bana haber verin)** إِنْ كَانَ **Eğer o olmuş ise** كَمَا قَالَ النَّبِيُّ أَيِ الْقُرْآنُ Yani, Kuran *(Kim tarafından?)* مِنْ عِنْدِ اللهِ **Allah tarafından** ثُمَّ كَفَرْتُمْ **Sonra inkar etmiş iseniz** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** مَنْ **Kimdir** أَيْ لَا أَحَدَ Yani, hiç kimse yoktur *(Ne?)* أَضَلُّ **Daha sapık** *(Kimden?)* مِمَّنْ **O kimseden ki** هُوَ **O** *(Nedir?)* فِي شِقَاقٍ **Muhalefettedir** خِلَافٍ Hilaftadır *(Öyle muhalefet ki,)* بَعِيدٍ **Çok uzak** *(Neden?)* عَنِ الْحَقِّ Haktan هٰذَا أُوقِعَ Bu şekil (mimmen huve fi şikakin baid) ifade getirildi *(Nereye?)* مَوْقِعَ مِنْكُمْ Minküm (muhatap zamir) yerine *(Niçin?)* بَيَانًا لِحَالِهِمْ Onların halini açıklamak için.

53. سَنُرِيهِمْ **Yakında onlara göstereceğiz** *(Neyi?)* آيَاتِنَا **Ayetlerimizi** *(Nerede olan?)* فِي الْآفَاقِ **Ufuklarda olan** أَقْطَارِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ Göklerin ve yerin bölgelerinde *(Neden olan?)* مِنَ النَّيِّرَاتِ وَالنَّبَاتِ وَالْأَشْجَارِ Kandillerinden, bitkilerinden ve ağaçlarından *(Daha nerede olan)* وَفِي أَنْفُسِهِمْ **Kendi nefislerinde olan** *(Neden olan?)* مِنْ لَطِيفِ الصُّنْعَةِ İnce sanattan *(Daha)* وَبَدِيعِ الْحِكْمَةِ Eşsiz hikmetten حَتّٰى يَتَبَيَّنَ **Ta ki ortaya çıksın** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Ne?)* أَنَّهُ **Muhakkak ki o** الْقُرْآنُ Yani, Kuran *(Nedir?)* الْحَقُّ **Haktır** الْمُنَزَّلُ مِنَ اللهِ Allah tarafından indirilmiştir *(Ne ile?)* بِالْبَعْثِ Öldükten sonra dirilmek وَالْحِسَابِ وَالْعِقَابِ Hesap ve ceza ile فَيُعَاقَبُونَ Onlar cezalandırılacaklar *(Neye karşı?)* عَلَى كُفْرِهِمْ بِهِ Kuran'ı inkar etmelerine karşı *(Daha)* وَبِالْجَائِي بِهِ Onu getirene olan

inkarlarına karşı اَوَلَمْ يَكْفِ **Yetmez mi** *(Kim?)* بِرَبِّكَ **Rabbin** فَاعِلُ يَكْفِ 'Yekfi' fiilinin failidir اَنَّهُ **Muhakkak ki o** عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** *(Nedir?)* شَهِيدٍ **Şâhittir** بَدَلٌ مِنْهُ Bu cümle 'bi rabbike'den bedeldir أَيْ أَوَ لَمْ يَكْفِهِمْ فِي صِدْقِكَ Yani, senin doğruluğun hakkında onlara yetmedi mi *(Ne?)* مَا أَنَّ رَبَّكَ لَا يَغِيبُ عَنْهُ شَيْءٌ Senin Rabbinden hiçbir şey gizli kalmaz.

54. اَلَا **Dikkat et** اِنَّهُمْ **Şüphesiz ki onlar** *(Nedir?)* فِي مِرْيَةٍ **Kuşku içerisindedirler** شَكٍّ Şüphe içerisindedirler *(Neden?)* مِنْ لِقَاءِ رَبِّهِمْ **Rablerine kavuşmaktan** *(Niçin?)* لِاِنْكَارِهِمُ الْبَعْثَ Öldükten sonra dirilmeyi inkar ettikleri için اَلَا **İyi bil ki** اِنَّهُ **Muhakkak ki o** تَعَالٰى Allah Teâla بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Nedir?)* مُحِيطٌ **Kuşatıcıdır** عِلْمًا İlmiyle وَقُدْرَةً Ve kudretiyle فَيُجَازِيهِمْ بِكُفْرِهِمْ Onları inkarları sebebiyle cezalandıracaktır.

٤٢

سُورَةُ الشُّورٰى

مَكِّيَّةٌ اِلَّا قُلْ لَا أَسْئَلَكُمْ اَلْاٰيَاتِ الْاَرْبَعِ
ثَلَاثٌ وَخَمْسُونَ آيَةً

Şûrâ Sûresi

Dört ayet dışında
Mekke'de inmiştir.
Elli üç ayettir.

سُورَةُ الشُّورٰى

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿حٰمٓ ﴿١﴾﴾ اَللّٰهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِهِ ﴿عٓسٓقٓ ﴿٢﴾﴾ اَللّٰهُ أَعْلَمُ بِمُرَادِهِ بِهِ ﴿كَذٰلِكَ﴾ أَيْ مِثْلَ ذٰلِكَ الْإِيحَاءِ ﴿يُوحِي إِلَيْكَ﴾ أَوْحٰى ﴿وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ اللّٰهُ﴾ فَاعِلُ الْإِيحَاءِ ﴿الْعَزِيزُ﴾ فِي مُلْكِهِ ﴿الْحَكِيمُ ﴿٣﴾﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا ﴿وَهُوَ الْعَلِيُّ﴾ عَلٰى خَلْقِهِ ﴿الْعَظِيمُ ﴿٤﴾﴾ الْكَبِيرُ ﴿تَكَادُ﴾ بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ ﴿السَّمٰوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ﴾ بِالنُّونِ وَفِي قِرَاءَةٍ [يَتَفَطَّرْنَ] بِالتَّاءِ وَالتَّشْدِيدِ ﴿مِنْ فَوْقِهِنَّ﴾ أَيْ تَنْشَقُّ كُلُّ وَاحِدَةٍ فَوْقَ الَّتِي تَلِيهَا مِنْ عَظَمَةِ اللّٰهِ تَعَالٰى ﴿وَالْمَلٰٓئِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ﴾ أَيْ مُلَابِسِينَ لِلْحَمْدِ ﴿وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِي الْأَرْضِ﴾ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿أَلَآ إِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْغَفُورُ﴾ لِأَوْلِيَائِهِ ﴿الرَّحِيمُ ﴿٥﴾﴾ بِهِمْ ﴿وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ﴾ أَيِ الْأَصْنَامِ ﴿أَوْلِيَآءَ اللّٰهُ حَفِيظٌ﴾ مُحْصٍ ﴿عَلَيْهِمْ﴾ لِيُجَازِيَهُمْ ﴿وَمَآ أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿٦﴾﴾ تَحْصُلُ الْمَطْلُوبُ مِنْهُمْ مَا عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلَاغُ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ مِثْلَ ذٰلِكَ الْإِيحَاءِ ﴿أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا لِتُنْذِرَ﴾ تُخَوِّفَ ﴿أُمَّ الْقُرٰى وَمَنْ حَوْلَهَا﴾ أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ وَسَائِرَ النَّاسِ ﴿وَتُنْذِرَ﴾ النَّاسَ ﴿يَوْمَ الْجَمْعِ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَجْمَعُ فِيهِ الْخَلَائِقُ ﴿لَا رَيْبَ﴾ لَا شَكَّ ﴿فِيهِ فَرِيقٌ﴾ مِنْهُمْ ﴿فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ ﴿٧﴾﴾ النَّارِ

﴿وَلَوْ شَآءَ اللهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً﴾ أَيْ عَلَى دِينٍ وَاحِدٍ وَهُوَ الْإِسْلَامُ ﴿وَلٰكِنْ يُدْخِلُ مَنْ يَشَآءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظّٰلِمُونَ﴾ الْكَافِرُونَ ﴿مَا لَهُمْ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ۝٨﴾ ﴿يَدْفَعُ عَنْهُمُ الْعَذَابَ ﴿أَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ﴾ أَيِ الْأَصْنَامِ ﴿أَوْلِيَآءَ﴾ أَمْ مُنْقَطِعَةٌ بِمَعْنَى بَلِ الَّتِي لِلْإِنْتِقَالِ وَالْهَمْزَةُ لِلْإِنْكَارِ أَيْ لَيْسَ الْمُتَّخِذُونَ أَوْلِيَاءَ ﴿فَاللهُ هُوَ الْوَلِيُّ﴾ أَيِ النَّاصِرُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْفَاءُ لِمُجَرَّدِ الْعَطْفِ ﴿وَهُوَ يُحْيِي الْمَوْتٰى وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝٩﴾ ﴿وَمَا اخْتَلَفْتُمْ﴾ مَعَ الْكُفَّارِ ﴿فِيهِ مِنْ شَيْءٍ﴾ مِنَ الدِّينِ وَغَيْرِهِ ﴿فَحُكْمُهُ﴾ مَرْدُودٌ ﴿إِلَى اللهِ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ قُلْ لَهُمْ ﴿ذٰلِكُمُ اللهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ۝١٠﴾ أَرْجِعُ.

TÜRKÇE ANLAMI

42- Şûrâ Sûresi

Mekke'de inmiştir.

Sadece dört ayet (23-26) hariç.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. **Hâ, Mîm.**
2. **Ayn, Sîn, Kaf.** Bu harflerden ne kastettiğini en iyi Allah bilir.
3. Mülkünde **Azîz ve** işinde **hikmet sahibi olan Allah,**[1] **sana ve senden öncekilere işte böyle** bu vahiy gibi **vahyeder.**
4. **Göklerde ve yerde olanlar onun** mülkü, yarattığı ve kulu**dur. O** kullarına karşı **yücedir, uludur,** büyüktür.
5. **Neredeyse**[2] **gökler üstlerinden çatlayacaklar,** Allah'ın azametinden her biri yarılıp bir sonrakinin üstüne düşecek![3] **Melekler de Rablerini hamd ile** birlikte **tesbih ediyorlar ve yerdeki** müminler **için mağfiret diliyorlar. İyi bilin ki, Allah** dostlarını **çok bağışlayan,** onlara **çok merhamet edendir.**
6. **Allah'tan başka** putları **dostlar edinenler üzerine Allah daima gözetleyicidir,** karşılıklarını vermek için (amellerini) saymaktadır. **Sen, onlara vekil** onlardan isteneni tahsil eden **değilsin.** Senin görevin sadece bildirmektir.
7. **Şehirlerin anasını ve onun çevresinde bulunanları** Mekke halkını ve diğer insanları **uyarman** korkutman **ve kendisinde asla şüphe** kuşku **olmayan toplanma gününden** yaratılanların toplandığı kıyamet gününden **onları korkutman için, sana böyle** bu vahiy gibi **Arapça bir Kuran vahyettik.** Onlardan **bir bölümü cennette, bir bölümü de çılgın alevli cehennemde** ateş**tedir.**
8. **Allah dileseydi onları bir tek millet** tek bir din, İslam dini üzere **yapardı.**

---

[1] اَللهُ lafzı يُوحِي fiilinin failidir.

[2] تَكَادُ fiili ta ve ya harfleriyle okunur.

[3] ينفطرن fiili nun ile (infi'al babından) bir de ta ve şedde ile (يَتَفَطَّرْنَ şeklinde tefaaül babından) okunur.

Fakat o, dilediğini rahmetine koyar; zalimlerin kâfirlerin **ise** onlardan azabı uzaklaştıracak **hiçbir dostu ve yardımcısı yoktur.**

9. **Yoksa**[1] **Allah'tan başka** putları **dostlar mı edindiler?** Edindikleri dost değildir. **Dost,** müminlere yardım eden **yalnız Allah'tır.**[2] **O ölüleri diriltir ve o her şeye gücü yetendir.**

10. Kâfirlerle **ayrılığa düştüğünüz herhangi bir şeyde** din ve diğer konularda **hüküm, Allah'a** ısmarlanmıştır. Kıyamet günü aranızda hükmedecektir. Onlara de ki: **İşte, bu Allah'tır, benim Rabbimdir. Sadece ona dayandım ve ona yönelirim,** dönerim.

KELİME ANLAMI

سُورَةُ الشُّورٰى - ﴿٤٢﴾

42- Şûrâ Sûresi

مَكِّيَّةٌ Mekke'de inmiştir إِلَّا قُلْ لَا أَسْئَلَكُمْ اَلْاٰيَاتِ الْاَرْبَعَ Ancak dört ayet (23-26) hariç ثَلَاثٌ وَخَمْسُونَ آيَةً Elli üç ayettir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

1. **حٰمٓ Hâ, Mîm اَللّٰهُ** Allah *(Nedir?)* **أَعْلَمُ** Daha iyi bilir *(Neyi?)* **بِمُرَادِهِ** Muradını *(Ne ile?)* **بِهِ** Bununla.

2. **عٓسٓقٓ Ayn, Sin, Kâf** Allah *(Nedir?)* **أَعْلَمُ** Daha iyi bilir *(Neyi?)* **بِمُرَادِهِ** Muradını *(Ne ile?)* **بِهِ** Bununla.

3. **كَذٰلِكَ İşte böyle** أَيْ مِثْلَ ذٰلِكَ الْاِيحَاءِ Yani, bu vahyetmesi gibi **يُوحِي Vahyediyor** *(Kime?)* **إِلَيْكَ Sana وَ Ve** أَوْحٰى Vahyetti *(Kime?)* **إِلَى الَّذِينَ O kimselere ki** *(Kimden önce yaşadılar?)* **مِنْ قَبْلِكَ Senden evvel** *(Kim vahyediyor?)* **اللّٰهُ Allah** فَاعِلُ الْاِيحَاءِ Vahyetmek fiilin failidir *(Öyle Allah ki,)* **الْعَزِيزُ Aziz olan** *(Nerede?)* **فِي مُلْكِهِ** Mülkünde *(Öyle Allah ki,)* **الْحَكِيمُ Hakim olan** *(Nerede?)* **فِي صُنْعِهِ** Yaptıklarında.

4. **لَهُ Onun içindir** *(Ne?)* **مَا O şeyler ki** *(Nerede olan?)* **فِي السَّمٰوَاتِ Göklerde** *(Daha)* **وَمَا O şeyler ki** *(Nerede olan?)* **فِي الْاَرْضِ Yerde** *(Ne bakımımdan onundur?)* **مُلْكًا** Mülk bakımından *(Daha)* **وَخَلْقًا** Yaratma bakımından *(Daha)* **وَعَبِيدًا** Kul olma bakımından **وَهُوَ O Allah** *(Nedir?)* **الْعَلِيُّ Çok yücedir** *(Kim üzerine?)* **عَلٰى خَلْقِهِ** Mahlukatı üzerine *(Daha nedir?)* **الْعَظِيمُ Azimdir** الْكَبِيرُ Büyüktür.

---

[1] أَمْ kelimesi intikal anlamındaki بَلْ ve inkar hemzesi anlamındaki em-i munkatıadır.
[2] فَاللّٰهُ terkibindeki fa harfi sadece atıf içindir.

5. تَكَادُ **Neredeyse** *(Ne ile okundu?)* بِالتَّاءِ وَالْيَاءِ Ta ile ve ya ile السَّمٰوَاتُ **Gökler** يَنْفَطِرْنَ **Çatlayacak** *(Ne ile okundu?)* بِالنُّونِ Nun ile okundu وَفِي قِرَاءَةٍ Diğer bir kıraatte بِالتَّاءِ أَيْ تَنْشَقُّ وَالتَّشْدِيدِ Ya ve şedde ile okundu *(Nereden çatlayacak?)* مِنْ فَوْقِهِنَّ **Üstlerinden** Yani, her biri yarılacak *(Nerede?)* فَوْقَ الَّتِي تَلِيهَا Kendisini takip edenin üstünde *(Neden?)* وَالْمَلٰئِكَةُ مِنْ عَظَمَةِ اللهِ تَعَالٰى Allah Teâla'nın büyüklüğünden dolayı **Melekler** *(Nedir?)* يُسَبِّحُونَ **Tesbih ediyorlar** *(Ne oldukları halde?)* بِحَمْدِ رَبِّهِمْ **Rablerine hamd eder oldukları halde** أَيْ مُلَابِسِينَ لِلْحَمْدِ Yani, hamd etmeye bürünür oldukları halde وَيَسْتَغْفِرُونَ **Ve mağfiret diliyorlar** *(Kim için?)* لِمَنْ **O kimse için ki** *(Nerededir?)* فِي الْأَرْضِ **Yerdedir** مِنَ الْمُؤْمِنِينَ Mümin olan kimselerden اَلَا **İyi bilin ki** اِنَّ اللهَ **Hiç şüphesiz Allah** هُوَ الْغَفُورُ **O çok affedicidir** *(Kimi?)* لِأَوْلِيَائِهِ Dostlarını *(Daha nedir?)* الرَّحِيمُ **Çok esirgeyicidir** *(Kimi?)* بِهِمْ Dostlarını.

6. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** اتَّخَذُوا **Edindiler** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِهِ **Allah'tan başka** أَيِ الْأَصْنَامَ Yani, putları *(Ne edindiler?)* اَوْلِيَاءَ **Dostlar** اللهُ **Allah** *(Nedir?)* حَفِيظٌ **Gözcüdür** مُحْصٍ Gözetendir *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Niçin?)* لِيُجَازِيَهُمْ Onları cezalandırmak için وَمَا اَنْتَ **Ve sen değilsin** *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne değilsin?)* بِوَكِيلٍ **Vekil değilsin** تَحْصُلُ الْمَطْلُوبُ Matlubu talep ediyorsun *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan مَاعَلَيْكَ Senin üzerine yoktur إِلَّا الْبَلَاغُ Ancak tebliği etmek vardır.

7. وَكَذٰلِكَ **İşte böyle** مِثْلَ ذٰلِكَ الْاِيحَاءِ Burada olan vahyetmek gibi اَوْحَيْنَا **Biz vahyettik** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** *(Neyi?)* قُرْاٰنًا **Kuran'ı** *(Öyle Kuran ki,)* عَرَبِيًّا **Arapça olan** *(Niçin?)* لِتُنْذِرَ **Korkutasın için** تُخَوِّفَ Korkutasın diye *(Neyi?)* اُمَّ الْقُرٰى **Şehirlerin anasın** *(Daha)* وَمَنْ **O kimseleri ki** *(Nerededir?)* حَوْلَهَا **Onun etrafındadırlar** أَيْ أَهْلَ مَكَّةَ Yani, Mekke halkını وَسَائِرَ النَّاسِ Ve diğer insanları *(Daha niçin indirdik)* وَتُنْذِرَ **Ve korkutasın için** *(Kimi?)* النَّاسَ İnsanları *(Neden?)* يَوْمَ الْجَمْعِ **Toplanma gününden** أَيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ Yani, kıyamet gününden تَجْمَعُ فِيهِ O günde toplanıyor *(Ne?)* الْخَلَائِقُ Yaratılmış olanlar *(Öyle gün ki,)* لَارَيْبَ **Şüphe yoktur** لَا شَكَّ Şek yoktur *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** فَرِيقٌ **Bir fırka** *(Kimden?)* مِنْهُمْ Onlardan *(Nerededir?)* فِي الْجَنَّةِ **Cennettedir** وَفَرِيقٌ **Bir fırka** *(Nerededir?)* فِي السَّعِيرِ **Cehennemdedir** النَّارِ Ateştedir.

8. وَلَوْ شَاءَ **Şayet dileseydi** *(Kim?)* اللهُ **Allah** لَجَعَلَهُمْ **Elbette onları yapardı** *(Ne?)* اُمَّةً **Ümmet** *(Öyle ümmet ki,)* وَاحِدَةً **Tek bir** أَيْ عَلٰى دِينٍ وَاحِدٍ Yani, tek bir din üzerine وَلٰكِنْ يُدْخِلُ **Ancak girdirir** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** يَشَاءُ O وَهُوَ الْإِسْلَامُ İslam'dır

مَا لَهُمْ Kafirler الْكَافِرُونَ **Zalimler** وَالظَّالِمُونَ **Rahmetine** فِي رَحْمَتِهِ **Diliyor** *(Nereye?)*
Onlar için olmadı *(Ne?)* مِنْ وَلِيٍّ **Hiçbir dost** وَلَا نَصِيرٍ **Ve hiçbir yardımcı** *(Öyle dost ve yardımcı ki,)* يَدْفَعُ عَنْهُمْ Onlardan engelleyecek *(Neyi?)* الْعَذَابَ Azabı.

9. أَمِ **Yoksa** اتَّخَذُوا **Edindiler mi** *(Kimi?)* مِنْ دُونِهِ **Ondan başkasını** أَيِ الْأَصْنَامِ Yani, putları *(Ne?)* أَوْلِيَاءَ **Veliler** أَمْ مُنْقَطِعَةٌ 'Em' munkatıa dır بِمَعْنَى بَلِ الَّتِي لِلْاِنْتِقَالِ İntikal için olan 'Bel' manasındadır وَالْهَمْزَةُ لِلْإِنْكَارِ Hemze İnkar içindir أَيْ لَيْسَ الْمُتَّخِذُونَ أَوْلِيَاءَ Yani, edindikleri şeyler veliler olamazlar فَاللهُ **Allah** هُوَ **O'dur** الْوَلِيُّ **Veli olan** وَالْفَاءُ لِمُجَرَّدِ الْعَطْفِ Fa sırf atıf içindir وَهُوَ **Allah** *(Nedir?)* يُحْيِي **Diriltir** *(Kimi?)* الْمَوْتَى **Ölüleri** وَهُوَ **Ve o** عَلَى كُلِّ شَيْءٍ **Her şey üzerine** *(Nedir?)* قَدِيرٌ **Gücü ziyadesiyle yetendir.**

10. وَمَا **Hangi şey ki** اخْتَلَفْتُمْ **İhtilafa düştünüz** *(Kimle beraber?)* مَعَ الْكُفَّارِ Kafirlerle beraber *(Nerede?)* فِيهِ **O şeyde** *(O şey ne olduğu halde?)* مِنْ شَيْءٍ **Her hangi bir şey olduğu halde** *(Neden dolayı?)* مِنَ الدِّينِ وَغَيْرِهِ Dinden veya başkasından فَحُكْمُهُ **Onun hükmü** *(Nedir?)* مَرْدُودٌ Çevrilmiştir *(Kimedir?)* إِلَى اللهِ **Allah'adır** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ Aranızı fasledecek قُلْ لَهُمْ Onlara de: ذَلِكُمُ **İşte o** *(Kimdir?)* اللهُ **Allah'tır** رَبِّي **Benim Rabimdir** عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ **Ancak ona Tevekkül ettim** وَإِلَيْهِ أُنِيبُ **Ancak ona Yönelirim** أَرْجِعُ Dönerim.

﴿فَاطِرُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ مُبْدِعُهُمَا ﴿جَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا﴾ حَيْثُ خَلَقَ حَوَّاءَ مِنْ ضِلْعِ آدَمَ ﴿وَمِنَ الْاَنْعَامِ اَزْوَاجًا﴾ ذُكُورًا وَإِنَاثًا ﴿يَذْرَؤُكُمْ﴾ بِالْمُعْجَمَةِ يَخْلُقُكُمْ ﴿فِيهِ﴾ فِي الْجَعْلِ الْمَذْكُورِ أَيْ يَكْثُرُكُمْ بِسَبَبِهِ بِالتَّوَالُدِ وَالضَّمِيرُ لِلْأَنَاسِيِّ وَالْأَنْعَامِ بِالتَّغْلِيبِ ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ﴾ اَلْكَافُ زَائِدَةٌ لِأَنَّهُ تَعَالٰى لَا مِثْلَ لَهُ ﴿وَهُوَ السَّمِيعُ﴾ لِمَا يُقَالُ ﴿الْبَصِيرُ ﴿١١﴾﴾ لِمَا يُفْعَلُ ﴿لَهُ مَقَالِيدُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ﴾ أَيْ مَفَاتِيحُ خَزَائِنِهَا مِنَ الْمَطَرِ وَالنَّبَاتِ وَغَيْرِهِمَا ﴿يَبْسُطُ الرِّزْقَ﴾ يُوسِعُهُ ﴿لِمَنْ يَشَآءُ﴾ امْتِحَانًا ﴿وَيَقْدِرُ﴾ يُضَيِّقُهُ لِمَنْ يَشَاءُ ابْتِلَاءً ﴿إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٢﴾﴾ ﴿شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصّٰى بِهِ نُوحًا﴾ هُوَ أَوَّلُ أَنْبِيَاءِ الشَّرِيعَةِ ﴿وَالَّذِيٓ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهٖٓ اِبْرٰهِيمَ وَمُوسٰى وَعِيسٰٓى اَنْ اَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ﴾ هٰذَا هُوَ الْمَشْرُوعُ الْمُوصَى بِهِ وَالْمُوحَى إِلٰى مُحَمَّدٍ ﷺ وَهُوَ التَّوْحِيدُ ﴿كَبُرَ﴾ عَظُمَ ﴿عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ اِلَيْهِ﴾ مِنَ التَّوْحِيدِ ﴿اَللّٰهُ يَجْتَبِيٓ اِلَيْهِ﴾ إِلَى التَّوْحِيدِ ﴿مَنْ يَشَآءُ وَيَهْدِيٓ اِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ ﴿١٣﴾﴾ يَقْبَلُ إِلٰى طَاعَتِهِ ﴿وَمَا تَفَرَّقُوٓا﴾ أَيْ أَهْلُ الْأَدْيَانِ فِي الدِّينِ بِأَنْ وَحَّدَ بَعْضٌ وَكَفَرَ بَعْضٌ ﴿اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَآءَهُمُ الْعِلْمُ﴾ بِالتَّوْحِيدِ ﴿بَغْيًا﴾ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿بَيْنَهُمْ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ﴾ بِتَأْخِيرِ الْجَزَاءِ ﴿اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّى﴾ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ﴾ بِتَعْذِيبِ الْكَافِرِينَ فِي الدُّنْيَا ﴿وَاِنَّ الَّذِينَ اُورِثُوا الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِهِمْ﴾ وَهُمُ الْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى ﴿لَفِي شَكٍّ مِنْهُ﴾ مِنْ مُحَمَّدٍ ﷺ ﴿مُرِيبٍ ﴿١٤﴾﴾ مُوقِعِ الرِّيبَةِ ﴿فَلِذٰلِكَ﴾ التَّوْحِيدِ ﴿فَادْعُ﴾ يَا مُحَمَّدُ النَّاسَ ﴿وَاسْتَقِمْ﴾ عَلَيْهِ ﴿كَمَآ اُمِرْتَ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَآءَهُمْ﴾ فِي تَرْكِهِ ﴿وَقُلْ اٰمَنْتُ بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنْ كِتَابٍ وَاُمِرْتُ لِاَعْدِلَ﴾ بِأَنْ أَعْدِلَ ﴿بَيْنَكُمْ﴾ فِي الْحُكْمِ ﴿اَللّٰهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ لَنَآ اَعْمَالُنَا وَلَكُمْ اَعْمَالُكُمْ﴾ فَكُلٌّ يُجَازٰى بِعَمَلِهِ ﴿لَا حُجَّةَ﴾ خُصُومَةَ ﴿بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ﴾ هٰذَا قَبْلَ أَنْ يُؤْمَرَ بِالْجِهَادِ ﴿اَللّٰهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا﴾ فِي الْمِعَادِ لِفَصْلِ الْقَضَاءِ ﴿وَاِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿١٥﴾﴾ الْمَرْجِعُ.

TÜRKÇE ANLAMI

11. **O, gökleri ve yeri yaratan** yoktan var eden**dir. Size,** Adem'in kaburgasından Havva'yı yaratarak **kendinizden eşler, hayvanlardan da** erkek ve dişi **çiftler yaratmıştır. Sizi**[1] **bu halde** zikredilen surette **var ediyor,** yaratıyor. Sizi bu sebeple doğum suretiyle çoğaltıyor. **Onun benzeri**[2] **hiçbir şey yoktur. O** söyleneni **işitendir,** yapılanı **görendir.**

[1] يَذْرَؤُكُمْ terkibindeki zamir tağlip suretiyle hem insanlara hem de hayvanlara yöneliktir.
[2] كَمِثْلِهِ terkibindeki kâf harfi zaittir. Zira Allah'ın benzeri hiçbir şey yoktur.

12. **Göklerin ve yerin** yağmur, bitki ve diğer hazinelerinin **anahtarları onundur. Dilediği kimseye** imtihan için **rızkı bol verir** genişletir **ve** dilediği kimseye de sınamak için **kısar** daraltır. **Doğrusu o, her şeyi bilendir.**

13. **(Allah) size, "Dini doğru tutun ve onda ayrılığa düşmeyin" diye** kendisine ilk şeriat verilen peygamber **Nuh'a tavsiye ettiğini, sana vahy ettiğimizi, İbrahim, Musa ve İsa'ya tavsiye ettiğimizi, din olarak meşru kıldı.** İşte bu, Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'e meşru kılınan, tavsiye ve vahy edilen tevhittir. **Kendilerini çağırdığın bu** tevhit, **Allah'a ortak koşanlara ağır** büyük **geldi. Allah dilediğini ona** tevhide **seçer ve** kulluğuna **yöneleni de ona ulaştırır.**

14. **Onların,** din mensuplarının, kimisi tevhide gelip kimisi küfrederek dinleri hususunda **ayrılığa düşmeleri, ancak kendilerine** tevhit hakkında **ilim geldikten sonra, aralarındaki** kâfirlerin **çekemezliği yüzünden olmuştur. Eğer Rabbinden, belli bir süreye** kıyamet gününe **kadar** cezayı erteleyeceğine dair **bir söz geçmiş olmasaydı, aralarında derhal** kâfirlere dünyada azap etmek suretiyle **hüküm verilirdi. Doğrusu onlardan sonra kitaba vâris kılınan** Yahudi ve Hıristiyan**lar da ondan** Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'den **derin,** tereddüde düşüren **bir şüphe içindedirler.**

15. Ey Muhammed! **İşte bunun** tevhit **için** insanları **davet et ve emrolunduğun gibi** tevhit üzere **dosdoğru ol.** Tevhidi terk hususunda **onların heveslerine uyma ve de ki: "Ben Allah'ın indirdiği kitaba inandım ve** hüküm konusunda **aranızda adaletli olmakla emrolundum. Allah bizim de Rabbimiz, sizin de Rabbinizdir. Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz de sizedir.** Herkes yaptığının karşılığını görecektir. **Bizimle sizin aranızda tartışılacak bir konu** husumet **yoktur.** Bu, cihat emri verilmeden önceydi. **Allah** ahirette hüküm vermek için **hepimizi bir araya toplar, dönüş sadece onadır.**

KELİME ANLAMI

11. فَاطِرُ السَّمٰوَاتِ **Gökleri yaratandır** *(Daha)* وَالْاَرْضِ **Yeri yaratandır** مُبْدِعُهُمَا İkisini de yoktan var edendir جَعَلَ **Yaptı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Nerede?)* مِنْ اَنْفُسِكُمْ **Kendi cinsinizden** *(Ne?)* اَزْوَاجًا **Zevceler** حَيْثُ خَلَقَ حَوَّاءَ Şöyle ki Havva'yı yarattı *(Neden?)* اَزْوَاجًا مِنْ ضِلْعِ آدَمَ Ademin kaburgasından وَمِنَ الْاَنْعَامِ **Hayvanlardan da yaptı** *(Ne?)* **Çiftler** ذُكُورًا وَإِنَاثًا Erkekler ve dişiler يَذْرَؤُكُمْ **Sizi üretir** *(Ne ile okundu?)* بِالْمُعْجَمَةِ Noktalı zel ile يَخْلُقُكُمْ Sizi yaratır *(Nerede?)* فِيهِ **Burada** فِي الْجَعْلِ الْمَذْكُورِ Bu zikredilen yaratmada أَيْ يَكْثُرُكُمْ Yani, sizi artırır *(Ne sebebiyle?)* بِسَبَبِهِ Bu yaratma sebebi ile *(Ondan kasıt)* بِالتَّوَالُدِ Üreme yolu sebebiyle وَالضَّمِيرُ Küm zamiri لِلْأَنَاسِيِّ وَالْأَنْعَامِ İnsanlara ve hayvanlara döner *(Nasıl?)* بِالتَّغْلِيبِ Tağlib yolu ile لَيْسَ **Olmadı** كَمِثْلِهِ **Onun gibi** *(Ne?)* شَيْءٌ **Hiçbir şey**

الْكَافُ زَائِدَةٌ Kaf zaittir لِأَنَّهُ تَعَالَى Zira Allah Teâlâ için لَا مِثْلَ لَهُ Asla bir misil yoktur وَهُوَ **O** *(Nedir?)* السَّمِيعُ **Ziyade işitendir** *(Neyi?)* لِمَا يُقَالُ Denileni *(Daha nedir?)* الْبَصِيرُ **Ziyade görendir** *(Neyi?)* لِمَا يُفْعَلُ Yapılanı.

12. لَهُ **Ona aittir** *(Ne?)* مَقَالِيدُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin anahtarı** *(Daha)* وَالْأَرْضِ **Yerin** أَيْ مَفَاتِيحُ خَزَائِنِهَا Yani, yer ve göklerin hazinelerinin anahtarları مِنَ الْمَطَرِ وَالنَّبَاتِ وَغَيْرِهِمَا Yağmurdan, nebatattan ve diğerlerinden يَبْسُطُ **Döşer** *(Neyi?)* الرِّزْقَ **Rızkı** يُوسِعُهُ Onu bol yapar *(Kime?)* لِمَنْ **O kimseye ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(Niçin?)* امْتِحَانًا İmtihan için وَيَقْدِرُ **Ve kısar** يُضَيِّقُهُ Rızkı daraltır *(Kime?)* لِمَنْ يَشَاءُ Dilediğine *(Niçin?)* ابْتِلَاءً Bela ile imtihan için إِنَّهُ **Şüphesiz ki Allah** بِكُلِّ شَيْءٍ **Her şeyi** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyade bilicidir.**

13. شَرَعَ **Meşru kıldı** *(Kim için?)* لَكُمْ **Sizin için** *(Neden?)* مِنَ الدِّينِ **Dinden** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** وَصّٰى **Tavsiye etti** *(Neyi?)* بِهِ **Onu** *(Kime?)* نُوحًا **Nuh'a** هُوَ Nuh *(Kimdir?)* أَوَّلُ أَنْبِيَاءِ الشَّرِيعَةِ Şeriat sahibi nebilerin ilkidir *(Daha)* وَالَّذِي **Ve o şeyi ki** أَوْحَيْنَا **Biz vahyettik** *(Kime?)* إِلَيْكَ **Sana** *(Daha)* وَمَا **O şeyi ki** وَصَّيْنَا **Vasiyette bulunduk** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** *(Kime?)* إِبْرَاهِيمَ **İbrahim'e** *(Daha)* وَمُوسٰى **Musa'ya** *(Daha)* وَعِيسٰى **İsa'ya** *(Nedir o?)* أَنْ أَقِيمُوا **Doğru tutun** *(Neyi?)* الدِّينَ **Dini** وَلَا تَتَفَرَّقُوا **Tefrikaya düşmeyin** *(Nerede?)* فِيهِ **Onda** هٰذَا Bu هُوَ الْمَشْرُوعُ Onunla meşru kılınandır *(Daha)* بِهِ الْمُوصٰى Vasiyet olunandır *(Daha)* وَهُوَ الْمُوحٰى إِلٰى مُحَمَّدٍ ﷺ Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'e vahyedilendir التَّوْحِيدُ O da tevhittir كَبُرَ **Ağır geldi** عَظُمَ Büyük oldu *(Kime?)* عَلَى الْمُشْرِكِينَ **Müşriklere** *(Ne?)* مَا **O şey ki** تَدْعُوهُمْ **Onları davet ediyorsun** *(Neye?)* إِلَيْهِ **Ona** *(Nedir o?)* مِنَ التَّوْحِيدِ Tevhit اللّٰهُ **Allah** يَجْتَبِي **Seçer** *(Neye?)* إِلَيْهِ **Ona** إِلَى التَّوْحِيدِ Tevhide *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** وَيَهْدِي **Ulaştırır** *(Neye?)* إِلَيْهِ **Ona** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** يُنِيبُ **Yöneliyor** يَقْبَلُ Dönüyor *(Neye?)* إِلٰى طَاعَتِهِ Allah'a itaat etmeye.

14. وَمَا تَفَرَّقُوا **Ayrılığa düşmediler** أَيْ أَهْلُ الْأَدْيَانِ Yani, din mensupları *(Nerede?)* فِي الدِّينِ Dinde بِأَنْ وَحَّدَ بَعْضٌ Şöyle ki bazısı tevhit etti وَكَفَرَ بَعْضٌ Bazısı küfretti إِلَّا **Ancak ayrılığa düştüler** *(Nerede sonra?)* مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ **Onlara geldikten sonra** *(Ne?)* الْعِلْمُ **Bilgi** *(Ne ile ilgili?)* بِالتَّوْحِيدِ Tevhit ile *(Neden dolayı?)* بَغْيًا **Çekememezlikten dolayı** *(Kimden?)* مِنَ الْكَافِرِينَ Kafirlerden *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Kendi aralarında** وَلَوْلَا كَلِمَةٌ **Eğer kelime olmasaydı** *(Öyle kelime ki,)* سَبَقَتْ **Geçti** *(Kimden?)* مِنْ رَبِّكَ **Rabbinden** *(Neye dair?)* بِتَأْخِيرِ الْجَزَاءِ Cezanın tehir edilmesine dair *(Ne zamana kadar?)* إِلٰى أَجَلٍ **Bir vakte kadar** *(Öyle vakit ki,)* مُسَمًّى **Malum** يَوْمِ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü لَقُضِيَ **Elbette hüküm verilirdi** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında**

وَإِنَّ الَّذِينَ Dünyada فِي الدُّنْيَا *(Nerede?)* Kafirlerin cezalandırılması ile بِتَعْذِيبِ الْكَافِرِينَ *(Ne ile?)* **Muhakkak ki o kimseler** أُورِثُوا **Varis kılındılar** الْكِتَابَ *(Neye?)* **Kitaba** *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِهِمْ **Onlardan sonra** وَالنَّصَارَىٰ هُمُ الْيَهُودُ Onlar Yahudi ve Hıristiyanlardır لَفِي شَكٍّ **Elbette şüphededirler** *(Neden?)* مِنْهُ **Ondan** ﷺ مُحَمَّدٍ Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'den *(Öyle şüphe ki,)* مُرِيبٍ **Derin** مُوقِعِ الرِّيبَةِ Şüpheye düşürücü.

15. فَلِذَٰلِكَ **İşte budan dolayı** التَّوْحِيدِ Tevhitten dolayı فَادْعُ **Davet et** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Kimi?)* وَاسْتَقِمْ النَّاسَ İnsanları **Ve istikamette bulun** عَلَيْهِ Onun üzerine *(Nasıl?)* كَمَا أُمِرْتَ **Emrolunduğun gibi** وَلَا تَتَّبِعْ **Tabi olma** *(Neye?)* أَهْوَاءَهُمْ **Onların hevâlarına** *(Ne hususta?)* فِي تَرْكِهِ Onu terk etme hususunda وَقُلْ **Ve söyle:** آمَنْتُ **Ben iman ettim** *(Neye?)* بِمَا أَنْزَلَ **O şeye ki İndirdi** *(Kim?)* اللَّهُ **Allah** *(O indirdiği nedir?)* مِنْ كِتَابٍ **Bir Kitap** وَأُمِرْتُ **Ve ben emir olundum** *(Ne ile?)* لِأَعْدِلَ **Adil olmamla** بِأَنْ أَعْدِلَ Adaletli davranmamla *(Nerede?)* بَيْنَكُمْ **Aranızda** *(Nede?)* فِي الْحُكْمِ Hüküm vermede اللَّهُ **Allah** *(Nedir?)* رَبُّنَا **Bizim Rabbimizdir** *(Daha)* وَرَبُّكُمْ **Sizinde Rabbinizdir** لَنَا **Bizim için vardır** *(Ne?)* أَعْمَالُنَا **Yaptıklarımız** وَلَكُمْ **Sizin içinde vardır** أَعْمَالُكُمْ **Yaptıklarınız** فَكُلٌّ Her birimiz يُجَازَىٰ بِعَمَلِهِ Ameline mukabil karşılık görecektir لَا حُجَّةَ **Tartışma konusu yoktur** خُصُومَةَ Husumet yoktur بِأَنْ Şöyle ki adalet yapacağım *(Nerede?)* بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ **Sizinle bizim aramızda** هٰذَا Bu cihad ile emir gelmeden önce idi قَبْلَ أَنْ يُؤْمَرَ بِالْجِهَادِ اللَّهُ **Allah** *(Nedir?)* يَجْمَعُ **Toplayacaktır** *(Neyi?)* بَيْنَنَا **Aramızı** *(Nerede?)* فِي الْمِعَادِ Ahirette *(Niçin?)* لِفَصْلِ الْقَضَاءِ Hükümleri fasletmek için وَإِلَيْهِ **Ancak onadır** *(Ne?)* الْمَصِيرُ **Varış** الْمَرْجِعُ Dönüş.

﴿وَالَّذِينَ يُحَاجُّونَ فِي﴾ دِينِ ﴿اللهِ﴾ نَبِيِّهِ ﴿مِن بَعْدِ مَا اسْتُجِيبَ لَهُ﴾ بِالْإِيمَانِ لِظُهُورِ مُعْجِزَتِهِ وَهُمُ الْيَهُودُ ﴿حُجَّتُهُمْ دَاحِضَةٌ﴾ بَاطِلَةٌ ﴿عِندَ رَبِّهِمْ وَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿١٦﴾﴾ ﴿اللهُ الَّذِي أَنزَلَ الْكِتَابَ﴾ الْقُرْآنَ ﴿بِالْحَقِّ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِأَنْزَلَ ﴿وَالْمِيزَانَ﴾ الْعَدْلَ ﴿وَمَا يُدْرِيكَ﴾ يُعْلِمُكَ ﴿لَعَلَّ السَّاعَةَ﴾ أَيْ إِتْيَانَهَا ﴿قَرِيبٌ ﴿١٧﴾﴾ وَلَعَلَّ مُعَلِّقٌ لِلْفِعْلِ عَنِ الْعَمَلِ وَمَا بَعْدَهُ سَدَّ مَسَدَّ مَفْعُولَيْنِ ﴿يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا﴾ يَقُولُونَ مَتَى تَأْتِي ظَنًّا مِنْهُمْ أَنَّهَا غَيْرُ آتِيَةٍ ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا مُشْفِقُونَ﴾ خَائِفُونَ ﴿مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا الْحَقُّ أَلَا إِنَّ الَّذِينَ يُمَارُونَ﴾ يُجَادِلُونَ ﴿فِي السَّاعَةِ لَفِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿١٨﴾﴾ ﴿اللهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ﴾ بِرِّهِمْ وَفَاجِرِهِمْ حَيْثُ لَمْ يُهْلِكْهُمْ جُوعًا بِمَعَاصِيهِمْ ﴿يَرْزُقُ مَن يَشَاءُ﴾ مِنْ كُلٍّ مِنْهُمْ مَا يَشَاءُ ﴿وَهُوَ الْقَوِيُّ﴾ عَلَى مُرَادِهِ ﴿الْعَزِيزُ ﴿١٩﴾﴾ الْغَالِبُ عَلَى أَمْرِهِ ﴿مَن كَانَ يُرِيدُ﴾ بِعَمَلِهِ ﴿حَرْثَ الْآخِرَةِ﴾ أَيْ كَسْبَهَا وَهُوَ الثَّوَابُ ﴿نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ﴾ بِالتَّضْعِيفِ فِيهِ الْحَسَنَةَ إِلَى الْعَشَرَةِ وَأَكْثَرَ ﴿وَمَن كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا﴾ بِلَا تَضْعِيفٍ مَا قِسْمٌ لَهُ ﴿وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِن نَّصِيبٍ ﴿٢٠﴾﴾ ﴿أَمْ﴾ بَلْ ﴿لَهُمْ﴾ لِكُفَّارِ مَكَّةَ ﴿شُرَكَاءُ﴾ هُمْ شَيَاطِينُهُمْ ﴿شَرَعُوا﴾ أَيِ الشُّرَكَاءُ ﴿لَهُمْ﴾ لِلْكُفَّارِ ﴿مِنَ الدِّينِ﴾ الْفَاسِدِ ﴿مَا لَمْ يَأْذَن بِهِ اللهُ﴾ كَالشِّرْكِ وَإِنْكَارِ الْبَعْثِ ﴿وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ﴾ أَيِ الْقَضَاءِ السَّابِقِ بِأَنَّ الْجَزَاءَ فِي يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ﴾ وَبَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ بِالتَّعْذِيبِ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا ﴿وَإِنَّ الظَّالِمِينَ﴾ الْكَافِرِينَ ﴿لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢١﴾﴾ مُؤْلِمٌ ﴿تَرَى الظَّالِمِينَ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿مُشْفِقِينَ﴾ خَائِفِينَ ﴿مِمَّا كَسَبُوا﴾ فِي الدُّنْيَا مِنَ السَّيِّئَاتِ أَنْ يُجَازُوا عَلَيْهَا ﴿وَهُوَ﴾ أَيِ الْجَزَاءُ عَلَيْهَا ﴿وَاقِعٌ بِهِمْ﴾ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا مَحَالَةَ ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي رَوْضَاتِ الْجَنَّاتِ﴾ أَنْزَهُهَا بِالنِّسْبَةِ إِلَى مَنْ دُونَهُمْ ﴿لَهُم مَّا يَشَاؤُونَ عِندَ رَبِّهِمْ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٢٢﴾﴾.

TÜRKÇE ANLAMI

16. Mucizesi görüldüğü için iman ile **daveti kabul edildikten sonra, Allah**'ın dini **hakkında** peygamberiyle **tartışmaya giren** Yahudi**lerin delilleri, Rableri katında boştur,** geçersizdir. **Üzerlerine bir gazap ve onlar için şiddetli bir azap vardır.**

17. **Allah, kitabı** Kuran'ı **ve mizanı** adaleti **hak olarak indirendir.**[1] **Sana ne bildirdi,** öğretti **belki de**[2] **kıyamet saati**nin gelmesi **yakındır!**

[1] بِالْحَقِّ terkibindeki ba harf-i ceri أَنْزَلَ fiiline mütealliktir.

[2] لَعَلَّ kelimesi يُدْرِي fiilini amelden ta'lik etmiştir. Ve sonrası iki meful yerine geçer.

18. **Ona inanmayanlar, onu acele isterler.** Hiç gelmeyeceğini zannederek "Ne zaman gelecek?" derler. **İnananlar ise ondan çekinirler,** korkarlar **ve onun gerçek olduğunu bilirler. İyi bilin ki, kıyamet günü hakkında tartışanlar gerçekten derin bir sapıklık içindedirler.**

19. **Allah,** iyi kötü tüm **kullarına lütufkârdır;** zira onları günahları sebebiyle açlıkla yok etmemiştir, kullarının tamamından **dilediği kimseyi rızıklandırır. O** istediği şeye **kuvveti yetendir, Azîz'dir,** işine galiptir.

20. **Kim** ameliyle **ahiret kârını** kazancını yani, sevap **istiyorsa,** iyiliği ona veya daha fazlasına katlayarak **onun kârını arttırırız. Kim de dünya kârını istiyorsa, ona da** hakkına düşeni katlamadan **ondan veririz. Onun ahirette bir nasibi yoktur.**

21. **Yoksa onların,** Mekke kâfirlerinin **Allah'ın izin vermediği** şirk ve dirilmeyi inkâr gibi **bir** geçersiz **dini kendilerine meşru kılan ortakları** şeytanları **mı var? Eğer** cezanın kıyamet gününde olacağına dair geçmiş kaza, **hüküm sözü olmasaydı,** müminlerle **aralarında derhal** kâfirlere dünyada azap edilmek suretiyle **hüküm verilirdi. Şüphesiz zalimlere** kâfirlere **acı** verici **bir azap vardır.**

22. Kıyamet gününde **zalimleri** dünyada **kazandıkları şeyler** günahlar**dan** sebep cezalandırılmaktan, **ürktüklerini** korktuklarını **göreceksin. Ve o** ceza kıyamet günü hiç şüphesiz **başlarına gelecektir. İman edip salih amel işleyen kimseler,** kendilerinden aşağı seviyede olanlara nispetle daha güzel manzaralı **cennet bahçelerindedirler. Rablerinin yanında onlara diledikleri her şey vardır. İşte büyük lütuf budur.**

KELİME ANLAMI

16. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** يُحَاجُّونَ **Tartışmaya giriyorlar** *(Nerede?)* فِي -دِينِ- اللهِ **Allah'ın** dininde نَبِيِّهِ Onun nebisinin hakkında *(Neden sonra?)* مِنْ بَعْدِ مَا **O şeyden sonra ki** اسْتُجِيبَ **İcabet edildi** *(Kim için?)* لَهُ **Allah için** *(Ne ile?)* بِالْإِيمَانِ İman ile *(Niçin?)* لِظُهُورِ مُعْجِزَتِهِ Mucizesi gözüktüğü için وَهُمُ الْيَهُودُ Onlar Yahudilerdir حُجَّتُهُمْ **Onların hüccetleri** دَاحِضَةٌ **Boştur** بَاطِلَةٌ Geçersizdir *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rablerinin katında** وَعَلَيْهِمْ **Onların üzerine vardır** *(Ne?)* غَضَبٌ **Bir gazap** وَلَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* عَذَابٌ **Bir azap** *(Öyle bir azap ki,)* شَدِيدٌ **Çok şiddetli.**

17. اَللهُ **Allah** الَّذِي **Öyle Allah'tır ki** أَنْزَلَ **İndirdi** *(Neyi?)* الْكِتَابَ **Kitabı** الْقُرْآنَ Kuran'ı *(Ne ile?)* بِالْحَقِّ **Hak ile** مُتَعَلِّقٌ بِأَنْزَلَ Enzele ile mutealliktir *(Daha)* وَالْمِيزَانَ **Mizan'ı** الْعَدْلَ Adaleti وَمَا **Ne şey** يُدْرِيكَ **Sana bildirir** يُعْلِمُكَ Seni ilim sahibi yapar لَعَلَّ السَّاعَةَ **Belki kıyamet** أَيْ إِتْيَانَهَا Yani, kıyametin gelmesi *(Nedir?)* قَرِيبٌ **Yakındır** وَلَعَلَّ مُعَلِّقٌ لِلْفِعْلِ عَنِ الْعَمَلِ Lealle, fiili amelden tâ'lik etmiştir وَمَا بَعْدَهُ Ondan sonra gelen سَدَّ Geçti *(Nereye?)* مَسَدَّ مَفْعُولَيْنِ İki mefulun yerine.

18. يَسْتَعْجِلُ **Acele ister** *(Neyi?)* بِهَا **Kıyameti** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** لَا يُؤْمِنُونَ **İnanmıyorlar** *(Neye?)* بِهَا **Ona** يَقُولُونَ Diyorlar ki مَتَى تَأْتِي Ne zaman gelecek مِنْهُمْ ظَنًّا Onlar zannediyorlar ki أَنَّهَا غَيْرُ آتِيَةٍ O gelmeyecek وَالَّذِينَ **O kimseler ki** آمَنُوا **İman ettiler** مُشْفِقُونَ **Korkucudurlar** خَائِفُونَ Korkan kimselerdirler *(Neden?)* مِنْهَا **Kıyamet gününden** وَيَعْلَمُونَ **Ve bilirler** *(Neyi?)* أَنَّهَا **Şüphesiz ki o** *(Nedir?)* الْحَقُّ **Haktır** أَلَا **İyi bilin ki** إِنَّ الَّذِينَ **Muhakkak o kimseler ki** يُمَارُونَ **Tartışıyorlar** يُجَادِلُونَ Mücadele ediyorlar *(Ne hakkında?)* فِي السَّاعَةِ **Kıyamet hakkında** *(Bunlar nedir?)* لَفِي ضَلَالٍ **Elbette sapıklıktadırlar** *(Öyle sapıklık ki,)* بَعِيدٍ **Uzak.**

19. اللَّهُ **Allah** *(Nedir?)* لَطِيفٌ **Çok lütfedicidir** *(Kime?)* بِعِبَادِهِ **Kullarına** *(Kullarından kasıt)* يَرْزُقُ **Rızklandırır** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** بِرِّهِمْ وَفَاجِرِهِمْ İyileri ve kötülerine حَيْثُ لَمْ يُهْلِكْهُمْ جُوعًا Şöyle ki onları açlıktan helak etmiyor *(Ne sebebiyle?)* بِمَعَاصِيهِمْ Onların günahları sebebiyle مِنْ كُلِّ مِنْهُمْ Onların her birinden *(Kimi?)* مَا يَشَاءُ Dilediğini وَهُوَ **O** *(Nedir?)* الْقَوِيُّ **Ziyade gücü yetendir** *(Neye?)* عَلَى مُرَادِهِ İstediğini yapmaya *(Daha nedir?)* الْعَزِيزُ **Galiptir** الْغَالِبُ عَلَى أَمْرِهِ İşi üzerine galip gelendir.

20. مَنْ **Her kim** كَانَ **Olursa** *(Ne?)* يُرِيدُ **İstiyor** *(Neye mukabil?)* بِعَمَلِهِ Ameline mukabil *(Neyi?)* حَرْثَ الْآخِرَةِ **Ahiret ekinini** أَيْ كَسْبَهَا Yani, Ahiret kazancını وَهُوَ الثَّوَابُ O da sevaptır نَزِدْ **Artırırız** *(Kim için?)* لَهُ **Onun için** *(Nerede?)* فِي حَرْثِهِ **Ekininde** بِالتَّضْعِيفِ Onda katlamakla *(Neyi?)* الْحَسَنَةَ İyiliği *(kaça katlamakla?)* إِلَى الْعَشَرَةِ On katına وَأَكْثَرَ Ve daha fazlasına وَمَنْ **Her kimde** كَانَ **Olursa** *(Ne?)* يُرِيدُ **İstiyor** *(Neyi?)* حَرْثَ الدُّنْيَا **Dünya ekinini** نُؤْتِهِ **Onu da veririz** *(Neden?)* مِنْهَا **Ondan** *(Ne olmadan?)* بِلَا تَضْعِيفٍ Katlamadan *(Ne kadar?)* مَا قُسِمَ لَهُ Kendisine taksim edilen kadar وَمَا لَهُ **Ve onun için yoktur** *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ **Ahirette** *(Ne yoktur?)* مِنْ نَصِيبٍ **Hiçbir nasip.**

21. أَمْ **Yoksa** بَلْ 'Em"Bel' manasındadır لَهُمْ **Onlar için vardır** لِكُفَّارِ مَكَّةَ Mekke kafirler için var *(Ne?)* شُرَكَاءُ **Ortaklar** هُمْ شَيَاطِينُهُمْ Onlar onların şeytanlarıdır شَرَعُوا **Meşru kıldılar** أَيِ الشُّرَكَاءُ Yani, o ortaklar *(Kime?)* لَهُمْ **Onlara** لِلْكُفَّارِ Kafirlere *(Neden?)* مِنَ الدِّينِ **Dinden** *(Öyle din ki,)* الْفَاسِدِ Fasit *(Neyi)* مَا **O şeyi ki** لَمْ يَأْذَنْ **İzin vermedi** *(Neye?)* بِهِ **Ona** *(Kim?)* اللَّهُ **Allah** *(Ne gibi?)* كَالشِّرْكِ Şirk gibi *(Daha)* وَإِنْكَارِ الْبَعْثِ Dirilmeyi inkar etmek gibi وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ **Eğer o fasıl kelimesi olmasaydı** أَيِ الْقَضَاءِ السَّابِقِ Yani, geçmiş hüküm *(Ne diye?)* بِأَنَّ الْجَزَاءَ فِي يَوْمِ الْقِيَامَةِ Ceza kıyamet gününde gerçekleşecektir diye لَقُضِيَ **Elbette hüküm verilirdi** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Onların aralarında**

وَبَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ Ve inananlar arasında *(Ne ile hüküm verildi?)* لَهُمْ بِالتَّعْذِيبِ Onların azap edilmesiyle *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada وَإِنَّ الظَّالِمِينَ **Şüphesiz ki zalimler** الْكَافِرِينَ Kafirler لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* عَذَابٌ **Bir azap** *(Öyle azap ki,)* أَلِيمٌ **Pek acıklı** مُؤْلِمٌ Elem verici.

22. تَرَى **Göreceksin** *(Kimi?)* الظَّالِمِينَ **Zalimleri** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet gününde مُشْفِقِينَ **Korkucudurlar** خَائِفِينَ Korkan kimselerdirler *(Neden?)* مِمَّا **O şeyden ki** كَسَبُوا **Kazandılar** *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(O da nedir?)* مِنَ السَّيِّئَاتِ Günahlar *(Neden korkacaklar?)* أَنْ يُجَازَوْا عَلَيْهَا Onlara karşılık ceza görmekten وَهُوَ **O** أَيِ الْجَزَاءُ عَلَيْهَا Yani, onlara karşılık ceza *(Nedir?)* وَاقِعٌ **Gerçekleşecektir** *(Kime?)* بِهِمْ **Onlara** *(Ne zaman?)* يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamet günü *(Nasıl?)* لَا مَحَالَةَ Çaresiz وَالَّذِينَ **O kimseler ki** آمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Neyi?)* الصَّالِحَاتِ **Salih amelleri** *(Neredelerler?)* فِي رَوْضَاتِ الْجَنَّاتِ **Cennet bahçelerindedirler** أَنْزَهُهَا Bahçelerin en nezihinde *(Neye nispetle?)* بِالنِّسْبَةِ إِلَى مَنْ دُونَهُمْ Kendilerinden daha aşağı olanlara nispetle لَهُمْ **Onlar için vardır** *(Ne?)* مَا **O şey ki** يَشَاؤُنَ **Diliyorlar** *(Nerede?)* عِنْدَ رَبِّهِمْ **Rablerinin katında** ذٰلِكَ **İşte bu** هُوَ **Bu** *(Nedir?)* الْفَضْلُ **Lütuftur** *(Öyle lütuf ki,)* الْكَبِيرُ **Büyük.**

﴿ذٰلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ﴾ مِنَ الْبِشَارَةِ مُخَفَّفًا وَمُثَقَّلًا [يُبَشِّرُ] بِهِ ﴿اللّٰهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحَاتِ قُلْ لَآ اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ﴾ أَيْ عَلَى تَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ ﴿اَجْرًا اِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبٰى﴾ اِسْتِثْنَاءٌ مُنْقَطِعٌ أَيْ لٰكِنْ أَسْأَلُكُمْ أَنْ تُوَدُّوا قَرَابَتِي الَّتِي هِيَ قَرَابَتُكُمْ أَيْضًا فَإِنَّ لَهُ فِي كُلِّ بَطْنٍ مِنْ قُرَيْشٍ قَرَابَةً ﴿وَمَنْ يَقْتَرِفْ﴾ يَكْتَسِبْ ﴿حَسَنَةً﴾ طَاعَةً ﴿نَزِدْ لَهُ فِيهَا حُسْنًا﴾ بِتَضْعِيفِهَا ﴿اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ﴾ لِلذُّنُوبِ ﴿شَكُورٌ ﴿٢٣﴾﴾ لِلْقَلِيلِ فَيُضَاعِفُهُ ﴿اَمْ﴾ بَلْ ﴿يَقُولُونَ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا﴾ بِنِسْبَةِ الْقُرْآنِ إِلَى اللهِ تَعَالَى ﴿فَاِنْ يَشَاِ اللّٰهُ يَخْتِمْ﴾ يَرْبِطْ ﴿عَلٰى قَلْبِكَ﴾ بِالصَّبْرِ عَلَى أَذَاهُمْ بِهٰذَا الْقَوْلِ وَغَيْرِهِ وَقَدْ فَعَلَ ﴿وَيَمْحُ اللّٰهُ الْبَاطِلَ﴾ الَّذِي قَالُوهُ ﴿وَيُحِقُّ الْحَقَّ﴾ يُثْبِتُهُ ﴿بِكَلِمٰتِهِ﴾ اَلْمُنَزَّلَةِ عَلَى نَبِيِّهِ ﴿اِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٤﴾﴾ بِمَا فِي الْقُلُوبِ ﴿وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ﴾ مِنْهُمْ ﴿وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّاٰتِ﴾ الْمُتَابِ عَنْهَا ﴿وَيَعْلَمُ مَا يَفْعَلُونَ ﴿٢٥﴾﴾ بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ [تَفْعَلُونَ] ﴿وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحَاتِ﴾ يُجِيبُهُمْ إِلَى مَا يَسْأَلُونَ ﴿وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿٢٦﴾﴾ ﴿وَلَوْ بَسَطَ اللّٰهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ﴾ جَمِيعِهِمْ ﴿لَبَغَوْا﴾ جَمِيعُهُمْ أَيْ طَغَوْا ﴿فِي الْاَرْضِ وَلٰكِنْ يُنَزِّلُ﴾ بِالتَّخْفِيفِ وَضِدِّهِ [يُنَزِّلُ] مِنَ الْأَرْزَاقِ ﴿بِقَدَرٍ مَا يَشَآءُ﴾ فَيَبْسُطُهَا لِبَعْضِ عِبَادِهِ دُونَ بَعْضٍ وَيَنْشَأُ عَنِ الْبَسْطِ الْبَغْيُ ﴿اِنَّهُ بِعِبَادِهِ خَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٢٧﴾﴾ ﴿وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ﴾ الْمَطَرَ ﴿مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا﴾ يَئِسُوا مِنْ نُزُولِهِ ﴿وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ﴾ يَبْسُطُ مَطَرَهُ ﴿وَهُوَ الْوَلِيُّ﴾ الْمُحْسِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿الْحَمِيدُ ﴿٢٨﴾﴾ الْمَحْمُودُ عِنْدَهُمْ ﴿وَمِنْ اٰيَاتِهِ خَلْقُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَ﴾ خَلْقُ ﴿مَا بَثَّ﴾ فَرَّقَ وَنَشَرَ ﴿فِيهِمَا مِنْ دَآبَّةٍ﴾ هِيَ مَا يَدُبُّ عَلَى الْأَرْضِ مِنَ النَّاسِ وَغَيْرِهِمْ ﴿وَهُوَ عَلٰى جَمْعِهِمْ﴾ لِلْحَشْرِ ﴿اِذَا يَشَآءُ قَدِيرٌ ﴿٢٩﴾﴾ فِي الضَّمِيرِ تَغْلِيبُ الْعَاقِلِ عَلَى غَيْرِهِ ﴿وَمَآ اَصَابَكُمْ﴾ خِطَابٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿مِنْ مُصِيبَةٍ﴾ بَلِيَّةٍ وَشِدَّةٍ ﴿فَبِمَا كَسَبَتْ اَيْدِيكُمْ﴾ أَيْ كَسَبْتُمْ مِنَ الذُّنُوبِ وَعَبَّرَ بِالْأَيْدِي لِأَنَّ أَكْثَرَ الْأَفْعَالِ تُزَاوَلُ بِهَا ﴿وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ ﴿٣٠﴾﴾ مِنْهَا فَلَا يُجَازِي عَلَيْهِ وَهُوَ تَعَالَى أَكْرَمُ مِنْ أَنْ يُثَنِّيَ الْجَزَاءَ فِي الْآخِرَةِ أَمَّا غَيْرُ الْمُذْنِبِينَ فَمَا يُصِيبُهُمْ فِي الدُّنْيَا لِرَفْعِ دَرَجَاتِهِمْ فِي الْآخِرَةِ ﴿وَمَآ اَنْتُمْ﴾ يَا مُشْرِكُونَ ﴿بِمُعْجِزِينَ﴾ اللهَ هَرَبًا ﴿فِي الْاَرْضِ﴾ فَتَفُوتُونَهُ ﴿وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ ﴿مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٣١﴾﴾ يَدْفَعُ عَذَابَهُ عَنْكُمْ.

TÜRKÇE ANLAMI

23. **İşte Allah'ın, iman edip salih amel işleyen kullarına müjdelediği**[1] iyi haber **budur. De ki: "Ben bu** peygamberlik tebliğ**ine karşılık sizden akrabalık sevgisinden başka**[2] **bir karşılık istemiyorum.** Sadece sizin de akrabanız olan benim akrabalarımı sevmenizi istiyorum. Zira Peygamberimizin Kureyş'in her bir soyundan akrabası vardı. **Kim bir iyilik** itaat **işler,** yapar**sa, onun o iyiliğine** ikiye katlayıp **iyilik katarız. Şüphesiz Allah** günahları **çok bağışlayandır,** aza dahi, katlayıp **karşılığını verendir.**

24. **Yoksa "**Kuran'ı Allah'a nispet ederek **Allah'a karşı yalan uydurdu" mu diyorlar? Şayet Allah dilerse, senin kalbini** onların, bu ve diğer sözleriyle eza ve cefasına karşı sabretmekle **mühürler,** bağlar, nitekim böylede yapmıştır. **Allah** onların söylediği **bâtılı yok eder,** peygamberine indirdiği **kelimeleriyle hakkı ortaya koyar,** ispat eder. **Şüphesiz o, sinelerin özünü** kalplerde olanı **bilendir.**

25. **O, kullarının tövbesini kabul eden,** tövbe edilmiş **kötülükleri affeden ve onların yaptıklarını**[3] **bilendir.**

26. **İman edip salih amel işleyenlere icabet eder,** istedikleri şeyleri verir **ve onlara fazl-ı kereminden arttırır. Kâfirler ise, onlara da şiddetli bir azap vardır.**

27. **Eğer Allah** bütün **kullarına rızkı bol bol verseydi,** hepsi **yeryüzünde azarlar** taşkınlık yaparlar**dı. Fakat o,** rızkı **dilediği ölçüde indirir.**[4] Ve onu kimi kullarına bol verir, kimilerine vermez. Bolluktan azgınlık doğar. **Doğrusu o, kullarından haberdârdır, görendir.**

28. **O,** yağmurun yağmasından **umutlarını kestikten sonra, yağmuru indiren, rahmetini yayan** yağmuru bol bol veren**dir. O,** müminlere ihsan eden **dosttur,** onların yanında **övülmeye lâyık olan,** övülen**dir.**

29. **Onun ayetlerindendir, gökleri, yeri ve bu ikisinde yaydığı** dağıtıp saçtığı **canlıları** yeryüzünde hareket eden insan ve diğer varlıkları **yaratması. O dilediği zaman bunları**[5] toplamak için **bir araya getirmeye gücü yetendir.**

30. Ey müminler! **Size isabet eden** bela **musibet, ellerinizin**[6] **işlediği** günahlar **yüzündendir. Ve o** günahların **çoğunu da affeder.** Onlara karşı cezalandırmaz. Yüce Allah, ahirette azabı tekrar etmeyecek kadar çok kerem sahibidir. Günahkâr olmayanların dünyada başlarına gelen musibetler ise ahirette derecelerinin yükselmesi içindir.

31. Ey Müşrikler! **Siz yeryüzünde** kaçarak Allah'ı **âciz bırakıcı değilsiniz** ki, ondan kurtulasınız. **Sizin Allah'tan başka** onun azabını sizden defedecek **bir dostunuz ve bir yardımcınız yoktur.**

---

[1] يبشر fiili şeddesiz ve şeddeli olarak okunur.

[2] إِلَّا الْمَوَدَّةَ terkibindeki istisna munkatıdır.

[3] يَعْمَلُونَ fiili ya ve ta harfiyle okunur.

[4] ينزل fiili şeddesiz ve şeddeli olarak okunur.

[5] عَلَى جَمْعِهِمْ terkibindeki هُمْ zamirinde akıl sahipleri diğerlerine tağlip edilmiştir.

[6] Özellikle ellerin zikredilmesi, fiillerin çoğu onlarla yapıldığı içindir.

KELİME ANLAMI

23. ذٰلِكَ **İşte bu** الَّذِي **O dur ki** يُبَشِّرُ **Müjde verir** مِنَ الْبِشَارَةِ Beşaretten kökünden gelir *(Ne ile okundu?)* مُخَفَّفًا وَمُثَقَّلًا Şeddesiz ve şeddeli okundu *(Ne ile?)* بِهِ Onunla *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Kime?)* عِبَادَهُ **Kullarına** الَّذِينَ **Öyle kullar ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Neyi?)* الصَّالِحَاتِ **Salih amelleri** قُلْ **Söyle** لَا اَسْاَلُكُمْ **Sizden istemiyorum** *(Ne üzerine?)* عَلَيْهِ **Bunun üzerine** أَيْ عَلَى تَبْلِيغِ الرِّسَالَةِ Risaleti tebliğ etmek üzerine *(Ne istemiyorum?)* اَجْرًا **Bir ücret** اِلَّا **Ancak** الْمَوَدَّةَ **Sevgi** *(Öyle sevgi ki,)* فِي الْقُرْبٰى **Akrabalıkta olan** إِسْتِثْنَاءٌ مُنْقَطِعٌ İstisna-i munkatıdır أَيْ لٰكِنْ أَسْأَلُكُمْ Yani, lakin sizden istiyorum *(Neyi?)* أَنْ تُوَدُّوا قَرَابَتِي Akrabalığımı sevmenizi الَّتِي Öyle akrabalık ki هِيَ O قَرَابَتُكُمْ Sizinde akrabalığınızdır أَيْضًا Aynı şekilde فَإِنَّ لَهُ Zira Hz Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) için vardır *(Nerede?)* فِي كُلِّ بَطْنٍ مِنْ قُرَيْشٍ Kureyş'in her bir kolunda *(Ne?)* قَرَابَةً Akrabalığı وَمَنْ **Her kim** يَقْتَرِفْ **Kazanırsa** يَكْتَسِبْ Elde ederse *(Neyi?)* حَسَنَةً **İyilik** طَاعَةً İtaat نَزِدْ **Artırırız** *(Kime?)* لَهُ **Ona** *(Nerede?)* فِيهَا **Onda** *(Ne artırırız?)* حُسْنًا **Bir güzellik** بِتَضْعِيفِهَا Onu katlamakla إِنَّ اللّٰهَ **Şüphesiz ki Allah** *(Nedir?)* غَفُورٌ **Çok bağışlayandır** *(Neyi?)* لِلذُّنُوبِ Günahları شَكُورٌ **Eksiksiz karşılık verendir** *(Neye?)* لِلْقَلِيلِ Aza فَيُضَاعِفُهُ Ve onu katlar.

24. اَمْ **Yoksa** بَلْ Em burada bel manasındadır يَقُولُونَ **Derler mi ki** افْتَرٰى **İftirada bulundu** *(Kime karşı?)* عَلَى اللّٰهِ **Allah'a karşı** *(Nasıl?)* كَذِبًا **Yalan yere** *(Ne ile?)* بِنِسْبَةِ الْقُرْآنِ Kuran'ı nispet ederek *(Kime?)* إِلَى اللّٰهِ تَعَالَى Yüce Allah'a فَإِنْ يَشَا **Eğer dilerse** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** يَخْتِمْ **Mühür basar** يَرْبِطْ Bağlar *(Nereye?)* عَلَى قَلْبِكَ **Senin kalbin üzerine** *(Ne ile?)* بِالصَّبْرِ Sabretmekle *(Neye?)* عَلَى أَذَاهُمْ Onların eziyetlerine *(Ne ile eziyetleri?)* بِهٰذَا الْقَوْلِ وَغَيْرِهِ Bu sözle ve diğerleri ile وَقَدْ فَعَلَ Böyle de yaptı وَيَمْحُ **Mahveder** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* الْبَاطِلَ **Batılı** الَّذِي قَالُوهُ Söylemiş oldukları batılı وَيُحِقُّ **Ve gerçekleştirir** *(Neyi?)* الْحَقَّ **Hakkı** يُثْبِتُهُ Onu ispat eder *(Ne ile?)* بِكَلِمَاتِهِ **Kelimeleriyle** *(Öyle kelimeleri ki,)* اَلْمُنَزَّلَةِ عَلَى نَبِيِّهِ Nebisine indirilmişler اِنَّهُ **Muhakkak ki Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyadesiyle bilendir** *(Neyi?)* بِذَاتِ الصُّدُورِ **Sinelerin özünü** بِمَا فِي الْقُلُوبِ Kalplerde olanı.

25. وَهُوَ O الَّذِي **Öyle Allah'tır ki** يَقْبَلُ **Kabul eder** *(Neyi?)* التَّوْبَةَ **Tövbeyi** *(Kimden?)* عَنْ عِبَادِهِ **Kullarından** مِنْهُمْ Onlardan وَيَعْفُو **Ve affeder** *(Neden?)* عَنِ السَّيِّئَاتِ **Günahlardan** الْمُتَابِ عَنْهَا Tövbe edilen günahlardan وَيَعْلَمُ **Ve bilir** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** يَفْعَلُونَ **Yapıyorlar** *(Ne ile okundu?)* بِالْيَاءِ وَالتَّاءِ Ya ile ve ta ile.

26. وَيَسْتَجِيبُ **İcabet eder** *(Kime?)* الَّذِينَ **O kimselere ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** وَعَمِلُوا **Ve işlediler** *(Neyi?)* الصَّالِحَاتِ **Salih amelleri** يُجِيبُهُمْ إِلَى مَا يَسْأَلُونَ İşledikleri şeylerde onlara icabet eder وَيَزِيدُهُمْ **Onlara artırır** مِنْ فَضْلِهِ **Fazlından** وَالْكَافِرُونَ **Kafirler ise** لَهُمْ و **Onlar için vardır** *(Ne?)* عَذَابٌ **Bir azap** *(Öyle azap ki,)* شَدِيدٌ **Çok şiddetli.**

27. وَلَوْ بَسَطَ **Eğer yayacak olsa idi** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** *(Neyi?)* الرِّزْقَ **Rızkı** *(Kime?)* لِعِبَادِهِ **Kullarına** جَمِيعِهِمْ Hepsine لَبَغَوْا **Elbette haddi aşarlardı** جَمِيعُهُمْ Onların tümü أَيْ طَغَوْا Yani, azarlardı *(Nerede?)* فِي الْأَرْضِ **Yeryüzünde** وَلٰكِنْ يُنَزِّلُ **Lakin indiriyor** *(Ne ile okundu?)* بِالتَّخْفِيفِ Şeddesiz وَضِدِّهِ Ve şeddeli *(Neden indiriyor?)* مِنَ الْأَرْزَاقِ Rızklardan مَا بِقَدَرٍ **Bir ölçü ile ki** يَشَاءُ **Diliyor** فَيَبْسُطُهَا لِبَعْضِ عِبَادِهِ Rızkı bazı kullarına döşer دُونَ بَعْضٍ Bazılarına değil وَيَنْشَأُ عَنِ الْبَسْطِ Rızkı bollaştırmaktan doğar *(Ne?)* الْبَغْيُ Azgınlık إِنَّهُ **Şüphesiz ki Allah** *(Kimden?)* بِعِبَادِهِ **Kullarından** *(Nedir?)* خَبِيرٌ **Haberdardır** *(Daha)* بَصِيرٌ **Görücüdür.**

28. وَهُوَ **O** الَّذِي **Öyle Allah'tır ki** يُنَزِّلُ **İndiriyor** *(Neyi?)* الْغَيْثَ **Yağmuru** الْمَطَرَ Yağmuru مِنْ بَعْدِ مَا **O şeyden sonra ki** قَنَطُوا **Ümitsizliğe düştüler** يَئِسُوا مِنْ نُزُولِهِ Yağmurun inmesinden ümit kestiler *(O Allah daha nedir?)* وَيَنْشُرُ **Yayar** *(Neyi?)* رَحْمَتَهُ **Rahmetini** يَبْسُطُ مَطَرَهُ Yağmuru döşer وَهُوَ **Ve o** الْوَلِيُّ **Velidir** الْمُحْسِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere ihsan edendir الْحَمِيدُ **Hamîd'dir** الْمَحْمُودُ Daima övülendir *(Kim tarafından?)* عِنْدَهُمْ Müminler tarafından.

29. وَمِنْ اٰيَاتِهِ **Onun ayetlerindendir** *(Ne?)* خَلْقُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin yaratılışı** *(Daha)* وَالْأَرْضِ **Yerin** وَ **Ve** خَلْقُ Yaratılışı *(Neyin?)* مَا **O şeyin ki** بَثَّ **Yaydı** فَرَّقَ وَنَشَرَ Ayırıp dağıttı *(Nerede?)* فِيهِمَا **Yer ve göklerde** *(Neden?)* مِنْ دَابَّةٍ **Her bir canlıdan** هِيَ Dabbe *(Nedir?)* مَا يَدُبُّ عَلَى الْأَرْضِ Yer yüzünde kımıldayan şeydir مِنَ النَّاسِ وَغَيْرِهِمْ İnsandan ve diğerlerinden وَهُوَ **Ve o** عَلٰى جَمْعِهِمْ **Onları toplamaya** *(Niçin?)* لِلْحَشْرِ Haşır için *(Ne zaman?)* إِذَا يَشَاءُ **Dilediği zaman** *(Nedir?)* قَدِيرٌ **Kâdirdir** فِي الضَّمِيرِ Zamirde vardır *(Ne?)* تَغْلِيبُ الْعَاقِلِ Akıllıyı galip kılmak *(Ne üzerine?)* عَلٰى غَيْرِهِ Akılsızlar üzerine.

30. وَمَا **Ne şey ki** اَصَابَكُمْ **Size isabet etti** خِطَابٌ لِلْمُؤْمِنِينَ Müminlere hitaptır *(Neden?)* مِنْ مُصِيبَةٍ **Musibetten** بَلِيَّةٍ وَشِدَّةٍ Belâ ve zorluktan فَبِمَا **O sebepledir ki** كَسَبَتْ **Kazandı** *(Ne?)* أَيْدِيكُمْ **Elleriniz** وَعَبَّرَ بِالْأَيْدِي أَيْ كَسَبْتُمْ مِنَ الذُّنُوبِ Yani, işlediğiniz günahlar sebebiyle Eller ile tabir etti *(Niçin?)* لِأَنَّ أَكْثَرَ الْأَفْعَالِ تُزَاوَلُ بِهَا Zira fiillerin çoğu Eller ile görülür

وَيَعْفُو Ve affeder *(Neden?)* **عَنْ كَثِيرٍ Bir çoğundan** *(Neden olan?)* مِنْهَا Günahlardan فَلَا يُجَازِي عَلَيْهِ Onlara karşılık ceza vermez وَهُوَ تَعَالَى أَكْرَمُ Allah Teâla kerem sahibidir *(Neden?)* أَمَا غَيْرُ الْمُذْنِبِينَ مِنْ أَنْ يُثَنِّيَ الْجَزَاءَ فِي الْآخِرَةِ Ahirette ikinci defa ceza vermekten Günahkar olmayanlar ise فَمَا يُصِيبُهُمْ فِي الدُّنْيَا Onlara dünyada isabet eden sıkıntı *(Niçindir?)* لِرَفْعِ دَرَجَاتِهِمْ فِي الْآخِرَةِ Ahiretteki derecelerini yükseltmek içindir.

31. **وَمَا أَنْتُمْ Siz değilsiniz** يَا مُشْرِكُونَ Ey müşrikler *(Ne?)* **بِمُعْجِزِينَ Aciz bırakıcılar** *(Kimi?)* اللهَ Allah'ı *(Nasıl?)* هَرَبًا Kaçarak *(Nerede?)* **فِي الْأَرْضِ Yeryüzünde** فَتَفُوتُونَهُ Böylece ondan kurtulasınız **وَمَا لَكُمْ Sizin için yoktur** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, Allah'ın dışında *(Ne?)* **مِنْ وَلِيٍّ Hiçbir dost وَلَا نَصِيرٍ Ve hiçbir yardımcı** *(Öyle dost ve yardımcı ki,)* يَدْفَعُ Def edecek *(Neyi?)* عَذَابَهُ Allah'ın azabını *(Kimden?)* عَنْكُمْ Sizden.

﴿وَمِنْ اٰيَاتِهِ الْجَوَارِ﴾ السُّفُنُ ﴿فِي الْبَحْرِ كَالْاَعْلَامِ ﴿٣٢﴾﴾ كَالْجِبَالِ فِي الْعِظَمِ ﴿اِنْ يَّشَاْ يُسْكِنِ الرِّيحَ فَيَظْلَلْنَ﴾ يَصِرْنَ ﴿رَوَاكِدَ﴾ ثَوَابِتَ لَا تَجْرِي ﴿عَلٰى ظَهْرِهٖ اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣٣﴾﴾ هُوَ الْمُؤْمِنُ يَصْبِرُ فِي الشِّدَّةِ وَيَشْكُرُ فِي الرَّخَاءِ ﴿اَوْ يُوبِقْهُنَّ﴾ عَطْفٌ عَلٰى يُسْكِنِ أَيْ يُغْرِقْهُنَّ بِعَصْفِ الرِّيحِ بِأَهْلِهِنَّ ﴿بِمَا كَسَبُوا﴾ أَيْ أَهْلُهُنَّ مِنَ الذُّنُوبِ ﴿وَيَعْفُ عَنْ كَثِيرٍ ﴿٣٤﴾﴾ مِنْهَا فَلَا يُغْرِقُ أَهْلَهُ ﴿وَيَعْلَمَ﴾ بِالرَّفْعِ مُسْتَأْنَفٌ وَبِالنَّصْبِ مَعْطُوفٌ عَلٰى تَعْلِيلٍ مُقَدَّرٍ [وَيَعْلَمَ] أَيْ يُغْرِقُهُمْ لِيَنْتَقِمَ مِنْهُمْ وَيَعْلَمَ ﴿الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي اٰيَاتِنَا مَا لَهُمْ مِنْ مَحِيصٍ ﴿٣٥﴾﴾ مَهْرَبٍ مِنَ الْعَذَابِ وَجُمْلَةُ النَّفْيِ سَدَّتْ مَسَدَّ مَفْعُولَيْ يَعْلَمُ وَالنَّفْيُ مُعَلَّقٌ عَنِ الْعَمَلِ ﴿فَمَآ اُوتِيتُمْ﴾ خِطَابٌ لِلْمُؤْمِنِينَ وَغَيْرِهِمْ ﴿مِنْ شَيْءٍ﴾ مِنْ أَثَاثِ الدُّنْيَا ﴿فَمَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ يُتَمَتَّعُ بِهِ فِيهَا ثُمَّ يَزُولُ ﴿وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ﴾ مِنَ الثَّوَابِ ﴿خَيْرٌ وَاَبْقٰى لِلَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٣٦﴾﴾ وَيُعْطَفُ عَلَيْهِ ﴿وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَآئِرَ الْاِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ﴾ مُوجِبَاتِ الْحُدُودِ مِنْ عَطْفِ الْبَعْضِ عَلَى الْكُلِّ ﴿وَاِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ ﴿٣٧﴾﴾ يَتَجَاوَزُونَ ﴿وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ﴾ أَجَابُوهُ إِلٰى مَا دَعَاهُمْ إِلَيْهِ مِنَ التَّوْحِيدِ وَالْعِبَادَةِ ﴿وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ﴾ أَدَامُوهَا ﴿وَاَمْرُهُمْ﴾ الَّذِي يَبْدُو لَهُمْ ﴿شُورٰى بَيْنَهُمْ﴾ يَتَشَاوَرُونَ فِيهِ وَلَا يَعْجِلُونَ ﴿وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ﴾ أَعْطَيْنَاهُمْ ﴿يُنْفِقُونَ ﴿٣٨﴾﴾ فِي طَاعَةِ اللّٰهِ وَمَنْ ذُكِرَ صِنْفٌ ﴿وَالَّذِينَ اِذَآ اَصَابَهُمُ الْبَغْيُ﴾ الظُّلْمُ ﴿هُمْ يَنْتَصِرُونَ ﴿٣٩﴾﴾ صِنْفٌ أَيْ يَنْتَقِمُونَ مِمَّنْ ظَلَمَهُمْ بِمِثْلِ ظُلْمِهِ كَمَا قَالَ تَعَالٰى ﴿وَجَزٰٓؤُا سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا﴾ سُمِّيَتِ الثَّانِيَةُ سَيِّئَةً لِمُشَابَهَتِهَا لِلْأُولٰى فِي الصُّورَةِ وَهٰذَا ظَاهِرٌ فِيمَا يُقْتَصُّ فِيهِ مِنَ الْجِرَاحَاتِ قَالَ بَعْضُهُمْ وَإِذَا قَالَ لَهُ أَخْزَاكَ اللّٰهُ فَيُجِيبُهُ أَخْزَاكَ اللّٰهُ ﴿فَمَنْ عَفَا﴾ عَنْ ظَالِمِهِ ﴿وَاَصْلَحَ﴾ الْوُدَّ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْمَعْفُوِّ عَنْهُ ﴿فَاَجْرُهُ عَلَى اللّٰهِ﴾ أَيْ إِنَّ اللّٰهَ يَأْجُرُهُ لَا مَحَالَةَ ﴿اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظّٰلِمِينَ ﴿٤٠﴾﴾ أَيِ الْبَادِئِينَ بِالظُّلْمِ فَيَتَرَتَّبُ عَلَيْهِمْ عِقَابُهُ ﴿وَلَمَنِ انْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهٖ ظُلْمِ الظَّالِمِ إِيَّاهُ ﴿فَاُولٰٓئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤١﴾﴾ مُؤَاخَذَةٍ ﴿اِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ﴾ يَعْمَلُونَ ﴿فِي الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ﴾ بِالْمَعَاصِي ﴿اُولٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٤٢﴾﴾ مُؤْلِمٌ ﴿وَلَمَنْ صَبَرَ﴾ فَلَمْ يَنْتَصِرْ ﴿وَغَفَرَ﴾ تَجَاوَزَ ﴿اِنَّ ذٰلِكَ﴾ الصَّبْرَ وَالتَّجَاوُزَ ﴿لَمِنْ عَزْمِ الْاُمُورِ ﴿٤٣﴾﴾ أَيْ مَعْزُومَاتِهَا بِمَعْنَى الْمَطْلُوبَاتِ شَرْعًا ﴿وَمَنْ يُّضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهٗ مِنْ وَّلِيٍّ مِّنْ بَعْدِهٖ﴾ أَحَدٍ يَلِي هِدَايَتَهُ بَعْدَ إِضْلَالِ اللّٰهِ إِيَّاهُ ﴿وَتَرَى الظّٰلِمِينَ لَمَّا رَاَوُا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ اِلٰى مَرَدٍّ﴾ إِلَى الدُّنْيَا ﴿مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٤﴾﴾ طَرِيقٍ.

TÜRKÇE ANLAMI

32. **Onun ayetlerindendir, denizde akıp giden dağlar gibi** büyük gemi**ler.**

33. **Dilerse rüzgarı durdurur da onun üstünde sakin olurlar,** yüzmeden sabit dururlar. **Şüphesiz bunda çok sabreden, çok şükreden herkes için ibretler vardır.** Bu kişi mümindir; zorda sabreder, rahatta şükreder.

34. **Yahut** gemidekilerin **yaptıkları** işlediği günahlar **yüzünden onları helak eder,**[1] şiddetli bir rüzgarla o gemileri içindekilerle birlikte batırır. Onlardan **birçoğunu da bırakır,** içindekileri batırmaz.

35. **Böylece ayetlerimiz hakkında tartışanlar,** azaptan **kaçacak bir yerlerinin olmadığını**[2] **bilirler.**[3]

36. **Size**[4] **verilen şey,** dünya menfaati **dünya hayatının geçimliğidir.** Dünyada ondan faydalanılır, sonra o şey yok olup gider. **Allah'ın katında bulunan** sevap**lar ise, iman edenler ve Rablerine güvenenler için daha iyi ve süreklidir.**

37. **Onlar,**[5] **büyük günahlardan ve hayâsızlıktan** haddi gerektiren şeylerden **kaçınırlar;**[6] **kızdıkları zaman da bağışlarlar,** vazgeçerler.

38. **Ve onlar, Rablerinin icabet eder** kendisine davet ettiği tevhit ve ibadete cevap verir **ve namazı kılar,** ona devam eder**ler. Onların** başlarına gelen **işleri, aralarında danışma iledir.** O iş hakkında birbirlerine danışırlar ve acele etmezler. **Kendilerini rızıklandırdığımız** verdiğimiz **şeyden de** Allah'a itaat uğrunda **infak ederler.** Bu zikredilenler bir sınıftır.

39. **Bir haksızlığa** zulme **uğradıkları zaman, onlar yardımlaşırlar.** Bu da diğer bir sınıftır. Kendilerine zulmedenlerden haklarını alırlar. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

40. **Bir kötülüğün cezası, ona denk bir kötülüktür.**[7] **Kim** kendisine zulmedeni **bağışlar ve** affettiği kişiyle kendi arasındaki ilişkiyi **düzeltirse, onun ecri Allah'a aittir.** Hiç şüphesiz Allah onu mükâfatlandırır. **Doğrusu o, zalimleri** zulmü başlatanları **sevmez.** Bu sebeple zulümleri-nin azabını görürler.

41. **Kim zulme uğradıktan sonra hakkını alırsa,** kendisine zulmedene karşılık verirse **işte bunlar aleyhine bir yol** cezalandırma **yoktur.**

---

[1] يُوبِقْ fiili يُسْكِنْ fiili üzerine atıftır.

[2] مَا لَهُمْ مِنْ مَحِيصٍ bu olumsuz cümle يَعْلَمَ fiilinin iki mefulu yerine kaimdir.

[3] يَعْلَمَ fiili ref ile okunur. Mukadder bir talile atfedilerek nasp ile de okunur. Yani, onlardan intikam almak ve onların bilmesi.....için onları batırır.

[4] فَمَا أُوتِيتُمْ cümlesi inananlara ve diğer insanlara hitaptır.

[5] وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ cümlesi bir önceki لِلَّذِينَ آمَنُوا cümlesi üzerine atıftır.

[6] وَالْفَوَاحِشَ kelimesi cüzün küllüne atfı kabilindendir.

[7] Ceza suret açısından kötülüğe benzediğinden onun adıyla isimlendirilmiştir. Bu ayet yaralamalarla ilgili kısaslarda zahirdir. Bazıları da demiştir ki: "Allah seni rezil etsin" dediğinde "Seni rezil etsin" diye cevap verebilir.

42. **Yol sadece, insanlara zulmedenlere ve yeryüzünde haksız yere** günah ile **azgınlık edenler** hareket edenler **aleyhinedir. İşte bunlar için acı** verici **bir azap vardır.**

43. **Kim sabreder,** intikam almaz **ve affeder** vazgeçer**se, şüphesiz bu** sabrı ve vazgeçmesi**, azmedilen** dinen istenen **işlerdendir.**

44. **Allah kimi saptırırsa, artık bundan sonra** Allah onu saptırdıktan sonra **onun** hidayetini sağlayacak **hiçbir dostu yoktur. Azabı gördüklerinde zalimlerin: "**Dünyaya **dönecek bir yol var mı?" dediklerini görürsün.**

KELİME ANLAMI

32. وَمِنْ اٰيَاتِهِ **Ve onun ayetlerindendir** *(Ne?)* الْجَوَارِ **Akıp gidenler** السُّفُنُ Gemiler *(Nerede?)* فِي الْبَحْرِ **Denizde** *(Ne gibi?)* كَالْاَعْلَامِ **Dağlar gibi** كَالْجِبَالِ فِي الْعَظْمِ Büyüklük hususunda dağlar gibi.

33. اِنْ يَشَاْ **Eğer dileyecek olsa** يُسْكِنِ **Durdurur** *(Neyi?)* الرِّيحَ **Rüzgarı** فَيَظْلَلْنَ **Artık olurlar** يَصِرْنَ Olular *(Ne?)* رَوَاكِدَ **Duranlar** ثَوَابِتَ Sabit olanlar *(Öyle sabit ki,)* لَا تَجْرِي Akmıyorlar *(Nerede dura kalırlar?)* عَلٰى ظَهْرِهٖ **Onun sırtı üzerine** اِنَّ فِي ذٰلِكَ **Şüphe yok ki bunda vardır** *(Ne?)* لَاٰيَاتٍ **Elbette ayetler vardır** *(Kim için?)* لِكُلِّ صَبَّارٍ **Her ziyade sabreden için** *(Öyle sabreden ki,)* شَكُورٍ **Ziyade şükreden** هُوَ O *(Kimdir?)* الْمُؤْمِنُ Mümindir يَصْبِرُ فِي الشِّدَّةِ Zor anlarında sabreder وَيَشْكُرُ فِي الرَّخَاءِ Bollukta şükreder.

34. اَوْ يُوبِقْهُنَّ **Yahut onları helak eder** عَطْفٌ عَلٰى يُسْكِنِ 'Yuskin' fiili üzerine atıftır اَيْ يُغْرِقْهُنَّ Yani, onları boğar *(Ne ile?)* بِعَصْفِ الرِّيحِ Rüzgarın şiddetiyle *(Kim ile birlikte?)* بِاَهْلِهِنَّ İçindekilerle birlikte *(Ne sebebiyle?)* بِمَا **O şey sebebiyle ki** كَسَبُوا **Kazandılar** اَيْ اَهْلُهُنَّ Yani, o onların ehilleri *(Kazandıkları nedir?)* مِنَ الذُّنُوبِ Günahlar وَيَعْفُ **Ve affeder** *(Neden?)* عَنْ كَثِيرٍ **Bir çoğundan** *(Neden olan?)* مِنْهَا O kazandıkları günahlardan فَلَا يُغْرِقُ اَهْلَهُ Ve de ehlini batırıp boğmaz.

35. وَيَعْلَمَ **Bilecek** بِالرَّفْعِ Ref ile مُسْتَاْنَفٌ Yeni başlayan cümledir وَبِالنَّصْبِ Nasb ile مَعْطُوفٌ عَلٰى تَعْلِيلٍ مُقَدَّرٍ Mukadder bir talile atıftır اَيْ يُغْرِقُهُمْ لِيَنْتَقِمَ مِنْهُمْ Yani, onlardan intikam almak için onları boğacak وَيَعْلَمَ Ve bilsin için *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** يُجَادِلُونَ **Mücadele ediyorlar** *(Nerede?)* فِي اٰيَاتِنَا **Bizim ayetlerimizde** *(Neyi bilsin?)* مَا لَهُمْ **Onlar için yoktur** *(Ne?)* مِنْ مَحِيصٍ **Kurtuluş yeri** مَهْرَبٍ مِنَ الْعَذَابِ Azaptan kaçıp kurtulacakları yer وَجُمْلَةُ النَّفْيِ Nefi cümlesi سَدَّتْ مَسَدَّ مَفْعُولَيْ يَعْلَمَ 'Yalemu' fiilinin iki mefulü yerine geçmiştir وَالنَّفْيُ مُعَلِّقٌ عَنِ الْعَمَلِ Nefi (fiili) amelden ta'lik etmiştir.

36. فَمَا **Ne şey ki** أُوتِيتُمْ **Size verildi** خِطَابٌ لِلْمُؤْمِنِينَ وَغَيْرِهِمْ (Bu) müminlere ve diğer insanlara hitaptır *(Ne verildi?)* مِنْ شَيْءٍ **Herhangi bir şey** مِنْ أَثَاثِ الدُّنْيَا Dünya malından *(Nedir?)* فَمَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا **Dünya hayatının metaıdır** يُتَمَتَّعُ بِهِ فِيهَا Onunla dünyada faydalanılır ثُمَّ يَزُولُ Sonra yok olur gider وَمَا **Ne şey ki** *(Nerededir?)* عِنْدَ اللّٰهِ **Allah katındadır** مِنَ الثَّوَابِ Sevap *(Nedir?)* خَيْرٌ **Daha hayırlı** وَأَبْقٰى **Ve daha kalıcıdır** *(Kim için?)* لِلَّذِينَ **O kimseler için ki** آمَنُوا **İman ettiler** وَعَلٰى رَبِّهِمْ **Ve ancak Rablerine** يَتَوَكَّلُونَ **Tevekkül ederler** وَيُعْطَفُ عَلَيْهِ Ve buna (lillezine üzerine şu gelen cümle) atfedilir.

37. وَالَّذِينَ **O kimseler için ki** يَجْتَنِبُونَ **Kaçınıyorlar** *(Neden?)* كَبَائِرَ الْإِثْمِ **Büyük günahlar** وَالْفَوَاحِشَ **Ve çirkin şeylerden** مُوجِبَاتِ الْحُدُودِ Hadleri gerektiren şeylerden *(Bu fevahiş nedir?)* مِنْ عَطْفِ الْبَعْضِ عَلَى الْكُلِّ Cüz'ün küll üzerine atfıdır وَإِذَا مَا **Gazaba geldikleri vakit** غَضِبُوا **Onlar** هُمْ **Bağışlarlar** يَغْفِرُونَ (İntikam almaktan) vazgeçerler.

38. وَالَّذِينَ **O kimseler için ki** اسْتَجَابُوا **İcabet ettiler** *(Kime?)* لِرَبِّهِمْ **Rablerine** أَجَابُوهُ Ona icabet ettiler *(Neye?)* إِلٰى مَا دَعَاهُمْ إِلَيْهِ Onları davet ettiği مِنَ التَّوْحِيدِ وَالْعِبَادَةِ Tevhit ve ibadete وَأَقَامُوا **Ve dosdoğru kıldılar** *(Neyi?)* الصَّلٰوةَ **Namazı** أَدَامُوهَا Ona devam ettiler وَأَمْرُهُمْ **Onların işleri** الَّذِي Öyle işler ki يَبْدُو لَهُمْ Kendilerine zahir oluyor *(İşleri nedir?)* شُورٰى **Müşavere iledir** *(Nerede?)* بَيْنَهُمْ **Aralarında** يَتَشَاوَرُونَ فِيهِ O iş hakkında müşavere ederler وَلَا يَعْجِلُونَ Acele etmezler وَمِمَّا **O şeyden ki** رَزَقْنَاهُمْ **Onlara rızk olarak verdik** أَعْطَيْنَاهُمْ Onlara verdik يُنْفِقُونَ **İnfakta bulunurlar** *(Nerede?)* فِي طَاعَةِ اللّٰهِ Allah'a itaat edilen yerlerde وَمَنْ ذُكِرَ Zikredilenler *(Kimlerdir?)* صِنْفٌ Bir sınıf müminlerdir.

39. وَالَّذِينَ **O kimseler ki** إِذَا أَصَابَهُمُ **Onlara isabet ettiği zaman** *(Ne?)* الْبَغْيُ **Zulüm** الظُّلْمُ Zulüm هُمْ **Onlar** يَنْتَصِرُونَ **Yardımlaşırlar** صِنْفٌ Bunlarda bir sınıftır أَيْ يَنْتَقِمُونَ Yani, intikam alırlar *(Kimden?)* مِمَّنْ ظَلَمَهُمْ Kendilerine zulmedenden *(Nasıl?)* بِمِثْلِ ظُلْمِهِ Onun zulmettiği gibi.

40. كَمَا قَالَ تَعَالٰى Allah Teâla'nın buyurduğu gibi وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ **Bir kötülüğün karşılığı** *(Nedir?)* سَيِّئَةٌ **Bir kötülüktür** *(Öyle kötülük ki,)* مِثْلُهَا **iyiliğin misli kadar** سُمِّيَتِ الثَّانِيَةُ سَيِّئَةً İkincisi kötülük diye isimlendirildi *(Niçin?)* لِمُشَابَهَتِهَا لِلْأُولٰى Birincisine benzediği için *(Ne hususta?)* فِي الصُّورَةِ Suret hususunda (yani, mecaz-ı müşakele)

وَهٰذَا ظَاهِرٌ Bu açıktır *(Nerede?)* فِيمَا يُقْتَصُّ فِيهِ Kısas olunan şeylerde *(Onlarda nedir?)* مِنَ الْجِرَاحَاتِ Yaralamalarla ilgili cinayetler قَالَ بَعْضُهُمْ Bazıları demiştir ki: وَإِذَا قَالَ لَهُ Ona birisi dediği zaman *(Ne?)* أَخْزَاكَ اللهُ Allah belanı versin فَيُجِيبُهُ O da ona karşılık verir *(Nasıl?)* أَخْزَاكَ اللهُ 'Allah belanı versin' şeklinde **فَمَنْ Fakat kim ki عَفَا Affederse** *(Kimi?)* عَنْ ظَالِمِهِ Kendisine zulmedeni *(Daha)* **وَأَصْلَحَ Düzeltirse** *(Neyi?)* الْوُدَّ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْمَعْفُوِّ عَنْهُ Kendisi ile affedilen kimse arasında ki dostluğu **فَأَجْرُهُ Onun mükafatı عَلَى اللهِ Allah'a aittir** *(Kime aittir?)* أَيْ إِنَّ اللهَ يَأْجُرُهُ Yani, şüphesiz Allah ona mükafat verir لَا مَحَالَةَ Çaresiz **إِنَّهُ Şüphesiz ki o لَا يُحِبُّ Sevmez** *(Kimi?)* **الظَّالِمِينَ Zalimleri** أَيِ الْبَادِئِينَ بِالظُّلْمِ Yani, zulmü başlatanları فَيَتَرَتَّبُ عَلَيْهِمْ Onların üzerine terettüp eder *(Ne?)* عِقَابُهُ Onun azabı.

41. **وَلَمَنِ Elbette kim ki انْتَصَرَ Hakkını alırsa** *(Neden sonra?)* **بَعْدَ ظُلْمِهِ Zulme uğradıktan sonra** أَيْ ظُلْمِ الظَّالِمِ إِيَّاهُ Yani, zalimin ona zulmetmesinden sonra **فَأُولٰئِكَ İşte onlar مَا عَلَيْهِمْ Onların aleyhine yoktur مِنْ سَبِيلٍ Bir yol** مُؤَاخَذَةٍ Cezalandırma.

42. **إِنَّمَا السَّبِيلُ Yol ancak** *(Kimin aleyhindedir?)* **عَلَى الَّذِينَ O kimselerin aleyhindedir ki يَظْلِمُونَ Zulmediyorlar** *(Kime?)* **النَّاسَ İnsanlara وَيَبْغُونَ Ve azgınlıkta bulunuyorlar** يَعْمَلُونَ Amel ediyorlar *(Nerede?)* **فِي الْأَرْضِ** Yeryüzünde *(Nasıl?)* **بِغَيْرِ الْحَقِّ Haksız yere** بِالْمَعَاصِي Günahlarla **أُولٰئِكَ İşte onlar var ya لَهُمْ Onlara için vardır** *(Ne?)* **عَذَابٌ Bir azap** *(Öyle azap ki,)* **أَلِيمٌ Pek acıklı** مُؤْلِمٌ Acı verici.

43. **وَلَمَنْ Elbette her kim ki صَبَرَ Sabrederse** فَلَمْ يَنْتَصِرْ İntikam almaya kalkışmazsa **وَغَفَرَ Ve bağışlarsa** تَجَاوَزَ Vazgeçerse **إِنَّ ذٰلِكَ Muhakkak ki bu** الصَّبْرَ وَالتَّجَاوُزَ Sabır ve vazgeçmek *(Nedir?)* **لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ Elbette azmedilen işlerdendir** أَيْ مَعْزُومَاتِهَا Yani, maksud işlerdendir بِمَعْنَى الْمَطْلُوبَاتِ شَرْعًا Şeran istenilen işler manasındadır.

44. **وَمَنْ Her kimi يُضْلِلِ Saptırırsa** *(Kim?)* **اللهُ Allah فَمَا لَهُ Artık onun için yoktur** *(Ne?)* **مِنْ وَلِيٍّ Bir veli** *(Kimden sonra?)* **مِنْ بَعْدِهِ Ondan sonra** أَيْ أَحَدٍ يَلِي هِدَايَتَهُ Yani, onun hidayetini üstlenecek *(Neden sonra?)* بَعْدَ إِضْلَالِ اللهِ إِيَّاهُ Allah onu saptırdıktan sonra.

﴿وَتَرٰيهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا﴾ أَيِ النَّارِ ﴿خَاشِعِينَ﴾ خَائِفِينَ مُتَوَاضِعِينَ ﴿مِنَ الذُّلِّ يَنْظُرُونَ﴾ إِلَيْهَا ﴿مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ﴾ ضَعِيفِ النَّظَرِ مُسَارَقَةً وَمِنِ ابْتِدَائِيَّةٌ أَوْ بِمَعْنَى الْبَاءِ ﴿وَقَالَ الَّذِينَ اٰمَنُوا اِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا اَنْفُسَهُمْ وَاَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ﴾ بِتَخْلِيدِهِمْ فِي النَّارِ وَعَدَمِ وُصُولِهِمْ إِلَى الْحُورِ الْمُعَدَّةِ لَهُمْ فِي الْجَنَّةِ لَوْ آمَنُوا وَالْمَوْصُولُ خَبَرُ إِنَّ ﴿اَلَآ اِنَّ الظّٰلِمِينَ﴾ الْكَافِرِينَ ﴿فِي عَذَابٍ مُقِيمٍ ﴿٤٥﴾﴾ دَائِمٍ هُوَ مِنْ مَقُولِ اللهِ تَعَالَى ﴿وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ اَوْلِيَآءَ يَنْصُرُونَهُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ﴾ أَيْ غَيْرِهِ يَدْفَعُ عَذَابَهُ عَنْهُمْ ﴿وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٦﴾﴾ طَرِيقٍ إِلَى الْحَقِّ فِي الدُّنْيَا وَإِلَى الْجَنَّةِ فِي الْآخِرَةِ ﴿اِسْتَجِيبُوا لِرَبِّكُمْ﴾ أَجِيبُوهُ بِالتَّوْحِيدِ والْعِبَادَةِ ﴿مِنْ قَبْلِ اَنْ يَاْتِيَ يَوْمٌ﴾ هُوَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللّٰهِ﴾ أَيْ أَنَّهُ إِذَا أَتَى بِهِ لَا يَرُدُّ ﴿مَا لَكُمْ مِنْ مَلْجَإٍ﴾ تَلْجَئُونَ إِلَيْهِ ﴿يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَكِيرٍ ﴿٤٧﴾﴾ إِنْكَارٍ لِذُنُوبِكُمْ ﴿فَاِنْ اَعْرَضُوا﴾ عَنِ الْاِجَابَةِ ﴿فَمَآ اَرْسَلْنٰاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا﴾ تَحْفَظُ أَعْمَالَهُمْ بِأَنْ تُوَافِقَ الْمَطْلُوبَ مِنْهُمْ ﴿اِنْ﴾ مَا ﴿عَلَيْكَ اِلَّا الْبَلَاغُ﴾ وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْجِهَادِ ﴿وَاِنَّآ اِذَآ اَذَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً﴾ نِعْمَةً كَالْغِنَى وَالصِّحَّةِ ﴿فَرِحَ بِهَا وَاِنْ تُصِبْهُمْ﴾ اَلضَّمِيرُ لِلْإِنْسَانِ بِاعْتِبَارِ الْجِنْسِ ﴿سَيِّئَةٌ﴾ بَلَاءٌ ﴿بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيهِمْ﴾ أَيْ قَدَّمُوهُ وَعَبَّرَ بِالْأَيْدِي لِأَنَّ أَكْثَرَ الْأَفْعَالِ تُزَاوِلُ بِهَا ﴿فَاِنَّ الْاِنْسَانَ كَفُورٌ ﴿٤٨﴾﴾ لِلنِّعْمَةِ ﴿لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ يَهَبُ لِمَنْ يَشَآءُ﴾ مِنَ الْأَوْلَادِ ﴿اِنَاثًا وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَآءُ الذُّكُورَ ﴿٤٩﴾﴾ ﴿اَوْ يُزَوِّجُهُمْ﴾ أَيْ يَجْعَلُهُمْ ﴿ذُكْرَانًا وَاِنَاثًا وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَآءُ عَقِيمًا﴾ فَلَا يَلِدُ وَلَا يُولَدُ لَهُ ﴿اِنَّهُ عَلِيمٌ﴾ بِمَا يَخْلُقُ ﴿قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾﴾ عَلَى مَا يَشَاءُ ﴿وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُكَلِّمَهُ اللّٰهُ اِلَّا﴾ أَنْ يُوحِيَ إِلَيْهِ ﴿وَحْيًا﴾ فِي الْمَنَامِ أَوْ بِإِلْهَامٍ ﴿اَوْ﴾ إِلَّا ﴿مِنْ وَرَآءِ حِجَابٍ﴾ بِأَنْ يُسْمِعَهُ كَلَامَهُ وَلَا يَرَاهُ كَمَا وَقَعَ لِمُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿اَوْ﴾ إِلَّا أَنْ ﴿يُرْسِلَ رَسُولًا﴾ مَلَكًا كَجِبْرِيلَ ﴿فَيُوحِيَ﴾ الرَّسُولُ إِلَى الْمُرْسَلِ إِلَيْهِ أَيْ يُكَلِّمُهُ ﴿بِاِذْنِهِ﴾ أَيِ اللهِ ﴿مَا يَشَآءُ﴾ اللهُ ﴿اِنَّهُ عَلِيٌّ﴾ عَنْ صِفَاتِ الْمُحْدَثِينَ ﴿حَكِيمٌ ﴿٥١﴾﴾ فِي صُنْعِهِ ﴿وَكَذٰلِكَ﴾ مِثْلَ إِيحَائِنَا إِلَى غَيْرِكَ مِنَ الرُّسُلِ ﴿اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ﴾ يَا مُحَمَّدُ ﴿رُوحًا﴾ هُوَ الْقُرْآنُ بِهِ تَحْيَا الْقُلُوبُ ﴿مِنْ اَمْرِنَا﴾ الَّذِي نُوحِيهِ إِلَيْكَ ﴿مَا كُنْتَ تَدْرِي﴾ تَعْرِفُ قَبْلَ الْوَحْيِ إِلَيْكَ ﴿مَا الْكِتٰبُ﴾ الْقُرْآنُ ﴿وَلَا الْاِيمَانُ﴾ أَيْ شَرَائِعُهُ وَمَعَالِمُهُ وَالنَّفْيُ مُعَلَّقٌ لِلْفِعْلِ عَنِ الْعَمَلِ وَمَا بَعْدَهُ سَدَّ مَسَدَّ الْمَفْعُولَيْنِ ﴿وَلٰكِنْ جَعَلْنٰاهُ﴾ أَيِ الرُّوحَ أَوِ الْكِتَابَ ﴿نُورًا نَهْدِي بِهِ مَنْ نَشَآءُ مِنْ عِبَادِنَا وَاِنَّكَ لَتَهْدِيٓ﴾ تَدْعُو بِالْوَحْيِ إِلَيْكَ ﴿اِلٰى صِرَاطٍ﴾ طَرِيقٍ ﴿مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٢﴾﴾ دِينِ الْإِسْلَامِ ﴿صِرَاطِ اللّٰهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ﴾ مُلْكًا وَخَلْقًا وَعَبِيدًا ﴿اَلَآ اِلَى اللّٰهِ تَصِيرُ الْاُمُورُ ﴿٥٣﴾﴾ تَرْجِعُ.

TÜRKÇE ANLAMI

45. **Onların, ona** ateşe **arz olunurlarken, zilletten başlarını öne eğerek** korku içinde boyun bükerek **göz ucuyla hafiften**[1] zayıf ve hırsızlama bir bakışla ateşe **baktıklarını görürsün. Ve inananlar diyeceklerdir ki: "Doğrusu asıl ziyana uğrayanlar, kıyamet günü kendilerini ve ailelerini** ebedi cehennemde kalmak ve cennette kendileri için hazırlanmış hurilere kavuşamamak suretiyle **zarara sokanlardır."**[2] **İyi biliniz ki, zalimler,** kâfirler **sürekli** devamlı **bir azap içindedirler.**[3]

46. **Onların, Allah'tan başka** onun dışında **kendilerine yardım edecek** onlardan azabı defedecek **bir dostları da yoktur. Allah kimi saptırırsa, artık onun için** dünyada hakka ve ahirette cennete götüren **bir yol yoktur.**

47. **Allah'tan geri çevrilmesi imkansız bir gün** geldiğinde geri dönmeyecek kıyamet günü **gelmeden önce, Rabbinize uyun,** tevhit ve ibadetle ona icabet edin. **O gün, sizin için** sığınabileceğiniz **bir sığınak ve itiraz** günahlarınızı inkâr etme **yoktur.**

48. **Eğer** icabet etmekten **yüz çevirirlerse, biz seni** yaptıkları işler kendilerinden istenene uygun olacak şekilde **onların üzerine** yaptıklarını gözetleyen **bir bekçi olarak göndermedik. Sana düşen sadece duyurmaktır.**[4] **Doğrusu biz, insana bizden bir rahmet** zenginlik ve sıhhat gibi bir nimet **tattırdığımız zaman ona sevinir. Ama ellerinin**[5] **yaptığı** takdim ettikleri **şey sebebiyle kendilerine bir kötülük** bela **isabet ederse, şüphesiz insan** nimete karşı **pek nankördür!**

49. **Göklerin ve yerin mülkü Allah'a aittir. Dilediğini yaratır; dilediğine kız çocukları, dilediğine de erkek çocukları bahşeder.**

50. **Yahut onları, erkek ve kız çocukları olmak üzere çift eyler. Dilediğini de kısır yapar.** (Kadınsa) doğum yapamaz, (erkekse) çocuğu olmaz. **Şüphesiz o,** yarattığını **gayet iyi bilendir,** dileği şeye de **gücü yetendir.**

51. **Allah bir insanla ancak** ona rüyasında vahyederek **vahiyle** veya ilhamla **veya** sözünü duyup kendisini görmeden **perde arkasından konuşur,** tıpkı Musa (aleyhisselam)'a olduğu gibi, **yahut bir elçi** melek, Cebrail'i **gönderip** Allah'ın **izniyle** o gönderilen, **ona** gönderildiği kişiye Allah'ın **dilediğini vahyeder,** onunla konuşur. **Doğrusu o,** sonradan yaratılanların sıfatlarından **çok yücedir,** yaptığında **hikmet sahibidir.**

---

[1] مِنْ طَرْفٍ terkibindeki min harf-i ceri; ibtida içindir. Veya ba harf-i cerinin anlamındadır.

[2] اَلَّذِينَ خَسِرُوا terkibindeki ismi mevsul inne'nin haberidir.

[3] Bu ayet de Allah'ın sözündendir.

[4] Bu cihat emri gelmeden önceydi.

[5] Yaptıkları şeyler elleriyle tabir edildi. Zira işlerin çoğu ellerle yapılır.

52. **İşte böylece,** senin dışındaki peygamberlere vahyettiğimiz gibi **sana da** Ey Muhammed, **emrimizden bir ruh** Kuran **vahyettik.** Kalpler onunla dirilir. **Sen,** sana vahyedilmeden önce **kitap** Kuran **nedir, iman** dinin kuralları ve alametleri **nedir bilmezdin.**[1] **Fakat biz onu** ruhu veya kitabı **kullarımızdan dilediğimizi kendisiyle hidayete eriştirdiğimiz bir nur kıldık. Şüphesiz ki sen,** sana vahyetmemiz sayesinde **doğru yola** İslam dinine **eriştirir,** ona davet eder**sin;**

53. **Gökler ve yerdeki her şey** mülk, yaratılış ve kulluk yönünden **kendisine ait olan Allah'ın yoluna. İyi bilin ki, bütün işler sonunda Allah'a varır,** döner.

KELİME ANLAMI

45. وَتَرَى **Göreceksin** *(Kimi?)* الظَّالِمِينَ **Zalimleri** *(Ne zaman?)* لَمَّا رَاَوُا **Gördükleri zaman** *(Neyi?)* الْعَذَابَ **Azabı** يَقُولُونَ **Diyeceklerdir** *(Ne?)* هَلْ اِلٰى مَرَدٍّ **Acaba geri dönmek için var mı ?** *(Nereye?)* إِلَى الدُّنْيَا Dünyaya *(Ne var mı?)* مِنْ سَبِيلٍ **Bir yol** طَرِيق Yol وَتَرٰيهُمْ **Ve onları göreceksin ki** يُعْرَضُونَ **Arz olunuyorlar** *(Neye?)* عَلَيْهَا **Ona** أَيِ النَّارِ Yani, ateşe *(Ne oldukları halde?)* خَاشِعِينَ **Tevazu edenler oldukları halde** خَائِفِينَ مُتَوَاضِعِينَ Korkanlar ve tevazuda bulunanlar oldukları halde *(Neden?)* مِنَ الذُّلِّ **Zilletten** *(Daha ne oldukları halde)* يَنْظُرُونَ **Baktıkları halde** *(Nereye?)* إِلَيْهَا O ateşe *(Nereden bakarlar?)* مِنْ طَرْفٍ **Göz ucundan** *(Öylesine ki,)* خَفِيٍّ **Gizlice** ضَعِيفٍ النَّظَرِ Zayıf bir bakışla مُسَارَقَةً Göz çalarak وَمِنِ ابْتِدَائِيَّةٌ 'Min' iptidaiyedir أَوْ بِمَعْنَى الْبَاءِ Ya da 'ba' harfinin manasındadır وَقَالَ **Diyecektir** *(Kim?)* الَّذِينَ **O kimseler ki** اٰمَنُوا **İman ettiler** إِنَّ الْخَاسِرِينَ **Şüphe yok ki Hüsrana uğrayanlar** الَّذِينَ **O kimselerdir ki** خَسِرُوا **Hüsrana uğratırlar** *(Kimi?)* اَنْفُسَهُمْ **Kendilerini** *(Daha)* وَاَهْلِيهِمْ **Ailelerini** *(Ne zamanda?)* يَوْمَ الْقِيٰمَةِ **Kıyamet gününde** بِتَخْلِيدِهِمْ Ebedi kalmaları ile *(Nerede?)* فِي النَّارِ Ateşte وَعَدَمِ وُصُولِهِمْ Ve ulaşamamalarıyla *(Nereye?)* إِلَى الْحُورِ الْمُعَدَّةِ لَهُمْ Kendilerine hazırlanan hurilere *(Nerede?)* فِي الْجَنَّةِ Cennette *(Hangi taktirde hazırlanmış?)* لَوْ آمَنُوا Şayet iman edecek olsalardı وَالْمَوْصُولُ İsmi mevsul *(Nedir?)* خَبَرُ إِنَّ İnne'nin haberidir اَلَآ **İyi bilin ki** إِنَّ الظَّالِمِينَ **Şüphesiz zalimler** الْكَافِرِينَ Kafirler *(Nerededirler?)* فِي عَذَابٍ **Bir azaptadırlar** *(Öyle azap ki,)* مُقِيمٍ **Ebedi** دَائِمٍ Devamlı هُوَ Bu söz مِنْ مَقُولِ اللهِ تَعَالٰى Yüce Allah'ın onlara söylediği sözlerdendir.

---

[1] مَا الْكِتَابُ terkibindeki nefî edatı تَدْرِي fiilini amel etmekten alıkoymuştur. Nefî ve sonrası iki meful yerine geçmektedir.

46. وَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim için?)* لَهُمْ **Onlar için** *(Kimden?)* مِنْ أَوْلِيَاءَ **Dostlardan** *(Öyle dostlar ki,)* يَنْصُرُونَهُمْ **Onlara yardım edecekler** *(Kimden başka?)* مِنْ دُونِ اللهِ **Allah-'tan başka** أَيْ غَيْرِهِ Yani, Allah'ın dışında يَدْفَعُ عَذَابَهُ Allah'ın azabını def edecek *(Kimden?)* عَنْهُمْ Onlardan وَمَنْ **Ve her kimi** يُضْلِلِ **Saptırırsa** *(Kim?)* اللهُ **Allah** فَمَا لَهُ **Artık onun için yoktur** *(Ne?)* مِنْ سَبِيلٍ **Bir yol** طَرِيقٍ إِلَى الْحَقِّ Hakka ulaşmaya bir yol yoktur *(Nerede?)* فِي الدُّنْيَا Dünyada *(Daha)* وَإِلَى الْجَنَّةِ Cennete ulaşmaya da bir yol yoktur *(Nerede?)* فِي الْآخِرَةِ Ahirette.

47. اِسْتَجِيبُوا **İcabet edin** *(Kime?)* لِرَبِّكُمْ **Rabbinize** أَجِيبُوهُ Ona icabet edin *(Ne ile?)* بِالتَّوْحِيدِ وَالْعِبَادَةِ Tevhit ve ibadet ile *(Neden önce?)* مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ **Gelmeden önce** *(Ne?)* يَوْمٌ **Bir gün** هُوَ O gün *(Nedir?)* يَوْمُ الْقِيَامَةِ Kıyamet günüdür *(Öyle gün ki,)* لَا مَرَدَّ لَهُ **Onun geri çevrilmesi mümkün değildir** *(Kimden?)* مِنَ اللهِ **Allah'tan** أَيْ أَنَّهُ إِذَا أَتَى بِهِ Yani, Allah onu getirdiği zaman لَا يَرُدُّ Geri çevrilmez مَا لَكُمْ **Sizin için yoktur** *(Ne?)* مِنْ مَلْجَإٍ **Sığınacak bir yer** *(Öyle bir yer ki,)* تَلْجَئُونَ إِلَيْهِ Oraya sığınıyorsunuz *(Ne zaman?)* يَوْمَئِذٍ **O günde** وَمَا لَكُمْ **Ve sizin için yoktur** *(Ne?)* مِنْ نَكِيرٍ **İnkara bir imkan** إِنْكَارٍ لِذُنُوبِكُمْ Günahlarınızı inkar.

48. فَمَا أَرْسَلْنَاكَ **Biz seni göndermedik** فَإِنْ أَعْرَضُوا **Artık yüz çevirirlerse** *(Neden?)* عَنِ الْإِجَابَةِ İcabet etmekten *(Kim üzerine?)* عَلَيْهِمْ **Onların üzerine** *(Ne?)* حَفِيظًا **Bir muhafız** تَحْفَظُ أَعْمَالَهُمْ Onların işlerinin gözeteceksin بِأَنْ تُوَافِقَ الْمَطْلُوبَ مِنْهُمْ Onlardan istenilene uygun mudur diye إِنْ **Yoktur** مَا Olmadı *(Kim üzerine?)* عَلَيْكَ **Senin üzerine** إِلَّا الْبَلَاغُ **Ancak tebliğ etmek vardır** وَهٰذَا قَبْلَ الْأَمْرِ بِالْجِهَادِ Bu cihâd emri gelmeden önceydi وَإِنَّا **Şüphe yok ki biz** إِذَا أَذَقْنَا **Tattırdığımız zaman** *(Kime?)* الْإِنْسَانَ **İnsana** *(Nereden?)* مِنَّا **Tarafımızdan** *(Ne tarattırdığımız zaman?)* رَحْمَةً **Bir rahmet** نِعْمَةً Bir nimet كَالْغِنَى وَالصِّحَّةِ Zenginlik ve sıhhat gibi فَرِحَ **Sevinir** *(Ne ile?)* بِهَا **Onunla** وَإِنْ تُصِبْهُمْ **Eğer ona isabet ederse** اَلضَّمِيرُ لِلْإِنْسَانِ Zamir insana döner *(Nasıl?)* بِاعْتِبَارِ الْجِنْسِ Cins itibarı ile *(Ne isabet ederse?)* سَيِّئَةٌ **Bir kötülük** بَلَاءٌ Bir bela *(Ne sebebiyle?)* بِمَا **O sebeple ki** قَدَّمَتْ **Takdim etti işledi** *(Ne?)* أَيْدِيهِمْ **Onların elleri** أَيْ قَدَّمُوهُ Yani, onu takdim ettiler وَعَبَّرَ بِالْأَيْدِي Eller ile tabir etti فَإِنَّ الْإِنْسَانَ **Artık şüphe yok ki insan** *(Nedir?)* كَفُورٌ **Nankördür** *(Neye karşı?)* لِلنِّعْمَةِ Nimete karşı. لِأَنَّ أَكْثَرَ الْأَفْعَالِ Çünkü fiillerin çoğu *(Nedir?)* تُزَاوِلُ بِهَا Eller ile görülür

49. لِلّٰهِ **Allah içindir** *(Ne?)* مُلْكُ السَّمٰوَاتِ **Göklerin mülkü** *(Daha)* وَالْاَرْضِ **Yerin mülkü** يَخْلُقُ **Yaratır** *(Neyi?)* مَا **O şeyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** يَهَبُ **Bağışlar** *(Kime?)* لِمَنْ **O kimseye ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(Neden?)* مِنَ الْأَوْلَادِ Çocuklardan اِنَاثًا **Kız çocukları** يَهَبُ **Bağışlar** *(Kime?)* لِمَنْ **O kimseye ki** يَشَاءُ **Diliyor** الذُّكُورَ **Erkek çocukları.**

50. اَوْ يُزَوِّجُهُمْ **Ve yahut onları çift eder** أَيْ يَجْعَلُهُمْ Yani, onları yapar ذُكْرَانًا **Erkekler** وَاِنَاثًا **Ve dişiler** وَيَجْعَلُ **Yapar** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(Ne yapar?)* عَقِيمًا **Kısır** فَلَا يَلِدُ Doğuramaz وَلَا يُولَدُ لَهُ Ondan çocuk olmaz اِنَّهُ **Şüphesiz ki Allah** *(Nedir?)* عَلِيمٌ **Ziyadesiyle bilendir** *(Neyi?)* بِمَا يَخْلُقُ Yarattıklarını *(Daha nedir?)* قَدِيرٌ **Ziyadesiyle gücü yetendir** *(Neye?)* عَلٰى مَا يَشَاءُ Dilediğini yapmaya.

51. وَمَا كَانَ **Olmadı** *(Kim için?)* لِبَشَرٍ **Hiçbir beşer için** *(Ne?)* اَنْ يُكَلِّمَهُ **Onunla konuşması** *(Kim?)* اللّٰهُ **Allah** اِلَّا **Ancak** أَنْ يُوحِيَ إِلَيْهِ Ona vahyederse müstesna وَحْيًا **Vahiyle** *(Nerede?)* فِي الْمَنَامِ Uykuda أَوْ بِإِلْهَامٍ Yada ilham ile اَوْ **Veya** إِلَّا Ancak hariçtir مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ **Bir hicap arkasından** بِأَنْ يُسْمِعَهُ كَلَامَهُ Şöyle ki ona kelamını işittirir وَلَا يَرَاهُ Fakat işiten onu görmez كَمَا وَقَعَ لِمُوسٰى عَلَيْهِ السَّلَامُ Musa (aleyhis-selam)'a olduğu gibi اَوْ **Veya** إِلَّا أَنْ Ancak hariçtir *(Ne?)* يُرْسِلَ **Göndermesi** *(Ne?)* رَسُولًا **Bir elçi** مَلَكًا Melek كَجِبْرِيلَ Cebrail gibi فَيُوحِيَ **Böylece vahyeder** *(Kim?)* أَيْ يُكَلِّمُهُ الرَّسُولُ Gönderilen elçi *(Kime vahyeder?)* إِلَى الْمُرْسَلِ إِلَيْهِ Kendisine gönderilene Yani, onunla konuşur *(Ne ile?)* بِاِذْنِهِ **Onun izniyle** أَيِ اللّٰهِ Yani, Allah'ın izniyle *(Neyi vahyeder?)* مَا **O şeyi ki** يَشَاءُ **Diliyor** *(Kim?)* اللّٰهُ Allah اِنَّهُ **Şüphesiz ki o** *(Nedir?)* عَلِيٌّ **Pek yücedir** *(Neden?)* عَنْ صِفَاتِ الْمُحْدَثِينَ Sonradan olanların sıfatlarından *(Daha nedir?)* حَكِيمٌ **Çok hikmet sahibidir** *(Nerede?)* فِي صُنْعِهِ Yaptıklarında.

52. وَكَذٰلِكَ **Aynı şekilde** مِثْلَ إِيحَائِنَا Vahyettiğimiz gibi إِلٰى غَيْرِكَ مِنَ الرُّسُلِ Senden başka elçilere اَوْحَيْنَا **Biz vahyettik** *(Kime?)* اِلَيْكَ **Sana** يَا مُحَمَّدُ Ey Muhammed *(Ne?)* رُوحًا **Bir ruh** هُوَ الْقُرْآنُ O ruh Kuran'dır بِهِ تَحْيَا الْقُلُوبُ Onunla kalpler hayat bulur *(Nereden bir ruh?)* مِنْ اَمْرِنَا **Emrimizden** الَّذِي Öyle emrimiz ki نُوحِيهِ إِلَيْكَ Onu sana vahyediyoruz مَا كُنْتَ **Sen değildin** *(Ne?)* تَدْرِي **Bilir** تَعْرِفُ قَبْلَ الْوَحْيِ إِلَيْكَ Sana vahy-edilmeden önce biliyor değildin *(Neyi?)* مَا الْكِتَابُ **Kitap nedir?** الْقُرْآنُ Kuran nedir وَلَا الْاِيمَانُ **Ve iman nedir (bilmezdin)** وَالنَّفْيُ مُعَلِّقٌ لِلْفِعْلِ عَنِ أَيْ شَرَائِعُهُ وَمَعَالِمُهُ Yani, kanunlarını ve hüküm-lerini الْعَمَلِ Nefi, fiili amelden ta'lik etmiştir وَمَا بَعْدَهُ Ondan sonra olan *(Nedir?)* سَدَّ مَسَدَّ الْمَفْعُولَيْنِ

İki meful makamına geçmiştir وَلٰكِنْ جَعَلْنَاهُ **Lakin biz onu yaptık** أَيِ الرُّوحَ Yani, ruhu أَوِ الْكِتَابَ Veya kitabı *(Ne yaptık?)* نُورًا **Bir nur** *(Öyle nur ki,)* نَهْدِي **Hidayete erdiririz** *(Ne ile?)* بِهِ **Onunla** *(Kimi?)* مَنْ **O kimseyi ki** نَشَاءُ **Biz dileriz** *(Kimden?)* مِنْ عِبَادِنَا **Kullarımızdan** وَإِنَّكَ **Ve şüphe yok ki sen** لَتَهْدِي **Elbette rehberlik edersin** تَدْعُو بِالْوَحْيِ Vahiyle çağırırsın *(Kime?)* إِلَيْكَ Kendine *(Nereye rehberlik edersin?)* إِلٰى صِرَاطٍ **Bir yola** طَرِيقٍ Yola *(Öyle yola ki,)* مُسْتَقِيمٍ **Dosdoğru** دِينِ الْإِسْلَامِ İslam dini *(O yoldan kasıt)*

53. صِرَاطِ اللّٰهِ **Allah'ın yolu** الَّذِي **Öyle Allah ki** لَهُ **Onun içindir** *(Ne?)* مَا **O şey ki** *(Nerededir?)* فِي السَّمٰوَاتِ **Göklerdedir** *(Daha)* وَمَا **O şey ki** *(Nerededir?)* فِي الْأَرْضِ **Yerdedir** *(Ne bakımından?)* مُلْكًا Mülk bakımından وَخَلْقًا Yaratma bakımından وَعَبِيدًا Ve kulluk bakımından أَلَا **İyi biliniz ki** إِلَى اللّٰهِ **Ancak Allah'a** تَصِيرُ **Varır** *(Ne?)* الْأُمُورُ **Bütün işler** تَرْجِعُ (Ona) döner.

İÇİNDEKİLER

26- ŞUARÂ SURESİ
5-55
27- NEML SURESİ
58-108
28- KASAS SURESİ
111-164
29- ANKEBÛT SURESİ
167-203
30- RUM SURESİ
207-235
31- LOKMAN SURESİ
239-258
32- SECDE SURESİ
261-274
33- AHZAB SURESİ
277-322
34- SEBE SURESİ
325-357
35- FATIR SURESİ
361-385
36- YÂSİN SURESİ
389-423
37- SAFFÂT SURESİ
427-472
38- SÂD SURESİ
475-509
39- ZÜMER SURESİ
513-550
40- GÂFİR SURESİ
553-591
41- FUSSİLET SURESİ
595-621
42- ŞÛRÂ SURESİ
625-653